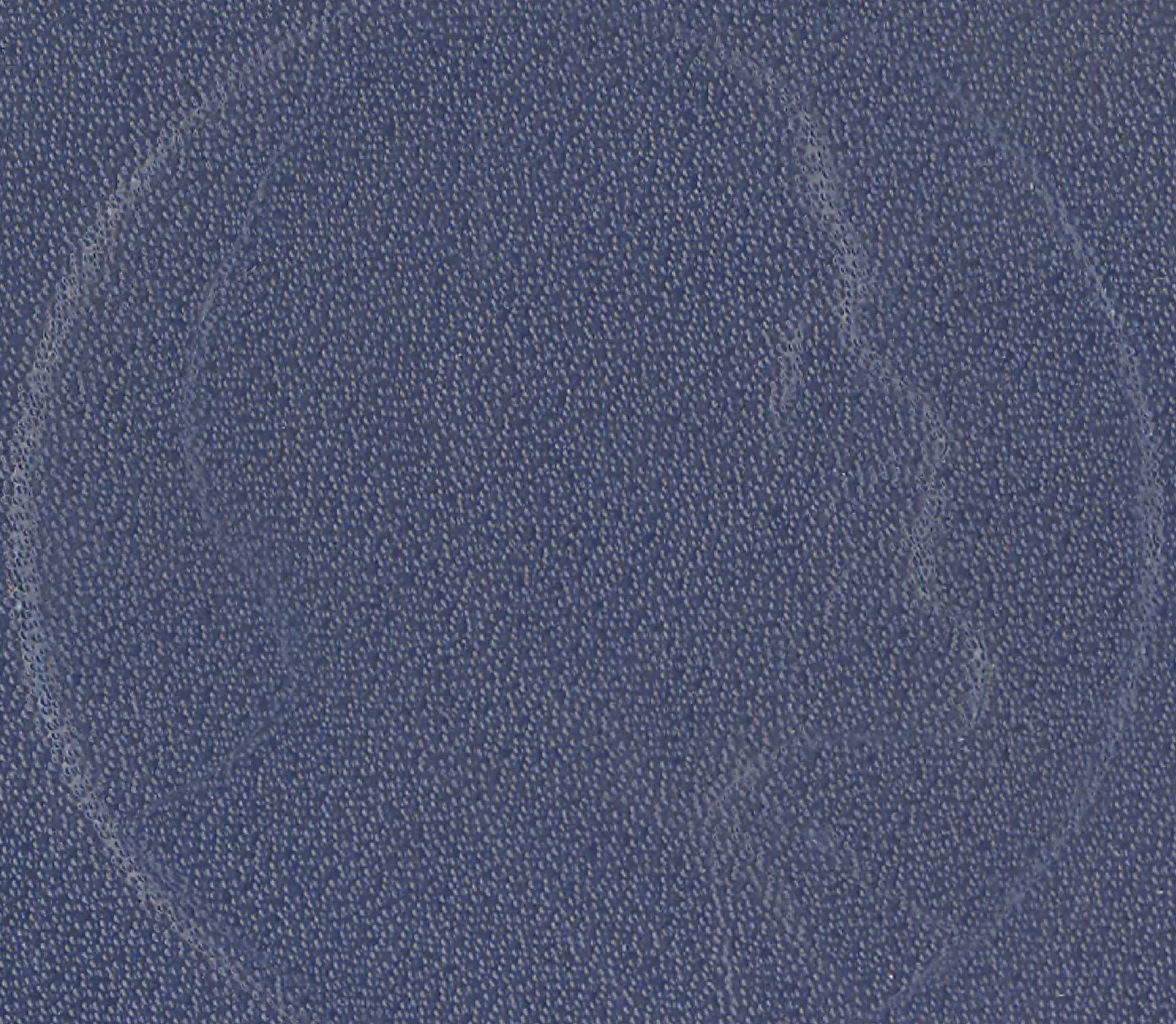

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

25

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1973

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ 25

Μάρτης — Ἰούλης 1914

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ εἰκοστός πέμπτος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν εἶναι ὁ τελευταῖος τόμος πού περιέχει τά ἔργα τῆς περιόδου τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Στόν τόμο περιλαμβάνονται ἐργασίες πού γράφτηκαν τό Μάρτη-Ἰούλη τοῦ 1914 στήν Κρακοβία, ὅπου ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς ζοῦσε ἀπό τά μέσα τοῦ 1912 καί στό χωριό Πορόνιν, ὅπου πήγαινε τούς καλοκαιρινούς μῆνες.

Στή ζωή τῆς προσφυγιᾶς τοῦ Λένιν ἡ περίοδος πού ζοῦσε στήν Κρακοβία ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Ἐπειδή βρισκόταν κοντά στή Ρωσία, εἶχε τή δυνατότητα νά ἀποκαταστήσει στενή σύνδεση μαζί της, νά κρατᾶ τακτική ἀλληλογραφία μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις, νά καθοδηγεῖ καθημερινά τήν ἐφημερίδα «Πράβντα» καί τήν μπολσεβίκικη ὁμάδα στήν IV Κρατική δούμα. Τά ἔργα πού ἔχουν συμπεριληφθεῖ στόν τόμο αὐτό δείχνουν τήν πολύπλευρη αὐτή δράση τοῦ Λένιν, ἀποκαλύπτουν τήν πάλη του κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ στό ρωσικό καί στό διεθνές ἐργατικό κίνημα, τήν πάλη γιά τό δυνάμωμα τοῦ κόμματος, τήν προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τή νέα ἐπανάσταση.

Τά ἔργα πού περιέχονται στόν τόμο αὐτό γράφτηκαν στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου, τόν καιρό πού ἀνέβαινε ραγδαῖα τό ἐπαναστατικό κίνημα στή Ρωσία. Τό Μάρτη-Ἀπρίλη τοῦ 1914 ξέσπασε σ᾿ ὅλη τή χώρα ἕνα ἰσχυρό κύμα διαμαρτυρίας ἀπ᾿ ἀφορμή τίς μαζικές δηλητηριάσεις τῶν ἐργατριῶν στή φάμπρικα «Τρεουγκόλνικ» τῆς Πετρούπολης καί στή φάμπρικα «Προβοντνίκ» τῆς Ρίγας. Τό Μάη ξέσπασε ἕνα καινούργιο κύμα κινητοποιήσεων. Παρά τά ἀστυνομικά μπλόκα καί τίς συλλήψεις, ἔγιναν παντοῦ πρωτομαγιάτικα συλλαλητήρια, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις καί ἀπεργίες. Ὕστερα ἀπό τήν παράνομη

πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση στό Μπακού, ἄρχισε ἡ γενική ἀπεργία τῶν ἐργατῶν· τούς ἐργάτες τοῦ Μπακού τούς ὑποστήριξαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Στίς 3 τοῦ Ἰούλη ἡ ἀστυνομία χτύπησε ἔνοπλα τό συλλαλητήριο τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου Πουτίλοφ, στό ὁποῖο πῆραν μέρος 12 χιλιάδες ἐργάτες. Στό ματοκύλισμα αὐτό οἱ ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου Πουτίλοφ ἀπάντησαν μέ ἀπεργία, πού τήν ὑποστήριξαν οἱ ἐργάτες ἀπ' ὅλες τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια τῆς Πετρούπολης. Τό κίνημα φούντωνε μέ ἀκατάσχετη ὁρμή· ἀμέσως μετά τήν πρωτεύουσα ξεσηκώθηκαν ἡ Μόσχα, ἡ Ὀδησσός, τό Σόρμοβο, ἡ Ρίγα, ἡ Τιφλίδα, τό Ἰρκούτσκ, τό Αἰκατερινοντάρ, ἡ Σεβαστούπολη, τό Χάρκοβο, τό Ἀστραχάν, τά κυβερνεῖα Κοστρομά, Βλαντίμιρ καί πολλά ἄλλα.

Ἡ πάλη ἄναψε τόσο πολύ, πού στήν Πετρούπολη, στό Μπακού καί τό Λότζ οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νά στήνουν ὁδοφράγματα. Ὁ Λένιν τόνιζε ἀργότερα ὅτι ἡ μαζική ἐπαναστατική ἀπεργία τοῦ 1914 «ξεπέρασε τά 2 ἑκατομμύρια καί ἔφτασε τό ἐπίπεδο τοῦ 1905» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 289). Οἱ πολιτικές ἀπεργίες διεξάγονταν μέ τό σύνθημα τῆς ἀνατροπῆς τοῦ τσαρισμοῦ καί μέ τό αἴτημα τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας. Ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις γίνονταν στό στρατό, δυνάμωνε ὅλο καί πιό πολύ τό ἀγροτικό κίνημα. Ἡ Ρωσία βρισκόταν μπροστά σέ ἐπαναστατική κρίση.

Μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς πάλης τῶν προλεταριακῶν μαζῶν γινόταν ὅλο καί πιό αἰσθητή ἡ ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ πολιτική ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης, θεμελιωμένη στήν ταξική πειθαρχία, σ' ἕνα μαρξιστικό πρόγραμμα καί σέ μιά μαρξιστική τακτική. Ἀποφασιστική προϋπόθεση γι' αὐτό ἦταν τό θέμα τῆς καθοδήγησης τοῦ κόμματος καί τῆς συσπείρωσης τῶν γραμμῶν του. Ὁ Λένιν δίδασκε ὅτι ἡ ἑνότητα εἶναι ἀνέφικτη χωρίς ὀργάνωση καί ἡ ὀργάνωση ἀνέφικτη χωρίς τήν ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία. Ἡ ἐργατική τάξη ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν καί ὄχι ἀπό τήν ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν μέ τούς ἀντίπαλους καί τούς διαστρεβλωτές τοῦ μαρξισμοῦ. Ἡ ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης συντελοῦνταν καί δυνάμωνε στήν πορεία τῆς ἀνειρήνευτης πάλης τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς λικβινταριστές, τούς βπεριοντοφικούς, τούς τροτσκιστές, πού γιά τό ξεσκέπασμά τους ὁ Λένιν ἀφιέρωσε πολλά ἄρθρα, τά ὁποῖα ἔχουν περιληφθεῖ στόν τόμο αὐτό. Ἀνάμεσα σ' αὐτά εἶναι: «Ἡ ἑνότητα», «Γιά τούς «βπεριοντοφικούς» καί τήν ὁμάδα «Βπεριόντ»», «Ἡ ἑνότητα τῶν ἐργατῶν καί τά «ρεύματα» τῶν διανο-

ουμένων», κ.ἄ. Ὁ Λένιν ξεσκέπασε τόν κεντρισμό τοῦ Τρότσκι, τόν πολιτικό του τυχοδιωκτισμό, τήν ἔλλειψη ἀρχῶν καί τή διπροσωπία του. Ὁ Τρότσκι, πού δέν εἶχε σταθερές ἀντιλήψεις γιά κανένα σοβαρό ζήτημα τοῦ μαρξισμοῦ, πάντοτε «ἔχωνε τή μούρη του», κατά τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, σ' ὁποιαδήποτε διαφωνία, μεταπηδώντας ἀπό τή μιά πλευρά στήν ἄλλη. Ὁ Τρότσκι, καλυπτόμενος πίσω ἀπό μιά ψευτοεπαναστατική φρασεολογία, ὑπεράσπιζε στήν οὐσία τούς λικβινταριστές. Ὁ Λένιν τόνιζε πώς οἱ λικβινταριστές εἶχαν βέβαια μιά δική τους, μή μαρξιστική, φιλελεύθερη φυσιογνωμία, ὅμως ὁ Τρότσκι δέν εἶχε ποτέ καμιά δική του «φυσιογνωμία». Τό μόνο πού εἶχε ἦταν οἱ μεταπηδήσεις ἀπό τούς φιλελευθέρους στούς μαρξιστές καί οἱ ἀσυνάρτητες ἠχηρές φράσεις, μαζεμένες ἀπό δῶ κι' ἀπό κεῖ. Κατά τή γνώμη τοῦ Λένιν, ὁ Τρότσκι ἦταν ὁ «χειρότερος διασπαστής» μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Οἱ μπολσεβίκοι μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν στίς σφοδρές συγκρούσεις τους μέ τούς ὀπορτουνιστές, ἔβγαιναν πάντα νικητές. Ὁ Λένιν στό ἔργο του «Ἡ ἰδεολογική πάλη μέσα στό ἐργατικό κίνημα», συνοψίζοντας τά πορίσματα τῆς εἰκοσάχρονης πάλης τοῦ μαρξισμοῦ ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό στή Ρωσία, ἔβγαλε τό ἀκόλουθο συμπέρασμα πού ἔχει τεράστια σημασία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν: «Σ' αὐτά τά 20 χρόνια, τό ξεκαθάρισμα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τήν ἐπιροή τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί τοῦ λικβινταρισμοῦ σημείωσε *τεράστια* πρόοδο. Σήμερα μπαίνει γιά πρώτη φορά στέρεα τό πραγματικό προλεταριακό θεμέλιο ἑνός πραγματικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 133).

Ἡ πείρα τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐπιβεβαίωσε περίλαμπρα τίς ἰδέες καί τίς ἀποφάσεις τῶν μπολσεβίκων πάνω στά ζητήματα τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης, καθώς καί τήν πολιτική τους γραμμή. Ὁ Λένιν, μελετώντας προσεκτικά τά στοιχεῖα γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία, ἀπόδειξε μέ ἀδιάψευστα γεγονότα ὅτι ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀκολουθοῦσε τούς μπολσεβίκους. Γύρω ἀπό τίς ἀποφάσεις τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας, τῶν συσκέψεων τῆς ΚΕ στήν Κρακοβία καί στό Πορόνιν μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, οἱ μπολσεβίκοι συσπείρωσαν τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Ἡ ἑνότητα τῶν ἐργατῶν φάνηκε στήν παραδοχή καί τήν ἔγκριση τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόμματος. «Ἐκεῖ ὅπου ἡ *πλειοψηφία* τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν συσπειρώθηκε γύρω ἀπό ἀκριβεῖς καί συγκε-

κριμένες ἀποφάσεις, ἐκεῖ ὑπάρχει *ἑνότητα* γνώμης καί δράσης, ἐκεῖ ὑπάρχει κομματικότητα καί κόμμα» (σελ. 193).

Οἱ μπολσεβίκοι νίκησαν καί στό συνδικαλιστικό κίνημα καί στήν καμπάνια γιά τίς ἀσφαλίσεις: στά μεγαλύτερα συνδικάτα τῆς χώρας καί ἀνάμεσα στούς πληρεξούσιους τοῦ Πανρωσικοῦ ἱδρύματος ἀσφαλίσεων ἡ συντριπτική πλειοψηφία ἀποτελοῦνταν ἀπό πραβντιστές. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι οἱ ἐργάτες ἔκαναν, παρά καί ἐνάντια στούς λικβινταριστές, μιά θαυμάσια καμπάνια γιά ἕνα ἀπεργιακό καί ἀσφαλιστικό κίνημα, γιά ἔκδοση ἐφημερίδων καί πέτυχαν παντοῦ νά ἔχουν τήν πλειοψηφία.

Στή συσπείρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας τεράστιο ρόλο ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα «Πράβντα». Ἡ ὕλη πού περιέχει ὁ τόμος αὐτός ἀποτελεῖ λαμπρή μαρτυρία ὅτι ὁ Λένιν θεωροῦσε τή μαρξιστική ἐφημερίδα σάν τό σπουδαιότερο ὅπλο γιά τήν ὀργάνωση καί τή διαπαιδαγώγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τή σύνδεση τοῦ κόμματος μέ τίς πλατιές μάζες. Τά στοιχεῖα γιά τίς εἰσφορές ὑπέρ τῆς ἐφημερίδας ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες ἐπιβεβαίωναν ὅτι ἡ «Πράβντα» ἦταν ἀκριβῶς ἕνα τέτιο ὄργανο. Τόν καιρό πού οἱ ὀργανώσεις τοῦ κόμματος ἦταν ἐκτός νόμου, «παράνομες», τά ποσά τῶν χρηματικῶν εἰσφορῶν πού προέρχονταν ἀπό τούς ἐργάτες ἀποτελοῦσαν ἕνα ἔμμεσο, ὅμως ἀλάθητο δεῖγμα τῆς κατάστασης τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν. Τούς μπολσεβίκους τότε τούς ἔλεγαν «πραβντιστές». Οἱ ἔρανοι γιά τήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα ἐπιβεβαίωναν ὅτι μόνο ὁ πραβντισμός ἀποτελοῦσε ἕνα πραγματικά ἀνεξάρτητο ἀπό τήν ἀστική τάξη μαρξιστικό, προλεταριακό ρεῦμα, πού ὀργανώνει, πού συνενώνει τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν.

Ὁ τόμος περιέχει πολλά ἄρθρα, ἀφιερωμένα στόν ἐργατικό τύπο καί στό ρόλο του μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Ἀνάμεσά τους εἶναι τό γνωστό ἄρθρο «Ἀπό τό παρελθόν τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας», τό ὁποῖο γράφτηκε γιά τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι», πού ἡ ἔκδοσή της εἶχε συμπέσει μέ τά δίχρονα τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». Στό ἄρθρο αὐτό ὁ Λένιν κάνει μιά σύντομη ἐπισκόπηση τῆς ἱστορίας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, παρακολουθεῖ τούς ἀδιάρηκτους δεσμούς του μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ δημοκρατικοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος τῆς χώρας. Τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς Ρωσίας, τονίζει ὁ Λένιν, πέρασε ἀπό τρία βασικά στάδια: περίοδος τῶν εὐγενῶν (ἀπό τό 1825 ὥς τό 1861 περίπου), περίοδος τῶν ραζνοτσίντσι* ἤ ἀστικοδημοκρα-

* Ραζνοτσίντσι = προοδευτικοί διανοούμενοι τῆς Ρωσίας τοῦ 19ου αἰώνα μή εὐγενοῦς καταγωγῆς. *Σημ. μετ.*

τική, πού κράτησε ὥς τό 1895 καί προλεταριακή, πού ἄρχισε ἀπό τό 1895. Ὁ Λένιν, ἀναλύοντας κάθε μιά ἀπ' αὐτές τίς περιόδους, δίνει ἰδιαίτερη προσοχή στό φώτισμα τῆς τρίτης, τῆς προλεταριακῆς περιόδου.

Ὁ Λένιν, παρακολουθώντας τήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, τόνιζε ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ ἱστορία τῆς πάλης δυό κατευθύνσεων μέσα στό ρωσικό μαρξισμό καί στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία — τῆς μαρξιστικῆς καί τῆς ὀπορτουνιστικῆς. Ἡ διαίρεση αὐτή σέ διάστημα εἴκοσι χρόνων ἄλλαζε μορφή, ἐξωτερική ὄψη, μά στήν οὐσία παρέμενε ἴδια κι' ἀπαράλλακτη. Ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τίς βαθιές κοινωνικές, ταξικές ρίζες τῆς διαίρεσης αὐτῆς καί τῆς πάλης στούς κόλπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ ἐργατική τάξη, ἐξηγοῦσε ὁ Λένιν, ζεῖ πλάι-πλάι μέ τή μικροαστική τάξη, πού καταστρέφεται καί πυκνώνει ἀδιάκοπα μέ νεόφερτους τίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου. Ἡ Ρωσία ἦταν καθυστερημένη, ἦταν ἡ πιό μικροαστική ἀπ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, γι' αὐτό καί τό μαζικό κίνημα τῶν ἐργατῶν γεννοῦσε ἀναπόφευκτα τή μικροαστική, τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα μέσα στό κίνημα αὐτό. Τέτια ὀπορτουνιστική, μικροαστική-διανοουμενίστικη πτέρυγα ἦταν οἱ λεγόμενοι «οἰκονομιστές», πού ἀκολουθοῦσαν φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική, ἡ οὐσία τῆς ὁποίας συνοψιζόταν σ' ἕνα καί μόνο: «γιά τούς ἐργάτες ἡ οἰκονομική καί γιά τούς φιλελευθέρους ἡ πολιτική πάλη».

Ἡ περίοδος 1901-1903 ἦταν περίοδος τῆς πρώτης πολιτικῆς μαρξιστικῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα», πού ἐπεξεργάστηκε τό πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, τίς βάσεις τῆς τακτικῆς του καί τίς μορφές συνένωσης τοῦ οἰκονομικοῦ καί τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα τῶν ἐργατῶν μέ βάση τό συνεπή μαρξισμό. Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τάχθηκε μέ τό μέρος τῆς «Ἴσκρα» κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Ὅμως ἡ νίκη τῆς «Ἴσκρα» κατά τοῦ «οἰκονομισμοῦ» προκάλεσε μιά νέα συρροή «συνοδοιπόρων» τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς γραμμές της καί ὁ ὀπορτουνισμός, ἔγραφε ὁ Λένιν, ἀναστήθηκε μέ τή μορφή τοῦ μενσεβικισμοῦ. Ἡ οὐσία τῆς μενσεβίκικης τακτικῆς στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907 ἦταν ἡ φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική, ἡ ἐξάρτηση τῶν ἐργατῶν ἀπό τούς φιλελευθέρους.

Μόνο ὁ μπολσεβικισμός πού ἡ τακτική του ἐξασφάλιζε τήν αὐτοτέλεια τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔκφραζε τήν προλεταριακή οὐσία τοῦ κινήματος. Κύρια ὄργανα πού ὑπεράσπιζαν τήν πιστή στήν παλιά «Ἴσκρα» τακτική τοῦ συνεποῦς μαρξισμοῦ ἦταν οἱ μπολσεβίκικες ἐφημερίδες «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι». Πολύ-

χρονη πάλη καί σκληρή δουλιά χρειάστηκαν οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες ὥσπου νά καταφέρουν νά ξεχωρίσουν καί νά στεριώσουν ἕνα προλεταριακό ταξικό κίνημα, ἀπαλλαγμένο ἀπό κάθε μικροαστική πρόσμιξη καί διαστρέβλωση.

Ἡ εἰκοσάχρονη ἱστορία τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, μέ τή μακρόχρονη καί ἐπίμονη πάλη τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος κατά τῶν ὀπορτουνιστικῶν ρευμάτων, ὁδήγησε στή συσπείρωση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν γύρω ἀπό τήν καθημερινή μαρξιστική ἐφημερίδα «Πράβντα».

Ὁ ρόλος τοῦ μπολσεβίκικου τύπου, ἡ ἐπιροή καί ἡ δημοτικότητά του ἀνάμεσα στούς ἐργάτες φάνηκε πολύ ἔντονα τήν ἡμέρα τῆς 2ης ἐπετείου τῆς «Πράβντα», στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1914. Ἡ ἡμέρα αὐτή ἦταν ἡμέρα μιᾶς πραγματικῆς ἐπιθεώρησης τῶν μαρξιστικῶν δυνάμεων. Ὅλοι οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες ἦρθαν τήν ἡμέρα αὐτή νά βοηθήσουν τά ἔντυπα ὄργανά τους, συγκεντρώνοντας δεκάρα τή δεκάρα ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ρούβλια. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἡ «Ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου» παρατάθηκε σχεδόν δυό μῆνες, κατά τούς ὁποίους οἱ ἐργάτες ἀπ' ὅλες τίς γωνιές τῆς χώρας ἔστελναν στήν ἐφημερίδα χρηματικές εἰσφορές καί πολυάριθμα ψηφίσματα ἀλληλεγγύης πρός αὐτήν. Μόνο ὕστερα ἀπό δυό μῆνες, ὁ Λένιν συνόψισε τά ἀποτελέσματα τῆς «Ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου» (βλ. σελ. 421-429).

Οἱ πραβντιστές, τόνιζε ἐπανειλημμένα ὁ Λένιν, ἀκολουθοῦν μαρξιστική προλεταριακή πολιτική, ὑπερασπίζοντας τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν ἀναμόρφωση τῆς Ρωσίας. Στή συσπείρωση τῶν χιλιάδων ἐργατικῶν ὁμάδων γύρω ἀπό τήν «Πράβντα» ὁ Λένιν ἔβλεπε τή ζωντανή ἀπόδειξη τῆς ἀνάπτυξης τῆς πολιτικῆς ἑνότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ δράση τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας στήν IV Κρατική δούμα συντελοῦσε στή διεύρυνση καί στό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν μέ τήν ἐργατική τάξη. Μιά σειρά ἔργα τοῦ Λένιν, πού περιέχονται στόν τόμο αὐτό, δίνουν μιά εἰκόνα ἀπό τόν τρόπο πού καθοδηγοῦσε τήν ὁμάδα ὁ Λένιν, ἀπό τή συνεχή φροντίδα του γιά τήν πολύπλευρη χρησιμοποίηση τοῦ βήματος τῆς Δούμας γιά ἐπαναστατική προπαγάνδα. Οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές εἶχαν συχνές συναντήσεις μέ τόν Λένιν, τόν ἐπισκέπτονταν στήν Κρακοβία καί στό Πορόνιν γιά νά πάρουν ὁδηγίες καί συμβουλές, γιά νά συζητήσουν τήν τακτική τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στή Δούμα. Ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς ἔγραφε γιά τούς

βουλευτές σχέδια λόγων πού θά ἐκφωνοῦσαν στή Δούμα καί κατάρτιζε νομοσχέδια. Ὁ τόμος αὐτός περιλαβαίνει ὁρισμένα ἀπό τά κείμενα αὐτά τοῦ Λένιν ὅπως: τό «Νομοσχέδιο γιά τήν ἐθνική ἰσοτιμία», τό «Νομοσχέδιο γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί τήν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων» καί τά σχέδια λόγων: «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς», «Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας». Στά γραπτά αὐτά ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τήν ἐθνική πολιτική τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας, πού στηρίζεται στήν καταπίεση τῶν ἐθνῶν, ἀποδείχνει μέ πειστικότητα ὅτι ἡ Ρωσία βρίσκεται σέ κατάσταση ἐμφυλίου πολέμου πού δύσκολα κρύβεται, ὅταν «ἡ κυβέρνηση δέν κυβερνᾶ, ἀλλά πολεμάει τό λαό». Ὁ Λένιν ἔδινε μεγάλη σημασία στήν ὑποβολή στή Δούμα τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν ἐθνική ἰσοτιμία, εἶχε τή γνώμη ὅτι ἡ ἐργατική τάξη ἔχει χρέος νά ὑψώσει τή φωνή της ἐνάντια στήν ἐθνική καταπίεση, γιά τήν κατάργηση τῶν ἐθνικῶν περιορισμῶν γιά ὅλα τά ἔθνη. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι πρέπει νά ἀντηχήσει μέ ἰδιαίτερη δύναμη ἡ φωνή τοῦ ρώσου ἐργάτη.

Στό σχέδιο λόγου «Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας» ὁ Λένιν ἔκανε σφοδρή ἐπίθεση ἐνάντια στίς βάσεις τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς πάνω στό πρόβλημα τῆς γῆς. Ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἦταν νά ἐνταθεῖ καί νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ καταστροφή τῆς ἀγροτικῆς ὀμπστσίνας*, νά ἐνθαρυνθοῦν τά ὄτρουμπ**, νά δημιουργηθεῖ στό πρόσωπο τῶν κουλάκων ἕνα νέο κοινωνικό στήριγμα τοῦ τσαρισμοῦ. Ἡ τσαρική ἀπολυταρχία ἔβλεπε τήν ἀγροτική πολιτική τοῦ Στολίπιν σάν μέσο πάλης κατά τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τόν κυβερνητικό, τό δεξιό τύπο, καθώς καί τόν τύπο τῶν Ὀχτωβριστῶν πού παρουσίαζαν τήν ἀγροτική αὐτή πολιτική σάν «μεγάλη πρόοδο», σάν ἕνα βῆμα πρός τόν εὐρωπαϊκό μετασχηματισμό τῆς καθυστερημένης γεωργίας τῆς Ρωσίας, σάν ἕνα βῆμα προοδευτικό γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας. Ὁ Λένιν δείχνει μέ συγκεκριμένα στοιχεῖα τήν πραγματική κατάσταση τοῦ χωριοῦ, ὅπου κυριαρχοῦσαν σχέσεις δουλείας καί δουλοπαροικίας, τίς ὁποῖες οἱ ὑπερασπιστές τῆς ἀγρο-

* Ἀγροτική ὀργάνωση στή Ρωσία, πού τά μέλη της εἶχαν κοινή ἰδιοκτησία τή γῆ πού καλλιεργοῦσαν καί ἦταν *ἀλληλέγγυα* ὑπεύθυνα ἀπέναντι στό κράτος. *Σημ. μετ.*

** Κομμάτι γῆς, πού παραχωροῦνταν (ἀπό τό 1909-1917) ἀπό τά κοινοτικά κτήματα τοῦ χωριοῦ σάν ἰδιοκτησία σέ ὁρισμένους ἀγρότες μέ σκοπό νά δημιουργηθεῖ ἀπ' αὐτούς ἕνα στρῶμα πλουσιοχωρικῶν κουλάκων. *Σημ. μετ.*

τικῆς πολιτικῆς τοῦ Στολίπιν προσπαθοῦσαν νά τίς καλύψουν μέ λόγια παχειά γιά πρόοδο καί γιά ἄνοδο τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Λένιν ἀποδείχνει ἀδιάψευστα ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν βρίσκεται οὐσιαστικά σέ συνθῆκες δουλοπάροικης σκλαβιᾶς. Καί «κανένας νόμος — ἔγραφε — δέν μπορεῖ νά σταματήσει αὐτή τή δουλοπαροικία, ὅσο καιρό τεράστιες ἐκτάσεις γῆς θά βρίσκονται στά χέρια τῶν παντοδύναμων τσιφλικάδων· ἐδῶ δέν πρόκειται νά βοηθήσει καμιά ἀντικατάσταση τῆς «ὀμπστσίνας» τῶν ταλαίπωρων ἀγροτῶν μέ τήν «ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς». (σελ. 176).

Ἡ καθοδήγηση τῆς πολιτικῆς πάλης τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας ὁδηγοῦσε συνεχῶς στήν ἀντιμετώπιση τῶν ζητημάτων τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς ζωῆς σ' ὅλη τή συγκεκριμένη της μορφή. Τότε ἀκόμη πού προσπαθοῦσε νά λύσει τά ζητήματα αὐτά, ὁ Λένιν σκεπτόταν τό πῶς θά τά ἀντιμετωπίσει τό κόμμα μετά τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐργατική τάξη. Ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια ὑπογράμμιζε ὅτι, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ περίοδος τῆς Κρακοβίας, θά ἦταν δύσκολο τόν πρῶτο καιρό, μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση νά ἀγκαλιάσει ὁ Λένιν ὅλους τούς ἀναγκαίους κρίκους τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης. «Ἡ περίοδος τῆς Κρακοβίας ἦταν μιά ἰδιόμορφη «προσχολική τάξη» (προκαταρκτική τάξη) τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Φυσικά, ἐπρόκειτο γιά μιά τοποθέτηση σέ πολύ γενικές γραμμές αὐτῶν τῶν προβλημάτων, μά ἦταν τόσο ζωντανή, πού καί σήμερα ἀκόμη διατηρεῖ τή σημασία της» — ἔγραφε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια τό 1933.

Σημαντική θέση στόν τόμο αὐτό κατέχουν οἱ ἐργασίες, πού εἶναι ἀφιερωμένες στήν πάλη κατά τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας, τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καί τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν διαπνέονται ἀπό κομματικό πάθος καί ἀδιαλλαξία ἀπέναντι στούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης, καί στρέφονται ἐνάντια σ' ὅλους ἐκείνους πού προπαγάνδιζαν τήν «ἀναθεώρηση» τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας, πού πρόδιναν τό μαρξισμό. Στίς ἐργασίες του «Ἄλλη μιά ἐκμηδένιση τοῦ σοσιαλισμοῦ», «Ὅποιος βιάζεται, σκοντάφτει» κ.ἄ. ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι μιά ἀπό τίς κυριότερες ἐκδηλώσεις τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο καί τῆς ἀστικῆς διαφθορᾶς τῶν ἐργατῶν εἶναι ὁ ἀναθεωρητισμός.

Τό ἄρθρο «Ἄλλη μιά ἐκμηδένιση τοῦ σοσιαλισμοῦ» ἀποτελεῖ ἕνα θαυμάσιο ὑπόδειγμα ὑπεράσπισης τῆς μαρξιστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἀπό τίς ἄγριες ἐπιθέσεις τῶν ἀστῶν θεωρητικῶν. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο αὐτό ἔδειξε πώς εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμες

οἱ προσπάθειες τοῦ Στροῦβε νά διασύρει τήν ἐργασιακή θεωρία τῆς ἀξίας τοῦ Κ. Μάρξ καί ν' ἀποδείξει ὅτι τάχα ὑπάρχουν ἀντιφάσεις ἀνάμεσα στόν Ι καί στόν ΙΙΙ τόμο τοῦ «Κεφαλαίου», ἀνάμεσα στή θεωρία αὐτή καί στό σχηματισμό τῶν μέσων τιμῶν μέ βάση τό νόμο τῆς ἀξίας. Ὁ Λένιν ἔδειξε ἐπίσης ὅτι δέν ἔχει καμιά βάση ἡ ἄρνηση, ἀπό τήν πλευρά τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τῶν ἀντικειμενικῶν νόμων τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ. «Ἡ ἐκτόπιση τῶν *νόμων* ἀπό τό χῶρο τῆς ἐπιστήμης — ἔγραφε — δέν εἶναι στήν πραγματικότητα παρά *λαθραία εἰσαγωγή τῶν νόμων τῆς θρησκείας*» (σελ. 47-48).

Οἱ ἀστοί θεωρητικοί, μιλώντας γιά τήν κριτική ἀναθεώρηση τῆς μαρξιστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ἐπιδίωκαν ἕνα σκοπό: νά ἀποδείξουν μέ κάθε τρόπο ὅτι ὁ σοσιαλισμός εἶναι ἀπραγματοποίητος. Γιά νά ἐκμηδενίσουν τό σοσιαλισμό διαστρέβλωναν τό μαρξισμό, ἀπόδιναν σ' αὐτόν διάφορες ἀνοησίες γιά νά τίς ἀναιροῦν μετά θριαμβευτικά.

Οἱ ἀστοί θεωρητικοί, θίγοντας ἀπειράριθμα προβλήματα, παρουσιάζοντάς τα σάν θεμελιωμένα ἐπιστημονικά, στήν οὐσία δέν ἔδιναν στά γραπτά τους τίποτε ἄλλο ἀπό ἕνα «ἀνακάτεμα τσιτάτων» καί ἀπό πρόχειρες παρατηρήσεις. Ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τήν ἀντεπιστημονική οὐσία τῶν ἀπόψεων τῶν «κριτικῶν» αὐτῶν τοῦ μαρξισμοῦ. «Ἄν — ἔγραφε — ἐπιστήμονες πού θεωροῦν πώς εἶναι φιλελεύθεροι καί προοδευτικοί μποροῦν νά ἀνέχονται στόν κύκλο τους ἥρωες πού σκαρώνουν τέτια καραγκιοζλίκια, ἄν χορηγοῦν ἀκαδημαϊκούς τίτλους σ' αὐτούς τούς ἥρωες καί τούς ἐμπιστεύονται τήν ἐκπαίδευση τῆς νεολαίας, αὐτό καί μόνο δείχνει γιά ἑκατοστή καί χιλιοστή φορά τό «νόμο» τῆς ἀστικῆς ἐποχῆς: ὅσο πιό θρασύς καί ξετσίπωτος εἶναι ὁ χλευασμός τῆς ἐπιστήμης, γιά τήν ἐκμηδένιση τοῦ Μάρξ, τόσο πιό πολύ ἐκτιμιέται». Γιά τούς «ἐπιστήμονες» αὐτούς κύριο καθῆκον εἶναι: «ἀρκεῖ νά γαυγίσουν τόν Μάρξ καί ὅλα τ' ἄλλα θά τακτοποιηθοῦν» (σελ. 39).

Πέρασαν δεκάδες χρόνια ἀπό τότε πού ὁ Λένιν ἔγραψε τά ἄρθρα αὐτά, ὅμως ὅ,τι ἔχει εἰπωθεῖ σ' αὐτά ἠχεῖ καί σήμερα μέ ἰδιαίτερη δύναμη. Οἱ σύγχρονοι θεωρητικοί τοῦ καπιταλισμοῦ, ἔντρομοι ἀπό τήν ἐπαναστατική ἐπιροή τοῦ μαρξισμοῦ, προσπαθοῦν μ' ὅλες τους τίς δυνάμεις νά πείσουν τίς μάζες ὅτι «πάλιωσε» ὁ μαρξισμός, ὅτι εἶναι ἄχρηστος στίς νέες ἱστορικές συνθῆκες.

Ὁ Λένιν, ξεσκεπάζοντας τίς μεθόδους πάλης τῆς ἀστικῆς τάξης κατά τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τόνιζε ὅτι αὐτές εἶναι ἴδιες

καί χαρακτηριστικές γιά ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες. Παρά τήν πολυμορφία τους συνοψίζονται σέ δυό μεθόδους: ἡ πρώτη μέθοδος εἶναι ἡ βία, οἱ διώξεις, ἡ καταστολή· ἡ δεύτερη μέθοδος — ἡ διαίρεση τῶν ἐργατῶν, ἡ ἀποδιοργάνωση τῶν γραμμῶν τους, ἡ ἐξαγορά, ἡ «ἰδεολογική» ἐπίδραση γιά νά ἀποτραβηχτοῦν ἀπό τήν πάλη κατά τῶν καπιταλιστῶν. Ὅταν ἡ ἰδεολογική ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης πέφτει, κλονίζεται, τότε αὐτή καταφεύγει στήν πιό ξετσίπωτη ψευτιά καί συκοφαντία. Ἕνα ἀπό τά μέσα ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο εἶναι ὁ ἀστικός τύπος. Ὁ Λένιν ἔδειξε τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ τύπου αὐτοῦ: γενική διαφθορά, κολακεία, «πουλημένοι συγγραφεῖς, πουλημένες ἐφημερίδες» (σελ. 8).

Οἱ ἐργασίες πού περιέχονται στόν τόμο αὐτό ἀποκαλύπτουν τήν ἐπίμονη πάλη ἀρχῶν τοῦ Λένιν κατά τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ. Στό ἄρθρο «Τί δέν πρέπει νά μιμούμαστε ἀπό τό ἐργατικό κίνημα τῆς Γερμανίας» ὁ Λένιν ἔκανε ἐξουθενωτική κριτική στόν ὀπορτουνιστή Κ. Λέγκιν, ἕναν ἀπό τούς ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Οἱ ὀπορτουνιστές, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν θέλουν «νά στενοχωροῦν τ' ἀφεντικά», προσπαθοῦν νά ἐμπνεύσουν στούς ἐργάτες τήν ἐμπιστοσύνη πρός τήν ἀστική τάξη καί νά τούς δημιουργήσουν τό αἴσθημα ὅτι τό καπιταλιστικό σύστημα εἶναι ἀπαρασάλευτο. Ἀποφεύγουν νά καταφέρονται ἐνάντια στούς καπιταλιστές. «Μιά τέτια ἰδέα εἶναι ἐντελῶς ξένη γιά τούς «πολιτικούς ἄνδρες» τοῦ γερμανικοῦ ὀπορτουνισμοῦ: αὐτοί μιλοῦν ἔτσι, πού νά *μή θίξουν* τόν «καπιταλισμό». Καί ἐνῶ ἐξευτελίζονται μ' αὐτή τή δουλική ἀπάρνηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, κομπάζουν γιά τόν ἐξευτελισμό τους» (σελ. 108). Ὁ Λένιν ὑπενθυμίζει ὅτι στό διεθνές συνέδριο τῆς Στουτγάρδης ἡ πλειοψηφία τῆς γερμανικῆς ἀντιπροσωπείας ψήφισε τήν ὑπεροπορτουνιστική ἀπόφαση γιά τό ἀποικιακό ζήτημα. Ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία, ἔγραφε ὁ Λένιν, ἔχει προσφέρει τεράστιες ὑπηρεσίες, ὅμως αὐτές δέν εἶναι ὑπηρεσίες τοῦ Λέγκιν καί τῶν ὁμοίων του.

Ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τόν ὀπορτουνισμό τῶν ἀρχηγῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς καί τήν προστασία πού παρεῖχαν στούς ὀπορτουνιστές τῆς Ρωσίας. Μέ πολυάριθμα γεγονότα καί στοιχεῖα ἀποδείχνει μέ ποιό τρόπο οἱ ἡγέτες τῆς Διεθνοῦς ὑποστήριζαν τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές καί τούς τροτσκιστές, μέ πόση μανία καταπολεμοῦσαν τούς μπολσεβίκους. Ἡ ὑποστήριξη τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν καί τῶν τροτσκιστῶν ἀπό τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς φάνηκε πεντακάθαρα στή σύσκεψη τῶν

Βρυξελλῶν τόν Ἰούλη τοῦ 1914, πού συνῆλθε μέ ἀπόφαση, τήν ὁποία πῆρε ἡ σύνοδος τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου τό Δεκέμβρη τοῦ 1913 καί εἶχε σάν σκοπό δῆθεν «τήν ἀνταλλαγή γνωμῶν» πάνω στό ζήτημα τῆς ἑνότητας τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό ΔΣΓ ἐμφανιζόταν ἐπίσημα σάν μεσολαβητής ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους, πράγμα γιά τό ὁποῖο γινόταν λόγος στήν ἀπόφασή του, ὅμως στήν πραγματικότητα ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ εἶχε ἀποφασίσει νά μήν εἶναι μεσολαβητής, ἀλλά διαιτητής πού θ' ἀνάγκαζε τούς μπολσεβίκους νά ὑποταχθοῦν στίς ἀποφάσεις του. Οἱ ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς κατάστρωσαν τό σχέδιό τους: μέ τό πρόσχημα ὅτι θ' ἀποκαταστήσουν τήν «εἰρήνη» στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ, νά διαλύσουν τό ἀνεξάρτητο Μπολσεβίκικο κόμμα, τό κόμμα νέου τύπου, πού ἀγωνιζόταν ἀνειρήνευτα κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ μέσα στό ρωσικό καί στό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα. Ὁ πρόεδρος τοῦ ΔΣΓ Ε. Βαντερβέλντε, πού βρισκόταν τό καλοκαίρι τοῦ 1914 στήν Πετρούπολη, ἔκανε πίσω ἀπό τίς πλάτες τῶν μπολσεβίκων διαπραγματεύσεις μέ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές γιά τό χαρακτήρα τῆς ἐπικείμενης σύσκεψης.

Ἡ σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν ἔγινε μέσα σέ συνθῆκες ὀξύτατης πάλης. Σ' αὐτήν ἀντιπροσωπεύτηκαν ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκοι), ἡ ΟΕ (μενσεβίκοι), οἱ τροτσκιστές, ἡ ὁμάδα τοῦ Πλεχάνοφ «Γεντίνστβο», ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ», ἡ Μπούντ, ἡ Σοσιαλδημοκρατία τῆς περιοχῆς Λεττονίας, ἡ Σοσιαλδημοκρατία τῆς Λιθουανίας, οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες, ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατική «ἀντιπολίτευση», τό ΠΠΣ («λεβίτσα»).

Ὁ τόμος αὐτός περιέχει τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τίς ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, πού γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν. Ἡ ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ συνόψισε τά ἀποτελέσματα μιᾶς ὁλόκληρης ἐποχῆς ἀνάπτυξης τοῦ μπολσεβικισμοῦ — στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης καί στά χρόνια τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Στήν ἔκθεση ἀποδεικνυόταν μέ πειστικότητα ὅτι στή Ρωσία δέν ὑπάρχει «χάος φραξιονιστικῆς πάλης», ὅπως προσπαθοῦσαν νά παρουσιάσουν τά πράγματα οἱ ὀπορτουνιστές τῆς Ρωσίας καί οἱ συνήγοροί τους στή ΙΙ Διεθνή, ὅτι οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί τούς λικβινταριστές δέν εἶναι διαφωνίες σέ ὀργανωτικά ζητήματα, ἀλλά διαφορές στό πρόβλημα τῆς ἴδιας τῆς ὕπαρξης τοῦ κόμματος καί ἐδῶ δέν μποροῦσε νά γίνει κάν λόγος γιά καμιά συμφιλίωση ἤ συμβιβασμό. Ἑνότητα μέ τούς λικβιν-

ταριστές μπορεῖ νά γίνει μόνο ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά ξεκόψουν ἀποφασιστικά ἀπό ὅλη τήν τακτική τους καί θά πάψουν νά εἶναι λικβινταριστές.

῾Η ἀπάρνηση τοῦ παράνομου κόμματος ἀπό τούς λικβινταριστές ἦταν ἀδιάρηκτα συνυφασμένη μέ τήν ἀπάρνηση τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς, μέ τήν ὑπεράσπιση τοῦ ρεφορμισμοῦ. ῾Η ἔκθεση ἔδειχνε μέ ἀδιάσειστα στοιχεῖα ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας ἀκολουθοῦσε τούς πραβντιστές, ἦταν κατά τῶν λικβινταριστῶν, διαδηλώνοντας τήν πίστη της στό παράνομο κόμμα καί στήν ἐπαναστατική τακτική. «Τό γεγονός ὅτι ὕστερα ἀπό $2^1/_2$ χρόνια πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τούς συμμάχους του τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τάσσονται μέ τόν «πραβντισμό», τό γεγονός αὐτό δυναμώνει τήν πεποίθησή μας ὅτι εἶναι σωστή ἡ γραμμή μας καί κάνει ἀκλόνητη αὐτή τήν πεποίθηση» (σελ. 400).

᾿Εξονόματος τοῦ ΔΣΓ ὁ Κάουτσκι πρότεινε στή σύσκεψη ἀπόφαση γιά τήν ἑνοποίηση τοῦ ΣΔΕΚΡ. ῾Η ἀπόφαση ὑποστήριζε ὅτι μέσα στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας δέν ὑπάρχουν οὐσιαστικές διαφωνίες πού νά ἐμποδίζουν τήν ἑνότητα. ῾Η ἀπόφαση τοῦ Κάουτσκι ψηφίστηκε μέ πλειοψηφία. Τήν καταψήφισαν οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες. Οἱ μπολσεβίκοι, καθοδηγούμενοι ἀπό τόν Λένιν, ἀρνήθηκαν νά συμμορφωθοῦν μέ τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τῶν Βρυξελλῶν.

῾Η ἀπόπειρα πού ἔκαναν οἱ ὀπορτουνιστές ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς νά διαλύσουν τό Μπολσεβίκικο κόμμα εἶχε πλήρη ἀποτυχία. Μπροστά στό διεθνές προλεταριάτο ὁ Λένιν, οἱ μπολσεβίκοι ξεσκέπασαν τούς ἀληθινούς σκοπούς τῶν ἡγετῶν τῆς Διεθνοῦς, πού παρουσιάζονταν μέ τή μάσκα τῶν εἰρηνοποιῶν. ῾Ο Λένιν ἐπέδειξε ἀκλόνητη σταθερότητα, συνέπεια ἀρχῶν καί ἀδιαλλαξία ἀπέναντι στούς ἐχθρούς τοῦ μαρξισμοῦ.

Στά 1913-1914 ὁ Λένιν δίνει μεγάλη προσοχή στήν ὁλόπλευρη θεμελίωση τῆς θεωρίας καί τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα. Στά κλασικά ἔργα τοῦ Λένιν πού γράφτηκαν τήν περίοδο αὐτή γίνεται βαθιά θεωρητική ἀνάλυση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, ἀποκαλύπτεται ἡ τεράστια σημασία του γιά τό ἐργατικό κίνημα, γιά τίς τύχες τῶν λαῶν.

Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὁ Λένιν θεωροῦσε σάν ἐξαιρετικά σοβαρό καθῆκον τήν πάλη κατά τοῦ μαυροεκατονταρχίτικου ἐθνικισμοῦ, τοῦ μεγαλοκρατικοῦ σωβινισμοῦ καί τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Τήν περίοδο αὐτή ξέσπασαν μέσα στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας μέ ἐξαιρετική ὀξύτητα

οἱ διαφωνίες πάνω στό ἐθνικό ζήτημα, πού εἶχαν κιόλας ἀρχίσει ἀπό τήν ἐποχή τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Οἱ ὀπορτουνιστές ὅλων τῶν ἀποχρώσεων ἐξαπόλυσαν ἐκστρατεία ἐνάντια στήν ἔνατη παράγραφο τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, πού μιλοῦσε γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Ἡ οὐσία τῶν διαφωνιῶν ἦταν τό ἄν μέσα σ' ἕνα πολυεθνικό κράτος ἦταν ἀπαραίτητο γιά τή σοσιαλδημοκρατία ἕνα πρόγραμμα, πού ἀναγνώριζε τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης. Οἱ λικβινταριστές, οἱ μπουντιστές καί οἱ ἐθνικοί-σοσιαλιστές ἐπιτέθηκαν ἐνάντια στήν ἔνατη παράγραφο. Αὐτή ἡ «ἐπιδρομή», σύμφωνα μέ τόν ὁρισμό τοῦ Λένιν, «τῶν δώδεκα γλωσσῶν» τοῦ ὀπορτουνισμοῦ ἐνάντια στό μαρξιστικό πρόγραμμα συνδεόταν στενά «μέ τίς σημερινές ἐθνικιστικές ταλαντεύσεις γενικά».

Ἀνάμεσα στά ἔργα πού περιλαβαίνονται στόν τόμο αὐτό ἰδιαίτερη θέση κατέχει τό ἄρθρο «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» — μιά ἀπό τίς προγραμματικές ἐργασίες τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο αὐτό δίνει πρίν ἀπ' ὅλα ἀπάντηση στό ἐρώτημα: τί πρέπει νά ἐννοοῦμε ὅταν λέμε αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν; Καί ἐξηγεῖ ὅτι ἀπό ἱστορικο-οικονομική ἄποψη αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν στό μαρξιστικό πρόγραμμα σημαίνει πολιτική αὐτοδιάθεση, δικαίωμα κρατικῆς αὐτοτέλειας, σχηματισμό ἐθνικοῦ κράτους.

Ὁ Λένιν, διορθώνοντας τήν Ρ. Λούξεμπουργκ, πού τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν τό θεωροῦσε λαθεμένα σάν παραχώρηση στόν ἀστικό ἐθνικισμό τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν καί γιά τό λόγο αὐτό ἀπαιτοῦσε νά βγεῖ ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος ἡ παράγραφος γιά τήν αὐτοδιάθεση, ὑπογράμμιζε τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη νά διατηρηθεῖ ἡ παράγραφος αὐτή στό πρόγραμμα. Ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ, καταπολεμώντας τήν προγραμματική θέση γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης, ὑποκαθιστοῦσε τά ζητήματα τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, τῆς κρατικῆς τους αὐτοτέλειας, μέ τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς τους αὐτοτέλειας καί ἀνεξαρτησίας στά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Στό ζήτημα τοῦ δικαιώματος τῆς ἐθνικῆς αὐτοδιάθεσης ἡ Λούξεμπουργκ δέν ἔβλεπε τό κυριότερο: τή διαφορά ἀνάμεσα στίς χῶρες πού ἀπό καιρό εἶχαν τελειώσει τούς ἀστικοδημοκρατικούς μετασχηματισμούς καί στίς χῶρες πού δέν τούς εἶχαν ἀκόμη τελειώσει. Ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ, μιλώντας γιά τή Ρωσία, ξεχνοῦσε ἐντελῶς τό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό, πού τότε ἀποτελοῦσε σοβαρό ἐμπόδιο στήν ἀνάπτυξη τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς κοινῆς πάλης τῶν ἐργαζομένων ὅλων τῶν ἐθνῶν κατά τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τοῦ τσαρισμοῦ.

Τεράστια σημασία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἔχει ἡ ὑπογραμμιζόμενη ἀπό τόν Λένιν στό ἄρθρο αὐτό ἀξίωση τοῦ μαρξισμοῦ νά τοποθετεῖται συγκεκριμένα-ἱστορικά κάθε κοινωνικό ζήτημα, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ ἐθνικοῦ. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Κατηγορηματική ἀξίωση τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας εἶναι, ὅταν ἐξετάζεται ἕνα ὁποιοδήποτε κοινωνικό πρόβλημα, νά τοποθετεῖται μέσα σέ *ὁρισμένα* ἱστορικά πλαίσια καί ὕστερα, ἄν πρόκειται γιά μιά χώρα (λ.χ. γιά τό ἐθνικό πρόγραμμα μιᾶς δοσμένης χώρας), νά παίρνονται ὑπόψη οἱ συγκεκριμένες ἰδιομορφίες πού κάνουν αὐτή τή χώρα νά διαφέρει ἀπό τίς ἄλλες μέσα στά ὅρια μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς» (σελ. 265).

Ὁ Λένιν, ὑπερασπίζοντας τήν ἔνατη παράγραφο τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, διασαφήνιζε ὅτι δέν πρέπει νά συγχέουμε τό ζήτημα τῆς ἀναγνώρισης τοῦ δικαιώματος τῶν ἐθνῶν γιά ἀποχωρισμό μέ τό ζήτημα, ἄν εἶναι σκόπιμος ὁ ἀποχωρισμός τους στήν ἄλφα ἤ τή βήτα συγκεκριμένη περίπτωση. Ἐφόσον οἱ ὑπόλοιποι ὅροι δέν διαφέρουν, τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο θά ὑποστηρίζει τό μεγαλύτερο κράτος, πού ἔχει μιά σειρά σοβαρά πλεονεκτήματα ἀπέναντι στό μικρό κράτος.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907 στή Ρωσία ἀποτέλεσε ἕνα κίνητρο γιά τίς ἀστικοδημοκρατικές ἐπαναστάσεις στήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί στήν Ἀσία. Ἄρχισε ἐκεῖ τό προτσές τῆς ἀφύπνισης τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐθνικῶν κινημάτων, ἡ προσπάθεια τῶν καταπιεζόμενων λαῶν νά δημιουργήσουν ἐθνικά-ἀνεξάρτητα καί ἐθνικά-ἑνιαῖα κράτη. Καί ἀκριβῶς ἐπειδή, τόνιζε ὁ Λένιν, ἡ Ρωσία μαζί μέ τίς γειτονικές χῶρες περνοῦσε αὐτή τήν ἐποχή, ἦταν ἀπαραίτητη στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος ἡ παράγραφος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Τό προλεταριάτο, ἀναγνωρίζοντας τό ἴσο δικαίωμα ὅλων τῶν ἐθνῶν γιά τή συγκρότηση ἐθνικοῦ κράτους, ἐκτιμᾶ πάνω ἀπ' ὅλα τή συμμαχία τῶν προλετάριων ὅλων τῶν ἐθνῶν, κρίνει μέ τό πρίσμα τῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν κάθε ἐθνικό αἴτημα. Παράλληλα ὁ Λένιν τόνιζε ἰδιαίτερα ὅτι στό θέμα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, ὅπως καί σέ κάθε ἄλλο ζήτημα, ὁ μαρξιστής πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά ἐνδιαφέρεται γιά τήν αὐτοδιάθεση τοῦ προλεταριάτου στούς κόλπους τοῦ ἔθνους.

Ὁ Λένιν ὑπενθύμιζε πάντα τή γνωστή θέση τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς ὅτι δέν μπορεῖ νά εἶναι ἐλεύθερος ἕνας λαός πού καταπιέζει ἄλλους λαούς. Τά συμφέροντα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ρωσικοῦ ἔθνους, ἔλεγε ὁ Λένιν, ἀπαιτοῦν ἀγώνα ἐνάντια στήν καταπίεση τῶν μή ρωσικῶν ἐθνοτήτων, ἀναγνώριση γιά ὅλες τοῦ

δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ, ἐκτίμηση τοῦ κάθε συγκεκριμένου ζητήματος ἀποχωρισμοῦ μέ τό πρίσμα τῆς ἐξάλειψης κάθε ἀνισοτιμίας. Ὁ Λένιν σέ πολλά ἄρθρα του γιά τό ἐθνικό ζήτημα τόνιζε ὅτι ἡ πολιτική τῆς καταπίεσης τῶν ἐθνοτήτων εἶναι πολιτική διαίρεσης τῶν ἐθνῶν, πολιτική συστηματικῆς διαφθορᾶς τῆς συνείδησης τοῦ λαοῦ, ὅτι ὅλοι οἱ ὑπολογισμοί τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν στηρίζονται ἀκριβῶς στήν ἀντιπαράταξη τῶν συμφερόντων τῶν διαφόρων ἐθνῶν, στή δηλητηρίαση τῆς συνείδησης τῶν ἀγράμματων καί ἐξαθλιωμένων μαζῶν.

Τά συμφέροντα τῆς προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης, τῆς συντροφικῆς ἑνότητας στήν ταξική πάλη τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνοτήτων ἀπαιτοῦν τήν πιό πλήρη ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν γιά νά ἐξαλειφθεῖ καί ἡ παραμικρότερη ἐθνική δυσπιστία, ἀποξένωση καί ἔχθρα. Πρέπει νά διαπαιδαγωγηθοῦν οἱ μάζες στό πνεῦμα τῆς ἀναγνώρισης τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης, στό πνεῦμα τῆς ἄρνησης τῶν κρατικῶν προνομίων γιά ὁποιοδήποτε ἔθνος. Ὁ Λένιν ἐφιστοῦσε τήν προσοχή τῶν προλετάριων στό ὅτι ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀποτελεῖ τό μέγιστο βαθμό δημοκρατισμοῦ καί τόν ἐλάχιστο ἐθνικισμοῦ.

Κύριο πρακτικό καθῆκον ὅλων τῶν προλετάριων στό ἐθνικό ζήτημα εἶναι νά κάνουν ζύμωση καί προπαγάνδα ἐνάντια σέ κάθε κρατικό ἐθνικό προνόμιο, ὑπέρ τῆς ἰσοτιμίας ὅλων τῶν ἐθνοτήτων μέσα στό ἐθνικό τους κράτος.

Μόνο μιά τέτια προπαγάνδα ἐξασφαλίζει μιά πραγματικά δημοκρατική καί πραγματικά σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν, ἐγγυᾶται τίς μεγαλύτερες πιθανότητες ἐθνικῆς εἰρήνης μέσα σέ μιά χώρα, ἄν αὐτή παραμείνει πολυεθνικό κράτος, καί τήν πιό εἰρηνική διαίρεσή της σέ διάφορα ἐθνικά κράτη, ἄν θά μπεῖ ζήτημα γιά μιά τέτια διαίρεση.

Ὁ Λένιν δίδασκε νά γίνεται διάκριση ἀνάμεσα στόν ἐθνικισμό τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζουν καί στόν ἐθνικισμό τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζονται. Ἐφιστοῦσε ἰδιαίτερα τήν προσοχή τῶν προλετάριων στό γεγονός ὅτι «σέ *κάθε* ἀστικό ἐθνικισμό καταπιεζόμενου ἔθνους ὑπάρχει πανδημοκρατικό περιεχόμενο *ἐνάντια* στήν καταπίεση, κι' αὐτό ἀκριβῶς τό περιεχόμενο ὑποστηρίζουμε *ἀνεπιφύλακτα*» (σελ. 276-277).

Στό ἄρθρο «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», ὁ Λένιν ἔδοσε συντριπτικό χτύπημα στό ρωσικό ἐθνικοφιλελευθερισμό, πού γεννήθηκε μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907. Ἐχθροί τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀπό τό ρωσικό κράτος ἦταν οἱ καντέτοι, κι' ἐδῶ, τόνιζε ὁ Λένιν, βρίσκεται μιά

ἀπό τίς βάσεις τοῦ ἐθνικοφιλελευθερισμοῦ τους. Οἱ καντέτοι ὑπεράσπιζαν τά προνόμια τῆς ἀστικῆς τάξης, ἰδιαίτερα τά κρατικά μεγαλοεθνικά προνόμια, προσπαθώντας νά ἐκφοβίσουν τίς μάζες μέ τόν μπαμπούλα τῆς «διάλυσης τοῦ κράτους». Ὁ Λένιν ξεσκέπασε τήν πραγματική ταξική σημασία τῆς ἐχθρότητας τῶν φιλελευθέρων πρός τήν ἀρχή τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Ἡ οὐσία της συνοψιζόταν στόν ἐθνικό φιλελευθερισμό, στήν ὑπεράσπιση τῶν κρατικῶν προνομίων τῆς μεγαλορωσικῆς ἀστικῆς τάξης.

Οἱ ὀπορτουνιστές τῆς Ρωσίας — λικβινταριστές, μπουντιστές, μικροαστοί ἐθνικιστές, — πού εἶχαν ξεσπαθώσει κατά τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, σέρνονταν στήν οὐρά τῆς ἀστικῆς τάξης, διαφθείροντας τήν ἐργατική τάξη μέ τίς ἐθνικοφιλελεύθερες ἰδέες. Στήν παρέα τῶν μπουντιστῶν καί τῶν λικβινταριστῶν βρισκόταν καί ὁ Τρότσκι, πού ἐκμεταλλευόταν αἰσχρά τίς διαφωνίες ἀνάμεσα στούς πολωνούς καί τούς ρώσους ἀντίπαλους τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς πάλης της κατά τοῦ καπιταλισμοῦ, ἐξηγοῦσε ἐπίμονα ὁ Λένιν, ἀπαιτοῦν τήν πλήρη ἀλληλεγγύη καί τήν πιό στενή ἑνότητα τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν, ἀπαιτοῦν ν' ἀποκρουστεῖ ἡ ἐθνικιστική ἀστική τάξη ὁποιασδήποτε ἐθνότητας. Σέ μιά χώρα, ὅπου δίπλα στό προλεταριάτο τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν παλεύει τό προλεταριάτο τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει, πρέπει νά ὑπερασπίζει κανείς τήν ἑνότητα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ, νά ἀποκρούει ὅλες τίς ἀστικές καί μαυροεκατονταρχίτικες ἐπιδράσεις τοῦ ἐθνικισμοῦ. Ὁ Λένιν προειδοποιοῦσε ὅτι «ἡ παραμικρότερη ὑποστήριξη ἀπό τό προλεταριάτο ὁποιουδήποτε ἔθνους τῶν προνομίων τῆς «δικῆς» του ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης θά προκαλέσει ἀναπόφευκτα δυσπιστία στό προλεταριάτο τοῦ ἄλλου ἔθνους, θά ἀδυνατίσει τή διεθνή ταξική ἀλληλεγγύη τῶν ἐργατῶν, θά τούς διασπάσει πρός ἀγαλλίαση τῆς ἀστικῆς τάξης. Καί ἡ ἄρνηση τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιάθεσης ἤ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, σημαίνει ἀναπόφευκτα στήν πράξη ὑποστήριξη τῶν προνομίων τοῦ κυρίαρχου ἔθνους» (σελ. 289).

Μπροστά στό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας ἔμπαινε τό καθῆκον: νά ἀγωνίζεται ἐνάντια σέ κάθε ἐθνικισμό καί πρίν ἀπ' ὅλα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό, νά ἀναγνωρίζει τήν πλήρη ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, μαζί καί τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης καί ἀποχωρισμοῦ. Ὅμως, γιά νά καταπολεμηθεῖ μέ ἐπιτυχία ὁ ἐθνικισμός ὅλων τῶν ἐθνῶν, τό προλεταριάτο πρέπει νά ὑπερασπίζει τήν ἑνό-

τητα τῆς προλεταριακῆς πάλης καί τῶν προλεταριακῶν ὀργανώσεων, τήν πιό στενή συνένωσή τους σ' ἕνα διεθνές σύνολο, παρά τίς ἀστικές τάσεις γιά ἐθνική ἀπομόνωση. Τό προλεταριάτο πρέπει νά παλεύει γιά τή διεθνή ἑνότητα, γιά μιά ἑνιαία ὀργάνωση, πού νά κάνει δουλιά σέ ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ προλεταριάτου κάθε τόπου. Ἡ οὐσία τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, ἔγραφε ὁ Λένιν, συνοψίζεται στό ἑξῆς: «Πλήρη ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, συγχώνευση τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν — αὐτό τό ἐθνικό πρόγραμμα διδάσκει στούς ἐργάτες ὁ μαρξισμός, τό διδάσκει ἡ πείρα ὅλου τοῦ κόσμου καί ἡ πείρα τῆς Ρωσίας» (σελ. 320).

Ὁ Λένιν ἀπόκρουσε τίς προσπάθειες νά ἀντικατασταθεῖ ἡ αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν, τό δικαίωμα γιά ἀνεξάρτητη πολιτική, οἰκονομική καί πολιτιστική ἀνάπτυξη τῶν λαῶν μέ τό αἴτημα τῆς «ἐθνικῆς-πολιτιστικῆς αὐτονομίας». Τό αἴτημα τῆς «ἐθνικῆς-πολιτιστικῆς αὐτονομίας», πού τό ὑποστήριζαν οἱ μπουντιστές, οἱ λικβινταριστές καί οἱ ἐσέροι, διαιώνιζε τήν κυριαρχία τοῦ ἑνός ἔθνους πάνω στό ἄλλο, στεροῦσε ἀπό τούς καταπιεζόμενους λαούς τό δικαίωμα νά σχηματίζουν δικά τους αὐτοτελῆ κράτη, προκαλοῦσε ζημιά στόν προλεταριακό διεθνισμό.

Τό ἔργο τοῦ Λένιν «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» ἀποτελεῖ λαμπρή συνεισφορά στό θησαυροφυλάκιο τοῦ δημιουργικοῦ μαρξισμοῦ. Τό ἔργο αὐτό ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στή διαπαιδαγώγηση τοῦ κόμματος στό πνεῦμα τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ καί ἀποτελεῖ καί σήμερα σίγουρο ὁδηγό στή δράση τῶν κομμουνιστικῶν κι' ἐργατικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν. Οἱ κομμουνιστές, ἐξοπλισμένοι μέ τό λενινιστικό πρόγραμμα γιά τό ἐθνικό ζήτημα, ὑποστηρίζουν ἔνθερμα τόν ἐθνικοαπελευθερωτικό ἀγώνα τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καί τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς κατά τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τοῦ φεουδαρχισμοῦ, γιατί ὁ ἀγώνας αὐτός ἐξυπηρετεῖ τήν ἐθνική ἐλευθερία καί τή νίκη κατά τῶν δυνάμεων τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀντίδρασης, ἐξυπηρετεῖ τήν κοινωνική πρόοδο.

Στίς παραμονές τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου 1914-1918, ὅταν εἶχε ἐνταθεῖ ἡ προπαγάνδα τοῦ ἐθνικισμοῦ μέσα στό ἐργατικό κίνημα, μόνο οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν μαρξιστικό πρόγραμμα γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Τό μπολσεβίκικο κόμμα στάθηκε ὑπόδειγμα προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Οἱ μπολσεβίκοι, καθοδηγούμενοι ἀπό τό μαρξιστικό πρόγραμμα, πιστοί στή σημαία τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, ἦταν προετοιμασμένοι γιά τίς σκληρές δοκι-

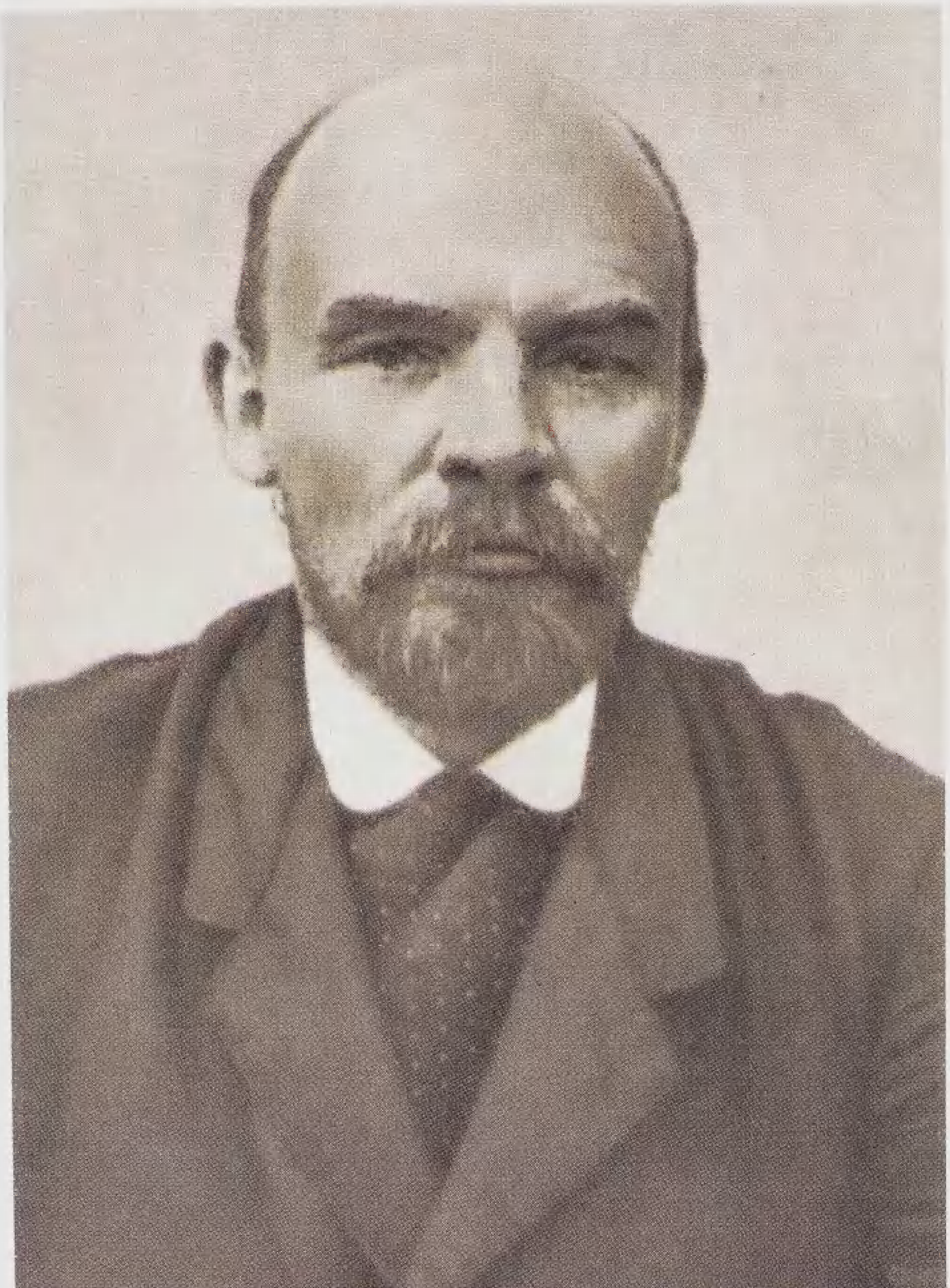
μασίες τοῦ πολέμου καί, ὅπως ἀπόδειξε ἡ ἱστορική πείρα, τά ἔβγαλαν ἄξια πέρα.

* * *

Ὁ εἰκοστός πέμπτος τόμος περιέχει πέντε νέες ἐργασίες τοῦ Λένιν: τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή δημιουργία Ὀργανωτικοῦ τμήματος τῆς ΚΕ γιά τήν καθοδήγηση τῆς παράνομης δουλιᾶς καί γιά τήν ἔκφραση εὐχαριστιῶν πρός τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν· τό ἄρθρο «Τά καθήκοντά μας», ἡ βιβλιοκρισία γιά τό βιβλίο τοῦ Κοζμίνιχ-Λάνιν καί τό σημείωμα «Ἡ πολωνική ἀντιπολίτευση στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν», πού δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» μπῆκαν τά σχέδια τῶν ἄρθρων «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» καί γιά τό περιοδικό «Σοβρεμέννικ», τό σχέδιο καί ἡ πρόχειρη περίληψη τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη, καθώς ἐπίσης τό σχέδιο καί οἱ θέσεις τῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν καί τά σχέδια τοῦ ἄρθρου «Ἐπανάσταση καί πόλεμος», πού δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά.

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

В.І. ЛЕНІН
1914

Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΟΥ «ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ» [1]

Ὅλοι ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιά τό ἐργατικό κίνημα καί τό μαρξισμό στή Ρωσία ξέρουν πώς τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 δημιουργήθηκε ὁ συνασπισμός (συμμαχία) τῶν λικβινταριστῶν, τοῦ Τρότσκι, τῶν λεττονῶν, τῶν μπουντιστῶν καί τῶν καυκασίων. Ἡ συγκρότηση αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ εἶχε ἀνακοινωθεῖ μέ τυμπανοκρουσίες στήν ἐφημερίδα «Λούτς» [2], πού ἱδρύθηκε ὄχι μέ λεφτά τῶν ἐργατῶν, καί ἀκριβῶς τόν καιρό τῶν ἐκλογῶν στήν Πετρούπολη, γιά νά τορπιλίσει τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν. Ἐξυμνοῦνταν ὁ «μεγάλος ἀριθμός» τῶν μελῶν αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ, ἐξυμνοῦνταν ἡ συμμαχία τῶν «μαρξιστῶν τῶν διαφόρων κατευθύνσεων», ἐξυμνοῦνταν ἡ «ἑνότητα» καί ἡ ἔλλειψη φραξιονισμοῦ καί ἐξαπολύονταν κεραυνοί ἐνάντια στούς «διασπαστές», τούς ὀπαδούς τῆς Συνδιάσκεψης τοῦ Γενάρη 1912 [3].

Ἔτσι τό ζήτημα τῆς «ἑνότητας» μπῆκε μπροστά στούς σκεπτόμενους ἐργάτες μέ καινούργια, μέ πρακτική μορφή. Τά γεγονότα δέν μποροῦσαν παρά νά δείξουν ποιός ἔχει δίκιο: ἐκεῖνοι, πού ἐπαινοῦσαν τήν «ἑνωτική» πλατφόρμα καί τήν τακτική τῶν «αὐγουστιανῶν» ἤ ἐκεῖνοι πού ἔλεγαν ὅτι αὐτό εἶναι μιά ψεύτικη ταμπέλα, πού καλύπτει μέ καινούργια μεταμφίεση τούς ἴδιους χρεοκοπημένους λικβινταριστές;

Πέρασε ἀκριβῶς *ἐνάμιση* χρόνος. Χρονικό διάστημα τεράστιο γιά τήν περίοδο τῆς ἀνόδου τοῦ 1912-1913. Καί νά πού τό Φλεβάρη τοῦ 1914 ἱδρύεται ἕνα καινούργιο περιοδικό, τούτη τή φορά πιά ἰδιαίτερα «ἑνωτικό», ἕνα ἰδιαίτερα καί ἀληθινά «μή φραξιονιστικό» περιοδικό, ἑνός «*πραγματικοῦ*» ὀπαδοῦ τῆς πλατφόρμας τοῦ Αὐγούστου, τοῦ Τρότσκι, μέ τόν τίτλο «Μπορμπά».

Τόσο τό περιεχόμενο τοῦ 1ου τεύχους τοῦ «Μπορμπά», ὅσο

κι' αὐτά πού δημοσιεύτηκαν ἀπό τούς λικβινταριστές γιά τό «Μπορμπά» πρίν ἀπό τήν ἔκδοσή του, δείχνουν ἀμέσως στόν προσεκτικό ἄνθρωπο τή *διάλυση* τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου καί τίς σπασμωδικές προσπάθειες πού καταβάλλονται γιά νά ἀποκρυβεῖ αὐτή ἡ διάλυση, γιά νά ἐξαπατηθοῦν οἱ ἐργάτες. Μά κι' αὐτή ἡ ἀπάτη θά ξεσκεπαστεῖ γρήγορα.

Πρίν ἀπό τήν ἔκδοση τοῦ «Μπορμπά», ἡ σύνταξη τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» [4] δημοσίευσε ἕνα τσουχτερό σχόλιο: «ἡ πραγματική φυσιογνωμία αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ, γιά τό ὁποῖο ἔγινε τελευταῖα ἀρκετά μεγάλος λόγος στούς μαρξιστικούς κύκλους, γιά μᾶς παραμένει ἀκόμη ἀξεκαθάριστη».

Γιά φαντάσου, ἀναγνώστη: ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὁ Τρότσκι συγκαταλέγεται στούς ἡγέτες τοῦ ἑνωτικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου, κι' ὅμως ὁλόκληρο τό 1913 δείχνει κιόλας πώς ἀπομακρύνεται ἀπό τή «Λούτς» καί τούς «λουτσιστές». Τό 1914 ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι ἱδρύει *δικό του* περιοδικό, ἐξακολουθώντας νά συγκαταλέγεται εἰκονικά καί στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί στό «Νάσα Ζαριά» [5]. «*Στούς κύκλους γίνεται ἀρκετά λόγος*» γιά κάποιο μυστικό «σημείωμα» τοῦ Τρότσκι *ἐνάντια* στούς λουτσιτσές, τούς κυρίους Φ. Ντ., Λ. Μ. καί ἄλλους παρόμοιους «ἄγνωστους», πού τό κρύβουν οἱ λικβινταριστές.

Καί ἡ φιλαλήθης, ἡ μή φραξιονιστική καί ἑνωτική Σύνταξη τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» γράφει: «γιά μᾶς ἡ φυσιογνωμία του δέν εἶναι ἀκόμη ξεκαθαρισμένη»!

Γι' αὐτούς δέν εἶναι ξεκαθαρισμένο ἀκόμη ὅτι ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου ἔχει διαλυθεῖ!!

Ὄχι, κύριοι Φ. Ντ., Λ. Μ. καί λοιποί λουτσιστές, γιά σᾶς αὐτό εἶναι πολύ καλά «ξεκαθαρισμένο» καί σεῖς, ἁπλούστατα, ἐξαπατᾶτε τούς ἐργάτες.

Ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου ἀποδείχτηκε — ὅπως τό λέγαμε τότε κιόλας, τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 — ἕνα ἁπλό προκάλυμμα τῶν λικβινταριστῶν. Ὁ συνασπισμός αὐτός *κομματιάστηκε*. Δέν κατόρθωσαν νά μείνουν *οὔτε* καί οἱ φίλοι του τῆς Ρωσίας. Οἱ περίφημοι συνενωτές δέν κατάφεραν νά ἑνωθοῦν οὔτε καί μεταξύ τους καί τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ἔχουμε *δυό* «αὐγουστιανές» κατευθύνσεις: τή λουτσιστική («Νάσα Ζαριά» καί «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα») καί τήν τροτσκιστική («Μπορμπά»). Καί οἱ δυό κρατοῦν ἀπό ἕνα κομματάκι τῆς «κοινῆς ἑνωμένης» σημαίας τοῦ Αὐγούστου, πού τήν ξέσκισαν μόνοι τους, καί οἱ δυό φωνάζουν μέ βραχνιασμένη φωνή «ἑνότητα»!

Ποιά εἶναι ἡ κατεύθυνση τοῦ «Μπορμπά»; Γι' αὐτό τό ζήτημα ὁ Τρότσκι ἔγραψε μιά τεράστια ἐπιφυλλίδα στό φύλ. ἀρ. 11 τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἡ Σύνταξη ὅμως τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας τοῦ ἀπάντησε πολύ εὔστοχα ὅτι «ἡ φυσιογνωμία ὅπως καί προηγούμενα δέν εἶναι ἀκόμη ξεκαθαρισμένη».

Πραγματικά οἱ λικβινταριστές ἔχουν *δική τους* φυσιογνωμία, φιλελεύθερη καί ὄχι μαρξιστική. Ὅποιος ἔχει γνωρίσει τά γραφτά τῶν Φ. Ντ., Λ. Σ., Λ. Μ., Γεζόφ, Πότρεσοφ καί Σίας, ξέρει αὐτή τή φυσιογνωμία.

Ὅσο γιά τόν Τρότσκι, αὐτός ποτέ δέν εἶχε καί δέν ἔχει καμιά «φυσιογνωμία». Τό μόνο πού ἔχει εἶναι μεταπηδήσεις καί ἀποσκιρτίσεις ἀπό τούς φιλελευθέρους στούς μαρξιστές καί ἀντίστροφα, κομμάτια ἀπό λέξεις καί ἠχηρές φράσεις, σταχυολογημένες ἀπό δῶ κι' ἀπό κεῖ.

Γιά κανένα ἐπίμαχο ζήτημα δέν ὑπάρχει στό «Μπορμπά» *μιά* ζωντανή λέξη.

Εἶναι ἀπίστευτο κι' ὅμως εἶναι γεγονός.

Τό ζήτημα «τοῦ παράνομου κινήματος». *Οὔτε λέξη.*

Συμμερίζεται ἄραγε ὁ Τρότσκι τίς ἰδέες τοῦ 'Αξελρόντ, τῆς Ζασούλιτς, τοῦ Φ. Ντ., τοῦ Λ. Σ. (ἀρ. φύλ. 101 τῆς «Λούτς») κτλ.; — *Τσιμουδιά.*

Τό σύνθημα τῆς πάλης γιά νόμιμο κόμμα; — *Οὔτε λέξη.*

Οἱ φιλελεύθεροι λόγοι τῶν Γεζόφ καί τῶν ἄλλων λουτσιστῶν γιά τίς ἀπεργίες; Ἡ κατάργηση τοῦ προγράμματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα; — *Τσιμουδιά.*

Οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ Λ. Σεντόφ καί τῶν ἄλλων λουτσιστῶν *ἐνάντια στά δυό* «κήτη»; [6] — *Τσιμουδιά.* Ὁ Τρότσκι βεβαιώνει ὅτι εἶναι ὑπέρ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν μερικότερων διεκδικήσεων μέ τόν τελικό σκοπό, ποιά ὅμως εἶναι ἡ στάση του ἀπέναντι στή *λικβινταριστική* πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ «συνδυασμοῦ», γι' αὐτό δέν βγάζει ἄχνα!

Στήν πραγματικότητα ὁ Τρότσκι, καλυμένος κάτω ἀπό ἐξαιρετικά ἠχηρές, κούφιες καί νεφελώδεις φράσεις, δημιουργεῖ σύγχυση στούς ἀκατατόπιστους ἐργάτες καί ὑπερασπίζει τούς λικβινταριστές μέ τή σιωπή του γιά τό ζήτημα τοῦ παράνομου κινήματος, μέ διαβεβαιώσεις ὅτι στή χώρα μας δέν ὑπάρχει φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική κτλ.

Ὁ Τρότσκι ἀπευθύνεται εἰδικά στήν ἑφτάδα τῶν βουλευτῶν μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τσχεΐτζε καί τούς κάνει μακροσκελεῖς διδαχές γιά τό πῶς πρέπει νά ἐφαρμόζουν *πιό πονηρά* τήν ἄρνηση τοῦ

παράνομου κινήματος καί τοῦ κόμματος. Οἱ διασκεδαστικές αὐτές διδαχές δείχνουν καθαρά *τήν παραπέρα διάλυση* τῆς ἑφτάδας. Τῆς ἔφυγε ὁ Μπουριάνοφ. Δέν μπόρεσαν νά συμφωνήσουν γιά τήν ἀπάντηση στόν Πλεχάνοφ. Τώρα ταλαντεύονται ἀνάμεσα στόν Ντάν καί τόν Τρότσκι, ἐνῶ ταυτόχρονα ὁ Τσχεΐτζε αναπτύσσει, ὅπως φαίνεται, τό διπλωματικό του ταλέντο γιά νά βουλώσει τήν καινούργια ρωγμή.

Κι' αὐτοί οἱ ἄνθρωποι πού βρίσκονται γύρω ἀπό τό κόμμα, πού δέν εἶναι σέ θέση νά ἑνωθοῦν πάνω στή *δική τους* πλατφόρμα τοῦ «Αὐγούστου», ἐξαπατοῦν τούς ἐργάτες μέ κραυγές γιά «ἑνότητα»! Μάταιες προσπάθειες!

Ἑνότητα σημαίνει ἀναγνώριση τοῦ «παλιοῦ» καί πάλη ἐνάντια στούς ἀπαρνητές του. Ἑνότητα σημαίνει ἕνωση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας γύρω ἀπό τίς ἀποφάσεις, πού ἀπό καιρό τίς ξέρουν ὅλοι καί οἱ ὁποῖες ἔχουν καταδικάσει τούς λικβινταριστές. Ἑνότητα σημαίνει σύνδεση τῶν βουλευτῶν τῆς Δούμας μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, πράγμα πού κατόρθωσε νά κάνει ἡ ἑξάδα τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν [7].

Οἱ λικβινταριστές ὅμως καί ὁ Τρότσκι, ἡ «ἑφτάδα» καί ὁ Τρότσκι, πού ἔκαναν κομμάτια τό δικό τους συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου, πού ἀπαρνήθηκαν ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, πού ξέκοψαν καί ἀπό τό παράνομο κίνημα καί ἀπό τούς ὀργανωμένους ἐργάτες, εἶναι οἱ χειρότεροι διασπαστές. Εὐτυχῶς, οἱ ἐργάτες τό κατάλαβαν πιά καί ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες σφυρηλατοῦν *στήν πράξη* τήν ἑνότητά τους *ἐνάντια* στούς λικβινταριστές καταστροφεῖς της.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 37,
15 τοῦ Μάρτη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΥΠΟΣ

Ὅταν πιάνονται στά χέρια δυό κλέφτες, πάντα θά βγεῖ ἀπ' αὐτό κάποιο ὄφελος γιά τούς τίμιους ἀνθρώπους. Ὅταν τελικά παραμαλώνουν οἱ «παράγοντες» τοῦ ἀστικοῦ τύπου, βγάζουν στή φόρα μπροστά στόν κόσμο τό ξεπούλημα καί τίς κατεργαριές τῶν «μεγάλων» ἐφημερίδων.

Ὁ Ν. Σνεσσαριόφ τῆς «Νόβογε Βρέμια» τσακώθηκε μέ τή «Νόβογε Βρέμια» [8], ἔκανε ἕνα σωρό κλεψιές, ἔγινε σκάνδαλο καί ἀπολύθηκε. Τώρα δημοσίευσε ἕνα «ἔργο» ἀπό 135 σελίδες μέ τόν τίτλο: «Ἡ ὀφθαλμαπάτη τῆς «Νόβογε Βρέμια». Σχεδόν μυθιστόρημα. Πετρούπολη. 1914». Παριστάνοντας, ὅπως συνηθίζεται, τόν ἄνθρωπο μέ εὐγενικά αἰσθήματα, ὁ Σνεσσαριόφ περιγράφει τά ἤθη πού ἐπικρατοῦν ἀπό καιρό στίς καπιταλιστικές χῶρες τῆς Δύσης καί πού διεισδύουν ὅλο καί περισσότερο στόν κόσμο τῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων τῆς Ρωσίας, βέβαια κάτω ἀπό συνθῆκες πού εὐνοοῦν ἐξαιρετικά τό νά μένουν στό σκοτάδι καί τήν ἀτιμωρησία ἐξαιρετικά βρώμικες, ἐξαιρετικά πρόστυχες δωροδοκίες, κολακεῖες κτλ.

«Ὅλοι συνήθισαν σιγά-σιγά νά κάνουν μιά ζωή πολύ ἀνώτερη ἀπό τά μέσα πού διαθέτουν» — γράφει μέ χαριτωμένη ἀφέλεια ὁ «παθών» τῆς «Νόβογε Βρέμια». — «Πότε καί μέ ποιόν τρόπο θά ἀπαλλαγεῖ ἡ κοινωνία ἀπ' αὐτό τό φαινόμενο κι' ἄν θά ἀπαλλαγεῖ, αὐτό εἶναι ἄγνωστο. Ὅτι ὅμως σήμερα τά πράγματα ἔχουν ἔτσι, αὐτό εἶναι γεγονός ἀναγνωρισμένο». Καί ἕνα ἀπό τά μαγικά μέσα πού σοῦ ἐπιτρέπουν νά ξοδεύεις περισσότερα ἀπ' ὅσα παίρνεις εἶναι ἡ «*συμμετοχή*» τῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων στή διαδικασία τῶν ἐκχωρήσεων. «Μποροῦμε ν' ἀναφέρουμε», διηγεῖται ὁ ἄνθρωπος τῆς «Νόβογε Βρέμια», «δεκάδες ἐκχωρήσεις πού δόθηκαν ὄχι μόνο χάρη σέ ὁρισμένους δεσμούς, μά καί χάρη σέ ὁρισμένα ἄρθρα ὁρισμένων ἐφημερίδων. Ἡ «Νόβογε Βρέμια»

δέν ἀποτελεῖ βέβαια ἐξαίρεση». Λογουχάρη, στόν κ. Σνεσσαριόφ παρουσιάστηκε κάποτε ἕνας ἀντιπρόσωπος τῆς ἑταιρίας ἀσυρμάτου τηλεγράφου Μαρκόνι τοῦ Λονδίνου καί τοῦ πρότεινε νά συντάξει τό καταστατικό μιᾶς ρωσικῆς ἑταιρίας Μαρκόνι καί ἕνα σχέδιο ἐκχώρησης πρός ὄφελος αὐτῆς τῆς ἑταιρίας. «Ἡ ἀμοιβή γι' αὐτή τήν ἐργασία καθορίστηκε σέ 10 000 ρούβλια,... καί ἡ συμφωνία κλείστηκε».

Ὁ παθών Σνεσσαριόφ μᾶς διηγεῖται ὅτι δέν πουλήθηκε μόνο ὁ ἴδιος στούς καπιταλιστές μέ ἀντάλλαγμα αὐτά τά χρήματα, μά καί ὁλόκληρη ἡ ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια» πουλήθηκε γιά μιά «καμπάνια ὑπέρ τῆς ἐκχώρησης», παίρνοντας 50% ἔκπτωση στά τηλεγραφήματα καί μιά «θεσούλα» ἱδρυτῆ τῆς ἑταιρίας σέ μετοχές ἀξίας 50 000 ρουβλιῶν.

Καπιταλιστές τοῦ Λονδίνου — καταλήστευση τῶν ρώσων — ἐκχώρηση ἀπό τή ρωσική κυβέρνηση — συμμετοχή τοῦ τύπου — γενική διαφθορά — ἀγορά καί πούληση ὁποιουδήποτε μέ δεκάδες χιλιάδες ρούβλια — αὐτή εἶναι ἡ ἀληθινή εἰκόνα πού ξανοίγει μπροστά μας ὁ καταχραστής καί θιγμένος Σνεσσαριόφ.

Ἡ ἐπιχείρηση τῆς «Νόβογε Βρέμια», πού διαχειρίζεται ἑκατομμύρια, ἀρχίζει νά παρακμάζει. Τά προκομένα παιδιά τοῦ ἑκατομμυριούχου ἀποστάτη Α. Σ. Σουβόριν γλεντοκοποῦν καί σπαταλᾶνε ἄσκοπα τά ἑκατομμύρια. Πρέπει νά σωθεῖ ἡ εὐγενής ἐφημερίδα. Παρουσιάζεται ἐπί σκηνῆς ὁ «Π. Λ. Μπάρκ, γενικός διευθυντής τῆς τράπεζας Βόλγα-Κάμα» (σελ. 85). Πείθει τόν Α. Σ. Σουβόριν νά μεταβιβάσει τήν ἐπιχείρηση σέ μιά ἑταιρία, πού τό καταστατικό της πῆρε τόν Αὔγουστο τοῦ 1911 τήν *αὐτοκρατορική* ἔγκριση· ἀπό τίς 800 μετοχές τίς 650 θά τίς ἔπαιρνε ὁ Α. Σ. Σουβόριν (ἡ τιμή κάθε μετοχῆς 5 000 ρούβλια). Κατά τήν ἵδρυση τῆς ἑταιρίας καταρτίστηκε ἕνας εἰκονικός ἰσολογισμός (σελ. 97) — ἐξηγεῖ ὁ κ. Σνεσσαριόφ καί προσθέτει ὅτι «ἕνας παρόμοιος ἰσολογισμός μποροῦσε νά γίνει δεκτός κατά τήν ἵδρυση τῆς ἑταιρίας ἤ ἀπό ἀνθρώπους πού δέν καταλαβαίνουν ἀπολύτως τίποτε ἀπό ἀριθμούς... ἤ ἀπό ἀνθρώπους σάν τόν κ. Γκουτσκόφ, δηλ. ἀπό ἀνθρώπους πού καταλαβαίνουν περίφημα τό ζήτημα, μά ἐπιδιώκουν μόνο προσωπικούς τους σκοπούς». Οἱ ἥρωες τῆς ἵδρυσης αὐτῆς τῆς ἑταιρίας (ἡ ἱδρυτική συνέλευση ἔγινε στίς 10 τοῦ Νοέμβρη 1911) ἦταν *ὁ ἴδιος ὁ Σνεσσαριόφ*, ὁ Π. Λ. Μπάρκ, ὁ Β. Π. Μπουρένιν, ὁ ὀχτωβριστής [9] Σουμπίνσκι, μέλος τῆς Κρατικῆς δούμας, τά προκομένα παιδιά τοῦ εὐγενοῦς ἀποστάτη Α. Σ. Σουβόριν κτλ.

Ἡ ἐντιμότατη αὐτή παρέα δροῦσε, ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώ-

στης, μέ ἐξαιρετικό ζῆλο ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1911. Καί *ἀπό τό 1912* — διηγεῖται ὁ παθών Σνεσσαριόφ — ἡ «Νόβογε Βρέμια» ἔχει τό προνόμιο νά δημοσιεύει τίς ἀνακοινώσεις τῶν ἀγροτικῶν τραπεζῶν («ὄχι καί πολύ μεγάλο ἔσοδο»: συνολικά 15 000 ρούβλια τό χρόνο ἤ «περίπου τόσα»!) καί τό προνόμιο αὐτό κατάντησε ἐπιχορήγηση. Γιατί σύμφωνα μέ τό νόμο οἱ ἀνακοινώσεις ἔπρεπε νά στέλνονται στήν ἐφημερίδα μέ τή μεγαλύτερη κυκλοφορία. Ἡ «Νόβογε Βρέμια» *δέν* εἶχε τότε τή μεγαλύτερη κυκλοφορία, μά «ἔβαλε μπρός» («γιά πρώτη φορά», ὅπως ὁρκίζεται ὁ εὐγενής Σνεσσαριόφ) τήν παρασκηνιακή της ἐπιροή καί τίς γνωριμίες της μέ τούς κυβερνητικούς κύκλους, γιά νά κρατήσει γιά λογαριασμό της τίς ἀνακοινώσεις τῶν ἀγροτικῶν τραπεζῶν. «Κατά τή συζήτηση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος στό Ὑπουργικό Συμβούλιο, ὕστερα ἀπό ἀρκετά σοβαρές ταλαντεύσεις, ἀποφασίστηκε νά ἀφήσουν τίς ἀνακοινώσεις στή «Νόβογε Βρέμια»» (σελ. 21).

Σκαρώνεται λέσχη ἑνός συλλόγου λογοτεχνῶν καί καλλιτεχνῶν, «γιά νά μιλήσουμε ἁπλά, μιά χαρτοπαικτική λέσχη» (σελ. 69). «Στά χρεωστικά βιβλία τῆς λέσχης οἱ συνεργάτες τῆς «Νόβογε Βρέμια» εἶναι χρεωμένοι μέ χιλιάδες ρούβλια. Τά χρέη αὐτά σβήνονται ἁπλούστατα ἀπό τούς λογαριασμούς».

Ὁ χρηματιστής Μάνους, πού πλούτισε στό χρηματιστήριο καί δημιούργησε μέ ληστεῖες μιά περιουσία «ἀπό κάμποσα ἑκατομμύρια» (120) μέ τή συμμετοχή τῶν κ.κ. Μένσικοφ κτλ., κάνει καμπάνια στή «Νόβογε Βρέμια» γιά τήν ἀπομάκρυνση τοῦ ὑπουργοῦ Κοκοβτσόφ. Ἀφήνουμε στούς ἀναγνῶστες νά μαντέψουν πόσες δεκάδες χιλιάδες ρούβλια πῆραν ὅλες αὐτές οἱ «προσωπικότητες» καί πόσες εἶχαν νά πάρουν καί δέν τίς πῆραν.

Χορός ἑκατομμυρίων. Ὁ ἰσολογισμός τῆς «Νόβογε Βρέμια» φτάνει τό ποσό τῶν πέντε ἑκατομμυρίων, ἀπ᾽ αὐτά τά τρία περίπου ἑκατομμύρια εἶναι εἰκονικά. Μισθοί καί ἀμοιβές 2-3 χιλιάδες ρούβλια τό *μήνα* σέ συνεργάτες δεύτερης καί τρίτης κατηγορίας. Διασπαθίζονται ἑκατοντάδες χιλιάδες καί ἑκατομμύρια ρούβλια. Τά δάνεια ἀπό τράπεζες φτάνουν σέ ἑκατοντάδες χιλιάδες. Γενική διαφθορά. Πορνεία ὅλων τῶν εἰδῶν, παράνομη καί νόμιμη, καθαγιασμένη μέ τό γάμο. Ἡ καλύτερη καί ἡ ἀνώτερη κοινωνία τῆς Πετρούπολης. Ἑκατομμυριοῦχοι, ὑπουργοί, χρηματιστές, διάσημοι ξένοι. Χαρτοπαικτικές λέσχες. Ἐκβιασμοί κάθε λογῆς. «Κανενός εἴδους πολιτικές πεποιθήσεις» (σελ. 36). Φθόνος καί τρικλοποδιές. Ὁ Ἀμφιτεάτροφ καί ὁ Σνεσσαριόφ, πού καλοῦν σέ μονομαχία ἕνα μηχανικό, γιατί πρόσβαλε τή Σύνταξη τῆς «Νόβογε Βρέμια», ἡ ὁποία περιέλουσε τούς φοιτητές μέ βρωμιές.

Ὁ Α. Σ. Σουβόριν, «πού ἀγαπᾶ πολύ» τόν Ἀμφιτεάτροφ, μά «πού δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ στόν ἑαυτό του τήν εὐχαρίστηση νά τοῦ προξενήσει κάτι δυσάρεστο»: ν' ἀφήσει νά δημοσιευτεῖ ἕνα χρονογράφημα τοῦ Μπουρένιν μέ μιά «ἀνάρμοστη» ἐπίθεση σέ βάρος τῆς ἠθοποιοῦ Ράισκαγια, γυναίκας τοῦ Ἀμφιτεάτροφ. Ὁ Μπουρένιν ἐκτοπίζει τόν Ἀμφιτεάτροφ. Τά προκομένα παιδιά τοῦ Σουβόριν δημιουργοῦν ἑκατοντάδες χιλιάδες χρέη.

Τό ἔλλειμμα τῆς «Νόβογε Βρέμια» τό 1905 φτάνει τά 150 000 ρούβλια.

Οἱ ἐμποροβιομήχανοι τῆς Μόσχας, τρομαγμένοι ἀπό τά γεγονότα τοῦ 1905, δίνουν 100 000 ρούβλια γιά νά ἱδρυθεῖ μιά ἐφημερίδα ἐργατῶν μέ πατριωτική κατεύθυνση. Ὕστερα ἀπό παράκλησή τους, ἡ «Νόβογε Βρέμια» ἀναλαβαίνει νά ὀργανώσει αὐτή τή δουλιά.

Ἡ ἐφημερίδα «φυτοζώησε» δυό χρόνια κι' ἔκλεισε. Οἱ μοσχοβίτες ἔχασαν 100 000 ρούβλια, οἱ ἄνθρωποι τῆς «Νόβογε Βρέμια» 150 000 ρούβλια (61).

Κλέφτες, ἀρσενικές κοκότες, πουλημένοι συγγραφεῖς, πουλημένες ἐφημερίδες. Αὐτός εἶναι ὁ «μεγάλος μας τύπος». Αὐτός εἶναι ὁ ἀνθός τῆς «ὑψηλῆς» κοινωνίας. Αὐτούς τούς ἀνθρώπους τούς ξέρουν «ὅλοι», ἔχουν «παντοῦ» σχέσεις... Ξετσίπωτο θράσος τῶν ἀφεντάδων τῶν δουλοπάροικων, πού ἀγκαλιάζεται στά σκοτεινά μέ τήν ξετσίπωτη διαφθορά τῆς ἀστικῆς τάξης — αὐτή εἶναι ἡ «ἁγία Ρωσία».

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 41,
20 τοῦ Μάρτη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΕΝΑΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ ΑΣΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΡΩΣΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Κάποτε εἶναι ὠφέλιμο νά βλέπουμε πῶς μᾶς κρίνουν οἱ *διπλανοί* μας, πῶς κρίνουν τόν ἐργατικό μας τύπο, τά ἐργατικά μας συνδικάτα, τό ἐργατικό μας κίνημα κτλ. Εἶναι διδακτικές οἱ γνῶμες καί τῶν ἀπροκάλυπτων ἐχθρῶν καί τῶν συγκαλυμμένων ἐχθρῶν καί τῶν ἀκαθόριστων ἀνθρώπων καί τῶν ἀόριστα-«συμπαθούντων», ἄν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι λιγάκι μυαλωμένοι, ἄν ξέρουν τά πράγματα καί καταλαβαίνουν τόσο δά ἀπό πολιτική. Στήν τελευταία αὐτή κατηγορία ἀνθρώπων ἀνήκει ἀναμφισβήτητα καί ὁ «τρουντοβίκος» ἤ «λαϊκός σοσιαλιστής»[10], — καί γιά νά εἶμαστε πιό συγκεκριμένοι, ριζοσπάστης ἀστός ἤ ἀστός δημοκράτης — κ. Σ. Ἐλπατιέβσκι.

Ὁ συγγραφέας αὐτός εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό πιστούς ὁμοϊδεάτες καί συμπολεμιστές τοῦ Ν. Κ. Μιχαηλόβσκι, τόν ὁποῖο τόσο ἀνόητα ἐκθειάζουν σήμερα οἱ «ἀριστεροί ναρόντνικοι»[11], πού θέλουν, στό πεῖσμα τῆς λογικῆς, νά λέγονται σοσιαλιστές. Ὁ κ. Σ. Ἐλπατιέβσκι, προσεκτικός παρατηρητής τῆς ρωσικῆς μικροαστικῆς ζωῆς, εἶναι πολύ «εὐαίσθητος» ἀπέναντι στίς διαθέσεις της καί ἐπηρεάζεται ἀπ' αὐτές.

Μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ἕνας ἀπό τούς πιό πρωτοπόρους ρώσους λικβινταριστές, γιατί αὐτός κι' οἱ φίλοι του ἀπό τό φθινόπωρο ἤδη τοῦ 1906 (βλέπε τό θλιβερῆς φήμης τεῦχος τοῦ Αὐγούστου 1906 τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο»[12]) διακήρυξαν τήν ἀνάγκη ἑνός «νόμιμου κόμματος», ἐπιτέθηκαν ἐνάντια στή στενότητα τῆς «παράνομης ὀργάνωσης» καί βάλθηκαν νά κάνουν διορθώσεις στά σπουδαιότερα συνθήματα αὐτῆς τῆς παράνομης ὀργάνωσης στό πνεῦμα τοῦ ἀνοιχτοῦ, δηλ. τοῦ νόμιμου κόμματος. Στά λόγια καί στή συνείδηση τῶν «σοσιαλκαντέτων» (ὅπως *ἀναγκάστηκαν* νά τούς ὀνομάσουν τότε κι' αὐτοί *ἀκόμη* οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι), ἡ ἀποκήρυξη τῆς παράνομης ὀργάνω-

σης καί ἡ λικβινταριστική διακήρυξη ἑνός «νόμιμου κόμματος» ἤ «τῆς πάλης γιά νόμιμο κόμμα», προῆλθε ἀπό τήν τάση νά πᾶνε στίς «μάζες», νά ὀργανώσουν τίς μάζες.

Στήν πραγματικότητα στό σχέδιο τῶν κ.κ. «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» δέν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό μιά μικροαστική, φιλισταϊκή μικροψυχία (ἀπέναντι στίς μάζες) καί μιά εὐπιστία (ἀπέναντι στήν ἐξουσία). Γιά τό «νόμιμο κόμμα» ἄλλους τούς ἀπείλησαν μέ φυλακή, ἄλλους τούς ἔκλεισαν γιά λίγο στή φυλακή καί τελικά ἔμειναν χωρίς νόμιμη καί χωρίς ὁποιαδήποτε ἄλλη σύνδεση μέ τίς μάζες, χωρίς νόμιμο καί χωρίς ὁποιοδήποτε ἄλλο κόμμα. Κατάντησαν τέτιοι πού εἶναι καί οἱ λικβινταριστές μας, δηλαδή μιά ὁμάδα νομιμόφρονων-λικβινταριστῶν, μιά ὁμάδα «ἀνεξάρτητων» (ἀπό τήν παράνομη ὀργάνωση, μά ἐξαρτημένων ἰδεολογικά ἀπό τό φιλελευθερισμό) λογίων.

Πέρασαν τά χρόνια τῆς ἀποθάρυνσης, τῆς ἀποσύνθεσης καί τῆς κατάρευσης. Ἄρχισε νά φυσᾶ κάπως διαφορετικό ἀεράκι. Καί ὁ εὐαίσθητος ἀπέναντι στίς μικροαστικές διαθέσεις κ. Σ. Ἐλπατιέβσκι γράφει στό τεῦχος τοῦ φετεινοῦ Γενάρη τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» ἕνα ἄρθρο γιά τίς διαθέσεις τῶν διαφόρων τάξεων τῆς ρωσικῆς κοινωνίας μέ τόν ἐντυπωσιακό τίτλο: «Ἡ ζωή προχωρεῖ».

Ἡ ζωή προχωρεῖ — ἀναφωνεῖ ὁ ναρόντνικός μας, φέρνοντας στό νοῦ του καί τά κάθε λογῆς συνέδρια καί τό λόγο τοῦ Σαλάζκιν καί τήν ὑπόθεση Μπέιλις[13]. Στήν ἐπαρχία παρατηρεῖται μιά ἀναμφισβήτητη ἀναζωογόνηση, παρόλο πού «μερικές φορές δέν μπορεῖς νά ξεχωρίσεις σήμερα ὄχι μόνο τό δεξιό καντέτο ἀπό τόν ἀριστερό ὀχτωβριστή, μά κάποτε τό σοσιαλεπαναστάτη καί τό σοσιαλδημοκράτη» (μέσα στούς λικβινταριστές, ἕ; δέν εἶναι ἔτσι, κύριε ναρόντνικε λικβινταριστή;) «ἀπό τόν ἀριστερό καντέτο, ἄν κρίνουμε ἀπό τήν τοπική» (βέβαια, ἀποκλειστικά νόμιμη) «τακτική». «Συντελεῖται ἕνα εἶδος συγκέντρωσης τῆς Ρωσίας ἀπό τίς δυό πλευρές τοῦ τείχους πού ἔχει χωρίσει τή Ρωσία. Ἀπό τή μιά πλευρά συγκεντρώθηκε ἡ ἑνωμένη τάξη τῶν εὐγενῶν, ἡ ἑνωμένη γραφειοκρατία, οἱ ἄνθρωποι τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν καί οἱ μικροαστοί, πού ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς «τρέφονται ἀπό τό δημόσιο ταμεῖο» καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἁπλῶς ὁ μικροαστός, ὁ ὄγκος τῆς ἐπαρχιώτικης κοινωνίας».

Ὅπως βλέπετε, δέν εἶναι πλατύς ὁ ὁρίζοντας τοῦ ναρόντνικού μας καί ἡ ἀνάλυσή του εἶναι ρηχή: πάντα ἡ ἴδια φιλελεύθερη ἀντιπαράθεση ἐξουσίας καί κοινωνίας. Γιά τήν ταξική πάλη μέσα στήν κοινωνία, γιά τήν ἀστική τάξη καί τούς ἐργάτες, γιά τήν

ἐντεινόμενη διχόνοια ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί τή δημοκρατία εἶναι λίγο δύσκολο νά εἰπωθεῖ κάτι ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐπαρχιώτη μικροαστοῦ.

Γιά τά κατώτερα στρώματα τοῦ χωριοῦ εἶναι δύσκολο νά βγάλει κανείς συμπέρασμα — γράφει ὁ κ. Σ. Ἐλπατιέβσκι.

«...Σκοτάδι καί σιωπή ἁπλώνονται πάνω ἀπ' τό χωριό, ὅπου δύσκολα βλέπεις καί δύσκολα ἀκοῦς τί γίνεται...» Τό συνεταιριστικό κίνημα «φούντωσε ξαφνικά καί πῆρε μεγάλες διαστάσεις...». Ἡ πάλη τῶν ὀτρούμπνικων καί τῶν μελῶν τῆς ὀμπστσίνας... «*ὅλα αὐτά δέν βγῆκαν ἀρκετά στό φῶς τῆς ἡμέρας*».

«Ναί, πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅτι τό τεῖχος πού ὑψώνεται μέ τίς προσπάθειες τῆς κυβέρνησης ἀνάμεσα στούς ὀτρούμπνικους καί τά μέλη τῆς ὀμπστσίνας γιά νά χωρίσει καί νά σκορπίσει ἡ μάζα τοῦ χωριοῦ, ἀνεβαίνει ὅλο καί πιό ψηλά, μά, ὅπως φαίνεται, στά χωριά δέν πρόλαβαν ἀκόμη νά δημιουργηθοῦν αἰσθήματα καί διαθέσεις πού ν' ἀνταποκρίνονται στίς ἀπόψεις τῆς κυβέρνησης. Ὅπως καί πρῶτα, ὁ πόθος κι' ἡ προσδοκία γιά τήν ἀπόκτηση γῆς καίει μέ τήν ἴδια φλόγα στήν ψυχή καί τῶν πρώτων καί τῶν δεύτερων, ἐνῶ ὁ πόθος γιά ἐλευθερία, γιά «δικαιώματα» πού πρῶτα τόν ἐπισκίαζε ἡ «γῆ», ὅπως φαίνεται, φουντώνει ὅλο καί πιό ἔντονα καί κυριαρχικά».

Καί πρός τό τέλος ὁ ἠθογράφος μας τῆς ρωσικῆς ζωῆς, ἀφοῦ κάνει τή διαπίστωση ὅτι «σήμερα ἀκριβῶς οἱ δεξιοί κύκλοι ἐπαναλαβαίνουν μέ ἐπιμονή τή λέξη ἐπανάσταση», ὅτι οἱ κύκλοι αὐτοί «τρόμαξαν πραγματικά, ὅτι ἀναμένουν πραγματικά τή σύγκρουση, βέβαιοι ὅτι ἡ καταστροφή εἶναι ἀναπόφευκτη», λέει τά παρακάτω γιά τούς ἐργάτες:

«*Δέν ἔχω τίποτε νά πῶ γιά τούς ὀργανωμένους ἐργάτες. Ἐδῶ δέν εἶναι κανείς ἀναγκασμένος νά βαδίσει ψηλαφητά γιά νά βγάλει τό συμπέρασμά του· ἐδῶ ὅλα εἶναι πεντακάθαρα καί τά βλέπουν ὅλοι. Ἐδῶ οἱ γνῶμες ἔχουν ἀποκρυσταλλωθεῖ μέ ἀρκετή ἀκρίβεια, ἐδῶ δέν ὑπάρχουν μόνο πόθοι καί προσδοκίες, μά καί ἀπαιτήσεις, πού ἐνισχύονται μέ παρορμήσεις τῆς βούλησης, ὄχι μέ αὐθόρμητα ξεσπάσματα, ἀλλά μέ συστηματοποιημένες καί ἀρκετά ἐπεξεργασμένες μεθόδους*...(τά ἀποσιωπητικά εἶναι τοῦ κ. Ἐλπατιέβσκι). *Καί δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι καί οἱ γνῶμες καί οἱ πόθοι καί οἱ προσδοκίες διεισδύουν ἀπό τό ὀργανωμένο αὐτό περιβάλλον στό περιβάλλον τοῦ χωριοῦ ἀπ' ὅπου τό ὀργανωμένο περιβάλλον ἐκπορεύτηκε*».

Αὐτά τά γράφει ἕνας ἄνθρωπος πού ποτέ του δέν ἀνῆκε στούς μαρξιστές καί πάντα ἔμενε μακριά ἀπό τούς «ὀργανωμένους ἐργάτες». Κι' αὐτή ἡ ἐκτίμηση τῶν πραγμάτων ἀπό ἕναν *διπλανό*

μας ἔχει γι' αὐτό μεγαλύτερη ἀξία γιά τούς συνειδητούς ἐργάτες.

Ὁ κ. Ἐλπατιέβσκι, ἕνας ἀπό τούς «πρωτοπόρους» ἀρχηγούς τοῦ λικβινταρισμοῦ, θά ἔπρεπε νά σκεφτεῖ τή σημασία τῶν ὅσων ἀναγκάστηκε νά ὁμολογήσει σήμερα.

Πρῶτο, ἀνάμεσα σέ *ποιούς* ἐργάτες «οἱ γνῶμες ἔχουν ἀποκρυσταλλωθεῖ μέ ἀρκετή ἀκρίβεια» καί «οἱ μέθοδοι εἶναι ἀρκετά ἐπεξεργασμένες καί συστηματοποιημένες»; *Μόνο* ἀνάμεσα στούς ἀντίπαλους τοῦ λικβινταρισμοῦ (γιατί στούς λικβινταριστές ὑπάρχει πλῆρες χάος καί γνωμῶν καί μεθόδων), *μόνο* ἀνάμεσα σ' ἐκείνους πού δέν γύρισαν μικρόψυχα καί βιαστικά τίς πλάτες στήν παράνομη ὀργάνωση. *Μόνο* σ' αὐτούς, πραγματικά «*ὅλα εἶναι πεντακάθαρα καί τά βλέπουν ὅλοι*». Αὐτό φαίνεται παράδοξο (παράξενο), ὅμως εἶναι γεγονός: χάος ὑπάρχει σ' ἐκείνους πού νοσταλγοῦν ἕνα «νόμιμο κόμμα» — «ὅλα εἶναι πεντακάθαρα καί τά βλέπουν ὅλοι», «οἱ γνῶμες ἔχουν ἀποκρυσταλλωθεῖ μέ ἀρκετή ἀκρίβεια καί οἱ μέθοδοι εἶναι ἀρκετά ἐπεξεργασμένες» μόνο στούς ὀπαδούς τῆς «παράνομης ὀργάνωσης», σ' ἐκείνους πού τηροῦν πιστά τίς ἐντολές αὐτῆς τῆς δῆθεν στενῆς καί ἀπονεκρωμένης (βλ. «Νάσα Ζαριά», «Λούτς», «Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα») παράνομης ὀργάνωσης.

Ὁ πρῶτος ἀπό τούς γεννήτορες τοῦ λικβινταρισμοῦ (ὁ ἀρχηγός τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο», κ. Ἐλπατιέβσκι) ὑπόγραψε πρῶτος τή θανατική καταδίκη τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ ἔψαλλε τήν «ἐπιμνημόσυνη δέηση» στό μνῆμα του.

Ἴσως ὁ κ. Ἐλπατιέβσκι νά μήν ἔχει ἐπίγνωση ὁ ἴδιος αὐτοῦ τοῦ πράγματος, τό ζήτημα ὅμως πού ἀνακίνησε ξεπερνᾶ κατά πολύ τά ὅρια τῆς προσωπικῆς ἱκανότητας ἀντίληψης ὁρισμένων πολιτικῶν.

Δεύτερο καί σοβαρότατο γεγονός. Γιατί σέ μιά ἀπό τίς πιό πολυτάραχες καί δύσκολες περιόδους τῆς ρωσικῆς ἱστορίας, στήν πενταετία 1908-1913, ἀπό *ὅλες* τίς τάξεις τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ μόνο τό προλεταριάτο δέν προχωρεῖ «ψηλαφητά»; γιατί μόνο στό προλεταριάτο «ὅλα εἶναι πεντακάθαρα καί τά βλέπουν ὅλοι»; γιατί μέσα ἀπό τή μεγαλύτερη ἰδεολογική ἀποσύνθεση καί προγραμματική καί τακτική καί ὀργανωτική καί ἀπό τήν κάθε λογῆς κατάρευση καί ταλάντευση — πού παρατηρεῖται καί στούς φιλελευθέρους καί στούς ναρόντνικους καί στούς διανοούμενους «ἐπίσης μαρξιστές» — τό προλεταριάτο βγαίνει μέ «γνῶμες πού ἔχουν ἀποκρυσταλλωθεῖ μέ ἀρκετή ἀκρίβεια», μέ «μεθόδους συστηματοποιημένες καί ἀρκετά ἐπεξεργασμένες»; Ὄχι

μόνο γιατί αὐτές τίς γνῶμες τίς ἀποκρυστάλλωνε, αὐτές τίς μεθόδους τίς δούλευε ἡ παράνομη ὀργάνωση, μά καί γιατί ὑπάρχουν βαθύτατες κοινωνικές αἰτίες, ὑπάρχουν οἰκονομικοί ὅροι, ὑπάρχουν συντελεστές πού δροῦν ὅλο καί πιό ἔντονα μέ κάθε νέο βέρστι σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, μέ κάθε βῆμα πού κάνουν πρός τά μπρός τό ἐμπόριο, ἡ βιομηχανία, ὁ καπιταλισμός στήν πόλη καί στό χωριό, συντελεστές πού πολλαπλασιάζουν, δυναμώνουν, ἀτσαλώνουν καί συσπειρώνουν τό προλεταριάτο, πού τό βοηθοῦν νά μήν πηγαίνει *πίσω* ἀπό τό μικροαστό, νά μήν ταλαντεύεται σάν τούς μικροαστούς καί νά μήν ἀπαρνεῖται ἄνανδρα τήν παράνομη ὀργάνωση.

Ὅποιος τά καλοσκεφτεῖ αὐτά, θά καταλάβει πόσο τεράστια ζημιά κάνουν οἱ ἀπόπειρες νά «συγχωνευτοῦν» σ' ἕνα μόνο κόμμα οἱ πρωτοπόροι τῆς τάξης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν καί ἡ αναπόφευκτα ταλαντευόμενη καί ἀσταθής μικροαστική ἀγροτιά.

«Προσβεστσένιγε», ἀρ. φύλ. 3,
Μάρτης, 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

Πρίν ἀπό κάμποσο καιρό τό Κρατικό Συμβούλιο ἀπόριψε τήν εἰσαγωγή τῆς πολωνικῆς γλώσσας στή μελλοντική αὐτοδιοίκηση τῆς Πολωνίας. Ἡ ψηφοφορία αὐτή, πού ἔγινε παρά τή θέληση τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κυβέρνησης, μᾶς ἐξηγεῖ πάρα πολλά σχετικά μέ τίς ἰθύνουσες τάξεις τῆς Ρωσίας καί μέ τίς «ἰδιομορφίες» τῆς κρατικῆς μας συγκρότησης καί διοίκησης.

Ὁ τύπος ἔχει δόσει ἤδη μιά ἐκτενή περιγραφή τοῦ ζητήματος τῆς χρησιμοποίησης τῆς πολωνικῆς γλώσσας στήν αὐτοδιοίκηση τῆς Πολωνίας. Οἱ ρῶσοι τσιφλικάδες, πού βρίσκονται στό τιμόνι τῆς ἐξουσίας ἀπό καιρό τώρα, ἀπό τό 1907, ἔκαναν διαπραγματεύσεις γι᾽ αὐτό τό ζήτημα μέ τήν ἀνώτατη πολωνική ἀριστοκρατία. Συζητοῦσαν τούς ὅρους ἔστω καί γιά μιά ορισμένη συνεργασία ἤ ἁπλῶς γιά μιά σχετικά εἰρηνική συμβίωση τῶν ρώσων μαυροεκατονταρχιτῶν μέ τούς πολωνούς μαυροεκατονταρχίτες, μάλιστα ὅλα αὐτά γίνονταν ἐντελῶς καί ἀποκλειστικά ἐξονόματος τῶν συμφερόντων τοῦ «ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ».

Τόν πολωνικό ἐθνικό πολιτισμό τόν ὑπεράσπιζαν οἱ πολωνοί τσιφλικάδες, ζητώντας νά τούς παραχωρηθεῖ αὐτοδιοίκηση (ἀντί αὐτονομία) καί τό δικαίωμα νά χρησιμοποιοῦν τήν πολωνική γλώσσα. Τό ρωσικό ἐθνικό πολιτισμό τόν ὑπεράσπιζαν οἱ μεγαλορῶσοι τσιφλικάδες, βάζοντας προκαταβολικά σάν ὅρο (αὐτοί κατεῖχαν τά πάντα καί δέν εἶχαν ἀνάγκη νά ζητᾶνε παραχωρήσεις) νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ὑπεροχή αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ καί νά ἀποχωριστεῖ ἡ «ρωσική» περιοχή τοῦ Χόλμ ἀπό τήν Πολωνία. Καί οἱ δυό πλευρές ἔκλεισαν, ἀνάμεσα στ᾽ ἄλλα, συμφωνία *ἐνάντια* στούς ἑβραίους, πού τούς περιόριζαν ἀπό τά πρίν σ᾽ ἕνα «ὁρισμένο ποσοστό», γιά νά μή μείνει πίσω ἡ Πολωνία ἀπό τή

Ρωσία στό μαυροεκατονταρχίτικο διωγμό τῶν ἑβραίων καί στήν καταπίεσή τους.

Ὅπως ἀνακοινώθηκε, ὁ Στολίπιν ἔκανε ὁ ἴδιος προσωπικά αὐτές τίς διαπραγματεύσεις μέ τήν πολωνική ἀριστοκρατία, μέ τούς μεγιστάνες-τσιφλικάδες τῆς Πολωνίας. Ὁ Στολίπιν ἔδοσε ὑποσχέσεις. Τά σχέδια ὑποβλήθηκαν. Ὅμως... ἐνῶ ἡ περιοχή τοῦ Χόλμ ἀποχωρίστηκε, ἡ χρησιμοποίηση τῆς πολωνικῆς γλώσσας στήν πολωνική αὐτοδιοίκηση *ἀπορίφθηκε* ἀπό τό Κρατικό Συμβούλιο. Τήν ὑπόθεση τοῦ Στολίπιν τήν ὑποστήριξε «μέ πίστη καί ἀφοσίωση» ὁ Κοκοβτσόφ, δέν εἶχε ὅμως ἐπιτυχία. Τά δεξιά μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας δέν τόν ἀκολούθησαν.

Νά ἀκόμη μιά, ἄν καί μικρή, συμφωνία πού «ξεσχίστηκε». Πρίν λίγο καιρό ὁ Γκουτσκόφ, μιλώντας ἐξονόματος τῆς ἀστικῆς τάξης ὅλης τῆς Ρωσίας, ἔλεγε ὅτι ἡ ἀστική τάξη ἔκλεισε σιωπηρή συμφωνία μέ τήν κυβέρνηση τῆς ἀντεπανάστασης: «νά τήν ὑποστηρίζει μέ ἀντάλλαγμα ὁρισμένες μεταρυθμίσεις». Ἡ ὑποστήριξη δόθηκε, οἱ μεταρυθμίσεις ὅμως *δέν* ἐπακολούθησαν.

Στό παράδειγμά μας δέν ἦταν ἡ ἀστική τάξη, οὔτε ἡ ἀντιπολίτευση, μά οἱ πιό καθαρόαιμοι τσιφλικάδες πού ἔκλεισαν ἐπίσης σιωπηρή συμφωνία: «ἐμεῖς» κάνουμε ἕνα βῆμα πρός τόν Στολίπιν, μᾶς δίνουν τήν αὐτοδιοίκηση μαζί μέ τήν πολωνική γλώσσα. Τό βῆμα τό ἔκαναν, μά τήν πολωνική γλώσσα δέν τήν πῆραν.

Ἀπ' αὐτό τό μικρό παράδειγμα βγαίνουν πλούσια πολιτικά διδάγματα. Μπροστά στά μάτια μας ἡ πάλη τῶν ἐθνοτήτων μετατρέπεται σέ συναλλαγή τῶν κυρίαρχων τάξεων δυό ἐθνῶν μέ τόν ὅρο τῆς ἰδιαίτερης καταπίεσης ἑνός τρίτου ἔθνους (τοῦ ἑβραϊκοῦ). Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ὅλες οἱ κυρίαρχες τάξεις, ὄχι μόνο οἱ τσιφλικάδες, μά καί ἡ ἀστική τάξη, ἀκόμη καί ἡ πιό δημοκρατική ἀστική τάξη, ἐνεργοῦν μ' αὐτό τόν τρόπο.

Ἡ πραγματική συγκρότηση καί διοίκηση τῆς Ρωσίας ἀποκαλύπτεται στήν ταξική της βάση: οἱ τσιφλικάδες διοικοῦν, ἀποφασίζουν, λύνουν καί δένουν. Ἡ παντοδυναμία αὐτῆς τῆς τάξης εἶναι τεράστια. Ἡ τάξη τῶν τσιφλικάδων «δέν ἐπιτρέπει» στήν ἀστική τάξη παρά μόνο νά ἔρχεται σέ συμφωνίες... πού ἡ ἴδια τίς *ξεσχίζει.*

Μά καί κάτι περισσότερο. Διαπιστώνεται ὅτι *μέσα στά πλαίσια* τῆς ἄρχουσας τάξης οἱ συμφωνίες «ξεσχίζονται» μέ ἀσυνήθιστη, ὑπερφυσική εὐκολία. Αὐτό εἶναι πιά ἕνα διακριτικό γνώ-

ρισμα τῆς Ρωσίας πού τήν ξεχωρίζει ἀπό τά ὑπόλοιπα ταξικά κράτη, αὐτή εἶναι πιά ἡ δική μας ἰδιοτυπία, πού ἐξαιτίας της παραμένουν ἄλυτα τά προβλήματα πού ἡ Εὐρώπη τά ἔχει λύσει πρίν ἀπό 200 καί 100 χρόνια.

«Προσβεστσένιγε», ἀρ. φύλ. 3,
Μάρτης 1914
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ [14]

Σύντροφοι!

Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ἀποφάσισε νά ὑποβάλει στήν IV Κρατική δούμα τό παρακάτω νομοσχέδιο γιά τήν κατάργηση τοῦ περιορισμοῦ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἑβραίων καί τῶν ἄλλων «ἀλλογενῶν».

Τό νομοσχέδιο προβλέπει τήν κατάργηση ὅλων τῶν ἐθνικῶν περιορισμῶν σέ βάρος ὅλων τῶν ἐθνῶν: ἑβραίων, πολωνῶν κτλ. Στέκεται ὅμως πολύ ἐξονυχιστικά στούς περιορισμούς σέ βάρος τῶν ἑβραίων. Ὁ λόγος εἶναι εὐνόητος: καμιά ἐθνότητα δέν καταπιέζεται καί δέν καταδιώκεται τόσο στή Ρωσία, ὅσο ἡ ἑβραϊκή. Ὁ ἀντισιμητισμός ἁπλώνει ὅλο καί πιό βαθιά ρίζες μέσα στά εὔπορα στρώματα. Οἱ ἑβραῖοι ἐργάτες στενάζουν κάτω ἀπό διπλό ζυγό: καί σάν ἐργάτες καί σάν ἑβραῖοι. Οἱ διωγμοί ἐνάντια στούς ἑβραίους τά τελευταῖα χρόνια πῆραν ἐντελῶς ἀπίστευτες διαστάσεις. Φτάνει νά θυμηθοῦμε τά ἀντιεβραϊκά πογκρόμ καί τήν ὑπόθεση Μπέιλις.

Κάτω ἀπ᾽ αὐτές τίς συνθῆκες οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές πρέπει νά δόσουν τή δέουσα προσοχή στό ἑβραϊκό πρόβλημα.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι τό ἑβραϊκό πρόβλημα μπορεῖ νά λυθεῖ στά σοβαρά μόνο μαζί μέ τά βασικά προβλήματα πού βρίσκονται στήν ἡμερήσια διάταξη στή Ρωσία. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι δέν περιμένουμε ἀπό τήν ἐθνικιστική IV Δούμα τῶν Πουρισκέβιτς νά καταργήσει τούς περιορισμούς πού ὑπάρχουν σέ βάρος τῶν ἑβραίων καί τῶν ἄλλων «ἀλλογενῶν». Ἡ ἐργατική τάξη ὅμως ἔχει ὑποχρέωση νά ὑψώσει τή φωνή της. Καί μέ ἰδιαίτερη δύναμη πρέπει ν᾽ ἀντηχήσει ἐνάντια στήν ἐθνική καταπίεση ἡ φωνή τοῦ *ρώσου* ἐργάτη.

Δημοσιεύοντας τό νομοσχέδιό μας, ἐλπίζουμε πώς οἱ ἑβραῖοι καί οἱ πολωνοί ἐργάτες, καθώς καί οἱ ἐργάτες τῶν ἄλλων κατα-

πιεζόμενων ἐθνοτήτων θά ἐκφράσουν τή γνώμη τους γι' αὐτό καί θά ὑποβάλουν τίς τροποποιήσεις τους, ἄν τό θεωρήσουν ἀναγκαῖο.

Ταυτόχρονα ἐλπίζουμε ὅτι οἱ ρῶσοι ἐργάτες θά ὑποστηρίξουν πολύ ἐνεργά τό νομοσχέδιό μας μέ τίς δηλώσεις τους κτλ.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 4, στό νομοσχέδιο θά ἐπισυνάψουμε ἰδιαίτερο πίνακα τῶν διατάξεων καί τῶν νόμων πού πρέπει νά καταργηθοῦν. Τό παράρτημα αὐτό θά περιλαβαίνει περίπου 100 νόμους πού ἀφοροῦν μόνο τούς ἑβραίους.

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ ΚΑΙ ΟΛΩΝ ΓΕΝΙΚΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ

1. Οἱ πολίτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων πού κατοικοῦν στή Ρωσία εἶναι ἴσοι ἀπέναντι στό νόμο.

2. Κανένας πολίτης τῆς Ρωσίας, χωρίς διάκριση φύλου καί θρησκείας, δέν μπορεῖ νά ὑποβληθεῖ σέ περιορισμό τῶν πολιτικῶν καί γενικά ὁποιωνδήποτε δικαιωμάτων του μέ βάση τό γεγονός ὅτι προέρχεται ἤ ἀνήκει σ' ὁποιαδήποτε ἐθνικότητα.

3. Καταργοῦνται οἱ κάθε λογῆς νόμοι, προσωρινές διατάξεις, παραρτήματα σέ νόμους κτλ., πού βάζουν περιορισμούς στούς ἑβραίους σ' ὁποιαδήποτε σφαίρα τῆς κοινωνικῆς καί τῆς κρατικῆς ζωῆς. Καταργεῖται τό ἄρθρο 767, τόμ. IX, πού ἀναφέρει ὅτι «οἱ ἑβραῖοι ὑπόκεινται στούς γενικούς νόμους σέ ὅλες τίς περιπτώσεις *πού δέν προβλέπονται γι' αὐτούς εἰδικές διατάξεις*». Καταργοῦνται οἱ κάθε λογῆς περιορισμοί σέ βάρος τῶν ἑβραίων ὁσοναφορᾶ τό δικαίωμα διαμονῆς καί μετακίνησης, τό δικαίωμα μόρφωσης, τά δικαιώματα ἀνάληψης κρατικῆς καί κοινωνικῆς ὑπηρεσίας, τά ἐκλογικά δικαιώματα, τή στρατιωτική θητεία, τό δικαίωμα ἀπόκτησης καί μίσθωσης ἀκινήτων σέ πόλεις, χωριά κτλ., καταργοῦνται ὅλοι οἱ περιορισμοί σέ βάρος τῶν ἑβραίων ὁσοναφορᾶ τήν ἄσκηση ἐλευθέρων ἐπαγγελμάτων κτλ. κτλ.

4. Ὁ παρών νόμος συνοδεύεται ἀπό ἕναν πίνακα μέ τά διατάγματα, διαταγές, προσωρινές διατάξεις, κτλ. πού ἀποβλέπουν στόν περιορισμό τῶν δικαιωμάτων τῶν ἑβραίων καί πού πρέπει νά καταργηθοῦν.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 48,
28 τοῦ Μάρτη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Ο ΜΙΣΘΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΓΗΣ

Εἶναι γνωστό, ὅτι ἀπό τό 1905 ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν τῆς ἐργοστασιακῆς βιομηχανίας αὐξήθηκε *κατά 20%*.

Ἡ πρώτη προσπάθεια νά μελετηθεῖ τό ἴδιο ζήτημα σχετικά μέ τό μισθό ἐργασίας τῶν *ἐργατῶν γῆς* ἔγινε στήν μπροσούρα τοῦ Ι. Ντροζντόφ πού κυκλοφόρησε τελευταῖα μέ τόν τίτλο: «Ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν γῆς τῆς Ρωσίας σέ σύνδεση μέ τό ἀγροτικό κίνημα τοῦ 1905-1906» (Πετρούπολη, 1914, ἔκδοση Μ. Ι. Σεμιόνοφ, τιμή 50 καπίκια). Ἄς σημειώσουμε τά κυριότερα συμπεράσματα αὐτῆς τῆς ἐνδιαφέρουσας ἐργασίας.

Ὁ μέσος μισθός ἐργασίας τοῦ ἐργάτη γῆς στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία ἦταν σέ καπίκια:

	Καπίκια	Τό ἴδιο σέ %
Μέσος ὅρος γιά τό 1902-1904	64,0	100,0
» » » 1905	64,8	101,2
» » » 1906	72,0	112,5
» » » 1907	73,1	114,2
» » » 1908	72,4	113,1
» » » 1909	75,8	118,4
» » » 1910	76,6	119,6

Ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά βλέπουμε ὅτι μεγαλύτερη αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς στό 1906, δηλ. ἀκριβῶς στό χρόνο πού ἡ ἐπίδραση τοῦ κινήματος τοῦ 1905 δέν μποροῦσε παρά νά ἐκδηλωθεῖ μέ τήν πιό συγκεκριμένη μορφή της.

Ἔτσι, ἀπό τό 1905 ἔγινε δυνατό νά αὐξηθεῖ καί ὁ ἀπίστευτα χαμηλός μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν γῆς! Ὅτι ἡ αὔξηση παρ' ὅλα αὐτά ἀπέχει ἀκόμη πολύ ἀπό τό νά εἶναι ἀρκετή, φαίνεται ἀπό τή σύγκριση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας μέ τίς τιμές τῶν σιτηρῶν. Ὁ συντάκτης τῆς μπροσούρας ἔκανε αὐτή τή σύγκριση καί ἔκ-

φρασε τήν παραπάνω χρηματική πληρωμή τῶν ἐργατῶν γῆς *σέ σιτηρά* (σίκαλη) σύμφωνα μέ τίς μέσες τοπικές τιμές. Ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ μισθός ἐργασίας, ἐκφρασμένος σέ σιτηρά, *κατέβηκε* ἀπό 0,93 πούτια τό 1902-1904 σέ 0,85 πούτια τό 1905 καί σέ 0,91 πούτια τό 1906.

Μ' ἄλλα λόγια: μέ τό μισθό του ἐργασίας ὁ ἐργάτης γῆς τῆς Ρωσίας μποροῦσε ν' ἀγοράσει 0,93 πούτια σίκαλη τό 1902-1904 καί μόνο 0,91 πούτια τό 1906. Ἐννοεῖται πώς, ἄν δέν εἴχαμε τήν ἄνοδο τοῦ 1905 καί τοῦ 1906, ἡ πτώση τοῦ *πραγματικοῦ* μισθοῦ ἐργασίας θά ἦταν ἀκόμη μεγαλύτερη.

Χωριστά κατά χρόνο ὁ μισθός ἐργασίας παρουσιάζει σοβαρές διακυμάνσεις ἀνάλογα μέ τή συγκομιδή καί ἄλλες αἰτίες: λ.χ. ἀπό τό 1905 ὥς τό 1907 ἀνέβαινε, ἄν καί πολύ ἀνισόμετρα, μετά τό 1908 (χρόνος τῆς μεγαλύτερης ἀντίδρασης) *κατεβαίνει*, γιά νά ἀνέβει πάλι λιγάκι τό 1909 καί τό 1910.

Ἐπειδή παρουσιάζονται ἀπό χρόνο σέ χρόνο διακυμάνσεις τῆς ἀμοιβῆς, δέν πρέπει νά συγκρίνουμε μεταξύ τους ξεχωριστά χρόνια, ἀλλά δεκαετίες. Ὁ κ. Ντροζντόφ, κάνοντας αὐτή τή σύγκριση, καθορίζει μέσο μισθό ἐργασίας τοῦ ἐργάτη γῆς στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία γιά τή δεκαετία 1891-1900 55,08 καπίκια καί γιά τήν ἑπόμενη δεκαετία (1901-1910) 69,18 καπίκια. Ἡ αὔξηση εἶναι 25,5 %.

Αὐτό σημαίνει ὅτι τά *τρία ἑκατομμύρια* τῶν ἐργατῶν γῆς τῆς Ρωσίας (ἀριθμός ἀναμφισβήτητα σημαντικά μειωμένος) πέτυχαν προσαύξηση στήν ἀμοιβή τους σ' ἕνα ποσό πού φτάνει τά 80 περίπου *ἑκατομμύρια ρούβλια τό χρόνο*, ἄν ὑπολογίσουμε καί μόνο 200 ἐργάσιμες ἡμέρες τό χρόνο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι στό ἴδιο χρονικό διάστημα οἱ τιμές τῶν εἰδῶν πλατιᾶς κατανάλωσης αὐξήθηκαν κατά μέσο ὅρο 20,5 %. Ἄρα ἡ *πραγματική* αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας ἤ ἡ αὔξηση τοῦ πραγματικοῦ μισθοῦ ἐργασίας ἦταν πολύ μικρή. Ἐκφράζοντας σέ σιτηρά τίς ἡμερήσιες ἀποδοχές, ὁ συντάκτης τῆς μπροσούρας βρίσκει ὅτι στήν ἐπαναστατική δεκαετία, σέ σύγκριση μέ τήν προεπαναστατική, εἴχαμε αὔξηση ὅλο-ὅλο 3,9 %. Συνεπῶς, ὅλες οἱ προσπάθειες τῶν ἐργατῶν ἔδοσαν τή δυνατότητα νά *διατηρηθεῖ* ὁ μισθός ἐργασίας στό προηγούμενό του ἐπίπεδο καί νά αὐξηθεῖ ἐλάχιστα.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος ὅμως, συγκρίνοντας τίς ἀλλαγές τοῦ μισθοῦ ἐργασίας τῶν ἐργατῶν μέ τίς *τιμές τῆς γῆς* στίς δυό αὐτές δεκαετίες, διαπιστώνουμε *τεράστια* αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων τῶν *κυρίων τσιφλικάδων*. Ἡ ἀγορά γῆς εἶναι ἀγορά τοῦ *εἰσοδή-*

ματος πού δίνει ἡ γῆ, ἀγορά *γαιοπροσόδου*· γι᾽ αὐτό ἡ τιμή τῆς γῆς εἶναι κεφαλαιοποιημένη γαιοπρόσοδος. Ἔτσι, λοιπόν, βλέπουμε ὅτι ἡ μέση τιμή μιᾶς ντεσιατίνας στίς δυό προαναφερόμενες δεκαετίες ἀνέβηκε ἀπό 69,1 ρούβλια, σέ 132,4 ρούβλια, *δηλαδή σχεδόν στό διπλάσιο!*

Αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας ἑκατομμυρίων μισθωτῶν ἐργατῶν *κατά ἕνα τέταρτο*. Αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων τῶν τσιφλικάδων *στό διπλάσιο*. Ἡ αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν μόλις κατορθώνει νά συμβαδίζει μέ τήν αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν πλατιᾶς κατανάλωσης. Ἀντίθετα, οἱ τσιφλικάδες αὐξάνουν τά εἰσοδήματά τους πέντε φορές περισσότερο ἀπ᾽ ὅ,τι ἀνεβαίνουν οἱ τιμές τῶν προϊόντων. Οἱ γαιοκτήμονες καί οἱ εὔποροι *νοικοκυρέοι* ἀγρότες πλουτίζουν ὅλο καί πιό πολύ.

Κοντά σ᾽ αὐτά πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη, ὅτι ἡ αὔξηση τῆς εἰσοδηματικῆς ἀπόδοσης τῆς γῆς καί ἡ αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων βαθαίνουν σταθερά καί ἀναπότρεπτα τήν ταξική ἄβυσσο, πού χωρίζει τόν πλουσιοχωρικό ἀπό τόν προλετάριο τοῦ χωριοῦ, τό *μικρονοικοκύρη* (ἔστω καί τόν «ἐργαζόμενο») ἀπό τό μισθωτό ἐργάτη. Γι᾽ αὐτό ὅποιος λέει στόν «ἐργαζόμενο» ἀγρότη: μέσα στόν καπιταλισμό τό μικρό νοικοκυριό σου δέν θά σέ σώσει ἀπό τή φτώχια καί τήν ἀθλιότητα, ἡ σωτηρία σου βρίσκεται *μόνο* στήν ἕνωσή σου μέ τό μισθωτό ἐργάτη, αὐτός λέει τήν ἀλήθεια. Ὅποιος, ὅμως, σάν τούς «ναρόντνικούς» μας, ἀναλαβαίνει τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τοῦ «ἐργαζόμενου» *νοικοκυριοῦ* καί διακηρύσσει ὅτι τό μικρό νοικοκυριό εἶναι βιώσιμο μέσα στόν καπιταλισμό, αὐτός ὑποστηρίζει τίς ἀστικές ἐπιδιώξεις, τήν ἀστική «ψυχή» τοῦ μικρονοικοκυράκου κι᾽ ὄχι τήν προλεταριακή ψυχή, αὐτός μιλάει σάν ἀστός.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 49,
29 τοῦ Μάρτη 1914
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΟΙ ΛΕΤΤΟΝΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Οἱ ἐργάτες πού διαβάζουν τό λικβινταριστικό τύπο ξέρουν πόσες φορές οἱ ρῶσοι λικβινταριστές καυχιῶνταν ὅτι στό πλευρό τους βρίσκονται τάχα οἱ λεττονοί ἐργάτες-μαρξιστές. Ὅταν οἱ λικβινταριστές προκάλεσαν τή διάσπαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, ἐπικαλοῦνταν ἐπίσης ἐπίμονα τούς λεττονούς. Δέν θά τολμήσει κανείς, ἔγραφαν, νά κατηγορήσει τούς λεττονούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες ὅτι ἀπαρνοῦνται τήν «παράνομη ὀργάνωση» καί ὅμως, ἀκόμη καί αὐτοί οἱ λεττονοί ἐργάτες εἶναι μέ τό μέρος μας.

Ὅποιος ἤξερε καλά τά γεγονότα, δέν εἶχε ἀμφιβολία ὅτι οἱ λικβινταριστές... ἀποφεύγουν τήν ἀλήθεια. Ὅταν τό ζήτημα τῆς «ἑξάδας» καί τῆς «ἑφτάδας» μπῆκε γιά συζήτηση στούς λεττονούς ἐργάτες, οἱ ἐργάτες αὐτοί στήν τεράστια πλειοψηφία τους ἄρχισαν νά τάσσονται στό πλευρό τῆς «ἑξάδας». Στήν «Πράβντα»[15] δημοσιεύτηκαν δεκάδες ἀποφάσεις ἀπό ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες σοσιαλδημοκράτες λεττονούς ἐργάτες καί ἀπό μιά ὁλόκληρη σειρά ὁμάδες τῆς Ρίγας, τῆς Μιτάβας, τῆς Λιμπάβας καί ἄλλων κέντρων, πού ὑποστήριζαν τή θέση πού πῆραν οἱ 6 ἐργάτες βουλευτές. Ὕστερα ἀπό τήν Πετρούπολη, τήν πιό θερμή ἀνταπόκριση παρουσίασε ἡ Ρίγα, τό μεγαλύτερο αὐτό ἐργατικό κέντρο τῶν λεττονῶν. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρίγας διαπνέονταν ἀπό τήν πιό θερμή ἀφοσίωση στίς ἰδέες τοῦ συνεποῦς μαρξισμοῦ καί ἀπό τήν πιό εἰλικρινή ἀγανάκτηση ἐνάντια στό λικβινταρισμό.

Ἕνα πράγμα ὅμως εἶναι ἀληθινό: μέ τό μέρος τῶν λικβινταριστῶν καί τῆς «ἑφτάδας» τους τάχθηκαν παράφορα «οἱ κορυφές» τῶν λεττονῶν. Στή λεττονική ἐφημερίδα, πού διευθυνόταν τότε ἀπό τούς λικβινταριστές, δημοσιεύτηκαν ἄρθρα ἐνάντια στήν «ἑξάδα», τά ὁποῖα δέν ὑστεροῦσαν οὔτε σέ φωνασκίες, οὔτε

σέ λικβινταριστικό περιεχόμενο ἀπό τά ἄρθρα τῆς ἐφημερίδας τῶν ρώσων λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀπό τούς λεττονούς *ἐργάτες* μόνο ἕνας ἐντελῶς ἀσήμαντος ἀριθμός ὑποστήριξε τήν ἐκστρατεία τῶν λικβινταριστῶν. Τό «καθοδηγητικό» ὄργανο ὅμως ἦταν μέ τό μέρος τῶν λικβινταριστῶν. Κι' αὐτοί ἐξακολουθοῦσαν νά μιλᾶνε «ἐξονόματος» τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου τῆς Λεττονίας... Μά δέν πέρασε πολύς καιρός καί συγκεντρώθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν-ἐργατῶν [16]. Τό ζήτημα τῆς διάσπασης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας κατέλαβε, φυσικά, στή συγκέντρωση αὐτή πολύ σημαντική θέση. Οἱ «ἡγετικοί» λικβινταριστές ἔκαναν τ' ἀδύνατα δυνατά γιά νά ὑποστηρίξουν τήν «ἑφτάδα» ἤ τουλάχιστο γιά νά σκεπάσουν τό ζήτημα. Ὅμως, ἀλίμονο! Δέν τά κατάφεραν. Οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες μέ τούς ἐπίσημους ἀντιπροσώπους τους πῆραν τήν παρακάτω ἀπόφαση (τήν παραθέτουμε καταλέξη, μόνο μέ τίς ἀναπόφευκτες ἀλλαγές [17]):

Γιά τή διάσπαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Κρατικῆς δούμας.

— «Οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν λεττονῶν ἐργατῶν μαρξιστῶν ἐκφράζουν τή βαθύτατη θλίψη τους γιά τή διάσπαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Κρατικῆς δούμας καί βρίσκουν ὅτι ἡ διάσπαση αὐτή ἦταν τό ἀναπόφευκτο ἐπακόλουθο τῆς διάσπασης, πού ἐπῆλθε ἔξω ἀπό τήν ὁμάδα, στίς γραμμές τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας.

Ὑπογραμμίζουν ὅτι ἡ ἑνότητα τῆς ὁμάδας εἶναι ἀπαραίτητη καί ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ ἑνότητα αὐτή μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ.

1) Παίρνοντας σάν βάση γιά τήν ἕνωση τίς ἀποφάσεις πού ψήφισαν πρίν ἀπό τή διάσπαση· τοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου τά ἀνώτερα ὄργανά του: *τό πρόγραμμα τοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου, τό καταστατικό του, τίς ἀποφάσεις τοῦ Λονδίνου, τίς ἀποφάσεις τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1908 καί τοῦ Γενάρη τοῦ 1910 τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν μαρξιστῶν ὅλης τῆς Ρωσίας·*

2) βρίσκοντας ἕναν τρόπο κοινῆς δράσης, πού νά ἐγγυᾶται τά δικαιώματα τῆς μειοψηφίας μέσα στήν ὁμάδα.

Οἱ λεττονοί ἐργάτες μαρξιστές ἀναθέτουν στό καθοδηγητικό τους ὄργανο νά

υποστηρίξει κάθε ενωτική προσπάθεια σύμφωνα μέ τίς απόψεις πού εκφράζονται σέ τούτη τήν απόφαση».

Αὐτή εἶναι ἡ ἀπόφαση. Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἡ οὐσία της εἶναι ὅτι βάζει σάν ὑποχρεωτικό ὅρο γιά τήν ἕνωση τήν ἀναγνώριση τοῦ *παλιοῦ* μαρξιστικοῦ συνόλου. Μέ ὅσους δέν ἀναγνωρίζουν τό πρόγραμμα, τό καταστατικό, τίς ἀποφάσεις τοῦ 1907, 1908 καί 1910[18], δέν εἶναι δυνατή ἡ ἑνότητα. Αὐτό εἶπαν οἱ λεττονοί ἐργάτες. Καί σ' αὐτό συνίσταται ἡ μεγάλη σημασία τῆς ἀπόφασης τῶν λεττονῶν.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι στό συνέδριο τῶν λεττονῶν οἱ συμφιλιωτιστικές τάσεις ἦταν πολύ δυνατές. Οἱ λεττονοί δέν θέλησαν νά δηλώσουν ὀρθά-κοφτά στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν τῆς Δούμας ὅτι εἶναι ὁμάδα διασπαστῶν, πού παραβιάζουν τή θέληση τῶν ἐργατῶν καί ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένοι νά παραιτηθοῦν ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ βουλευτῆ. Δέν θέλησαν, ἐπειδή ἡ λεττονική μειοψηφία δέν τραβάει τόσο μακριά, ὅσο οἱ ρῶσοι λικβινταριστές καί ἐπειδή οἱ λεττονοί τρέφουν ἀκόμη ὁρισμένες ἐλπίδες γιά τή δυνατότητα συμφιλίωσης μέ τήν ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε.

Πάντως ὅμως οἱ λεττονοί ἐργάτες διατύπωσαν συγκεκριμένους καί σαφεῖς *ὅρους* γιά τήν ἑνότητα.

Καί πραγματικά, πῶς λύνονται, σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τῆς ἀπόφασης τῶν λεττονῶν, τά ἐπίμαχα ζητήματα πού προκάλεσαν τή διάσπαση τῆς ὁμάδας;

Οἱ λεττονοί ἀπαιτοῦν, πρῶτο, ἀναγνώριση τοῦ προγράμματος. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ λεττονοί *καταδικάζουν* τή διακήρυξη ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας τῆς περίφημης «πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας». Γιατί τό πρόγραμμα ἀπόριψε ἐπίσημα αὐτή τή διεκδίκηση, γιατί κι' αὐτός ἀκόμη ὁ λικβινταριστής Λ. Μάρτοφ ἀναγνώρισε ὅτι ἡ «πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία» δύσκολα μπορεῖ νά συνδεθεῖ μέ τό πρόγραμμα. Γιά νά γίνει δυνατή ἡ ἑνότητα, οἱ λικβινταριστές πρέπει νά παραιτηθοῦν ἀπό τήν πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία. Αὐτό εἶναι τό νόημα τῆς ἀπάντησης τῶν λεττονῶν στό πρῶτο ἐπίμαχο ζήτημα.

Παρακάτω, γίνεται συζήτηση γιά τήν εἰσδοχή τοῦ βουλευτῆ Γιαγγέλο στήν ὁμάδα. *Ποιά* λύση δίνουν σ' αὐτό τό ἐπίμαχο ζήτημα οἱ λεττονοί ἐργάτες; Λένε: Βλέπε τήν ἀπόφαση τοῦ Δεκέμβρη 1908. Ἀνοίγουμε τό σχετικό ντοκουμέντο, βλέπουμε καί διαβάζουμε:

— «Γιά τήν ἕνωση μέ τή «λεβίτσα» τοῦ ΠΠΣ.

— Ἡ Πανρωσική ἀντιπροσωπεία τῶν μαρξιστῶν, ἀφοῦ ἄκου-

σε τήν πρόταση τῶν σ. μενσεβίκων γιά ἕνωση μέ τή «λεβίτσα» τοῦ ΠΠΣ, περνᾶ χωρίς συζήτηση στά ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης». (Βλ. πρακτικά, σελ. 46.)

Τά πράγματα εἶναι καθαρά. Ἡ ἀπόφαση τοῦ 1908 τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ρωσίας δέν θέλησε οὔτε ν' ἀκούσει γιά ὁποιαδήποτε ἕνωση μέ τό κόμμα τοῦ Γιαγγέλο. Οἱ λικβινταριστές *καταστρατήγησαν* τήν ἀπόφαση. Ἄρα πρέπει νά ἀνακαλέσουν τή διασπαστική ἀπόφασή τους σχετικά μέ τόν Γιαγγέλο.

Παραπέρα οἱ λεττονοί ἀπαιτοῦν ν' ἀναγνωριστοῦν ὅλες γενικά οἱ βασικές ἀποφάσεις τοῦ Δεκέμβρη 1908 καί τοῦ Γενάρη 1910. Ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἀποφάσεις καί πῶς κρίνουν τό λικβινταρισμό; Ἀνοίγουμε τά σχετικά ντοκουμέντα καί διαβάζουμε:

— «Διαπιστώνοντας ὅτι σέ μιά σειρά μέρη παρατηροῦνται ἀπόπειρες ὁρισμένης μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν «παράνομη ὀργάνωση» καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιά ἄμορφη ἕνωση μέσα στά πλαίσια τῆς νομιμότητας μέ κάθε θυσία, ἀκόμη κι' ἄν τό ἀντίτιμο αὐτῆς τῆς τελευταίας θά εἶναι ἡ παραίτηση ἀπό τό πρόγραμμα, τήν τακτική καί τίς παραδόσεις τοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου,.. *θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά γίνει ἡ πιό ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στίς ἀπόπειρες τῶν λικβινταριστῶν* καί καλεῖ ὅλα τά ἀληθινά μαρξιστικά στελέχη, χωρίς διάκριση ὁμάδων καί κατευθύνσεων ν' ἀντιτάξουν τήν πιό ἐνεργητική ἀντίσταση σ' αὐτές τίς ἀπόπειρες».

Ἔτσι καταδίκασαν τό λικβινταρισμό οἱ ἀποφάσεις τοῦ 1908 (βλ. σελ. 38 τῶν πρακτικῶν). Οἱ λεττονοί ἀπαίτησαν τήν ἀναγνώριση αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων.

Σέ συνέχεια ἔχουμε τίς ἀποφάσεις τοῦ Γενάρη 1910. Στίς ἀποφάσεις αὐτές διαβάζουμε: — «Στήν ἐποχή τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης οἱ ἱστορικές συνθῆκες, μέσα στίς ὁποῖες ἀναπτύσσεται τό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, γεννοῦν ἀναπόφευκτα, *σάν ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο*, ...τήν ἄρνηση τοῦ παράνομου κόμματος, τή μείωση τοῦ ρόλου καί τῆς σημασίας του καί ἀπόπειρες νά κουτσουρευτοῦν οἱ στόχοι τοῦ προγράμματος καί τῆς τακτικῆς, καθώς καί τά συνθήματα τοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου».

Ἔτσι καταδίκασαν τό λικβινταρισμό οἱ ἀποφάσεις τοῦ 1910. Οἱ λεττονοί ἀξίωσαν ἀπό τούς λικβινταριστές νά ἀναγνωρίσουν καί αὐτές τίς ἀποφάσεις.

Ἡ ἀπόφαση τῶν λεττονῶν πάρθηκε *ὁμόφωνα*. *Ἀκόμη*

καί οἱ λεττονοί λικβινταριστές πού ἦταν παρόντες δέν τόλμησαν νά τήν καταψηφίσουν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πῆραν ἕνα ἀρκετά διδακτικό μάθημα ἀπό τούς λεττονούς ἐργάτες πού σέβονται τήν «παράνομη ὀργάνωση» καί ἀναγνωρίζουν τίς ἀποφάσεις τοῦ παλιοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου. Ἡ καταψήφιση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης θά σήμαινε πρόκληση σ' ὅλους τούς λεττονούς προλετάριους καί ἀπώλεια καί τῶν τελευταίων ὀπαδῶν τους μέσα στούς ἐργάτες.

Αὐτή ἦταν ἡ ἀπόφαση τῶν λεττονῶν ἐργατῶν (ἀντιπροσωπεύονταν πάνω ἀπό 3 000 ὀργανωμένοι ἐργάτες).

Μέ πολύ εὐγενικό τρόπο, χωρίς τήν παραμικρή βαριά λέξη, κατηγορηματικά ὅμως καί ἐπίμονα οἱ λεττονοί ἐργάτες δήλωσαν στήν ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε:

— Θέλετε ἑνότητα; Ἀναγνωρίστε τίς σπουδαιότερες ἀποφάσεις τοῦ παλιοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου, ἀνακαλέστε τίς παραβάσεις τοῦ προγράμματος καί τῶν ἀποφάσεων τοῦ 1908-1910, ἀποδοκιμάστε ὅσους ἀπαρνήθηκαν τήν «παράνομη ὀργάνωση», μέ λίγα λόγια τοποθετηθεῖτε στό ἔδαφος τοῦ μαρξισμοῦ.

Ἡ τελευταία πραγματικά ἐργατική ὀργάνωση, πού ἐξονόματός της δοκίμασε νά μιλήσει ἡ ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε, γύρισε τίς πλάτες της σ' αὐτή τήν ὁμάδα. Στούς ἑφτά βουλευτές πού ταλαντεύονται πρός τό λικβινταρισμό ἔμειναν— ὅπως θά ἔπρεπε νά περιμένει κανείς — μόνο κάτι ὁμαδοῦλες λικβινταριστῶν. Κάθε προλεταριακό στοιχεῖο φεύγει κι' ἔχει φύγει ἀπ' αὐτούς.

Ὁμάδα χωρίς ἐργάτες — αὐτή εἶναι ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν στή Δούμα.

Ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τῶν λεττονῶν, αὐτό δέν ἐπιδέχεται πιά καμιά ἀμφισβήτηση.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 50,
30 τοῦ Μάρτη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΤΟ ΞΕΣΚΕΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΕΙΚΟΝΙΚΟΥ ΠΛΑΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ «ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ»

Πρίν ἀπό ἐνάμισυ καί πλέον χρόνο, τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 συνέβη ἕνα γεγονός, πού ἔχει ἀρκετά μεγάλη σημασία στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Στίς παραμονές τῶν ἐκλογῶν γιά τήν IV Κρατική δούμα «ἑνώθηκαν», σύμφωνα μέ τά λόγια τους, οἱ λικβινταριστές μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων ρευμάτων στή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου, θέλοντας νά ἀποδείξουν μ' αὐτό πώς δέν εἶναι καθόλου λικβινταριστές, πώς τίποτε δέν διάλυσαν κι' οὔτε διαλύουν, πώς εἶναι ὁλότελα δυνατή ἡ «ἑνότητα» ἀνάμεσα σ' αὐτούς καί στίς πραγματικά σοβαρές, τίς μή φανταστικές, τίς ἐργατικές μαρξιστικές ὀργανώσεις.

Ἡ διαμάχη ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στούς ἀντιπάλους τους μετατοπίστηκε ἀπό τήν ἴδια τή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου σέ ἄλλο ἐπίπεδο: δέν τέθηκε μόνο τό ἐρώτημα, ἄν εἶναι σωστή ἡ θεωρία καί ἡ τακτική τῶν λικβινταριστῶν, ἀλλά καί τό ἐρώτημα, ἄν τά λόγια τῶν λικβινταριστῶν τά ἐπιβεβαιώνει ἤ τά ἀνασκευάζει ἡ *ἴδια τους* ἡ πρακτική δράση. Ἡ συνδιάσκεψή *τους* τοῦ Αὐγούστου εἶναι ἄραγε εἰκονικό πλάσμα, ὑποκρισία, ἀπάτη, σαπουνόφουσκα ἤ σοβαρή ὑπόθεση, ἕνα εἰλικρινές βῆμα, κάτι τό πραγματικό πού ἀποδείχνει τή *δυνατότητα* νά διορθωθοῦν οἱ λικβινταριστές;

Ἔτσι τέθηκε τό ἐρώτημα.

Καί τήν ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα ἔπρεπε νά τή δόσουν οἱ λικβινταριστές μέ τά ἔργα τους, μέ τό πείραμα τῆς συνδιάσκεψης πού ὀργάνωσαν τόν Αὔγουστο.

Ἡ ἀπάντηση αὐτή ἔχει δοθεῖ τώρα ἀπό ἕνα μοναδικό μαρξιστικό διαπρεπή κύκλο καί συγκεκριμένα ἀπό τούς λεττονούς μαρξιστές, οἱ ὁποῖοι ἀναγνωρίστηκαν *ἀπ' ὅλα* χωρίς ἐξαίρεση τά ρεύματα καί τίς ὁμάδες σάν μαρξιστές, πού δέν παραβίασαν τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί πού ἔκαναν *οἱ ἴδιοι* τό περίφημο

πείραμα τοῦ Αὐγούστου. Μᾶς πληροφοροῦν ἀπό πολύ καλά πληροφορημένες πηγές ὅτι ἔληξε ἡ συνέλευση τοῦ ἀνώτατου σώματος τῶν ἀντιπροσώπων τῶν λεττονῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας. Ὅτι ἡ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν λεττονῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν εἶχε χαρακτήρα ἀνώτατου ὀργάνου, δέν ἀμφισβητήθηκε ἀπό κανένα, ἔστω κι' ἀπό ἕνα μόνο ρεῦμα, ἔστω κι' ἀπό μιά μόνη ὁμάδα· ἀπεναντίας, στή συνέλευση ἦταν παρόντες οἱ ἐξουσιοδοτημένοι καί ὑπεύθυνοι ἀντιπρόσωποι ὄχι μόνο τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας (τῶν ἀντιλικβινταριστῶν), *μά καί τῶν λικβινταριστῶν*, τοῦ καθοδηγητικοῦ αὐγουστιάτικου ὀργάνου τους καί τῆς Μπούντ[19] καί τοῦ ΠΠΣ - «λεβίτσα»[20].

Ἡ πείρα ἑνάμιση χρόνου τῶν συνασπισμῶν καί τῶν ὀργάνων τοῦ Αὐγούστου συζητήθηκε ὁλόπλευρα καί κρίθηκε ἀπό ἐκείνους πού ἔκαναν οἱ ἴδιοι αὐτό τό πείραμα, ἀπό ἐκείνους πού προσπάθησαν νά βοηθήσουν τούς λικβινταριστές ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπό τό λικβινταρισμό.

Καί ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συζήτησης κι' αὐτῆς τῆς ἐκτίμησης;

«...Ἡ ἀπόπειρα τῶν συμφιλιωτιστῶν — λέει ἡ ἀπόφαση τῶν λεττονῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν — νά ἑνωθοῦν μέ κάθε θυσία μέ τούς λικβινταριστές (συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου 1912) ἀποδείχτηκε ἀνώφελη καί οἱ συνενωτές ἔπεσαν οἱ ἴδιοι σέ ἰδεολογικοπολιτική ἐξάρτηση ἀπό τούς λικβινταριστές...»

Αὐτή εἶναι ἡ ἐπίσημη ἀπόφαση ἑνός ἀμερόληπτου καθοδηγητικοῦ σώματος μαρξιστῶν, πού κλείνει μέσα της τό ὁλοκληρωτικό καί ὁριστικό ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ Αὐγούστου!

Ἐκεῖνο πού λέγαμε ἐπί δυό χρόνια — ἐκεῖνο πού οἱ λικβινταριστές ἀρνοῦνταν μέ ὅρκους καί σταυροκοπήματα καί μέ ἀτέλειωτες βρισιές ἐναντίον μας, — τώρα ἔχει ἀποδειχτεῖ καί διακηρυχτεῖ ἐπίσημα *ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀνθρώπους πού πῆραν μέρος* στή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου, στό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου καί στό καθοδηγητικό ὄργανο τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου.

Οἱ ὀργανωμένοι λεττονοί μαρξιστές ἀναγνώρισαν ἐπίσημα ὅτι «στό κέντρο τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στή διάρκεια τῶν τελευταίων πέντε χρόνων βρίσκεται τό ζήτημα τοῦ λικβινταριστι-

κοῦ ρεύματος», πού ἀπό καιρό ἔχει καταδικαστεῖ ἀπ' ὅλο τό κόμμα καί δήλωσαν ὅτι *ἀνακαλοῦν* τόν ἀντιπρόσωπό τους, τόν ἀντιπρόσωπο τῶν λεττονῶν στό αὐγουστιάτικο καθοδηγητικό ὄργανο, γιατί τό ὄργανο αὐτό (λέει ἡ ἀπόφαση τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν) «*δέν διαχώρισε τίς εὐθύνες του ἀπό τούς λικβινταριστές*».

Τά γεγονότα, συνεπῶς, ἀπόδειξαν πέρα γιά πέρα ὅτι εἴχαμε δίκιο καί ξεσκέπασαν ἀκόμη μιά φορά τούς λικβινταριστές. Εἴχαμε δίκιο, ὅταν λέγαμε ὅτι ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου εἶναι εἰκονικό πλάσμα, ἀπάτη, συνηθισμένη (στά μικροαστικά κόμματα καί ὁμάδες) *προεκλογική ἀπάτη*. Οἱ λικβινταριστές δέν τόλμησαν νά κατέβουν στίς ἐκλογές μέ δική τους σημαία, ὑπερασπίζοντας τίμια τίς πεποιθήσεις τους, παρά κρύφτηκαν πίσω ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου, παίρνοντας ὅρκο πώς αὐτοί δέν διαλύουν τίποτε.

Οἱ λεττονοί ξεσκέπασαν τήν ἀπάτη.

Καί σημειῶστε ὅτι αὐτοί οἱ λεττονοί ἦταν καί παρέμειναν *οὐδέτεροι*: εἶναι τόσο οὐδέτεροι πού ἀποφάσισαν νά μή συνάψουν ὀργανωτικές σχέσεις μέ κανένα τμῆμα τῶν ρώσων ὀργανωμένων μαρξιστῶν! Τό ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ Αὐγούστου καί τῆς προεκλογικῆς μασκαράτας τῶν λικβινταριστῶν ἀποκτᾶ γι' αὐτό ἀκόμη μεγαλύτερη σημασία, γιατί προέρχεται ἀπό *οὐδέτερες* ὀργανώσεις.

Θά χρειαστεῖ νά ἐπανέλθουμε ἀκόμη πολλές φορές στίς ἀποφάσεις τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν, πού ἀπόδειξαν γιά ἄλλη μιά φορά, πόσο δίκιο εἴχαμε ὅταν λέγαμε ὅτι ἡ ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας εἶναι δυνατή μόνο *ἐνάντια* στούς λικβινταριστές. Κλείνοντας, ἄς ἀναφέρουμε ἐδῶ μόνο μιά ἐξαιρετικά σπουδαία ἀπόφαση γιά τό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς ἀρχῆς στή μαρξιστική ὀργάνωση.

Οἱ λεττονοί μαρξιστές ἐκπροσωποῦν τούς ἐργάτες ἑνός ἀνισότιμου καί καταπιεζόμενου ἔθνους καί δουλεύουν οἱ ἴδιοι σέ κέντρα πού παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐθνολογικῆς σύνθεσης τοῦ πληθυσμοῦ. Στή Ρίγα, λ.χ., ὑποχρεωτικά ἔχουν νά κάνουν μέ προλεταριάτο γερμανικό, ρωσικό, λεττονικό, ἑβραϊκό, λιθουανικό. Καί ἡ πείρα πολλῶν χρόνων στέριωσε πέρα γιά πέρα τήν πεποίθησή τους ὅτι εἶναι σωστή ἡ ἀρχή τῆς *διεθνικῆς ἑνότητας* τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης.

«...*Σέ κάθε πόλη*, — *λέει ἡ ἀπόφαση τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν*, — *πρέπει νά ὑπάρχει*

μιά ἑνιαία ὀργάνωση τῶν μαρξιστῶν-προλεταρίων, πού νά λειτουργεῖ πάνω στίς βάσεις πού ἀποδέχτηκε τό Συνέδριο τῆς Στοκχόλμης καί σύμφωνα μέ τίς ἑρμηνεῖες τῆς Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ 1908». Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἑρμηνεία αὐτή καταδικάζει ἀνοιχτά τήν ἀρχή τῆς ὁμοσπονδίας. Ὄχι ὁμοσπονδία ἐθνικῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, μά διεθνική ἑνότητα, ἑνιαία ὀργάνωση πού νά ἀναπτύσσει τή δράση της σέ *ὅλες* τίς γλῶσσες τοῦ ντόπιου προλεταριάτου.

Αὐτή εἶναι ἡ μόνη σωστή ἀρχή τοῦ μαρξισμοῦ. Αὐτή εἶναι ἡ μόνη, ἡ σύμφωνη μέ τό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπάντηση στούς ἐθνικιστές μικροαστούς, πού προσπαθοῦν νά *διασπάσουν ἐθνικά* τό προλεταριάτο. Αὐτή εἶναι μιά ἀπαίτηση γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης ὁλόκληρου τοῦ κόμματος, πού τήν παραβίασε καί τήν παραβιάζει μέ τόν πιό κατάφωρο τρόπο ἡ Μπούντ.

Πλησιάζει τό τέλος τῆς ἀπάτης πού ἔσπερναν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες οἱ λικβινταριστές καί οἱ μπουντιστές, πού μόνοι τους προκαλοῦσαν τή διάσπαση, ἐνῶ φρόντιζαν νά φωνάζουν πιό δυνατά ἀπ' ὅλους γιά «ἑνότητα». Ἡ ἀπόφαση τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν πού εἶναι οὐδέτεροι στή δική μας, τή ρωσική πάλη, δείχνει ὁριστικά σέ ὅλους τούς ἐργάτες ὅτι ἡ *ἑνότητα* μπορεῖ καί πρέπει νά σφυρηλατηθεῖ στήν πράξη μόνο ἐνάντια σ' ἐκείνους τούς διασπαστές πού ἀρνοῦνται νά ἐκπληρώσουν τήν παλιά καί μόνιμη ἀπαίτηση ὁλόκληρου τοῦ κόμματος: ἀποκήρυξη τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τῆς διαίρεσης τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων κατά ἐθνότητα.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 50,
30 τοῦ Μάρτη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΕΚΜΗΔΕΝΙΣΗ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ[21]

Δημοσιεύτηκε τό Μάρτη τοῦ 1914
στό περιοδικό «Σοβρεμέννι Μίρ», τεῦχ. 3
Ὑπογραφή Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Ἀπό τή θυελλώδη ἐποχή τοῦ 1905 μᾶς χωρίζουν λιγότερα ἀπό δέκα χρόνια καί ὅμως, ἡ ἀλλαγή πού ἔγινε στή Ρωσία μέσα σ' αὐτό τό σύντομο χρονικό διάστημα φαίνεται τεράστια. Ἡ Ρωσία λές καί μετατράπηκε μονομιᾶς ἀπό πατριαρχική σέ σύγχρονη καπιταλιστική χώρα. Ὁ ἰδεολογικός ἐκπρόσωπος τῆς παλιᾶς Ρωσίας, ὁ Λ. Ν. Τολστόι, τό ἔκφρασε αὐτό σέ μιά χαρακτηριστική καί κωμικοτραγική περικοπή του, διατυπώνοντας τό παράπονο ὅτι ὁ ρωσικός λαός «ἔμαθε μέ καταπληκτική ταχύτητα νά κάνει ἐπανάσταση καί κοινοβούλια»[22].

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ «ἀπότομη» μετατροπή τῆς Ρωσίας σέ ἀστική χώρα μπόρεσε νά γίνει μέσα σέ πέντε ἤ δέκα χρόνια τοῦ 20οῦ αἰώνα, μόνο καί μόνο γιατί ὅλη ἡ δεύτερη πενηνταετία τοῦ περασμένου αἰώνα, ἦταν ἕνα ἀπό τά στάδια τῆς ἀντικατάστασης τῶν θεσμῶν τῆς δουλοπαροικίας ἀπό τούς ἀστικούς.

Δέν εἶναι χωρίς ἐνδιαφέρον νά παρακολουθήσει κανείς τήν ἀντανάκλαση πού εἶχε ἡ ἀντικατάσταση αὐτή στήν ἀλλαγή τῆς στάσης τῆς ἐπίσημης, τῆς ἀπό καθέδρας ἐπιστήμης μας, τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἀπέναντι στό μαρξισμό. Τόν παλιό καλό καιρό στή χώρα μας μέ τήν «ἐκμηδένιση» τοῦ Μάρξ ἀσχολοῦνταν μόνο οἱ ἄκροι δεξιοί καθηγητές, δηλ. οἱ κυβερνητικοί. Ὅλη ἡ φιλελευθεροναρόντνικη ἀπό καθέδρας ἐπιστήμη φερνόταν στόν Μάρξ μέ σεβασμό, «ἀναγνώριζε» τή θεωρία τῆς ἀξίας πού στηρίζεται στήν ἐργασία κι' ἔτσι γεννοῦσε τίς ἀφελεῖς αὐταπάτες τῶν «ἀριστερῶν ναρόντνικων» ὅτι δέν ὑπάρχει ἔδαφος γιά τόν καπιταλισμό στή Ρωσία.

Τώρα στή χώρα μας ἐμφανίστηκαν «μονομιᾶς» ἕνα σωρό φιλελεύθεροι καί προοδευτικοί «μαρξοφάγοι», σάν τόν κ. Τουγκάν-Μπαρανόβσκι * ἤ τόν κ. Στροῦβε κτλ. Ὅλοι τους *ἀποκάλυψαν* τό πραγματικό περιεχόμενο καί τήν πραγματική σημασία τοῦ φιλελευθεροναρόντνικου «σεβασμοῦ» πρός τόν Μάρξ: στά λόγια

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 356-359. *Ἡ Σύντ.*

έμεινε ό σεβασμός, στήν πράξη όμως ή παμπάλαια μή κατανόηση τῆς ὑλιστικῆς διαλεκτικῆς καί τῆς θεωρίας τῆς ταξικῆς πάλης ὁδήγησε κατά τρόπο ἀναπόφευκτο στήν ἀπάρνηση καί τῆς θεωρίας τῆς ἀξίας πού στηρίζεται στήν ἐργασία.

Ὡς τό 1905 ἡ ἀστική τάξη δέν ἔβλεπε ἄλλον ἐχθρό, ἐκτός ἀπό τούς φεουδάρχες καί τούς «γραφειοκράτες», γι' αὐτό καί προσπαθοῦσε νά κρατᾶ μιά στάση συμπάθειας ἀπέναντι στή θεωρία τοῦ προλεταριάτου τῆς Εὐρώπης, φρόντιζε νά μή βλέπει «ἐχθρούς ἀπό τ' ἀριστερά». Ὕστερα ἀπ' τό 1905 γεννιέται στή Ρωσία ἡ ἀντεπαναστατική φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί ἡ φιλελεύθερη ἀπό καθέδρας ἐπιστήμη, *χωρίς νά χάνει καθόλου* τό γόητρό της μέσα στήν «κοινωνία», καταπιάνεται στά σοβαρά μέ τήν ἐκμηδένιση τοῦ Μάρξ.

Ἡ πρόθεσή μας εἶναι νά παρουσιάσουμε στούς ἀναγνῶστες μας μιά νεότατη ἐπιστημονική ἐργασία ἑνός τέτιου «σοβαροῦ» ἐπιστήμονα.

I

Ὁ Β. Π. Ριαμπουσίνσκι ἐξέδοσε πέρσυ τό πρῶτο μέρος τοῦ ἔργου τοῦ κ. Πέτρου Στροῦβε: «Οἰκονομία καί τιμή» (Μόσχα, 1913). Ἡ περιβόητη «συμμαχία τῆς ἐπιστήμης μέ τή βιομηχανία», πού στήν ἀρχή εἶχε ἐπισημανθεῖ μέ τό γεγονός ὅτι ὁ κ. Ριαμπουσίνσκι ἐξέδοσε τίς σκέψεις τοῦ κ. Στροῦβε γιά τή «μεγάλη Ρωσία», μεγάλωσε καί δυνάμωσε ὁριστικά. Ἀπό τήν ἁπλή συμμαχία τῆς ἐπιστήμης μέ τή βιομηχανία ξεπήδησε τώρα πιά μιά συμμαχία πού περιλαβαίνει καί τήν ἐπιστήμη καί τή βιομηχανία καί τήν ἐξουσία: ὁ κ. Στροῦβε ὑπόβαλε τήν ἐπιστημονική του ἐργασία γιά νά διεκδικήσει ἀκαδημαϊκό τίτλο καί ὁ τίτλος τοῦ ἀπονεμήθηκε.

Ὁ κ. Στροῦβε μᾶς βεβαιώνει στόν πρόλογο ὅτι τήν ἐργασία αὐτή τή συνέλαβε στό μυαλό του πρίν ἀπό 15 περίπου χρόνια. Συνεπῶς, ἔχουμε κάθε λόγο νά περιμένουμε μιά ἐργασία σοβαρή καί σπουδαία.

Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας ἔχει πολύ μεγάλη ἰδέα γιά τήν ἐργασία του καί ὑπόσχεται «ἀναθεώρηση» (ἐννοεῖται, «κριτική» ἀναθεώρηση) «ὁρισμένων παραδοσιακῶν προβλημάτων καί θέσεων τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας». Ἡ ἀναθεώρηση περιλαβαίνει καί τή σημασία τῆς τιμῆς, «σάν βασικῆς ἔννοιας τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας».

«...Ἡ ἀναθεώρηση αὐτή θά ὁδηγήσει στή διατύπωση νέων μεθοδολο-

γικῶν προβλημάτων τῆς ἐπιστήμης μας στό πνεῦμα τοῦ συνεποῦς ἐμπειρισμοῦ, πού στηρίζεται σέ ἀκριβολογημένες ἔννοιες καί σαφεῖς διακρίσεις, αὐστηρά ἐπεξεργασμένες».

Οἱ φράσεις πού παραθέσαμε ἀπό τίς σειρές, μέ τίς ὁποῖες ὁ κ. Στροῦβε κλείνει τήν «ἐργασία» του, περιέχουν, κατά κάποιο τρόπο, τό λάιτ μοτίβ τοῦ ἔργου του. Τό πρόγραμμα τοῦ συγγραφέα εἶναι ὁ «συνεπής ἐμπειρισμός» (ἔτσι ἀρχίζει ὁπωσδήποτε στίς μέρες μας κάθε φιλόσοφος τῆς μόδας, σέ ὁποιαδήποτε γεμάτη ταρτουφισμό παπαδοσύνη κι᾿ ἄν προσφέρει γιά στήριγμα τή θεωρία του) καί ἡ «αὐστηρή ἐπεξεργασία ἀκριβολογημένων ἐννοιῶν καί σαφῶν διακρίσεων». Εἶναι ἡ γνωστή κεντρική ἰδέα τοῦ περιβόητου «κριτικισμοῦ», πού τόσο συχνά καταντᾶ λεκτικός σχολαστικισμός...

῾Ο κ. Στροῦβε θέλει νά βλέπει τό «συνεπή ἐμπειρισμό κυρίως σ᾿ ἐκεῖνο, τό σημαντικά μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου του, ὅπου μᾶς προσφέρει «μελέτες καί ὑλικό γιά τήν ἱστορική φαινομενολογία τῆς τιμῆς» (ἐδῶ ἀνήκει σχεδόν ὅλο τό δεύτερο κεφάλαιο τοῦ πρώτου μέρους). Καί «αὐστηρή ἐπεξεργασία ἀκριβολογημένων ἐννοιῶν καί σαφῶν διακρίσεων» ὀνομάζονται οἱ συλλογισμοί τοῦ πρώτου κεφαλαίου καί τῆς εἰσαγωγῆς «γιά μερικά βασικά φιλοσοφικά κίνητρα στήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομικῆς σκέψης», γιά τήν «οἰκονομία καί τήν κοινωνία» κτλ.

᾿Από τίς βασικές ἀκριβῶς θεωρητικές σκέψεις τοῦ κ. Στροῦβε ἀρχίζουμε τό ἄρθρο μας.

II

«᾿Από τήν καθορισμένη ἠθική ἀντίληψη τῆς τιμῆς» (τῆς ἀξίας· ὁ κ. Στροῦβε χρησιμοποιεῖ λαθεμένη ὁρολογία, λέγοντας «τιμή» ἀντί «ἀξία», ἄν καί ἀπό πολύν καιρό τοῦ τό ἔχουν ἀποδείξει ὅτι ἡ ὁρολογία αὐτή δέν εἶναι ἡ σωστή), «πού ἐπικρατεῖ ὥς τώρα καί στούς κανονιστές, ὥς τήν ἀντίληψη τῆς ἀξίας, σάν ἐσωτερικῆς «βάσης» ἤ «νόμου» τῆς τιμῆς, ἡ ἀπόσταση δέν εἶναι καί τόσο μεγάλη, ὅσο θά μποροῦσε νά νομίσει κανείς. Καί πραγματικά βλέπουμε ὅτι ἡ «bonitas intrinseca», ἡ «valor», ἡ «pretium naturale» * τῶν κανονιστῶν μετατρέπεται σέ «intrinsic value» ἤ σέ «natural value», ἤ σέ «natural price» **, δηλ. στήν

* — «ἐσωτερική ὠφελιμότητα», «τιμή, ἀξία», «φυσική τιμή». *῾Η Σύντ.*

** — «ἐσωτερική, πραγματική ἀξία», «φυσική, ἀντικειμενική ἀξία», «φυσική τιμή». *῾Η Σύντ.*

ἀντικειμενική ἀξία * τῶν μεταγενέστερων οἰκονομολόγων» (XXV).

Ἐδῶ βλέπουμε τή βασική ἰδέα (ἤ σωστότερα, τή βασική ἰδεοφοβία) τοῦ κ. Στροῦβε καί τίς χαρακτηριστικές μεθόδους αὐτοῦ τοῦ συγγραφέα. Γιά νά δυσφημήσει τόν ἐπιστημονικό νόμο τῆς ἀξίας, ὁ κ. Στροῦβε προσπαθεῖ νά τόν ἐξομοιώσει μέ τόν «ἠθικό» νόμο τῶν κανονιστῶν. Φυσικά, ὁ κ. Στροῦβε δέν ἔχει κανένα ἴχνος ἀπόδειξης. Ὅταν γράφει «βλέπουμε», ἀναφερόμενος σέ μιά σημείωση γιά ἕνα χωρίο (πού δέν ἔχει σχέση μέ τό ζήτημα) ἀπό τό ἔργο κάποιου ρώσου καντιανοῦ τοῦ 1810, μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς σέ πόσο δύσκολη θέση βρέθηκε ὁ ἐπιστήμονάς μας, ψάχνοντας νά βρεῖ ἀποδείξεις!

Ὁ κ. Στροῦβε δέν μπορεῖ παρά νά ξέρει ὅτι στό Μεσαίωνα κάθε ἐπιστημονικό νόμο, κι' ὄχι μόνο τό νόμο τῆς ἀξίας, τόν καταλάβαιναν μέ θρησκευτική καί ἠθική ἔννοια. Οἱ κανονιστές ἑρμήνευαν μέ τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο καί τούς νόμους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Γι' αὐτό δέν μπορεῖ μέ κανένα τρόπο νά πάρει κανείς στά σοβαρά τήν ἀντιπαραβολή τοῦ νόμου τῆς τιμῆς τῶν κανονιστῶν μέ τό νόμο τῆς τιμῆς τῶν ἐκπροσώπων τῆς κλασικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἡ «ἰδέα» αὐτή τοῦ κ. Στροῦβε δέν μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ ἰδέα· ἐδῶ ἔχουμε ἁπλῶς ἰδεοφοβία, πού καλύπτεται μέ καθαρά παιδικά τεχνάσματα.

Ὁ κ. Στροῦβε συνεχίζει:

«Ὁ «νόμος τῆς ἀξίας» καταντᾶ «idée fixe» τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Καί τό «καθολικό» («ρεαλιστικό») κίνητρο τῆς σκέψης προβάλλει σ' αὐτή τήν περιοχή πιό καθαρά στό συγγραφέα, πού συνδυάζει τό κίνητρο αὐτό μέ μιά μέγιστη εὐρύτητα γενικῆς φιλοσοφικῆς ἀντίληψης τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, δηλ. στόν *Μάρξ*. Τό κίνητρο αὐτό τό συνδυάζει μέ μιά ἀνεπεξέργαστη στίς λεπτομέρειές της, ἀλλά καί γι' αὐτό πολύ πιό ἑνιαία ὑλιστική κοσμοαντίληψη. Ἡ ἀξία, πού στηρίζεται στήν ἐργασία, δέν μετατρέπεται μόνο σέ νόμο, ἀλλά καί σέ «οὐσία» τῆς τιμῆς. Πῶς αὐτή ἡ μηχανιστική-νατουραλιστική καί ταυτόχρονα «ρεαλιστική» ἀντίληψη τῆς ἀξίας προσπαθεῖ μάταια νά περιλάβει τόν κόσμο τῶν ἐμπειρικῶν φαινομένων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί κλείνει μέ μιά τεράστια καί ἀδιέξοδη ἀντίφαση, σ' αὐτό ἔχουμε σταθεῖ ὥς τά σήμερα πολλές φορές στίς ἐργασίες μας».

Νά, λοιπόν, τό «ἐπιστημονικό» ὕφος τοῦ κ. Στροῦβε! Νά ὁ τρό-

---

* Ἀναγνωρίζοντας, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ὅτι οἱ «μεταγενέστεροι» (σέ σύγκριση μέ τούς κανονιστές τοῦ Μεσαίωνα) οἰκονομολόγοι, ἔχουν ὑπόψη τους ἀκριβῶς τήν *ἀντικειμενική* «ἀξία», ὁ κ. Στροῦβε προδίνει ἀμέσως τό λάθος πού ἔκανε, ἐπιμένοντας μέ πνεῦμα ὑποκειμενικό στή λέξη «τιμή» σέ ἀντιπαράθεση μέ τήν «ἀντικειμενική» «*ἀξία*».

πος γιά τήν ἐκμηδένιση τοῦ Μάρξ! Δυό-τρεῖς δῆθεν ἐπιστημονικοί ὅροι, κάποιος ὑπαινιγμός γιά τά «κίνητρα» τῆς σκέψης καί μιά παραπομπή σ' ἕνα ἀρθράκι τοῦ 1900, πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Ζίζν»[23], αὐτές εἶναι ὅλες οἱ ἀποσκευές του. Εἶναι κάπως φτωχές, κ. καθηγητά...

Μέ τά ἀρθράκια του στό περιοδικό ὁ κ. Στροῦβε ὄχι μόνο δέν κατόρθωσε ν' ἀποδείξει κάποια «τεράστια» ἀντίφαση, μά δέν κατόρθωσε νά ἀποδείξει καί καμιά ἀπολύτως ἀντίφαση τοῦ Μάρξ ἀνάμεσα στόν Ι καί στό ΙΙΙ τόμο τοῦ «Κεφαλαίου», ἀνάμεσα στή θεωρία τῆς ἀξίας πού στηρίζεται στήν ἐργασία καί τό σχηματισμό τῶν μέσων τιμῶν μέ βάση τό νόμο τῆς ἀξίας.

Ἡ μεσαιωνική «διάκριση» νομιναλισμοῦ καί ρεαλισμοῦ καί σέ συνέχεια ἡ ἀντιπαράθεση τοῦ παγκόσμιου πνεύματος στό μονισμό, μέ τά ὁποῖα παίζει ὁ κ. Στροῦβε, δέν προσφέρουν ἀπολύτως τίποτε οὔτε γιά τήν κατανόηση τῆς θεωρίας τοῦ Μάρξ, οὔτε γιά τήν κριτική της, οὔτε γιά τήν ἀποσαφήνιση τῆς ἴδιας τῆς θεωρίας (ἤ τῆς ἀξίωσης γιά δική του θεωρία) τοῦ κ. Στροῦβε. Αὐτό δὲν εἶναι παρά παιχνίδι, ἐπιστημονική σαβούρα, κι' ὄχι ἐπιστήμη. Βέβαια ἡ πάλη ἀνάμεσα στούς νομιναλιστές καί τούς ρεαλιστές τοῦ Μεσαίωνα παρουσιάζει ὁρισμένες ἀναλογίες μέ τήν πάλη ἀνάμεσα στούς ὑλιστές καί στούς ἰδεαλιστές, ἀναλογίες ὅμως καί σχέσεις ἱστορικῆς διαδοχῆς μπορεῖ νά διαπιστωθοῦν καί μέ πάρα πολλές ἄλλες θεωρίες, ὄχι μόνο τοῦ Μεσαίωνα, μά καί τῆς ἀρχαιότητας ἀκόμη. Γιά νά μελετηθεῖ σοβαρά ἡ σχέση, ἔστω καί τῶν συζητήσεων τοῦ Μεσαίωνα, μέ τήν ἱστορία τοῦ ὑλισμοῦ, θά ἀπαιτοῦνταν εἰδική ἔρευνα. Ὁ συγγραφέας μας ὅμως δέν παρουσιάζει οὔτε κατά διάνοια κάτι πού νά μοιάζει μέ σοβαρή μελέτη. Πηδάει ἀπ' τό ἕνα θέμα στό ἄλλο, θίγει χίλια δυό ζητήματα, χωρίς νά ξεδιαλύνει κανένα καί θεσπίζει μέ διασκεδαστικό θράσος τά πιό τολμηρά συμπεράσματα.

Στήν προαναφερόμενη περικοπή ἀναγκάστηκε νά ὁμολογήσει μόνος του ὅτι ἡ φιλοσοφία καί ἡ πολιτική οἰκονομία τοῦ Μάρξ συνενώνονται σέ μιά *ὁλοκληρωμένη* ὑλιστική κοσμοαντίληψη. Στόν Μάρξ βρίσκουμε τήν *πιό πλατιά* γενική φιλοσοφική ἀντίληψη!

Αὐτά δέν εἶναι τιποτένιες ὁμολογίες. Ὁ ἄνθρωπος πού ἀναγκάζεται νά τίς κάνει καί πού μιλάει γιά κριτική ἀναθεώρηση τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καί γιά νέα μεθοδολογικά προβλήματά της, εἶχε ὑποχρέωση νά ἐξετάσει σοβαρά ἕνα-ἕνα *ὅλα* τά συστατικά μέρη αὐτῆς τῆς «ὁλοκληρωμένης» ὑλιστικῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Μάρξ. Ὁ κ. Στροῦβε δέν κάνει οὔτε τήν παραμικρότερη προσπά-

θεια ν' ἀρχίσει παρόμοια ἐξέταση! Περιορίζεται σέ περιφρονητικές παρατηρήσεις ἐνάντια στό «μεταφυσικό ὑλισμό». Ποιός ὅμως δέν ξέρει ὅτι ἀπό τή σκοπιά τῶν θεωριῶν τοῦ ἀγνωστικισμοῦ πού εἶναι τῆς μόδας (καντιανισμός, θετικισμός, μαχισμός κτλ.) καί ὁ συνεπής ὑλισμός καί ὁ συνεπής φιλοσοφικός ἰδεαλισμός κηρύσσονται «μεταφυσικοί». Ἐξακοντίζοντας τέτιες παρατηρήσεις, ὁ κ. Στροῦβε *ὑπαινίσσεται* ἁπλῶς τή φιλοσοφική του κοσμοθεωρία πού εἶναι ξένη πρός κάθε ὁλοκληρωμένη μορφή. Δέν μπορεῖ ὅμως κανείς μέ τέτιες παρατηρήσεις νά ξεφύγει ἀπό τήν ἀνάλυση καί τή μελέτη τῆς *ὁλοκληρωμένης* ὑλιστικῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Μάρξ. Αὐτό σημαίνει νά δίνει κανείς στόν ἑαυτό του πιστοποιητικό ἀπορίας.

III

Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ ἐξομοίωση τοῦ μαρξισμοῦ μέ τή σχολαστική διδασκαλία γιά τό προπατορικό ἁμάρτημα ἀποτελεῖ τέτιο μαργαριτάρι στήν ἐπιστημονική ἐργασία τοῦ κ. Στροῦβε, πού δέν μποροῦμε παρά νά σταθοῦμε πιό λεπτομερειακά σ' αὐτή. Ζητοῦμε προκαταβολικά συγγνώμη ἀπό τόν ἀναγνώστη γιά τίς μεγάλες περικοπές πού θά παραθέσουμε ἐδῶ, ὅμως πρέπει νά εἴμαστε συγκεκριμένοι, γιά νά κολλήσουμε πιό γερά στόν τοῖχο τίς μεθόδους τῆς ἀπό καθέδρας φιλελεύθερης ἐπιστήμης τῶν ἡμερῶν μας.

«Γιά μένα εἶναι ἀπόλυτα καθαρό — γράφει ὁ κ. Στροῦβε — ὅτι ἡ μαρξιστική θεωρία τῆς ἀξίας, πού στηρίζεται στήν ἐργασία, εἶχε, ὡς πρός τή λογική της δομή, πρίν ἀπό πολλούς αἰῶνες μιά ἐπιβλητική ἀναλογία καί ἕνα πρότυπό της στή «ρεαλιστικά» θεμελιωμένη σχολαστική διδασκαλία τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος... Ὅπως ἀκριβῶς στόν Μάρξ οἱ ἐμπειρικές «τιμές» καθορίζονται ἀπό τό νόμο τῆς ἀξίας, ἀντλοῦν κατά κάποιον τρόπο, τήν ὕπαρξή τους ἀπό τήν οὐσία τῆς ἀξίας, ἔτσι καί στή σχολαστική διδασκαλία οἱ ἐμπειρικές πράξεις τῶν ἀνθρώπων καθορίζονται ἀπό τό προπατορικό ἁμάρτημα.

Νά μερικές συγκρίσεις.

Μάρξ: «Ὅλα αὐτά μποροῦμε νά τά ἀποδόσουμε εὐκολότατα, ἄν πάρουμε ὅλη τή μάζα τῶν ἐμπορευμάτων πρῶτα ἑνός κλάδου τῆς παραγωγῆς, σάν ἕνα μόνο ἐμπόρευμα καί τό σύνολο τῶν τιμῶν πολλῶν ὁμοειδῶν ἐμπορευμάτων, σάν προσθετέους πού σχηματίζουν μιά τιμή· τότε ἐκεῖνο πού εἰπώθηκε σχετικά μέ κάθε ξεχωριστό ἐμπόρευμα ἰσχύει κυριολεκτικά καί γιά τή μάζα τῶν ἐμπο-

ρευμάτων ἑνός συγκεκριμένου κλάδου τῆς παραγωγῆς πού βρίσκεται στήν ἀγορά. Τό γεγονός ὅτι ἡ ἀτομική ἀξία ἑνός ἐμπορεύματος ἀντιστοιχεῖ στήν κοινωνική του ἀξία — πραγματοποιεῖται ἤ καθορίζεται μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ συνολική ποσότητα ἑνός δοσμένου ἐμπορεύματος περιέχει τήν ἀπαραίτητη γιά τήν παραγωγή του κοινωνική ἐργασία καί ὅτι ἡ ἀξία αὐτῆς τῆς μάζας εἶναι ἴση μέ τήν ἀξία της στήν ἀγορά»[24].

Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης: «Πρέπει νά ποῦμε ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πού κατάγονται ἀπό τόν Ἀδάμ μποροῦν νά θεωρηθοῦν ὅτι ἀποτελοῦν ἕναν ἄνθρωπο, γιατί συμπίπτουν ὡς πρός τή φύση τους, πού τήν πῆραν ἀπό τόν προπάτορά τους, ὅπως, λογουχάρη, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πού ζοῦν σέ μιά κομητεία θεωροῦνται ἕνα σῶμα καί ὅλη ἡ κομητεία ἕνας ἄνθρωπος...»».

Μοῦ φαίνεται ἀρκετά, δέν εἶναι ἔτσι; Ὁ κ. Στροῦβε μᾶς βεβαιώνει, ὅτι αὐτό «δέν εἶναι παιχνίδι μέ ἐντυπωσιακούς (!;;) παραλληλισμούς κι' οὔτε ἐπίδειξη πνεύματος». Ἴσως. Εἶναι ὅμως, ἀναμφίβολα, ἕνα παιχνίδι μέ ἀγοραίους παραλληλισμούς, ἤ καλύτερα ἀληθινό καραγκιοζλίκι. Ἄν ἐπιστήμονες πού θεωροῦν πώς εἶναι φιλελεύθεροι καί προοδευτικοί μποροῦν νά ἀνέχονται στόν κύκλο τους ἥρωες πού σκαρώνουν τέτια καραγκιοζλίκια, ἄν χορηγοῦν ἀκαδημαϊκούς τίτλους σ' αὐτούς τούς ἥρωες καί τούς ἐμπιστεύονται τήν ἐκπαίδευση τῆς νεολαίας, αὐτό καί μόνο δείχνει γιά ἑκατοστή καί χιλιοστή φορά τό «νόμο» τῆς ἀστικῆς ἐποχῆς: ὅσο πιό θρασύς καί ξετσίπωτος εἶναι ὁ χλευασμός τῆς ἐπιστήμης γιά τήν ἐκμηδένιση τοῦ Μάρξ, τόσο πιό πολύ ἐκτιμιέται.

Ὁ κ. Στροῦβε ἀναγκάστηκε νά καλύψει μέ καραγκιοζλίκια τήν πλήρη ἀδυναμία του νά ἀνασκευάσει τόν Μάρξ. Ὅτι ὅλα τά ἐμπορεύματα ἑνός δοσμένου κλάδου τῆς παραγωγῆς ἀνταλλάσσονται μέ τό σύνολο τῶν ἐμπορευμάτων τῶν ἄλλων κλάδων εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ὅτι ὁποιοσδήποτε «ἐμπειρικός» καθορίζει τή μέση τιμή, παίρνοντας τή μάζα τῶν ἐμπορευμάτων καί διαιρώντας τήν καθολική τιμή της μέ τόν ἀριθμό τῶν μονάδων τοῦ ἐμπορεύματος, κι' αὐτό εἶναι ἐπίσης γεγονός. Ἡ ἀγαπημένη στατιστική τοῦ κ. Στροῦβε (γιά τήν ὁποία, ὅπως θά δοῦμε παρακάτω, κάνει ἐπίσης ἁπλῶς «ὑπαινιγμό», ἀντί νά καταπιαστεῖ μέ τή μελέτη της) μᾶς δείχνει σέ κάθε βῆμα τήν ἐφαρμογή τῆς μεθόδου πού χρησιμοποίησε ὁ Μάρξ. Τί ἐνδιαφέρουν ὅμως ὅλα αὐτά τούς ἐξεπαγγέλματος «σοσιαλιστοφάγους»; Ἀρκεῖ νά γαυγίσουν τόν Μάρξ καί ὅλα τ' ἄλλα θά τακτοποιηθοῦν.

Ποιές εἶναι οἱ φιλοσοφικές αὐθεντίες, πού εὐλογοῦν τήν εὐ-

γενική αὐτή ἀπασχόληση τοῦ κ. Στροῦβε μποροῦμε νά τό δοῦμε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, κι' ἀπό τά παρακάτω λόγια τοῦ καθηγητῆ μας:

«Στήν ἐργασία αὐτή (ἐργασία πού συνοψίζει τά ἀποτελέσματα ὅλης τῆς διανοητικῆς ἐργασίας τοῦ 19ου αἰώνα) οἱ ἀμερόληπτοι ἀπόγονοι πρέπει νά τοποθετήσουν σέ περίοπτη θέση τό μεγάλο γάλλο μεταφυσικό Ρενουβιέ, ἀπό τόν ὁποῖο ἔχουν τήν προέλευσή τους πολλές κριτικές καί θετικές ἰδέες τῶν ἡμερῶν μας» (43).

Ὁ Ρενουβιέ εἶναι ὁ ἡγέτης τῆς γαλλικῆς σχολῆς τοῦ «νεοκριτικοῦ ἰδεαλισμοῦ» — «φωτοσβέστης ἀνώτερης κατηγορίας» — ὅπως τόν ὀνόμασε ὁ ἐμπειριοκριτικός (δηλ. ἕνας φιλόσοφος πού διάκειται ἐχθρικά πρός τόν ὑλισμό) Βίλλι (βλ. τίς παρατηρήσεις μου γιά τόν Ρενουβιέ στό βιβλίο: «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός. Κριτικά σημειώματα γιά μιά ἀντιδραστική φιλοσοφία». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1909, σελ. 247 *). Ὁ Ρενουβιέ γράφει μέ κεφαλαῖα τή λέξη «νόμος» καί τόν μετατρέπει ἀπευθείας σέ βάση τῆς θρησκείας.

Δέστε μέ ποιές μεθόδους ἐκμηδενίζει ὁ κ. Στροῦβε τήν «ἑνιαία», σύμφωνα μέ τή δική του ὁμολογία, «ὑλιστική κοσμοαντίληψη» τοῦ Μάρξ: Ὁ Μάρξ ἐξομοιώνεται μέ ἕναν θεολόγο τοῦ Μεσαίωνα, γιά τό λόγο ὅτι ὁ Μάρξ προσθέτει τίς τιμές τῶν ἐμπορευμάτων ἑνός κλάδου τῆς παραγωγῆς, ἐνῶ ὁ θεολόγος τοῦ Μεσαίωνα Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης προσθέτει τούς ἀνθρώπους πού κατάγονται ἀπό τόν προπάτορα Ἀδάμ, γιά νά θεμελιώσει τή διδασκαλία γιά τό προπατορικό ἁμάρτημα. Καί ταυτόχρονα ὁ Μάρξ ἐκμηδενίζεται ἐξονόματος τοῦ «μεγάλου» Ρενουβιέ, ὁ ὁποῖος στό 19ο αἰώνα κήρυσσε τό φιλοσοφικό ἰδεαλισμό, πού δημιουργεῖ ἀπό τήν ἔννοια «νόμος» τή βάση τῆς θρησκείας!!

Ὤ, κ. Στροῦβε! Ὤ, μαθητή τοῦ «μεγάλου» Ρενουβιέ! Ὤ, δάσκαλε, προορισμένε νά διδάξεις τή ρωσική νεολαία!

IV

«Στήν τεράστια ἐκείνη ἀνασυγκρότηση, — γράφει ὁ κ. Στροῦβε, — στήν ὁποία ὑποβλήθηκε ὕστερα ἀπό τήν ἐπιδρομή τοῦ ἱστορισμοῦ, τόσο τοῦ μυστικιστικοῦ ὅσο καί τοῦ ὑλιστικοῦ, τό οἰκοδόμημα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, πού στηρίζεται στήν ἰδέα τοῦ φυσικοῦ νόμου, ἡ ἰδέα αὐτή ἔπαθε ὁλοκληρωτική χρεοκοπία. Ἀποκαλύφθηκε ἡ βασική ἐσωτερική της ἀντίφαση. Ἡ ἀντίφαση αὐτή ἐκδηλώθηκε ἴσως πιό ξεκάθαρα στή μορφή τῆς «φυσικῆς» πολιτικῆς οἰκονομίας, πού ἔγινε ἡ θεωρητική βάση τοῦ ἀστικοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ... Πραγματικά, ἄν στήν οἰκονομική ζωή βασιλεύει ὁ

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 224. *Ἡ Σύντ.*

φυσικός νόμος, τότε δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν γεγονότα αὐτῆς τῆς ζωῆς, πού νά μή γίνονται σύμφωνα μέ τό φυσικό νόμο, πού νά τόν παραβιάζουν. Ὡστόσο ἡ φιλελεύθερη «φυσική» πολιτική οἰκονομία ἔκανε συνεχῶς στά βιβλία καί στή ζωή ἀγώνα ἐνάντια σέ τέτια γεγονότα... Ὕστερα ἀπό τή χρεοκοπία τῆς ἀστικοφιλελεύθερης πολιτικῆς οἰκονομίας, ἔγινε μάλιστα καί κάπως ἀνάρμοστο νά μιλάει κανείς γιά «φυσικό νόμο». Ἀπό τό ἕνα μέρος εἶναι καθαρά ἀντεπιστημονικό νά ἀποσπάει κανείς ἀπό μιά συνολική καί θεμελιακά ἑνιαία κοινωνικοοικονομική διαδικασία ὁρισμένες ξεχωριστές πλευρές, σχέσεις, φαινόμενα, σάν «φυσικά» καί νά τά ἑρμηνεύει σάν ἰδιαίτερη κατηγορία φαινομένων. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ διακήρυξη τοῦ «φυσικοῦ νόμου», ἄν καί στόν ἴδιο τόν οἰκονομικό φιλελευθερισμό βασιζόταν σέ ἀνεπίγνωστο ἠθικό ἐλατήριο, εἶχε δυσφημιστεῖ ἠθικά σάν μέθοδος δικαίωσης ἤ διαιώνισης ὁρισμένων κοινωνικῶν σχέσεων καί μορφῶν μέ προσωρινή μόνο σημασία, εἶχε δυσφημιστεῖ σάν «ἀστική» ἀπολογητική» (56-57).

Ἔτσι ξεμπερδεύει ὁ συγγραφέας μέ τήν ἰδέα τοῦ φυσικοῦ νόμου. Κι' αὐτά τά γράφει ἕνας ἄνθρωπος πού ἀναγκάζεται νά ὁμολογήσει ὅτι «ὁ ὑλιστής Μάρξ ἁπλώνει μέσα ἀπ' ὅλο τό 18ο αἰώνα τό χέρι του πρός τόν ὑλιστή Πέτι» (56) κι' ὅτι «ὁ Πέτι εἶναι ὁ πιό σαφής, ὁ πιό ζωντανός ἐκφραστής τοῦ ἰσχυροῦ ρεύματος, πού ἐκείνη τήν ἐποχή ὑπῆρχε ἀπό τίς φυσικές ἐπιστῆμες πρός τήν κοινωνιολογία» (50).

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἰσχυρό ρεῦμα ἀπό τίς φυσικές ἐπιστῆμες πρός τήν κοινωνιολογία δέν ὑπῆρχε μόνο στήν ἐποχή τοῦ Πέτι, ἀλλά καί στήν ἐποχή τοῦ Μάρξ. Τό ρεῦμα αὐτό δέν ἦταν λιγότερο, ἄν ὄχι περισσότερο, ἰσχυρό καί στόν 20ό αἰώνα. Πῶς μπορεῖ λοιπόν σ' ἕνα ἔργο, πού ἔχει ἀξιώσεις ἐπιστημονικότητας καί βάζει σάν καθῆκον του νά μελετήσει τά «φιλοσοφικά κίνητρα τῆς οἰκονομικῆς σκέψης», νά ἀνακινεῖ κανείς τό ζήτημα αὐτοῦ τοῦ «ρεύματος» καί τοῦ ὑλισμοῦ τοῦ Πέτι καί τοῦ Μάρξ, χωρίς νά ξεκαθαρίζει ἀπολύτως τίποτε σχετικά μέ τίς φιλοσοφικές προϋποθέσεις καί τά συμπεράσματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν;;

Αὐτός ὅμως εἶναι ἀκριβῶς ὁ τρόπος ἐνέργειας τοῦ Στροῦβε: νά ἀνακινεῖ ἤ μάλλον νά θίγει χίλια δυό ζητήματα, νά κάνει «κουβέντα» γιά ὅλα, νά τά παρουσιάζει ὅλα ζυγισμένα καί ὑπολογισμένα καί στήν πράξη νά μή δίνει τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό μιά σαλάτα ἀπό περικοπές καί πεταχτές παρατηρήσεις.

Εἶναι κατάφωρη ἀναλήθεια ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ φυσικοῦ νόμου στήν πολιτική οἰκονομία χρεοκόπησε καί ὅτι εἶναι τάχα «ἀνάρμοστο νά μιλάει κανείς» γι' αὐτή. Συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ἴσα-ἴσα τό «ρεῦμα ἀπό τίς φυσικές ἐπιστῆμες πρός τήν κοινωνιολογία» ἐνίσχυε, ἐνισχύει καί κάνει ἀναπόφευκτη αὐτή τήν ἰδέα. Ἴσα-ἴσα ὁ «ὑλιστικός ἱστορισμός» θεμελίωσε ὁριστικά αὐτή τήν ἰδέα, ξεκαθαρίζοντάς την ἀπό τίς μεταφυσικές (μέ τή μαρξιστική

έννοια αὐτοῦ τοῦ ὅρου, δηλ. ἀντιδιαλεκτικές) ἀνοησίες καί ἐλλείψεις. Τό νά λέει κανείς ὅτι ὁ «φυσικός νόμος» τῶν κλασικῶν ἔχει τάχα «δυσφημιστεῖ ἠθικά», σάν ἀστική ἀπολογητική, σημαίνει ὅτι λέει ἀπαράδεκτες ἀνοησίες, σημαίνει ὅτι διαστρεβλώνει μέ τόν πιό ξετσίπωτο τρόπο καί τούς κλασικούς καί τόν «ὑλιστικό ἱστορισμό». Γιατί οἱ κλασικοί διαισθάνθηκαν καί ἀνακάλυψαν μιά σειρά «φυσικούς νόμους» τοῦ καπιταλισμοῦ, χωρίς νά καταλαβαίνουν τόν προσωρινό τους χαρακτήρα καί χωρίς νά βλέπουν τήν ταξική πάλη μέσα στόν καπιταλισμό. Καί οἱ δυό αὐτές ἐλλείψεις διορθώθηκαν ἀπό τόν ὑλιστικό ἱστορισμό, καί ἡ «ἠθική δυσφήμηση» δέν ἔχει καμιά θέση ἐδῶ.

Ὁ κ. Στροῦβε τοῦ κάκου προσπαθεῖ, χρησιμοποιώντας ὑπερβολικά «μεγάλα» λόγια (εἶναι «ἀνάρμοστο» νά μιλᾶ κανείς γιά «φυσικό νόμο») νά κρύψει τό *φόβο* του μπροστά στήν ἐπιστήμη, τό *φόβο* τῆς ἐπιστημονικῆς ἀνάλυσης τῆς σύγχρονης οἰκονομίας, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τήν ἀστική τάξη, πού τή διακρίνει ἕνας ἀρχοντικός σκεπτικισμός, ὅπως κι' ὅλες τίς τάξεις πού βρίσκονται σέ παρακμή, ἡ ἰδέα ὅμως τοῦ φυσικοῦ νόμου στή λειτουργία καί τήν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας δέν βρίσκεται σέ παρακμή, μά δυναμώνει ὅλο καί περισσότερο.

V

Ἄς δοῦμε τώρα ποιές εἶναι οἱ «αὐστηρά ἐπεξεργασμένες, ἀκριβολογημένες ἔννοιες καί οἱ σαφεῖς διακρίσεις», πού ὑπόσχεται νά μᾶς δόσει ὁ κ. Στροῦβε γιά «νά διατυπώσει τά νέα μεθοδολογικά προβλήματα» τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας.

> «...Ἐμεῖς καθορίζουμε τήν οἰκονομία — διαβάζουμε στή σελ. 5 — σάν ὑποκειμενική τελεολογική ἑνότητα τῆς ὀρθολογικῆς οἰκονομικῆς δράσης ἤ διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας».

Αὐτό ἠχεῖ «τρομερά ἐπιστημονικά», στήν πραγματικότητα ὅμως εἶναι λογοπαίγνιο χωρίς κανένα ἀπολύτως περιεχόμενο. Ἡ οἰκονομία καθορίζεται μέσω τῆς διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας: Βουτυρένιο βούτυρο... Ἡ «ὑποκειμενική ἑνότητα τῆς διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας» μπορεῖ νά ὑπάρχει καί στό ὄνειρο καί σ' ἕνα φανταστικό μυθιστόρημα.

Μπροστά στό φόβο νά μιλήσει γιά τήν παραγωγή τῶν *ὑλικῶν* προϊόντων («μεταφυσικός ὑλισμός»!), ὁ κ. Στροῦβε μᾶς ἔδοσε ἕνα παιχνιδάκι καί ὄχι ἕναν ὁρισμό. Παραμερίζοντας κάθε στοιχεῖο καί γνώρισμα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ὁ κ. Στροῦβε «σκά-

ρωσε» — λές καί ἐπίτηδες — ἀκριβῶς μιά τέτια «οἰκονομία», πού ποτέ δέν ἀποτελοῦσε καί δέν μπορεῖ ν' ἀποτελεῖ φαινόμενο *τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας*.

Νά τώρα σέ συνέχεια καί οἱ «τρεῖς βασικοί τύποι τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος πού καθορίζει ὁ συγγραφέας»: 1) σύνολο οἰκονομικῶν μονάδων πού βρίσκονται ἡ μιά δίπλα στήν ἄλλη· 2) σύστημα οἰκονομικῶν μονάδων πού βρίσκονται σέ σχέση ἀλληλεπίδρασης καί 3) «κοινωνία-οἰκονομική μονάδα» σάν «ὑποκειμενική τελεολογική ἑνότητα». Στόν πρῶτο τύπο, βλέπετε, ἀνήκουν οἱ οἰκονομικές μονάδες πού δέν βρίσκονται οὔτε σέ ἐπικοινωνία, οὔτε σέ ἀλληλεπίδραση (ἀπόπειρα νά ἀναστηθεῖ ὁ περιβόητος Ροβινσόν!)· στό δεύτερο ἀνήκουν καί ἡ δουλεία καί ἡ δουλοπαροικία καί ὁ καπιταλισμός καί ἡ ἁπλή ἐμπορευματική παραγωγή· στόν τρίτο ἀνήκει ὁ κομμουνισμός πού «ἔχει πραγματοποιηθεῖ στό κράτος τῶν ἰησουϊτῶν τῆς Παραγουάης, στό μέτρο πού γενικά εἶναι πραγματοποιήσιμος». Ἡ ὑπέροχη αὐτή ταξινόμηση, ὅπου δέν φαίνεται οὔτε ἴχνος ἱστορικῆς πραγματικότητας, συμπληρώνεται μέ μιά διάκριση ἀνάμεσα στό οἰκονομικό καί τό κοινωνικό καθεστώς.

Οἱ *οἰκονομικές* κατηγορίες, μᾶς διδάσκει ὁ κ. Στροῦβε, «ἐκφράζουν τίς οἰκονομικές σχέσεις κάθε παραγωγικοῦ ὑποκειμένου μέ τόν ἔξω κόσμο»· οἱ *διοικονομικές* κατηγορίες «ἐκφράζουν τά φαινόμενα, πού ἀπορέουν ἀπό τήν ἀλληλεπίδραση τῶν αὐτόνομων οἰκονομικῶν μονάδων»· οἱ *κοινωνικές* κατηγορίες «ἀπορέουν ἀπό τήν κοινωνική ἀνισότητα τῶν παραγωγῶν πού βρίσκονται σέ σχέση ἀλληλεπίδρασης».

Ἔτσι, λοιπόν, τό οἰκονομικό καθεστώς τῆς δουλείας, τῆς δουλοπαροικίας ἤ τοῦ καπιταλισμοῦ μπορεῖ νά χωριστεῖ λογικά, οἰκονομικά, ἱστορικά ἀπό τήν κοινωνική ἀνισότητα!! Ἀκριβῶς αὐτό βγαίνει ἀπό τίς ἀδέξιες προσπάθειες τοῦ κ. Στροῦβε νά εἰσαγάγει καινούργιους ὁρισμούς καί διακρίσεις. «Τό σύνολο τῶν οἰκονομικῶν μονάδων πού βρίσκονται ἡ μιά δίπλα στήν ἄλλη μπορεῖ — κρίνοντας κατ' ἀφαίρεση — νά συνδυαστεῖ μέ τίς σχέσεις ἰσότητας καί ἀνισότητας. Τό σύνολο αὐτό μπορεῖ νά εἶναι καί δημοκρατία τῶν ἀγροτῶν καί φεουδαρχική κοινωνία».

Ἔτσι σκέπτεται ὁ συγγραφέας μας. Ἀπό τήν ἄποψη τῆς θεωρίας, καί ἀπό τή λογική καί ἀπό τήν οἰκονομική καί ἀπό τήν ἱστορική ἄποψη, ὁ συλλογισμός του ἀποτελεῖ κραυγαλέα ἀνοησία. Συμπεριλαμβάνοντας ὅ,τι θέλετε στήν ἔννοια «σύνολο οἰκονομικῶν μονάδων πού βρίσκονται ἡ μιά δίπλα στήν ἄλλη», ἀποκαλύπτει ἐξώφθαλμα ὅτι ἡ ἔννοια αὐτή εἶναι χωρίς περιεχόμενο.

Καί ἡ ἀγροτική δημοκρατία, καί ἡ φεουδαρχία καί οἱ νοικοκυρέοι πού ζοῦν ὁ ἕνας δίπλα στόν ἄλλο (σέ μιά σκάλα καί σ' ἕνα πάτωμα ἑνός σπιτιοῦ τῆς Πετρούπολης), ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν ἕνα «σύνολο οἰκονομικῶν μονάδων πού βρίσκονται ἡ μιά δίπλα στήν ἄλλη»! Ὁ συγγραφέας ξέχασε κιόλας ὅτι στό σύστημά του τό σύνολο αὐτό πρέπει νά χαρακτηρίζει τόν *ἕναν ἀπό τούς τρεῖς* βασικούς τύπους τοῦ οἰκονομικοῦ καθεστῶτος. Οἱ «ἐπιστημονικοί» ὁρισμοί καί διακρίσεις τοῦ κ. Στροῦβε εἶναι ἁπλῶς ἀρλοῦμπες.

Ὑπάρχει ὡστόσο ἕνα ἰδιόμορφο «νόημα» σ' αὐτό τό χοντροκομένο καί πρόστυχο παιχνίδι, σ' αὐτό τό χλευασμό σέ βάρος τῆς λογικῆς καί τῆς ἱστορίας. Εἶναι τό «νόημα» τῆς ἀστικῆς ἀπόγνωσης καί τοῦ «καρφί δέν μοῦ καίγεται» (ἄν μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ ἔτσι ἡ γαλλική ἔκφραση «je m'en fiche»). Ἀπώλεια κάθε ἐλπίδας ὅτι μπορεῖ ν' ἀναλυθεῖ ἐπιστημονικά τό παρόν, ἄρνηση τῆς ἐπιστήμης, τάση περιφρόνησης πρός κάθε γενίκευση, τάση νά κρύβεται κανείς ἀπό κάθε «νόμο» τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης καί νά χάνει τό *δάσος* πίσω ἀπό τά δέντρα, αὐτό εἶναι τό ταξικό νόημα τοῦ μοντέρνου ἀστικοῦ σκεπτικισμοῦ, τοῦ νεκροῦ καί ὀλέθριου σχολαστικισμοῦ, πού βλέπουμε στόν κ. Στροῦβε. «Τήν κοινωνική ἀνισότητα» *δέν πρέπει* νά τήν ἐξηγοῦμε μέ τό οἰκονομικό καθεστώς, αὐτό εἶναι *ἀδύνατο* (γιατί δέν ἀρέσει στόν καπιταλισμό), αὐτή εἶναι ἡ «θεωρία» τοῦ κ. Στροῦβε. Ἡ πολιτική οἰκονομία ἄς ἀσχολεῖται μέ κοινοτοπίες καί σχολαστικισμούς, καθώς καί μέ τό ἀνόητο κυνήγι μικρογεγονότων (δίνουμε παρακάτω παραδείγματα), ὅσο γιά τό ζήτημα τῆς «κοινωνικῆς ἀνισότητας», ἄς περάσει στήν πιό ἀκίνδυνη περιοχή τῶν κοινωνικονομικῶν συλλογισμῶν: ἐκεῖ, στήν περιοχή αὐτή, μπορεῖ «νά ξεμπλέξει» κανείς πιό εὔκολα μέ τά δυσάρεστα αὐτά ζητήματα.

Ἡ οἰκονομική πραγματικότητα μᾶς δείχνει πολύ ἔκδηλα καί ἐξώφθαλμα ὅτι ἡ ταξική διαίρεση τῆς κοινωνίας ἀποτελεῖ τή βάση τοῦ οἰκονομικοῦ καθεστῶτος καί τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς φεουδαρχίας. Ἡ προσοχή τῆς ἐπιστήμης ἀπό τή στιγμή πού ἐμφανίστηκε στόν κόσμο ἡ πολιτική οἰκονομία συγκεντρώθηκε στήν *ἐξήγηση* αὐτῆς τῆς ταξικῆς διαίρεσης. Ὁλόκληρη ἡ κλασική πολιτική οἰκονομία ἔκανε μιά σειρά βήματα πρός αὐτή τήν κατεύθυνση, ὁ Μάρξ ἔκανε ἀκόμη ἕνα βῆμα παραπέρα. Καί ὁ σύγχρονος καπιταλισμός εἶναι τόσο πολύ τρομαγμένος ἀπ' αὐτό τό βῆμα, εἶναι τόσο πολύ ἀνήσυχος ἀπ' τούς «νόμους» τῆς σύγχρονης οἰκονομικῆς ἐξέλιξης, νόμους πολύ ἔκδηλους καί πολύ ἐπιβλητικούς, ὥστε οἱ ἀστοί καί οἱ ἰδεολογικοί ἐκπρόσωποί τους εἶναι ἕτοιμοι νά πετάξουν μακριά ὅλους τούς κλασικούς

καί ὅλους τούς νόμους, ἀρκεῖ νά καταθέσουν στό ἀρχεῖο τῆς νομικῆς ἐπιστήμης... ὅλες αὐτές... πῶς νά τίς ποῦμε;.. τίς κοινωνικές ἀνισότητες.

VI

Ὁ κ. Στροῦβε θά ἤθελε ἰδιαίτερα νά βάλει στό ἀρχεῖο τήν ἔννοια τῆς ἀξίας. «Ἡ ἀξία, — γράφει, — σάν κάτι τό ξεχωριστό ἀπό τήν τιμή, πού δέν ἐξαρτιέται ἀπ' αὐτή, πού ὅμως τήν καθορίζει, εἶναι φάντασμα» (96). «Ἡ κατηγορία τῆς ἀντικειμενικῆς ἀξίας εἶναι, κατά κάποιο τρόπο, ἕνας μεταφυσικός διχασμός τῆς κατηγορίας τῆς τιμῆς» (97).

Γιά νά ἐκμηδενίσει τό σοσιαλισμό, ὁ κ. Στροῦβε διάλεξε τήν πιό... ριζοσπαστική καί πιό εὔκολη, μά καί γι' αὐτό καί πιό ἐπιπόλαιη μέθοδο: τήν ἄρνηση τῆς ἐπιστήμης γενικά. Ὁ ἀρχοντικός σκεπτικισμός τοῦ παραχορτασμένου καί τρομαγμένου ἀστοῦ φτάνει ἐδῶ στό nec plus ultra *. Ὅπως κάποιος δικηγόρος σ' ἕνα ἔργο τοῦ Ντοστογέβσκι, ὑπερασπίζοντας τόν πελάτη του ἀπό τήν κατηγορία γιά φόνο μετά ληστείας, ἔφτασε στό σημεῖο νά λέει ὅτι δέν ἔγινε οὔτε ληστεία οὔτε φόνος, ἔτσι κι' ὁ κ. Στροῦβε «ἀνασκευάζει» τή θεωρία τῆς ἀξίας τοῦ Μάρξ μέ τήν ἁπλή *βεβαίωση* ὅτι ἡ ἀξία εἶναι φάντασμα.

«Σήμερα δέν χρειάζεται» «οὔτε νά τήν ἀνασκευάσει κανείς (τή θεωρία τῆς ἀντικειμενικῆς ἀξίας)· ἀρκεῖ νά τήν περιγράψει ἔτσι, ὅπως κάναμε ἐμεῖς ἐδῶ καί στήν «Εἰσαγωγή» μας, γιά νά δείξει ὅτι ἡ θεωρία αὐτή δέν ἔχει καί δέν μπορεῖ νά ἔχει θέση μέσα σέ ἐπιστημονικές διδασκαλίες» (97).

Ἔ, λοιπόν, πῶς νά μήν ὀνομάσει κανείς αὐτή τήν πιό «ριζοσπαστική» μέθοδο πολύ ἐπιπόλαιη; Χιλιάδες χρόνια ἡ ἀνθρωπότητα παρακολουθεῖ τή νομοτέλεια πού παρουσιάζεται στό φαινόμενο ἀνταλλαγή, προσπαθεῖ νά τήν καταλάβει καί νά τήν ἐκφράσει μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, τήν ἐπαληθεύει μέ ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια καθημερινές παρατηρήσεις πάνω στήν οἰκονομική ζωή — καί ξάφνου ἕνας μοντέρνος ἐκπρόσωπος μιᾶς μοντέρνας ἀπασχόλησης, τῆς συλλογῆς περικοπῶν (παρά λίγο θά ἔλεγα: τῆς συλλογῆς γραμματοσήμων) «τά καταργεῖ ὅλ' αὐτά» μέ τίς λέξεις: «ἡ ἀξία εἶναι φάντασμα».

Δέν εἶχαν ἄδικο πού εἶπαν κάποτε ὅτι, ἄν οἱ ἀλήθειες τῶν μα-

* — ἀνώτατο ὅριο. *Ἡ Σύντ.*

θηματικῶν ἔθιγαν τά συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων (πιό σωστά τά συμφέροντα τῶν τάξεων στήν πάλη τους), οἱ ἀλήθειες αὐτές θά ἔμπαιναν μέ μεγάλο πάθος ὑπό ἀμφισβήτηση. Γιά νά θέσει κανείς ὑπό ἀμφισβήτηση τίς ἀκατάλυτες ἀλήθειες τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, χρειάζονται πολύ, πολύ λίγες ἀποσκευές. Πετᾶμε, λογουχάρη, μιά κουβέντα ὅτι ἡ ἀξία *σάν κάτι τό ἀνεξάρτητο ἀπό τήν τιμή* εἶναι φάντασμα, καί ὅλα πᾶνε μιά χαρά!

Δέν χάλασε ὁ κόσμος, ἄν ἡ κουβέντα αὐτή εἶναι ἀνόητη. Ἡ τιμή εἶναι ἡ ἐκδήλωση τοῦ νόμου τῆς ἀξίας. Ἡ ἀξία εἶναι ὁ νόμος τῶν τιμῶν, δηλ. ἡ γενικευμένη ἔκφραση τοῦ φαινομένου τιμή. Ἐδῶ μπορεῖ νά μιλάει κανείς γιά «ἀνεξαρτησία» μόνο γιά νά χλευάσει τήν ἐπιστήμη, πού σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς γνώσης μᾶς δείχνει τήν ἐκδήλωση ὁρισμένων βασικῶν νόμων μέσα στό φαινομενικό χάος τῶν φαινομένων.

Ἄς πάρουμε, λογουχάρη, τό νόμο τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν καί τοῦ σχηματισμοῦ ἀνώτερων εἰδῶν ἀπό τά κατώτερα. Θά ἦταν πολύ φτηνή κουβέντα νά κηρύξει κανείς φάντασμα τίς γενικεύσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τούς νόμους πού ἔχουν ἤδη ἀνακαλυφθεῖ (πού ἀναγνωρίζονται ἀπ' ὅλους, παρόλο τό πλῆθος τῶν φαινομενικῶν παραβιάσεων καί παρεκκλίσεων μέσα στήν ποικιλία τῶν ἐπιμέρους περιπτώσεων) καί τίς ἀναζητήσεις γιά τή διόρθωση καί τή συμπλήρωσή τους. Στήν περιοχή τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἕναν ἄνθρωπο πού θά ἔλεγε ὅτι οἱ νόμοι τῶν φαινομένων τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι φάντασμα, θά τόν ἔκλειναν σέ φρενοκομεῖο ἤ ἁπλῶς θά τόν κορόιδευαν. Στήν περιοχή τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, ἕναν ἄνθρωπο πού δείχνει μέ τέτιο θράσος... τή γύμνια του... τόν διορίζουν πρόθυμα καθηγητή, γιατί πραγματικά εἶναι πολύ κατάλληλος γιά νά ἀποβλακώσει τά χαϊδεμένα παιδιά τῆς ἀστικῆς τάξης.

•

«Ἡ τιμή εἶναι γεγονός. Ἄς τό ποῦμε ἔτσι: ἡ τιμή εἶναι ἡ ἔννοια τῆς πραγματικῆς ἀνταλλακτικῆς σχέσης ἀνάμεσα στά ἀνταλλασσόμενα ἀγαθά, εἶναι ἡ πραγματοποιημένη ἀνταλλακτική σχέση.

Ἡ ἀξία εἶναι ἕνας κανόνας. Ἄς τό ποῦμε ἔτσι: ἡ ἀξία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ἰδανικῆς ἤ τῆς ὑποχρεωτικῆς σχέσης ἀνάμεσα στά ἀγαθά μέσα στή διαδικασία τῆς ἀνταλλαγῆς» (88).

Πόσο χαρακτηριστική εἶναι γιά τόν κ. Στροῦβε αὐτή ἡ παρατήρηση, «ἄς τό ποῦμε ἔτσι», πού τήν πετάει ἀδιάφορα καί μέ ἐπιδεικτική ἔλλειψη σοβαρότητας, δέν εἶναι ἔτσι; Ὁ σκόπιμα βαρύς κ. Στροῦβε, πού χρησιμοποιεῖ φιλάρεσκα ἀκαταλαβίστικους ὅρους καί νεολογισμούς, περνάει ξαφνικά σέ ὕφος χρονογραφή-

ματος... Θά ἦταν κάπως δύσκολο νά ἀποκαλέσει τήν ἀξία φάντασμα χωρίς νά περάσει σέ ὕφος χρονογραφήματος.

Ἄν ἡ τιμή εἶναι «πραγματοποιημένη ἀνταλλακτική σχέση», θά μᾶς ἐπιτραπεῖ νά ρωτήσουμε: ἀνάμεσα σέ ποιούς ὑπάρχει αὐτή ἡ σχέση; Προφανῶς ἀνάμεσα στίς οἰκονομικές μονάδες πού πραγματοποιοῦν τήν ἀνταλλαγή. Ἄν αὐτή ἡ «ἀνταλλακτική σχέση» δέν ἐμφανίζεται τυχαῖα σάν ἐξαίρεση, γιά ἕνα σύντομο χρονικό διάστημα, ἀλλά ἐπαναλαβαίνεται μέ ἀδιάπτωτη κανονικότητα, παντοῦ καί καθημερινά, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ «ἀνταλλακτική σχέση» συνδέει σ' *ἕνα οἰκονομικό σύστημα* τό σύνολο τῶν οἰκονομικῶν μονάδων· εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς οἰκονομικές μονάδες ὑπάρχει ἕνας σταθεροποιημένος καταμερισμός δουλιᾶς.

Ἔτσι, λοιπόν, γκρεμίζονται *κιόλας* σάν χάρτινοι πύργοι ὅλες οἱ πανουργίες τοῦ κ. Στροῦβε σχετικά μέ τίς «διοικονομικές» σχέσεις, πού *μποροῦν* τάχα νά *χωριστοῦν* ἀπό τίς κοινωνικές σχέσεις. Ὁ κ. Στροῦβε πέταξε ἔξω ἀπό τήν πόρτα τήν ἔννοια τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς γιά νά τήν ξαναμπάσει κρυφά ἀπό τό παράθυρο. Ὁ περιβόητος «ἐμπειρισμός» τοῦ κ. Στροῦβε συνίσταται στό διώξιμο ἀπό τήν ἐπιστήμη κάθε δυσάρεστης γιά τούς ἀστούς γενίκευσης, μά πού ὡστόσο εἶναι ὑποχρεωμένοι νά τήν ἀναγνωρίσουν, θά ἔλεγε κανείς, ἀνεπίσημα.

Ἄν ἡ τιμή εἶναι ἀνταλλακτική σχέση, τότε δέν μπορεῖ παρά νά καταλάβει κανείς τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν περιπτωσιακή ἀνταλλακτική σχέση καί στή μόνιμη, ἀνάμεσα στήν τυχαία καί στή μαζική, ἀνάμεσα στή στιγμιαία ἀνταλλακτική σχέση καί σέ κείνη πού ἀγκαλιάζει μακρόχρονα διαστήματα. Καί μιά πού εἶναι ἔτσι — καί ἀναμφισβήτητα εἶναι ἔτσι — ἀνυψωνόμαστε τό ἴδιο ἀναγκαστικά ἀπό τό τυχαῖο καί ξεχωριστό στό σταθερό καί τό μαζικό, ἀπό τήν τιμή στήν ἀξία. Ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Στροῦβε νά κηρύξει τήν ἀξία «ὑποχρεωτική», νά τήν παραβάλει μέ τήν ἠθική ἤ τή διδασκαλία τῶν κανονιστῶν κτλ., καταρέει σάν χάρτινος πύργος.

Ὁ κ. Στροῦβε, ὀνομάζοντας «ἐμπειρισμό» τήν προσπάθεια νά θεωρηθεῖ ἡ ἀξία σάν φάντασμα καί «μεταφυσική» τάση (πού ξεκινάει «ἀπό τόν Ἀριστοτέλη» καί φτάνει στόν Μάρξ — σελ. 91 — πρέπει νά προσθέσουμε ἀκόμη: περνώντας μέσα ἀπ' ὅλη τήν κλασική πολιτική οἰκονομία!) τήν τάση νά βρεθεῖ ὁ *νόμος* τοῦ σχηματισμοῦ καί τῆς ἀλλαγῆς τῶν τιμῶν, ἐπαναλαβαίνει τή μέθοδο τῶν νεότερων ἀντιδραστικῶν φιλοσόφων, πού θεωροῦν «μεταφυσική» τόν ὑλισμό τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν γενικά,

ἐνῶ κηρύσσουν «ἐμπειρισμό» τό σκαλοπάτι πρός τή θρησκεία. Ἡ ἐκτόπιση τῶν *νόμων* ἀπό τό χῶρο τῆς ἐπιστήμης δέν εἶναι στήν πραγματικότητα παρά *λαθραία εἰσαγωγή τῶν νόμων τῆς θρησκείας.* Τοῦ κάκου ὁ κ. Στροῦβε φαντάζεται ὅτι οἱ «μικροπονηριές» του μποροῦν νά ξεγελάσουν κανένα σ' ὅ,τι ἀφορᾶ αὐτό τό ἁπλό καί ἀναμφισβήτητο γεγονός.

VII

Ὅπως εἴδαμε, ὁ κ. Στροῦβε κρύφτηκε πίσω ἀπό τό σκεπτικισμό γενικά κι' ἀπόφυγε νά δόσει ἀνοιχτή μάχη μέ τούς μαρξιστές. Γι' αὐτό καί μέ μεγάλο ζῆλο σκορπᾶ στό βιβλίο του παρατηρήσεις ἐνάντια στό μαρξισμό, προορισμένες νά ψαρέψουν τόν ἀναγνώστη, πού πνίγεται κάτω ἀπό τόν ὄγκο σταχυολογημένων ἀπό δῶ καί ἀπό κεῖ, ἀσύνδετων περικοπῶν.

Παραθέτει, λογουχάρη, μιά μικρή περικοπή ἀπό τόν Σαίν Σιμόν, ἀναφέρει μιά σειρά βιβλία γιά τόν Σαίν Σιμόν (ἡ ἀντιγραφή αὐτή τῶν γερμανικῶν βιβλιογραφικῶν ὁδηγῶν γίνεται συστηματικά ἀπό τόν «ἐπιστήμονά» μας, γιατί εἶναι, ὅπως φαίνεται, ὁ πιό σίγουρος δρόμος... πρός τόν ἀκαδημαϊκό τίτλο), παραθέτει λεπτομερέστατα ἀποσπάσματα ἀπό τόν Ρενουβιέ γιά τόν Σαίν Σιμόν.

Καί τό συμπέρασμα;

Τό συμπέρασμα εἶναι τοῦτο δῶ: «Ὅσο κι' ἄν φανεῖ παράδοξο, εἶναι ὅμως ἁπλούστατα ἀναμφισβήτητο ἱστορικό γεγονός ὅτι ἡ ἀνώτατη μορφή σοσιαλισμοῦ, ὁ λεγόμενος ἐπιστημονικός σοσιαλισμός, εἶναι τέκνο πού γεννήθηκε ἀπό τή σύζευξη τῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης μέ τήν ἀντιδραστική» (51-52). Γιατί ὁ δρόμος πρός τόν ἐπιστημονικό σοσιαλισμό περνᾶ ἀπό τόν Σαίν Σιμόν καί «ὁ Σαίν Σιμόν εἶναι ταυτόχρονα μαθητής καί τῶν διαφωτιστῶν τοῦ 18ου αἰώνα καί τῶν ἀντιδραστικῶν τοῦ τέλους τοῦ 18ου καί τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰώνα» (53). «Αὐτό πρέπει νά τό θυμόμαστε πάντα: ὁ ἱστορικός ὑλισμός στήν οὐσία του εἶναι γέννημα τῆς ἀντίδρασης ἐνάντια στό πνεῦμα τοῦ 18ου αἰώνα. Εἶναι, πρῶτο, ἡ ἀντίδραση τῆς ὀργανικῆς ἀντίληψης ἐνάντια στόν ὀρθολογισμό καί, δεύτερο, ἡ ἀντίδραση τοῦ οἰκονομισμοῦ ἐνάντια στόν πολιτικισμό. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ὁ Σαίν Σιμόν στή θρησκευτική του περίοδο ἐκπροσωπεῖ τήν ἀντίδραση τοῦ αἰσθήματος καί τῆς θρησκείας ἐνάντια στίς ἰδέες τοῦ δικαίου καί τῆς ἀνθρώπινης δικαιοσύνης» (54-55). Καί γιά νά τό ἐντυπωθοῦμε καλύτερα, ὁ κ. Στροῦβε τό ἐπαναλαβαίνει ἀκόμη μιά φορά: «ὁ

μαρξισμός εἶναι οἱ φόρμουλες τῆς γαλλικῆς θεοκρατικῆς σχολῆς καί γενικά τῆς ἱστορικῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀντίδρασης, μεταφρασμένες στή γλώσσα τοῦ θετικισμοῦ, τοῦ ἀθεϊσμοῦ καί τοῦ ριζοσπαστισμοῦ. Ὁ Μάρξ, παραιτούμενος ἀπό τή λογική, ἔμεινε ἐπαναστάτης καί σοσιαλιστής» (55) ...

Ἄν ὁ Μάρξ μπόρεσε νά ἀποδεχτεῖ καί ν' ἀναπτύξει παραπέρα, ἀπό τό ἕνα μέρος, τό «πνεῦμα τοῦ 18ου αἰώνα» στήν πάλη του ἐνάντια στή φεουδαρχία καί στήν παπαδοκρατία τοῦ Μεσαίωνα καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, τόν οἰκονομισμό καί τόν ἱστορισμό (καθώς καί τή διαλεκτική) τῶν φιλοσόφων καί τῶν ἱστορικῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰώνα, αὐτό δέν δείχνει παρά τό βάθος καί τή δύναμη τοῦ μαρξισμοῦ καί ἐπιβεβαιώνει ἁπλῶς τή γνώμη ἐκείνων πού θεωροῦν τό μαρξισμό *τελευταία λέξη* τῆς ἐπιστήμης. Ὅτι οἱ διδασκαλίες τῶν ἀντιδραστικῶν — ἱστορικῶν καί φιλοσόφων — περιεῖχαν βαθιές σκέψεις σχετικά μέ τή νομοτέλεια καί τήν πάλη τῶν τάξεων κατά τήν ἐναλλαγή τῶν πολιτικῶν γεγονότων, ὁ Μάρξ τό τόνιζε πάντα μέ σαφήνεια πού δέν ἄφηνε περιθώρια γιά παρερμηνεῖες.

Ὁ κ. Στροῦβε ὅμως κάνει τοῦμπες καί ἀποφαίνεται ὅτι ὁ μαρξισμός εἶναι γέννημα τῆς ἀντίδρασης, ἄν καί προσθέτει ἀμέσως ὅτι στό μαρξισμό *δέν* ὁδηγεῖ ὁ *παπαδικός* Σαίν Σιμόν, ἀλλά ὁ ἱστορικός καί οἰκονομολόγος Σαίν Σιμόν!!

Κι' ἔτσι, μέ μιά ἐντυπωσιακή φράση καί χωρίς νά πεῖ *οὔτε μιά* σοβαρή λέξη γιά τό ποιά ἦταν ἡ συμβολή τοῦ Σαίν Σιμόν στήν κοινωνική ἐπιστήμη *ὕστερα* ἀπό τούς διαφωτιστές τοῦ 18ου αἰώνα καί *μέχρι* τόν Μάρξ, ὁ συγγραφέας μας *πήδηξε πάνω* ἀπ' ὅλη τήν κοινωνική ἐπιστήμη γενικά.

Ἐπειδή τήν ἐπιστήμη αὐτή τή δημιούργησαν, πρῶτο, οἱ κλασικοί οἰκονομολόγοι, ἀνακαλύπτοντας τό νόμο τῆς ἀξίας καί τή βασική διαίρεση τῆς κοινωνίας σέ τάξεις· *ἐπειδή* τήν ἐπιστήμη αὐτή τήν πλούτισαν παραπέρα, σέ σύνδεση μέ τούς πρώτους, οἱ διαφωτιστές τοῦ 18ου αἰώνα μέ τήν πάλη τους ἐνάντια στή φεουδαρχία καί τήν παπαδοκρατία· *ἐπειδή* τήν ἐπιστήμη αὐτή τήν προώθησαν, παρόλες τίς ἀντιδραστικές τους ἀντιλήψεις, οἱ ἱστορικοί καί οἱ φιλόσοφοι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰώνα, διασαφηνίζοντας ἀκόμη παραπέρα τό ζήτημα τῆς ταξικῆς πάλης, ἀναπτύσσοντας τή διαλεκτική μέθοδο καί ἐμφανίζοντάς την ἤ ἀρχίζοντας νά τήν ἐμφανίζουν στήν κοινωνική ζωή — γι' αὐτό ὁ μαρξισμός, πού ἔκανε μιά σειρά τεράστια βήματα πρός τά μπρός πάνω σ' αὐτόν ἴσα-ἴσα τό δρόμο, ἀποτελεῖ τήν *ἀνώτατη ἀνάπτυξη* ὅλης τῆς ἱστορικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς φιλοσοφικῆς

ἐπιστήμης τῆς Εὐρώπης. Αὐτό εἶναι τό λογικό συμπέρασμα. Ἀντίθετα, τό συμπέρασμα τοῦ κ. Στροῦβε λέει: *γι᾽ αὐτό* δέν ἀξίζει κάν τόν κόπο ν᾽ ἀνασκευάζει κανείς τό μαρξισμό, δέν ἀξίζει κάν νά μιλάει κανείς γιά τούς νόμους τῆς ἀξίας κτλ., ὁ μαρξισμός εἶναι γέννημα τῆς ἀντίδρασης!

Ὑπολογίζει ἄραγε ὁ κ. Στροῦβε ὅτι μέ τόσο χοντροκομένες μεθόδους θά μπορέσει νά ἐξαπατήσει τούς ἀκροατές του καί νά συγκαλύψει τό σκοταδισμό του;

VIII

Ἡ ἐπιστημονική ἐργασία τοῦ κ. Στροῦβε δέν θά ἦταν, φυσικά, ἐπιστημονική ἐργασία πού ὑποβλήθηκε γιά διεκδίκηση ἀκαδημαϊκοῦ τίτλου, ἄν δέν «ἀπόδειχνε» ὅτι εἶναι ἀπραγματοποίητος ὁ σοσιαλισμός.

Νομίζετε, ἴσως, ὅτι αὐτό εἶναι ὑπερβολικό; Σέ μιά ἐργασία ἀφιερωμένη στό ζήτημα τῆς τιμῆς καί τῆς οἰκονομίας, καθώς καί σέ «ὁρισμένα φιλοσοφικά κίνητρα» τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, εἶναι δυνατό «ν᾽ ἀποδείξει κανείς» ὅτι εἶναι ἀνέφικτος ὁ σοσιαλισμός, χωρίς κάν νά καταπιάνεται μέ τή μελέτη τῶν ἱστορικῶν τάσεων τοῦ καπιταλισμοῦ;

Ὤ, γιά τόν κ. Στροῦβε αὐτό εἶναι πολύ, μά πάρα πολύ ἁπλό! Ἀκοῦστε:

> «Σέ τελευταία ἀνάλυση ὁ οἰκονομικός φιλελευθερισμός βλέπει πλήρη σύμπτωση — μέ τήν πραγματοποίηση τοῦ «φυσικοῦ νόμου» — τοῦ ὀρθολογικοῦ καί τοῦ ὑποχρεωτικοῦ μέ τό φυσικό καί τό ἀναγκαῖο στό κοινωνικο-οἰκονομικό προτσές, βλέπει τόν πλήρη ὀρθολογισμό του... Ὁ σοσιαλισμός στήν πιό τέλεια μορφή του, τή μορφή τοῦ ἱστορικοῦ ἤ τοῦ λεγόμενου ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀρνούμενος τό «φυσικό νόμο», συμμερίζεται ταυτόχρονα τή βασική αὐτή ἰδέα τοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Πιστεύει ἐπίσης ὅτι εἶναι δυνατή ἡ ἁρμονία ἀνάμεσα στίς λογικές κατασκευές καί στή φυσική πορεία τῶν πραγμάτων, εἶναι δυνατός ὁ πλήρης ὀρθολογισμός τοῦ κοινωνικοοικονομικοῦ προτσές» (σελ. 58).

Μερικές περιφρονητικές φράσεις γι᾽ αὐτή τήν «πίστη» (σελ. 59) καί τό συμπέρασμα τῆς σοβαρῆς ἐπιστήμης (σελ. 60). (Παράγραφος 7 τοῦ 2ου κεφαλαίου τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ πρώτου μέρους τῆς «ἐργασίας» τοῦ κ. Στροῦβε):

> «Ἀντιπαραθέτοντας τό σοσιαλιστικό καί τό φιλελεύθερο ἰδανικό στόν κόσμο τῆς πραγματικότητας, ἡ ἐπιστημονικο-ἐμπειρική ἔρευνα πρέπει νά παραδεχτεῖ ὅτι γι᾽ αὐτή, ἡ πίστη πού περιέχεται σ᾽ αὐτά τά ἰδανικά δέν μπο-

ρεῖ νά ὑπάρχει. Καί τά δυό αὐτά ἰδανικά μέ τήν τυπική ἔννοια εἶναι ἐξίσου ἀπραγματοποίητα, ἐξίσου οὐτοπικά».

Πραγματικά, δέν πιστεύεις στά μάτια σου, ὅταν διαβάζεις τέτια πράγματα. Σέ τί βαθμό μαρασμοῦ, κατάπτωσης καί ἐκπόρνευσης ἔχει φτάσει ἡ σύγχρονη ἀπό καθέδρας ἐπιστήμη! Ὁ κ. Στροῦβε ξέρει πολύ καλά ὅτι ὁ ἐπιστημονικός σοσιαλισμός στηρίζεται στό γεγονός τῆς κοινωνικοποίησης τῆς παραγωγῆς ἀπό τόν καπιταλισμό. Τό γεγονός αὐτό ἀποδείχνεται ἀπό ἄπειρα φαινόμενα πού παρατηροῦνται σ' ὅλο τόν κόσμο. Γιά τό βαθμό ἀνάπτυξης καί τήν ταχύτητα ἀνάπτυξης αὐτῶν τῶν φαινομένων ὑπάρχει πλουσιότατο «ἐμπειρικό» ὑλικό.

Ὁ ἐπιστήμονάς μας ὅμως, παρακάμπτοντας τό ζήτημα τῆς κοινωνικοποίησης τῆς παραγωγῆς, χωρίς νά θίγει μέ τήν «ἐπιστημονικο-ἐμπειρική ἔρευνά» του *καμιά* περιοχή τῶν πολυάριθμων γεγονότων, διακηρύσσει ὅτι τό ζήτημα ἔχει λυθεῖ ἀπό ἐπιστημονική ἄποψη μέ βάση ὁρισμένες κούφιες φράσεις γιά φιλελευθερισμό καί ὀρθολογισμό.

Δέν εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ φιλελευθερισμός βλέπει πλήρη ὀρθολογισμό. Δέν εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ μαρξισμός *ἀρνεῖται* τό «φυσικό νόμο».— Εἶναι γενικά λαθεμένη καί χωρίς νόημα ὅλη ἡ φράση γιά τόν «πλήρη ὀρθολογισμό», ὅλα αὐτά εἶναι ἀξιοθρήνητες ὑπεκφυγές, σαχλό παιχνίδι πού ἐπιδιώκει ἕνα σκοπό: νά παρακάμψει τό ζήτημα πού ἔβαλε μέ σαφήνεια καί ἀκρίβεια ὁ ἐπιστημονικός σοσιαλισμός, νά καταπλήξει τή σπουδάζουσα νεολαία μέ θόρυβο καί κραυγές ὅτι εἶναι ἀνέφικτος ὁ σοσιαλισμός.

IX

Ἕνα τεράστιο μέρος τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Στροῦβε, πολύ περισσότερο ἀπό τό μισό, εἶναι ἀφιερωμένο στίς «μελέτες καί τό ὑλικό γιά τήν ἱστορική φαινομενολογία τῆς τιμῆς».

Νά ποῦ θά μποροῦσε πραγματικά νά δείξει τίς ἱκανότητές του ὁ ἔνθερμός μας ὀπαδός τοῦ «συνεποῦς ἐμπειρισμοῦ», πού κηρύσσει τήν ἀξία φάντασμα καί μελετάει τίς *τιμές* σάν γεγονότα!

Ἡ στατιστική τῶν τιμῶν στά τελευταῖα χρόνια σημειώνει τεράστιες ἐπιτυχίες. Σ' ὅλες τίς χῶρες ἔχει συγκεντρωθεῖ ἕνα σωρό ὑλικό. Ὑπάρχει ὁλόκληρη σειρά ἀπό ἐργασίες γιά τήν ἱστορία τῶν τιμῶν. Ἄν ὁ αὐστηρός ἐπιστήμονας δέν καταδέχεται κάν νά ἀνασκευάσει τή θεωρία τῆς ἀξίας τοῦ Μάρξ, γιατί νά μήν ἀναλύσει ἔστω καί ὁρισμένα βασικά ζητήματα αὐτῆς τῆς

θεωρίας, χρησιμοποιώντας τό «ἐμπειρικό» ὑλικό ἀπό τήν ἱστορία καί τή στατιστική τῶν τιμῶν; Μπορεῖ νά βρεῖ κανείς χιλιάδες ἐμπορεύματα καί ἑκατοντάδες κεφάλαια ἤ περιόδους ἀπό τήν ἱστορία τῶν τιμῶν τους, ὅπου μπορεῖ νά γίνει ἀφαίρεση τῆς ἐπίδρασης κάθε ξένου παράγοντα — ἐκτός ἀπό τόν «*παράγοντα*» ἐργασία — κι' ὅπου ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τήν ποσότητα τῆς ἐργασίας πού καταναλώνεται γιά τήν παραγωγή τοῦ δοσμένου εἴδους ἐμπορεύματος. Γιατί ὁ ὀπαδός αὐτός τοῦ «συνεποῦς ἐμπειρισμοῦ» δέν *θίγει* αὐτά τά στοιχεῖα στήν «ἐπιστημονική ἔρευνα» γιά τήν τιμή, πού κάνει στό κεφάλαιο γιά τήν «ἱστορική φαινομενολογία τῆς τιμῆς»;

Γιατί; Γιά τό λόγο, φυσικά, ὅτι ὁ κ. Στροῦβε συναισθανόταν πολύ καλά πόσο δεινή ἦταν ἡ θέση του, πόσο ἀνίσχυρος εἶναι νά ἀνασκευάσει τή θεωρία τῆς ἀντικειμενικῆς ἀξίας, πού στηρίζεται στήν ἐργασία κι' ἔνιωθε ἐνστικτωδῶς τήν ἀνάγκη *νά φύγει τροχάδην* μακριά ἀπό κάθε ἐπιστημονική ἔρευνα.

Οἱ ἑκατοντάδες σελίδες τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Στροῦβε, οἱ ἀφιερωμένες στίς «μελέτες καί τό ὑλικό γιά τήν ἱστορική φαινομενολογία τῆς τιμῆς», ἀποτελοῦν σπάνιο καί καταπληκτικό δεῖγμα τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο οἱ σύγχρονοι ἀστοί ἐπιστήμονες ἀποφεύγουν τήν ἐπιστήμη. Καί τί δέν βρίσκεις σ' αὐτές! Σημειώσεις γιά τίς ἐπίσημες καί τίς ἐλεύθερες τιμές — ὁρισμένες παρατηρήσεις σχετικά μέ τούς πολυνησίους — περικοπές ἀπό τόν κανονισμό γιά τό ἐμπόριο στά παζάρια, πού ἐκδόθηκε (ἐπιστημοσύνη, ἐπιστημοσύνη!) ἀπό τόν ἑνοποιητή τῆς Μαδαγασκάρης, βασιλιά Ἀνδριαναμπουινιμέριν τό 178; — 1810 — μερικά ἄρθρα ἀπό τό νόμο τοῦ βασιλιᾶ τῆς Βαβυλωνίας Χαμουραμπί (ἐποχή περίπου 2100 χρόνια π.Χ.) σχετικά μέ τήν ἀμοιβή τοῦ γιατροῦ γιά τήν ἐγχείριση — ὁρισμένες περικοπές, κυρίως στά λατινικά, σέ ἀνώτατο βαθμό ἐπιστημονικές, γιά τόν καθορισμό τῆς τιμῆς πούλησης τῆς γυναίκας στό λαϊκό δίκαιο τῶν ἀρχαίων γερμανῶν — μετάφραση ἑφτά ἀνθρώπων πού ἀφοροῦν τό ἐμπορικό δίκαιο ἀπό τά ἔργα τῶν ἱερῶν νομοθετῶν τῶν Ἰνδιῶν, Μανοῦ καί Γιαϊναβάλκια * — προστασία τοῦ ἀγοραστῆ στό ρωμαϊκό δίκαιο καί τά λοιπά καί τά λοιπά μέχρι καί τά ἑλληνιστικά πρότυπα τῆς ἀστυνομικῆς ρύθμισης τῶν τιμῶν στή Ρώμη καί τόν ἐκ-

* Ὁ κ. Σ. Φ. Ὄλντενμπουργκ, ἀπαντώντας μέ εὐγένεια στήν ἐρώτηση τοῦ κ. Στροῦβε, τοῦ γράφει ὅτι «τά βιβλία τῶν νόμων σχετικά μέ τά ζητήματα πού θίξατε (ὁ κ. Στροῦβε), προφανῶς ἀντανακλοῦσαν πιστά τή ζωή». (Σημείωση 51 b στήν παράγραφο 8 τῆς ὑποδιαίρεσης II τοῦ κεφαλαίου 2 τοῦ τμήματος II τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Στροῦβε.

χριστιανισμό τοῦ ρωμαϊκοῦ ἀστυνομικοῦ δικαίου στή νομοθεσία τῶν Καρολιγγείων.

Μπορεῖ νά περιμένει κανείς ὅτι ὁ κ. Β. Π. Ριαμπουσίνσκι πού ἐξέδοσε τήν ἐργασία τοῦ κ. Στροῦβε θά ἀποθανατίσει τή δόξα του σάν Μαικήνας καί τή δόξα τοῦ κ. Στροῦβε σάν σοβαροῦ ἐπιστήμονα, ἐκδίδοντας ἀκόμη δυό περίπου ἑκατοντάδες τόμους μελέτες καί ὑλικά γιά τήν ἱστορική μεθοδολογία τῆς τιμῆς, ὅπως, λογουχάρη, περιγραφές τῶν παζαριῶν ὅλων τῶν καιρῶν καί τῶν λαῶν μέ εἰκόνες στό κείμενο καί μέ ὑποσημειώσεις τοῦ κ. Στροῦβε, παρμένες στήν τύχη ἀπό τούς καλύτερους γερμανικούς βιβλιογραφικούς ὁδηγούς. Ὁ συνεπής ἐμπειρισμός θά θριαμβεύσει, ἐνῶ τά φαντάσματα τῶν διαφόρων «νόμων» τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας θά διαλυθοῦν σάν καπνός.

X

Στήν παλιά, τήν προεπαναστατική Ρωσία κυριαρχοῦσε ἡ διαίρεση τῶν ἐπιστημόνων σέ δυό μεγάλα στρατόπεδα: σ' ἐκείνους πού ἤθελαν νά τά ἔχουν καλά μέ τήν κυβέρνηση καί στούς ἀνεξάρτητους. Οἱ πρῶτοι ἦταν πραγματικά πουλημένοι κονδυλοφόροι καί συγγραφεῖς ἔργων κατά παραγγελία.

Ἡ χοντροκομένη αὐτή διαίρεση, πού ἀντιστοιχεῖ στίς πατριαρχικές, μισοασιατικές σχέσεις, ἀναμφισβήτητα πάλιωσε καί πρέπει νά μπεῖ στό ἀρχεῖο. Ἡ Ρωσία ἐξευρωπαΐζεται γοργά. Ὁ καπιταλισμός μας ὡρίμασε σχεδόν ἐντελῶς καί μάλιστα ἀπό ὁρισμένες ἀπόψεις παραωρίμασε. Οἱ ἐπιστήμονές του εἶναι «ἀνεξάρτητοι» ἀπό τήν κυβέρνηση, δέν εἶναι σέ καμιά περίπτωση ἱκανοί νά γράφουν κατά παραγγελία, μελετοῦν μέ εἰλικρίνεια καί εὐσυνειδησία τά ζητήματα ἀπό τήν ἄποψη καί τίς μεθόδους πού, σύμφωνα μέ τήν εἰλικρινή καί εὐσυνείδητη πεποίθησή τους, συμπίπτουν μέ τά συμφέροντα τῶν «ἡγετῶν» τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας μας τύπου Β. Π. Ριαμπουσίνσκι. Στήν ἐποχή μας, ὅπου ὅλα ἔχουν προοδεύσει τόσο πολύ, τό νά ἀποκτήσει κανείς φήμη σοβαροῦ ἐπιστήμονα καί ἐπίσημη ἀναγνώριση γιά τίς ἐργασίες του σημαίνει ν' ἀποδείξει μέ κάνα δυό ὁρισμούς, βγαλμένους «ἀ λά Κάντ», ὅτι εἶναι ἀνέφικτος ὁ σοσιαλισμός· σημαίνει νά ἐκμηδενίσει τό μαρξισμό, ἐξηγώντας στούς ἀναγνῶστες του καί στούς ἀκροατές του πώς δέν ἀξίζει κάν τόν κόπο ν' ἀναιρέσει κανείς τό μαρξισμό καί παραπέμποντας σέ χίλια δυό ὀνόματα καί τίτλους βιβλίων εὐρωπαίων καθηγητῶν· σημαίνει νά πετάξει σάν ἄχρηστο γενικά κάθε ἐπιστημονικό νόμο, γιά νά

κάνει τόπο στούς θρησκευτικούς νόμους· σημαίνει νά στιβάξει βουνά σαβούρα καί σκουπίδια ἀπό ὑψηλή σοφία, γιά νά γεμίσει τά κεφάλια τῆς σπουδάζουσας νεολαίας.

Δέν πειράζει, ἄν ὅλα αὐτά γίνονται πολύ πιό χοντροκομένα ἀπ' ὅ,τι μέ τούς ἀστούς ἐπιστήμονες τῆς Γερμανίας. Πρέπει νά ἐκτιμήσουμε δά τό γεγονός, ὅτι πάντως ἡ Ρωσία μπῆκε ὁριστικά στό δρόμο τοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ[25]

Γιά συνωμοτικούς λόγους δημιουργεῖται εἰδικό τμῆμα τῆς ΚΕ γιά τήν ἄμεση καθοδήγηση τῆς παράνομης ὀργανωτικῆς δουλιᾶς.

Γενικές συνεδριάσεις ὅλων τῶν τμημάτων τῆς ΚΕ γίνονται μόνο σέ ἔκτακτες περιπτώσεις, μέ τήν τήρηση ἐξαιρετικῶν συνωμοτικῶν κανόνων καί μόνο ὕστερα ἀπό συμφωνία τῶν ἀντιπροσώπων καί τῶν δυό τμημάτων. Ὅσο γιά τίς συνηθισμένες ἐπαφές, αὐτές πραγματοποιοῦνται μέσω ὁρισμένων ἐξουσιοδοτημένων προσώπων.

Ὀνομάζεται ὀργανωτικό τμῆμα τῆς ΚΕ γιά τήν κάλυψη τῆς Ἐργατικῆς συνεταιριστικῆς ἐπιτροπῆς.

Τό τμῆμα αὐτό 1) κατευθύνει τή δουλιά τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, τή βοηθάει συστηματικά καί τήν ἀνασυγκροτεῖ σέ περίπτωση χτυπημάτων· 2) φροντίζει νά συνδέσει τή δουλιά ὅλων τῶν νόμιμων ὀργανώσεων σέ κομματικό πνεῦμα· 3) ἀναζητεῖ ἐξαιρετικά συνωμοτικούς τρόπους γιά νά καλύψει τίς παράνομες συνδέσεις καί ἐνέργειες· 4) συνενώνει τή δουλιά σέ πανρωσική κλίμακα, καθιερώνοντας σωστές ἐπαφές καί περιοδεῖες· 5) διευθύνει κυρίως τήν προετοιμασία τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου, πού θά γίνει τόν Αὔγουστο τοῦ 1904[26].

Τή σύνθεση τοῦ Ὀργανωτικοῦ τμήματος τήν καθορίζει τό ρωσικό κλιμάκιο τῆς ΚΕ καί ἀποτελεῖται ἀπό 3-5 ἄτομα καί ἀπό τόν ἴδιο εἴτε διπλάσιο ἀριθμό ἀναπληρωματικῶν μελῶν τους.

Γράφτηκε στίς 2-4 (15-17) τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά τό 1957 στό περιοδικό «Βοπρόσι ἱστόριι ΚΠΣΣ», τεῦχ. 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

(ΛΟΚΑΟΥΤ ΚΑΙ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΤΑΚΤΙΚΗ) [27]

Τά λοκάουτ, δηλ. οἱ μαζικές ἀπολύσεις ἐργατῶν πού πραγματοποιοῦν οἱ ἐπιχειρηματίες σέ συνεννόηση μεταξύ τους, εἶναι ἕνα ἐξίσου ἀναγκαῖο καί ἀναπόφευκτο φαινόμενο μέσα στήν καπιταλιστική κοινωνία, ὅπως καί οἱ ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν. Τό κεφάλαιο ρίχνεται μ' ὅλο του τό βάρος πάνω στούς μικροπαραγωγούς, πού καταστρέφονται καί στό προλεταριάτο καί ἀπειλεῖ συνεχῶς νά κάνει τίς συνθῆκες ζωῆς τῶν ἐργατῶν συνθῆκες ἄμεσης πείνας, συνθῆκες ἄμεσου θανάτου ἀπό τήν πείνα. Καί σ' ὅλες τίς χῶρες ὑπῆρξαν περιπτώσεις, ἀκόμη καί ὁλόκληρες περίοδοι στή ζωή τῶν λαῶν, πού ἡ ἔλλειψη ἀντίστασης τῶν ἐργατῶν εἶχε σάν ἀποτέλεσμα μιάν ἀφάνταστη ἐξαθλίωσή τους καί ὅλες τίς φρικαλεότητες τῆς πείνας.

Ἡ ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν ἀπορέει ἀπό τίς ἴδιες τίς συνθῆκες ζωῆς, ἀπό τήν πούληση τῆς ἐργατικῆς τους δύναμης. Μόνο χάρη σ' αὐτή τήν ἀντίσταση, παρόλες τίς τεράστιες θυσίες πού προσφέρουν οἱ ἐργάτες στόν ἀγώνα, διατηροῦν ἕνα ἔστω καί κάπως ὑποφερτό ἐπίπεδο ζωῆς. Τό κεφάλαιο ὅμως συγκεντρώνεται ὅλο καί περισσότερο, οἱ ἑνώσεις τῶν ἐργοστασιαρχῶν ἀναπτύσσονται, αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν φτωχῶν καί τῶν ἀνέργων καί παράλληλα καί ἡ ἀνέχεια τοῦ προλεταριάτου καί ἡ πάλη γιά ἕνα ὑποφερτό ἐπίπεδο ζωῆς γίνεται ὅλο καί πιό δύσκολη. Ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, πού μεγαλώνει γοργά τά τελευταῖα χρόνια, ἐκμηδενίζει συχνά ὅλες τίς προσπάθειες τῶν ἐργατῶν.

Οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τά ἐργατικά συνδικάτα, τραβώντας ὅλο καί μεγαλύτερες μάζες τοῦ προλεταριάτου στόν ὀργανωμένο ἀγώνα, κάνουν τήν ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν ὅσο τό δυνατό πιό σχεδιασμένη καί συστηματική. Ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας, ὅταν ὑπάρχουν μαζικά καί διάφορα ἐπαγγελματικά συνδικάτα, γίνεται πιό ἐπίμονος: οἱ ἀπεργίες γίνονται

πιό σπάνιες, κάθε ὅμως σύγκρουση παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις.

Τά λοκάουτ τῶν ἐπιχειρηματιῶν προκαλοῦνται ἀπό τήν ὄξυνση τοῦ ἀγώνα καί μέ τή σειρά τους ὀξύνουν τόν ἀγώνα. Καί τό προλεταριάτο, συσπειρωμένο στόν ἀγώνα, ἀναπτύσσοντας μέ τόν ἀγώνα τόσο τή συνείδησή του, ὅσο καί τήν ὀργάνωσή του καί τήν πείρα του, καταλήγει ὅλο καί πιό πλατιά στήν ὅλο καί πιό ἀκλόνητη πεποίθηση ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ ὁλοκληρωτική οἰκονομική ἀναδιοργάνωση τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας.

Ἡ μαρξιστική τακτική συνίσταται στό συνδυασμό τῶν *διαφόρων* μεθόδων πάλης, στό ἐπιδέξιο πέρασμα ἀπό τή μιά στήν ἄλλη, στό σταθερό ἀνέβασμα τῆς συνείδησης τῶν μαζῶν καί στό πλάτος τῶν συλλογικῶν ἐνεργειῶν τους, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ καθεμιά εἶναι πότε ἐπιθετική, πότε ἀμυντική, ὅλες μαζί ὅμως ὁδηγοῦν σέ ὅλο καί πιό βαθιά κι᾽ ἀποφασιστική σύγκρουση.

Στή Ρωσία δέν ὑπάρχει ὁ βασικός ὅρος γιά μιά ἀνάπτυξη τοῦ ἀγώνα *σάν κι᾽ αὐτή* πού βλέπουμε στίς δυτικοευρωπαϊκές χῶρες, ἑνός ἀγώνα, ὅπου παίρνουν μέρος γερά καί συστηματικά ἀναπτυσσόμενα ἐπαγγελματικά συνδικάτα.

Σέ διάκριση ἀπό τήν Εὐρώπη, ὅπου ἀπό καιρό ὑπάρχει πολιτική ἐλευθερία, τό ἀπεργιακό κίνημα τῆς χώρας μας ξεπέρασε στά 1912-1914 τά στενά ἐπαγγελματικά πλαίσια. Οἱ φιλελεύθεροι *ἀρνοῦνταν* αὐτό τό γεγονός, οἱ φιλελεύθεροι ἐργατικοί πολιτικοί (λικβινταριστές) δέν τό καταλάβαιναν ἤ ἔκλειναν τά μάτια τους μπροστά του. Τά γεγονότα ὅμως τούς ἀνάγκασαν νά τό ἀναγνωρίσουν. Αὐτή ἡ *ἀναγκαστική*, καθυστερημένη, μεσοβέζικη καί πλατωνική (πού δέν συνοδεύεται δηλαδή μέ βοήθεια στήν πράξη, ἀλλά μόνο μέ ἀναστεναγμούς) ἀναγνώριση τῆς *γενικῆς* σημασίας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐκδηλώθηκε καθαρά στό λόγο πού ἐκφώνησε ὁ Μιλιουκόφ στήν Κρατική δούμα ἀπ᾽ ἀφορμή τήν ἐπερώτηση γιά τά γεγονότα τοῦ Λένα. Οἱ λικβινταριστές μέ τούς φιλελεύθερους λόγους τους γιά τό «ἀπεργιακό πάθος», μέ τούς ὁποίους συνιστοῦσαν *νά μή* συνδυάζονται μέσα στό ἀπεργιακό κίνημα τά οἰκονομικά κίνητρα μέ τά ἄλλα (ὑπενθυμίζουμε ὅτι οἱ κύριοι Γεζόφ καί Σία ἄρχισαν νά βγάζουν *τέτιους* λόγους ἀπό τό 1912 !), προκάλεσαν τή δικαιολογημένη ἀηδία τῶν ἐργατῶν. Γι᾽ αὐτό καί οἱ ἐργάτες «καθαίρεσαν» συνειδητά καί ἀδίστακτα τούς κ. κ. λικβινταριστές «ἀπό τά πόστα» τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ στάση τῶν μαρξιστῶν ἀπέναντι στό ἀπεργιακό κίνημα δέν προκάλεσε καμιά ταλάντευση καί δυσαρέσκεια στίς γραμμές τῶν

ἐργατῶν. Οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές ἀνάλυσαν ἐπίσημα καί μέ ὅλους τούς τύπους τή σημασία τῶν λοκάουτ *ἀκόμη ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1913*[28] (εἶναι ἀλήθεια ὅτι αὐτό ἔγινε σ' ἕνα πεδίο πού δέν τό βλέπουν οἱ κ. κ. λικβινταριστές, οἱ δοῦλοι τῶν φιλελευθέρων). Τό Φλεβάρη ἀκόμη τοῦ 1913 ἡ ἐπίσημη ἀπόφαση τῶν μαρξιστῶν εἶχε ἐπισημάνει συγκεκριμένα καί καθαρά τά λοκάουτ καί τήν ἀνάγκη νά τά *παίρνει* κανείς *ὑπόψη* στήν τακτική του. Πῶς νά τά παίρνει ὑπόψη; Ἐξετάζοντας πιό προσεκτικά, ἄν ὁρισμένες ἐνέργειες εἶναι σκόπιμες, ἀλλάζοντας μορφές πάλης, ἀντικαθιστώντας (ἀκριβῶς γιά ἀντικατάσταση γινόταν λόγος!) ὁρισμένες μορφές μέ ἄλλες. Στό μεταξύ τό *ἀνέβασμα* τῶν μορφῶν πρέπει νά παραμένει μόνιμη τάση. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ξέρουν πολύ καλά καί ὁρισμένες συγκεκριμένες ἀνώτερες μορφές, πού δοκιμάστηκαν ἐπανειλημμένα ἀπό τήν ἱστορία καί εἶναι «ἀκατανόητες» καί «ξένες» μόνο γιά τούς λικβινταριστές.

Στίς 21 τοῦ Μάρτη, ἀμέσως μετά τήν κήρυξη τοῦ λοκάουτ, οἱ πραβντιστές ἔριξαν τό δικό τους ξεκάθαρο σύνθημα: ὁ χρόνος καί οἱ μορφές δράσης *νά μήν* ἐκλέγονται σύμφωνα μέ τή θέληση τῶν ἐργοστασιαρχῶν, νά μή γίνει τώρα ἀπεργία. Τά ἐργατικά συνδικάτα καί οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές ἤξεραν καί ἔβλεπαν ὅτι τό σύνθημα αὐτό εἶναι *δικό τους* σύνθημα, ἐπεξεργασμένο ἀπό τήν ἴδια ἐκείνη πλειοψηφία τοῦ πρωτοπόρου προλεταριάτου, πού ἔστειλε τούς ἀντιπροσώπους της στό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων[29] καί πού καθοδηγεῖ σήμερα *ὅλη* τή δουλιά τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, *παρά* τίς διαλυτικές καί φιλελεύθερες κραυγές τῶν λικβινταριστῶν.

Τό σύνθημα τῆς 21 τοῦ Μάρτη νά μή γίνει τώρα ἡ ἀπεργία ἦταν σύνθημα τῶν ἐργατῶν, πού ἤξεραν ὅτι θά μπορέσουν *ν' ἀντικαταστήσουν* τή μιά μορφή μέ τήν ἄλλη, ὅτι ἐπιδίωκαν καί θά ἐπιδιώκουν — μέ ὅλες τίς ἀλλαγές τῶν μορφῶν τοῦ κινήματος — τό γενικό ἀνέβασμα τοῦ ἐπιπέδου του.

Ὅτι οἱ ἀποδιοργανωτές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος — οἱ λικβινταριστές καί οἱ ναρόντνικοι — θά δοκιμάσουν καί σ' αὐτή τήν περίπτωση ν' ἀποδιοργανώσουν τήν ἐργατική ὑπόθεση, αὐτό οἱ ἐργάτες τό ἤξεραν καί ἀπό καιρό ἑτοιμάζονταν νά ἀποκρούσουν αὐτή τήν ἀπόπειρα.

Στίς 26 τοῦ Μάρτη καί ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν καί ἡ ὁμάδα τῶν ναρόντνικων ἀποδιοργανωτῶν, πού παραβιάζουν τή θέληση τῆς *πλειοψηφίας* τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Ρωσίας, δημοσίευσαν στίς ἐφημερίδες τους διάφορες ἀστικές προστυχιές, συνηθισμένες σ' αὐτά τά στρατόπεδα:

οἱ ναρόντνικοι φλυαροῦσαν (πρός χαρά τῶν λικβινταριστῶν) γιά «ἐλαφρότητα» (οἱ συνειδητοί ἐργάτες ξέρουν ἀπό καιρό πώς δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι πιό ἐλαφρόμυαλοι ἀπό τούς ναρόντνικους), οἱ λικβινταριστές ἔβγαζαν φιλελεύθερους λόγους (πού ἀναλύθηκαν καί στιγματίστηκαν κιόλας στήν «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 47) καί προπαγάνδιζαν τήν ἀντικατάσταση τῶν ἀπεργιῶν... ὄχι μέ ἀνάλογες, ὄχι μέ ἀνώτερες μορφές, ἀλλά... μέ ψηφίσματα καί «ἀποφάσεις»!!!

Οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες, ἀπορίπτοντας τίς ἀτιμωτικές φιλελεύθερες συμβουλές τῶν λικβινταριστῶν, ἀπορίπτοντας τήν ἐλαφρόμυαλη φλυαρία τῶν ναρόντνικων, ἀκολούθησαν σταθερά τό δρόμο τους.

Οἱ ἐργάτες ἤξεραν πολύ καλά καί ἐφάρμοσαν σωστά τήν παλιά ἀπόφαση γιά ἀντικατάσταση τῶν ἀπεργιῶν *σέ ὁρισμένες* περιπτώσεις λοκάουτ μέ *ὁρισμένες* ἀνώτερες μορφές πάλης, πού ἀνταποκρίνονται σ' αὐτές τίς περιπτώσεις.

Ἡ προβοκάτσια ἐκείνων πού κήρυξαν τά λοκάουτ ἀπότυχε. Οἱ ἐργάτες δέν δέχτηκαν τή μάχη ἐκεῖ ὅπου προσπαθοῦσαν νά τούς τήν ἐπιβάλουν οἱ ἐχθροί τους, οἱ ἐργάτες ἐφάρμοσαν στήν κατάλληλη στιγμή τήν ἀπόφαση τῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν καί, βλέποντας ὅλη τή σημασία τοῦ κινήματός τους, ἀκολουθοῦν μέ ἀκόμη μεγαλύτερη ἐνεργητικότητα καί ἀκόμη πιό καθαρά τόν παλιό τους δρόμο.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 54,
4 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΕΞΩΡΑΪΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥΣ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΟΥΣ

Μόλις οἱ κύριοι ἀριστεροί ναρόντνικοι ἀπό τίς κούφιες καί γενικές φράσεις γιά «ἐργαζόμενη ἀγροτιά» — φράσεις πού τίς βαρέθηκε ὅλος ὁ κόσμος καί πού δείχνουν ἄγνοια καί τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου» καί τοῦ «Κεφαλαίου» — περάσουν σέ *συγκεκριμένα στοιχεῖα*, ἀποκαλύπτεται ἀμέσως ἡ προσπάθεια ἐξωραϊσμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό μέρους τους.

Ὁ ἀστικός χαρακτήρας *ὁλόκληρης* τῆς θεωρίας γιά τήν «ἐργαζόμενη ἀγροτιά» συγκαλύπτεται μέ φράσεις καί ἐπιφωνήματα, ξεσκεπάζεται ὅμως ἀπό τά γεγονότα καί τή μελέτη τῆς θεωρίας τοῦ Μάρξ.

Στή «Στόικαγια Μίσλ» [30], ἀρ. φύλ. 14, κάποιος κ. Μπατράκ, πού γράφει σέ καθαρά διανοουμενίστικη γλώσσα, διατυπώνει τίς σκέψεις του γιά τό «σοσιαλισμό καί τήν ἀγροτιά».

«Αὐξάνουν τά νοικοκυριά πού στηρίζονται στήν ἐργασία» — δηλώνει ὁ κ. Μπατράκ καί παραθέτει τή στατιστική τῆς Γαλλίας καί τῆς Γερμανίας. Ἡ στατιστική εἶναι ἕνα πράγμα, ὅπου δέν ἔχουν πέραση οἱ φράσεις καί τά ξεφωνητά, καί ἡ ἀπάτη ἀποκαλύπτεται ἀμέσως.

Στή Γαλλία αὐξήθηκε ἡ ἔκταση τῆς καλλιεργήσιμης γῆς τῶν «μικρῶν νοικοκυριῶν», δηλ. τῶν νοικοκυριῶν πού ἔχουν ἀπό *5 ὥς 10 ἑκτάρια* (τό ἑκτάριο εἶναι λίγο μικρότερο ἀπό τή ντεσιατίνα).

Πολύ καλά, κ. Μπατράκ! Μά δέν ἔχετε ἀκούσει ὅτι ὅσο πιό ἐντατική εἶναι ἡ γεωργική *καλλιέργεια*, τόσο πιό συχνή εἶναι ἡ *μισθωτή ἐργασία* στά «μικρά» (ὁσοναφορᾶ τήν ἔκταση) νοικοκυριά; Τό νά ἀποσιωπᾶ κανείς τά στοιχεῖα γιά τή μισθωτή ἐργασία δέν σημαίνει ἄραγε ὅτι προσπαθεῖ νά ἐξωραΐσει τήν ἀστική τάξη; Τί λέτε, κ. Μπατράκ;

Ἄς πάρουμε τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τή Γερμανία. Σέ

652 798 νοικοκυριά μέ 5-10 έκτάρια άναλογοῦν 487 704 *μισθωτοί ἐργάτες*. Πῶς; Ἕνα μεγάλο μέρος μικρονοικοκυρέων ἐκμεταλλεύονται μισθωτούς ἐργάτες! Καί στή Γαλλία; Στή Γαλλία εἶναι πολύ περισσότερο διαδομένη ἀπ' ὅ,τι στή Γερμανία ἡ ἀμπελουργία πού ἀπαιτεῖ *μισθωτή ἐργασία* σέ μικρά κομμάτια γῆς.

Ἡ θεωρία τοῦ «νοικοκυριοῦ πού στηρίζεται στήν ἐργασία» εἶναι θεωρία, ἡ ὁποία ἀποβλέπει στήν ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀποσιώπηση τῶν στοιχείων πού ἀφοροῦν τή μισθωτή ἐργασία.

Ὁ κ. Μπατράκ παίρνει τή Γερμανία. Νοικοκυριά πού στηρίζονται στήν «ἐργασία» πρέπει νά θεωροῦνται τά «μικρά καί μεσαῖα» (ἡ γλώσσα δέν ἔχει κόκκαλα καί μπορεῖ νά ὀνομάζει «ἐργαζόμενο» νοικοκύρη ὁποιονδήποτε!). Ἔτσι ὁ κ. Μπατράκ ἀπό τήν αὔξηση τῶν «μικρῶν» καί τῶν «μεσαίων» νοικοκυριῶν βγάζει τό συμπέρασμα ὅτι ἔχουμε αὔξηση τῶν «νοικοκυριῶν πού στηρίζονται στήν ἐργασία».

Καί τώρα γιά δέστε τά στοιχεῖα πού παρουσιάζει ὁ καινούργιος αὐτός ὑπερασπιστής τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἀρχίζει ἀπό τά νοικοκυριά πού ἔχουν *μέχρι* 2 ἑκτάρια. Τό 1882 ἀνέρχονταν σέ 58,03 %· τό 1895 σέ 58,22 %· τό 1907 σέ 58,89 %. Ἔχουμε αὔξηση, δέν εἶναι ἀλήθεια;

Τό γεγονός ὅμως ὅτι αὐτό σημαίνει αὔξηση τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν ὁ «ἀριστερός ναρόντνικός» μας τό *ἀποσιώπησε!!!*

Ἡ στατιστική, πού τή διαστρεβλώνει, λέει ξεκάθαρα: ἀπό τά 3 378 509 νοικοκυριά πού ἔχουν ὥς 2 ἑκτάρια, (τό 1907) *μόνο* τά 474 915, δηλ. λίγο πάνω ἀπό τό 1/10 (τό ἕνα δέκατο), εἶναι ἀνεξάρτητα καί ἔχουν κύρια ἀπασχόλησή τους τή γεωργία. *Οἱ περισσότεροι ἀπό τούς ἀγρότες εἶναι μισθωτοί ἐργάτες* (1 822 792).

Ἀπό τά 3 378 509 νοικοκυριά τά 2 920 119, δηλ. ἡ τεράστια πλειοψηφία, εἶναι νοικοκυριά πού δίνουν *βοηθητικό* εἰσόδημα, ἐνῶ τά κύρια εἰσοδήματά τους *δέν* προέρχονται ἀπό τή γεωργία.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: δέν ἀποτελεῖ ἄραγε προσπάθεια ἐξωραϊσμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅταν γιά «νοικοκυριά πού στηρίζονται στήν ἐργασία» μᾶς παρουσιάζουν *ἐργάτες γῆς* καί *μεροκαματιάρηδες*, μισθωτούς ἐργάτες;!

Μήπως ἡ κουτούτσικη λεξούλα «ἐργαζόμενος νοικοκύρης» δέν χρησιμεύει ἐδῶ γιά *νά συγκαλύψει* τήν ἄβυσο πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό προλεταριάτο (μισθωτοί ἐργάτες) καί τήν ἀστική τάξη; Μήπως ἡ λεξούλα αὐτή δέν ἐξυπηρετεῖ τή λαθραία εἰσαγωγή τῶν ἀστικῶν θεωριῶν;;

Παρακάτω. Τά νοικοκυριά άπό 2 ώς 5 έκτάρια. Ό άριθμός τους τό 1882 άνερχόταν σέ 18,60 %· τό 1895 σέ 18,29 % καί τό 1907 σέ 15,57 %. Αύτά γράφει ό κ. Μπατράκ.

Καί τό συμπέρασμα; Τό συμπέρασμα τό *άποσιωπᾶ*.

Τό συμπέρασμα όμως λέει: *έλάττωση* καί όχι αύξηση. Καί άκριβῶς άνάμεσα σ' αύτά τά νοικοκυριά καί μόνο άνάμεσα σ' αύτά, δέν έπικρατοῦν όλοκληρωτικά τά νοικοκυριά πού *μισθώνουν* (πού άγοράζουν προσωπική έργασία) καί έκεῖνα πού προσφέρουν *μισθωτούς* έργάτες. Έκεῖνα πού μισθώνουν εἶναι 411 311 (σύμφωνα μέ τόν άριθμό τῶν μισθωτῶν έργατῶν)· έκεῖνα πού προσφέρουν μισθωτούς έργάτες εἶναι 104 251 (αύτός δέν εἶναι άκόμη ό πλήρης άριθμός, ή στατιστική έδῶ εἶναι έλλιπής). Προσθέστε αύτούς τούς άριθμούς καί θά έχετε 515 χιλιάδες, ένῶ συνολικά όλοι οί έργάτες μέ νοικοκυριά εἶναι 1 006 277, συνεπῶς άκόμη κι' έδῶ οί περισσότεροι άπό τούς μισούς ή μισθώνονται ή μισθώνουν!!

Ή ώραία λεξούλα «νοικοκυριό πού στηρίζεται στήν έργασία» χρησιμεύει γιά τήν έξαπάτηση τῶν έργατῶν μέ τήν *άπόκρυψη* τῶν στοιχείων πού άφοροῦν τήν *άγοραπωλησία τῆς έργατικῆς δύναμης*.

Παρακάτω ό κ. Μπατράκ παίρνει τά νοικοκυριά άπό 5 ώς 20 έκτάρια καί παρατηρεῖ ότι ό άριθμός τους αύξάνει.

Καί ή μισθωτή έργασία; Ούτε λέξη, ούτε τσιμουδιά γι' αύτήν. Οί θεωρητικοί τοῦ «νοικοκυριοῦ πού στηρίζεται στήν έργασία» έχουν σταλεῖ άπό τήν άστική τάξη γιά νά κρύψουν τά στοιχεῖα πού άφοροῦν τή μισθωτή έργασία.

Άς πάρουμε αύτά τά στοιχεῖα. Σέ 652 798 νοικοκυριά (τό 1907) μέ 5-10 έκτάρια άντιστοιχοῦν 487 704 μισθωτοί έργάτες, πράγμα πού σημαίνει ότι τά περισσότερα άπό τά μισά έκμεταλλεύονται μισθωτή έργασία.

Σέ 412 741 νοικοκυριά μέ 10-20 έκτάρια άντιστοιχοῦν 711 867 μισθωτοί έργάτες, *δηλ. όλα ή σχεδόν όλα έκμεταλλεύονται μισθωτή έργασία.*

Πῶς νά όνομάσει κανείς έναν άνθρωπο πού κάνει τό «σοσιαλιστή», ένῶ ό ἴδιος κατατάσσει στούς «έργαζόμενους νοικοκυρέους» τούς *έκμεταλλευτές τῆς μισθωτῆς έργασίας;*

Οί άριστεροί ναρόντνικοι, όπως έξήγησαν έπανειλημμένα οί μαρξιστές, εἶναι μικροαστοί πού έξωραΐζουν τήν άστική τάξη καί συγκαλύπτουν τήν έκμετάλλευση τῆς μισθωτῆς έργασίας άπό μέρους της.

Στίς άστικές θεωρίες τῶν άριστερῶν ναρόντνικων καί εἰδικά

τοῦ κ. Μπατράκ θά ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά ξαναγυρίσουμε. Γιά τήν ὥρα ἄς βγάλουμε ἕνα σύντομο συμπέρασμα.

Ἡ θεωρία τοῦ «νοικοκυριοῦ πού στηρίζεται στήν ἐργασία» εἶναι ἀστική ἐξαπάτηση τῶν ἐργατῶν, πού στηρίζεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, στήν *ἀπόκρυψη* τῶν στοιχείων γιά τήν ἀγοραπωλησία τῆς ἐργατικῆς δύναμης.

Στήν πραγματικότητα ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν «μικρῶν καί τῶν μεσαίων» ἀγροτῶν, στούς ὁποίους οἱ κύριοι ἀριστεροί ναρόντνικοι συνηθίζουν νά ἀναφέρονται χοντρικά, ἤ πουλοῦν, ἤ ἀγοράζουν ἐργατική δύναμη, ἤ μισθώνονται, ἤ μισθώνουν. Αὐτή εἶναι ἡ *οὐσία τοῦ ζητήματος*, πού προσπαθεῖ νά τή συγκαλύψει ἡ ἀστική θεωρία τοῦ «νοικοκυριοῦ πού στηρίζεται στήν ἐργασία».

Ὁ προλετάριος λέει στό μικροαγρότη: ὁ ἴδιος εἶσαι μισοπρολετάριος· *ἀκολούθα* τούς ἐργάτες, δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία γιά σένα.

Ὁ ἀστός λέει στό μικροαγρότη: ὁ ἴδιος εἶσαι μικροϊδιοκτήτης, «ἐργαζόμενος νοικοκύρης». Τό νοικοκυριό πού στηρίζεται στήν ἐργασία «αὐξάνει» καί μέσα στόν καπιταλισμό. Ἡ θέση σου εἶναι ἀνάμεσα στούς νοικοκυρέους καί ὄχι ἀνάμεσα στούς προλετάριους.

Ὁ μικρονοικοκύρης ἔχει δυό ψυχές: μιά ψυχή προλετάριου καί μιά ψυχή «νοικοκύρη».

Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι *στήν πραγματικότητα* ἐπαναλαβαίνουν τή διδασκαλία τῆς ἀστικῆς τάξης, προσπαθώντας *νά διαφθείρουν* τούς μικροαγρότες μέ αὐταπάτες ὅτι εἶναι «νοικοκυρέοι». Νά γιατί οἱ μαρξιστές διεξάγουν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀστική διαφθορά τῶν μικρῶν ἀγροτῶν (καί τῶν καθυστερημένων ἐργατῶν) ἀπό τούς ἀριστερούς ναρόντνικους.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 56, 6 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι»

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ [31]

Θέλω νά σταθῶ στήν πολιτική τῆς κυβέρνησής μας στό ἐθνικό ζήτημα. Στόν τομέα τῶν ζητημάτων πού «ὑπάγονται» στό Ὑπουργεῖο μας τῶν Ἐσωτερικῶν, αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαῖα. Ἀπό τότε πού ἡ Κρατική δούμα συζήτησε τήν τελευταία φορά τόν προϋπολογισμό αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργείου, τό ἐθνικό ζήτημα στή Ρωσία προωθεῖται ἀπό τίς ἰθύνουσες τάξεις τῆς χώρας μας στήν πρώτη γραμμή καί ὀξύνεται ὁλοένα καί περισσότερο.

Ἡ ὑπόθεση Μπέιλις τράβηξε ἐπανειλημμένα τήν προσοχή ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου στή Ρωσία καί ἀποκάλυψε τό ἐπαίσχυντο καθεστώς πού βασιλεύει στή χώρα μας. Στή Ρωσία δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος νομιμότητας. Ὅλα ἐπιτρέπονται στή διοίκηση καί τήν ἀστυνομία γιά τόν ἀχαλίνωτο καί ξετσίπωτο διωγμό κατά τῶν ἑβραίων, ὅλα, μέχρι καί τή συγκάλυψη καί τήν ἀπόκρυψη τοῦ ἐγκλήματος. Αὐτό ἀκριβῶς ἦταν τό συμπέρασμα τῆς ὑπόθεσης Μπέιλις, πού ἔδειξε ὅτι ἔχει τήν πιό στενή καί τήν πιό ἰδιαίτερη σχέση ...*

Γιά νά δείξω ὅτι δέν ὑπερβάλλω τά πράγματα, ὅταν λέω ὅτι ἡ Ρωσία ζεῖ μέσα σέ ἀτμόσφαιρα πογκρόμ, μπορῶ νά παραθέσω τή μαρτυρία ἑνός πολύ «ἀξιόπιστου» καί πολύ συντηρητικοῦ συγγραφέα πού «ἀνεβοκατεβάζει ὑπουργούς», συγκεκριμένα τοῦ πρίγκιπα Μεστσέρσκι. Νά ἡ κρίση «ἑνός ρώσου ἀπό τό Κίεβο», πού τήν παραθέτει στό περιοδικό του «Γκραζντανίν» [32]:

> «Ζοῦμε μέσα σέ ἀτμόσφαιρα ἀποπνικτική: ὅπου καί νά πᾶς, παντοῦ ἀκούγεται ὁ ψίθυρος τῆς συνωμοσίας, παντοῦ νιώθεις τή δίψα τοῦ αἵματος, παντοῦ τή δυσωδία τῆς κατάδοσης, παντοῦ τό μίσος, παντοῦ μουρμουρητά, παντοῦ βόγγους».

---

* Ἀπό τό χειρόγραφο λείπουν ἡ 3 καί ἡ 4 σελίδα. *Ἡ Σύντ.*

...αὐτός εἶναι ὁ πολιτικός ἀέρας πού ἀναπνέει ἡ Ρωσία. Μέσα σέ μιά τέτια ἀτμόσφαιρα θά ἦταν ἁπλῶς γελοῖο νά μιλάει κανείς ἤ νά σκέπτεται γιά δίκαιο, γιά νομιμότητα, γιά σύνταγμα καί ἄλλες παρόμοιες φιλελεύθερες ἁπλοϊκότητες — ἤ πιό σωστά: θά ἦταν γελοῖο, ἄν δέν ἦταν... σοβαρό!

Τήν ἀτμόσφαιρα αὐτή τή νιώθει καθημερινά ὁ κάθε ἄνθρωπος στή χώρα μας πού ἔχει κάποια ἀντίληψη καί προσοχή. Δέν ἔχουν ὅμως ὅλοι τό ἀπαιτούμενο θάρος γιά νά ξεκαθαρίσουν μέσα τους τή *σημασία* αὐτῆς τῆς ἀτμόσφαιρας τῶν πογκρόμ. Γιατί κυριαρχεῖ στή χώρα μας μιά τέτια ἀτμόσφαιρα; Πῶς *μπορεῖ* νά κυριαρχεῖ; Μόνο γιατί στήν πραγματικότητα ἡ χώρα βρίσκεται σέ κατάσταση ἑνός ἄσχημα συγκαλυμένου *ἐμφύλιου πολέμου*. Γιά ὁρισμένους εἶναι πολύ δυσάρεστο νά ὁμολογήσουν αὐτή τήν ἀλήθεια. Ὁρισμένοι θέλουν νά περιβάλουν μέ πέπλο αὐτό τό φαινόμενο. Οἱ φιλελεύθεροί μας, τόσο οἱ προοδευτικοί ὅσο καί οἱ καντέτοι [33], ἀγαπᾶνε πολύ νά συρράβουν ἕνα τέτιο πέπλο ἀπό τά κουρέλια θεωριῶν σχεδόν ὁλότελα «συνταγματικῶν». Θά μοῦ ἐπιτρέψετε ὅμως νά πιστεύω ὅτι δέν ὑπάρχει πιό βλαβερό καί πιό ἐγκληματικό γιά τούς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ ἀπό τή διάδοση ἀπό τό βῆμα τῆς Κρατικῆς δούμας μιᾶς «ἀπάτης πού μᾶς ἐξυψώνει».

Ὅλη ἡ πολιτική τῆς κυβέρνησης ἀπέναντι στούς ἑβραίους καί τούς ἄλλους — μέ συγχωρεῖτε γιά τήν «κυβερνητική» ἔκφραση — «ἀλλογενεῖς», θά γίνει ἀμέσως κατανοητή, φυσιολογική κι᾽ ἀναπόφευκτη, ὅταν δεῖ κανείς τήν ἀλήθεια κατά πρόσωπο καί ἀναγνωρίσει τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ἡ χώρα ζεῖ σέ κατάσταση ἑνός ἄσχημα συγκαλυμένου ἐμφύλιου πολέμου. Ἡ κυβέρνηση δέν κυβερνᾶ, ἀλλά πολεμᾶ.

Καί ἄν γι᾽ αὐτό τόν πόλεμο διαλέγει «γνήσια ρωσικά» μέσα, τά μέσα τῶν πογκρόμ, αὐτό γίνεται γιατί *δέν ἔχει ἄλλα μέσα στή διάθεσή* της. Ὁ Πουρισκέβιτς καί οἱ φίλοι του δέν μποροῦν νά ὑπερασπίσουν διαφορετικά τόν ἑαυτό τους, παρά μόνο μέ τήν πολιτική τῶν «πογκρόμ», γιατί δέν ἔχουν ἄλλη πολιτική στή διάθεσή *τους*. Ἐδῶ δέν ὠφελοῦν οἱ κλάψες, ἐδῶ εἶναι ἀνόητο νά νομίζεις ὅτι μπορεῖς νά ξεμπερδέψεις μέ μερικές κουβέντες γιά σύνταγμα ἤ γιά δίκαιο ἤ γιά σύστημα διοίκησης, ἐδῶ πρόκειται, ἁπλούστατα, γιά τά συμφέροντα τῆς *τάξης* τοῦ Πουρισκέβιτς καί Σίας, γιά τή δύσκολη θέση πού βρίσκεται αὐτή ἡ τάξη.

Ἤ «θά ξεκαθαρίσεις τούς λογαριασμούς» σου μ᾽ αὐτή τήν τάξη ἀποφασιστικά κι᾽ ὄχι μόνο στά λόγια, ἤ θ᾽ ἀναγνωρίσεις ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη κι᾽ ἀναπότρεπτη ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν «πογ-

κρόμ» σ' ὅλη τήν πολιτική τῆς Ρωσίας. Εἴτε θά συμβιβαστεῖς μ' αὐτή τήν πολιτική, εἴτε θά ὑποστηρίξεις τό λαϊκό, μαζικό καί πρῶτ' ἀπόλα προλεταριακό κίνημα ἐνάντιά της. Εἴτε — εἴτε. Μέση λύση δέν χωράει.

Στή Ρωσία ἀκόμη καί ἡ ἐπίσημη στατιστική, δηλ. ἡ στατιστική πού εἶναι ἔκδηλα παραφουσκωμένη καί παραποιημένη σύμφωνα μέ τούς «σκοπούς τῆς κυβέρνησης», ὑπολογίζει ὅτι οἱ μεγαλορῶσοι ἀποτελοῦν μόνο τά 43% ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας. Οἱ μεγαλορῶσοι τῆς Ρωσίας εἶναι *λιγότεροι* ἀπό τό μισό τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀκόμη καί τούς μικρορώσους ἤ τούς οὐκρανούς τούς κατάταξαν ἐπίσημα, μέ τό στόμα τοῦ «ἴδιου» τοῦ Στολίπιν, στούς «ἀλλογενεῖς». Συνεπῶς, στή Ρωσία τά 57% τοῦ πληθυσμοῦ, δηλ. ἡ πλειοψηφία, σχεδόν τά 3/5 εἶναι «ἀλλογενεῖς», στήν πραγματικότητα ὅμως ἀσφαλῶς πάνω ἀπό τά τρία πέμπτα. Ἐγώ ἔχω ἐκλεγεῖ γιά τήν Κρατική δούμα στό κυβερνεῖο Αἰκατερινοσλάβ, ὅπου ἡ συντριπτική πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπό οὐκρανούς. Ἡ ἀπαγόρευση τῆς γιορτῆς πρός τιμή τοῦ Σεφτσένκο ἦταν ἕνα τόσο θαυμάσιο, ὑπέροχο, ἐξαιρετικά εὐτυχές καί πετυχημένο μέτρο ἀπό τήν πλευρά τῆς προπαγάνδας κατά τῆς κυβέρνησης, πού δέν θά μποροῦσε οὔτε νά φανταστεῖ κανείς καλύτερη. Νομίζω πώς οἱ καλύτεροι σοσιαλδημοκράτες προπαγανδιστές μας πού κάνουν ζύμωση ἐνάντια στήν κυβέρνηση δέν θά σημείωναν ποτέ σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα τόσο ἰλιγγιώδεις ἀντικυβερνητικές ἐπιτυχίες, σάν κι' αὐτές πού σημείωσε αὐτό τό μέτρο τῆς κυβέρνησης. Ὕστερα ἀπ' αὐτό τό μέτρο ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια «κοινοί ἄνθρωποι» ἄρχισαν νά μετατρέπονται σέ συνειδητούς πολίτες καί νά πείθονται πόσο σωστό εἶναι τό ἀπόφθεγμα ὅτι ἡ Ρωσία εἶναι «φυλακή τῶν λαῶν».

Τά δεξιά μας κόμματα καί οἱ ἐθνικιστές μας ξεφωνίζουν σήμερα μέ ζῆλο ἐνάντια στούς «μαζεπινικούς» καί ὁ περιβόητός μας Μπομπρίνσκι μέ τόσο ὑπέροχο ζῆλο δημοκράτη ὑπερασπίζει τούς οὐκρανούς ἀπό τίς διώξεις τῆς *αὐστριακῆς* κυβέρνησης, πού λές πώς ὁ Μπομπρίνσκι θέλει νά γραφτεῖ μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας. Ἄν ὅμως μέ τή λέξη «μαζεπινισμός» ἐννοεῖται ἡ ἕλξη πρός τήν Αὐστρία καί ἡ προτίμηση τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος της, τότε ὁ Μπομπρίνσκι δέν εἶναι ἴσως ἀπό τούς τελευταίους «μαζεπινικούς»: ἀφοῦ ὁ Μπομπρίνσκι παραπονεῖται καί ξεσηκώνει θόρυβο ἀπ' ἀφορμή τίς διώξεις κατά τῶν οὐκρανῶν τῆς Αὐστρίας!! Φανταστεῖτε, παρακαλῶ, τί ἐντύπωση θά προκαλέσει στούς οὐκρανούς τῆς Ρωσίας, ἔστω καί στούς κατοίκους τοῦ κυβερνείου Αἰκατερινοσλάβ

πού ἀντιπροσωπεύω ἐγώ, ὅταν διαβάσουν ἤ ἀκούσουν αὐτά τά πράγματα! Ὅταν ὁ «ἴδιος» ὁ Μπομπρίνσκι, ὅταν ὁ ἐθνικιστής Μπομπρίνσκι, ὅταν ὁ κόμης Μπομπρίνσκι, ὅταν ὁ τσιφλικάς Μπομπρίνσκι, ὅταν ὁ ἐργοστασιάρχης Μπομπρίνσκι, ὅταν ὁ Μπομπρίνσκι πού ἔχει σχέσεις μέ τήν πιό ὑψηλή ἀριστοκρατία (σχεδόν μέ τούς «ἀνώτερους κύκλους») βρίσκει ἄδικη καί καταθλιπτική τή θέση τῶν ἀλλοεθνῶν μειονοτήτων τῆς Αὐστρίας, ὅπου δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά μοιάζει μέ τόν ἐπαίσχυντο περιορισμό τοῦ δικαιώματος διαμονῆς τῶν ἑβραίων, οὔτε μέ τίς ἐπαίσχυντες ἐξορίες τῶν ἑβραίων ἀπό καπρίτσιο τῶν αὐταρχικῶν γενικῶν διοικητῶν, οὔτε μέ τήν ἀπαγόρευση τῆς μητρικῆς γλώσσας στά σχολειά — τί νά πεῖ κανείς τότε γιά τούς οὐκρανούς τῆς Ρωσίας;; τί νά πεῖ κανείς γιά τούς ἄλλους «ἀλλογενεῖς» τῆς Ρωσίας;;

Εἶναι ἄραγε δυνατό ὁ Μπομπρίνσκι καί οἱ ἄλλοι ἐθνικιστές, καθώς καί οἱ δεξιοί νά μήν προσέχουν ὅτι ξυπνοῦν μέσα στούς «ἀλλογενεῖς» τῆς Ρωσίας, δηλ. μέσα στά 3/5 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας, τή συνείδηση τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Ρωσία *καθυστερεῖ ἀκόμη* καί σέ σύγκριση μέ τήν πιό καθυστερημένη ἀπό τίς εὐρωπαϊκές χῶρες, τήν Αὐστρία;;

Ὅλο τό ζήτημα εἶναι ὅτι ἡ κατάσταση τῆς Ρωσίας πού τή διοικοῦν οἱ Πουρισκέβιτς, ἤ πιό σωστά πού στενάζει κάτω ἀπό τήν μπότα τῶν Πουρισκέβιτς, εἶναι τόσο πρωτότυπη, πού οἱ λόγοι τοῦ ἐθνικιστῆ Μπομπρίνσκι ἐξηγοῦν θαυμάσια καί συνδαυλίζουν τή σοσιαλδημοκρατική ζύμωση.

Κοπιάζετε, κοπιάζετε, ἐκλαμπρότατε ἐργοστασιάρχη καί τσιφλικά Μπομπρίνσκι: ἀσφαλῶς θά μᾶς βοηθήσετε νά ξυπνήσουμε, νά διαφωτίσουμε καί νά ἀναταράξουμε τούς οὐκρανούς καί τῆς Αὐστρίας καί τῆς Ρωσίας!! Ἄκουσα στό Αἰκατερινοσλάβ ἀπό μερικούς οὐκρανούς ὅτι θέλουν νά στείλουν εὐχαριστήριο μήνυμα στόν κόμη Μπομπρίνσκι γιά τήν πετυχημένη προπαγάνδα του ὑπέρ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Οὐκρανίας ἀπό τή Ρωσία. Καί δέν ἀπόρησα, ἀκούγοντας αὐτό τό πράγμα. Εἶδα τίς προπαγανδιστικές προκηρύξεις, ὅπου στή μιά πλευρά ἦταν τό διάταγμα γιά τήν ἀπαγόρευση τοῦ γιορτασμοῦ πρός τιμή τοῦ Σεφτσένκο καί στήν ἄλλη περικοπές ἀπό τούς συναρπαστικούς λόγους τοῦ Μπομπρίνσκι *ὑπέρ* τῶν οὐκρανῶν... Σύστησα νά σταλοῦν οἱ προκηρύξεις αὐτές στόν Μπομπρίνσκι, στόν Πουρισκέβιτς καί στούς *ἄλλους* ὑπουργούς.

Ἄν ὅμως ὁ Πουρισκέβιτς καί ὁ Μπομπρίνσκι εἶναι πρώτης τάξης προπαγανδιστές ὑπέρ τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς Ρωσίας

σέ δημοκρατική πολιτεία, οἱ φιλελεύθεροί μας, ἀνάμεσά τους καί οἱ καντέτοι, θέλουν νά κρύψουν ἀπό τόν πληθυσμό *ὅτι εἶναι σύμφωνοι* μέ τούς Πουρισκέβιτς σέ ὁρισμένα βασικά ζητήματα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς. Μιλώντας γιά τόν προϋπολογισμό τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, πού ἡ ἐθνική πολιτική του εἶναι γνωστή σέ ὅλο τόν κόσμο, δέν θά ἐκπλήρωνα τό χρέος μου, ἄν παρέλειπα νά θίξω τό γεγονός ὅτι τό Κόμμα τῶν καντέτων εἶναι *σύμφωνο* μέ τίς ἀρχές τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν.

Πραγματικά, δέν εἶναι μήπως ξεκάθαρο ὅτι ὅποιος θέλει νά ἀποτελεῖ... γιά νά χρησιμοποιήσουμε μιά ἤπια ἔκφραση... «ἀντιπολίτευση» τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν πρέπει νά γνωρίζει καί τούς *ἰδεολογικούς* συμμάχους αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργείου, πού προέρχονται ἀπό τό στρατόπεδο τῶν καντέτων;

Σύμφωνα μέ δημοσιεύματα τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς» [34], στήν Πετρούπολη ἔγινε στίς 23-25 τοῦ Μάρτη τούτου τοῦ χρόνου ἡ τακτική συνδιάσκεψη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων ἤ τοῦ «Κόμματος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας».

«Τά ἐθνικά ζητήματα — γράφει ἡ «Ρέτς» (ἀρ. φύλ. 83) — συζητήθηκαν... πολύ ζωηρά. Οἱ βουλευτές τοῦ Κιέβου, τούς ὁποίους ὑποστήριξαν καί οἱ Ν. Β. Νεκράσοφ καί Α. Μ. Κολιουμπάκιν τόνισαν ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι ἕνας μεγάλος παράγοντας πού ὡριμάζει καί πρέπει νά ἀντιμετωπίζεται πιό ἀποφασιστικά ἀπ' ὅ,τι ὥς τά σήμερα. Ὁ Φ. Φ. Κοκόσκιν τόνισε ὡστόσο ὅτι τόσο τό πρόγραμμα, ὅσο καί ἡ προηγούμενη πολιτική πείρα ἀπαιτοῦν νά χειρίζεται κανείς μέ μεγάλη περίσκεψη τίς «ἐλαστικές φόρμουλες» τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν «ἐθνοτήτων»».

Αὐτά λέει ἡ «Ρέτς». Καί παρόλο πού ὅλα αὐτά εἶναι διατυπωμένα ἐπίτηδες μέ τρόπο, πού νά μποροῦν νά καταλάβουν τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης ὅσο τό δυνατό *λιγότεροι* ἀναγνῶστες, ὡστόσο τήν οὐσία αὐτή τή βλέπει ξεκάθαρα ὁ κάθε προσεκτικός καί σκεπτόμενος ἄνθρωπος. Ἡ «Κίεβσκαγια Μίσλ» [35], πού συμπαθεῖ τούς καντέτους καί προπαγανδίζει τίς ἀπόψεις τους, δημοσιεύει τό λόγο τοῦ Κοκόσκιν στόν ὁποῖο προσθέτει καί τήν ἑξῆς αἰτιολογία: «Ἐπειδή αὐτό μπορεῖ νά ὁδηγήσει στή διάλυση τοῦ κράτους».

Τό νόημα τοῦ λόγου τοῦ Κοκόσκιν ἦταν ἀναμφισβήτητα αὐτό. Ἡ ἄποψη τοῦ Κοκόσκιν νίκησε μέσα στούς καντέτους ἀκόμη καί τόν πιό δειλό δημοκρατισμό τῶν διαφόρων Νεκράσοφ καί Κολιουμπάκιν. Ἡ ἄποψη τοῦ Κοκόσκιν εἶναι ἄποψη ἑνός *μεγαλορώσου* φιλελεύθερου ἀστοῦ ἐθνικιστῆ, πού ὑπερασπίζει

τά προνόμια τῶν *μεγαλορώσων* (παρόλο πού ἀποτελοῦν μειοψηφία μέσα στή Ρωσία), τά ὑπερασπίζει *χέρι-χέρι* μέ τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν. Ὁ Κοκόσκιν ὑπεράσπισε «θεωρητικά» τήν πολιτική τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος, αὐτό εἶναι τό πιό σημαντικό.

«Περισσότερη περίσκεψη σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν πολιτική αὐτοδιάθεση» τῶν ἐθνῶν! Μή τυχόν καί «ὁδηγήσει σέ διάλυση τοῦ κράτους»! — αὐτό εἶναι τό *περιεχόμενο* τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τοῦ Κοκόσκιν, πού *συμπίπτει ἀπόλυτα* μέ τή βασική γραμμή τῆς πολιτικῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Ὁ Κοκόσκιν ὅμως καί οἱ ἄλλοι ἡγέτες τῶν καντέτων δέν εἶναι μικρά παιδιά. Ξέρουν πολύ καλά τό ρητό: «δέν ἔγινε ὁ ἄνθρωπος γιά τό Σάββατο, ἀλλά τό Σάββατο γιά τόν ἄνθρωπο». Δέν ἔγινε ὁ λαός γιά τό κράτος, ἀλλά τό κράτος γιά τό λαό. Ὁ Κοκόσκιν καί οἱ ἄλλοι ἡγέτες τῶν καντέτων δέν εἶναι μικρά παιδιά. Καταλαβαίνουν θαυμάσια ὅτι κράτος μας εἶναι (στήν πραγματικότητα) ἡ τάξη τῶν Πουρισκέβιτς. Ἀκεραιότητα τοῦ κράτους σημαίνει ἀκεραιότητα τῆς τάξης τῶν Πουρισκέβιτς. Νά γιά ποιό πράγμα φροντίζουν οἱ διάφοροι Κοκόσκιν, ἄν δοῦμε ἄμεσα τήν *οὐσία* τῆς πολιτικῆς τους, ἀφαιρώντας της κάθε διπλωματικό κάλυμμα.

Γιά νά γίνω πιό σαφής, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά φέρω ἕνα ἁπλό παράδειγμα. Εἶναι γνωστό ὅτι τό 1905 ἡ Νορβηγία ἀποσπάστηκε ἀπό τή Σουηδία, παρά τίς ἔντονες διαμαρτυρίες τῶν σουηδῶν τσιφλικάδων, πού ἀπειλοῦσαν μέ πόλεμο. Εὐτυχῶς στή Σουηδία οἱ φεουδάρχες δέν εἶναι παντοδύναμοι, ὅπως στή Ρωσία κι' ἔτσι δέν ἔγινε πόλεμος. Ἡ Νορβηγία πού εἶχε τό μικρότερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ, ἀποσπάστηκε ἀπό τή Σουηδία εἰρηνικά, δημοκρατικά, πολιτισμένα κι' ὄχι ὅπως θά ἤθελαν οἱ φεουδάρχες καί τό κόμμα τοῦ πολέμου. Καί ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα; Μήπως ἔχασε ὁ λαός; Μήπως ζήμιωσαν τά συμφέροντα τοῦ πολιτισμοῦ ἤ τά συμφέροντα τῆς δημοκρατίας; τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό ἕναν τέτιο ἀποχωρισμό;;

Καθόλου! Καί ἡ Νορβηγία καί ἡ Σουηδία ἀνήκουν στίς χῶρες πού εἶναι ἀσύγκριτα πιό πολιτισμένες ἀπό τή Ρωσία, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐπειδή μπόρεσαν *ἀκριβῶς* νά ἐφαρμόσουν δημοκρατικά τή φόρμουλα «πολιτική αὐτοδιάθεση» τῶν ἐθνῶν. Ἡ ρήξη ἑνός *βίαιου* δεσμοῦ εἶχε τή σημασία ὅτι δυνάμωσε ὁ ἐθελοντικός οἰκονομικός δεσμός, *δυνάμωσε* ἡ πολιτιστική ἐπαφή, δυνάμωσε ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός ἀνάμεσα στούς δυό αὐτούς λαούς, τούς τόσο συγγενικούς ὡς πρός τή γλώσσα κτλ. Ἡ κοινότητα, ἡ στενή ἐπαφή ἀνάμεσα στό σουηδικό καί τό νορβηγικό λαό *κέρδισε*

στήν πραγματικότητα ἀπό τόν ἀποχωρισμό, γιατί ὁ ἀποχωρισμός σήμαινε τή ρήξη τῶν σχέσεων πού *ἐπιβλήθηκαν μέ τή βία*.

Ἀπό αὐτό τό παράδειγμα βλέπει κανείς καθαρά πιστεύω ὅτι ὁ Κοκόσκιν καί τό Κόμμα τῶν καντέτων ἀκολουθοῦν πέρα γιά πέρα τήν ἄποψη τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν, ὅταν μᾶς φοβερίζουν μέ τή «διάλυση τοῦ κράτους» καί καλοῦν νά γίνεται «προσεκτικός χειρισμός» τῆς φόρμουλας «πολιτική αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνοτήτων», φόρμουλας πού εἶναι ἀπόλυτα ξεκάθαρη καί ἀδιαφιλονίκητη σ' ὅλη τή διεθνή δημοκρατία. Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, εἴμαστε ἐχθροί *κάθε* ἐθνικισμοῦ καί ὀπαδοί τοῦ δημοκρατικοῦ *συγκεντρωτισμοῦ*. Εἴμαστε ἐχθροί τοῦ κατατεμαχισμοῦ, ἔχουμε πειστεῖ ὅτι, ὅταν *ὅλοι οἱ ἄλλοι ὅροι εἶναι ἴσοι*, τά μεγάλα κράτη μποροῦν, μέ πολύ μεγαλύτερη ἐπιτυχία ἀπό τά μικρά, νά λύσουν τά προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς προόδου καί τά καθήκοντα τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ἐμεῖς ὅμως ἀποδίνουμε ἀξία μόνο στόν ἐθελοντικό δεσμό καί ποτέ στό βίαιο. Παντοῦ ὅπου βλέπουμε *βίαιους* δεσμούς ἀνάμεσα στά ἔθνη, χωρίς νά κηρύσσουμε ὁπωσδήποτε τόν ἀποχωρισμό κάθε ἔθνους, ὑπερασπίζουμε *ἀνεπιφύλακτα* καί ἀποφασιστικά τό *δικαίωμα* κάθε ἔθνους νά ἀποκτήσει τήν πολιτική του αὐτοδιάθεση, δηλ. νά ἀποχωριστεῖ.

Ὑπερασπίζω, κηρύσσω, ἀναγνωρίζω αὐτό τό *δικαίωμα* σημαίνει ὅτι ὑπερασπίζω τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, σημαίνει ὅτι δέν ἀναγνωρίζω τούς *βίαιους* δεσμούς, σημαίνει ὅτι παλεύω ἐνάντια σέ κάθε κρατικό προνόμιο ὁποιουδήποτε ἔθνους, σημαίνει καί ὅτι καλλιεργῶ μέσα στούς ἐργάτες τῶν διαφόρων ἐθνῶν πλήρη ταξική ἀλληλεγγύη.

Ἡ ταξική ἀλληλεγγύη τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐθνῶν κερδίζει ἀπό τήν ἀντικατάσταση τῶν *βίαιων*, τῶν φεουδαρχικῶν, τῶν στρατιωτικῶν δεσμῶν, μέ δεσμούς πού στηρίζονται στήν ἐλεύθερη συγκατάθεση.

Ἐμεῖς ἐκτιμοῦμε πάνω ἀπ' ὅλα τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν μέσα στά πλαίσια τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας καί γιά τό σοσιαλισμό...*

καί τῆς ὑπεράσπισης τῶν προνομίων τῶν μεγαλορώσων. Καί λέμε: κανένα προνόμιο σέ *κανένα* ἔθνος, πλήρης ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί συσπείρωση, συγχώνευση τῶν ἐργατῶν *ὅλων τῶν ἐθνῶν*.

Πρίν ἀπό 18 χρόνια, τό 1896, τό διεθνές συνέδριο τῶν ἐργατικῶν καί σοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων τοῦ Λονδίνου πῆρε μιά ἀπόφαση γιά τό ἐθνικό ζήτημα, πού εἶναι ἡ μόνη πού δείχνει

* Ἀπό τό χειρόγραφο λείπουν ἡ 25 καί ἡ 26 σελίδα. *Ἡ Σύντ.*

τούς σωστούς δρόμους καί γιά τήν ἐπιδίωξη μιᾶς πραγματικῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» καί γιά τό σοσιαλισμό. Ἡ ἀπόφαση αὐτή λέει:

«Τό συνέδριο διακηρύσσει ὅτι ὑποστηρίζει τό ἀπόλυτο δικαίωμα αὐτοδιάθεσης ὅλων τῶν ἐθνῶν καί ἐκφράζει τή συμπάθειά του πρός τούς ἐργάτες κάθε χώρας, πού στενάζει σήμερα κάτω ἀπό τό ζυγό τοῦ στρατιωτικοῦ, ἐθνικοῦ ἤ ἄλλου δεσποτισμοῦ. Τό συνέδριο καλεῖ τούς ἐργάτες ὅλων αὐτῶν τῶν χωρῶν νά προσχωρήσουν στίς γραμμές τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου καί νά παλέψουν μαζί τους γιά νά νικήσουν τό διεθνή καπιταλισμό καί γιά νά πραγματοποιήσουν τούς σκοπούς τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας».

Κι' ἐμεῖς κάνουμε ἔκκληση στούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς Ρωσίας νά πραγματοποιήσουν τήν ἑνότητα τῶν γραμμῶν τους, γιατί μόνο ἡ ἑνότητα αὐτή μπορεῖ ν' ἀποτελέσει ἐγγύηση γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, γιά τήν ἐλευθερία τοῦ λαοῦ καί γιά τό συμφέρον τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ὁ χρόνος 1905 ἕνωσε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς Ρωσίας. Ἡ ἀντίδραση προσπαθεῖ ν' ἀνάψει τήν ἐθνική ἐχθρότητα. Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη *ὅλων* τῶν ἐθνῶν, καί πρώτη ἀπ' ὅλους καί περισσότερο ἀπ' ὅλους ἡ μεγαλορωσική, παλεύει γιά τά προνόμια τοῦ *δικοῦ* της ἔθνους (παράδειγμα: ἡ πολωνική κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς Δούμας εἶναι ἐνάντια στήν ἰσοτιμία τῶν ἑβραίων τῆς Πολωνίας [36]), παλεύει γιά τήν ἐθνική ἀπομόνωση, γιά τήν ἐθνική ἀποκλειστικότητα κι' ἔτσι *βοηθάει* τήν πολιτική τοῦ Ὑπουργείου μας τῶν Ἐσωτερικῶν.

Ἀντίθετα, ἡ ἀληθινή δημοκρατία μέ ἐπικεφαλῆς τήν ἐργατική τάξη, σηκώνει ψηλά τή σημαία τῆς πλήρους ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν καί τῆς συγχώνευσης τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν στήν ταξική τους πάλη. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἀπορίπτουμε τή λεγόμενη «πολιτιστική-ἐθνική» αὐτονομία, δηλ. τό χωρισμό τῆς ἐκπαίδευσης κατά ἐθνότητες μέσα σ' ἕνα κράτος, ἤ τήν ἀφαίρεση τῆς ἐκπαίδευσης ἀπό τή δικαιοδοσία τοῦ κράτους καί τή μεταβίβασή της σέ χωριστά ὀργανωμένες ἐθνικές ἑνώσεις. Τό δημοκρατικό κράτος πρέπει νά ἀναγνωρίζει τήν αὐτονομία τῶν διαφόρων περιοχῶν, ἰδιαίτερα τῶν περιοχῶν καί περιφερειῶν μέ διαφορετική ἐθνική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ. Μιά τέτια αὐτονομία δέν ἔρχεται καθόλου σέ ἀντίθεση μέ τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό· ἀντίθετα, μόνο μέ τήν αὐτονομία τῶν περιοχῶν *μπορεῖ*, μέσα σ' ἕνα κράτος μεγάλο καί ἀνομοιογενές ὡς πρός τήν ἐθνική σύνθεσή του, νά πάρει σάρκα καί ὀστά ὁ πραγματικός δημοκρατικός συγκεντρωτισμός. Τό δημοκρατικό κράτος πρέπει

ὁπωσδήποτε νά ἀναγνωρίσει τήν *πλήρη ἐλευθερία* τῶν διαφόρων γλωσσῶν καί νά ἀπορίψει *κάθε* προνόμιο γιά μιά μόνο γλώσσα. Τό δημοκρατικό κράτος δέν θά ἐπιτρέψει σέ κανένα τομέα καί σέ καμιά σφαίρα τῶν κοινωνικῶν ὑποθέσεων νά καταπιέζεται ἡ μιά ἐθνότητα ἀπό τήν ἄλλη ἤ νά μπαίνει σέ κατώτερη μοίρα ἀπ' αὐτήν.

Τό νά ἀφαιρεῖται ὅμως ἡ ἐκπαίδευση ἀπό τά χέρια τοῦ κράτους καί νά διαιρεῖται κατά ἔθνη ὀργανωμένα ξεχωριστά σέ ἐθνικές ἑνώσεις εἶναι μέτρο βλαβερό τόσο ἀπό τήν ἄποψη τῆς δημοκρατίας, ὅσο πιό πολύ ἀπό τήν ἄποψη τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό θά ὁδηγοῦσε ὁπωσδήποτε στό δυνάμωμα τῆς ἀπομόνωσης τῶν ἐθνῶν, ἐνῶ ἐμεῖς πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τήν προσέγγισή τους. Αὐτό θά ὁδηγοῦσε στό δυνάμωμα τοῦ σωβινισμοῦ, ἐνῶ ἐμεῖς πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τήν πιό στενή συμμαχία τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν, τόν κοινό ἀγώνα τους ἐνάντια σέ *κάθε* σωβινισμό, ἐνάντια σέ *κάθε* ἐθνική ἀποκλειστικότητα, ἐνάντια σέ *κάθε* ἐθνικισμό. Ἡ ἐκπαιδευτική πολιτική τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν εἶναι ἑνιαία: ἐλευθερία τῆς μητρικῆς γλώσσας, δημοκρατικό καί *λ α ϊ κ ό* σχολειό.

Τελειώνω, ἐκφράζοντας ἀκόμη μιά φορά τήν εὐγνωμοσύνη μου στόν Πουρισκέβιτς, στόν Μάρκοφ τό 2ο καί στόν Μπομπρίνσκι γιά τήν καλή διαφώτισή τους ἐνάντια σ' ὅλο τό κρατικό καθεστώς τῆς Ρωσίας, γιά τά *παραστατικά μαθήματά* τους ἀναφορικά μέ τήν ἀναπόφευκτη μετατροπή τῆς Ρωσίας σέ λαοκρατική δημοκρατία.

Γράφτηκε μετά τίς 6 (19) τοῦ Ἀπρίλη 1914

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Περιγράφοντας στήν «Πούτ Πράβντι», άρ. φύλ. 34, τά ἐνδιαφέροντα γεγονότα τῆς Ἰρλανδίας, μιλήσαμε γιά τήν πολιτική τῶν ἄγγλων φιλελευθέρων, πού ὑπόκυψαν στήν τρομοκρατία τῶν συντηρητικῶν *.

Ἀπό τότε πού γράφτηκαν ἐκεῖνες οἱ γραμμές συνέβηκαν ὁρισμένα καινούργια γεγονότα, πού μετάτρεψαν τή μερικότερη σύγκρουση (φιλελευθέρων καί συντηρητικῶν) πάνω στό ζήτημα τῆς αὐτοδιοίκησης τῆς Ἰρλανδίας σέ γενική συνταγματική κρίση στήν Ἀγγλία.

Ἐπειδή οἱ συντηρητικοί ἀπειλοῦσαν μέ «ἐξέγερση» τῶν διαμαρτυρομένων τοῦ Ὅλστερ ἐνάντια στό Χόμρουλ (αὐτονομία, αὐτοδιοίκηση) τῆς Ἰρλανδίας, ἡ κυβέρνηση τῶν φιλελευθέρων κίνησε ὁρισμένο ἀριθμό στρατευμάτων γιά νά τούς ἀναγκάσει νά σεβαστοῦν τή θέληση τῆς Βουλῆς.

Καί ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα;

Οἱ στρατηγοί καί οἱ ἀξιωματικοί τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ στασίασαν!

Δήλωσαν ὅτι δέν θά πολεμήσουν ἐνάντια στούς διαμαρτυρόμενους τοῦ Ὅλστερ, ὅτι αὐτό ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τόν «πατριωτισμό» τους καί ὅτι θά ὑποβάλουν παραίτηση!

Ἡ κυβέρνηση τῶν φιλελευθέρων καταταράχθηκε ἀπό τήν ἀνταρσία αὐτή τῶν γαιοκτημόνων πού βρίσκονται ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ. Οἱ φιλελεύθεροι ἔχουν συνηθίσει νά παρηγοροῦνται μέ συνταγματικές αὐταπάτες καί φράσεις γιά νομιμότητα καί κλείνουν τά μάτια μπροστά στόν πραγματικό συσχετισμό τῶν δυνάμεων, μπροστά στήν ταξική πάλη. Κι' αὐτός ὁ πραγματικός συσχετισμός τῶν δυνάμεων ἦταν καί παραμένει τέτιος, πού στήν Ἀγγλία διατηρήθηκαν, ἐξαιτίας τῆς δειλίας τῆς ἀστικῆς τάξης,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 360-363. *Ἡ Σύντ.*

ὁλόκληρη σειρά *προ*αστικοί, μεσαιωνικοί θεσμοί καί προνόμια τῶν κ.κ. γαιοκτημόνων.

Ἡ κυβέρνηση τῶν φιλελευθέρων, γιά νά συντρίψει τήν ἀνταρσία τῶν ἀριστοκρατῶν-ἀξιωματικῶν, θά ἔπρεπε νά ἀπευθυνθεῖ στό λαό, στίς μάζες, στούς προλετάριους, αὐτό ὅμως τό φοβοῦνταν περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο πράγμα στόν κόσμο οἱ «φωτισμένοι» φιλελεύθεροι ἀστοί. Καί ἡ κυβέρνηση *ὑποχώρησε στήν πράξη* μπροστά στούς στασιαστές ἀξιωματικούς, προσπαθώντας νά τούς πείσει νά ἀποσύρουν τήν παραίτησή τους καί δίνοντάς τους *γραπτή διαβεβαίωση* ὅτι τά στρατεύματα δέν θά χρησιμοποιηθοῦν ἐνάντια στό Ὄλστερ.

Ἀπό τό λαό προσπάθησαν νά κρύψουν τό ἐπαίσχυντο γεγονός ὅτι ἔδοσαν τέτια γραπτή διαβεβαίωση (στίς 21 τοῦ Μάρτη μέ τό νέο ἡμερολόγιο) καί οἱ ἡγέτες τῶν φιλελευθέρων, Ἄσκουϊθ, Μόρλεϊ κ.ἄ. ψεύδονταν μέ τόν πιό ἀπίστευτο καί ἐπαίσχυντο τρόπο στίς ἐπίσημες δηλώσεις τους. Ὡστόσο ἡ ἀλήθεια βγῆκε στό φῶς. Δέν διαψεύστηκε τό γεγονός ὅτι δόθηκαν γραπτές ὑποσχέσεις στούς ἀξιωματικούς. Ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, ὑπῆρξε καί «πίεση» ἀπό μέρους τοῦ βασιλιᾶ. Ἡ παραίτηση τοῦ ὑπουργοῦ Στρατιωτικῶν Σίλεϊ καί ἡ ἀνάληψη τοῦ χαρτοφυλακίου του ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἄσκουϊθ, ἡ ἐπανεκλογή τοῦ Ἄσκουϊθ, ἡ ἐγκύκλιος πρός τό στρατό νά σέβεται τή νομιμότητα, ὅλα αὐτά εἶναι καθαρή ἐπίσημη ὑποκρισία. Τό γεγονός τῆς ὑποχώρησης τῶν φιλελευθέρων μπροστά στούς γαιοκτήμονες, πού κουρέλιασαν τό σύνταγμα, παραμένει γεγονός.

Στήν ἀγγλική Βουλή ὕστερα ἀπ' αὐτό ἔγιναν μιά σειρά ἐξαιρετικά θυελλώδεις σκηνές. Οἱ συντηρητικοί περιέλουσαν τή φιλελεύθερη κυβέρνηση μέ ἐκφράσεις εἰρωνίας καί περιφρόνησης, πού τῆς ἄξιζαν πέρα γιά πέρα, καί ὁ ἐργατικός βουλευτής Ράμσεϊ Μακντόναλντ, ἕνας ἀπό τούς πιό μετριοπαθεῖς φιλελεύθερους ἐργατικούς πολιτικούς, διαμαρτυρήθηκε μέ τόν πιό ἔντονο τρόπο γιά τή συμπεριφορά τῶν ἀντιδραστικῶν. «Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί — εἶπε — εἶναι πάντα ἕτοιμοι νά ἐπιδείξουν ζῆλο καί μανία ἐνάντια στούς ἀπεργούς. Ὅταν ὅμως μπῆκε ζήτημα γιά τό Ὄλστερ, ἀρνήθηκαν νά ἐκτελέσουν τό χρέος τους, γιατί ὁ νόμος γιά τήν αὐτονομία τῆς Ἰρλανδίας θίγει τίς ταξικές τους προλήψεις καί τά ταξικά τους συμφέροντα». (Οἱ γαιοκτήμονες τῆς Ἰρλανδίας εἶναι ἄγγλοι καί ἡ αὐτοδιοίκηση τῆς Ἰρλανδίας, σάν αὐτοδιοίκηση τῶν ἰρλανδῶν ἀστῶν καί ἀγροτῶν ἀπειλεῖ νά κόψει λιγουλάκι τίς ληστρικές ὀρέξεις τῶν κυρίων εὐγενῶν λόρδων.) «Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί — συνέχισε ὁ Ρ. Μακντόναλντ — δέν

σκέπτονται παρά πώς νά πολεμοῦν τούς ἐργάτες, ὅταν ὅμως πρόκειται νά ὑποχρεώσουν τούς πλούσιους καί τούς ἰδιοκτῆτες νά σεβαστοῦν τούς νόμους, ἀρνοῦνται νά ἐκπληρώσουν τό χρέος τους».

Ἡ σημασία αὐτῆς τῆς ἀνταρσίας τῶν γαιοκτημόνων ἐνάντια στήν «παντοδύναμη» (ὅπως νόμιζαν καί ἔλεγαν ἑκατομμύρια φορές οἱ φιλελεύθεροι χοντροκέφαλοι, ἰδιαίτερα οἱ φιλελεύθεροι ἐπιστήμονες) Βουλή τῆς Ἀγγλίας εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλη. Ἡ 21 τοῦ Μάρτη (8 τοῦ Μάρτη μέ τό παλιό ἡμερολόγιο) τοῦ 1914 θά εἶναι μέρα στροφῆς μέ κοσμοϊστορική σημασία, μέρα πού οἱ εὐγενεῖς λόρδοι-γαιοκτήμονες τῆς Ἀγγλίας, κατακουρελιάζοντας τό ἀγγλικό σύνταγμα καί τήν ἀγγλική νομιμότητα, ἔδοσαν ἕνα θαυμάσιο δίδαγμα ταξικῆς πάλης.

Τό δίδαγμα αὐτό προέκυψε ἀπό τό γεγονός ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά ἀμβλυνθεῖ ἡ ὀξύτητα τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀστική τάξη τῆς Ἀγγλίας μέ τή μεσοβέζικη, ὑποκριτική, ψευδομεταρυθμιστική πολιτική τῶν φιλελευθέρων. Τό δίδαγμα αὐτό δέν θά πάει χαμένο γιά ὁλόκληρο τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ἀγγλίας· γρήγορα ἡ ἐργατική τάξη θ' ἀρχίσει τώρα νά ἀπαλλάσσεται ἀπό τή μικροαστική πίστη στό κομμάτι τό χαρτί πού ὀνομάζεται ἀγγλική νομιμότητα καί ἀγγλικό σύνταγμα, χαρτί πού τό κουρέλιασαν μπροστά στά μάτια ὅλου τοῦ λαοῦ οἱ ἄγγλοι ἀριστοκράτες.

Οἱ ἀριστοκράτες αὐτοί ἐνήργησαν σάν ἐπαναστάτες ἀπό τά *δεξιά* κι' ἔτσι κουρέλιασαν ὅλα τά κατά συνθήκην ψεύδη, ὅλα τά παραπετάσματα πού ἐμπόδιζαν τό λαό νά βλέπει τή δυσάρεστη, μά ἀναμφισβήτητη πραγματικότητα τῆς ταξικῆς πάλης. Ὅλοι ἀντιλήφθηκαν ἐκεῖνο πού ὑποκριτικά ἔκρυβαν ἡ ἀστική τάξη καί οἱ φιλελεύθεροι (παντοῦ καί πάντα εἶναι ὑποκριτές, πουθενά ὅμως ἡ ὑποκρισία δέν παίρνει τέτιες διαστάσεις καί δέν εἶναι τόσο ραφιναρισμένη, ὅπως στήν Ἀγγλία). Ὅλοι ἀντιλήφθηκαν ὅτι ἐξυφαίνονταν ἀπό καιρό ἡ συνωμοσία γιά νά τσακιστεῖ ἡ θέληση τῆς Βουλῆς. Ἡ πραγματική ταξική κυριαρχία βρισκόταν καί βρίσκεται ἔξω ἀπό τή Βουλή. Οἱ μεσαιωνικοί θεσμοί, πού ἀναφέραμε παραπάνω καί πού γιά πολύν καιρό δέν λειτουργοῦσαν (πιό σωστά: φαίνονταν νά μήν λειτουργοῦσαν), μπῆκαν γρήγορα σέ ἐνέργεια καί ἀποδείχτηκαν *πιό ἰσχυροί* ἀπό τή Βουλή. Ἐνῶ οἱ μικροαστοί φιλελεύθεροι τῆς Ἀγγλίας μέ τούς λόγους τους γιά μεταρυθμίσεις καί γιά τή δύναμη τῆς Βουλῆς, λόγους πού ἀποκοιμίζουν τούς ἐργάτες, ἀποδείχτηκαν στήν πράξη μηδενικά, ἑτεροκίνητοι φασουλῆδες, πού μπαίνουν σέ κίνηση

γιά τήν άποβλάκωση τοῦ λαοῦ καί πού «ξεσχίστηκαν» μονομιᾶς ἀπό τήν ἀριστοκρατία, ἡ ὁποία εἶχε στά χέρια της τήν *ἐξουσία*.

Πόσα βιβλία δέν ἔχουν γράψει, ἰδιαίτερα οἱ γερμανοί καί οἱ ρῶσοι φιλελεύθεροι, γιά νά ἐξυμνήσουν τή νομιμότητα καί τήν κοινωνική εἰρήνη στήν Ἀγγλία! Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἱστορική ἀποστολή τῶν γερμανῶν καί τῶν ρώσων φιλελευθέρων εἶναι νά ὑποκλίνονται δουλικά μπροστά σ' ἐκεῖνα πού ἔδοσε στήν Ἀγγλία καί στή Γαλλία ἡ ταξική πάλη καί νά ἀνακηρύσσουν τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς πάλης «ἐπιστημονικές ἀλήθειες» πού στέκονται «*πάνω ἀπό τάξεις*». Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ «νομιμότητα καί ἡ κοινωνική εἰρήνη» στήν Ἀγγλία δέν ἦταν παρά τό προσωρινό ἀποτέλεσμα τοῦ λήθαργου, πού εἶχε πιάσει τό ἀγγλικό προλεταριάτο ἀπό τό 1850 ὥς τό 1900 περίπου.

Ἔφτασε τό τέλος τοῦ μονοπωλίου τῆς Ἀγγλίας. Ὀξύνθηκε ὁ παγκόσμιος συναγωνισμός. Ἡ ζωή ἀκρίβηνε. Οἱ ἑνώσεις τῶν μεγάλων καπιταλιστῶν ἔπνιξαν τούς μικρομεσαίους ἐπιχειρηματίες καί ρίχτηκαν μ' ὅλο τό βάρος τους πάνω στούς ἐργάτες. Ξύπνησε πολλές φορές ὕστερα ἀπό τήν ἐποχή τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰώνα, ὕστερα ἀπό τό κίνημα τῶν χαρτιστῶν τοῦ 1830-1840 [37] τό ἀγγλικό προλεταριάτο.

Ἡ συνταγματική κρίση τοῦ 1914 θ' ἀποτελέσει ἕναν ἀπό τούς σπουδαίους σταθμούς στήν ἱστορία αὐτῆς τῆς ἀφύπνισης.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 57
10 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Η ΕΝΟΤΗΤΑ

Στήν Πετρούπολη βγήκανε κιόλας τρία τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «Μπορμπά», πού διακηρύσσει ὅτι «δέν ἀνήκει σέ καμιά ὁμάδα». Βασική γραμμή αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἑνότητας.

Ἑνότητας μέ ποιόν; — *Μέ τούς λικβινταριστές.*

Στό τελευταῖο τεῦχος τοῦ «Μπορμπά» δημοσιεύονται δυό ἄρθρα γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς *ἑνότητας μέ τούς λικβινταριστές.*

Τό πρῶτο ἄρθρο εἶναι τοῦ γνωστοῦ λικβινταριστῆ Γ. Λάριν. Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Λάριν, πού τελευταῖα ἔγραφε σ' ἕνα ἀπό τά λικβινταριστικά ὄργανα:

> «Τό ξεκαθάρισμα τοῦ δρόμου τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης ἀπό τά ὑπολείμματα τῆς ἀπολυταρχίας θά γίνει χωρίς καμιά ἐπανάσταση... Τό ἄμεσο καθῆκον εἶναι... νά διαποτιστοῦν οἱ πλατιοί κύκλοι μέ τήν καθοδηγητική ἰδέα ὅτι στήν περίοδο πού μπήκαμε ἡ ἐργατική τάξη πρέπει νά ὀργανωθεῖ ὄχι «γιά ἐπανάσταση», ὄχι «σέ ἀναμονή τῆς ἐπανάστασης»...»

Ἔτσι λοιπόν, ὁ ἴδιος ὁ λικβινταριαστής ὑπερασπίζει σήμερα στό «Μπορμπά» τήν ἑνότητα καί προτείνει σάν μορφή της: *μιά ὁμοσπονδία.*

Ὁμοσπονδία σημαίνει συμφωνία ἰσότιμων ὀργανώσεων. Συνεπῶς, ὁ Λάριν προτείνει κατά τόν καθορισμό τῆς τακτικῆς τῆς ἐργατικῆς τάξης *νά μπεῖ σέ ἴση μοίρα* ἡ θέληση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, πού δέχονται τήν ἄποψη τῶν «ἀκουτσούρευτων συνθημάτων», μέ τή θέληση τῶν ἀσήμαντων μικροομάδων τῶν λικβινταριστῶν, πού δέχονται στόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό τήν ἄποψη, ἡ ὁποία ἐκφράζεται μέ τά προαναφερόμενα λόγια. Σύμφωνα μέ τό πονηρό σχέδιο τοῦ λικβινταριστῆ Λάριν,

ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν χάνει τό δικαίωμα νά προβαίνει σέ ὁποιαδήποτε ἐνέργεια, ἐφόσον δέν ἔχει γι' αὐτό τή συγκατάθεση τῶν κυρίων λικβινταριστῶν τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Οἱ ἐργάτες ἀποδοκίμασαν τούς λικβινταριστές· τώρα, σύμφωνα μέ τό σχέδιο τοῦ λικβινταριστῆ Λάριν, οἱ λικβινταριστές πρέπει καί πάλι νά παίξουν καθοδηγητικό ρόλο μέσω τῆς ὁμοσπονδίας. Ἔτσι, ἡ ὁμοσπονδία πού προτείνει ὁ Λάριν δέν εἶναι παρά μιά ἀπόπειρα νά ἐπιβληθεῖ καί πάλι στούς ἐργάτες ἡ θέληση τῶν λικβινταριστῶν πού τούς ἀποδοκίμασε τό ἐργατικό κίνημα. Δέν μᾶς ἄφησαν νά μποῦμε ἀπό τήν πόρτα, σκέπτονται οἱ λικβινταριστές, θά χωθοῦμε ἀπό τό παράθυρο καί τήν ἔμπρακτη αὐτή παραβίαση τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν θά τήν ὀνομάσουμε «ἑνότητα μέσω τῆς ὁμοσπονδίας».

Ἡ Σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ «Μπορμπά» διαφωνεῖ μέ τόν Λάριν. Ἡ ὁμοσπονδία, δηλ. ἡ βαθμιαία συμφωνία τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν μαρξιστῶν *σάν ἰσότιμων μερῶν*, δέν ἱκανοποιεῖ τή Σύνταξη.

Ἡ Σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ δέν θέλει συμφωνία μέ τούς λικβινταριστές, ἀλλά καινούργια συγχώνευση μ' αὐτούς «μέ βάση κοινές ἀποφάσεις τακτικῆς», πράγμα πού σημαίνει ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν — πού συσπειρώθηκαν γύρω ἀπό τή γραμμή τακτικῆς τῆς «Πούτ Πράβντι» — πρέπει νά *παραιτηθεῖ* ἀπό τίς ἀποφάσεις της στό ὄνομα τῆς *κοινῆς τακτικῆς μέ τούς λικβινταριστές*.

Ἡ τακτική πού χάραξαν οἱ συνειδητοί ἐργάτες, τακτική πού δοκιμάστηκε μέ τήν πείρα ὅλου τοῦ κινήματος τῶν τελευταίων χρόνων, πρέπει, σύμφωνα μέ τήν ἀντίληψη τῆς Σύνταξης τοῦ «Μπορμπά», νά παραμεριστεῖ. Γιατί; Γιά νά κάνει τόπο στά σχέδια τακτικῆς τῶν λικβινταριστῶν, στίς ἀπόψεις πού καταδίκασαν καί οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες καί ὅλη ἡ πορεία τῶν γεγονότων.

Πλήρης ἔλλειψη σεβασμοῦ ἀπέναντι στή θέληση, τίς ἀποφάσεις καί τίς ἀπόψεις τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, νά τί βρίσκεται στή βάση τοῦ κηρύγματος ἑνότητας μέ τούς λικβινταριστές, πού κάνει ἡ Σύνταξη τοῦ «Μπορμπά».

Ἡ θέληση τῶν ἐργατῶν ἐκφράστηκε καθαρά καί ξάστερα. Ὁ κάθε ἄνθρωπος πού εἶναι στά καλά του, μπορεῖ νά πεῖ ποιά ἀκριβῶς τακτική συμπαθεῖ ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν. Νά ὅμως πού ἔρχεται ὁ λικβινταριστής Λάριν καί δηλώνει: ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν γιά μένα εἶναι τιποτένια πράγματα· ἡ πλειοψηφία αὐτή ἄς κάνει στήν ἄκρη καί ἄς ἀναγνωρί-

σει τή θέληση τῆς ὁμαδούλας τῶν λικβινταριστῶν ἰσότιμη καί ἰσάξια μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Καί μετά τό λικβινταριστή ἔρχεται ὁ συμφιλιωτιστής τοῦ «Μπορμπά» καί δηλώνει: οἱ ἐργάτες κατάστρωσαν μιάν ὁρισμένη τακτική γιά τόν ἑαυτό τους καί δουλεύουν γιά τήν ἐφαρμογή της; Τιποτένια πράγματα. Ἄς παραιτηθοῦν ἀπ' αὐτή τή δοκιμασμένη τακτική στό ὄνομα *κοινῶν μέ τούς λικβινταριστές ἀποφάσεων τακτικῆς*.

Κι' αὐτήν ἀκριβῶς τήν παραβίαση τῆς καθαρά ἐκφρασμένης θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, παραβίαση πού ἀποβλέπει στό νά δοθεῖ ἰσότιμη θέση στούς λικβινταριστές, οἱ συμφιλιωτιστές τοῦ περιοδικοῦ «Μπορμπά» τήν ὀνομάζουν *ἑνότητα*.

Αὐτή ὅμως δέν εἶναι ἑνότητα, ἀλλά χλευασμός σέ βάρος καί τῆς ἑνότητας καί τῆς θέλησης τῶν ἐργατῶν.

Οἱ μαρξιστές ἐργάτες δέν καταλαβαίνουν ἔτσι τήν ἑνότητα.

Δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἑνότητα οὔτε ὁμοσπονδιακή, οὔτε ὁποιαδήποτε ἄλλη μέ τούς φιλελεύθερους ἐργατικούς πολιτικούς, μέ τούς ἀποδιοργανωτές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, μέ τούς παραβάτες τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας. Μπορεῖ καί πρέπει νά ὑπάρχει ἑνότητα ὅλων τῶν συνεπῶν μαρξιστῶν; ὅλων τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου καί τῶν ἀκουτσούρευτων συνθημάτων, ἀνεξάρτητα ἀπό τούς λικβινταριστές καί χωρίς αὐτούς.

Ἡ ἑνότητα εἶναι μεγάλη ὑπόθεση καί μεγάλο σύνθημα! Ἡ ἐργατική ὑπόθεση ὅμως ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν *ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν* κι' ὄχι ἀπό τήν ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν μέ τούς ἐχθρούς καί τούς διαστρεβλωτές τοῦ μαρξισμοῦ.

Καί τόν καθένα πού μιλάει γιά ἑνότητα πρέπει νά τόν ρωτήσουμε: ἑνότητα μέ ποιόν; μέ τούς λικβινταριστές; Τότε δέν ἔχουμε καμιά κουβέντα μαζί σου.

Ἄν ὅμως πρόκειται γιά ἑνότητα πραγματικά μαρξιστική, τότε θά ποῦμε: ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού ἐμφανίστηκαν οἱ πραβντιστικές ἐφημερίδες κάνουμε ἔκκληση γιά νά συσπειρωθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ μαρξισμοῦ, γιά ἑνότητα ἀπό τά κάτω, γιά ἑνότητα στήν πρακτική δουλιά.

Καμιά ἐρωτοτροπία μέ τούς λικβινταριστές, κανενός εἴδους διπλωματικές διαπραγματεύσεις μέ τούς κύκλους τῶν διαλυτῶν τοῦ συνόλου καί ὅλες οἱ δυνάμεις γιά τή συσπείρωση τῶν ἐργατῶν μαρξιστῶν γύρω ἀπό τά μαρξιστικά συνθήματα, γύρω ἀπό τό μαρξιστικό σύνολο. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες θά θεωρήσουν ἔγκλημα κάθε ἀπόπειρα νά τούς ἐπιβληθεῖ ἡ θέληση τῶν λικβινταρι-

στῶν καί ἐξίσου ἔγκλημα τό κομμάτιασμα τῶν δυνάμεων τῶν πραγματικῶν μαρξιστῶν.

Γιατί βάση τῆς ἑνότητας εἶναι ἡ ταξική πειθαρχία, ἡ ἀναγνώριση τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας, ἡ ὁμόθυμη δουλιά στίς γραμμές αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας καί σέ ὁμοφωνία μαζί της. Σ' αὐτή τήν ἑνότητα, σ' αὐτή τήν πειθαρχία, σ' αὐτή τήν ὁμόθυμη δουλιά δέν θά κουραστοῦμε νά καλοῦμε ὅλους τούς ἐργάτες.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 59
12 τοῦ 'Απρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ ΜΑΡΞΙΣΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ [38]

Μᾶς πληροφοροῦν ὅτι τό Διεθνές Γραφεῖο πῆρε τήν ἀπάντηση τῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν σχετικά μέ τήν πρότασή του γιά ἐπέμβαση στίς ὑποθέσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Δίνουμε παρακάτω τά οὐσιαστικά μέρη αὐτῆς τῆς ἀπάντησης.

* *
*

Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας πῆρε τό «Παράρτημα» τοῦ «Περιοδικοῦ Δελτίου τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου» (τεῦχ. 11) καί θεωρεῖ ὑποχρέωσή της νά ἐκφράσει τή βαθιά εὐγνωμοσύνη της πρός τό Διεθνές Γραφεῖο καί τήν Ἐκτελεστική του Ἐπιτροπή γιά τήν ὑποστήριξη πού παρέχει στό ἐργατικό κίνημα καί γιά τή φροντίδα πού καταβάλλει γιά τό δυνάμωμα καί τή στερέωσή του μέ τήν ἐξασφάλιση τῆς ἑνότητάς του.

Ἡ κατάσταση μέσα στούς ρώσους μαρξιστές παρουσιάζεται σήμερα ὡς ἑξῆς:

Ἡ γενική κατάσταση τό 1907-1908 προκάλεσε τρομερή ἰδεολογική κρίση μέσα στούς μαρξιστές καί ξεχαρβάλωμα τῶν ὀργανώσεων. Καί στά 1908 καί στά 1910 οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές διαπίστωσαν ἐπίσημα τήν ὕπαρξη τοῦ ρεύματος τῶν *λικβινταριστῶν*, πού διαλύουν, ἀρνοῦνται τό παλιό καί ὀνειρεύονται ἕνα καινούργιο, νόμιμο κόμμα. Τό ρεῦμα αὐτό καταδικάστηκε ὁριστικά κι' ἀμετάκλητα μέ ἐπίσημη ἀπόφαση. Οἱ λικβινταριστές ὅμως δέν πειθάρχησαν στίς ἀποφάσεις καί συνέχισαν τή διασπαστική καί διαλυτική δουλιά τους κατά τοῦ «συνόλου».

Τό Γενάρη τοῦ 1912 τό μαρξιστικό σύνολο ἀνασυστήθηκε *ἐνάντια* στούς λικβινταριστές, πού ἀναγνωρίστηκε ὅτι βρίσκονται ἔξω ἀπ' αὐτό.

Ἀπό τότε ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας συσπειρώθηκε γύρω ἀπό τίς ἀποφάσεις πού πάρθηκαν τό Γενάρη τοῦ 1912 καί γύρω ἀπό τό καθοδηγητικό ὄργανο πού ἐκλέχτηκε τότε. Τό γεγονός αὐτό, πού εἶναι γνωστό σ' ὅλους τούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας, μπορεῖ καί πρέπει νά ἐπιβεβαιωθεῖ μέ ἀντικειμενικά στοιχεῖα, γιατί ὑπάρχει ἄπειρο πλῆθος ἀπό ἰσχυρισμούς ἐντελῶς ἀστήρικτους, πού ἔρχονται σέ κατάφωρη ἀντίθεση μέ τήν ἀλήθεια, ἰσχυρισμούς πού διαδίδονται ἀπό τούς λικβινταριστές καί τίς σκόρπιες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ:

1) Σύμφωνα μέ τόν ἐκλογικό νόμο τῆς Ρωσίας οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦν ξεχωριστή ἐργατική ἐκλογική κουρία. Ἀπό τούς βουλευτές τῆς Κρατικῆς δούμας, πού ἐκλέχτηκαν σ' αὐτή τήν κουρία, μπολσεβίκοι ἦταν: στή ΙΙ Δούμα τά 47% (τό 1907) [39], στήν ΙΙΙ Δούμα (1907-1912) [40] τά 50% καί στήν IV Δούμα (1912-1914) τά 67%.

Οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα ἔγιναν τό Σεπτέμβρη τοῦ 1912 καί ἡ πλειοψηφία πού κερδήθηκε (τά 2/3) ἀπόδειξε τήν πλήρη νίκη τοῦ ὀργανωμένου μαρξισμοῦ κατά τοῦ λικβινταρισμοῦ.

2) Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 ἄρχισε νά βγαίνει ἡ καθημερινή μαρξιστική ἐφημερίδα «Πράβντα». Οἱ λικβινταριστές ἵδρυσαν ἐναντίον της, ἐπίσης στήν Πετρούπολη, ἕνα ἀνταγωνιστικό διασπαστικό ὄργανο, τή «Λούτς». Μέσα σέ δυό χρόνια, ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη 1912 ὥς τήν 1 τοῦ Γενάρη 1914, τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν μαζί μέ ὅλους τούς βοηθούς της, τίς πολυάριθμες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τή Μπούντ, τή βοήθησαν, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα πού δίνει ἡ ἴδια ἡ ἐφημερίδα, *7 5 0* ἐργατικές ὁμάδες, ἐνῶ στό ἴδιο διάστημα ἡ «Πράβντα», πού πάλευε γιά τή μαρξιστική γραμμή, συσπείρωσε *2 8 0 1* ἐργατικές ὁμάδες.

3) Στίς ἀρχές τοῦ 1914 ἔγιναν στήν Πετρούπολη ἐκλογές στά Ταμεῖα ἀσθενείας τῶν ἐργατῶν γιά τό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ὅλης τῆς Ρωσίας καί γιά τό Ἵδρυμα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας. Στό πρῶτο ἵδρυμα οἱ ἐργάτες βγάλανε 5 ἀντιπροσώπους καί 10 ἀναπληρωματικούς, στό δεύτερο 2 ἀντιπροσώπους καί 4 ἀναπληρωματικούς. Καί στίς δυό περιπτώσεις πέτυχαν *στό ἀκέραιο τά ψηφοδέλτια τῶν ὀπαδῶν τῆς «Πράβντα»*. Στίς τελευταῖες ἐκλογές ὁ πρόεδρος ἐξακρίβωσε ὅτι οἱ ὀπαδοί τῆς «Πράβντα» ἦταν *3 7*, τῶν λικβινταριστῶν *7*, τῶν ναρόντνικων *4* καί *5* ἄτομα τήρησαν ἀποχή.

Περιοριζόμαστε σ' αὐτά τά πολύ σύντομα, ἀντικειμενικά στοιχεῖα, πού δείχνουν ὅτι ἡ πραγματική ἑνότητα τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας προχωρεῖ σταθερά καί πέτυχε κιόλας νά συσπειρώ-

σει τήν πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν μέ βάση τίς ἀποφάσεις τοῦ Γενάρη 1912.

Σέ συνέχεια τό ντοκουμέντο περνᾶ στό χαρακτηρισμό τῆς ἀποδιοργανωτικῆς δουλιᾶς ὁρισμένων ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, καθώς καί τῶν λικβινταριστῶν πού καταβάλλουν ἐπίμονες προσπάθειες γιά *νά τορπιλίσουν τή θέληση* τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Στό ἐξωτερικό δροῦν σήμερα, ἐκτός ἀπό τά κομματικά μέλη καί τούς λικβινταριστές, τουλάχιστο *πέντε* ξεχωριστές *ρωσικές* σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, χωρίς νά ὑπολογίζουμε τίς ἐθνικές. Μέσα σέ δυό ὁλόκληρα χρόνια, τό 1912 καί τό 1913, πουθενά δέν φάνηκε οὔτε ἴχνος ἀντικειμενικῶν στοιχείων γιά σύνδεση αὐτῶν τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Οἱ λικβινταριστές τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 συγκρότησαν τό λεγόμενο «συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου», στόν ὁποῖο ἀνάμεσα σ' ἄλλους προσχώρησαν ὁ Τρότσκι, ἡ «Μπούντ» καί ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας. Ὅτι ὁ «συνασπισμός» αὐτός εἶναι κάτι τό εἰκονικό, πού καλύπτει στήν πράξη τούς λικβινταριστές, αὐτό τονίστηκε ἀπό καιρό. Τώρα ὁ «συνασπισμός» αὐτός διαλύθηκε ὁριστικά: τό συνέδριο τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας, πού ἔγινε τό Φλεβάρη τοῦ 1914, ἀποφάσισε νά ἀνακαλέσει ἀπό τό συνασπισμό τούς ἀντιπροσώπους της, γιατί ὁ συνασπισμός αὐτός δέν διαχώρισε τίς εὐθύνες του ἀπό τούς λικβινταριστές. Καί ὁ Τρότσκι ἵδρυσε ἐπίσης τό Φλεβάρη τοῦ 1914 τό περιοδικό τῆς ὁμάδας του, ὅπου ἐνισχύει τά *ξεφωνητά* του γιά ἑνότητα μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι *ἀποσπάστηκε* ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου!

Ἡ «Ὀργανωτική ἐπιτροπή», πού στή δοσμένη στιγμή ἐκπροσωπεῖ τό «συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου», εἶναι καθαρά εἰκονικό πλάσμα καί εἶναι αὐτονόητο ὅτι δέν μποροῦμε νά ἔρθουμε σέ καμιά ἐπαφή μ' αὐτό τό εἰκονικό πλάσμα. Ἐφόσον οἱ λικβινταριστές μιλᾶνε γιά «ἑνότητα» καί γιά «ἰσοτιμία», πρέπει νά παρατηρήσουμε πώς πρώτη δουλιά τῶν ὀπαδῶν τῆς ἑνότητας εἶναι νά παραιτηθοῦν ἀπό τήν ἀποδιοργάνωση τῆς συσπειρωμένης τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν καί νά ἀποκηρύξουν ἀνεπιφύλακτα τούς λικβινταριστές, τούς καταστροφεῖς αὐτούς τοῦ «συνόλου». Τά λόγια γιά «ἑνότητα» στά χείλη τῶν λικβινταριστῶν ἀποτελοῦν τήν ἴδια κοροϊδία γιά τήν πραγματική ἑνότητα τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, πού θά ἀποτελοῦσε καί ἡ ὁμιλία γιά ἑνότητα τοῦ «κόμματος τοῦ Ἀλεμάν Καμπιέ» στή Γαλλία ἤ τοῦ «PPS» στή Γερμανία.

Σέ συνέχεια οἱ συντάκτες τῆς ἀπάντησης ἀπευθύνονται στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου μέ τή θερμή παράκληση νά καταβάλει κάθε προσπάθεια γιά νά ἐπιταχύνει τήν «ἀνταλλαγή γνωμῶν ἀνάμεσα σέ ὅλες τίς ὁμάδες τῆς σοσιαλδημοκρατίας πάνω στά ἐπίμαχα ζητήματα» (ἀπόφαση τῆς συνόδου τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου τό Δεκέμβρη τοῦ 1913), γιά νά ξεσκεπαστεῖ, μέ τήν παρουσία ἑνός ἀμερόληπτου ὀργάνου, μπροστά στή Διεθνή ὅλος ὁ πλασματικός χαρακτήρας τοῦ «συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου» καί τῆς «Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς» τῶν λικβινταριστῶν καί ὅλη ἡ διαλυτική δράση τους σέ βάρος τῆς συσπειρωμένης πλειοψηφίας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 61,
15 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Η ΕΘΝΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ

Στήν «Πούτ Πράβντι», άρ. φύλ. 48 (τῆς 28 τοῦ Μάρτη), ή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική έργατική όμάδα δημοσίευσε ένα νομοσχέδιο γιά τήν έθνική ίσοτιμία ή, όπως λέει ό έπίσημος τίτλος του, «Νομοσχέδιο γιά τήν κατάργηση όλων τῶν περιορισμῶν τῶν δικαιωμάτων τῶν έβραίων καί όλων γενικά τῶν περιορισμῶν πού συνδέονται μέ τήν καταγωγή καί τήν έθνικότητα» *.

Μέσα στίς άνησυχίες καί στίς έγνοιες, πού φέρνει ό άγώνας γιά τήν έπιβίωση, γιά τό κομμάτι τό ψωμί, οί ρῶσοι έργάτες δέν μποροῦν καί δέν πρέπει νά ξεχνᾶνε τήν έθνική καταπίεση, πού κάτω άπό τό ζυγό της βρίσκονται δεκάδες καί δεκάδες έκατομμύρια «άλλογενεῖς» κάτοικοι τῆς Ρωσίας. Ἡ κυρίαρχη έθνότητα — οί μεγαλορῶσοι — συγκεντρώνει περίπου τά 45% όλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς αύτοκρατορίας. Σέ κάθε 100 κατοίκους πάνω άπό τούς 50 εἶναι «άλλογενεῖς».

Καί γιά όλο αύτό τόν τεράστιο πληθυσμό έχουν δημιουργηθεῖ βιοτικές συνθῆκες πιό άπάνθρωπες καί άπό τίς βιοτικές συνθῆκες τοῦ ρώσου.

Ἡ πολιτική καταπίεση τῶν έθνοτήτων εἶναι πολιτική *διαίρεσης* τῶν έθνῶν. Εἶναι ταυτόχρονα καί πολιτική συστηματικῆς *διαφθορᾶς* τῆς λαϊκῆς συνείδησης. Ὅλοι οί ύπολογισμοί τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν στηρίζονται στήν άντιπαράθεση τῶν συμφερόντων τῶν διαφόρων έθνῶν, στή δηλητηρίαση τῆς συνείδησης τῶν άμόρφωτων καί βασανισμένων μαζῶν. Πάρτε όποιαδήποτε μαυροεκατονταρχίτικη φυλλάδα καί θά δεῖτε ότι ή καταδίωξη τῶν «άλλογενῶν», ή ύποδαύλιση τῆς άμοιβαίας δυσπιστίας άνάμεσα στό ρῶσο άγρότη, τό ρῶσο μικροαστό, τό ρῶσο βιοτέχνη καί άγρότη, καί τό μικροαστό, τό βιοτέχνη έβραῖο, φιλλαν-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 17-18. *Ἡ Σύντ.*

δό, πολωνό, γεωργιανό κι' οὐκρανό, εἶναι τό ψωμί, μέ τό ὁποῖο τρέφεται ὅλη ἡ μαυροεκατονταρχίτικη συμμορία.

Ἡ ἐργατική τάξη ὅμως δέν ἔχει ἀνάγκη *ἀπό διαίρεση, ἀλλά ἀπό ἑνότητα*. Δέν ὑπάρχει χειρότερος ἐχθρός της ἀπό τίς πρωτόγονες προλήψεις καί τίς δεισιδαιμονίες πού σπέρνουν μέσα στήν ἀμόρφωτη μάζα οἱ ἐχθροί τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ καταπίεση τῶν «ἀλλογενῶν» εἶναι δίκοπο μαχαίρι. Μέ τή μιά μεριά χτυπάει τόν «ἀλλογενή» καί μέ τήν ἄλλη τό ρωσικό λαό.

Γι' αὐτό ἡ ἐργατική τάξη πρέπει μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο νά ταχθεῖ ἐνάντια σέ κάθε καταπίεση τῶν ἐθνοτήτων.

Στή ζύμωση τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν, πού προσπαθοῦν νά συγκεντρώσουν τήν προσοχή της στόν κατατρεγμό τῶν ἀλλογενῶν, ἡ ἐργατική τάξη πρέπει νά ἀντιπαραθέσει τήν πεποίθησή της ὅτι χρειάζεται πλήρης ἰσοτιμία, ὁλοκληρωτική καί ὁριστική παραίτηση ἀπό ὁποιοδήποτε προνόμιο ὁποιουδήποτε ἔθνους.

Οἱ μαυροεκατονταρχίτες κάνουν τήν πιό λυσσαλέα προπαγάνδα ἐνάντια στούς ἑβραίους. Οἱ διάφοροι Πουρισκέβιτς προσπαθοῦν νά κάνουν τόν ἑβραϊκό λαό ἀποδιοπομπαῖο τράγο γιά ὅλα τά ἁμαρτήματά τους.

Καί γι' αὐτό ἡ Ρωσική κοινοβουλευτική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα στό νομοσχέδιό της δίνει πολύ σωστά τήν πρώτη θέση στήν ἔλλειψη δικαιωμάτων τῶν *ἑβραίων*.

Καί τό σχολειό καί ὁ τύπος καί τό βῆμα τῆς βουλῆς, ὅλα, μά ὅλα χρησιμοποιοῦνται γιά νά καλλιεργεῖται ἕνα ἀπαίσιο, ἄγριο, φαρμακερό μίσος ἐνάντια στούς ἑβραίους.

Μ' αὐτό τό ἀπαίσιο, τό πρόστυχο ἔργο δέν καταπιάνονται μόνο τά καθάρματα τοῦ μαυροεκατονταρχισμοῦ, μ' αὐτό καταπιάνονται καί οἱ ἀντιδραστικοί καθηγητές, ἐπιστήμονες, δημοσιογράφοι καί βουλευτές. Ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια ρούβλια ξοδεύονται γιά νά δηλητηριαστεῖ ἡ συνείδηση τοῦ λαοῦ.

Εἶναι ζήτημα τιμῆς γιά τούς *ρώσους* ἐργάτες νά ὑποστηριχτεῖ μέ δεκάδες χιλιάδες προλεταριακές ὑπογραφές καί δηλώσεις τό νομοσχέδιο τῆς Ρωσικῆς κοινοβουλευτικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας ἐνάντια στήν ἐθνική καταπίεση... Αὐτό θά στεριώσει καλύτερα ἀπό καθετί ἄλλο τήν *πλήρη* ἑνότητα καί τή συγχώνευση ὅλων τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας χωρίς διάκριση ἐθνικότητας.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 62,
16 τοῦ 'Απρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΛΕΤΤΟΝΙΑΣ

Ἡ τελευταία ἀπόφαση ὅλων τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν τῆς Λεττονίας, πού καταδίκασε τό λικβινταρισμό κι᾿ ἐπιδοκίμασε τή μαρξιστική γραμμή, ἔδοσε ἀποφασιστικό χτύπημα στό «συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου» καί ἔδειξε ὅτι ἀργά ἤ γρήγορα ὅλα τά προλεταριακά στοιχεῖα ξεκόβουν ὁριστικά ἀπό τούς λικβινταριστές. Ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» προσπαθεῖ μ᾿ ὅλες της τίς δυνάμεις «νά ξεφύγει μέ μιά τυπική ἀπάντηση» ἀπ᾿ αὐτό τό δυσάρεστο γεγονός. Μ᾿ αὐτό τό ὄχι καί τόσο εὔκολο καθῆκον καταπιάστηκαν ὁ Λ. Μ. καί ὁ Φ. Ντ.

Ἐμεῖς δέν πρόκειται ν᾿ ἀσχοληθοῦμε μέ τούς μικροκαυγάδες τῶν λικβινταριστῶν. Ἐκεῖνο πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ εἶναι μόνο ἡ ἄποψη τοῦ ζητήματος πού ἔχει ὀργανωτικοπολιτική σημασία.

Οἱ λικβινταριστές λένε: πολύ καλά, οἱ λεττονοί μαρξιστές ἀποχώρησαν ἀπό τό «συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου», ὡστόσο ὅμως δέν προσχώρησαν στούς «λενινιστές».

Πολύ σωστά, κύριοι! Οἱ λεττονοί μαρξιστές ἔμειναν πραγματικά *οὐδέτεροι*. Στά πρῶτα κιόλας ἄρθρα μας εἴπαμε, σχετικά μέ τίς ἀποφάσεις τῶν λεττονῶν, ὅτι οἱ λεττονοί ἔκαναν *μόνο τό πρῶτο βῆμα*, ὅτι γιά νά μιλήσουμε γενικά, ἐνήργησαν σάν *συμφιλιωτές* *.

Ὅμως σκέφτηκαν ἄραγε οἱ λικβινταριστές ποιό συμπέρασμα βγαίνει ἀπ᾿ αὐτό τό γεγονός;

Ἄν οἱ λεττονοί εἶναι πραγματικά συμφιλιωτές, ἄν εἶναι ὀπαδοί τῆς ἑνότητας μέ κάθε θυσία, ἄν εἶναι οὐδέτεροι στήν ὀργανωτική πάλη, *τότε τόσο πιό πολύ θά πονέσει τούς λικβινταριστές* ὁ πολιτικός χαρακτηρισμός πού ἔδοσαν στό λικβινταρισμό οἱ λεττονοί μαρξιστές μέ τίς συμφιλιωτικές διαθέσεις τους.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 22-26, 27-30. *Ἡ Σύντ.*

Καί ὁ χαρακτηρισμός αὐτός ἀπό πολιτική ἄποψη εἶναι ἀπόλυτα σαφής καί χωρίς διφορούμενα. Οἱ λεττονοί ἐργάτες ἐπιδοκίμασαν ἀνεπιφύλακτα τήν παλιά ἀπόφαση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία *ὁ λικβινταρισμός εἶναι ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό προλεταριάτο*. Δήλωσαν ὅτι τό νά ἑνωθεῖ κανείς μέ τούς λικβινταριστές σημαίνει νά περιπέσει «σέ ἰδεολογικοπολιτική ἐξάρτηση ἀπό τούς λικβινταριστές».

Ναί, κύριοι Λ. Μ. καί Φ. Ντ., οἱ λεττονοί ἔμειναν πραγματικά οὐδέτεροι, ναί, δέν ἀπαλλάχτηκαν ἀκόμη ἀπό τίς «συμφιλιωτικές» ἐλπίδες, ναί, δέν ἔβγαλαν ἀκόμη ὅλα τά πρακτικά συμπεράσματα ἀπό τή θέση τους, ναί, φέρθηκαν ἀκόμη πολύ μαλακά στίς ὁμάδες πού σᾶς ὑπερασπίζουν. Μά ἀπ' αὐτούς ἀκριβῶς τούς μαλακούς καί οὐδέτερους ἀνθρώπους ἀκούσατε τή δήλωση ὅτι ἡ λικβινταριστική σας γραμμή ἐκφράζει ἁπλῶς καί μόνο τήν ἐπιροή τῆς *ἀστικῆς τάξης* στά καθυστερημένα στρώματα τῶν ἐργατῶν.

Ἀπό τά ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα τῶν ἑβραίων λικβινταριστῶν «Τσάιτ» [41] μπορεῖ νά δεῖ κανείς μέ τί διασκεδαστικό τρόπο μπερδεύτηκαν οἱ λικβινταριστές στήν ἐκτίμηση τῶν ἀποφάσεων τῶν λεττονῶν. Σέ μακροσκελέστατα ἄρθρα αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας ὁ κ. Ἰόνοφ μᾶς λέει ὅτι οἱ «σύντροφοι λεττονοί δέν εἶναι ὑπέρ τῆς διάσπασης, ἀλλά ἀντίθετα εἶναι οἱ πιό δριμεῖς ἀντίπαλοι μιᾶς τέτιας τακτικῆς».

Μά ὁ ἴδιος πάλι συγγραφέας δηλώνει ὅτι «τό γενικό πνεῦμα τῆς ἀπόφασης (τῶν λεττονῶν) εἶναι χωρίς καμιά ἀμφιβολία λενινιστικό. Ἡ δομή τῆς ἀπόφασης αὐτῆς διάκειται ἐχθρικά πρός τό λικβινταρισμό, στηρίζεται στήν ἀναγνώριση τῆς ἀνάγκης νά καταπολεμηθεῖ ὁ λικβινταρισμός» («Τσάιτ», ἀρ. φύλ. 14).

Συμφωνεῖστε, κύριοι λικβινταριστές, μεταξύ σας καί γράψτε κάπως τά ἴδια.

Οἱ λικβινταριστές ἐλπίζουν ὅτι οἱ λεττονοί θά κάνουν ἀκόμη *ἕνα βῆμα πρός τά πίσω*, πρός τό λικβινταρισμό. Ἐμεῖς ἐλπίζουμε ὅτι θά κάνουν ἕνα βῆμα πρός τά μπρός, πρός τίς θέσεις τῶν ρώσων μαρξιστῶν. Τίνος οἱ ἐλπίδες θά δικαιωθοῦν, θά τό δείξει ἡ ζωή. Ἐμεῖς εἴμαστε ἥσυχοι καί ἐμπιστευόμαστε στήν πορεία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Λεττονίας καί ὅλης τῆς Ρωσίας. Τή στιγμή αὐτή ὅμως ἐπιτεύχθηκε ἕνα πράγμα: οἱ λεττονοί ἔδοσαν θανάσιμο χτύπημα στό «συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου» καί χαρακτήρισαν τό λικβινταρισμό ἀστικό ρεῦμα.

Λίγα λόγια ἀκόμη γιά τήν ἀπόφαση τῶν λεττονῶν ἀναφορικά μέ τή διάσπαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς

ὁμάδας. Οἱ 6 λικβινταριστές βουλευτές δέν ἔδοσαν ἄμεση ἀπάντηση στό ἐρώτημα, ἄν δέχονται ἤ ὄχι τούς ὅρους τῶν λεττονῶν. Μέ τή βοήθεια τοῦ κ. Φ. Ντ. «μᾶς παίζουν τόν παπά», ὅπως λέει ὁ λόγος. Μά δέν θά τό πετύχουν.

Πάρτε τά «ἐπιχειρήματα» τοῦ κ. Φ. Ντ. Τοῦ παραθέτουν τήν ἀπόφαση τοῦ 1908 (πού *ἐπιδοκιμάστηκε* ἀπό τούς λεττονούς) ἐνάντια στήν ἕνωση μέ τό κόμμα τοῦ Γιαγγέλο. Κι' αὐτός ἀπαντάει μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι στήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς δεύτερης Δούμας ἔγιναν δεκτοί... οἱ λιθουανοί σοσιαλδημοκράτες. Ὑπάρχει μόνο μιά «μικρή» διαφορά: ὅτι οἱ μαρξιστές τῆς Ρωσίας ἀποφάσισαν ἐπανειλημμένα *νά ἑνωθοῦν* μέ τούς λιθουανούς, ἐνῶ γιά τό ΠΠΣ πῆραν ἀπόφαση *νά μήν ἑνωθοῦν* μαζί του, γιατί τό κόμμα αὐτό *δέν* εἶναι μαρξιστικό. Ἡ διαφορά βρίσκεται στό γεγονός ὅτι οἱ λιθουανοί βουλευτές τῆς Δούμας εἶχαν ἐκλεγεῖ μέ τήν πλήρη ὑποστήριξη ὅλων τῶν κατά τόπους σοσιαλδημοκρατῶν, ἐνῶ ὁ Γιαγγέλο εἶχε ἐκλεγεῖ *ἐνάντια* στή θέληση τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν, *ἐνάντια* στή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν ἐκλεκτόρων.

Οἱ λεττονοί ἔθεσαν σάν ὅρο γιά τήν ἑνότητα τήν ἀναγνώριση τῶν ἀποφάσεων πού ψήφισε ὁλόκληρο τό κόμμα στά 1908 καί 1910 καί πού καταδίκασαν τό λικβινταρισμό σάν *ἀστικό* ρεῦμα. Δέχεται ἄραγε αὐτό τόν ὅρο ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε; Τί ἔχει νά πεῖ σχετικά μ' αὐτό ὁ ὑπερασπιστής της κ. Φ. Ντ.; Τίποτ' ἄλλο, παρά μόνο ὅτι «ἡ ἔλλειψη χώρου δέν μᾶς ἐπιτρέπει (δηλ. σ' αὐτόν) νά σταθοῦμε» σ' αὐτές τίς ἀποφάσεις τοῦ συνόλου τοῦ κόμματος.

Τί νά γίνει, θά περιμένουμε ὥσπου νά βρεῖ ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» περισσότερο ἐλεύθερο χῶρο, γιά νά μᾶς πεῖ, ἐπιτέλους, ποιά εἶναι ἡ στάση αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας ἀπέναντι στίς ἀποφάσεις τοῦ 1908 καί 1910, πού ἔγιναν δεκτές ἀπό τό γενικό σύνολο τῶν μαρξιστῶν καί πού χαρακτηρίζουν τό λικβινταρισμό σάν ἀστικό ρεῦμα.

Καί οἱ ἐργάτες, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, θά βγάλουν ἀπ' αὐτές τίς ὑπεκφυγές τῶν λικβινταριστῶν τά συμπεράσματά τους καί θά πειστοῦν ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι νεκροί γιά τήν ὑπόθεση τοῦ μαρξισμοῦ.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 62,
16 τοῦ 'Απρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Οἱ φιλελεύθεροί μας δέν θέλουν καθόλου ν' ἀναγνωρίσουν τό γεγονός ὅτι ὥς τώρα ἀκόμη στό ρωσικό χωριό ἐξακολουθεῖ νά ἐφαρμόζεται σέ ἐξαιρετικά πλατιά κλίμακα τό σύστημα τῆς δουλοπαροικίας. Ἡ δουλοπαροικία εἶναι ἀκόμη ζωντανή. Γιατί, ὅταν ὁ μισοεξαθλιωμένος ἀγρότης δουλεύει γιά τόν τσιφλικά μέ τά σακατεμένα ζῶα του καί τά ἐργαλεῖα του, γιατί εἶναι ὑποδουλωμένος μέ τά δάνεια πού πῆρε σέ χρῆμα ἤ μέ τή μίσθωση τῆς γῆς, ἔχουμε τήν οἰκονομική οὐσία τοῦ συστήματος τῆς δουλοπαροικίας.

Στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ ὁ ἐργάτης δέν ἔχει οὔτε γῆ, οὔτε ἐργαλεῖα δουλιᾶς. Στό σύστημα τῆς δουλοπαροικίας, ὁ ἐκμεταλλευόμενος δουλευτής ἔχει καί γῆ καί ἐργαλεῖα δουλιᾶς, ὅλα ὅμως αὐτά χρησιμεύουν ἴσα-ἴσα γιά νά τόν ὑποδουλώνουν, γιά *νά τόν δένουν* στόν «ἀφέντη-τσιφλικά».

Καί νά πού ἀπό τό τεῦχος τοῦ Μάρτη τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ» [42], γνωστοῦ γιά τά κηρύγματα *σεβασμοῦ* πρός τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία, *ξέφυγε ἀπό παραδρομή* ἡ ἀλήθεια.

«Ἡ χειμωνιάτικη μίσθωση — διαβάζουμε σ' αὐτό τό περιοδικό — δέν εἶναι μήπως παραλογισμός στόν αἰώνα μας, τόν αἰώνα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καί τῶν ἀεροπλάνων; Καί ὅμως αὐτή ἡ μορφή δουλείας καί ὑποδούλωσης ἐξακολουθεῖ νά ἀκμάζει καί σήμερα ἀκόμη καί νά παίζει τό ρόλο τῆς βδέλας πάνω στόν ὀργανισμό τοῦ ἀγρότη.

Ἡ χειμωνιάτικη μίσθωση εἶναι ἕνα περίεργο καί χαρακτηριστικό φαινόμενο γιά τή Ρωσία. Διατήρησε μ' ὅλη τή φρεσκάδα του τό δουλοπάροικο ὅρο «ὑπόχρεοι» ἀγρότες».

Αὐτά δέν τά γράφει κανένα «ἀριστερό» ὄργανο, μά τό περιοδικό τῶν ἀντεπαναστατῶν φιλελευθέρων!

Σύμφωνα μέ τά τοπικά στοιχεῖα πού ἔχουμε γιά τήν ἄνοιξη τοῦ 1913, ὁ ἀριθμός τῶν «ὑπόχρεων» νοικοκυριῶν φτάνει κάποτε

τά 56 %, ὅπως λογουχάρη στό κυβερνεῖο τοῦ Τσερνίγκοφ, δηλ. σχεδόν τά *τρία πέμπτα* τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοικοκυριῶν. Καί στή χειμωνιάτικη μίσθωση ὁ ἀγρότης πληρώνεται γιά τή δουλιά του *δυό καί τρεῖς* φορές λιγότερο ἀπ' ὅ,τι στήν καλοκαιρινή μίσθωση.

Μπροστά μας ἔχουμε μιά σκλαβιά καθαρά δουλοπάροικου τύπου καί μιά ἀπέραντη φτώχια τῶν ἀγροτῶν, παράλληλα μέ τίς «προόδους» πού σημειώθηκαν μέ τά ὄτρουμπ, τή χορτοσπορά, τήν εἰσαγωγή μηχανῶν κτλ., πού προκαλοῦν τόσο θαυμασμό σέ ὁρισμένους ἀφελεῖς. Στήν πραγματικότητα οἱ πρόοδοι αὐτές, ἐφόσον διατηρεῖται ἡ ἀπελπιστική φτώχια καί ἡ σκλαβιά τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν, χειροτερεύουν ἁπλῶς τή θέση τους, ὀξύνουν τήν ἀναπόφευκτη κρίση, μεγαλώνουν τήν ἀντίθεση ἀνάμεσα στίς ἀπαιτήσεις τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ καί τή βάρβαρη, μεσαιωνική, ἀσιατική «χειμωνιάτικη μίσθωση».

Τό μισακάρικο, ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς γιά τή μισή σοδιά ἤ ἡ συγκομιδή τοῦ χόρτου μέ τή συμφωνία νά παίρνει ὁ θεριστής μιά θημωνιά στίς τρεῖς («τριτάρικο») εἶναι ἐπίσης καθαρό ὑπόλειμμα δουλοπαροικίας. Ἡ ἔκταση τῆς γῆς πού καλλιεργοῦν μισακάρικα οἱ ἀγρότες φτάνει στίς διάφορες περιοχές τῆς Ρωσίας καί σύμφωνα μέ τά τελευταῖα στοιχεῖα τά 21-68% τῆς ἰδιόκτητης γῆς τῶν ἀγροτῶν. Καί ἡ ἔκταση τῶν λιβαδιῶν πού κοσίζονται μισακάρικα εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερη: ἀπό τά 50 ὥς τά 185% τῆς ἰδιόκτητης γῆς τῶν ἀγροτῶν!..

«Σέ ὁρισμένες περιπτώσεις — διαβάζουμε στό μετριοπαθές περιοδικό τῶν φιλελευθέρων — ἐκτός ἀπό τήν πληρωμή τῆς γῆς μέ τή μισή σοδιά καί τῶν λιβαδιῶν μέ τά δυό τρίτα, ὁ ἀγρότης πού μισθώνει μισακάρικα εἶναι ὑποχρεωμένος *νά δουλέψει δωρεάν* 1-2 βδομάδες στό τσιφλίκι, τίς περισσότερες φορές μέ τό ἄλογο καί τό παιδί του».

Σέ τί διαφέρουν ὅλα αὐτά ἀπό τή δουλοπαροικία; Ὁ ἀγρότης δουλεύει δωρεάν γιά τόν τσιφλικά, παίρνοντας ἀπ' αὐτόν γῆ μισακάρικα!

Οἱ φιλελεύθεροί μας ἐξετάζουν διαρκῶς τό «ἀγροτικό πρόβλημα» ἀπό τήν ἄποψη ὅτι οἱ ἀγρότες ἔχουν «λιγοστή γῆ» ἤ ἀπό τήν ἄποψη ὅτι εἶναι ἀνάγκη «νά ὀργανωθεῖ ἡ ζωή τους ἀπό τό κράτος» ἤ νά τούς παραχωρηθεῖ γῆ μέ τό ἕνα ἤ τό ἄλλο «μέτρο» (σ' αὐτό τό λάθος πέφτουν καί οἱ ναρόντνικοι). Μιά τέτια ἄποψη εἶναι ριζικά λαθεμένη. Ἐδῶ πρόκειται ἁπλά καί μόνο γιά τήν ταξική πάλη στή βάση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῆς δουλοπαροικίας. Ἐφόσον διατηρεῖται ἡ σημερινή γαιοκτησία τῶν

τσιφλικάδων, εἶναι *ἀναπόφευκτη* ἡ διατήρηση τῆς ὑποδούλωσης, τῆς δουλοπαροικίας καί, κατά τήν ἔκφραση τῆς «Ρούσκαγια Μίσλ», τῆς δουλείας. Πρός αὐτή τήν κατεύθυνση δέν πρόκειται νά βοηθήσει καμιά «μεταρύθμιση» καί καμιά πολιτική ἀλλαγή. Ἐδῶ πρόκειται γιά τή γαιοκτησία μιᾶς τάξης πού κάνει κάθε «πρόοδο» νά συντελεῖται μέ ρυθμούς χελώνας, πού μετατρέπει τή μάζα τῶν ἀγροτῶν σέ ἐξουθενωμένους καί δεμένους μέ τόν «ἀφέντη» πένητες.

Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά «καταναλωτικό» ἤ γιά «παραγωγικό» μέτρο (ὅλα αὐτά εἶναι ἀνοησίες τῶν ναρόντνικων), δέν πρόκειται γιά τή «λιγοστή γῆ», οὔτε γιά «παραχώρηση γῆς», ἀλλά γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ ταξικοῦ ζυγοῦ τῆς δουλοπαροικίας, πού ἐμποδίζει τήν ἀνάπτυξη τῆς καπιταλιστικῆς χώρας. Ἔτσι καί μόνο ἔτσι μπορεῖ νά καταλάβει κανείς τή γνωστή «παροιμία» γιά τό «κῆτος» τῶν συνειδητῶν ρώσων ἐργατῶν.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 66,
20 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας συνδέεται ἀναπόσπαστα μέ τήν ἱστορία τοῦ δημοκρατικοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Γι' αὐτό, μόνο ὅταν ξέρει κανείς τά βασικά στάδια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος, μπορεῖ νά καταλάβει πραγματικά γιατί ἡ προετοιμασία καί ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἐργατικοῦ τύπου ἀκολούθησε αὐτόν κι' ὄχι ἕναν ἄλλο ὁποιονδήποτε δρόμο.

Τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς Ρωσίας πέρασε ἀπό τρία βασικά στάδια, πού ἀντιστοιχοῦν στίς τρεῖς βασικές τάξεις τῆς ρωσικῆς κοινωνίας, οἱ ὁποῖες ἔβαλαν τή σφραγίδα τους στό κίνημα: 1) περίοδος τῶν εὐγενῶν, ἀπό τό 1825 ὥς τό 1861 περίπου· 2) περίοδος τῶν ραζνοτσίντσι ἤ ἀστικοδημοκρατική, ἀπό τό 1861 ὥς τό 1895 περίπου· 3) προλεταριακή, ἀπό τό 1895 ὥς τά σήμερα.

Οἱ πιό ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς περιόδου τῶν εὐγενῶν ἦταν οἱ δεκεμβριστές καί ὁ Χέρτσεν. Τήν ἐποχή ἐκείνη μέσα στίς συνθῆκες τῆς δουλοπαροικίας δέν μποροῦσε νά γίνει κάν λόγος γιά ξεχώρισμα τῆς ἐργατικῆς *τάξης* ἀπό τή γενική μάζα τῶν δουλοπάροικων, τοῦ «λαουτζίκου», τῶν «κατώτατων» *τάξεων* χωρίς δικαιώματα. Πρόδρομος τοῦ ἐργατικοῦ τύπου (προλεταριακοῦ-δημοκρατικοῦ ἤ σοσιαλδημοκρατικοῦ) ἦταν τότε ὁ πανδημοκρατικός παράνομος τύπος μ' ἐπικεφαλῆς τό «Κόλοκολ» [43] τοῦ Χέρτσεν.

Ὅπως οἱ δεκεμβριστές ἄνοιξαν τά μάτια τοῦ Χέρτσεν, ἔτσι κι' ὁ Χέρτσεν καί τό «Κόλοκόλ» του βοήθησαν νά ξυπνήσουν οἱ *ραζνοτσίντσι*, οἱ μορφωμένοι ἐκπρόσωποι τῆς φιλελεύθερης καί δημοκρατικῆς ἀστικῆς τάξης, πού δέν ἀνῆκαν στούς εὐγενεῖς, ἀλλά στούς ὑπάλληλους, στούς μικροαστούς, στούς ἐμπόρους καί στήν ἀγροτιά. Πρόδρομος τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐκτόπισης τῶν εὐγενῶν ἀπό τούς ραζνοτσίντσι στό ἀπελευθερωτικό μας κί-

νημα ἦταν ἀπό τόν καιρό ἀκόμη τῆς δουλοπαροικίας ὁ Β. Γκ. Μπελίνσκι. Τό περίφημό του «Γράμμα πρός τόν Γκόγκολ» [44] πού συνόψιζε τή φιλολογική δράση τοῦ Μπελίνσκι, ἦταν ἕνα ἀπό τά καλύτερα ἔργα τοῦ παράνομου δημοκρατικοῦ τύπου, πού διατηροῦν καί σήμερα ζωντανή τήν ἀξία τους κι' ἔχουν τεράστια σημασία.

Ἡ πτώση τῆς δουλοπαροικίας προκάλεσε τήν ἐμφάνιση τοῦ ραζνοτσίνετς, πού ἦταν ὁ κύριος, ὁ μαζικός ἀγωνιστής τόσο τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος γενικά, ὅσο καί τοῦ δημοκρατικοῦ παράνομου τύπου εἰδικά. Ὁ ναροντνικισμός ἔγινε ἡ κυρίαρχη κατεύθυνση, πού ἀνταποκρινόταν στήν ἄποψη τοῦ ραζνοτσίνετς. Ὁ ναροντνικισμός δέν μπόρεσε ποτέ σάν κοινωνικό ρεῦμα νά χωρίσει τίς εὐθύνες του ἀπό τό φιλελευθερισμό ἀπό τά δεξιά καί τόν ἀναρχισμό ἀπό τ' ἀριστερά. Ὁ Τσερνισέβσκι, ὅμως, πού ἀνάπτυξε ὕστερα ἀπό τόν Χέρτσεν τίς ἀπόψεις τῶν ναρόντνικων, ἔκανε ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός σέ σχέση μέ τόν Χέρτσεν. Ὁ Τσερνισέβσκι ἦταν πολύ πιό συνεπής καί μαχητικός δημοκράτης. Τά ἔργα του διαπνέονται ἀπό τό πνεῦμα τῆς ταξικῆς πάλης. Ἀκολουθοῦσε αὐστηρά τή γραμμή τοῦ ξεσκεπάσματος τῶν προδοσιῶν τοῦ φιλελευθερισμοῦ, πού ὥς τά σήμερα εἶναι μισητή στούς καντέτους καί στούς λικβινταριστές. Ἦταν ἐξαιρετικά βαθύς κριτικός τοῦ καπιταλισμοῦ παρόλο τόν οὐτοπικό σοσιαλισμό του.

Ἡ ἐποχή τοῦ 1860-1880 ἔχει νά παρουσιάσει μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό παράνομα ἔντυπα μέ μαχητικό δημοκρατικό καί οὐτοπιστικό-σοσιαλιστικό περιεχόμενο, πού ἀρχίζουν πιά νά φτάνουν στίς «μάζες». Κι' ἀνάμεσα στούς ἀγωνιστές ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τήν πιό ἐπιφανή θέση κατέχουν οἱ ἐργάτες Πιότρ Ἀλεξέγεφ, Στεπάν Χαλτούριν καί ἄλλοι. Ὅμως μέσα στό γενικό χείμαρο τοῦ ναροντνικισμοῦ δέν μποροῦσε νά ξεχωρίσει τό προλεταριακό-δημοκρατικό ρεῦμα. Ὁ ξεχωρισμός του ἔγινε δυνατός μόνο ὅταν ἀποκρυσταλλώθηκε ἰδεολογικά ἡ κατεύθυνση τοῦ ρωσικοῦ μαρξισμοῦ (ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς», 1883) κι' ἄρχισε ἕνα ἀδιάκοπο ἐργατικό κίνημα, πού διατηροῦσε σύνδεση μέ τή σοσιαλδημοκρατία (ἀπεργίες τῆς Πετρούπολης στά 1895-1896).

Πρίν περάσουμε ὅμως σ' αὐτή τήν ἐποχή, ἀπό τήν ὁποία ἀρχίζει οὐσιαστικά τή ζωή του ὁ ἐργατικός τύπος στή Ρωσία, θά παραθέσουμε στοιχεῖα πού δείχνουν παραστατικά τήν *ταξική* διάκριση ἀνάμεσα στά κινήματα τῶν τριῶν ἱστορικῶν περιόδων πού ἀναφέραμε παραπάνω. Τά στοιχεῖα αὐτά ἀναφέρονται στό χωρισμό κατά στρώματα καί ἐπαγγέλματα (κατά τάξεις) τῶν προ-

σώπων πού δικάστηκαν γιά ἀδικήματα κατά τῆς ἀσφάλειας τοῦ κράτους (πολιτικά) *. Ἀπό 100 τέτια πρόσωπα ἦταν:

	εὐγενεῖς	μικροαστοί καί ἀγρότες	ἀγρότες	ἐργάτες	διανοούμενοι
Τό 1827-1846	76	23	;	;	;
» 1884-1890	30,6	46,6	7,1	15,1	73,2
» 1901-1903	10,7	80,9	9,0	46,1	36,7
» 1905-1908	9,1	87,7	24,2	47,4	28,4

Στήν περίοδο τῶν εὐγενῶν, τῆς δουλοπαροικίας (1827-1846) ἡ τεράστια πλειονότητα (76 %) τῶν «ἐνόχων πολιτικοῦ ἀδικήματος» ἀποτελεῖται ἀπό εὐγενεῖς πού εἶναι μιά ἀσήμαντη μειοψηφία μέσα στόν πληθυσμό. Στήν περίοδο τῶν ναρόντνικων, τῶν ραζνοτσίντσι (1884-1890· γιά τό 1860-1880 δέν ὑπάρχουν δυστυχῶς παρόμοια στοιχεῖα) οἱ εὐγενεῖς περνᾶνε σέ δεύτερη μοίρα, πάντως ὅμως ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά ἀντιπροσωπεύουν πολύ μεγάλο ποσοστό (30,6 %). Ἡ διανόηση ἀποτελεῖ τή συντριπτική πλειοψηφία (73,2 %) τῶν ὀπαδῶν τοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος.

Στήν περίοδο 1901-1903, πού εἶναι ἀκριβῶς ἡ περίοδος τῆς πρώτης πολιτικῆς μαρξιστικῆς ἐφημερίδας, τῆς *παλιᾶς* «Ἴσκρα[45]», ἔχουμε πιά *ὑπεροχή* τῶν ἐργατῶν (46,1 %) ἀπέναντι στή διανόηση (36,7 %) καί πλήρη ἐκδημοκρατισμό τοῦ κινήματος (10,7 % εὐγενεῖς καί 80,9 % «μή προνομιοῦχοι»).

Στό σημεῖο αὐτό θά προτρέξουμε, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἡ περίοδος τοῦ πρώτου μαζικοῦ κινήματος (1905-1908) παρουσιάζει μιά ἀλλαγή *μόνο*: ἐκτοπίζεται ἡ διανόηση (28,4 % ἔναντι 36,7 %) ἀπό τήν ἀγροτιά (24,2 % ἔναντι 9,0 %).

Θεμελιωτής τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Ρωσία εἶναι ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς», πού σχηματίστηκε στό ἐξωτερικό τό 1883. Τά φιλολογικά ἔργα αὐτῆς τῆς ὁμάδας, πού τυπώνονταν στό ἐξωτερικό, χωρίς νά περνᾶνε ἀπό λογοκρισία, ἄρχισαν γιά πρώτη φορά νά ἐκθέτουν συστηματικά καί μέ ὅλα τά πρακτικά συμπεράσματα τίς ἰδέες τοῦ μαρξισμοῦ, πού, ὅπως ἔδειξε ἡ πείρα ὅλου τοῦ κόσμου, εἶναι οἱ μόνες πού ἐκφράζουν σωστά τήν οὐσία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τά καθήκοντά του. Μέσα σέ 12 χρόνια, ἀπό τό 1883 ὥς τό 1895, ἡ μοναδική σχεδόν προσπάθεια νά δημιουργηθεῖ σοσιαλδημοκρατικός ἐργατικός τύπος στή Ρωσία, ἦταν ἡ ἔκδοση τό 1885 τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι» στήν Πετρούπολη, φυσικά, παρά-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 399-401. *Ἡ Σύντ.*

νομα. Βγῆκαν ὅμως μόνο 2 φύλλα αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας. Ἡ ἔλλειψη μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος δέν ἔδινε τή δυνατότητα νά ἀναπτυχθεῖ πλατιά ὁ ἐργατικός τύπος.

Ἀπό τό 1895-1896, ἀπό τόν καιρό τῶν περίφημων ἀπεργιῶν τῆς Πετρούπολης, ἀρχίζει τό μαζικό ἐργατικό κίνημα μέ τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἀκριβῶς αὐτή ἡ ἐποχή εἶναι στήν κυριολεξία ἡ ἐποχή τῆς ἐμφάνισης τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία. Τά κυριότερα ἐργατικά ἔντυπα ἦταν τότε οἱ παράνομες προκηρύξεις, πού οἱ περισσότερες δέν ἦταν τυπωμένες, ἀλλά πολυγραφημένες κι' ἀφιερωμένες στήν «οἰκονομική» (καθώς καί στή μή οἰκονομική) ζύμωση, δηλ. στή διατύπωση τῶν ἀναγκῶν καί τῶν διεκδικήσεων τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐργοστασίων καί κλάδων τῆς βιομηχανίας. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ τύπος αὐτός δέν θά μποροῦσε νά ὑπάρχει χωρίς τήν πιό δραστήρια συμμετοχή τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν στή σύνταξη καί στή διάδοση αὐτῶν τῶν ἐντύπων. Ἀπό τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, πού δροῦσαν ἐκεῖνο τόν καιρό, μποροῦμε ν' ἀναφέρουμε τό ὄνομα τοῦ Βασίλι Ἀντρέγεβιτς Σελγκουνόφ, πού ἀργότερα τυφλώθηκε καί δέν μποροῦσε πιά νά δρᾶ μέ τήν παλιά του δραστηριότητα, καί τοῦ Ἰβάν Βασίλιεβιτς Μπάμπουσκιν, φλογεροῦ «ἰσκριστῆ» (1900-1903) καί «μπολσεβίκου» (1903-1905), πού τουφεκίστηκε γιά τή συμμετοχή του στήν ἐξέγερση τῆς Σιβηρίας στά τέλη τοῦ 1905 ἤ στίς ἀρχές τοῦ 1906.

Τίς προκηρύξεις τίς ἔβγαζαν σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, κύκλοι καί ὀργανώσεις πού ἀπό τά τέλη τοῦ 1895 ἄρχισαν στό μεγαλύτερό τους μέρος νά παίρνουν τό ὄνομα «Ἕνωση τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1898 τό συνέδριο τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων ἵδρυσε τό «Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας» [46].

Ὕστερα ἀπό τίς προκηρύξεις ἄρχισαν νά ἐμφανίζονται παράνομες ἐργατικές ἐφημερίδες. Στήν Πετρούπολη λ.χ. ἐμφανίστηκε τό 1897 ἡ «Σ. Πετερμπούργκσκι Ραμπότσι Λιστόκ» [47] καί ἐπίσης στήν ἴδια πόλη ἡ «Ραμπότσαγια Μίσλ», πού μεταφέρθηκε σέ λίγο στό ἐξωτερικό. Ἀπό τότε ὑπάρχουν σχεδόν διαρκῶς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ἐφημερίδες, πού βγαίνουν παράνομα ὥς τήν ἐπανάσταση. Ἐννοεῖται ὅτι τίς καταστρέφουν συνεχῶς, ὅμως ἐμφανίζονται ξανά καί ξανά σ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας.

Ὅλες αὐτές οἱ ἐργατικές προκηρύξεις καί οἱ σοσιαλδημοκρατικές ἐφημερίδες ἐκείνου τοῦ καιροῦ, δηλ. πρίν ἀπό 20 χρόνια, εἶναι οἱ ἄμεσοι πρόδρομοι τοῦ σημερινοῦ ἐργατικοῦ τύπου: οἱ

ἴδιες «ἀποκαλύψεις» γιά τίς συνθῆκες δουλιᾶς στό ἐργοστάσιο, τό ἴδιο χρονικό τοῦ «οἰκονομικοῦ» ἀγώνα, τό ἴδιο θεμελιακό φώτισμα τῶν καθηκόντων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος μέ τό πρίσμα τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ συνεποῦς δημοκρατισμοῦ, τέλος, *οἱ ἴδιες δυό βασικές κατευθύνσεις*, ἡ μαρξιστική καί ἡ ὀπορτουνιστική, στόν ἐργατικό Τύπο.

Γεγονός ἀξιοσημείωτο, πού ὥς τά σήμερα δέν ἐκτιμήθηκε ἀκόμη ὅσο ἔπρεπε, εἶναι ὅτι μόλις γεννήθηκε τό *μαζικό* ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας (1895-1896), παρουσιάστηκε ἀμέσως καί ὁ χωρισμός σέ μαρξιστική καί σέ ὀπορτουνιστική κατεύθυνση, χωρισμός πού ἀλλάζει μορφή, φυσιογνωμία κτλ., μά παραμένει στήν οὐσία ὁ ἴδιος ἀπό τό 1894 ὥς τό 1914. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὑπάρχουν βαθιές κοινωνικές, ταξικές ρίζες γιά νά γεννηθεῖ ἕνας τέτιος ἀκριβῶς χωρισμός καί ὄχι ὁποιοσδήποτε ἄλλος καί μιά τέτια ἐσωτερική πάλη ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες.

Ἡ «Ραμπότσαγια Μίσλ», πού ἀναφέραμε παραπάνω, ἐκπροσωποῦσε τήν *ὀπορτουνιστική* κατεύθυνση ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, τό λεγόμενο «οἰκονομισμό». Στίς συζητήσεις τῶν κατά τόπους στελεχῶν τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἡ κατεύθυνση αὐτή ἄρχισε νά διαφαίνεται ἤδη ἀπό τό 1894-1895. Στό ἐξωτερικό ὅμως, ὅπου τό ξύπνημα τῶν ρώσων ἐργατῶν ὁδήγησε σέ μιά τεράστια ἄνθιση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς φιλολογίας ἀκόμη ἀπό τό 1896, ἡ ἐμφάνιση καί ἡ συσπείρωση τῶν «οἰκονομιστῶν» ἔληξε μέ διάσπαση τήν ἄνοιξη τοῦ 1900 (δηλ. πρίν ἀκόμη ἐμφανιστεῖ ἡ «Ἴσκρα», πού τό πρῶτο φύλλο της βγῆκε στά τέλη τοῦ 1900).

Ἡ ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στήν εἰκοσαετία 1894-1914 εἶναι ἡ ἱστορία δυό κατευθύνσεων μέσα στό ρωσικό μαρξισμό καί στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία (πιό σωστά στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας). *Γιά νά καταλάβει* κανείς τήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας, πρέπει νά ξέρει ὄχι μόνο καί μάλιστα ὄχι τόσο τούς τίτλους τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ τύπου, τίτλους πού δέν λένε τίποτε στό σημερινό ἀναγνώστη, μά ἀντίθετα τόν παραπλανοῦν, ἀλλά τό *περιεχόμενο*, τό χαρακτήρα, τήν ἰδεολογική γραμμή τῶν διαφόρων μερίδων τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Κύρια ὄργανα τῶν «οἰκονομιστῶν» ἦταν ἡ «Ραμπότσαγια Μίσλ» (1897-1900) καί τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (1898-1901).

Ἐπικεφαλῆς τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ἦταν ὁ Μπ. Κριτσέβσκι, πού ἀργότερα πέρασε στούς συνδικαλιστές, ὁ Α. Μαρτίνοφ, ἐπιφανής μενσεβίκος καί τώρα λικβινταριστής καί ὁ Ἀκίμοφ, σήμερα «ἀνεξάρτητος σοσιαλδημοκράτης», πού σέ ὅλα τά οὐσιαστικά σημεῖα εἶναι σύμφωνος μέ τούς λικβινταριστές.

Πολέμιοι τῶν οἰκονομιστῶν στήν ἀρχή ἦταν μόνο ὁ Πλεχάνοφ καί ὅλη ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς» (τό περιοδικό «Ραμπότνικ» [48] κτλ.), μετά ἡ «Ἴσκρα» (ἀπό τό 1900 ὥς τόν Αὔγουστο τοῦ 1903, ὥς τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ). Ποιά ἦταν ἡ οὐσία τοῦ «οἰκονομισμοῦ»;

Στά λόγια οἱ «οἰκονομιστές» ὑπεράσπιζαν πολύ ἐνεργά τό μαζικό χαρακτήρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τήν ἀνεξάρτητη δράση τῶν ἐργατῶν, ἐπιμένοντας ὅτι ἡ «οἰκονομική» ζύμωση ἔχει πρωταρχική σημασία κι' ὅτι τό πέρασμα στήν πολιτική ζύμωση πρέπει νά γίνεται μαλακά ἤ βαθμιαῖα. Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ξαναβρίσκουμε ἐδῶ τά ἴδια ἀγαπημένα λόγια, μέ τά ὁποῖα προτιμοῦν κι' οἱ λικβινταριστές νά ἐπιδεικνύονται. Στήν πράξη ὅμως οἱ «οἰκονομιστές» ἀκολουθοῦσαν φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική, πού τήν οὐσία της τή διατύπωσε λακωνικά ὁ κ. Σ. Ν. Προκοπόβιτς, ἕνας ἀπό τούς τοτινούς ἡγέτες τοῦ «οἰκονομισμοῦ»: «γιά τούς ἐργάτες ἡ οἰκονομική καί γιά τούς φιλελευθέρους ἡ πολιτική πάλη». Στήν πράξη οἱ «οἰκονομιστές», πού ξεσήκωσαν τό μεγαλύτερο θόρυβο γύρω ἀπό τήν ἀνεξάρτητη δράση τῶν ἐργατῶν καί τό μαζικό κίνημα, ἀποτελοῦσαν τήν ὀπορτουνιστική μικροαστική-διανοουμενίστικη πτέρυγα μέσα στό ἐργατικό κίνημα.

Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, πού ἀπό τίς γραμμές τους προέρχονταν ἀκόμη ἀπό τό 1901-1903 οἱ 46 ἀπό τούς 100 δικαζόμενους γιά πολιτικά ἀδικήματα ἔναντι 37 διανοουμένων, τάχθηκε μέ τό μέρος τῆς *παλιᾶς* «Ἴσκρα» ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό. Στήν τρίχρονη (1901-1903) δράση της ἡ «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε καί τό πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί τίς βάσεις τῆς τακτικῆς του καί τίς μορφές συνένωσης τοῦ οἰκονομικοῦ καί τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα τῶν ἐργατῶν μέ βάση τό συνεπή μαρξισμό. Στά προεπαναστατικά χρόνια γύρω ἀπό τήν «Ἴσκρα» καί κάτω ἀπό τήν ἰδεολογική καθοδήγησή της ὁ ἐργατικός τύπος πῆρε τεράστια ἀνάπτυξη. Ὁ ἀριθμός τῶν παράνομων προκηρύξεων καί τῶν παράνομων τυπογραφείων ἦταν ἐξαιρετικά μεγάλος καί αὔξαινε γρήγορα σ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας.

Ἡ πλήρης νίκη τῆς «Ἴσκρα» ἐνάντια στόν «οἰκονομισμό», ἡ νίκη τῆς συνεποῦς προλεταριακῆς τακτικῆς ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική τακτική τῶν διανοουμένων τό 1903 προκάλεσε μιά νέα ἐντατική συρροή «συνοδοιπόρων» τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς γραμμές της καί ὁ ὀπορτουνισμός ἀναστήθηκε *πάνω στό ἔδαφος τοῦ ἰσκρισμοῦ*, σάν ἕνα μέρος του, μέ τή μορφή τοῦ «μενσεβικισμοῦ».

Ὁ μενσεβικισμός διαμορφώθηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Αὔγουστος τοῦ 1903) [49] ἀπό τή *μειοψηφία* τῶν «ἰσκριστῶν» (ἀπό δῶ καί ἡ ὀνομασία μενσεβικισμός) *καί ἀπό ὅλους τούς ὀπορτουνιστές ἀντίπαλους τῆς «Ἴσκρα»*. Οἱ «μενσεβίκοι» γύρισαν πίσω στόν «οἰκονομισμό», φυσικά μέ κάπως ἀνανεωμένη μορφή· ὅλοι οἱ «οἰκονομιστές» πού εἶχαν μείνει στό κίνημα, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Μαρτίνοφ, μπῆκαν στίς γραμμές τῶν «μενσεβίκων».

Κύριο ὄργανο τοῦ «μενσεβικισμοῦ» ἔγινε ἡ *νέα* «Ἴσκρα», πού ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1903 ἄρχισε νά βγαίνει μέ διαφορετική Σύνταξη [50]: «ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα «Ἴσκρα» βρίσκεται ὁλόκληρη ἄβυσος» — δήλωσε μέ εἰλικρίνεια ὁ τότε φλογερός μενσεβίκος Τρότσκι. Κύρια ὄργανα τῶν «μπολσεβίκων», πού ὑπεράσπιζαν τήν πιστή στήν παλιά «Ἴσκρα» τακτική τοῦ συνεποῦς μαρξισμοῦ, ἦταν οἱ ἐφημερίδες «Βπεριόντ» [51] καί «Προλετάρι» [52] (1905).

Τά χρόνια τῆς ἐπανάστασης, τά χρόνια 1905-1907, ἀποτέλεσαν τήν ἐπαλήθευση καί γιά τίς δυό βασικές κατευθύνσεις πού ἐμφανίστηκαν μέσα στή σοσιαλδημοκρατία καί τόν ἐργατικό τύπο, τή μενσεβίκικη καί τήν μπολσεβίκικη, ὡς πρός τήν πραγματική σύνδεσή τους μέ τίς μάζες καί τήν ἔκφραση τῆς τακτικῆς τῶν προλεταριακῶν μαζῶν. Ὁ νόμιμος σοσιαλδημοκρατικός τύπος δέν θά μποροῦσε νά ἐμφανιστεῖ ἀμέσως τό φθινόπωρο τοῦ 1905, ἄν ἡ δράση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, δράση στενά δεμένη μέ τίς μάζες, δέν εἶχε προετοιμάσει τό ἔδαφος γιά ἕναν τέτιο τύπο. Κι' ἄν ὁ νόμιμος σοσιαλδημοκρατικός τύπος ἦταν καί τό 1905 καί τό 1906 καί τό 1907 τύπος *τῶν δυό* κατευθύνσεων καί τῶν δυό ὁμάδων, αὐτό μέ τή σειρά του δέν μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ διαφορετικά, παρά μόνο σάν διαφορά ἀνάμεσα στή μικροαστική καί στήν προλεταριακή γραμμή πού ὑπῆρχε τήν ἐποχή ἐκείνη μέσα στό ἐργατικό κίνημα.

Ὁ νόμιμος ἐργατικός τύπος ἐμφανίστηκε καί στίς τρεῖς περιόδους τῆς ἀνόδου καί τῆς σχετικῆς «ἐλευθερίας»: καί τό φθινόπωρο τοῦ 1905 («Νόβαγια Ζίζν» [53] τῶν μπολσεβίκων, «Νατσάλο» [54] τῶν μενσεβίκων — ἀναφέρουμε μόνο τά κυριότερα ὄργανα ἀνάμεσα στά πολυάριθμα ἄλλα) καί τήν ἄνοιξη τοῦ 1906 («Βολνά», «Ἔχο» [55] κτλ. τῶν μπολσεβίκων, «Ναρόντναγια Ντούμα» [56] κ.ἄ. τῶν μενσεβίκων) καί τήν ἄνοιξη τοῦ 1907.

Τήν οὐσία τῆς μενσεβίκικης τακτικῆς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τήν ἔκφρασε τελευταῖα ὁ ἴδιος ὁ Λ. Μάρτοφ μέ τά λόγια: «ὁ μενσεβικισμός δέν ἔβλεπε ἄλλη δυνατότητα γόνιμης συμμετοχῆς τοῦ προλεταριάτου στή δοσμένη κρίση, ἐκτός ἀπό τήν ὑποστή-

ριξη ἀπομέρους του τῆς ἀστικοφιλελεύθερης δημοκρατίας στίς προσπάθειές της νά ἐκτοπίσει ἀπό τήν κρατική ἐξουσία τήν ἀντιδραστική μερίδα τῶν τάξεων πού εἶχαν τήν ἐξουσία — ὑποστήριξη πού τό προλεταριάτο ὀφείλει ὡστόσο νά δόσει, διατηρώντας πλήρη πολιτική «αὐτοτέλεια» («᾿Ανάμεσα στά βιβλία» τοῦ Ρουμπάκιν, τόμ. II, σελ. 772). Ἔ, λοιπόν, αὐτή ἡ τακτική τῆς «ὑποστήριξης» τῶν φιλελευθέρων σήμαινε ἀκριβῶς στήν πράξη *ἐξάρτηση* τῶν ἐργατῶν ἀπ᾿ αὐτούς, ἦταν στήν πράξη φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. ᾿Αντίθετα, ἡ τακτική τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἔκφραζε τήν ἀνεξαρτησία τοῦ προλεταριάτου μέσα στήν ἀστική κρίση, μέ τήν πάλη γιά νά ὁδηγηθεῖ ἡ κρίση αὐτή ὥς τό τέλος, μέ τό ξεσκέπασμα τῶν προδοσιῶν τοῦ φιλελευθερισμοῦ, μέ τή διαφώτιση καί τή συσπείρωση τῆς μικροαστικῆς τάξης (ἰδιαίτερα τοῦ χωριοῦ) σάν ἀντίβαρο σ᾿ αὐτές τίς προδοσίες.

Εἶναι γνωστό — καί τό ἀναγνώρισαν ἐπανειλημμένα οἱ ἴδιοι οἱ μενσεβίκοι μέχρι καί τούς σημερινούς λικβινταριστές, Κολτσόφ, Λεβίτσκι καί ἄλλους — ὅτι στά χρόνια αὐτά (1905-1907) οἱ ἐργατικές μάζες πῆγαν μέ τούς μπολσεβίκους. Ὁ μπολσεβικισμός ἔκφραζε τήν προλεταριακή οὐσία τοῦ κινήματος, ὁ μενσεβικισμός τήν ὀπορτουνιστική, τή μικροαστική-διανοουμενίστικη πτέρυγά του.

Δέν μποροῦμε ἐδῶ νά ἐπεκταθοῦμε σέ χαρακτηρισμούς τοῦ περιεχομένου καί τῆς σημασίας τῆς τακτικῆς καί τῶν δυό κατευθύνσεων τοῦ ἐργατικοῦ τύπου. Θά περιοριστοῦμε στό νά διαπιστώσουμε ἐπακριβῶς τά βασικά γεγονότα, νά καθορίσουμε τίς κύριες γραμμές τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης.

Ὁ ἐργατικός τύπος τῆς Ρωσίας ἔχει ἱστορία σχεδόν ἑνός αἰώνα· στήν ἀρχή ἔχει χαρακτήρα προπαρασκευαστικό, δηλ. ἡ ἱστορία του εἶναι ἱστορία τοῦ *μή* ἐργατικοῦ, τοῦ *μή* προλεταριακοῦ, ἀλλά τοῦ «πανδημοκρατικοῦ», δηλ. τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος· μετά ὅμως ἔχει τήν ἰδιαίτερη, τή δική του, τήν εἰκοσάχρονη ἱστορία τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας ἤ τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Πουθενά στόν κόσμο τό προλεταριακό κίνημα δέν γεννήθηκε καί δέν μποροῦσε νά γεννηθεῖ «μονομιᾶς», μέ καθαρή ταξική μορφή, νά ἐμφανιστεῖ στόν κόσμο ἕτοιμο, ὅπως ἡ ᾿Αθηνᾶ ἀπό τό κεφάλι τοῦ Δία. Μόνο μέ μακρόχρονη πάλη καί μέ τή δύσκολη δουλιά τῶν πιό πρωτοπόρων ἐργατῶν, ὅλων τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἔγινε δυνατό νά ξεχωρίσει ἀπό τίς κάθε λογῆς μικροαστικές προσμίξεις, περιορισμούς, στενότητες καί διαστρεβλώσεις

τό προλεταριακό κίνημα καί νά στεργιώσει. Ἡ ἐργατική τάξη ζεῖ πλάι-πλάι μέ τή μικροαστική τάξη, πού καταστρέφεται καί πυκνώνει ἀδιάκοπα τίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου. Καί ἡ Ρωσία εἶναι ἡ πιό μικροαστική ἀπ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, μιά χώρα πού μόλις τώρα περνάει τήν ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων, πού ἡ Ἀγγλία π.χ. τήν πέρασε τό 17ο αἰώνα καί ἡ Γαλλία τό 18ο καί τό πρῶτο μισό τοῦ 19ου αἰώνα.

Ὁ συνειδητός ἐργάτης πού καταπιάνεται σήμερα μέ ἕνα δικό του ἔργο, ἔργο ζωτικῆς σημασίας, ὅπως εἶναι ἡ διεύθυνση τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, ἡ ὀργάνωση, τό δυνάμωμα καί ἡ ἀνάπτυξή του, δέν θά ξεχάσει τήν εἰκοσάχρονη ἱστορία τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας.

Ἄσχημη ὑπηρεσία προσφέρουν στό ἐργατικό κίνημα ὅσοι διανοούμενοι φίλοι του μέ ἀδύνατα νεῦρα, ἀποφεύγουν τήν ἐσωτερική πάλη στούς κόλπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί χαλᾶνε τόν κόσμο μέ τίς φωνές καί τίς ἐπικλήσεις τους νά τήν ἀποφεύγουν καί οἱ ἄλλοι. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι τίμιοι, ἀλλά ἄχρηστοι, ὅπως ἄχρηστες εἶναι καί οἱ φωνές τους.

Οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες, μόνο ἄν μελετήσουν τήν ἱστορία τῆς πάλης τοῦ μαρξισμοῦ ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, μόνο ἄν μάθουν καλά καί διεξοδικά τό πῶς ξεχώρισε ἡ ἀνεξάρτητη προλεταριακή δημοκρατία ἀπ' τό μικροαστικό συνονθύλευμα, θά στεργιώσουν οριστικά τή συνείδησή τους καί τόν ἐργατικό τους τύπο.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 1, 22 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι»

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΜΑΣ

Δόσαμε μιά σύντομη ἐπισκόπηση τῆς ἱστορίας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία καί τῆς ἐμφάνισης τῆς «Πράβντα». Προσπαθήσαμε νά δείξουμε πῶς ἡ ἑκατοντάχρονη ἱστορία τῶν δημοκρατικῶν κινημάτων στή Ρωσία ὁδήγησε στό σχηματισμό ἑνός ἀνεξάρτητου κινήματος τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας κάτω ἀπό τήν ἰδεολογική σημαία τοῦ μαρξισμοῦ· — πῶς ἡ εἰκοσάχρονη ἱστορία τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία, μέ τό μακρόχρονο ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς πρωτοπορίας κατά τῶν μικροαστικῶν, τῶν ὁπορτουνιστικῶν ρευμάτων, ὁδήγησε στή συσπείρωση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν γύρω ἀπό τήν «Πράβντα», πού γεννήθηκε τό 1912 ἀπό τήν ξακουστή ἀνοιξιάτικη ἄνοδο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Εἴδαμε, πῶς οἱ συνειδητοί ἐργάτες-πραβντιστές, μέσα στά δυό χρόνια ζωῆς τῆς ἐφημερίδας, συσπειρώθηκαν ἰδεολογικά, κι' ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό καί ὀργανωτικά, δημιουργώντας καί ὑποστηρίζοντας, δυναμώνοντας καί ἀναπτύσσοντας μέ τίς δικές τους προσπάθειες τό συνεπή μαρξιστικό ἐργατικό τύπο. Οἱ ἐργάτες-πραβντιστές, ὑπερασπίζοντας αὐστηρά τήν κληρονομιά πού πῆραν ἀπό τούς ὀργανωμένους μαρξιστές τῆς προηγούμενης ἱστορικῆς ἐποχῆς, μή παραβιάζοντας καμιά ἀπόφασή τους, χτίζοντας τό καινούργιο πάνω στά θεμέλια τοῦ παλιοῦ καί βαδίζοντας συστηματικά, ἀπαρέγκλιτα πρός τά μπρός, πρός τό σταθερό καί συγκεκριμένο σκοπό τοῦ συνεποῦς μαρξισμοῦ, ἔβαλαν τά θεμέλια γιά τήν ἐκπλήρωση ἑνός ἐξαιρετικά δύσκολου ἱστορικοῦ καθήκοντος.

Πάρα πολλοί ἐχθροί καί πάρα πολλές δυσκολίες, ἐξωτερικές καί ἐσωτερικές, ὀρθώθηκαν στό δρόμο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τήν περίοδο τοῦ 1908-1911. Σέ καμιά χώρα τοῦ κόσμου δέν κατάφερε μέχρι τώρα τό ἐργατικό κίνημα νά ξεπεράσει *τέτιες* κρίσεις, διατηρώντας τή διαδοχή, τήν ὀργανωτικότητα, τήν πίστη στίς παλιές ἀποφάσεις, στό πρόγραμμα, στήν τακτική.

Ὅμως ὁ ρῶσος ἐργάτης — ἤ πιό σωστά ὁ ἐργάτης τῆς Ρωσίας — τά *κατάφερε*, κατάφερε νά βγεῖ μέ τιμή ἀπό μιάν ἀπίστευτα βαριά κρίση, διατηρώντας τήν πίστη στό παρελθόν, διατηρώντας τήν ὀργανωτική κληρονομιά, ἀφομοιώνοντας ταυτόχρονα *νέες* μορφές προετοιμασίας τῶν δυνάμεών του, *νέους* τρόπους διαφώτισης καί συσπείρωσης τῶν καινούργιων γενεῶν τοῦ προλεταριάτου γιά τή λύση μέ παλιές μεθόδους παλιῶν, ὅμως ἄλυτων ἀκόμη, ἱστορικῶν προβλημάτων.

Ἀπ' ὅλες τίς τάξεις τῆς ρωσικῆς κοινωνίας μόνο ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας τά κατάφερε. Κι' αὐτό, φυσικά, ὄχι γιατί στεκόταν ψηλότερα ἀπό τούς ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν· ἀντίθετα, βρισκόταν ἀκόμη πολύ πίσω ἀπ' αὐτούς, ὡς πρός τήν ὀργάνωση καί τή συνειδητότητά της. Τά κατάφερε γιατί *στηρίχτηκε* ἀμέσως στήν ἐμπειρία τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου καί στή θεωρητική τους πείρα, στίς κατακτήσεις τῆς πολιτικῆς τους ὡριμότητας, τῆς ἐπιστήμης τους, στήν πείρα πού συνόψισε ὁ *μαρξισμός* καί στήν πρακτική πείρα τῶν προλετάριων τῶν γειτονικῶν χωρῶν μέ τό θαυμάσιο ἐργατικό τους τύπο καί τίς μαζικές τους ὀργανώσεις.

Οἱ ἐργάτες-πραβντιστές, ἀφοῦ ὑπεράσπισαν στούς πιό δύσκολους καί ἀντίξοους καιρούς τή γραμμή *τους* ἀπό τίς ἐξωτερικές ἐπιθέσεις καί ἀπό τήν ἀποθάρυνση, τή λιγοπιστία, τή λιγοψυχία τήν προδοσία ἀπό τά μέσα, μποροῦν τώρα νά ποῦν στόν ἑαυτό τους μέ πλήρη ἐπίγνωση καί σιγουριά: ξέρουμε πώς βρισκόμαστε σέ σωστό δρόμο, ὅμως κάνουμε ἀκόμη τά πρῶτα μόνο βήματα σ' αὐτό τό δρόμο καί οἱ κύριες δυσκολίες εἶναι μπροστά μας, πρέπει νά κάνουμε πολλά ἀκόμη, γιά νά δεθοῦμε μόνοι μας γερά, γιά νά ξυπνήσουμε τά ἑκατομμύρια τῶν καθυστερημένων, τῶν βυθισμένων στόν ὕπνο καί τή νάρκη προλετάριων.

Ἄς μιλᾶνε οἱ μικροαστοί «συνοδοιπόροι» τοῦ προλεταριάτου, πού ἀκολουθοῦν δουλικά τούς φιλελευθέρους, περιφρονητικά γιά τήν «παράνομη ὀργάνωση», «γιά τή διαφήμιση τοῦ παράνομου τύπου», ἄς βαυκαλίζονται μέ τή «νομιμότητα» τῆς 3 τοῦ Ἰούνη. Ξέρουμε τή σαθρότητα αὐτῆς τῆς «νομιμότητας», δέν πρόκειται νά ξεχάσουμε τά ἱστορικά διδάγματα γιά τή σημασία τοῦ παράνομου τύπου.

Ἀναπτύσσοντας παραπέρα τή δουλιά τῆς «Πράβντα», θά προωθοῦμε τήν καθαυτό δουλιά τοῦ τύπου σέ ἄμεση σχέση μέ *ὅλες* τίς πλευρές τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης.

Πρέπει νά διαδόσουμε τήν «Πούτ Πράβντι» τρεῖς, τέσσερις καί πέντε φορές περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τώρα. Πρέπει νά δημιουργή-

σουμε πανσυνδικαλιστικό παράρτημα μέ τή συμμετοχή στή Συντακτική ἐπιτροπή ἀντιπροσώπων ἀπό ὅλα τά συνδικάτα καί τίς ὁμάδες. Πρέπει νά δημιουργήσουμε παραρτήματα τῆς ἐφημερίδας μας κατά περιοχές (Μόσχας, Οὐραλίων, Καυκάσου, Βαλτικῆς, Οὐκρανίας). Πρέπει νά δυναμώσουμε — στό πεῖσμα κάθε ἀστοῦ καί μικροαστοῦ ἐθνικιστῆ ὁποιουδήποτε ἔθνους — τήν ἑνότητα τῶν ἐργατῶν *ὅλων* τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας καί γι' αὐτό τό λόγο ν' ἀρχίσουμε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, νά ἐκδίδουμε παραρτήματα τῆς ἐφημερίδας μας, ἀφιερωμένα στό κίνημα τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας.

Πρέπει ἀκόμη νά διευρύνουμε κατά πολλές-πολλές φορές καί τό τμῆμα ἐξωτερικοῦ τῆς «Πούτ Πράβντι» καί τά χρονικά τῆς *ὀργανωτικῆς* ἰδεολογικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Πρέπει νά φτιάξουμε τή «Βετσέρναγια Πράβντα» μιά ἐφημερίδα πού νά πουλιέται μέ ἕνα καπίκι· ἡ «Πούτ Πράβντι» στή σημερινή της μορφή εἶναι ἀπαραίτητη γιά τό συνειδητό ἐργάτη καί πρέπει ἀκόμη νά μεγαλώσει, ἀλλά εἶναι πάρα πολύ ἀκριβή, πάρα πολύ δύσκολη καί πάρα πολύ μεγάλη γιά τόν ἁπλό ἐργάτη, γιά τόν προπαγανδιστή τῶν μαζῶν, γιά ἕναν ἄνθρωπο ἀπό τά ἑκατομμύρια ἐκεῖνα πού δέν τραβήχτηκαν ἀκόμη στό κίνημα... Αὐτούς δέν τούς ξεχνάει ποτέ ὁ πρωτοπόρος ἐργάτης, πού ξέρει ὅτι ἡ ἐπαγγελματική ἀπομόνωση, τό ξεχώρισμα μιᾶς ἀριστοκρατίας τῆς δουλιᾶς καί ἡ ἀπομόνωσή της ἀπό τίς μάζες σημαίνουν ἀποβλάκωση καί ἀποκτήνωση τοῦ προλετάριου, μετατροπή του σέ ἄθλιο μικροαστό, σέ ἀξιολύπητο δοῦλο, σημαίνουν ἀπώλεια κάθε ἐλπίδας γιά τήν ἀπελευθέρωσή του.

Πρέπει νά φτιάξουμε τή «Βετσέρναγια Πράβντα» μέ τιμή ἑνός καπικιοῦ, πού σέ 200 καί 300 χιλιάδες ἀντίτυπα θά ἔφτανε ὥς τά βάθη τῆς προλεταριακῆς καί μισοπρολεταριακῆς μάζας, νά τῆς δείξουμε τό φῶς τοῦ παγκόσμιου ἐργατικοῦ κινήματος, νά τῆς ἐμπνεύσουμε τήν πίστη στίς δυνάμεις της, νά τή σπρώξουμε στή συσπείρωση, νά τή βοηθήσουμε ν' ἀποκτήσει πλήρη συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ της.

Πρέπει νά πετύχουμε πολύ ἀνώτερη, ἀπ' ὅ,τι σήμερα, ὀργάνωση τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Πούτ Πράβντι», χωριστά σέ κάθε φάμπρικα, ἐργοστάσιο, ἀχτίδα κτλ., πιό δραστήρια συμμετοχή στό γράψιμο ἀνταποκρίσεων, στήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας, στήν κυκλοφορία της. Πρέπει νά πετύχουμε συστηματική συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στή συντακτική δουλιά.

Πρέπει... καί τί δέν πρέπει! Δέν μποροῦμε νά ἀπαριθμήσουμε

ἐδῶ ὅλα ὅσα χρειάζονται, θά εἴμασταν μάλιστα γελοῖοι (καί χειρότερα ἀπό γελοῖοι), ἄν θά θέλαμε νά ἀπαριθμήσουμε ἐδῶ ὅλους, εἴτε τούς κυριότερους τομεῖς, τά κυριότερα πεδία τῆς δουλιᾶς μας!

Ξέρουμε πώς βρισκόμαστε σέ σωστό δρόμο. Ξέρουμε πώς βαδίζουμε χέρι μέ χέρι μέ τούς πρωτοπόρους ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν. Ξέρουμε πώς ὁ τομέας αὐτός τῆς δουλιᾶς μας ἀποτελεῖ μόνο ἕνα μικρό τμῆμα τοῦ συνόλου, πώς βρισκόμαστε ἀκόμη στήν ἀρχή τοῦ μεγάλου δρόμου μας γιά τήν ἀπελευθέρωση. Ὅμως, ξέρουμε ἐπίσης, πώς δέν ὑπάρχει δύναμη στόν κόσμο ἱκανή νά μᾶς σταματήσει ἀπ᾽ αὐτό τό δρόμο.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 1,
22 τοῦ Ἀπρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι»

ΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΙΜΟΥΜΑΣΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Τελευταῖα ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς καί ὑπεύθυνους ἐκπροσώπους τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων τῆς Γερμανίας, ὁ Κ. Λέγκιν, δημοσίευσε μιά περιγραφή γιά τό ταξίδι του στήν Ἀμερική σ' ἕνα ἀρκετά χοντρό βιβλίο μέ τόν τίτλο: «Ἀπό τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ἀμερικῆς».

Ὁ Κ. Λέγκιν, πού εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους ὄχι μόνο τοῦ γερμανικοῦ, ἀλλά καί τοῦ διεθνοῦς συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ἐπιδίωξε νά προσδόσει στό ταξίδι του κατά κάποιον τρόπο ἰδιαίτερη κρατική σπουδαιότητα. Ὁλόκληρα χρόνια ἔκανε διαπραγματεύσεις γι' αὐτό τό ταξίδι καί μέ τό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς καί μέ τήν «Ἀμερικανική Ὁμοσπονδία Ἐργασίας» (American Federation of Labor) [57], μέ τήν ἕνωση τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων πού καθοδηγοῦνταν ἀπό τό διαβόητο (θλιβερά διαβόητο) Γκόμπερς. Ὅταν μαθεύτηκε ὅτι κι' ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ πηγαίνει στήν Ἀμερική, ὁ Λέγκιν δέν θέλησε νά ταξιδέψει ταυτόχρονα μαζί του «γιά νά μή μιλήσουν στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες στό ἴδιο διάστημα δυό ὁμιλητές, πού οἱ ἀπόψεις τους γιά τήν τακτική τοῦ κόμματος καί τή σημασία καί τήν ἀξία ὁρισμένων τομέων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος δέν συμπίπτουν ἀπόλυτα».

Ὁ Κ. Λέγκιν συγκέντρωσε ἕνα σωρό στοιχεῖα γιά τό συνδικαλιστικό κίνημα τῆς Ἀμερικῆς, δέν κατόρθωσε ὅμως καθόλου νά τά ἐπεξεργαστεῖ στό βιβλίο του, πού εἶναι κυρίως παραγεμισμένο μέ σαβούρα ἀπό ἀποσπασματικές περιγραφές τοῦ ταξιδιοῦ, χρονογραφικές ὡς πρός τό περιεχόμενό τους καί ἀνιαρές ὡς πρός τή μορφή τους, χειρότερες κι' ἀπό χρονογράφημα. Ὁ Λέγκιν δέν μελέτησε καί δέν ἀνάλυσε οὔτε καί τά καταστατικά τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων τῆς Ἀμερικῆς, πού τόν ἐνδιάφεραν τόσο πολύ, ἀλλά ἁπλῶς τά μετάφρασε χωρίς σύστημα καί ὄχι ὁλόκληρα.

Ἕνα ἐπεισόδιο ἀπό τό ταξίδι τοῦ Λέγκιν εἶναι ἐξαιρετικά διδακτικό καί ἀποκαλύπτει μέ ἀξιοσημείωτη σαφήνεια *τίς δυό τάσεις* πού ὑπάρχουν μέσα στό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα καί ἰδιαίτερα μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Γερμανίας.

Ὁ Λέγκιν ἐπισκέφθηκε τή Βουλή τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τό λεγόμενο «Κογκρέσσο». Τό δημοκρατικό πολίτευμά τους προξένησε εὐχάριστη ἐντύπωση σ᾽ ἕναν ἄνθρωπο διαπαιδαγωγημένο στό ἀστυνομικό κράτος τῆς Πρωσσίας καί μέ εὐνόητη ἱκανοποίηση σημειώνει ὅτι στήν Ἀμερική τό κράτος παραχωρεῖ στόν κάθε βουλευτή ὄχι μόνο ἰδιαίτερο δωμάτιο μέ ὅλες τίς σύγχρονες ἀνέσεις, μά καί ἔμμισθο γραμματέα πού διεκπεραιώνει ἕνα σωρό βουλευτικές δουλιές. Ἡ ἁπλή καί ἀνεπιτήδευτη συμπεριφορά τῶν βουλευτῶν καί τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς ἀποτελοῦσε ἔντονη ἀντίθεση σέ σχέση μέ ὅ,τι εἶχε δεῖ ὁ Λέγκιν στά ἄλλα εὐρωπαϊκά κοινοβούλια καί ἰδιαίτερα στή Γερμανία. Στήν Εὐρώπη ἕνας σοσιαλδημοκράτης δέν θά μποροῦσε κάν νά σκεφτεῖ νά ἀπευθύνει χαιρετιστήριο λόγο σέ μιά ἀστική βουλή τήν ὥρα μιᾶς ἐπίσημης συνεδρίασής της! Στήν Ἀμερική ὅμως ἔγινε πολύ ἁπλά καί τό ὄνομα σοσιαλδημοκράτης δέν τρόμαξε κανένα... ἐκτός *ἀπό τόν ἴδιο τό σοσιαλδημοκράτη!*

Ἔ, ἐδῶ ἀκριβῶς ἐκδηλώθηκε ἡ ἀμερικανική ἀστική ἁβρότητα «νά σφάζουν μέ τό βαμπάκι» τούς μαλακούς σοσιαλιστές καί ἡ γερμανική ὀπορτουνιστική λεπτότητα νά παραιτοῦνται ἀπό τό σοσιαλισμό γιά τό χατήρι τῆς «ἁβρῆς», εὐγενικῆς καί δημοκρατικῆς ἀστικῆς τάξης.

Ὁ χαιρετιστήριος λόγος τοῦ Λέγκιν μεταφράστηκε στά ἀγγλικά (ἡ δημοκρατία δέν τρόμαξε καθόλου, ἀκούγοντας μιά «ξένη» γλώσσα μέσα στή βουλή της), πάνω ἀπό 200 βουλευτές ἔσφιξαν, ὁ καθένας μέ τή σειρά του, τό χέρι τοῦ Λέγκιν, σάν «φιλοξενούμενου» τῆς δημοκρατίας· ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς τόν εὐχαρίστησε ἰδιαίτερα.

«Ἡ μορφή καί τό περιεχόμενο τοῦ χαιρετιστήριου λόγου μου — γράφει ὁ Λέγκιν — ἔγιναν δεκτά μέ συμπάθεια ἀπό τό σοσιαλιστικό τύπο, τόσο τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ὅσο καί τῆς Γερμανίας. Ὡστόσο ὁρισμένοι συντάκτες τῆς Γερμανίας δέν παράλειψαν νά σημειώσουν ὅτι ὁ λόγος μου ἀποδείχνει ἀκόμη μιά φορά πόσο ἀνέφικτο εἶναι γιά ἕνα σοσιαλδημοκράτη νά βγάλει σοσιαλδημοκρατικό λόγο μπροστά σέ ἀστικό ἀκροατήριο. Ἔ λοιπόν, αὐτοί οἱ συντάκτες, ἄν ἦταν στή θέση μου, θά ἔβγαζαν ἀσφαλῶς λόγο ἐνάντια στόν καπιταλισμό καί ὑπέρ τῆς μαζικῆς ἀπεργίας, ἐνῶ ἐγώ θεώρησα σημαντικό νά ὑπογραμμίσω μπροστά σ᾽ αὐτή τή βουλή, ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες καί οἱ ὀργανωμένοι στά ἐπαγγελματικά συνδικάτα ἐργάτες τῆς Γερ-

μανίας θέλουν εἰρήνη ἀνάμεσα στούς λαούς καί μέσω τῆς εἰρήνης ζητοῦν νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ στόν ἀνώτατο δυνατό βαθμό».

Καημένοι «συντάκτες» πῶς σᾶς ἐξουθένωσε μέ τό λόγο του ὁ «πολιτικός ἀνήρ» Λέγκιν! Στό ἐργατικό κίνημα τῆς Γερμανίας ὁ ὀπορτουνισμός τῶν ἡγετῶν τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος γενικά καί τοῦ Λέγκιν εἰδικά καί ἰδιαίτερα, εἶναι πράγματα γνωστά ἀπό καιρό καί πάρα πολλοί συνειδητοί ἐργάτες τά ἔχουν κρίνει σωστά. Στή χώρα μας, ὅμως, στή Ρωσία, μιλοῦν πάρα πολύ συχνά γιά τό «πρότυπο» τοῦ *εὐρωπαϊκοῦ* σοσιαλισμοῦ, διαλέγοντας κυρίως τά χειρότερα, τά ἀρνητικά χαρακτηριστικά αὐτοῦ τοῦ «πρότυπου». Γι' αὐτό δέν εἶναι περιττό νά σταθοῦμε κάπως πιό διεξοδικά στό λόγο τοῦ Λέγκιν.

Ὁ ἀρχηγός τῆς στρατιᾶς τῶν δυό ἑκατομμυρίων γερμανῶν συνδικαλιστῶν, συγκεκριμένα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων καί μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τοῦ Ράιχσταγκ τῆς Γερμανίας, βγάζει μπροστά στήν ἀνώτατη συνέλευση τῶν ἐκπροσώπων τῆς καπιταλιστικῆς Ἀμερικῆς ἕνα λόγο μέ καθαρά φιλελεύθερο ἀστικό περιεχόμενο. Ἐννοεῖται πώς κανένας φιλελεύθερος, κανένας ὀχτωβριστής δέν θά ἀρνοῦνταν νά βάλει τήν ὑπογραφή του κάτω ἀπό τά λόγια «εἰρήνη» καί «πολιτισμός».

Καί ὅταν οἱ σοσιαλιστές τῆς Γερμανίας παρατηροῦν ὅτι ὁ λόγος αὐτός δέν εἶναι λόγος σοσιαλδημοκράτη, ὁ «ἀρχηγός» τῶν μισθωτῶν σκλάβων τοῦ κεφαλαίου τούς ἀτενίζει μέ μεγαλόπρεπη περιφρόνηση! Οἱ «συντάκτες»! Τί εἶναι οἱ συντάκτες σέ σύγκριση μ' ἕναν «σοβαρό πολιτικό ἄνδρα», πού μαζεύει τίς δεκάρες τῶν ἐργατῶν! Ὁ μικροαστός Νάρκισσός μας νιώθει γιά τούς συντάκτες τήν ἴδια περιφρόνηση, πού νιώθει σέ κάποιο κράτος καί ὁ ἀστυνομικός πομπαδοῦρος γιά τό τρίτο στοιχεῖο [58].

«Οἱ συντάκτες αὐτοί» θά ἔβγαζαν, ἀσφαλῶς, λόγο «ἐνάντια στόν καπιταλισμό».

Γιά σκεφτεῖτε, τί εἰρωνεύεται αὐτός ὁ ἐπίσης σοσιαλιστής: τό γεγονός ὅτι μπορεῖ νά περάσει ἀπό τό μυαλό ἑνός σοσιαλιστῆ ἡ ἰδέα πώς εἶναι ἀνάγκη νά μιλήσει *ἐνάντια* στόν καπιταλισμό. Μιά τέτια ἰδέα εἶναι ἐντελῶς ξένη γιά τούς «πολιτικούς ἄνδρες» τοῦ γερμανικοῦ ὀπορτουνισμοῦ: αὐτοί μιλοῦν ἔτσι, πού νά *μή θίξουν* τόν «καπιταλισμό». Καί ἐνῶ ἐξευτελίζονται μ' αὐτή τή δουλική ἀπάρνηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, κομπάζουν γιά τόν ἐξευτελισμό τους.

Ὁ Λέγκιν δέν εἶναι ὁ πρῶτος τυχών. Εἶναι ἕνας ἐκπρόσωπος τῆς στρατιᾶς, πιό σωστά τοῦ σώματος ἀξιωματικῶν τῆς στρατιᾶς τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων. Ὁ λόγος του δέν εἶναι καθόλου τυχαῖος, δέν εἶναι καθόλου παραδρομή, δέν εἶναι καθόλου μιά σπάνια ἰδιοτροπία, δέν εἶναι καθόλου ἕνα λάθος κάποιου γερμανοῦ «σύνεδρου» στό ἐμπορικό κατάστημα μιᾶς ἀπομακρυσμένης ἐπαρχίας, πού τά ἔχασε μπροστά στούς εὐγενικούς καί ἀμόλυντους ἀπό τήν ἀστυνομική ἀλαζονεία καπιταλιστές τῆς Ἀμερικῆς. Ἄν ἦταν *μόνο* ἔτσι, δέν θά ἄξιζε τόν κόπο νά σταθοῦμε στό λόγο τοῦ Λέγκιν.

Ἀλλά δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς δέν εἶναι ἔτσι.

Στό διεθνές συνέδριο τῆς Στουτγάρδης ἡ μισή γερμανική ἀντιπροσωπεία ἀποτελοῦνταν ἀπό τέτιους ἀκριβῶς σοσιαλιστές τῆς κακῆς ὥρας καί ψήφισε τήν ἀρχιοπορτουνιστική ἀπόφαση γιά τό ἀποικιακό ζήτημα [59].

Πάρτε τό γερμανικό περιοδικό «Σοσιαλιστική (;;) Μηνιαία Ἐπιθεώρηση» [60] καί θά δεῖτε νά δημοσιεύονται σ' αὐτό τακτικά ἄρθρα, γραμμένα ἀπό παράγοντες σάν τόν Λέγκιν, πέρα γιά πέρα ὀπορτουνιστικά, πού δέν ἔχουν *καμιά* σχέση μέ τό σοσιαλισμό, ἄρθρα πού ἀφοροῦν *ὅλα* τά σπουδαιότερα ζητήματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Κι' ἄν ἡ «ἐπίσημη» ἐξήγηση πού δίνει τό «ἐπίσημο» γερμανικό κόμμα εἶναι ὅτι «κανείς δέν διαβάζει» τή «Σοσιαλιστική Μηνιαία Ἐπιθεώρηση», ὅτι δέν ἔχει ἐπιροή κτλ., αὐτό *δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια*. Ἡ «περίπτωση» τῆς Στουτγάρδης ἀπόδειξε ὅτι ἡ ἐξήγηση αὐτή δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Οἱ πιό ἐπιφανεῖς καί ὑπεύθυνοι παράγοντες, οἱ βουλευτές, οἱ ἡγέτες τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων, πού γράφουν στή «Σοσιαλιστική Μηνιαία Ἐπιθεώρηση», διοχετεύουν διαρκῶς καί σταθερά τήν ἄποψή τους στή μάζα.

Ἡ «ἐπίσημη αἰσιοδοξία» τοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας ἔχει προπολλοῦ διαπιστωθεῖ μέσα στό ἴδιο τό στρατόπεδό του ἀπό τούς ἀνθρώπους πού ἀξίζουν νά τούς δόσει ὁ Λέγκιν τό περιφρονητικό (ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἀστοῦ) καί τιμητικό (ἀπό τήν ἄποψη τοῦ σοσιαλιστῆ) τίτλο «αὐτοί οἱ συντάκτες». Κι' ὅσο πιό συχνά οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ λικβινταριστές τῆς Ρωσίας (φυσικά μαζί τους καί ὁ Τρότσκι) κάνουν ἀπόπειρες *νά μεταφέρουν στό ἔδαφός μας* αὐτή τή χαριτωμένη ἰδιότητα, τόσο πιό ἀποφασιστικά πρέπει αὐτό νά καταπολεμιέται.

Ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία ἔχει προσφέρει τεράστιες ὑπηρεσίες. Ἔχει μιά αὐστηρά ἐπεξεργασμένη θεωρία χάρη στόν

ἀγώνα τοῦ Μάρξ ἐνάντια στούς λογῆς-λογῆς Χέχμπεργκ, Ντύρινγκ καί Σία, μιά θεωρία πού οἱ ναρόντνικοί μας τοῦ κάκου προσπαθοῦν νά τήν παρακάμψουν ἤ νά τή διορθώσουν μέ ὀπορτουνιστικό τρόπο. Ἔχει μαζική ὀργάνωση, ἐφημερίδες, ἐπαγγελματικά συνδικάτα, πολιτικές ἑνώσεις, ἔχει ἀκριβῶς ἐκείνη τή μαζική ὀργανωτικότητα πού διαμορφώνεται σήμερα τόσο καθαρά καί στή χώρα μας καί πού ἐκφράζεται μέ τή νίκη τῶν μαρξιστῶν-πραβντιστῶν παντοῦ, τόσο στίς ἐκλογές τῆς Δούμας, ὅσο καί στόν τομέα τοῦ καθημερινοῦ τύπου καί στίς ἐκλογές γιά τό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καί στά ἐπαγγελματικά συνδικάτα. Οἱ προσπάθειες τῶν λικβινταριστῶν, πού «τούς καθαίρεσαν ἀπό τά πόστα» οἱ ἐργάτες, νά παρακάμψουν τό ζήτημα αὐτῆς τῆς μαζικῆς ὀργανωτικότητας στή Ρωσία, μιᾶς ὀργανωτικότητας προσαρμοσμένης στίς ρωσικές συνθῆκες, εἶναι μάταιες καί δέν σημαίνουν παρά διανοουμενίστικη *ἀπόσπαση* ἀπό τό ἐργατικό κίνημα, τό ἴδιο ὅπως καί οἱ προσπάθειες τῶν ναρόντνικων.

Οἱ ὑπηρεσίες ὅμως τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι ὑπηρεσίες, πού δέν ἔχουν σχέση μ' αὐτούς τούς ἐπαίσχυντους λόγους, σάν τό λόγο τοῦ Λέγκιν καί τούς «λόγους» (στόν τύπο) τῶν συνεργατῶν τῆς «Σοσιαλιστικῆς Μηνιαίας Ἐπιθεώρησης», ἀλλά ὑπάρχουν *παρά* τούς λόγους αὐτούς. Τήν ἀναμφισβήτητη *ἀρώστια* τοῦ γερμανικοῦ κόμματος, πού προβάλλει στά φαινόμενα αὐτῆς τῆς κατηγορίας, ὀφείλουμε νά μή τή συγκαλύπτουμε καί νά μή τήν μπερδεύουμε μέ φράσεις «ἐπίσημης αἰσιοδοξίας», ἀλλά νά τήν ξεσκεπάζουμε μπροστά στούς ρώσους ἐργάτες, γιά νά διδασκόμαστε ἀπό τήν πείρα ἑνός πιό παλιοῦ κινήματος, νά διδασκόμαστε τί δέν πρέπει νά μιμούμαστε.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 4,
Ἀπρίλης τοῦ 1914
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ν. Α. Ρουμπάκιν. 'Ανάμεσα στά βιβλία, *τόμος ΙΙ (ἐκδοτικό «Ναούκα»). Μόσχα 1913. Τιμή 4 ρούβλια (ἔκδ. 2η)*

Ἕνας ὀγκωδέστατος τόμος μέ 930 σελίδες μεγάλου σχήματος, μέ μικρά στοιχεῖα, ἐνμέρει σέ δυό στῆλες, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μιά «προσπάθεια ἐπισκόπησης τοῦ πλούτου πού ὑπάρχει στά ρωσικά βιβλία ὁσοναφορᾶ τήν ἱστορία τῶν ἐπιστημονικοφιλοσοφικῶν καί φιλολογικοκοινωνικῶν ἰδεῶν». Αὐτά λέει ὁ ὑπότιτλος τοῦ βιβλίου.

Τό περιεχόμενο τοῦ δεύτερου τόμου πού ἐξετάζουμε, ἀγκαλιάζει διάφορους τομεῖς τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν. Ἐδῶ περιλαβαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ὁ σοσιαλισμός τόσο τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅσο καί τῆς Ρωσίας. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ἡ ἔκδοση μιᾶς τέτιας ἐργασίας παρουσιάζει τεράστιο ἐνδιαφέρον καί ὅτι τό σχέδιο τοῦ συγγραφέα σέ γενικές γραμμές εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Πραγματικά δέν εἶναι δυνατό νά δοθεῖ μιά *λογική* «ἐπισκόπηση τοῦ πλούτου πού ὑπάρχει στά ρωσικά βιβλία» καί ἕνας «ὁδηγός» γιά τήν αὐτομόρφωση καί τίς βιβλιοθῆκες, παρά μόνο σέ σύνδεση μέ τήν ἱστορία τῶν ἰδεῶν. Ἐδῶ ἀκριβῶς χρειάζονται «προκαταρκτικές σημειώσεις» γιά κάθε κεφάλαιο (πού τίς δίνει ὁ συγγραφέας) μέ μιά γενική ἐπισκόπηση τοῦ ἀντικείμενου καί μέ μιά ἀκριβή ἔκθεση *κάθε* ἰδεολογικοῦ ρεύματος καί μετά ἡ σχετική βιβλιογραφία γι' αὐτό τό κεφάλαιο καί γιά κάθε ἰδεολογικό ρεῦμα.

Ὁ συγγραφέας καί οἱ πολυάριθμοι συνεργάτες του, πού τούς ἀναφέρει στόν πρόλογο, ἔχουν κάνει τεράστια δουλιά καί ἄρχισαν μιά ἐξαιρετικά πολύτιμη ἐργασία πού πρέπει νά εὐχηθοῦμε μέ τήν καρδιά μας νά μεγαλώσει καί νά ἀναπτυχθεῖ σέ πλάτος καί σέ βάθος. Ἐξαιρετικά πολύτιμο εἶναι ἀνάμεσα στ' ἄλλα τό γεγονός ὅτι ὁ συγγραφέας δέν ἀποκλείει οὔτε τίς ἐκδόσεις τοῦ ἐξω-

τερικοῦ, οὔτε τίς ἐκδόσεις πού ὑποβλήθηκαν σέ διώξεις. Καμιά σοβαρή βιβλιοθήκη δέν θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τόν προορισμό της χωρίς τό ἔργο τοῦ κ. Ρουμπάκιν.

Ἐλλείψεις τοῦ ἔργου εἶναι ὁ ἐκλεκτικισμός τοῦ συγγραφέα καί τό γεγονός ὅτι δέν προσφεύγει σέ ἀρκετά πλατιά κλίμακα (πιό σωστά μόλις ἄρχισε νά προσφεύγει) σέ εἰδικούς, γιά νά δόσουν συνεργασία πάνω σέ ὁρισμένα ζητήματα.

Ἡ πρώτη ἔλλειψη ὀφείλεται, νομίζω, στήν περίεργη προκατάληψη τοῦ συγγραφέα ἀπέναντι στήν «πολεμική». Στόν πρόλογο ὁ κ. Ρουμπάκιν δηλώνει ὅτι «ποτέ στή ζωή του δέν πῆρε μέρος σέ καμιά πολεμική, γιατί πιστεύει ὅτι τίς περισσότερες φορές ἡ πολεμική εἶναι ἕνας ἀπό τούς καλύτερους τρόπους γιά νά συσκοτιστεῖ ἡ ἀλήθεια μέ τή βοήθεια διάφορων ἀνθρώπινων συναισθημάτων». Καί δέν τοῦ περνάει ἀπό τό μυαλό, πρῶτο, ὅτι χωρίς «ἀνθρώπινα συναισθήματα» ποτέ δέν ὑπῆρξε, δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει *ἀναζήτηση* τῆς ἀλήθειας ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ὁ συγγραφέας ξεχνάει, δεύτερο, ὅτι θέλει νά δόσει μιά ἐπισκόπηση τῆς «ἱστορίας τῶν ἰδεῶν» καί ἡ ἱστορία τῶν ἰδεῶν εἶναι ἱστορία τῆς ἀλλαγῆς καί, *συνεπῶς, τῆς πάλης* τῶν ἰδεῶν.

Ἕνα ἀπό τά δυό: *ἤ* θά βλέπεις ἀδιάφορα τήν πάλη τῶν ἰδεῶν, καί τότε εἶναι κάπως δύσκολο νά καταπιαστεῖς μέ τήν ἱστορία της (χωρίς νά μιλᾶμε ἀκόμη γιά συμμετοχή σ' αὐτή τήν πάλη)· *ἤ* θά παραιτηθεῖς ἀπό τήν ἀξίωση «νά μή συμμετέχεις ποτέ σέ καμιά πολεμική». Ἀνοίγω λογουχάρη τίς «προκαταρκτικές σημειώσεις» τοῦ κ. Ρουμπάκιν σχετικά μέ τή θεωρία τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καί βλέπω ἀμέσως ὅτι ὁ συγγραφέας βγαίνει ἀπό τό παραπάνω δίλημμα, πρῶτο, μέ μιά *συγκαλυμμένη* πολεμική (εἶδος πολεμικῆς πού ἔχει ὅλες τίς ἐλλείψεις τῆς πολεμικῆς καί καμιά ἀπό τίς μεγάλες ἀρετές της) καί, δεύτερο, μέ τήν ὑπεράσπιση τοῦ ἐκλεκτικισμοῦ.

Ἐκθέτοντας τήν «Ἐπιτομή» τοῦ Μπογκντάνοφ, ὁ κ. Ρουμπάκιν «ἐπιτρέπει στόν ἑαυτό του» νά κάνει ἕναν «ἐνδιαφέροντα» παραλληλισμό ἀνάμεσα σ' ἕνα ἀπό τά συμπεράσματα τοῦ συγγραφέα-«μαρξιστῆ» καί στή «γνωστή διατύπωση τῆς προόδου πού δίνει ὁ Ν. Κ. Μιχαηλόβσκι» (σελ. 815)...

Ὦ, κ. Ρουμπάκιν, πού «ποτέ στή ζωή σου δέν πῆρες μέρος σέ καμιά πολεμική»!..

Στήν προηγούμενη σελίδα ὅμως ἐξυμνεῖται ἡ «αὐστηρή ἐπιστημονικότητα, ἡ βαθιά ἀνάλυση καί ἡ κριτική στάση ἀπέναντι στίς σπουδαιότερες θεωρίες» ... ποιανοῦ νομίζετε;.. τοῦ ὑποδειγ-

ματικοῦ ἐκλεκτικοῦ κ. Τουγκάν-Μπαρανόβσκι!!. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Ρουμπάκιν ἀναγκάστηκε νά ἀναγνωρίσει ὅτι ὁ καθηγητής αὐτός εἶναι ὀπαδός λιγάκι τοῦ μαρξισμοῦ, λιγάκι τοῦ ναροντνικισμοῦ, λιγάκι τῆς θεωρίας τῆς «ἄκρας ὠφελιμότητας», παρόλα αὐτά ὅμως τόν ὀνομάζει «σοσιαλιστή»!!! Μήπως τό νά γράφει κανείς ἕνα τερατῶδες πράγμα δέν σημαίνει ὅτι *κάνει πολεμική* τῆς χειρότερης δυνατῆς μορφῆς *ἐνάντια* στό σοσιαλισμό;

Ἄν ὁ κ. Ρουμπάκιν χώριζε σέ τέσσερα μέρη τά 80 καί κάτι χιλιάδες γράμματα (δηλ. μιά ὁλόκληρη μπροσούρα), πού ἔγραψε σάν εἰσαγωγή στή φιλολογία τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καί ἀνάθετε τό γράψιμο τοῦ κάθε μέρους, ἅς ποῦμε, σ' ἕνα μαυροεκατονταρχίτη, ἕνα φιλελεύθερο, ἕνα ναρόντνικο καί ἕνα μαρξιστή, τότε θά εἴχαμε περισσότερη *ἀνοιχτή* πολεμική καί οἱ 999 ἀναγνῶστες ἀπό τούς 1000 θά βρίσκανε τήν ἀλήθεια χίλιες φορές πιό εὔκολα καί πιό γρήγορα.

Αὐτή τή μέθοδο — νά ζητάει συνεργασία ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς «πολεμικῆς» — ὁ κ. Ρουμπάκιν τήν ἀκολούθησε στό ζήτημα τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί τοῦ μενσεβικισμοῦ, παραχωρώντας ἀπό μισή σελιδούλα σέ μένα * καί στόν Λ. Μάρτοφ. Ὅσο γιά μένα, εἶμαι ἐξαιρετικά ἱκανοποιημένος ἀπό τά γραφόμενα τοῦ Λ. Μάρτοφ, λογουχάρη, ἀπό τήν ὁμολογία του ὅτι ὁ λικβινταρισμός συνοψίζεται στίς προσπάθειες «δημιουργίας νόμιμου ἐργατικοῦ κόμματος» καί στήν «ἀρνητική στάση ἀπέναντι στίς παράνομες ὀργανώσεις πού διατηρήθηκαν» (σελ. 771-772) ἤ ἀπό τήν ὁμολογία του ὅτι «ὁ μενσεβικισμός δέν ἔβλεπε γιά τό προλεταριάτο ἄλλη δυνατότητα γόνιμης συμμετοχῆς σ' αὐτή τήν κρίση» (δηλ. στήν κρίση τοῦ 1905), «ἐκτός ἀπό τή βοήθεια στήν ἀστικοφιλελεύθερη δημοκρατία, στίς προσπάθειές της νά ἐκτοπίσει ἀπό τήν κρατική ἐξουσία τήν ἀντιδραστική μερίδα τῶν τάξεων πού κατέχουν τήν ἐξουσία — βοήθεια, πού, ὡστόσο, τό προλεταριάτο πρέπει νά τήν πραγματοποιήσει, διατηρώντας πλήρη πολιτική αὐτοτέλεια» (772).

Ἀπό τή στιγμή πού ὁ κ. Ρουμπάκιν ἀρχίζει νά συνεχίζει μόνος του τή σκιαγράφηση τοῦ μενσεβικισμοῦ, παρουσιάζονται λάθη, ὅπως, λογουχάρη, ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ὁ Ἀξελρόντ «*ἐγκατέλειψε*» τάχα μαζί μέ τόν Πλεχάνοφ τό λικβινταρισμό (772). Χωρίς νά καταλογίζουμε ἰδιαίτερη εὐθύνη στόν κ. Ρουμπάκιν γιά παρόμοια λάθη, πού εἶναι ἀναπόφευκτα στίς ἀρχές σέ μιά τόσο πολύπλευρη καί γενική ἐργασία, δέν μποροῦμε παρά νά εὐχηθοῦ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 290-292. *Ἡ Σύντ.*

με νά χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφέας πιό συχνά τή μέθοδο τῆς προσφυγῆς σέ ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων ρευμάτων *σέ ὅλες* τίς περιοχές τῆς γνώσης. Ἀπ' αὐτό θά κερδίσουν ἡ ἀκρίβεια καί ἡ πληρότητα τῆς ἐργασίας, καθώς καί *ἡ ἀντικειμενικότητά της*· ἀπ' αὐτό θά χάσει μόνο ὁ ἐκλεκτικισμός καί ἡ *συγκαλυμμένη* πολεμική.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 4,
Ἀπρίλης 1914
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟΥ

Οἱ ἀναγνῶστες τῆς ἐφημερίδας μας ξέρουν πόσες συζητήσεις καί ἀγῶνες ἔχει προκαλέσει ὁ λικβινταρισμός μέσα στό σύγχρονο ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Ἐμεῖς τονίσαμε ἐπανειλημμένα ὅτι ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης (ἀπό μιά ὁρισμένη ἄποψη θά μπορούσαμε νά ποῦμε καί ὁ κάθε συνειδητός δημοκράτης) πρέπει νά σχηματίσει μιά καθαρή καί ἀκριβή ἀντίληψη γιά τό τί εἶναι λικβινταρισμός.

Οἱ ἀντίπαλοί μας ὅμως τόσο τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ὅσο καί τοῦ «Νάσα Ζαριά», ὄχι μόνο δέν παραθέτουν αὐτούσιες καί δέν ἐξηγοῦν στούς ἀναγνῶστες τους τίς ἐπίσημες ἀποφάσεις γιά τήν οὐσία τοῦ λικβινταρισμοῦ (λογουχάρη, μέ βάση τά κείμενα τοῦ 1908 καί τοῦ 1910), μά κάνουν καί κάτι πού εἶναι ἀκόμη πιό ἄσχημο καί βλαβερό: ἤ «ἀρνοῦνται» ὁλότελα τό λικβινταρισμό, ἤ, ἀντί νά ἐκθέσουν μέ ἀκρίβεια τήν *ὁμόφωνη* ἀπόφαση τοῦ 1910, τήν ἀντικαθιστοῦν μέ συγκεχυμένες φράσεις πού δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τό ζήτημα.

Γι' αὐτό θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό μιά ἐξαιρετικά σπάνια περίπτωση, ὅταν ὁ *ἴδιος ὁ Λ. Μάρτοφ* ἔδοσε στή δημοσιότητα ἕνα ἀπίστευτα (ἀπίστευτα γιά τό συγγραφέα) ἀκριβολογημένο καί εἰλικρινή ὁρισμό ἤ περιγραφή τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Στό ΙΙ τόμο τοῦ γνωστοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Ρουμπάκιν «Ἀνάμεσα στά βιβλία» (ἔκδοση 2η, Μόσχα, 1913, σελ. 771) βρίσκουμε ἕνα γράμμα τοῦ Λ. Μάρτοφ — ἀνατυπωμένο χωρίς καμιά ἀλλαγή ἀπό τόν κ. Ρουμπάκιν — πού ἀπαντάει στήν παράκληση τοῦ κ. Ρουμπάκιν «νά ἐκθέσει τήν οὐσία καί τήν ἱστορία τοῦ μενσεβικισμοῦ». Στό γράμμα αὐτό ὁ Λ. Μάρτοφ γράφει καταλέξη τά παρακάτω:

«Μετά τή συντριβή τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος αὐτή ἡ ἴδια ἡ τάση τῶν μενσεβίκων» (συγκεκριμένα ἡ τάση «νά θέσουν τά θεμέλια μιᾶς καινούργιας

κομματικῆς οἰκοδόμησης μέ πιό συγκεκριμένο ταξικό-σοσιαλιστικό πνεῦμα ἤ νά δόσουν στή σοσιαλδημοκρατία μιά καινούργια βάση γιά τό ριζικό αὐτό μετασχηματισμό της») «γιά μιά ὀργανωτική μεταρύθμιση τοῦ κόμματος βρῆκε τήν ἔκφρασή της στήν ἔντονη δραστηριότητα γιά τήν ἵδρυση κάθε λογῆς ἐξωκομματικῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων — συνδικάτων, συλλόγων αὐτομόρφωσης (ἐνμέρει συνεταιρισμῶν) κτλ. — *καί στίς προσπάθειες νά δημιουργηθεῖ, μέ στήριγμα αὐτές τίς ὀργανώσεις ἕνα νόμιμο ἐργατικό κόμμα* ἤ προχωρημένα ὀργανωτικά φυλάκια αὐτοῦ τοῦ κόμματος (ὅσοι συμμετεῖχαν σ' αὐτές τίς προσπάθειες πῆραν στήν πορεία τῆς πολεμικῆς τήν ἐπωνυμία «λεγκαλιστές» ἤ *«λικβινταριστές» γιά τήν ἀρνητική τους στάση ἀπέναντι στίς παράνομες ὀργανώσεις πού ἔχουν διατηρηθεῖ)»*.

Αὐτά εἶναι ὅλα, ὅσα εἶπε ὁ Μάρτοφ γιά τό λικβινταρισμό. Ὑπογραμμίσαμε ἐδῶ τά κυριότερα σημεῖα. Δέν θά σταθοῦμε στή μικρή ἀναλήθεια ὅτι μόνο «στήν πορεία τῆς πολεμικῆς» καί μόνο ὅσοι «συμμετεῖχαν στίς προσπάθειες» ὀνομάστηκαν λικβινταριστές. Στήν πραγματικότητα ἡ ἐπίσημη, ἡ ὑποχρεωτική γιά ὅλους τούς μαρξιστές ἀπόφαση τοῦ μαρξιστικοῦ συνόλου τοῦ 1908 μιλάει γιά τό λικβινταρισμό σάν ἕνα συγκεκριμένο ρεῦμα. Αὐτό ὅμως εἶναι σχετικά μιά μικρή λεπτομέρεια.

Τό κυριότερο καί τό οὐσιαστικότερο εἶναι ὅτι ὁ Λ. Μάρτοφ ἔδειξε ἐδῶ ἄθελά του ὅτι καταλαβαίνει καί ξέρει τί σημαίνει λικβινταρισμός.

Προσπάθειες νά δημιουργηθεῖ νόμιμο ἐργατικό κόμμα καί, ὅπως εἶναι αὐτονόητο, κήρυγμα καί ὑπεράσπιση τῆς ἰδέας αὐτῆς. Ἀρνητική στάση ἀπέναντι στίς ὀργανώσεις «παλιοῦ τύπου» πού διατηρήθηκαν (καί, ἐννοεῖται, ἀπέναντι στίς νέες ὀργανώσεις πού δημιουργοῦνται). Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος, πού χιλιάδες φορές προσπάθησαν καί προσπαθοῦν νά τήν μπερδέψουν, νά τή συσκοτίσουν καί νά τήν ἀρνηθοῦν τό «Νάσα Ζαριά», ἡ «Λούτς» καί ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Ὁ ἀναγνώστης, ὁ ὁποῖος θά ἐμβαθύνει στήν οὐσία τῶν γεγονότων πού ἀναφέραμε, θά καταλάβει γιατί οἱ συζητήσεις ἁπλῶς καί μόνο τῶν λικβινταριστῶν γιά «ἑνότητα» προκαλοῦν στούς συνειδητούς ἐργάτες θύελλα ὀργῆς καί ἀγανάκτησης ἤ (ἀνάλογα μέ τίς διαθέσεις) τσουχτερή εἰρωνεία. Γιατί ὁ καθένας μπορεῖ νά φανταστεῖ πολύ καλά, ὅτι ὁ ὀπαδός τῆς ἰδέας τοῦ νόμιμου κόμματος ἀρνεῖται εἰλικρινά καί τίμια τήν «παράνομη ὀργάνωση», μιά κι' αὐτή εἶναι ἡ πεποίθησή του. *Δέν μπορεῖ* ὅμως νά φανταστεῖ κανείς ὅτι εἶναι εἰλικρινεῖς καί τίμιοι οἱ λόγοι γιά «ἑνότητα» ἐκείνων πού συνεργάζονται στό «Νάσα Ζαριά» ἤ στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Ἡ συνεργασία σ' αὐτά τά ὄρ-

γανα σημαίνει *στήν πράξη* πάλη *ενάντια* στήν «παράνομη οργάνωση», πάλη *γιά* ένα νόμιμο κόμμα πού εξακολουθοῦν νά τό προπαγανδίζουν καί νά τό ὑπερασπίζονται.

Γι' αὐτό, ὅταν τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο ἔβαλε τό Δεκέμβρη τοῦ 1913 στήν ἡμερήσια διάταξη τό θέμα νά ξεκαθαριστοῦν οἱ ὅροι γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἑνότητας στή Ρωσία, οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές καί τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας δήλωσαν ἀμέσως καί δημόσια: πρῶτος καί βασικός ὅρος εἶναι ἡ κατηγορηματική καί χωρίς ὅρους ἀπάρνηση τοῦ λικβινταρισμοῦ, ἡ ὁλοκληρωτική καί ριζική ἀλλαγή *ὅλου τοῦ προσανατολισμοῦ* τῆς ὁμάδας τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Λούτς». Οἱ λουτσιστές ἀπάντησαν ἐπίσης δημόσια (καί ὁ Φ. Ντάν καί ὁ Λ. Μ.) ὅτι δέν δέχονται αὐτό τόν ὅρο.

Μιά καί ἔτσι ἔχουν τά πράγματα, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού μιλᾶνε γιά «ἑνότητα» μ' αὐτή τήν ὁμάδα πού ἐπιμένει στίς φιλελεύθερες ἰδέες της, ἐξαπατοῦν καί τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους. Ἡ πραγματική ἑνότητα τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἔχει ἤδη διαμορφωθεῖ καί θά ἐξακολουθήσει νά διαμορφώνεται μέ τή συσπείρωση γύρω στίς μαρξιστικές ἀποφάσεις καί τό μαρξιστικό σύνολο ἐνάντια σ' αὐτή τή διασπαστική ὁμάδα.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 73,
29 τοῦ 'Απρίλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟΣ» [61]

Τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ ἔχει οὐσιαστικότατη σημασία ὄχι μόνο γιά τήν ἐργατική δημοκρατία, ἀλλά καί γιά τή δημοκρατία τῆς Ρωσίας γενικά. Ὅταν ὁ δημοκρατικός μας τύπος προσπαθεῖ νά παρακάμψει τό ζήτημα αὐτό ἤ νά τό θίξει εὐκαιριακά, σάν νά πρόκειται γιά «ἰδιωτική συζήτηση» πού ἀφορᾶ τούς μαρξιστές, αὐτό δείχνει ἁπλῶς τήν τάση του νά ἀποφύγει τήν ἐκτίμηση τῶν σπουδαιότατων πολιτικῶν προβλημάτων τῆς σύγχρονης ἐποχῆς. Γιατί τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ζήτημα ἐκτίμησης ὁλόκληρου τοῦ συστήματός μας τῆς 3 τοῦ Ἰούνη [62], κι' ἀκόμη πιό πλατιά: τῆς ἀντεπανάστασής μας γενικά, ζήτημα τῶν βασικῶν καθηκόντων καί μεθόδων δράσης τῆς δημοκρατίας.

Κανένας, ὅπως φαίνεται, δέν ἀμφέβαλλε ἀκόμη γιά τό γεγονός ὅτι ἡ νεότερη ἐποχή τῆς ρωσικῆς ἱστορίας, ἀπό τό 1908 περίπου, χαρακτηρίζεται ὄχι μόνο ἀπό μιά μεγάλη ἔνταση τῶν διωγμῶν κάθε δημοκρατικοῦ στοιχείου ἀπό μέρους τῆς ἀντίδρασης, ἀλλά καί ἀπό ἰσχυρό ἰδεολογικό ξεχαρβάλωμα καί ἰδεολογική ἀποσύνθεση, πού ἐπέδρασε στό προλεταριάτο καί σ' ὅλα τά στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ἄν ὅμως *ὅλοι* ἀναγνωρίζουν αὐτό τό ἐξόφθαλμο γεγονός, μόνο οἱ μαρξιστές ἔθεσαν στόν ἑαυτό τους ἕνα ἄμεσο καί ξεκάθαρο καθῆκον: νά καθορίσουν μέ ἀκρίβεια τίς *ταξικές* πηγές καί τήν *ταξική* σημασία αὐτοῦ τοῦ ξεχαρβαλώματος κι' αὐτῆς τῆς ἀποσύνθεσης. Ἡ συνειδητή ἐκλογή μιᾶς τακτικῆς δέν εἶναι δυνατή, χωρίς νά δοθεῖ αὐτός ὁ ορισμός.

Καί στό μαρξιστικό τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡ δουλιά γιά νά δοθεῖ αὐτός ὁ ὁρισμός εἶχε ἀρχίσει ἀπό τό 1908 ἤδη, δηλ. ἀμέσως μόλις διαπιστώθηκε ὅτι ὑπάρχει ἀποσύνθεση. Οἱ μαρξιστές δέν μποροῦσαν ν' ἀφήσουν νά τούς ἐπηρεάσει αὐτή ἡ ἀποσύνθεση,

ὅπως ἔκαναν οἱ φιλελεύθεροι, ἐπίσης ὅμως δέν μποροῦσαν νά περιοριστοῦν σέ μιά ὑποκειμενική καταδίκη τῆς ἀποσύνθεσης, ὅπως περιορίστηκαν σ' αὐτήν ἀκόμη καί οἱ καλύτεροι (ἀπό δημοκρατική ἄποψη) ναρόντνικοι. Τά κοινωνικά ρεύματα ἀπαιτοῦσαν μιά κοινωνικοοικονομική, δηλαδή ταξική, ἐξήγηση.

Εἴδαμε πῶς τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 ὁ μπολσεβίκικος τύπος ἑτοίμασε μιά ἀπάντηση στό ἐρώτημα γιά τήν οὐσία τοῦ λικβινταρισμοῦ, ἀπάντηση πού κατοχυρώθηκε τότε μέ μιά ὑποχρεωτική γιά ὅλους κομματική ἀπόφαση. Μά τήν ἄνοιξη τοῦ 1909 ἔχουμε ἐπίσημη ρήξη τῶν μπολσεβίκων (στό πρόσωπο τοῦ καθοδηγητικοῦ τους ὀργάνου) μέ τούς λεγόμενους «βπεριοντοφικούς» *, μέ τούς ἐκπροσώπους τοῦ ὀτζοβισμοῦ, ἤ μ' ἐκείνους πού ζητοῦσαν νά θεωρεῖται ὁ ὀτζοβισμός μιά ἀπό τίς «νόμιμες ἀποχρώσεις», καθώς καί μέ τούς ὑπερασπιστές τῆς «θεοπλασίας» καί τῆς ἀντιδραστικῆς φιλοσοφίας τοῦ μαχισμοῦ ** [63]. Ἡ ρήξη αὐτή φανέρωσε τά βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ «λικβινταρισμοῦ ἀπό τ' ἀριστερά», πού κλίνει πρός τόν ἀναρχισμό, ὅπως ἀκριβῶς ὁ λικβινταρισμός ἀπό τά δεξιά, ἤ ὁ λικβινταρισμός στήν κυριολεξία του, σήμαινε στροφή πρός τό φιλελευθερισμό.

Τό Γενάρη τοῦ 1910 αὐτή ἡ μαρξιστική ἀνάλυση γιά τό σύγχρονο ξεχαρβάλωμα καί τήν ἀποσύνθεση — ἀνάλυση πού κατά τά ἐννιά δέκατα εἶχε γίνει ἀπό τό μπολσεβίκικο τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ — εἶχε ὁλοκληρωθεῖ καί ἐπαληθευτεῖ ἀδιαφιλονίκητα σέ τέτιο βαθμό, πού οἱ γνωστές ἀποφάσεις τοῦ Γενάρη 1910 *ὅλων* τῶν μαρξιστῶν, τῶν ἐκπροσώπων *ὅλων* τῶν ρευμάτων (μέ τή συμμετοχή *καί* τῶν λικβινταριστῶν *καί* τῶν «βπεριοντοφικῶν»), ἀναγκάστηκαν νά ἀναγνωρίσουν *ὁμόφωνα* ὅτι τόσο ἡ λικβινταριστική, ὅσο καί ἡ «βπεριοντοφική» «παρέκκλιση» εἶναι *ἐκδηλώσεις τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς* πάνω στό προλεταριάτο.

Γιά νά ἐκτιμήσει κανείς τήν κοινωνική σημασία αὐτῆς τῆς μαρξιστικῆς ἀνάλυσης καί αὐτῆς τῆς μαρξιστικῆς ἀπόφασης, ἀρκεῖ νά ρίξει μιά ματιά στά *μή* μαρξιστικά ρεύματα. Στούς φιλελευθέρους θά δοῦμε τόν ἀκραῖο λικβινταρισμό τῶν «βεχιστῶν» [64] καί τή σύγχυση πού βασιλεύει *ὥς τά σήμερα* γύρω ἀπό τό ζήτημα, ἄν καταργήθηκαν ἤ ὄχι οἱ μέθοδοι τοῦ 1905. Στούς *ἀριστερούς* ναρόντνικους θά δοῦμε ἀκραῖες λικβινταριστικές ἐκδηλώσεις, ἀρχίζοντας ἀπό τίς ἐκδόσεις τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1908-1911 ὥς τό ἀκαθόριστα λικβινταριστικό περιοδικό «Πρωτοβου-

* 'Αλέξινσκι, Μπογκντάνοφ, Λουνατσάρσκι, Στάν, Βόλσκι κ.ἄ.

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 1-42. *Ἡ Σύντ.*

λία»[65] καί τελειώνοντας μέ τούς λικβινταριστικούς λόγους τῶν κυρίων Σάβινκοφ-Ρόψιν καί Τσερνόφ στό περιοδικό «Ζαβέτι»[66]. Κι᾽ ἀπό τό ἄλλο μέρος, ὁ ἐπίσημος «ὀτζοβισμός» τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων ἐξακολουθεῖ νά κατατρώει καί νά ἀποδυναμώνει αὐτή τήν κατεύθυνση.

Ἡ ἀντικειμενική ἀλήθεια τῆς μαρξιστικῆς ἀνάλυσης ἐπιβεβαιώθηκε ἀκριβῶς ἀπό τό γεγονός ὅτι σέ διάστημα μεγαλύτερο ἀπό πέντε χρόνια, ὕστερα ἀπό τό 1908, *ὅλα* τά προοδευτικά ρεύματα τῆς κοινωνικῆς σκέψης προσκρούανε συνεχῶς καί ἐξακολουθοῦν νά προσκρούουν ὥς τά σήμερα πάνω σ᾽ «αὐτά» ἀκριβῶς τά λάθη, λικβινταριστικά καί ναρόντνικα, πάνω σ᾽ «αὐτά» ἀκριβῶς τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἱκανότητα νά ὑπερασπίζει κανείς τίς παλιές μεθόδους λύσης τῶν παλιῶν ἄλυτων ἀκόμη προβλημάτων μαζί μέ τήν προετοιμασία τῶν δυνάμεων μέσα στίς νέες συνθῆκες μέ νέες μεθόδους.

Στίς ἀρχές τῆς περιόδου τῆς 3 τοῦ Ἰούνη ἡ μαρξιστική ἀνάλυση ἀποκάλυψε τίς θεωρητικές παρεκκλίσεις πρός τήν πλευρά τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τοῦ «ὀτζοβισμοῦ». Στό τέλος αὐτῆς τῆς περιόδου βλέπουμε πώς ἀκόμη καί σέ ἀνοιχτό στίβο, μπροστά στά μάτια ὅλου τοῦ κόσμου, ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας συσπειρώθηκε γύρω ἀπό τούς μαρξιστές, ἐνῶ καί οἱ δυό *πτέρυγες* τοῦ δημοκρατικοῦ τύπου, πού προσπαθεῖ νά ἐπιδράσει πάνω στό προλεταριάτο, εἶναι ἀπασχολημένες μέ τό μικροαστικό λικβινταρισμό καί τό μικροαστικό ναροντνικισμό. Πρίν ἀπό λίγο καιρό ἡ «Σέβερναγια Μίσλ» τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων (ἀρ. φύλ. 1) ἔγραφε σέ μιά ἀνταπόκριση τοῦ κ. Μπράινες ἀπό τή Ρίγα, σχετικά μέ τήν καμπάνια τῶν ἐκλογῶν γιά τά ταμεῖα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων:

> «Μποϋκοταριστικό ρεῦμα παρατηρεῖται μόνο στούς τσαγκάρηδες, ὅπου δημιουργήθηκαν μποϋκοταριστικές ὁμάδες. Κύριοι ἐμπνευστές τῶν μποϋκοταριστικῶν ὁμάδων εἶναι δυστυχῶς οἱ ναρόντνικοι» (ἡ περικοπή αὐτή ἀναδημοσιεύτηκε στήν «Προλετάρσκαγια Πράβντα», 1913, ἀρ. φύλ. 12, 20 τοῦ Δεκέμβρη, στό ἄρθρο «Ὁ ναροντνικισμός καί ὁ λικβινταρισμός σάν στοιχεῖα ἀποσύνθεσης μέσα στό ἐργατικό κίνημα» *).

Ἡ ἴδια ἐφημερίδα παραδέχτηκε:

> «Πρός τιμή τῶν μαρξιστῶν πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἔχουν σήμερα στά συνδικάτα (ἐπαγγελματικά) μεγάλη ἐπιροή, ἐνῶ ἐμεῖς, οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι, δρουμε μέσα σ᾽ αὐτά χωρίς ἕνα συγκεκριμένο σχέδιο καί γι᾽ αὐτό δέν φαινόμαστε σχεδόν πουθενά» (ἡ περικοπή ἀναδημοσιεύεται στό ἴδιο μέρος).

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 245-249. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ θεωρητική ἀδυναμία τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων, πού συνδυάζουν τό νεότερο ὀπορτουνισμό τῶν εὐρωπαίων μικροαστῶν μέ τήν καθαρά ρωσική μικροαστική ὑπεράσπιση τῶν «ἐργαζόμενων» μικρονοικοκυρέων, συμπληρώνεται φυσιολογικά μέ τήν ἀδυναμία καί τίς ταλαντεύσεις τακτικῆς. Ἀπό τό παλιό κόμμα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων δέν ἔμεινε τίποτε, ἐκτός ἀπό τίς ταλαντεύσεις, ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως ἔγινε καί μέ τούς λικβινταριστές. Καί τά δυό αὐτά μικροαστικά ρεύματα, ἀφοῦ νικήθηκαν μέσα στό ἐργατικό κίνημα, δέν εἶχαν πιά τίποτε ἄλλο νά κάνουν, παρά *νά συνασπιστοῦν* (νά ἑνωθοῦν) *ἐνάντια στούς μαρξιστές*.

Βῆμα πρός βῆμα! Ἀπό τήν προπαγάνδιση τοῦ νόμιμου κόμματος, ἀπό τούς λόγους τῶν κυρίων Πότρεσοφ καί Γιουσκέβιτς, πού ἀπαρνήθηκαν τήν ἰδέα τῆς ἡγεμονίας καί τό μαρξισμό, οἱ λικβινταριστές κατρακύλησαν ὥς τόν ἀπροκάλυπτο *ἀγώνα* ἐνάντια στό μαρξιστικό κόμμα. Νά τί ἔγραφε αὐτές τίς μέρες στή «Στόικαγια Μίσλ» (ἀρ. φύλ. 5) ἕνας ἀριστερός ναρόντνικος τῆς Πετρούπολης:

«Μόλις μπήκαμε στήν αἴθουσα (γιά τίς ἐκλογές τοῦ Συμβουλίου τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων), ἀμέσως εἴδαμε ὁλοκάθαρα τή στενή φραξιονιστική θέση τῶν πραβντιστῶν, μά δέν χάνουμε τίς ἐλπίδες μας. Μαζί μέ τούς λικβινταριστές καταρτίζουμε ἕνα κοινό μή φραξιονιστικό ψηφοδέλτιο, ὅπου μᾶς παραχωρεῖται μιά θέση μέλους τοῦ Συμβουλίου καί δυό θέσεις ἀναπληρωματικῶν» (ἡ περικοπή ἀναδημοσιεύτηκε στήν «Πούτ Πράβντι», 1914, ἀρ. φύλ. 38, 16 τοῦ Μάρτη 1914).

Μικροαστοί δημοκράτες ὅλων τῶν ρευμάτων, πού θέλετε νά διαφθείρετε τούς ἐργάτες μέ τήν ἀστική ἐπιροή, ἑνωθεῖτε ἐνάντια στούς μαρξιστές! Ἡ ἀνόητη λέξη «μή φραξιονισμός», ἡ ὁποία γοητεύει τούς ἀνθρώπους πού δέν εἶναι σέ θέση νά σκέπτονται καί δέν διδάχτηκαν τίποτε, εἶναι τόσο βολική καί ἀρέσει πολύ στούς φιλισταίους! Μόνο πού τούς καημένους τούς λικβινταριστές δέν τούς βοήθησε — καί δέν θά τούς βοηθήσει — ὁ συνασπισμός μέ τούς ἀριστερούς ναρόντνικους. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἐκλέξανε γιά τό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων *μόνο* μαρξιστές, ἀντίπαλους τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Σήμερα στή Ρωσία ἔχει ξεκαθαριστεῖ πέρα γιά πέρα ποιές εἶναι οἱ μικροομάδες τῶν ἐξωκομματικῶν διανοουμένων, πού ἀκολουθοῦν γραμμή ὑποταγῆς τῶν ἐργατῶν στήν ἀστική πολιτική καί στήν ἀστική ἰδεολογία: εἶναι οἱ λικβινταριστές καί οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι. Σχεδόν ἐπί εἴκοσι χρόνια, ἀπό τόν καιρό πού πρωτοεμφανίστηκε ὁ «οἰκονομισμός» (1894-1895) προετοιμαζόταν αὐτή ἡ *συμμαχία* τῶν ὀπορτουνιστῶν πού ἀνῆκαν στίς

γραμμές τῶν παρακομματικῶν μαρξιστῶν μέ τούς ναρόντνικους *ἐνάντια* στό συνεπή μαρξισμό. Ἔφτασε πιά ὁ καιρός νά δοῦμε τά πράγματα κατά πρόσωπο καί νά ποῦμε σταθερά καί κατηγορηματικά: *μόνο* στήν πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τό ναροντνικισμό διαμορφώνεται καί μπορεῖ νά διαμορφωθεῖ τό μαρξιστικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Παντοῦ στόν κόσμο τό προλεταριάτο, πού σέ κάθε καπιταλιστική κοινωνία συνδέεται ἀναπόφευκτα μέ χιλιάδες μεταβατικά νήματα μέ τή μικροαστική τάξη, πέρασε στήν ἐποχή τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐργατικῶν κομμάτων μιά περίοδο λίγο πολύ μακρόχρονης καί ἐπίμονης ἰδεολογικοπολιτικῆς ὑποταγῆς στήν ἀστική τάξη. Αὐτό τό φαινόμενο, πού εἶναι κοινό γιά ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, πῆρε σέ κάθε χώρα διαφορετικές μορφές ἀνάλογα μέ τίς ἱστορικές καί τίς οἰκονομικές ἰδιομορφίες τους. Στήν Ἀγγλία ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, μέσα σέ συνθῆκες ἀπόλυτης πολιτικῆς ἐλευθερίας καί μακρόχρονης μονοπωλιακῆς θέσης τῆς Ἀγγλίας, μπόρεσε ἐπί δεκαετίες νά διαφθείρει καί νά καθυποτάξει ἰδεολογικά τήν πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν. Στή Γαλλία οἱ παραδόσεις τοῦ ρεπουμπλικάνικου μικροαστικοῦ ριζοσπαστισμοῦ ἔκαναν καί ἐξακολουθοῦν νά κάνουν πάρα πολλούς ἐργάτες ὀπαδούς τοῦ «ριζοσπαστικοῦ» ἀστικοῦ κόμματος ἤ τοῦ ἀστικοῦ ἀναρχισμοῦ. Στή Γερμανία πρίν ἀπό μισό αἰώνα οἱ ἐργάτες ἀκολουθοῦσαν ἀκόμη τόν φιλελεύθερο Σοῦλτσε-Ντέλιτς καί ἐπηρεάζονταν ἀπό τίς «ἐθνικοφιλελεύθερες» (καί ταυτόχρονα «βασιλικές-πρωσσικές») ὀπορτουνιστικές ταλαντεύσεις τοῦ Λασσάλ καί τοῦ Σβάιτσερ καί σήμερα ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργάτες ἀκολουθοῦν τό καθολικό «κέντρο» πού ἐρωτοτροπεῖ μέ τό «δημοκρατισμό».

Στή Ρωσία δέν ὁλοκληρώθηκε ἀκόμη μέχρι σήμερα ἡ *ἀστικοδημοκρατική* λύση τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος. Τί τό ἐκπληκτικό, λοιπόν, ὑπάρχει στό γεγονός ὅτι ὁ μικροαστικός ναροντνικισμός φοράει στολή «σοσιαλισμοῦ»; Ἡ Ρωσία εἶναι ἡ πιό μικροαστική καπιταλιστική χώρα. Καί γι' αὐτό, μόλις ὁ μαρξισμός ἔγινε *μαζικό* κοινωνικό ρεῦμα στή Ρωσία, ἐμφανίστηκε μέσα του ὁ διανοουμενίστικος μικροαστικός ὀπορτουνισμός, στήν ἀρχή μέ τή μορφή τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί τοῦ «νόμιμου μαρξισμοῦ» (1895-1902), ἀργότερα μέ τή μορφή τοῦ μενσεβικισμοῦ * (1903-1908) καί τέλος μέ τή μορφή τοῦ λικβινταρισμοῦ (1908-1914).

* Ἐξαιρετικά γελοία εἰκόνα παρουσιάζουν οἱ λικβινταριστές ἱστορικοί, ὅταν εἶναι ἀναγκασμένοι νά κλωθογυρνᾶνε καί νά ἑλίσσονται γιά *νά*

Τώρα ὁ λικβινταρισμός ὡρίμασε ἐντελῶς καί μάλιστα σέ βαθμό, πού νά ἀποσπαστεῖ τελείως ἀπό τό μαρξιστικό ἐργατικό κόμμα: ὅταν ὁ πιό «ἀριστερός» ἀπό τούς λικβινταριστές — καί ὁ πιό ἐπιτήδειος στόν τομέα τῶν διφορούμενων διατυπώσεων — κ. Λ. Μ. γράφει ὅτι

«ἡ πείρα ἀπόδειξε πώς τό «νόμιμο ἐργατικό κόμμα» δέν εἶναι ἀντιδραστικό ὄνειρο, γιατί στή δοσμένη στιγμή *μέ μιά ὁρισμένη ἔννοια τῆς λέξης ὑπάρχει* στή Ρωσία *ἕνα τέτιο κόμμα...*» (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ κ. Λ. Μ: «Νάσα Ζαριά», 1914, τεῦχ. 2, σελ. 83)

...τότε πρέπει νά εἶναι ξεκάθαρο γιά ὅλους πόσο ἀνόητη καί γελοία εἶναι ἡ σκέψη *γιά τή δυνατότητα* «συνένωσης» ἤ «συμφιλίωσης» *αὐτῆς* τῆς ὁμάδας μέ τό μαρξιστικό ἐργατικό κόμμα.

Μόνο ἄνθρωποι ἐντελῶς κενοί μποροῦν νά μιλᾶνε σήμερα γιά «ἑνότητα» τοῦ μαρξιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος μέ *τέτια* ὁμάδα, μέ τήν ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Ἡ πολιτική σαφήνεια, μέ τήν ὁποία ἐκδηλώθηκε ὁ ταξικός διαχωρισμός στή Ρωσία, ἔκανε ἀπό κάθε ἄποψη μεγάλα βήματα πρός τά μπρός ἀπό τό 1904 [67] ὥς τό 1914. Τότε οἱ εὐγενεῖς τσιφλικάδες δέν ἦταν ἀκόμη κομματιασμένοι καί ὁ φιλελευθερισμός τοῦ σαλονιοῦ ὁρισμένων ἐκπροσώπων τους τρόμαζε ἀκόμη καί τήν παλιά ἐξουσία. Τότε ἡ ἴδια ἡ ἐξουσία θεωροῦσε σέ τέτιο βαθμό τόν ἀγρότη τῆς «ἀράδας» στήριγμα τοῦ καθεστῶτος, πού τοῦ ἐξασφάλιζε πολύ μεγάλη ἐπιροή καί στή Δούμα [68] τοῦ Μπουλίγκιν καί στή Δούμα τοῦ Βίττε. Τότε ἀκόμη μποροῦσε νά εἶναι συμπαγής καί ἑνιαῖος ὁ φιλελευθερισμός καί ὁ δημοκρατισμός τῶν διαφόρων Γκουτσκόφ-Μιλιουκόφ-Πεσεχόνοφ. Τότε ὁ μενσεβικισμός ἤθελε νά εἶναι καί ἦταν πραγματικά — ἄν τόν πάρουμε γενικά καί στό σύνολό του — ἕνα *ἐσω*κομματικό ρεῦμα,

---

συγκαλύψουν τό δυσάρεστο, μά ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ὁ μενσεβικισμός (καί πολύ περισσότερο ὁ λικβινταρισμός) προέκυψε *ἀπό* τόν ἴδιο τόν «οἰκονομισμό», τόν «μπουντισμό» καί τό «νόμιμο μαρξισμό», πού καταπολεμοῦσε ἐπί *τρία χρόνια* ἡ παλιά «Ἴσκρα», ἡ ὁποία δημιούργησε τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. Βλέπε, γιά παράδειγμα, τήν μπροσούρα τοῦ κ. Πότρεσοφ γιά τόν Ἀξελρόντ. Ὁ κ. Πότρεσοφ προσπαθεῖ μέ ὄχι λιγότερο ζῆλο καί ὄχι λιγότερο μάταια νά κρύψει καί νά *παραχώσει* τό γεγονός ὅτι ὁ Ἀξελρόντ στό «σχέδιο καμπάνιας τῶν ζέμστβο» ἔλεγε ὅτι δέν πρέπει νά τρομάζουμε τούς φιλελευθέρους. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή πρέπει νά εἰπωθεῖ ὅτι ὅσο γιά τό λικβινταρισμό, ἀκόμη κι' ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ παραδέχεται πέρα γιά πέρα πώς ὁ λικβινταρισμός ἔχει ἱστορική συγγένεια (παράλληλα μέ τή θεωρητική) μέ τόν «οἰκονομισμό» καί τό «νόμιμο μαρξισμό»

πού ὑπεράσπιζε τά ὀπορτουνιστικά του συνθήματα στίς «συζητήσεις γιά τίς πλατφόρμες» *μέσα στά πλαίσια* τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Νά συγκρίνει κανείς τό σημερινό λικβινταρισμό, πού τράβηξε ἀπό τότε χιλιόμετρα δεξιά, πού ἔφυγε ἀπό τό κόμμα καί ἀπαρνήθηκε τό «παράνομο κίνημα», πού συσπειρώθηκε σ' ἕνα στέρεο ἀντικομματικό κέντρο τῶν νόμιμων δημοσιογράφων τῶν φιλελεύθερων καί τῶν λικβινταριστικῶν ἐφημερίδων καί πού τόν καθαίρεσαν ἀπό τά πόστα οἱ ἐργάτες σέ ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις καί συλλόγους κάθε εἴδους — νά συγκρίνει κανείς *αὐτό* τό λικβινταρισμό μέ τό μενσεβικισμό τοῦ 1903-1907, σημαίνει ὅτι ἀφήνει νά τόν τυφλώνουν καί νά τόν ζαλίζουν οἱ παλιοί τίτλοι καί ὀνομασίες, οἱ μεγαλόστομες παλιές λέξεις, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνει ἀπολύτως τίποτε ἀπό τή δεκάχρονη ἐξέλιξη τῶν ταξικῶν καί τῶν κομματικῶν σχέσεων στή Ρωσία.

Ὁ σημερινός λικβινταρισμός τοῦ 1914 εἶναι τό ἴδιο πράγμα μέ τήν ὁμάδα τῆς ἐφημερίδας «Τοβάριστς» τοῦ 1907 [69].

Εἶναι ἀπόλυτα φυσικό ὅτι στίς ἐξορίες καί στήν ἐμιγκράτσια, ὅπου οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσο ἀποσπασμένοι ἀπό τήν καθημερινή ζωή καί τόσο κλεισμένοι στίς ἀναμνήσεις τους γιά τό τί ὑπῆρχε ἐδῶ καί 7-10 χρόνια, μπορεῖ νά συναντήσει κανείς δεκάδες καί δεκάδες «πρώην ἀνθρώπους» (μάλιστα πάρα πολλούς «πρώην ἀνθρώπους» — μόνο μέ τήν ἀσύγκριτα πιό θλιβερή, μέ τήν κακή ἀπό ἠθική ἄποψη ἔννοια τῆς λέξης — ἀνάμεσα στούς διανοούμενους πού συμμετεῖχαν στό ἐργατικό κόμμα τό 1904-1907 καί τώρα βολεύτηκαν σέ διάφορες νόμιμες «προσοδοφόρες θεσοῦλες»), πού ὀνειρεύονται τήν «ἑνότητα» τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος μέ τήν ὁμάδα τῶν διαφόρων κυρίων Λ. Μ., Φ. Ντ., Πότρεσοφ, Γεζόφ, Σεντόφ καί Σία.

Ὡστόσο δέν εἶναι λιγότερο φυσικό ὅτι μέσα στή σύγχρονη ρωσική ἐργατική νεολαία, πού *εἶδε* τήν ἀποχώρηση τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα, τή *φυγή* τους ἀπό τούς «νεκρωμένους πυρῆνες», πού ἄκουσε τούς λόγους τους, λόγους ἀποστατῶν, γιά τήν παράνομη ὀργάνωση καί γιά τή ζημιά πού προξενεῖ ἡ «διαφήμιση τοῦ παράνομου τύπου» (βλ. τήν περικοπή τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», 13 τοῦ Μάρτη 1914), πού ἦταν ἀναγκασμένη νά παλεύει *ἐνάντια* στό συνασπισμό αὐτῶν τῶν κυρίων καί μέ τούς ναρόντνικους καί μέ τούς ἐξωκομματικούς σέ μιά σειρά συνέδρια, στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας, σέ πολλές συνελεύσεις τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, στίς ἐκλογές γιά τό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, πού ἦταν ἀναγκασμένη *νά κα-*

θαιρέσει ἀπό τά πόστα σέ ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις αὐτούς τούς ἀνθρώπους, εἶναι ἀπόλυτα φυσικό ὅτι μέσα στή σύγχρονη ἐργατική νεολαία τά ὄνειρα καί οἱ φράσεις τῶν καλοκάγαθων ἀνθρώπων γιά «ἑνότητα» τῶν λικβινταριστῶν μέ τό ἐργατικό κόμμα ἀποτελοῦν ἁπλῶς, ἀνάλογα μέ τίς διαθέσεις, ἤ ἕνα ὁμηρικό, καθόλου εὐγενικό καγχασμό ἤ ἕνα βλέμμα ἀπορίας καί συμπόνοιας γιά τούς διανοούμενους τύπου Μανίλοφ.

Ἄς ἐπαναλαβαίνουν τίς φράσεις αὐτές γιά «ἑνότητα» ὁ Τρότσκι στό «Μπορμπά», ρίχνοντας ἱκετευτικά βλέμματα στό Σκόμπελιεφ καί στόν Τσχεΐτζε, ἤ οἱ συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας τοῦ Παρισιοῦ «Ζά Πάρτιγιου» *[70], πού γεμάτοι ἐλπίδα καί ἀπαντοχή στρέφουν τά βλέμματά τους πρός τόν Μπουριάνοφ — τά λόγια τους ἠχοῦν ἐξίσου θλιβερά καί παράφωνα.

Γιά νά προπαγανδίζει κανείς τήν «ἑνότητα» τῶν μαρξιστῶν μέ ἀνθρώπους πού λένε ὅτι «τό νόμιμο ἐργατικό κόμμα δέν εἶναι ἀντιδραστικό ὄνειρο» κτλ. πρέπει νά εἶναι ἤ ὑπερφυσικά κουτός, ἤ νά μήν ξέρει καί νά μήν καταλαβαίνει ἀπολύτως τίποτε ἀπό τά ζητήματα τοῦ ρωσικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί ἀπό τήν κατά τόπους κατάσταση τῶν πραγμάτων, ἤ τέλος, γιά νά τό κάνει αὐτό, πρέπει νά φλέγεται ἀπό τόν πόθο νά δημιουργηθεῖ μιά εὐχάριστη «ἀμφιταλαντευόμενη» κατάσταση, ὅταν — ποῦ ξέρεις! — θά καλέσουν ἀκριβῶς τόν Τρότσκι (ἤ κάποιον ἄλλο «μή φραξιονιστή») σάν «μή φραξιονιστή» κατά τήν ἕνωση, «πάνω στίς ἀρχές τῆς ἰσότητας», τῆς ὁμάδας τῶν δημοσιολόγων τοῦ «Νάσα Ζαριά», τῆς «Ντιέν» [71] καί τῆς «Κίεβσκαγια Μίσλ» μέ τίς ὁμάδες τῶν ἐργατῶν μαρξιστῶν. Πόσο μαγευτική καί γλυκιά προοπτική!

Ἡ πραγματικότητα ὅμως τῆς ζωῆς, ἡ πραγματική ἱστορία τῶν προσπαθειῶν γιά «ἕνωση» μέ τούς λικβινταριστές μᾶς δείχνει κάτι, πού ἀπέχει πάρα πολύ ἀπ᾽ αὐτές τίς μαγευτικές καί γλυκές προοπτικές. Μιά σοβαρή καί πραγματικά γενική προσπάθεια ἕνωσης μέ τούς λικβινταριστές εἶχε γίνει τό Γενάρη τοῦ 1910, τή ματαίωσαν ὅμως οἱ λικβινταριστές. Ἔγινε μιά ἕνωση *ὅλων* τῶν ὁμάδων καί μικροομάδων μέ τούς λικβινταριστές ἐνάντια στή μισητή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη τοῦ 1912. Ἦταν μιά ἕνωση πολύ φλογερή καί μέ πάθος, στηριγμένη στίς πιό ἐμπαθεῖς (καί μάλιστα πατόκορφες) βρισιές ἐνάντια σ᾽ αὐτή τή συνδιάσκεψη: καί ὁ Τρότσκι καί οἱ συνεργάτες τῆς «Ζά Πάρτιγιου» πῆραν μέρος σ᾽ αὐτή τήν «ἕνωση» καί ἐννοεῖται καί ὅλοι οἱ βπεριοντοφι-

* Πλεχάνοφ.

κοί. Ἄν πραγματικά οἱ κακοί διασπαστές-«λενινιστές» ἦταν ἐμπόδιο στήν ἑνότητα, τότε πόσο γρήγορα θά εἶχε ἀνθίσει ἡ ἀληθινή ἑνότητα ὕστερα ἀπ' αὐτή τήν κοινή ἐκδήλωση, τό Μάρτη τοῦ 1912, στίς σελίδες τῆς «Vorwärts» [72] ὅλων τῶν ὁμάδων μαζί μέ τούς λικβινταριστές ἐνάντια στούς «λενινιστές»!

Ἀλίμονο ὅμως! Οἱ παράξενοι αὐτοί συνενωτές ἀπό τότε ἀκριβῶς — ἀπό τότε πού οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας, ἱδρύοντας τόν Ἀπρίλη τήν «Πράβντα», ἄρχισαν νά ἑνώνουν, μέ βάση τίς ἀρχές τῆς πιό εὐσυνείδητης στάσης ἀπέναντι στό πνεῦμα τῆς κομματικότητας, ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἐργατικές ὁμάδες σ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας — οἱ παράξενοι αὐτοί συνενωτές ἀπό τό Μάρτη ἀκριβῶς τοῦ 1912 ἀποσυντίθενται ὅλο καί πιό ἐνεργητικά!! Καί τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὁ περίφημος «συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου» τῶν λικβινταριστῶν ὀργανώνεται πιά *χωρίς* τούς βπεριοντοφικούς, *χωρίς* τή «Ζά Πάρτιγιου».

Περνάει ἑνάμιση χρόνος. Μεγάλωσε, ὡρίμασε καί δυνάμωσε ὁριστικά σ' αὐτό τό διάστημα ἡ ἕνωση τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων τῆς Ρωσίας μέσα *σ' ὅλους* τούς νόμιμους ἐργατικούς συλλόγους, σ' ὅλα τά συνδικάτα καί τίς ὀργανώσεις, σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ἐφημερίδες καί ὄργανα, μέ τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα τῆς Δούμας, ὁμάδα πού εἶναι ἕτοιμη νά ἐκπληρώσει τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν.

Καί οἱ «συνενωτές» μας;

Ὤ, αὐτοί «ἑνώνονταν» μέ τόση ἐπιτυχία, μέ τόση ἐπιτυχία, ὥστε ἀντί μιά ὁμάδα «Βπεριόντ» προέκυψαν *δυό* ὁμάδες «Βπεριόντ» (χωρίς νά ὑπολογίζουμε τόν ἐμπειριομονιστή Μπογκντάνοφ, πού ὁρισμένοι τόν θεωροῦν σάν τρίτη ὁμάδα «Βπεριόντ»[73]), ὥστε ἀντί τό ἑνιαῖο ὄργανο τοῦ Τρότσκι καί τῶν λικβινταριστῶν («Λούτς») ἔχουμε ἕνα χωριστό ὄργανο τοῦ Τρότσκι, τό «Μπορμπά», πού ὑπόσχεται τούτη τή φορά ἕναν ἀληθινό «μή φραξιονισμό». Κι' ἐκτός ἀπό τή δειλή ἀπόσπαση τοῦ Τρότσκι ἀπό τούς λικβινταριστές, ἔχουμε ἀκόμη τό γεγονός ὅτι ἀποσπάστηκαν κατά τρόπο πολύ ἀποφασιστικό ἀπ' αὐτούς *ὅλοι οἱ ὀργανωμένοι λεττονοί μαρξιστές*, πού, *παρ' ὅλη* τήν αὐστηρή τους οὐδετερότητα καί τό μή φραξιονισμό τους, δήλωσαν ἀνοιχτά στό συνέδριό τους τό *1914*:

«οἱ συμφιλιωτιστές (ὅσοι πῆραν μέρος στό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου) ἔπεσαν οἱ ἴδιοι σέ ἰδεολογικοπολιτική ἐξάρτηση ἀπό τούς λικβινταριστές»!!

Ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1912, ὅταν *ὅλοι* ἑνώθηκαν μέ τούς λικ-

βινταριστές ἐνάντια στούς κακούς «διασπαστές»-«λενινιστές», ὥς τό Μάρτη τοῦ 1914, ὅταν διαλύθηκε ὁριστικά ὁ πλασματικός «συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου», φάνηκε ξεκάθαρα ὅτι ἡ πραγματική ἕνωση τῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν (στή Ρωσία κι' ὄχι στό Παρίσι, οὔτε στή Βιέννη) γίνεται καί θά γίνει μόνο *ἐνάντια* στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν καί *παρά* τούς κενούς λόγους γιά «ἑνότητα» μέ τούς θαυμαστές τοῦ «νόμιμου ἐργατικοῦ κόμματος».

Χιλιάδες ἐργατικές ὁμάδες πού συσπειρώνονται ἀνοιχτά μπροστά στά μάτια ὅλου τοῦ κόσμου γύρω ἀπό τή μαρξιστική ἐφημερίδα — νά ἡ ζωντανή ἀπόδειξη τῆς πραγματικῆς ἑνότητας καί τῆς ἀνάπτυξής της. Ἡ ἑνότητα αὐτή, στηριγμένη στήν ἰδεολογική βάση πού ἐπεξεργάστηκαν οἱ μαρξιστές ἀπό τίς ἀρχές ἀκόμη τῆς ἐποχῆς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, μπόρεσε νά χρησιμοποιήσει — μέ ἑκατό φορές μεγαλύτερη ἐπιτυχία ἀπό ὁποιονδήποτε ἄλλο — τίς κάθε λογῆς νόμιμες δυνατότητες καί νά τίς χρησιμοποιήσει *στό πνεῦμα* τοῦ ἀμείλικτου πολέμου ἐνάντια στίς ἰδέες πού ἐπιβάλλουν τήν καταδίκη τῆς «διαφήμισης τοῦ παράνομου τύπου», ἤ πού συμβιβάζονται μέ τή συμπάθεια πρός ἕνα «νόμιμο κόμμα», ἤ μέ τήν ἀπάρνηση τῆς ἰδέας τῆς ἡγεμονίας, ἤ μέ τήν ἀπώθηση τῶν «κητῶν» σέ δεύτερη μοίρα κτλ. κτλ.

Καί μόνο μιά τέτια ἑνότητα, μόνο μιά ἑνότητα στηριγμένη σ' αὐτή τήν ἰδεολογική βάση, δείχνει στήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας τό σωστό δρόμο.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1914

Δημοσιεύτηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1914 στή συλλογή: «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μέρος II, πού ἐκδόθηκε ἀπό τό ἐκδοτικό τῆς Πετρούπολης «Πριμπόϊ»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς συλλογῆς

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Οἱ ἐφημερίδες ἔχουν δημοσιεύσει ἤδη ἕνα σωρό σχόλια γιά τήν περίφημη συνεδρίαση τῆς Δούμας τῆς 22 τοῦ 'Απρίλη, τότε πού διώχτηκαν ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες καί οἱ τρουντοβίκοι [74]. Ἡ σημασία ὅμως αὐτοῦ τοῦ γεγονότος δέν φωτίστηκε ἀκόμη ὅσο χρειάζεται.

Κάθε πολιτική κρίση, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἔκβασή της, φέρνει ὄφελος καί γιά τό λόγο ὅτι τά κρυφά τά κάνει φανερά, ἀποκαλύπτει τίς δυνάμεις πού δροῦν στήν πολιτική, ξεσκεπάζει τίς ἀπάτες καί τίς αὐταπάτες, τίς φράσεις καί τά εἰκονικά πλάσματα, δείχνει παραστατικά καί μπήγει, σάν νά λέμε, μέ τό ζόρι στό κεφάλι τοῦ καθενός *«ἐκεῖνο πού ὑπάρχει»*.

Ὅλοι οἱ δημοκράτες βουλευτές τῆς Δούμας, τόσο οἱ σοσιαλδημοκράτες ὅσο καί οἱ τρουντοβίκοι, ἀποκλείστηκαν γιά 15 συνεδριάσεις καί στό μεγαλύτερο μέρος ἀπομακρύνθηκαν μέ ἔνοπλη βία. Ὁ ἀποκλεισμός αὐτός ἔγινε γιά νά ἱκανοποιηθοῦν ἐκεῖνοι πού μέ τά μέτρα πού πάρθηκαν κατά τοῦ Τσχεΐτζε ἔδειξαν ἔκδηλα τή «σταθερή» πρόθεσή τους νά κάνουν ἕνα βῆμα (πιό σωστά, καμιά δεκαριά βήματα μονομιᾶς) πρός τά δεξιά. Τόν ἀποκλεισμό αὐτό τόν ψήφισαν οἱ δεξιοί καί οἱ ὀχτωβριστές *σύν ἕνα μέρος τῶν προοδευτικῶν*, δηλαδή τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων πού βρίσκονται σέ στενότατη, ἀδιάρηκτη στήν πράξη συμμαχία μέ τούς καντέτους.

Οἱ καντέτοι ἔκαναν ἀποχή!!! Ἡ ἀποχή αὐτή ἑνός κόμματος πού ἔχει ἀξιώσεις γιά δημοκρατισμό, ξεσκέπασε θαυμάσια — κάθε ἄλλο παρά γιά πρώτη φορά — τήν ἀληθινή φύση τοῦ φιλελευθερισμοῦ τῶν κυρίων καντέτων. Ἡ IV Δούμα ἑτοιμάζεται νά διώξει τόν Τσχεΐτζε καί σέ συνέχεια τούς ἄλλους σοσιαλδημοκράτες καί μετά καί ὅλους τούς δημοκράτες, ἀρχίζοντας μέ τόν ἀποκλεισμό τους, καί οἱ κύριοι «ἡγέτες» τῆς φιλελεύθερης ἀντι-

πολίτευσης *ἀπέχουν*!! Ὅσους ὠκεανούς μελάνι κι᾿ ἄν ξοδέψουν ὕστερα ἀπ᾿ ὅλα αὐτά οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ καντέτοι, γιά νά σκαρώσουν σοφίσματα καί ὑπεκφυγές, σάν τόν ἰσχυρισμό τους ὅτι δέν ἀποδοκίμασαν παρά μόνο τή «μορφή» τῶν ἐκδηλώσεων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν κτλ., ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος θά παραμείνει ξεκάθαρη γιά κάθε ἄνθρωπο πού δέν θέλει νά ἐξαπατᾶ τόν ἑαυτό του.

Νά τηρεῖ κανείς ἀποχή τή στιγμή πού ὁ Γκορεμίκιν, ὁ Ροντζιάνκο καί ἡ πλειοψηφία τους ἀποκλείουν τούς δημοκρατικούς βουλευτές, σημαίνει ὅτι ὑποστηρίζει στήν πράξη μέ τή σιωπή του, ὅτι ἐπιδοκιμάζει ἠθικά, ὅτι στηρίζει πολιτικά τόν Γκορεμίκιν καί τόν Ροντζιάνκο καί τήν πλειοψηφία τους.

Δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σωστή ἡ ἄποψη πού διατύπωσε ὁ Λ. Μ. στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 61 ὅτι «ἡ πλειοψηφία τῆς Δούμας, μ᾿ ἐπικεφαλῆς τούς ὀχτωβριστές, διέπραξε πολιτική αὐτοκτονία». Αὐτή εἶναι ἄποψη ἑνός ἀριστεροῦ φιλελευθέρου καί ὄχι ἑνός δημοκράτη κι᾿ ἀκόμη λιγότερο ἑνός σοσιαλδημοκράτη.

Ἡ πλειοψηφία τῆς Δούμας καί οἱ ὀχτωβριστές δέν διέπραξαν καμιά αὐτοκτονία. Ὅλοι τους εἶναι συνειδητοί ἀντεπαναστάτες, συνειδητοί συμμέτοχοι τοῦ συνασπισμοῦ τῆς 3 τοῦ Ἰούνη καί τοῦ συστήματος Στολίπιν, συνειδητοί ἐχθροί τῆς δημοκρατίας. Γιά ποιά αὐτοκτονία μπορεῖ νά γίνει ἐδῶ λόγος, ὅταν αὐτοί, ἀναγνωρίζοντας γιά πολιτικό ἀρχηγό τους τόν Γκορεμίκιν, τόν ἀκολουθοῦν ἐνάντια στούς ταξικούς ἐχθρούς τους; ἐνάντια στούς ἐκπροσώπους τῆς δημοκρατίας, πού εἶναι συνειδητά ἐχθρική πρός τούς ὀχτωβριστές;

Τί χρειάζονται αὐτές οἱ παραφουσκωμένες καί ριζικά λαθεμένες φράσεις γιά «αὐτοκτονία»; Οἱ φράσεις αὐτές *προϋποθέτουν* ὅτι οἱ ὀχτωβριστές *δέν* εἶναι ἐχθροί τῆς δημοκρατίας, μέ ἄλλα λόγια προϋποθέτουν ἕνα τερατῶδες ψέμα. Οἱ φράσεις αὐτές μοιάζουν μέ τόν ἀγοραῖο δημοκρατισμό τῶν ὄχι καί τόσο ἔξυπνων ἀριστερῶν ναρόντνικων, πού ξεφώνιζαν συχνά ὅτι ἡ III καί ἡ IV Δούμα εἶναι «χάρτινοι» θεσμοί, χάρτινος πύργος. Τό γεγονός ὅτι οἱ ὀχτωβριστές ψήφισαν τόν Γκορεμίκιν, τόν Μακλάκοφ καί τόν Στσεγκλοβίτοφ θά μποροῦσε νά χαρακτηριστεῖ αὐτοκτονία μόνο στήν περίπτωση πού οἱ ὀχτωβριστές θά ἦταν οἱ ἐκφραστές τῆς «θέλησης τοῦ λαοῦ». Στήν πραγματικότητα ὅμως οἱ ὀχτωβριστές εἶναι οἱ ἐκφραστές τῆς «*θέλησης*» ἐκείνων τῶν στρωμάτων τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού φοβοῦνται θανάσιμα τό λαό.

Ὄχι! Θά κοιτᾶμε τήν ἀλήθεια κατάματα. Στήν πολιτική αὐτό εἶναι πάντα τό καλύτερο καί τό μοναδικά σωστό σύστημα.

Τό γεγονός πού ἔγινε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη στή Δούμα σύντριψε καί ἐκμηδένισε τά ὑπολείμματα ἀπό τίς συνταγματικές καί τίς λεγκαλιστικές αὐταπάτες — αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὁ ἀντεπαναστατικός συνασπισμός τῶν Πουρισκέβιτς, Ροντζιάνκο καί «ἀριστερῶν» ὀχτωβριστῶν *σύν* μιά μερίδα τῶν προοδευτικῶν στράφηκε κατευθείαν, *ἀνοιχτά*, ἀποφασιστικά, μέ στρατιωτικό τρόπο (ὄχι μέ τή μεταφορική ἔννοια, ἀλλά μέ τήν κυριολεξία τῆς τελευταίας φράσης, γιατί στή Δούμα κλήθηκαν στρατιῶτες) ἐνάντια στή δημοκρατία. Οἱ ἀντεπαναστάτες φιλελεύθεροι, οἱ διάφοροι Μιλιουκόφ καί Σία *τήρησαν ἀποχή*. Αὐτό δέν μποροῦσε παρά νά τό περιμένει κανείς ὕστερα ἀπό ὅλη τήν ἱστορία τῆς ΙΙΙ καί τῆς IV Δούμας, ὕστερα ἀπό ὅλη τήν ἱστορία τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα.

Καί τί μ' αὐτό! Ὅσο λιγότερες αὐταπάτες, τόσο τό καλύτερο γιά τό λαό. Τί κέρδισε ἡ χώρα ἀπό τά συμβάντα τῆς 22 Ἀπρίλη στή Δούμα; Κέρδισε τοῦτο δῶ: ἔχασε ἕνα μέρος ἀκόμη ἀπό τίς αὐταπάτες πού εἶναι βλαβερές γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τῆς χώρας.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 76,
3 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΛΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Μιά ἐξαιρετικά σπουδαία καί χαρακτηριστική ἰδιοτυπία τῆς μετεπαναστατικῆς Ρωσίας εἶναι ἡ βαθιά ἰδεολογική στροφή μέσα στά *ἀντιπολιτευόμενα* ἤ προοδευτικά στρώματα. Ὅποιος ξεχνάει αὐτή τήν ἰδιοτυπία, στερεῖ τόν ἑαυτό του ἀπό τή δυνατότητα νά καταλάβει τόσο τή ρωσική ἐπανάσταση καί τό χαρακτήρα της, ὅσο καί τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στή σημερινή ἐποχή.

Ἡ ἰδεολογική στροφή μέσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη συνίσταται στή διαμόρφωση μιᾶς ἀντιδημοκρατικῆς κατεύθυνσης (ὁ Στροῦβε, ὁ Ἰζγκόγεφ καί ὁ Β. Μακλάκοφ ἀνοιχτά, οἱ ὑπόλοιποι καντέτοι κρυφά, «ντροπαλά»).

Μέσα στή δημοκρατία ἡ στροφή αὐτή συνίσταται σέ μιά τεράστια ἰδεολογική ἀποσύνθεση καί ταλάντευση τόσο μέσα στούς σοσιαλδημοκράτες (προλεταριακή δημοκρατία), ὅσο καί μέσα στούς σοσιαλεπαναστάτες (ἀστική δημοκρατία). Ἀκόμη καί οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τῆς δημοκρατίας περιορίζονται στό *νά κλαῖνε* τήν ἀποσύνθεση, τίς ταλαντεύσεις, τήν ἀποστασία. Οἱ μαρξιστές ὅμως ψάχνουν νά βροῦν τίς *ταξικές* ρίζες αὐτοῦ τοῦ *κοινωνικοῦ* φαινομένου.

Κύρια ἐκδήλωση αὐτῆς τῆς ἀποσύνθεσης εἶναι ὁ λικβινταρισμός, πού ἀπό τό 1908 ἀκόμη πῆρε τόν ἐπίσημο ὁρισμό — ὁρισμό πού ἐπικυρώθηκε ἀπό τό «σύνολο τῶν μαρξιστῶν» — ὅτι ἀποτελεῖ «ἀπόπειρα μιᾶς ὁρισμένης μερίδας τῆς διανόησης νά διαλύσει» τήν παράνομη ὀργάνωση καί νά τήν «ἀντικαταστήσει» μέ ἕνα νόμιμο ἐργατικό κόμμα. Στήν τελευταία ἐπίσημη συνέλευση τῶν καθοδηγητικῶν μαρξιστικῶν στελεχῶν, στή συνέλευση τοῦ Γενάρη 1910, ὅπου πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἀπό *ὅλα* τά «ρεύματα» καί τίς μικροομάδες, δέν βρέθηκε *οὔτε ἕνας* πού νά εἶναι σέ θέση νά φέρει ἀντίρηση γιά τήν καταδίκη

τοῦ λικβινταρισμοῦ σάν *ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπίδρασης πάνω στό προλεταριάτο*. Ἡ καταδίκη αὐτή καί ταυτόχρονα ἡ ἐξήγηση πού δόθηκε γιά τίς *ταξικές* ρίζες τοῦ λικβινταρισμοῦ ἔγιναν δεκτές *ὁμόφωνα*.

Ἀπό τότε πέρασαν πάνω ἀπό τέσσερα χρόνια καί ἡ τεράστια ἐμπειρία τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐπιβεβαίωσε χιλιάδες φορές τήν ἐκτίμηση πού δόθηκε στό λικβινταρισμό.

Τά γεγονότα ἀπόδειξαν ὅτι καί ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί ἡ ἐμπειρία τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἔβαλαν μέ τρόπο ἀμετάκλητο τέρμα στό λικβινταρισμό, σάν ἀστικό, ἀντεργατικό ρεῦμα. Φτάνει, λογουχάρη, νά θυμηθοῦμε μέσα στό Μάρτη μόνο τοῦ 1914 πῶς ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἔβριζε τόν «παράνομο τύπο» (φύλλο τῆς 13 τοῦ Μάρτη) ἤ τίς διαδηλώσεις (ὁ κ. Γκόρσκι στό φύλλο τῆς 11 τοῦ Ἀπρίλη), πῶς ὁ Μπούλκιν ἔβριζε μέ τρόπο ἐντελῶς φιλελεύθερο τό «παράνομο κίνημα» («Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 3), πῶς ὁ θλιβερῆς φήμης *Λ. Μ.* ἐξονόματος τῆς Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» ὑποστήριζε ὁλοκληρωτικά σ' αὐτό τό σημεῖο τόν Μπούλκιν καί ὑπεράσπιζε τή «συγκρότηση νόμιμου ἐργατικοῦ κόμματος» — φτάνει νά τά θυμηθοῦμε ὅλα αὐτά, γιά νά καταλάβουμε γιατί οἱ συνειδητοί ἐργάτες *δέν μποροῦν* νά κρατοῦν ἀπέναντι στό λικβινταρισμό ἄλλη στάση ἀπό τήν ἀμείλικτη καταδίκη του καί τό ὁλοκληρωτικό μποϋκοτάρισμα τῶν λικβινταριστῶν.

Ἐδῶ ὅμως προβάλλει ἕνα πολύ σπουδαῖο ἐρώτημα: πῶς ἐμφανίστηκε ἱστορικά αὐτό τό ρεῦμα;

Ἐμφανίστηκε στήν *εἰκοσάχρονη* ἱστορία τῆς σύνδεσης τοῦ μαρξισμοῦ μέ τό μαζικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Ὥς τό 1894-1895 δέν ὑπῆρχε μιά τέτια σύνδεση. Ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς» ἔβαλε μόνο τό θεωρητικό θεμέλιο τῆς σοσιαλδημοκρατίας κι' ἔκανε τό πρῶτο βῆμα πρός τό ἐργατικό κίνημα.

Μόνο ἡ προπαγάνδα τοῦ 1894-1895 καί οἱ ἀπεργίες τοῦ 1895-1896 δημιούργησαν μιά στέρεη καί μόνιμη σύνδεση τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τό μαζικό ἐργατικό κίνημα. Κι' *ἀμέσως* ἄρχισε ἡ ἰδεολογική πάλη ἀνάμεσα στά δυό ρεύματα τοῦ μαρξισμοῦ: ἡ πάλη τῶν «οἰκονομιστῶν» ἐνάντια στούς συνεπεῖς μαρξιστές ἤ (ἀργότερα) τούς «ἰσκριστές» (1895-1902), ἡ πάλη τῶν «μενσεβίκων» ἐνάντια στούς «μπολσεβίκους» (1903-1908), ἡ πάλη τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στούς μαρξιστές (1908-1914).

Ὁ «οἰκονομισμός» καί ὁ λικβινταρισμός εἶναι διαφορετικές μορφές ἑνός καί τοῦ ἴδιου μικροαστικοῦ, διανοουμενίστικου

ὁπορτουνισμοῦ, πού ὑπάρχει ἐδῶ καί 20 χρόνια. Ὄχι μόνο ἡ ἰδεολογική, ἀλλά καί ἡ προσωπική σύνδεση ὅλων αὐτῶν τῶν μορφῶν τοῦ ὀπορτουνισμοῦ εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ἀρκεῖ νά ἀναφέρουμε τόν ἀρχηγό τῶν «οἰκονομιστῶν», τόν Α. Μαρτίνοφ, πού ἀργότερα ἔγινε μενσεβίκος καί σήμερα εἶναι λικβινταριστής. Ἀρκεῖ νά ἐπικαλεστοῦμε ἕνα μάρτυρα σάν τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ, πού κι' ὁ ἴδιος σέ πάρα πολλά σημεῖα * πλησίαζε στούς μενσεβίκους καί πού παραδέχτηκε ὡστόσο ἀνοιχτά ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἀπορόφησαν τά διανοουμενίστικα-ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα, ὅτι οἱ λικβινταριστές εἶναι συνεχιστές τῶν λαθῶν τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί καταστροφεῖς τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Τεράστια ζημιά κάνουν στούς ἐργάτες οἱ ἄνθρωποι πού (ὅπως οἱ λικβινταριστές καί ὁ Τρότσκι) ἀντιπαρέρχονται ἤ παραποιοῦν αὐτή τήν 20χρονη ἱστορία τῆς ἰδεολογικῆς πάλης μέσα στό ἐργατικό κίνημα.

Δέν μπορεῖ νά εἶναι συνειδητός ἕνας ἐργάτης πού φέρνεται ἀπέναντι στήν ἱστορία τοῦ κινήματός του σάν τόν Ἰβάν Νεπομνιάστσι **. Μέσα σ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ἡ Ρωσία εἶναι μιά ἀπό τίς πιό καθυστερημένες, ἀπό τίς πιό μικροαστικές. Γι' αὐτό καί τό *μαζικό* κίνημα τῶν ἐργατῶν γεννοῦσε ὄχι τυχαῖα, ἀλλά ἀναπόφευκτα μιά μικροαστική, ὀπορτουνιστική *πτέρυγα* μέσα σ' αὐτό τό κίνημα.

Σ' αὐτά τά 20 χρόνια, τό ξεκαθάρισμα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τήν ἐπιροή τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί τοῦ λικβινταρισμοῦ σημείωσε *τεράστια* πρόοδο. Σήμερα μπαίνει γιά πρώτη φορά στέρεα τό πραγματικό προλεταριακό θεμέλιο ἑνός πραγματικοῦ μαρξιστικοῦ κόμμα-

* Γιατί λέμε «σέ πάρα πολλά σημεῖα»; Γιατί ὁ Πλεχάνοφ ἔπαιρνε *ἰδιαίτερη* θέση καί ἀπομακρύνθηκε πολλές φορές ἀπό τό μενσεβικισμό: 1) στό συνέδριο τοῦ 1903 ὁ Πλεχάνοφ πάλεψε ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων· 2) ὕστερα ἀπό τό συνέδριο ὁ Πλεχάνοφ ἐξέδοσε τά φύλλα 46-51 τῆς «Ἴσκρα» ἐπίσης ἐνάντια στούς μενσεβίκους· 3) τό 1904 ὁ Πλεχάνοφ ὑπεράσπιζε τό σχέδιο τοῦ Ἀξελρόντ γιά μιά καμπάνια τῶν ζέμστβο, ἔτσι πού παράκαμπτε σιωπηλά τά κύρια ἀκριβῶς λάθη αὐτοῦ τοῦ σχεδίου· 4) τήν ἄνοιξη τοῦ 1905 ὁ Πλεχάνοφ ἔφυγε ἀπό τούς μενσεβίκους· 5) τό 1906, ὕστερα ἀπό τή διάλυση τῆς Ι Δούμας, ὁ Πλεχάνοφ πῆρε μιά ἐντελῶς μή μενσεβίκικη θέση (βλέπε τήν «Προλετάρι»[75], Αὔγουστος τοῦ 1905) (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 382-386 *Ἡ Σύντ.*)· 6) στό συνέδριο τοῦ Λονδίνου, τό 1907, ὅπως διηγεῖται ὁ Τσερεβάνιν, ὁ Πλεχάνοφ ἀγωνίστηκε ἐνάντια στόν «ὀργανωτικό ἀναρχισμό» τῶν μενσεβίκων. Πρέπει νά ξέρουμε αὐτά τά γεγονότα, γιά νά καταλάβουμε γιατί ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ πάλεψε τόσο διάστημα καί μέ τέτια ἀποφασιστικότητα ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τόν ξεσκέπαζε.

** Ἰβάν ὁ Ξεχασιάρης. *Σημ. μετ.*

τος. Ὅλοι ἀναγνωρίζουν, ἀκόμη καί οἱ ἀντίπαλοι τῶν πραβντιστῶν εἶναι ἀναγκασμένοι νά ἀναγνωρίσουν — τά γεγονότα τούς ἀναγκάζουν νά τό κάνουν! — ὅτι οἱ πραβντιστές ἀποτελοῦν τήν τεράστια πλειοψηφία μέσα στούς συνειδητούς ἐργάτες. Ἐκεῖνο πού ἡ «Ὁλομέλεια» τῶν μαρξιστῶν τό Γενάρη τοῦ 1910 ἀναγνώρισε *θεωρητικά* (ὁ λικβινταρισμός εἶναι «ἀστική ἐπίδραση πάνω στό προλεταριάτο»), οἱ συνειδητοί ἐργάτες τό ἔκαναν πράξη μέσα σέ τέσσερα χρόνια, ἐπέβαλαν νά ἀναγνωριστεῖ πρακτικά, ἀφοῦ ἔκαναν ἀνίσχυρους τούς λικβινταριστές, τούς ἔβγαλαν ἀπό τά πόστα καί μετάτρεψαν τό λικβινταρισμό σέ μιά ὁμάδα νόμιμων ὀπορτουνιστῶν δημοσιολόγων, ξένη πρός τό μαζικό ἐργατικό κίνημα.

Μέσα στίς δυό αὐτές δεκαετίες πάλης τῶν ἰδεῶν τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει, ἀνδρώνεται σταθερά. Νίκησε τόν «οἰκονομισμό»: ὅλος ὁ ἀνθός τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου τάχθηκε μέ τό μέρος τῶν «ἰσκριστῶν». Σ' ὅλες τίς ἀποφασιστικές στιγμές τῆς ἐπανάστασης ἄφησε τούς «μενσεβίκους» σέ μειοψηφία: *ἀκόμη κι' ὁ ἴδιος* ὁ Λεβίτσκι ἀναγκάστηκε νά παραδεχθεῖ ὅτι οἱ ἐργατικές μάζες πῆγαν μέ τούς μπολσεβίκους.

Τέλος, τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας νίκησε σήμερα τό λικβινταρισμό καί χάρη στό γεγονός αὐτό μπῆκε στό σωστό δρόμο τῆς πλατιᾶς πάλης, πού τή φωτίζει ἡ μαρξιστική θεωρία καί τή γενικεύουν τά ἀκουτσούρευτα συνθήματα τῆς πάλης τῆς πρωτοπόρας τάξης γιά τά πρωτοπόρα ἱστορικά καθήκοντα τῆς ἀνθρωπότητας.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 77,
4 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΩΝ [76]

1. Τά σύνορα τῶν διοικητικῶν διαιρέσεων τῆς Ρωσίας, τόσο τῆς ὑπαίθρου, ὅσο καί τῶν πόλεων (χωριά, ἐπαρχίες, νομοί, κυβερνεῖα, διαμερίσματα καί τομεῖς τῶν πόλεων, προάστια κτλ.) ξαναχαράζονται μέ βάση τίς σύγχρονες οἰκονομικές συνθῆκες καί τήν ἐθνική σύνθεση τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ.

2. Ὁ καθορισμός αὐτός γίνεται ἀπό ἐπιτροπές πού ἐκλέγει ὁ πληθυσμός κάθε ἐδαφικῆς περιοχῆς μέ βάση τήν καθολική, ἄμεση, ἴση καί μυστική ψηφοφορία, μέ ἀναλογική ἀντιπροσώπευση· οἱ ἀλλοεθνεῖς μειονότητες πού εἶναι ἀριθμητικά ἀδύνατες, ὥστε νά μήν μποροῦν νά ἐκλέξουν (μέ ἀναλογική ἀντιπροσώπευση) οὔτε ἕνα μέλος στήν ἐπιτροπή, ἐκλέγουν ἕνα μέλος τῆς ἐπιτροπῆς μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου.

3. Ἡ οριστική ἐπικύρωση τῶν νέων συνόρων ἀνήκει στήν ἁρμοδιότητα τῆς κεντρικῆς Βουλῆς τοῦ κράτους.

4. Ἡ τοπική αὐτοδιοίκηση θεσπίζεται σέ ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς περιοχές τοῦ κράτους μέ βάση τήν καθολική, ἄμεση, ἴση καί μυστική ψηφοφορία, μέ ἀναλογική ἀντιπροσώπευση. Ὅλες οἱ ἐδαφικές περιοχές πού ξεχωρίζουν μέ τίς εἰδικές γεωγραφικές, βιοτικές ἤ οἰκονομικές συνθῆκες ἤ μέ τήν ἰδιαίτερη ἐθνική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ, ἔχουν τό δικαίωμα νά σχηματίσουν αὐτόνομες περιοχές μέ αὐτόνομη Βουλή τῆς περιοχῆς.

5. Ὁ καθορισμός τῶν ορίων τῆς δικαιοδοσίας τῆς αὐτόνομης Βουλῆς καί τῶν τοπικῶν ὀργάνων αὐτοδιοίκησης ἀνήκει στήν ἁρμοδιότητα τῆς κεντρικῆς Βουλῆς τοῦ κράτους.

6. Ὅλα τά ἔθνη τοῦ κράτους εἶναι ἀπολύτως ἰσότιμα καί ὁποιαδήποτε προνόμια ἑνός ἀπό τά ἔθνη ἤ μιᾶς ἀπό τίς γλῶσσες θεωροῦνται ἀπαράδεκτα καί ἀντισυνταγματικά.

7. Τά τοπικά ὄργανα αὐτοδιοίκησης καί οἱ τοπικές Βουλές

καθορίζουν τή γλώσσα, πού θά χρησιμοποιεῖται σέ ὅλα τά κρατικά καί κοινωνικά ἱδρύματα τῆς δοσμένης ἐδαφικῆς περιοχῆς ἤ ἀκρινῆς περιοχῆς· κάθε ἀλλοεθνής μειονότητα ἔχει τό δικαίωμα νά ἀπαιτήσει τήν ἀπόλυτη προστασία τῶν δικαιωμάτων τῆς γλώσσας της, μέ βάση τήν ἀρχή τῆς ἰσοτιμίας, λογουχάρη, τό δικαίωμα νά παίρνει ἀπάντηση ἀπό τά κρατικά καί τά κοινωνικά ἱδρύματα στή γλώσσα πού εἶναι γραμμένη ἡ αἴτηση κτλ. Τά μέτρα τῶν ζέμστβο, τῶν πόλεων κτλ., πού παραβιάζουν τήν ἰσοτιμία τῶν γλωσσῶν τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων, τόσο στό δημοσιονομικό, ὅσο καί στό διοικητικό, τό δικαστικό καί σέ κάθε ἄλλο τομέα, θεωροῦνται ἄκυρα καί καταργοῦνται ὕστερα ἀπό διαμαρτυρία πού μπορεῖ νά ἀπευθύνει ὁποιοσδήποτε πολίτης τοῦ κράτους, ἀνεξάρτητα ἀπ' τόν τόπο κατοικίας του.

8. Κάθε αὐτοδιοικούμενη μονάδα τοῦ κράτους, τόσο τῆς ὑπαίθρου, ὅσο καί τῆς πόλης, ἐκλέγει μέ βάση τήν καθολική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία, μέ ἀναλογική ἀντιπροσώπευση, τά σχολικά συμβούλια, πού διαχειρίζονται ὁλοκληρωτικά καί αὐτόνομα τά ποσά πού ξοδεύονται γιά ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς πολιτιστικές καί τίς ἐκπαιδευτικές ἀνάγκες τοῦ πληθυσμοῦ, κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί μέ τήν καθοδήγηση τῶν ἱδρυμάτων τῶν πόλεων καί τῶν ζέμστβο.

9. Στίς ἐδαφικές μονάδες, τίς ἀνομοιογενεῖς ἀπό ἄποψη ἐθνικῆς σύνθεσης, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῶν σχολικῶν συμβουλίων δέν πρέπει νά εἶναι μικρότερος ἀπό 20. Ὁ ἀριθμός αὐτός (20) μπορεῖ νά αὐξηθεῖ μέ ἀπόφαση τῶν αὐτοδιοικούμενων μονάδων καί τῆς αὐτόνομης Βουλῆς. Ἐδαφικές περιοχές μέ ἀνομοιογενή ἐθνική σύνθεση θεωροῦνται οἱ περιοχές, ὅπου ἡ ἀλλοεθνής μειονότητα φτάνει τά 5% τοῦ πληθυσμοῦ.

10. Κάθε ἐθνική μειονότητα μιᾶς δοσμένης αὐτοδιοικούμενης μονάδας, πού εἶναι ἀριθμητικά ἀδύνατη, ὥστε μέ τήν ἀναλογική ἀντιπροσώπευση νά μήν μπορεῖ νά ἐκλέξει οὔτε ἕνα μέλος στό σχολικό συμβούλιο, ἔχει τό δικαίωμα νά ἐκλέξει γιά τό σχολικό συμβούλιο ἕνα μέλος μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου.

11. Τό ποσοστό τῶν δαπανῶν πού διαθέτονται γιά τίς πολιτιστικές καί τίς ἐκπαιδευτικές ἀνάγκες τῶν ἀλλοεθνῶν μειονοτήτων μιᾶς δοσμένης ἐδαφικῆς περιοχῆς δέν μπορεῖ νά εἶναι μικρότερο ἀπό τό ποσοστό τῶν ἀλλοεθνῶν μειονοτήτων μέσα σ' ὅλο τόν πληθυσμό τῆς δοσμένης ἐδαφικῆς περιοχῆς.

12. Ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ, μέ καταγραφή τῆς μητρικῆς γλώσσας τῶν πολιτῶν, γίνεται ὄχι λιγότερο ἀπό 1 φορά στά 10 χρόνια σέ ὅλο τό κράτος καί ὄχι λιγότερο ἀπό 1 φορά στά 5 χρό-

νια στίς διοικητικές καί ἐδαφικές περιοχές μέ ἀνομοιογενή ἐθνική σύνθεση.

13. Κάθε μέτρο τῶν σχολικῶν συμβουλίων, πού παραβιάζει μέ ὁποιοδήποτε τρόπο τήν πλήρη ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐδαφικῆς περιοχῆς ἤ τήν ἀναλογία τῶν δαπανῶν γιά τίς πολιτιστικές καί τίς ἐκπαιδευτικές ἀνάγκες, σύμφωνα μέ τό ποσοστό πού ἀντιπροσωπεύουν οἱ ἐθνικές μειονότητες μέσα στόν πληθυσμό, θεωρεῖται ἄκυρο καί καταργεῖται ὕστερα ἀπό διαμαρτυρία πού ἔχει τό δικαίωμα νά ἀπευθύνει ὁποιοσδήποτε πολίτης τοῦ κράτους, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν τόπο κατοικίας του.

Γράφτηκε μετά τίς 6 (19) τοῦ Μάη 1914

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1937 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

«ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΣΤΑ ΤΣΙΦΛΙΚΙΑ»

Ὑπάρχουν κάποια ἀποφθέγματα, πού ἐκφράζουν μέ καταπληκτική εὐστοχία τήν οὐσία ἀρκετά σύνθετων φαινομένων. Σ' αὐτά ἀνήκει ἀναμφισβήτητα καί τό ἀπόφθεγμα ἑνός τσιφλικᾶ, μέλους τῆς δεξιᾶς πλειοψηφίας τῆς Κρατικῆς δούμας, ἀπ' ἀφορμή τό λόγο τοῦ Γκορεμίκιν στήν ἱστορική συνεδρίαση τῆς Δούμας τῆς 22 τοῦ Ἀπρίλη.

«Πόσο εὐχάριστο θά ἦταν νά εἶχα γειτονά μου στό τσιφλίκι τόν Ι. Λ. Γκορεμίκιν!»

Τά λόγια αὐτά, τά ὁποῖα εἰπώθηκαν τήν ἡμέρα πού διώχτηκαν ἀπό τήν Κρατική δούμα οἱ βουλευτές τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, εἶναι πολύ ὠφέλιμο νά τά θυμηθοῦμε τώρα, ὅταν οἱ διωγμένοι βουλευτές ξαναγύρισαν στίς θέσεις τους. Τά λόγια αὐτά δείχνουν θαυμάσια τή δύναμη ἐκείνη πού ἀντιμετωπίζει ἡ δημοκρατία, τόσο μέσα στή Δούμα, ὅσο κι' ἔξω ἀπό τή Δούμα.

Ὁ εὐγενής πού πέταξε αὐτό τό ἀπόφθεγμα ἤθελε ν' ἀστειευτεῖ, χωρίς νά τό θέλει ὅμως εἶπε μιά ἀλήθεια σοβαρή καί πιό βαθιά ἀπ' ὅ,τι σκόπευε νά πεῖ. Πραγματικά τί ἄλλο εἶναι ὅλη αὐτή ἡ IV Δούμα, ὅλη αὐτή ἡ πλειοψηφία τῶν δεξιῶν καί τῶν ὀχτωβριστῶν, μαζί μ' αὐτούς καί οἱ «ἀξιωματοῦχοι» τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου, τί ἄλλο εἶναι, ἄν ὄχι «γείτονες στά τσιφλίκια»;

Στή Ρωσία 194 μυστικοσύμβουλοι κατέχουν 3 103 579 ντεσιατίνες, δηλ. κατά μέσο ὅρο πάνω ἀπό εἴκοσι χιλιάδες ντεσιατίνες ὁ κάθε μυστικοσύμβουλος *. Καί οἱ μεγαλύτεροι γαιοκτήμονες τῆς Ρωσίας, πού εἶναι λιγότεροι ἀπό 30 χιλιάδες, ἔχουν συνολικά 70 ἑκατομμύρια ντεσιατίνες. Στά χέρια αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς τάξης βρίσκεται ἡ πλειοψηφία τῆς Κρατικῆς δούμας καί ἡ

* Εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ ἔγινε κάποιο λάθος· στόν ὑπολογισμό κατά μέσο ὅρο βγαίνει κάπου 16 χιλιάδες ντεσιατίνες. *Ἡ Σύντ.*

πλειοψηφία τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί ἡ πλειοψηφία τῶν ἀνώτερων ὑπαλλήλων, χωρίς νά μιλᾶμε γιά τά ζέμστβο καί τήν τοπική διοίκηση. Ὅλοι αὐτοί εἶναι «γείτονες στά τσιφλίκια».

Στόν καπιταλιστικό μας αἰώνα οἱ «γείτονες στά τσιφλίκια» γίνονται ὅλο καί πιό συχνά ἐργοστασιάρχες, κάτοχοι ἐργοστασίων οἰνοπνευματοποιίας, ζάχαρης κτλ., παίρνουν ὅλο καί περισσότερο μέρος σέ κάθε λογῆς ἐπιχειρήσεις, ἐμποροβιομηχανικές, χρηματιστικές καί σιδηροδρομικές. Ἡ ἀνώτερη ἀριστοκρατία περιπλέκεται στενά μέ τή μεγαλοαστική τάξη.

Οἱ «γείτονες στά τσιφλίκια» ἀποτελοῦν τήν καλύτερη *ταξική* ὀργάνωση τῆς Ρωσίας, γιατί εἶναι ὀργανωμένοι ὄχι μόνο σάν γείτονες, ὄχι μόνο σέ ἑνώσεις, ἀλλά εἶναι ὀργανωμένοι καί σάν κρατική δύναμη. Ὅλα τά σπουδαιότερα ἱδρύματα πού κατέχουν εἶναι συγκροτημένα «κατ᾽ εἰκόνα καί ὁμοίωσή τους», σύμφωνα μέ τίς «ἀνάγκες» καί τά συμφέροντά τους. Βέβαια καί τό κρατικό μας σύστημα ἔχει ἐπίσης πολύ σπουδαῖες ἰδιομορφίες, πού ἐξηγοῦνται μέ τήν πολεμική ἱστορία τῆς Ρωσίας κτλ., ἰδιομορφίες πού μποροῦν κάποτε νά προκαλέσουν δυσαρέσκεια καί στήν τάξη τῶν τσιφλικάδων. Πάντως ὅμως σέ γενικές γραμμές οἱ κύριοι μεγαλορῶσοι τσιφλικάδες μᾶς προσφέρουν ἕνα θαυμάσιο ὑπόδειγμα *ταξικῆς* ὀργανωτικότητας!

Ἡ ἀστική μας τάξη δέν ἐπωφελεῖται καλά ἀπ᾽ αὐτό τό ὑπόδειγμα, φοβᾶται, λογουχάρη, μπροστά στή σκέψη νά ὀργανώσει τήν τάξη *της* σέ κρατική δύναμη. Ἀντίθετα, τό προλεταριάτο πού ὀργανώνεται σάν τάξη, ποτέ δέν ξέχασε καί ποτέ δέν θά ξεχάσει τό ὑπέροχο ὑπόδειγμα τῶν «γειτόνων στά τσιφλίκια»...

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 80,
8 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΟΙ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΟΙ ΚΑΙ Η «ΦΡΑΞΙΟΝΙΣΤΙΚΗ ΒΙΑ»

Όσο πιό πολύ ἀναπτύσσεται τό ἐργατικό κίνημα, ὅσο περισσότερη συνοχή ἔχουν οἱ ἐκδηλώσεις του, τόσο πιό δυνατά φωνάζουν γιά «φραξιονισμό», γιά «ἐπιδημία πραβντισμοῦ», γιά «φραξιονιστική τύφλωση» κτλ. οἱ ἀποσπασμένες ἀπό τίς μάζες δμαδοῦλες τῶν διανοουμένων. Οἱ ἀγαθοί αὐτοί ἄνθρωποι οὔτε κάν ὑποψιάζονται ὅτι ἔτσι δίνουν μόνοι τους πιστοποιητικό ἀπορίας γιά τόν ἑαυτό τους. Ἐκεῖ ὅπου αὐτοί βλέπουν ἁπλῶς κάποια συμφορά, πού ἐξαιτίας της δέν σοῦ μένει ἄλλο παρά νά θρηνεῖς καί νά ὀδύρεσαι, ἐκεῖ ἐκδηλώνεται στήν πράξη ἡ ὡριμότητα καί ἡ σθεναρότητα τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος.

Τίποτε δέν ξεσκέπασε τόσο ὅλη τήν ἀσχήμια, ὅλη τήν ὑποκρισία τῶν διανοουμενίστικων κραυγῶν ἐνάντια στόν ἐργατικό «φραξιονισμό», ὅσο οἱ πρόσφατες ἀνοιχτές ἐκλογές τῶν ἐργατῶν ἀντιπροσώπων στά Ταμεῖα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

Πάρτε τήν ἐφημερίδα τῶν ναρόντνικων «Μίσλ Τρουντά». Ἀκόμη καί *ὕστερα* ἀπό τίς ἐκλογές σέ ὅλα τά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς Πετρούπολης, βρίσκουμε στό φύλλο τῆς 20 τοῦ Ἀπρίλη ἕνα ἐξαιρετικά κραυγαλέο ἄρθρο, πού προσπαθεῖ ν' ἀποδείξει μέ σοβαρό ὕφος ὅτι σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει «νά ὑποταχθοῦμε στήν φραξιονιστική βία (!!) τῶν πραβντιστῶν».

Φραξιονιστική βία! Πόσο θράσος ἔπρεπε νά ἔχει ἡ ἐφημερίδα τῶν ναρόντνικων γιά νά γράψει τά δημαγωγικά αὐτά λόγια!

Γιά σκέψου το, ἀναγνώστη. Γίνονται ἀνοιχτές ἐκλογές ἐργατῶν. Οἱ ἐργάτες κάνουν μεταξύ τους μιά ἔρευνα σχετικά μέ τόν πολιτικό προσανατολισμό αὐτῶν πού παίρνουν μέρος στίς ἐκλογές. Δημοσιεύονται, γιά νά λάβουν γνώση ὅλοι, τά παρακάτω

στοιχεῖα γιά τήν πολιτική σύνθεση τῶν ἐκλεκτόρων, πού δέν τά ἀμφισβητεῖ κανείς: 37 πραβντιστές, 7 λικβινταριστές, 4 ναρόντνικοι καί 5 ἀκαθόριστοι. Οἱ ἐργάτες ἐκλέγουν βέβαια στήν πλειοψηφία πραβντιστές. (Ἐκλέγονται καί ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι τῆς μειοψηφίας: μενσεβίκοι πού δέν εἶναι λικβινταριστές.) Ὕστερα ἀπ' αὐτό ἡ ἐφημερίδα τῶν ναρόντνικων ξεσηκώνει θόρυβο γιά «φραξιονιστική βία».

Ἔτσι ὅμως καταντᾶτε ἁπλούστατα γελοῖοι, κύριοι ναρόντνικοι. Μέ τό παράδειγμά σας δείχνετε ξεκάθαρα πόσο *παράλογη* εἶναι ἡ ξεφτισμένη λεξούλα «φραξιονισμός». Ξεχάσατε δυό ἁπλούς ἀριθμούς: τό 37 καί τό 4. Ἀπό τούς 53 ἐργάτες ἐκλέκτορες οἱ ναρόντνικοι πῆραν μόνο τέσσερις, δηλ. κάπου 7 %. Ὅπως φαίνεται ὅμως οἱ ναρόντνικοι ἔχουν τή γνώμη ὅτι οἱ ἐργάτες πρέπει νά ἐκλέγουν τούς ἀντιπροσώπους τους ὄχι μέ βάση τήν πλειοψηφία, *ἀλλά μέ βάση τή μειοψηφία*. Γιά νά εὐχαριστήσουμε τούς ναρόντνικους, θά ἔπρεπε νά ἐξισώσουμε τούς 37 ἐργάτες ἐκλέκτορες μέ τούς 4. Τό 37 ἴσον μέ τό 4, αὐτό ἀκριβῶς προσπαθοῦν νά ὑποβάλουν στούς ἐργάτες οἱ ἀγαθοί καί «μή φραξιονιστές» ναρόντνικοι. Δέν εἶναι παράξενο ὅτι οἱ ἐργάτες δέν μποροῦν καθόλου νά καταλάβουν αὐτή τή ναρόντνικη σοφία.

Ὅλα ἔχουν ὅρια, κύριοι «μή φραξιονιστές» ναρόντνικοι. Ἄν, τή στιγμή πού ἔχετε 4 ἐκλέκτορες ἀπό τούς 53, ἐπιτρέπετε στόν ἑαυτό σας νά φωνάζει γιά «φραξιονιστική βία» τῆς πλειοψηφίας, δείχνετε μόνο ἕνα πράγμα: ὅτι δέν ξέρετε νά σέβεστε τή θέληση τῆς πλειοψηφίας, ὅτι μέ τίς ἀχαλίνωτες φωνές σας ἐνάντια στό «φραξιονισμό» προσπαθεῖτε *νά τορπιλίσετε τή θέληση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν*. Ἐσεῖς, καί κανένας ἄλλος, προσπαθεῖτε πραγματικά νά ἐξασκήσετε τή βία μιᾶς ἀσήμαντης μειοψηφίας ἐνάντια στή συντριπτική πλειοψηφία.

Ἐφαρμόζοντας τήν πιό ἄθλια πολιτική, τήν ὁλότελα χωρίς ἀρχές πολιτική ἑνός κύκλου ἀποσπασμένου ἀπό τίς μάζες, προσπαθεῖτε μέ ἄναρθρες κραυγές ἐνάντια στή «φραξιονιστική βία» νά ἐπηρεάσετε τά νεῦρα τῶν ἐργατῶν καί *νά ἀποσπάσετε* μ' αὐτό τόν ἄσχημο τρόπο τήν ἱκανοποίηση τῶν συμφερόντων τοῦ κύκλου σας. Ἄν ὑπάρχει κάποιος «φραξιονισμός» τοῦ χειρίστου εἴδους, εἶναι ἀκριβῶς ἡ διαγωγή τῶν κύκλων τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων, πού τορπιλίζουν τή θέληση τῶν ἐργατῶν.

Τήν ἴδια εἰκόνα βλέπουμε καί στήν περίπτωση τῶν ἐκλογῶν γιά τά Ταμεῖα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων σ' ἕνα τόσο μεγάλο κέντρο σάν τή *Ρίγα*.

Γίνεται συνέλευση τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῶν Ταμείων ἀσθενείας γιά νά ὑποδειχτοῦν οἱ ὑποψήφιοι γιά τή διοίκηση τοῦ Ταμείου κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τοῦ κυβερνείου. Ἀντιπροσωπεύονται 21 Ταμεῖα. Διεξάγεται ὀξύς ἀγώνας ἀνάμεσα στίς διάφορες πολιτικές κατευθύνσεις. Στή μιά πλευρά βρίσκονται οἱ λικβινταριστές, οἱ ναρόντνικοι, οἱ ἐξωκομματικοί καί ὁρισμένα συνδικάτα. Στήν ἄλλη οἱ πραβντιστές. Μιλᾶνε ἕνα σωρό ὁμιλητές καί ἀπό τή μιά πλευρά καί ἀπό τήν ἄλλη. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι τό ψηφοδέλτιο τῶν πραβντιστῶν πῆρε 44 ψήφους, ἐνῶ ὁ συνασπισμός ὅλων τῶν ὑπόλοιπων 20. (Παίρνουμε αὐτά τά στοιχεῖα ἀπό τήν ἴδια τή «Μίσλ Τρουντά», ἀρ. φύλ. 2.) Οἱ πραβντιστές συγκέντρωσαν ἔτσι πάνω ἀπό τά δυό τρίτα τῶν ψήφων.

Ὕστερα ἀπ' αὐτό οἱ ναρόντνικοι βάζουν πάλι τά κλάματα γιά «φραξιονισμό» καί «φραξιονιστική βία».

Προσέξτε πῶς παίζουν μέ τίς λέξεις. Οἱ ναρόντνικοι ποτέ δέν ἦταν *φράξια* τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Οἱ ναρόντνικοι καί οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀποτελοῦσαν πάντα *δυό* χωριστά *κόμματα* μέ ξεχωριστό πρόγραμμα, μέ ξεχωριστή τακτική καί ὀργάνωση. Ἡ πάλη ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες καί στούς ναρόντνικους εἶναι πολιτική πάλη *ἀνάμεσα σέ κόμματα* καί δέν εἶναι καθόλου πάλη «ἀνάμεσα σέ φράξιες». Τί δουλιά ἔχει λοιπόν ἐδῶ ὁ «φραξιονισμός»;

Δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι οἱ φωνές τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν «συμφιλιωτιστῶν» ἐνάντια στό «φραξιονισμό» παίζουν ἁπλῶς τό παιχνίδι τῶν *ἐχθρῶν* τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, σπέρνουν ἁπλῶς χάος καί σύγχυση, μπερδεύουν τίς ἔννοιες καί παραπλανοῦν τούς ἐργάτες;

Οἱ κραυγές ἐνάντια στό «φραξιονισμό» ἔγιναν σύστημα. Τίς χρησιμοποιοῦν συνειδητά οἱ ἐχθροί τῶν μαρξιστῶν, γιά νά παραπλανοῦν τούς ἐργάτες. Ἄν σέ κάποιο διανοούμενο ἤ σέ κάποιο κύκλο διανοουμένων δέν ἀρέσει ἡ ἀπόφαση τῶν ἐργατῶν, βάζει τίς φωνές: βοήθεια, «φραξιονισμός», σῶστε μας, «φραξιονιστική βία»!

Μέ αὐτά δέν πρόκειται νά καταπλήξετε κανένα, κύριοι. Ὅταν ὁ διασπαστής καί φιλελεύθερος Φ. Ντ. στή «Σέβερναγια Λικβιντάτορσκαγια Γκαζέτα» σέ κάθε δεύτερη ἀράδα ὁρκίζεται στό θεό ὅτι εἶναι ὑπέρ τῆς «ἑνότητας», ὅταν ὁ Τρότσκι στό ἀρχιδιανοουμενίστικο, τό πέρα γιά πέρα διαποτισμένο ἀπό διανοουμενισμό περιοδικάκι του φωνάζει μέ στομφώδεις ἐκφράσεις γιά «ἀπολύτρωση ἀπό τό φραξιονισμό», ὅταν οἱ μικροαστοί ψευτοσοσιαλιστές τῆς «Μίσλ Τρουντά» βεβαιώνουν ὅτι εἶναι τάχα

ὑπέρ τῆς ἑνότητας, οἱ ἐργάτες τούς ἀπαντοῦν: ὅποιος εἶναι ὑπέρ τῆς ἀληθινῆς ἑνότητας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πρέπει νά ὑποταχθεῖ στήν πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, δέν ἐπιτρέπεται νά διεξάγει ἀγώνα ἐνάντια στό μαρξιστικό πρόγραμμα καί στή μαρξιστική τακτική.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 81,
9 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΕΚΛΕΠΤΥΣΜΕΝΟ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟ

Ὅσο πιό ἰσχυρό γίνεται τό ἐργατικό κίνημα, τόσο πιό ἀπεγνωσμένες γίνονται οἱ προσπάθειες τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν φεουδαρχῶν νά τό πνίξουν ἤ νά τό κατακερματίσουν. Καί οἱ δυό αὐτές μέθοδοι, ἡ καταστολή μέ τή βία καί τό κομμάτιασμα μέ τήν ἀστική ἐπίδραση, ἐφαρμόζονται συνεχῶς σ' ὅλο τόν κόσμο, σ' ὅλες τίς χῶρες, καί τά διάφορα κόμματα τῶν κυρίαρχων τάξεων προωθοῦν στήν ἡμερήσια διάταξη πότε τή μιά καί πότε τήν ἄλλη μέθοδο.

Στή Ρωσία, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τό 1905, ὅταν οἱ πιό ἔξυπνοι ἀστοί εἶδαν ξεκάθαρα ὅτι δέν ὠφελεῖ μόνο ἡ γυμνή βία, τά διάφορα «προοδευτικά» ἀστικά κόμματα καί ὁμάδες ἄρχισαν νά χρησιμοποιοῦν ὅλο καί πιό συχνά τή μέθοδο τῆς *διαίρεσης* τῶν ἐργατῶν, κηρύσσοντας διάφορες ἀστικές ἰδέες καί θεωρίες πού ἐξασθενίζουν τόν ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Στίς ἰδέες αὐτές ἀνήκει καί ὁ ἐκλεπτυσμένος ἐθνικισμός, πού κηρύσσει τή διαίρεση καί τόν κατακερματισμό τοῦ προλεταριάτου μέ τά πιό εὐλογοφανῆ καί εὔηχα προσχήματα, λογουχάρη, μέ τό πρόσχημα τῆς περιφρούρησης τῶν συμφερόντων τοῦ «ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ», τῆς «ἐθνικῆς αὐτονομίας ἤ ἀνεξαρτησίας» κτλ., κ.ο.κ.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες καταβάλλουν κάθε προσπάθεια γιά νά ἀποκρούσουν *κάθε* ἐθνικισμό, τόσο τόν ὠμό, τό βίαιο, τό μαυροεκατονταρχίτικο, ὅσο καί τόν πιό ἐκλεπτυσμένο, πού κηρύσσει τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν *μαζί*... μέ τόν *κατακερματισμό* τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, τοῦ ἐργατικοῦ κινή-

ματος *κατά* ἐθνότητες. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες, ἐφαρμόζοντας τίς ἀποφάσεις τῆς τελευταίας σύσκεψης τῶν μαρξιστῶν [77] (τό καλοκαίρι τοῦ 1913), ὑπερασπίζουν — σέ ἀντίθεση μέ τήν ἐθνικιστική ἀστική τάξη ὅλων τῶν ἀποχρώσεων — ὄχι μόνο τήν πιό πλήρη συνεπή καί ὁλοκληρωμένη *ἰσοτιμία* τῶν ἐθνῶν καί τῶν γλωσσῶν, ἀλλά καί τή *συγχώνευση* τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων σέ κάθε εἴδους *ἑνιαῖες* προλεταριακές ὀργανώσεις.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ ριζική διαφορά ἀνάμεσα στό ἐθνικό πρόγραμμα τοῦ μαρξισμοῦ καί στό ἐθνικό πρόγραμμα ὁποιασδήποτε ἀστικῆς τάξης, ἔστω καί τῆς πιό «προοδευτικῆς».

Ἡ παραδοχή τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν καί τῶν γλωσσῶν εἶναι πολύτιμη γιά τούς μαρξιστές, ὄχι μόνο ἐπειδή αὐτοί εἶναι οἱ πιό συνεπεῖς δημοκράτες. Τά συμφέροντα τῆς προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης, τῆς συντροφικῆς ἑνότητας τῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν ἀπαιτοῦν τήν πιό πλήρη ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν γιά νά ἐξαλειφθεῖ καί ἡ πιό ἐλάχιστη ἐθνική δυσπιστία, ἀποξένωση, καχυποψία καί ἐχθρότητα. Καί ἡ πλήρης ἰσοτιμία συμπεριλαβαίνει καί τήν ἄρνηση κάθε προνομίου γιά μιά ἀπό τίς γλῶσσες, συμπεριλαβαίνει τήν ἀναγνώριση τοῦ *δικαιώματος* αὐτοδιάθεσης ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Γιά τήν ἀστική τάξη ὅμως ἡ διεκδίκηση τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν πολύ συχνά ἰσοδυναμεῖ στήν πράξη μέ τό κήρυγμα τῆς ἐθνικῆς ἀποκλειστικότητας καί τοῦ σωβινισμοῦ, πού πολύ συχνά συμπίπτει μέ τό *κήρυγμα* τῆς διαίρεσης καί τῆς ἀποξένωσης τῶν ἐθνῶν. *Χωρίς ἀμφιβολία* δέν συμβιβάζεται μέ ὅλα αὐτά ὁ προλεταριακός *διεθνισμός*, πού κηρύσσει ὄχι μόνο τήν *προσέγγιση* τῶν ἐθνῶν, ἀλλά καί τή *συγχώνευση* τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνοτήτων ἑνός δοσμένου κράτους σέ *ἑνιαῖες* προλεταριακές ὀργανώσεις. Γι' αὐτό οἱ μαρξιστές καταδικάζουν ἀποφασιστικά τή λεγόμενη «πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία», δηλ. τήν *ἀφαίρεση* τῶν σχολειῶν ἀπό τή δικαιοδοσία τοῦ κράτους καί τήν παράδοσή τους στά χέρια τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων. Τό σχέδιο αὐτό σημαίνει ὅτι τά σχολειά χωρίζονται σύμφωνα μέ τίς ἐθνότητες πού ὑπάρχουν σέ μιά δοσμένη κρατική ἕνωση — στά ζητήματα τοῦ «ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ» — σέ *ἐθνικές ἑνώσεις* μέ δικές τους ξεχωριστές Βουλές, μέ δικούς τους σχολικούς προϋπολογισμούς, μέ δικά τους σχολικά συμβούλια καί σχολικά ἱδρύματα.

Αὐτό εἶναι ἕνα σχέδιο ἐκλεπτυσμένου ἐθνικισμοῦ, πού διαφθείρει καί διαιρεῖ τήν ἐργατική τάξη. Στό σχέδιο αὐτό (τῶν μπουντιστῶν, τῶν λικβινταριστῶν, τῶν ναρόντνικων, δηλ. τῶν διαφόρων μικροαστικῶν ὁμάδων) οἱ μαρξιστές ἀντιπαραθέτουν

τήν ἀρχή: τῆς πιό πλήρους ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν καί τῶν γλωσσῶν, πού νά φτάνει ὥς τήν ἄρνηση τῆς ἀνάγκης μιᾶς ἑνιαίας γλώσσας τοῦ κράτους, παράλληλα ὅμως μ᾽ αὐτό τήν ὑπεράσπιση τῆς μεγαλύτερης προσέγγισης τῶν ἐθνῶν, τῆς ἑνότητας τῶν *κρατικῶν* θεσμῶν γιά ὅλα τά ἔθνη, τῆς ἑνότητας τῶν σχολικῶν συμβουλίων, τῆς ἑνότητας τῆς σχολικῆς πολιτικῆς (λαϊκό σχολειό!), τῆς ἑνότητας τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐθνῶν στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν *ἐθνικισμό κάθε ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης*, ἐνάντια στόν ἐθνικισμό, πού γιά νά ἐξαπατήσουν τούς ἁπλοϊκούς ἀνθρώπους, τόν σερβίρουν μέ τή μορφή τοῦ συνθήματος τοῦ «ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ».

Οἱ μικροαστοί ἐθνικιστές, οἱ μπουντιστές, οἱ λικβινταριστές, οἱ ναρόντνικοι, οἱ συγγραφεῖς τῆς «Ντζβίν» [78], ἄς ὑπερασπίζουν ἀνοιχτά τίς ἀρχές τοῦ ἐκλεπτυσμένου ἀστικοῦ ἐθνικισμοῦ, αὐτό εἶναι δικαίωμά τους. Ἄς μήν ἐξαπατοῦν ὅμως τούς ἐργάτες, ὅπως κάνει, λογουχάρη, ἡ κυρία Β. Ο. στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 35, ὅπου προσπαθεῖ νά πείσει τούς ἀναγνῶστες ὅτι τάχα ἡ ἐφημερίδα «Ζά Πράβντου» *τάσσεται* κατά τῆς διδασκαλίας στή μητρική γλώσσα!!!

Πρόκειται γιά χοντροκομμένη συκοφαντία, γιατί οἱ πραβντιστές ὄχι μόνο ἀναγνωρίζουν αὐτό τό δικαίωμα, ἀλλά τό ἀναγνωρίζουν *μέ μεγαλύτερη* ἀπ᾽ ὅλους *συνέπεια*. Οἱ πραβντιστές *πρῶτοι* στή Ρωσία, ἀφοῦ προσχώρησαν στή σύσκεψη τῶν μαρξιστῶν πού διακήρυξε ὅτι *δέν χρειάζεται νά ὑπάρχει μιά ὑποχρεωτική γλώσσα τοῦ κράτους*, ἀναγνώρισαν *στό ἀκέραιο* τό δικαίωμα τῆς χρησιμοποίησης τῆς μητρικῆς γλώσσας!

Τό νά συγχέει κανείς τή διδασκαλία στή μητρική γλώσσα μέ τό «χωρισμό τῶν σχολειῶν κατά ἐθνότητες μέσα στά πλαίσια ἑνός κράτους», μέ τήν «πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία», μέ τήν «ἀφαίρεση τῶν σχολειῶν ἀπό τή δικαιοδοσία τοῦ κράτους», αὐτό ἀποτελεῖ τήν πιό ἐξωφρενική ἀγραμματοσύνη.

Πουθενά στόν κόσμο οἱ μαρξιστές (ἀκόμη καί οἱ δημοκράτες) δέν τάσσονται κατά τῆς διδασκαλίας στή μητρική γλώσσα. Καί *πουθενά στόν κόσμο* οἱ μαρξιστές δέν δέχτηκαν τό πρόγραμμα τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας — τήν *ἔχουν προτείνει μόνο* στήν Αὐστρία.

Τό παράδειγμα τῆς Φιλλανδίας, πού ἀναφέρει ἡ κυρία Β. Ο., στρέφεται ἐνάντια στήν ἴδια, γιατί στή χώρα αὐτή ἀναγνωρίστηκε καί ἐφαρμόστηκε ἡ *ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί τῶν γλωσσῶν* (πράγμα πού ἐμεῖς τό ἀναγνωρίζουμε ἀπόλυτα καί μέ μεγαλύτερη ἀπ᾽ ὅλους συνέπεια), ὅμως *οὔτε κάν λόγος γίνεται γιά*

«ἀφαίρεση τῶν σχολειῶν ἀπό τή δικαιοδοσία τοῦ κράτους», γιά ἰδιαίτερες ἐθνικές ἑνώσεις πού θά διευθύνουν ὅλο τό ἔργο τῆς σχολικῆς ἐκπαίδευσης, γιά χωρισμό ὅλης τῆς κρατικῆς σχολικῆς παιδείας μέ ἐθνικούς φραγμούς κτλ.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 82,
10 τοῦ Μάη 1914
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τή σημερινή πολιτική κατάσταση τῆς Ρωσίας τή χαρακτηρίζει ἡ ἄνοδος τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος γενικά, ἔπειτα ἡ ἄνοδος τῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν (λογουχάρη, τῶν πρωτομαγιάτικων) καί τό δυνάμωμα τῆς ἐπιροῆς τοῦ «πραβντιστικοῦ» ρεύματος μέσα στούς ἐργάτες (αὐτό τό ἀπόδειξαν ἀκόμη μιά φορά οἱ ἐκλογές γιά τά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας καί γιά τό Πανρωσικό ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων).

Ἡ σύνδεση ἀνάμεσα στό χαρακτήρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί στήν κατεύθυνση, πού τή δέχτηκαν σάν *δική τους* οἱ συνειδητοί ἐργάτες στήν τεράστια πλειοψηφία τους, εἶναι ὁλοφάνερη καί δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό εἰδικές διευκρινίσεις.

Παραπέρα, τή σημερινή πολιτική κατάσταση τή χαρακτηρίζει τό γεγονός ὅτι διαγράφεται πολύ ξεκάθαρα καί μέ σαφήνεια ὁ «ἀριστερός συνασπισμός», δηλ. οἱ κοινές ἐνέργειες τῆς προλεταριακῆς καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (τρουντοβίκοι καί λικβινταριστές) τόσο ἐνάντια στούς διάφορους Πουρισκέβιτς, ὅσο καί ἐνάντια στόν προδοτικό ἀστικό φιλελευθερισμό. Ἡ κωλυσιεργία τῶν ἀριστερῶν στή Δούμα καί ὁ ἀποκλεισμός τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν τρουντοβίκων μέ τούς ψήφους τῶν δεξιῶν, τῶν ὀχτωβριστῶν καί ἑνός μέρους τῶν προοδευτικῶν, μέ τήν *ἀποχή* τῶν καντέτων, ἔδειξε ἀνάγλυφα αὐτό τόν «ἀριστερό συνασπισμό». Ἡ προλεταριακή δημοκρατία δέν ἐξασθένισε οὔτε κατά ἕνα γιῶτα τήν αὐτοτέλειά της καί δέν ὑποχώρησε ἀπό τήν προλεταριακή, πραβντιστική γραμμή της. Τή γραμμή αὐτή τήν ὑποστήριξαν ἐνάντια στούς φιλελευθέρους μόνο οἱ τρουντοβίκοι καί οἱ λικβινταριστές, ἄν καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι ταλαντεύονταν συχνά πρός ὄφελος τῶν φιλελευθέρων.

Τέλος, στίς γραμμές τῶν ἀστικῶν τάξεων τή σημερινή πολιτική κατάσταση τή χαρακτηρίζουν οἱ ταλαντεύσεις καί ἡ δυσαρέσκεια. Τό γεγονός αὐτό βρῆκε τήν ἔκφρασή του στούς λόγους καί στήν ἀπόφαση τοῦ ἐμποροβιομηχανικοῦ συνεδρίου. Ὑπάρχει ἔκδηλη δυσαρέσκεια ἀπέναντι στήν κυβέρνηση, ἔκδηλες ἀντιπολιτευτικές διαθέσεις.

Τό γεγονός αὐτό βρῆκε τήν ἔκφρασή του στήν ἀπόφαση ἐνάντια στήν κυβέρνηση, πού τήν ψήφισαν στή Δούμα οἱ ὀχτωβριστές — ζέμτσοι καί φιλελεύθεροι — κατά τή συζήτηση τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν. Οἱ καντέτοι, πανηγυρίζοντας τό γεγονός ὅτι οἱ ὀχτωβριστές πέρασαν μέ τήν ἄποψή «τους», ξεχνοῦν νά προσθέσουν ὅτι καί οἱ ἴδιοι οἱ καντέτοι πέρασαν ἐδῶ μέ τήν ἄποψη τῶν *ὀχτωβριστῶν!!*

Ἡ ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ IV Δούμα στέκει πάνω σέ ἀπόλυτα συγκεκριμένη ἀντεπαναστατική καί ἰμπεριαλιστική ἄποψη. Ἡ ἀπόφαση αὐτή καταδικάζει τήν κυβερνητική πολιτική, γιατί

> «ἡ αὐθαιρεσία τῆς διοίκησης, πού παρατηρεῖται παντοῦ, προκαλεῖ δυσαρέσκεια καί ὑπόκωφο ἀναβρασμό στά πλατιά, φιλήσυχα» (δηλ. στά ἀστικοαντιδραστικά καί τά τσιφλικάδικα) «στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ καί συντελεῖ ἔτσι στήν ἐμφάνιση καί στό δυνάμωμα ἀντικρατικῶν ρευμάτων»

Οἱ κύριοι ὀχτωβριστές ἐννοοῦν τή δημοκρατία. Οἱ κύριοι καντέτοι ξανά καί ξανά ἀπαρνήθηκαν δημόσια τή δημοκρατία. Τόσο τό καλύτερο, γιατί ποτέ τους δέν ἦταν καί δέν μποροῦν νά εἶναι δημοκράτες, γιατί ἁπλῶς ἐξαπατοῦσαν τή δημοκρατία, ὅταν ἀναλάβαιναν νά τήν ἀντιπροσωπεύσουν. Στή Ρωσία ἡ δημοκρατία δέν μπορεῖ νά κάνει οὔτε βῆμα πρός τά μπρός, ἄν δέν ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν παραπλάνηση τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ τῶν καντέτων.

Συμπέρασμα:

Ἔχουμε παραπέρα δυνάμωμα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Παραπέρα συσπείρωση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν γύρω ἀπό τόν «πραβντισμό».

Διαγράφεται συγκεκριμένα ὁ «ἀριστερός συνασπισμός» μέ τήν ἔννοια τῶν κοινῶν ἐνεργειῶν τῆς προλεταριακῆς καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (τρουντοβίκοι καί λικβινταριστές) ἐνάντια στούς δεξιούς καί ἐνάντια στούς καντέτους.

Ἔχουμε ἀποσύνθεση, ταλαντεύσεις, ἀμοιβαία δυσπιστία καί δυσαρέσκεια μέσα στό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, μέσα στούς τσιφλικάδες καί τήν ἀντιδραστική ἀστική τάξη. «Αὐτοί» ἀλλη-

λοκατηγοροῦνται — οἱ Πουρισκέβιτς κατηγοροῦν τούς φιλελευθέρους καί οἱ φιλελεύθεροι τούς Πουρισκέβιτς — ὅτι ἐνθαρύνουν καί ἐπιταχύνουν μιά νέα ἐπανάσταση.

Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 85,
13 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ «ΡΕΥΜΑΤΑ» ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες, ἀναπτύσσοντας παραπέρα τό κίνημά τους, ἐπισκοποῦν συνεχῶς τό δρόμο ἀπ' ὅπου πέρασε τό ἐργατικό κίνημα καί σκέπτονται καί ξανασκέπτονται, ἄν ἦταν σωστός αὐτός ὁ δρόμος κι' ἄν ὑπάρχει δυνατότητα νά καλυτερέψει.

'Απ' ὅλες τίς τάξεις τῆς Ρωσίας καμιά τάξη, ἀκόμη καί ἡ μορφωμένη καί πλούσια ἀστική τάξη, δέν συζητάει ὅσο ἡ ἐργατική τάξη τόσο ἄμεσα, συγκεκριμένα καί — στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ — ἀνοιχτά, τήν τακτική της, δηλαδή τήν κατεύθυνση καί τίς μεθόδους τοῦ κινήματός της. Μόνο σέ ἀνθρώπους ἀνόητους, ἤ πού φοβοῦνται τή συμμετοχή τῶν πλατιῶν μαζῶν στήν πολιτική, φαίνονται ἄτοπες ἤ περιττές οἱ ἀνοιχτές καί ἔντονες συζητήσεις γύρω ἀπό τήν τακτική, πού παρατηροῦνται συνεχῶς στόν ἐργατικό τύπο. Στήν πραγματικότητα αὐτές ἀκριβῶς οἱ ζωηρές συζητήσεις βοηθοῦν νά τραβιοῦνται καί νά μαθαίνουν ὅλοι οἱ ἐργάτες νά σκέπτονται ὁλόπλευρα τή δική τους, τήν ἐργατική πολιτική, νά ἐπεξεργάζονται μιά σταθερή, ξεκάθαρη, συγκεκριμένη ταξική γραμμή τοῦ κινήματος.

Τελευταῖα οἱ ἐργάτες τοῦ «Κρατικοῦ τυπογραφείου» ἔδειξαν μέ τρόπο ἀπόλυτα πειστικό, ποιά εἶναι καί ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἀπέναντι στίς συζητήσεις γιά τήν τακτική.

«Λέμε — ἔγραφαν στήν «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 68 — στούς συντρόφους τοῦ τυπογραφείου πού προσχώρησαν στήν ἔκκληση τῶν ὀπαδῶν τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί κάνουν ἔρανο ἐξίσου καί γιά τίς δυό ἐφημερίδες, γιατί νομίζουν ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ τάχα ἕνα βῆμα γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἑνότητας, ὅτι ἐμεῖς θεωροῦμε πώς τό βῆμα αὐτό εἶναι λαθεμένο καί δέν ὁδηγεῖ στήν ἑνότητα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἀλλά, ἀντίθετα, ἀπομακρύνει τή στιγμή τῆς συνένωσης τῶν ἐργατῶν

κάτω από τή μιά σημαία τοῦ μαρξισμοῦ. Πραγματικά, ἄς πάρουμε τό ἑξῆς παράδειγμα. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι βλέπουμε δυό ἀνθρώπους πού συζητοῦν μέ πάθος ἕνα ζήτημα, πού ἀφορᾶ ἐμᾶς τούς ἴδιους, ὅτι ἡ συζήτηση αὐτή μᾶς εἶναι δυσάρεστη καί γι' αὐτό θέλουμε νά τή σταματήσουμε. Τί πρέπει νά κάνουμε σ' αὐτή τήν περίπτωση; Εἶναι φῶς φανάρι ὅτι πρέπει νά ἐξετάσουμε ποιός ἔχει περισσότερο δίκιο καί νά ταχθοῦμε μέ τό μέρος του· τότε αὐτός πού δέν ἔχει δίκιο θά πειστεῖ πώς κάνει λάθος ἤ, ἄν δέν μπορέσει νά καταλάβει τό λάθος του, θά ἐξαντληθοῦν οἱ δυνάμεις του καί θά σταματήσει τή σὐζήτηση. Ἄν ὅμως ἀρχίσουμε νά ὑποστηρίζουμε καί νά ἐνθαρύνουμε καί τόν ἕνα καί τόν ἄλλο, ἡ συζήτηση δέν θά τελειώσει ποτέ».

Αὐτά ἔγραφαν οἱ ἐργάτες τοῦ Κρατικοῦ τυπογραφείου. Καί εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά ἀναιρέσει κανείς τήν ἁπλή ἐξήγηση πού δόσανε σέ ὅλους τούς ἐργάτες.

Ἡ βοήθεια «ἐξίσου», ἤ ἡ ἐπιθυμία νά συγχωνεύσουν ἤ «νά συνενώσουν *ὅλα* τά ρεύματα» (αὐτό τό λένε ἀνάμεσα σέ ἄλλους καί οἱ βουλευτές τῆς Δούμας πού συμπαθοῦν τό λικβινταρισμό) δέν σημαίνει στήν πράξη τίποτε ἄλλο, παρά τήν τάση νά διοικεῖς τούς ἐργάτες ἀπ' ἔξω, νομίζοντας ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες δέν εἶναι δῆθεν σέ θέση νά «προσανατολιστοῦν» μόνοι τους. Κάθε ὁμαδούλα διανοουμένων μπορεῖ νά βγάλει μιά μικρή μπροσούρα ἤ ἕνα μικρό περιοδικό καί νά αὐτοανακηρυχθεῖ «ρεῦμα», ὅπως, λογουχάρη, ἡ ὁμαδούλα τοῦ ἀντιμαρξιστῆ φιλόσοφου Μπογκντάνοφ ἤ ἡ ὁμαδούλα τοῦ Τρότσκι, ἤ ἡ ὁμαδούλα τοῦ Ν. Ν. Γκίμερ κτλ., πού ταλαντεύονται ἀνάμεσα στούς ναρόντνικους καί στούς μαρξιστές.

«Ρεύματα» ὑπάρχουν ὅσα θέλετε καί καλοῦν τούς ἐργάτες νά βοηθᾶνε «ἐξίσου» καί ν' ἀναγνωρίζουν «*ὅλα τά ρεύματα*»!!!

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ κάθε ἐργάτης, ἔστω καί κάπως συνειδητός, θά πεῖ: γιά ποιό πράγμα συζητᾶνε, γιά τόν ἀγώνα *μου*; γιά τήν πολιτική καί τήν τακτική *μου*; γιά τό κόμμα *μου*;

Μιά κι' εἶναι ἔτσι, θά ξεδιαλύνω μόνος μου τήν ὑπόθεση, ἀγαπητοί κύριοι καί θά θεωρῶ *δική μου*, μόνο ἐκείνη τήν τακτική πού τήν ἐγκρίνω καί τή συμμερίζομαι ἐγώ.

Αὐτό εἶναι καθαρό σάν τήν καθαρή μέρα.

Μόνο ἐπειδή στή Ρωσία δέν ὑπάρχει ἐλευθερία τύπου καί (ἰδιαίτερα στήν ἐπαρχία) ὑπάρχουν ἀκόμη μάζες ἐργατῶν, πού γιά πρώτη φορά βλέπουν τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἐργατική ἐφημερίδα καί «δέν προσανατολίζονται» καθόλου ἀκόμη στά ζητήματα τῆς

ἐργατικῆς πολιτικῆς, μόνο γι' αὐτό τό λόγο εἶναι δυνατό στή Ρωσία οἱ διανοούμενοι νά διατάζουν μ' αὐτό τόν τρόπο τούς ἐργάτες, πράγμα πού βρίσκει τήν ἔκφρασή του στίς ἐκκλήσεις νά ἀναγνωρίζονται ὅλα τά «ρεύματα» καί νά βοηθιοῦνται ὅλα «ἐξίσου».

Στό παζάρι συμβαίνει συχνά νά φωνάζει καί νά ὁρκίζεται περισσότερο ἀπ' ὅλους ἐκεῖνος πού θέλει νά πουλήσει ἕνα πολύ σάπιο ἐμπόρευμα.

Στό παζάρι τῆς διανοουμενίστικης ματαιοδοξίας συμβαίνει συχνά νά φωνάζουν πιό δυνατά ἀπ' ὅλους ἐνάντια στήν καθοδήγηση τῶν ἐργατῶν μέ διαταγές, ἴσα-ἴσα οἱ διανοούμενοι πού διατάσσουν τούς ἐργάτες καί διακηρύσσουν ἕνα σωρό ἀντιμαρξιστικά καί ἀντιπρολεταριακά «ρεύματα».

Πάρτε τήν Πετρούπολη. Ζήτημα εἶναι, ἄν ἕνας ἄνθρωπος πού εἶναι στά καλά του μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσει ὅτι, σέ σύγκριση μέ τήν ἐπαρχία, οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης εἶναι πιό πολιτισμένοι καί συνειδητοί, ὅτι ἔχουν συνηθίσει περισσότερο καί εἶναι πιό ἱκανοί νά «προσανατολίζονται» πραγματικά μόνοι τους σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ καί τῆς πρακτικῆς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Καί τί ἔγινε;

Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης *προσανατολίστηκαν* καί ἀναγνώρισαν ὅτι εἶναι σωστό τό *πραβντιστικό* ρεῦμα.

Στήν Πετρούπολη ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν ἐκφράστηκε ὑπέρ τοῦ «πραβντισμοῦ» καί ἀπόδειξε μέ ἔργα ὅτι *μόνο* αὐτό τό «ρεῦμα» ἀναγνωρίζει *γιά δικό της*.

Στήν ἐπαρχία ἡ ὑπεροχή τῶν πραβντιστῶν εἶναι λιγότερο σημαντική, πάντως ὅμως βλέπουμε καί δῶ ὑπεροχή. Αὐτό τό ἀπόδειξαν μέσα σέ δυό χρόνια τά στοιχεῖα γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες, στοιχεῖα πού εἶναι «δυσάρεστα» γιά τούς ἀντίπαλους τοῦ «πραβντισμοῦ», πού ὅμως ἀπ' αὐτό δέν παύουν νά εἶναι γεγονότα.

Ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν προσανατολίστηκε, ἐπαλήθευσε τά ἐπιχειρήματα, τά ὑπέρ καί κατά, τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης τακτικῆς καί ἀναγνώρισε *γιά δική της* τήν [πραβντιστική τακτική. Οἱ ἱδρυτές τῶν διανοουμενίστικων «ρευμάτων», τοῦ λικβινταρισμοῦ, τοῦ τροτσκισμοῦ («Μπορμπά»), τοῦ κράματος τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τό μαρξισμό (τό «Σοβρεμέννικ» [79] τοῦ κυρίου Γκίμερ) κ.ἄ. προσπαθοῦν σήμερα νά ὑποσκάψουν καί νά καταλύσουν τήν ἑνότητα καί τή θέληση αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὅλα αὐτά τά «ρεύματα» τῶν διανοουμέ-

νων, πού κηρύσσουν άντιμαρξιστικές ίδέες ή παραχωρήσεις σ' αύτές τίς ίδέες, θά συντριβοῦν πάνω στή συνείδηση καί στή θέληση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν μαρξιστῶν. Τό παράδειγμα τῆς Πετρούπολης ἐπιβεβαιώνει τήν πεποίθησή μας.

Εἶναι πάρα πολύ γελοῖο, ὅταν οἱ διανοούμενοι πού ἱδρύουν ὁμαδοῦλες καί «ρεύματα», καταστρέφοντας τήν ἑνότητα τῶν ἐργατῶν, φωνάζουν γιά «ἑνότητα». Αὐτοί εἶναι ἐνάντια στήν ἑνότητα τῶν ἐργατῶν, πού ἔχει διαμορφωθεῖ στήν πράξη, καί ὑπέρ τῆς ἑνότητας τῶν διανοουμενίστικων ρευμάτων, πού τήν ὑπόσχονται στά λόγια.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 85,
13 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥΣ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΟΥΣ

Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι στήν ἐφημερίδα «Στόικαγια Μίσλ», ἀρ. φύλ. 20 καί οἱ ναρόντνικοι στήν ἐφημερίδα «Ρούσκογε Μπογκάτστβο», ἀρ. φύλ. 4, ἐπιτέθηκαν ἐνάντια στήν ἐφημερίδα τῶν ναρόντνικων «Ρούσκιγε Βέντομοστι» [80], γιατί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς, δηλ. ὑπέρ τῆς ἀγορᾶς, τῆς πούλησης καί τῆς ὑποθήκευσης τῶν κοινοτικῶν κλήρων.

Τό ζήτημα αὐτό εἶναι ἐνδιαφέρον, γιατί ἐπιβεβαιώνει πολύ παραστατικά τήν κρίση τῶν μαρξιστῶν γιά τήν ἐξαιρετική καθυστέρηση καί ἀντιδραστικότητα τῆς θεωρίας τῶν ναρόντνικων. Ἐκτός ἀπ' αὐτό καί ἡ πρακτική σημασία τοῦ ζητήματος μᾶς ἀναγκάζει ἐπίσης νά σταθοῦμε σ' αὐτό.

Σέ μιά κοινωνία, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ἐμπορευματική παραγωγή, κάθε μικρονοικοκύρης στή γεωργία τραβιέται ἀναπόφευκτα ὅλο καί περισσότερο στήν *ἀνταλλαγή* καί στήν ἐξάρτηση ἀπό τήν *ἀγορά* ὄχι μόνο ἀπό τήν τοπική καί τήν ἐθνική, ἀλλά καί ἀπό τήν *παγκόσμια* ἀγορά. Κάθε μέρα τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης ὅλου τοῦ κόσμου, κάθε καινούργιο βέρστι σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, κάθε δουλευτής, πού φεύγει ἀπό τό χωριό καί πάει στήν πόλη ἤ γενικά στήν φάμπρικα «γιά μεροκάματο», κάθε καινούργια γεωργική μηχανή, μέ μιά λέξη, κυριολεκτικά κάθε βῆμα τῆς παγκόσμιας οἰκονομικῆς ζωῆς τραβάει στήν ἀνταλλαγή τά πιό ἀπόκεντρα μέρη. Ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια φαινόμενα πού παρατηροῦνται καθημερινά ἀποδείχνουν ὅτι σέ ὅλα τά πέρατα τοῦ κόσμου καί σέ ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς χῶρες συντελεῖται αὐτή ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλακτικῆς οἰκονομίας, τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, τοῦ καπιταλισμοῦ. Γιατί ἡ μετατροπή τῆς ἀνταλλακτικῆς οἰκονομίας καί τῆς ἁπλῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς σέ καπιταλισμό εἶναι ἐξίσου ἕνα φαινόμενο πού ἐπιβεβαιώνεται

ἀπό ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια καθημερινά οἰκονομικά γεγονότα, τά ὁποῖα παρατηροῦνται σέ κάθε χωριό, σέ κάθε βιοτεχνική καί «χειροτεχνική» παραγωγή.

Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας ὁ ἀγρότης εἶναι *ἐμπορευματοπαραγωγός* καί μέρα μέ τή μέρα πέφτει σέ ὅλο καί μεγαλύτερη ἐξάρτηση ἀπό τήν ἀγορά, πουλώντας τά προϊόντα του, ἀγοράζοντας ἐργαλεῖα δουλιᾶς καί εἴδη κατανάλωσης, μισθώνοντας ἐργάτες ἤ μισθωνόμενος ὁ ἴδιος σάν ἐργάτης. Μέσα σ' αὐτή τήν κατάσταση, μιά καί ὑπάρχει ἰδιοκτησία τῆς γῆς, ἡ ἐλευθερία τῆς ἀγοραπωλησίας καί τῆς ὑποθήκευσής της εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Οἱ προσπάθειες νά περιοριστεῖ αὐτή ἡ ἐλευθερία δέν μποροῦν νά ὁδηγήσουν σέ τίποτε ἄλλο, παρά μόνο σέ χίλιους δυό τρόπους καταστρατήγησης τοῦ νόμου, σέ χίλιες δυό καθυστερήσεις καί γραφειοκρατισμούς, σέ *χειροτέρευση* τῆς κατάστασης τοῦ ἀγρότη. Ἡ ἀπόπειρα νά σταματήσεις τόν παγκόσμιο καπιταλισμό μέ νόμους ἤ κανόνες, πού περιορίζουν τήν ἐλευθερία τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς, εἶναι ἕνα πράγμα τόσο κουτό, ὅσο καί ἡ ἀπόπειρα νά σταματήσεις ἕνα τραῖνο μέ βεργίτσες παρμένες ἀπό φράχτη. Τό νά ὑπερασπίζεις τέτιες ἀπόπειρες, σημαίνει νά ὑπερασπίζεις τή φεουδαρχική ὑποδούλωση, τή στασιμότητα καί τήν *ἀποσύνθεση* τοῦ χωριοῦ.

Ὅποιος ἔμαθε ἔστω καί μιά σταλίτσα πολιτική οἰκονομία, ξέρει ὅτι στή Ρωσία συντελεῖται ἡ ἀντικατάσταση τῆς δουλοπαροικίας ἀπό τόν καπιταλισμό.

Καμιά ἄλλη «τρίτη» μορφή τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας *δέν ὑπάρχει* στή Ρωσία. Καί ἡ δουλοπαροικία καί ὁ καπιταλισμός σημαίνουν ἐκμετάλλευση τῆς ἐργασίας καί *μ' αὐτή τήν ἔννοια καί τά δυό* συστήματα σημαίνουν «θηλιά καί ὑποδούλωση». Τή δουλοπαροικία ὅμως τή χαρακτηρίζει: ἡ αἰώνια στασιμότητα, ἡ κακομοιριά καί ἡ ἀμάθεια τῶν ἐργαζομένων, ὁ χαμηλός βαθμός παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας. Ἐνῶ τόν καπιταλισμό τόν χαρακτηρίζει μιά πολύ γοργή οἰκονομική καί κοινωνική ἀνάπτυξη, μιά τεράστια ἄνοδος τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, ἡ ἐξάλειψη τῆς κακομοιριᾶς τῶν ἐργαζομένων καί ἡ ἀφύπνιση τῆς ἱκανότητας γιά συσπείρωση καί συνειδητή ζωή.

Γι' αὐτό, ὅταν ὀνομάζεις τόν καπιταλισμό θηλιά καί ὑποδούλωση καί *ὑπερασπίζεις* ταυτόχρονα — ὅπως κάνουν οἱ ναρόντνικοι — τήν *παρεμπόδιση* τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, σημαίνει ὅτι γίνεσαι *στήν πράξη* ὑπερασπιστής τῶν

ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας, τῆς βαρβαρότητας καί τῆς στασιμότητας.

Ἐπειδή οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι ὑπερασπίζουν τούς περιορισμούς στήν ἐλευθερία ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς, οἱ μαρξιστές τούς ὀνόμαζαν πάντα καί θά ἐξακολουθοῦν νά τούς ὀνομάζουν «σοσιαλιστές-ἀντιδραστικούς».

Συνιστοῦμε στούς συνειδητούς ἐργάτες «νά δίνουν μάχη» μέ τούς ἀριστερούς καί κάθε εἴδους ἄλλους ναρόντνικους ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα! Ἐγγυόμαστε μέ τό κεφάλι μας ὅτι ὑπέρ τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων θά εἶναι οἱ ξεκουτιασμένοι γέροι πού, παράλληλα μέ τόν περιορισμό στήν ἐλευθερία ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς, ὑπερασπίζουν τήν πίστη στό διάβολο, τή δουλοπρέπεια, τό βούρδουλα, τίς σεξουαλικές σχέσεις τοῦ πεθεροῦ μέ τή νύφη του καί τή «διδασκαλία» τῶν «γυναικῶν» μέ τό ξύλο.

Μαζί μας ὅμως θά εἶναι ὅλη ἡ φρέσκια, ἐγγράμματη, νέα γενιά πού δέν πιστεύει σέ διαβόλους. Ἀρκεῖ μιά μόνο περικοπή ἀπό τόν κ. Πεσεχόνοφ γιά ν' ἀρχίσει ἡ γενιά αὐτή νά φέρνεται σέ παρόμοιους ἀνθρώπους ὅπως τούς ἀξίζει:

«Εἶπα — γράφει ὁ κ. Πεσεχόνοφ — ὅτι οἱ ἀγρότες δέν ἔχουν τήν ἱκανότητα νά χρησιμοποιοῦν *ἀρκετά* λογικά τίς πιστώσεις μέ ὑποθήκη. Κι' αὐτό βέβαια εἶναι πέρα γιά πέρα εὐνόητο, γιατί ἡ οἰκονομία πού βασίζεται στήν ἐργασία δέν εἶναι κατάλληλη γι' αὐτό...»

Οἱ ἀγρότες, βλέπετε, δέν εἶναι ἀρκετά «λογικοί»! Οἱ ὑπερασπιστές τῆς δουλοπαροικίας καί οἱ φιλελεύθεροι ὑπάλληλοι ἔχουν, βλέπετε, τήν «ἱκανότητα» νά ἀποφασίζουν *γιά* τούς ἀγρότες!!

Νά ἕνα ζωτικό ζήτημα, ἄμεσο, πρακτικό, μικρό, μά ξεκάθαρο. Νά πάνω σέ ποιό ζήτημα πρέπει νά γελοιοποιοῦμε τούς κυρίους ἀριστερούς ναρόντνικους σέ κάθε συνέλευση, ὅπου ὑπάρχουν ξύπνιοι, συνειδητοί ἀγρότες.

Καί ἡ οἰκονομία πού βασίζεται «στήν ἐργασία» εἶναι μιά κούφια γλυκανάλατη φράση διανοουμένου. Κάθε ἀγρότης ξέρει πολύ καλά ὅτι δέν μπορεῖ νά ζήσει κανείς χωρίς νά πουλάει καί ν' ἀγοράζει. Μπροστά σ' αὐτό τό ἁπλό γεγονός γίνεται σκόνη ἡ φλυαρία «γιά οἰκονομία πού βασίζεται στήν ἐργασία».

* *
*

Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι ρίχνουν στάχτη στά μάτια τοῦ «μουζίκου», συγχέοντας τό ζήτημα τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς

μέ τήν ὑπεράσπιση τῆς θέσης «νά ἐξαιρεθεῖ ἡ γῆ ἀπό τήν ἐμπορευματική κυκλοφορία καί νά μετατραπεῖ σέ παλλαϊκή ἰδιοκτησία» («Στόικαγια Μίσλ», ἀρ. φύλ. 20).

Πρῶτο, μόνο τελείως ἀμαθεῖς μποροῦν νά μήν ξέρουν ὅτι «ἡ μετατροπή τῆς γῆς σέ παλλαϊκή ἰδιοκτησία» *δέν* θά πεῖ ἐξαίρεση τῆς γῆς ἀπό τήν ἐμπορευματική κυκλοφορία, ἀλλά *ἀντίθετα* σημαίνει ἀκόμη πιό πλατύ, ἐλεύθερο καί γρήγορο *τράβηγμά* της σέ μιά τέτια κυκλοφορία.

Μάθετε τήν πολιτική οἰκονομία τοῦ Μάρξ, κύριοι «σοσιαλιστές-ἀντιδραστικοί»!

Δεύτερο, οἱ ἀστοί *ριζοσπάστες*, ὅπως κατέδειξε καί ἀπόδειξε ὁ Μάρξ, μπορεῖ νά βάλουν κι' ἔβαλαν πολλές φορές τή διεκδίκηση «νά μετατραπεῖ ἡ γῆ σέ παλλαϊκή ἰδιοκτησία». Αὐτό εἶναι ἀδιαφιλονίκητο. Τό νά νομίζει ὅμως κανείς ὅτι ἡ ὑπεράσπιση τῶν *φεουδαρχικῶν* περιορισμῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς διευκολύνει αὐτή τή μετατροπή, σημαίνει ὅτι δέν εἶναι ριζοσπάστης, ἀλλά ὀπισθοδρομικός ἀστός.

Ὅσο ὑπάρχει ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς, ὁ περιορισμός τῆς ἀγοραπωλησίας της εἶναι μέτρο βλαβερό καί ἀντιδραστικό. Γιά νά πραγματοποιηθοῦν τά ἰδανικά τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, δέν ὑπάρχει παρά ἕνας δρόμος, ὁ δρόμος νά ἐξαφανιστοῦν τό ταχύτερο τά ἴχνη τῆς φεουδαρχίας καί ν' ἀναπτυχθεῖ τό ταχύτερο ὁ καπιταλισμός.

*

Οἱ μαρξιστές ἔλεγαν πάντα καί τό ἐπαναλαβαίνουν καί σήμερα: πρέπει *νά ξεκαθαρίζουμε* τίς δημοκρατικές ἀντιλήψεις τῶν ἀγροτῶν ἀπό τίς *φεουδαρχικές* ἐπιβιώσεις. Ὁ ναρόντνικος ἀξίζει ὑποστήριξης *μόνο στό βαθμό* πού εἶναι ἐνάντια στή δουλοπαροικία καί ὑπέρ τῆς δημοκρατίας. Ὅσο ὅμως ὑπερασπίζει τήν κακομοιριά καί τήν καθυστέρηση, τή στενοκεφαλιά καί τόν ἐγωϊσμό τῶν μικροαστῶν, εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀντιδραστικός.

«Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 86,
14 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Πούτ Πράβντι»

ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΑΛΙΝΟΒΣΚΙ

Στά πολυάριθμα ἄρθρα τους ἀπ' ἀφορμή τήν ἀποχώρηση τοῦ Μαλινόβσκι [81] οἱ λικβινταριστές, ἀνάμεσα στίς ἄλλες συκοφαντίες, ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Μαλινόβσκι προωθήθηκε σέ ἐξέχουσα θέση μόνο χάρη στήν «διασπαστική τακτική» τῶν πραβντιστῶν, ὅτι ὁ Μαλινόβσκι εἶναι πολιτικός «ἀνεμόμυλος» κτλ., κ.ο.κ.

Παρακάτω παραθέτουμε καταλέξη τό ἄρθρο *τῆς Σύνταξης* τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Λούτς», πού δημοσιεύτηκε τήν ἑπομένη τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μαλινόβσκι στήν Κρατική δούμα, δηλ. τότε πού οἱ λικβινταριστές στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν ἀντίπαλο δέν εἶχαν ἀκόμη ἀνάγκη νά καταφεύγουν σέ βρωμερές ψευτιές.

Παραθέτουμε τό ἄρθρο αὐτό ὁλόκληρο («Λούτς» τῆς 28 'Οχτώβρη 1912, ἀρ. φύλ. 37):

Ρ. Β. ΜΑΛΙΝΟΒΣΚΙ

(Βουλευτής τῶν ἐργατῶν τῆς Μόσχας)

Βουλευτής τῶν ἐργατῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας βγῆκε ὁ πρώην γραμματέας τοῦ συνδικάτου ἐργατῶν μετάλλου τῆς Πετρούπολης Ρομάν Μαλινόβσκι. Στό πρόσωπό του ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀποκτᾶ γιά πρώτη φορά ἕναν ἐπιφανή τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος μέ πείρα, πού στά πιό δύσκολα χρόνια τῆς ἀντίδρασης δούλεψε δραστήρια στίς νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις.

'Ο Μαλινόβσκι ἦταν μέλος τοῦ συνδικάτου ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ἵδρυσής του, ἀπό τήν 1 τοῦ Μάη 1906. Στίς ἀρχές τοῦ 1907 τόν ἐκλέξανε γραμματέα τοῦ συνδικάτου καί παράμεινε συνέχεια σ' αὐτή τήν ὑπεύθυνη θέση ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1909, ὅταν πιάστηκε στήν προπαρασκευαστική συνέλευση τῆς πρώτης ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας γιά τό συνέδριο κατά τοῦ ἀλκοολισμοῦ. 'Η ἐκτόπισή του ἀπό τήν Πετρούπολη διέκοψε τή δραστήρια συμμετοχή του στή δουλιά τοῦ συνδικάτου, ἡ ἰδεολογική του ὅμως σύνδεση μέ τήν ὀργάνωση διατηρήθηκε ὅπως καί προηγούμενα.

Τά χρόνια τῆς δράσης τοῦ Μαλινόβσκι σάν γραμματέα ἦταν μιά τέτια περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ συνδικάτου, πού ἔπρεπε νά διεξάγεται πάλη ὄχι μόνο ἐνάντια στίς δύσκολες ἐξωτερικές συνθῆκες, μά καί ἐνάντια στήν ἀπάθεια τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν. Τό προσωπικό παράδειγμα τοῦ Μαλινόβσκι μπόρεσε νά χρησιμεύσει σάν ὀξύ ὅπλο ἐνάντια σ' αὐτό τόν «ἐσωτερικό ἐχθρό».

Ἡ ἐνεργητικότητά του λές καί δέν ἤξερε κούραση. Μέ τήν ἴδια φλόγα καταπιανόταν καί μέ τήν ὑπεύθυνη δουλιά τῆς καθοδήγησης μιᾶς ἀπεργίας καί μέ τή λεπτόλογη δουλιά τῆς ὀργανωτικῆς οἰκοδόμησης.

Καί τό πιό σπουδαῖο, ὁ Μαλινόβσκι ἐπιδίωκε πάντα στήν πάλη γιά τά καθημερινά ζητήματα νά συνδέει αὐτή τήν καθημερινή δουλιά μέ τά γενικά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, χωρίς νά χάνει ἀπό τά μάτια του τόν τελικό σκοπό.

Ἡ συνδικαλιστική δουλιά ἀπορροφοῦσε πολύ χρόνο καί δυνάμεις ἀπό τόν Μαλινόβσκι. Κι' ὅμως δέν κλεινόταν μόνο σ' αὐτή: ἔπαιρνε λίγο-πολύ μέρος σέ ὅλες τίς ἐργατικές ἐκδηλώσεις τῶν τελευταίων χρόνων. Ἦταν ἀντιπρόσωπος τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης στό συνέδριο τῶν συνεταιρισμῶν στή Μόσχα τό 1908. Τό Πάσχα τοῦ 1909 ἀντιπροσώπευσε τούς ἐργάτες μετάλλου τῆς Πετρούπολης στό 1ο Συνέδριο τῶν γιατρῶν τῶν ἐργοστασίων, ὅπου ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν ἀσφάλιση σέ περίπτωση γηρατιῶν καί ἀναπηρίας. Οἱ ἐργάτες μετάλλου τόν ἔβγαλαν ἀντιπρόσωπό τους καί γιά τό συνέδριο ἐνάντια στόν ἀλκοολισμό, ἡ σύλληψή του ὅμως τόν ἐμπόδισε νά πάρει μέρος στό συνέδριο.

Στή Μόσχα ἡ δράση τοῦ Μαλινόβσκι εἶχε περιοριστεῖ ἄθελά του. Κι' ἐδῶ ὅμως δέν κάθησε μέ σταυρωμένα χέρια: πῆρε μέρος στήν προετοιμασία τοῦ δεύτερου συνεδρίου τῶν γιατρῶν τῶν ἐργοστασίων, ἕνα διάστημα ἀσχολήθηκε ἄμεσα μέ τούς ἐργατικούς συνεταιρισμούς κτλ.

Ὁ καινούργιος βουλευτής τῆς Μόσχας ἐνδιαφερόταν πάντα ζωηρά καί γιά τό πολιτικό ἐργατικό κίνημα.

Στίς πεποιθήσεις του εἶναι μπολσεβίκος. Αὐτό ὅμως δέν τόν ἐμπόδισε τό 1908, ἐξονόματος τῆς ἑνότητας τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, νά πάρει θέση ἐνάντια στούς ὁμοϊδεάτες του, ὅταν ὕστερα ἀπό τό Συνέδριο τοῦ Λονδίνου ἄρχισαν νά ἐπιδιώκουν νά ἀντιπροσωπεύεται τό κόμμα στίς διοικήσεις τῶν συνδικάτων. Αὐτό δέν τόν ἐμπόδισε στό 1ο Συνέδριο τῶν γιατρῶν τῶν ἐργοστασίων, ἐξονόματος τῆς ἑνότητας τῆς ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας, νά πάρει θέση ἐνάντια στήν ἀποδιοργανωτική στάση τῶν μπολσεβίκων τῆς Μόσδας.

Μποροῦμε ἀδίστακτα νά ἐλπίζουμε ὅτι ἡ δράση τοῦ καινούργιου βουλευτῆ τῶν ἐργατῶν θά εἶναι ἐξίσου γόνιμη καί στόν πολιτικό στίβο, ὅπως ἦταν καί στόν τομέα τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος.

Τέτια τιμητικά λόγια ἔγραφαν *οἱ ἴδιοι οἱ λικβινταριστές γιά τόν μπολσεβίκο Μαλινόβσκι πρίν 2 χρόνια*. Καί μήπως μποροῦσαν νά κάνουν διαφορετικά ὕστερα ἀπό τή δουλιά τοῦ Μαλινόβσκι, πού γινόταν μπροστά σ' ὅλους τούς ἐργάτες; *Ἀκόμη* καί οἱ λικβινταριστές, πού κι' ἀπό τότε κιόλας ἦταν πολιτικοί ἐχθροί του, δέν μποροῦσαν παρά νά τοῦ δείχνουν τεράστιο σεβασμό. Μιλᾶνε μέ τά πιό κολακευτικά λόγια γιά τήν προηγούμενη δουλιά τοῦ Μαλινόβσκι, πού ἀπό τότε κιόλας τόν εἶχε ἀναδείξει. Τόν παρουσιάζουν σάν ὑπόδειγμα γιά τούς ἄλλους. Γιά «ἀνεμό-

μυλο» δέν λένε οὔτε λέξη. Δέν εἶχε ἀκόμη ἐπινοηθεῖ καί τό παραμύθι ὅτι τάχα βγῆκε στή Δούμα σάν ὑποψήφιος τῆς λικβινταριστικῆς «ἑνότητας».

Ὕστερα ἀπό δυό ἑβδομάδες γίνεται ἡ πρώτη συνεδρίαση τῆς ἑνωμένης κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Οἱ ἴδιοι οἱ λικβινταριστές ἐκλέγουν ὁμόφωνα τόν Μαλινόβσκι ἀντιπρόεδρο τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας, ὅπως ἀκριβῶς προτύτερα οἱ ἴδιοι πάλι ὑποστήριζαν τήν ὑποψηφιότητά του σάν προέδρου τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσωπειῶν στά κοινωνικά συνέδρια (λογουχάρη, στό συνέδριο τῶν γιατρῶν τῶν ἐργοστασίων) κτλ. Ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας, ὁ πιό ἐπιφανής «αὐγουστιανός» (στυλοβάτης τοῦ σημερινοῦ περιοδικοῦ «Μπορμπά») γράφει στόν Μαλινόβσκι ὑπερκολακευτικά γράμματα. Καί σχεδόν τόν ἀποκαλεῖ μελλοντικό Μπέμπελ.

Κι' ὅταν ὁ Μαλινόβσκι ἀποδείχτηκε δριμύς ἀντίπαλος τοῦ λικβινταρισμοῦ, ὅταν ἔκανε ἕνα βῆμα πού κι' ὁ ἴδιος ἀναγκάστηκε σέ λίγο νά τό θεωρήσει βαθιά λαθεμένο, δέν ἔμεινε βρωμερή συκοφαντία πού οἱ λικβινταριστές νά μήν τήν πῆραν ἀπό τό σκουπιδαριό τῶν μαυροεκατονταρχίτικων ἐφημερίδων καί νά μήν τήν πέταξαν στόν πρώην βουλευτή, πού οἱ ἴδιοι τόν εἶχαν γεμίσει ἐπαίνους.

Ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι ὁ Μαλινόβσκι μέ τό πολιτικό του παρελθόν καί μέ τό ταλέντο του θά ἔπαιζε ἐξέχοντα ρόλο σέ ὁποιαδήποτε ὁμάδα, ὅτι οἱ λικβινταριστές θά τόν εἶχαν γιά καμάρι, ἄν τασσόταν ἀλληλέγγυος μ' αὐτούς. Καί ὅμως οἱ λικβινταριστές, χωρίς νά ντρέπονται, λένε ὅτι τόν Μαλινόβσκι τόν ἀνάδειξε ἡ «διάσπαση».

Ντρέπεται κανείς γιά τούς ἀνθρώπους, ὅταν βλέπει ὅτι προσπαθοῦν νά ἐκμεταλλευτοῦν τό ἀτομικό ἀτύχημα ἑνός ἀνθρώπου γιά τόν ἀγώνα τους ἐνάντια σ' ἕνα ἐχθρικό πολιτικό ρεῦμα. Δέν θέλουμε νά συγκρίνουμε τόν Μαλινόβσκι μέ τόν Χρουσταλιόφ. Τί θά ἔλεγαν ὅμως οἱ λικβινταριστές, ἄν, ὕστερα ἀπ' αὐτό πού συνέβηκε μέ τόν Χρουσταλιόφ, οἱ πολιτικοί τους ἀντίπαλοι ἄρχιζαν νά πιάνονται ἀπό τήν τύχη αὐτοῦ τοῦ ἑνός μόνο ἀνθρώπου γιά νά ἐξευτελίζουν τό μενσεβικισμό, νά «ἐκμεταλλεύονται» τήν περίπτωση Χρουσταλιόφ ἐνάντια σ' ὅλο τό μενσεβίκικο ρεῦμα; Κι' ὅμως εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Χρουσταλιόφ ἦταν μενσεβίκος, ἦταν ὁ ἐπιφανής ἐκπρόσωπός τους στό συνέδριο τοῦ Λονδίνου, στόν τύπο κτλ., εἶναι γνωστό ὅτι ἕναν καιρό οἱ μενσεβίκοι ἦταν περήφανοι γιά τόν Χρουσταλιόφ.

Οἱ «πραβντιστές» δέν ἔχουν ἔλλειψη ἀπό πολιτικούς ἀντίπα-

λους. *Καμιά* ὅμως ἐχθρική ἐφημερίδα — ἐκτός ἴσως ἀπό τήν ἐφημερίδα τῶν ντουμπροβινιστῶν καί ἀπό τήν ἐφημερίδα τοῦ Πουρισκέβιτς — δέν κατέβηκε τόσο χαμηλά, ὅσο κατέβηκε τοῦτες τίς μέρες ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν. Ἀκόμη καί οἱ φιλελεύθεροι κράτησαν ἀσύγκριτα πιό εὐπρεπή στάση.

Νά συκοφαντοῦν μέ τίς πιό ἀπίστευτες βρωμιές τόν ἀντίπαλο καί νά τελειώνουν μέ μιά μεγαλόστομη ἔκκληση γιά... ἑνότητα μ' αὐτό τόν ἴδιο τό συκοφαντημένο ἀντίπαλο — νά ποιά εἶναι ἡ κάλπικη, ἀναξιόπρεπη, σιχαμερή τακτική ὅλων αὐτῶν τῶν Μάρτοφ καί Ντάν.

Ἡ ἀηδιαστική διαγωγή τους ἀπ' ἀφορμή τήν ἀποχώρηση τοῦ Μαλινόβσκι πρέπει ν' ἀνοίξει τά μάτια ἀκόμη καί τῶν τυφλῶν.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 2,
22 τοῦ Μάη 1914
Ὑπογραφή: Πραβντιστής

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι»

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΥΣ

Τελευταῖα ὁ Ἄν, ἡγέτης τῶν λικβινταριστῶν τοῦ Καυκάσου, σέ ἄρθρο του πού τράβηξε τήν προσοχή τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, δήλωσε ὅτι δέν συμφωνεῖ μέ τήν ἐφημερίδα «Λούτς» καί τούς διαδόχους της, μέ τήν *ὀπορτουνιστική* τακτική τους. Ἡ δήλωση αὐτή ἰσοδυναμεῖ μέ *διάλυση* τοῦ «συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου» — καμιά ὑπεκφυγή κι' ἐλιγμός δέν μπορεῖ νά διαψεύσει αὐτό τό γεγονός.

Στή συγκεκριμένη ὅμως στιγμή θά θέλαμε νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τῶν ἀναγνωστῶν σ' ἕνα ἄλλο πράγμα καί συγκεκριμένα στό συλλογισμό τοῦ Ἄν σχετικά μέ τούς δυό δρόμους ἐξέλιξης τῆς Ρωσίας. Ὁ Ἄν γράφει:

«Ἡ «*Λούτς*» συνδέει τήν τακτική της μέ τή δυνατότητα μεταρυθμίσεων, προσανατολίζεται στίς μεταρυθμίσεις. Ἡ «*Πράβντα*» συνδέει τήν τακτική της μέ τή «θύελλα», προσανατολίζεται στή ριζική ἀλλαγή».

Ὁ Ἄν βγάζει ἀπό δῶ τό συμπέρασμα ὅτι πρέπει νά συνενωθοῦν καί οἱ *δυό* τακτικές. Τό συμπέρασμα εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστο. Τό συμπέρασμα δέν εἶναι μαρξιστικό.

Ἄς ἐξετάσουμε τό ζήτημα.

Τί εἶναι ἐκεῖνο πού καθορίζει τό *δρόμο* τῆς Ρωσίας, τό χαρακτήρα καί τήν ταχύτητα τῆς ἐξέλιξής της;

Ὁ συσχετισμός τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων, ἡ συνισταμένη τῆς ταξικῆς πάλης.

Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο.

Ποιές κοινωνικές δυνάμεις δροῦν στή Ρωσία; Ποιά εἶναι ἡ γραμμή τῆς ταξικῆς πάλης;

Ἡ Ρωσία εἶναι καπιταλιστική χώρα. Δέν μπορεῖ παρά νά ἀναπτύσσεται καπιταλιστικά. Σήμερα ἡ Ρωσία περνάει μιά περίοδο ἀστικοδημοκρατικοῦ μετασχηματισμοῦ, ἀπελευθέρωσης ἀπό τή δουλοπαροικία, ἀπολύτρωσης. Μέσα στίς συνθῆκες τοῦ παγκό-

σμιου καπιταλισμοῦ ἡ ἀπολύτρωση τῆς Ρωσίας ἀπό τή δουλοπαροικία εἶναι ἀναπόφευκτη. Μόνο πού γιά τήν ὥρα εἶναι ἄγνωστο ποιά θά εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων πού τείνουν πρός τήν ἀπολύτρωση. Οἱ δυνάμεις αὐτές εἶναι κυρίως οἱ παρακάτω: 1) ὁ ἀστικός μοναρχικός φιλελευθερισμός (οἱ καπιταλιστές καί ἐνμέρει οἱ τσιφλικάδες τοῦ Κόμματος τῶν προοδευτικῶν, τῶν καντέτων καί ἐνμέρει τῶν ὀχτωβριστῶν)· 2) ἡ ἀστική δημοκρατία (ἡ ἀγροτιά, οἱ μικροαστοί τῶν πόλεων, ἡ διανόηση κτλ.)· 3) τό προλεταριάτο.

Καθεμιά ἀπ' αὐτές τίς τάξεις δρᾶ — παίρνουμε βέβαια μόνο τή δράση τῶν μαζῶν — ἀκολουθώντας τή γραμμή πού καθορίζεται ἀπό τήν οἰκονομική κατάσταση κάθε τάξης. Ἡ συνισταμένη θά εἶναι καί δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά *μόνο μιά*.

Μέ ποιά ἔννοια μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά δυό δρόμους τῆς Ρωσίας; Μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι δέν ξέρουμε κι' ὥς τήν ἔκβαση τοῦ ἀγώνα δέν θά ξέρουμε αὐτή τή συνισταμένη πού θά περάσει κοντύτερα πρός *τή μιά ἀπό τίς δυό* αὐτές γραμμές, τίς περισσότερο ἁπλές, καθαρές καί ἄμεσα ὁρατές γιά ὅλους. Ἡ πρώτη γραμμή εἶναι οἱ «μεταρυθμίσεις», ἡ δεύτερη ἡ «θύελλα».

Μεταρυθμίσεις λέγονται οἱ ἀλλαγές πού *δέν* ἀφαιροῦν τήν ἐξουσία τοῦ κράτους ἀπό τά χέρια τῆς παλιᾶς κυρίαρχης τάξης. Οἱ ἀλλαγές μέ ἀντίθετο χαρακτήρα λέγονται «θύελλα». Τά ταξικά συμφέροντα τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπαιτοῦν *μόνο* μεταρυθμίσεις, γιατί ἡ ἀστική τάξη φοβᾶται τή «θύελλα» περισσότερο, παρά τήν ἀντίδραση, ἡ ἀστική τάξη θέλει νά διατηρήσει τούς παλιούς θεσμούς τῆς δουλοπαροικίας (τή γραφειοκρατία, τίς δυό Βουλές κτλ. κτλ.) γιά νά ὑπερασπίζει τόν ἑαυτό της ἐνάντια στούς ἐργάτες. Ἡ ἀγροτιά σ' ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς χῶρες τοῦ κόσμου, μαζί καί στή Ρωσία, στήν περίοδο τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ μετασχηματισμοῦ ταλαντεύεται ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτές εἶναι ἀναπόφευκτες, γιατί οἱ ἀγρότες εἶναι ἀντίπαλοι τῶν τσιφλικάδων καί τῆς δουλοπαροικίας, ταυτόχρονα ὅμως εἶναι καί οἱ ἴδιοι μικρονοικοκυρέοι, μικροαστοί.

Ὅσο γιά τό προλεταριάτο, τά συμφέροντά του πού συμπίπτουν μέ τά συμφέροντα τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, μέ τά συμφέροντα ὅλων τῶν ἐκμεταλλευομένων, ἀκολουθοῦν ἕνα δρόμο πού *δέν* εἶναι ρεφορμιστικός, ἕνα δρόμο πού στή Ρωσία χαρακτηρίζεται μέ τή γνωστή διατύπωση: «τρία κήτη».

Ἄν ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν καί τοῦ πληθυσμοῦ ἀκολου-

θήσει τούς φιλελευθέρους, ὁ «δρόμος» θά εἶναι ἕνας ἀπό τούς χειρότερους, ὁ λιγότερο σύμφορος γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἐκμεταλλευόμενους, ὁ πιό βασανιστικός γι' αὐτούς. Ἄν ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν καί τοῦ πληθυσμοῦ ἀκολουθήσει τούς ἐργάτες, θά συμβεῖ τό ἀντίθετο. Μόνο ἡ τελική ἔκβαση τοῦ ἀγώνα θά ἀποκαλύψει πέρα γιά πέρα τή μιά ἤ τήν ἄλλη συνισταμένη.

Τώρα βλέπουμε ποιό εἶναι τό πραγματικό νόημα τοῦ ἀσαφοῦς καί μπερδεμένου συλλογισμοῦ τοῦ Ἄν, πού μάλλον διαισθάνθηκε παρά κατάλαβε τόν ὀπορτουνισμό τῶν λικβινταριστῶν καί τήν προδοσία τους ἀπέναντι στήν ἐργατική τάξη.

Οἱ λικβινταριστές εἶναι ρεφορμιστές. Ἐφαρμόζουν στήν πράξη *φιλελεύθερη* καί ὄχι μαρξιστική ἐργατική πολιτική, ὁδηγοῦν τούς ἐργάτες στήν ὑποταγή στήν ἀστική τάξη.

Οἱ «πραβντιστές» ἐφαρμόζουν μαρξιστική, προλεταριακή πολιτική, ὑπερασπίζοντας τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στό μετασχηματισμό τῆς Ρωσίας. Μήπως οἱ «πραβντιστές» δέν προβλέπουν τή χρησιμοποίηση τῶν μεταρυθμίσεων; Σ' αὐτό μποροῦμε ν' ἀπαντήσουμε εὔκολα, ἐπικαλούμενοι τά γεγονότα. Πάρτε μιά μεταρύθμιση, ὄχι φανταστική, ἀλλά πραγματική, τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις. Ὁ καθένας βλέπει ὅτι οἱ πραβντιστές «γαντζώθηκαν» ἀπ' αὐτή δέκα φορές πιό γερά, ἀπ' ὅ,τι οἱ λικβινταριστές: βλέπε τό «Βοπρόσι Στραχοβάνιγια» [82] καί τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν γιά τό Πανρωσικό συμβούλιο τῶν ἀσφαλίσεων.

Πάρτε τίς «μερικές διεκδικήσεις» τῆς οἰκονομικῆς πάλης στίς ἀπεργίες. Ὁ καθένας ξέρει ὅτι οἱ πραβντιστές διεξάγουν χίλιες φορές πιό ἔντονα καί πιό δραστήρια αὐτή τήν πραγματική καί ὄχι φανταστική καμπάνια.

Μέ μιά ὁμάδα πού θά ἀρνοῦνταν τή χρησιμοποίηση τῶν μεταρυθμίσεων καί τῶν μερικῶν βελτιώσεων *δέν* θά μᾶς *ἦταν ἐπιτρεπτό* νά ἑνωθοῦμε: αὐτή ἡ πολιτική θά ἦταν βλαβερή γιά τούς ἐργάτες καί δέν θά ἦταν μαρξιστική πολιτική.

Δέν ἐπιτρέπεται νά ἑνωθοῦμε καί μέ τούς λικβινταριστές, γιατί ἡ ἄρνηση καί ἡ περιύβριση τῆς «παράνομης ὀργάνωσης», ἡ ἄρνηση καί ὁ παραμερισμός τῶν δυό «κητῶν», ἡ διακήρυξη στή σημερινή Ρωσία τοῦ ἀγώνα γιά ἕνα νόμιμο κόμμα καί τῆς δυνατότητας τῶν πολιτικῶν μεταρυθμίσεων — ὅλα αὐτά σημαίνουν προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πέρασμα μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης.

Οἱ πραβντιστές «προσανατολίζονται πρός τή θύελλα ἤ στή ριζική ἀλλαγή», ὅπως ἐκφράστηκε ὁ Ἄν, χωρίς ν' ἀφήνουν νά

τούς ξεφύγει — αὐτό τό δείχνουν τά γεγονότα — καμιά, οὔτε καί ἡ παραμικρότερη δυνατότητα γιά πραγματικές μεταρυθμίσεις καί μερικές βελτιώσεις καί ἐξηγώντας στίς μάζες τήν ψευτιά τοῦ ρεφορμισμοῦ. Ἡ τακτική αὐτή εἶναι ἡ μοναδικά σωστή, ἡ μοναδικά μαρξιστική καί γι' αὐτό τήν ἀποδέχτηκαν στήν τεράστια, στή συντριπτική πλειοψηφία τους οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὅλης τῆς Ρωσίας (αὐτό τό ἀπόδειξαν τά γεγονότα, ἡ ἀριθμητική δύναμη τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων).

Μόνο πού οἱ ὀπαδοί τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας, οἱ ναρόντνικοι καί οἱ λικβινταριστές, τοῦ κάκου ἀγωνίζονται ἐνάντια στούς ἐργάτες, ἐνάντια στόν «πραβντισμό».

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 3,
24 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι»

Ο ΠΛΕΧΑΝΟΦ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΕΙ ΤΙ ΘΕΛΕΙ

Εἶναι γνωστό ὅτι στά ζητήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης ἔχουν συμβεῖ πολλές θλιβερές ἱστορίες μέ τόν Πλεχάνοφ. Τά τελευταῖα 11 χρόνια (ἀπό τό φθινόπωρο τοῦ 1903, ὅταν πέρασε ἀπό τούς μπολσεβίκους στούς μενσεβίκους) τά μπέρδευε πολλές φορές καί μέ κωμικό τρόπο σ' αὐτά τά ζητήματα.

Τώρα ἀρχίζει πάλι νά τά μπερδεύει κι' ἔτσι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά γνωρίσουμε στούς ἀναγνῶστες τή θλιβερή αὐτή εἰκόνα. Ἄς θυμηθοῦμε στήν ἀρχή τή μεγάλη ὑπηρεσία πού πρόσφερε ὁ Πλεχάνοφ στά μαῦρα χρόνια (τό 1909-1911). Ὁ Πλεχάνοφ ἐξυμνοῦσε τήν παράνομη ὀργάνωση καί ὑποστήριζε ἀπόλυτα τίς κομματικές ἀποφάσεις σχετικά μέ τήν πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό. Ἔδειχνε ὅτι οἱ λικβινταριστές εἶναι ὀπορτουνιστές καί ἀνασταίνουν τόν «οἰκονομισμό» (ἀστικό ρεῦμα μέσα στό μαρξισμό στά 1894-1902). Ἀπόδειχνε ὅτι οἱ λικβινταριστές, μέ τήν ἄρνηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης, πρόδοσαν τό κόμμα. Ἐξηγοῦσε, μέ τό δίκιο του, ὅτι ὁ «κύριος Πότρεσοφ» ἰσοδυναμεῖ μέ τόν Ἰούδα καί ὅτι *χωρίς* τόν Ἰούδα οἱ ἀπόστολοι ἦταν πιό δυνατοί παρά *μαζί* του.

Αὐτές ἦταν σκέψεις καθαρές, συγκεκριμένες, ὁλοκληρωμένες, πού συγκεκριμενοποιοῦσαν πέρα γιά πέρα τίς ἀποφάσεις τοῦ 1908 καί τοῦ 1910.

Κοιτάξτε λοιπόν τήν καινούργια «στροφή» τοῦ Πλεχάνοφ. Στήν ἐφημερίδα «Γεντίνστβο» [83] καταριέται τώρα τούς πραβντιστές γιά «φραξιονισμό» καί «σφετερισμό» (παράνομη ἁρπαγή, ἰδιοποίηση ξένου ὀνόματος), βεβαιώνοντας ὅτι δῆθεν ἐμεῖς «δέν ἔχουμε ἕνα μόνο ἐργατικό τύπο, ἀλλά ὁλόκληρους δυό».

Αὐτό δέν διατυπώθηκε ξεκάθαρα, ὡστόσο ὑπονοεῖται. Ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν ἀνακηρύσσεται ἐργατική!! Νάτα λοιπόν! Κι' ὅμως ὁ ἴδιος πάλι ὁ Πλεχάνοφ ὑπεράσπιζε τήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης πού δήλωνε ὅτι λικβινταρισμός θά πεῖ *ἀστική ἐπίδραση πάνω στό προλεταριάτο.*

Τοῦ κάκου προσπαθεῖ ὁ Πλεχάνοφ νά ξεχάσει αὐτό τό γεγονός. Οἱ ἐργάτες ἁπλῶς θά γελάσουν μ' αὐτή τήν ἔλλειψη μνήμης.

Ὁ τύπος τῶν λικβινταριστῶν *δέν* εἶναι ἐργατικός τύπος, ἀλλά τύπος πού διοχετεύει *τήν ἀστική ἐπίδραση πάνω στό προλεταριάτο*. Αὐτό λέει συγκεκριμένα καί καθαρά ἡ ἀπόφαση τοῦ «συνόλου» [84]. Αὐτό τό ἐπικυρώνουν παραστατικά γιά ὅλους οἱ λικβινταριστές ὥς τά σήμερα (βλ. λογουχάρη, τό «Νάσα Ζαριά», 1914, τεῦχ. 3, ὅπου ὁ Μπούλκιν καί ὁ Μάρτοφ λένε τά ἴδια *ἐνάντια* στήν παράνομη ὀργάνωση).

Τί νόημα ἔχει ἡ ἔκκληση τοῦ Πλεχάνοφ γιά ἑνότητα μέ τούς λικβινταριστές; Ἑνότητα μέ τήν ὁμάδα τῶν φιλόλογων πού ἀρνεῖται τήν παράνομη ὀργάνωση, ἀκριβῶς ὅπως καί ὁ Πότρεσοφ; Γιά νά ὑπερασπίζει κανείς μιά τέτια ἑνότητα, πρέπει *νά ὑπερασπίζει τήν ἄρνηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης*!

Ὁ Πλεχάνοφ τά μπέρδεψε σέ τέτιο σημεῖο, πού δέν μπορεῖ νά πεῖ οὔτε ναί, οὔτε ὄχι!

Οἱ λικβινταριστές τό ἔχουν πεῖ πεντακάθαρα καί στό «Νάσα Ζαριά» καί στή «Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» (ὁ Φ. Ντ. καί ὁ Λ. Μ. εἶναι οἱ ἀρχηγοί της) καί μέ τό στόμα τοῦ Τσχεΐτζε καί Σία ὅτι *ἐπιμένουν στίς ἀπόψεις τους*, δηλ. ὑπερασπίζουν τόν Πότρεσοφ καί ἐπιτρέπουν νά βρίζεται ἡ παράνομη ὀργάνωση. Ὑπερασπίζουν τήν ἰδέα ἑνός νόμιμου ἐργατικοῦ κόμματος.

Ὅμως ὁ Πλεχάνοφ καταδικάζει τό λικβινταρισμό σάν ἔγκλημα ἐνάντια στό κόμμα καί ταυτόχρονα ὑπερασπίζει τήν «ἑνότητα» μέ τούς λικβινταριστές.

Αὐτό τό πράγμα δέν μπορεῖ παρά νά προκαλεῖ μειδιάματα.

Οἱ πραβντιστές δέχονται μέ ἀνοιχτές ἀγκάλες ὅλους τούς ἐργάτες πού θέλουν νά ἀναγνωρίσουν στήν πράξη τή «μορφή» πού ἀπορίπτει ὁ Πότρεσοφ, ἐνῶ τίς κούφιες φράσεις γιά «ἑνότητα» μέ τούς ἀντιπάλους τῆς παράνομης ὀργάνωσης τίς θεωροῦν κούφιες φράσεις ἀνθρώπων πού δέν ξέρουν κι' οἱ ἴδιοι τί θέλουν.

Στήν κατηγορία γιά «σφετερισμό» οἱ πραβντιστές ἀπαντοῦν ἤρεμα: δέν μοιάζει ἄραγε μέ σφετεριστή καί αὐτόκλητο ἐκεῖνος πού ἀγαπᾶ τίς ἀπαγγελίες καί τά λόγια καί φοβᾶται τά *γεγονότα*; Ὁ Πλεχάνοφ ζεῖ στό ἐξωτερικό· γιατί λοιπόν ἀποσιωπᾶ διακριτικά τό γεγονός ὅτι στό ἐξωτερικό ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὥς τό Μάη τοῦ 1914 οἱ λικβινταριστές δέν ἔβγαλαν *οὔτε ἕνα* φύλλο ἐφημερίδας; Ὅτι δέν ἔκαναν *οὔτε μιά* συγκεκριμένη ὑπόδειξη γιά τίς «ὀργανώσεις» ἐκεῖνες πού τίς ὑπεράσπιζε καί ὁ Πλεχάνοφ;;

Οἱ ἀντίπαλοι ὅμως τοῦ λικβινταρισμοῦ ἔκαναν *σέ μιά σειρά*

φύλλα πολλές *συγκεκριμένες* ὑποδείξεις γιά *ὅλα* τά μέρη τῆς Ρωσίας.

῾Ο Πλεχάνοφ παρασιωπᾶ τά γεγονότα, γιατί τά γεγονότα ἀνατρέπουν τά λόγια του.

῎Ας πάρουμε τά στοιχεῖα πού δημοσιεύτηκαν στή Ρωσία καί μποροῦν νά ἐπαληθευτοῦν ἀνοιχτά. Μέσα σέ δυό ὁλόκληρα χρόνια, τό 1912 καί τό 1913, οἱ πραβντιστές συγκέντρωσαν γύρω τους (καί τό ἀπόδειξαν αὐτό μέ τούς ἐράνους πού ὀργανώθηκαν μέσα στίς ὁμάδες) *2801* ἐργατικές ὁμάδες, οἱ λικβινταριστές *750*. ῎Αν προσθέσουμε καί τά στοιχεῖα γιά τό 1914, ἀπό τή 1 τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 6 τοῦ Μάη (προκαταρκτικός ὑπολογισμός), ἔχουμε *5302* ἔναντι *1382*.

Οἱ πραβντιστές ἔχουν πλειοψηφία περίπου *τεσσάρων πέμπτων!!*

Εἶναι εὐνόητο ὅτι στούς ἀνθρώπους πού *φοβοῦνται* τά γεγονότα δέν ἀπομένουν παρά λόγια καί μόνο λόγια.

Γύρω ἀπό τίς συγκεκριμένες καί σαφεῖς ἀποφάσεις, πού τρεῖς φορές συμπληρώθηκαν καί ἐλέγχθηκαν ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατῶν (τό Γενάρη τοῦ 1912 καί τό Φλεβάρη καί τό καλοκαίρι τοῦ 1913), οἱ πραβντιστές *συγκέντρωσαν* τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἀναλύονται σέ ἑκατοντάδες ἄρθρα καί ἐφαρμόζονται στή ζωή.

Νά, λοιπόν, αὐτά δέν εἶναι κούφιες φράσεις, δέν εἶναι παραμύθια, ἀνέκδοτα γιά βλάκες καί ἀμόρφωτους (ὁ Πλεχάνοφ διαρκῶς ξαναμασᾶ παλιά ἀνέκδοτα!), ἀλλά *γεγονότα*. Αὐτή εἶναι ἡ *ἑνότητα στήν πράξη*, ἡ ἑνότητα *τῶν ἐργατῶν* πού ἐλέγξανε τήν τακτική *τους* μέ τήν πείρα τους.

῎Αν αὐτή τήν τακτική, πού τήν ἐπιδοκίμασαν χιλιάδες ἐργάτες, τήν ὀνομάσει κανείς περιφρονητικά «λενινιστική», αὐτό δέν θά εἶναι παρά μόνο ἔπαινος γιά τόν Λένιν, ἐνῶ οἱ *5 000* ἐργατικές ὁμάδες δέν θά ἐξαφανιστοῦν ἀπ᾽ αὐτό, δέν θά ἐξαφανιστεῖ ἡ ἑνότητά τους, τό κόμμα τους.

Οἱ λεξοῦλες «φραξιονισμός», «διασπορά», «ἀποσύνθεση» κτλ. στρέφονται ἀκριβῶς ἐνάντια στόν Πλεχάνοφ καί στούς σημερινούς του φίλους. Κοιτάξτε σχετικά τόν κατάλογο τῶν συνεργατῶν τοῦ διανοουμενίστικου ναρόντνικου μικροῦ περιοδικοῦ «Σοβρεμέννικ», πού δημοσιεύτηκε στήν πρώτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας «Γεντίνστβο» τοῦ Πλεχάνοφ. Βλέπουμε ἐκεῖ τούς κ. Γκίμερ καί Σία, πού κηρύσσουν *ἀντιμαρξιστικές* ἰδέες· εἶχε δίκιο ὁ Πλεχάνοφ, ὅταν ὀνόμαζε τίς ἰδέες αὐτές ἰδέες «*σοσιαλιστῶν-ἀντιδραστικῶν*». Βλέπουμε ἐκεῖ τούς θεοψάχτες καί τούς μαχι-

στές: τόν Μπογκντάνοφ, τόν Μπαζάροφ, τόν Λουνατσάρσκι. Βλέπουμε ἐκεῖ τούς λικβινταριστές: τόν Ντάν, τόν Μάρτοφ, τόν Τσερεβάνιν (ἄγνωστο γιατί ἐξαφανίστηκε ὁ Πότρεσοφ πού ἀναφέρεται στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 66). Ἐδῶ εἶναι ἐπίσης καί ὁ φιλελεύθερος Μπογκουτσάρσκι κτλ.

Καί σ' αὐτό τό «Σοβρεμέννικ», ὅπου δέν ὑπάρχει οὔτε κάν μυρωδιά ἐργάτη, ὁ κ. Γκίμερ καυχιέται ἀπροκάλυπτα ὅτι ὁ Πλεχάνοφ εἶναι ὑπέρ τῆς ἑνότητας μαζί του!! *Καί ὁ Πλεχάνοφ σωπαίνει.*

Δέν εἶναι ἄραγε καιρός νά πετάξει τή μάσκα; γιατί ἀλλιῶς οἱ ἐργάτες μπορεῖ νά τοῦ τή βγάλουν χωρίς εὐγένεια! Στούς *ἀντιμαρξιστικούς* διανοουμενίστικους κύκλους, στά συντρίμια τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, νά ποῦ βρέθηκε ἀναπάντεχα ὁ φτωχός Πλεχάνοφ, νά ποῦ βρίσκεται τό χάος, ἡ διασπορά καί οἱ ὁμαδοῦλες ἐνάντια στήν ἑνότητα τῶν χιλιάδων ἐργατικῶν ὁμάδων πού συσπειρώθηκαν μέσα σέ δυό χρόνια γύρω ἀπό τήν κατεύθυνση τῆς «Πράβντα».

Ἄς λυπηθοῦμε τόν Πλεχάνοφ — γιά τόν ἀγώνα του ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, στούς ναρόντνικους, στούς μαχιστές καί στούς λικβινταριστές ἦταν ἄξιος καλύτερης τύχης. Θά συνεχίζουμε νά χτίζουμε τή χτισμένη κιόλας κατά $^4/_5$ ἑνότητα τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων πού ἔχουν μιά τακτική συγκεκριμένη καί δοκιμασμένη ἀπό τήν πείρα.

Θά δεχτοῦμε τόν καθένα πού καταδικάζει τό λικβινταρισμό, δέν κλείνουμε τίς πόρτες.

Καί μέ παράδειγμα τό «Μπορμπά» τοῦ Τρότσκι καί τή «Γεντίνστβο» τοῦ Πλεχάνοφ θά δείχνουμε τίς ἀξιοθρήνητες καί γελοῖες ταλαντεύσεις τῶν διανοουμενίστικων μικροομάδων, πού ξέκοψαν ἀπό τό ἐργατικό κίνημα, πού ταλαντεύονται καί θά ταλαντεύονται αἰωνίως, σήμερα πρός τή μιά καί αὔριο πρός τήν ἄλλη πλευρά, ἀπό τό διανοουμενίσκο Πότρεσοφ στό διανοουμενίσκο Γκίμερ.

Θέαμα θλιβερό, μά ἀναπόφευκτο σέ μιά μικροαστική χώρα καί σέ ἐποχή ἀστικοδημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 4,
25 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι»

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ [85]

Ἡ κυβέρνησή μας ἔχει τή γνώμη ὅτι ἀποτελεῖ μεγάλη ἐπιτυχία στήν πάλη της ἐνάντια στήν ἐπανάσταση ἡ νέα ἀγροτική πολιτική της, ἡ πολιτική τῆς ἐντατικῆς καί ἐπιταχυμένης καταστροφῆς τῆς κοινότητας μέ τή βοήθεια τῶν διοικητῶν τῶν ζέμστβο, ἡ πολιτική τῆς ἐνθάρυνσης τῶν ὄτρουμπ. Τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν [86] ἀπό τό 1906 ἀκόμη, ἀμέσως ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση, κάλεσε τήν κυβέρνηση νά ἐπεκτείνει τήν ἀτομική ἰδιοκτησία τῶν ἀγροτῶν στή γῆ γιά νά δημιουργηθεῖ ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα ἕνα στρῶμα πλούσιων χωρικῶν, πού θά τάσσονταν στό πλευρό τῶν τσιφλικάδων ἐνάντια στούς ἀγρότες. Ὁ Στολίπιν ἀκολούθησε ἀμέσως τό δρόμο πού ὑπόδειξε τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν. Τά κόμματα τῶν τσιφλικάδων στήν ΙΙΙ Δούμα, οἱ δεξιοί καί οἱ ὀχτωβριστές, ὑποστήριζαν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις αὐτή τή νέα ἀγροτική πολιτική, γιατί ἔβλεπαν σ' αὐτή ὄχι μόνο τό καλύτερο μέσο γιά τήν καταπολέμηση τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά καί μιά μεγάλη πρόοδο πρός ἕνα εὐρωπαϊκό οἰκονομικό καθεστώς, ἕνα βῆμα πρός τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας.

Εἶναι γνωστό ὅτι αὐτή ἡ ἐξύμνηση τῆς νέας ἀγροτικῆς πολιτικῆς σάν ἔργο «ἀπολύτρωσης», ἔχει ἐπαναληφθεῖ καί ἐπαναλαβαίνεται μέ χίλιους τρόπους ἀπό τόν κυβερνητικό καί τό δεξιό τύπο, καθώς καί ἀπό τόν τύπο τῶν ὀχτωβριστῶν.

Ἀκριβῶς ἀπ' αὐτή τήν πλευρά θέλω νά καταπιαστῶ στό λόγο μου μέ τήν ἐκτίμηση τῶν *βάσεων* τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς στό πρόβλημα τῆς γῆς. Ὅλοι μᾶς λένε ὅτι αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν πράξεων «κατοχύρωσης» τῆς γῆς στήν ἀτομική ἰδιοκτησία, ὅτι μεγαλώνει ὁ ἀριθμός τῶν ὄτρουμπ. Δέν μᾶς λένε ὅμως οὔτε λέξη γιά τήν ἔκταση πού ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν καί σήμερα ἀκόμη οἱ ὑποδουλωτικές καί οἱ σχέσεις δουλοπαροικίας στό χωριό μας.

Κι' ὅμως αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος. Μᾶς ὑπόσχονται «εὐρωπαϊκό» μετασχηματισμό τῆς καθυστερημένης γεωργίας μας μέ διατήρηση τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς παντοδυναμίας τῆς τάξης τῶν φεουδαρχῶν — τῶν Πουρισκέβιτς. Οἱ ὑποσχέσεις παραμένουν ὑποσχέσεις, ποιά ὅμως εἶναι *σήμερα* ἡ κατάσταση στό χωριό, *ὕστερα* ἀπ' ὅλες ἐκεῖνες τίς προόδους, γιά τίς ὁποῖες καυχιέται ἡ κυβέρνηση; Πόση εἶναι *σήμερα*, στή δοσμένη στιγμή, ἡ ἔκταση τῆς ὑποδούλωσης καί τῆς δουλοπαροικιακῆς καταπίεσης τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν;;

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε αὐτό τό ζήτημα, θά ἐπικαλεσθῶ σάν μάρτυρα ἕνα περιοδικό, πού ὁ διευθυντής του ἄκουσε τελευταῖα — καί πολύ δικαιολογημένα — ἐνθουσιώδεις ἐπαίνους ἀπό τόν *ἴδιο τόν Ἀντόνι Βολίνσκι* καί μαζί μ' αὐτόν, βέβαια, καί ἀπό συγγραφεῖς πού εἶναι γνωστοί γιά τήν ἀντιδραστικότητά τους (καί τήν προθυμία τους νά ἐξυπηρετήσουν δουλόπρεπα τήν κυβέρνηση), σάν τόν Ροζάνοφ τοῦ «Νόβογε Βρέμια». Δέν πρόκειται γιά κάποιο «ἀριστερό» περιοδικό, θεός φυλάξοι! Πρόκειται γιά τό περιοδικό τῶν ἀνθρώπων, πού ἐπανάλαβαν *ὅλες* τίς ἐπιθέσεις καί τίς βρισιές τῶν ἀντιδραστικῶν ἐνάντια στήν ἐπανάσταση. Εἶναι ἕνα περιοδικό, πού ὑπερασπίζει μέ ὅλες του τίς δυνάμεις κάθε λογῆς παπαδισμό καί τό ἀπαραβίαστο τῆς ἰδιοκτησίας τῶν τσιφλικάδων. Μαντέψατε ἀσφαλῶς ὅτι μιλῶ γιά τό «Ρούσκαγια Μίσλ».

Τό περιοδικό αὐτό εἶπε, σάν ἐξαίρεση, τήν ἀλήθεια καί παράθεσε στοιχεῖα, ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τήν ἔκταση πού ἔχουν στή Ρωσία φαινόμενα σάν τά *μισακάρικα* καί τή *χειμωνιάτικη μίσθωση*. Ὅλοι ξέρουν ὅτι πρόκειται γιά τά πιό συνηθισμένα καί καθημερινά πράγματα στό χωριό μας. «Ὅλοι» ὅμως προτιμοῦν νά μιλᾶνε γιά ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ἐκτός γι' αὐτά τά καθημερινά πράγματα.

«Ἡ χειμωνιάτικη μίσθωση — γράφει τό περιοδικό πού ἀναφέραμε — δέν εἶναι μήπως ἀνοησία στόν αἰώνα μας, στόν αἰώνα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καί τῶν ἀεροπλάνων; Κι' ὅμως αὐτή ἡ μορφή σκλαβιᾶς καί ὑποδούλωσης ἐξακολουθεῖ νά ἀκμάζει καί σήμερα ἀκόμη, παίζοντας τό ρόλο τῆς βδέλας πάνω στό λαϊκό ὀργανισμό... Ἡ χειμωνιάτικη μίσθωση διατήρησε μέ ὅλη τή φρεσκάδα του τό δουλοπαροικιακό ὅρο «ἐνυπόχρεοι» ἀγρότες».

Ὁ χαρακτηρισμός αὐτός τῆς χειμωνιάτικης μίσθωσης δέν ἀνήκει σέ μένα, ἀλλά σ' ἕνα περιοδικό γνωστό γιά τό μίσος του πρός τήν ἐπανάσταση. Σκλαβιά, ὑποδούλωση, δουλοπαροικία — νά πῶς *ἀναγκάζονται* νά ὀνομάσουν τό «καθεστώς» τοῦ χωριοῦ μας ἀπόλυτα «νομοταγεῖς» ἄνθρωποι.

Στή χειμωνιάτικη μίσθωση:

«ὁ ἀγρότης δουλεύει μέ τούς πιό βαριούς ὅρους, μέ τιμή δυό-τρεῖς φορές φθηνότερη σέ σχέση μέ τήν ἀνοιξιάτικη καί καλοκαιρινή πληρωμή τῆς δουλιᾶς. Τό χειμώνα γιά μιά ντεσιατίνα πληρώνουν περίπου — γιά τρία ὀργώματα, σπάρσιμο καί θέρισμα (μέ κόσα ἤ δρεπάνι), δέσιμο καί μεταφορά στίς θημωνιές — ὅ,τι πληρώνουν τό καλοκαίρι μόνο γιά τή συγκομιδή (θέρισμα καί δέσιμο)».

Καί πόσοι ἀγρότες βρίσκονται σ' αὐτή τήν κατάσταση τῆς δουλοπαροικίας, τῆς ὑποδούλωσης καί τῆς σκλαβιᾶς;

«Σύμφωνα μέ τά τοπικά στοιχεῖα, *τήν ἄνοιξη τοῦ* **1913** στή νοτιοδυτική περιοχή, τά «ἐνυπόχρεα» νοικοκυριά ἔφταναν σέ μερικά χωριά ὥς τά 48%, στό κυβερνεῖο Μογκιλιόφ ὥς τά 52% καί στό κυβερνεῖο Τσερνίγκοφ ὥς τά 56 %».

Σημειῶστε το: αὐτά λέγονταν γιά τήν ἄνοιξη τοῦ 1913!! Αὐτά γίνονταν ὕστερα ἀπό τή σοδιά τοῦ 1912!! Αὐτά γίνονταν τόν καιρό πού εἴχαμε τίς ἰλιγγιώδεις δῆθεν ἐπιτυχίες τῆς λεγόμενης «ρύθμισης τῆς γῆς», γιά τήν ὁποία ἡ κυβέρνηση ξεσηκώνει τόσο θόρυβο καί καυχιέται μπροστά σ' ὅλο τόν κόσμο!!

Μπορεῖ ὕστερα ἀπ' αὐτά νά ὀνομάσει κανείς τήν περιβόητη «γαιορύθμιση» διαφορετικά ἀπό «τάφο κεκονιαμένο» πού κρύβει πάλι τήν ἴδια, τήν προηγούμενη, τήν παλιά δουλοπαροικία;

Τά μισά ἀγροτικά νοικοκυριά εἶναι «ἐνυπόχρεα», ὑποδουλωμένα λόγω τῆς ἀδιέξοδης φτώχιας. Ἡ πείνα, ἡ πείνα ἀκόμη καί στή χρονιά τῆς μεγαλύτερης εὐφορίας, ἀναγκάζει τούς ἀγρότες τό χειμώνα νά προσφέρουν σάν δοῦλοι τήν ἐργασία τους στόν τσιφλικά τρεῖς φορές φτηνότερα. Στήν πραγματικότητα αὐτό ἰσοδυναμεῖ ὁλοκληρωτικά μέ συνέχιση τῆς ἀγγαρείας, τῆς δουλοπαροικίας, γιατί διατηρήθηκε ἄθικτη ἡ ἴδια ἡ οὐσία αὐτῆς τῆς δουλοπαροικίας: διατηρήθηκε ὅπως ἦταν ὁ ἐξαθλιωμένος, πεινασμένος, ἀφανισμένος μουζίκος, πού καί στήν καλύτερη χρονιά εἶναι ἀναγκασμένος νά καλλιεργεῖ τή γῆ τοῦ τσιφλικᾶ μέ τά δικά του ἐλεεινά ἐργαλεῖα καί τά δικά του ἐξαντλημένα ζῶα κάτω ἀπό τούς ὅρους τῆς «χειμωνιάτικης μίσθωσης».

Ἄς αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν κατοχυρώσεων τῆς γῆς στήν ἀτομική ἰδιοκτησία. Αὐτό τό μέτρο μπορεῖ νά εἶναι ἀκόμη καί πολύ ὠφέλιμο γιά τούς προλετάριους ἐκείνους πού θά λυτρωθοῦν ἀπό τό βάρος καί θά γίνουν πιό ἐλεύθεροι στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία καί τό σοσιαλισμό.

Εἶναι ὅμως ξεκάθαρο ὅτι καμιά «κατοχύρωση», κανένα «ἀγαθό» τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας δέν θά βοηθήσει τά ἑκατομμύρια νοικοκυριά, τά δεκάδες ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν, πού *δέν ἔχουν ποῦ* νά πᾶνε, ἄν φύγουν ἀπό τό χωριό,

καί τό χειμώνα εἶναι ἀναγκασμένοι νά ὑποδουλώνονται στούς τσιφλικάδες.

Ἀναπόφευκτα οἱ ἀγρότες αὐτοί θά πρέπει νά ἐπιδιώκουν τό πέρασμα στά χέρια τους ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, χωρίς ἀποζημίωση, γιατί αὐτή εἶναι ἡ *μ ο ν α δ ι κ ή* τους διέξοδος ἀπό τήν ἀδιέξοδη ὑποδούλωση. Ἐδῶ δέν φταίει καθόλου ἡ κοινοτική γαιοκτησία. Τόσο ὁ ἀγρότης νοικοκύρης, ὅσο καί ὁ πιό πλήρης «ἀτομικός ἰδιοκτήτης», θά μείνουν σάν τόν ἀγρότη τῆς κοινότητας, αἰώνια καταπιεζόμενοι δοῦλοι, ἄν μέ τά σιτηρά τους μποροῦν νά περάσουν μόνο ὥς τοῦ «*ἁ γ ί ο υ Ν ι κ ο λ ά ο υ*» καί εἶναι ἀναγκασμένοι νά δανείζονται ἀπό τόν τσιφλικά μέ τοκογλυφικούς ὅρους.

Γι᾽ αὐτά τά δεκάδες ἑκατομμύρια ἀγρότες εἶναι γελοῖο ἀκόμη καί νά μιλάει κανείς γιά «πρόοδο» τῆς οἰκονομίας, γιά «ἄνοδο τοῦ πολιτισμοῦ», γιά βελτίωση τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς καί γιά ἄλλα παρόμοια! Τί εἴδους βελτίωση ἔχουμε ἐδῶ, ὅταν ἡ ἀπελπιστική ἀνέχεια ἀναγκάζει τούς ἀγρότες νά μισθώνονται τρεῖς φορές πιό φτηνά στόν τσιφλικά, ἐνῶ τό καλοκαίρι τά σιτηρά τους θά χύνονται στά χωράφια, γιατί οἱ ἀστυνομικοί καί οἱ χωροφύλακες θά τούς σέρνουν μέ τό ζόρι στόν «*ἀ φ έ ν τ η*», ἀπό τόν ὁποῖο πῆραν προκαταβολικά σιτηρά ἤ χρήματα, μέ τήν ὑποχρέωση νά τά ξεχρεώσουν μέ ἐργασία!!

Καί ὁ τσιφλικάς πού δίνει τό χειμώνα σιτηρά ἤ χρήματα μέ τόν ὅρο νά ξεπληρωθοῦν μέ ἐργασία, δέν μοιάζει καθόλου οὔτε μέ «εὐρωπαῖο» νοικοκύρη, οὔτε μέ καπιταλιστή ἐπιχειρηματία γενικά. Δέν εἶναι ἐπιχειρηματίας, ἀλλά τοκογλύφος ἤ φεουδάρχης ἀφέντης. Σ᾽ ἕνα τέτιο «σύστημα οἰκονομίας» οἱ βελτιώσεις τῆς παραγωγῆς ὄχι μόνο δέν χρειάζονται, ἀλλά ἀπό τήν ἄποψή του εἶναι αὐτόχρημα *ἀνεπιθύμητες*, εἶναι *περιττές* καί ἐπιζήμιες γι᾽ αὐτό. Ἕνας ἀφανισμένος, ἄθλιος, πεινασμένος μουζίκος μέ πεινασμένα ζῶα καί ἐλεεινά ἐργαλεῖα, νά τί *χρειάζεται* γιά μιά τέτια οἰκονομία τῶν τσιφλικάδων, πού *διαιωνίζει* τήν καθυστέρηση τῆς Ρωσίας καί τήν κακομοιριά τῶν ἀγροτῶν. Ἄν ἡ μάζα τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ βρέθηκε μέσα σέ παρόμοιες συνθῆκες δουλοπαροικιακῆς ἐξάρτησης, οἱ συνθῆκες αὐτές μποροῦν νά διατηρηθοῦν ἀκόμη ὁλόκληρες δεκαετίες, ὅσο καιρό οἱ ἀγρότες δέν θά ἔχουν ἀπολυτρωθεῖ ἀπ᾽ αὐτό τό ζυγό, γιατί ὁ ξεχωρισμός μιᾶς μικρῆς μειοψηφίας πλούσιων «ἰδιοκτητῶν ὄτρουμπ», ἤ ἡ κατοχύρωση τῆς γῆς καί ἡ πούλησή της ἀπό τούς προλετάριους δέν ἀλλάζουν καθόλου τήν κατάσταση ὑποδούλωσης τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν.

Νά τί ξεχνοῦν ἤ πιό σωστά: νά τί προσπαθοῦν νά ξεχάσουν, νά συγκαλύψουν, νά θολώσουν οἱ ὑμνητές τῆς νέας στολιπινικῆς πολιτικῆς γιά τή γῆ. Ὅλοι τους ψάλλουν μέ μιά φωνή ὅτι ἡ πολιτική αὐτή σημαίνει «πρόοδο», *ἀποσιωποῦν* ὅμως τό γεγονός ὅτι ἡ πρόοδος ἀφορᾶ μιά πολύ μικρή μειοψηφία καί προχωρεῖ μέ βῆμα χελώνας, ἐνῶ ἡ *πλειοψηφία* ἐξακολουθεῖ νά παραμένει στήν παλιά κατάσταση τῆς ὑποδούλωσης καί τῆς δουλοπαροικίας.

Ὁ ἀριθμός τῶν ἰδιοκτητῶν ὅτρουμπ μεγαλώνει, εἰσάγονται περισσότερες μηχανές στή Ρωσία, ἀναπτύσσεται ἡ καλλιέργεια κτηνοτροφικῶν φυτῶν, οἱ συνεταιρισμοί πληθαίνουν στό χωριό. Ὅλα αὐτά εἶναι σωστά, κύριοι ὑπερασπιστές τῆς κυβέρνησης! Ὑπάρχει ὅμως καί ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ νομίσματος, πού ἐσεῖς τήν κρύβετε. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν, παρόλες τίς περιβόητες προόδους, ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται σέ δουλοπαροικιακή σκλαβιά. Γι' αὐτό τό λόγο εἶναι τόσο *στενές* καί *ἀσταθεῖς* ὅλες οἱ «πρόοδοι», γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀναπόφευκτοι οἱ λιμοί, γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ἀδύνατη καί ἄθλια ὅλη ἡ ἐσωτερική ἀγορά, γι' αὐτό τό λόγο κρατιοῦνται τόσο γερά ἡ ἀνομία καί ἡ αὐθαιρεσία, γι' αὐτό τό λόγο εἶναι *ἀκόμη πιό ἰσχυρό* τό ἀναπόφευκτο μιᾶς νέας ἀγροτικῆς ἐπανάστασης. Γιατί εἶναι πιό ἰσχυρή καί ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν αἰώνα τῶν ἀεροπλάνων, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῶν αὐτοκινήτων καί στή «χειμωνιάτικη μίσθωση» ἤ στά «μισακάρικα».

Νά καί τά *νεότατα* στοιχεῖα γιά τά μισακάρικα στή Ρωσία, παρμένα πάλι ἀπό τό ἴδιο περιοδικό πού τό ἐπιδοκιμάζει ὁ Ἀντόνι Βολίνσκι. Οἱ μισακάρικες καλλιέργειες τῶν ἀγροτῶν, σέ σύγκριση μέ τίς καλλιέργειες στήν ἰδιόκτητη γῆ τους, ἀποτελοῦν τό 21% στά κεντρικά κυβερνεῖα, τό 42% στά κυβερνεῖα τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καί τό 68% στά βορειοδυτικά κυβερνεῖα!! Κι' ὅσο γιά τό μισακάρικο κόσισμα τῶν λιβαδιῶν ἔχουμε 50% στά κεντρικά κυβερνεῖα καί 110-185% στά κυβερνεῖα τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν, τοῦ Βόλγα καί στά βορειοδυτικά κυβερνεῖα!!

Δηλαδή τό μισακάρικο κόσισμα τοῦ χόρτου σέ *τρεῖς* τεράστιες περιοχές τῆς Ρωσίας *εἶναι μεγαλύτερο* ἀπό τό κόσισμα στήν ἰδιόκτητη γῆ!!

Καί τί εἶναι τό «μισακάρικο»;

«Ὁ ἀγρότης πού χρησιμοποιεῖ τή γῆ τοῦ τσιφλικᾶ, σπέρνει μέ δικό του σπόρο, κάνει ὅλες τίς δουλιές τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς καί τῆς συγκομιδῆς, ὥς καί τή μεταφορά τῶν δεματιῶν στό ἁλώνι, παίρνει μόνο τή μισή σοδιά.

Τά λιβάδια τά παίρνουν «τριτάρικα», δηλαδή ὁ ἀγρότης πού νοικιάζει τή γῆ παίρνει τό ἕνα τρίτο τοῦ χόρτου, ἐνῶ ὁ τσιφλικάς τά δυό τρίτα».

Καί δέν εἶναι μόνο αὐτό.

«Σέ ὁρισμένες περιπτώσεις (ἰδιαίτερα στά κυβερνεῖα Μίνσκ καί Τσερνίγκοφ), ἐκτός ἀπό τήν πληρωμή τοῦ ἐνοικίου τῆς γῆς μέ τή μισή σοδιά καί τῶν λιβαδιῶν μέ τά δυό τρίτα, ὁ μισακάρης-ἀγρότης *ὑποχρεώνεται νά δουλέψει δωρεάν 1-2 ἑβδομάδες στό τσιφλίκι, τίς περισσότερες φορές μέ τό ἄλογό του καί μέ τό παιδί του*».

Μήπως αὐτό δέν εἶναι ἡ πιό καθαρή ἀγγαρεία; Μήπως αὐτό δέν εἶναι ἡ παλιά οἰκονομία τῆς δουλοπαροικίας;

Τά στοιχεῖα αὐτά δέν περιέχουν ἀπολύτως τίποτε τό καινούργιο. Ἀντίθετα, αὐτό εἶναι ἕνα παμπάλαιο σύστημα, πού διασώθηκε μέ ὅλη τήν τερατώδη μορφή του *δίπλα* στή «νέα» πολιτική σχετικά μέ τή γῆ. Αὐτό τό παμπάλαιο σύστημα τό ξέρει ἀπό πολύ καιρό ὁ καθένας πού ἦρθε σέ ἐπαφή μέ τή ζωή τοῦ χωριοῦ. Οἱ στατιστικοί καί οἱ μελετητές τοῦ χωριοῦ ἔγραψαν δεκάδες καί ἑκατοντάδες βιβλία γι' αὐτό τό παμπάλαιο σύστημα. Καί τό παμπάλαιο αὐτό σύστημα ἐπικρατεῖ ὥς τά σήμερα, δυναμώνοντας τήν κραυγαλέα καθυστέρηση καί τήν κραυγαλέα ἀνομία στή Ρωσία.

Κανένας νόμος δέν μπορεῖ νά σταματήσει αὐτή τή δουλοπαροικία, ὅσο καιρό τεράστιες ἐκτάσεις γῆς θά βρίσκονται στά χέρια τῶν παντοδύναμων τσιφλικάδων· ἐδῶ δέν πρόκειται νά βοηθήσει καμιά ἀντικατάσταση τῆς «ὀμπστσίνας» τῶν ταλαίπωρων ἀγροτῶν μέ τήν «ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς».

Σύμφωνα μέ τήν κυβερνητική στατιστική τῆς γαιοκτησίας γιά τό 1905, πού ἐξέδοσε τό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, στήν Εὐρωπαϊκή Ρωσία *λιγότεροι ἀπό 30000* τσιφλικάδες εἶχαν *70 ἑκατομμύρια* ντεσιατίνες γῆ...*

Γράφτηκε πρίν ἀπό τίς 28 τοῦ Μάη (10 τοῦ Ἰούνη) 1914

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* Στό σημεῖο αὐτό τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

«Οἱ ἐργάτες κουράστηκαν ἀπό τή διάσπαση. Οἱ ἐργάτες θέλουν ἑνότητα. Οἱ ἐργάτες εἶναι ἀγανακτισμένοι, γιατί ἡ διάσπαση φτάνει κάποτε ὥς τή συμπλοκή...»

Τέτια κι' ἄλλα παρόμοια πράγματα τυχαίνει ν' ἀκούσουμε καμιά φορά ἀπό τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο ἐργάτη.

Ἡ ἑνότητα εἶναι πραγματικά ἀπαραίτητη γιά τούς ἐργάτες. Καί τό πιό ἀπαραίτητο ἀπ' ὅλα εἶναι νά καταλάβουμε ὅτι, ἐκτός ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐργάτες, *κανένας* δέν θά τούς «δόσει» τήν ἑνότητα, κανένας *δέν εἶναι σέ θέση* νά βοηθήσει τήν ἑνότητά τους. Τήν ἑνότητα δέν μπορεῖ νά τήν «ὑπόσχεσαι», αὐτό εἶναι κούφια καυχησιολογία καί αὐταπάτη· τήν ἑνότητα δέν μπορεῖς νά τή «δημιουργήσεις» μέ τή «συμφωνία» τῶν διανοουμενίστικων ὁμαδούλων, αὐτό εἶναι ἡ πιό θλιβερή καί ἡ πιό ἀφελής πλάνη ἀπό ἀμάθεια.

Ἡ ἑνότητα πρέπει *νά κατακτηθεῖ* καί μόνο οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες, οἱ ἴδιοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες, εἶναι σέ θέση νά τήν πετύχουν μέ καρτερική καί ἐπίμονη δουλιά.

Εἶναι εὐκολότατο νά γράψεις μέ πηχυαῖα γράμματα τή λέξη «ἑνότητα», νά τήν ὑποσχεθεῖς, «νά διακηρύξεις» ὅτι εἶσαι ὀπαδός της. Στήν πράξη ὅμως τήν ἑνότητα μπορεῖς νά τήν προωθήσεις μόνο μέ τή δουλιά καί τήν ὀργάνωση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, *ὅλων* τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Δέν εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ἑνότητα χωρίς ὀργάνωση. Δέν εἶναι δυνατό νά ὑπάρχει ὀργάνωση χωρίς τήν ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία.

Οἱ ἀλήθειες αὐτές εἶναι ἀδιαφιλονίκητες. Κανείς δέν θά τίς ἀμφισβητήσει. Δέν μένει παρά μόνο — μόνο! — νά ἐφαρμοστοῦν στή ζωή. Αὐτό δέν εἶναι εὔκολο. Αὐτό ἀπαιτεῖ δουλιά, ἐπιμονή, συσπείρωση ὅλων τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν. Χωρίς ὅμως αὐτή τή δουλιά, οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά ἐργατική ἑνότητα.

῾Η ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς πού ψηφίστηκε στό Ἄμστερνταμ ἐπιμένει στήν ἑνότητα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος σέ κάθε χώρα[87]. ῾Η ἀπόφαση αὐτή εἶναι σωστή. Ἀπαιτεῖ τήν *ἑνότητα τῶν ἐργατῶν*, ἐνῶ στή χώρα μας τήν ὑποκαθιστοῦν μέ τήν *ἑνότητα τῶν ὁμαδούλων τῶν διανοουμένων, πού δέν θέλουν νά ἀναγνωρίσουν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν!!*

Τό πράγμα θά ἦταν γελοῖο, ἄν δέν ἦταν τόσο θλιβερό.

Μέσα σέ 2 1/2 χρόνια (ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη 1912) ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ὅλης τῆς Ρωσίας ἑνώθηκε στήν πράξη γύρω ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν πραβντιστῶν, πού πάρθηκαν τό Γενάρη τοῦ 1912, τό Φλεβάρη τοῦ 1913 καί τό καλοκαίρι τοῦ 1913. Αὐτό ἀποδείχτηκε μέ τά ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες πού πληρώνουν τή συνδρομή τους στίς διάφορες ἐφημερίδες. Ἄν οἱ διάφορες ὁμαδοῦλες τῶν διανοουμένων, πού δέν μποροῦν νά βροῦν ὀπαδούς μέσα στήν ἐργατική μάζα, παρακάμπτουν τά στοιχεῖα αὐτά καί τά ἀποσιωποῦν, αὐτό δέν θά πεῖ ὅτι τά στοιχεῖα αὐτά παύουν νά ὑπάρχουν: αὐτό ἀποδείχνει ἁπλῶς ὅτι οἱ διάφορες ὁμαδοῦλες τῶν διανοουμένων εἶναι ἀποσπασμένες ἀπό τήν ἐργατική μάζα καί *φοβοῦνται τήν ἀλήθεια.*

῾Ο ἀριθμός τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων πού πλήρωσαν συνδρομή στίς ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης εἶναι:

	Πραβντιστικές	Λικβινταριστικές
Μέσα σέ δυό ὁλόκληρα χρόνια, τό 1912 καί τό 1913	2 801	750
Γιά τήν πρώτη ἑξαμηνία τοῦ 1914 (ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη)	2 873	671
Σύνολο	5 674	1 421

Ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά, πού δημοσιεύτηκαν πολλές φορές καί δέν διορθώθηκαν οὔτε ἀμφισβητήθηκαν ἀπό κανέναν, φαίνεται ὅτι οἱ λικβινταριστές εἶχαν *μόνο τό ἕνα πέμπτο* τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν (ἄς σημειωθεῖ ὅτι στούς λικβινταριστές ἔχουν προστεθεῖ ἐδῶ *ὅλοι* οἱ σύμμαχοί τους, οἱ καυκάσιοι, οἱ τροτσκιστές, οἱ μπουντιστές, οἱ λεττονοί, ἐνῶ σήμερα οἱ σύμμαχοι *ξεκόβουν* ἀπ᾽ αὐτούς· οἱ λεττονοί ἔχουν *κιόλας ξεκόψει*).

Ἔτσι λοιπόν, τά 4/5 τῶν ἐργατῶν παραδέχτηκαν *δικές τους* τίς ἀποφάσεις τῶν πραβντιστῶν, ἐγκρίνανε τόν πραβντισμό, ἑνώθηκαν *στήν πράξη* γύρω ἀπό τόν πραβντισμό.

Αὐτή εἶναι ἑνότητα *τῶν ἐργατῶν* κι᾽ ὄχι τῶν ὁμαδούλων τῶν

διανοουμένων, ἑνότητα στήν πράξη κι' ὄχι στά λόγια, ἑνότητα πού πραγματοποιήθηκε μέσα σέ 2 $^{1}/_{2}$ χρόνια ἐργατικοῦ κινήματος ὅλης τῆς Ρωσίας καί ὄχι ἑνότητα πού τήν τάζουν.

Γι' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἑνότητα πρέπει ν' ἀγωνιστοῦμε παραπέρα, γιά τήν ὑποταγή σ' αὐτή τήν πλειοψηφία τῶν $^{4}/_{5}$ τῶν ἐργατῶν. Ἄλλος δρόμος *δέν ὑπάρχει* καί *δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει.* Μήπως οἱ ἐργάτες εἶναι μικρά παιδιά, γιά νά πιστέψουν ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν $^{4}/_{5}$ τῶν ἐργατῶν θά ἐπιτρέψει στή μειοψηφία τοῦ $^{1}/_{5}$ ἤ στούς διανοούμενους, πού δέν ἔχουν καθόλου ἐργάτες, *νά τορπιλίσουν τή θέληση* τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν;; Εἶναι γελοῖο κι' ἀνόητο ἀκόμη καί νά τό σκεφτεῖ κανείς.

Ἄς βρίζει ὅποιος θέλει τούς πραβντιστές, ἀποκαλώντας τους «σφετεριστές» (ἅρπαγες, αὐτόκλητους). Ἄς ἑνώνονται γύρω ἀπ' αὐτή τή βρισιά οἱ λικβινταριστές, ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Τρότσκι, οἱ βπεριοντοφικοί, οἱ μπουντιστές κι' ὅποιος ἄλλος θέλει. Ὅλα αὐτά εἶναι βρισιές ἀνίσχυρων ὁμαδούλων πού θυμώνουν γιά τήν ἀδυναμία τους. Φωνάζοντας γιά «ἑνότητα», οἱ ἀνίσχυρες αὐτές ὁμαδοῦλες, οἱ ἀποσπασμένες ἀπό τήν ἐργατική μάζα, ὑποκρίνονται γιατί *αὐτές ἀκριβῶς* παραβιάζουν τήν ἑνότητα, αὐτές ἀκριβῶς, *τορπιλίζουν μέ διασπαστικό τρόπο τή θέληση τῆς πλειοψηφίας.*

Οἱ προσπάθειες αὐτῶν τῶν ὁμαδούλων εἶναι ἀνίσχυρες. Στίς βρισιές τους δέν ἀξίζει τόν κόπο νά δίνει κανείς προσοχή. Καί οἱ πραβντιστές ἐργάτες κτίζουν καί θά κτίζουν τήν *ἑνότητα τῶν ἐργατῶν*, παρόλα τά κάθε λογῆς ὑβριστικά λογάκια τῶν θυμωμένων, μά ἀνίσχυρων διανοουμενίστικων ὁμαδούλων.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 2,
30 τοῦ Μάη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΟΠΟΙΟΣ ΒΙΑΖΕΤΑΙ, ΣΚΟΝΤΑΦΤΕΙ

Τελευταῖα στό μηνιαῖο περιοδικό τῆς αὐστριακῆς σοσιαλδημοκρατίας «Ὁ Ἀγώνας» [88] δημοσιεύτηκε ἕνα ἐντυπωσιακό σχόλιο μέ τήν ὑπογραφή Φ. Α., πού λέει ὅτι ὁ ἀρχηγός τῶν γερμανῶν ὀπορτουνιστῶν Ἔντουαρντ Μπέρνσταϊν ἀπαρνήθηκε δῆθεν τίς ἀναθεωρητικές, ὀπορτουνιστικές ἀπόψεις του καί ξαναγύρισε στό μαρξισμό.

Ὁ ἀναθεωρητισμός ἤ ἡ «ἐπανεξέταση» τοῦ μαρξισμοῦ εἶναι σήμερα μιά ἀπό τίς κυριότερες, ἄν ὄχι ἡ κυριότερη ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπίδρασης πάνω στό προλεταριάτο καί τῆς ἀστικῆς διαφθορᾶς τῶν προλεταρίων. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ Ἔντουαρντ Μπέρνσταϊν, ὁ ἀρχηγός τῶν ὀπορτουνιστῶν, ἀπόκτησε τόση (θλιβερή) παγκόσμια φήμη.

Ὥστε λοιπόν ὁ Ἔντουαρντ Μπέρνσταϊν ξαναγύρισε στό μαρξισμό; Ἡ εἴδηση θά ἔπρεπε νά φανεῖ παράξενη σέ ὅλους, ὅσοι ξέρουν κάπως τή γερμανική σοσιαλδημοκρατική φιλολογία: τό κυριότερο ὄργανο τῶν ὀπορτουνιστῶν, ἡ «Σοσιαλιστική Μηνιαία Ἐπιθεώρηση» (στή γερμανική γλώσσα) ἐξακολουθεῖ νά βγαίνει, ἐξακολουθεῖ ὅπως καί πρῶτα νά διακηρύσσει καθαρά ἀστικές ἀπόψεις πού στήν οὐσία καταλήγουν σέ ὁλοκληρωτική προδοσία τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ Μπέρνσταϊν ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς συνεργάτες αὐτοῦ τοῦ περιοδικοῦ. Γιά τί πρόκειται λοιπόν;

Πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι ὁ Μπέρνσταϊν ἔκανε μιά διάλεξη στή Βουδαπέστη καί, σύμφωνα μέ τό ρεπορτάζ τῆς τοπικῆς ἐφημερίδας τῆς Βουδαπέστης, στή διάλεξη αὐτή ἀπαρνήθηκε δῆθεν τόν ἀναθεωρητισμό.

Ὁ αὐστριακός Φ. Α. φάνηκε πολύ εὐκολόπιστος καί ἀπερίσκεπτα βιαστικός, ὅταν ἔσπευσε νά ἀναγγείλει σέ ὅλο τόν κόσμο μιά καινούργια ἀλλαγή στίς ἀπόψεις τοῦ Μπέρνσταϊν. Καί ὁ λικβινταριστής Β. Λεβίτσκι, ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς ὀπορ-

τουνιστές συνεργάτες τοῦ ὀπορτουνιστικοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά» (ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ χαρακτήρισε τό περιοδικό αὐτό *ρωσική* «Σοσιαλιστική Μηνιαία Ἐπιθεώρηση»), φάνηκε δέκα φορές πιό ἀπερίσκεπτος, γιατί, *στηριζόμενος μόνο στά λόγια* τοῦ Φ. Α., ἔγραψε στή «Σέβεργαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» (τῆς 3 τοῦ Ἀπρίλη, ἀρ. φύλ. 46) μιά τεράστια ἐπιφυλλίδα μέ τόν ἠχηρό τίτλο: «Ἀπό τόν ἀναθεωρητισμό στό μαρξισμό».

Ὁ κ. Λεβίτσκι δέν περίμενε τουλάχιστο νά δημοσιευτεῖ στόν τύπο ἡ ἔκθεση τοῦ Μπέρνσταϊν. Ὅποιος βιάζεται, σκοντάφτει.

Ὁ Ἔντ. Μπέρνσταϊν, ὅταν ἄκουσε ποιά «φήμη» κυκλοφόρησε σέ ὅλο τόν κόσμο σχετικά μέ τή διάλεξή του στή Βουδαπέστη, ἔγραψε στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη (μέ τό νέο ἡμερολόγιο) ἕνα γράμμα στή σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα τῶν Βρυξελλῶν «Ὁ Λαός» [89] καί στό γράμμα αὐτό δήλωσε ἀνοιχτά ὅτι «ἡ εἴδηση πού δημοσιεύτηκε στόν «Ἀγώνα» δέν εἶναι καθόλου σωστή, δέν εἶπα τίποτε τό καινούργιο στή Βουδαπέστη, δέν ἔκανα καμιά ὑποχώρηση ἀπό τίς ἀπόψεις τῶν «Προϋποθέσεων τοῦ σοσιαλισμοῦ» (τό κύριο ὀπορτουνιστικό ἔργο τοῦ Μπέρνσταϊν) καί τό ρεπορτάζ πού δημοσίευσε ἡ ἐφημερίδα τῆς Βουδαπέστης γιά τή διάλεξή μου ἁπλῶς μπέρδεψε τά λόγια μου μέ τίς παρατηρήσεις τοῦ συντάκτη της!!».

Ὅλος ὁ θόρυβος ἀποδείχτηκε μιά συνηθισμένη πλαστή εἴδηση ἐφημερίδας.

Φάνηκε ἁπλῶς ἡ θλιβερή ἀδυναμία ὁρισμένων αὐστριακῶν (καί ἄραγε μόνο αὐστριακῶν;) σοσιαλδημοκρατῶν *νά συγκαλύπτουν* τόν ὀπορτουνισμό καί νά διακηρύσσουν ὅτι ἐξαφανίστηκε.

Μέ τόν ἀπερίσκεπτο ζῆλο του ὁ κ. Λεβίτσκι ἔσπασε πραγματικά τά μοῦτρα του. Στή «Σέβεργαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἔγραψε: «Ὕστερα ἀπό τή στροφή (;) τοῦ γενάρχη (;) τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ Μπέρνσταϊν πρός τό μαρξισμό, ἐξοντώθηκε τελειωτικά(!!;) ὁ ἀναθεωρητισμός μέσα στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία».

Ἐδῶ κάθε λέξη εἶναι κι' ἕνα μαργαριτάρι. Στροφή δέν ἔγινε. Ὁ Μπέρνσταϊν δέν εἶναι γενάρχης. Ὁ ἀναθεωρητισμός δέν ἐξοντώθηκε.

«...Στή Ρωσία — γράφει ὁ γεμάτος ζῆλο κ. Λεβίτσκι — ὁ ἀναθεωρητισμός ἔπαψε νά ἀποτελεῖ θεωρία τῆς μόδας ἀκόμη καί μέσα στούς ἀριστερούς ναρόντνικους, πού ἕναν καιρό στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στό μαρξισμό δέν εἶχαν καμιά ἀντίρηση νά στηριχτοῦν σ' αὐτή τή θεωρία. Μέσα στήν ἴδια τή ρωσική σοσιαλδημοκρατία ὁ ἀναθεωρητισμός δέν εἶχε καμιά ἐπιροή, παρά τίς προσπάθειες ὁρισμένων συγγραφέων νά τόν μεταφυτέψουν στό ρωσικό ἔδαφος...»

Καί πάλι, κάθε λέξη καί ψέμα. Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι καί σήμερα *σ' ὅλα* τά σπουδαιότερα ζητήματα «στηρίζονται» στίς ἀναθεωρητικές «διδασκαλίες»· αὐτό φαίνεται σέ κάθε τεῦχος τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» καί τοῦ «Ζαβέτι», σέ κάθε φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Στόικαγια Μίσλ». Εἶναι ἐπιζήμιο νά συγκαλύπτει κανείς τόν ὀπορτουνισμό τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων.

Στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία ὁ ἀναθεωρητισμός *ἄσκησε ἐπιρροή ἀπό τήν πρώτη ἀρχή* τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ καί τοῦ μαζικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος, στά 1895-1896. Εἶναι δυνατό νά μήν ἔχει ἀκούσει ὁ κ. Λεβίτσκι γιά τήν πολύχρονη πάλη πού ἔκαναν οἱ συνεπεῖς μαρξιστές καί οἱ ὀπαδοί τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» ἐνάντια στούς «οἰκονομιστές»; Εἶναι δυνατό νά μήν ἔχει ἀκούσει γιά τίς κομματικές ἀποφάσεις καί τά πολυάριθμα ἄρθρα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, πού ἐπιβεβαίωναν, ἀπόδειχναν καί ἐξηγοῦσαν ὅτι ὁ «οἰκονομισμός» εἶναι ἡ ρωσική μορφή τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ, τοῦ ὀπορτουνισμοῦ; Εἶναι δυνατό νά ἔχει ξεχάσει ὁ κ. Λεβίτσκι τόν κ. Α. Μαρτίνοφ, σημερινό ἐπιφανή λικβινταριστή καί χτεσινό ἐπιφανή «οἰκονομιστή»;

Ὁ κ. Λεβίτσκι ἀπαρνεῖται τόν ἀναθεωρητισμό, γιά νά καλύψει τό *δικό του* ἀναθεωρητισμό. Ἄς τοῦ θυμίσουμε ἔστω καί μόνο τά παρακάτω τέσσερα πράγματα: 1) δέν δήλωσε ὁ μενσεβίκος Πλεχάνοφ στόν τύπο τό 1909-1910 ὅτι οἱ μενσεβίκοι συγκέντρωσαν στίς γραμμές τους ὁλόκληρη σειρά ἀπό ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα; 2) δέν ἀπόδειξε πάλι ὁ ἴδιος ὁ Πλεχάνοφ τόν ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα τοῦ λικβινταριστικοῦ συνθήματος: «πάλη γιά τή νομιμότητα»; 3) δέν ἀπόδειξαν *ἀρκετοί* μενσεβίκοι-ἀντιλικβινταριστές τή *σύνδεση* τοῦ λικβινταρισμοῦ μέ τόν «οἰκονομισμό»; 4) δέν εἶναι ὀπορτουνισμός τό γεγονός ὅτι ὁ Κολτσόφ ἀρνεῖται τά «δυό κήτη» (ἀπό τά τρία) ἀπό τήν ἄποψη τῆς χρησιμότητάς τους γιά τή ζύμωση;

Ἀκόμη κι' αὐτά τά τέσσερα γεγονότα — καί θά μπορούσαμε νά ἀναφέρουμε σαράντα τέσσερα — δείχνουν ξεκάθαρα ὅτι ὁ «οἰκονομισμός» τοῦ 1895-1902, ὁ «μενσεβικισμός» τοῦ 1903-1908 καί ὁ λικβινταρισμός τοῦ 1908-1914 δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἡ ρωσική μορφή ἤ παραλλαγή τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 5,
Μάης τοῦ 1914
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

Η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ ΜΕ ΚΡΑΥΓΕΣ ΓΙΑ ΕΝΟΤΗΤΑ

Δημοσιεύτηκε τό Μάη τοῦ 1914
στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε»,
τεῦχ. 5
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Τά ζητήματα τοῦ σύγχρονου ἐργατικοῦ κινήματος εἶναι ἀπό πολλές ἀπόψεις ἀκανθώδη ζητήματα — ἰδιαίτερα γιά τούς ἐκπροσώπους τοῦ χτές (δηλαδή τοῦ ἱστορικοῦ σταδίου πού μόλις ἔχει περάσει) αὐτοῦ τοῦ κινήματος. Ἐδῶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀνήκουν τά ζητήματα τοῦ λεγόμενου φραξιονισμοῦ, τῆς διάσπασης κτλ. Συχνά μπορεῖ ν' ἀκούσει κανείς ἀπό διανοούμενους πού παίρνουν μέρος στό ἐργατικό κίνημα, ταραγμένες, ἐκνευρισμένες, σχεδόν ὑστερικές παρακλήσεις νά μή θίγονται αὐτά τά ἀκανθώδη ζητήματα. Φυσικά, μπορεῖ πολλοί ἀπό τούς συλλογισμούς πάνω σ' αὐτά τά ἀκανθώδη ζητήματα νά εἶναι περιττές ἐπαναλήψεις γιά ὅσους ἔζησαν πολλά χρόνια τήν πάλη τῶν διάφορων ρευμάτων ἀνάμεσα στούς μαρξιστές, λ.χ. στά 1900-1901.

Σήμερα ὅμως δέν εἶναι καί τόσο πολλοί ἀνάμεσα στούς μαρξιστές ἐκεῖνοι πού παίρνουν μέρος στόν ἀγώνα ἐδῶ καί 14 χρόνια (κι' ἀκόμη λιγότεροι ἐκεῖνοι πού παίρνουν μέρος ἐδῶ καί 18-19 χρόνια, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τά πρῶτα συμπτώματα ἐμφάνισης τοῦ «οἰκονομισμοῦ»). Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν πού πυκνώνει σήμερα τίς γραμμές τῶν μαρξιστῶν, εἴτε δέν θυμᾶται τόν παλιό ἀγώνα, εἴτε δέν τόν ξέρει καθόλου. Γι' αὐτή τήν τεράστια πλειοψηφία (ὅπως τό δείχνει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ἡ ἔρευνα τοῦ περιοδικοῦ μας [90]) τά ἀκανθώδη ζητήματα παρουσιάζουν ἐξαιρετικά μεγάλο ἐνδιαφέρον. Κι' ἐμεῖς σκοπεύουμε νά σταθοῦμε σ' αὐτά τά ζητήματα, πού τά ἀνακινεῖ *σάν* κάτι τό νέο (καί γιά τή νέα γενιά τῶν ἐργατῶν εἶναι πραγματικά κάτι τό νέο) τό «μή φραξιονιστικό ἐργατικό περιοδικό» τοῦ Τρότσκι, «Μπορμπά».

I. ΓΙΑ ΤΟ «ΦΡΑΞΙΟΝΙΣΜΟ»

Ὁ Τρότσκι ὀνομάζει τό καινούργιο περιοδικό του «μή φραξιονιστικό». Αὐτή τή λέξη τή βάζει στήν πρώτη θέση στίς ἀγγελίες του, τήν ὑπογραμμίζει μέ ὅλους τούς τρόπους στά ἄρθρα τῆς

Σύνταξης, τόσο τοῦ ἴδιου τοῦ «Μπορμπά», ὅσο καί τῆς λικβινταριστικῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ὅπου πρίν ἀπό τήν ἔκδοση τοῦ «Μπορμπά» ὁ Τρότσκι εἶχε δημοσιεύσει ἕνα ἄρθρο γι' αὐτή.

Τί εἶναι λοιπόν ὁ «μή φραξιονισμός»;

Τό «ἐργατικό περιοδικό» τοῦ Τρότσκι εἶναι περιοδικό τοῦ Τρότσκι *γιά* ἐργάτες, γιατί στό περιοδικό δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἐργατικῆς πρωτοβουλίας, οὔτε σύνδεση μέ τίς ἐργατικές ὀργανώσεις. Ὁ Τρότσκι, θέλοντας νά εἶναι δημοφιλής, στό περιοδικό του γιά τούς ἐργάτες ἐξηγεῖ στούς ἀναγνῶστες τίς λέξεις «ἔδαφος», «παράγοντας» κτλ.

Πολύ καλά. Γιατί νά μήν ἐξηγήσει στούς ἐργάτες καί τή λέξη «μή φραξιονισμός»; Εἶναι δυνατό νά εἶναι *περισσότερο κατανοητό* ἀπό τίς λέξεις ἔδαφος καί παράγοντας;

Ὄχι. Δέν πρόκειται γι' αὐτό. Πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι μέ τήν ταμπέλα τοῦ «μή φραξιονισμοῦ» *ἐξαπατοῦν* τή νέα γενιά τῶν ἐργατῶν οἱ χειρότεροι ἐκπρόσωποι τῶν χειρότερων ὑπολειμμάτων τοῦ φραξιονισμοῦ. Ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε στήν ἐξήγηση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

Ὁ φραξιονισμός εἶναι τό κύριο διακριτικό γνώρισμα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος μιᾶς καθορισμένης ἱστορικῆς ἐποχῆς. Ποιᾶς ἀκριβῶς; Ἀπό τό 1903 ὥς τό 1911.

Γιά νά ἐξηγήσουμε πιό παραστατικά ποῦ βρισκόταν ἡ οὐσία τοῦ φραξιονισμοῦ, πρέπει νά θυμηθοῦμε τίς συγκεκριμένες συνθῆκες, τουλάχιστο τοῦ 1906-1907. Τό κόμμα ἦταν τότε ἑνιαῖο, δέν ὑπῆρχε διάσπαση, ὑπῆρχε ὅμως φραξιονισμός, δηλαδή *στήν πράξη* μέσα στό ἑνιαῖο κόμμα ὑπῆρχαν *δυό* φράξιες (ὁμάδες), δυό πραγματικά ξεχωριστές ὀργανώσεις. Οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις στή βάση ἦταν ἑνιαῖες, σέ κάθε ὅμως σοβαρό ζήτημα οἱ δυό ὁμάδες ἐπεξεργάζονταν δυό τακτικές. Οἱ ὑπερασπιστές τους συζητοῦσαν μεταξύ τους στίς ἑνιαῖες ἐργατικές ὀργανώσεις (λ.χ. κατά τή συζήτηση τοῦ συνθήματος: κυβέρνηση τῆς Δούμας ἤ κυβέρνηση τῶν καντέτων, τό 1906, ἤ στίς ἐκλογές γιά τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου τοῦ 1907) καί τά ζητήματα τά ἔλυνε ἡ *πλειοψηφία*: ἡ μιά ὁμάδα νικήθηκε στό ἑνιαῖο συνέδριο τῆς Στοκχόλμης (1906), ἡ ἄλλη στό ἑνιαῖο συνέδριο τοῦ Λονδίνου (1907) [91].

Αὐτά εἶναι πασίγνωστα γεγονότα ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ὀργανωμένου μαρξισμοῦ στή Ρωσία.

Ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε αὐτά τά πασίγνωστα γεγονότα, γιά νά δοῦμε τήν κραυγαλέα ἀναλήθεια πού διαδίδει ὁ Τρότσκι.

Ἀπό τό 1912, δηλ. πάνω ἀπό δυό χρόνια, στή Ρωσία *δέν ὑπάρ-*

χει φραξιονισμός μέσα στούς ὀργανωμένους μαρξιστές, δέν γίνονται συζητήσεις γιά τήν τακτική στίς *ἑνιαῖες* ὀργανώσεις, στίς *ἑνιαῖες* συνδιασκέψεις καί στά *ἑνιαῖα* συνέδρια. Ὑπάρχει *ὁλοκληρωτική* ρήξη ἀνάμεσα στό κόμμα, πού τό Γενάρη τοῦ 1912 δήλωσε ἐπίσημα ὅτι οἱ λικβινταριστές *δέν* ἀνήκουν σ' αὐτό, καί στούς λικβινταριστές. Ὁ Τρότσκι ὀνόμαζε συχνά αὐτή τήν κατάσταση πραγμάτων «διάσπαση» καί γι' αὐτή τήν ὀνομασία θά μιλήσουμε ἰδιαίτερα παρακάτω. Παραμένει ὅμως ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ἡ λέξη «φραξιονισμός» *δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια*.

Ἡ λέξη αὐτή, ὅπως τό ἔχουμε κιόλας πεῖ, εἶναι μιά ἐπανάληψη, μιά ἄκριτη, παράλογη, ἀνόητη ἐπανάληψη *ἐκείνου πού ἦταν σωστό χτές*, δηλαδή σέ μιά ἐποχή πού πέρασε πιά. Καί ὅταν ὁ Τρότσκι μᾶς λέει γιά τό «χάος τῆς φραξιονιστικῆς πάλης» (βλ. τεῦχ. 1, σελ. 5, 6 καί πολλές ἄλλες), γίνεται μεμιᾶς ὁλοφάνερο *ποιό ἀκριβῶς* ξεπερασμένο παρελθόν μιλάει μέ τό στόμα του.

Κοιτάξτε τή σημερινή κατάσταση πραγμάτων ἀπό τήν ἄποψη τῶν νεαρῶν ρώσων ἐργατῶν, πού ἀποτελοῦν σήμερα τά $^{9}/_{10}$ τῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας. Βλέπουν μπροστά τους *τρεῖς* μαζικές ἐκδηλώσεις διαφορετικῶν ἀπόψεων ἤ ρευμάτων μέσα στό ἐργατικό κίνημα: τούς «πραβντιστές» γύρω ἀπό μιά ἐφημερίδα πού βγαίνει σέ 40 000 ἀντίτυπα, τούς «λικβινταριστές» (15 000 ἀντίτυπα)· καί τούς ἀριστερούς ναρόντνικους (10 000 ἀντίτυπα). Τά στοιχεῖα αὐτά γιά τό τιράζ ἐξηγοῦν στόν ἀναγνώστη τό *μαζικό* χαρακτήρα κάποιου κηρύγματος.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, τί σχέση ἔχει ἐδῶ τό «χάος»; Ὁ Τρότσκι ἀγαπᾶ τίς ἠχηρές καί κούφιες φράσεις — αὐτό εἶναι γνωστό, ἡ λεξούλα ὅμως «χάος» *δέν εἶναι μόνο* φράση, μά *ἐκτός ἀπ' αὐτό* εἶναι καί μεταφορά (πιό σωστά: μάταιη προσπάθεια μεταφορᾶς) στό ρωσικό ἔδαφος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς τῶν σχέσεων τῆς *χτεσινῆς* ἐποχῆς πού ἐπικρατοῦσαν στό *ἐξωτερικό*. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

Κανένα «χάος» δέν ὑπάρχει στήν πάλη τῶν μαρξιστῶν ἐνάντια στούς ναρόντνικους. Αὐτό πρέπει νά ἐλπίζουμε ὅτι δέν θά τολμήσει νά τό ἰσχυριστεῖ κι' αὐτός *ἀκόμη* ὁ Τρότσκι. Ἡ πάλη τῶν μαρξιστῶν ἐνάντια στούς ναρόντνικους συνεχίζεται πάνω ἀπό τριάντα χρόνια, ἀπό τότε πού γεννήθηκε ὁ μαρξισμός. Ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς πάλης βρίσκεται στή ριζική διάσταση ἀνάμεσα στά συμφέροντα καί στίς ἀπόψεις δυό διαφορετικῶν τάξεων, τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἄν ὑπάρχει κάπου «χάος»,

ὑπάρχει μόνο στά μυαλά τῶν ἀλλόκοτων ἀνθρώπων, πού δέν καταλαβαίνουν αὐτό τό πράγμα.

Τί μένει λοιπόν; Τό «χάος» τῆς πάλης τῶν μαρξιστῶν ἐνάντια στούς λικβινταριστές; Κι' αὐτό πάλι δέν εἶναι ἀλήθεια, γιατί δέν μπορεῖ νά ὀνομάζεις χάος τήν πάλη ἐνάντια σ' ἕνα *ρεῦμα*, πού ὅλο τό κόμμα παραδέχτηκε ὅτι ἀποτελεῖ ρεῦμα καί τό καταδίκασε ἀπό τό 1908. Καί ὅποιος δέν εἶναι ἀδιάφορος γιά τήν ἱστορία τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία, ξέρει ὅτι ὁ λικβινταρισμός συνδέεται ἀδιάρηκτα καί στενότατα, ἀκόμη καί ὁσοναφορᾶ τή σύνθεση τῶν ἀρχηγῶν καί τῶν ὀπαδῶν του, μέ τό «μενσεβικισμό» (1903-1908) καί μέ τόν «οἰκονομισμό» (1894-1903). Δηλαδή καί δῶ ἔχουμε μπροστά μας μιά σχεδόν εἰκοσάχρονη ἱστορία. Τό νά βλέπεις τήν ἱστορία τοῦ κόμματός σου σάν «χάος», σημαίνει ὅτι ἔχεις ἀσυγχώρητα κούφιο κεφάλι.

Κοιτάξτε ὅμως τή σημερινή κατάσταση ἀπό *τήν ἄποψη* τοῦ Παρισιοῦ ἤ τῆς Βιέννης. Ἀμέσως ὅλα ἀλλάζουν. *Ἐκτός* ἀπό τούς «πραβντιστές» καί τούς «λικβινταριστές», ὑπάρχουν ἀκόμη *ὄχι λιγότερες ἀπό πέντε ρωσικές* «φράξιες», δηλαδή χωριστές ὁμάδες πού ἐννοοῦν νά συγκαταλέγουν τόν ἑαυτό τους σέ ἕνα καί τό αὐτό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα: ἡ ὁμάδα τοῦ Τρότσκι, οἱ δυό ὁμάδες τῆς «Βπεριόντ», οἱ «κομματικοί - μπολσεβίκοι» καί οἱ «κομματικοί - μενσεβίκοι» [92]. Στό Παρίσι καί στή Βιέννη (παίρνω γιά παράδειγμα δυό πολύ μεγάλα κέντρα) αὐτό τό ξέρουν θαυμάσια ὅλοι οἱ μαρξιστές.

Καί δῶ ὁ Τρότσκι ἔχει μέ μιά ὁρισμένη ἔννοια δίκιο: αὐτό εἶναι πραγματικά φραξιονισμός, εἶναι ἀληθινό χάος!

«Φραξιονισμός», δηλαδή ἑνότητα στά λόγια (*στά λόγια* ὅλοι ἀνήκουν σ' ἕνα κόμμα) καί κομμάτιασμα στήν πράξη (στήν πράξη ὅλες οἱ ὁμάδες εἶναι αὐτοτελεῖς καί ἔρχονται σέ διαπραγματεύσεις καί συμφωνίες ἀνάμεσά τους σάν κυρίαρχες δυνάμεις).

«Χάος», δηλαδή ἔλλειψη (1) ἀντικειμενικῶν στοιχείων πού νά ἐπιτρέπουν τόν ἔλεγχο σχετικά μέ τή σύνδεση τῆς κάθε ὁμάδας μέ τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας καί (2) ἔλλειψη ὑλικοῦ γιά νά κρίνουμε τή γνήσια ἰδεολογική καί πολιτική φυσιογνωμία αὐτῶν τῶν ὁμάδων. Πάρτε τήν περίοδο μιᾶς ὁλόκληρης διετίας — 1912 καί 1913. Ὅπως ξέρουμε, τά χρόνια αὐτά εἶναι χρόνια ἀναζωογόνησης καί ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὅταν κάθε ρεῦμα ἤ κατεύθυνση, πού μοιάζει κάπως μέ *μαζική* (καί στήν πολιτική ὑπολογίζεται μόνο τό μαζικό) *δέν μποροῦσε παρά* νά βρεῖ τήν ἔκφρασή της στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας, στό ἀπεργια-

κό κίνημα, στίς νόμιμες ἐφημερίδες, στά ἐπαγγελματικά συνδικάτα, στήν καμπάνια γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις κτλ. Καμιά, οὔτε μιά ἀπ' αὐτές τίς πέντε ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ δέν ἔκανε σ' ὅλη αὐτή τή δίχρονη περίοδο ἀπολύτως τίποτε τό ἀξιοσημείωτο *σέ καμιά* ἀπό τίς ἐκδηλώσεις τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας πού μόλις ἀναφέραμε!

Αὐτό εἶναι ἕνα γεγονός, πού ὁ καθένας μπορεῖ εὔκολα νά τό ἐλέγξει.

Καί τό γεγονός αὐτό ἀποδείχνει ὅτι εἴχαμε δίκιο, ὅταν λέγαμε ὅτι ὁ Τρότσκι εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος τῶν «χειρότερων ὑπολειμμάτων τοῦ φραξιονισμοῦ».

Ὁ Τρότσκι, πού στά λόγια δέν εἶναι φραξιονιστής, εἶναι ὁλοφάνερα γιά ὅλους πού ξέρουν κάπως τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας ὁ ἐκπρόσωπος τῆς «*ὁμάδας* Τρότσκι» — ἐδῶ ὑπάρχει φραξιονισμός, γιατί ὑπάρχουν καί τά δυό οὐσιαστικά γνωρίσματά του: (1) ὀνομαστική ἀναγνώριση τῆς ἑνότητας καί (2) ξεχωρισμός σέ ὁμάδα στήν πράξη. Ἐδῶ ὑπάρχει ὑπόλειμμα φραξιονισμοῦ, γιατί εἶναι ἀδύνατο ν' ἀνακαλύψεις ἐδῶ κάτι τό σοβαρό μέ τήν ἔννοια τῆς σύνδεσης μέ τό μαζικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Τέλος, ἐδῶ ὑπάρχει ἡ χειρότερη μορφή φραξιονισμοῦ, γιατί *δέν ὑπάρχει* καμιά ἰδεολογική-πολιτική ὁριστικότητα. Δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι αὐτή τήν ὁριστικότητα τήν ἔχουν οἱ πραβντιστές (ἀκόμη καί ὁ ἀποφασιστικός ἀντίπαλός μας Λ. Μάρτοφ παραδέχεται ὅτι ἔχουμε «συνοχή καί πειθαρχία» γύρω ἀπό τίς γνωστές σ' ὅλους ἐπίσημες ἀποφάσεις πάνω σ' ὅλα τά ζητήματα) καί οἱ λικβινταριστές (τουλάχιστο οἱ πιό ἐπιφανεῖς ἀπ' αὐτούς, ἔχουν μιά πολύ καθορισμένη φυσιογνωμία καί συγκεκριμένα φιλελεύθερη καί ὄχι μαρξιστική).

Δέν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε κάποια ὁριστικότητα σ' ἕνα μέρος ἀπό τίς ὁμάδες πού, ὅπως ἡ ὁμάδα τοῦ Τρότσκι, στήν πραγματικότητα ὑπάρχουν ἀποκλειστικά ἀπό τήν ἄποψη τῆς Βιέννης καί τοῦ Παρισιοῦ καί καθόλου ἀπό τή ρωσική ἄποψη. Λογουχάρη, εἶναι ξεκάθαρες οἱ *μαχιστικές* θεωρίες τῆς μαχιστικῆς ὁμάδας τῆς «Βπεριόντ». Εἶναι ξεκάθαρη ἡ κατηγορηματική ἄρνηση αὐτῶν τῶν θεωριῶν καί ἡ ὑπεράσπιση τοῦ μαρξισμοῦ, παράλληλα μέ τήν καταδίκη τῶν λικβινταριστῶν, ἀπό τούς «κομματικούς-μενσεβίκους».

Ὁ Τρότσκι ὅμως δέν ἔχει καμιά ἰδεολογική-πολιτική ὁριστικότητα, γιατί τό δίπλωμα εὑρεσιτεχνίας γιά «μή φραξιονισμό» σημαίνει μονάχα (θά τό δοῦμε αὐτό ἀμέσως πιό λεπτομερειακά)

δίπλωμα εὑρεσιτεχνίας γιά πλήρη ἐλευθερία τῶν *μεταπηδήσεων* ἀπό τή μιά ὁμάδα στήν ἄλλη καί ἀντίστροφα.

Καί τό ἀποτέλεσμα:

1) Ὁ Τρότσκι δέν ἐξηγεῖ καί δέν καταλαβαίνει τήν ἱστορική σημασία τῶν *ἰδεολογικῶν* διαφωνιῶν ἀνάμεσα στά ρεύματα καί στίς ὁμάδες τοῦ μαρξισμοῦ, ἄν καί οἱ διαφωνίες αὐτές γεμίζουν τήν εἰκοσάχρονη ἱστορία τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ἀφοροῦν τά βασικά ζητήματα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς (ὅπως θά τό δείξουμε παρακάτω).

2) Ὁ Τρότσκι δέν κατάλαβε τίς βασικές ἰδιότητες τοῦ *φραξιονισμοῦ*, σάν ἀναγνώριση στά λόγια τῆς ἑνότητας καί κομμάτιασμα στήν πράξη.

3) Κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ «μή φραξιονισμοῦ» ὁ Τρότσκι ὑπερασπίζει τή μιά ἀπό τίς ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού εἶναι ἐξαιρετικά χωρίς ἰδεολογικό περιεχόμενο καί στεροῦνται κάθε βάσης στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Ὅ,τι λάμπει δέν εἶναι χρυσός. Τά λόγια τοῦ Τρότσκι ἔχουν πολύ λάμψη καί κάνουν πολύ θόρυβο, δέν ἔχουν ὅμως περιεχόμενο.

II. ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΠΑΣΗ

Θά μᾶς φέρουν τήν ἀντίρηση: «Ἄν ἐσεῖς, οἱ πραβντιστές, δέν ἔχετε φραξιονισμό, δηλαδή ἀναγνώριση τῆς ἑνότητας στά λόγια καί κομμάτιασμα στήν πράξη, ἔχετε κάτι χειρότερο, τή διάσπαση». Ἀκριβῶς ἔτσι μιλάει ὁ Τρότσκι, πού, ὄντας ἀνίκανος νά βαθύνει στή σκέψη καί νά συνταιριάσει τά λόγια του, πότε κραυγάζει ἐνάντια στό φραξιονισμό, πότε φωνάζει: «ἡ διάσπαση σημειώνει τή μιά ἐπιτυχία αὐτοκτονίας πάνω στήν ἄλλη» (τεῦχ. 1, σελ. 6).

Ἡ δήλωση αὐτή δέν μπορεῖ νά ἔχει παρά μόνο ἕνα νόημα: «*οἱ πραβντιστές* σημειώνουν τή μιά ἐπιτυχία πάνω στήν ἄλλη» (αὐτό εἶναι ἕνα ἀντικειμενικό γεγονός, πού μπορεῖ νά ἐλεγχθεῖ καί νά διαπιστωθεῖ μέ τή μελέτη τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, ἔστω καί μονάχα τό 1912 καί τό 1913), *ἐγώ ὅμως, ὁ Τρότσκι,* καταδικάζω τούς πραβντιστές (1) σάν διασπαστές καί (2) σάν πολιτικούς πού αὐτοκτονοῦν.

Ἄς τό ἐξετάσουμε αὐτό.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἄς εὐχαριστήσουμε τόν Τρότσκι: πρίν ἀπό λίγο καιρό (ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1914) ἀκολουθοῦσε τόν Φ. Ντάν πού, ὅπως ξέρουμε, φοβέριζε καί ἔκα-

νε ἔκκληση «*νά σκοτώσουν*» τόν ἀντιλικβινταρισμό. Τώρα ὁ Τρότσκι δέν ἀπειλεῖ «νά σκοτώσει» τήν κατεύθυνσή μας (καί τό κόμμα μας — μή θυμώνετε, πολίτη Τρότσκι, μιά καί πρόκειται γιά τήν ἀλήθεια!), μά ἁπλῶς προφητεύει ὅτι θά σκοτωθεῖ *μόνη της!*

Αὐτό εἶναι πολύ πιό ἤπιο, δέν εἶναι ἀλήθεια; Εἶναι σχεδόν «μή φραξιονιστικό», δέν εἶναι ἔτσι;

Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τά ἀστεῖα (ἄν καί τά ἀστεῖα εἶναι ὁ μόνος τρόπος γιά ν' ἀπαντήσει κανείς ἤπια στήν ἀνυπόφορη φρασεολογία τοῦ Τρότσκι).

Ἡ «αὐτοκτονία» εἶναι ἁπλῶς μιά φράση, μιά κούφια φράση, μονάχα «τροτσκισμός».

Ἡ διάσπαση εἶναι σοβαρή πολιτική κατηγορία. Τήν κατηγορία αὐτή τήν ἐπαναλαβαίνουν σέ χίλιους τόνους ἐνάντιά μας οἱ λικβινταριστές καί ὅλες οἱ ὁμάδες πού ἀπαριθμήσαμε παραπάνω καί πού ἀπό τήν ἄποψη τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Βιέννης ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα.

Καί ὅλοι αὐτοί ἐπαναλαβαίνουν αὐτή τή σοβαρή πολιτική κατηγορία μέ καταπληκτική ἔλλειψη σοβαρότητας. Κοιτάξτε τόν Τρότσκι. Παραδέχτηκε ὅτι «ἡ διάσπαση σημειώνει (διάβαζε: οἱ πραβντιστές σημειώνουν) τή μιά ἐπιτυχία αὐτοκτονίας πάνω στήν ἄλλη».

Καί προσθέτει σ' αὐτό:

«Μέσα σέ μιά κατάσταση ὁλοκληρωτικῆς πολιτικῆς σύγχυσης πολυάριθμοι πρωτοπόροι ἐργάτες γίνονται συχνά οἱ ἴδιοι δραστήριοι πράκτορες τῆς διάσπασης» (τεῦχ. 1, σελ. 6).

Μπορεῖ ἄραγε νά βρεῖ κανείς δείγματα πιό ἐλαφρόμυαλης ἀντιμετώπισης τοῦ ζητήματος ἀπ' ὅ,τι φανερώνουν αὐτά τά λόγια;

Μᾶς κατηγορεῖτε γιά διάσπαση, ἐνῶ ἐμεῖς στό πεδίο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία δέν βλέπουμε μπροστά μας ἀπολύτως τίποτε, ἐκτός ἀπό λικβινταρισμό. Δηλαδή, βρίσκετε ὄχι σωστή τή στάση μας ἀπέναντι στό λικβινταρισμό; Καί πραγματικά, *ὅλες* οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἀπαριθμήσαμε πιό πάνω, ὅσο πολύ κι' ἄν διαφέρουν ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη, συμπίπτουν ἀκριβῶς στό ὅτι παραδέχονται σάν ὄχι σωστή καί «διασπαστική» τή στάση μας ἀπέναντι στό λικβινταρισμό. Σ' αὐτό συνίσταται ἐπίσης καί ἡ ὁμοιότητα (καί ἡ οὐσιαστική πολιτική προσέγγιση) *ὅλων* αὐτῶν τῶν ὁμάδων μέ τούς λικβινταριστές.

Ἄν ἡ στάση μας ἀπέναντι στό λικβινταρισμό εἶναι θεωρητικά καταρχήν λαθεμένη, αὐτό θά ἔπρεπε νά τό πεῖ *ἀνοιχτά* ὁ Τρότσκι, νά δηλώσει *συγκεκριμένα*, νά ὑποδείξει χωρίς διφορούμενα, ποῦ βλέπει αὐτό τό λάθος. Ὁ Τρότσκι ὅμως ἀποφεύγει *ἀπό χρόνια* αὐτό τό οὐσιαστικό σημεῖο.

Ἄν πρακτικά ἡ πείρα τοῦ κινήματος ἀπορίπτει τή στάση μας ἀπέναντι στό λικβινταρισμό, πρέπει νά ἐξετάσουμε αὐτή τήν πείρα, πράγμα πού ἐπίσης δέν τό κάνει ὁ Τρότσκι. «Πολυάριθμοι πρωτοπόροι ἐργάτες», ὁμολογεῖ, «γίνονται *δραστήριοι πράκτορες* τῆς διάσπασης» (διάβαζε: δραστήριοι πράκτορες τῆς γραμμῆς, τῆς τακτικῆς, τοῦ συστήματος καί τῆς ὀργάνωσης τῆς «Πράβντα»).

Γιατί λοιπόν παρατηρεῖται αὐτό τό θλιβερό φαινόμενο πού, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Τρότσκι, ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν πείρα, ὅτι οἱ *πρωτοπόροι* ἐργάτες καί μάλιστα *πολυάριθμοι* εἶναι μέ τό μέρος τῆς «Πράβντα»;

Αὐτό ὀφείλεται στήν «ὁλοκληρωτική πολιτική σύγχυση» αὐτῶν τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, ἀπαντᾶ ὁ Τρότσκι.

Οὔτε λόγος ὅτι ἡ ἐξήγηση εἶναι ἐξαιρετικά κολακευτική γιά τόν Τρότσκι, γιά ὅλες, καί τίς πέντε ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, καί γιά τούς λικβινταριστές. Τοῦ Τρότσκι τοῦ ἀρέσει πολύ νά δίνει στά ἱστορικά φαινόμενα μέ «ὕφος σοφοῦ εἰδήμονα», μέ στομφώδεις καί ἠχηρές φράσεις, ἐξηγήσεις κολακευτικές γιά τόν Τρότσκι. Ἄν «πολυάριθμοι πρωτοπόροι ἐργάτες» γίνονται «δραστήριοι πράκτορες» τῆς πολιτικῆς καί τῆς κομματικῆς γραμμῆς πού δέν συμφωνεῖ μέ τή γραμμή τοῦ Τρότσκι, τότε ὁ Τρότσκι λύνει τό ζήτημα, χωρίς νά στενοχωρεθεῖ, μεμιᾶς καί χωρίς περιστροφές: οἱ πρωτοπόροι αὐτοί ἐργάτες βρίσκονται «σέ κατάσταση ὁλοκληρωτικῆς πολιτικῆς σύγχυσης», ἐνῶ αὐτός, ὁ Τρότσκι, ὅπως φαίνεται, βρίσκεται «σέ κατάσταση» πολιτικῆς σταθερότητας, σαφήνειας καί ὀρθότατης γραμμῆς!.. Καί ὁ ἴδιος πάλι ὁ Τρότσκι, χτυπώντας τά στήθια του, κεραυνοβολεῖ τό φραξιονισμό, τό πνεῦμα τοῦ στενοῦ ὁμίλου, τήν ἐπιβολή τῆς θέλησης τῶν διανοουμένων στούς ἐργάτες!..

Ἀλήθεια, διαβάζοντας τέτια πράγματα, ἄθελά σου ἀναρωτιέσαι, μήπως οἱ φωνές αὐτοῦ τοῦ εἴδους βγαίνουν ἀπό τρελοκομεῖο;

Τό κόμμα ἀπό τό 1908 ἔβαλε μπροστά στούς «πρωτοπόρους ἐργάτες» τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ καί τῆς καταδίκης του, ἐνῶ τό ζήτημα τῆς «διάσπασης» μέ μιά ξεκάθαρα καθορισμένη ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν (συγκεκριμένα, μέ τήν ὁμάδα τοῦ

«Νάσα Ζαριά»), δηλ. τό ζήτημα ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά οἰκοδομηθεῖ τό κόμμα διαφορετικά παρά μόνο *χωρίς* αὐτή τήν ὁμάδα καί ἐνάντιά της, αὐτό τό τελευταῖο ζήτημα τό ἔθεσε τό κόμμα τό Γενάρη τοῦ 1912, δηλ. πρίν ἀπό δυό καί πάνω χρόνια. Οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες στήν τεράστια πλειοψηφία τους τάχθηκαν ἴσα-ἴσα *ὑπέρ* τῆς ὑποστήριξης τῆς «γραμμῆς τοῦ Γενάρη (τοῦ 1912)». Ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι παραδέχεται αὐτό τό γεγονός μέ τά λόγια γιά τίς «ἐπιτυχίες» καί τούς «πολυάριθμους πρωτοπόρους ἐργάτες». Καί ὁ Τρότσκι ξοφλάει, *βρίζοντας* ἁπλούστατα αὐτούς τούς πρωτοπόρους ἐργάτες «διασπαστές» καί ἀνθρώπους πού ἔχουν «πολιτική σύγχυση»!

Οἱ ἄνθρωποι πού δέν ἔχουν χάσει τά λογικά τους, θά βγάλουν ἀπ' αὐτά τά γεγονότα ἄλλο συμπέρασμα. Ἐκεῖ ὅπου ἡ *πλειοψηφία* τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν συσπειρώθηκε γύρω ἀπό ἀκριβεῖς καί συγκεκριμένες ἀποφάσεις, ἐκεῖ ὑπάρχει *ἑνότητα* γνώμης καί δράσης, ἐκεῖ ὑπάρχει κομματικότητα καί κόμμα.

Ἐκεῖ ὅπου εἴδαμε τούς λικβινταριστές, πού τούς «καθαίρεσαν ἀπό τίς θέσεις τους» οἱ ἐργάτες, ἤ τή μισή δωδεκάδα ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού μέσα σέ δυό χρόνια δέν ἀπόδειξαν *μέ τίποτε* τό δεσμό τους μέ τό μαζικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας, ἐκεῖ ἀκριβῶς βασιλεύει σύγχυση καί *διάσπαση*. Ὁ Τρότσκι, προσπαθώντας τώρα νά πείσει τούς ἐργάτες *νά μήν ἐκτελοῦν τίς ἀποφάσεις* ἐκείνου τοῦ «συνόλου» πού ἀναγνωρίζουν οἱ μαρξιστές-πραβντιστές, *προσπαθεῖ* νά ἀποδιοργανώσει τό κίνημα καί νά προκαλέσει διάσπαση.

Οἱ προσπάθειες αὐτές εἶναι ἀνίσχυρες, πρέπει ὅμως νά ξεσκεπάσουμε τούς ἀποχαλινωμένους ἀπό τήν ἔπαρσή τους ἀρχηγούς τῶν διανοουμενίστικων ὁμαδούλων, πού, ἐνῶ διασποῦν, οἱ ἴδιοι φωνάζουν γιά διάσπαση καί πού, ἀφοῦ *ἡττήθηκαν πέρα γιά πέρα* ἀπό τούς «πρωτοπόρους ἐργάτες» στά δυό καί πάνω τελευταῖα χρόνια, *φτύνουν* μέ ἀπίστευτη ξετσιπωσιά τίς ἀποφάσεις καί τή θέληση αὐτῶν τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, ὀνομάζοντάς *τους* ἀνθρώπους μέ «πολιτική σύγχυση». Μά αὐτές εἶναι πέρα γιά πέρα μέθοδοι Νόζντρεφ ἤ Ἰουδάκου Γκολοβλιόφ.

Καί σύμφωνα μέ τό καθῆκον μας σάν δημοσιολόγοι, δέν θά κουραστοῦμε, ἀπαντώντας στίς ἐπανειλημμένες φωνές γιά διάσπαση, νά ἐπαναλαβαίνουμε τά *ἀκριβῆ* στοιχεῖα πού δέν διαψεύδονται καί δέν μποροῦν νά διαψευστοῦν. Στή ΙΙ Δούμα, στήν ἐργατική κουρία, τά 47% τῶν βουλευτῶν ἦταν μπολσεβίκοι, στήν ΙΙΙ τά 50 % καί στήν IV τά 67%.

Νά ποῦ εἶναι ἡ πλειοψηφία τῶν «πρωτοπόρων ἐργατῶν», νά

ποῦ εἶναι τό κόμμα, νά ποῦ εἶναι ἡ ἑνότητα γνώμης καί δράσης τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Οἱ λικβινταριστές φέρνουν τήν ἀντίρηση (βλ. Μπούλκιν, Λ. Μ., στό «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 3) ὅτι ἐμεῖς χρησιμοποιοῦμε ἐπιχειρήματα ἀπό τίς κουρίες τοῦ Στολίπιν. Αὐτή εἶναι μιά ἀνόητη καί κακόπιστη ἀντίρηση. Οἱ γερμανοί μετροῦν τίς ἐπιτυχίες τους μέ τίς ἐκλογές, οἱ ὁποῖες ἔγιναν σύμφωνα μέ τόν ἐκλογικό νόμο τοῦ Βίσμαρκ, πού ἀποκλείει τίς γυναῖκες. Μόνο τρελοί θά μποροῦσαν νά κατηγορήσουν γι' αὐτό τό πράγμα τούς γερμανούς μαρξιστές, πού μετροῦν τίς ἐπιτυχίες τους μέ τό *σημερινό* ἐκλογικό νόμο, χωρίς νά δικαιολογοῦν καθόλου τούς ἀντιδραστικούς του περιορισμούς.

Ἔτσι κι' ἐμεῖς, χωρίς νά ὑπερασπίζουμε οὔτε τίς κουρίες, οὔτε τό σύστημά τους, μετρήσαμε τίς ἐπιτυχίες μας στίς ἐκλογές πού ἔγιναν μέ τό *σημερινό* ἐκλογικό νόμο. Κουρίες ὑπῆρχαν στίς ἐκλογές καί γιά τίς τρεῖς (ΙΙ, ΙΙΙ, IV) Δοῦμες καί *μέσα* στήν ἴδια τήν ἐργατική κουρία, *μέσα* στή σοσιαλδημοκρατία συντελέστηκε *ὁλοκληρωτική* ἀνακατάταξη ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Ὅποιος δέν θέλει νά ξεγελᾶ τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους, πρέπει νά παραδεχτεῖ αὐτό τό ἀντικειμενικό γεγονός τῆς νίκης τῆς *ἐργατικῆς ἑνότητας ἐνάντια* στούς λικβινταριστές.

Ἡ ἄλλη ἀντίρηση δέν εἶναι λιγότερο «ἔξυπνη»: «τόν τάδε καί τόν τάδε μπολσεβίκο τόν ψήφισαν (ἤ πῆραν μέρος στίς ἐκλογές) οἱ μενσεβίκοι καί οἱ λικβινταριστές». Θαυμάσια! Μήπως αὐτό δέν ἀφορᾶ καί τά 53 % τῶν μή μπολσεβίκων βουλευτῶν τῆς ΙΙ Δούμας, τά 50 % τῆς ΙΙΙ Δούμας, τά 33 % τῆς IV Δούμας;

Ἄν μπορούσαμε, ἀντί τά στοιχεῖα γιά τούς βουλευτές, νά πάρουμε τά στοιχεῖα γιά τούς ἐκλέκτορες ἤ τούς πληρεξούσιους τῶν ἐργατῶν κτλ. θά τά παίρναμε μέ εὐχαρίστηση. *Δέν ὑπάρχουν* ὅμως τέτια πιό λεπτομερειακά στοιχεῖα καί συνεπῶς ὅσοι «φέρνουν ἀντιρήσεις» ρίχνουν ἁπλῶς στάχτη στά μάτια τοῦ κοινοῦ.

Καί τά στοιχεῖα γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες πού βοήθησαν τίς ἐφημερίδες τῶν διαφόρων κατευθύνσεων; Μέσα σέ *δυό* χρόνια (1912 καί 1913) 2 801 ὁμάδες πῆγαν μέ τήν «Πράβντα» καί 750 μέ τή «Λούτς» *. Ὁ καθένας μπορεῖ νά ἐλέγξει αὐτούς τούς ἀριθμούς καί κανείς δέν ἐπιχείρησε νά τούς διαψεύσει.

---

* Ὡς τήν 1 τοῦ Ἀπρίλη 1914 ὁ προκαταρκτικός ὑπολογισμός ἔδοσε τούς ἑξῆς ἀριθμούς: 4 000 ὁμάδες βοήθησαν τήν «Πράβντα» (ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη 1912) καί 1 000 τούς λικβινταριστές, μαζί μέ ὅλους τούς συμμάχους τους.

Ποῦ βρίσκεται λοιπόν ἐδῶ *ἡ ἑνότητα δράσης καί θέλησης τῆς πλειοψηφίας* τῶν «πρωτοπόρων ἐργατῶν» καί ποῦ ἡ *παραβίαση* τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας;

Ὁ «μή φραξιονισμός» τοῦ Τρότσκι εἶναι ἀκριβῶς διάσπαση μέ τήν ἔννοια τῆς πιό ξετσίπωτης παραβίασης τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν.

III. ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ὑπάρχει ὅμως καί μιά ἄλλη μέθοδος καί μάλιστα πολύ σπουδαία, γιά νά ἐλέγξουμε, ἄν εἶναι σωστές καί δίκαιες οἱ κατηγορίες γιά διάσπαση πού πετάει ὁ Τρότσκι.

Βρίσκετε ὅτι ἴσα-ἴσα οἱ «λενινιστές» εἶναι διασπαστές; Καλά. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχετε δίκιο.

Μά ἄν ἔχετε δίκιο, γιατί ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ὁμάδες καί ὁμαδοῦλες δέν ἀπόδειξαν *χωρίς* τούς «λενινιστές» καί *ἐνάντια* στούς «διασπαστές» ὅτι μπορεῖ νά γίνει ἑνότητα μέ τούς λικβινταριστές;.. Ἄν ἐμεῖς εἴμαστε διασπαστές, γιατί λοιπόν ἐσεῖς, οἱ ἑνωτικοί, δέν ἑνωθήκατε μεταξύ σας καί μέ τούς λικβινταριστές; Ἀφοῦ μάλιστα ἔτσι θά δείχνατε *στήν πράξη* στούς ἐργάτες ὅτι ἡ ἑνότητα εἶναι ἐφικτή καί ὠφέλιμη!..

Ἄς πάρουμε τή χρονολογική σειρά.

Τό Γενάρη τοῦ 1912 οἱ «διασπαστές» «λενινιστές» δηλώνουν ὅτι αὐτοί εἶναι κόμμα *χωρίς* τούς λικβινταριστές καί *ἐνάντιά* τους.

Τό Μάρτη τοῦ 1912 ἐνάντια σ' αὐτούς τούς «διασπαστές» *ἑνώνονται* στά ρωσικά ἔντυπά τους καί στίς σελίδες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας «Vorwärts» *ὅλες* οἱ ὁμαδοῦλες καί «ὁμάδες»: λικβινταριστές, τροτσκιστές, βπεριοντοφικοί, «κομματικοί - μπολσεβίκοι» καί «κομματικοί - μενσεβίκοι». Ὅλοι μαζί ὁμόφωνα, ὁμόθυμα, μονιασμένα, ἑνιαῖα μᾶς βρίζουν «σφετεριστές», «ἀπατεῶνες» καί μᾶς στολίζουν μέ ἄλλα ὄχι λιγότερο τρυφερά καί χαϊδευτικά ἐπίθετα.

Πολύ καλά, κύριοι! Μά ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο πιό εὔκολο γιά σᾶς ἀπό τό νά συνενωθεῖτε *ἐνάντια* στούς «σφετεριστές» καί νά δείξετε στούς «πρωτοπόρους ἐργάτες» τό παράδειγμα τῆς *ἑνότητας*; Μήπως οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες, ἄν ἔβλεπαν ἀπό τό ἕνα μέρος τήν ἑνότητα ὅλων ἐνάντια στούς σφετεριστές, τήν ἑνότητα καί τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν *μή* λικβινταριστῶν καί ἀπό τό ἄλλο *μόνους* τούς «σφετεριστές», «διασπαστές» κτλ., δέν θά ὑποστήριζαν τούς πρώτους;

῍Αν τίς διαφωνίες τίς ἔχουν ἁπλῶς σοφιστεῖ ἤ παραφουσκώσει κτλ. οἱ «λενινιστές», ἐνῶ στήν πράξη εἶναι *ἐφικτή* ἡ ἑνότητα τῶν λικβινταριστῶν, τῶν πλεχανοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν τροτσκιστῶν κτλ., τότε γιατί μέσα σέ δυό χρόνια δέν ἀποδείξατε αὐτό μέ τό παράδειγμά *σας;*

Τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 συγκλήθηκε ἡ συνδιάσκεψη τῶν «συνενωτῶν». ᾽Αμέσως ὅμως ἄρχισε *ὁ χωρισμός*: οἱ πλεχανοφικοί ἀρνήθηκαν τελείως νά πᾶνε, οἱ βπεριοντοφικοί πῆγαν, μά ἔφυγαν διαμαρτυρόμενοι καί ξεσκεπάζοντας τόν πλασματικό χαρακτήρα ὅλου τοῦ ἐγχειρήματος.

«῾Ενώθηκαν» οἱ λικβινταριστές, οἱ λεττονοί, οἱ τροτσκιστές (ὁ Τρότσκι καί ὁ Σεμκόβσκι), οἱ καυκάσιοι, ἡ ἑφτάδα. ῾Ενώθηκαν τάχα; ᾽Εμεῖς δηλώσαμε τότε ἀμέσως ὅτι δέν ἑνώθηκαν, ὅτι πρόκειται μόνο γιά συγκάλυψη τοῦ λικβινταρισμοῦ. Μήπως μᾶς διάψευσαν τά γεγονότα;

᾽Ακριβῶς ὕστερα ἀπό ἑνάμιση χρόνο, τό Φλεβάρη τοῦ 1914, ἀποδείχνεται:

1) ῞Οτι ἡ ἑφτάδα διαλύεται: ὁ Μπουριάνοφ ἀποχωρεῖ ἀπ᾽ αὐτή.

2) ῞Οτι στή «νέα» ἑξάδα πού ἀπόμεινε ὁ Τσχεΐτζε καί ὁ Τουλιακόφ ἤ κάποιος ἄλλος δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν σχετικά μέ τήν ἀπάντηση πρός τόν Πλεχάνοφ. Στόν τύπο δηλώνουν ὅτι θά τοῦ ἀπαντήσουν *καί δέν μποροῦν νά τοῦ ἀπαντήσουν.*

3) ῞Οτι ὁ Τρότσκι, πού στήν πράξη ἐδῶ καί πολλούς μῆνες ἔχει ἐξαφανιστεῖ ἀπό τή «Λούτς», *ἀποσκιρτᾶ* καί ἐκδίδει «δικό του» περιοδικό, τό «Μπορμπά». ᾽Ονομάζοντας αὐτό τό περιοδικό «μή φραξιονιστικό», ὁ Τρότσκι λέει ἔτσι ξεκάθαρα (ξεκάθαρα γιά ὅσους ξέρουν κάπως τήν ὑπόθεση) ὅτι τό «Νάσα Ζαριά» καί ἡ «Λούτς» *ἀποδείχτηκαν*, κατά τή γνώμη τοῦ Τρότσκι, «φραξιονιστικά», δηλ. κακοί συνενωτές.

῍Αν εἶστε συνενωτές, ἀγαπητέ Τρότσκι, ἄν διακηρύσσετε ὅτι εἶναι ἐφικτή ἡ ἑνότητα μέ τούς λικβινταριστές, ἄν ὑποστηρίζετε μαζί τους τή θέση τῶν «βασικῶν ἰδεῶν πού διατυπώθηκαν τόν Αὔγουστο τοῦ 1912» («Μπορμπά», τεῦχ. 1, σελ. 6, «῾Η Σύνταξη»), τότε γιατί *δέν* ἑνωθήκατε *ἐσεῖς ὁ ἴδιος* μέ τούς λικβινταριστές στό «Νάσα Ζαριά» καί στή «Λούτς»;

῞Οταν ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» δημοσίευσε, ἀκόμη πρίν ἀπό τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Τρότσκι, ἕνα κακόβουλο σημείωμα ὅτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ περιοδικοῦ εἶναι «ἀκαθόριστη» καί ὅτι στούς «μαρξιστικούς κύκλους εἶχαν μιλήσει ἀρκετά» γι᾽ αὐτό τό ζήτημα, ἦταν φυσικό ὅτι ἡ «Πούτ Πράβ-

ντι» (ἀρ. φύλ. 37) * ἔπρεπε νά ξεσκεπάσει τό ψέμα ὅτι «στούς μαρξιστικούς κύκλους εἶχαν μιλήσει» γιά τό μυστικό σημείωμα τοῦ Τρότσκι *ἐνάντια* στούς λουτσιστές. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ Τρότσκι καί ἡ ἀποσκίρτησή του ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου εἶναι ἀπόλυτα «ξεκαθαρισμένες».

4) Ὁ Ἄν, ὁ γνωστός ἀρχηγός τῶν λικβινταριστῶν τοῦ Καυκάσου, πού εἶχε ἐπιτεθεῖ ἐνάντια στόν Λ. Σεντόφ (καί πού γι' αὐτό τό πράγμα τόν κατσαδιάσανε δημόσια οἱ Φ. Ντάν καί Σία), κάνει τώρα τήν ἐμφάνισή του στό «Μπορμπά». Μένει «ἀξεκαθάριστο» ποιόν θέλουν νά ἀκολουθήσουν τώρα οἱ καυκάσιοι: τόν Τρότσκι ἤ τόν Ντάν;

5) Οἱ λεττονοί μαρξιστές, οἱ μόνοι πού ἀποτελοῦσαν μιάν ἀπόλυτα ἀναμφισβήτητη ὀργάνωση μέσα στό «συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου», ἀποχώρησαν *ἐπίσημα* ἀπ' αὐτόν, δηλώνοντας (τό 1914) στήν ἀπόφαση τοῦ τελευταίου συνεδρίου τους ὅτι

> *«ἡ προσπάθεια τῶν συμφιλιωτιστῶν νά ἑνωθοῦν μέ κάθε θυσία μέ τούς λικβινταριστές (συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου 1912) ἀποδείχτηκε ἀνώφελη καί οἱ ἴδιοι οἱ συνενωτές βρέθηκαν ἰδεολογικοπολιτικά ἐξαρτημένοι ἀπό τούς λικβινταριστές».*

Αὐτά δήλωσε, ὕστερα ἀπό πείρα ἐνάμιση χρόνου, μιά ὀργάνωση πού κρατᾶ ἡ ἴδια *οὐδέτερη* θέση καί δέν θέλει νά συνδεθεῖ *μέ κανένα* ἀπό τά δυό κέντρα. Ἀκόμη μεγαλύτερη βαρύτητα θά πρέπει νά ἔχει γιά τόν Τρότσκι αὐτή ἡ ἀπόφαση *οὐδέτερων* ἀνθρώπων!

Νομίζω ὅτι αὐτά εἶναι ἀρκετά!

Οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι πού μᾶς κατηγοροῦν ὅτι εἴμαστε διασπαστές, ὅτι δέν θέλουμε ἤ δέν μποροῦμε νά τά ταιριάσουμε μέ τούς λικβινταριστές, δέν τά ταίριασαν μαζί τους. Ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου ἀποδείχτηκε πλασματικός καί διαλύθηκε.

Ὁ Τρότσκι, κρύβοντας ἀπό τούς ἀναγνῶστες του αὐτή τή διάλυση, τούς ἐξαπατᾶ.

Ἡ πείρα τῶν ἀντιπάλων μας ἀπόδειξε ὅτι εἴχαμε δίκιο, ἀπόδειξε ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά δουλέψουμε μαζί μέ τούς λικβινταριστές.

IV. ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΕΝΟΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΤΙΣΤΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΕΦΤΑΔΑ»

Τό ἄρθρο τῆς Σύνταξης στό 1ο τεῦχος τοῦ «Μπορμπά»: «Ἡ

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 1-4. *Ἡ Σύντ.*

διάσπαση τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας», περιέχει τίς συμβουλές ἑνός συμφιλιωτιστῆ πρός τήν ἑφτάδα τῶν βουλευτῶν τῆς Κρατικῆς δούμας πού λικβινταρίζουν (ἤ πού ταλαντεύονται πρός τό λικβινταρισμό). Ἡ οὐσία αὐτῶν τῶν συμβουλῶν εἶναι ἡ παρακάτω:

«νά ἀπευθυνόμαστε πρῶτα στήν ἑξάδα σ' ὅλες τίς περιπτώσεις πού θά εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συμφωνία μέ τίς ἄλλες ὁμάδες» (σελ. 29).

Νά μιά λογική συμβουλή πού ἀνάμεσα στ' ἄλλα εἶναι, ὅπως φαίνεται, ἡ αἰτία πού ὁ Τρότσκι διαφωνεῖ μέ τούς λικβινταριστές-λουτσιστές. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού ἄρχισε ἡ πάλη τῶν δυό ὁμάδων στή Δούμα, ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τοῦ καλοκαιριοῦ (1913), οἱ πραβντιστές εἶχαν αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἄποψη. Ἡ ὁμάδα τῆς ἐργατικῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας εἶχε δηλώσει ἐπανειλημμένα *στόν τύπο* καί μετά τή διάσπαση, ὅτι ἐξακολουθεῖ νά στέκει σ' αὐτή τή θέση, παρά τίς ἐπανειλημμένες ἀρνήσεις τῆς «ἑφτάδας».

Ἀπό τήν πρώτη ἀρχή, ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τοῦ καλοκαιριοῦ, νομίζαμε καί νομίζουμε ὅτι *οἱ συμφωνίες* πάνω στά ζητήματα τῆς δουλιᾶς στή *Δούμα* εἶναι ἐπιθυμητές καί δυνατές: ἄν τέτιες συμφωνίες ἔχουν γίνει ἐπανειλημμένα μέ τούς μικροαστούς ἀγροτικούς δημοκράτες (τούς τρουντοβίκους), εἶναι φυσικά πολύ περισσότερο δυνατό καί ἀπαραίτητο νά γίνονται μέ τούς μικροαστούς, φιλελεύθερους ἐργατικούς πολιτικούς.

Δέν πρέπει νά μεγαλοποιοῦμε τίς διαφωνίες καί πρέπει νά βλέπουμε τήν πραγματικότητα κατά πρόσωπο: ἡ «ἑφτάδα» εἶναι ἄνθρωποι πού ταλαντεύονται πρός τό λικβινταρισμό, πού χτές ἀκολουθοῦσαν πέρα γιά πέρα τόν Ντάν καί σήμερα στρέφουν μελαγχολικά τά βλέμματά τους ἀπό τόν Ντάν στόν Τρότσκι καί ἀντίστροφα. Οἱ λικβινταριστές εἶναι μιά ὁμάδα ἀπό ὀπαδούς τῆς νομιμότητας, πού ἀποσκίρτησε ἀπό τό κόμμα καί ἀκολουθεῖ φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. Ἐπειδή ἀρνοῦνται τήν «παράνομη ὀργάνωση», δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά ἑνότητα μ' αὐτή τήν ὁμάδα στά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὅποιος σκέπτεται διαφορετικά πέφτει σέ βαθιά πλάνη, γιατί δέν ὑπολογίζει τίς βαθιές ἀλλαγές πού συντελέστηκαν ὕστερα ἀπό τό 1908.

Γιά ὁρισμένα ὅμως ζητήματα ἐπιτρέπονται φυσικά *συμφωνίες* μ' αὐτή τήν ἐξωκομματική ἤ κοντινή στό κόμμα ὁμάδα: ἐμεῖς καί τούτη τήν ὁμάδα, ὅπως καί τούς τρουντοβίκους, *πρέπει* πάντα νά τήν ἀναγκάζουμε νά διαλέγει ἀνάμεσα στήν ἐργατική (πραβντιστική) καί στή φιλελεύθερη πολιτική. Λ.χ. στό ζήτημα τοῦ

ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία τοῦ τύπου οἱ λικβινταριστές ἔδειξαν ξεκάθαρα ὅτι ταλαντεύονται ἀνάμεσα στόν τρόπο πού βάζουν τό ζήτημα οἱ φιλελεύθεροι, πού ἀρνοῦνται ἤ ξεχνοῦν τόν ἀλογόκριτο τύπο καί στήν ἀντίθετη, τήν ἐργατική πολιτική.

Μέσα στά πλαίσια τῆς πολιτικῆς στή *Δούμα*, ὅπου δέν μπαίνουν ἄμεσα τά σπουδαιότερα *ἐξωκοινοβουλευτικά* ζητήματα, εἶναι δυνατές καί ἐπιθυμητές οἱ συμφωνίες μέ τήν ἑφτάδα τῶν φιλελεύθερων ἐργατῶν βουλευτῶν. Πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο ὁ Τρότσκι πέρασε *ἀπό* τούς λικβινταριστές *στή* θέση τῆς κομματικῆς σύσκεψης τοῦ καλοκαιριοῦ (τοῦ 1913).

Δέν πρέπει μονάχα νά ξεχνοῦμε ὅτι σύμφωνα μέ τήν ἄποψή της ἡ ἐξωκομματική ὁμάδα μέ τή λέξη συμφωνία δέν ἐννοεῖ καθόλου αὐτό πού ἐννοοῦν συνήθως οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόμματος. Γιά τούς ἀνθρώπους πού δέν ἀνήκουν στό κόμμα ἡ «συμφωνία» στή Δούμα εἶναι «*ἡ ἐπεξεργασία* μιᾶς ἀπόφασης ἤ γραμμῆς τακτικῆς». Γιά τούς ἀνθρώπους τοῦ κόμματος ἡ συμφωνία εἶναι προσπάθεια νά τραβήξουν καί ἄλλους στήν πραγματοποίηση τῆς γραμμῆς τοῦ κόμματος.

Οἱ τρουντοβίκοι λ.χ. δέν ἔχουν κόμμα. Λέγοντας συμφωνία, ἐννοοῦν τήν «ἐλεύθερη», ἄς ποῦμε, «ἐπεξεργασία» μιᾶς γραμμῆς σήμερα μέ τούς καντέτους, αὔριο μέ τούς σοσιαλδημοκράτες. Ἐμεῖς, πάλι, λέγοντας συμφωνία μέ τούς τρουντοβίκους δέν ἐννοοῦμε καθόλου αὐτό: γιά ὅλα τά σπουδαῖα ζητήματα τακτικῆς ἐμεῖς ἔχουμε τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί ποτέ δέν θά ὑποχωρήσουμε ἀπ' αὐτές τίς ἀποφάσεις. Συμφωνία μέ τούς τρουντοβίκους σημαίνει γιά μᾶς νά τούς *τραβᾶμε* μέ τό μέρος μας, νά τούς *πείθουμε* ὅτι ἔχουμε δίκιο, *νά μήν παραιτούμαστε* ἀπό τίς κοινές ἐνέργειες ἐνάντια στούς μαυροεκατονταρχίτες καί τούς φιλελευθέρους.

Σέ ποιό βαθμό ξέχασε ὁ Τρότσκι (πάντως δέν πῆγε χαμένη ἡ παραμονή του στούς λικβινταριστές!) αὐτή τή στοιχειώδη διαφορά ἀνάμεσα στήν κομματική καί τήν ἐξωκομματική ἄποψη γιά τίς συμφωνίες, φαίνεται ἀπό τόν παρακάτω συλλογισμό του:

> «Εἶναι ἀπαραίτητο οἱ πληρεξούσιοι ἐκπρόσωποι τῆς Διεθνοῦς νά συγκαλέσουν τίς δυό μερίδες τῆς κοινοβουλευτικῆς μας ἀντιπροσωπείας πού διασπάστηκε καί νά ἐξετάσουν ἀπό κοινοῦ τί τούς ἑνώνει καί τί τούς χωρίζει.. Μποροῦν νά ἐπεξεργαστοῦν μιά λεπτομερειακή ἀπόφαση τακτικῆς, πού νά διατυπώνει τίς βάσεις τῆς κοινοβουλευτικῆς τακτικῆς...» (τεῦχ. 1, σελ. 29-30).

Νά ἕνα χαρακτηριστικό καί τυπικότατο δεῖγμα λικβινταριστικῆς τοποθέτησης τοῦ ζητήματος! Τό περιοδικό τοῦ Τρότσκι

ξεχνάει τό κόμμα: πραγματικά, ἀξίζει τάχα τόν κόπο νά θυμᾶται κανείς τέτια μικροπράγματα;

Ὅταν στήν Εὐρώπη (ὁ Τρότσκι ἀγαπάει νά μιλάει ἐκτός τόπου καί χρόνου γιά εὐρωπαϊσμό) συμφωνοῦν ἤ ἑνώνονται διάφορα κόμματα, τό πράγμα γίνεται ἔτσι: συνέρχονται οἱ ἀντιπρόσωποί τους καί ξεκαθαρίζουν πρίν ἀπ' ὅλα τά σημεῖα τῶν διαφωνιῶν (ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ἡ Διεθνής εἶχε βάλει στήν ἡμερήσια διάταξη γιά τή Ρωσία, χωρίς νά συμπεριλάβει καθόλου στήν ἀπόφαση τόν ἀστόχαστο ἰσχυρισμό τοῦ Κάουτσκι, ὅτι τάχα «δέν ὑπάρχει τό παλιό κόμμα»[93]). Ἀφοῦ ξεκαθαρίσουν τά σημεῖα τῶν διαφωνιῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι καθορίζουν *ποιές ἀποφάσεις* (ἀποφάσεις, ὅρους κ.ο.κ.) σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς τακτικῆς, τῆς ὀργάνωσης κτλ. *θά παρουσιάσουν στά συνέδρια καί τῶν δυό κομμάτων*. Ἄν κατορθώσουν νά ἐπεξεργαστοῦν ἕνα σχέδιο κοινῶν ἀποφάσεων, τά συνέδρια ἀποφασίζουν, ἄν θά τίς δεχτοῦν ἤ ὄχι. Ἄν διατυπωθοῦν *διαφορετικές* προτάσεις, τίς κρίνουν μέ τόν ἴδιο τρόπο τελικά τά συνέδρια τῶν δυό κομμάτων.

Οἱ λικβινταριστές καί ὁ Τρότσκι «συμπαθοῦν» μονάχα τά *εὐρωπαϊκά* πρότυπα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί καθόλου τά πρότυπα τῆς εὐρωπαϊκῆς κομματικότητας.

Τή «λεπτομερειακή ἀπόφαση τακτικῆς» θά τήν ἐπεξεργάζονται οἱ βουλευτές τῆς Δούμας!! Οἱ ρῶσοι «πρωτοπόροι ἐργάτες», πού ὁ Τρότσκι ἔχει λόγο νά εἶναι τόσο δυσαρεστημένος μαζί τους, μποροῦν ἀπ' αὐτό τό παράδειγμα νά δοῦν παραστατικά σέ ποιό σημεῖο φτάνει στή Βιέννη καί στό Παρίσι ἡ γελοία σχεδιομανία τῶν ὁμαδούλων τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἔπεισαν ἀκόμη καί τόν Κάουτσκι ὅτι στή Ρωσία «δέν ὑπάρχει κόμμα». Ὅταν ὅμως κατορθώνουν μερικές φορές νά ξεγελάσουν τούς ξένους πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, οἱ ρῶσοι «πρωτοπόροι ἐργάτες» (μέ κίνδυνο νά προκαλέσουν νέα δυσαρέσκεια τοῦ τρομεροῦ Τρότσκι) γελοῦν μ' αὐτούς τούς ἴδιους τούς σχεδιομανεῖς.

«Τίς λεπτομερειακές ἀποφάσεις τακτικῆς — θά τούς ποῦν — τίς ἐπεξεργάζονται σέ μᾶς τά κομματικά συνέδρια καί οἱ κομματικές συνδιασκέψεις (δέν ξέρουμε πῶς γίνεται σέ σᾶς, τούς ἐκτός κόμματος), ὅπως ἔγινε, λ.χ. τό 1907, 1908, 1910, 1912 καί 1913. Θά γνωρίσουμε εὐχαρίστως στούς ἀπληροφόρητους ξένους, καθώς καί στούς ξεχασιάρηδες ρώσους, τίς κομματικές μας ἀποφάσεις καί μέ ἀκόμη μεγαλύτερη εὐχαρίστηση θά παρακαλέσουμε τούς ἀντιπροσώπους τῆς «ἑφτάδας» ἤ τούς «αὐγουστιανούς» ἤ τούς «ἀριστερίζοντες» ἤ ὁποιονδήποτε ἄλλο, νά μᾶς κάνουν γνωστές τίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεών

τους, νά βάλουν στό ἐρχόμενο συνέδριό τους τό συγκεκριμένο ζήτημα γιά τή στάση τους ἀπέναντι στίς ἀποφάσεις μας ἤ στίς ἀποφάσεις τοῦ οὐδέτερου λεττονικοῦ συνεδρίου τοῦ 1914 κτλ.»

Αὐτά θά ποῦν οἱ «πρωτοπόροι ἐργάτες» τῆς Ρωσίας στούς διάφορους σχεδιομανεῖς, *αὐτά τά εἶπαν κιόλας*, λ.χ., στό μαρξιστικό τύπο οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές τῆς Πετρούπολης. Θέλει ὁ Τρότσκι νά ἀγνοεῖ αὐτούς τούς δημοσιευμένους ὅρους πού ἀφοροῦν τούς λικβινταριστές; Τόσο τό χειρότερο γιά τόν Τρότσκι. Τό χρέος μας εἶναι νά προειδοποιήσουμε τούς ἀναγνῶστες γιά τό πόσο γελοία εἶναι ἡ «ἑνωτική» σχεδιομανία (τύπου «ἕνωσης» τοῦ Αὐγούστου;) πού δέν θέλει νά παίρνει ὑπόψη της τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

V. ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ

Γιά τήν οὐσία τῶν ἀντιλήψεών του ὁ Τρότσκι προσπάθησε νά πεῖ ὅσο μποροῦσε λιγότερα στό νέο του περιοδικό. Ἡ «Πούτ Πράβντι» (ἀρ. φύλ. 37) ἔχει κιόλας τονίσει ὅτι ὁ Τρότσκι δέν ἔβγαλε μιλιά οὔτε γιά τό ζήτημα τῆς παράνομης ὀργάνωσης, οὔτε γιά τό σύνθημα τοῦ ἀγώνα γιά νόμιμο κόμμα κτλ. * Νά γιατί ἀνάμεσα στ' ἄλλα λέμε ὅτι ὑπάρχει *ὁ χειρότερος* φραξιονισμός σ' αὐτή τήν περίπτωση, ὅταν μιά χωριστή ὀργάνωση θέλει νά παρουσιαστεῖ *χωρίς* καμιά ἰδεολογικοπολιτική φυσιογνωμία.

Ἄν ὁ Τρότσκι δέν θέλησε νά ἐκθέσει ἀνοιχτά τίς ἀπόψεις του, μιά ὁλόκληρη ὅμως σειρά χωρία τοῦ περιοδικοῦ του δείχνουν ποιές ἰδέες διοχετεύει λαθραῖα καί κρύβοντάς τις.

Στό πρῶτο κιόλας ἄρθρο τῆς Σύνταξης τοῦ πρώτου τεύχους διαβάζουμε:

> «Στή χώρα μας ἡ προεπαναστατική σοσιαλδημοκρατία μόνο στίς ἰδέες της, στούς σκοπούς της ἦταν *ἐργατικό* κόμμα. Στήν πραγματικότητα ἀποτελοῦσε μιάν ὀργάνωση τῆς μαρξιστικῆς διανόησης, ἡ ὁποία ἔσερνε πίσω της τήν ἐργατική τάξη πού ξυπνοῦσε» (5).

Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό καιρό γνωστό φιλελεύθερο καί λικβινταριστικό τραγουδάκι, πού στήν πράξη χρησιμεύει σάν εἰσαγωγή γιά τήν *ἄρνηση* τοῦ κόμματος. Τό τραγουδάκι αὐτό στηρίζεται στή διαστρέβλωση τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Οἱ ἀπεργίες τοῦ 1895-1896 εἶχαν ἤδη δημιουργήσει *μαζικό* ἐργατικό κίνημα, συνδεμένο καί ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά μέ τή σοσιαλδημοκρατία. Καί σ' αὐτές τίς ἀπεργίες, στήν οἰκονομική καί μή οἰκονο-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 1-4. *Ἡ Σύντ.*

μική ζύμωση «ἡ διανόηση *ἔσερνε πίσω της* τήν ἐργατική τάξη»!!;

Ἤ ἄς πάρουμε τά ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τά ἐγκλήματα ἐνάντια στήν ἀσφάλεια τοῦ κράτους τό 1901-1903 σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη περίοδο:

Ἀπό 100 ἄτομα πού πῆραν μέρος στό ἀπελευθερωτικό κίνημα (καί πού παραπέμφθηκαν στά δικαστήρια γιά ἐγκλήματα ἐνάντια στήν ἀσφάλεια τοῦ κράτους) ἀσχολοῦνταν:

Περίοδος:	Στή γεωργία	Στή βιομηχανία καί τό ἐμπόριο	Ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα καί σπουδαστές	Ἀκαθορίστου ἐπαγγέλματος καί χωρίς ἐπάγγελμα
1884-1890	7,1	15,1	53,3	19,9
1901-1903	9,0	46,1	28,7	8,0

Βλέπουμε ὅτι στή δεκαετία 1880-1890, ὅταν *δέν* ὑπῆρχε ἀκόμη σοσιαλδημοκρατικό κόμμα στή Ρωσία, ὅταν τό κίνημα ἦταν «ναρόντνικο», ἐπικρατοῦσαν οἱ διανοούμενοι: ἀποτελοῦσαν τούς μισούς καί πάνω ἀπ' αὐτούς πού συμμετεῖχαν στό κίνημα. Ἡ εἰκόνα αὐτή ἀλλάζει πέρα γιά πέρα στά 1901-1903, ὅταν ὑπῆρχε πιά τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα καί ὅταν ἔκανε τή δουλιά της ἡ παλιά «Ἴσκρα». Ἡ διανόηση ἀποτελεῖ πιά τή *μειοψηφία* μέσα σ' αὐτούς πού συμμετέχουν στό κίνημα, *οἱ ἐργάτες* («βιομηχανία καί ἐμπόριο») εἶναι πιά πολύ περισσότεροι ἀπό τούς διανοούμενους καί οἱ ἐργάτες μαζί μέ τούς ἀγρότες ἀποτελοῦν πάνω ἀπό τό μισό τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ.

Στήν πάλη ἀκριβῶς τῶν ρευμάτων μέσα στό μαρξισμό ἐκδηλώθηκε ἡ ἀστικο-διανοουμενίστικη *πτέρυγα* τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀρχίζοντας ἀπό τόν «οἰκονομισμό» (1895-1903) καί συνεχίζοντας μέ τό «μενσεβικισμό» (1903-1908) καί μέ τό «λικβινταρισμό» (1908-1914). Ὁ Τρότσκι ἐπαναλαβαίνει τίς λικβινταριστικές συκοφαντίες ἐνάντια στό κόμμα καί φοβᾶται νά θίξει τήν ἱστορία τῆς εἰκοσάχρονης πάλης τῶν ρευμάτων μέσα στό κόμμα.

Νά ἕνα ἄλλο παράδειγμα:

«Ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατία σχετικά μέ τή στάση της ἀπέναντι στόν κοινοβουλευτισμό πέρασε ἀπό τά ἴδια τρία στάδια... (ὅπως καί στίς ἄλλες χῶρες) ... στήν ἀρχή «ἀποχή» ... ὕστερα καταρχήν ἀναγνώριση τῆς κοινοβουλευτικῆς τακτικῆς, ὅμως... (ὑπέροχο «ὅμως», ἐκεῖνο ἀκριβῶς τό «ὅμως», πού ὁ Στσεντρίν τό ἀπόδοσε μέ τή φράση: δέν μεγαλώνουν τ' αὐτιά πιό ψηλά ἀπ' τό μέτωπο, δέν μεγαλώνουν!)... μέ ξεκάθαρους σκοπούς ζύμωσης... καί τέλος, μεταφορά στό βῆμα τῆς Δούμας... τῶν ἄμεσων διεκδικήσεων... » (τεῦχ. 1, σελ. 34).

Πάλι λικβινταριστική διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας. Τή διαφορά τοῦ δεύτερου καί τοῦ τρίτου σταδίου τήν ἔχει ἐπινοήσει γιά νά ὑπερασπίσει λαθραῖα τό ρεφορμισμό καί τόν ὀπορτουνισμό. Ἡ ἀποχή σάν στάδιο στή «στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στόν κοινοβουλευτισμό» δέν ὑπῆρχε *οὔτε* στήν Εὐρώπη (ἐκεῖ ὑπῆρχε καί ἔμεινε ὁ ἀναρχισμός), οὔτε στή Ρωσία, ὅπου ἡ ἀποχή, λ.χ. ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ἀφοροῦσε *μόνο* ἕνα καθορισμένο σῶμα, δέν συνδέθηκε *ποτέ* μέ τόν «κοινοβουλευτισμό» καί γεννήθηκε ἀπό τόν ἰδιότυπο ἀγώνα τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ μαρξισμοῦ, γιά νά συνεχιστεῖ ἡ ἔφοδος. Ὁ Τρότσκι δέν βγάζει μιλιά γιά τό πῶς ἡ πάλη αὐτή βρῆκε τήν ἀντανάκλασή της στόν ἀγώνα τῶν δυό ρευμάτων μέσα στό μαρξισμό!

Ὅταν ἀναφέρεσαι στήν ἱστορία, πρέπει νά ἐξηγεῖς τά συγκεκριμένα ζητήματα καί τίς ταξικές ρίζες τῶν διαφόρων ρευμάτων: ὅποιος θελήσει νά μελετήσει μαρξιστικά τήν πάλη τῶν τάξεων καί τήν πάλη τῶν ρευμάτων γιά τή συμμετοχή στή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, θά δεῖ ἐκεῖ τίς ρίζες τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ὁ Τρότσκι ὅμως «ἀναφέρεται» στήν ἱστορία γιά *νά προσπεράσει* τά συγκεκριμένα ζητήματα καί *νά ἐπινοήσει* μιά δικαιολογία ἤ ἕνα ὁμοίωμα δικαιολογίας γιά τούς σύγχρονους ὀπορτουνιστές!

«...Οὐσιαστικά ὅλα τά ρεύματα — γράφει — ἐφαρμόζουν τίς ἴδιες μεθόδους πάλης καί οἰκοδόμησης». — «Οἱ κραυγές γιά τό φιλελεύθερο κίνδυνο μέσα στό ἐργατικό μας κίνημα δέν εἶναι παρά μιά χοντροκομμένη σεχταριστική γελοιογραφία τῆς πραγματικότητας» (τεῦχ. 1, σελ. 5 καί 35).

Αὐτό εἶναι μιά πολύ ξεκάθαρη καί πολύ ὀργισμένη ὑπεράσπιση τῶν λικβινταριστῶν. Ἐμεῖς ὅμως παρόλ' αὐτά θά ἐπιτρέψουμε στόν ἑαυτό μας νά πάρει ἔστω καί ἕνα μικρό γεγονός ἀπό τά πιό τελευταῖα, ὁ Τρότσκι πετᾶ μόνο φράσεις, ἐμεῖς θά ἐπιθυμούσαμε οἱ ἐργάτες νά σκεφτοῦν μόνοι τους τό γεγονός.

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» στό φύλλο τῆς 13 τοῦ Μάρτη ἔγραφε:

«Ἀντί νά ὑπογραμμίζεται τό καθορισμένο, συγκεκριμένο καθῆκον πού μπαίνει στήν ἐργατική τάξη: νά ἀναγκάσουμε τή Δούμα ν' ἀπορρίψει τό νομοσχέδιο (γιά τόν τύπο), προβάλλεται ἡ ἀκαθόριστη διατύπωση τῆς πάλης γιά τά «ἀκουτσούρευτα συνθήματα», παράλληλα μέ τή διαφήμιση

τοῦ παράνομου τύπου, πού εἶναι ἱκανός μονάχα ν' ἀδυνατίσει τήν πάλη τῶν ἐργατῶν γιά τό νόμιμο τύπο τους».

Αὐτή εἶναι μιά ντοκουμενταρισμένη, καθαρή καί ἀκριβολογημένη ὑπεράσπιση τῆς λικβινταριστικῆς πολιτικῆς καί μιά κριτική τῆς πραβντιστικῆς πολιτικῆς. Ἔ, λοιπόν; Θά βρεθεῖ ἄραγε γραμματισμένος ἄνθρωπος πού θά πεῖ ὅτι τά δυό ρεύματα ἐφαρμόζουν στό δοσμένο ζήτημα «τίς ἴδιες μεθόδους πάλης καί οἰκοδόμησης»; Θά βρεθεῖ ἄραγε γραμματισμένος ἄνθρωπος πού θά πεῖ ὅτι οἱ λικβινταριστές *δέν* ἐφαρμόζουν ἐδῶ *φιλελεύθερη* ἐργατική πολιτική; ὅτι ὁ κίνδυνος τοῦ φιλελευθερισμοῦ στό ἐργατικό κίνημα ἀποτελεῖ ἐδῶ καθαρή ἐπινόηση;

Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ Τρότσκι ἀποφεύγει τά γεγονότα καί τίς συγκεκριμένες ὑποδείξεις, γιατί ἀνατρέπουν ἀμείλικτα ὅλα τά ὀργισμένα ξεφωνητά καί τίς στομφώδεις φράσεις του. Φυσικά, εἶναι πολύ εὔκολο νά πάρει κανείς πόζα καί νά πεῖ: «χοντροκομμένη σεχταριστική γελοιογραφία». Δέν εἶναι ἐπίσης δύσκολο νά προσθέσει μέ ἀκόμη μεγαλύτερη δριμύτητα, ἀκόμη πιό στομφώδη λογάκια γιά «ἀπολύτρωση ἀπό τό συντηρητικό φραξιονισμό».

Μήπως ὅμως ὁ τρόπος αὐτός εἶναι πολύ φτηνός; Μήπως τό ὅπλο αὐτό τό ἔχει πάρει ἀπό τό ὁπλοστάσιο ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, πού ὁ Τρότσκι φάνταζε μπροστά στά γυμνασιόπαιδα;

Οἱ «πρωτοπόροι ἐργάτες» πού μαζί τους εἶναι χολωμένος ὁ Τρότσκι ἐπιθυμοῦν ὡστόσο νά τούς εἰπωθεῖ ἀνοιχτά καί καθαρά: ἐγκρίνετε τή «μέθοδο πάλης καί οἰκοδόμησης» πού διατυπώνεται μέ ἀκρίβεια στήν παραπάνω ἐκτίμηση μιᾶς συγκεκριμένης πολιτικῆς καμπάνιας; ναί ἤ ὄχι; ἄν ναί, τότε πρόκειται γιά φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική, πρόκειται γιά προδοσία τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ κόμματος καί ὅταν μιλάει κανείς γιά «εἰρήνη» ἤ γιά «ἑνότητα» μέ μιά *τέτια* πολιτική, μέ τίς ὁμάδες πού *τήν* ἐφαρμόζουν σημαίνει ὅτι ξεγελάει τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους.

Ὄχι; — τότε πέστε το ἀνοιχτά. Γιατί μέ φράσεις δέν μπορεῖς οὔτε νά καταπλήξεις τό σημερινό ἐργάτη, οὔτε νά τόν ἱκανοποιήσεις, οὔτε καί νά τόν φοβίσεις.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή θά ποῦμε: ἡ πολιτική πού διακηρύσσουν οἱ λικβινταριστές στήν περικοπή πού ἀναφέραμε εἶναι ἀνόητη, ἀκόμη καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν φιλελευθέρων, γιατί ἡ ψήφιση νόμου στή Δούμα ἐξαρτιέται ἀπό τούς «ὀχτωβριστές

τῶν ζέμστβο» σάν τόν Μπέννιγκσεν πού ἔχει κιόλας ἀνοίξει τά χαρτιά του στήν ἐπιτροπή.

* *
*

Οἱ παλιοί ἀγωνιστές τοῦ μαρξιστικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας ξέρουν καλά τή φυσιογνωμία τοῦ Τρότσκι καί δέν ἀξίζει τόν κόπο νά τούς μιλήσουμε γι' αὐτή. Ἡ νέα ὅμως γενιά τῶν ἐργατῶν δέν τήν ξέρει καί θά πρέπει νά μιλήσουμε γιά τή φυσιογνωμία αὐτή, γιατί εἶναι χαρακτηριστική γιά ὅλες, καί τίς πέντε, ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού οὐσιαστικά ταλαντεύονται ἐπίσης ἀνάμεσα στούς λικβινταριστές καί στό κόμμα.

Τόν καιρό τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» (1901-1903) γι' αὐτούς τούς ταλαντευόμενους, πού περνοῦσαν ἀπό τούς «οἰκονομιστές» στούς «ἰσκριστές» καί ἀντίστροφα, ὑπῆρχε τό παρατσούκλι: «αὐτόμολοι τοῦ Τουσίνο» (ἔτσι ὀνόμαζαν τήν ἐποχή τῶν ταραχῶν στή Ρωσία τούς πολεμιστές, πού περνοῦσαν ἀπό τό ἕνα στρατόπεδο στό ἄλλο).

Ὅταν μιλᾶμε γιά τό λικβινταρισμό ἔχουμε ὑπόψη μας ἕνα ὁρισμένο ἰδεολογικό ρεῦμα, πού ἀναπτυσσόταν χρόνια ὁλόκληρα, πού στήν εἰκοσάχρονη ἱστορία τοῦ μαρξισμοῦ συνδέεται μέ βαθιές ρίζες μέ τό «μενσεβικισμό» καί τόν «οἰκονομισμό», πού συνδέεται μέ τήν πολιτική καί τήν ἰδεολογία μιᾶς ὁρισμένης τάξης, τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης.

Οἱ «αὐτόμολοι τοῦ Τουσίνο» κηρύσσουν τόν ἑαυτό τους πάνω ἀπό ὁμάδες μέ τή μοναδική δικαιολογία ὅτι «δανείζονται» τίς ἰδέες σήμερα τῆς μιᾶς, αὔριο τῆς ἄλλης ὁμάδας. Τό 1901-1903 ὁ Τρότσκι ἦταν φανατικός «ἰσκριστής» καί ὁ Ριαζάνοφ, χαρακτηρίζοντας τό ρόλο του στό συνέδριο τοῦ 1903, εἶπε ὅτι ἦταν ἡ «μαγκούρα τοῦ Λένιν». Στά τέλη τοῦ 1903 ὁ Τρότσκι εἶναι φανατικός μενσεβίκος, δηλαδή ἀπό τούς ἰσκριστές ἔχει αὐτομολήσει στούς «οἰκονομιστές». Διακηρύσσει ὅτι «ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα «Ἴσκρα» ὑπάρχει ἄβυσσος». Τό 1904-1905 ἀποχωρεῖ ἀπό τούς μενσεβίκους καί κρατᾶ ταλαντευόμενη στάση, πότε συνεργαζόμενος μέ τόν Μαρτίνοφ (τόν «οἰκονομιστή»), πότε κηρύσσοντας τήν ἀσυνάρτητα-ἀριστερή «διαρκή ἐπανάσταση». Τό 1906-1907 πλησιάζει τούς μπολσεβίκους καί τήν ἄνοιξη τοῦ 1907 δηλώνει ὅτι εἶναι ἀλληλέγγυος μέ τή Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Στήν ἐποχή τῆς ἀποσύνθεσης, ὕστερα ἀπό μακρόχρονες «μή φραξιονιστικές» ταλαντεύσεις, πάει πάλι πρός τά δεξιά καί τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 συνασπίζεται μέ τούς λικβινταριστές. Τώρα

πάλι ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτούς, ἐπαναλαβαίνοντας ὡστόσο *στήν οὐσία* τίς δικές τους ἰδεοῦλες.

Τέτιοι τύποι εἶναι χαρακτηριστικοί, σάν ἀπομεινάρια χτεσινῶν ὀργανώσεων καί σχηματισμῶν πού ἀνήκουν στήν ἱστορία, ὅταν τό μαζικό ἐργατικό κίνημα στή Ρωσία κοιμόταν ἀκόμη καί κάθε ὁμαδούλα εἶχε τήν «ἁπλοχωριά» νά παριστάνει τόν ἑαυτό της σάν ρεῦμα, ὁμάδα, παράταξη, μέ δυό λόγια, σάν «δύναμη» πού συζητοῦσε γιά συνένωση μέ τίς ἄλλες.

Ἡ νέα γενιά τῶν ἐργατῶν πρέπει νά ξέρει καλά μέ ποιόν ἔχει νά κάνει, ὅταν παρουσιάζονται ἄνθρωποι μέ ἀπίστευτες ἀξιώσεις, πού δέν θέλουν καθόλου νά πάρουν ὑπόψη *οὔτε* τίς κομματικές ἀποφάσεις, οἱ ὁποῖες ἀπό τό 1908 διατύπωσαν καί καθόρισαν τή στάση ἀπέναντι στό λικβινταρισμό, *οὔτε* τήν πείρα τοῦ σύγχρονου ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, πού δημιούργησε στήν πράξη τήν *ἑνότητα* τῆς πλειοψηφίας μέ βάση τήν ἀπόλυτη παραδοχή τῶν ἀποφάσεων πού ἀναφέραμε.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ι. Ντροζντόφ. Ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν στή Ρωσία σέ σχέση μέ τό ἀγροτικό κίνημα τοῦ 1905-1906. *Πετρούπολη. (Ἐκδ. Μ. Ι. Σεμιόνοφ.) 1914. Σελ. 68. Τιμή, 50 καπίκια.*

Δέν μποροῦμε παρά νά χαιρετίσουμε τήν πρωτοβουλία τοῦ κ. Ντροζντόφ, πού ἔθεσε στήν μπροσούρα του ἕνα ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον καί σπουδαῖο ζήτημα. Ὁ συγγραφέας πῆρε τά στοιχεῖα γιά τό μισθό ἐργασίας (ἐκφρασμένο σέ χρῆμα ἤ σέ σιτηρά) καί γιά τήν ἀποδοτικότητα τῆς σίκαλης στά ἰδιόκτητα χωράφια τό 1902-1904 καί μετά τά ἐτήσια στοιχεῖα γιά τήν περίοδο 1905-1910 καί σύγκρινε αὐτά τά στοιχεῖα κατά περιοχές τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

Γιά τό 1905 ὁ συγγραφέας βρῆκε τή μεγαλύτερη αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας στή νοτιοδυτική περιοχή (αὔξηση κατά 10 % σέ σύγκριση μέ τό 1902-1904). Κατά μέσο ὅρο σ' ὅλη τή Ρωσία ἡ αὔξηση ἦταν 1,2 % τό 1905 καί 12,5 % τό 1906. Ὁ συγγραφέας βγάζει ἀπό δῶ τό συμπέρασμα ὅτι ὁ μισθός ἐργασίας εἶχε τή μεγαλύτερη αὔξηση στίς περιοχές πού ἦταν πιό ἀναπτυγμένος ὁ καπιταλισμός στή γεωργία καί πιό διαδομένη ἡ ἀπεργιακή μορφή πάλης (σέ ἀντίθεση ἀπό τή λεγόμενη μορφή «τῆς ἀνταρσίας καί τῆς λεηλασίας»). Γιά νά ἀκριβολογήσουμε, τά στοιχεῖα δέν εἶναι ἀκόμη ἀρκετά γιά ἕνα τέτιο συμπέρασμα. Λογουχάρη, στό ζήτημα τῆς αὔξησης τοῦ μισθοῦ ἐργασίας τό 1905 τή δεύτερη θέση τήν κατέχει ἡ περιοχή τῶν Οὐραλίων (αὔξηση κατά 9,68% ἔναντι 10,35 % στή νοτιοδυτική περιοχή). Ἄν πάρουμε τό μέσο μισθό ἐργασίας γιά *ὅλη* τή μετεπαναστατική περίοδο, δηλ. γιά τά χρόνια 1905-1910, θά ἔχουμε (σέ σύγκριση μέ τό 1902-1904) 110,3 % γιά τή νοτιοδυτική περιοχή καί 121,7 % γιά τήν περιοχή τῶν Οὐραλίων. Ὁ συγγραφέας, ἀναφερόμενος στό ἔργο μου «Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ», «ἐξαιρεῖ», σάν νά λέμε, τήν περιοχή τῶν Οὐραλίων. Ἐγώ ὅμως ξεχώριζα ἐκεῖ τήν περιοχή τῶν Οὐρα-

λίων, ὅταν μελετοῦσα τή μαζική *μετακίνηση* τῶν ἐργατῶν κι' ὄχι τό ὕψος τοῦ μισθοῦ ἐργασίας γενικά *, γι' αὐτό ἡ παραπομπή τοῦ συγγραφέα δέν εἶναι σωστή. Ζήτημα εἶναι ἐπίσης ἄν εἶναι ἱκανοποιητικό τό γεγονός ὅτι ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται στό ἀσήμαντο ποσοστό τῶν ἰδιόκτητων καλλιεργειῶν στά Οὐράλια» **. Ὁ συγγραφέας θά ἔπρεπε νά πάρει πιό λεπτομερειακά στοιχεῖα, κατά κυβερνεῖα καί νά συγκρίνει τήν αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας μέ τά στοιχεῖα γιά τή σχετική *δύναμη* τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος γενικά, τόσο στήν ἀπεργιακή του μορφή, ὅσο καί στή μορφή τῆς «ἀνταρσίας καί τῆς λεηλασίας» κτλ.

Γενικά σ' ὅλη τή Ρωσία ὁ μισθός ἐργασίας σέ χρῆμα τῶν ἐργατῶν γῆς σημείωσε τή *μεγαλύτερη* ἄνοδο ἀπό τό 1905 ὥς τό 1906: ἄν βάλουμε 100 τό μισθό ἐργασίας τοῦ 1902-1904, ἔχουμε 101,2 % γιά τό 1905 καί 112,5 % γιά τό 1906. Γιά τά ἑπόμενα τέσσερα χρόνια ἔχουμε τούς ἀντίστοιχους ἀριθμούς: 114,2 %, 113,1 %, 118,4 % καί 119,6 %. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι στή *γενική* αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας σέ χρῆμα, σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπανάστασης, ἔχουμε ἄμεση καί κυρίαρχη τήν ἐπίδραση τοῦ ἀγώνα τοῦ 1905-1906.

Παραπέμποντας τόν ἀναγνώστη γιά τίς λεπτομέρειες στή γεμάτη περιεχόμενο μπροσούρα τοῦ κ. Ντροζντόφ, θά παρατηρήσουμε ὅτι τελείως ἀβάσιμα κηρύσσει «ὁλοφάνερα ἀπραγματοποίητες» τίς διεκδικήσεις ἐκεῖνες τῶν ἀγροτῶν, πού στήν οὐσία συνοψίζονται στό «διώξιμο τῶν τσιφλικάδων μέ τόν καπνό τῶν πυρκαγιῶν» (σελ. 30). Εἶναι ἐξίσου ἀστήρικτη καί ἀπερίσκεπτη ἡ δήλωση ὅτι στίς περιοχές τῆς ἀνταρσίας καί τῆς λεηλασίας «ὁ ἀγώνας γινόταν γιά τήν ἐξισωτική χρήση τῆς γῆς καί γενικά γιά ἄλλες παρόμοιες, μικροαστικές, οὐτοπικές διεκδικήσεις» (38). Πρῶτο, οἱ ἀγρότες δέν πάλευαν μόνο γιά τή χρήση τῆς γῆς, ἀλλά καί γιά τή γαιοκτησία («διώξιμο μέ τόν καπνό τῆς πυρκαγιᾶς»). Δεύτερο, δέν πάλευαν γιά τήν ἐξίσωση, ἀλλά γιά τό πέρασμα τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων σ' αὐτούς — πρόκειται γιά δυό διαφορετικά πράγματα. Τρίτο, οὐτοπικοί ἦταν καί ἔμειναν οἱ ὑποκειμενικοί *πόθοι* (καί οἱ «*θεωρίες*») τῶν ναρόντνικων σχετικά μέ τήν «ἐξίσωση», τήν «κοινωνικοποίηση», τήν «ἐξαίρεση τῆς γῆς ἀπό τήν ἐμπορευματική κυκλοφορία» καί ἄλλες παρό-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 3ος, σελ. 615-616. *Ἡ Σύντ.*

** Ὁ συγγραφέας ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἐξισώνει τή βόρεια περιοχή μέ τά Οὐράλια. Στή βόρεια ὅμως περιοχή ὁ μισθός ἐργασίας ἔπεσε τό 1905 κατά 6 %, ἐνῶ τό 1906 ἀνέβηκε μόνο κατά 8 %.

μοιες ἀνοησίες, ὅμως στό «διώξιμο» τῶν φεουδαρχῶν ἀπό τή μικροαστική μάζα δέν ὑπάρχει τίποτε τό «οὐτοπικό». Ὁ συγγραφέας συγχέει τήν ἀντικειμενική ἱστορική σημασία τῆς πάλης τῶν ἀγροτῶν γιά τή γῆ — τῆς πάλης, πού ἦταν προοδευτική-ἀστική καί ριζοσπαστική-ἀστική — μέ τίς ὑποκειμενικές θεωρίες καί τούς πόθους τῶν ναρόντνικων, πού ἦταν καί παραμένουν οὐτοπικοί καί ἀντιδραστικοί. Αὐτή ἡ σύγχυση εἶναι βαθιά λαθεμένη, ἀντιδιαλεκτική, ἀντιιστορική.

Τό γενικό συμπέρασμα τοῦ συγγραφέα, ὅταν συγκρίνει τό μέσο ὅρο γιά τίς δεκαετίες 1891-1900 καί 1901-1910 εἶναι ὅτι ὁ μισθός ἐργασίας σέ *χρῆμα* αὐξήθηκε στή Ρωσία κατά 25,5 %, ἐνῶ ὁ *πραγματικός*, ἐκφρασμένος σέ σιτηρά, αὐξήθηκε *μόνο* κατά 3,9 %, δηλ. μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι σχεδόν δέν ἄλλαξε. Θά σημειώσουμε ὅτι δσοναφορᾶ τό ὕψος τῆς αὔξησης τοῦ μισθοῦ ἐργασίας σέ χρῆμα στίς δεκαετίες πού ἀναφέραμε, οἱ περιοχές ἔρχονται μέ τήν ἑξῆς σειρά: Λιθουανίας + 39 %, Βόλγα + 33 %, Οὐραλίων + 30 %, Μικρορωσίας + 28 %, κεντρικῆς ἀγροτικῆς + 26 % κτλ.

Στό τελευταῖο μέρος ὁ συγγραφέας συγκρίνει τήν αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας τῶν ἐργατῶν γῆς μέ τήν αὔξηση τῆς γαιοπροσόδου στίς τελευταῖες δυό δεκαετίες (1891-1900 καί 1901-1910). Διαπιστώνεται ὅτι ὁ μέσος μισθός ἐργασίας στή Ρωσία ἀνέβηκε ἀπό 52,2 καπίκια τήν ἡμέρα σέ 66,3 καπίκια, δηλ. κατά 27 %. Ἐνῶ ἡ τιμή τῆς γῆς — εἶναι γνωστό ὅτι ἡ τιμή τῆς γῆς εἶναι κεφαλαιοποιημένη γαιοπρόσοδος — ἀνέβηκε ἀπό 69,1 ρούβλια κατά ντεσιατίνα σέ 132,4 ρούβλια, *δηλαδή* κατά 91%. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ μισθός ἐργασίας ἀνέβηκε κατά ἕνα τέταρτο, ἐνῶ ἡ γαιοπρόσοδος *σχεδόν διπλασιάστηκε!!*

«Καί τό γεγονός αὐτό — συμπεραίνει μέ τό δίκιο του ὁ συγγραφέας — σημαίνει μόνο ἕνα πράγμα καί συγκεκριμένα: πτώση τοῦ σχετικοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργατῶν γῆς στή Ρωσία, μέ ταυτόχρονη σχετική ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῆς τάξης τῶν γαιοκτημόνων... Μεγαλώνει ὅλο καί περισσότερο ἡ κοινωνική ἀπόσταση ἀνάμεσα στήν τάξη τῶν τσιφλικάδων καί στήν τάξη τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν».

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 5,
Μάης τοῦ 1914
Ὑπογραφή: Β. Ι.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ [94]

Ι. Μ. Κοζμίνιχ-Λάνιν. Οἱ ὑπερωρίες στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τοῦ κυβερνείου Μόσχας. *Μόσχα. 1914. Τιμή, 1 ϱ.*

Στό νέο φυλλάδιο στατιστικῆς τοῦ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν, πού κυκλοφόρησε πρόσφατα, ἐξετάζεται ἕνα ζήτημα ἐξαιρετικά φλέγον γιά τούς ρώσους ἐργάτες, τό ζήτημα τῶν ὑπερωριῶν.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τά στατιστικά στοιχεῖα πού παραθέτει ὁ Κοζμίνιχ-Λάνιν, ἀναφέρονται μόνο στό 1908 καί ἀφοροῦν ἀποκλειστικά τούς ἐργάτες τοῦ κυβερνείου Μόσχας. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, τά στοιχεῖα τοῦ 1908 πρέπει νά ἔχουν τώρα σέ μεγάλο βαθμό παλιώσει, ἄν πάρουμε ἰδιαίτερα ὑπόψη μας ὅτι τό 1908 ἦταν χρόνος βιομηχανικῆς στασιμότητας καί ὅτι ὕστερα ἀπ' αὐτή ἡ ἀνάπτυξη τῆς ρωσικῆς βιομηχανίας χαρακτηρίζεται ἀπό ἕνα χρόνο βιομηχανικῆς ἀνόδου καί ταυτόχρονα καί αὐξημένης ζήτησης ἐργατικῶν χεριῶν. Καί αὐτό μέ τή σειρά του ἔπρεπε νά συμβάλει στήν ἐντατική χρησιμοποίηση τῶν ὑπερωριῶν σέ πάρα πολλούς κλάδους τῆς βιομηχανίας.

Τά στοιχεῖα τοῦ Κοζμίνιχ-Λάνιν (ἐπιθεωρητῆ ἐργασίας γιά τίς φάμπρικες τοῦ Κυβερνείου Μόσχας) ἔχουν ἀναμφίβολα ἡμιεπίσημο χαρακτήρα — συγκεντρώθηκαν μέ ἐρωτηματολόγια πού ὑποβλήθηκαν στούς ἰδιοκτῆτες, γι' αὐτό πρέπει νά τά δοῦμε μέ μιάν ὁρισμένη ἐπιφυλακτικότητα, ὅμως, παρόλα αὐτά δέν μποροῦμε παρά νά τά προσέξουμε μ' ὅλη τή σοβαρότητα. Πρῶ-

τα-πρῶτα ἡ βιβλιογραφία γι' αὐτό τό θέμα εἶναι τόσο φτωχή σέ μᾶς στή Ρωσία, πού κάθε ἐργασία πρέπει νά ἀξιοποιεῖται στόν τομέα αὐτό. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἀκόμη καί ἡ ἡμιεπίσημη αὐτή στατιστική μᾶς δίνει πολύ ἐνδιαφέροντα πράγματα.

Ὁ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν ἐρεύνησε γενικά τίς περιπτώσεις 112 380 ἐργατῶν σέ 152 μεγάλες κυρίως ἐπιχειρήσεις τοῦ κυβερνείου Μόσχας, ἐξάλλου τό ἐπικρατέστερο στοιχεῖο τῆς ἔρευνας εἶναι ἡ ὑφαντουργική βιομηχανία.

Ἀπό τούς ἀριθμούς πού παρατίθενται στό φυλλάδιο φαίνεται ὅτι οἱ ὑπερωρίες στήν ὑφαντουργική βιομηχανία τῆς περιοχῆς Μόσχας δέν εἶναι πολύ διαδομένες. Ἔτσι, ἀπό τίς 59 χιλιάδες ἐργάτες βαμβακουργίας, πού περιέλαβε ἡ ἔρευνα, μόνο 767 ἄτομα δουλεύουν ὑπερωρίες τίς γιορτές. Πολύ πιό μεγάλος ἀριθμός δούλευε ὑπερωρίες τίς καθημερινές (1 717 ἄτομα), ὅμως καί δῶ τό ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 1-2 % τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ. Αὐτό εἶναι εὐνόητο, γιατί ἡ τεχνική τῆς ὑφαντουργικῆς βιομηχανίας ἀπαιτεῖ στήν κάθε δοσμένη στιγμή ἕνα λίγο-πολύ καθορισμένο ἐκ τῶν προτέρων ἀριθμό ἐργατικῶν χεριῶν· καί τό κυριότερο, τό 1908 δέν ἦταν καθόλου εὐνοϊκός χρόνος γιά τήν ὑφαντουργική βιομηχανία. Οἱ ἐπιχειρηματίες συχνά ἐνδιαφέρονταν περισσότερο γιά τήν ἐλάττωση τῆς παραγωγῆς, παρά γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῶν ἐπιχειρήσεων μέ τή χρησιμοποίηση ὑπερωριῶν.

Διαφορετική εἰκόνα παρουσιάζει ἕνας ἄλλος βασικός κλάδος βιομηχανίας, ἡ μεταλλουργία. Ἐδῶ οἱ ὑπερωρίες ἐφαρμόζονται πλατιά κι' ἐπεκτείνονται μερικές φορές στά 20 % τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν.

Ὁσοναφορᾶ τή διάρκεια τῶν ὑπερωριῶν, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τοῦ Κοζμίνιχ-Λάνιν, αὐτή κυμαίνεται γενικά τόσο γιά τούς ἐργάτες μετάλλου, ὅσο καί γιά τούς ὑφαντουργούς ἀπό 25 μέχρι 35 ὧρες γιά κάθε ἐργάτη πού δουλεύει ὑπερωρίες (ἄν συνυπολογιστοῦν οἱ καθημερινές καί οἱ γιορτινές ἐργασίες). Ὁ ἀριθμός αὐτός εἶναι πολύ μεγάλος. Οἱ 30 αὐτές κατά μέσο ὅρο ὧρες τοῦ ἐλεύθερου χρόνου, πού ἀφαιροῦνται ἀπό τίς ὑπερωρίες, εἶναι αὐτονόητο, ὅτι πᾶνε ἀποκλειστικά σέ βάρος τῆς πολιτιστικῆς καί πνευματικῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἐργάτη.

Ἄς δοῦμε τί παίρνουν οἱ ἐργάτες γιά τή ληστεία τῆς δουλιᾶς, τοῦ πνεύματος, τῶν μυῶν, τῶν νεύρων τους... Ὁ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν ὑπολογίζει πολύ ἀναλυτικά τήν ὡριαία ἀμοιβή τῶν ἐργατῶν γιά τίς ὑπερωρίες στούς διάφορους κλάδους. Βλέπουμε, λοιπόν, ὅτι οἱ δουλιές αὐτές στούς ὑφαντουργούς κατά μέσο ὅρο πληρώ-

νονται ὅλο κι' ὅλο 15-16 καπίκια τήν ὥρα — σπάνια περισσότερο. Οἱ τιμές τῶν ὑπερωριῶν ἀνεβαίνουν λίγο ἀπό τόν 'Απρίλη ὥς τό Σεπτέμβρη, μετά πέφτουν ξανά τό Δεκέμβρη-Φλεβάρη μέχρι τά 13 καπίκια. Πολύ ἄθλιος εἶναι ὁ μισθός ἐργασίας στίς φάμπρικες ἐριουργίας· ἔτσι, τό Μάρτη ἡ μέση ἀμοιβή τίς Κυριακές *καί τίς γιορτές* γιά μιά ὥρα ἐργασίας ἦταν ἐδῶ ὅλο κι' ὅλο 6,75 καπίκια. Μέ τέτιες διατιμήσεις ποιά λοιπόν πρέπει νά εἶναι ἡ ἀμοιβή τῆς συνηθισμένης δουλιᾶς!

Δέν πληρώνεται καί πολύ καλύτερα ἀπό τούς ὑφαντουργούς, ὅπως φαίνεται ἀπό τούς πίνακες καί ἡ δουλιά τοῦ ἐργάτη μετάλλου· ὁ μέσος μισθός ἐργασίας του κυμαίνεται ἀπό 13 ὥς 20 καπίκια γιά μιά ὥρα ὑπερωρίας. Γενικά ἡ κίνηση καί τό ὕψος τῆς διατίμησης τῶν ὑπερωριῶν τῶν ἐργατῶν μετάλλου τῆς Μόσχας δείχνουν καθαρά πόσο δυσμενεῖς εἶναι οἱ συνθῆκες δουλιᾶς στή Μόσχα σέ σύγκριση ἀκόμη καί μέ τήν Πετρούπολη.

'Αποτέλεσμα ὅλων τῶν ὑπερωριῶν εἶναι νά παίρνουν οἱ ἐργάτες τῆς Μόσχας κυριολεκτικά πενταροδεκάρες.

Ἔτσι, τό μέσο μηνιάτικο εἰσόδημα ἀπό τίς ὑπερωρίες ἰσοδυναμοῦσε:

'Υφαντουργοί

		(Σέ καπίκια)
Κυριακάτικες καί γιορτινές	ὑποχρεωτ.	408
	ὄχι ὑποχρεωτ.	221
Καθημερινές	ὑποχρεωτ.	353
	ὄχι ὑποχρεωτ.	235

'Εργάτες μετάλλου

Κυριακάτικες καί γιορτινές	ὑποχρεωτ.	337
	ὄχι ὑποχρεωτ.	184
Καθημερινές	ὑποχρεωτ.	325
	ὄχι ὑποχρεωτ.	231

Τελειώνοντας, πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Κοζμίνιχ-Λάνιν δέν ἔθιξε σχεδόν καθόλου τήν κύρια ἑστία τῶν ὑπερωριῶν — τή μικρή βιομηχανία (μόνο τό 1,45 % τῶν ἐρ-

γατῶν τῆς ἔρευνας δούλευε σέ ἐπιχειρήσεις πού εἶχαν κάτω ἀπό 100 ἄτομα). Στό μεταξύ, ἡ μελέτη τῶν συνθηκῶν δουλιᾶς στή μικρή βιομηχανία θά μποροῦσε ἀναμφίβολα νά δόσει ἐκπληκτικά ἀποτελέσματα.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 5,
Μάης τοῦ 1914
Ὑπογραφή: Ι. Β.

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΤΗΚΑΝ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΨΗ ΟΙ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ

Στήν ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 63, ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα ἔκανε μιά τελευταία προσπάθεια νά ξεκαθαρίσει, ἄν οἱ 6 βουλευτές (κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτχε) εἶναι διατεθειμένοι σήμερα — ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν καταδίκασε τή συμμαχία τους μέ τούς λικβινταριστές — νά δεχτοῦν μιά συμφωνία μέ τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα [95].

Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ἔθεσε στή «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα» τό ἐρώτημα, ἄν εἶναι διατεθειμένη ν' ἀναγνωρίσει σήμερα *χωρίς καμιά ἐπιφύλαξη* τίς ἀποφάσεις τοῦ συνόλου τῶν μαρξιστῶν τοῦ 1903 (τό πρόγραμμα) καί τοῦ 1908-1910 (τήν καταδίκη τοῦ λικβινταρισμοῦ). Εἶναι εὐνόητο, γιατί ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ἔθεσε στήν πρώτη γραμμή αὐτό ἀκριβῶς τό ἐρώτημα: οἱ ἀποφάσεις τοῦ 1903, τοῦ 1908 καί τοῦ 1910 πάρθηκαν *πρίν ἀκόμη γίνει ὁποιαδήποτε διάσπαση* ἀνάμεσα στούς μαρξιστές καί στούς λικβινταριστές. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἀποτελοῦν τή σημαία ὅλων τῶν μαρξιστῶν· ἄν μπορεῖ νά ἐπέλθει κάποια συμφωνία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας μέ τή «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα», μπορεῖ, βέβαια, μόνο μέ τή χωρίς ὅρους ἀναγνώριση αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων πού πάρθηκαν πρίν ἀπό τή διάσπαση.

Στή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 2, ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε δημοσίευσε μιά «Ἀνοιχτή ἀπάντηση», πού ξεκαθάρισε ὁριστικά τά πράγματα καί γι' αὐτό τό λόγο ἀξίζει νά προσεχτεῖ σοβαρότατα ἀπ' ὅλους τούς ἐργάτες, πού ἐπιδιώκουν στά σοβαρά νά ξεδιαλύνουν τίς διαφωνίες καί πού θέλουν τήν ἀληθινή ἑνότητα.

I. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Στό *συνέδριο* τῶν μαρξιστῶν, πού ἐπεξεργάστηκε τό πρόγραμμα (1903), οἱ μπουντιστές (ἑβραῖοι λικβινταριστές) πρότειναν νά μπεῖ στό πρόγραμμα ἡ διεκδίκηση τῆς «δημιουργίας θεσμῶν, πού νά τούς ἐγγυῶνται πλήρη ἐλευθερία πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης». Ἐνάντια στήν πρόταση αὐτή τάχθηκαν οἱ σημερινοί λικβινταριστές Μαρτίνοφ, Μάρτοφ καί Κολτσόφ, πού ἀπόδειξαν πολύ σωστά ὅτι ἡ διεκδίκηση αὐτή ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τίς διεθνεῖς ἀρχές τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὅλοι οἱ ψῆφοι τοῦ συνεδρίου, ἐκτός τῶν μπουντιστῶν, δόθηκαν ὑπέρ τῆς *ἀπόριψης* αὐτῆς τῆς διεκδίκησης (βλ. τά πρακτικά).

Οἱ μαρξιστές ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ «δημιουργία θεσμῶν» εἶναι ἀκριβῶς ἡ «πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία», πού τήν ἀπορίπτει ἡ σοσιαλδημοκρατία.

Στήν «Ἀνοιχτή ἀπάντηση» οἱ ἕξι βουλευτές ὑποστηρίζουν τό ἀντίθετο. Λένε: διακηρύξαμε τή «δημιουργία θεσμῶν», δέν διακηρύξαμε ὅμως τήν πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία.

— Πολύ καλά, τούς ἀπαντοῦμε. *Ἄς παραδεχτοῦμε* γιά μιά στιγμή ὅτι πράγματι δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα. *Μά τό ἴδιο τό συνέδριο ὅμως ἀπόριψε καί τή «δημιουργία θεσμῶν».* Αὐτό τό ξέρετε πολύ καλά. Ξέρετε *ὅτι ἀπομακρυνθήκατε ἀπό τό πρόγραμμα* χάρη τῶν ἐθνικιστῶν. Οἱ μπουντιστές, πού τό συνέδριο ἀπόριψε τήν πρότασή τους γι' αὐτήν ἀκριβῶς τήν παραβίαση τοῦ προγράμματος, σᾶς χαιρέτισαν.

Ὕστερα ἀπό τή δήλωση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας στίς ἀρχές τῆς IV Δούμας, ἔγραφαν:

> — «Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ διατύπωση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν (δηλ. τῶν λικβινταριστῶν) δέν ἦταν ἀρκετά σαφής. Πολύ σωστά. Τό σπουδαῖο ὅμως εἶναι ὅτι οἱ ἐργάτες βουλευτές (δηλ. οἱ ὀπαδοί τοῦ Τσχεΐτζε) *ἐγκατέλειψαν τήν ἀποστεωμένη ἄποψη* πού ὑποστηρίζει ἡ ἐπίσημη θεωρία σχετικά μέ τό ἐθνικό ζήτημα» («Τσάιτ», ἀρ. φύλ. 9, κύριο ἄρθρο, στήλη 3).

Ἡ «ἐπίσημη θεωρία» ὅμως εἶναι ἀκριβῶς *τό πρόγραμμα*. Οἱ μπουντιστές ἐπαινοῦν τόν Τσχέιτζε καί τούς φίλους του γιά τήν *παραβίαση τοῦ προγράμματος*. Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ρώτησε, ἄν ἡ «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα» εἶναι σύμφωνη νά ἀνακαλέσει τήν παραβίαση αὐτή τοῦ προγράμματος.

Ἡ ἀπάντηση ἦρθε ξεκάθαρη: «ἡ διατύπωση αὐτή (δηλ. ἡ «δημιουργία τῶν θεσμῶν») δέν περιέχει ἀπολύτως τίποτε, πού θά

ἔπρεπε νά τό ἀποκηρύξει ἡ σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα» (βλ. τήν «Ἀνοιχτή ἀπάντηση»).

Δέν θέλουμε ν' ἀποκηρύξουμε τήν παραβίαση τοῦ προγράμματος — αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντηση τῆς «σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας».

2. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ 1908

Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ρώτησε ἀκόμη τή «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα», ἄν συμφωνεῖ νά ἀναγνωρίσει τήν ἀπόφαση τῶν μαρξιστῶν τοῦ 1908, πού ἐγκρίθηκε τελευταῖα καί ἀπό τούς συμφιλιωτιστές λεττονούς.

Ἡ ἀπόφαση αὐτή λέει:

«Λικβινταρισμός εἶναι οἱ προσπάθειες ὁρισμένης μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά λικβιντάρει» (δηλ. νά διαλύσει, νά καταστρέψει, νά καταργήσει, νά ἐξαφανίσει) «τήν ὑφιστάμενη ὀργάνωση τοῦ κόμματος καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιά ἄμορφη ἕνωση μέσα στά πλαίσια τῆς νομιμότητας» (δηλ. τῆς νόμιμης, τῆς «ἀνοιχτῆς» ὕπαρξης) «μέ κάθε θυσία, ἔστω κι' ἄν ἡ νομιμότητα αὐτή πληρωνόταν μέ τήν ἀνοιχτή παραίτηση ἀπό τό πρόγραμμα, τήν τακτική καί τίς παραδόσεις» (δηλ. τήν προηγούμενη πείρα) τοῦ «κόμματος».

Καί ἡ ἀπόφαση αὐτή ἀναγνωρίζει ὅτι εἶναι «*ἀπαραίτητη ἡ πιό ἀποφασιστική ἰδεολογική καί ὀργανωτική πάλη ἐνάντια στίς ἀπόπειρες τῶν λικβινταριστῶν*» (βλ. τά πρακτικά, σελ. 38) [96].

Ἡ ἀπόφαση αὐτή πάρθηκε ἀπό τό σύνολο τῶν μαρξιστῶν, παρουσία τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ὁμάδων, μαζί καί τῶν λικβινταριστῶν (Ντάν, Ἀξελρόντ, κ.ἄ.), τῶν μπουντιστῶν κτλ. Πάρθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1908, *προτοῦ* γίνει ὁποιαδήποτε διάσπαση.

Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ρώτησε τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε, ἄν ἀναγνωρίζει *αὐτή* τήν ἀπόφαση τοῦ 1908, πού καταδικάζει τό λικβινταρισμό.

Καί τί ἀπάντησε ἡ ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε;

Οὔτε λέξη!! Οὔτε τσιμουδιά! Προσπέρασε αὐτή τήν ἀπόφαση τοῦ 1908, σάν νά μήν ὑπῆρχε καθόλου. Εἶναι ἀπίστευτο, εἶναι ὅμως γεγονός. Καί ἡ σιωπή αὐτή εἶναι πιό εὔγλωττη ἀπό ὅλα τά λόγια. Δείχνει μιά ἀπίστευτη ἀνευλάβεια ἀπέναντι στίς ἀποφάσεις. Οἱ ἀποφάσεις πού δέν μοῦ ἀρέσουν, ἁπλούστατα δέν ὑπάρχουν γιά μένα — αὐτή εἶναι ἡ ἠθική τῶν βουλευτῶν, πού λικβινταρίζουν.

Τό ἴδιο ἀκριβῶς ἔκαναν οἱ βουλευτές αὐτοί καί στό ζήτημα τῆς πρόσληψης τοῦ βουλευτῆ Γιαγγέλο στήν ὁμάδα. Τούς λένε ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ 1908 ἀπόριψε τήν «ἑνότητα» μέ τό *μή* σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τοῦ Γιαγγέλο. Καί αὐτοί ἀντιλέγουν ὅτι τό 1907, δηλ. ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τήν ἀπόφαση αὐτή, ἡ ὁμάδα τῆς ΙΙ Δούμας εἶχε δεχτεῖ στίς γραμμές της τούς λιθουανούς, πού εἶναι ἀναμφισβήτητα σοσιαλδημοκράτες. Πρόκειται γιά καθαρό χλευασμό τῶν ἀποφάσεων.

3. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ 1910

Ἡ ἀπόφαση αὐτή λέει:

«Οἱ ἱστορικές συνθῆκες τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος στήν ἐποχή τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης γεννοῦν ἀναπόφευκτα, *σάν ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπίδρασης πάνω στό προλεταριάτο*, ἀπό τό ἕνα μέρος, τήν ἀπάρνηση τοῦ παράνομου σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, τόν ὑποβιβασμό τοῦ ρόλου καί τῆς σημασίας του, τίς προσπάθειες νά κουτσουρευτοῦν τά καθήκοντα καί τά συνθήματα πού πηγάζουν ἀπό τό πρόγραμμα καί τήν τακτική τῆς συνεποῦς σοσιαλδημοκρατίας κτλ. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, γεννοῦν τήν ἀπάρνηση τῆς κοινοβουλευτικῆς δουλιᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς χρησιμοποίησης τῶν νόμιμων δυνατοτήτων, τή μή κατανόηση τῆς σπουδαιότητας καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης δουλιᾶς, τήν ἀνικανότητα τῆς προσαρμογῆς τῆς συνεποῦς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς στίς ἰδιόμορφες ἱστορικές συνθῆκες τῆς σημερινῆς στιγμῆς κτλ.

Ἀναπόσπαστο στοιχεῖο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς μέσα στίς συνθῆκες αὐτές εἶναι ἡ ὑπερνίκηση καί τῶν δυό παρεκκλίσεων μέ τό πλάταιμα καί τό βάθαιμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ἡ ἐξήγηση τοῦ κινδύνου πού ἐγκυμονοῦν οἱ παρεκκλίσεις αὐτές».

Ἡ ἀπόφαση αὐτή πάρθηκε *ὁμόφωνα* πρίν ἀπό κάθε διάσπαση, παρουσία τῶν ἀντιπροσώπων *ὅλων* τῶν ὁμάδων. Καταδικάζει τό λικβινταρισμό καί τόν ὀτζοβισμό.

Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ρωτάει τή «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα»: ἀναγνωρίζετε αὐτή τήν ἀπόφαση; Ἡ τελευταία ἀπαντάει: «Μά δέν ὑπάρχει οὔτε κάν ἡ λέξη λικβινταρισμός στίς ἀποφάσεις τοῦ 1910».

Δέν ὑπάρχει ἡ «λέξη»! Καί *ποιόν λοιπόν* εἶχε ὑπόψη του τό σύνολο τῶν μαρξιστῶν, ὅταν καταδίκαζε τήν «ἀπάρνηση τοῦ

παράνομου σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, τόν ὑποβιβασμό τοῦ ρόλου καί τῆς σημασίας του»;; Ποιόν ἄλλον, ἄν ὄχι τούς λικβινταριστές;

Τέλος, ἔχουμε ἕνα πολύ συγκεκριμένο ντοκουμέντο, πού δημοσιεύτηκε ἐδῶ καί τρία χρόνια καί δέν διαψεύστηκε ἀπό κανέναν, ἕνα ντοκουμέντο πού προέρχεται ἀπ' ὅλους τούς «ἐθνικούς» (λεττονούς, μπουντιστές, πολωνούς) μαρξιστές κι' ἀπό τόν Τρότσκι (μάρτυρες, πού καλύτερούς τους οὔτε κάν μποροῦν νά φανταστοῦν οἱ λικβινταριστές). Τό ντοκουμέντο αὐτό δηλώνει ἀνοιχτά ὅτι «οὐσιαστικά θά ἦταν εὐχῆς ἔργο νά ὀνομαστεῖ λικβινταρισμός τό ρεῦμα πού ἀναφέρεται στήν ἀπόφαση καί πού εἶναι ἀπαραίτητο νά τό καταπολεμοῦμε...».

Πῶς λοιπόν οἱ βουλευτές τολμοῦν τόσο... ἄσχημα νά... παραπλανοῦν ὁλοφάνερα τούς ἐργάτες;

Ἡ «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα» δέν θέλει νά ἀναγνωρίσει τίς ἀποφάσεις τοῦ 1910! Κι' ἀντί αὐτό, δηλώνει, ὅτι εἶναι «πέρα γιά πέρα ἀλληλέγγυα» μέ τή λικβινταριστική «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Γιά τούς λικβινταρίζοντες βουλευτές δέν ὑπάρχουν οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνόλου τῶν μαρξιστῶν τοῦ 1903, τοῦ 1908 καί τοῦ 1910. Γι' αὐτούς ὑπάρχουν μόνο οἱ «ἀποφάσεις» τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας.

4. ΤΑ «ΡΕΥΜΑΤΑ»

Ἡ «σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα», ἐνῶ ἀρνεῖται τίς κατηγορηματικές ἀποφάσεις καί ἀγνοεῖ τή θέληση τῶν ἐργατῶν, μιλάει διεξοδικά γιά τή χρησιμότητα ὅλων τῶν «ρευμάτων τοῦ μαρξισμοῦ».

Σ' ὅλο τόν κόσμο οἱ μαρξιστές ξεκινοῦν ἀπό τίς *ἐργατικές ὀργανώσεις*, στή χώρα μας θέλουν νά ξεκινήσουν ἀπό ἀσύλληπτα «ρεύματα». Στή Γερμανία, μά καί σ' ὅλο τόν κόσμο, οἱ σοσιαλδημοκράτες συνενώνουν τούς *ἐργάτες*, τούς πυρῆνες, τίς ὀργανώσεις, τίς ὁμάδες τους. Σέ μᾶς θέλουν νά συνενώσουν κάποια «ρεύματα».

«Ὅλα τά ρεύματα στούς κόλπους τῶν μαρξιστῶν»! Μόνο μέσα στούς λικβινταριστές ἔχουμε σήμερα τουλάχιστον δυό «ρεύματα»: τό «Μπορμπά» καί τή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», πού τσακώνονται γιά τό ποιός τηρεῖ καλύτερα τίς «ἐντολές τοῦ Αὐγούστου».

Ἡ ἕνωση 10 ἀποσπασμένων ἀπό τίς μάζες «ρευμάτων» εἶναι

μιά ὑπόθεση χωρίς καμιά ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Ἡ ἕνωση *ὅλων τῶν ἐργατῶν* πού θέλουν νά οἰκοδομήσουν τό μαρξιστικό σύνολο εἶναι ἕνα μεγάλο ἔργο πού συντελεῖται μπροστά στά μάτια μας μέ τήν ὁλόθερμη ὑποστήριξη τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας.

*

Τά πράγματα ξεκαθαρίστηκαν. Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τάχθηκε ὑπέρ τῶν μαρξιστῶν, ὑπέρ τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας καί ἐνάντια στούς λικβινταριστές (βλ. τά στοιχεῖα γιά τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν στά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, γιά τούς ἐράνους πού ἔκαναν οἱ διάφορες ὁμάδες, γιά τίς σχέσεις τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων μέ τίς δυό κοινοβουλευτικές ὁμάδες). Ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου διαλύθηκε: ἔφυγαν οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες, ἔφυγε ὁ Μπουριάνοφ, φεύγουν οἱ ὀπαδοί τοῦ Ἄν καί τοῦ «Μπορμπά». Οἱ 6 βουλευτές, πού συνασπίζονται γύρω στόν Τσχεΐτζε, προσχώρησαν στό *πιό χειρότερο*, στό πιό λικβινταριστικό συντρίμι τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου.

Οἱ ἐργάτες πρέπει νά βγάλουν τά συμπεράσματά τους.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 7,
5 τοῦ Ἰούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΥΧΟΔΙΩΚΤΙΣΜΟ

Ὅταν οἱ μαρξιστές μιλᾶνε γιά τόν τυχοδιωκτισμό ὁρισμένων ὁμαδούλων, ἔχουν ὑπόψη τους ἐντελῶς συγκεκριμένες κοινωνικοϊστορικές ἰδιοτυπίες αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, πού πρέπει νά τίς ξέρει ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης.

Ἡ ἱστορία τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας βρίθει ἀπό ὁμαδοῦλες, πού ἐμφανίζονταν «γιά μιά ὥρα», γιά μερικούς μῆνες, χωρίς νά ἔχουν καθόλου ρίζες μέσα στίς μάζες (καί ἡ πολιτική χωρίς τίς μάζες εἶναι τυχοδιωκτική πολιτική), χωρίς νά ἔχουν καμιά σοβαρή καί σταθερή ἰδέα. Σέ μιά μικροαστική χώρα, στήν ἱστορική περίοδο τῶν ἀστικῶν μετασχηματισμῶν εἶναι *ἀναπόφευκτη* ἡ προσκόλληση στούς ἐργάτες μιᾶς ποικιλόχρωμης διανόησης, εἶναι ἀναπόφευκτες οἱ ἀπόπειρες ἀπό μέρους της νά συγκροτεῖ διάφορες τυχοδιωκτικές, μέ τήν ἔννοια πού ἀναφέραμε πιό πάνω, ὁμάδες.

Οἱ ἐργάτες πού δέν θέλουν νά τούς σέρνουν ἀπό τή μύτη πρέπει νά ἐλέγχουν αὐστηρά τήν κάθε ὁμαδούλα καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς σοβαρότητας τῶν ἰδεῶν της καί ἀπό τήν ἄποψη ἄν ἔχει ρίζες μέσα στίς μάζες. Νά μήν πιστεύουν στά λόγια, νά ἐλέγχουν μέ τή μεγαλύτερη αὐστηρότητα — αὐτό εἶναι τό σύνθημα τῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν.

Ἄς θυμηθοῦμε τήν πάλη ἀνάμεσα στόν «ἰσκρισμό» καί στόν «οἰκονομισμό», τό 1895-1902. Ἦταν δυό ρεύματα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς σκέψης, τό ἕνα προλεταριακό καί μαρξιστικό, ἐπαληθευμένο ἀπό τήν τρίχρονη καμπάνια τῆς «Ἴσκρα», δοκιμασμένο ἀπ' ὅλους τούς πρωτοπόρους ἐργάτες, πού παραδέχτηκαν σάν δικές τους τίς συγκεκριμένες, σαφεῖς καί ὁλοκληρωμένες ἀποφάσεις γιά τήν «ἰσκριστική» τακτική καί ὀργάνωση. Ὁ «οἰκονομισμός» ἦταν ἕνα *ἀστικό*, ὀπορτουνιστικό ρεῦμα, πού ὑπόταςσε τούς ἐργάτες στούς φιλελευθέρους.

Ἐκτός ἀπ' αὐτά τά δυό σοβαρά ρεύματα, ὑπῆρχαν καί ἕνα

σωρό ἀνεδαφικές ὁμαδοῦλες («Σβομπόντα», «Μπορμπά» [97], ἡ ὁμάδα τῶν φυλλαδίων τοῦ Βερολίνου κτλ.), πού ἔχουν ξεχαστεῖ ἀπό καιρό. Στίς ὁμάδες αὐτές ὑπῆρχαν ἀρκετοί τίμιοι καί εὐσυνείδητοι σοσιαλδημοκράτες, *ἀποδείχτηκαν* ὅμως τυχοδιῶκτες, μέ τήν ἔννοια ὅτι *δέν εἶχαν* οὔτε σταθερές, σοβαρές ἰδέες, πρόγραμμα, τακτική καί ὀργάνωση, οὔτε ρίζες μέσα στίς μάζες.

Ἔτσι καί μόνο ἔτσι — μελετώντας τήν ἱστορία, ἐμβαθύνοντας στήν ἰδεολογική σημασία ἑνός ορισμένου κηρύγματος, ἐλέγχοντας τά λόγια μέ τά γεγονότα — πρέπει νά κρίνουν οἱ σοβαροί ἄνθρωποι τά σημερινά ρεύματα καί ὁμαδοῦλες.

Στά λόγια πιστεύουν μόνο οἱ ἀνόητοι.

Ὁ «πραβντισμός» εἶναι ἕνα ρεῦμα, πού ἔδοσε συγκεκριμένες μαρξιστικές ἀπαντήσεις καί ἀποφάσεις (1908, 1910, 1912, 1913 — Φλεβάρης καί καλοκαίρι) σ' ὅλα τά ζητήματα τακτικῆς, ὀργάνωσης καί προγράμματος. Ἀπό τόν καιρό τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» (1901-1903) τηρήθηκε μέ αὐστηρότατη συνέπεια ἡ διαδοχικότητα αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων, ἀφήνουμε πιά τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου (1907). Ἡ ὀρθότητα αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων ἐπαληθεύτηκε μέ τήν 5χρονη-6χρονη (1908-1914) πείρα ὅλων τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, πού ἀναγνώρισαν τίς ἀποφάσεις αὐτές γιά *δικές τους*. Ὁ «πραβντισμός» ἕνωσε στήν πράξη τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας (5 300 ὁμάδες ἐργατῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀπό τίς 6 700 μέσα σέ 2 $^1/_2$ χρόνια).

Ὁ λικβινταρισμός εἶναι ρεῦμα. Ἔχει σχεδόν 20χρονη ἱστορία, γιατί εἶναι ἡ ἄμεση συνέχεια τοῦ «οἰκονομισμοῦ» (1895-1902) καί γέννημα τοῦ μενσεβικισμοῦ (1903-1908). Οἱ φιλελευθεροαστικές ρίζες καί τό φιλελευθεροαστικό περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ ρεύματος διαπιστώθηκαν ἀπό τίς ἀποφάσεις (τοῦ 1908 καί τοῦ 1910· δέν ἔχουν ἄδικο οἱ λικβινταριστές πού φοβοῦνται καί νά τίς δημοσιεύσουν ἀκόμη ὁλόκληρες!!). Οἱ φιλελεύθερες ἰδέες τῶν λικβινταριστῶν ἔχουν συνοχή καί ἑνότητα: κάτω ἡ παράνομη δουλιά, κάτω τά κήτη, ὑπέρ τοῦ νόμιμου κόμματος, ἐνάντια στήν «ἀπεργιακή παραφορά», ἐνάντια στίς ἀνώτερες μορφές πάλης κτλ. Ἡ συμπάθεια τῆς φιλελευθεροαστικῆς «κοινωνίας» καί τῶν καντέτων καί τῆς ἀκομμάτιστης (καί τῆς ἐξωκομματικῆς) διανόησης γιά τούς λικβινταριστές εἶναι παλιά καί σταθερή. Ὁ λικβινταρισμός εἶναι ἕνα σοβαρό ρεῦμα, μόνο πού δέν εἶναι μαρξιστικό, δέν εἶναι προλεταριακό, ἀλλά φιλελευθεροαστικό ρεῦμα. Γιά «εἰρήνη» μέ τούς λικβινταριστές μποροῦν νά μιλᾶνε μόνο ἄνθρωποι χωρίς μυαλό.

Πάρτε τώρα ὅλες τίς ἄλλες ὁμαδοῦλες πού θέλουν ἐπίσης νά

εἶναι «ρεύματα». Ἄς τίς ἀπαριθμήσουμε: 1) οἱ βπεριοντοφικοί μ' ἐπικεφαλῆς τόν Ἀλέξινσκι· 2) οἱ ἴδιοι μ' ἐπικεφαλῆς τόν Μπογκντάνοφ· 3) οἱ ἴδιοι μ' ἐπικεφαλῆς τόν Βόινοφ· 4) οἱ πλεχανοφικοί· 5) οἱ «κομματικοί-μπολσεβίκοι» (στήν πράξη συμφιλιωτιστές: ὁ Μάρκ Ζόμερ μέ τούς ἀνθρώπους του)· 6) οἱ τροτσκιστές (δηλ. ὁ Τρότσκι, ἀκόμη καί χωρίς τόν Σεμκόβσκι)· 7) οἱ «καυκάσιοι» (δηλ. ὁ Ἄν χωρίς τόν Καύκασο).

Ἀπαριθμήσαμε τίς ὁμαδοῦλες πού ἀνάφερε ὁ *τύπος*· στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό εἰπώθηκε ὅτι οἱ ὁμαδοῦλες αὐτές θέλουν νά εἶναι *ἰδιαίτερα* «ρεύματα» καί ὁμάδες. Προσπαθήσαμε νά ἀπαριθμήσουμε ὅλες τίς ρωσικές ὁμαδοῦλες, ἀφήνοντας κατά μέρος τίς μή ρωσικές.

Ὅλες αὐτές οἱ ὁμαδοῦλες, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, εἶναι καθαρός τυχοδιωκτισμός.

Γιατί; Ποῦ εἶναι ἡ ἀπόδειξη; θά ρωτήσει ὁ ἀναγνώστης.

Ἀπόδειξη εἶναι ἡ ἱστορία τῆς τελευταίας δεκαετίας (1904-1914), πού εἶναι ἡ πιό πλούσια σέ γεγονότα καί ἡ πιό σημαντική. Οἱ παράγοντες ὅλων τῶν ὁμαδούλων πού ἀναφέραμε ἔδειξαν σ' αὐτά τά δέκα χρόνια τίς πιό ἀνίσχυρες, τίς πιό ἀξιοθρήνητες, τίς πιό γελοῖες ταλαντεύσεις πάνω στά σοβαρά προβλήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης, ἔδειξαν *πλήρη ἀνικανότητα* νά δημιουργήσουν ρεύματα πού νά ἔχουν ρίζες μέσα στίς μάζες.

Ἄς πάρουμε τόν καλύτερο ἀπ' ὅλους, τόν Πλεχάνοφ. Οἱ προσωπικές του ὑπηρεσίες στό παρελθόν εἶναι τεράστιες. Μέσα σέ 20 χρόνια, ἀπό τό 1883 ὥς τό 1903, ἔδοσε ἕνα σωρό ὑπέροχα ἔργα, ἰδιαίτερα ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, τούς μαχιστές καί τούς ναρόντνικους.

Ἀπό τό 1903 ὅμως ὁ Πλεχάνοφ ταλαντεύεται μέ τόν πιό γελοῖο τρόπο στά ζητήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης: 1) τό 1903, τόν Αὔγουστο, εἶναι μπολσεβίκος· 2) τό 1903, τό Νοέμβρη («Ἴσκρα», ἀρ. φύλ. 52), εἶναι ὑπέρ τῆς εἰρήνης μέ τούς «*ὀπορτουνιστές*» μενσεβίκους· 3) τό 1903, τό Δεκέμβρη, εἶναι μενσεβίκος καί μάλιστα φανατικός· 4) τό 1905, τήν ἄνοιξη, ὕστερα ἀπό τή νίκη τῶν μπολσεβίκων, εἶναι ὑπέρ τῆς «ἑνότητας» τῶν «ἀντιμαχόμενων ἀδελφῶν»· 5) ἀπό τά τέλη τοῦ 1905 ὥς τά μέσα τοῦ 1906 εἶναι μενσεβίκος· 6) στά μέσα τοῦ 1906 ἀρχίζει νά ἀπομακρύνεται κάπου-κάπου ἀπό τούς μενσεβίκους καί στό Λονδίνο, τό 1907, τούς κατακρίνει (ὁμολογία τοῦ Τσερεβάνιν) γιά «ὀργανωτικό ἀναρχισμό»· 7) τό 1908 ἔρχεται σέ ρήξη μέ τούς λικβινταριστές· 8) τό 1914, νέα στροφή πρός τούς λικβινταριστές. Ὁ Πλεχάνοφ διακηρύσσει τήν «ἑνότητα» μαζί τους, χωρίς νά εἶναι

σέ θέση νά πεῖ μέ δυό καθαρά λόγια ποιοί εἶναι *οἱ ὅροι* τῆς ἑνότητας. Γιατί ἔγινε δυνατή μέ τόν *κύριο* Πότρεσοφ; Ποῦ βρίσκονται οἱ ἐγγυήσεις γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ὅρου;

Ὕστερα ἀπό τήν πείρα μιᾶς τέτιας δεκαετίας ἐγγυόμαστε ὅτι ὁ Πλεχάνοφ εἶναι σέ θέση νά δόσει λίγες σταγόνες, ὅμως «ρεῦμα» ἐδῶ δέν ὑπάρχει καί δέν θά ὑπάρχει.

Καταλαβαίνουμε πέρα γιά πέρα τούς πραβντιστές πού δημοσίευαν πρόθυμα τά ἄρθρα τοῦ Πλεχάνοφ ἐνάντια στούς λικβινταριστές: μήπως μποροῦσαν οἱ πραβντιστές ν' ἀπορίπτουν ἄρθρα πού ὑπεράσπιζαν πέρα γιά πέρα τίς ἀποφάσεις τοῦ 1908 καί τοῦ 1910 ἐνάντια στούς λικβινταριστές; Ὁ Πλεχάνοφ βάλθηκε τώρα νά ἐπαναλαβαίνει ὕστερα ἀπό τούς λικβινταριστές, ὕστερα ἀπό τόν Μπογκντάνοφ κτλ., τίς φράσεις γιά ἑνότητα «ὅλων τῶν ρευμάτων». Καταδικάζουμε κατηγορηματικά αὐτή τή μέθοδο, πού πρέπει νά καταπολεμηθεῖ ἀμείλικτα.

Πουθενά στόν κόσμο τά ἐργατικά κόμματα δέν ἑνώνουν διανοουμενίστικες ὁμαδοῦλες καί «ρεύματα», ἀλλά ἑνώνουν *τούς ἐργάτες* μέ τόν ὅρο 1) τῆς παραδοχῆς καί τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συγκεκριμένων μαρξιστικῶν ἀποφάσεων πάνω στά ζητήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης· 2) τῆς ὑποταγῆς τῆς μειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν στήν πλειοψηφία τους.

Ἡ ἑνότητα αὐτή, μέ βάση τήν ἀνεπιφύλακτη ἀποκήρυξη τῶν ἀντιπάλων τῆς παράνομης ὀργάνωσης, πραγματοποιήθηκε ἀπό τούς πραβντιστές κατά $^4/_5$ μέσα σέ $2^1/_2$ χρόνια (1912-1914). Ὅσο κι' ἄν οἱ κούφιοι ἄνθρωποι βρίζουν τούς πραβντιστές γιά φραξιονιστές, διασπαστές κτλ., ἀπό τίς φράσεις καί τίς βρισιές αὐτές δέν παύει νά ὑπάρχει τό γεγονός τῆς ἑνότητας τῶν ἐργατῶν...

Ὁ Πλεχάνοφ ἀπειλεῖ τώρα νά καταλύσει αὐτή τήν ἑνότητα τῆς πλειοψηφίας. Ἐμεῖς δηλώνουμε ἤρεμα καί σταθερά στούς ἐργάτες: μήν πιστεύετε στά λόγια, ἐλέγξτε τά λόγια μέ τά γεγονότα καί θά δεῖτε ὅτι τό κάθε βῆμα τῆς κάθε τυχοδιωκτικῆς ὁμαδούλας πού ἀναφέραμε παραπάνω δείχνει ὅλο καί πιό παραστατικά τίς ἀνίσχυρες καί ἀξιοθρήνητες ταλαντεύσεις τους.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 7,
9 τοῦ Ἰούνη 1914
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι»

ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΛΕΤΤΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ

Ποιός ἐργάτης δέν θυμᾶται πόσο θόρυβο ξεσήκωσαν οἱ λικβινταριστές, ὅταν ἐμεῖς σέ εἰδικό φύλλο τῆς ἐφημερίδας μας γνωστοποιήσαμε στούς ἀναγνῶστες τίς τελευταῖες ἀποφάσεις τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν καί εἴπαμε σχετικά μ' αὐτούς: οἱ λεττονοί πλήρωσαν φόρο στό συμφιλιωτισμό, ταυτόχρονα ὅμως κατάφεραν θανάσιμο πλῆγμα στό λικβινταριστικό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου *.

Οἱ λικβινταριστές ἔθεσαν σέ κίνηση ὅ,τι μποροῦσαν γιά ν' ἀμφισβητήσουν αὐτό τό συμπέρασμα. Ὅλη ἡ καπατσωσύνη τοῦ Μάρτοφ, ὅλη... ἡ φιλαλήθεια τοῦ Ντάν, ὅλη ἡ ἐξυπνάδα καί τό λαμπρό φιλολογικό ταλέντο τοῦ Σεμκόβσκι καί τοῦ Ἰόνοφ — ὅλα κινητοποιήθηκαν γι' αὐτό τό σκοπό. Οἱ λικβινταριστές ἤθελαν «ν' ἀποδείξουν» μέ κάθε θυσία ὅτι τάχα τό συνέδριο τῶν λεττονῶν δέν καταδίκασε καθόλου τό λικβινταρισμό, δέν καταφέρθηκε ἐνάντια στό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου κτλ., κτλ. Μέ δυό λόγια: ἐγώ δέν εἶμαι ἐγώ καί τό ἄλογο δέν εἶναι δικό μου.

Πέρασαν ὅμως μόνο 2-3 μῆνες. Στό περιοδικό τῶν ἴδιων τῶν λικβινταριστῶν («Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 4) βρίσκουμε σήμερα ἕνα ἄρθρο τοῦ πιό «ἐπιφανοῦς» λεττονοῦ λικβινταριστῆ, τοῦ κ. Φ. Βάις, πού *ἐπιβεβαιώνει ὁλοκληρωτικά* τήν ἴδια ἐκείνη οὐσιαστική ἐκτίμηση τῶν γεγονότων, πού δόσαμε ἐμεῖς.

Ὁ κ. Βάις εἶναι ὁ πιό ἀδιάλλακτος ἀντίπαλός μας. Περιλούζει μέ τήν πιό δριμεία «κριτική» τούς ρώσους «λενινιστές» καί τήν πλειοψηφία τῶν λεττονῶν. Ἔχει ὅμως τόν ἀνδρισμό νά ἀναγνωρίζει ἀνοιχτά τήν ἥττα του καί ὑπόσχεται ὅτι θά ἐξακολουθήσει νά ἀγωνίζεται γιά τίς λικβινταριστικές του ἀπόψεις. Δέν στριφο-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 22-26, 27-30. *Ἡ Σύντ.*

γυρίζει, δέν πάει νά ξεφύγει, δέν προσπαθεῖ σάν τόν Σεμκόβσκι νά παρουσιάσει τό ἄσπρο μαῦρο καί τό μαῦρο ἄσπρο. Μέ ἕναν τέτιο ἀντίπαλο μπορεῖ ἡ συζήτηση νά παίρνει ὀξύ χαρακτήρα, πάντως ὅμως εἶναι ἄξιος σεβασμοῦ, γιατί δέν καταφεύγει στίς... πανάθλιες μεθόδους τῶν Σεμκόβσκι.

῾Ο κ. Βάις γράφει:

— «Σ' αὐτό (στό συνέδριο) ἐπικράτησε, εἶναι ἀλήθεια μέ πλειοψηφία μόνο μιᾶς καί σέ μερικά ζητήματα δυό ψήφων, ἐκεῖνο τό ρεῦμα τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν πού συμπαθοῦν... τό «λενινιστικό ὅμιλο».

— Τό IV Συνέδριο τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν σημαίνει προσπάθεια ἐπιστροφῆς στήν παλιά ... μπολσεβίκικη ἰδεολογία.

—῾Η ἀπόφαση γιά τήν (κοινοβουλευτική) ὁμάδα πάρθηκε ὁμόφωνα. ῾Η ἀπόφαση αὐτή ἀποτελεῖ μιά μεγάλη παραχώρηση *ἀπό μέρους τῆς μειοψηφίας* τοῦ συνεδρίου (δηλ. παραχώρηση στούς «λενινιστές»).

—῾Ο λενινιστικός ὅμιλος θά μπορεῖ νά ὑπολογίζει στήν ἐπίσημη ὑποστήριξη τῶν λεττονῶν» κτλ.

῾Ο συντάκτης προσθέτει λαθεμένα ὅτι «ἡ μειοψηφία κατάφερε νά χαλάσει λίγο τό λενινιστικό θρίαμβο», ἀποκαλεῖ (πολύ σωστά!) «περίεργες» τίς παραχωρήσεις πού ἔκανε ἡ πλειοψηφία στούς συμφιλιωτιστές.

Πάντως ὅμως ἀναγνωρίζει καθαρά καί ἀπερίφραστα τό γεγονός ὅτι βασική κατεύθυνση τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ «πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό», ὅτι τό συνέδριο στά κυριότερα ζητήματα ἀκολούθησε τούς πραβντιστές.

᾿Επαναλαβαίνεται ἡ παλιά ἱστορία. Οἱ λικβινταριστές θά θορυβήσουν 2-3 μῆνες καί μετά θά ἀναγκαστοῦν νά ἀναγνωρίσουν μόνοι τους ὅτι ἐμεῖς ἀκριβῶς ἐκθέσαμε σωστά τά γεγονότα.

῞Ως ποῦ φτάνουν κάποτε οἱ λικβινταριστές στήν τάση τους «νά ἐξηγήσουν» τίς δυσάρεστες γι' αὐτούς κομματικές ἀποφάσεις, φαίνεται ἀπό τά παρακάτω. ῞Οπως εἶναι γνωστό, τό Δεκέμβρη τοῦ 1908 ἡ πανρωσική σύσκεψη τῶν μαρξιστῶν *εἶχε ἀπορίψει* τήν ἕνωση μέ τό κόμμα τοῦ Γιαγγέλο (ΠΠΣ). Αὐτό ἔγινε μέ τόν πιό χτυπητό τρόπο: ἡ σύσκεψη πέρασε στήν ἡμερήσια διάταξη, ἀφήνοντας κατά μέρος τήν πρόταση γιά ἕνωση μέ τό μή σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τοῦ βουλευτῆ Γιαγγέλο. Οἱ λεττονοί στό συνέδριό τους, τό 1914, ἐγκρίνανε ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ 1908 καί ἔτσι εἶπαν ὅτι καταδικάζουν τήν εἰσδοχή στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τοῦ μή σοσιαλδημοκράτη Γιαγγέλο. ῾Η ἀπόφαση αὐτή εἶναι πολύ δυσάρεστη γιά τούς λικβινταριστές.

Καί τί ἔγινε; Στήν ἐφημερίδα τῶν ἑβραίων λικβινταριστῶν «Τσάιτ» ἡ ἀπόφαση αὐτή «ἐξηγεῖται» μέ τόν παρακάτω τρόπο:

— «Τί σημαίνει πέρασμα στήν ἡμερήσια διάταξη; Σημαίνει ὅτι ἡ συνέλευση δέν θέλει νά βάλει σέ ψηφοφορία τήν πρόταση, δέν θέλει οὔτε νά τήν ἀπορίψει, οὔτε νά τή δεχτεῖ. Τότε περνᾶνε στό ἑπόμενο θέμα. Ἡ συνέλευση τοῦ 1908 ἄφησε ἁπλῶς ἀνοιχτό (!!) τό ζήτημα τῆς ἕνωσης μέ τό ρεῦμα τοῦ Γιαγγέλο» («Τσάιτ», ἀρ. φύλ. 17).

Μήπως μιά τέτια «ἐξήγηση» τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων δέν εἶναι ἀποκορύφωμα... αὐθαιρεσίας;

Ὅταν ἀπορίφθηκε ἡ πρόταση τῶν λικβινταριστῶν γιά ἕνωση μέ τό ρεῦμα τοῦ Γιαγγέλο, ὁ Φ. Ντάν ἔγραψε τό 1908 στήν ἐπίσημη ἔντυπη ἔκθεσή του:

— «Μέ πρόταση τῆς πολωνικῆς ἀντιπροσωπείας (τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν) ἡ συνδιάσκεψη δέν θέλησε οὔτε κάν νά συζητήσει τήν ἀπόφασή μας, τήν παραμέρισε καί πέρασε στήν ἡμερήσια διάταξη. Σ᾿ αὐτό τό μικρό γεγονός ἡ ἀδιαλλαξία τοῦ ὁμίλου καί ἡ νοοτροπία τοῦ ὁμίλου ἔφτασαν, ὅπως φαίνεται, στό ἀποκορύφωμά τους» (Ἔκθεση τοῦ Φ. Ντάν, σελ. 45).

Γι᾿ αὐτό ἀκριβῶς ἔβριζε ὁ Φ. Ντάν, γιατί ἤξερε ὅτι τό πέρασμα στήν ἡμερήσια διάταξη ἀποτελεῖ *τήν πιό κατηγορηματική* ἄρνηση τῆς ἕνωσης μέ τό μή σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τοῦ Γιαγγέλο. Καί τώρα αὐτή τήν πιό κατηγορηματική ἄρνηση μᾶς τήν «ἐξηγοῦν» μέ τήν ἔννοια ὅτι τό ζήτημα «ἔμεινε ἀνοιχτό» καί ὅτι ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νά τό λύσει μέ τό δικό του τρόπο! Ὁ ἐμπαιγμός τῶν μαρξιστικῶν ἀποφάσεων ἔφτασε στό ἀπροχώρητο.

Ὅσο κι᾿ ἄν στριφογυρίζουν οἱ λικβινταριστές, ἡ ζωή ἐπιβάλλει τό δικό της. Ἡ ζωή εἶναι ὑπέρ τῆς μαρξιστικῆς γραμμῆς. Τά γεγονότα μέσα στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας τό ἐπιβεβαιώνουν αὐτό ἐξίσου παραστατικά, ὅπως καί ὅλη ἡ πορεία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος σ᾿ ὅλη τή Ρωσία.

«Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 7,
9 τοῦ Ἰούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Ραμπότσι»

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Ο ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Γιά τούς συνειδητούς ἐργάτες δέν ὑπάρχει πιό σπουδαῖο καθῆκον ἀπό τόν *νά κατανοήσουν τή σημασία* τοῦ κινήματός τους καί *νά τό γνωρίσουν μέ ἀκρίβεια.* Ἡ μοναδική — μά καί ταυτόχρονα ἀκατανίκητη — πηγή δύναμης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος εἶναι *ἡ συνειδητότητα* τῶν ἐργατῶν καί τό πλάτος τοῦ ἀγώνα τους, δηλ. ἡ συμμετοχή τῆς *μάζας* τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν σ' αὐτό.

Ὁ μαρξιστικός τύπος τῆς Πετρούπολης, πού ὑπάρχει ἀπό χρόνια, δίνει ἕνα μοναδικό, ὑπέροχο, ἀναντικατάστατο ὑλικό πού μπορεῖ νά τό ἐλέγξει ὁ καθένας, ὑλικό γιά τό πλάτος τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί γιά τίς διάφορες τάσεις πού ἐπικρατοῦν μέσα σ' αὐτό. Μόνο ἄνθρωποι πού θέλουν νά κρύψουν τήν ἀλήθεια μποροῦν νά ἀγνοοῦν αὐτό τό ὑλικό, ὅπως κάνουν οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ λικβινταριστές.

Ὁ σ. Β.Α.Τ. ἔχει ἐπεξεργαστεῖ πλήρη στοιχεῖα γιά τούς ἐράνους ὑπέρ τῶν ἐφημερίδων τῶν «πραβντιστῶν» (μαρξιστῶν) καί τῶν λικβινταριστῶν στήν Πετρούπολη ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη τοῦ 1914. Δημοσιεύουμε αὐτούσιο τόν πίνακα πού κατάρτισε, ὅμως στό κείμενο τοῦ ἄρθρου θά παραθέσουμε κάπου-κάπου στοιχεῖα σέ στρογγυλούς ἀριθμούς, ὥστε νά μή δυσκολέψουμε πολύ τόν ἀναγνώστη μέ τούς ἀριθμούς.

Νά ὁ πίνακας τοῦ σ. Β. Α. Τ. [Βλ. σελ. 228-229. *Ἡ Σύντ.*].

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα θά σταθοῦμε στά στοιχεῖα γιά τόν *ἀριθμό* τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων. Τά στοιχεῖα αὐτά ἀναφέρονται σ' ὅλο τό διάστημα πού ὑπάρχουν οἱ ἐφημερίδες τῶν «πραβντιστῶν» καί τῶν «λικβινταριστῶν». Ὁ ἀριθμός τῶν *ἐργατικῶν* ὁμάδων ἦταν:

	Ἐφημ. τῶν πραβντ.	Ἐφημ. τῶν λικβινταρ.
Σ' ὅλο τό 1912	620	89
Σ' ὅλο τό 1913	2 181	661
Τό 1914 ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη	2 873	671
Σύνολο	5 674	1 421

Εἰσφορές γιά τίς ἐφημερίδες τῶν μαρξιστῶν («πραβντι
ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη

Ἀπό ποῦ προέρχονται οἱ ἔρανοι	Πετρούπολη						Μό		
	Πραβντιστές			Λικβινταρ.			Πραβντιστές		
	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.
Ομάδες ἐργατῶν	*2 024*	*13 943*	*24*	*308*	*2 231*	*98*	*130*	*865*	—
Συνολικά ἀπό μή ἐργάτες	*325*	*1 256*	*92*	*165*	*1 799*	*40*	*46*	*265*	*51*
Ἀναλυτικά:									
Ὁμάδες μαθητῶν καί νεολαίας	26	369	49	19	292	13	8	119	30
Ὁμάδες «ὀπαδῶν». φίλων κλπ.	8	164	—	14	429	25	6	42	10
Ἄλλες ὁμάδες	2	8	—	6	72	60	1	2	—
Διάφορα πρόσωπα	281	650	96	120	966	70	29	63	61
Δέν ἀναφέρεται ἀπό ποῦ......	8	64	47		38	72	2	33	50
Ἀπό τό ἐξωτερικό	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολο	*2 349*	*15 200*	*16*	*473*	*4 031*	*83*	*176*	*1 125*	*51*

Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ὁμάδων εἶναι 7 095. Φυσικά ὑπάρχουν ὁμάδες πού ἔκαναν ἐπανειλημμένα ἐράνους, γιά τόν ἀριθμό ὅμως αὐτῶν τῶν ὁμάδων δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα.

Βλέπουμε ὅτι τούς λικβινταριστές τούς συμπαθεῖ *μόνο* τό $^1/_5$ (ἕνα πέμπτο) τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων! Ὁ «πραβντισμός», οἱ ἀποφάσεις τῶν πραβντιστῶν, ἡ τακτική τῶν πραβντιστῶν ἔχουν *συνενώσει* μέσα σέ $2^1/_2$ χρόνια τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Τό γεγονός αὐτό τῆς ἑνότητας τῶν ἐργατῶν εἶναι ὠφέλιμο νά τό ἀντιπαραβάλουμε μέ τίς φράσεις γιά «ἑνότητα» ἀπό μέρους τῶν διαφόρων μικροομάδων τῶν διανοουμένων «βπεριοντοφικῶν», «πλεχανοφικῶν,» «τροτσκιστῶν» κτλ. κτλ.

Ἄν συγκρίνουμε τά στοιχεῖα γιά τό 1913 καί τό 1914 (τά στοιχεῖα γιά τό 1912 δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν, γιατί ἡ «Πράβντα» βγῆκε τόν Ἀπρίλη, ἐνῶ ἡ «Λούτς» πέντε μῆνες ἀργότερα), θά δοῦμε ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν πραβντιστικῶν ὁμάδων αὐξήθηκε κατά 692, *δηλ. κατά 31,7 %*, ἐνῶ ὁ ἀριθμός τῶν λικβινταριστικῶν ὁμάδων κατά *10, δηλ. κατά 1,5 %*. Συνεπῶς, οἱ ἐργάτες, πού εἶναι πρόθυμοι νά ὑποστηρίξουν τίς ἐφημερίδες τῶν πραβντιστῶν, αὐξή-

στῶν) καί τῶν λικβινταριστῶν στήν Πετρούπολη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914

σχα			Ἐπαρχία						Σύνολο					
Λικβινταρ.			Πραβντ.			Λικβινταρ.			Πραβντ.			Λικβινταρ.		
Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.	Ἀριθμός ἐργατῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε Ρ.	Κ.
25	*263*	*52*	*719*	*4 125*	*86*	*338*	*2 800*	*62*	*2 873*	*18 934*	*10*	*671*	*5 296*	*12*
24	*1 137*	*30*	*332*	*1 082*	*79*	*230*	*2 113*	*90*	*713*	*2 650*	*01*	*453*	*6 759*	*77*
3	21	—	20	162	13	23	317	09	54	650	92	45	630	22
5	892	—	28	252	72	35	1 129	35	42	458	82	54	2 450	60
—	—	—	30	115	29	24	113	52	33	125	29	30	186	12
14	197	80	221	332	05	132	443	80	531	1 046	62	266	1 608	32
2	26	50	33	220	60	16	110	14	43	318	57	24	175	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	49	79	34	1 709	17
49	*1 400*	*82*	*1 051*	*5 208*	*65*	*568*	*4 914*	*52*	*3 586*	*21 584*	*11*	*1 124*	*12 154*	*89*

θηκαν *κατά 20 φορές πιό γρήγορα* ἀπό τούς ἐργάτες πού εἶναι πρόθυμοι νά ὑποστηρίξουν τίς ἐφημερίδες τῶν λικβινταριστῶν.

Ἄς δοῦμε τήν κατανομή τῶν ἐργατῶν καί τῶν δυό κατευθύνσεων σ' ὅλη τή Ρωσία:

	Ποσοστό τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων	
	Πραβντιστικές	Λικβινταριστικές
Στήν Πετρούπολη	86 %	14 %
» Μόσχα	83 %	17 %
» ἐπαρχία	68 %	32 %

Τό συμπέρασμα εἶναι ξεκάθαρο: ὅσο πιό ἀναπτυγμένες εἶναι οἱ ἐργατικές μάζες, ὅσο πιό ὑψηλή εἶναι ἡ συνειδητότητα καί ἡ πολιτική δραστηριότητά τους, *τόσο πιό μεγάλη* εἶναι ἡ ὑπεροχή τῶν πραβντιστῶν μέσα στούς ἐργάτες. Στήν Πετρούπολη οἱ λικβινταριστές ἐκτοπίστηκαν σχεδόν ὁλοκληρωτικά (εἶναι 14 στούς 100)· ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά κρατοῦνται κάπως στήν ἐπαρχία (32 στούς 100), ὅπου οἱ μάζες καταλαβαίνουν λιγότερο ἀπό πολιτική.

Εἶναι ἐξαιρετικά διδακτικό νά σημειώσουμε ὅτι τά στοιχεῖα ἀπό μιά ἐντελῶς ἄλλη πηγή καί συγκεκριμένα: τά στοιχεῖα γιά

τή σύνθεση τῶν πληρεξουσίων τῶν ἐργατῶν στίς ἐκλογές γιά τά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, μοιάζουν καταπληκτικά μέ τά στοιχεῖα γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες. Στίς ἐκλογές τῆς πρωτεύουσας ὑπῆρχαν 37 πληρεξούσιοι τῶν πραβντιστῶν καί 7 τῶν λικβινταριστῶν, δηλ. 84 % καί 16 %. Στό συνολικό ἀριθμό τῶν πληρεξουσίων οἱ πραβντιστές ἀποτελοῦσαν τά 70 % (37 ἀπό 53) καί στίς ἐκλογές γιά τό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων *ὅλης τῆς Ρωσίας* 47 ἀπό 57, δηλ. τά 82 %. Οἱ λικβινταριστές, οἱ ἀκομματικοί καί οἱ ναρόντνικοι ἀποτελοῦν μιά μικρή μειοψηφία τῶν ἐργατῶν, πού παραμένουν ἀκόμη κάτω ἀπό τήν ἀστική ἐπιροή.

Παρακάτω. Εἶναι ἐνδιαφέροντα τά ἑξῆς στοιχεῖα γιά τό μέσο ποσό τῶν εἰσφορῶν στίς ἐργατικές ὁμάδες:

	Μέσο ποσό εἰσφορᾶς στίς ἐργατικές ὁμάδες	
	Πραβντιστικές	Λικβινταριστικές
Στήν Πετρούπολη	6 ρούβλ. 88 καπ.	7 ρούβλ. 24 καπ.
» Μόσχα ...	6 » 65 »	10 » 54 »
» ἐπαρχία ...	5 » 74 »	8 » 28 »
Σ' ὅλη τή Ρωσία..	6 » 58 »	7 » 89 »

Οἱ ὁμάδες τῶν πραβντιστῶν μᾶς δείχνουν ἕνα φυσικό, κατανοητό, ὁμαλό, μποροῦμε νά ποῦμε, φαινόμενο: ἀνάλογα μέ τό βαθμό τῆς αὔξησης τοῦ μέσου μισθοῦ ἐργασίας τῶν ἐργατικῶν μαζῶν αὐξάνει καί ὁ μέσος ὅρος τῶν εἰσφορῶν τῆς μέσης ἐργατικῆς ὁμάδας.

Ἀντίθετα, στούς λικβινταριστές, ἐκτός ἀπό τό ξεχωριστό ἅλμα τῶν ὁμάδων τῆς Μόσχας (ὅλες-ὅλες εἶναι 25!), βλέπουμε ὅτι *μεγαλύτερη* εἶναι ἡ εἰσφορά τῶν ἐπαρχιακῶν ὁμάδων σέ σύγκριση μέ τίς ὁμάδες τῆς Πετρούπολης!!! Πῶς μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ αὐτό τό παράξενο φαινόμενο;

Ἀξιόπιστη ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα μπορεῖ νά δόσει μόνο μιά πολύ λεπτομερειακή ἐπεξεργασία τῶν στοιχείων, πράγμα πού ἀπαιτεῖ πολλή δουλιά. Ἡ ὑποθετική μας ἀπάντηση εἶναι ἡ παρακάτω: οἱ λικβινταριστές συνενώνουν μιά μειοψηφία τῶν καλύτερα ἀμοιβόμενων ἐργατῶν ὁρισμένων στρωμάτων τῆς βιομηχανίας. Σ' ὅλο τόν κόσμο εἶναι παρατηρημένο ὅτι οἱ ἐργάτες αὐτοί ἀκολουθοῦν πιό σταθερά ἀπ' ὅλους τίς φιλελεύθερες καί τίς ὀπορτουνιστικές ἰδέες. Σέ μᾶς, στήν Πετρούπολη, περισσότερο καιρό ἀπ' ὅλους ἀνέχθηκαν τούς λικβινταριστές οἱ τυπογράφοι καί μόνο στίς τελευταῖες ἐκλογές τοῦ συνδικάτου τους, στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη 1914, οἱ πραβντιστές κέρδισαν τίς μισές θέ-

σεις στό ψηφοδέλτιο τῶν τακτικῶν μελῶν τῆς διοίκησης καί τήν πλειοψηφία στό ψηφοδέλτιο τῶν ἀναπληρωματικῶν μελῶν της. Καί οἱ τυπογράφοι σ' ὅλες τίς χῶρες κλίνουν περισσότερο πρός τόν ὀπορτουνισμό καί ὁρισμένες κατηγορίες ἀπ' αὐτούς πληρώνονται πάρα πολύ καλά.

Ἄν τό συμπέρασμά μας ὅτι μιά μειοψηφία τῆς ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας συμπαθεῖ τούς λικβινταριστές εἶναι ἁπλῶς ὑπόθεση, δέν εἶναι καθόλου ὑπόθεση ὁσοναφορᾶ τά διάφορα *ξεχωριστά ἄτομα*. *Πάνω ἀπό τό μισό* τῶν εἰσφορῶν πού δέν προέρχονται ἀπό ἐργάτες τό ἀποτελοῦν εἰσφορές ἀπό διάφορα ξεχωριστά ἄτομα (531 ἀπό τούς 713 σέ μᾶς, 266 ἀπό τούς 453 στούς λικβινταριστές). Τό μέσο ποσό αὐτῶν τῶν εἰσφορῶν σέ μᾶς εἶναι 1 ρούβλι καί 97 καπίκια καί στούς λικβινταριστές *6 ρούβλια καί 05 καπίκια!!*

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι στήν πρώτη περίπτωση πρόκειται γιά κατώτερους ὑπαλλήλους, ἰδιωτικούς καί δημόσιους κ.ἄ. μικροαστικά στοιχεῖα μισοπρολεταριακοῦ χαρακτήρα. Οἱ λικβινταριστές, ἀντίθετα, βλέπουμε ὅτι ἔχουν πλούσιους φίλους ἀπό τήν ἀστική τάξη.

Οἱ πλούσιοι αὐτοί φίλοι ἀπό τήν ἀστική τάξη προβάλλουν ἀκόμη πιό καθαρά μπροστά μας μέ τή μορφή «ὁμάδων ἀπό ὀπαδούς, φίλους κτλ.». Οἱ ὁμάδες αὐτές μᾶς ἔδοσαν 458 ρούβλια καί 82 καπ., δηλ. τά 2 % τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν, τή στιγμή πού ὁ μέσος ὅρος τοῦ ποσοῦ πού συγκέντρωσε ἡ κάθε ὁμάδα εἶναι 10 ρούβλια καί 92 καπίκια, συνολικά 1½ φορά περισσότερο ἀπό τό μέσο ὅρο τοῦ ποσοῦ πού συγκέντρωσε μιά ἐργατική ὁμάδα. Στούς λικβινταριστές, ἀντίθετα, οἱ ὁμάδες πού ἐξετάζουμε ἔχουν δόσει 2 450 ρούβλια καί 60 καπ., δηλ. *πάνω* ἀπό τά 20 % τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν καί ὁ μέσος ὅρος τοῦ ποσοῦ πού συγκέντρωσε κάθε ὁμάδα ἰσοῦται μέ *45 ρούβλια καί 39 καπ.*, δηλ. εἶναι *ἕξι φορές* περισσότερο ἀπό τό μέσο ὅρο τοῦ ποσοῦ πού συγκέντρωσε μιά ἐργατική ὁμάδα!!

Προσθέτουμε ἐδῶ τό ἐξωτερικό, ὅπου κύρια πηγή τῶν ἐράνων σέ χρῆμα εἶναι οἱ ἀστοί φοιτητές. Τό ἐξωτερικό μᾶς ἔδοσε 49 ρούβλια καί 79 καπ., δηλ. λιγότερο ἀπό ¼ %· στούς λικβινταριστές 1 709 ρούβλια καί 17 καπ., δηλ. *14* %.

Ἄν πάρουμε μαζί τά διάφορα ξεχωριστά ἄτομα, «τούς ὀπαδούς, τούς φίλους» καί τό ἐξωτερικό, ἔχουμε σύνολο εἰσφορῶν ἀπ' αὐτές τίς πηγές:

Γιά τούς πραβντιστές 1 555 ρούβλια καί 23 καπ., δηλ. τά *7* % ὅλου τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν.

Γιά τούς λικβινταριστές 5 768 ρούβλια καί 09 καπ., δηλ. τά *48* % ὅλου τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν.

Σέ μᾶς ἡ πηγή αὐτή δίνει λιγότερο ἀπό τό $^1/_{10}$ σέ σύγκριση μέ τίς ἐργατικές ὁμάδες (18 934 ρούβλια). Στούς λικβινταριστές δίνει *περισσότερα* ἀπ' ὅσα δίνουν οἱ ἐργατικές ὁμάδες (5 296 ρούβλια)!!

Τό συμπέρασμα εἶναι ξεκάθαρο: ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν *δέν* εἶναι ἐργατική ἐφημερίδα, ἀλλά *ἀστική* ἐφημερίδα. Συντηρεῖται κυρίως μέ χρήματα τῶν *πλούσιων φίλων πού ἀνήκουν στήν ἀστική τάξη.*

Στήν πραγματικότητα ἡ ἐξάρτηση τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη εἶναι πολύ μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι δείχνουν τά στοιχεῖα μας. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι οἱ ἐφημερίδες τῶν πραβντιστῶν δημοσίευσαν *ἐπανειλημμένα* τούς οἰκονομικούς τους ἀπολογισμούς γιά κοινή ἐνημέρωση. Ἀπό τούς ἀπολογισμούς αὐτούς φάνηκε ὅτι ἡ ἐφημερίδα, ὅταν προσθέτει στά ἔσοδα καί τίς εἰσφορές καλύπτει τά ἔξοδά της. Μέ τιράζ 40 000 (μέσος ὅρος γιά τό Μάη τοῦ 1914) τό πράγμα ἐξηγεῖται, παρά τίς κατασχέσεις καί τίς λιγοστές ἀγγελίες. Οἱ λικβινταριστές, ἀντίθετα, *μόνο μιά φορά* δημοσίευσαν (στή «Λούτς», ἀρ. φύλ. 101) τόν ἀπολογισμό τους, πού παρουσίαζε 4 000 ρούβλια ἔλλειμμα καί κατόπιν ἀκολούθησαν τή γενική ἀστική συνήθεια νά μή δημοσιεύουν ἀπολογισμούς. Μέ 15 000 τιράζ τῆς ἐφημερίδας τους τό ἔλλειμμα εἶναι ἀναπόφευκτο κι' ὅπως φαίνεται τό καλύπτουν, ξανά καί ξανά, οἱ πλούσιοι φίλοι ἀπό τήν ἀστική τάξη.

Οἱ φιλελεύθεροι ἐργατικοί πολιτικοί ἀγαποῦν νά κάνουν ὑπαινιγμούς γιά «*νόμιμο* ἐργατικό κόμμα», δέν θέλουν ὅμως *ν' ἀποκαλύψουν* στούς πραγματικούς ἐργάτες τήν πραγματική ἐξάρτησή τους ἀπό τήν ἀστική τάξη! Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι ἐμεῖς, οἱ παράνομοι, νά διδάξουμε στούς λικβινταριστές φιλελεύθερους πόσο ὠφέλιμοι εἶναι οἱ ἀνοιχτοί ἀπολογισμοί...

Γενικά, ἡ ἀναλογία τῶν εἰσφορῶν πού προέρχονται ἀπό ἐργάτες καί μή ἐργάτες εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ἀναλογοῦν ἀπό εἰσφορές:	Σέ κάθε ρούβλι ἀπό εἰσφορές γιά τήν ἐφημερίδα τῶν πραβντιστῶν	τῶν λικβινταριστῶν
Ἀπό ἐργάτες	87 καπίκια	44 καπίκια
Ἀπό *μή* ἐργάτες	13 καπίκια	55 καπίκια
Σύνολο	1 ρ. 00 καπίκια	1 ρ. 00 καπίκια

Οἱ πραβντιστές χρησιμοποιοῦν σέ ἀναλογία $^1/_7$ τή βοήθεια τῆς ἀστικῆς τάξης κι' ὅπως εἴδαμε ἡ βοήθεια αὐτή προέρχεται

ἀπό τά πιό δημοκρατικά καί λιγότερο εὐκατάστατα στρώματά της. Ἡ ἐπιχείρηση τῶν λικβινταριστῶν εἶναι *κυρίως* ἀστική ἐπιχείρηση, πού τήν ἀκολουθεῖ ἀκόμη μιά μειοψηφία ἐργατῶν.

Τά στοιχεῖα γιά τίς πηγές τῶν εἰσφορῶν μᾶς δείχνουν καί τήν ταξική θέση τῶν ἀναγνωστῶν-ἀγοραστῶν τῆς ἐφημερίδας.

Οἱ προαιρετικές εἰσφορές προέρχονται μόνο ἀπό τακτικούς ἀναγνῶστες, πού περισσότερο συνειδητά συμπαθοῦν τήν κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας. Καί μέ τή σειρά της ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας «προσαρμόζεται» θέλοντας καί μή στό «μέ μεγαλύτερη ἐπίδραση» στρῶμα τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τῆς ἐφημερίδας.

Τά συμπεράσματα πού βγαίνουν ἀπό τά στοιχεῖα μας εἶναι, πρῶτο, θεωρητικά, δηλ. πού χρησιμεύουν γιά νά γνωρίσει ἡ ἐργατική τάξη τούς ὅρους τοῦ κινήματός της· δεύτερο, πρακτικά, πού κάνουν ἄμεσες ὑποδείξεις γιά τή δουλιά μας.

Λένε κάποτε ὅτι στή Ρωσία ὑπάρχει δυό εἰδῶν ἐργατικός τύπος. Τελευταῖα τό ἐπανέλαβε ἀκόμη καί ὁ Πλεχάνοφ. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι σωστό. Αὐτοί πού τό λένε δείχνουν ἤ τήν πλήρη ἀμάθειά τους, ἤ τήν κρυφή τους ἐπιθυμία νά βοηθήσουν τούς λικβινταριστές νά διοχετεύουν τήν ἀστική ἐπιροή στούς ἐργάτες. Οἱ κομματικές ἀποφάσεις ἀπό πολύ καιρό καί ἐπανειλημμένα (λόγου χάρη, τό 1908 καί τό 1910) τόνισαν συγκεκριμένα, καθαρά καί ἀνοιχτά τόν ἀστικό χαρακτήρα τοῦ λικβινταρισμοῦ. Ἡ ἀλήθεια αὐτή ἐξηγήθηκε ἑκατοντάδες φορές στά ἄρθρα τοῦ μαρξιστικοῦ τύπου.

Ἡ πείρα τῆς καθημερινῆς ἐφημερίδας πού ἀπευθύνεται ἀνοιχτά πρός τίς μάζες ἔπρεπε ἀναπόφευκτα *ν' ἀποκαλύψει* τόν πραγματικό *ταξικό* χαρακτήρα *τοῦ ρεύματος* τῶν λικβινταριστῶν. Ἡ πείρα τόν ἀποκάλυψε. Ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν ἀποδείχτηκε στήν πράξη ἀστική ἐπιχείρηση, πού ἀκολουθεῖται ἀπό μιά μειοψηφία ἐργατῶν.

Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἄς μή ξεχνᾶμε ὅτι ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν ὥς τήν ἄνοιξη σχεδόν τοῦ 1914 ἦταν ὄργανο τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Ἀπό τό συνασπισμό αὐτό ἀποχώρησαν τώρα μόλις οἱ λεττονοί, ἀπό τούς λικβινταριστές ἔφυγαν καί φεύγουν ὁ Τρότσκι, ὁ Ἔμ-Ἔλ, ὁ Ἄν, ὁ Μπουριάνοφ, ὁ Ἐγκόροφ· ὁ συνασπισμός ἐξακολουθεῖ νά ἀποσυντίθεται. Τό ἄμεσο μέλλον θά ἀποκαλύψει ἀκόμη πιό καθαρά καί τόν ἀστικό χαρακτήρα τοῦ λικβινταριστικοῦ *ρεύματος* καί τή στειρότητα τῶν *μικροομάδων* τῶν διανοουμένων: βπεριοντοφικῶν, πλεχανοφικῶν, τροτσκιστῶν κτλ.

Τά πρακτικά συμπεράσματα μποροῦν νά συνοψιστοῦν στά ἑξῆς σημεῖα:

1) Ὁ ἀριθμός: 5 674 ἐργατικές ὁμάδες πού συνένωσαν οἱ πραβντιστές σέ λιγότερο ἀπό 2½ χρόνια εἶναι ἀρκετά σημαντικός μέσα στίς δύσκολες συνθῆκες τῆς Ρωσίας. Αὐτό ὅμως εἶναι μόνο ἡ ἀρχή. Μᾶς χρειάζονται ὄχι χιλιάδες, ἀλλά δεκάδες χιλιάδες ἐργατικές ὁμάδες. Τή δουλιά πρέπει νά τή δεκαπλασιάσουμε. Τά 10 ρούβλια πού μαζεύτηκαν καπίκι-καπίκι ἀπό ἑκατοντάδες ἐργάτες εἶναι πιό σπουδαῖα καί πιό πολύτιμα — καί ἀπό ἰδεολογική καί ἀπό ὀργανωτική ἄποψη — ἀπό τά 100 ρούβλια πού δίνουν οἱ πλούσιοι φίλοι ἀπό τήν ἀστική τάξη. Ἀκόμη καί ἀπό οἰκονομική ἄποψη ἡ πείρα θά μᾶς ἀναγκάσει νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι μέ τά καπίκια τῶν ἐργατῶν μπορεῖ νά σταθεῖ μιά στέρεη ἐργατική ἐφημερίδα, ἐνῶ μέ τά ρούβλια τῶν ἀστῶν δέν μπορεῖ. Ἡ ἐπιχείρηση τῶν λικβινταριστῶν εἶναι σαπουνόφουσκα πού πρέπει νά σπάσει καί θά σπάσει.

2) Ἰδιαίτερη καθυστέρηση παρουσιάζει σέ μᾶς ἡ ἐπαρχία, ὅπου τούς λικβινταριστές τούς ἀκολουθοῦν ὁλόκληρα 32 % τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων!! Κάθε συνειδητός ἐργάτης πρέπει νά ἐντείνει ὅλες τίς προσπάθειές του γιά νά τεθεῖ τέρμα σ' αὐτό τό θλιβερό κι' ἐπαίσχυντο φαινόμενο. Πρέπει νά ρίξουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας στήν ἐπαρχία.

3) Οἱ ἐργάτες γῆς, ὅπως φαίνεται, σχεδόν δέν ἐπηρεάστηκαν ἀκόμη καθόλου ἀπό τό κίνημα. Ὅσο δύσκολη κι' ἄν εἶναι ἐδῶ ἡ δουλιά, πρέπει νά τή διεξάγουμε μέ τόν πιό σταθερό κι' ἐπίμονο τρόπο.

4) Ὅπως ἡ μάνα περιποιεῖται στοργικά τό ἄρρωστο παιδί της καί τό τρέφει καλύτερα, ἔτσι κι' οἱ συνειδητοί ἐργάτες πρέπει νά περιποιοῦνται πιό στοργικά τίς περιοχές καί τά ἐργοστάσια, ὅπου οἱ ἐργάτες εἶναι ἐπηρεασμένοι ἀπό τό μίασμα τοῦ λικβινταρισμοῦ. Ἡ ἀρρώστια αὐτή, πού προέρχεται ἀπό τήν ἀστική τάξη, εἶναι ἀναπόφευκτη γιά ἕνα νεαρό ἐργατικό κίνημα, μέ μιά σωστή ὅμως περιποίηση καί ἐπίμονη θεραπεία περνάει χωρίς ν' ἀφήσει στούς ἐργάτες πολύ βλαβερά ἴχνη γιά ὅλη τους τή ζωή. Νά τροφοδοτοῦμε μέ περισσότερο ζῆλο τούς ἀρρώστους ἐργάτες μέ μαρξιστική φιλολογία — νά ἐξηγοῦμε πιό φροντισμένα κι' ἐκλαϊκευμένα τήν ἱστορία καί τήν τακτική τοῦ κόμματος, τό νόημα τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων γιά τόν ἀστικό χαρακτήρα τοῦ λικβινταρισμοῦ — νά ἀναλύουμε πιό διεξοδικά τήν ἀπόλυτη ἀνάγκη τῆς προλεταριακῆς ἑνότητας, δηλαδή τῆς ὑποταγῆς

τῆς μειοψηφίας τῶν ἐργατῶν στήν πλειοψηφία, δηλαδή τῆς ὑποταγῆς τοῦ ἑνός πέμπτου στά τέσσερα πέμπτα τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καθήκοντά μας.

Δημοσιεύτηκε στίς 13 καί 14
τοῦ 'Ιούνη 1914 στήν ἐφημερίδα
«Τρουντοβάγια Πράβντα»,
ἀρ. φύλ. 14 καί 15·
τόν 'Ιούλη τοῦ 1914 στή Συλλογή:
«Μαρξισμός καί λικβινταρισμός»
μέρος II, ἔκδ. «Πριμπόι», Πετρούπολη
'Υπογραφή: Β. 'Ι λ ί ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς Συλλογῆς
πού παραβλήθηκε
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ

Οἱ μαρξιστές ἔχουν κιόλας τονίσει ἐπανειλημμένα τή σημασία τοῦ ζητήματος τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας (δηλ. τῆς ἀγοραπωλησίας καί τῆς ὑποθήκευσης) τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν. Ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό τό ἐξαιρετικά ζωτικό καί πρακτικό ζήτημα φαίνεται πιό παραστατικά ὁ μικροαστισμός κι' ἀκόμη ἡ *ἀνοιχτή ἀντιδραστικότητα* τῶν ναρόντνικών μας.

Ὅλοι οἱ ναρόντνικοι, ἀπό τούς μισοκαντέτους («σοσιαλκαντέτους», ὅπως σωστά τούς ὀνόμασαν κάποτε οἱ κ.κ. Τσερνόφ, Βιχλιάγεφ κ.ἄ.) τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο», ὥς τούς πιό «ἀριστερούς» ναρόντνικους τῆς «Στόικαγια Μίσλ», εἶναι οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἐντελῶς ἐλεύθερης ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν, ἰδιαίτερα τῆς γῆς τῶν κοινοτικῶν κλήρων.

Οἱ μαρξιστές, ἀντίθετα, στό *πρόγραμμά* τους λένε ἀνοιχτά ὅτι «*θά παλεύουν πάντα καί σταθερά ἐνάντια σέ κάθε προσπάθεια νά παρεμποδιστεῖ ἡ πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης*».

Ἡ οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας, ὅπως καί ὅλου τοῦ κόσμου, συντελεῖται ἀπό τή δουλοπαροικία στόν καπιταλισμό καί μέσω τοῦ μεγάλου ἐκμηχανισμένου καπιταλισμοῦ στό σοσιαλισμό.

Τά «ὄνειρα» γιά κάποιον «ἄλλο» δρόμο πρός τό σοσιαλισμό, ἐκτός ἀπό ἐκεῖνο πού περνᾶ μέσα ἀπό τήν *παραπέρα* ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἐκτός ἀπό τό δρόμο τῆς μεγάλης ἐκμηχανισμένης *καπιταλιστικῆς* παραγωγῆς, εἶναι χαρακτηριστικά γιά τή Ρωσία ἤ τούς φιλελεύθερους τσιφλικάδες ἤ τούς καθυστερημένους μικρονοικοκυρέους (τούς μικροαστούς). Τά ὄνειρα αὐτά, μέ τά ὁποῖα παραγεμίζουν ὥς τώρα τό μυαλό τους οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι, ἀντανακλοῦν ἁπλῶς τήν ὀπισθοδρομικότητα (ἀντιδραστικότητα) καί τήν ἀδυναμία τῶν μικροαστῶν.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου, μαζί καί τῆς Ρωσίας, πείθονται ὅλο καί περισσότερο γιά τήν ὀρθότητα τοῦ μαρξισμοῦ,

γιατί ἡ ἴδια ἡ ζωή τούς δείχνει ὅτι μόνο ἡ μεγάλη ἐκμηχανισμένη παραγωγή ξυπνάει τούς ἐργάτες, τούς διαφωτίζει καί τούς συσπειρώνει, δημιουργεῖ τούς *ἀντικειμενικούς* ὅρους γιά ἕνα *μαζικό* κίνημα.

Ὅταν ἡ «Πούτ Πράβντι» ἐπανέλαβε τήν πασίγνωστη μαρξιστική ἀλήθεια ὅτι ὁ καπιταλισμός εἶναι *προοδευτικός* σέ σύγκριση μέ τή φεουδαρχία *, ὅτι ἡ παρεμπόδιση τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἡ πιό παράλογη, ἡ πιό ἀντιδραστική, ἡ πιό ἐπιζήμια γιά τούς ἐργαζόμενους οὐτοπία, ὁ ἀριστερός ναρόντνικος κ. Ν. Ρακίτνικοφ («Σμέλαγια Μίσλ», ἀρ. φύλ. 7) κατηγόρησε τήν «Πούτ Πράβντι» ὅτι «ἀνάλαβε τό ἐλάχιστα τιμητικό καθῆκον νά ἐξωραΐσει τήν καπιταλιστική θηλιά».

Νά ἕνα ζήτημα πού θά ἦταν καλό νά τό σκεφθεῖ ὅποιος ἐνδιαφέρεται γιά τό μαρξισμό καί τήν πείρα τοῦ παγκόσμιου ἐργατικοῦ κινήματος!! Σπάνια μπορεῖ νά συναντήσει κανείς τόσο τρομερή ἄγνοια τοῦ μαρξισμοῦ σάν τοῦ κ. Ν. Ρακίτνικοφ καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων — ἐκτός ἴσως μόνο ἀπό τούς ἀστούς οἰκονομολόγους.

Εἶναι δυνατό νά μήν ἔχει διαβάσει ὁ κ. Ρακίτνικοφ οὔτε τό «Κεφάλαιο», οὔτε τήν «Ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας», οὔτε τό «Κομμουνιστικό Μανιφέστο»; Ἄν δέν τά ἔχει διαβάσει, τότε εἶναι γενικά ἀνώφελο νά συζητᾶμε γιά σοσιαλισμό, εἶναι ἀστεῖο νά χάνουμε τόν καιρό μας.

Καί ἄν τά ἔχει διαβάσει, θά πρέπει νά ξέρει ὅτι ἡ *βασική* ἰδέα (σκέψη) τοῦ Μάρξ *σέ ὅλα* τά ἔργα του, σκέψη πού τήν ἐπιβεβαίωσε ὕστερα ἀπό τόν Μάρξ ἡ πείρα ὅλων τῶν χωρῶν, εἶναι ἡ σκέψη γιά τήν *προοδευτικότητα* τοῦ καπιταλισμοῦ σέ σύγκριση μέ τή φεουδαρχία. Μ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἔννοια ὁ Μάρξ καί ὅλοι οἱ μαρξιστές «ἐξωραΐζουν» (σύμφωνα μέ τή χοντροκομμένη καί ἀνόητη ἔκφραση τοῦ Ρακίτνικοφ) τήν «καπιταλιστική θηλιά»!!

Μόνο οἱ ἀναρχικοί ἤ οἱ μικροαστοί, πού δέν καταλαβαίνουν τίς συνθῆκες τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης, μποροῦν νά λένε: τό ἴδιο κάνει, ἄν ἡ θηλιά εἶναι φεουδαρχική ἤ καπιταλιστική, καί οἱ δυό εἶναι θηλιές!! Αὐτό σημαίνει ὅτι περιορίζεται κανείς στήν *καταδίκη* καί δέν καταλαβαίνει τήν *ἀντικειμενική* πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης.

Ἡ καταδίκη δείχνει τήν ὑποκειμενική μας δυσαρέσκεια. Ἡ ἀντικειμενική ὅμως πορεία τῆς ἐξέλιξης τῆς φεουδαρχίας σέ κα-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 155-158. *Ἡ Σύντ.*

πιταλισμό ἔχει σάν ἀποτέλεσμα *ἑκατομμύρια* ἐργαζόμενοι, χάρη στήν ἀνάπτυξη τῶν πόλεων, τῶν σιδηροδρόμων, τῶν μεγάλων ἐργοστασίων, τῆς μετακίνησης τῶν ἐργατῶν, *νά βγαίνουν* ἀπό τήν κατάσταση τοῦ φεουδαρχικοῦ λήθαργου, νά ξυπνοῦν ἀπό τόν καπιταλισμό, νά συσπειρώνονται ἀπ' αὐτόν.

Καί ἡ φεουδαρχία καί ὁ καπιταλισμός καταπιέζουν τόν ἐργάτη καί προσπαθοῦν νά τόν κρατήσουν στό σκοτάδι. Ἡ φεουδαρχία ὅμως *μπορεῖ* νά κρατήσει καί ἐπί *αἰῶνες* κρατάει ἑκατομμύρια ἀγρότες στήν ἀποβλάκωση (λογουχάρη, στή Ρωσία ἀπό τόν 4ο ὥς τό 19ο αἰώνα, στήν Κίνα ἀκόμη περισσότερους αἰῶνες). Ὁ καπιταλισμός ὅμως *δέν μπορεῖ* νά κρατήσει τούς ἐργάτες σέ ἀκινησία, σέ λήθαργο, σέ ἀποβλάκωση καί στό σκοτάδι.

Οἱ αἰῶνες τῆς φεουδαρχίας ἦταν αἰῶνες λήθαργου τῶν ἐργαζομένων.

Οἱ δεκαετίες τοῦ καπιταλισμοῦ ἀφύπνισαν τά ἑκατομμύρια τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν.

Ὅταν δέν καταλαβαίνετε αὐτό τό πράγμα, κ.κ. ἀριστεροί ναρόντνικοι, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνετε ἀπολύτως τίποτε ἀπό σοσιαλισμό ἤ ὅτι μετατρέπετε τό σοσιαλισμό ἀπό πάλη τῶν ἑκατομμυρίων πού τή γεννοῦν οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες σέ παραμυθάκι ἑνός καλόκαρδου ἀφέντη!

Ὅταν ὑπερασπίζεις ὁποιονδήποτε, ἔστω καί τόν παραμικρότερο *περιορισμό τῆς ἐλεύθερης* ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς τῶν κοινοτικῶν κλήρων, σημαίνει ὅτι γίνεσαι *στήν πράξη* ἀντιδραστικός, συνεργός τῶν φεουδαρχῶν.

Οἱ περιορισμοί τῆς ἐλεύθερης ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς τῶν κοινοτικῶν κλήρων *παρεμποδίζουν* τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη, *δυσκολεύουν* τή μόρφωση, τήν ἀνάπτυξη, τήν ἀφύπνιση, τή συσπείρωση τῆς τάξης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν, *χειροτερεύουν* τήν κατάσταση καί τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, *ἐνισχύουν* τήν ἐπιρροή τῶν φεουδαρχῶν.

Οἱ κύριοι κύριοι Πεσεχόνοφ καί Ρακίτνικοφ ἀποδείχνονται *στήν πράξη* συνεργοί ἀκριβῶς αὐτῶν τῶν «κατηγοριῶν», ὅταν ὑπερασπίζουν τόν περιορισμό τῆς ἐλεύθερης ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 19,
19 τοῦ Ἰούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΓΗΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Τό πρόβλημα τῆς γῆς στή Ρωσία ἔχει σήμερα τεράστια σημασία. Εἶναι πασίγνωστο ὅτι ὄχι μόνο οἱ πλατιές λαϊκές μάζες, ἀλλά καί ἡ κυβέρνηση ἔθεσε τό πρόβλημα αὐτό σέ μιά ἀπό τίς κεντρικές θέσεις.

Τό κίνημα τοῦ 1905 χαρακτηρίζεται ἱστορικά ἀκριβῶς μέ τό γεγονός ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας, δηλαδή ἡ ἀγροτιά, ἔθεσε τό πρόβλημα τῆς γῆς στήν πρώτη σειρά. Τόσο τό φιλελευθεροαστικό, ὅσο καί τό ἐργατικό κόμμα πῆραν ὑπόψη τους αὐτό τό γεγονός στά προγράμματά τους. Ἀπό τό ἄλλο μέρος καί ἡ κυβέρνηση, πραγματοποιώντας στό σύστημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη τή συμμαχία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἡγετικῶν κύκλων τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔκανε κέντρο τῆς πολιτικῆς της ἀκριβῶς τό πρόβλημα τῆς γῆς (βίαιη καταστροφή τῆς κοινοτικῆς γαιοκτησίας καί καθιέρωση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στή γῆ τῶν κοινοτικῶν κλήρων, κυρίως στό σύστημα τῶν χοῦτορ *).

Σέ τί συνίσταται ἡ οἰκονομική οὐσία τοῦ προβλήματος τῆς γῆς στή Ρωσία; Στόν ἀστικοδημοκρατικό μετασχηματισμό τῆς Ρωσίας. Ἡ Ρωσία ἔγινε καπιταλιστική, ἀστική χώρα. Ἡ γαιοκτησία ὅμως στή χώρα μας ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νά εἶναι σέ πολύ μεγάλο βαθμό φεουδαρχική: τόσο τῶν τσιφλικάδων, ὅσο καί τῶν κοινοτικῶν κλήρων, δηλ. τῶν ἀγροτῶν. Τό σύστημα τῆς οἰκονομίας σέ πάρα πολλές περιπτώσεις ἔμεινε δουλοπαροικιακό: ξεπληρωμή μέ δουλιά, ἀγγαρεία, ἕνα σύστημα, ὅπου οἱ μικρονοικοκυρέοι, οἱ μισοκαταστραμμένοι, ἄθλιοι, πεινασμένοι μικρονοικοκυρέοι, παίρνουν γῆ, λιβάδια γιά νά κόψουν χόρτο, βοσκοτόπια, δανεικά χρήματα ἀπό τούς τσιφλικάδες, μέ τήν ὑποχρέωση «νά τά ξεπληρώσουν μέ δουλιά» στή γῆ τοῦ «ἀφέντη».

* χοῦτορ = ἕνα χωριστό κομμάτι γῆς μαζί μέ τήν ἀγροικία τοῦ ἰδιοκτήτη. *Σημ. μετ.*

Ὅσο περισσότερο ἡ δουλοπαροικιακή Ρωσία τοῦ χωριοῦ ἔμεινε πίσω ἀπό τή βιομηχανική, ἐμπορική, καπιταλιστική Ρωσία, τόσο πιό ἀπότομο θά πρέπει νά εἶναι τό ἀναπόφευκτο σπάσιμο τῆς παλιᾶς, τῆς φεουδαρχικῆς γαιοκτησίας: τόσο τῆς τσιφλικάδικης, ὅσο καί τῶν κοινοτικῶν κλήρων.

Οἱ τσιφλικάδες προσπαθοῦσαν νά πραγματοποιήσουν αὐτό τό σπάσιμο μέ τσιφλικάδικο τρόπο, πρός τό συμφέρον τῶν τσιφλικάδων, διατηρώντας ὅλη τή γαιοκτησία τους, βοηθώντας τούς κουλάκους ν' ἁρπάξουν βιαστικά τή γῆ τῶν ἀγροτῶν. Οἱ ἀγρότες στήν πλειοψηφία τους προσπαθοῦσαν νά πραγματοποιήσουν τό σπάσιμο αὐτό μέ τόν τρόπο τῶν ἀγροτῶν, πρός τό συμφέρον τῶν ἀγροτῶν.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ὁ μετασχηματισμός *παραμένει ἀστικός*. Ὁ Μάρξ ἀπόδειξε πέρα γιά πέρα καί στήν «Ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας» καί στό «Κεφάλαιο» καί στίς «Θεωρίες γιά τήν ὑπεραξία», ὅτι οἱ *ἀστοί* οἰκονομολόγοι ἔχουν ζητήσει πολλές φορές τήν *ἐθνικοποίηση* τῆς γῆς, δηλ. τή μετατροπή ὅλης τῆς γῆς σέ κοινωνική ἰδιοκτησία καί ὅτι τό μέτρο αὐτό εἶναι *ἐντελῶς ἀστικό*. Μέ τό μέτρο αὐτό ὁ καπιταλισμός θά αναπτυχθεῖ ἀκόμη πιό πλατιά, ἀκόμη πιό ἐλεύθερα, ἀκόμη πιό γοργά. Τό μέτρο αὐτό εἶναι πολύ προοδευτικό, πολύ δημοκρατικό· θά ξεριζώσει ὁριστικά τή φεουδαρχία, θά ὑπονομεύσει τό μονοπώλιο τῆς γαιοκτησίας, θά ὑπονομεύσει τήν *ἀπόλυτη* γαιοπρόσοδο (πού λαθεμένα τήν ἀρνεῖται ὁ λικβινταριστής Π. Μάσλοφ, πού σέρνεται στήν οὐρά τῶν ἀστῶν ἐπιστημόνων). Θά ἐπιταχύνει τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στή γεωργία καί θά ἐκκαθαρίσει τό ταξικό κίνημα τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν.

Ἐπαναλαβαίνουμε ὅμως ὅτι αὐτό εἶναι ἕνα *ἀστικο*δημοκρατικό μέτρο. Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι, λογουχάρη, ὁ κ. Β-ντίμοφ στή «Σμέλαγια Μίσλ», ἐπιμένουν νά ὀνομάζουν τήν *ἀστική* ἐθνικοποίηση τῆς γῆς «*κοινωνικοποίηση*» καί παρακάμπτουν ἐπίμονα τίς λεπτομερέστατες ἐξηγήσεις τοῦ Μάρξ γιά τήν οὐσία τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς στόν καπιταλισμό.

Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι ἐπαναλαβαίνουν ἐπίμονα τήν καθαρά ἀστική θεωρία γιά τήν «οἰκονομία πού βασίζεται στήν ἐργασία» καί τήν ἀνάπτυξή της στίς συνθῆκες τῆς «κοινωνικοποίησης», ἐνῶ στήν πράξη στίς συνθῆκες τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς θ' ἀναπτυχθεῖ ἀναπόφευκτα πιό πλατιά καί πιό γοργά ἴσα-ἴσα ἡ *καπιταλιστική* γαιοκτησία καί μάλιστα στήν πιό καθαρή κι' ἀπαλλαγμένη ἀπό τή φεουδαρχία μορφή της.

Ἡ λεξούλα «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς» δείχνει ἁπλούστατα,

ὅτι οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι δέν καταλαβαίνουν καθόλου τίς βάσεις τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τοῦ Μάρξ καί ὅτι πέρασαν (μέ διακοπές, στά κρυφά, συχνά ἀσυνείδητα) μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας.

Ὁ Μάρξ συνιστοῦσε στούς συνειδητούς ἐργάτες νά σχηματίσουν μιά καθαρή ἀντίληψη γιά τόν ἀστικό χαρακτήρα ὅλων τῶν ἀγροτικῶν μεταρυθμίσεων στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ (μαζί καί τῆς ἐθνικοποίησης) καί νά ὑποστηρίζουν τούς ἀστικοδημοκρατικούς μετασχηματισμούς ἐνάντια στούς φεουδάρχες καί στή φεουδαρχία. Οἱ μαρξιστές ὅμως δέν μποροῦν νά συγχέουν τά ἀστικά μέτρα μέ τό σοσιαλισμό.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 22, 22 τοῦ Ἰούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΡΙΣΙΑΣ

(ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ)

Μπορεῖ μήπως ἡ βρισιά νά ἔχει πολιτική σημασία; Θά ρωτήσει ὁ ἀναγνώστης.

Οὔτε συζήτηση. Νά ἕνα παράδειγμα ἀπό ἕναν τομέα πού ἐνδιαφέρει ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες.

Ἐμᾶς, τούς πραβντιστές, μᾶς βρίζουν σάν «σφετεριστές» (σάν ἀνθρώπους πού ἰδιοποιήθηκαν παράνομα ξένα δικαιώματα). *Τό Μάρτη τοῦ 1912* γύρω ἀπ' αὐτή τή βρισιά «ἑνώθηκαν» οἱ πλεχανοφικοί, οἱ βπεριοντοφικοί, οἱ τροτσκιστές, οἱ λικβινταριστές κι' ἕνα σωρό ἄλλες ὁμαδοῦλες.

Σήμερα, *τόν Ἰούνη τοῦ 1914*, ὕστερα ἀπό δυό καί πάνω χρόνια, γύρω ἀπ' αὐτή τή βρισιά «*ἑνώνονται*» γιά ἄλλη μιά φορά ἐναντίον μας οἱ ὀπαδοί τῆς «Γεντίνστβο», οἱ λικβινταριστές, οἱ βπεριοντοφικοί, οἱ τροτσκιστές καί, πιθανότατα, ἀκόμη μιά δωδεκάδα ἄλλες ὁμαδοῦλες.

Γιά νά κατανοήσουμε βαθύτερα τήν πολιτική σημασία αὐτῆς τῆς βρισιᾶς καλοῦμε τόν ἀναγνώστη νά θυμηθεῖ ὁρισμένα στοιχειώδη πράγματα, πού θέλουν νά τά «πνίξουν» μέ τό θόρυβο καί τίς βρισιές οἱ ὀπαδοί τῆς «Γεντίνστβο» καί Σία.

Ὅλοι «αὐτοί» χαρακτήρισαν τή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 σφετερισμό, παράνομη ἰδιοποίηση. Δέν εἶχε, λέει, τό δικαίωμα νά αὐτοονομαστεῖ ἀνώτατο ὄργανο, σῶμα ὅλου τοῦ συνόλου.

Θαυμάσια, κύριοι! Κοιτάξτε μόνο πῶς τά *πολιτικά γεγονότα* ξεσκεπάζουν ὅλη τήν κενότητα καί τήν ψευτιά τῶν φράσεών σας.

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχετε δίκιο, ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη τοῦ 1912 ἦταν «παράνομη ἰδιοποίηση». Τί βγαίνει ἀπ' αὐτό;

Βγαίνει ὅτι ὅλες οἱ ὁμάδες, τά ρεύματα, οἱ ὅμιλοι, ὅλοι οἱ

σοσιαλδημοκράτες πού θίχτηκαν ἀπ' αὐτή τήν «παράνομη ἰδιοποίηση» θά ἔπρεπε *νά ξεσηκωθοῦν ὑπέρ* τῆς «νομιμότητας». Δέν εἶναι ἔτσι; Ἔπρεπε νά ἑνωθοῦν ὄχι μόνο γιά νά βρίζουν τούς σφετεριστές, μά καί *γιά νά τούς ἀνατρέψουν*.

Μοῦ φαίνεται ὅτι τό πράγμα εἶναι ἔξω ἀπό κάθε συζήτηση, ἔ;

Μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ τολμηρός Πλεχάνοφ, ὁ γενναῖος Τρότσκι, οἱ θαραλέοι βπεριοντοφικοί, οἱ εὐγενεῖς λικβινταριστές *δέν θά μποροῦσαν* νά ἑνωθοῦν γιά νά βρίσουν τούς σφετεριστές, *χωρίς* νά ἑνωθοῦν *γιά νά ἀνατρέψουν τούς σφετεριστές*.

Γιατί ἄν οἱ ἥρωές μας δέν τό ἔκαναν αὐτό, θά ἀποδείχνονταν κούφιοι φαφλατάδες, δέν εἶναι ἔτσι;

Καί τί χρειαζόταν γιά νά ἀνατραποῦν οἱ «σφετεριστές»;

Γιά νά γίνει αὐτό, θά ἦταν ἀρκετό οἱ εὐγενεῖς πού διαμαρτύρονται γιά τό σφετερισμό νά συγκεντρωθοῦν *χωρίς* τούς σφετεριστές, νά τούς καταδικάσουν καί νά δείξουν στούς ἐργάτες τό *παράδειγμα, τήν πείρα, τό γεγονός* — γεγονός κι' ὄχι ὑποσχέσεις, πράξη κι' ὄχι λόγια — τῶν νόμιμων ὀργάνων σέ ἀντίθεση μέ τά ὄργανα τῶν σφετεριστῶν.

Ὅποιος δέν θεωρεῖ ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας ἠλίθιους, θά συμφωνήσει, βέβαια, ὅτι οἱ ἐργάτες αὐτοί, ὅταν θά ἔβλεπαν τήν ἑνωμένη δράση τῶν εὐγενῶν διαμαρτυρομένων ἐνάντια στούς «σφετεριστές», θά ὑποστήριζαν αὐτούς τούς διαμαρτυρόμενους, θά πετοῦσαν ἔξω τούς σφετεριστές, θά τούς ἀνταμείβανε μέ κοροϊδίες καί θά τούς καταδικάζανε!!

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ξεκάθαρο, ἔ;

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ἀπολύτως ἀναμφισβήτητο ὅτι ὄχι μόνο ἕνας μαρξιστής, μά καί κάθε δημοκράτης πού σέβεται τόν ἑαυτό του *θά εἶχε ὑποχρέωση* νά συνενωθεῖ μέ ὅλους τούς ἀντιπάλους τοῦ «σφετερισμοῦ» γιά τήν *ἀνατροπή* τῶν σφετεριστῶν. Δέν εἶναι ἔτσι;

Καί στήν πράξη;

Τί ἔγινε στήν πράξη;

Ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα *δυό χρόνια ὕστερα* ἀπό τή στιγμή, πού οἱ εὐγενεῖς μας ἀντίπαλοι τοῦ «σφετερισμοῦ» ἐκστρατεύσανε ἐνάντια στούς σφετεριστές;

Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι οἱ «σφετεριστές» ἕνωσαν γύρω ἀπό τίς ἀποφάσεις τους τά $^4/_5$ (*τέσσερα πέμπτα*) ὅλων τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Μέσα σέ $2\,^1/_2$ χρόνια, ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη 1912 ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914, τίς ἐφημερίδες τῶν πραβντιστῶν τίς βοήθησαν μέ τίς εἰσφορές τους 5 674 ἐργατικές ὁμάδες, ἐνῶ τούς εὐγενεῖς ἀν-

τίπαλους τοῦ «σφετερισμοῦ», τούς λικβινταριστές καί τούς φίλους τους, τούς βοήθησαν 1 421 ἐργατικές ὁμάδες.

Οἱ «σφετεριστές» πραγματοποίησαν τήν *ἑνότητα* τῶν 4/5 τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας στήν πράξη κι' ὄχι στά λόγια.

'Αντίθετα, οἱ εὐγενεῖς ἐχθροί τοῦ «σφετερισμοῦ» ἔγιναν σκόνη, γιατί διαλύθηκε ὁ συνασπισμός τους τοῦ Αὐγούστου, ξέκοψαν ἀπ' αὐτόν ὁ Τρότσκι, οἱ λεττονοί, οἱ ἀρχηγοί τῶν καυκάσιων κτλ. καί σχημάτισαν *χωριστές* ὁμαδοῦλες, *πού μέσα στό πραγματικό κίνημα ἀποδείχτηκαν μηδενικά* καί ἡ καθεμιά χωριστά καί ὅλες μαζί.

Τί θαύματα εἶναι αὐτά;

Πῶς μπόρεσαν τά 4/5 τῶν ἐργατῶν νά ταχθοῦν *ὑπέρ* τοῦ αἰσχροῦ «σφετερισμοῦ», *ἐνάντια* στούς πολυάριθμους, διάφορους εὐγενεῖς ἐχθρούς τοῦ σφετερισμοῦ πού ἀντιπροσωπεύουν «*πληθώρα ρευμάτων*»;

Αὐτό τό πράγμα ἀναγνώστη μποροῦσε καί ἔπρεπε νά γίνει γιά τούς ἑξῆς λόγους: ἡ βρισιά στήν πολιτική κρύβει συχνά τήν πλήρη ἔλλειψη ἰδεῶν καί τήν ἀμηχανία, τήν ἀδυναμία, τήν ὀργισμένη ἀδυναμία τῶν ὑβριστῶν.

Αὐτό εἶναι καί τίποτε ἄλλο.

Οἱ συνειδητοί ὅμως ἐργάτες παρόλο τό ὑβρεολόγιο ἐνάντια στούς «πραβντιστές», στούς «σφετεριστές», στούς «λενινιστές» κτλ. κτλ., ἑνώνονται καί θά ἑνώνονται γύρω ἀπό τίς ἰδέες καί τήν τακτική τοῦ συνεποῦς μαρξισμοῦ. Παρόλο αὐτό τό ὑβρεολόγιο αὐτοί ἀναγνωρίζουν τήν *ἑνότητα μόνο ἀπό τά κάτω, τήν ἑνότητα τῶν ἐργατῶν μέ βάση τήν καταδίκη τοῦ λικβινταρισμοῦ,* μέ βάση τήν παραδοχή ὅλων τῶν ἀποφάσεων τοῦ «συνόλου». Μόνο ἡ ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία μπορεῖ νά ἀποτελέσει τήν ἀρχή τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος κι' ὄχι ὁ συμβιβασμός μέ τίς διανοουμενίστικες μικροομάδες.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 23, 24 τοῦ 'Ιούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΡΕΥΜΑΤΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ [98]

Γιά τούς συνειδητούς ἐργάτες δέν ὑπάρχει σπουδαιότερο καθῆκον ἀπό τό καθῆκον *νά γνωρίσουν* τό κίνημα τῆς τάξης τους, τήν οὐσία του, τούς σκοπούς καί τά καθήκοντά του, τούς ὅρους του καί τίς πρακτικές μορφές του. Γιατί ὅλη ἡ δύναμη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος βρίσκεται στή συνειδητότητά του καί στό *μαζικό* του χαρακτήρα: ὁ καπιταλισμός μέ κάθε βῆμα τῆς ἀνάπτυξής του μεγαλώνει τόν ἀριθμό τῶν προλετάριων, τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν, τούς ἑνώνει, τούς ὀργανώνει, τούς διαφωτίζει, ἑτοιμάζοντας ἔτσι μιά ταξική δύναμη πού πρέπει ἀναπόφευκτα νά βαδίσει πρός τούς σκοπούς της.

Τό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν καί οἱ ἀποφάσεις τους τακτικῆς, πού ἐξηγοῦνται συνεχῶς στόν τύπο, βοηθοῦν τήν ἐργατική μάζα νά διαμορφώσει συνείδηση γιά τήν οὐσία, τούς σκοπούς καί τά καθήκοντα τοῦ κινήματος.

Ὁ ἀγώνας τῶν διαφόρων ρευμάτων στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας ἔχει βαθιές ταξικές ρίζες. Τά δυό «ρεύματα» πού παλεύουν ἐνάντια στό μαρξισμό (στόν «πραβντισμό») μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας καί πού ἀξίζουν (ὡς πρός τό μαζικό τους χαρακτήρα καί τίς ρίζες τους στήν ἱστορία) νά ὀνομάζονται «ρεύματα» — ὁ ναροντνικισμός καί ὁ λικβινταρισμός — ἐκφράζουν τήν ἐπίδραση τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στό προλεταριάτο. Αὐτό τό ἔχουν ἐξηγήσει πολλές φορές οἱ μαρξιστές κι' ἔχει ἀναγνωριστεῖ σέ μιά σειρά ἀποφάσεις τῶν μαρξιστῶν, τόσο σχετικά μέ τούς ναρόντνικους (ὁ ἀγώνας ἐνάντιά τους συνεχίζεται ἐδῶ καί 30 χρόνια), ὅσο καί σχετικά μέ τούς λικβινταριστές (ἡ ἱστορία τοῦ λικβινταρισμοῦ ἔχει περίπου 20 χρόνια, γιατί ὁ λικβινταρισμός εἶναι ἡ ἄμεση συνέχεια τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί τοῦ μενσεβικισμοῦ).

Σήμερα συσσωρεύονται ὅλο καί περισσότερο *ἀντικειμενικά* πιά στοιχεῖα γιά τή δύναμη τῶν διαφόρων ρευμάτων μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Πρέπει μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις νά συγκεντρώνουμε, νά ἐλέγχουμε καί νά μελετοῦμε αὐτά τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα, πού ἀφοροῦν τή στάση καί τίς διαθέσεις ὄχι ὁρισμένων προσώπων καί ὁμάδων, ἀλλά *τῶν μαζῶν*, στοιχεῖα πού εἶναι παρμένα ἀπό διάφορες *ἐχθρικές* ἐφημερίδες, στοιχεῖα πού μπορεῖ *νά τά ἐλέγξει* ὁ κάθε ἄνθρωπος πού ξέρει ἀνάγνωση καί γραφή.

Μόνο ὅταν ἔχει κανείς τέτια στοιχεῖα μπορεῖ νά μελετήσει καί νά γνωρίσει τό κίνημα τῆς τάξης του. Μιά ἀπό τίς κύριες, ἄν ὄχι ἡ κύρια ἔλλειψη (ἤ ἔγκλημα ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη), τόσο τῶν ναρόντνικων καί τῶν λικβινταριστῶν, ὅσο καί τῶν διάφορων διανοουμενίστικων μικροομάδων, τῶν «βπεριοντοφικῶν», τῶν πλεχανοφικῶν, τῶν τροτσκιστῶν, εἶναι ὁ *ὑποκειμενισμός* τους. Τίς ἐπιθυμίες τους, τίς «γνῶμες» τους, τίς κρίσεις τους, τίς «ἀπόψεις» τους τίς παρουσιάζουν σέ κάθε βῆμα σάν θέληση τῶν ἐργατῶν, σάν ἀνάγκες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ὅταν, γιά παράδειγμα, μιλᾶνε γιά «ἑνότητα» ἀγνοοῦν μεγαλοπρεπῶς τήν *πείρα* πού ἔδοσε ἡ δημιουργία τῆς πραγματικῆς ἑνότητας *ἀπό τήν πλειοψηφία* τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας μέσα σέ 2 1/2 χρόνια, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1912 ὥς τά μέσα τοῦ 1914.

Ἄς συγκεφαλαιώσουμε τά *ἀντικειμενικά* στοιχεῖα πού ἔχουμε στή διάθεσή μας, γιά τή δύναμη τῶν διαφόρων τάσεων μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Ὅποιος θέλει νά πιστεύει τίς ὑποκειμενικές κρίσεις καί ὑποσχέσεις, ἄς πάει στίς «ὁμαδοῦλες». Ἐμεῖς ἀπευθυνόμαστε μονάχα σέ ὅσους θέλουν νά μελετήσουν τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα. Νά αὐτά τά στοιχεῖα:

		Πραβντιστές	Λικβινταριστές	Ποσοστά: Πραβντιστές	Ποσοστά: Λικβινταριστές	Ἀριστεροί ναρόντνικοι
Ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα:						
1. Ἀριθμός τῶν βουλευτῶν τῆς ἐργ. κουρίας	ΙΙ Δούμα, 1907	11	12	47	53	—
	ΙΙΙ Δούμα, 1907-1912	4	4	50	50	ἀποχή
	IV Δούμα, 1912.....	6	3	67	33	

	Πραβντιστές	Λικβινταριστές	Ποσοστά: Πραβντιστές	Ποσοστά: Λικβινταριστές	Ἀριστεροί ναρόντνικοι
Ἀριθμός τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων, πού ἔδοσαν εἰσφορές:					
2. Ἀριθ. εἰσφορῶν ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες στίς ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης — τό 1912	620	89	—	—	—
τό 1913	2 181	661	76,9	23,1	264
ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914 ...	2 873	671	81,1	18,9	524
Ἐκλογές πληρεξουσίων τῶν ἐργατῶν γιά τά ἀσφαλιστικά ἱδρύματα:					
3. Ἀριθμός τῶν πληρεξουσίων στίς ἐκλογές γιά τό πανρωσικό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων..	47	10	82,4	17,6	;1—2;
4. Τό ἴδιο στίς ἐκλογές γιά τό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας	37	7	84,1	15,9	4
Ὑπογραφές σέ ἀποφάσεις γιά κάθε ὁμάδα τῆς Δούμας:					
5. Ὑπογραφές στίς δυό ἐφημερίδες ὑπέρ τῆς «ἑξάδας» (πραβντιστές) καί ὑπέρ τῆς «ἑφτάδας» (λικβινταριστές)	6 722	2 985	69,2	30,8	—
Σύνδεση μέ τίς ἐργατικές ὁμάδες:					
6. Ἀριθμός ἐπιστολῶν μέ διάφορες εἰσφορές ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες γιά τή μιά ἤ τήν ἄλλη κοινοβουλευτική ὁμάδα (ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 ὥς τίς 6 τοῦ Ἰούνη 1914)	1 295	215	85,7	14,3	—
Τιράζ τῶν ἐφημερίδων τῆς Πετρούπολης:					
7. Πόσα ἀντίτυπα τυπώνονται (στοιχεῖα, πού τά συγκέντρωσε καί τά δημοσίευσε ὁ Ε. Βαντερβέλντε) ..	40 000	16 000	71,4	28,6	12 000 (3 φορές τήν ἑβδομ.)
Τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ:					
8. Ἀριθμός τῶν φύλλων τῆς καθοδηγητικῆς ἐφημερίδας πού βγῆκε ὕστερα ἀπό τή συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν τοῦ Αὐγούστου (1912) ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914 ...	5	0	—	—	9

	Πραβντιστές	Λικβινταριστές	Ποσοστά: Πραβντιστές	Ποσοστά: Λικβινταριστές	Ἀριστεροί ναρόντνικοι
9. Ἀριθμός τῶν ὁδηγιῶν πού δόθηκαν σ' αὐτά τά φύλλα, σέ *μή* νόμιμες ὀργανώσεις (κάθε μέρος θεωρεῖται σάν μιά ὁδηγία)	44	0	—	—	21
Ἐξάρτηση ἀπό τήν ἀστική τάξη:					
10. Χρηματικοί ἔρανοι γιά τίς ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης (ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914). Ποσοστό τῶν ἐράνων πού προέρχονται ἀπό *μή* ἐργάτες	—	—	13	56	50
11. Ἀριθμός τῶν ἀπολογισμῶν διαχείρισης πού δημοσιεύτηκαν στίς ἐφημερίδες σ' ὅλο αὐτό τό διάστημα	3	1	—	—	; (0;)
12. Ἀπ' αὐτούς τό ποσοστό τῶν ἀπολογισμῶν μέ ἔλλειμμα, πού καλύφτηκε ἀπό ἄγνωστες, δηλ. ἀστικές πηγές.	—	—	0	100	;
13. Χρηματικά ποσά πού πέρασαν ἀπό τά χέρια τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας (ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914). Ποσοστό τῶν ποσῶν πού προέρχονται ἀπό *μή* ἐργάτες..............	—	—	6	46	—
14. Ἀριθμός τῶν ἀνταποκρίσεων, πού τίς παρουσίασαν σιωπηρά σάν ἐργατικές, ἐνῶ στήν πράξη ἦταν παρμένες ἀπό ἀστικές ἐφημερίδες χωρίς ν' ἀναφέρεται ἡ πηγή	—	5 (στά δυό φύλλα: 17 καί 19 τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα»)			0
Συνδικάτα:					
15. Ἀριθμός τῶν συνδικάτων στήν Πετρούπολη, ὅπου ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν (κρίνοντας ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν μελῶν τῆς διοίκησης) συμπαθεῖ τήν τάδε ἤ τάδε τάση	$14^1/_2$*	$3^1/_2$*	—	—	2

* Σέ ἕνα συνδικάτο οἱ πραβντιστές καί οἱ λικβινταριστές εἶχαν τόν ἴδιο ἀριθμό ὀπαδῶν.

Объективные данные о силе течений в рабочем движении России.

		Правдисты	Ликвидаторы	Процент правд. %	Процент ликв. %	Левонародники
1. Выборы в Г. Думу. Число депутатов рабочей курии:	II Дума, 1907	11	12	47	53	—
	III Дума, 1907-1912	4	4	50	50	} бойкот
	IV Дума, 1912	6	3	67	33	
2. Число рабочих групп, давших денежные взносы в газеты (в СПБ.):	1912	620	89	—	—	—
	1913	2181	661	76.9	23.1	264
	1914 (по 13 мая)	2873	671	81.1	18.9	524
3. Денежные сборы на газеты. Процент сборов не от рабочих (с 1 янв. по 13 мая 1914 г.)		—	—	13	56	50
4. Тираж (с.-петерб.) газет (дневных, сооб. и напеч. Э. Вандервельдом)		40.000	16000	71.4	28.6	12.000 (3 раза в неделю)
5. Число рабочих групп, обращавшихся с разными взносами в ту и другую думскую фракцию (с окт. 1913 по 6 июня 1914 г.)		1295	215	85.7	14.3	—
6. Денежная сумма, прошедшая через ту и другую думскую фракцию. Процент сумм не от рабочих (с окт. 1913 г. по 6 июня 1914 г.)		—	—	6	46	—
7. Выборы во всероссийское страховое учреждение. Число уполномоченных.		47	10	82.4	17.6	? 1–2 ?
8. Выборы в столичное страховое учреждение. Число уполномоченных		37	7	84.1	15.9	4
9. Число денежных отчетов, напечатанных газетами за все время		3	1	—	—	?
10. Из них процент отчетов с дефицитами, покрытыми из неизвестных, т. е. буржуазных, источников		—	—	0	100	?
11. Число подписей, заявленных в обеих газетах, за ту и другую думскую фракцию (за „6-ку" и „7-ку")		6722	2985	69.2	31.8	—
12. Зарубежная печать. Число номеров руководящей газеты, вышедших после августовской (1912 г.) конференции ликвидаторов по июнь 1914 г.		5	0	—	—	9
13. Число указаний в этих номерах на неоткрытые организации (каждое место считается за 1 указание)		44	0	—	—	21
14. Число корреспонденций, выданных молчаливо за рабочие, а на деле взятых из буржуазных газет, без указ. источника		0	5 ([illegible])	—	—	0
15. Профессиональных союзов, в которых большинство членов (судя по большинству членов правления) сочувствует направлению (в Спб.) ~~Полит…~~		~~20~~ 14	~~3~~ 4	~~8?~~ 77.8	~~13?~~ 22.2	~~2~~ 2

Σελίδα χειρογράφου τοῦ Β.Ι. Λένιν
μέ προσχεδίασμα πίνακα σχετικοῦ
μέ τό ἄρθρο «Ἀντικειμενικά στοιχεῖα
γιά τή δύναμη τῶν διάφορων ρευμάτων
στό ἐργατικό κίνημα». —
Ἰούνης 1914
Σμίκρυνση

Θά συμπληρώσουμε τά στοιχεῖα πού δίνουμε, πρίν ἀπ' ὅλα, μέ σύντομες ἐξηγήσεις καί ὕστερα θά περάσουμε στά συμπεράσματα.

Ὁ καλύτερος τρόπος εἶναι νά δόσουμε τίς ἐξηγήσεις κατά σημεῖα. Σημεῖο 1. *Δέν ὑπάρχουν* στοιχεῖα γιά τούς ἐκλογεῖς καί τούς πληρεξούσιους. Ὅποιος παραπονιέται, γιατί χρησιμοποιοῦμε στοιχεῖα πού δίνουν οἱ «κουρίες», εἶναι ἁπλούστα γελοῖος, γιατί δέν ὑπάρχουν ἄλλα στοιχεῖα. Οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες μετροῦν τίς ἐπιτυχίες τους σύμφωνα μέ τόν ἐκλογικό νόμο τοῦ Βίσμαρκ, πού ἀποκλείει τίς γυναῖκες καί δημιουργεῖ τήν «ἀνδρική» κουρία!

Σημεῖο 2. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων πού δίνουν λεφτά καί ὄχι ἐκείνων πού ἁπλῶς «ὑπογράφουν ἀποφάσεις», εἶναι τό πιό σίγουρο καί σωστό γνώρισμα τῆς δύναμης ὄχι μόνο τοῦ ρεύματος, μά καί τοῦ βαθμοῦ ὀργάνωσης καί τῆς κομματικότητάς του.

Γι' αὐτό οἱ λικβινταριστές καί οἱ «ὁμαδοῦλες» ἐκδηλώνουν μιά ὑποκειμενική ἀντιπάθεια πρός αὐτό τό γνώρισμα.

Οἱ λικβινταριστές ἔφεραν τήν ἀντίρηση: ἐμεῖς ἔχουμε ἀκόμη καί μιά ἑβραϊκή καί μιά γεωργιανή ἐφημερίδα, ἐνῶ ἡ «Πράβντα» εἶναι μόνη. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Πρῶτο, ἡ ἐφημερίδα τῆς Ἐσθονίας καί ἡ ἐφημερίδα τῆς Λιθουανίας εἶναι πραβντιστικές[99]. Δεύτερο, ἄν πάρουμε τήν ἐπαρχία, ἐπιτρέπεται ἄραγε νά ξεχνοῦμε τή Μόσχα; Ἡ ἐργατική ἐφημερίδα τῆς Μόσχας[100] τό 1913 συσπείρωνε καί συνένωνε *390* ἐργατικές ὁμάδες («Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 1, σελ. 19), ἐνῶ ἡ ἑβραϊκή ἐφημερίδα «Τσάιτ» ἀπό τό φύλλο της ἀρ. 2 (29 τοῦ Δεκέμβρη 1912) ὥς τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1914 συνένωνε *296* ἐργατικές ὁμάδες (ἀπ' αὐτές τίς 190 ὥς τίς 20 τοῦ Μάρτη 1914 καί τίς 106 ἀπό τίς 20 τοῦ Μάρτη ὥς τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1914). Δηλαδή, μόνη της ἡ Μόσχα «κάλυψε» μέ τό παραπάνω τήν ὑποκειμενική παραπομπή τῶν λικβινταριστῶν στήν «Τσάιτ»!

Καλοῦμε τούς γεωργιανούς καί τούς ἀρμένιους συντρόφους νά συγκεντρώσουν στοιχεῖα γιά τίς ἐφημερίδες τῶν λικβινταριστῶν στόν Καύκασο. Πόσες ἐργατικές ὁμάδες ὑπάρχουν ἐκεῖ; Χρειάζονται ὁλόπλευρα ἀντικειμενικά στοιχεῖα.

Στήν καταμέτρηση τῶν ὁμάδων μπορεῖ νά γίνουν λάθη, ἀλλά ἐπιμέρους. Καλοῦμε ὅλους νά τά ἐλέγχουν καί νά τά διορθώνουν.

Τά σημεῖα 3 καί 4 δέν χρειάζονται ἐπεξηγήσεις. Καλό θά ἦταν νά γίνει μιά ἔρευνα γιά νά συγκεντρωθοῦν *καινούργια* στοιχεῖα ἀπό τίς ἐπαρχίες.

Σημεῖο 5. Στίς 2 985 λικβινταριστικές ὑπογραφές συμπεριλήφθηκαν 1 086 τῆς Μπούντ καί 719 τοῦ Καυκάσου. Καλό θά ἦταν οἱ κατά τόπους σύντροφοι νά ἐλέγξουν αὐτούς τούς ἀριθμούς.

Σημεῖο 6. Οἱ ταμίες τῶν δυό ὁμάδων δημοσιεύουν τούς ἀπολογισμούς γιά ὅλα τά ποσά πού στέλνονται στήν ὁμάδα γιά διάφορους σκοπούς. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀκριβής, ἀντικειμενικός δείκτης τῶν δεσμῶν μέ τούς ἐργάτες.

Σημεῖο 7. Τιράζ τῶν ἐφημερίδων. Στοιχεῖα πού συγκέντρωσε καί δημοσίευσε ὁ Ε. Βαντερβέλντε, μά πού τά κρύβουν οἱ λικβινταριστές καί οἱ φιλελεύθεροι («Κίεβσκαγια Μίσλ»). «Ὑποκειμενισμός». Καλό θά ἦταν νά συγκεντρωθοῦν πληρέστερα στοιχεῖα, ἔστω καί γιά ἕνα μήνα.

Σημεῖα 8 καί 9. Μιά ἀπό τίς ἀντικειμενικές παραστατικές εἰκόνες γιά τήν ἀπάρνηση τῆς «παράνομης ὀργάνωσης», δηλαδή τοῦ κόμματος, ἀπό τούς λικβινταριστές. Τό ἐξωτερικό ὅμως ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914 ἔχει δόσει στούς πραβντιστές 49 ρούβλια καί 79 καπίκια (¹/₄ %), ἐνῶ στούς λικβινταριστές ἔδοσε 1 709 ρούβλια καί 17 καπίκια (14 %). Νά μή λές: «δέν μπορῶ», μά νά λές: «δέν θέλω»!

Σημεῖα 10-14. Ἀντικειμενικές ἐνδείξεις γιά τήν ἐξάρτηση τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων ἀπό τήν ἀστική τάξη, γιά τόν ἀστισμό τους. *Ὑποκειμενικά* οἱ λικβινταριστές καί οἱ ναρόντνικοι εἶναι «σοσιαλιστές» καί «σοσιαλδημοκράτες». *Ἀντικειμενικά*, τόσο ὡς πρός τό περιεχόμενο τῶν *ἰδεῶν* τους, ὅσο καί ὡς πρός τήν *πείρα* τοῦ μαζικοῦ κινήματος, εἶναι ἀστικές διανοουμενίστικες ὁμάδες, πού ἀποσποῦν ἀπό τό ἐργατικό κόμμα μιά μειοψηφία ἐργατῶν.

Ἐφιστοῦμε ἰδιαίτερα τήν προσοχή τῶν ἀναγνωστῶν στήν παραποίηση τῶν ἐργατικῶν ἀνταποκρίσεων ἀπό τούς λικβινταριστές. Πρωτάκουστη, κραυγαλέα ἀπάτη! Ἄς τήν ξεσκεπάζουν ὅλοι οἱ κατά τόπους μαρξιστές καί ἄς συγκεντρώνουν ἀντικειμενικά στοιχεῖα (βλ. «Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 12, τῆς 11 τοῦ Ἰούνη 1914[101]).

Σημεῖο 15. Στοιχεῖα πολύ σπουδαῖα, πού θά ἔπρεπε νά συμπληρωθοῦν καί νά ἐλεγχθοῦν μέ μιά εἰδική ἔρευνα. Πήραμε τά στοιχεῖα ἀπό τό «Σπούτνικ Ραμπότσεβο», ἔκδ. «Πριμπόι», Πετρούπολη, 1914[102]. Στά λικβινταριστικά συνδικάτα ἔχουμε συμπεριλάβει τούς ὑπαλλήλους γραφείων, τούς σχεδιαστές καί τούς φαρμακοποιούς (στίς τελευταῖες ἐκλογές τῆς διοίκησης τῶν τυπογράφων, στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη 1914, πῆραν οἱ πραβντιστές τά

μισά τακτικά μέλη καί πάνω άπό τά μισά άναπληρωματικά μέλη τῆς διοίκησης). Στά συνδικάτα τῶν ναρόντνικων ἀνήκουν οἱ ἀρτεργάτες καί οἱ ἐργάτες πού κατασκευάζουν θῆκες. Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν μελῶν τους εἶναι περίπου 22 χιλιάδες.

Στή Μόσχα ἀπό τά 13 συνδικάτα τά 10 εἶναι πραβντιστικά, τά 3 ἀκαθόριστα, μά βρίσκονται κοντά στούς πραβντιστές. Δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνα λικβινταριστικό ἤ ναρόντνικο συνδικάτο.

Τά συμπεράσματα ἀπό τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα δείχνουν ὅτι μόνο ὁ πραβντισμός εἶναι ἕνα πραγματικά ἀνεξάρτητο ἀπό τήν ἀστική τάξη μαρξιστικό, προλεταριακό ρεῦμα, πού ὀργανώνει καί συνενώνει *πάνω* ἀπό τά 4/5 τῶν ἐργατῶν (81,1 % τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων τό 1914 σέ σύγκριση μέ τούς λικβινταριστές). Ὁ λικβινταρισμός καί ὁ ναροντνικισμός εἶναι, ἀναμφισβήτητα, ρεύματα, ἀλλά ἀστικοδημοκρατικά κι' ὄχι ἐργατικά.

Ἡ πείρα τοῦ μαζικοῦ κινήματος στά 1912-1913 καί στά μισά τοῦ 1914 ἐπιβεβαίωσε ὁλοκληρωτικά καί περίλαμπρα τόσο τίς προγραμματικές ἰδέες καί τίς ἰδέες τακτικῆς, ὅσο καί τίς ὀργανωτικές ἰδέες, τίς ἀποφάσεις καί τή γραμμή τῶν πραβντιστῶν. Μέ τήν πεποίθηση ὅτι βρισκόμαστε στό σωστό δρόμο πρέπει ν' ἀντλήσουμε δυνάμεις γιά ἀκόμη πιό ἐντατική δουλιά.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 25, 26 τοῦ 'Ιούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΠΟΣΟ ΙΣΧΥΡΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΡΕΥΜΑ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Εἶναι γνωστό ὅτι σ' ὅλο τόν κόσμο μιά μερίδα ἐργατῶν ἀκολουθεῖ ἀκόμη τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ἀστικό κόμμα. Στή Ρωσία, τήν ἐποχή τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν, ἡ μειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἀκολουθεῖ ἀκόμη τήν ἀστική ὁμάδα τῶν φιλόλογων λικβινταριστῶν καί τό ἀστικοδημοκρατικό ρεῦμα τῶν ναρόντνικων.

Ὅτι ὁλόκληρη ἡ κατεύθυνση τῶν ναρόντνικων, μαζί καί οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι, ἀποτελεῖ τήν ἀστική (ἀγροτική) δημοκρατία στή Ρωσία, εἰπώθηκε ἐπανειλημμένα σέ πολύ ἀκριβολογημένες, σαφεῖς καί ἐπίσημες *ἀποφάσεις* τῶν μαρξιστῶν (1903, 1907, 1913)[103]. Τό γεγονός ὅτι μιά μερίδα ἐργατῶν ἀκολουθεῖ τούς ἀριστερούς ναρόντνικους, πού ὀνομάζουν «σοσιαλισμό» τίς τολμηρές *ἀγροτικές* (στήν οὐσία ὁλότελα κι' ἀπόλυτα ἀστικές) διεκδικήσεις, εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο σέ μιά καπιταλιστική χώρα στήν ἐποχή ἑνός ὀξυμένου κινήματος ἐνάντια στή δουλοπαροικία.

Μά ποιά ἀκριβῶς μερίδα τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἀκολουθεῖ τούς ἀριστερούς ναρόντνικους;

Τελευταῖα τό «Σοβρεμέννικ», μιά ἀπό τίς πιό ἀνερμάτιστες φυλλάδες τῶν διανοουμένων πού «συνενώνει» (πάνω σέ ψευδολογίες) τούς ἀριστερούς ναρόντνικους, τόν Πλεχάνοφ, τόν κ. Πότρεσοφ καί Σία, δήλωσε ὅτι «περίπου τό $^1/_3$» τῶν ἐργατῶν ἀκολουθεῖ τούς ἀριστερούς ναρόντνικους.

Πρόκειται γιά ψέμα ἐξίσου ξετσίπωτο καί αἰσχρό, ὅπως ὅλα τά συνηθισμένα ψέματα τῶν λικβινταριστῶν.

Ἀπ' ὅ,τι ξέρουμε, ὑπάρχουν μόνο τριῶν εἰδῶν ἀντικειμενικά στοιχεῖα πού δείχνουν τό βαθμό ἐπίδρασης τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων στούς ἐργάτες. Πρῶτο, τά στοιχεῖα γιά τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων. Δεύτερο, τά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐργατικῶν

ὁμάδων πού ἔκαναν εἰσφορές. Τρίτο, τά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν πληρεξουσίων στίς ἐκλογές γιά τό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας.

Ἄς παραβάλουμε αὐτά τά στοιχεῖα, πού διαφέρουν ἀπό τά αἰσχρά ψέματα τῶν κ.κ. Μάρτοφ, Γκίμερ καί Σία, σέ τοῦτο, ὅτι *ὁ καθένας* μπορεῖ νά τά βρεῖ καί νά τά ἐλέγξει ἀπό ἀνοιχτές, δημόσιες πηγές, πού ἀφοροῦν τά *διάφορα* κόμματα.

	Πραβντιστές	Λικβινταριστές	Ἀριστ. ναρόντ.	Σέ ποσοστά: Πραβντιστές	Λικβινταριστές	Ἀρ. ναρόντ.
Ἀριθμός φύλλων τῆς ἐφημεμερίδας τῆς Πετρούπολης πού τυπώνονται σέ μιά ἑβδομάδα..	240 000	96 000	36 000	64,5	25,8	9,7
Ἀριθμός τῶν εἰσφορῶν σέ χρῆμα ἀπό ἐργατικές ὁμάδες σ' ὅλο τό 1913	2 181	661	264	70,2	21,3	8,5
Γιά τό 1914 (ὥς τίς 13 τοῦ Μάη)	2 873	671	524	70,6	6,6	12,8
Ἀριθμός τῶν πληρεξουσίων στίς ἐκλογές γιά τό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας	37	7	4	77,1	14,6	8,3

Τά πιό «εὐνοϊκά» στοιχεῖα γιά τίς ἀστικές ὁμάδες (τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων) εἶναι τά στοιχεῖα γιά τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων. Οἱ ἐφημερίδες ὅμως τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων *δέν* εἶναι ἐργατικές, ἀλλά ἀστικές! Αὐτό τό ἀποδείχνουν τά στοιχεῖα γιά τούς ἐράνους (ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914). Οἱ λικβινταριστές δημοσίευσαν στοιχεῖα γιά τούς ἐράνους πού προέρχονται ἀπό *μή* ἐργάτες καί πού φτάνουν τά 56 % *ὅλων* τῶν ἐράνων («Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 15) *. Γιά τούς ἀριστερούς ναρόντνικους ὁ ἀντίστοιχος ἀριθμός εἶναι 50 %. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι δέν δημοσίευσαν, ἀπ' ὅ,τι ξέρουμε, ἀπολογισμούς τῆς ἐφημερίδας τους, πού τή συντηροῦν, προφανῶς, ὅπως καί τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν, *οἱ πλούσιοι φίλοι ἀπό τήν ἀστική τάξη*.

Μόνο ἡ ἐφημερίδα τῶν πραβντιστῶν εἶναι ἐργατική ἐφημερίδα. Οἱ ἐφημερίδες καί τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων εἶναι *ἀστικές ἐφημερίδες*. Κανένα ψέμα δέν μπορεῖ ν' ἀναιρέσει αὐτό τό *ἀντικειμενικό γεγονός*.

Τά στοιχεῖα γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες πλησιάζουν περισσό-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 227-235. *Ἡ Σύντ.*

τερο μέ τή μεγαλύτερη ἀκρίβεια τά στοιχεῖα πού δημοσιεύτηκαν στήν Εὐρώπη γιά τόν ἀριθμό τῶν μελῶν τοῦ κόμματος.

Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι αὐξάνουν πολύ γρήγορα (διπλασιασμός μέσα σ' ἕνα χρόνο) κι' ἔφτασαν τά 12,8 % ὅλων τῶν ἐφημερίδων. Αὐξάνουν *σέ βάρος τῶν λικβινταριστῶν*, γιατί στούς τελευταίους αὐτούς παρουσιάζεται σχεδόν ἀπόλυτη στασιμότητα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμάδων (στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1914, ἐνῶ τό ἐργατικό κίνημα γενικά σημείωσε τεράστια ἀνάπτυξη, στούς λικβινταριστές προστέθηκαν μόνο 10 ὁμάδες) καί *ἐλάττωση* τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων: ἀπό 21,3 % σέ 16,6 %.

Ὁ ὀπορτουνισμός καί ἡ ἀποκήρυξη τοῦ κόμματος ἀπομέρους τῶν κυρίων λικβινταριστῶν σπρώχνει τούς ἐργάτες πρός τήν *ἄλλη* ἀστική ὁμάδα, πού εἶναι πιό «ριζοσπαστική» (στά λόγια).

Οἱ πραβντιστές ἀπό τό 1913 ὥς τό 1914 αὐξήθηκαν κατά 692 ὁμάδες, οἱ λικβινταριστές κατά 10, οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι κατά 260. Σέ ποσοστά: οἱ πραβντιστές: + 31,7 %, οἱ λικβινταριστές: + 1,5 %, οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι + 100 % (οἱ μικροί ἀριθμοί αὐξάνουν πάντα πιό γρήγορα ἀπό τούς μεγάλους· λογουχάρη, ἄν ὁ Πλεχάνοφ ἔχει τώρα 9 ἐργατικές ὁμάδες κι' ἄν τίς παραμονές τῆς Βιέννης — καί γιά τή Βιέννη[104] — θά ἔχει 27 ἤ 45, αὐτό θά ἐκφραστεῖ σέ ποσοστά μέ + 200 % ἤ 400 %).

Τά στοιχεῖα γιά τίς ἐκλογές στά Ἱδρύματα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἀφοροῦν μόνο τήν Πετρούπολη. Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι τό 1914 στήν Πετρούπολη οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι *ξεπέρασαν τούς λικβινταριστές* στόν ἀριθμό τῶν εἰσφορῶν ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες.

Καί συγκεκριμένα, ὁ ἀριθμός τῶν εἰσφορῶν ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες τῆς Πετρούπολης ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914 ἦταν: πραβντιστές 2 024, λικβινταριστές 308, ἀριστεροί ναρόντνικοι *391*. Σέ ποσοστά: πραβντιστές 74,3 %, λικβινταριστές 11,4 %, ἀριστεροί ναρόντνικοι 14,3 %.

Ὕστερα ἀπ' αὐτό τό δυνάμωμα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων, οἱ λικβινταριστές μας, σάν ἀληθινοί ὀπορτουνιστές πού εἶναι, δέν πέρασαν σέ μιά ἔντονη πάλη ἀρχῶν ὑπέρ τοῦ μαρξισμοῦ, ἀλλά στό συνασπισμό (συμμαχία) μέ τούς ἀριστερούς ναρόντνικους ἐνάντια στούς μαρξιστές (πραβντιστές)!!

Στό μεταξύ οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι ἐξονόματος ὅλων τῶν ἀρχηγῶν τους προπαγανδίζουν ἀνοιχτά ἀπό τίς στῆλες τοῦ «Σοβρεμέννικ» μιά τέτια συμμαχία. Οἱ λικβινταριστές, ἀντίθετα, *δέν τολμοῦν* νά ποῦν στούς ἐργάτες καθαρά καί ξάστερα τί γίνεται καί κρύβονται. Πραγματικοί καντέτοι.

Λογουχάρη, τελευταία στήν ἐφημερίδα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων («Ζιβάγια Μίσλ Τρουντά», ἀρ. φύλ. 3, τῆς 15 τοῦ Ἰούνη 1914) δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο: «Πρός τίς ἐκλογές τῶν πληρεξουσίων γιά τό Ταμεῖο ἀσθενείας στό ἐργοστάσιο «Ἀϊβάζ»». Στό ἄρθρο αὐτό διαβάζουμε: «... στήν κρίση τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου «Ἀϊβάζ» θά ὑποβληθοῦν ἀναγκαστικά δυό ψηφοδέλτια: *τό ἕνα κοινό, τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων*... καί τό ἄλλο τῶν πραβντιστῶν...» (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μας).

Στό ἴδιο ἄρθρο οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι ἑρμηνεύουν ἀνοιχτά τή συμμαχία μέ τούς λικβινταριστές σάν ἀρχή συνεργασίας ὅλων τῶν «*σοσιαλιστικῶν*» τάσεων, δηλ. καταλογίζεται ἀπροκάλυπτα στούς λικβινταριστές ἡ ἀποκήρυξη ὄχι μόνο τῶν ἀποφάσεων τοῦ 1907 γιά τόν ἀστικό χαρακτήρα τῆς κατεύθυνσης τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων, ἀλλά καί τῆς ἀπόφασης τοῦ 1903, πού εἶχε προτείνει ὁ Ἀξελρόντ.

Γιά τούς μαρξιστές τό δυνάμωμα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων εἶναι μιά ἔνδειξη ἤ προάγγελος τῆς ἀνόδου τῆς ἀγροτιᾶς, πού φυσικά μπορεῖ «νά ζαλίσει τά κεφάλια» τῶν μή συνειδητῶν προλεταρίων καί τῶν μικροαστῶν διανοουμένων. Ἐμᾶς, τούς μαρξιστές, τό περιστατικό αὐτό θά μᾶς ἀναγκάσει ἁπλῶς νά κάνουμε ἐνεργότερα τήν προπαγάνδα τοῦ μαρξισμοῦ σέ ἀντίθεση μέ τό μικροαστικό ναροντνικισμό.

Σύντροφοι ἐργάτες! Νά πιστεύετε λιγότερο στίς διαβεβαιώσεις — στά παραμύθια! Νά μελετᾶτε πιό προσεκτικά *τά ἀντικειμενικά* στοιχεῖα καί γιά τό δικό σας, τό ἐργατικό, κίνημα καί γιά τό πῶς ἐπιδροῦν στή μειοψηφία τῶν ἐργατῶν οἱ ἀστικές ἰδέες καί ἡ ἀστική πρακτική τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 27,
28 τοῦ Ἰούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

Γράφτηκε τό Φλεβάρη-Μάη τοῦ 1914

Δημοσιεύτηκε τόν 'Απρίλη-'Ιούνη τοῦ 1914
στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε»,
τεῦχ. 4, 5 καί 6
Ὑπογραφή: Β. 'Ι λ ί ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Ἡ ἔνατη παράγραφος τοῦ προγράμματος τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας, πού μιλάει γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, προκάλεσε τόν τελευταῖο καιρό (ὅπως τό ἔχουμε κιόλας τονίσει στό «Προσβεστσένιγε») * ὁλόκληρη ἐκστρατεία τῶν ὀπορτουνιστῶν. Καί ὁ ρῶσος λικβινταριστής Σεμκόβσκι στή λικβινταριστική ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης, καί ὁ μπουντιστής Λίμπμαν καί ὁ οὐκρανός ἐθνικοκοινωνικός Γιουρκέβιτς ἐπιτέθηκαν, ἀπό τά ὄργανά τους ἐνάντια στήν παράγραφο αὐτή, χρησιμοποιώντας ἕνα ὕφος μεγαλοπρεποῦς περιφρόνησης. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αὐτή ἡ «ἐπιδρομή τῶν δώδεκα γλωσσῶν» τοῦ ὀπορτουνισμοῦ ἐνάντια στό μαρξιστικό μας πρόγραμμα συνδέεται στενά μέ τίς σημερινές ἐθνικιστικές ταλαντεύσεις γενικά. Γι' αὐτό νομίζουμε ὅτι εἶναι ἐπίκαιρο νά ἐξετάσουμε λεπτομερειακά τό ζήτημα πού ἀνακινήθηκε. Θά σημειώσουμε μόνο ὅτι κανένας ἀπό τούς ὀπορτουνιστές πού ἀναφέραμε δέν ἔφερε οὔτε ἕνα δικό του ἐπιχείρημα: ὅλοι τους ἐπαναλαβαίνουν μόνο ὅσα εἶπε ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ στό πολωνικά γραμμένο μεγάλο της ἄρθρο τοῦ 1908-1909 μέ τόν τίτλο: «Τό ἐθνικό ζήτημα καί ἡ αὐτονομία». Καί γι' αὐτό στήν ἀνάλυσή μας θ' ἀσχοληθοῦμε περισσότερο ἀπ' ὅλα μέ τά «πρωτότυπα» ἐπιχειρήματα αὐτῆς τῆς τελευταίας ἀρθρογράφου.

1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ;

Εἶναι φυσικό ὅτι τό ἐρώτημα αὐτό μπαίνει στήν πρώτη σειρά, ὅταν γίνονται ἀπόπειρες νά ἐξεταστεῖ μαρξιστικά ἡ λεγόμενη αὐτοδιάθεση. Τί πρέπει νά ἐννοοῦμε μέ τήν αὐτοδιάθεση; Θά ἀναζητήσουμε ἄραγε τήν ἀπάντηση στίς νομικές ἑρμηνεῖες (ὁρισμούς), πού βγαίνουν ἀπό τίς κάθε λογῆς «γενικές ἔννοιες» τοῦ δικαίου; Ἤ πρέπει νά ἀναζητήσουμε τήν ἀπάντηση στήν ἱστορικο-οικονομική μελέτη τῶν ἐθνικῶν κινημάτων;

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ 24ος, σελ. 113-148. *Ἡ Σύντ.*

Δέν εἶναι ἐκπληκτικό ὅτι δέν πέρασε κάν ἀπό τό μυαλό τῶν κ.κ. Σεμκόβσκι, Λίμπμαν, Γιουρκέβιτς νά θέσουν τό ἐρώτημα αὐτό καί προσπαθοῦν νά ξεφύγουν ἁπλῶς μέ μειδιάματα γιά τήν «ἀσάφεια» τοῦ μαρξιστικοῦ προγράμματος καί, ὅπως φαίνεται, χωρίς μάλιστα νά ξέρουν, στήν ἁπλοϊκότητά τους, ὅτι γιά τήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν δέν μιλάει μόνο τό ρωσικό πρόγραμμα τοῦ 1903, μά καί ἡ ἀπόφαση τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896 (γι' αὐτό θά μιλήσουμε λεπτομερειακά ὅταν θά ἔρθει ἡ σειρά του). Πολύ πιό ἐκπληκτικό εἶναι ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, πού μιλάει μέ πολύ στόμφο γιά τό δῆθεν ἀφηρημένο καί μεταφυσικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς παραγράφου, ἔπεσε ἡ ἴδια σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ἁμάρτημα: νά μιλάει ἀφηρημένα καί μεταφυσικά. Ἀκριβῶς ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ παρασύρεται διαρκῶς σέ γενικούς συλλογισμούς γιά τήν αὐτοδιάθεση (φτάνοντας ἀκόμη καί σέ ἐντελῶς διασκεδαστικούς συλλογισμούς γιά τό πῶς μποροῦμε νά μάθουμε τή βούληση τοῦ ἔθνους), χωρίς νά θέτει πουθενά καθαρά καί συγκεκριμένα τό ἐρώτημα, ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος: στούς νομικούς ὁρισμούς ἤ στήν πείρα τῶν ἐθνικῶν κινημάτων ὅλου τοῦ κόσμου;

Ἡ ἀκριβής τοποθέτηση τοῦ ἐρωτήματος αὐτοῦ, πού δέν μπορεῖ νά τό ἀποφύγει ἕνας μαρξιστής, θά ἀνάτρεπε ἀμέσως τά ἐννιά δέκατα τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ. Τά ἐθνικά κινήματα δέν πρωτοπαρουσιάζονται στή Ρωσία καί δέν ἀποτελοῦν μόνο γνώρισμα αὐτῆς τῆς χώρας. Σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ ἐποχή τῆς ὁριστικῆς νίκης τοῦ καπιταλισμοῦ ἐνάντια στή φεουδαρχία ἦταν συνδεμένη μέ ἐθνικά κινήματα. Ἡ οἰκονομική βάση αὐτῶν τῶν κινημάτων συνίσταται στό ὅτι, γιά τήν πλήρη νίκη τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, εἶναι ἀνάγκη νά κατακτήσει ἡ ἀστική τάξη τήν ἐσωτερική ἀγορά, εἶναι ἀνάγκη νά ἑνωθοῦν σέ κράτος τά ἐδάφη πού ὁ πληθυσμός τους μιλάει τήν ἴδια γλώσσα, μέ τόν παραμερισμό κάθε ἐμπόδιου γιά τήν ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς γλώσσας καί τήν καθιέρωσή της στή φιλολογία. Ἡ γλώσσα εἶναι σπουδαιότατο μέσο ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἑνότητα τῆς γλώσσας καί ἡ ἀνεμπόδιστη ἀνάπτυξή της εἶναι ἕνας ἀπό τούς σπουδαιότερους ὅρους τῆς πραγματικά ἐλεύθερης καί πλατιᾶς, ἀνάλογης μέ τό σύγχρονο καπιταλισμό, ἐμπορευματικῆς κυκλοφορίας, τῆς ἐλεύθερης καί πλατιᾶς συγκρότησης τοῦ πληθυσμοῦ σέ καθεμιά τάξη χωριστά, τέλος, εἶναι ὁ ὅρος τῆς στενῆς σύνδεσης τῆς ἀγορᾶς μέ τόν κάθε νοικοκύρη ἤ μικρονοικοκύρη, πωλητή ἤ ἀγοραστή.

Γι' αὐτό ἡ τάση (ἡ ἐπιδίωξη) κάθε ἐθνικοῦ κινήματος εἶναι ὁ

σχηματισμός *ἐθνικῶν κρατῶν* πού νά ἱκανοποιοῦν καλύτερα αὐτές τίς ἀνάγκες τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ. Πρός τό σχηματισμό αὐτό σπρώχνουν οἱ πιό βαθιοί οἰκονομικοί παράγοντες, καί γιά τό λόγο αὐτό, γιά ὅλη τή Δυτική Εὐρώπη — κάτι παραπάνω: γιά ὅλο τόν πολιτισμένο κόσμο — *χαρακτηριστικό*, φυσιολογικό φαινόμενο γιά τήν καπιταλιστική περίοδο εἶναι τά ἐθνικά κράτη.

Συνεπῶς, ἄν θέλουμε νά καταλάβουμε τή σημασία τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, χωρίς νά παίζουμε μέ νομικές ἑρμηνεῖες, χωρίς νά «κατασκευάζουμε» ἀφηρημένους ὁρισμούς, μά ἐξετάζοντας τούς ἱστορικο-οικονομικούς ὅρους τῶν ἐθνικῶν κινημάτων, θά φτάσουμε ἀναπόφευκτα στό συμπέρασμα ὅτι μέ τήν ἔννοια αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν ἐννοοῦμε τόν κρατικό χωρισμό τους ἀπό ξένα ἐθνικά σύνολα, ἐννοοῦμε τό σχηματισμό αὐτοτελοῦς ἐθνικοῦ κράτους.

Θά δοῦμε παρακάτω ἀκόμη καί ἄλλους λόγους, γιατί δέν θά ἦταν σωστό νά ἐννοοῦμε μέ τήν ἔννοια δικαίωμα αὐτοδιάθεσης ὁ,τιδήποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τό δικαίωμα ξεχωριστῆς κρατικῆς ὕπαρξης. Τώρα ὅμως πρέπει νά σταθοῦμε στό πῶς ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ προσπάθησε «νά ξεφύγει» ἀπό τό ἀναπόφευκτο συμπέρασμα ὅτι οἱ τάσεις γιά ἐθνικό κράτος ἔχουν βαθιές οἰκονομικές αἰτίες.

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ξέρει πολύ καλά τό βιβλίο τοῦ Κάουτσκι: «Ἐθνικότητα καί διεθνικότητα» (παράρτημα τοῦ «Neue Zeit»[105], τεῦχ. 1, 1907-1908, ρωσική μετάφραση στό περιοδικό «Ναούτσναγια Μίσλ», Ρίγα, 1908[106]). Ξέρει ὅτι ὁ Κάουτσκι *, ἀφοῦ ἀνάλυσε λεπτομερειακά στήν παράγραφο 4 αὐτοῦ τοῦ βιβλίου τό ζήτημα τοῦ ἐθνικοῦ κράτους, κατάληξε στό συμπέρασμα ὅτι ὁ Ὄττο Μπάουερ «*ὑποτιμάει* τή δύναμη τῆς τάσης γιά τή δημιουργία ἐθνικοῦ κράτους» (σελ. 23 τοῦ βιβλίου πού ἀναφέραμε). Ἡ ἴδια ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ παραθέτει τά λόγια τοῦ Κάουτσκι: «Τό ἐθνικό κράτος εἶναι ἡ μορφή τοῦ κράτους, πού *ἀνταποκρίνεται περισσότερο* στίς σύγχρονες» (δηλαδή στίς καπιταλιστικές, πολιτισμένες, οἰκονομικά προοδευτικές, σέ ἀντίθεση μέ τίς μεσαιωνικές, προκαπιταλιστικές κτλ.) «συνθῆκες,

---

* Τό 1916, ὅταν ὁ Β. Ι. Λένιν προετοίμαζε τήν ἐπανέκδοση τοῦ ἄρθρου, στό σημεῖο αὐτό ἔκανε τή σημείωση: «Παρακαλοῦμε τόν ἀναγνώστη νά μή ξεχνάει ὅτι ὁ Κάουτσκι ὥς τό 1909, ὥς τή θαυμάσια μπροσούρα του «Ὁ δρόμος πρός τήν ἐξουσία», ἦταν ἐχθρός τοῦ ὁπορτουνισμοῦ, ὅτι ἡ στροφή του γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ ὁπορτουνισμοῦ ἀρχίζει μόνο στά 1910-1911 καί ἡ ἀποφασιστική στροφή του γίνεται μόνο στά 1914-1916».

είναι ή μορφή, μέ τήν όποία μπορεΐ πιό εϋκολα νά έκπληρώσει τά καθήκοντά του» (δηλαδή τά καθήκοντα τής πιό ελεύθερης, πιό πλατιάς καί γοργής άνάπτυξης τοϋ καπιταλισμοΰ). Σ' αύτό πρέπει νά προσθέσουμε τήν άκόμη άκριβέστερη τελική παρατήρηση τοϋ Κάουτσκι, ότι δηλ. τά άνομοιογενή άπό έθνική άποψη κράτη (τά λεγόμενα πολυεθνικά κράτη σέ άντίθεση μέ τά έθνικά κράτη) είναι «πάντα κράτη πού ή έσωτερική τους δομή έχει μείνει γιά τόν ένα ή τόν άλλο λόγο άντικανονική ή άτροφική» (καθυστερημένη). Είναι αύτονόητο ότι ό Κάουτσκι μιλάει γιά άντικανονικότητα άποκλειστικά μέ τήν έννοια ότι δέν άνταποκρίνεται σ' αύτό πού είναι περισσότερο προσαρμοσμένο στίς άνάγκες τοϋ άναπτυσσόμενου καπιταλισμοΰ.

Τώρα γεννιέται τό έρώτημα, ποιά θέση πήρε ή Ρόζα Λούξεμπουργκ άπέναντι σ' αύτά τά ίστορικο-οικονομικά συμπεράσματα τοϋ Κάουτσκι. Είναι ή δέν είναι σωστά; Έχει δίκιο ό Κάουτσκι μέ τήν ίστορικο-οικονομική του θεωρία ή ό Μπάουερ πού ή θεωρία του είναι βασικά ψυχολογική; Τί συνδέει τόν άναμφισβήτητο «έθνικό όπορτουνισμό» τοϋ Μπάουερ, τήν ύπεράσπιση τής πολιτιστικής-έθνικής αύτονομίας άπό μέρους του, τούς έθνικιστικούς του ένθουσιασμούς («κάπου-κάπου ένίσχυση τοϋ έθνικοϋ παράγοντα», όπως έκφράστηκε ό Κάουτσκι), τήν «τεράστια ύπερεκτίμηση τοϋ έθνικοϋ παράγοντα καί τήν όλοκληρωτική παραγνώριση τοϋ διεθνοϋς παράγοντα» (Κάουτσκι), μέ τήν ύποτίμηση άπό μέρους του τής δύναμης πού έχει ή τάση γιά δημιουργία έθνικοϋ κράτους;

Ή Ρόζα Λούξεμπουργκ ούτε κάν έθεσε τό έρώτημα αύτό. Δέν πρόσεξε αύτή τή σύνδεση. Δέν σκέφτηκε βαθιά τό *σύνολο* τών θεωρητικών άπόψεων τοϋ Μπάουερ. Έπίσης δέν άντιπαράθεσε καθόλου τήν ίστορικο-οικονομική καί τήν ψυχολογική θεωρία στό έθνικό ζήτημα. Περιορίστηκε στίς παρακάτω παρατηρήσεις ένάντια στόν Κάουτσκι.

«... Αύτό τό «καλύτερο» έθνικό κράτος είναι μόνο μιά άφαίρεση, πού είναι εϋκολο νά τήν άναπτύξεις θεωρητικά καί νά τήν ύπερασπίσεις θεωρητικά, μά πού δέν άνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα» («Przeglad Sojaldemokratyczny»*, 1908, τεϋχ. 6, σελ. 499).

Καί σάν έπικύρωση αύτής τής κατηγορηματικής δήλωσης άκολουθοϋν οί συλλογισμοί ότι ή άνάπτυξη τών μεγάλων καπιταλιστικών κρατών καί ό ίμπεριαλισμός κάνουν χιμαιρικό τό

* — «Σοσιαλδημοκρατική έπιθεώρηση». *Ή Σύντ.*

«δικαίωμα αὐτοδιάθεσης» τῶν μικρῶν λαῶν. «Μήπως μπορεῖ νά μιλάει κανείς στά σοβαρά—ἀναφωνεῖ ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ—γιά «αὐτοδιάθεση» τῶν τυπικά ἀνεξάρτητων μαυροβούνιων, βουλγάρων, ρουμάνων, σέρβων, ἑλλήνων, ἐνμέρει ἀκόμη καί τῶν ἐλβετῶν, πού ἡ ἴδια ἡ ἀνεξαρτησία τους εἶναι προϊόν τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα καί τοῦ διπλωματικοῦ παιχνιδιοῦ τῆς «εὐρωπαϊκῆς συναυλίας»;»! (σελ. 500). Καλύτερα ἀνταποκρίνεται στίς συνθῆκες «ὄχι τό ἐθνικό κράτος, ὅπως ὑποθέτει ὁ Κάουτσκι, μά τό ληστρικό κράτος». Ἀναφέρονται μερικές δεκάδες ἀριθμοί γιά τήν ἔκταση τῶν ἀποικιῶν πού ἀνήκουν στήν Ἀγγλία, στή Γαλλία κτλ.

Διαβάζοντας παρόμοιους συλλογισμούς δέν μπορεῖς νά μή θαυμάσεις τήν ἱκανότητα τῆς συγγραφέα νά μήν καταλαβαίνει *γιά ποιό πράγμα πρόκειται!* Τό νά διδάσκεις μέ σοβαρό ὕφος τόν Κάουτσκι ὅτι τά μικρά κράτη ἐξαρτιῶνται οἰκονομικά ἀπό τά μεγάλα, ὅτι ἀνάμεσα στά ἀστικά κράτη γίνεται ἀγώνας γιά τή ληστρική κατάπνιξη τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὅτι ὑπάρχουν ὁ ἰμπεριαλισμός καί οἱ ἀποικίες, εἶναι γελοῖες, παιδιάστικες ἐξυπνάδες, γιατί ὅλα αὐτά δέν ἔχουν τήν παραμικρότερη σχέση μέ τό θέμα. Ὄχι μονάχα τά μικρά κράτη, μά καί ἡ Ρωσία, γιά παράδειγμα, οἰκονομικά ἐξαρτιέται ὁλοκληρωτικά ἀπό τή δύναμη τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου τῶν «πλούσιων» ἀστικῶν χωρῶν. Ὄχι μονάχα τά μικροσκοπικά βαλκανικά κράτη, μά καί ἡ Ἀμερική τοῦ 19ου αἰώνα ἦταν, ἀπό οἰκονομική ἄποψη, ἀποικία τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἔδειξε ἤδη ὁ Μάρξ στό «Κεφάλαιο»[107]. Φυσικά, ὅλα αὐτά τά ξέρουν θαυμάσια καί ὁ Κάουτσκι καί ὁ κάθε μαρξιστής, δέν ἔχουν ὅμως ἀπολύτως καμιά σχέση μέ τό ζήτημα τῶν ἐθνικῶν κινημάτων καί τοῦ ἐθνικοῦ κράτους.

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀντικατάστησε τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν στήν ἀστική κοινωνία, τῆς κρατικῆς τους αὐτοτέλειας, μέ τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς τους αὐτοτέλειας καί ἀνεξαρτησίας. Αὐτό εἶναι τόσο ἔξυπνο, ὅπως θά ἦταν, ἄν ἕνας ἄνθρωπος, συζητώντας τήν προγραμματική διεκδίκηση γιά τή δεσπόζουσα θέση τῆς Βουλῆς, δηλαδή τῆς συνέλευσης τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων στό ἀστικό κράτος, θά ἄρχιζε νά ἐκθέτει τήν ἀπόλυτα σωστή πεποίθησή του γιά τήν κυριαρχία τοῦ μεγάλου κεφαλαίου σέ ὅλους τούς θεσμούς μιᾶς ἀστικῆς χώρας.

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι μεγάλο μέρος τῆς Ἀσίας, τοῦ πιό πυκνοκατοικημένου μέρους τοῦ κόσμου, βρίσκεται ἤ σέ κατάσταση ἀποικίας τῶν «μεγάλων Δυνάμεων» ἤ στήν κατάσταση

κρατῶν πού εἶναι ἐξαιρετικά ἐξαρτημένα καί πού καταπιέζονται ἐθνικά. Μήπως ὅμως τό πασίγνωστο αὐτό περιστατικό κλονίζει ἔστω καί ἐλάχιστα τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι στήν ἴδια τήν Ἀσία οἱ συνθῆκες γιά τήν πληρέστερη ἀνάπτυξη τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, γιά τήν πιό ἐλεύθερη, πλατιά καί γοργή ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ ἔχουν δημιουργηθεῖ μονάχα στήν Ἰαπωνία, δηλαδή μονάχα σέ ἕνα ἀνεξάρτητο ἐθνικό κράτος; Τό κράτος αὐτό εἶναι ἀστικό καί γι᾽ αὐτό ἄρχισε τό ἴδιο νά καταπιέζει ἄλλα ἔθνη καί νά ὑποδουλώνει ἀποικίες. Δέν ξέρουμε ἄν ἡ Ἀσία θά προλάβει, πρίν ἀπό τήν κατάρευση τοῦ καπιταλισμοῦ, νά συγκροτηθεῖ σέ ἕνα σύστημα ἀπό ἀνεξάρτητα ἐθνικά κράτη, ὅπως ἡ Εὐρώπη. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο ὅτι ὁ καπιταλισμός, ἀφοῦ ἀφύπνισε τήν Ἀσία, προκάλεσε καί κεῖ παντοῦ ἐθνικά κινήματα, ὅτι ἡ τάση αὐτῶν τῶν κινημάτων εἶναι νά δημιουργηθοῦν ἐθνικά κράτη στήν Ἀσία, ὅτι ἀκριβῶς τέτια κράτη ἐξασφαλίζουν τούς καλύτερους ὅρους γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Τό παράδειγμα τῆς Ἀσίας μιλάει *ὑπέρ* τοῦ Κάουτσκι καί *κατά* τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ.

Τό παράδειγμα τῶν βαλκανικῶν κρατῶν μιλάει ἐπίσης ἐναντίον της, γιατί ὁ καθένας βλέπει τώρα ὅτι οἱ καλύτεροι ὅροι γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στά Βαλκάνια δημιουργοῦνται στό βαθμό ἀκριβῶς πού δημιουργοῦνται αὐτοτελῆ ἐθνικά κράτη στή χερσόνησο αὐτή.

Συνεπῶς, καί τό παράδειγμα ὅλης τῆς προηγμένης καί πολιτισμένης ἀνθρωπότητας καί τό παράδειγμα τῶν Βαλκανίων καί τό παράδειγμα τῆς Ἀσίας, ἀποδείχνουν, στό πεῖσμα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, ὅτι ἡ θέση τοῦ Κάουτσκι εἶναι ἀπόλυτα σωστή: τό ἐθνικό κράτος εἶναι κανόνας καί «νόρμα» τοῦ καπιταλισμοῦ, τό παρδαλό ἀπό ἐθνική ἄποψη κράτος εἶναι καθυστέρηση ἤ ἐξαίρεση. Ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐθνικῶν σχέσεων, τούς καλύτερους ὅρους γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ τούς παρουσιάζει, χωρίς ἀμφιβολία, τό ἐθνικό κράτος. Αὐτό, ἐννοεῖται, δέν σημαίνει ὅτι ἕνα τέτιο κράτος, πάνω στό ἔδαφος τῶν ἀστικῶν σχέσεων, θά μποροῦσε ν᾽ ἀποκλείσει τήν ἐκμετάλλευση καί τήν καταπίεση τῶν ἐθνῶν. Σημαίνει ἁπλῶς ὅτι οἱ μαρξιστές δέν μποροῦν νά παραβλέπουν τούς ἰσχυρούς *οἰκονομικούς* παράγοντες πού γεννοῦν τίς τάσεις γιά δημιουργία ἐθνικῶν κρατῶν. Σημαίνει ὅτι ἡ «αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν» *δέν μπορεῖ* ἀπό ἱστορικο-οικονομική ἄποψη νά ἔχει στό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν ἄλλη σημασία, ἐκτός ἀπό τήν πολιτική αὐτοδιάθεση, τήν κρατική αὐτοτέλεια, τό σχηματισμό ἐθνικοῦ κράτους.

Θά μιλήσουμε λεπτομερειακά παρακάτω μέ ποιούς ὅρους μπορεῖ νά ὑποστηριχτεῖ ἀπό μαρξιστική, δηλαδή ταξική προλεταριακή ἄποψη, ἡ ἀστικοδημοκρατική διεκδίκηση γιά «ἐθνικό κράτος». Τώρα περιοριζόμαστε στόν καθορισμό τῆς *ἔννοιας* «αὐτοδιάθεση» καί πρέπει ἀκόμη νά σημειώσουμε μόνο ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ *ξέρει* τό περιεχόμενο αὐτῆς τῆς ἔννοιας («ἐθνικό κράτος»), ἐνῶ οἱ ὀπορτουνιστές ὀπαδοί της, Λίμπμαν, Σεμκόβσκι, Γιουρκέβιτς, *δέν ξέρουν οὔτε αὐτό!*

2. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Κατηγορηματική ἀξίωση τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας εἶναι, ὅταν ἐξετάζεται ἕνα ὁποιοδήποτε κοινωνικό πρόβλημα, νά τοποθετεῖται μέσα σέ *ὁρισμένα* ἱστορικά πλαίσια καί ὕστερα, ἄν πρόκειται γιά μιά χώρα (λ.χ. γιά τό ἐθνικό πρόγραμμα μιᾶς δοσμένης χώρας), νά παίρνονται ὑπόψη οἱ συγκεκριμένες ἰδιομορφίες πού κάνουν αὐτή τή χώρα νά διαφέρει ἀπό τίς ἄλλες μέσα στά ὅρια μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς.

Τί σημαίνει αὐτή ἡ κατηγορηματική ἀξίωση τοῦ μαρξισμοῦ σχετικά μέ τό ζήτημά μας;

Πρίν ἀπ' ὅλα σημαίνει τήν ἀνάγκη νά ξεχωρίσουμε αὐστηρά δυό ἐποχές τοῦ καπιταλισμοῦ, πού διαφέρουν ριζικά ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐθνικῶν κινημάτων. Ἀπό τή μιά πλευρά εἶναι ἡ ἐποχή τῆς κατάρευσης τῆς φεουδαρχίας καί τῆς ἀπολυταρχίας, ἡ ἐποχή τῆς διαμόρφωσης τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς κοινωνίας καί τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ κράτους, ὅταν τά ἐθνικά κινήματα γίνονται γιά πρώτη φορά μαζικά καί τραβοῦν ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς *ὅλες* τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ στήν πολιτική μέ τόν τύπο, μέ τή συμμετοχή στά ἀντιπροσωπευτικά σώματα κτλ. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἔχουμε μπροστά μας μιάν ἐποχή τῶν ἐντελῶς διαμορφωμένων καπιταλιστικῶν κρατῶν, μέ ἕνα συνταγματικό καθεστώς ἀπό καιρό καθιερωμένο, μέ ἔντονα ἀναπτυγμένο τόν ἀνταγωνισμό τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀστικῆς τάξης — μιά ἐποχή πού μποροῦμε νά τήν ὀνομάσουμε παραμονή τῆς κατάρευσης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς πρώτης ἐποχῆς εἶναι ἡ ἀφύπνιση τῶν ἐθνικῶν κινημάτων, ἡ προσέλκυση σ' αὐτά τῆς ἀγροτιᾶς, τοῦ πιό πολυάριθμου καί τοῦ πιό «δυσκολοκίνητου» στρώματος τοῦ πληθυσμοῦ ἀναφορικά μέ τόν ἀγώνα γιά τήν πολιτική ἐλευθερία γενικά καί γιά τά δικαιώματα τῆς ἐθνότητας εἰδικά.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς δεύτερης ἐποχῆς εἶναι ἡ ἀνυπαρξία μαζικῶν ἀστικοδημοκρατικῶν κινημάτων, τότε πού ὁ αναπτυγμένος καπιταλισμός, προσεγγίζοντας ὅλο καί περισσότερο καί ἀνακατεύοντας τά ἔθνη πού ἔχουν πιά πέρα γιά πέρα τραβηχτεῖ στήν τροχιά τοῦ ἐμπορίου, βάζει σέ πρώτη μοίρα τόν ἀνταγωνισμό τοῦ ἑνωμένου σέ διεθνή κλίμακα κεφαλαίου μέ τό διεθνές ἐργατικό κίνημα.

Βέβαια, οἱ ἐποχές αὐτές δέν χωρίζονται ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη μέ τείχη, μά συνδέονται μέ πολυάριθμους ἐνδιάμεσους κρίκους, ἐνῶ οἱ διάφορες χῶρες ξεχωρίζουν ἀκόμη ὡς πρός τήν ταχύτητα τῆς ἐθνικῆς ἀνάπτυξης, τήν ἐθνική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ, τήν κατανομή του κτλ. κτλ. Οὔτε λόγος νά γίνεται ὅτι οἱ μαρξιστές μιᾶς δοσμένης χώρας δέν μποροῦν νά ἐπεξεργαστοῦν τό ἐθνικό τους πρόγραμμα, χωρίς νά ὑπολογίσουν ὅλες αὐτές τίς γενικές ἱστορικές καί συγκεκριμένες κρατικές συνθῆκες.

Κι᾽ ἀκριβῶς ἐδῶ φτάνουμε στό πιό ἀδύνατο σημεῖο τῶν συλλογισμῶν τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ. Μέ ἀσυνήθιστο ζῆλο στολίζει τό ἄρθρο της μέ ἕνα σωρό «τσουχτερές» λεξοῦλες ἐνάντια στήν 9η παράγραφο τοῦ προγράμματός μας, πού τή χαρακτηρίζει «ξεκάρφωτη», «σχηματική», «μεταφυσική φρασεολογία» καί τά λοιπά κ.ο.κ. Ἦταν φυσικό νά περιμένει κανείς ὅτι ἡ συγγραφέας πού καταδικάζει τόσο ὑπέροχα τή μεταφυσική (δηλαδή τήν ἀντιδιαλεκτική, μέ τή μαρξιστική ἔννοια) καί τίς κενές ἀφαιρέσεις, θά μᾶς ἔδινε ἕνα πρότυπο συγκεκριμένης ἱστορικῆς ἐξέτασης τοῦ ζητήματος. Πρόκειται γιά τό ἐθνικό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν μιᾶς ὁρισμένης χώρας, τῆς Ρωσίας, σέ μιάν ὁρισμένη ἐποχή, στήν ἀρχή τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ἴσως ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ νά θέσει τό ἐρώτημα: *ποιά ἱστορική* ἐποχή περνᾶ ἡ Ρωσία, ποιές εἶναι οἱ *συγκεκριμένες* ἰδιομορφίες τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος καί τῶν ἐθνικῶν κινημάτων τῆς χώρας *αὐτῆς* στή *δοσμένη* ἐποχή;

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν λέει ἀπολύτως τίποτε γι᾽ αὐτό! Δέν θά βρεῖτε σ᾽ αὐτή οὔτε ἴχνος ἀνάλυσης τοῦ ζητήματος, πῶς μπαίνει τό ἐθνικό ζήτημα στή *Ρωσία* στή συγκεκριμένη ἱστορική ἐποχή, ποιές εἶναι οἱ ἰδιομορφίες τῆς *Ρωσίας* ἀπό τήν ἄποψη αὐτή!

Μᾶς λένε ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα στά Βαλκάνια μπαίνει διαφορετικά ἀπ᾽ ὅ,τι μπαίνει στήν Ἰρλανδία, ὅτι ὁ Μάρξ νά, ἔτσι ἔκρινε τό πολωνικό καί τό τσέχικο ἐθνικό κίνημα στίς συγκεκριμένες συνθῆκες τοῦ 1848 (μιά σελίδα περικοπές ἀπό τόν Μάρξ), ὅτι ὁ Ἔνγκελς νά, ἔτσι ἔκρινε τόν ἀγώνα τῶν δασικῶν καντονιῶν τῆς

Ἑλβετίας ἐνάντια στήν Αὐστρία καί τή μάχη τοῦ Μόργκαρντεν, πού ἔγινε τό 1315 (μιά σελιδούλα μέ περικοπές ἀπό τόν Ἔνγκελς μέ ἀντίστοιχα σχόλια ἀπό τόν Κάουτσκι), ὅτι ὁ Λασσάλ θεωροῦσε ἀντιδραστικό τόν πόλεμο τῶν χωρικῶν στή Γερμανία τό 16ο αἰώνα κτλ.

Δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι αὐτές οἱ παρατηρήσεις καί οἱ περικοπές λάμπουν γιά τήν πρωτοτυπία τους, ὁπωσδήποτε ὅμως ἔχει ἐνδιαφέρον γιά τόν ἀναγνώστη νά θυμηθεῖ ξανά καί ξανά πῶς ἀκριβῶς ὁ Μάρξ, ὁ Ἔνγκελς καί ὁ Λασσάλ ἐξέταζαν τά συγκεκριμένα ἱστορικά ζητήματα τῶν διαφόρων χωρῶν. Καί διαβάζοντας τίς διδακτικές περικοπές τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς βλέπεις μέ ἐξαιρετική παραστατικότητα σέ ποιά γελοία θέση ἔφερε τόν ἑαυτό της ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ. Κηρύσσει εὔγλωττα καί θυμωμένα τήν ἀνάγκη νά ἀναλυθεῖ συγκεκριμένα-ἱστορικά τό ἐθνικό ζήτημα στίς διάφορες χῶρες στίς διάφορες ἐποχές καί δέν κάνει οὔτε *τήν παραμικρή* προσπάθεια νά καθορίσει *ποιό* ἱστορικό στάδιο ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ περνάει ἡ *Ρωσία* στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, ποιές εἶναι *οἱ ἰδιομορφίες* τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή χώρα αὐτή. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δείχνει μέ παραδείγματα πῶς ἔχουν ἐξετάσει *ἄλλοι* τό ζήτημα μαρξιστικά, λές κι᾽ ἔτσι ἤθελε νά ὑπογραμμίσει ἐπίτηδες πόσο συχνά λιθοστρώνουν μέ καλές προθέσεις τήν κόλαση, πόσες φορές μέ τίς καλές συμβουλές κρύβουν τήν ἀπροθυμία ἤ τήν ἀνικανότητά τους νά τίς χρησιμοποιήσουν στήν πράξη.

Νά μιά ἀπ᾽ αὐτές τίς διδακτικές συγκρίσεις. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἐξεγείρεται ἐνάντια στό σύνθημα γιά ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας καί παραπέμπει στήν ἐργασία της τοῦ 1898, πού απόδειχνε τή γοργή «βιομηχανική ἀνάπτυξη τῆς Πολωνίας» μέ τήν πώληση τῶν βιοτεχνικῶν της προϊόντων στή Ρωσία. Δέν χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι ἀπ᾽ αὐτό δέν βγαίνει ἀκόμη ἀπολύτως τίποτε ὁσοναφορᾶ τό ζήτημα τοῦ *δικαιώματος* αὐτοδιάθεσης, ὅτι αὐτό ἀποδείχνει μονάχα τήν ἐξαφάνιση τῆς παλιᾶς Πολωνίας τῶν μικροευγενῶν κτλ. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ὅμως περνάει διαρκῶς ἀπαρατήρητα στό συμπέρασμα ὅτι τάχα ἀνάμεσα στούς παράγοντες πού ἑνώνουν τή Ρωσία μέ τήν Πολωνία ἐπικρατοῦν ἀπό τώρα κιόλας οἱ καθαροί οἰκονομικοί παράγοντες τῶν σύγχρονων καπιταλιστικῶν σχέσεων.

Νά ὅμως πού ἡ Ρόζα μας περνάει στό ζήτημα τῆς αὐτονομίας καί παρότι τό ἄρθρο της ἔχει τόν τίτλο «Τό ἐθνικό ζήτημα καί ἡ αὐτονομία» *γενικά*, ἀρχίζει νά ἀποδείχνει τό *ἀποκλειστικό* δικαίωμα τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας γιά αὐτονομία (βλέπε

σχετικά τό «Προσβεστσένιγε», 1913, τεῦχ. 12 *). Γιά νά ἐπιβεβαιώσει τό δικαίωμα αὐτονομίας τῆς Πολωνίας, ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ χαρακτηρίζει τήν κρατική συγκρότηση τῆς Ρωσίας μέ βάση, ὅπως φαίνεται, καί τά οἰκονομικά καί τά πολιτικά καί τά ἐθνικά καί τά κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, δηλαδή μέ τό σύνολο τῶν γνωρισμάτων πού τό ἄθροισμά τους μᾶς δίνει τήν ἔννοια τοῦ «ἀσιατικοῦ δεσποτισμοῦ» (τεῦχ. 12 τοῦ «Przeglad» [108], σελ. 137).

Εἶναι γνωστό σέ ὅλους ὅτι μιά τέτια κρατική συγκρότηση ἔχει πολύ μεγάλη σταθερότητα στίς περιστάσεις, πού στήν οἰκονομία τῆς δοσμένης χώρας ἐπικρατοῦν πέρα γιά πέρα πατριαρχικά, προκαπιταλιστικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα καί μιά ἀσήμαντη ἀνάπτυξη τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας καί τῆς ταξικῆς διαφοροποίησης. Ἄν ὅμως σέ μιά τέτια χώρα, ὅπου ἡ κρατική συγκρότησή της ξεχωρίζει μέ τόν ἔντονο *προ*-καπιταλιστικό της χαρακτήρα, ὑπάρχει μιά ἐθνικά ἀποσπασμένη περιοχή μέ *γοργή* ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, τότε ὅσο πιό γοργή εἶναι αὐτή ἡ καπιταλιστική ἀνάπτυξη, τόσο πιό ἔντονη εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα σ' αὐτή καί στήν *προ*-καπιταλιστική κρατική συγκρότηση, τόσο πιό πιθανός εἶναι ὁ ἀποχωρισμός τῆς προηγμένης περιοχῆς ἀπό τό σύνολο τῆς περιοχῆς πού συνδέεται μέ τό σύνολο ὄχι μέ «σύγχρονους καπιταλιστικούς» δεσμούς, ἀλλά μέ δεσμούς «ἀσιατικο-δεσποτικούς».

Ἔτσι λοιπόν ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν τά κατάφερε καθόλου οὔτε καί στό ζήτημα τῆς κοινωνικῆς δομῆς τῆς ἐξουσίας στή Ρωσία σέ σχέση μέ τήν ἀστική Πολωνία, μά οὔτε κάν ἔθεσε τό ζήτημα τῶν συγκεκριμένων ἱστορικῶν ἰδιομορφιῶν τῶν ἐθνικῶν κινημάτων στή Ρωσία.

Καί στό ζήτημα αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε.

3. ΟΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΣΤΙΚΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

«... Παρά τήν ἐλαστικότητα τῆς ἀρχῆς «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», πού ἀποτελεῖ καθαρότατη κοινοτοπία καί πού δλοφάνερα μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ ἐξίσου ὄχι μόνο στούς λαούς πού ζοῦν στή Ρωσία, μά καί στά ἔθνη πού ζοῦν στή Γερμανία καί στήν Αὐστρία, στήν Ἑλβετία καί στή Σουηδία, στήν Ἀμερική καί στήν Αὐστραλία, τήν ἀρχή αὐτή δέν τή βρίσκουμε σέ κανένα πρόγραμμα τῶν σύγχρονων σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων...» (τεῦχ. 6 τοῦ «Przeglad», σελ. 483).

* Βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 141-148. *Ἡ Σύντ.*

Αὐτά γράφει ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ στήν ἀρχή τῆς ἐκστρατείας της ἐνάντια στήν 9η παράγραφο τοῦ μαρξιστικοῦ προγράμματος. Ἀποδίδοντάς μας τήν ἀντίληψη ὅτι αὐτή ἡ παράγραφος τοῦ προγράμματος εἶναι «καθαρότατη κοινοτοπία», ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ πέφτει ἀκριβῶς ἡ ἴδια σ' αὐτό τό ἁμάρτημα, δηλώνοντας μέ διασκεδαστικό θάρος ὅτι τάχα τό σημεῖο αὐτό «ὁλοφάνερα μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ ἐξίσου» στή Ρωσία, στή Γερμανία κτλ.

Εἶναι ὁλοφάνερο— θ' ἀπαντήσουμε ἐμεῖς — ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀποφάσισε νά δόσει στό ἄρθρο της μιά συλλογή ἀπό λογικά σφάλματα πού χρειάζονται γιά τίς μαθητικές ἀσκήσεις γυμνασιόπαιδων. Γιατί τό κατεβατό τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ εἶναι καθαρή ἀνοησία καί χλευασμός σέ βάρος τῆς ἱστορικά συγκεκριμένης τοποθέτησης τοῦ ζητήματος.

Ἄν ἑρμηνεύσεις τό μαρξιστικό πρόγραμμα ὄχι μέ παιδιάστικο τρόπο, μά μέ μαρξιστικό, τότε δέν εἶναι καθόλου δύσκολο νά καταλάβεις ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀναφέρεται στά ἀστικοδημοκρατικά ἐθνικά κινήματα. Ἄν εἶναι ἔτσι — καί εἶναι ἔτσι χωρίς ἀμφιβολία — τότε εἶναι «ὁλοφάνερο» ὅτι τό πρόγραμμα αὐτό ἀναφέρεται «χοντρικά», σάν «κοινοτοπία» κτλ. *σ' ὅλες* τίς περιπτώσεις τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐθνικῶν κινημάτων. Δέν θά ἦταν λιγότερο ὁλοφάνερο καί γιά τή Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἄν ἤθελε νά σκεφτεῖ ἔστω καί λιγάκι τό συμπέρασμα ὅτι τό πρόγραμμά μας ἀναφέρεται *μόνο* στίς περιπτώσεις πού ὑπάρχει τό κίνημα αὐτό.

Ἄν εἶχε σκεφτεῖ αὐτά τά ὁλοφάνερα πράγματα, ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ θά ἔβλεπε χωρίς ἰδιαίτερη δυσκολία τί ἀνοησία εἶπε. Ὅταν *μᾶς* κατηγορεῖ ὅτι προσφέρουμε μιά «κοινοτοπία», προβάλλει *ἐναντίον μας* τό ἐπιχείρημα ὅτι δέν γίνεται λόγος γιά αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν στό πρόγραμμα τῶν χωρῶν, ὅπου *δέν ὑπάρχουν* ἀστικοδημοκρατικά ἐθνικά κινήματα. Ἐξαιρετικά ἔξυπνο ἐπιχείρημα!

Ἡ σύγκριση τῆς πολιτικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῶν διαφόρων χωρῶν, καθώς καί τῶν μαρξιστικῶν τους προγραμμάτων, ἔχει τεράστια σημασία ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μαρξισμοῦ, γιατί εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ἀμφισβήτηση τόσο ἡ γενική καπιταλιστική φύση τῶν σύγχρονων κρατῶν, ὅσο καί ὁ γενικός νόμος τῆς ἀνάπτυξής τους. Πρέπει ὅμως νά ξέρεις νά κάνεις μιά τέτια σύγκριση. Στοιχειώδης ὅρος γι' αὐτό τό πράγμα εἶναι νά ξεκαθαριστεῖ τό ζήτημα, ἄν *μποροῦν νά συγκριθοῦν* οἱ ἱστορικές ἐποχές ἀνάπτυξης τῶν χωρῶν πού συγκρίνουμε. Λ.χ. τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας μποροῦν νά τό «συγκρί-

νουν» μέ τά δυτικοευρωπαϊκά μόνο ἄνθρωποι ἐντελῶς ἀμαθεῖς (σάν τόν πρίγκιπα Ε. Τρουμπετσκόι στή «Ρούσκαγια Μίσλ»), γιατί τό πρόγραμμά μας δίνει ἀπάντηση στό ζήτημα τοῦ *ἀστικοδημοκρατικοῦ* ἀγροτικοῦ μετασχηματισμοῦ, γιά τόν ὁποῖο οὔτε κάν λόγος γίνεται στίς δυτικές χῶρες.

Τό ἴδιο ἀκριβῶς ἰσχύει καί γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Στίς περισσότερες δυτικές χῶρες ἔχει λυθεῖ ἀπό καιρό. Εἶναι γελοῖο νά ψάχνεις νά βρεῖς ἀπάντηση σέ ζητήματα πού δέν ὑπάρχουν στά προγράμματα τῶν δυτικῶν χωρῶν. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν πρόσεξε ἐδῶ ἀκριβῶς τό κυριότερο: τή διαφορά ἀνάμεσα στίς χῶρες, ὅπου οἱ ἀστικοδημοκρατικοί μετασχηματισμοί ἔχουν συντελεστεῖ ἀπό καιρό καί στίς χῶρες, ὅπου αὐτοί βρίσκονται ἀκόμη σέ ἐξέλιξη.

Τό κυριότερο ζήτημα βρίσκεται σ' αὐτή τή διαφορά. Ἡ ἀπόλυτη ἄγνοια αὐτῆς τῆς διαφορᾶς μετατρέπει τό μακροσκελέστατο ἄρθρο τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ σέ μιά συλλογή ἀπό κενές, χωρίς περιεχόμενο κοινοτοπίες.

Στή Δυτική, τήν ἠπειρωτική, Εὐρώπη ἡ ἐποχή τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων περιλαβαίνει μιάν ἀρκετά συγκεκριμένη χρονική περίοδο, περίπου ἀπό τό 1789 ὥς τό 1871. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἐποχή ἦταν ἡ ἐποχή τῶν ἐθνικῶν κινημάτων καί τῆς δημιουργίας τῶν ἐθνικῶν κρατῶν. Μέ τό τέλος αὐτῆς τῆς ἐποχῆς ἡ Δυτική Εὐρώπη ἔγινε ἕνα διαμορφωμένο πιά σύστημα ἀστικῶν κρατῶν καί μάλιστα κατά γενικό κανόνα ἐθνικά ἑνιαίων κρατῶν. Γι' αὐτό, τό νά ψάχνεις τώρα νά βρεῖς τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης στά προγράμματα τῶν σοσιαλιστῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, σημαίνει πώς δέν καταλαβαίνεις τό ἄλφα-βήτα τοῦ μαρξισμοῦ.

Στήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί στήν Ἀσία ἡ ἐποχή τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων ἄρχισε μόλις τό 1905. Οἱ ἐπαναστάσεις στή Ρωσία, τήν Περσία, τήν Τουρκία καί τήν Κίνα, οἱ πόλεμοι στά Βαλκάνια — νά ἡ ἁλυσίδα τῶν παγκόσμιων γεγονότων τῆς ἐποχῆς *μας* στήν «Ἀνατολή» μας. Καί μόνο ἕνας τυφλός μπορεῖ νά μή βλέπει σ' αὐτή τήν ἁλυσίδα τῶν γεγονότων τήν ἀφύπνιση μιᾶς *ὁλόκληρης σειρᾶς* ἀστικοδημοκρατικῶν ἐθνικῶν κινημάτων καί τάσεων γιά τή δημιουργία ἐθνικά ἀνεξάρτητων καί ἐθνικά ἑνιαίων κρατῶν. Ἀκριβῶς ἐπειδή, καί μόνο ἐπειδή, ἡ Ρωσία μαζί μέ τίς γειτονικές χῶρες περνάει αὐτή τήν ἐποχή, μᾶς χρειάζεται στό πρόγραμμά μας ἡ παράγραφος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν.

Ἄς συνεχίσουμε ὅμως ἀκόμη λίγο τήν περικοπή ἀπό τό ἄρθρο τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ πού ἀναφέραμε παραπάνω:

«...Ἰδιαίτερα — γράφει — τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος πού δρᾶ μέσα σ' ἕνα κράτος μέ ἐξαιρετικά ἀνομοιογενή ἐθνική σύνθεση καί γιά τό ὁποῖο τό ἐθνικό ζήτημα παίζει πρωταρχικό ρόλο — τό πρόγραμμα τῆς αὐστριακῆς σοσιαλδημοκρατίας δέν περιέχει τήν ἀρχή τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» (στό ἴδιο).

Κι' ἔτσι, θέλουν νά πείσουν τόν ἀναγνώστη «ἰδιαίτερα» μέ τό παράδειγμα τῆς Αὐστρίας. Ἄς δοῦμε ἀπό τή συγκεκριμένη ἱστορική ἄποψη, ἄν ὑπάρχει πολύ λογική σ' αὐτό τό παράδειγμα.

Πρῶτα, ἄς θέσουμε τό βασικό ζήτημα τῆς ὁλοκλήρωσης τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Στήν Αὐστρία ἡ ἐπανάσταση ἄρχισε τό 1848 καί τέλειωσε τό 1867. Ἀπό τότε, ἐπί μισό σχεδόν αἰώνα, κυριαρχεῖ ἐκεῖ ἕνα ἀστικό σύνταγμα πού καθιερώθηκε γενικά καί μέ βάση τό ὁποῖο λειτουργεῖ νόμιμα ἕνα νόμιμο ἐργατικό κόμμα.

Γι' αὐτό στίς ἐσωτερικές συνθῆκες ἀνάπτυξης τῆς Αὐστρίας (δηλαδή ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ στήν Αὐστρία γενικά καί στά διάφορα ἔθνη της ἰδιαίτερα) *δέν ὑπάρχουν* παράγοντες πού προκαλοῦν ἅλματα, πού μπορεῖ νά συνοδεύονται ἀπό τό σχηματισμό ἐθνικά ἀνεξάρτητων κρατῶν. Ὑποθέτοντας κατά τή σύγκρισή της ὅτι στό σημεῖο αὐτό ἡ Ρωσία βρίσκεται σέ ἀνάλογες συνθῆκες, ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν κάνει μόνο μιά ριζικά λαθεμένη, ἀντιιστορική ὑπόθεση, μά καί κυλάει ἄθελά της στό λικβινταρισμό.

Δεύτερο, ἰδιαίτερα μεγάλη σημασία γιά τό ζήτημα πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἔχει ἡ ὁλότελα διαφορετική σχέση ἀνάμεσα στίς ἐθνότητες στήν Αὐστρία καί στή Ρωσία. Ἡ Αὐστρία δέν ἦταν μόνο γιά πολύ καιρό ἕνα κράτος, ὅπου ἐπικρατοῦσαν οἱ γερμανοί, μά οἱ γερμανοί τῆς Αὐστρίας ἀξίωναν τήν ἡγεμονία μέσα στό γερμανικό ἔθνος γενικά. Αὐτή ἡ «ἀξίωση», ὅπως θά εὐαρεστηθεῖ ἴσως νά θυμηθεῖ ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ (πού τόσο πολύ δέν τῆς ἀρέσουν, λέει, οἱ κοινοτοπίες, τά σχήματα, οἱ ἀφαιρέσεις...), τσακίστηκε μέ τόν πόλεμο τοῦ 1866. Τό κυρίαρχο ἔθνος στήν Αὐστρία, τό γερμανικό, βρέθηκε *ἔξω ἀπό τά ὅρια* τοῦ αὐτοτελοῦς γερμανικοῦ κράτους, πού δημιουργήθηκε τελειωτικά τό 1871. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ ἀπόπειρα τῶν οὔγγρων νά δημιουργήσουν αὐτοτελές ἐθνικό κράτος ναυάγησε ἀκόμη τό 1849, κάτω ἀπό τά χτυπήματα τοῦ ρωσικοῦ δουλοπαροικιακοῦ στρατοῦ.

Ἔτσι δημιουργήθηκε μιά ἐξαιρετικά ἰδιότυπη κατάσταση: ἀπό τήν πλευρά τῶν οὔγγρων, καί ἀργότερα καί τῶν τσέχων, δημιουργήθηκε ἀκριβῶς ἡ τάση ὄχι γιά ἀποχωρισμό ἀπό τήν Αὐστρία, μά γιά τή διατήρηση τῆς ἀκεραιότητας τῆς Αὐστρίας,

ἀκριβῶς πρός τό συμφέρον τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, πού θά μποροῦσε νά καταπνιγεῖ τελείως ἀπό πιό ἁρπακτικούς καί πιό ἰσχυρούς γείτονες! Ἡ Αὐστρία διαμορφώθηκε χάρη σ' αὐτή τήν ἰδιότυπη κατάσταση σέ ἕνα κράτος μέ δυό κέντρα (δυαδικό) καί τώρα μετατρέπεται σέ ἕνα κράτος μέ τρία κέντρα (τριαδικό: γερμανοί, οὗγγροι, σλάβοι).

Ὑπάρχει μήπως κάτι παρόμοιο στή Ρωσία; Ὑπάρχει μήπως σέ μᾶς τάση τῶν «ἀλλογενῶν» γιά συνένωση μέ τούς μεγαλορώσους μπροστά στόν κίνδυνο μιᾶς *χειρότερης* ἐθνικῆς καταπίεσης;

Φτάνει νά θέσουμε τό ἐρώτημα αὐτό γιά νά δοῦμε πόσο ἀνόητο, σχηματικό καί ἀγράμματο εἶναι νά συγκρίνουμε τή Ρωσία μέ τήν Αὐστρία στό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν.

Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, οἱ ἰδιόμορφες συνθῆκες τῆς Ρωσίας εἶναι ἴσα-ἴσα ἀντίθετες ἀπό ἐκεῖνο πού εἴδαμε στήν Αὐστρία. Ἡ Ρωσία εἶναι κράτος μέ ἕνα ἐθνικό κέντρο, τό μεγαλορωσικό. Οἱ μεγαλορῶσοι κατέχουν μιά τεράστια συμπαγή ἔκταση, μέ μιά ἀριθμητική δύναμη πού φτάνει περίπου τά 70 ἑκατομμύρια ἄτομα. Ἡ ἰδιομορφία αὐτοῦ τοῦ ἐθνικοῦ κράτους εἶναι, πρῶτο, ὅτι οἱ «ἀλλογενεῖς» (πού ἀποτελοῦν συνολικά τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ — τά 57 %) κατοικοῦν ἀκριβῶς στίς ἀκρινές περιοχές. Δεύτερο, ὅτι ἡ καταπίεση αὐτῶν τῶν ἀλλογενῶν εἶναι πολύ μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι στά γειτονικά κράτη (καί μάλιστα ὄχι μονάχα στά εὐρωπαϊκά κράτη). Τρίτο, ὅτι σέ μιά ὁλόκληρη σειρά περιπτώσεις οἱ καταπιεζόμενες ἐθνότητες πού ζοῦν στίς ἀκρινές περιοχές, ἔχουν ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τῶν συνόρων ὁμογενεῖς τους, πού ἔχουν μεγαλύτερη ἐθνική ἀνεξαρτησία (φτάνει νά ἀναφέρουμε ἔστω καί μόνο τά κράτη πού βρίσκονται στά δυτικά καί νότια σύνορα τοῦ κράτους: τούς φιλλανδούς, τούς σουηδούς, τούς πολωνούς, τούς οὐκρανούς, τούς ρουμάνους). Τέταρτο, ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ καί τό γενικό ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ συχνά εἶναι ἀνώτερα στίς «ἀλλογενεῖς» ἀκρινές περιοχές, παρά στό κέντρο τοῦ κράτους. Τέλος, ἀκριβῶς στά γειτονικά ἀσιατικά κράτη βλέπουμε πώς ἄρχισε ἡ περίοδος τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων καί τῶν ἐθνικῶν κινημάτων, πού ἀγκαλιάζουν ἐνμέρει τίς συγγενικές ἐθνότητες μέσα στά σύνορα τῆς Ρωσίας.

Ἔτσι, οἱ ἱστορικές ἀκριβῶς συγκεκριμένες ἰδιομορφίες τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή Ρωσία κάνουν σήμερα στή χώρα μας ἐξαιρετικά ἐπιτακτική τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν.

Ἄλλωστε καί ἀπό τήν πλευρά τῆς καθαρῆς πραγματικότητας, δέν εἶναι σωστός ὁ ἰσχυρισμός τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ

ὅτι στό πρόγραμμα τῶν αὐστριακῶν σοσιαλδημοκρατῶν δέν ὑπάρχει ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Φτάνει ν' ἀνοίξουμε τά πρακτικά τοῦ συνεδρίου τοῦ Μπρνό, πού ψήφισε τό ἐθνικό πρόγραμμα[109] καί θά δοῦμε ἐκεῖ τίς δηλώσεις τοῦ ρουθήνου σοσιαλδημοκράτη Γκανκέβιτς ἐξονόματος ὅλης τῆς οὐκρανικῆς (ρουθηνικῆς) ἀντιπροσωπείας (σελ. 85 τῶν πρακτικῶν) καί τοῦ πολωνοῦ σοσιαλδημοκράτη Ρέγγερ ἐξονόματος ὅλης τῆς πολωνικῆς ἀντιπροσωπείας (σελ. 108), πού λένε ὅτι οἱ αὐστριακοί σοσιαλδημοκράτες τῶν δυό αὐτῶν ἐθνῶν περιλαβαίνουν στίς ἐπιδιώξεις τους καί τήν ἐπιδίωξη τῆς ἐθνικῆς συνένωσης, ἐλευθερίας καί ἀνεξαρτησίας τῶν λαῶν τους. Συνεπῶς, ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Αὐστρίας, χωρίς νά θέτει ἀνοιχτά στό πρόγραμμά της τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, ταυτόχρονα συμφωνάει ἀπόλυτα *τμήματα* τοῦ κόμματος νά θέτουν τό αἴτημα τῆς ἐθνικῆς αὐτοτέλειας. Οὐσιαστικά αὐτό σημαίνει, φυσικά, ὅτι ἀναγνωρίζει τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν! Ἔτσι λοιπόν ἡ παραπομπή τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ στό παράδειγμα τῆς Αὐστρίας μιλάει *ἀπ' ὅλες* τίς πλευρές *ἐνάντια* στή Ρόζα Λούξεμπουργκ.

4. Ο «ΠΡΑΚΤΙΚΙΣΜΟΣ» ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Μέ ἰδιαίτερο ζῆλο ἅρπαξαν οἱ ὀπορτουνιστές τό ἐπιχείρημα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ ὅτι ἡ παράγραφος 9 τοῦ προγράμματός μας δέν περιέχει τίποτε τό «πρακτικό». Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἐνθουσιάστηκε τόσο πολύ μ' αὐτό τό ἐπιχείρημα, πού κάποτε βρίσκουμε στό ἄρθρο της αὐτό τό «σύνθημα» νά ἐπαναλαβαίνεται ὀχτώ φορές σέ μιά σελίδα.

Ἡ παράγραφος 9, γράφει ἡ Λούξεμπουργκ, «δέν κάνει καμιά πρακτική ὑπόδειξη γιά τήν καθημερινή πολιτική τοῦ προλεταριάτου, δέν δίνει καμιά πρακτική λύση στά ἐθνικά προβλήματα».

Ἄς ἐξετάσουμε αὐτό τό ἐπιχείρημα, τό ὁποῖο διατυπώνεται μάλιστα ἔτσι, πού εἴτε ἡ παράγραφος 9 δέν ἐκφράζει ἀπολύτως τίποτε, εἴτε ὑποχρεώνει νά ὑποστηρίζονται ὅλες οἱ ἐθνικές ἐπιδιώξεις.

Τί σημαίνει ἡ διεκδίκηση τῆς «πρακτικότητας» στό ἐθνικό ζήτημα;

Εἴτε τήν ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐθνικῶν ἐπιδιώξεων, εἴτε τήν ἀπάντηση: «ναί ἤ ὄχι» στό ζήτημα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τοῦ κάθε ἔθνους, εἴτε γενικά ὅτι οἱ ἐθνικές διεκδικήσεις εἶναι ἄμεσα «πραγματοποιήσιμες».

Ἄς ἐξετάσουμε τίς τρεῖς αὐτές πιθανές ἔννοιες τῆς διεκδίκησης τῆς «πρακτικότητας».

Ἡ ἀστική τάξη, πού στήν ἀρχή κάθε ἐθνικοῦ κινήματος ἐμφανίζεται φυσικά σάν ἡγεμόνας (καθοδηγητής) του, ὀνομάζει πρακτική ὑπόθεση τήν ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐθνικῶν ἐπιδιώξεων. Ἡ πολιτική ὅμως τοῦ προλεταριάτου στό ἐθνικό ζήτημα (ὅπως καί στά ἄλλα ζητήματα) ὑποστηρίζει τήν ἀστική τάξη μόνο σέ μιάν ὁρισμένη κατεύθυνση, ποτέ ὅμως ἡ πολιτική του δέν συμπίπτει μέ τήν πολιτική της. Ἡ ἐργατική τάξη ὑποστηρίζει τήν ἀστική τάξη μονάχα πρός τό συμφέρον τῆς ἐθνικῆς εἰρήνης (πού ἡ ἀστική τάξη δέν μπορεῖ νά τή δόσει ὁλόκληρη καί πού εἶναι πραγματοποιήσιμη μονάχα στά πλαίσια ἑνός *ὁλοκληρωμένου* ἐκδημοκρατισμοῦ), πρός τό συμφέρον τῆς ἰσοτιμίας, πρός τό συμφέρον τῆς δημιουργίας καλύτερων συνθηκῶν γιά τήν ταξική πάλη. Γι' αὐτό ἀκριβῶς οἱ προλετάριοι προβάλλουν *ἐνάντια στόν πρακτικισμό* τῆς ἀστικῆς τάξης μιά πολιτική *ἀρχῶν* στό ἐθνικό ζήτημα, ὑποστηρίζοντας τήν ἀστική τάξη πάντα *μόνο ὑπό ὅρους*. Στό ἐθνικό ζήτημα κάθε ἀστική τάξη θέλει εἴτε προνόμια γιά τό ἔθνος *της*, εἴτε ἀποκλειστικά πλεονεκτήματα γι' αὐτό. Αὐτό ἀκριβῶς καί λέγεται «πρακτικό». Τό προλεταριάτο εἶναι ἐνάντια σέ κάθε προνόμιο, ἐνάντια σέ κάθε ἀποκλειστικότητα. Τό νά ζητᾶς «πρακτικισμό» ἀπό τό προλεταριάτο, σημαίνει ὅτι σέ τραβάει ἀπό τή μύτη ἡ ἀστική τάξη, ὅτι πέφτεις στόν ὀπορτουνισμό.

Πρέπει ν' ἀπαντᾶμε μέ: «ναί ἤ ὄχι» στό ζήτημα τοῦ ἀποχωρισμοῦ κάθε ἔθνους; Αὐτό φαίνεται σάν διεκδίκηση πολύ «πρακτική». Στήν πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἀνόητη, θεωρητικά μεταφυσική καί στήν πράξη ὁδηγεῖ στήν ὑποταγή τοῦ προλεταριάτου στήν πολιτική τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ ἀστική τάξη βάζει πάντα στήν πρώτη γραμμή τίς ἐθνικές της διεκδικήσεις. Τίς βάζει ἀπόλυτα. Γιά τό προλεταριάτο οἱ διεκδικήσεις αὐτές ὑποτάσσονται στά συμφέροντα τῆς ταξικῆς πάλης. Θεωρητικά δέν μπορεῖς νά ἐγγυηθεῖς ἀπό τά πρίν, ἄν ὁ ἀποχωρισμός ἑνός δοσμένου ἔθνους, εἴτε ἡ ἰσότιμη θέση του μ' ἕνα ἄλλο ἔθνος, θά ὁλοκληρώσει τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση. Γιά τό προλεταριάτο ἔχει σημασία καί *στίς δυό περιπτώσεις* νά ἐξασφαλίσει τήν ἀνάπτυξη τῆς τάξης του. Γιά τήν ἀστική τάξη ἔχει σημασία νά δυσκολέψει αὐτή τήν ἀνάπτυξη, παραμερίζοντας τά καθήκοντά του μπροστά στά καθήκοντα τοῦ ἔθνους «της». Γι' αὐτό, τό προλεταριάτο περιορίζεται στήν ἀρνητική, μποροῦμε νά ποῦμε, διεκδίκηση τῆς παραδοχῆς τοῦ *δικαιώματος* αὐτοδιάθεσης, χωρίς νά δίνει ἐγγυή-

σεις σέ κανένα έθνος, χωρίς νά αναλαβαίνει υποχρεώσεις νά δόσει *τίποτε σέ βάρος* άλλου έθνους.

Ἄς μήν εἶναι αὐτό «πρακτικό», ὅμως στήν πράξη ἐγγυᾶται καλύτερα τή δημοκρατικότερη ἀπ' ὅλες τίς δυνατές λύσεις. Τό προλεταριάτο χρειάζεται *μόνο* αὐτές τίς ἐγγυήσεις, ἐνῶ ἡ ἀστική τάξη κάθε ἔθνους χρειάζεται ἐγγυήσεις γιά τά συμφέροντά *της*, ἀδιαφορώντας γιά τή θέση (τά πιθανά πλήν) τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Ἡ ἀστική τάξη ἐνδιαφέρεται πρίν ἀπ' ὅλα, ἄν μιά δοσμένη διεκδίκηση εἶναι «πραγματοποιήσιμη», ἀπό δῶ ἀπορέει ἡ αἰώνια πολιτική τῶν συμφωνιῶν μέ τήν ἀστική τάξη τῶν ἄλλων ἐθνῶν σέ βάρος τοῦ προλεταριάτου. Ἀντίθετα γιά τό προλεταριάτο ἔχει σημασία τό δυνάμωμα τῆς τάξης του ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν στό πνεῦμα τῆς συνεποῦς δημοκρατίας καί τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἄς μήν εἶναι αὐτό «πρακτικό» γιά τούς ὀπορτουνιστές, εἶναι ὅμως ἡ μοναδική ἐγγύηση στήν πράξη, ἐγγύηση ἀνώτατης ἐθνικῆς ἰσοτιμίας καί εἰρήνης στό πεῖσμα καί τῶν φεουδαρχῶν καί τῆς *ἐθνικιστικῆς* ἀστικῆς τάξης.

Ὅλο τό καθῆκον τῶν προλετάριων στό ἐθνικό ζήτημα «δέν εἶναι πρακτικό» ἀπό τήν ἄποψη τῆς *ἐθνικιστικῆς* ἀστικῆς τάξης κάθε ἔθνους, γιατί οἱ προλετάριοι ἀπαιτοῦν «ἀφηρημένη» ἰσοτιμία, μιά καταρχήν ἀνυπαρξία καί τῶν πιό παραμικρῶν προνομίων, ἐπειδή εἶναι ἐχθροί κάθε ἐθνικισμοῦ. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἐπειδή δέν τό κατάλαβε αὐτό, μέ τήν ἀπερίσκεπτη ἐξύμνηση τοῦ πρακτικισμοῦ ἄνοιξε διάπλατα τίς πόρτες ἀκριβῶς στούς ὀπορτουνιστές, ἰδιαίτερα στίς ὀπορτουνιστικές παραχωρήσεις στό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό.

Γιατί στό μεγαλορωσικό; Γιατί οἱ μεγαλορῶσοι εἶναι στή Ρωσία τό ἔθνος πού καταπιέζει καί φυσικά ἀπό ἐθνική ἄποψη ὁ ὀπορτουνισμός θά ἐκδηλωθεῖ διαφορετικά στά καταπιεζόμενα ἔθνη καί διαφορετικά στά ἔθνη πού καταπιέζουν.

Ἡ ἀστική τάξη τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν ἐξονόματος τῆς «πρακτικότητας» τῶν διεκδικήσεών της θά καλεῖ τό προλεταριάτο νά ὑποστηρίζει ἀνεπιφύλακτα τίς ἐπιδιώξεις της. Πιό πρακτικό εἶναι νά πεῖς ἀνοιχτά τό «ναί» γιά τόν ἀποχωρισμό τοῦ *τάδε* ἔθνους, ὄχι ὅμως γιά τό *δικαίωμα* ἀποχωρισμοῦ ὅλων γενικά τῶν ἐθνῶν!

Τό προλεταριάτο εἶναι ἐνάντια σ' ἕναν τέτιο πρακτικισμό: ἀναγνωρίζοντας τήν ἰσοτιμία καί τό ἴσο δικαίωμα γιά τή συγκρότηση ἐθνικοῦ κράτους, ἐκτιμᾶ καί βάζει πάνω ἀπ' ὅλα τή συμ-

μαχία τῶν προλετάριων ὅλων τῶν ἐθνῶν, κρίνοντας *μέ τό πρίσμα* τῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργατῶν κάθε ἐθνική διεκδίκηση, κάθε ἐθνικό ἀποχωρισμό. Τό σύνθημα τοῦ πρακτικισμοῦ εἶναι στήν πράξη ἁπλῶς ἕνα σύνθημα γιά ἀβασάνιστη ἀποδοχή ἀστικῶν ἐπιδιώξεων.

Μᾶς λένε: ὑποστηρίζοντας τό δικαίωμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ὑποστηρίζετε τόν ἀστικό ἐθνικισμό τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν. Αὐτό λέει ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, αὐτό ἐπαναλαβαίνει μετά ἀπ' αὐτήν ὁ ὀπορτουνιστής Σεμκόβσκι, ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος, ἄς τό ποῦμε μέ τήν εὐκαιρία, στή λικβινταριστική ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστικῶν ἰδεῶν σ' αὐτό τό ζήτημα!

Ἐμεῖς ἀπαντοῦμε: ὄχι, ἴσα-ἴσα γιά τήν ἀστική τάξη ἔχει ἐδῶ σημασία ἡ «πρακτική» λύση, ἐνῶ γιά τούς ἐργάτες ἔχει σημασία νά ξεχωρίσουν *καταρχήν* τίς δυό τάσεις. *Ὅσο* ἡ ἀστική τάξη τοῦ καταπιεζόμενου ἔθνους παλεύει ἐνάντια στό ἔθνος πού καταπιέζει, *τόσο* εἴμαστε πάντα καί σέ κάθε περίπτωση καί πιό ἀποφασιστικά ἀπ' ὅλους *ὑπέρ*, γιατί εἴμαστε οἱ πιό τολμηροί καί συνεπεῖς ἐχθροί τῆς καταπίεσης. Ἐφόσον ἡ ἀστική τάξη τοῦ καταπιεζόμενου ἔθνους εἶναι ὑπέρ τοῦ *δικοῦ της* ἀστικοῦ ἐθνικισμοῦ, ἐμεῖς εἴμαστε κατά. Πάλη ἐνάντια στά προνόμια καί στή βία τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει καί καμιά ἀνοχή στήν ἐπιδίωξη προνομίων ἀπό μέρους τοῦ καταπιεζόμενου ἔθνους.

Ἄν δέν βάλουμε καί δέν συμπεριλάβουμε στήν προπαγάνδα μας τό σύνθημα γιά τό *δικαίωμα* ἀποχωρισμοῦ, θά παίξουμε τό παιχνίδι ὄχι μονάχα τῆς ἀστικῆς τάξης, μά καί τῶν φεουδαρχῶν καί τοῦ ἀπολυταρχισμοῦ τοῦ ἔθνους πού *καταπιέζει*. Ὁ Κάουτσκι ἀπό καιρό ἔφερε αὐτό τό ἐπιχείρημα ἐνάντια στή Ρόζα Λούξεμπουργκ καί τό ἐπιχείρημα αὐτό εἶναι ἀκαταμάχητο. Ἀπό φόβο μήπως «βοηθήσει» τήν ἐθνικιστική ἀστική τάξη τῆς Πολωνίας, ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἀπορίπτοντας *τό δικαίωμα* ἀποχωρισμοῦ στό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν *τῆς Ρωσίας*, βοηθάει *στήν πράξη* τούς μεγαλορώσους μαυροεκατονταρχίτες. Βοηθάει στήν πράξη τόν ὀπορτουνιστικό συμβιβασμό μέ τά προνόμια (καί μέ κάτι χειρότερο ἀπό τά προνόμια) τῶν μεγαλορώσων.

Παρασυρμένη ἀπό τήν καταπολέμηση τοῦ ἐθνικισμοῦ στήν Πολωνία, ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ξέχασε τόν ἐθνικισμό τῶν μεγαλορώσων, παρά τό γεγονός ὅτι ἴσα-ἴσα *αὐτός* ὁ ἐθνικισμός εἶναι τώρα πιό ἐπίφοβος ἀπ' ὅλους, ἀκριβῶς αὐτός εἶναι λιγότερο ἀστικός καί περισσότερο φεουδαρχικός, ἴσα-ἴσα αὐτός εἶναι τό κύριο ἐμπόδιο γιά τή δημοκρατία καί τόν προλεταριακό ἀγώνα. Σέ *κάθε* ἀστικό ἐθνικισμό καταπιεζόμενου ἔθνους ὑπάρ-

χει πανδημοκρατικό περιεχόμενο *ἐνάντια* στήν καταπίεση, κι' αὐτό ἀκριβῶς τό περιεχόμενο ὑποστηρίζουμε *ἀνεπιφύλακτα*, ξεχωρίζοντας αὐστηρά τήν τάση πρός τήν ἐθνική του ἀποκλειστικότητα, καταπολεμώντας τήν τάση τοῦ πολωνοῦ ἀστοῦ νά καταπνίγει τόν ἑβραῖο κτλ. κτλ.

Αὐτό δέν εἶναι «πρακτικό» ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἀστοῦ καί τοῦ μικροαστοῦ. Στό ἐθνικό ζήτημα αὐτή εἶναι ἡ μοναδική πρακτική πολιτική, ἡ μοναδική πολιτική ἀρχῶν πού βοηθάει πραγματικά τή δημοκρατία, τήν ἐλευθερία, τήν ἕνωση τῶν προλετάριων.

᾿Αναγνωρίζουμε τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ σέ ὅλους. Κρίνουμε κάθε συγκεκριμένο ζήτημα ἀποχωρισμοῦ ἀπό μιά ἄποψη πού ἀποκλείει κάθε ἀνισοτιμία, κάθε προνόμιο, κάθε ἀποκλειστικότητα.

῎Ας πάρουμε τή θέση τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει. Μπορεῖ νά εἶναι ἐλεύθερος ἕνας λαός πού καταπιέζει ἄλλους λαούς; ῎Οχι. Τό συμφέρον τῆς ἐλευθερίας τοῦ μεγαλορωσικοῦ πληθυσμοῦ * ἀπαιτεῖ ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτή τήν καταπίεση. Ἡ μακρόχρονη ἱστορία, ἡ μακραίωνη ἱστορία καταστολῆς τῶν κινημάτων τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν, ἡ συστηματική προπαγάνδιση αὐτῆς τῆς καταστολῆς ἀπό τίς «ἀνώτερες» τάξεις δημιούργησαν τεράστια ἐμπόδια γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἴδιου τοῦ μεγαλορωσικοῦ λαοῦ, ἐνισχύοντας τίς προλήψεις του κτλ.

Οἱ μεγαλορῶσοι μαυροεκατονταρχίτες ὑποστηρίζουν συνειδητά αὐτές τίς προλήψεις καί τίς συνδαυλίζουν. Ἡ μεγαλορωσική ἀστική τάξη συμβιβάζεται μ' αὐτές ἤ προσαρμόζεται σ' αὐτές. Τό μεγαλορωσικό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά πραγματοποιήσει τούς σκοπούς *του*, δέν μπορεῖ νά ἀνοίξει τό δρόμο του πρός τήν ἐλευθερία, ἄν δέν παλέψει συστηματικά ἐνάντια σ' αὐτές τίς προλήψεις.

Ἡ δημιουργία αὐτοτελοῦς καί ἀνεξάρτητου ἐθνικοῦ κράτους μένει γιά τήν ὥρα στή Ρωσία προνόμιο μονάχα τοῦ μεγαλορωσικοῦ ἔθνους. ᾿Εμεῖς, οἱ μεγαλορῶσοι προλετάριοι, δέν ὑπερασπίζουμε κανένα προνόμιο, δέν ὑπερασπίζουμε οὔτε αὐτό τό προνόμιο. ᾿Αγωνιζόμαστε μέσα στά πλαίσια τοῦ δοσμένου κράτους, συνενώνουμε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνῶν τοῦ δοσμένου κράτους, δέν μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο δρόμο τῆς

* Σέ κάποιον Λ. Βλ. ἀπό τό Παρίσι δέν τοῦ φαίνεται ἡ λέξη αὐτή μαρξιστική. Αὐτός ὁ Βλ. εἶναι διασκεδαστικά «superklug» (στήν εἰρωνική μετάφραση στά ρωσικά: «ὑπερέξυπνος»). Ὁ «ὑπερέξυπνος» Λ. Βλ. ἑτοιμάζεται, ὅπως φαίνεται, νά γράψει μιά μελέτη γιά τήν ἀνάγκη νά ἐξοστρακιστοῦν ἀπό τό μίνιμουμ-πρόγραμμά μας (ἀπό τήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης!) οἱ λέξεις: «πληθυσμός», «λαός» κτλ.

ἐθνικῆς ἀνάπτυξης, βαδίζουμε ἀπ' *ὅλους* τούς πιθανούς δρόμους πρός τόν ταξικό μας σκοπό.

Δέν μποροῦμε ὅμως νά βαδίσουμε πρός αὐτό τό σκοπό, ἄν δέν καταπολεμοῦμε κάθε ἐθνικισμό καί ἄν δέν ὑπερασπίζουμε τήν ἰσότητα ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ἄν ἡ Οὐκρανία θά ἔχει, λ.χ. τήν τύχη νά ἀποτελέσει αὐτοτελές κράτος, αὐτό ἐξαρτιέται ἀπό χίλιους παράγοντες, ἄγνωστους ἀπό τά πρίν. Καί χωρίς νά προσπαθοῦμε «*νά μαντέψουμε*» στήν τύχη, στεκόμαστε σταθερά σ' αὐτό πού εἶναι ἀναμφισβήτητο: στό δικαίωμα τῆς Οὐκρανίας νά γίνει τέτιο κράτος. Σεβόμαστε αὐτό τό δικαίωμα, δέν ὑποστηρίζουμε τά προνόμια τοῦ μεγαλορώσου πάνω στούς οὐκρανούς, *διαπαιδαγωγοῦμε* τίς μάζες στό πνεῦμα τῆς ἀναγνώρισης αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος, στό πνεῦμα τῆς ἄρνησης τῶν *κρατικῶν* προνομίων ὁποιουδήποτε ἔθνους.

Στά ἅλματα πού ἔκαναν ὅλες οἱ χῶρες τήν ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων εἶναι δυνατές καί πιθανές οἱ συγκρούσεις καί ὁ ἀγώνας γιά τό δικαίωμα δημιουργίας ἐθνικοῦ κράτους. Ἐμεῖς, οἱ προλετάριοι, δηλώνουμε προκαταβολικά ὅτι εἴμαστε *ἐχθροί* τῶν προνομίων τῶν μεγαλορώσων καί πρός τήν κατεύθυνση αὐτή κάνουμε ὅλη τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωσή μας.

Κυνηγώντας τόν «πρακτικισμό», ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ παράβλεψε *τό κυριότερο* πρακτικό καθῆκον καί τοῦ μεγαλορωσικοῦ προλεταριάτου καί τοῦ προλεταριάτου τῶν ἄλλων ἐθνῶν: τό καθῆκον τῆς καθημερινῆς ζύμωσης καί προπαγάνδας ἐνάντια σέ κάθε κρατικό-ἐθνικό προνόμιο, γιά τό δικαίωμα, τό ἴσο δικαίωμα ὅλων τῶν ἐθνῶν νά δημιουργήσουν δικό τους ἐθνικό κράτος. Αὐτό τό καθῆκον εἶναι (τώρα) τό κυριότερο καθῆκον μας στό ἐθνικό ζήτημα, γιατί μονάχα ἔτσι ὑπερασπίζουμε τά συμφέροντα τῆς δημοκρατίας καί τῆς ἰσότιμης συμμαχίας ὅλων τῶν προλετάριων ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Ἄς «μήν εἶναι πρακτική» αὐτή ἡ προπαγάνδα τόσο ἀπό τήν ἄποψη τῶν μεγαλορώσων-καταπιεστῶν, ὅσο καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν (καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι ἀπαιτοῦν ἕνα *συγκεκριμένο* ναί ἤ ὄχι, κατηγορώντας τή σοσιαλδημοκρατία γιά «ἀοριστία»). Στήν πραγματικότητα ἀκριβῶς αὐτή ἡ προπαγάνδα καί μόνο αὐτή, ἐξασφαλίζει μιά πραγματικά δημοκρατική καί πραγματικά σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν. Μονάχα αὐτή ἡ προπαγάνδα ἐγγυᾶται καί τίς μεγαλύτερες πιθανότητες ἐθνικῆς εἰρήνης στή Ρωσία, ἄν θά μείνει αὐτή ἕνα πολύχρωμο ἐθνικό κράτος καί τήν πιό εἰρηνική (καί ἀβλαβή γιά τήν προλεταριακή ταξική πάλη) διαίρεσή της

σέ διάφορα ἐθνικά κράτη, ἄν θά μπεῖ τό ζήτημα μιᾶς τέτιας διαίρεσης.

Γιά νά ἐξηγήσουμε πιό συγκεκριμένα αὐτή τή μοναδικά προλεταριακή πολιτική στό ἐθνικό ζήτημα, θά ἐξετάσουμε τή στάση τοῦ μεγαλορωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀπέναντι στήν «αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν» καί τό παράδειγμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Νορβηγίας ἀπό τή Σουηδία.

5. Η ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΟΠΟΡΤΟΥΝΙΣΤΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Εἴδαμε ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ θεωρεῖ ἕνα ἀπό τά κυριότερα «ἀτού» της στόν ἀγώνα ἐνάντια στό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας τό παρακάτω ἐπιχείρημα: ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης ἰσοδυναμεῖ μέ ὑποστήριξη τοῦ ἀστικοῦ ἐθνικισμοῦ τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, λέει ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἄν μέ τό δικαίωμα αὐτό ἐννοοῦμε μονάχα τόν ἀγώνα ἐνάντια σέ κάθε βία ἀπέναντι στά ἔθνη, τότε δέν χρειάζεται εἰδική παράγραφος στό πρόγραμμα, γιατί οἱ σοσιαλδημοκράτες εἶναι γενικά ἐνάντια σέ κάθε ἐθνική βία καί ἀνισοτιμία.

Τό πρῶτο ἐπιχείρημα, ὅπως τό ἔδειξε ἐδῶ καί 20 χρόνια ὁ Κάουτσκι μέ τρόπο πού δέν ἐπιδέχεται ἀντίρηση, φορτώνει τόν ἐθνικισμό ἀπό τόν ἔνοχο στόν ἀθῶο, γιατί ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἐνῷ φοβᾶται τόν ἐθνικισμό τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν, καταλήγει *στήν πράξη* νά παίζει τό παιχνίδι τοῦ μαυροεκατονταρχίτικου ἐθνικισμοῦ τῶν μεγαλορώσων! Τό δεύτερο ἐπιχείρημα εἶναι στήν οὐσία δειλή ὑπεκφυγή στό ἐρώτημα: ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐθνικῆς ἰσοτιμίας περιλαβαίνει ἤ ὄχι τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ; Ἄν ναί, τότε σημαίνει ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀναγνωρίζει τήν ὀρθότητα καταρχήν τῆς παραγράφου 9 τοῦ προγράμματός μας. Ἄν ὄχι, σημαίνει ὅτι δέν ἀναγνωρίζει τήν ἐθνική ἰσοτιμία. Ἐδῶ δέν χωρᾶνε ὑπεκφυγές καί προφάσεις!

Ὡστόσο ὁ καλύτερος ἔλεγχος γιά τά παραπάνω καί γιά ὅλα τά ἐπιχειρήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι νά μελετήσουμε τή στάση τῶν *διαφόρων τάξεων* τῆς κοινωνίας ἀπέναντι στό ζήτημα. Γιά ἕναν μαρξιστή αὐτός ὁ ἔλεγχος εἶναι ὑποχρεωτικός. Πρέπει νά ξεκινήσουμε ἀπό τό ἀντικειμενικό, πρέπει νά πάρουμε τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν τάξεων στό δοσμένο σημεῖο. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἐπειδή δέν τό κάνει αὐτό, πέφτει ἀκριβῶς στό

ἁμάρτημα τῆς μεταφυσικῆς, τῆς ἀφαίρεσης, τῆς κοινοτοπίας, τῆς χοντρικῆς ἐξέτασης κτλ., πού μάταια προσπαθεῖ νά τά ἀποδόσει στούς ἀντιπάλους της.

Πρόκειται γιά τό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν *τῆς Ρωσίας*, δηλαδή τῶν μαρξιστῶν ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας. Δέν θά ἔπρεπε ἄραγε νά ρίξουμε μιά ματιά στή θέση τῶν *κυρίαρχων* τάξεων τῆς Ρωσίας;

Εἶναι πασίγνωστη ἡ θέση τῆς «γραφειοκρατίας» (ζητοῦμε συγγνώμη γιά τή μή ἀκριβολογία) καί τῶν φεουδαρχῶν τσιφλικάδων τύπου ἑνωμένης ἀριστοκρατίας. Ἀπόλυτη ἄρνηση καί τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνοτήτων καί τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης. Παλιό τό σύνθημα, παρμένο ἀπό τήν ἐποχή τῆς δουλοπαροικίας: ἀπολυταρχία, ὀρθοδοξία, λαός, ὅπου μέ τόν τελευταῖο ἐννοοῦν μονάχα τό μεγαλορωσικό. Ἀκόμη καί οἱ οὐκρανοί ἔχουν χαρακτηριστεῖ «ἀλλογενεῖς», κι' αὐτῶν ἀκόμη ἡ μητρική γλῶσσα καταδιώκεται.

Ἄς ρίξουμε μιά ματιά στήν ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας, πού «κλήθηκε» νά πάρει μέρος — εἶναι ἀλήθεια πολύ μικρό, πάντως ὅμως νά πάρει μέρος — στήν ἐξουσία, στό νομοθετικό καί τό διοικητικό σύστημα τῆς «3 τοῦ Ἰούνη». Ὅτι οἱ ὀχτωβριστές στό ζήτημα αὐτό ἀκολουθοῦν στήν πράξη τούς δεξιούς, δέν χρειάζεται νά ποῦμε πολλά. Δυστυχῶς, μερικοί μαρξιστές δίνουν πολύ λιγότερη προσοχή στή θέση τῆς φιλελεύθερης μεγαλορωσικῆς ἀστικῆς τάξης, τῶν προοδευτικῶν καί τῶν καντέτων. Καί ὅμως, ὅποιος δέν μελετήσει αὐτή τή θέση καί δέν βαθύνει σ' αὐτή, στήν ἐξέταση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν θά πέσει ἀναπόφευκτα στό ἁμάρτημα τῆς γενικολογίας καί τῆς κούφιας φλυαρίας.

Πέρσι ἡ πολεμική τῆς «Πράβντα» ἐνάντια στή «Ρέτς» ἀνάγκασε αὐτό τό κυριότερο ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, τό πιό ἐπιδέξιο ν' ἀποφεύγει διπλωματικά τήν ἀπευθείας ἀπάντηση στά «δυσάρεστα» ἐρωτήματα, νά κάνει ὡστόσο μερικές πολύτιμες ὁμολογίες. Ὅλος ὁ καυγάς ἄναψε ἐξαιτίας τοῦ πανουκρανικοῦ φοιτητικοῦ συνεδρίου στό Λβόφ, τό καλοκαίρι τοῦ 1913[110]. Ὁ φανατικός «οὐκρανολόγος» ἤ οὐκρανός συνεργάτης τῆς «Ρέτς» κ. Μογκιλιάνσκι δημοσίευσε ἕνα ἄρθρο, ὅπου ἔλουζε μέ τίς πιό διαλεχτές βρισιές («παραμίλημα», «τυχοδιωκτισμός» κτλ.) τήν ἰδέα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Οὐκρανίας, τήν ἰδέα γιά τήν ὁποία ξεσπάθωσε ὁ ἐθνικοκοινωνικός Ντοντσόφ καί τήν ὁποία ἐνέκρινε τό συνέδριο πού ἀναφέραμε.

Ἡ ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Πράβντα», χωρίς νά ταχθεῖ κα-

θόλου ἀλληλέγγυα μέ τόν κ. Ντοντσόφ, ἀφοῦ τόνισε ἀνοιχτά ὅτι πρόκειται γιά ἐθνικοκοινωνικό κι' ὅτι πολλοί οὐκρανοί μαρξιστές δέν συμφωνοῦν μαζί του, δήλωσε ὡστόσο ὅτι *ὁ τόνος* τῆς «Ρέτς», ἤ μάλλον ὁ τρόπος πού ἡ «Ρέτς» *τοποθετεῖ ἀπό ἄποψη ἀρχῶν τό ζήτημα*, εἶναι τελείως ἄπρεπος καί ἀπαράδεκτος γιά ἕνα μεγαλορῶσο δημοκράτη ἤ γιά ἐκεῖνον πού θέλει νά περνᾶ γιά δημοκράτης *. Ἄς διαψεύσει ἀνοιχτά ἡ «Ρέτς» τούς κ.κ. Ντοντσόφ, εἶναι ὅμως *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* ἀπαράδεκτο νά ξεχνᾶ ἕνα μεγαλορωσικό ὄργανο τῆς δῆθεν δημοκρατίας *τήν ἐλευθερία* ἀποχωρισμοῦ, *τό δικαίωμα* ἀποχωρισμοῦ.

Μερικούς μῆνες ἀργότερα ὁ κ. Μογκιλιάνσκι ἔδοσε «ἐξηγήσεις» στό φύλ. ἀρ. 331 τῆς «Ρέτς», ἀφοῦ ἔμαθε ἀπό τήν οὐκρανική ἐφημερίδα τοῦ Λβόφ «Σλιάχι» [111] τίς ἀντιρρήσεις τοῦ κ. Ντοντσόφ, πού ἀνάμεσα στ' ἄλλα παρατηροῦσε ὅτι «τή σωβινιστική ἐπίθεση τῆς «Ρέτς» τή στιγμάτισε (καυτηρίασε;) ὅπως ἔπρεπε μονάχα ὁ ρωσικός σοσιαλδημοκρατικός τύπος». Οἱ «ἐξηγήσεις» τοῦ κ. Μογκιλιάνσκι ἦταν ὅτι ἐπανέλαβε τρεῖς φορές: «ἡ κριτική τῶν συνταγῶν τοῦ κ. Ντοντσόφ» «δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τήν ἄρνηση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν».

«Πρέπει νά ποῦμε — ἔγραφε ὁ κ. Μογκιλιάνσκι — ὅτι καί τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» δέν εἶναι κάποιο φετίχ (ἀκοῦτε!!), πού δέν ἐπιδέχεται κριτική: οἱ μή ὑγιεῖς ὅροι ζωῆς ἑνός ἔθνους μποροῦν νά γεννήσουν μή ὑγιεῖς τάσεις στό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς αὐτοδιάθεσης καί τό ξεσκέπασμα αὐτῶν τῶν τάσεων δέν σημαίνει ἀκόμη ἄρνηση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν».

Ὅπως βλέπετε, οἱ φράσεις τοῦ φιλελεύθερου γιά «φετίχ» ἦταν πέρα γιά πέρα στό πνεῦμα τῶν φράσεων τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ. Ἦταν φανερό ὅτι ὁ κ. Μογκιλιάνσκι ἤθελε ν' ἀποφύγει τήν ἀπευθείας ἀπάντηση στό ἐρώτημα: ἄν παραδέχεται εἴτε ὄχι τό δικαίωμα τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Καί ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» (ἀρ. φύλ. 4, τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη 1913) ἔθεσε *ὀρθά-κοφτά* αὐτό τό ἐρώτημα καί στόν κ. Μογκιλιάνσκι καί στό *Κόμμα* τῶν καντέτων **.

Ἡ ἐφημερίδα «Ρέτς» δημοσίευσε τότε (ἀρ. φύλ. 340) μιά ἀνυπόγραφη, δηλαδή ἐπίσημη δήλωση τῆς Σύνταξης, πού ἀπαντοῦ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 338-339. *Ἡ Σύντ.*
** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 204-206. *Ἡ Σύντ.*

σε σ' αὐτό τό ἐρώτημα. Ἡ ἀπάντηση αὐτή συνοψίζεται σέ τρία σημεῖα:

1) Ἡ παράγραφος 11 τοῦ προγράμματος τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων μιλάει ἀνοιχτά, καθαρά καί συγκεκριμένα γιά τό «δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης *πολιτιστικῆς* αὐτοδιάθεσης» τῶν ἐθνῶν.

2) Ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα», σύμφωνα μέ τή διαβεβαίωση τῆς «Ρέτς», «συγχέει τρομερά» τήν αὐτοδιάθεση μέ τό σεπαρατισμό, μέ τόν ἀποχωρισμό τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ἔθνους.

3) *«Πραγματικά οἱ καντέτοι ποτέ δέν ἐπιχείρησαν νά ὑπερασπίσουν τό δικαίωμα τοῦ «ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν» ἀπό τό ρωσικό κράτος».* (Βλ. τό ἄρθρο: «Ὁ ἐθνικοφιλελευθερισμός καί τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» στήν «Προλετάρσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 12, τῆς 20 τοῦ Δεκέμβρη 1913. *)

Ἄς στρέψουμε πρῶτα τήν προσοχή μας στό δεύτερο σημεῖο τῆς δήλωσης τῆς «Ρέτς». Πόσο καθαρά δείχνει στούς κυρίους Σεμκόβσκι, Λίμπμαν, Γιουρκέβιτς καί τούς ἄλλους ὀπορτουνιστές ὅτι οἱ φωνές καί τά λόγια τους γιά δῆθεν «ἀσάφεια» ἤ «ἀοριστία» τῆς ἔννοιας «αὐτοδιάθεση» ἀποτελοῦν στήν *πραγματικότητα*, δηλαδή σύμφωνα μέ τόν ἀντικειμενικό συσχετισμό τῶν τάξεων καί τῆς ταξικῆς πάλης στή Ρωσία, *ἁπλό ἀναμάσημα* τῶν λόγων τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης!

Ὅταν ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» ἔθεσε στούς κ.κ. μορφωμένους «συνταγματικούς-δημοκράτες» τῆς «Ρέτς» *τρία* ἐρωτήματα: 1) μήπως ἀρνοῦνται ὅτι σ' ὅλη τήν ἱστορία τῆς διεθνοῦς δημοκρατίας, ἰδιαίτερα ἀπό τά μέσα τοῦ 19ου αἰώνα, μέ τήν ἔννοια αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν ἐννοεῖται ἴσα-ἴσα ἡ πολιτική αὐτοδιάθεση, τό δικαίωμα σχηματισμοῦ αὐτοτελοῦς ἐθνικοῦ κράτους; 2) μήπως ἀρνοῦνται ὅτι ἡ γνωστή ἀπόφαση τοῦ διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου τοῦ Λονδίνου τό 1896 ἔχει τήν ἴδια ἔννοια; καί 3) ὅτι ὁ Πλεχάνοφ, πού ἀπό τό 1902 ἔγραφε γιά τήν αὐτοδιάθεση, ἐννοοῦσε μ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν πολιτική αὐτοδιάθεση; — ὅταν ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» ἔθεσε αὐτά τά τρία ἐρωτήματα, *οἱ κύριοι καντέτοι σώπασαν!!*

Δέν ἀπάντησαν οὔτε λέξη, γιατί δέν εἶχαν τί ν' ἀπαντήσουν. Ἦταν ὑποχρεωμένοι νά παραδεχτοῦν σιωπηρά ὅτι ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» ἔχει ἀπόλυτο δίκιο.

Οἱ φωνές τῶν φιλελευθέρων ὅτι εἶναι ἀσαφής ἡ ἔννοια τῆς «αὐτοδιάθεσης», ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες τή «συγχέουν τρομερά» μέ τίς χωριστικές τάσεις, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά προσ-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 242-244. *Ἡ Σύντ.*

πάθεια *νά μπερδέψουν* τό ζήτημα, ν' ἀποφύγουν τήν ἀναγνώριση τῆς ἀρχῆς πού διατύπωσε γενικά ἡ δημοκρατία. Ἄν οἱ κ.κ. Σεμκόβσκι, Λίμπμαν καί Γιουρκέβιτς δέν ἦταν τόσο ἀγράμματοι, θά ντρέπονταν νά παρουσιαστοῦν μπροστά στούς ἐργάτες *μέ φιλελεύθερο* πνεῦμα.

Ἄς πᾶμε ὅμως παρακάτω. Ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» ἀνάγκασε τή «Ρέτς» νά ὁμολογήσει ὅτι τά λόγια γιά «πολιτιστική» αὐτοδιάθεση ἔχουν στό πρόγραμμα τῶν καντέτων τήν ἔννοια ἀκριβῶς τῆς *ἄρνησης τῆς πολιτικῆς* αὐτοδιάθεσης.

«Πραγματικά, οἱ καντέτοι ποτέ δέν ἔχουν ἀναλάβει νά ὑπερασπίσουν τό δικαίωμα τοῦ «ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν» ἀπό τό ρωσικό κράτος» — δέν ἦταν ἄσκοπο, πού ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» σύστηνε αὐτά τά λόγια τῆς «Ρέτς» στή «Νόβογε Βρέμια» καί στή «Ζέμστσινα»[112], σάν δεῖγμα τῆς «νομιμοφροσύνης» τῶν καντέτων μας. Ἡ ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια», ἀρ. φύλ. 13 563 δέν παράλειψε, φυσικά, τήν εὐκαιρία νά θυμηθεῖ τόν «ζίντ» (τόν «ἑβραῖο») καί νά τσούξει μέ κάθε τρόπο τούς καντέτους, ὡστόσο ὅμως δήλωσε:

> «Αὐτό πού γιά τούς σοσιαλδημοκράτες ἀποτελεῖ ἀξίωμα πολιτικῆς σοφίας» (δηλαδή ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης καί ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν), «ἀρχίζει σήμερα νά γεννάει διαφωνίες ἀκόμη καί ἀνάμεσα στούς κύκλους τῶν καντέτων».

Οἱ καντέτοι πῆραν καταρχήν τήν ἴδια ἐντελῶς θέση μέ τή «Νόβογε Βρέμια», δηλώνοντας ὅτι «ποτέ δέν ἔχουν ἀναλάβει νά ὑπερασπίσουν τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀπό τό ρωσικό κράτος». Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται μιά ἀπό τίς βάσεις τοῦ *ἐθνικοῦ φιλελευθερισμοῦ* τῶν καντέτων, τῆς συγγένειάς τους μέ τούς Πουρισκέβιτς, τῆς ἰδεολογικοπολιτικῆς καί τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς ἐξάρτησής τους ἀπ' αὐτούς. «Οἱ κύριοι καντέτοι ἔχουν διδαχτεῖ ἱστορία — ἔγραφε ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» — καί ξέρουν θαυμάσια σέ τί «πογκρομοειδεῖς» — γιά νά χρησιμοποιήσουμε μιά ἤπια ἔκφραση — ἐνέργειες ἔχει συχνά ὁδηγήσει στήν πράξη ἡ ἐφαρμογή τοῦ πατροπαράδοτου δικαιώματος τῶν Πουρισκέβιτς «τράβα τον μέσα καί μήν τόν ἀφήνεις»»[113]. Οἱ καντέτοι, ἄν καί ξέρουν πολύ *καλά* τή φεουδαρχική πηγή καί τό χαρακτήρα τῆς παντοδυναμίας τῶν Πουρισκέβιτς, μένουν ὡστόσο ὁλοκληρωτικά μέσα στίς σχέσεις καί στά ὅρια, πού ἔχει δημιουργήσει αὐτή ἀκριβῶς ἡ τάξη. Οἱ κύριοι καντέτοι, ἄν καί ξέρουν θαυμάσια πόσο μή εὐρωπαϊκά καί ἀντιευρωπαϊκά (ἀσιατικά θά λέγαμε, ἄν αὐτό δέν ἀντηχοῦσε σάν ἄδικη περιφρόνηση

πρός τούς ἰάπωνες καί τούς κινέζους) στοιχεῖα ὑπάρχουν στίς σχέσεις καί στά ὅρια πού δημιούργησε ἤ καθόρισε αὐτή ἡ τάξη, τά ἀναγνωρίζουν ὅμως σάν σύνορο πού δέν μπορεῖς νά τό ξεπεράσεις.

Αὐτό ἀκριβῶς θά πεῖ προσαρμογή στούς Πουρισκέβιτς, δουλοπρέπεια μπροστά τους, φόβος νά κλονίσεις τή θέση τους, ὑπεράσπισή τους ἀπό τό λαϊκό κίνημα, ἀπό τή δημοκρατία. «Στήν πραγματικότητα αὐτό σημαίνει — ἔγραφε ἡ «Προλετάρσκαγια Πράβντα» — προσαρμογή στά συμφέροντα τῶν φεουδαρχῶν καί στίς χειρότερες ἐθνικιστικές προλήψεις τοῦ κυρίαρχου ἔθνους, ἀντί τοῦ συστηματικοῦ ἀγώνα ἐνάντια σ' αὐτές τίς προλήψεις».

Οἱ καντέτοι, σάν ἄνθρωποι πού ξέρουν τήν ἱστορία καί ἔχουν ἀξιώσεις γιά δημοκρατισμό, δέν κάνουν οὔτε κάν προσπάθεια νά ἰσχυριστοῦν ὅτι τό δημοκρατικό κίνημα, πού στίς μέρες μας εἶναι χαρακτηριστικό καί γιά τήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί γιά τήν Ἀσία, πού προσπαθεῖ νά μεταπλάσει καί τήν πρώτη καί τή δεύτερη σύμφωνα μέ τό πρότυπο τῶν πολιτισμένων, καπιταλιστικῶν χωρῶν, ὅτι τό κίνημα αὐτό πρέπει ὁπωσδήποτε ν' ἀφήσει ἀμετάβλητα τά σύνορα πού καθόρισε ἡ φεουδαρχική ἐποχή, ἡ ἐποχή τῆς παντοδυναμίας τῶν Πουρισκέβιτς καί τῆς ἔλλειψης δικαιωμάτων γιά πλατιά στρώματα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν μικροαστῶν.

Ὅτι τό ζήτημα πού ἀνακινήθηκε στήν πολιτική τῆς «Προλετάρσκαγια Πράβντα» ἐνάντια στή «Ρέτς» καθόλου δέν ἦταν ἁπλῶς φιλολογικό ζήτημα, ὅτι ἀφοροῦσε ἕνα πραγματικά φλέγον πολιτικό ζήτημα, τό ἀπόδειξε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ἡ τελευταία συνδιάσκεψη τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων στίς 23-25 τοῦ Μάρτη 1914. Στό ἐπίσημο ρεπορτάζ τῆς «Ρέτς» (ἀρ. φύλ. 83, τῆς 26 τοῦ Μάρτη 1914) διαβάζουμε γι' αὐτή τή συνδιάσκεψη:

«Τά ἐθνικά ζητήματα συζητήθηκαν ἐπίσης μέ ἰδιαίτερη ζωηρότητα. Οἱ βουλευτές τοῦ Κιέβου, στούς ὁποίους προσχώρησαν ὁ Ν. Β. Νεκράσοφ καί ὁ Α. Μ. Κολιουμπάκιν, τόνισαν ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι ἕνας μεγάλος παράγοντας πού ὡριμάζει καί πού πρέπει ν' ἀντιμετωπίσουμε πιό ἀποφασιστικά ἀπό ἄλλοτε. Ὁ Φ. Φ. Κοκόσκιν τόνισε «ὡστόσο» (αὐτό εἶναι τό ἴδιο ἐκεῖνο «ὡστόσο» πού ἀντιστοιχεῖ στό «ὅμως» τοῦ Στσεντρίν — «δέν μεγαλώνουν τ' αὐτιά πιό ψηλά ἀπό τό μέτωπο, δέν μεγαλώνουν») «ὅτι καί τό πρόγραμμα καί ἡ προηγούμενη πολιτική πεῖρα ἀπαιτοῦν νά χρησιμοποιοῦνται πολύ προσεκτικά οἱ «ἐλαστικές διατυπώσεις» τῆς «πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνοτήτων»».

Αὐτό τό σημαντικότατο συλλογισμό πού διατυπώθηκε στή συνδιάσκεψη τῶν καντέτων ἀξίζει νά τόν προσέξουν πάρα πολύ

ὅλοι οἱ μαρξιστές καί ὅλοι οἱ δημοκράτες. (Ἄς σημειώσουμε σέ παρένθεση ὅτι ἡ «Κίεβσκαγια Μίσλ» πού, ὅπως φαίνεται, εἶναι πολύ καλά πληροφορημένη καί πού, ἀναμφισβήτητα, μεταδίδει πιστά τίς σκέψεις τοῦ κ. Κοκόσκιν, πρόσθεσε ὅτι ὁ Κοκόσκιν πρόβαλε εἰδικά, φυσικά σάν προειδοποίηση τῶν ἀντιπάλων του, τόν κίνδυνο «διάλυσης» τοῦ κράτους.)

Τό ἐπίσημο ρεπορτάζ τῆς «Ρέτς» συντάχθηκε μέ διπλωματική δεξιοτεχνία, ὥστε νά ἀνυψωθεῖ ὅσο τό δυνατό λιγότερο τό παραπέτασμα, ὥστε νά ἀποκρυβοῦν ὅσο τό δυνατό περισσότερα. Ὡστόσο, σέ βασικές γραμμές εἶναι καθαρό αὐτό πού ἔγινε στή συνδιάσκεψη τῶν καντέτων. Οἱ ἀστοί φιλελεύθεροι ἀντιπρόσωποι, πού ξέρουν τήν κατάσταση πραγμάτων στήν Οὐκρανία καί οἱ «ἀριστεροί» καντέτοι ἔβαλαν τό ζήτημα *ἴσα-ἴσα τῆς πολιτικῆς* αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Διαφορετικά ὁ κ. Κοκόσκιν δέν θά εἶχε λόγους νά κάνει ἔκκληση «νά χρησιμοποιεῖται προσεκτικά» αὐτή ἡ «διατύπωση».

Στό πρόγραμμα τῶν καντέτων πού, ἐννοεῖται, ἦταν γνωστό στούς ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης τῶν καντέτων, ὑπάρχει ἀκριβῶς *ὄχι* ἡ πολιτική, μά ἡ «πολιτιστική» αὐτοδιάθεση. Ἑπομένως, ὁ κ. Κοκόσκιν *ὑπεράσπιζε* τό πρόγραμμα *ἐνάντια* στούς ἀντιπροσώπους τῆς Οὐκρανίας, *ἐνάντια* στούς ἀριστερούς καντέτους, ὑπεράσπιζε τήν «πολιτιστική» αὐτονομία *ἐνάντια* στήν «πολιτική» αὐτοδιάθεση. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὁ κ. Κοκόσκιν, ξεσπαθώνοντας ἐνάντια στήν «πολιτική» αὐτοδιάθεση, προβάλλοντας τόν κίνδυνο τῆς «διάλυσης τοῦ κράτους», ἀποκαλώντας τή διατύπωση τῆς «πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης» «*ἐλαστική*» (πέρα γιά πέρα στό πνεῦμα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ!), ὑπεράσπιζε τό μεγαλορωσικό ἐθνικό φιλελευθερισμό ἐνάντια στά πιό «ἀριστερά» ἤ στά πιό δημοκρατικά στοιχεῖα τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων καί ἐνάντια στήν οὐκρανική ἀστική τάξη.

Ὁ κ. Κοκόσκιν νίκησε στή συνδιάσκεψη τῶν καντέτων, ὅπως φαίνεται ἀπό τήν προδοτική λεξούλα «ὡστόσο» στό ρεπορτάζ τῆς «Ρέτς». Ὁ μεγαλορωσικός ἐθνικοφιλελευθερισμός θριάμβευσε μέσα στούς καντέτους. Δέν θά βοηθήσει ἄραγε αὐτή ἡ νίκη νά φωτιστοῦν τά μυαλά τῶν ἐλάχιστων ἀστόχαστων ἐκείνων μέσα στούς μαρξιστές τῆς Ρωσίας, πού, ἀκολουθώντας τά ἴχνη τῶν καντέτων, ἄρχισαν ἐπίσης νά φοβοῦνται τίς «ἐλαστικές διατυπώσεις τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνοτήτων»;

Ἄς δοῦμε, «ὡστόσο», ὡς πρός τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης, τήν πορεία τῶν σκέψεων τοῦ κ. Κοκόσκιν. Τό γεγονός ὅτι ὁ κ. Κοκόσκιν ἐπικαλέστηκε τήν «προηγούμενη πολιτική πείρα» (δηλα-

δή ὅπως φαίνεται τήν πείρα τοῦ 1905, ὅταν ἡ μεγαλορωσική ἀστική τάξη τρόμαξε γιά τά ἐθνικά της προνόμια καί τρόμαξε μέ τόν τρόμο της τό Κόμμα τῶν καντέτων) καί πρόβαλλε τόν κίνδυνο τῆς «διάλυσης τοῦ κράτους», ἔδειξε ὅτι καταλαβαίνει περίφημα πώς ἡ πολιτική αὐτοδιάθεση δέν μπορεῖ νά σημαίνει τίποτε ἄλλο ἀπό τό δικαίωμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ καί τοῦ σχηματισμοῦ ἀνεξάρτητου ἐθνικοῦ κράτους. Γεννιέται τό ἐρώτημα, πῶς πρέπει νά βλέπουμε αὐτούς τούς φόβους τοῦ κυρίου Κοκόσκιν ἀπό τήν ἄποψη τῆς δημοκρατίας γενικά καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης ἰδιαίτερα;

Ὁ κ. Κοκόσκιν θέλει νά μᾶς διαβεβαιώσει ὅτι ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ μεγαλώνει τόν κίνδυνο τῆς «διάλυσης τοῦ κράτους». Εἶναι ἡ ἄποψη τοῦ ἀστυνομικοῦ Μιμρετσόφ μέ τό σύνθημά του: «τράβα τον μέσα καί μήν τόν ἀφήνεις». Ἀπό τήν ἄποψη τῆς δημοκρατίας γενικά ἰσχύει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο: ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ *μειώνει* τόν κίνδυνο τῆς «διάλυσης τοῦ κράτους».

Ὁ κ. Κοκόσκιν κάνει συλλογισμούς ἐντελῶς στό πνεῦμα τῶν ἐθνικιστῶν. Οἱ ἐθνικιστές στό τελευταῖο τους συνέδριο κατακεραύνωναν τούς οὐκρανούς «μαζεπαϊστές» *. Τό οὐκρανικό κίνημα — ἀναφωνοῦσαν οἱ κ.κ. Σαβένκο καί Σία — ἀπειλεῖ νά αποδυναμώσει τούς δεσμούς τῆς Οὐκρανίας μέ τή Ρωσία, γιατί ἡ Αὐστρία μέ τήν οὐκρανοφιλία της δυναμώνει τούς δεσμούς τῶν οὐκρανῶν μέ τήν Αὐστρία!! Μένει ἀκατανόητο, γιατί ἡ Ρωσία δέν μπορεῖ νά δοκιμάσει «νά δυναμώσει» τούς δεσμούς τῶν οὐκρανῶν μέ τή Ρωσία *μέ τήν ἴδια μέθοδο*, γιά τήν ὁποία οἱ κ.κ. Σαβένκο κατηγοροῦν τήν Αὐστρία, δηλαδή παραχωρώντας στούς οὐκρανούς τήν ἐλευθερία νά χρησιμοποιοῦν τή μητρική τους γλώσσα, νά ἔχουν αὐτοδιοίκηση, αὐτόνομη Βουλή κτλ.;

Οἱ συλλογισμοί τῶν κ.κ. Σαβένκο καί Κοκόσκιν εἶναι ὁλότελα ὅμοιοι καί ἐξίσου γελοῖοι καί ἀνόητοι ἀπό καθαρά λογική πλευρά. Μήπως δέν εἶναι καθαρό ὅτι ὅσο περισσότερη ἐλευθερία θά ἔχει ἡ οὐκρανική ἐθνότητα στή μιά ἤ στήν ἄλλη χώρα, τόσο πιό στέρεος θά εἶναι ὁ δεσμός αὐτῆς τῆς ἐθνότητας μέ τή δοσμένη χώρα; Μοῦ φαίνεται ὅτι κανείς δέν μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσει αὐτή τή στοιχειώδη ἀλήθεια, ἄν δέν θέλει νά ξεκόψει τελείως μέ ὅλες τίς προϋποθέσεις τοῦ δημοκρατισμοῦ. Μήπως μπορεῖ νά ὑπάρχει μεγαλύτερη ἐλευθερία τῆς ἐθνότητας, σάν ἐθνό-

* Ἔτσι ὀνόμαζαν τούς οὐκρανούς πού ἐπεδίωκαν τόν ἀποχωρισμό τῆς Οὐκρανίας ἀπό τό κράτος τῆς Μόσχας. Ἀπό τό ὄνομα τοῦ ἀταμάνου Μαζέπα (1644-1709). *Σημ. μετ.*

τητας, ἀπό τήν ἐλευθερία τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἀπό τήν ἐλευθερία τοῦ σχηματισμοῦ αὐτοτελοῦς ἐθνικοῦ κράτους;

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε ἀκόμη περισσότερο αὐτό τό ζήτημα, πού τό μπερδεύουν οἱ φιλελεύθεροι (καί κεῖνοι πού τούς μιμοῦνται ἀπό ἀπερισκεψία), θά φέρουμε ἕνα ἁπλούστατο παράδειγμα. Ἄς πάρουμε τό ζήτημα τοῦ διαζυγίου. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ γράφει στό ἄρθρο της ὅτι τό συγκεντρωτικό δημοκρατικό κράτος, πού συμβιβάζεται ἀπόλυτα μέ τήν αὐτονομία ξεχωριστῶν τμημάτων του, πρέπει ν' ἀφήσει στή δικαιοδοσία τῆς κεντρικῆς Βουλῆς ὅλους τούς σπουδαιότερους τομεῖς τῆς νομοθεσίας κι' ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί τή νομοθεσία γιά τό διαζύγιο. Αὐτή ἡ φροντίδα νά ἐξασφαλίσει ἡ κεντρική ἐξουσία τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους τήν ἐλευθερία τοῦ διαζυγίου εἶναι ἐντελῶς εὐνόητη. Οἱ ἀντιδραστικοί εἶναι ἐνάντια στήν ἐλευθερία τοῦ διαζυγίου, ζητοῦν νά γίνεται «προσεκτικός χειρισμός» του καί φωνάζουν ὅτι σημαίνει «διάλυση τῆς οἰκογένειας». Ἡ δημοκρατία ὅμως ἔχει τή γνώμη ὅτι οἱ ἀντιδραστικοί ὑποκρίνονται, ὑπερασπίζοντας στήν πράξη τήν παντοδυναμία τῆς ἀστυνομίας καί τῆς γραφειοκρατίας, τά προνόμια τοῦ ἑνός φύλου καί τή χειρότερη καταπίεση τῆς γυναίκας, ὅτι στήν πραγματικότητα ἡ ἐλευθερία τοῦ διαζυγίου δέν σημαίνει τή «διάλυση» τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν, μά, ἀντίθετα, τό δυνάμωμά τους πάνω σέ δημοκρατικές βάσεις, πού εἶναι οἱ μοναδικά δυνατές καί σταθερές σέ μιά πολιτισμένη κοινωνία.

Τό νά κατηγορεῖς τούς ὀπαδούς τῆς ἐλευθερίας τῆς αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ὅτι ἐνθαρύνουν τίς χωριστικές τάσεις, ἀποτελεῖ τόση ἀκριβῶς ἀνοησία καί ὑποκρισία, ὅση ἀποτελεῖ καί τό νά κατηγορεῖς τούς ὀπαδούς τῆς ἐλευθερίας τοῦ διαζυγίου ὅτι ἐνθαρύνουν τή διάλυση τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν. Γι' αὐτό, ὅπως στήν ἀστική κοινωνία οἱ ὑπερασπιστές τῶν προνομίων καί τῆς ἐξαγορᾶς, πού πάνω τους στηρίζεται ὁ ἀστικός γάμος, παίρνουν θέση ἐνάντια στήν ἐλευθερία τοῦ διαζυγίου, ἔτσι ἀκριβῶς καί στό καπιταλιστικό κράτος ἡ ἄρνηση τῆς ἐλευθερίας τῆς αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν, σημαίνει ἁπλῶς ὑπεράσπιση τῶν προνομίων τοῦ κυρίαρχου ἔθνους καί τῶν ἀστυνομικῶν μεθόδων διοίκησης σέ βάρος τῶν δημοκρατικῶν.

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ὁ πολιτικαντισμός, πού προκαλεῖται ἀπ' ὅλες τίς σχέσεις τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, προκαλεῖ κάποτε ἐξαιρετικά ἐπιπόλαιη καί μάλιστα ἁπλῶς ἀνόητη φλυαρία τῶν κοινοβουλευτικῶν ἀνδρῶν ἤ τῶν δημοσιολόγων γιά ἀποχωρισμό τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ἔθνους. Ὅμως, μονάχα οἱ

ἀντιδραστικοί μποροῦν νά τρομοκρατηθοῦν (ἤ νά προσποιοῦνται ὅτι τρομοκρατήθηκαν) ἀπό παρόμοια φλυαρία. Ὅποιος στέκει στήν ἄποψη τῆς δημοκρατίας, ὅποιος δηλαδή εἶναι ὑπέρ τῆς λύσης τῶν κρατικῶν ζητημάτων ἀπό τή μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, ξέρει θαυμάσια ὅτι ἀπό τή φλυαρία τῶν πολιτικάντηδων ὥς τήν ἀπόφαση τῶν μαζῶν ὑπάρχει «τεράστια ἀπόσταση» [114]. Οἱ μάζες τοῦ πληθυσμοῦ ξέρουν περίφημα ἀπό τήν καθημερινή πείρα τή σημασία τῶν γεωγραφικῶν καί τῶν οἰκονομικῶν δεσμῶν, τά πλεονεκτήματα τῆς μεγάλης ἀγορᾶς καί τοῦ μεγάλου κράτους καί θά τραβήξουν γιά ἀποχωρισμό μονάχα, ὅταν ἡ ἐθνική καταπίεση καί οἱ ἐθνικές προστριβές κάνουν τή συμβίωση ὁλότελα ἀβάστακτη καί ἐμποδίζουν ὅλες τίς οἰκονομικές σχέσεις. Καί σέ παρόμοια περίπτωση τό συμφέρον τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης καί τῆς ἐλευθερίας τῆς ταξικῆς πάλης θά εἶναι ἀκριβῶς μέ τό μέρος ἐκείνων πού ἀποχωρίζονται.

Ἔτσι, ἀπ᾿ ὅποια πλευρά κι᾿ ἄν ἐξετάσει κανείς τούς συλλογισμούς τοῦ κυρίου Κοκόσκιν, αὐτοί δέν εἶναι παρά τό ἀποκορύφωμα τῆς ἀνοησίας καί γελοιοποίησης τῶν ἀρχῶν τῆς δημοκρατίας. Σ᾿ αὐτούς ὅμως τούς συλλογισμούς ὑπάρχει μιά ὁρισμένη λογική· εἶναι ἡ λογική τῶν ταξικῶν συμφερόντων τῆς μεγαλορωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ κ. Κοκόσκιν, ὅπως καί ἡ πλειοψηφία τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, εἶναι λακές τῆς χρηματοσακούλας αὐτῆς τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὑπερασπίζει τά προνόμιά της γενικά, τά *κρατικά* της προνόμια εἰδικά, τά ὑπερασπίζει μαζί μέ τόν Πουρισκέβιτς καί δίπλα σ᾿ αὐτόν, μόνο πού ὁ Πουρισκέβιτς πιστεύει περισσότερο στή φεουδαρχική μαγκούρα, ἐνῶ ὁ Κοκόσκιν καί Σία βλέπουν ὅτι ἡ μαγκούρα αὐτή ράγισε γιά καλά τό 1905 καί στηρίζονται περισσότερο στά ἀστικά μέσα ἐξαπάτησης τῶν μαζῶν, λογουχάρη, στόν ἐκφοβισμό τῶν μικροαστῶν καί τῶν ἀγροτῶν μέ τό φάσμα τῆς «διάλυσης τοῦ κράτους», στήν ἐξαπάτησή τους μέ φράσεις γιά συνένωση τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» μέ τά ἱστορικά βάθρα κτλ.

Ἡ πραγματική ταξική σημασία τῆς ἐχθρότητας τῶν φιλελευθέρων πρός τήν ἀρχή τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν εἶναι μιά καί μόνο μιά: ἐθνικοφιλελευθερισμός, ὑπεράσπιση τῶν κρατικῶν προνομίων τῆς μεγαλορωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Καί ἀνάμεσα στούς μαρξιστές οἱ ὀπορτουνιστές τῆς Ρωσίας, πού ξεσπάθωσαν ἴσα-ἴσα τώρα, τήν ἐποχή τοῦ συστήματος τῆς 3 τοῦ Ἰούνη, ἐνάντια στό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν: ὁ λικβινταριστής Σεμκόβσκι, ὁ μπουντιστής Λίμπμαν, ὁ οὐκρανός μικροαστός Γιουρκέβιτς, σέρνονται *στήν πράξη* στήν οὐρά τοῦ

ἐθνικοφιλελευθερισμοῦ, διαφθείρουν τήν ἐργατική τάξη μέ τίς ἐθνικοφιλελεύθερες ἰδέες.

Τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς πάλης της ἐνάντια στόν καπιταλισμό ἀπαιτοῦν τήν πλήρη ἀλληλεγγύη καί τήν πιό στενή ἑνότητα τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν, ἀπαιτοῦν ν' ἀποκρουστεῖ ἡ ἐθνικιστική πολιτική τῆς ἀστικῆς τάξης ὁποιασδήποτε ἐθνότητας. Γι' αὐτό θά ἦταν παρέκκλιση ἀπό τά καθήκοντα τῆς προλεταριακῆς πολιτικῆς καί ὑποταγή τῶν ἐργατῶν στήν ἀστική πολιτική, ἄν οἱ σοσιαλδημοκράτες ἄρχιζαν ν' ἀρνοῦνται τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν, καθώς κι' ἄν ἀναλάβαιναν οἱ σοσιαλδημοκράτες νά ὑποστηρίξουν ὅλες τίς ἐθνικές διεκδικήσεις τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν. Γιά τό μισθωτό ἐργάτη εἶναι τό ἴδιο, ἄν κύριος ἐκμεταλλευτής του θά εἶναι κατά προτίμηση ἡ μεγαλορωσική ἀστική τάξη παρά ἡ ἀλλογενής, εἴτε κατά προτίμηση ἡ πολωνική παρά ἡ ἑβραϊκή κτλ. Ὁ μισθωτός ἐργάτης πού ἔχει συνείδηση τῶν συμφερόντων τῆς τάξης του εἶναι ἀδιάφορος καί πρός τά κρατικά προνόμια τῶν μεγαλορώσων καπιταλιστῶν καί πρός τίς ὑποσχέσεις τῶν πολωνῶν ἤ τῶν οὐκρανῶν καπιταλιστῶν ὅτι θά ἐγκαθιδρύσουν τόν παράδεισο πάνω στή γῆ, ὅταν θά ἀποκτήσουν κρατικά προνόμια. Ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ προχωρεῖ καί θά προχωρεῖ καί στό ἑνιαῖο ἀνομοιογενές κράτος καί στά χωριστά ἐθνικά κράτη.

Σέ ὅλες τίς περιπτώσεις ὁ μισθωτός ἐργάτης θά ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης καί γιά νά πετύχει ὁ ἀγώνας ἐναντίον της ἀπαιτεῖται ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ προλεταριάτου ἀπό τόν ἐθνικισμό, ἡ πλήρης, ἄς ποῦμε, οὐδετερότητα τῶν προλετάριων ἀπέναντι στόν ἀγώνα τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν διαφόρων ἐθνῶν γιά τά πρωτεῖα. Ἡ παραμικρότερη ὑποστήριξη ἀπό τό προλεταριάτο ὁποιουδήποτε ἔθνους τῶν προνομίων τῆς «δικῆς» του ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης θά προκαλέσει ἀναπόφευκτα δυσπιστία στό προλεταριάτο τοῦ ἄλλου ἔθνους, θά ἀδυνατίσει τή διεθνή ταξική ἀλληλεγγύη τῶν ἐργατῶν, θά τούς διασπάσει, πρός ἀγαλλίαση τῆς ἀστικῆς τάξης. Καί ἡ ἄρνηση τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιάθεσης ἤ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, σημαίνει ἀναπόφευκτα στήν πράξη ὑποστήριξη τῶν προνομίων τοῦ κυρίαρχου ἔθνους.

Ἀκόμη πιό καλά μποροῦμε νά πειστοῦμε γι' αὐτό ἄν πάρουμε τό συγκεκριμένο παράδειγμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Νορβηγίας ἀπό τή Σουηδία.

6. Ο ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ παίρνει ἀκριβῶς αὐτό τό παράδειγμα καί τό σχολιάζει μέ τόν παρακάτω τρόπο:

«Τό τελευταῖο γεγονός στήν ἱστορία τῶν ὁμοσπονδιακῶν σχέσεων, ὁ ἀποχωρισμός τῆς Νορβηγίας ἀπό τή Σουηδία, πού τόν πρόβαλε τότε βιαστικά ὁ σοσιαλπατριωτικός πολωνικός τύπος (βλ. τή «Νάψουντ» τῆς Κρακοβίας), σάν μιά παρήγορη ἐκδήλωση τῆς δύναμης καί τῆς προοδευτικότητας τῶν τάσεων γιά κρατικό ἀποχωρισμό, μετατράπηκε ἀμέσως σέ χτυπητή ἀπόδειξη ὅτι τό ὁμοσπονδιακό σύστημα καί ὁ κρατικός ἀποχωρισμός πού πηγάζει ἀπ' αὐτό δέν ἀποτελοῦν καθόλου ἔκφραση προοδευτικότητας ἤ δημοκρατισμοῦ. Ὕστερα ἀπό τή λεγόμενη νορβηγική «ἐπανάσταση», πού συνίσταται στήν ἐκθρόνιση καί τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τή Νορβηγία τοῦ σουηδοῦ βασιλιᾶ, οἱ νορβηγοί διάλεξαν ἠρεμότατα ἄλλο βασιλιά, ἀφοῦ ἀπόριψαν τυπικά μέ δημοψήφισμα τό σχέδιο ἐγκαθίδρυσης τῆς δημοκρατίας. Αὐτό, πού οἱ ἐπιπόλαιοι θαυμαστές τῶν καθελογῆς ἐθνικῶν κινημάτων καί κάθε ὁμοιώματος ἀνεξαρτησίας, τό ἀνακήρυξαν «ἐπανάσταση», ἦταν ἁπλή ἐκδήλωση τῶν χωριστικῶν τάσεων τῶν ἀγροτῶν καί τῶν μικροαστῶν, τῆς ἐπιθυμίας τους νά ἔχουν μέ τά δικά τους λεφτά «δικό τους» βασιλιά, ἀντί ἐκεῖνον πού τούς ἐπέβαλε ἡ σουηδική ἀριστοκρατία καί κατά συνέπεια ἦταν ἕνα κίνημα, πού δέν εἶχε ἀπολύτως καμιά σχέση μέ ἐπανάσταση. Ταυτόχρονα αὐτή ἡ ἱστορία τῆς διάσπασης τῆς σουηδο-νορβηγικῆς ἕνωσης ἀπόδειξε καί πάλι μέχρι ποιό σημεῖο, καί στή δοσμένη περίπτωση ἡ ὁμοσπονδία πού ὑπῆρχε ὥς τότε, δέν ἦταν παρά μόνο ἡ ἔκφραση καθαρά δυναστικῶν συμφερόντων καί συνεπῶς, μορφή τοῦ μοναρχισμοῦ καί τῆς ἀντίδρασης» («Ψεγκλόντ»).

Αὐτά εἶναι καταλέξη ὅλα, ὅσα λέει ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ σ' αὐτό τό σημεῖο!! Καί πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι θά ἦταν δύσκολο νά δείξει κανείς πιό ἀνάγλυφα πόσο ἀστήρικτη εἶναι ἡ θέση της ἀπ' ὅ,τι τό ἔκανε ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ σέ τοῦτο τό παράδειγμα.

Τό ζήτημα ἦταν καί εἶναι, ἄν χρειάζονται οἱ σοσιαλδημοκράτες ἑνός ἀνομοιογενοῦς ἐθνικοῦ κράτους ἕνα πρόγραμμα πού νά ἀναγνωρίζει τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης ἤ τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Τί μᾶς λέει λοιπόν σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα τό παράδειγμα τῆς Νορβηγίας, πού τό διάλεξε ἡ ἴδια ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ;

Ἡ συγγραφέας μας κλωθογυρνᾶ καί στριφογυρίζει, κάνει πνεῦμα καί θορυβεῖ ἐνάντια στή «Νάψουντ»[115], δέν ἀπαντάει ὅμως στό ἐρώτημα!! Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ λέει ὅ,τι θέλετε, ἀλλά δέν λέει *οὔτε λέξη* πάνω στήν οὐσία τοῦ ζητήματος!!

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ νορβηγοί μικροαστοί, θέλοντας νά ἔχουν μέ τά λεφτά τους δικό τους βασιλιά καί ἀπορίπτοντας μέ δημοψήφισμα τό σχέδιο ἐγκαθίδρυσης τῆς δημοκρατίας, φανέρωσαν πολύ ἄσχημες μικροαστικές ἰδιότητες. Εἶναι ἀναμφι-

σβήτητο ὅτι ἡ «Νάψουντ», ἄν δέν τό πρόσεξε αὐτό, ἔδειξε ἐξίσου ἄσχημες καί ἐξίσου μικροαστικές ἰδιότητες.

Τί σχέση ἔχουν ὅμως ὅλα αὐτά;;

Ἐδῶ γινόταν λόγος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν καί γιά τή στάση τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι σ' αὐτό τό δικαίωμα! Γιατί λοιπόν ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν ἀπαντάει στό ἐρώτημα, παρά στριφογυρίζει ἐκεῖ γύρω;

Λένε ὅτι γιά τό ποντίκι δέν ὑπάρχει πιό δυνατό θεριό ἀπό τή γάτα. Ὅπως φαίνεται γιά τή Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν ὑπάρχει πιό δυνατό θεριό ἀπό τά «φράκι». «Φράκι» λένε στήν ἁπλή γλώσσα τό «Πολωνικό σοσιαλιστικό κόμμα», τή λεγόμενη ἐπαναστατική ὁμάδα καί ἡ ἐφημερίδα τῆς Κρακοβίας «Νάψουντ» συμμερίζεται τίς ἰδέες αὐτῆς τῆς «ὁμάδας». Ἡ πάλη τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ ἐνάντια στόν ἐθνικισμό αὐτῆς τῆς «ὁμάδας» ἀποτύφλωσε σέ τέτιο βαθμό τή συγγραφέα μας, πού χάνεται τό πᾶν ἀπό τόν ὁρίζοντά της, ἐκτός ἀπό τή «Νάψουντ».

Ἄν ἡ «Νάψουντ» πεῖ «ναί», ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ θεωρεῖ ἱερή ὑποχρέωσή της νά φωνάξει ἀμέσως: «ὄχι», χωρίς νά σκεφτεῖ καθόλου ὅτι μ' αὐτό τόν τρόπο δέν δείχνει τήν ἀνεξαρτησία της ἀπέναντι στή «Νάψουντ», μά ἀκριβῶς τό ἀντίθετο, τή διασκεδαστική της ἐξάρτηση ἀπό τά «φράκι», τήν ἀνικανότητά της νά δεῖ τά πράγματα ἀπό μιά ἄποψη κάπως βαθύτερη καί πλατύτερη ἀπό τήν ἄποψη τῆς μυρμηγκοφωλιᾶς τῆς Κρακοβίας. Βέβαια ἡ «Νάψουντ» εἶναι ἕνα ὄργανο πολύ κακό καί καθόλου μαρξιστικό, αὐτό ὅμως δέν πρέπει νά μᾶς ἐμποδίσει νά ἐξετάσουμε στήν οὐσία του τό παράδειγμα τῆς Νορβηγίας, μιά καί τό διαλέξαμε.

Γιά νά ἐξετάσουμε αὐτό τό παράδειγμα μαρξιστικά, πρέπει νά σταθοῦμε ὄχι στίς κακές ἰδιότητες τῶν φοβερῶν καί τρομερῶν «φράκι», μά, πρῶτο, στίς συγκεκριμένες ἱστορικές ἰδιομορφίες τοῦ χωρισμοῦ τῆς Νορβηγίας ἀπό τή Σουηδία καί, δεύτερο, στό ζήτημα, ποιά ἦταν τά καθήκοντα τοῦ *προλεταριάτου* τῶν δυό χωρῶν σ' αὐτό τό χωρισμό.

Τή Νορβηγία τή συνδέουν μέ τή Σουηδία δεσμοί γεωγραφικοί, οἰκονομικοί καί γλωσσικοί ὄχι λιγότερο στενοί ἀπό τούς δεσμούς πού ἑνώνουν πολλά ὄχι μεγαλορωσικά σλαβικά ἔθνη μέ τούς μεγαλορώσους. Ἡ ἕνωση ὅμως τῆς Σουηδίας μέ τή Νορβηγία δέν ἦταν ἐθελοντική κι' ἔτσι ἄδικα μιλάει ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ γιά «ὁμοσπονδία» μόνο καί μόνο γιατί δέν ξέρει τί νά πεῖ. Τή Νορβηγία τήν *ἔδοσαν* στή Σουηδία οἱ μονάρχες τόν καιρό τῶν ναπολεόντιων πολέμων, παρά τή θέληση τῶν νορβηγῶν

καί οἱ σουηδοί ὑποχρεώθηκαν νά μποῦν μέ τά στρατεύματά τους στή Νορβηγία γιά νά τήν ὑποτάξουν.

Ὕστερα ἀπ' αὐτό ἐπί πολλές δεκαετίες, παρά τήν ἐξαιρετικά πλατιά αὐτονομία πού ἀπολάμβανε ἡ Νορβηγία (εἶχε δική της Βουλή κτλ.), συνεχίζονταν ἀκατάπαυστα οἱ προστριβές ἀνάμεσα στή Νορβηγία καί στή Σουηδία καί οἱ νορβηγοί προσπαθοῦσαν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις νά ἀποτινάξουν τό ζυγό τῆς σουηδικῆς ἀριστοκρατίας. Καί ἐπιτέλους τόν ἀποτίναξαν τόν Αὔγουστο τοῦ 1905: ἡ νορβηγική Βουλή ἀποφάσισε ὅτι ὁ σουηδός βασιλιάς ἔπαψε νά εἶναι βασιλιάς τῆς Νορβηγίας καί τό δημοψήφισμα, ἡ προσφυγή στό νορβηγικό λαό, πού ἔγινε ἀργότερα, ἔδοσε μιά συντριπτική πλειοψηφία (περίπου 200 χιλιάδες ἐνάντια σέ μερικές ἑκατοντάδες) γιά τόν πλήρη χωρισμό ἀπό τή Σουηδία. Οἱ σουηδοί ὕστερα ἀπό μερικές ταλαντεύσεις, συμβιβάστηκαν μέ τό γεγονός τοῦ χωρισμοῦ.

Τό παράδειγμα αὐτό μᾶς δείχνει πάνω σέ ποιό ἔδαφος μποροῦν νά ὑπάρχουν καί ὑπάρχουν περιπτώσεις χωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν μέσα στίς σύγχρονες οἰκονομικές καί πολιτικές σχέσεις καί ποιά *μορφή* παίρνει κάποτε ὁ χωρισμός στίς συνθῆκες τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καί τοῦ δημοκρατισμοῦ.

Κανένας σοσιαλδημοκράτης, ἐκτός ἄν ἀποφασίσει νά δηλώσει ὅτι δέν τόν ἐνδιαφέρουν τά ζητήματα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καί τοῦ δημοκρατισμοῦ (καί σέ μιά τέτια περίπτωση παύει, ἐννοεῖται, νά εἶναι σοσιαλδημοκράτης), δέν θά μπορέσει ν' ἀρνηθεῖ ὅτι τό παράδειγμα αὐτό ἀποδείχνει *ἔμπρακτα* ὅτι οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἔχουν τήν *ὑποχρέωση* νά κάνουν συστηματική προπαγάνδα καί προετοιμασία, ἔτσι πού οἱ πιθανές συγκρούσεις πού μπορεῖ νά προκαλέσει ὁ ἀποχωρισμός τῶν ἐθνῶν νά λύνονται *μονάχα ἔτσι*, ὅπως λύθηκαν τό 1905 ἀνάμεσα στή Νορβηγία καί τή Σουηδία καί ὄχι μέ τό «ρωσικό τρόπο». Αὐτό ἀκριβῶς ἐκφράζει τό πρόγραμμα μέ τή διεκδίκηση ν' ἀναγνωριστεῖ τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Καί ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀναγκάστηκε νά ξεφύγει ἀπ' αὐτό τό δυσάρεστο γιά τή θεωρία της γεγονός μέ τρομερές ἐπιθέσεις ἐνάντια στό μικροαστισμό τῶν νορβηγῶν μικροαστῶν καί ἐνάντια στή «Νάψουντ» τῆς Κρακοβίας, γιατί καταλάβαινε περίφημα ὥς ποιό βαθμό τό ἱστορικό αὐτό γεγονός *ἀναιρεῖ ἀμετάκλητα* τά λόγια της, ὅτι δῆθεν τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν εἶναι «οὐτοπία», ὅτι ἰσοδυναμεῖ δῆθεν μέ τό δικαίωμα «νά τρῶμε σέ χρυσά πιάτα» κτλ. Τέτια λόγια ἐκφράζουν μονάχα μιά φτωχοαυτάρεσκη ὀπορτουνιστική πίστη πώς δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξει ὁ δοσμένος

συσχετισμός τῶν δυνάμεων ἀνάμεσα στίς ἐθνότητες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Πᾶμε παρακάτω. Στό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, ὅπως καί σέ κάθε ἄλλο ζήτημα, μᾶς ἐνδιαφέρει πρῶτ' ἀπ' ὅλα καί περισσότερο ἀπ' ὅλα ἡ αὐτοδιάθεση τοῦ προλεταριάτου μέσα στά ἔθνη. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ προσπέρασε μέ μετριοφροσύνη κι' αὐτό τό ζήτημα, νιώθοντας πόσο δυσάρεστη γιά τή «θεωρία» της εἶναι ἡ ἐξέταση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος μέ τό παράδειγμα τῆς Νορβηγίας πού διάλεξε ἡ ἴδια.

Ποιά ἦταν καί ποιά θά ἔπρεπε νά εἶναι ἡ θέση τοῦ νορβηγικοῦ καί τοῦ σουηδικοῦ προλεταριάτου στή σύγκρουση γιά τόν ἀποχωρισμό; Οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Νορβηγίας θά ψήφιζαν, φυσικά, *ὕστερα* ἀπό τόν ἀποχωρισμό ὑπέρ τῆς δημοκρατίας * καί ἄν ὑπῆρξαν σοσιαλιστές πού ἔδοσαν διαφορετική ψῆφο, αὐτό ἀποδείχνει μονάχα πόσο ἀνόητος, μικροαστικός ὀπορτουνισμός ὑπάρχει κάποτε στόν εὐρωπαϊκό σοσιαλισμό. Πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν δυό γνῶμες καί θίγουμε τό σημεῖο αὐτό μόνο καί μόνο, γιατί ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ προσπαθεῖ νά συγκαλύψει τήν οὐσία τοῦ ζητήματος μέ φλυαρίες *ἔξω ἀπό τό θέμα*. Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ἀποχωρισμοῦ δέν ξέρουμε, ἄν τό σοσιαλιστικό νορβηγικό πρόγραμμα ὑποχρέωνε τούς νορβηγούς σοσιαλδημοκράτες νά ἔχουν μιά καθορισμένη γνώμη. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι δέν τούς ὑποχρέωνε, ὅτι οἱ νορβηγοί σοσιαλιστές ἄφηναν ἀνοιχτό τό ζήτημα κατά πόσο ἡ αὐτονομία τῆς Νορβηγίας ἦταν ἀρκετή γιά τήν ἐλεύθερη ταξική πάλη καί κατά πόσο ἐμπόδιζαν τήν ἐλευθερία τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς οἱ αἰώνιες προστριβές καί συγκρούσεις μέ τή σουηδική ἀριστοκρατία. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο ὅτι τό νορβηγικό προλεταριάτο ἔπρεπε νά ταχθεῖ ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀριστοκρατία, ὑπέρ τῆς νορβηγικῆς δημοκρατίας τῶν χωρικῶν (παρόλους τούς μικροαστικούς περιορισμούς της).

Καί τό σουηδικό προλεταριάτο; Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ σουηδοί τσιφλικάδες, μέ τή βοήθεια τῶν σουηδῶν παπάδων, προπαγάνδιζαν τόν πόλεμο ἐνάντια στή Νορβηγία καί ἐπειδή ἡ Νορβηγία εἶναι πολύ πιό ἀδύνατη ἀπό τή Σουηδία, ἐπειδή εἶχε κιόλας δοκιμάσει τή σουηδική εἰσβολή, ἐπειδή ἡ βαρύτητα τῆς σουηδι-

* Ἄν ἡ πλειοψηφία τοῦ νορβηγικοῦ ἔθνους ἦταν ὑπέρ τῆς μοναρχίας καί τό προλεταριάτο ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, τότε, γιά νά μιλήσουμε γενικά, μπροστά στό νορβηγικό προλεταριάτο ἀνοίγονταν δυό δρόμοι: ἤ ἡ ἐπανάσταση, ἄν οἱ συνθῆκες ἦταν ὥριμες γι' αὐτή, ἤ ἡ ὑποταγή στήν πλειοψηφία καί ἡ μακρόχρονη δουλιά προπαγάνδας καί ζύμωσης.

κῆς ἀριστοκρατίας ἦταν πολύ μεγάλη μέσα στή χώρα της, ἡ προπαγάνδα αὐτή ἀποτελοῦσε μιά πολύ σοβαρή ἀπειλή. Μποροῦμε νά βάλουμε στοίχημα ὅτι οἱ σουηδοί Κοκόσκιν πολύν καιρό καί μέ ζῆλο προσπάθησαν νά διαφθείρουν τίς μάζες τῶν σουηδῶν μέ τίς ἐκκλήσεις γιά «προσεκτικό χειρισμό» τῶν «ἐλαστικῶν διατυπώσεων τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», μέ τίς χοντροκομμένες περιγραφές τοῦ κινδύνου «διάλυσης τοῦ κράτους» καί μέ τίς διαβεβαιώσεις ὅτι ἡ «λαϊκή ἐλευθερία» συμβιβάζεται μέ τά βάθρα τῆς σουηδικῆς ἀριστοκρατίας. Δέν χωράει ἡ παραμικρότερη ἀμφιβολία ὅτι ἡ σουηδική σοσιαλδημοκρατία θά πρόδινε τήν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τήν ὑπόθεση τῆς δημοκρατίας, ἄν δέν πάλευε μ' ὅλες τίς δυνάμεις της ἐνάντια στήν πολιτική καί τήν ἰδεολογία καί τῶν τσιφλικάδων καί τῶν Κοκόσκιν, ἄν δέν ὑπεράσπιζε *ἐκτός* ἀπό τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν γενικά (πού τήν ἀναγνωρίζουν καί οἱ Κοκόσκιν) καί τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση, τήν ἐλευθερία ἀποχωρισμοῦ τῆς Νορβηγίας.

Ἡ στενή συμμαχία τῶν νορβηγῶν καί τῶν σουηδῶν ἐργατῶν, ἡ πλήρης συντροφική ταξική τους ἀλληλεγγύη *κέρδισε* ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ σουηδοί ἐργάτες ἀναγνώρισαν τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ τῶν νορβηγῶν. Γιατί οἱ νορβηγοί ἐργάτες πείστηκαν ὅτι οἱ σουηδοί ἐργάτες δέν ἔχουν μολυνθεῖ ἀπό τό σουηδικό ἐθνικισμό, ὅτι βάζουν πιό ψηλά ἀπό τά προνόμια τῆς σουηδικῆς ἀστικῆς τάξης καί ἀριστοκρατίας τήν ἀδελφοσύνη μέ τούς νορβηγούς προλετάριους. Τό σπάσιμο τῶν δεσμῶν πού εἶχαν ἐπιβάλει στή Νορβηγία οἱ εὐρωπαῖοι μονάρχες καί οἱ σουηδοί ἀριστοκράτες δυνάμωσε τούς δεσμούς ἀνάμεσα στούς νορβηγούς καί στούς σουηδούς ἐργάτες. Οἱ σουηδοί ἐργάτες ἀπόδειξαν ὅτι μέσα ἀπ' *ὅλες* τίς περιπέτειες τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς — πάνω στό ἔδαφος τῶν ἀστικῶν σχέσεων εἶναι πέρα γιά πέρα ἐνδεχόμενη μιά ἀναβίωση τῆς βίαιης καθυπόταξης τῶν νορβηγῶν ἀπό τούς σουηδούς! — θά μπορέσουν νά διατηρήσουν καί νά ὑπερασπίσουν τήν πλήρη ἰσοτιμία καί τήν ταξική ἀλληλεγγύη τῶν ἐργατῶν τῶν δυό ἐθνῶν στόν ἀγώνα καί ἐνάντια στή σουηδική καί ἐνάντια στή νορβηγική ἀστική τάξη.

Ἀπό δῶ φαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, πόσο εἶναι ἀστήρικτες καί ἁπλούστατα ὄχι σοβαρές οἱ προσπάθειες πού κάνουν κάποτε τά «φράκι» νά «ἐκμεταλλευτοῦν» τίς διαφωνίες μας μέ τή Ρόζα Λούξεμπουργκ ἐνάντια στήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία. Τά «φράκι» δέν εἶναι προλεταριακό, οὔτε σοσιαλιστικό, ἀλλά μικροαστικό ἐθνικιστικό κόμμα, κάτι σάν τούς πολωνούς σοσιαλεπαναστάτες. Ποτέ δέν ἔγινε καί δέν μποροῦσε νά γίνει λόγος γιά

ἑνότητα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας μ' αὐτό τό κόμμα. Ἀντίθετα, κανένας σοσιαλδημοκράτης τῆς Ρωσίας δέν «μετάνιωσε» ποτέ γιά τήν προσέγγιση καί τή συνένωση μέ τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες. Στήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία ἀνήκει ἡ τεράστια ἱστορική ὑπηρεσία ὅτι δημιούργησε γιά πρώτη φορά ἕνα πραγματικά μαρξιστικό, πραγματικά προλεταριακό κόμμα στήν Πολωνία, πού εἶναι πέρα γιά πέρα ποτισμένη ἀπό ἐθνικιστικές τάσεις καί πάθη. Ἡ ὑπηρεσία ὅμως αὐτή τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν εἶναι μεγάλη ὑπηρεσία, ὄχι ἐξαιτίας τοῦ περιστατικοῦ ὅτι ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ εἶπε ἀνοησίες ἐνάντια στήν παράγραφο 9 τοῦ μαρξιστικοῦ προγράμματος τῆς Ρωσίας, ἀλλά παρά τό θλιβερό αὐτό περιστατικό.

Γιά τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης» δέν ἔχει, βέβαια, τόσο σπουδαία σημασία, ὅσο γιά τούς ρώσους. Καταλαβαίνουμε πολύ καλά ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στούς τυφλωμένους ἀπό τόν ἐθνικισμό μικροαστούς τῆς Πολωνίας ἀνάγκασε τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες «νά παρατραβήξουν τό σχοινί» μέ ἰδιαίτερο ζῆλο (κάποτε, ἴσως λιγάκι ὑπερβολικό). Κανένας μαρξιστής τῆς Ρωσίας δέν σκέφτηκε ποτέ νά κατηγορήσει τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ὅτι εἶναι ἐνάντια στόν ἀποχωρισμό τῆς Πολωνίας. Οἱ σοσιαλδημοκράτες αὐτοί κάνουν λάθος μόνο ὅταν προσπαθοῦν, ὅπως ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ν' ἀρνηθοῦν τήν ἀνάγκη ν' ἀναγνωριστεῖ τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης στό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν *τῆς Ρωσίας*.

Αὐτό σημαίνει στήν οὐσία ὅτι μεταφέρεις σχέσεις, πού εἶναι νοητές ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ὁρίζοντα τῆς Κρακοβίας, στήν κλίμακα ὅλων τῶν λαῶν καί ἐθνῶν τῆς Ρωσίας, μαζί καί τῶν μεγαλορώσων. Αὐτό σημαίνει ὅτι εἶσαι «πολωνός ἐθνικιστής ἀπό τήν ἀνάποδη» καί ὄχι σοσιαλδημοκράτης τῆς Ρωσίας, ὄχι διεθνιστής σοσιαλδημοκράτης.

Γιατί ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία στέκει ἀκριβῶς πάνω στό ἔδαφος τῆς ἀναγνώρισης τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Σ' αὐτό λοιπόν τό ζήτημα θά περάσουμε τώρα.

7. Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΤΟΥ 1896

Ἡ ἀπόφαση αὐτή λέει:

«Τό συνέδριο δηλώνει ὅτι τάσσεται ὑπέρ τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης (Selbstbestimmungsrecht) ὅλων τῶν ἐθνῶν καί ἐκφράζει τή συμπάθειά του πρός τούς ἐργάτες κάθε χώρας, πού ὑποφέρει σήμερα κάτω

από τό στρατιωτικό, έθνικό ή άλλο ζυγό τῆς ἀπολυταρχίας. Τό συνέδριο καλεῖ τούς ἐργάτες ὅλων αὐτῶν τῶν χωρῶν νά μποῦν στίς γραμμές τῶν συνειδητῶν (Klassenbewusste = πού ἔχουν συνείδηση τῶν συμφερόντων τῆς τάξης τους) ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου, γιά ν' ἀγωνιστοῦν μαζί μ' αὐτούς γιά τήν κατανίκηση τοῦ διεθνοῦς καπιταλισμοῦ καί τήν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας» *.

Ὅπως ἔχουμε κιόλας τονίσει, οἱ ὀπορτουνιστές μας κ.κ. Σεμκόβσκι, Λίμπμαν, Γιουρκέβιτς, δέν ξέρουν ἁπλούστατα αὐτή τήν ἀπόφαση. Ὅμως ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ τήν ξέρει κι' ἀναφέρει ὁλόκληρο τό κείμενό της, ὅπου ὑπάρχει ἡ ἴδια ἡ ἔκφραση, ὅπως καί στό πρόγραμμά μας: «αὐτοδιάθεση».

Γεννιέται τό ἐρώτημα, πῶς παραμερίζει ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ αὐτό τό ἐμπόδιο πού βρίσκεται στό δρόμο τῆς «πρωτότυπης» θεωρίας της;

Ὤ, πολύ ἁπλά... τό κέντρο τοῦ βάρους βρίσκεται ἐδῶ στό δεύτερο μέρος τῆς ἀπόφασης... ἔχει χαρακτήρα διακήρυξης... μόνο ἀπό παρανόηση μπορεῖ κανείς νά τήν ἐπικαλεῖται!!

Εἶναι ἁπλούστατα καταπληκτική ἡ ἀμηχανία καί ἡ σύγχυση τῆς ἀρθρογράφου μας. Συνήθως μόνο οἱ ὀπορτουνιστές τονίζουν ὅτι τά συνεπῆ δημοκρατικά καί σοσιαλιστικά σημεῖα τοῦ προγράμματος ἔχουν χαρακτήρα διακήρυξης, ἀποφεύγοντας δειλά τήν ἀνοιχτή πολεμική ἐναντίον τους. Ὅπως φαίνεται τούτη τή φορά ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν βρέθηκε χωρίς λόγο στή θλιβερή παρέα τῶν κ.κ. Σεμκόβσκι, Λίμπμαν καί Γιουρκέβιτς. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν τολμάει νά δηλώσει ἀνοιχτά, ἄν θεωρεῖ τήν ἀπόφαση πού ἀναφέραμε σωστή ἤ λαθεμένη. Ξεφεύγει καί κρύβεται, σάν νά ὑπολογίζει ὅτι ἔχει νά κάνει μ' ἕναν ἀπρόσεκτο καί ἀμαθή ἀναγνώστη, πού ξεχνάει τό πρῶτο μέρος τῆς ἀπόφασης, ὅταν φτάσει στό δεύτερο, ἤ πού δέν ἔχει ἀκούσει ποτέ του γιά τίς συζητήσεις στό σοσιαλιστικό τύπο *πρίν* ἀπό τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου.

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ὅμως πέφτει πολύ ἔξω, ἄν φαντάζεται,

* Βλ. τά ἐπίσημα γερμανικά πρακτικά γιά τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου «Verhandlungen und Beschlüsse des internationalen socialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts - Kongresses zu London, vom 27. Juli bis 1. August 1896», Berlin, 1896, S. 18 («Πρακτικά καί ἀποφάσεις τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου τῶν σοσιαλιστικῶν ἐργατικῶν κομμάτων καί τῶν ἐπαγγελματικῶν ἑνώσεων τοῦ Λονδίνου, ἀπό τίς 27 τοῦ Ἰούλη ὥς τήν 1 τοῦ Αὐγούστου 1896», Βερολίνο, 1896, σελ. 18. *Ἡ Σύντ.*). Ὑπάρχει μιά ρωσική μπροσούρα μέ τίς ἀποφάσεις τῶν διεθνῶν συνεδρίων, ὅπου ἡ «αὐτοδιάθεση» μεταφράζεται ὄχι σωστά: «αὐτονομία».

ὅτι θά κατορθώσει νά ποδοπατήσει τόσο εὔκολα μπροστά στούς συνειδητούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας τήν ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς πάνω σέ ἕνα σοβαρό ζήτημα ἀρχῶν, χωρίς μάλιστα νά εὐαρεστηθεῖ νά τήν ἐξετάσει κριτικά.

Στίς συζητήσεις πρίν ἀπό τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου — κυρίως στίς στῆλες τοῦ περιοδικοῦ τῶν γερμανῶν μαρξιστῶν «Die Neue Zeit» — εἶχε διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ *καί ἡ ἄποψη αὐτή ἡττήθηκε οὐσιαστικά στή Διεθνή!* Νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος, πού πρέπει νά τήν ἔχει ὑπόψη του ἰδιαίτερα ὁ ρῶσος ἀναγνώστης.

Οἱ συζητήσεις ἔγιναν μέ ἀφορμή τό ζήτημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πολωνίας. Εἶχαν διατυπωθεῖ τρεῖς ἀπόψεις:

1) Ἡ ἄποψη τῶν «φράκι», πού ἐξονόματός τους μίλησε ὁ Χαΐκκερ. Ἤθελαν μέ τό πρόγραμμά *της* ἡ Διεθνής ν' ἀναγνωρίσει τό αἴτημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πολωνίας. Ἡ πρόταση αὐτή δέν ἔγινε δεκτή. Ἡ ἄποψη αὐτή ἡττήθηκε στή Διεθνή.

2) Ἡ ἄποψη τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ: οἱ πολωνοί σοσιαλιστές δέν πρέπει νά διεκδικοῦν τήν ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας. Σύμφωνα μ' αὐτή τήν ἄποψη δέν μποροῦσε νά γίνει κάν λόγος γιά διακήρυξη τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Καί ἡ ἄποψη αὐτή ἡττήθηκε στή Διεθνή.

3) Ἡ ἄποψη, πού τότε τήν ἀνάπτυξε πιό ἐμπεριστατωμένα ἀπ' ὅλους ὁ Κ. Κάουτσκι, μιλώντας ἐνάντια στή Ρόζα Λούξεμπουργκ καί ἀποδείχνοντας τήν ὑπερβολική «μονομέρεια» τοῦ ὑλισμοῦ της. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ Διεθνής δέν μπορεῖ σήμερα νά βάλει σάν πρόγραμμά της τήν ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας. Οἱ πολωνοί σοσιαλιστές ὅμως — ἔλεγε ὁ Κάουτσκι — μποροῦν ἀπόλυτα νά προβάλλουν ἕνα παρόμοιο αἴτημα. Ἀπό τήν ἄποψη τῶν σοσιαλιστῶν εἶναι ὁπωσδήποτε λάθος ν' ἀγνοοῦνται τά καθήκοντα τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης στίς συνθῆκες τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης.

Στήν ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς ἔχουν διατυπωθεῖ οἱ πιό οὐσιαστικές, οἱ πιό βασικές θέσεις αὐτῆς τῆς ἄποψης: ἀπό τό ἕνα μέρος, μιά ἐντελῶς κατηγορηματική ἀναγνώριση τοῦ ἀπόλυτου δικαιώματος αὐτοδιάθεσης ὅλων τῶν ἐθνῶν πού δέν ἐπιτρέπει καμιά παρερμηνεία· ἀπό τό ἄλλο μέρος, μιά ἐξίσου ἀπερίφραστη ἔκκληση στούς ἐργάτες νά πραγματοποιήσουν τή *διεθνή ἑνότητα* τῆς ταξικῆς τους πάλης.

Νομίζουμε, ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι ἀπόλυτα σωστή καί ὅτι γιά τίς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀσίας στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα ἀκριβῶς αὐτή ἡ ἀπόφαση καί μάλιστα σάν

ἀδιάσπαστη ἑνότητα τῶν δυό μερῶν της, δίνει τή μοναδικά σωστή ὁδηγία γιά μιά προλεταριακή ταξική πολιτική στό ἐθνικό ζήτημα.

Ἄς σταθοῦμε λίγο πιό ἀναλυτικά στίς τρεῖς ἀπόψεις πού ἀναφέραμε πιό πάνω.

Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς θεωροῦσαν ἀπόλυτα ὑποχρεωτική γιά ὅλη τή δυτικο-ευρωπαϊκή δημοκρατία, καί ἀκόμη περισσότερο τή σοσιαλδημοκρατία, τήν ἐνεργό ὑποστήριξη τῆς διεκδίκησης γιά ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας. Γιά τήν περίοδο τῶν δεκαετιῶν 1840-50 καί 1860-70 τοῦ περασμένου αἰώνα, ἐποχή τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης στήν Αὐστρία καί τή Γερμανία, ἐποχή τῆς «ἀγροτικῆς μεταρύθμισης» στή Ρωσία, ἡ ἄποψη αὐτή ἦταν ἀπόλυτα σωστή καί ἡ μόνη συνεπής δημοκρατική καί προλεταριακή ἄποψη. Ὅσο οἱ λαϊκές μάζες τῆς Ρωσίας καί τῶν περισσότερων σλαβικῶν χωρῶν κοιμοῦνταν ἀκόμη ὕπνο βαθύ, ὅσο σ' αὐτές τίς χῶρες *δέν ὑπῆρχαν* αὐτοτελῆ, μαζικά, δημοκρατικά κινήματα, τό ἀπελευθερωτικό κίνημα *τῶν εὐγενῶν* στήν Πολωνία ἀποκτοῦσε γιγάντια, πρωταρχική σημασία ἀπό τήν ἄποψη ὄχι μόνο τῆς πανρωσικῆς, ὄχι μόνο τῆς πανσλαβικῆς, μά καί τῆς πανευρωπαϊκῆς δημοκρατίας *[116].

Ἄν ὅμως ἡ ἄποψη τοῦ Μάρξ ἦταν ἀπόλυτα σωστή γιά τό δεύτερο τρίτο ἤ τό τρίτο τέταρτο τοῦ 19ου αἰώνα, ἔπαψε νά εἶναι σωστή γιά τόν 20ό αἰώνα. Γεννήθηκαν αὐτοτελῆ δημοκρατικά κινήματα, ἀκόμη καί αὐτοτελῆ προλεταριακά κινήματα στίς περισσότερες σλαβικές χῶρες καί μάλιστα σέ μιά ἀπό τίς πιό καθυστερημένες σλαβικές χῶρες, τή Ρωσία. Ἡ Πολωνία τῶν εὐγενῶν ἐξαφανίστηκε καί παραχώρησε τή θέση της στήν καπιταλιστική Πολωνία. Μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες ἡ Πολωνία δέν μποροῦσε νά μή χάσει τήν *ἐξαιρετική* ἐπαναστατική της σημασία.

---

* Θά ἦταν πολύ ἐνδιαφέρουσα ἱστορική ἐργασία νά συγκρίνουμε τή θέση τοῦ ἐξεγερμένου πολωνοῦ εὐγενῆ τοῦ 1863 μέ τή θέση τοῦ δημοκράτη ἐπαναστάτη τῆς Ρωσίας Τσερνισέβσκι, πού μπόρεσε ἐπίσης νά ἐκτιμήσει (ὅπως ὁ Μάρξ) τή σημασία τοῦ πολωνικοῦ κινήματος καί τή θέση τοῦ οὐκρανοῦ μικροαστοῦ Ντραγκομάνοφ, πού βγῆκε στή σκηνή πολύ ἀργότερα. Ὁ Ντραγκομάνοφ ἔκφρασε τήν ἄποψη ἑνός ἀγρότη πού ἦταν ἀκόμη τόσο ἀπολίτιστος, κοιμισμένος, κολημένος στό σωρό τῆς κοπριᾶς του, ὥστε ἀπό τό δίκαιο μίσος του πρός τόν πολωνό εὐγενή νά μήν μπορεῖ νά καταλάβει τή σημασία τοῦ ἀγώνα αὐτῶν τῶν εὐγενῶν γιά τή δημοκρατία ὅλης τῆς Ρωσίας. (Βλ. «Ἡ ἱστορική Πολωνία καί ἡ μεγαλορωσική δημοκρατία» τοῦ Ντραγκομάνοφ.) Ὁ Ντραγκομάνοφ ἄξιζε πέρα γιά πέρα τά φιλιά θαυμασμοῦ, μέ τά ὁποῖα τόν ἀντάμειψε ἀργότερα ὁ κ. Π. Μπ. Στροῦβε, πού εἶχε γίνει πιά ἐθνικιστής-φιλελεύθερος.

Ἄν τό ΠΠΣ (τό Πολωνικό σοσιαλιστικό κόμμα, τά σημερινά «φράκι») προσπαθοῦσε τό 1896 «νά κατοχυρώσει» τήν ἄποψη τοῦ Μάρξ πού ἀνῆκε *σέ μιάν ἄλλη ἐποχή*, αὐτό ἦταν κιόλας ἐφαρμογή τοῦ *γράμματος* τοῦ μαρξισμοῦ ἐνάντια στό *πνεῦμα* τοῦ μαρξισμοῦ. Γι' αὐτό εἶχαν ἀπόλυτα δίκιο οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες, ὅταν πῆραν θέση ἐνάντια στίς ἐθνικιστικές ἐξάρσεις τῶν πολωνῶν μικροαστῶν· ἔδειξαν ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα ἔχει δευτερεύουσα σημασία γιά τούς πολωνούς ἐργάτες, δημιούργησαν γιά πρώτη φορά ἕνα καθαρά προλεταριακό κόμμα στήν Πολωνία καί διακήρυξαν τή σημαντικότατη ἀρχή τῆς στενότατης συμμαχίας τοῦ πολωνοῦ καί τοῦ ρώσου ἐργάτη στήν ταξική τους πάλη.

Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Διεθνής μποροῦσε νά δεχτεῖ στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα ὅτι εἶναι περιττή γιά τήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί γιά τήν Ἀσία ἡ ἀρχή τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν; περιττό τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ τους; Αὐτό θά ἦταν ὁ μεγαλύτερος παραλογισμός πού θά ἰσοδυναμοῦσε (θεωρητικά) μέ τήν ἀναγνώριση σάν ὁλοκληρωμένου τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν κρατῶν τῆς Τουρκίας, τῆς Ρωσίας, τῆς Κίνας, πού θά ἰσοδυναμοῦσε (πρακτικά) μέ ὀπορτουνισμό ἀπέναντι στήν ἀπολυταρχία.

Ὄχι. Γιά τήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί τήν Ἀσία, στήν ἐποχή τῆς ἔναρξης τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων, στήν ἐποχή τῆς ἀφύπνισης καί τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐθνικῶν κινημάτων, στήν ἐποχή τῆς ἐμφάνισης ἀνεξάρτητων προλεταριακῶν κομμάτων, τό καθῆκον τῶν κομμάτων αὐτῶν στήν ἐθνική πολιτική θά πρέπει νά εἶναι διπλό: ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης γιά ὅλα τά ἔθνη, γιατί ὁ ἀστικοδημοκρατικός μετασχηματισμός δέν ἔχει ἀκόμη τελειώσει, γιατί ἡ ἐργατική δημοκρατία ὑπερασπίζει τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν μέ συνέπεια, σοβαρότητα καί εἰλικρίνεια, ὄχι ὅπως οἱ φιλελεύθεροι, ὄχι ὅπως ὁ Κοκόσκιν καί τή στενότατη, τήν ἀδιάσπαστη ἕνωση τῆς ταξικῆς πάλης τῶν προλετάριων ὅλων τῶν ἐθνῶν ἑνός δοσμένου κράτους, σέ ὅλες τίς περιπέτειες τῆς ἱστορίας του, ὁποιεσδήποτε μετατροπές τῶν συνόρων κι' ἄν κάνει ἡ ἀστική τάξη σέ ὁρισμένα κράτη.

Αὐτό ἀκριβῶς τό διπλό καθῆκον τοῦ προλεταριάτου διατυπώνει ἡ ἀπόφαση τῆς Διεθνοῦς τοῦ 1896. Τέτια ἀκριβῶς εἶναι στίς βασικές ἀρχές της ἡ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας τό καλοκαίρι τοῦ 1913. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού τούς φαίνεται «ἀντιφατικό», τό ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή στήν παράγραφο 4, ἀναγνωρίζοντας τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης καί τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κατά κάποιο τρόπο «παραχωρεῖ» τό μέγιστο πού μπο-

ρεῖ νά παραχωρηθεῖ στόν ἐθνικισμό (στήν πραγματικότητα στήν ἀναγνώριση τοῦ *δικαιώματος* γιά αὐτοδιάθεση *ὅλων* τῶν ἐθνῶν ὑπάρχει τό μέγιστο τοῦ *δημοκρατισμοῦ* καί τό ἐλάχιστο τοῦ ἐθνικισμοῦ), ἐνῶ στήν παράγραφο 5 κάνει προσεκτικούς τούς ἐργάτες ἀπέναντι στά ἐθνικιστικά συνθήματα ὁποιασδήποτε ἀστικῆς τάξης καί ἀπαιτεῖ ἑνότητα καί συγχώνευση τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν σέ ἑνιαῖες διεθνεῖς προλεταριακές ὀργανώσεις. Ἐδῶ ὅμως μποροῦν νά βλέπουν «ἀντίφαση» μονάχα ἄνθρωποι μέ ὁλότελα ρηχό μυαλό, ἀνίκανοι νά καταλάβουν, λογουχάρη, γιά ποιό λόγο ἡ ἑνότητα καί ἡ ταξική ἀλληλεγγύη τοῦ σουηδικοῦ καί τοῦ νορβηγικοῦ προλεταριάτου *κέρδισαν*, ὅταν οἱ σουηδοί ἐργάτες ὑπεράσπισαν τήν ἐλευθερία γιά ἀποχωρισμό τῆς Νορβηγίας σέ αὐτοτελές κράτος.

8. Ο ΟΥΤΟΠΙΚΟΣ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ

Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἐνῶ διακηρύσσει ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας εἶναι «οὐτοπία» καί τό ἐπαναλαβαίνει μέχρις ἀηδίας, ἀναφωνεῖ εἰρωνικά: γιατί τάχα νά μή διεκδικήσουμε τήν ἀνεξαρτησία τῆς Ἰρλανδίας;

Ὅπως φαίνεται, ἡ «πρακτική» Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν ξέρει ποιά εἶναι ἡ στάση τοῦ Κ. Μάρξ στό ζήτημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἰρλανδίας. Ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε σ' αὐτό, γιά νά δείξουμε πῶς ἀναλύεται μιά *συγκεκριμένη* διεκδίκηση γιά ἐθνική ἀνεξαρτησία ἀπό μιά πραγματικά μαρξιστική καί ὄχι ὀπορτουνιστική ἄποψη.

Ὁ Μάρξ εἶχε τή συνήθεια «νά ψάχνει τά δόντια», ὅπως ἔλεγε, τῶν γνωστῶν του σοσιαλιστῶν, γιά νά δοκιμάσει τό βαθμό τῆς συνείδησης καί τῆς πεποίθησής τους [117]. Ὅταν γνώρισε τόν Λοπάτιν, ὁ Μάρξ ἔγραψε στόν Ἔνγκελς στίς 5 τοῦ Ἰούλη 1870 μιά πάρα πολύ κολακευτική γνώμη γιά τό νεαρό ρῶσο σοσιαλιστή, ὅμως πρόσθεσε:

«...Ἀδύνατο σημεῖο: *ἡ Πολωνία*. Στό σημεῖο αὐτό ὁ Λοπάτιν μιλάει ἐντελῶς σάν ἕνας ἄγγλος — ἄς ποῦμε σάν ἕνας ἄγγλος χαρτιστής τῆς παλιᾶς σχολῆς — γιά τήν Ἰρλανδία» [118].

Ὁ Μάρξ ρωτάει ἕνα σοσιαλιστή, πού ἀνήκει σέ ἕνα ἔθνος πού καταπιέζει, γιά τή στάση του πρός ἕνα καταπιεζόμενο ἔθνος καί ἀμέσως ἀνακαλύπτει μιά ἔλλειψη *κοινή* στούς σοσιαλιστές τῶν κυρίαρχων ἐθνῶν (τοῦ ἀγγλικοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ): μή κατανόηση τῶν σοσιαλιστικῶν τους ὑποχρεώσεων ἀπέναντι στά καταπιεζό-

μενα ἔθνη, ξαναμάσημα προλήψεων, δανεισμένων ἀπό τή «μεγαλοκρατική» ἀστική τάξη.

Πρίν περάσουμε στίς θετικές δηλώσεις τοῦ Μάρξ γιά τήν Ἰρλανδία, πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι στό ἐθνικό ζήτημα γενικά ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς κρατοῦσαν αὐστηρά κριτική στάση, κρίνοντας τήν ἱστορικά καθορισμένη σημασία του. Ἔτσι, στίς 23 τοῦ Μάη 1851 ὁ Ἔνγκελς ἔγραφε στόν Μάρξ ὅτι ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τόν ὁδηγεῖ σέ ἀπαισιόδοξα συμπεράσματα σχετικά μέ τήν Πολωνία, ὅτι ἡ σημασία τῆς Πολωνίας εἶναι προσωρινή, μόνο ὥς τήν ἀγροτική ἐπανάσταση στή Ρωσία. Ὁ ρόλος τῶν πολωνῶν στήν ἱστορία εἶναι νά κάνουν «τολμηρές ἀνοησίες». «Οὔτε στιγμή δέν μποροῦμε νά ποῦμε πώς ἡ Πολωνία, ἔστω καί μόνο ἀπέναντι στή Ρωσία, ἀντιπροσωπεύει μ' ἐπιτυχία τήν πρόοδο ἤ πώς ἔχει κάποια ἱστορική σημασία». Στή Ρωσία ὑπάρχουν περισσότερα στοιχεῖα πολιτισμοῦ, μόρφωσης, βιομηχανίας, ἀστικῆς τάξης, παρά στήν «ἀρχοντονυσταλέα *Πολωνία*». «Τί εἶναι ἡ Βαρσοβία καί ἡ Κρακοβία μπροστά στήν Πετρούπολη, τή Μόσχα, τήν Ὀδησσό!»[119]. Ὁ Ἔνγκελς δέν πιστεύει στήν ἐπιτυχία τῶν ἐξεγέρσεων τῶν πολωνῶν εὐγενῶν.

Ὅλες ὅμως αὐτές οἱ σκέψεις, ὅπου ὑπάρχει τόσο πολύ μεγαλοφυής διορατικότητα, δέν ἐμπόδισαν καθόλου τόν Ἔνγκελς καί τόν Μάρξ, ὕστερα ἀπό 12 χρόνια, ὅταν ἡ Ρωσία κοιμόταν ἀκόμη, ἐνῶ ἡ Πολωνία ἔβραζε, νά δείξουν τήν πιό βαθιά καί θερμή συμπάθεια πρός τό πολωνικό κίνημα.

Τό 1864 ὁ Μάρξ, συντάσσοντας τή διακήρυξη τῆς Διεθνοῦς, γράφει στόν Ἔνγκελς (4 τοῦ Νοέμβρη 1864) ὅτι πρέπει νά πολεμήσουν τόν ἐθνικισμό τοῦ Ματζίνι. Ὁ Μάρξ γράφει: «Ὅταν στή διακήρυξη γίνεται λόγος γιά διεθνή πολιτική, μιλῶ γιά χῶρες καί ὄχι γιά ἐθνότητες καί ξεσκεπάζω τή Ρωσία καί ὄχι τά κράτη μέ μικρότερη σημασία». Γιά τόν Μάρξ δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι σέ σύγκριση μέ τό «ἐργατικό ζήτημα» τό ἐθνικό ζήτημα ἔχει δευτερεύουσα σημασία. Ἡ θεωρία του ὅμως βρίσκεται τόσο μακριά ἀπό τό νά ἀγνοεῖ τά ἐθνικά κινήματα, ὅσο ὁ οὐρανός ἀπό τή γῆ.

Φτάνει τό 1866. Ὁ Μάρξ γράφει στόν Ἔνγκελς γιά τήν «κλίκα τοῦ Προυντόν» στό Παρίσι, πού «δηλώνει ὅτι οἱ ἐθνότητες εἶναι παραλογισμός καί ἐπιτίθεται ἐνάντια στόν Βίσμαρκ καί στόν Γαριβάλδη. Σάν πολεμική ἐνάντια στό σωβινισμό ἡ τακτική αὐτή εἶναι ὠφέλιμη καί ἐξηγεῖται. Ὅταν ὅμως οἱ πιστοί τοῦ Προυντόν (σ' αὐτούς ἀνήκουν ἐπίσης καί οἱ ἐδῶ καλοί μου φίλοι, Λαφάργκ καί Λονγκέ) νομίζουν ὅτι ὅλη ἡ Εὐρώπη μπορεῖ

καί πρέπει νά κάθεται ἥσυχα καί φρόνιμα στά πισινά της, ὡσότου οἱ κύριοι στή Γαλλία ἐξαλείψουν τή φτώχια καί τήν ἀμάθεια... τότε εἶναι γελοῖοι» (γράμμα τῆς 7 τοῦ Ἰούνη 1866).

«Χτές — γράφει ὁ Μάρξ στίς 20 τοῦ Ἰούνη 1866 — ἔγιναν συζητήσεις στό Συμβούλιο τῆς Διεθνοῦς γιά τό σημερινό πόλεμο... Οἱ συζητήσεις κατάληξαν, ὅπως καί ἔπρεπε νά τό περιμένουμε, στό ζήτημα τῶν «ἐθνοτήτων» καί στή στάση μας ἀπέναντί του... Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς «νεαρῆς Γαλλίας» (*ὄχι ἐργατικοί*) διατύπωσαν τήν ἄποψη ὅτι ὅλες οἱ ἐθνότητες καί τό ἴδιο τό ἔθνος εἶναι ἀπαρχαιωμένες προλήψεις. Προυντονικός στιρνερισμός*... Ὅλος ὁ κόσμος θά πρέπει νά περιμένει, ὥσπου νά ὡριμάσουν οἱ γάλλοι γιά νά κάνουν τήν κοινωνική ἐπανάσταση... Οἱ ἄγγλοι γέλασαν πολύ, ὅταν ἄρχισα τό λόγο μου, λέγοντας ὅτι ὁ φίλος μας Λαφάργκ καί οἱ ἄλλοι, πού κατάργησαν τίς ἐθνότητες, ἀπευθύνονται σέ μᾶς στά γαλλικά, δηλαδή σέ μιά γλώσσα πού δέν τήν καταλαβαίνουν τά $^{9}/_{10}$ τῆς συνέλευσης. Παρακάτω ἄφησα νά ἐννοηθεῖ ὅτι ὁ Λαφάργκ, χωρίς νά τό καταλαβαίνει ὁ ἴδιος, μέ τήν ἄρνηση τῶν ἐθνοτήτων ἐννοεῖ, ὅπως φαίνεται, τήν καταβρόχθισή τους ἀπό τό ὑποδειγματικό γαλλικό ἔθνος»[120].

Τό συμπέρασμα ἀπ' ὅλες αὐτές τίς κριτικές παρατηρήσεις τοῦ Μάρξ εἶναι ξεκάθαρο: ἡ ἐργατική τάξη λιγότερο ἀπό κάθε ἄλλον μπορεῖ νά κάνει φετίχ γιά τόν ἑαυτό της τό ἐθνικό ζήτημα, γιατί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ δέν παρακινεῖ ὑποχρεωτικά *ὅλα* τά ἔθνη σέ αὐτοτελή ζωή. Μιά ὅμως καί παρουσιάστηκαν μαζικά ἐθνικά κινήματα, ἄν δέν δόσεις προσοχή σ' αὐτά, ἄν ἀρνηθεῖς νά ὑποστηρίξεις τό προοδευτικό πού ὑπάρχει μέσα τους, σημαίνει στήν πραγματικότητα ὅτι ὑποκύπτεις στίς *ἐθνικιστικές* προλήψεις, ὅτι δηλαδή παραδέχεσαι τό «δικό σου» ἔθνος σάν «ὑποδειγματικό ἔθνος» (ἤ, θά προσθέσουμε ἐμεῖς, σάν ἔθνος πού κατέχει τό ἀποκλειστικό προνόμιο νά συγκροτήσει κράτος) **.

Ἄς γυρίσουμε ὅμως στό ζήτημα τῆς Ἰρλανδίας.

Ἡ θέση τοῦ Μάρξ σ' αὐτό τό ζήτημα ἐκφράζεται πιό ξεκάθαρα στίς παρακάτω περικοπές ἀπό τά γράμματά του:

---

* Ἀπό τό ὄνομα τοῦ Μάξ Στίρνερ (1806-1856), γερμανοῦ ἰδεαλιστῆ φιλόσοφου, θεωρητικοῦ τοῦ ἀναρχισμοῦ. *Σημ. μετ.*

** Σύγκρινε ἀκόμη τό γράμμα τοῦ Μάρξ στόν Ἔνγκελς τῆς 3 τοῦ Ἰούνη 1867 «...Ἔμαθα μέ εἰλικρινή ἱκανοποίηση ἀπό τήν παρισινή ἀνταπόκριση τῶν «Τάιμς»[121] γιά τίς πολωνόφιλες φωνές τῶν παριζιάνων ἐνάντια στή Ρωσία... Ὁ κ. Προυντόν καί ἡ μικρή δογματική του κλίκα δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα μέ τό γαλλικό λαό»[122].

«Προσπάθησα μέ κάθε τρόπο νά προκαλέσω αὐτή τήν ἐκδήλωση τῶν ἄγγλων ἐργατῶν ὑπέρ τοῦ φενιανισμοῦ *... Ἄλλοτε θεωροῦσα ἀδύνατο τόν ἀποχωρισμό τῆς Ἰρλανδίας ἀπό τήν Ἀγγλία. Τώρα τόν θεωρῶ ἀναπόφευκτο, μόνο πού ὕστερα ἀπό τόν ἀποχωρισμό μπορεῖ νά ἔχουμε ὁμοσπονδία». Αὐτά ἔγραφε ὁ Μάρξ σ' ἕνα γράμμα του στόν Ἔνγκελς στίς 2 τοῦ Νοέμβρη 1867.

Στό γράμμα του τῆς 30 τοῦ Νοέμβρη τοῦ ἴδιου χρόνου πρόσθεσε:

«Ποιά συμβουλή πρέπει νά δόσουμε στούς *ἄγγλους* ἐργάτες; Κατά τή γνώμη μου, πρέπει νά κάνουν ἄρθρο τοῦ προγράμματός τους τό Repeal (τήν κατάργηση) τῆς ἕνωσης» (τῆς Ἰρλανδίας μέ τήν Ἀγγλία, δηλαδή τόν ἀποχωρισμό τῆς Ἰρλανδίας ἀπό τήν Ἀγγλία) — «μέ δυό λόγια τή διεκδίκηση τοῦ 1783, μόνο ἐκδημοκρατισμένη καί προσαρμοσμένη στίς σύγχρονες συνθῆκες. Αὐτή εἶναι ἡ μόνη νόμιμη μορφή ἀπελευθέρωσης τῆς Ἰρλανδίας καί γι' αὐτό ἡ μόνη πού μπορεῖ νά γίνει δεκτή στό πρόγραμμα τοῦ *ἀγγλικοῦ* κόμματος. Ἡ πείρα πρέπει νά δείξει ἀργότερα, ἄν θά μπορεῖ νά συνεχιστεῖ ἡ ἁπλή ἰδιαίτερη ἕνωση ἀνάμεσα στίς δυό χῶρες...

...Αὐτό πού χρειάζονται οἱ ἰρλανδοί εἶναι:

1. Αὐτοδιοίκηση καί ἀνεξαρτησία ἀπό τήν Ἀγγλία.

2. Ἀγροτική ἐπανάσταση...»

Δίνοντας τεράστια σημασία στό ζήτημα τῆς Ἰρλανδίας, ὁ Μάρξ ἔκανε στή γερμανική ἐργατική ἕνωση πάνω σ' αὐτό τό θέμα μιά διάλεξη πού κράτησε μιάμιση ὥρα (γράμμα τῆς 17 τοῦ Δεκέμβρη 1867)[123].

Ὁ Ἔνγκελς στό γράμμα του τῆς 20 τοῦ Νοέμβρη 1868 τονίζει τό «μίσος τῶν ἄγγλων ἐργατῶν ἐνάντια στούς ἰρλανδούς» καί σχεδόν ὕστερα ἀπό ἕνα χρόνο (στίς 24 τοῦ Ὀκτώβρη 1869) ξαναγυρίζει σ' αὐτό τό θέμα καί γράφει:

«Ἀπό τήν Ἰρλανδία ὥς τή Ρωσία il n'y a qu'un pas (δέν εἶναι παρά ἕνα βῆμα) ... Στό παράδειγμα τῆς ἰρλανδικῆς ἱστορίας μπορεῖ νά δεῖ κανείς τί ἀτύχημα εἶναι γιά ἕνα λαό, ὅταν ὑποδουλώσει ἕναν ἄλλο λαό. Ὅλες οἱ ἀγγλικές προστυχιές ἔχουν τήν προέλευσή τους ἀπό τήν ἰρλανδική σφαίρα. Πρέπει νά μελετήσω ἀκόμη πολύ τήν ἐποχή τοῦ Κρόμβελ, ἕνα πράγμα ὅμως μοῦ φαίνεται βέβαιο, ὅτι καί στήν Ἀγγλία τά πράγματα θά ἔπαιρναν ἄλλη τροπή, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ ἀνάγκη νά κυριαρχεῖ στρατιωτικά στήν

* Ὁ φενιανισμός ἦταν ἕνα κίνημα γιά τόν ἀποχωρισμό τῆς Ἰρλανδίας ἀπό τήν Ἀγγλία. Τό κίνημα αὐτό δημιουργήθηκε τό 1857. *Σημ. μετ.*

Ἰρλανδία καί νά δημιουργήσει μιά καινούργια ἀριστοκρατία».

Ἄς ἀναφέρουμε ἐδῶ εὐκαιριακά καί τό γράμμα τοῦ Μάρξ στόν Ἔνγκελς τῆς 18 Αὐγούστου 1869:

«Στό Πόζναν οἱ πολωνοί ἐργάτες ἔκαναν μιά ἀπεργία πού τέλειωσε μέ νίκη χάρη στή βοήθεια τῶν συντρόφων τους τοῦ Βερολίνου. Ἡ πάλη αὐτή ἐνάντια στόν «Κύριο Κεφάλαιο» — ἀκόμη καί μέ τήν κατώτερη μορφή της, τή μορφή τῆς ἀπεργίας — θά θέσει τέλος στίς ἐθνικές προλήψεις κάπως πιό σοβαρά ἀπ' ὅ,τι οἱ ἐπαγγελίες γιά εἰρήνη τῶν κυρίων ἀστῶν»[124].

Ἡ πολιτική πού ἀκολουθοῦσε ὁ Μάρξ στό ἰρλανδικό ζήτημα μέσα στή Διεθνή φαίνεται ἀπό τά παρακάτω:

Στίς 18 τοῦ Νοέμβρη 1869 ὁ Μάρξ γράφει στόν Ἔνγκελς ὅτι μίλησε μιά ὥρα καί ἕνα τέταρτο στό Συμβούλιο τῆς Διεθνοῦς γιά τή στάση τῆς βρεττανικῆς κυβέρνησης στό ζήτημα τῆς ἰρλανδικῆς ἀμνηστίας καί πρότεινε τήν παρακάτω ἀπόφαση:

«Ἀποφασίζεται,

ὅτι στήν ἀπάντησή του στίς διεκδικήσεις τῶν ἰρλανδῶν γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν φυλακισμένων ἰρλανδῶν πατριωτῶν ὁ κ. Γλάδστον προσβάλλει ἐσκεμμένα τό ἰρλανδικό ἔθνος·

ὅτι ἐξαρτᾶ τήν πολιτική ἀμνηστία ἀπό ὅρους ἐξίσου ταπεινωτικούς γιά τά θύματα μιᾶς κακῆς κυβέρνησης καί γιά τό λαό πού ἀντιπροσωπεύει·

ὅτι ὁ Γλάδστον, δεσμευμένος ἀπό τήν ἐπίσημη θέση του, χαιρέτισε δημόσια καί πανηγυρικά τήν ἀνταρσία τῶν ἀμερικανῶν δουλοκτητῶν, ἐνῶ τώρα ἔρχεται νά προπαγανδίζει στόν ἰρλανδικό λαό τή θεωρία τῆς παθητικῆς ὑποταγῆς·

ὅτι ὅλη ἡ πολιτική του σχετικά μέ τήν ἰρλανδική ἀμνηστία εἶναι ἡ πιό γνήσια ἐκδήλωση τῆς «*πολιτικῆς τῶν κατακτήσεων*» πού χάρη στό ξεσκέπασμά της ὁ κ. Γλάδστον ἀνάτρεψε τήν κυβέρνηση τῶν ἀντιπάλων του τόρυδων·

ὅτι τό Γενικό Συμβούλιο τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης τῶν Ἐργατῶν ἐκφράζει τό θαυμασμό του γιά τήν τόλμη, τή σταθερότητα καί τήν ἀνωτερότητα πού δείχνει ὁ ἰρλανδικός λαός στήν ἐκστρατεία του γιά τήν ἀμνηστία·

ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή πρέπει ν' ἀνακοινωθεῖ σ' ὅλα τά τμήματα τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης τῶν Ἐργατῶν καί σέ ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς, πού συνδέονται μαζί της»[125].

Στίς 10 τοῦ Δεκέμβρη 1869 ὁ Μάρξ γράφει ὅτι ἡ εἰσήγησή του στό Συμβούλιο τῆς Διεθνοῦς γιά τό ἰρλανδικό ζήτημα θά διατυπωθεῖ μέ τόν παρακάτω τρόπο:

«...Ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπό κάθε «διεθνιστική» καί «ἀνθρωπιστική» φρασεολογία γιά «δικαιοσύνη στήν Ἰρλανδία» — γιατί αὐτό εἶναι αὐτονόητο στό Συμβούλιο τῆς Διεθνοῦς — *τό ἄμεσο ἀπόλυτο συμφέρον τῆς ἀγγλικῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπαιτεῖ νά κόψει τούς σημερινούς δεσμούς της μέ τήν Ἰρλανδία!* Αὐτή εἶναι ἡ πιό βαθιά πεποίθησή μου καί στηρίζεται σέ λόγους, πού ἐνμέρει δέν μπορῶ νά τούς ἀνακοινώσω οὔτε στούς ἴδιους τούς ἄγγλους ἐργάτες. Πολύ καιρό νόμιζα ὅτι τό ἰρλανδικό καθεστώς μπορεῖ ν' ἀνατραπεῖ μέ τήν ἄνοδο τῆς ἀγγλικῆς ἐργατικῆς τάξης. Πάντα ὑπεράσπιζα αὐτή τήν ἄποψη στό «Βῆμα τῆς Νέας Ὑόρκης» (ἀμερικανική ἐφημερίδα πού ὁ Μάρξ ἦταν πολύ καιρό συνεργάτης της)[126]. Μιά πιό βαθιά μελέτη τοῦ ζητήματος μέ ἔπεισε γιά τό ἀντίθετο. Ἡ ἀγγλική ἐργατική τάξη *δέν θά καταφέρει νά κάνει τίποτε*, ἄν δέν ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν Ἰρλανδία... Ἡ ἀγγλική ἀντίδραση στήν Ἀγγλία ἔχει τίς ρίζες της στήν ὑποδούλωση τῆς Ἰρλανδίας» (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ Μάρξ)[127].

Τώρα γιά τούς ἀναγνῶστες θά πρέπει νά εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρη ἡ πολιτική τοῦ Μάρξ στό ἰρλανδικό ζήτημα.

Ὁ «οὐτοπικός» Μάρξ εἶναι τόσο «μή πρακτικός», ὥστε τάσσεται ὑπέρ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Ἰρλανδίας, πού ἔμεινε ὕστερα ἀπό μισόν αἰώνα ἀπραγματοποίητος.

Τί προκάλεσε αὐτή τήν πολιτική τοῦ Μάρξ καί δέν ἦταν μήπως αὐτή λάθος;

Στήν ἀρχή ὁ Μάρξ πίστευε ὅτι τήν Ἰρλανδία δέν θά τήν ἀπελευθερώσει τό ἐθνικό κίνημα τοῦ καταπιεζόμενου ἔθνους, μά τό ἐργατικό κίνημα μέσα στό ἔθνος πού καταπιέζει. Ὁ Μάρξ δέν φτιάχνει ἀπό τά ἐθνικά κινήματα κάτι τό ἀπόλυτο, γιατί ξέρει ὅτι μονάχα ἡ νίκη τῆς ἐργατικῆς τάξης θά μπορέσει νά φέρει τήν ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση ὅλων τῶν ἐθνοτήτων. Εἶναι πράγμα ἀδύνατο νά ὑπολογίσεις ἀπό τά πρίν ὅλους τούς πιθανούς συσχετισμούς ἀνάμεσα στά ἀστικά ἀπελευθερωτικά κινήματα τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν καί στό προλεταριακό ἀπελευθερωτικό κίνημα μέσα στό ἔθνος πού καταπιέζει (αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό πρόβλημα πού κάνει τόσο δύσκολο τό ἐθνικό ζήτημα στή σύγχρονη Ρωσία).

Ὅμως τά πράγματα ἦρθαν ἔτσι, πού ἡ ἀγγλική ἐργατική τάξη ἔπεσε γιά ἀρκετά μακρόχρονο διάστημα κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων, ἔγινε οὐρά τους, ἐγκαταλείποντας τόν ἡγετικό της ρόλο γιά μιά φιλελεύθερη ἐργατική πολιτική. Τό ἀστικό ἀπελευθερωτικό κίνημα στήν Ἰρλανδία δυνάμωσε καί πῆρε ἐπαναστατικές μορφές. Ὁ Μάρξ ἀναθεωρεῖ τή γνώμη του καί τή

διορθώνει. «Εἶναι ἀτύχημα γιά ἕνα λαό, ὅταν ὑποδουλώσει ἄλλο λαό». Ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ἀγγλίας δέν θά ἀπελευθερωθεῖ, ἐφόσον δέν θά ἀπελευθερωθεῖ ἡ Ἰρλανδία ἀπό τόν ἀγγλικό ζυγό. Τήν ἀντίδραση στήν Ἀγγλία τήν ἐνισχύει καί τήν τρέφει ἡ ὑποδούλωση τῆς Ἰρλανδίας (ὅπως τρέφει τήν ἀντίδραση στή Ρωσία ἡ ὑποδούλωση μιᾶς σειρᾶς ἐθνῶν ἀπ' αὐτήν!).

Καί ὁ Μάρξ, πού περνάει στή Διεθνή μιά ἀπόφαση συμπάθειας «πρός τό ἰρλανδικό ἔθνος», «πρός τόν ἰρλανδικό λαό» (ὁ ἔξυπνος Λ. Βλ., πιθανόν, νά ἔλουζε γιά καλά τόν καημένο τόν Μάρξ, γιατί ξεχνάει τήν ταξική πάλη!), κηρύσσει τόν *ἀποχωρισμό* τῆς Ἰρλανδίας ἀπό τήν Ἀγγλία, «παρόλο πού ὕστερα ἀπό τόν ἀποχωρισμό μπορεῖ νά ἔχουμε ὁμοσπονδία».

Ποιές εἶναι οἱ θεωρητικές προϋποθέσεις γι' αὐτό τό συμπέρασμα τοῦ Μάρξ; Γενικά στήν Ἀγγλία ἔχει ἀπό καιρό ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἀστική ἐπανάσταση. Στήν Ἰρλανδία ὅμως δέν ἔχει ὁλοκληρωθεῖ, τήν ὁλοκληρώνουν μόλις τώρα, ὕστερα ἀπό μισόν αἰώνα, οἱ μεταρυθμίσεις τῶν ἄγγλων φιλελευθέρων. Ἄν εἶχε ἀνατραπεῖ ὁ καπιταλισμός στήν Ἀγγλία τόσο γρήγορα, ὅσο τό περίμενε στήν ἀρχή ὁ Μάρξ, τότε δέν θά ὑπῆρχε θέση γιά ἕνα ἀστικοδημοκρατικό, πανεθνικό κίνημα στήν Ἰρλανδία. Μιά ὅμως καί παρουσιάστηκε, ὁ Μάρξ συμβουλεύει τούς ἄγγλους ἐργάτες νά τό ὑποστηρίξουν, νά τοῦ δόσουν ἐπαναστατική ὤθηση, νά τό ὁδηγήσουν ὥς τό τέλος πρός τό συμφέρον τῆς *δικῆς τους* ἐλευθερίας.

Οἱ οἰκονομικοί δεσμοί τῆς Ἰρλανδίας μέ τήν Ἀγγλία στά 1860-1870 ἦταν, φυσικά, πιό στενοί ἀπό τούς δεσμούς τῆς Ρωσίας μέ τήν Πολωνία, τήν Οὐκρανία κτλ. Ὁ «μή πρακτικός» καί «ἀπραγματοποίητος» ἀποχωρισμός τῆς Ἰρλανδίας (ἔστω καί ἐξαιτίας τῶν γεωγραφικῶν συνθηκῶν καί τῆς τεράστιας ἀποικιακῆς ἰσχύος τῆς Ἀγγλίας) χτυποῦσε στά μάτια. Ὁ Μάρξ, ἐνῶ εἶναι καταρχήν ἐχθρός τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος, δέχεται στήν περίπτωση αὐτή καί τήν ὁμοσπονδία *, *ἀρκεῖ* ἡ ἀπελευθέ-

* Δέν εἶναι δύσκολο νά δεῖ κανείς, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γιατί λέγοντας δικαίωμα «αὐτοδιάθεσης» τῶν ἐθνῶν δέν μποροῦμε, ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ἄποψη, νά ἐννοοῦμε *οὔτε* τήν ὁμοσπονδία, *οὔτε* τήν αὐτονομία (ἄν καί, μιλώντας ἀφηρημένα, καί ἡ πρώτη καί ἡ δεύτερη περιλαβαίνονται στήν ἔννοια «αὐτοδιάθεση»). Τό δικαίωμα γιά ὁμοσπονδία εἶναι γενικά ἀνοησία, γιατί ἡ ὁμοσπονδία εἶναι διμερής συμφωνία. Οὔτε συζήτηση ὅτι οἱ μαρξιστές δέν μποροῦν μέ κανένα τρόπο νά βάλουν στό πρόγραμμά τους τήν ὑπεράσπιση τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος. Ὅσο γιά τήν αὐτονομία, οἱ μαρξιστές δέν ὑπερασπίζουν τό «δικαίωμα γιά» αὐτονομία, μά τήν *ἴδια* τήν αὐτονομία, σάν γενική, καθολική ἀρχή ἑνός δημοκρατικοῦ κράτους μέ ἀνομοιογενή ἐθνική σύνθεση, μέ χτυπητή διαφορά στίς γεωγραφικές καί ἄλλες συν-

ρωση τῆς Ἰρλανδίας νά γίνει ὄχι μέ τό ρεφορμιστικό, ἀλλά μέ τόν ἐπαναστατικό δρόμο, μέ τή δύναμη τοῦ κινήματος τῶν λαϊκῶν μαζῶν στήν Ἰρλανδία, ὑποστηριζόμενο ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς Ἀγγλίας. Δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία, ὅτι μονάχα μιά τέτια λύση τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος θά ἦταν ἡ πιό εὐνοϊκή γιά τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου καί γιά μιά γοργή κοινωνική ἐξέλιξη.

Τά πράγματα ἦρθαν διαφορετικά. Καί ὁ ἰρλανδικός λαός καί τό ἀγγλικό προλεταριάτο ἀποδείχτηκαν ἀδύναμοι. Μόλις τώρα *λύνεται* τό ἰρλανδικό ζήτημα (τό παράδειγμα τοῦ Ὄλστερ δείχνει πόσο δύσκολα γίνεται αὐτό) μέ μιά ἀξιοθρήνητη συναλλαγή ἀνάμεσα στούς ἄγγλους φιλελευθέρους καί στήν ἰρλανδική ἀστική τάξη, μέ τήν ἀγροτική μεταρύθμιση (μέ ἀποζημίωση) καί μέ τήν αὐτονομία (πού γιά τήν ὥρα δέν ἐφαρμόστηκε ἀκόμη). Τί σημαίνει αὐτό; Μήπως ἀπ᾿ αὐτό βγαίνει ὅτι ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς ἦταν «οὐτοπικοί», ὅτι ἔβαζαν «ἀπραγματοποίητες» ἐθνικές διεκδικήσεις, ὅτι ἐπηρεάζονταν ἀπό τούς μικροαστούς ἰρλανδούς ἐθνικιστές (ὁ μικροαστικός χαρακτήρας τοῦ κινήματος τῶν «φενιάνων» εἶναι ἀναμφισβήτητος) κτλ.;

Ὄχι. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς καί στό ἰρλανδικό ζήτημα ἐφάρμοζαν συνεπή προλεταριακή πολιτική, πού διαπαιδαγωγοῦσε πραγματικά τίς μάζες στό πνεῦμα τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μονάχα αὐτή ἡ πολιτική ἦταν σέ θέση ν᾿ ἀπαλλάξει καί τήν Ἰρλανδία καί τήν Ἀγγλία ἀπό τήν πενηντάχρονη ἀναβολή τῶν ἀναγκαίων μετασχηματισμῶν καί ἀπό τήν παραμόρφωσή τους ἀπό τούς φιλελευθέρους πρός ὄφελος τῆς ἀντίδρασης.

Ἡ πολιτική τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς στό ἰρλανδικό ζήτημα ἔδοσε τό καλύτερο πρότυπο γιά τή στάση πού πρέπει νά κρατᾶ τό προλεταριάτο τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζουν ἀπέναντι στά ἐθνικά κινήματα, πρότυπο πού ὥς τά σήμερα ἐξακολουθεῖ νά ἔχει τεράστια *πρακτική* σημασία· ἡ πολιτική αὐτή ἦταν μιά προειδοποίηση ἐνάντια σ᾿ ἐκείνη τή «δουλική βιασύνη», πού δείχνουν οἱ μικροαστοί ὅλων τῶν χωρῶν, ὅλων τῶν χρωμάτων καί ὅλων τῶν γλωσσῶν, πού σπεύδουν νά παραδεχτοῦν ὅτι εἶναι «οὐτοπία» ἡ ἀλλαγή τῶν συνόρων τῶν κρατῶν, πού δημιουργήθηκαν μέ τή βία καί μέ τά προνόμια τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης ἑνός ἔθνους.

θῆκες. Γι᾿ αὐτό θά ἦταν ἐξίσου δίχως νόημα ν᾿ ἀναγνωρίσουμε τό «δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτονομία», ὅπως καί τό «δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά ὁμοσπονδία».

Ἄν τό ἰρλανδικό καί τό ἀγγλικό προλεταριάτο δέν υἱοθετοῦσαν τήν πολιτική τοῦ Μάρξ, ἄν δέν ἔβαζαν σάν σύνθημά τους τόν ἀποχωρισμό τῆς Ἰρλανδίας, θά ἔπεφταν στό χειρότερο ὀπορτουνισμό, θά ξεχνοῦσαν τά καθήκοντα τοῦ δημοκράτη καί τοῦ σοσιαλιστῆ, θά ἔκαναν παραχώρηση στήν *ἀγγλική* ἀντίδραση καί στήν ἀστική τάξη.

9. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ 1903 ΚΑΙ ΟΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΤΟΥ

Τά πρακτικά τοῦ συνεδρίου τοῦ 1903, πού ψήφισε τό πρόγραμμα τῶν ρώσων μαρξιστῶν, βρίσκονται πολύ σπάνια καί ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν σημερινῶν στελεχῶν τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος δέν ξέρει τά αἰτιολογικά γιά τό κάθε σημεῖο τοῦ προγράμματος (ἀκόμη περισσότερο, γιατί οὔτε ὅλα τά ἔντυπα πού ἔχουν σχέση μέ τά πρακτικά ἀπολαβαίνουν τά ἀγαθά τῆς νομιμότητας...). Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά σταθοῦμε στήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος πού μᾶς ἐνδιαφέρει στό συνέδριο τοῦ 1903.

Ἄς σημειώσουμε πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὅτι, ὅσο κι' ἄν εἶναι φτωχή ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατική φιλολογία σχετικά μέ τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», πάντως ἀπ' αὐτή φαίνεται πεντακάθαρα ὅτι τό δικαίωμα αὐτό ἐννοοῦνταν πάντα μέ τήν ἔννοια τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ. Οἱ κ.κ. Σεμκόβσκι, Λίμπμαν καί Γιουρκέβιτς, πού ἀμφιβάλλουν γι' αὐτό, πού διαδαλοῦν ὅτι ἡ παράγραφος 9 εἶναι «ἀσαφής» κτλ., μιλᾶνε γιά «ἀσάφεια» μονάχα ἀπό ὑπερβολική ἀμάθεια ἤ ἀμέλεια. Ἀπό τό 1902 ἀκόμη ὁ Πλεχάνοφ *, ὑπερασπίζοντας ἀπό τίς στῆλες τῆς «Ζαριά» τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης» στό σχέδιο προγράμματος, ἔγραφε ὅτι ἡ διεκδίκηση αὐτή, πού δέν εἶναι ὑποχρεωτική γιά τούς ἀστούς δημοκράτες, «εἶναι *ὑποχρεωτική* γιά τούς σοσιαλδημοκράτες». «Ἄν τήν ξεχάσουμε, ἤ ἄν δέν ἀποφασίζαμε νά τή βάλουμε — ἔγραφε ὁ Πλεχάνοφ — ἀπό φόβο μήπως θίξουμε τίς ἐθνικές προλήψεις τῶν συμπατριωτῶν μας τῆς φυλῆς τῶν μεγαλορώσων, τότε θά ἦταν ἐπαίσχυντη ψευτιά στά χείλη μας... ἡ ἔκκληση... «Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!»»[128].

Ἐδῶ ἔχουμε ἕναν πολύ εὔστοχο χαρακτηρισμό τοῦ βασικοῦ

* Τό 1916 ὁ Β. Ι. Λένιν στό σημεῖο αὐτό σημείωνε: «Παρακαλοῦμε τόν ἀναγνώστη νά μή ξεχνᾶ ὅτι ὁ Πλεχάνοφ τό 1913 ἦταν ἕνας ἀπό τούς κύριους ἀντίπαλους τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, μακριά ἀπό τήν πασίγνωστη θλιβερή στροφή του πρός τόν ὀπορτουνισμό καί σέ συνέχεια στό σωβινισμό».

ἐπιχειρήματος γιά τό σημεῖο πού ἐξετάζουμε, τόσο εὔστοχο, πού τόν ἀπόφευγαν καί τόν ἀποφεύγουν μέ τό δίκιο τους φοβισμένα οἱ κριτικοί τοῦ προγράμματός μας «πού δέν θυμοῦνται τήν προέλευσή του». Ἡ παραίτηση ἀπ' αὐτό τό σημεῖο, μέ ὁποιεσδήποτε δικαιολογίες καί ἄν τήν καλύπτουν, σημαίνει *στήν πραγματικότητα* «ἐπαίσχυντη» παραχώρηση στό *μεγαλορωσικό* ἐθνικισμό. Γιατί στό μεγαλορωσικό, ἀφοῦ γίνεται λόγος γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης *ὅλων* τῶν ἐθνῶν; Γιατί πρόκειται γιά ἀποχωρισμό *ἀπό* τούς μεγαλορώσους. Τό συμφέρον τῆς *ἕνωσης τῶν προλετάριων*, τό συμφέρον τῆς ταξικῆς τους ἀλληλεγγύης ἀπαιτεῖ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος *ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν* — νά τί παραδεχόταν, μέ τά λόγια πού ἀναφέραμε, ὁ Πλεχάνοφ πρίν ἀπό 12 χρόνια. Ἄν τό καλοσκέπτονταν αὐτό οἱ ὀπορτουνιστές μας, δέν θά ἔλεγαν ἴσως τόσες πολλές ἀνοησίες γιά τήν αὐτοδιάθεση.

Στό συνέδριο τοῦ 1903, ὅπου ἐγκρίθηκε αὐτό τό σχέδιο προγράμματος πού τό ὑπεράσπισε ὁ Πλεχάνοφ, ἡ κυριότερη δουλιά εἶχε συγκεντρωθεῖ στήν *ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος*. Δυστυχῶς ἡ ἐπιτροπή δέν κρατοῦσε πρακτικά. Καί ἀκριβῶς σ' αὐτό τό σημεῖο θά παρουσίαζαν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, γιατί *μονάχα* στήν ἐπιτροπή οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν, Βαρσάβσκι καί Γκανέτσκι, προσπάθησαν νά ὑπερασπίσουν τίς ἀπόψεις τους καί νά ἀμφισβητήσουν τήν «ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης». Ὁ ἀναγνώστης πού θά ἤθελε νά συγκρίνει τά ἐπιχειρήματά τους (πού ὑπῆρχαν στό λόγο τοῦ Βαρσάβσκι καί στή δήλωσή του μαζί μέ τόν Γκανέτσκι, σελ. 134-136 καί 388-390 τῶν πρακτικῶν) μέ τά ἐπιχειρήματα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ στό πολωνικά γραμμένο ἄρθρο της πού ἐξετάσαμε, θά ἔβλεπε τήν ἀπόλυτη ταυτότητα αὐτῶν τῶν ἐπιχειρημάτων.

Πῶς ἀντιμετώπισε, λοιπόν, τά ἐπιχειρήματα αὐτά ἡ ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος τοῦ ΙΙ Συνεδρίου, ὅπου ἐνάντια στούς πολωνούς μαρξιστές μίλησε περισσότερο ἀπ' ὅλους ὁ Πλεχάνοφ; Γέλασαν σαρκαστικά μ' αὐτά τά ἐπιχειρήματα! Ἡ ἀνοησία τῆς πρότασης πρός τούς μαρξιστές τῆς *Ρωσίας* νά ἀπαλείψουν ἀπό τό πρόγραμμα τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν εἶχε καταδειχθεῖ τόσο καθαρά καί ξάστερα, πού οἱ πολωνοί μαρξιστές *οὔτε κάν τόλμησαν νά ἐπαναλάβουν τά ἐπιχειρήματά τους στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ συνεδρίου!!* Ἀποχώρησαν ἀπό τό συνέδριο, ὅταν πείστηκαν ὅτι εἶναι ἀπελπιστική ἡ θέση τους μπροστά στήν ἀνώτατη συνέλευση τῶν μαρξιστῶν καί τῶν μεγαλορώσων καί τῶν ἑβραίων καί τῶν γεωργιανῶν καί τῶν ἀρμενίων.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι τό ἱστορικό αὐτό ἐπεισόδιο ἔχει πολύ σπουδαία σημασία γιά τόν καθένα πού ἐνδιαφέρεται σοβαρά γιά τό *δικό του* πρόγραμμα. Ἡ πλήρης συντριβή τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν πολωνῶν μαρξιστῶν στήν ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος τοῦ συνεδρίου καί ἡ παραίτησή τους ἀπό τήν προσπάθεια νά ὑπερασπίσουν τίς ἀπόψεις τους στήν ὁλομέλεια τοῦ συνεδρίου ἀποτελοῦν ἕνα ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό γεγονός. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ εἶχε τό λόγο της πού τό ἀποσιώπησε «φρόνιμα» στό ἄρθρο της τοῦ 1908 — ὅπως φαίνεται ἦταν ἀκόμη πολύ δυσάρεστη ἡ ἀνάμνηση τοῦ συνεδρίου! Ἀποσιώπησε καί τήν ἐντελῶς ἀποτυχημένη, τή γελοία πρόταση «νά τροποποιηθεῖ» ἡ παράγραφος 9 τοῦ προγράμματος, τήν ὁποία ἔκαναν τό 1903 ὁ Βαρσάβσκι καί ὁ Γκανέτσκι ἐξονόματος ὅλων τῶν πολωνῶν μαρξιστῶν καί τήν ὁποία δέν τολμοῦσαν (καί δέν τολμοῦν) νά τήν ἐπαναλάβουν οὔτε ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, οὔτε οἱ ἄλλοι πολωνοί σοσιαλδημοκράτες.

Ἄν ὅμως ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, γιά νά κρύψει τήν ἧττα της τό 1903, ἀποσιώπησε αὐτά τά γεγονότα, οἱ ἄνθρωποι πού ἐνδιαφέρονται γιά τήν ἱστορία τοῦ κόμματός τους θά φροντίσουν νά μάθουν αὐτά τά γεγονότα καί νά βαθύνουν στή σημασία τους.

«...Προτείνουμε — ἔγραφαν οἱ φίλοι τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ στό συνέδριο τοῦ 1903, ἀποχωρώντας ἀπ' αὐτό — νά δοθεῖ ἡ παρακάτω διατύπωση στήν ἕβδομη (σημερινή 9η) παράγραφο τοῦ σχεδίου προγράμματος: § 7. *Θεσμοί πού ἐγγυῶνται πλήρη ἐλευθερία πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης σέ ὅλα τά ἔθνη, τά ὁποῖα ἀνήκουν στό κράτος*» (σελ. 390 τῶν πρακτικῶν).

Ἔτσι, οἱ πολωνοί μαρξιστές παρουσιάστηκαν τότε μέ τόσο ἀόριστες ἀπόψεις πάνω στό ἐθνικό ζήτημα, πού *στή θέση* τῆς αὐτοδιάθεσης δέν πρότειναν οὐσιαστικά τίποτε ἄλλο, παρά ἕνα ψευδώνυμο τῆς περίφημης «πολιτιστικῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας»!

Αὐτό φαίνεται σχεδόν ἀπίστευτο, δυστυχῶς ὅμως εἶναι γεγονός. Στό ἴδιο τό συνέδριο, ἄν καί ὑπῆρχαν σ' αὐτό 5 ὀπαδοί τῆς Μπούντ μέ 5 ψήφους καί 3 καυκάσιοι μέ 6 ψήφους, χωρίς νά ὑπολογίζουμε τή συμβουλευτική ψῆφο τοῦ Κοστρόφ, δέν βρέθηκε *οὔτε* μιά ψῆφος ὑπέρ τῆς *διαγραφῆς* τῆς παραγράφου γιά τήν αὐτοδιάθεση. Τρεῖς ψῆφοι δόθηκαν γιά νά προστεθεῖ σ' αὐτή τήν παράγραφο ἡ «πολιτιστική ἐθνική αὐτονομία» (ὑπέρ τῆς διατύπωσης τοῦ Γκόλντμπλατ: «δημιουργία θεσμῶν πού ἐγγυῶνται στά ἔθνη πλήρη ἐλευθερία πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης») καί τέσσερις ψῆφοι ὑπέρ τῆς διατύπωσης τοῦ Λίμπερ («δικαίωμα ἐλευθερίας τους — τῶν ἐθνῶν — γιά τήν πολιτιστική τους ἀνάπτυξη»).

Τώρα πού ἐμφανίστηκε τό ρωσικό φιλελεύθερο κόμμα, τό Κόμμα τῶν καντέτων, ξέρουμε ὅτι στό πρόγραμμά *του* ἡ πολιτική αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν ἔχει ἀντικατασταθεῖ μέ τήν «πολιτιστική αὐτοδιάθεση». Συνεπῶς, οἱ πολωνοί φίλοι τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, «*καταπολεμώντας*» τόν ἐθνικισμό τοῦ Πολωνικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος, τόν καταπολέμησαν μέ τόση ἐπιτυχία, πού πρότειναν ν' ἀντικατασταθεῖ τό μαρξιστικό πρόγραμμα μέ τό *φιλελεύθερο* πρόγραμμα! Καί ταυτόχρονα κατηγοροῦσαν τό πρόγραμμά μας γιά ὀπορτουνιστικό — δέν εἶναι ν' ἀπορεῖ κανείς γιατί στήν ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος τοῦ ΙΙ Συνεδρίου ὑποδέχτηκαν τήν κατηγορία αὐτή μονάχα μέ γέλια!

Μέ ποιάν ἔννοια καταλάβαιναν τήν «αὐτοδιάθεση» οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΙΙ Συνεδρίου, ἀπ' τούς ὁποίους, ὅπως εἴδαμε, δέν βρέθηκε *οὔτε ἕνας* τους ἐνάντια στήν «αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν»;

Αὐτό τό δείχνουν τά παρακάτω τρία ἀποσπάσματα ἀπό τά πρακτικά:

«*Ὁ Μαρτίνοφ* βρίσκει ὅτι στή λέξη «αὐτοδιάθεση» δέν πρέπει νά δίνουμε πλατιά ἑρμηνεία. Σημαίνει ἁπλῶς τό δικαίωμα τοῦ ἔθνους νά χωριστεῖ σέ ἰδιαίτερο πολιτικό σύνολο καί σέ καμιά περίπτωση τήν περιφερειακή αὐτοδιοίκηση» (σελ. 171). Ὁ Μαρτίνοφ ἦταν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προγράμματος, ὅπου εἶχαν ἀποριφθεῖ καί γελοιοποιηθεῖ τά ἐπιχειρήματα τῶν φίλων τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ. Στίς ἀπόψεις του ὁ Μαρτίνοφ ἦταν τότε «οἰκονομιστής», φανατικός ἀντίπαλος τῆς «Ἴσκρα» καί ἄν εἶχε ἐκφράσει μιά γνώμη, πού δέν θά τή συμμεριζόταν ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προγράμματος, φυσικά θά τόν ἀντέκρουαν.

Ὁ μπουντιστής Γκόλντμπλατ πῆρε πρῶτος τό λόγο, ὅταν ὕστερα ἀπό τίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς συζητήθηκε στό συνέδριο ἡ 8η (σημερινή 9η) παράγραφος τοῦ προγράμματος.

«Δέν μποροῦμε νά φέρουμε καμιά ἀντίρηση στό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης» — εἶπε ὁ Γκόλντμπλατ. Στήν περίπτωση πού ἕνα ὁποιοδήποτε ἔθνος παλεύει γιά τήν αὐτοτέλειά του, δέν ἐπιτρέπεται ν' ἀντιταχτοῦμε σ' αὐτό. Ἄν ἡ Πολωνία δέν θελήσει νά κάνει νόμιμο γάμο μέ τή Ρωσία, δέν θά τήν ἐμποδίσουμε, ὅπως ἐκφράστηκε ὁ σύντροφος Πλεχάνοφ. Συμφωνῶ μ' αὐτή τή γνώμη μέσα σ' αὐτά τά πλαίσια» (σελ. 175-176).

Ὁ Πλεχάνοφ δέν πῆρε καθόλου τό λόγο στήν ὁλομέλεια τοῦ συνεδρίου πάνω σ' αὐτή τήν παράγραφο. Ὁ Γκόλντμπλατ ἐπικαλεῖται τά λόγια τοῦ Πλεχάνοφ στήν ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος, ὅπου τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης» εἶχε ἐξηγηθεῖ λεπτομερειακά καί ἐκλαϊκευτικά μέ τήν ἔννοια τοῦ δικαιώματος ἀπο-

χωρισμοῦ. Ὁ Λίμπερ, πού μίλησε ὕστερα ἀπό τόν Γκόλντμπλατ, τόνισε:

«Φυσικά, ἄν κάποια ἐθνότητα δέν μπορεῖ νά ζήσει μέσα στά πλαίσια τῆς Ρωσίας, τό κόμμα δέν θά τήν ἐμποδίσει» (σελ. 176).

Ὁ ἀναγνώστης βλέπει ὅτι στό ΙΙ Συνέδριο τοῦ κόμματος πού ψήφισε τό πρόγραμμα δέν ὑπῆρχε δεύτερη γνώμη πάνω στό ζήτημα ὅτι ἡ αὐτοδιάθεση σημαίνει «μόνο» τό δικαίωμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἀκόμη καί οἱ μπουντιστές εἶχαν τότε ἀφομοιώσει αὐτή τήν ἀλήθεια καί μονάχα στή θλιβερή ἐποχή μας, πού συνεχίζεται ἡ ἀντεπανάσταση καί κάθε ἄλλη «ἀπάρνηση», βρέθηκαν ἄνθρωποι θρασεῖς ἀπό τήν ἀμάθειά τους, πού χαρακτήρισαν τό πρόγραμμα «ἀσαφές». Προτοῦ ὅμως διαθέσουμε χρόνο γι' αὐτούς τούς θλιβερούς «ἐπίσης-σοσιαλδημοκράτες», ἄς τελειώσουμε μέ τή στάση τῶν πολωνῶν ἀπέναντι στό πρόγραμμα.

Στό δεύτερο συνέδριο (1903) ἦρθαν μέ τή δήλωση ὅτι ἡ συνένωση εἶναι ἀναγκαία καί ἐπιτακτική. Ἀποχώρησαν ὅμως ἀπό τό συνέδριο ὕστερα ἀπό τήν «ἀποτυχία» τους στήν ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος καί ἡ *τελευταία λέξη* τους ἦταν ἡ γραπτή δήλωση, πού δημοσιεύτηκε στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου καί πού περιέχει τήν πρόταση πού ἀναφέραμε παραπάνω, *νά ἀντικατασταθεῖ* ἡ αὐτοδιάθεση μέ τήν πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία.

Τό 1906 οἱ πολωνοί μαρξιστές μπῆκαν στό κόμμα. Στό μεταξύ, οὔτε ὅταν ἔμπαιναν στό κόμμα, *οὔτε μιά φορά* μετά (οὔτε στό συνέδριο τοῦ 1907, οὔτε στίς συνδιασκέψεις τοῦ 1907 καί τοῦ 1908, οὔτε στήν ὁλομέλεια τοῦ 1910), δέν ὑπόβαλαν καμιά πρόταση νά τροποποιηθεῖ ἡ 9η παράγραφος τοῦ ρωσικοῦ προγράμματος!!

Αὐτό εἶναι γεγονός.

Καί τό γεγονός αὐτό δείχνει πεντακάθαρα, παρόλα τά λόγια καί τίς διαβεβαιώσεις, ὅτι οἱ φίλοι τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ θεώρησαν πώς τό ζήτημα ἔχει ἐξαντληθεῖ μέ τίς συζητήσεις στήν ἐπιτροπή τοῦ προγράμματος τοῦ ΙΙ Συνεδρίου καί στήν ἀπόφαση αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου, ὅτι παραδέχτηκαν σιωπηρά τό λάθος τους καί τό διόρθωσαν, ὅταν ὕστερα ἀπό τήν ἀποχώρησή τους ἀπό τό συνέδριο τοῦ 1903, μπῆκαν στό κόμμα τό 1906 χωρίς νά προσπαθήσουν οὔτε μιά φορά ν' ἀνακινήσουν μέ τόν *κομματικό* δρόμο τό ζήτημα ἀναθεώρησης τῆς 9ης παραγράφου τοῦ προγράμματος.

Τό ἄρθρο τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ δημοσιεύτηκε μέ τήν ὑπογραφή της στά 1908 — φυσικά, κανένας δέν σκέφτηκε ποτέ ν' ἀρνηθεῖ στούς κομματικούς φιλόλογους τό δικαίωμα νά κάνουν κριτική στό πρόγραμμα — καί, *ὕστερα* ἀπ' αὐτό τό ἄρθρο, *κανέ-*

να ἐπίσημο ὄργανο τῶν πολωνῶν μαρξιστῶν δέν ἔθεσε ζήτημα ἀναθεώρησης τῆς 9ης παραγράφου.

Γι' αὐτό τό λόγο πραγματικά ὁ Τρότσκι προσφέρει πολύ κακή ὑπηρεσία σέ μερικούς θαυμαστές τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, ὅταν ἐξονόματος τῆς Σύνταξης τοῦ «Μπορμπά» γράφει στό τεῦχ. 2 (Μάρτης 1914):

«...Οἱ πολωνοί μαρξιστές θεωροῦν ὅτι τό «δικαίωμα τῆς ἐθνικῆς αὐτοδιάθεσης» δέν ἔχει καθόλου πολιτικό περιεχόμενο καί πρέπει νά διαγραφεῖ ἀπό τό πρόγραμμα» (σελ. 25).

Ὁ ἐξυπηρετικός Τρότσκι εἶναι πιό ἐπικίνδυνος ἀπό ἐχθρό! Ἀπό πουθενά ἀλλοῦ, ἐκτός ἀπό «ἀτομικές συζητήσεις» (δηλαδή ἁπλῶς ἀπό τά κουτσομπολιά, πού μ' αὐτά ζεῖ πάντα ὁ Τρότσκι), *δέν μποροῦσε* νά δανειστεῖ ἀποδείξεις γιά νά κατατάξει γενικά τούς «πολωνούς μαρξιστές» στούς ὀπαδούς κάθε ἄρθρου τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ. Ὁ Τρότσκι παρουσίασε τούς «πολωνούς μαρξιστές» σάν ἀνθρώπους χωρίς τιμή καί συνείδηση, πού δέν μποροῦν νά σεβαστοῦν ἀκόμη καί τίς πεποιθήσεις τους καί τό πρόγραμμα τοῦ κόμματός τους. Ὁ ἐξυπηρετικός Τρότσκι!

Ὅταν τό 1903 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν πολωνῶν μαρξιστῶν ἀποχώρησαν ἀπό τό II Συνέδριο *ἐξαιτίας* τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης, *τότε* ὁ Τρότσκι μποροῦσε νά πεῖ ὅτι θεωροῦσαν τό δικαίωμα αὐτό χωρίς περιεχόμενο καί ὅτι πρέπει νά διαγραφεῖ ἀπό τό πρόγραμμα.

Ὕστερα ὅμως ἀπ' αὐτό, οἱ πολωνοί μαρξιστές *μπῆκαν* στό κόμμα πού εἶχε αὐτό τό πρόγραμμα καί δέν πρότειναν οὔτε μιά φορά τήν ἀναθεώρησή του *.

Γιατί ὁ Τρότσκι ἀποσιώπησε αὐτά τά γεγονότα ἀπό τούς ἀναγνῶστες τοῦ περιοδικοῦ του; Μόνο καί μόνο γιατί τόν συμφέρει νά σπεκουλάρει, συνδαυλίζοντας τίς διαφωνίες ἀνάμεσα στούς πολωνούς καί στούς ρώσους ἀντίπαλους τοῦ λικβινταρισμοῦ καί νά ξεγελάει τούς ρώσους ἐργάτες στό ζήτημα τοῦ προγράμματος.

Ποτέ ὥς τώρα ὁ Τρότσκι δέν εἶχε σταθερές γνῶμες γιά κανένα

---

* Μᾶς πληροφοροῦν ὅτι στή σύσκεψη τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας τό καλοκαίρι τοῦ 1913 οἱ πολωνοί μαρξιστές πῆραν μέρος *μόνο* μέ συμβουλευτική ψῆφο καί στό ζήτημα τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης (ἀποχωρισμοῦ) δέν ψήφισαν καθόλου, γιατί τάχθηκαν ἐνάντια σ' αὐτό τό δικαίωμα γενικά. Φυσικά, εἶχαν ἀπόλυτο δικαίωμα νά ἐνεργήσουν ἔτσι καί νά κάνουν στήν Πολωνία ζύμωση, ὅπως καί πρωτύτερα ἐνάντια στόν ἀποχωρισμό της. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι καθόλου ἐκεῖνο πού λέει ὁ Τρότσκι, γιατί οἱ πολωνοί μαρξιστές δέν ζήτησαν «ν' ἀφαιρεθεῖ ἀπό τό πρόγραμμα» ἡ παράγραφος 9.

σοβαρό ζήτημα τοῦ μαρξισμοῦ, «τρυπώνοντας» πάντα «ἀπό τή χαραμάδα» σέ τοῦτες ἤ ἐκεῖνες τίς διαφωνίες καί περνώντας ἀπό τή μιά πλευρά στήν ἄλλη. Τούτη τή στιγμή βρίσκεται στήν παρέα τῶν μπουντιστῶν καί τῶν λικβινταριστῶν. Αὐτοί ὅμως οἱ κύριοι δέν τηροῦν τά προσχήματα ἀπέναντι στό κόμμα.

Σᾶς παρουσιάζουμε τόν μπουντιστή Λίμπμαν.

«Ὅταν ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας — γράφει αὐτός ὁ τζέντλεμαν — ἔβαλε πρίν ἀπό 15 χρόνια στό πρόγραμμά της τήν παράγραφο γιά τό δικαίωμα «αὐτοδιάθεσης» κάθε ἐθνότητας, ὁ καθένας (!!) ἀναρωτήθηκε: τί ἀκριβῶς σημαίνει αὐτή ἡ ἔκφραση τῆς μόδας (!!); Σ' αὐτό δέν δόθηκε ἀπάντηση (!!). Ἡ λέξη αὐτή ἔμεινε (!!) τυλιγμένη μέ ὁμίχλη. Στήν πραγματικότητα ἐκεῖνο τόν καιρό ἦταν δύσκολο νά διαλυθεῖ αὐτή ἡ ὁμίχλη. Δέν ἦρθε ἀκόμη ὁ καιρός γιά νά μπορεῖς νά συγκεκριμενοποιήσεις αὐτή τήν παράγραφο, ἔλεγαν τότε, ἄς μείνει γιά τήν ὥρα στήν ὁμίχλη (!!) καί ἡ ἴδια ἡ ζωή θά δείξει τί περιεχόμενο θά βάλουμε σ' αὐτή τήν παράγραφο».

Ἀλήθεια, δέν εἶναι ὑπέροχο αὐτό τό «ξεβράκωτο ἀγοράκι»[129], πού κοροϊδεύει τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος;

Καί γιατί κοροϊδεύει;

Μόνο καί μόνο γιατί εἶναι ὁλότελα ἀστοιχείωτος, πού δέν ἔμαθε τίποτε, οὔτε διάβασε τίποτε γιά τήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας, μά ἔπεσε ἁπλῶς στόν κύκλο τῶν λικβινταριστῶν, ὅπου «συνηθίζεται» νά περπατοῦν ὁλόγυμνοι, ὅταν πρόκειται γιά τό κόμμα καί τήν κομματικότητα.

Στόν Πομιαλόβσκι ὁ μαθητής τῆς ἱερατικῆς σχολῆς καυχιέται ὅτι «ἔφτυσε μέσα σ' ἕνα βαρελάκι μέ λάχανα»[130]. Οἱ κύριοι μπουντιστές τράβηξαν πιό πέρα. Ἀμολᾶνε τούς Λίμπμαν, γιά νά φτύνουν αὐτοί οἱ τζέντλεμαν δημόσια στό δικό τους τό βαρελάκι. Τί τούς ἐνδιαφέρει τούς κ.κ. Λίμπμαν, ἄν ὑπῆρχε κάποια ἀπόφαση τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου, ἄν στό συνέδριο τοῦ δικοῦ τους κόμματος δυό ἀντιπρόσωποι τῆς δικῆς τους Μπούντ ἀποκάλυψαν (καί τί «αὐστηροί» κριτικοί καί ἀποφασιστικοί ἐχθροί τῆς «Ἴσκρα» πού ἦταν!) πώς εἶναι ἀπόλυτα σέ θέση νά καταλάβουν τήν ἔννοια τῆς «αὐτοδιάθεσης» καί μάλιστα συμφώνησαν μ' αὐτή; Καί δέν θά εἶναι ἄραγε πιό εὔκολο νά διαλύσουν τό κόμμα, ἄν οἱ «δημοσιολόγοι τοῦ κόμματος» (μήν ἀστειεύεστε!) ἀρχίσουν νά φέρονται ἀπέναντι στήν ἱστορία καί στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος σάν τό μαθητή τῆς ἱερατικῆς σχολῆς;

Ὁρίστε καί ἕνα δεύτερο «ξεβράκωτο ἀγοράκι», ὁ κ. Γιουρκέβιτς τῆς «Ντζβίν». Ὁ κ. Γιουρκέβιτς εἶχε, ἀσφαλῶς, στά χέρια του τά πρακτικά τοῦ ΙΙ Συνεδρίου, γιατί παραθέτει τά λόγια τοῦ Πλεχάνοφ, πού εἶχε ἐπαναλάβει ὁ Γκόλντμπλατ καί ἀποκαλύπτει

πώς ξέρει ὅτι ἡ αὐτοδιάθεση δέν μπορεῖ νά σημαίνει παρά μονάχα τό δικαίωμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Αὐτό ὅμως δέν τόν ἐμποδίζει νά διαδίδει ἀνάμεσα στήν οὐκρανική μικροαστική τάξη τή συκοφαντία γιά τούς ρώσους μαρξιστές, ὅτι εἶναι τάχα ὑπέρ τῆς «κρατικῆς ἀκεραιότητας» τῆς Ρωσίας (1913, τεῦχ. 7-8, σελ. 83 κ.ἄ.). Φυσικά, οἱ κ.κ. Γιουρκέβιτς δέν μποροῦσαν νά σοφιστοῦν καλύτερο τρόπο ἀπό τή συκοφαντία αὐτή, γιά ν' ἀποξενώσουν τήν οὐκρανική δημοκρατία ἀπό τή μεγαλορωσική. Κι' αὐτή ἡ ἀποξένωση εἶναι σύμφωνη μέ τή γραμμή ὅλης τῆς πολιτικῆς τῆς φιλολογικῆς ὁμάδας τῆς «Ντζβίν», πού προπαγανδίζει τό *χωρισμό* τῶν οὐκρανῶν ἐργατῶν *σέ ἰδιαίτερη* ἐθνική ὀργάνωση! *

Σέ μιά ὁμάδα ἐθνικιστῶν μικροαστῶν, πού διασποῦν τό προλεταριάτο — αὐτός ἀκριβῶς εἶναι ὁ ἀντικειμενικός ρόλος τῆς «Ντζβίν» — ταιριάζει, φυσικά, πέρα γιά πέρα νά σκορπᾶ γύρω ἀπό τό ἐθνικό ζήτημα μιά σύγχυση πού δέν ἔχει τό θεό της. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι οἱ κ.κ. Γιουρκέβιτς καί Λίμπμαν — πού θίγονται «τρομερά», ὅταν τούς λένε ὅτι βρίσκονται «γύρω στό κόμμα» — δέν εἶπαν οὔτε λέξη, κυριολεκτικά οὔτε μιά λεξούλα, γιά τό πῶς θά ἤθελαν *αὐτοί* νά λύσουν στό πρόγραμμα τό ζήτημα τοῦ δικαιώματος ἀποχωρισμοῦ.

Νά καί τό τρίτο καί κυριότερο «ξεβράκωτο ἀγοράκι», ὁ κ. Σεμκόβσκι, πού ἀπό τίς στῆλες τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «κατακουρελιάζει» μπροστά στό μεγαλορωσικό κοινό τήν 9η παράγραφο τοῦ προγράμματος καί ταυτόχρονα δηλώνει ὅτι «δέν συμμερίζεται γιά ὁρισμένους λόγους τήν πρόταση» νά διαγραφεῖ αὐτή ἡ παράγραφος!!

Ἀπίστευτο, ὅμως γεγονός.

Τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ἡ συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν ἀνακινεῖ ἐπίσημα τό ἐθνικό ζήτημα. Μέσα σέ ἑνάμιση χρόνο δέν δημοσιεύεται οὔτε ἕνα ἄρθρο πάνω στό ζήτημα τῆς 9ης παραγράφου, ἐκτός ἀπό τό ἄρθρο τοῦ κ. Σεμκόβσκι. Καί στό ἄρθρο αὐτό ὁ ἀρθρογράφος *ἀπορίπτει* τό πρόγραμμα «χωρίς νά συμμερίζεται γιά *ὁρισμένους* (κάποια κρυφή ἀρώστια, ποιός ξέρει;) λόγους» τήν πρόταση νά διορθωθεῖ!! Εἴμαστε σίγουροι πώς δέν εἶναι εὔκολο νά βρεῖ κανείς σ' ὅλο τόν κόσμο παραδείγματα παρόμοιου ὀπορτουνισμοῦ καί, κάτι χειρότερο ἀπό ὀπορτουνισμό, ἀποκήρυξης τοῦ κόμματος, διάλυσής του.

* Βλ. ἰδιαίτερα τόν πρόλογο τοῦ κ. Γιουρκέβιτς στό βιβλίο τοῦ κ. Λεβίνσκι: «Δοκίμιο γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ οὐκρανικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Γαλικία», Κίεβο, 1914. *Ἡ Σύντ.*

Ἀρκεῖ ἕνα παράδειγμα γιά νά δείξουμε ποιά εἶναι τά ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Σεμκόβσκι:

«Τί θά γίνει — γράφει — ἄν τό πολωνικό προλεταριάτο θελήσει μέσα στά πλαίσια τοῦ ἴδιου κράτους νά κάνει κοινό ἀγώνα μέ ὅλο τό ρωσικό προλεταριάτο, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ ἀντιδραστικές τάξεις τῆς πολωνικῆς κοινωνίας θελήσουν νά χωρίσουν τήν Πολωνία ἀπό τή Ρωσία καί συγκεντρώσουν στό δημοψήφισμα (στή γενική λαϊκή ἐτυμηγορία) τούς περισσότερους ψήφους γιά τό χωρισμό; Θά ἔπρεπε ἄραγε ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες, νά ψηφίσουμε στήν κεντρική Βουλή μαζί μέ τούς πολωνούς συντρόφους μας, *ἐνάντια* στόν ἀποχωρισμό ἤ γιά νά μήν παραβιάσουμε τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης», θά ἔπρεπε νά ψηφίσουμε *ὑπέρ* τοῦ ἀποχωρισμοῦ;» («Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 71).

Ἀπό δῶ φαίνεται ὅτι ὁ κ. Σεμκόβσκι δέν καταλαβαίνει οὔτε *γιά ποιό πράγμα γίνεται λόγος!* Δέν σκέφτηκε ὅτι τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ προϋποθέτει τή λύση τοῦ ζητήματος ἴσα-ἴσα *ὄχι* ἀπό τήν κεντρική Βουλή, μά ἁπλῶς ἀπό τή Βουλή (ἀπό τό σέιμ, μέ δημοψήφισμα κτλ.) τῆς περιοχῆς πού *ἀποχωρίζεται.*

Ἡ παιδική ἀμηχανία, «τί θά γίνει», ἄν στή δημοκρατία ἡ πλειοψηφία εἶναι ὑπέρ τῆς ἀντίδρασης, ἐπισκιάζει τό ζήτημα τῆς ρεαλιστικῆς, ἀληθινῆς, ζωντανῆς πολιτικῆς, ὅπου *καί* οἱ Πουρισκέβιτς *καί* οἱ Κοκόσκιν θεωροῦν ἐγκληματική ἀκόμη καί τή σκέψη γιά ἀποχωρισμό! Πιθανό νά πρέπει οἱ προλετάριοι *ὅλης* τῆς Ρωσίας νά κάνουν σήμερα ἀγώνα ὄχι ἐνάντια στούς Πουρισκέβιτς καί στούς Κοκόσκιν, μά — προσπερνώντας τους — ἐνάντια στίς ἀντιδραστικές τάξεις τῆς Πολωνίας!!

Καί αὐτή τήν ἀπίθανη ἀνοησία τή γράφουν στό ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν, ὅπου ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς καθοδηγητές του εἶναι ὁ κ. Λ. Μάρτοφ. Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Λ. Μάρτοφ, πού τό 1903 σύνταξε καί ὑποστήριξε τό σχέδιο προγράμματος καί πού ἀργότερα ὑπεράσπισε μέ γραπτά του τό δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ὁ Λ. Μάρτοφ, ὅπως φαίνεται, συλλογίζεται τώρα σύμφωνα μέ τόν κανόνα:

> Ἐκεῖ δέν χρειάζεται ἔξυπνος,
> Στεῖλτε λοιπόν τόν Ρεάντ,
> Καί γώ θά δῶ [131].

Αὐτός στέλνει τόν Ρεάντ-Σεμκόβσκι καί τοῦ ἐπιτρέπει σέ μιά καθημερινή ἐφημερίδα, μπροστά σέ νέα στρώματα ἀναγνωστῶν πού δέν ξέρουν τό πρόγραμμά μας, νά τό διαστρεβλώνει καί νά τό μπερδεύει δίχως τέλος!

Μάλιστα, μάλιστα, ὁ λικβινταρισμός τράβηξε μακριά, δέν

ἔμεινε οὔτε ἴχνος κομματικότητας σέ πάρα πολλούς καί μάλιστα γνωστούς πρώην σοσιαλδημοκράτες.

Τήν Ρόζα Λούξεμπουργκ δέν μποροῦμε, βέβαια, νά τή βάλουμε στήν ἴδια μοίρα μέ τούς Λίμπμαν, Γιουρκέβιτς, Σεμκόβσκι. Τό γεγονός ὅμως ὅτι ἀκριβῶς ἀπό τό λάθος της γαντζώθηκαν ἄνθρωποι σάν κι' αὐτούς, ἀποδείχνει μέ ἐξαιρετική παραστατικότητα σέ τί ὀπορτουνισμό ἔπεσε.

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἄς συνοψίσουμε τά πορίσματα.

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ γενικά, τό ζήτημα τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιάθεσης δέν παρουσιάζει δυσκολίες. Δέν μπορεῖ νά γίνει λόγος στά σοβαρά οὔτε γιά ἀμφισβήτηση τῆς ἀπόφασης τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896, οὔτε ὅτι μέ τήν αὐτοδιάθεση ἐννοεῖται μονάχα τό δικαίωμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ, οὔτε ὅτι ἡ δημιουργία αὐτοτελῶν ἐθνικῶν κρατῶν εἶναι τάση ὅλων τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων.

Δυσκολία δημιουργεῖ ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό τό γεγονός ὅτι στή Ρωσία ἀγωνίζονται καί πρέπει ν' ἀγωνίζονται τό ἕνα δίπλα στό ἄλλο τό προλεταριάτο τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν καί τό προλεταριάτο τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει. Καθῆκον μας εἶναι νά ὑπερασπίζουμε τήν ἑνότητα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τό σοσιαλισμό καί ν' ἀποκρούουμε ὅλες τίς ἀστικές καί τίς μαυροεκατονταρχίτικες ἐπιδράσεις τοῦ ἐθνικισμοῦ. Μέσα στά καταπιεζόμενα ἔθνη ὁ ξεχωρισμός τοῦ προλεταριάτου σέ ἀνεξάρτητο κόμμα ὁδηγεῖ κάποτε σέ τέτια σκληρή πάλη ἐνάντια στόν ἐθνικισμό τοῦ δοσμένου ἔθνους, πού παραποιεῖται ἡ προοπτική καί ξεχνιέται ὁ ἐθνικισμός τοῦ ἔθνους πού καταπιέζει.

Μιά τέτια ὅμως παραποίηση τῆς προοπτικῆς εἶναι δυνατή μόνο γιά μικρή χρονική περίοδο. Ἡ πείρα τῆς κοινῆς πάλης τῶν προλετάριων τῶν διαφόρων ἐθνῶν δείχνει πολύ καθαρά ὅτι τά πολιτικά ζητήματα πρέπει νά τά θέτουμε ὄχι ἀπό τήν ἄποψη τῆς «Κρακοβίας», μά ἀπό τήν πανρωσική ἄποψη. Στήν πανρωσική ὅμως πολιτική κυριαρχοῦν οἱ Πουρισκέβιτς καί οἱ Κοκόσκιν. Οἱ ἰδέες τους βασιλεύουν, ἡ δίωξη ἀπομέρους τους τῶν ἀλλογενῶν γιά «χωριστικές τάσεις» καί γιά *σκέψεις* ἀποχωρισμοῦ προπαγανδίζεται καί πραγματοποιεῖται στή Δούμα, στά σχολειά, στίς ἐκκλησίες, στούς στρατῶνες, σέ ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἐφημερίδες. Αὐτό ἀκριβῶς τό μεγαλορωσικό μίασμα τοῦ ἐθνικισμοῦ δηλητηριάζει ὅλη τήν πολιτική ἀτμόσφαιρα τῆς Ρωσίας.

Τό ἀτύχημα τοῦ λαοῦ εἶναι ὅτι, ὑποδουλώνοντας ἄλλους λαούς, ἐνισχύει τήν ἀντίδραση σ' ὅλη τή Ρωσία. Οἱ ἀναμνήσεις τοῦ 1849 καί τοῦ 1863 ἀποτελοῦν ζωντανή πολιτική παράδοση, πού, ἄν δέν ἐπέλθουν θύελες πολύ μεγάλης ἔκτασης, ἀπειλεῖ νά δυσκολέψει γιά πολλές ἀκόμη δεκαετίες κάθε δημοκρατικό κίνημα καί *ἰδιαίτερα* τό σοσιαλδημοκρατικό.

Δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅτι, ὅσο κι' ἄν φαίνεται κάποτε φυσιολογική ἡ ἄποψη ὁρισμένων μαρξιστῶν τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν (πού τό «ἀτύχημά» τους εἶναι καμιά φορά ὅτι οἱ μάζες τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτυφλώνονται ἀπό τήν ἰδέα τῆς «δικῆς τους» ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης), *στήν πραγματικότητα*, μέσα στόν ἀντικειμενικό συσχετισμό τῶν ταξικῶν δυνάμεων στή Ρωσία, ἡ ἄρνηση τῆς ὑπεράσπισης τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης ἰσοδυναμεῖ μέ τό χειρότερο ὁπορτουνισμό, μέ μόλυνση τοῦ προλεταριάτου ἀπό τίς ἰδέες τῶν Κοκόσκιν. Καί οἱ ἰδέες αὐτές εἶναι, οὐσιαστικά, οἱ ἰδέες καί ἡ πολιτική τῶν Πουρισκέβιτς.

Γι' αὐτό, ἄν ἡ ἄποψη τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ μποροῦσε νά δικαιολογηθεῖ στήν ἀρχή σάν εἰδική πολωνική, «κρακοβική» στενότητα *, σήμερα, πού ἔχει δυναμώσει παντοῦ ὁ ἐθνικισμός καί πρίν ἀπ' ὅλα ὁ κυβερνητικός, ὁ μεγαλορωσικός ἐθνικισμός, τώρα πού *αὐτός* κατευθύνει τήν πολιτική — μιά παρόμοια στενότητα γίνεται πιά ἀσυγχώρητη. Στήν πράξη ἀπ' αὐτή γαντζώνονται οἱ ὁπορτουνιστές *ὅλων* τῶν ἐθνῶν, πού τούς εἶναι ξένη ἡ ἰδέα τῆς «θύελας» καί τῶν «ἁλμάτων», πού παραδέχονται ὁλοκληρωμένη τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση, πού σέρνονται πίσω ἀπό τό φιλελευθερισμό τῶν Κοκόσκιν.

Ὁ μεγαλορωσικός ἐθνικισμός, ὅπως καί κάθε ἐθνικισμός, θά περάσει ἀπό διάφορες φάσεις, ἀνάλογα μέ τήν κυριαρχία τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης τάξης σέ μιά ἀστική χώρα. Ὥς τό 1905 γνωρίζαμε σχεδόν μόνο τούς ἐθνικοαντιδραστικούς. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση γεννήθηκαν στή χώρα μας οἱ *ἐθνικοφιλελεύθεροι*.

Αὐτή τή θέση παίρνουν στήν πραγματικότητα σέ μᾶς καί οἱ

* Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι ἡ ἀναγνώριση ἀπό τούς μαρξιστές *ὅλης τῆς Ρωσίας*, καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπό τούς μεγαλορώσους, τοῦ *δικαιώματος* ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν δέν ἀποκλείει καθόλου τή *ζύμωση* τῶν μαρξιστῶν αὐτοῦ ἤ ἐκείνου τοῦ *καταπιεζόμενου* ἔθνους ἐνάντια στόν ἀποχωρισμό, ὅπως καί ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος διαζυγίου δέν ἀποκλείει στή μιά ἤ στήν ἄλλη περίπτωση τή ζύμωση ἐνάντια στό διαζύγιο. Γι' αὐτό νομίζουμε ὅτι θά μεγαλώνει ἀναπόφευκτα ὁ ἀριθμός τῶν πολωνῶν μαρξιστῶν, οἱ ὁποῖοι θ' ἀρχίσουν νά γελοῦν γιά τήν ἀνύπαρκτη «ἀντίφαση» πού τήν «ξαναζεσταίνουν» σήμερα ὁ Σεμκόβσκι καί ὁ Τρότσκι.

ὀχτωβριστές καί οἱ καντέτοι (Κοκόσκιν), δηλαδή ὅλη ἡ σημερινή ἀστική τάξη.

Καί παραπέρα εἶναι *ἀναπόφευκτη* ἡ ἐμφάνιση τῶν μεγαλορώσων ἐθνικοδημοκρατῶν. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ «Λαϊκοσοσιαλιστικοῦ» κόμματος, ὁ κ. Πεσεχόνοφ, εἶχε ἤδη ἐκφράσει αὐτή τήν ἄποψη, ὅταν καλοῦσε (στό τεῦχος τοῦ Αὐγούστου 1906 τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο») νά εἴμαστε προσεκτικοί ἀπέναντι στίς ἐθνικιστικές προλήψεις τοῦ μουζίκου. Ὅσο κι' ἄν συκοφαντοῦν ἐμᾶς, τούς μπολσεβίκους, ὅτι τάχα «ἐξιδανικεύουμε» τό μουζίκο, ἐμεῖς πάντα ξεχωρίζαμε αὐστηρά καί θά ξεχωρίζουμε τή λογική τοῦ μουζίκου ἀπό τήν πρόληψη τοῦ μουζίκου, τό δημοκρατισμό τοῦ μουζίκου ἐνάντια στόν Πουρισκέβιτς καί τήν τάση τοῦ μουζίκου νά συμβιβαστεῖ μέ τόν παπά καί τόν τσιφλικά.

Ἡ προλεταριακή δημοκρατία πρέπει νά ὑπολογίζει (ὄχι μέ τήν ἔννοια τῶν παραχωρήσεων, μά μέ τήν ἔννοια τῆς πάλης) ἀπό τώρα κιόλας τόν ἐθνικισμό τῶν μεγαλορώσων ἀγροτῶν καί θά πρέπει νά τόν ὑπολογίζει, ὅπως φαίνεται, γιά ἀρκετό ἀκόμη καιρό *. Τό ξύπνημα τοῦ ἐθνικισμοῦ στά καταπιεζόμενα ἔθνη, πού ἐκδηλώθηκε τόσο ἔντονα ὕστερα ἀπό τό 1905 (ἄς θυμίσουμε ἔστω καί τήν ὁμάδα τῶν «αὐτονομιστῶν-ὁμοσπονδιακῶν» στήν πρώτη Δούμα, τήν ἀνάπτυξη τοῦ οὐκρανικοῦ κινήματος, τοῦ μουσουλμανικοῦ κινήματος κτλ.), θά προκαλέσει ἀναπόφευκτα τό δυνάμωμα τοῦ ἐθνικισμοῦ τῆς μεγαλορωσικῆς μικροαστικῆς τάξης στίς πόλεις καί στά χωριά. Ὅσο πιό ἀργά θά προχωρεῖ ὁ δημοκρατικός μετασχηματισμός τῆς Ρωσίας, τόσο πιό πεισματώδης, πιό σκληρός, πιό ἄγριος θά εἶναι ὁ ἐθνικός διωγμός καί ἡ φαγωμάρα τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ἡ ἰδιαίτερη

* Θά ἦταν ἐνδιαφέρον νά παρακολουθήσουμε, πῶς μεταμορφώνεται, λογουχάρη, ὁ ἐθνικισμός στήν Πολωνία, πού μετατρέπεται ἀπό ἀριστοκρατικό σέ ἀστικό καί ὕστερα σέ ἀγροτικό ἐθνικισμό. Ὁ Λούντβιχ Μπέρνχαρντ στό βιβλίο του «Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat» («Ἡ πολωνική κοινότητα στό πρωσσικό κράτος», ὑπάρχει ρωσική μετάφραση), ἀκολουθώντας κι' αὐτός τήν ἄποψη ἑνός γερμανοῦ Κοκόσκιν, περιγράφει ἕνα ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό φαινόμενο: τή δημιουργία μιᾶς ἰδιότυπης «ἀγροτικῆς δημοκρατίας» τῶν πολωνῶν στή Γερμανία, μέ τή μορφή μιᾶς στενῆς συσπείρωσης καθελογῆς συνεταιρισμῶν καί ἄλλων ἑνώσεων τῶν *πολωνῶν* ἀγροτῶν στόν ἀγώνα γιά τήν ἐθνικότητα, γιά τή θρησκεία, γιά τήν «*πολωνική*» γῆ. Ἡ γερμανική καταπίεση συσπείρωσε τούς πολωνούς, τούς ξεχώρισε, ξυπνώντας τόν ἐθνικισμό στήν ἀρχή τοῦ εὐγενῆ, ἔπειτα τοῦ ἀστοῦ καί τέλος τῆς ἀγροτικῆς μάζας (ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τήν ἐκστρατεία τῶν γερμανῶν ἐνάντια στήν πολωνική γλώσσα στά σχολειά, πού ἄρχισε τό 1873). Αὐτοῦ τραβοῦν τά πράγματα καί στή Ρωσία κι' ὄχι μονάχα σχετικά μέ τήν Πολωνία.

ἀντιδραστικότητα τῶν ρώσων Πουρισκέβιτς θά γεννάει (καί θά δυναμώνει) παράλληλα τίς «χωριστικές» τάσεις σέ τοῦτα ἤ σέ κεῖνα τά καταπιεζόμενα ἔθνη, πού κάποτε ἀπολαβαίνουν πολύ περισσότερη ἐλευθερία στά γειτονικά κράτη.

Αὐτή ἡ κατάσταση πραγμάτων βάζει στό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας ἕνα διπλό, ἤ πιό σωστά, ἕνα δίπλευρο καθῆκον: ν' ἀγωνίζεται ἐνάντια σέ κάθε ἐθνικισμό καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐνάντια στό μεγαλορωσικό ἐθνικισμό. Ν' ἀναγνωρίζει ὄχι μονάχα τήν ἀπόλυτη ἰσοτιμία ὅλων τῶν ἐθνῶν γενικά, μά καί τήν ἰσοτιμία στό ζήτημα τῆς δημιουργίας κράτους, δηλαδή τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης καί ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν. Παράλληλα μ' αὐτό — καί ἀκριβῶς γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἀγώνα ἐνάντια σέ κάθε ἐθνικισμό ὅλων τῶν ἐθνῶν — νά ὑπερασπίζει τήν ἑνότητα τῆς προλεταριακῆς πάλης καί τῶν προλεταριακῶν ὀργανώσεων, τήν πιό στενή συγχώνευσή τους στή διεθνική κοινότητα, παρά τίς ἀστικές τάσεις γιά ἐθνική ἀπομόνωση.

Πλήρη ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, συγχώνευση τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν — αὐτό τό ἐθνικό πρόγραμμα διδάσκει στούς ἐργάτες ὁ μαρξισμός, τό διδάσκει ἡ πείρα ὅλου τοῦ κόσμου καί ἡ πείρα τῆς Ρωσίας.

Αὐτό τό ἄρθρο εἶχε πιά στοιχειοθετηθεῖ, ὅταν πῆρα τό φύλ. ἀρ. 3 τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ὅπου ὁ κ. Βλ. Κοσόβσκι γράφει σχετικά μέ τήν ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης γιά ὅλα τά ἔθνη:

> «Μεταφερόμενο μηχανικά ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ I Συνεδρίου τοῦ κόμματος (1898), πού, μέ τή σειρά του, τό εἶχε δανειστεῖ ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν διεθνῶν σοσιαλιστικῶν συνεδρίων, κατανοήθηκε ἀπό τό συνέδριο τοῦ 1903, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς συζητήσεις, μέ τήν ἴδια ἔννοια πού τοῦ ἔδινε ἡ Σοσιαλιστική Διεθνής: μέ τήν ἔννοια τῆς πολιτικῆς αὐτοδιάθεσης, δηλαδή τῆς αὐτοδιάθεσης τοῦ ἔθνους πρός τήν κατεύθυνση τῆς πολιτικῆς αὐτοτέλειας. Ἔτσι λοιπόν ἡ διατύπωση: ἐθνική αὐτοδιάθεση, ἐνῶ σημαίνει τό δικαίωμα γιά ἐδαφικό ξεχωρισμό, δέν θίγει καθόλου τό ζήτημα γιά τό πῶς πρέπει νά ρυθμίζονται οἱ ἐθνικές σχέσεις στό ἐσωτερικό ἑνός δοσμένου κρατικοῦ ὀργανισμοῦ γιά τίς ἐθνότητες πού δέν μποροῦν ἤ δέν ἐπιθυμοῦν νά ξεχωρίσουν ἀπό τό κράτος πού ὑπάρχει».

Ἀπ' αὐτά φαίνεται ὅτι ὁ κ. Βλ. Κοσόβσκι ἔχει στά χέρια του τά πρακτικά τοῦ II Συνεδρίου τοῦ 1903 καί ξέρει θαυμάσια τό πραγματικό (καί μοναδικό) νόημα τῆς ἔννοιας αὐτοδιάθεση. Συγκρίνετε μ' αὐτά τό γεγονός ὅτι ἡ Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας τῆς Μπούντ, «Τσάιτ», ἐξαπολύει τόν κ. Λίμπμαν γιά νά κοροϊδεύει

τό πρόγραμμα καί νά δηλώνει ὅτι εἶναι ἀσαφές!! Παράξενα «κομματικά» ἤθη ἔχουν οἱ κύριοι μπουντιστές... Μόνο «ὁ ἀλλάχ ξέρει» γιά ποιό λόγο ὁ Κοσόβσκι δηλώνει ὅτι ἡ ψήφιση τῆς αὐτοδιάθεσης ἀπό τό συνέδριο εἶναι *μηχανική* μεταφορά. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού «θέλουν νά φέρουν ἀντιρήσεις», ὅμως, τί, πῶς, γιατί, γιά ποιό λόγο, αὐτό δέν τούς ἐνδιαφέρει.

ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΛΗΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΝΟΗΣΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες τοῦ κόσμου ἡ ἀστική τάξη χρησιμοποιεῖ δυό μεθόδους πάλης ἐνάντια στό ἐργατικό κίνημα καί ἐνάντια στά ἐργατικά κόμματα. Ἡ πρώτη μέθοδος εἶναι ἡ βία, οἱ διώξεις, οἱ ἀπαγορεύσεις, ἡ καταστολή. Ἡ μέθοδος αὐτή εἶναι στή βάση της φεουδαρχική, μεσαιωνική. Παντοῦ — στίς προηγμένες χῶρες λιγότερο, στίς καθυστερημένες περισσότερο — ὑπάρχουν στρώματα καί ὁμάδες τῆς ἀστικῆς τάξης πού προτιμοῦν αὐτές τίς μεθόδους καί σέ ὁρισμένες στιγμές, κυρίως στίς κρίσιμες, τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στή μισθωτή δουλεία, οἱ μέθοδοι αὐτές συνενώνουν *ὅλη* τήν ἀστική τάξη, ὅπου κι᾿ ἄν εἶναι. Παραδείγματα παρόμοιων ἱστορικῶν στιγμῶν μᾶς δίνουν ὁ χαρτισμός στήν Ἀγγλία, τά χρόνια 1849 καί 1871 στή Γαλλία [132].

Ἡ ἄλλη μέθοδος πάλης τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στό κίνημα συνίσταται στή διαίρεση τῶν ἐργατῶν, στήν ἀποδιοργάνωση τῶν γραμμῶν τους, στήν ἐξαγορά ὁρισμένων ἐκπροσώπων ἤ ὁρισμένων ὁμάδων τοῦ προλεταριάτου μέ σκοπό τό τράβηγμά τους μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ μέθοδοι αὐτοῦ τοῦ εἴδους δέν εἶναι φεουδαρχικές, ἀλλά *καθαρά* ἀστικές, σύγχρονες καί ἀνταποκρίνονται στό ἀναπτυγμένο καί πολιτισμένο καθεστώς τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀνταποκρίνονται στό δημοκρατικό πολίτευμα.

Τό δημοκρατικό πολίτευμα εἶναι ἕνα ἀπό τά ἀστικά πολιτεύματα, τό πιό καθαρό καί τό πιό ὁλοκληρωμένο ἀστικό πολίτευμα, ὅπου παράλληλα μέ τή μεγαλύτερη ἐλευθερία, εὐρύτητα καί καθαρότητα τῆς ταξικῆς πάλης παρατηροῦνται οἱ μεγαλύτερες πονηριές, κατεργαριές καί ραδιουργίες, ἡ μεγαλύτερη «ἰδεολογική» ἐπίδραση τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στούς μισθωτούς σκλάβους μέ σκοπό νά τούς ἀποσπάσει ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στή μισθωτή σκλαβιά.

Στή Ρωσία, ἀνάλογα μέ τήν τεράστια καθυστέρησή της, ἐπικρατοῦν σέ τρομερό βαθμό οἱ φεουδαρχικές μέθοδοι πάλης ἐνάντια στό ἐργατικό κίνημα. Ὕστερα ὅμως ἀπό τό 1905 σημειώθηκε κιόλας πολύ μεγάλη «πρόοδος» στόν τομέα τῶν φιλελεύθερων καί δημοκρατικῶν μεθόδων ἐξαπάτησης καί διαφθορᾶς τῶν ἐργατῶν. Στίς φιλελεύθερες μεθόδους ἀνήκει, λογουχάρη, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικισμοῦ, ἡ ἐνίσχυση τῶν τάσεων νά ἀνανεωθεῖ καί νά δραστηριοποιηθεῖ ἡ θρησκεία «γιά τό λαό» (τόσο ἄμεσα, ὅσο καί μέ τήν ἔμμεση μορφή ἀνάπτυξης τῆς ἰδεαλιστικῆς, τῆς καντιανῆς καί μαχιστικῆς φιλοσοφίας), οἱ «ἐπιτυχίες» τῶν ἀστικῶν θεωριῶν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας (συνδυασμός μέ τή θεωρία τῆς ἐργασίας ἤ ἀντικατάσταση τῆς πρώτης μέ τήν τελευταία) κτλ. κτλ.

Στίς δημοκρατικές μεθόδους ἀποβλάκωσης τῶν ἐργατῶν καί ὑποταγῆς τους στήν ἀστική ἰδεολογία ἀνήκουν καί οἱ μέθοδοι τῶν λικβινταριστῶν, τῶν ναρόντνικων καί τῶν καντέτων. Στό ἄρθρο αὐτό σκοπεύουμε νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη σ' αὐτές τίς μεθόδους, ξεκινώντας ἀπό ὁρισμένα ἐπίκαιρα γεγονότα στά *περίγυρα* τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

1. ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Λένε ὅτι ἡ ἱστορία ἀγαπᾶ τήν εἰρωνία, ἀγαπᾶ νά κάνει ἀστεῖα μέ τούς ἀνθρώπους. Ἀλλοῦ πᾶς κι' ἀλλοῦ βρίσκεσαι. Στήν ἱστορία αὐτό συμβαίνει τακτικά μέ τούς ἀνθρώπους, τίς ὁμάδες, τίς κατευθύνσεις πού δέν κατάλαβαν, δέν ἔνιωσαν τήν ἀληθινή τους οὐσία, δηλαδή *πρός ποιές τάξεις* τείνουν *στήν πραγματικότητα* (κι' ὄχι στή φαντασία τους). Ἄν αὐτή ἡ μή κατανόηση εἶναι εἰλικρινής ἤ ὑποκριτική εἶναι ἕνα ζήτημα πού μπορεῖ νά ἐνδιαφέρει τό βιογράφο τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης προσωπικότητας, γιά ἕναν πολιτικό ὅμως τό ζήτημα αὐτό εἶναι πάντως δευτερεῦον.

Τό οὐσιαστικό εἶναι ὁ τρόπος πού ἡ ἱστορία καί ἡ πολιτική *ξεσκεπάζουν* τίς ὁμαδοῦλες καί τίς κατευθύνσεις, ἀποκαλύπτοντας τήν ἀστική οὐσία πού κρύβεται κάτω ἀπό τίς «ἐπίσης-σοσιαλιστικές» καί «ἐπίσης-μαρξιστικές» φράσεις. Στήν ἐποχή τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων παντοῦ, σ' ὅλο τόν κόσμο δεκάδες ὁμαδοῦλες καί κατευθύνσεις φαντάστηκαν ὅτι εἶναι «σοσιαλιστικές» καί παρουσιάστηκαν σάν τέτιες (βλέπε, λογουχάρη, τήν ἀπαρίθμηση ὁρισμένων στό 3ο κεφάλαιο τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου» τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς[133]). Ἡ ἱστορία

τίς ξεσκέπασε γρήγορα μέσα σέ 10-20 κάπου χρόνια, ἴσως καί σέ λιγότερα.

Ἡ Ρωσία ζεῖ ἀκριβῶς μιά τέτια ἐποχή.

Πέρασαν πάνω ἀπό 10 χρόνια ἀπό τότε, πού ἀπό τό ἐργατικό μας κίνημα ἄρχισαν ν' ἀποσκιρτοῦν οἱ «οἰκονομιστές», μετά οἱ διάδοχοί τους «μενσεβίκοι» καί ὕστερα οἱ διάδοχοι τῶν μενσεβίκων, οἱ «λικβινταριστές».

Οἱ μενσεβίκοι φώναζαν δυνατά καί ξελαρυγγίστηκαν νά φωνάζουν γιά «προσέγγιση» τῶν μπολσεβίκων μέ τούς ναρόντνικους...

Καί νά πού ἔχουμε μπροστά μας μιά ἐντελῶς διαμορφωμένη πιά *συμμαχία* τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη καί τούς μπολσεβίκους, πού ἔμειναν πιστοί στήν τάξη αὐτή.

Ἡ συμμαχία τῆς μικροαστικῆς διανόησης, τῆς λικβινταριστικῆς καί τῆς ναρόντνικης, ἐνάντια στούς ἐργάτες μεγάλωνε καί μεγαλώνει αὐθόρμητα. Στήν ἀρχή τούς ἔσπρωξε σ' αὐτή τή συμμαχία ἡ «πρακτική» — δέν ἔχουν ἄδικο πού λένε ὅτι ἡ πρακτική προηγεῖται ἀπό τή θεωρία (ἰδιαίτερα σ' ἐκείνους πού καθοδηγοῦνται ἀπό μιά ψεύτικη θεωρία). Ὅταν στήν Πετρούπολη οἱ ἐργάτες «καθαίρεσαν ἀπό τά πόστα» τούς λικβινταριστές, διώχνοντας ἀπό τίς διοικήσεις τῶν συνδικάτων καί ἀπό τίς ὑπεύθυνες θέσεις στά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τούς ἐκπροσώπους αὐτούς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς, οἱ λικβινταριστές βρέθηκαν *αὐτόματα* σέ συμμαχία μέ τούς ναρόντνικους.

«Μόλις περάσαμε στήν αἴθουσα (γιά νά ἐκλέξουμε τό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων) — ἔγραφε ἕνας εἰλικρινής καί ἀφελής ναρόντνικος στή «Στόικαγια Μίσλ», ἀρ. φύλ. 5, — ἀμέσως φάνηκε ξεκάθαρα ἡ στενή φραξιονιστική θέση τῶν πραβντιστῶν, ἐμεῖς ὅμως δέν χάνουμε τίς ἐλπίδες μας. Μαζί μέ τούς λικβινταριστές καταρτίζουμε ἕνα κοινό μή φραξιονιστικό ψηφοδέλτιο, ὅπου μᾶς παραχωρεῖται μιά θέση τακτικοῦ μέλους τοῦ Συμβουλίου καί δυό θέσεις ἀναπληρωματικῶν» (βλ. «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 38, τῆς 16 τοῦ Μάρτη 1914).

Τούς δύστυχους τούς λικβινταριστές, πόσο ἄσχημα ἀστειεύτηκε μαζί τους ἡ ἱστορία! Πόσο ἀμείλικτα τούς ξεσκέπασε ὁ καινούργιος «φίλος καί σύμμαχός» τους, ὁ ἀριστερός ναρόντνικος!

Οἱ λικβινταριστές δέν πρόφτασαν κάν ν' ἀποκηρύξουν τίς δικές τους, κατηγορηματικότατες δηλώσεις καί ἀποφάσεις τοῦ 1903 καί τῶν ἄλλων χρόνων, πού χαρακτήριζαν τούς ἀριστερούς ναρόντνικους ἀστική δημοκρατία.

Ἡ ἱστορία σάρωσε τίς φράσεις, σκόρπισε τίς αὐταπάτες, ἀπο-

κάλυψε τήν ταξική οὐσία τῶν ὁμαδούλων. Καί οἱ ναρόντνικοι καί οἱ λικβινταριστές εἶναι ὁμαδοῦλες τῆς μικροαστικῆς διανόησης, πού παραμερίστηκαν ἀπό τό μαρξιστικό ἐργατικό κίνημα καί πού θέλουν νά τρυπώσουν σ' αὐτό μέ ἀπάτη.

Γιά τήν ἀπάτη αὐτή χρησιμοποιοῦν τή λεξούλα «φραξιονισμός», τήν ἴδια λεξούλα μέ τήν ὁποία ὁ περιβόητος Ἀκίμοφ, ὁ ἀρχηγός τῶν «οἰκονομιστῶν», καταπολέμησε τούς ἰσκριστές στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος τό 1903. Ἡ λεξούλα τοῦ Ἀκίμοφ, ἡ λεξούλα ἑνός ὑπεροπορτουνιστῆ, εἶναι τό μοναδικό ὅπλο πού ἀπόμεινε στούς λικβινταριστές καί στούς ναρόντνικους. Ἡ φυλλάδα «Σοβρεμέννικ» λές κι' ἐμφανίστηκε στόν κόσμο ἐπίτηδες γιά νά δείξει πιό παραστατικά σ' ὅλους τούς γραμματισμένους ἀνθρώπους ὅτι τό ὅπλο αὐτό εἶναι σάπιο, ἄχρηστο καί σκουριασμένο.

Αὐτό τό «Σοβρεμέννικ» ἀποτελεῖ ἕνα πρωτόφαντο φαινόμενο στό δημοκρατικό μας δημοσιογραφικό κόσμο. Δίπλα σέ τυχαῖα ὀνόματα συνεργατῶν του (καί ποιόν δέν ἀναγκάζει στή χώρα μας ἡ φτώχια νά ψάχνει νά βρεῖ μεροκάματο σέ *ξένα* περιοδικά!) βλέπουμε μιά *καθαρά ἐπιδεικτική* συνένωση ὀνομάτων, πού πρέπει νά σημαίνει τήν ἕνωση τῶν τάσεων.

Ὁ φιλελεύθερος Μπογκουτσάρσκι, οἱ ναρόντνικοι Σουχάνοφ, Ρακίτνικοφ, Μπ. Βόρονοφ, Β. Τσερνόφ κ. ἄ., οἱ λικβινταριστές Ντάν, Μάρτοφ, Τρότσκι, Σέρ (ὁ Πότρεσοφ εἶχε ἀναγγελθεῖ στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 66, μαζί μέ τόν Πλεχάνοφ, ὅμως ἐξαφανίστηκε... ἄγνωστο γιατί), οἱ μαχιστές Μπαζάροφ, Λουνατσάρσκι, τέλος, ὁ κυριότερος ἥρωας τῆς «ἑνότητας» (καί μέ μικρό γράμμα καί μέ κεφαλαῖο) Γκ. Β. Πλεχάνοφ — αὐτά εἶναι τά *ἐπιδεικτικά* ὀνόματα πού λάμπουν στόν κατάλογο τῶν συνεργατῶν τοῦ «Σοβρεμέννικ». Καί σέ πλήρη ἀντιστοιχία μ' αὐτά, *ἡ οὐσία* τοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ περιοδικοῦ εἶναι τό κήρυγμα (ἀπομέρους τῶν ναρόντνικων) τῆς συμμαχίας τῶν ναρόντνικων καί τῶν «μαρξιστῶν» (μήν ἀστειεύεστε!).

Τί λογῆς εἶναι αὐτό τό κήρυγμα, ἄς τό κρίνει ὁ ἀναγνώστης ἀπό τά ἄρθρα τοῦ ἡγέτη τοῦ περιοδικοῦ, κ. Σουχάνοφ. Νά μερικές *οὐσιαστικές* «σκέψεις» αὐτοῦ τοῦ κυρίου:

«...Οἱ παλιές παρατάξεις ἔχουν ὁπωσδήποτε διαλυθεῖ. Τώρα πιά δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ ποῦ τελειώνει ὁ μαρξισμός καί ποῦ ἀρχίζει ὁ ναροντνικισμός. Καί στή μιά καί στήν ἄλλη πλευρά ὑπάρχει καί ναροντνικισμός καί μαρξισμός. Καί οἱ δυό πλευρές δέν εἶναι οὔτε μαρξιστικές, οὔτε «ναροντνικιστικές». Καί μήπως μποροῦσε καί μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά; Μήπως μπορεῖ στόν 20ό αἰώνα ὁ κάθε ὀπαδός τῆς συλλογικῆς ἐργασίας νά μή σκέπτε-

ται μαρξιστικά; Καί μήπως μπορεῖ ὁ κάθε σοσιαλιστής στή Ρωσία νά μήν εἶναι ναρόντνικος;

...Γιά τό σημερινό μαρξιστικό ἀγροτικό πρόγραμμα πρέπει νά ποῦμε τό ἴδιο ἀκριβῶς πού εἴπαμε τήν περασμένη φορά γιά τό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων: εἶναι μαρξιστικό πρόγραμμα ὅσοναφορᾶ τίς μεθόδους τῆς θεμελίωσής του καί ναρόντνικο ὅσοναφορᾶ τά πρακτικά του καθήκοντα. Ἐπικαλεῖται τήν «ἱστορική πορεία τῶν πραγμάτων» καί ἐπιδιώκει νά δόσει σάρκα καί ὀστά στό σύνθημα: γῆ κι' ἐλευθερία» (τεῦχ. 7, σελ. 75-76).

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ἀρκετά.

Αὐτός ὁ κύριος Σουχάνοφ καυχιέται δημόσια ὅτι ὁ Πλεχάνοφ εἶναι σύμφωνος μαζί του. Καί ὁ Πλεχάνοφ σωπαίνει!

Κοιτάξτε ὅμως τούς συλλογισμούς τοῦ κ. Σουχάνοφ.

Ὁ νέος σύμμαχος τοῦ Πλεχάνοφ καί τῶν λικβινταριστῶν «ἐξάλειψε» τή διαφορά ἀνάμεσα στό μαρξισμό καί στό ναροντνικισμό μέ βάση τό ὅτι καί τά δυό ρεύματα ὅσοναφορᾶ τά πρακτικά τους καθήκοντα δίνουν, λέει, σάρκα καί ὀστά στό σύνθημα: γῆ κι' ἐλευθερία.

Αὐτή εἶναι γενικά καί κυριολεκτικά μιά ἐπιχειρηματολογία πού ὑπερασπίζει τήν «*ἑνότητα*» τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀστική τάξη. Λογουχάρη, «ὅσοναφορᾶ τά πρακτικά τους» καθήκοντα ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη «ἐπιδιώκουν νά δόσουν σάρκα καί ὀστά», μποροῦμε νά ποῦμε, στό σύνθημα: σύνταγμα. Ὁ ἔξυπνος κ. Σουχάνοφ πρέπει νά βγάλει ἀπό δῶ τό συμπέρασμα ὅτι «ἐξαλείφθηκε» ἡ διαίρεση σέ προλεταριάτο καί ἀστική τάξη, ὅτι «δέν μπορεῖ νά προσδιορίσει κανείς ποῦ τελειώνει» ἡ προλεταριακή δημοκρατία καί ποῦ ἀρχίζει ἡ ἀστική.

Πάρτε τό κείμενο τοῦ μαρξιστικοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος. Ὁ Σουχάνοφ ἐνεργεῖ ὅπως ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί, πού ἀποσποῦν ἕνα «πρακτικό» σύνθημα («σύνταγμα»!) καί δηλώνουν ὅτι ἡ διαφορά τῆς σοσιαλιστικῆς καί τῆς ἀστικῆς κοσμοθεωρίας εἶναι «ἀφηρημένη-θεωρητική»!! Ἐμεῖς ὅμως ἐπιτρέπουμε στόν ἑαυτό μας νά πιστεύει ὅτι γιά ἕνα συνειδητό ἐργάτη, ὅπως καί γιά κάθε συνειδητό πολιτικό, δέν εἶναι ἀδιάφορη ἡ σημασία καί τό νόημα τῶν πρακτικῶν συνθημάτων, δέν εἶναι ἀδιάφορο ποιά τάξη ἐξυπηρετοῦν αὐτά τά συνθήματα καί πῶς ἀκριβῶς τήν ἐξυπηρετοῦν.

Ἀνοίγουμε τό μαρξιστικό ἀγροτικό πρόγραμμα (πού ἀναφέρει ὁ κ. Σουχάνοφ, γιά νά τό διαστρεβλώσει ἀσύστολα) καί βρίσκουμε ἀμέσως, δίπλα στά πρακτικά σημεῖα, πού εἶναι συζητήσιμα γιά τούς μαρξιστές (λογουχάρη δίπλα στή δημοτικοποίηση), σημεῖα πού εἶναι *ἔξω ἀπό κάθε συζήτηση:*

«Γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας

πού καταπιέζουν βαριά, άμεσα τούς άγρότες καί γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό...» — ἔτσι ἀρχίζει τό μαρξιστικό ἀγροτικό πρόγραμμα. Γιά τόν κ. Σουχάνοφ ὅλα αὐτά εἶναι μιά ἀσήμαντη «ἀφηρημένη θεωρία»! Θέλουμε τό σύνταγμα γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀστική τάξη, ἤ γιά τήν «κοινωνική συμφιλίωση» τῶν ἐργατῶν καί τῶν καπιταλιστῶν; Μά αὐτό δέν ἔχει σημασία, εἶναι «ἀφηρημένη θεωρία», βεβαιώνουν ὅλοι οἱ ἀστοί.

Οἱ ἀστοί ἐκφράζουν σωστά τά ταξικά τους συμφέροντα, ὅταν προσπαθοῦν νά πείσουν τούς ἐργάτες γι' αὐτό. Ὁ κ. Σουχάνοφ ἐνεργεῖ πέρα γιά πέρα σάν ἀστός, ὅταν *ἀφήνει κατά μέρος* τό ζήτημα *γιά ποιό σκοπό* μᾶς χρειάζονται οἱ ἀγροτικοί μετασχηματισμοί: γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ μισθωτοῦ ἐργάτη ἐνάντια στά μεγάλα καί μικρά ἀφεντικά, ἤ γιά τήν «κοινωνική συμφιλίωσή» τους μέ τή βοήθεια τῶν ἀστικῶν λέξεων γιά νοικοκυριό «πού βασίζεται στήν ἐργασία»;

Διαβάζουμε λίγο παρακάτω στό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν: οἱ μαρξιστὲς «...θά ἀντιδροῦν παντοῦ καί πάντοτε ἐνάντια σέ κάθε προσπάθεια νά παρεμποδιστεῖ ἡ πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης». Εἶναι γνωστό ὅτι γι' αὐτό ἀκριβῶς οἱ μαρξιστές χαρακτηρίζουν κάθε, ἀκόμη καί τόν παραμικρότερο, περιορισμό τῆς κίνησης (τῆς ἀγοραπωλησίας, τῆς ὑποθήκης κτλ.) τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν σάν μέτρο *ἀντιδραστικό*, ἐξαιρετικά βλαβερό γιά τούς ἐργάτες καί γιά ὅλη τήν κοινωνική ἐξέλιξη.

Οἱ ναρόντνικοι, ἀπό τόν «σοσιαλκαντέτο» Πεσεχόνοφ ὥς τούς ἀριστερούς ναρόντνικους τῆς «Σμέλαγια Μίσλ», εἶναι *ὑπέρ* τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου περιορισμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς. Οἱ μαρξιστές λένε ὅτι σ' αὐτό τό ζήτημα οἱ ναρόντνικοι εἶναι οἱ πιό βλαβεροί *ἀντιδραστικοί.*

Ὁ κ. Σουχάνοφ τό προσπερνάει! Δέν θέλει νά θυμηθεῖ ὅτι ὁ Πλεχάνοφ γι' αὐτό τό λόγο ἀποκαλοῦσε τούς ναρόντνικους «σοσιαλιστές-ἀντιδραστικούς». Ὁ κ. Σουχάνοφ ξεφορτώνεται τήν «ἀφηρημένη θεωρία», ἐπικαλούμενος τήν «πράξη» καί ξεφορτώνεται τήν «πράξη» (ἐλευθερία κίνησης τῆς γῆς τῶν ἀγροτῶν), ἐπικαλούμενος γενικά τό σύνθημα «γῆ καί ἐλευθερία».

Τό συμπέρασμα εἶναι ξεκάθαρο: ὁ κ. Σουχάνοφ δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἕνας ἀστός πού *συγκαλύπτει* τήν ταξική διχόνοια ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τ' ἀφεντικά.

Κι' ἀκριβῶς τέτοιους ἀστούς ἔχει ὑπόψη του τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν, ὅταν λέει:

«...Σ' ὅλες τίς περιπτώσεις καί σ' ὅλες τίς καταστάσεις τῶν δημοκρατικῶν ἀγροτικῶν μετασχηματισμῶν...» (προσέξτε το: σ' ὅλες τίς περιπτώσεις καί σ' ὅλες τίς καταστάσεις, δηλ. καί κατά τή δημοτικοποίηση καί κατά τή διανομή καί σέ ὁποιαδήποτε ἄλλη δυνατότητα) ... οἱ μαρξιστές «θέτουν σάν καθῆκον τους νά ἐπιδιώκουν σταθερά τήν αὐτοτελή ταξική ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, νά τοῦ ἐξηγοῦν τήν *ἀνειρήνευτη* ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του μέ τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, *νά τό προφυλάσσουν ἀπό τόν πειρασμό τοῦ συστήματος τοῦ μικροῦ νοικοκυριοῦ*, πού στίς συνθῆκες τῆς *ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς* δέν εἶναι *ποτέ* σέ θέση νά ἐξαλείψει τήν ἀθλιότητα τῶν μαζῶν» κτλ.

Αὐτά λέει τό μαρξιστικό ἀγροτικό πρόγραμμα. Αὐτά λέει ἐκείνη ἀκριβῶς ἡ παράγραφός του, πού πάρθηκε ἀπό τό *σχέδιο τῶν μπολσεβίκων* καί πού τήν ψήφισαν οἱ μπολσεβίκοι στό Συνέδριο τῆς Στοκχόλμης, δηλ. ἡ πιό ἀδιαφιλονίκητη, ἡ πιό ἀναγνωρισμένη ἀπ' ὅλους τούς μαρξιστές παράγραφος.

Αὐτά λέει ἡ πιό οὐσιαστική γιά τό ζήτημα τοῦ ναροντνικισμοῦ παράγραφος, ἡ ὁποία πραγματεύεται ἀκριβῶς τό «σύστημα τοῦ *μικροῦ* νοικοκυριοῦ».

Καί ὁ κ. Σουχάνοφ προσπερνάει τό σημεῖο αὐτό μέ ἀπόλυτη σιωπή!!

Ὁ κ. Σουχάνοφ διάλυσε τόν «παλιό χωρισμό» τῶν κατευθύνσεων, τή διαίρεσή τους σέ μαρξισμό καί σέ ναροντνικισμό, *ἀποσιωπῶντας* τά ξεκάθαρα καί συγκεκριμένα λόγια τοῦ «ἀγροτικοῦ προγράμματος τῶν μαρξιστῶν» *ἐνάντια* στό ναροντνικισμό!!

Δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία: ὁ κ. Σουχάνοφ εἶναι ἕνας πολύ κούφιος φαφλατάς, ἀπό τούς πολλούς πού ὑπάρχουν στά σαλόνια τῆς φιλελεύθερης «κοινωνίας» μας, ὁ ὁποῖος δέν ἔχει ἰδέα ἀπό μαρξισμό καί «διαλύει» πρόθυμα τίς ὅποιες διαιρέσεις πού κάνουν οἱ σοσιαλιστές σέ μαρξισμό καί σέ ναροντνικισμό.

Στήν πραγματικότητα ὅμως ὁ μαρξισμός καί ὁ ναροντνικισμός χωρίζονται μεταξύ τους καί θεωρητικά καί πρακτικά ἀπό μιά ἄβυσσο. Ἡ θεωρία τοῦ Μάρξ εἶναι θεωρία ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ταξικῆς πάλης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν ἐνάντια στ' ἀφεντικά. Ἡ θεωρία τοῦ ναροντνικισμοῦ εἶναι ἀστικός ἐξωραϊσμός τοῦ καπιταλισμοῦ μέ λογάκια γιά τό «νοικοκυριό πού βασίζεται στήν ἐργασία», εἶναι θεωρία συγκάλυψης, συσκότισης καί παρεμπόδισης τῆς ταξικῆς πάλης μέ τά ἴδια λογάκια, μέ τήν ὑπεράσπιση τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς γῆς κτλ.

Ἱστορικά τό βάθος τῆς ἀβύσου πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό μαρξισμό καί στό ναροντνικισμό στή Ρωσία τό ἀποκάλυψε ἡ *πράξη*... ὄχι βέβαια τῶν συνθημάτων, γιατί μόνο πολύ κούφιοι ἄνθρωποι μποροῦν νά θεωροῦν τά «συνθήματα» «πράξη»... ἀλλά ἡ πράξη τῆς *ἀνοιχτῆς μαζικῆς πάλης ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων τό 1905-1907*. Ἡ πράξη αὐτή ἔδειξε τή συγχώνευση τοῦ μαρξισμοῦ μέ τό κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή συνένωση (ἤ τήν ἀρχή τῆς συγχώνευσης) τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τό κίνημα τῆς μικροαστικῆς ἀγροτιᾶς (ἀγροτική ἕνωση[134], ἐκλογές γιά τήν Ι καί τή ΙΙ Κρατική δούμα, ἀγροτικό κίνημα κτλ.).

Ὁ ναροντνικισμός εἶναι ἡ ἀστική δημοκρατία τῆς Ρωσίας. Αὐτό τό ἀπόδειξε ἡ ἐξέλιξη αὐτῆς τῆς κατεύθυνσης ἐπί μισόν αἰώνα καί ἡ ἀνοιχτή δράση ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων τό 1905-1907. Αὐτό τό ἀναγνώρισαν ἐπανειλημμένα μέ τόν πιό κατηγορηματικό καί ἐπίσημο τρόπο τά ἀνώτατα ὄργανα τοῦ «συνόλου» τῶν μαρξιστῶν ἀπό τό 1903 ὥς τό 1907 κι' ὥς τή σύσκεψη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1913.

Ἄν σήμερα κοιτάξουμε τή φιλολογική συμμαχία τῶν *ἡγετῶν* τοῦ ναροντνικισμοῦ (Τσερνόφ, Ρακίτνικοφ, Σουχάνοφ) καί τῶν διαφόρων διανοουμενίστικων ὁμάδων τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἤ τάσσονται ἀνοιχτά ἐνάντια στήν παράνομη ὀργάνωση, δηλ. ἐνάντια στό ἐργατικό κόμμα (οἱ λικβινταριστές * Ντάν, Μάρτοφ, Τσερεβάνιν), ἤ βοηθοῦν τούς ἴδιους πάλι λικβινταριστές τῶν *χωρίς ἐργάτες μικροομάδων* (Τρότσκι καί Σέρ, Μπαζάροφ, Λουνατσάρσκι, Πλεχάνοφ), θά δοῦμε πώς *στήν πραγματικότητα* μπροστά μας δέν ἔχουμε τίποτε ἄλλο, παρά μιά *συμμαχία τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες*.

Τήν ἑνότητα τῶν ἐργατῶν μέ βάση τήν πραγματική ἀναγνώριση τῆς παράνομης ὀργάνωσης καί τῶν συγκεκριμένων ἀποφάσεων πού συνενώνουν καί προσανατολίζουν τήν τακτική στό πνεῦμα τοῦ παλιοῦ (ἀποφάσεις τοῦ Γενάρη 1912, τοῦ Φλεβάρη καί τοῦ καλοκαιριοῦ 1913), τή βλέπουμε στόν πραβντισμό. Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ πραβντισμός συνένωσε στήν πράξη ἀπό τήν 1η τοῦ Γενάρη τοῦ 1912 ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914, 5674 ἐργατικές ὁμάδες ἔναντι 1421 ὁμάδων τῶν λικβινταριστῶν καί μηδέν ἤ σχεδόν μηδέν μικροομάδες τῶν βπεριοντοφικῶν, τοῦ Πλεχάνοφ, τοῦ Τρότσκι μέ τόν Σέρ κτλ. (Βλ. τήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 1, «Ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία», σελ. 19 καί

---

* Μέ πόσο ζῆλο ὑπερασπίζει τούς λικβινταριστές ὁ κ. Βόρονοφ στό «Σοβρεμέννικ»!!

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 2, τῆς 30 τοῦ Μάη 1914. *)

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ἑνότητα αὐτή τῶν ἐργατῶν βασίζεται σέ γερό ἔδαφος, στίς συνεπεῖς ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, ἀκέραιες καί ὁλοκληρωμένες ἀποφάσεις γιά *ὅλα* τά ζωτικά ζητήματα τῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν. Νά ποῦ βρίσκεται τό *σύνολο*, γιατί τά 4/5 ἔχουν τό πιό ἀναμφισβήτητο δικαίωμα νά ἐμφανίζονται, νά ἐνεργοῦν καί νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ «συνόλου».

Ἐνῶ, ἀντίθετα, δημιουργήθηκε *αὐθόρμητα* ἡ συμμαχία στό «Σοβρεμέννικ» τῶν ἡγετῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τῶν διαφόρων χωρίς ἐργάτες σοσιαλδημοκρατικῶν μικροομάδων (χωρίς συγκεκριμένη τακτική, χωρίς συγκεκριμένες ἀποφάσεις καί μόνο μέ ταλαντεύσεις ἀνάμεσα στό ρεῦμα καί στό σύνολο τοῦ πραβντισμοῦ, ἀπό τό ἕνα μέρος καί στούς λικβινταριστές, ἀπό τό ἄλλο). *Καμιά* ἀπό τίς «χωρίς ἐργάτες σοσιαλδημοκρατικές μικροομάδες» δέν τόλμησε νά πεῖ ἀνοιχτά, καθαρά καί ξάστερα — γιατί ἡ σύσκεψη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1913 πῆρε θέση ἐνάντια στή συμμαχία μέ τούς ναρόντνικους — ὅτι τάσσεται *ὑπέρ* μιᾶς παρόμοιας συμμαχίας! Καμιά μικροομάδα· οὔτε οἱ λικβινταριστές, οὔτε οἱ βπεριοντοφικοί, οὔτε ὁ Πλεχάνοφ καί Σία, οὔτε ὁ Τρότσκι καί Σία! Ὅλοι τους ἀκολούθησαν ἁπλούστατα τό ρεῦμα, κυριευμένοι ἀπό ἀντιπολιτευτικό πνεῦμα πρός τόν πραβντισμό, παρασυρμένοι ἀπό τήν ἐπιθυμία νά τόν τσακίσουν ἤ νά τόν ἐξασθενίσουν, ἀναζητώντας ἐνστικτωδῶς βοήθεια *ἐνάντια* στά 4/5 τῶν ἐργατῶν, ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο, οἱ λικβινταριστές ἀπό τόν Σουχάνοφ καί τόν Τσερνόφ, ὁ Σουχάνοφ καί ὁ Τσερνόφ ἀπό τόν Πλεχάνοφ, ὁ Πλεχάνοφ ἀπό τούς προηγούμενους, ὁ Τρότσκι πάλι ἀπό τούς ἴδιους κτλ. Οὔτε ἑνιαία πολιτική, οὔτε κάπως καθορισμένη τακτική, οὔτε ἀνοιχτή δράση μπροστά στούς ἐργάτες γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς συμμαχίας μέ τούς ναρόντνικους — τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά δέν ἔχουν ὅλες αὐτές οἱ ὁμαδοῦλες.

Αὐτή εἶναι μιά χωρίς ἀρχές συμμαχία τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες. Λυπούμαστε τόν Πλεχάνοφ πού βρέθηκε σέ μιά τόσο ἀξιοθρήνητη παρέα, ἀλλά θά κοιτᾶμε κατάματα τήν ἀλήθεια. Ὅποιος θέλει ἄς ὀνομάζει τή συμμαχία αὐτῶν τῶν μικροομάδων «ἑνότητα», ἐμεῖς τήν ὀνομάζουμε *ἀποσκίρτιση* ἀπό τό σύνολο τῶν ἐργατῶν καί τά *γεγονότα* ἀποδείχνουν τήν ὀρθότητα τῆς ἄποψής μας.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 177-179. *Ἡ Σύντ.*

2. ΠΩΣ ΟΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΟΥΝ ΤΗΝ «ΕΝΟΤΗΤΑ» ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ

Ὁ ἐρχομός στή Ρωσία τοῦ προέδρου τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Ἐμίλ Βαντερβέλντε ἀναζωογόνησε ὅπως ἦταν φυσικό τή συζήτηση τοῦ θέματος τῆς ἑνότητας. Ἡ ἄμεση ἀποστολή τοῦ Ε. Βαντερβέλντε ἦταν νά συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά μέ τό θέμα αὐτό, νά βολιδοσκοπίσει τό ἔδαφος καί νά κάνει ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά τήν ἑνότητα. Ἀπό τίς ἐφημερίδες ἔγινε γνωστό ὅτι ἐπισκέφθηκε τίς Συντάξεις καί τῶν δυό ἐφημερίδων, τῆς μαρξιστικῆς καί τῆς λικβινταριστικῆς, καί ἀντάλλαξε γνῶμες σ' ἕνα «συμπόσιο» μέ τούς ἐκπροσώπους καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης Σύνταξης.

Μόλις ὁ Ε. Βαντερβέλντε γύρισε ἀπό τή Ρωσία στόν τόπο διαμονῆς του, δηλ. στίς Βρυξέλλες, τά δυό κύρια καθημερινά ὄργανα τοῦ σοσιαλισμοῦ στά γαλλικά, οἱ ἐφημερίδες «L'Humanité» («Ἡ ἀνθρωπότητα»)[135] τοῦ Παρισιοῦ καί «Le Peuple» («Ὁ λαός») τῶν Βρυξελλῶν, δημοσίευσαν τήν Κυριακή τῆς 21 τοῦ Ἰούνη μέ τό νέο ἡμερολόγιο συνεντεύξεις μέ τόν πρόεδρο τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου. Στίς συνεντεύξεις αὐτές ὁ Βαντερβέλντε δέν διατύπωσε μέ ἀκρίβεια τίς διαφωνίες ἀνάμεσα στούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες. Ὁρισμένοι, εἶπε, «θέλουν νά ὀργανωθοῦν νόμιμα καί διεκδικοῦν τό δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι, οἱ ἄλλοι θέλουν νά πετύχουν ἄμεσα τή διακήρυξη... τοῦ «κήτους»... καί τήν ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς». Τή διαφωνία *αὐτή* ὁ Βαντερβέλντε τή χαρακτήρισε «ἀρκετά παιδαριώδη».

Δέν νομίζω ὅτι θά πέσουμε ἔξω, ἄν ὑποθέσουμε πώς, ὅταν οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας διαβάσουν αὐτή τή γνώμη τοῦ Βαντερβέλντε, θά χαμογελάσουν «ἀρκετά καλόκαρδα». Ἄν «ὁρισμένοι» «θέλουν νά ὀργανωθοῦν νόμιμα», δηλ. εἶναι ὑπέρ ἑνός ἀνοιχτοῦ, νόμιμου κόμματος, εἶναι φανερό ὅτι οἱ ἄλλοι διατυπώνουν τίς ἀντιρήσεις τους πάνω *σ' αὐτό τό σημεῖο* ὄχι ἐπικαλούμενοι τό «κῆτος» ἤ τά «κήτη», ἀλλά ὑπερασπίζοντας τήν παράνομη ὀργάνωση καί ἀρνούμενοι κατηγορηματικά νά πάρουν μέρος στόν «ἀγώνα γιά ἕνα νόμιμο κόμμα». Αὐτή ἡ διαφωνία ἀφορᾶ τό ζήτημα τῆς ὕπαρξης τοῦ κόμματος κι' ἐδῶ, ἄς μή θυμώσει ὁ σεβαστός σύντροφος Ε. Βαντερβέλντε, δέν εἶναι δυνατή καμιά «συμφιλίωση». Δέν εἶναι δυνατό νά θάψει κανείς λιγάκι τήν παράνομη δουλιά καί νά τήν ἀντικαταστήσει λιγάκι μ' ἕνα νόμιμο κόμμα...

῾Ο Βαντερβέλντε ὅμως δέν ζήτησε πληροφορίες μόνο γιά τίς διαφωνίες: πάνω σ᾽ αὐτό τό ζήτημα στό χαρτοφύλακα τοῦ προέδρου καί γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου ὑπάρχουν ἕνα σωρό χαρτιά, ἐκθέσεις καί γράμματα ἀπό ἐκπροσώπους ὅλων, τῶν καθελογῆς πραγματικῶν καί πλασματικῶν «καθοδηγητικῶν ὀργάνων». ῾Ο Βαλντερβέλντε προσπάθησε, ὅπως φαίνεται, νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τήν παραμονή του στήν Πετρούπολη, γιά νά συγκεντρώσει ὁρισμένα *πραγματικά* στοιχεῖα γιά τό βαθμό τῆς *μαζικῆς* ἐπιροῆς τῶν διαφόρων ρευμάτων καί ὁμάδων τοῦ σοσιαλισμοῦ (καί τοῦ «ψευτοσοσιαλισμοῦ») στή Ρωσία. ῾Ο Βαντερβέλντε εἶναι ἄνθρωπος μέ ὄχι μικρή πολιτική πείρα καί, φυσικά, ξέρει θαυμάσια ὅτι στήν πολιτική γενικά καί στό ἐργατικό κίνημα ἰδιαίτερα μπορεῖ νά παίρνει κανείς στά σοβαρά μόνο τίς κατευθύνσεις πού ἔχουν μαζική ἐπιροή.

Καί στίς δυό γαλλόφωνες σοσιαλιστικές ἐφημερίδες, πού ἀναφέραμε, βρίσκουμε στό ζήτημα αὐτό τήν παρακάτω ἀνακοίνωση τοῦ Βαντερβέλντε: «Οἱ σοσιαλιστές στή Ρωσία ἔχουν τρεῖς καθημερινές ἐφημερίδες. Οἱ ἐπαναστάτες» (προφανῶς, πρόκειται γιά τούς ἀριστερούς ναρόντνικους) «βγάζουν τήν ἐφημερίδα τους σέ 10 ὥς 12 χιλιάδες ἀντίτυπα· οἱ λενινιστές σέ 35 ὥς 40 χιλιάδες· οἱ μετριοπαθεῖς» (modéré) (προφανῶς, πρόκειται γιά τούς λικβινταριστές) «γύρω στίς 16 χιλιάδες».

῾Ο Ε. Βαντερβέλντε ἔκανε ἐδῶ ἕνα μικρό λάθος: ἡ ἐφημερίδα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων βγαίνει, ὅπως εἶναι γνωστό, ὄχι κάθε μέρα, ἀλλά τρεῖς φορές τήν ἑβδομάδα. ᾽Εκτός ἀπ᾽ αὐτό, σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες μας, τό ἀνώτατο ὅριο τοῦ τιράζ τῆς πραβντιστικῆς ἐφημερίδας παρουσιάζεται μειωμένο: ἔφτασε τίς 48 χιλιάδες. Θά ἦταν εὐχῆς ἔργο νά εἶχαν συγκεντρωθεῖ γι᾽ αὐτό τό σπουδαῖο ζήτημα (γιά νά γνωρίσει τό ἐργατικό κίνημα τόν ἑαυτό του) ἀκριβῆ στοιχεῖα, λογουχάρη γιά ἕνα ὁλόκληρο μήνα, ἄν δέν μποροῦσαν νά συγκεντρωθοῦν γιά ἕνα ὁλόκληρο χρόνο.

Πόσο μεγάλη ὅμως εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στόν πραγματικό εὐρωπαῖο Βαντερβέλντε, πού δέν δίνει σημασία στήν ἀσιατική «πίστη στά λόγια» ἤ «στήν ἐκτίμηση μέ τό μάτι», ἀλλά συγκεντρώνει *στοιχεῖα*, καί στούς ρώσους λικβινταριστές καί φιλελεύθερους ἀστούς φαφλατάδες πού παριστάνουν τόν «εὐρωπαῖο»! Στήν ἐφημερίδα «Ρέτς» οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τῶν καντέτων ἔγραφαν, λογουχάρη στό ἄρθρο: «῾Ο Ε. Βαντερβέλντε καί οἱ ρῶσοι σοσιαλιστές» (ἀρ. φύλ. 152 τῆς 7 (20) τοῦ ᾽Ιούνη, ἀκριβῶς τήν παραμονή τῆς συνέντευξης πού ἔδοσε ὁ Ε. Βαντερβέλντε στό Παρίσι καί στίς Βρυξέλλες):

«Ὅταν στό γεῦμα ἕνας ἀπό τούς μπολσεβίκους διαβεβαίωνε τόν Βαντερβέλντε ὅτι δέν ἔχουν μέ ποιόν νά ἑνωθοῦν, γιατί «στά ἐργοστάσια, στήν ἐργατική τάξη ὅλοι ἔχουν κιόλας ἑνωθεῖ κάτω ἀπό τή σημαία τῶν πραβντιστῶν καί ὅτι ἔξω ἀπ' αὐτήν ἔμεινε μόνο μιά χούφτα διανοούμενοι», ἔλεγε βέβαια μιά ὑπέρμετρη ὑπερβολή γιά λόγους πολεμικῆς».

Μπροστά μας ἔχουμε ἕνα δεῖγμα λικβινταριστικῆς καί φιλελεύθερης ψευτιᾶς, ντυμένης μέ στρωτές καί καλοχτενισμένες φράσεις.

«Ὑπέρμετρη ὑπερβολή γιά λόγους πολεμικῆς»! Σάν νά ὑπάρχει καί μή ὑπέρμετρη ὑπερβολή... Οἱ ἐπίσημοι ὅμως καντέτοι ὄχι μόνο γράφουν σάν ἀγράμματοι, μά καί ἐξαπατοῦν ἁπλούστατα τούς ἀναγνῶστες. Ἄν οἱ μπολσεβίκοι λένε «ὑπερβολές γιά λόγους πολεμικῆς», γιατί ἐσεῖς, κύριοι καντέτοι, μιά καί βαλθήκατε νά μιλήσετε στόν τύπο πάνω στό ζήτημα πού ἀνακινήσατε, δέν παραθέτετε *στοιχεῖα* πού νά μήν εἶναι ἐξογκωμένα, πού νά μήν περιέχουν πολεμική;

Ὁ Βαντερβέλντε πού δέν ξέρει τά ρωσικά μπόρεσε μέσα σέ 3-4 μέρες πού ἔμεινε στή Ρωσία νά συγκεντρώσει *ἀντικειμενικά* στοιχεῖα. Ἀντίθετα, οἱ κύριοι καντέτοι τῆς Πετρούπολης, ὅπως ἀκριβῶς καί οἱ λικβινταριστές τῆς Πετρούπολης *, *οὔτε μιά φορά* δέν ἀνάφεραν στίς ἐφημερίδες τους *κανένα* ἀντικειμενικό στοιχεῖο καί κατηγοροῦν τούς πραβντιστές ἀναπόδεικτα καί ὑποκριτικά γιά «ὑπερβολή»!

Ἄς πάρουμε τά στοιχεῖα τοῦ Βαντερβέλντε. Σύμφωνα μ' αὐτά τά στοιχεῖα τό ἑβδομαδιαῖο τιράζ τῶν ἐφημερίδων τῶν μαρξιστῶν, τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων ἐκφράζεται μέ τούς πιό κάτω ἀριθμούς:

		%	%	
ἐφημερίδα τῶν μαρξιστῶν	240 000	64,5	71,4	100 %
» » λικβινταριστῶν ...	96 000	25,8	28,6	
» » ναρόντνικων	36 000	9,7		
Σύνολο	372 000	100		

Αὐτά εἶναι τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα πού συγκέντρωσε ὁ πρόεδρος τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου. Ἄν προσθέσουμε ἀκόμη καί τούς ναρόντνικους, μέ τούς ὁποίους θέλουν «νά ἑνω-

* Ἡ φιλελεύθερη «Κίεβσκαγια Μίσλ», ὅπου γράφουν ἕνα σωρό λικβινταριστές, ἀναδημοσίευσε τή συνέντευξη τοῦ Βαντερβέλντε ἀπό τήν ἐφημερίδα «Le Peuple», ἔκρυψε ὅμως ἀκριβῶς τούς ἀριθμούς τοῦ τιράζ!! («Κίεβσκαγια Μίσλ», ἀρ. φύλ. 159).

θοῦν» *μόνο* οἱ λικβινταριστές, γιατί οἱ μαχιστές καί ὁ Πλεχάνοφ φοβοῦνται νά τό ποῦν αὐτό ἀνοιχτά, ἔχουμε πλειοψηφία τῶν πραβντιστῶν σχεδόν κατά τά 2/3. Κι' ἄν δέν ὑπολογίσουμε τούς ναρόντνικους, ἡ πλειοψηφία τῶν πραβντιστῶν ἀπέναντι στούς λικβινταριστές φτάνει τά 71,4 %, *δηλ. πάνω ἀπό τά 7 δέκατα!*

Οἱ ἐφημερίδες ὅμως δέν διαβάζονται καί δέν συντηροῦνται μόνο ἀπό τούς ἐργάτες. Τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τούς ἐράνους πού δημοσιεύτηκαν καί στίς μαρξιστικές καί στίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες ἔδειξαν (γιά τήν περίοδο ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914) ὅτι οἱ πραβντιστές ἔχουν τά 80 % τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων καί μάλιστα στήν Πετρούπολη τό ποσοστό αὐτό φτάνει τά 86 %. Ἀπό τίς 21 χιλιάδες ρούβλια πού συγκέντρωσαν οἱ πραβντιστές, πάνω ἀπό τά 8/10 τά συγκέντρωσαν ἐργάτες, ἐνῶ στούς λικβινταριστές *πάνω ἀπό τά μισά τά ἔδοσε ἡ ἀστική τάξη**. Συνεπῶς, ἔχει ἀποδειχτεῖ ὁλοκληρωτικά κι' ἀπόλυτα ὅτι τά στοιχεῖα γιά τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων *μειώνουν* τήν ὑπεροχή τῶν πραβντιστῶν, γιατί τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν τή *συντηρεῖ* ἡ ἀστική τάξη. Καί τά ὄχι λιγότερο ἀντικειμενικά στοιχεῖα σχετικά μέ τίς ἐκλογές γιά τά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων δείχνουν ὅτι στίς ἐκλογές γιά τό πανρωσικό Ἵδρυμα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων οἱ πραβντιστές εἶχαν 47 πληρεξούσιους ἀπό τούς 57, δηλ. τά 82,4 %.

Ὅταν οἱ καντέτοι μέ τόν τύπο τους διαδίδουν στίς μάζες τήν κατηγορία ὅτι οἱ πραβντιστές λένε μιά «ὑπερβολή» (καί μάλιστα «ὑπέρμετρη ὑπερβολή»), χωρίς ν' ἀναφέρουν κανένα ἀντικειμενικό στοιχεῖο οὔτε γιά τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων, οὔτε γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες, οὔτε γιά τίς ἐκλογές στά Ἱδρύματα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, ψεύδονται ξεδιάντροπα *καί ἐξυμνοῦν τούς λικβινταριστές.*

Βέβαια, τά ταξικά συμφέροντα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας τήν ἀναγκάζουν νά ὑπερασπίζει τούς λικβινταριστές, πού οἱ μαρξιστές τούς χαρακτήρισαν ὁμόφωνα (ἀπόφαση τοῦ 1910) «*ἀγωγούς τῆς ἀστικῆς ἐπίδρασης πάνω στό προλεταριάτο*». Ἄν ὅμως οἱ φιλελεύθεροι παρασταίνουν παράλληλα τούς «ἀμερόληπτους», τότε τό ψέμα τους γίνεται ἐξαιρετικά ὑποκριτικό καί ἀπαίσιο.

Ἡ πολιτική σημασία τῶν λόγων τῶν καντέτων εἶναι μιά καί

* Βλ. τό ἄρθρο «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος» στήν «Τρουντοβάγια Πράβντα» τῆς 14 τοῦ Ἰούνη. (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 227-235 . *Ἡ Σύντ.*)

μόνο μιά: προσπαθοῦν νά διοχετεύσουν μέσω τῶν λικβινταριστῶν τήν ἀστική ἐπιροή πάνω στούς ἐργάτες.

«Δέν χωράει ἀμφιβολία — συνεχίζει ἡ «Ρέτς» — ὅτι ἡ πραγματική (!!) ἐργατική διανόηση, οἱ ἐργάτες ἐκεῖνοι πού σήκωσαν στούς ὤμους τους τή σοσιαλδημοκρατική δουλιά» (!! σύμφωνα μέ τήν κρίση τῶν καντέτων, εἰδημόνων τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ) «στά πιό δύσκολα χρόνια, δέν συμπαθοῦν τούς μπολσεβίκους, ἀλλά τούς ἀντιπάλους τους (τούς λικβινταριστές, τούς μενσεβίκους). Ἡ ἀποκοπή αὐτῶν τῶν στοιχείων ἀπό τό ρωσικό ἐργατικό κόμμα θά σήμαινε τέτια διανοητική μείωσή του, πού καί οἱ ἴδιοι οἱ μπολσεβίκοι θά ἔνιωθαν φρίκη ἀπό τά ἀποτελέσματα τῶν ἔργων τῶν χεριῶν τους».

Αὐτά γράφουν οἱ καντέτοι στό ἄρθρο τῆς Σύνταξης τῆς «Ρέτς».

Καί γιά σύγκριση σᾶς παραθέτουμε αὐτά πού γράφει ὁ θεωρητικός ἡγέτης τῶν λικβινταριστῶν κ. Λ. Μ. στό «Νάσα Ζαριά», τεῦχ. 3 (τοῦ 1914, σελ. 68):

«Πρόκειται γιά ἀνταρσία» (τῶν πραβντιστῶν ἐργατῶν) «ἐνάντια στούς Ντεμέντιεφ, Γκβόζντιεφ, Τσίρκιν, Ρομάνοφ, Μπούλκιν, Καμπτσάνοφ κτλ., στούς ἐκπροσώπους ἑνός ὁλόκληρου, καί στίς πρωτεύουσες ἀρκετά πυκνοῦ, στρώματος μαρξιστῶν ἐργατῶν πού προσπαθοῦσαν καί προσπαθοῦν «νά ἐξαλείψουν» τό παιδικό ρομαντικό στάδιο τοῦ ρωσικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος».

Ἡ ταυτότητα, ὅπως βλέπετε, εἶναι ἀπόλυτη. Στά ἄρθρα τῆς Σύνταξης τῆς «Ρέτς» οἱ καντέτοι ἐξονόματός τους ἐπαναλαβαίνουν κατά γράμμα ὅσα ψέλνει ὁ Λ. Μ. στό «Νάσα Ζαριά». Ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ τιράζ τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Νάσα Λικβιντάτορσκαγια Γκαζέτα» *συμπληρώνεται* μέ τίς ἐφημερίδες τῶν καντέτων πού ἐγγυοῦνται στό κοινό γιά τό σοσιαλδημοκρατισμό τῶν Μπούλκιν, Τσίρκιν καί Σία.

Ὁ κ. Λ. Μ. ἀπαριθμεῖ τά ὀνόματα μιᾶς χούφτας λικβινταριστῶν ἐργατῶν. Θά ἐπαναλάβουμε εὐχαρίστως αὐτά τά ὀνόματα.

Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας θά ἀναγνωρίσουν ἀμέσως τούς *φιλελεύθερους ἐργάτες*, πού ἀπό καιρό εἶναι γνωστοί γιά τήν πάλη τους ἐνάντια στήν παράνομη ὀργάνωση, δηλ. ἐνάντια στό κόμμα. Διαβάστε τί γράφει ὁ Μπούλκιν στό ἴδιο «Νάσα Ζαριά» δίπλα στόν Λ. Μ. καί θά δεῖτε, πώς καί οἱ δυό ἀπαρνοῦνται τήν παράνομη ὀργάνωση καί τή βρίζουν πρός εὐχαρίστηση τῶν φιλελευθέρων.

Ἔτσι, λοιπόν, θά σημειώσουμε κι᾿ ἔτσι θά ξέρουμε ὅτι οἱ «διάφοροι Ντεμέντιεφ, Γκβόζντιεφ, Τσίρκιν, Ρομάνοφ, Μπούλκιν, Καμπτσάνοφ» πού ἀνέφερε ὁ κ. Λ. Μ. εἶναι, ὅπως *διαβεβαιώνουν οἱ καντέτοι*, «γνήσια ἐργατική διανόηση». Πραγματικά,

αὐτοί εἶναι γνήσιοι φιλελεύθεροι ἐργάτες! Τό ἄρθρο τοῦ Μπούλκιν τό ἀπόδειξε πέρα γιά πέρα. Συστήνουμε νά τό προσέξουν ἰδιαίτερα οἱ συνειδητοί ἐργάτες πού δέν εἶχαν ἀκόμη τήν εὐκαιρία ν' ἀκούσουν μέ τ' αὐτιά τους τούς λόγους τῶν φιλελεύθερων προλετάριων πού ἀναφέραμε.

Ἡ φιλελεύθερη «Ρέτς» μᾶς φοβερίζει μέ τήν προοπτική ὅτι «θ' ἀποκοποῦν ἀπό τό ἐργατικό κόμμα» αὐτοί (ὅπως διαβεβαιώνει ἡ «Ρέτς») οἱ σοσιαλδημοκράτες, αὐτοί οἱ σοσιαλδημοκράτες πού τούς παινεύει ἡ «Ρέτς».

Ἐμεῖς ὅμως θά ἀπαντήσουμε ἁπλῶς μ' ἕνα χαμόγελο, γιατί ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι ἡ χούφτα πού ἀναφέραμε ἀποκόπηκε μόνη της, προσχωρώντας στούς φιλελεύθερους-λικβινταριστές κι' ὅτι αὐτή ἡ «ἀποκοπή» ἀποτέλεσε τήν ἐγγύηση καί τό θεμέλιο γιά τό σχηματισμό ἑνός πραγματικά *ἐργατικοῦ* (κι' ὄχι φιλελευθερο-ἐργατικοῦ) κόμματος.

Ἡ «Ρέτς» στό ἴδιο ἄρθρο τῆς Σύνταξης ἐπαινεῖ «*τό πολιτικό θάρος τῶν ἤρεμων, κάποτε καταπραϋντικῶν λόγων*» τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν φιλελεύθερων ἐργατῶν. Αὐτό δά ἔλειπε νά μήν τούς ἐπαινοῦν ἡ «Ρέτς» καί οἱ φιλελεύθεροι! Οἱ φιλελεύθεροι τῆς Ρωσίας δέν μποροῦν νά ἐπιδροῦν ἄμεσα στούς ἐργάτες, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τό 1905. Πῶς λοιπόν νά μήν ἐκτιμοῦν τούς λικβινταριστές, πού κάτω ἀπό τή μάσκα τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ, διεξάγουν τήν ἴδια φιλελεύθερη «καταπραϋντική» δουλιά καί διοχετεύουν τήν ἴδια «ἀστική ἐπιροή πάνω στό προλεταριάτο» (βλ. τήν ἀπόφαση τοῦ 1910!).

«Οἱ διαφωνίες ἀνάμεσά τους» (ἀνάμεσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες) «δέν θά ἐξαλειφθοῦν γρήγορα — γράφει ἡ «Ρέτς» — ὅμως καί διατηρώντας τή φυσιογνωμία τους πρέπει νά ἑνωθοῦν καί νά μή μεταφέρουν τίς διαφορές τους στήν ἐργατική μάζα, πού μόλις ξυπνάει στή συνειδητή πολιτική ζωή. Ἡ διάσπαση στίς γραμμές τῶν ἐργατῶν προκαλεῖ μεγάλη χαρά στήν ἀντίδραση. Αὐτό καί μόνο εἶναι ἀρκετό γιά νά ξυπνήσουν οἱ τίμιοι ἄνθρωποι καί τῶν δυό ὁμάδων καί νά τείνουν εἰλικρινά καί σοβαρά στήν ἕνωση».

Αὐτά γράφει ἡ «Ρέτς».

Χαιρόμαστε πολύ πού *δέν* ἀνήκουμε στή φιλελεύθερη παρέα τῶν «τίμιων» ἀνθρώπων καί σ' ἐκείνους πού θεωρεῖ «τίμιους» αὐτή ἡ παρέα. Θά θεωρούσαμε *ἀτιμία* γιά τόν ἑαυτό μας ν' ἀνήκουμε σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους. Ἔχουμε τήν πεποίθηση ὅτι μόνο τελείως ἀφελεῖς καί κουτοί ἄνθρωποι μποροῦν νά πιστεύουν στήν «ἀμεροληψία» τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων, ἰδιαίτερα ὅταν πρόκειται γιά τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης, δηλ. γιά τό κίνημά της ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Τοῦ κάκου νομίζουν οἱ καντέτοι ὅτι οἱ ρῶσοι ἐργάτες εἶναι ἀφελεῖς σάν μικρά παιδιά, ὅτι μποροῦν νά πιστεύουν στήν «ἀμερόληπτη» ἐκτίμηση τῆς «τιμιότητας» ἀπομέρους τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί θεωροῦν «τίμιους» τούς λικβινταριστές καί τούς ὑπερασπιστές τους, *γιατί καί μόνο γιατί* ὁ λικβινταρισμός βρίσκεται πολιτικά στήν ὑπηρεσία τῆς ἀστικῆς τάξης, διοχετεύοντας τήν ἀστική ἐπιροή πάνω στό προλεταριάτο.

Οἱ ἑνωμένοι μαρξιστές τῆς Ρωσίας, ἀναλαβαίνοντας ἀκέραιη τήν εὐθύνη γιά τίς πράξεις τους, δήλωσαν καθαρά καί ξάστερα μπροστά σ' ὅλους τούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας ὅτι μιά ορισμένη ὁμάδα, ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν, ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τῆς «Λούτς» κτλ. βρίσκεται *ἔξω ἀπό τό κόμμα*. Ἡ δήλωση αὐτή ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1912. Ἀπό τότε, μέσα σέ $2^1/_2$ χρόνια, 5 674 ἔναντι 1 421 ὁμάδων τῶν λικβινταριστῶν καί ὅλων τῶν ὑπερασπιστῶν τους, δηλ. τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, προσχώρησαν στόν «πραβντισμό», δηλ. *ἐγκρίνανε* τήν ἀπόφαση τοῦ Γενάρη. Οἱ λικβινταριστές συμπεριφέρονταν στήν πράξη ἔτσι, πού οἱ ἐργάτες τούς *παρατοῦσαν*. Ἡ ἀπόφασή μας ἐπιβεβαιώθηκε ἀπό τή ζωή καί ἀπό τήν πείρα τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν.

Οἱ φιλελεύθεροι ὑπερασπίζουν τήν «ἑνότητα» (τῶν ἐργατῶν μέ τούς λικβινταριστές) ἀπό *ἰδιοτελῆ-ταξικά* συμφέροντα. Μόνο ὁ χωρισμός τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό ἐργατικό κόμμα ἐπέτρεψε σ' αὐτό τό κόμμα νά βγεῖ *μέ τιμή* — ἐμεῖς καταλαβαίνουμε διαφορετικά αὐτή τή λέξη, κύριοι τῆς «Ρέτς»! — ἀπό τά δίσεκτα χρόνια. Ὁ χωρισμός τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό ἐργατικό κόμμα δέν προκάλεσε «χαρά», ἀλλά *θλίψη* στήν ἀντίδραση, γιατί οἱ λικβινταριστές ἐμπόδιζαν νά ἀναγνωριστοῦν οἱ παλιές μορφές, ἡ παλιά «ἱεραρχία», οἱ παλιές ἀποφάσεις κτλ. καί ἀποδείχτηκαν μόνοι τους, μέσα σέ $2^1/_2$ χρόνια, ἀπολύτως ἀνίκανοι νά δημιουργήσουν ἔστω καί κάποια ὀργάνωση. Ὁ συνασπισμός τοῦ «Αὐγούστου» (τοῦ 1912) τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν φίλων τους διαλύθηκε.

Μόνο *ἀψηφώντας* τούς λικβινταριστές, μόνο *χωρίς* αὐτούς κι' *ἐνάντια* σ' αὐτούς, οἱ ἐργάτες πραγματοποίησαν καί μποροῦσαν νά πραγματοποιήσουν τή λαμπρή καμπάνια τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, τοῦ κινήματος γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις καί τήν ἵδρυση ἐφημερίδων, τήν καμπάνια πού ἔδοσε σήμερα παντοῦ τήν πλειοψηφία τῶν $^4/_5$ στούς ἀντίπαλους τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Μέ τή λέξη «διάσπαση» οἱ φιλελεύθεροι ἐννοοῦν τήν απομάκρυνση ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργατῶν τῶν ἀντίπαλων τῆς παράνομης ὀργάνωσης, τήν ἀπομάκρυνση μιᾶς χούφτας διανοουμένων λικβινταριστῶν. Μέ τή λέξη «ἑνότητα» οἱ φιλελεύθεροι ἐννοοῦν τή *διατήρηση τῆς ἐπιροῆς* τῶν λικβινταριστῶν στούς ἐργάτες.

Ἐμεῖς τά βλέπουμε διαφορετικά: ὀνομάζουμε «ἑνότητα» τή συσπείρωση τῶν $^4/_5$ τῶν ἐργατῶν γύρω ἀπό τήν παλιά σημαία· ὀνομάζουμε *ἀποσκίρτηση* τό γεγονός ὅτι ἡ ὁμαδούλα τῶν λικβινταριστῶν δέν θέλει νά ἀναγνωρίσει τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν καί νά ὑποταχτεῖ σ' αὐτή, ἔρχεται σέ ρήξη μέ τή θέληση αὐτή. Ἔχοντας πειστεῖ ἀπό τήν πείρα ὅτι ὁ πραβντισμός μέσα σέ $2^1/_2$ χρόνια συσπείρωσε τά $^4/_5$ τῶν ἐργατῶν, θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά βαδίσουμε παραπέρα, *στόν ἴδιο δρόμο*, πρός μιά ἀκόμη πιό πλήρη ἑνότητα, ἀπό τά $^4/_5$ στά $^9/_{10}$ καί ὕστερα στά $^{10}/_{10}$ τῶν ἐργατῶν.

Αὐτές οἱ δυό ἀντίθετες ἀπόψεις γιά τούς λικβινταριστές, ἡ δική μας ἄποψη καί ἡ ἄποψη τῶν φιλελευθέρων, πηγάζουν ἀπό τή διαφορά τῆς θέσης καί τῶν ἀπόψεων τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀστικῆς τάξης.

Πῶς ἐξηγεῖται ἡ θέση τοῦ Πλεχάνοφ; Εἶχε ξεκόψει τόσο ἀποφασιστικά ἀπό τούς λικβινταριστές τό 1908 καί ἕνα διάστημα ἐφάρμοζε τόσο σταθερά στόν τύπο τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος ἐνάντια στούς λικβινταριστές, πού ὁρισμένοι ἔλπιζαν ὅτι τέλειωσαν οἱ ταλαντεύσεις τοῦ Πλεχάνοφ. Τώρα, πού γύρω ἀπό τόν πραβντισμό συσπειρώθηκαν τά $^4/_5$ τῶν ἐργατῶν, ὁ Πλεχάνοφ ξαναρχίζει νά ταλαντεύεται. Τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τίς προσωπικές του ταλαντεύσεις — ἀρώστια πού τόν βρῆκε ἀπό τό 1903 — δέν μπορεῖ νά ἐξηγήσει τή «θέση» του πού στήν οὐσία σήμερα συμπίπτει *πέρα γιά πέρα* μέ τή θέση τῆς φιλελεύθερης «Ρέτς».

Ὅπως καί ἡ «Ρέτς», ὁ Πλεχάνοφ ὀνομάζει σήμερα «ἑνότητα» τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐπιροῆς τῶν λικβινταριστῶν στούς ἐργάτες, παρά τή θέληση τῶν ἐργατῶν, παρά τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, παρά τό σαμποτάρισμα τῶν ἀποφάσεων ἀπό τούς λικβινταριστές. Ὁ Πλεχάνοφ πού χτές παρομοίαζε τόν κ. Πότρεσοφ μέ τόν Ἰούδα καί ἔκανε τή σωστή σκέψη ὅτι *χωρίς* τόν Ἰούδα οἱ ἀπόστολοι ἦταν πιό ἰσχυροί παρά μέ τόν Ἰούδα, σήμερα, πού τά *γεγονότα* ἀπόδειξαν ὁριστικά ὅτι οἱ λικβινταριστές εἶναι πέρα γιά πέρα ἀλληλέγγυοι μέ τόν Πότρεσοφ καί γράφουν στά παλιά τους τά παπούτσια τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος, σήμερα ὁ Πλεχάνοφ στρέφεται πρός τούς λικβινταριστές καί συμβουλεύει τούς

πραβντιστές νά μήν τούς μιλοῦν «μέ τή γλώσσα τῶν νικητῶν»!! Δηλαδή, γιά νά μιλήσουμε πιό ἀνοιχτά καί πιό ἁπλά, ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν *δέν* πρέπει νά ἀπαιτεῖ τήν ἀναγνώριση τῆς θέλησής της καί τό σεβασμό τῶν ἀποφάσεών της ἀπό τή μειοψηφία, πού ἀκολουθεῖ τούς ἀνοιχτούς παραβάτες τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόμματος!!!

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες θά διαπιστώσουν μέ θλίψη ὅτι τόν Πλεχάνοφ τόν ξαναβρῆκε ἡ πολιτική *ἀρώστια* τῶν ταλαντεύσεων καί τῶν κλονισμῶν, πού τόν εἶχε πιάσει ἐδῶ καί δέκα χρόνια καί *θά τόν προσπεράσουν*.

Ὑπάρχει ἐξάλλου καί μιά ἄλλη ἐξήγηση τῶν ταλαντεύσεων τοῦ Πλεχάνοφ, πού τή βάζουμε σέ δεύτερη μοίρα, γιατί εἶναι πολύ χειρότερη γιά τόν Πλεχάνοφ. Ἀνάμεσα στά ἀντιμαχόμενα *ρεύματα*: τό λικβινταριστικό (πού ἀντλεῖ τήν κοινωνική του δύναμη ἀπό τή συμπάθεια τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης) καί τό «πραβντιστικό» (πού ἀντλεῖ τή δύναμή του ἀπό τή συνείδηση καί τή συσπείρωση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, πού ξυπνᾶνε ἀπό τό σκοτάδι στό φῶς) ἐμφανίζονται ἀναπόφευκτα ταλαντευόμενες ὁμαδοῦλες διανοουμένων. Οἱ ὁμαδοῦλες αὐτές δέν ἔχουν κοινωνική δύναμη, δέν μποροῦν νά ἔχουν μαζική ἐπιροή στούς ἐργάτες, πολιτικά εἶναι μηδενικά. Στή θέση μιᾶς σταθερῆς ξεκάθαρης γραμμῆς, πού νά προσελκύει τούς ἐργάτες καί νά ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν πείρα τῆς ζωῆς, κυριαρχεῖ στίς ὁμαδοῦλες αὐτές *ἡ διπλωματία τοῦ στενοῦ ὁμίλου*. Ἔλλειψη σύνδεσης μέ τίς μάζες, ἀνυπαρξία ἱστορικῶν ριζῶν μέσα στά μαζικά ρεύματα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Ρωσία (ἡ σοσιαλδημοκρατία ἔγινε μαζική στή Ρωσία ἀπό τόν καιρό τῶν ἀπεργιῶν τοῦ 1895), ἀνυπαρξία μιᾶς συνεποῦς, ἑνιαίας, ξεκάθαρης, πέρα γιά πέρα συγκεκριμένης γραμμῆς, δοκιμασμένης μέ τήν πολύχρονη πείρα, ἀνυπαρξία δηλ. ἀπαντήσεων στά ζητήματα τῆς τακτικῆς, τῆς ὀργάνωσης καί τοῦ προγράμματος — νά τό ἔδαφος πάνω στό ὁποῖο ἀναπτύσσεται ἡ διπλωματία τοῦ στενοῦ ὁμίλου, νά τά γνωρίσματά της.

Ἡ ἐφημερίδα τοῦ Πλεχάνοφ «Γεντίνστβο» σάν πολιτική ὁμάδα παρουσιάζει ὅλα αὐτά τά γνωρίσματα (ὅπως καί τό «Μπορμπά» τοῦ Τρότσκι: μέ τήν εὐκαιρία, ἄς σκεφτοῦν οἱ ἀναγνῶστες γιά τίς *αἰτίες* τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν τῶν δῆθεν «ἑνοποιητῶν» τοῦ «Μπορμπά» καί τῆς «Γεντίνστβο»...). Ὁ βουλευτής Μπουριάνοφ, ὅπως καί κάθε σχετικά «μακρόχρονος» βουλευτής ἀνάμεσα στούς

πολύ λιγόχρονους πολιτικούς τῆς Ρωσίας, ἦταν πολύν καιρό λικβινταριστής, ἐνῶ τώρα «ταλαντεύεται» πρός τόν Πλεχάνοφ. Δέν ξέρει κι' ὁ ἴδιος, ἄν ταλαντευόταν γιά πολύν καιρό καί πρός τά ποῦ ἀκριβῶς ταλαντευόταν. Γιά τή διπλωματία ὅμως τοῦ στενοῦ ὁμίλου, δέν ὑπάρχει βέβαια μεγαλύτερη εὐτυχία ἀπό ἕναν τέτιο «ταλαντευόμενο» βουλευτή πού πλάθει ὄνειρα ὅτι ἡ ἑξάδα, πού ὀνειρεύεται νά βοηθήσει τούς λικβινταριστές τοῦ κόμματος *νά τορπιλίσουν* τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, μπορεῖ «νά ἑνωθεῖ» μέ τήν ἑξάδα πού θέλει νά ἐφαρμόσει αὐτή τή θέληση.

Φανταστεῖτε μιά «ἑνότητα» τῶν δυό ἑξάδων *ἀνεξάρτητα* ἀπό τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν! Θά φέρετε τήν ἀντίρηση ὅτι πρόκειται γιά τερατώδη ἀντίληψη, γιατί οἱ βουλευτές πρέπει νά ἐφαρμόζουν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας! Μά ἀκριβῶς αὐτό πού εἶναι τερατῶδες γιά τό προλεταριάτο, *οἱ φιλελεύθεροι* τό ὀνομάζουν ἀρετή, ἀγαθό, ὄφελος, τιμιότητα, ἀκόμη πιθανό καί ἁγιότητα (ὁ Στροῦβε στή «Ρούσκαγια Μίσλ», ἀσφαλῶς, θά ἀποδείξει αὔριο μέ τή βοήθεια τῶν Μπερντιάγεφ, Ἰζγκόγεφ, Μερεζκόβσκι καί Σία ὅτι οἱ «λενινιστές» εἶναι ἁμαρτωλοί «σχισματικοί», ἐνῶ οἱ λικβινταριστές καί ὁ Πλεχάνοφ πού τούς ὑπερασπίζει σήμερα ἀπό τούς «νικητές» ἐργάτες, εἶναι ἅγιοι ἐκτελεστές τῆς βούλησης τοῦ θεοῦ).

Σταθεῖτε γιά μιά στιγμή σ' αὐτή τήν (οὐσιαστικά φιλελεύθερη) ἄποψη γιά τήν «ἑνότητα» τῶν δυό ἑξάδων τῆς Δούμας *ἀνεξάρτητα* ἀπό τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν. Κι' ὅταν σταθεῖτε σ' αὐτή τήν ἄποψη, θά καταλάβετε ἀμέσως τό συμφέρον τοῦ ὁμίλου τοῦ Μπουριάνοφ καί τῆς ὁμαδούλας τῶν φιλόλογων τῆς «Γεντίνστβο» *νά παίζουν* μέ τή διαφωνία τῶν δυό ἑξάδων, νά ἐκμεταλλεύονται τίς διαφωνίες τους, γιά νά παριστάνουν αἰωνίως... τό «συμφιλιωτιστή»!

Ἀπό τή μιά μεριά, μπορεῖ νά πεῖ ἕνας τέτιος συμφιλιωτιστής, ὁ Μπουριάνοφ, ὁ Τρότσκι, ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Σέρ, ὁ Τσερνόφ, ὁ Σουχάνοφ ἤ ὁποιοσδήποε ἄλλος, ἀπό τή μιά μεριά, ἡ ἑξάδα τῶν λικβινταριστῶν δέν ἔχει δίκιο, γιατί καταργεῖ τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά καί ἡ ἑξάδα τῶν πραβντιστῶν δέν ἔχει δίκιο, γιατί ἐξονόματος κάποιας δῆθεν πλειοψηφίας μιλάει μέ τούς συνεργάτες της σέ τόνο ἀνάρμοστο καί ἀπρεπή, μέ ἁμαρτωλό «ὕφος νικητῶν». Μπορεῖ μάλιστα ἕνας τέτιος «συμφιλιωτιστής» νά ὀνομάσει τήν ἐκλεκτική καί ραδιούργα συμπεριφορά του «διαλεκτική» καί ν' ἀρχίσει νά διεκδικεῖ τόν τίτλο τοῦ «συνενωτῆ»... Γιατί κι' αὐτό τό πράγμα συνέβηκε στό κόμμα

μας: θυμηθεῖτε τουλάχιστο τό ρόλο τῶν μπουντιστῶν καί τοῦ Τίσκα στά συνέδρια τῆς Στοκχόλμης καί τοῦ Λονδίνου καί γενικά τήν περίοδο τοῦ 1906-1911!

Ὑπῆρξαν κι' αὐτοί οἱ εὐτυχισμένοι καιροί γιά τούς διπλωμάτες τοῦ στενοῦ ὁμίλου, αὐτοί οἱ θλιβεροί καιροί γιά τό ἐργατικό κόμμα, τότε πού δέν εἶχε ἀκόμη δυναμώσει ἀρκετά ἡ συσπείρωση τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἐνάντια στούς φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς, τούς «οἰκονομιστές» καί τούς «μενσεβίκους».

Τώρα ἡ ἐποχή αὐτή περνάει. Ἡ «Ρέτς» τῶν κυρίων καντέτων *θρηνεῖ*, γιατί «εἰσχωρεῖ ἡ διχόνοια στήν ἐργατική μάζα». Αὐτή εἶναι ἡ ἄποψη ἑνός φιλελεύθερου ἄρχοντα. Ἐμεῖς χαιρετίζουμε τό γεγονός ὅτι «εἰσχωρεῖ ἡ διχόνοια στήν ἐργατική μάζα», γιατί ἀκριβῶς αὐτή ἡ μάζα καί μόνο αὐτή *θά ξεχωρίσει* τίς «διχόνοιες» ἀπό τίς οὐσιαστικές διαφωνίες, θά ξεδιαλύνει *μόνη της* τίς διαφωνίες, θά σχηματίσει *δική της* γνώμη, θά λύσει τό ζήτημα ὄχι «μέ ποιόν θά πάει, ἀλλά ποῦ θά πάει» *, δηλ. τό ζήτημα τῆς δικῆς της συγκεκριμένης καί ξεκάθαρης γραμμῆς, πού θά τήν καλοσκεφτεῖ καί θά τήν ἐλέγξει ἡ ἴδια.

Ἡ ἐποχή αὐτή ἔρχεται, ἀρχίζει. Ἡ μάζα τῶν πραβντιστῶν ἐργατῶν ξεχωρίζει *κιόλας* τίς «διχόνοιες», ξεδιάλυνε κιόλας τίς διαφωνίες, καθόρισε κιόλας μόνη της τή δική της γραμμή. Τά στοιχεῖα γιά τίς ἐργατικές ὁμάδες *ὕστερα* ἀπό δυό χρόνια ἀνοιχτῆς πάλης (τό 1912 καί τό 1913) τό ἀποδείχνουν αὐτό *μέ γεγονότα*.

Ἡ διπλωματία τοῦ στενοῦ ὁμίλου πλησιάζει στό τέλος της **.

3. ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΑΝ ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΟΥΣ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΕΣ ΣΑΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ;

Στήν «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 92, τῆς 21 τοῦ Μάη 1914 δημοσιεύτηκε ἡ ἀπόφαση *τῶν ἀντιπροσώπων 10 συνδικάτων τῆς*

* Ὅπως ἐκφράστηκαν θαυμάσια οἱ ἐργάτες τῆς Μόσχας (βλ. «Ραμπότσι», ἀρ. φύλ. 6, τῆς 29 τοῦ Μάη 1914) πού ξεσκέπασαν ἀμέσως ὅλη τήν καλπιά τῆς «Γεντίνστβο» τοῦ Πλεχάνοφ.

** Ἡ συμμετοχή τῶν *ἡγετῶν* τῶν διαφόρων ὁμάδων, τῶν λικβινταριστῶν (Ντάν καί Μάρτοφ), τοῦ Πλεχάνοφ, τοῦ Τρότσκι, τοῦ Λουνατσάρσκι στή συμμαχία μέ τούς ναρόντνικους («Σοβρεμέννικ») εἶναι ἐπίσης ἕνα ἀπό τά δειγματάκια τῆς διπλωματίας τοῦ στενοῦ ὁμίλου, γιατί *κανένας* δέν τόλμησε νά πεῖ προκαταβολικά καθαρά καί ξάστερα στούς ἐργάτες: δέχομαι αὐτή τή συμμαχία γιά τοῦτο καί γιά κεῖνο τό λόγο. Σάν καρπός τῆς διπλωματίας τοῦ στενοῦ ὁμίλου τό «Σοβρεμέννικ» εἶναι μιά ἐπιχείρηση θνησιγενής.

πόλης τῆς Μόσχας. Ἡ ἀπόφαση αὐτή καταδικάζει μέ τόν πιό αὐστηρό καί κατηγορηματικό τρόπο σάν «ἔγκλημα» τήν ἀποδιοργανωτική ἀποχώρηση τοῦ Μαλινόβσκι, μετά ἐκφράζει τήν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη της πρός τήν ὁμάδα τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα («τραβᾶτε σταθερά τό δρόμο σας, ἡ ἐργατική τάξη εἶναι μαζί σας!») καί, τέλος, στιγματίζει δημόσια τούς λικβινταριστές τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», σάν ἀνθρώπους «*πού ἐξαπολύουν πίσω ἀπό τό βουλευτή πού ἀποχώρησε βρώμικες συκοφαντίες*»· ἡ συμπεριφορά αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἴδια μέ τή «διάδοση συκοφαντικῶν φημῶν ἀπό τό δεξιό τύπο μέ σκοπό νά προκληθεῖ σύγχυση στίς γραμμές τῶν ἐργατῶν».

«Ἱερή ὑποχρέωση ὅλων ἐκείνων πού τούς εἶναι ἀκριβή ἡ ἐργατική ὑπόθεση — γράφουν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 10 συνδικάτων τῆς πόλης τῆς Μόσχας στήν ἀπόφασή τους — εἶναι νά συσπειρωθοῦν καί νά ἀποκρούσουν σύσσωμοι τούς συκοφάντες». «Σάν ἀπάντηση ἡ ἐργατική τάξη θά συσφίξει ἀκόμη πιό πολύ τίς γραμμές της γύρω ἀπό τούς ἀντιπροσώπους της» (δηλ. γύρω ἀπό τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα) «καί *μέ περιφρόνηση θά προσπεράσει τούς συκοφάντες*».

Δέν ὑπάρχει λόγος ν' ἀναφέρουμε κι' ἄλλες πολυάριθμες ἀποφάσεις τῶν ἐργατῶν μέ παρόμοιο περιεχόμενο, τό σχόλιο τῆς λεττονικῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας * κτλ. Αὐτό θά σήμαινε νά ἐπαναλάβουμε τά ἴδια.

Ἄς ἐξετάσουμε τά γεγονότα.

Γιατί οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν 10 συνδικάτων τῆς Μόσχας καί πολλοί ἄλλοι καταδίκασαν δημόσια τούς λικβινταριστές τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» σάν βρωμερούς συκοφάντες καί κάλεσαν τήν ἐργατική τάξη νά τούς προσπεράσει μέ περιφρόνηση;

Τί ἔκανε ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα»;

Διέδιδε ἀνώνυμες φῆμες κι' ἔκανε σκοτεινούς ὑπαινιγμούς γιά δῆθεν χαφιεδισμό τοῦ Μαλινόβσκι.

Δέν κατονόμασε κανέναν κατήγορο. Δέν παρουσίασε κανένα συγκεκριμένο γεγονός. Δέν προσκόμισε κανένα ἐνοχοποιητικό στοιχεῖο, διατυπωμένο συγκεκριμένα, πού νά ἐπιβεβαιώνεται μέ

* Νομίζουμε πώς δέν χρειάζεται νά σταθοῦμε στίς φῆμες πού διαδίδει ὁ τύπος καί στήν ἀνοιχτή συκοφαντία ἐνάντια στόν Μαλινόβσκι κι' ἐνάντια σ' ὅλη τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα καί στό συνεπή προσανατολισμό της, γιατί *πάντα διαδίδονται μέ κακοήθεις σκοπούς* καί πάντα ἀποδείχνονται ψεύτικες» («Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 1 τῆς 23 τοῦ Μάη 1914).

ἀποκαλύψεις ψευδώνυμων, καταδόσεις διευθύνσεων, ἡμερομηνιῶν, δέν προσκόμισε κανένα ἐνοχοποιητικό στοιχεῖο αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Μόνο διέδιδε σκοτεινές φῆμες, μόνο ἐξόγκωνε τό γεγονός ὅτι «ἔμεινε ἀνεξήγητη» ἡ ἀποχώρησή του ἀπό τή Δούμα. Ἴσαἴσα ὅμως γι᾿ αὐτή τήν ἀνεξήγητη ἀποχώρηση, ἴσα-ἴσα γι᾿ αὐτή τήν κρυφή δραπέτευση καταδίκασαν αὐστηρά τόν Μαλινόβσκι οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες, τά μέλη τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές-ἐργάτες συγκάλεσαν ἀμέσως ὅλα τά καθοδηγητικά ὄργανά τους, ὅλων τῶν εἰδῶν, τά τοπικά, τά συνδικαλιστικά, τό κοινοβουλευτικό καί τό πανρωσικό καί δήλωσαν καθαρά καί ξάστερα, ἔτσι πού νά τ᾿ ἀκούσει ὅλο τό προλεταριάτο κι᾿ ὅλος ὁ κόσμος ὅτι ὁ Μαλινόβσκι δέν μᾶς ἐξήγησε γιατί ἀποχώρησε καί δέν μᾶς προειδοποίησε ὅτι θά ἀποχωρήσει. Αὐτή ἡ ἀνεξήγητη ἀποχώρηση, αὐτή ἡ πρωτάκουστη αὐθαιρεσία κάνει τήν πράξη του πράξη λιποταξίας, τή στιγμή πού ἐμεῖς κάνουμε ἕνα σοβαρό, δύσκολο, ὑπεύθυνο ταξικό πόλεμο. Ἐμεῖς κρίναμε τό λιποτάκτη, τόν καταδικάσαμε καί τόν καταδικάζουμε ἀμείλικτα. Τελεία καί παύλα. Τό ζήτημα ἔχει λήξει.

«Ὁ ἕνας δέν εἶναι τίποτε. Ἡ τάξη εἶναι τό πᾶν. Ὑπερασπίστε σταθερά τίς θέσεις σας. Εἴμαστε μαζί σας» (τηλεγράφημα 40 ἐμποροϋπαλλήλων τῆς Μόσχας πρός τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα. Βλ. «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 86 τῆς 14 τοῦ Μάη 1914).

Ἡ ὑπόθεση ἔχει λήξει. Οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες ἔφεραν *ὀργανωμένα* τήν ὑπόθεση σέ πέρας καί συσπείρωσαν τίς γραμμές τους γιά τήν παραπέρα δουλιά. Ἐμπρός στή δουλιά!

Οἱ κύκλοι τῶν διανοουμένων ὅμως κρατᾶνε ἄλλη στάση. Τό «ἀνεξήγητο» δέν προκαλεῖ σ᾿ αὐτούς μιά *ὀργανωμένη* στάση ἀπέναντι στό ζήτημα (*κανένα* καθοδηγητικό ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν ἤ τῶν φίλων τους δέν παρουσίασε μιά ἀνοιχτή, ἄμεση, *ὁλοκληρωμένη ἐκτίμηση τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος!!!*), ἀλλά ἕνα *κουτσομπολίστικο* ἐνδιαφέρον. Ἄ-α, καί τό «ἀνεξήγητο»; — ρωτᾶνε σκανδαλισμένοι οἱ κουτσομπόληδες τοῦ συλλόγου τῶν διανοουμένων.

Οἱ συκοφάντες δέν παρουσιάζουν κανένα στοιχεῖο. Οἱ κουτσομπόληδες τοῦ ὁμίλου τοῦ Μάρτοφ *δέν εἶναι ἱκανοί γιά ὀργανωμένη* δράση: νά συγκαλέσουν τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ὄργανο, νά συγκεντρώσουν πληροφορίες πού ἔχουν πολιτικό ἐνδιαφέρον ἤ σημασία, νά ἐλέγξουν, νά ἀναλύσουν, νά σκεφτοῦν μαζί, νά βγάλουν μιά ἐπίσημη, ὑπεύθυνη ἀπόφαση πού νά δίνει ὁδηγίες στό

προλεταριάτο. Οἱ κουτσομπόληδες δέν εἶναι ἱκανοί γιά ἕνα τέτιο πράγμα.

Ἀλλά γιά νά φλυαροῦν καί νά κουτσομπολεύουν, νά πηγαίνουν στόν Μάρτοφ (ἤ σέ ὅμοιους μ' αὐτόν βρωμερούς συκοφάντες) ἤ νά φεύγουν ἀπό τόν Μάρτοφ καί νά ὑποδαυλίζουν σκοτεινές φῆμες, νά ψαρεύουν διάφορους ὑπαινιγμούς καί νά τούς μεταδίδουν παραπέρα — ὤ, γι' αὐτά, οἱ διανοούμενοι κουτσομπόληδες εἶναι μεγάλοι τεχνίτες. Ὅποιος εἶδε ἔστω καί μιά φορά στή ζωή του αὐτό τό περιβάλλον τῶν διανοούμενων κουτσομπόληδων, ἀσφαλῶς θά διατηρήσει σ' ὅλη του τή ζωή (ἄν δέν εἶναι ὁ ἴδιος τέτιος) ἕνα αἴσθημα ἀηδίας πρός αὐτά τά σιχαμερά ὑποκείμενα.

Ὁ καθένας ἔχει τό δικό του. Κάθε κοινωνικό στρῶμα ἔχει τούς «τρόπους ζωῆς» του, τίς συνήθειές του, τίς κλίσεις του. Κάθε ἔντομο ἔχει τά δικά του ὅπλα πάλης: ὑπάρχουν ἔντομα πού παλεύουν ἐκκρίνοντας ἕνα βρωμερό ὑγρό.

Οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές-ἐργάτες ἐνεργήσανε ὀργανωμένα. Ὀργανωμένα ἔβαλαν τέλος στήν ὑπόθεση τῆς αὐθαίρετης ἀποχώρησης τοῦ πρώην συναδέλφου τους καί ὀργανωμένα τράβηξαν στήν παραπέρα δουλιά, στόν παραπέρα ἀγώνα. Οἱ διανοούμενοι κουτσομπόληδες τῶν λικβινταριστῶν δέν μποροῦσαν νά πᾶνε καί δέν πῆγαν πέρα ἀπό τό βρωμερό κουτσομπολιό καί τή βρωμερή συκοφαντία.

Οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες-μαρξιστές ἀπό τά πρῶτα κιόλας ἄρθρα τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» γνώρισαν ἀμέσως τούς κουτσομπόληδες αὐτούς καί τούς ἐκτίμησαν ἀμέσως πολύ σωστά: «βρωμερή συκοφαντία», «νά τούς προσπεράσουμε μέ περιφρόνηση». Οὔτε ἴχνος πίστης στίς «φῆμες» πού διαδίδανε ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν, σταθερή ἀπόφαση νά μήν τούς δίνουμε προσοχή, νά μήν τούς δίνουμε σημασία.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή πρέπει νά ποῦμε ὅτι στίς ἀποφάσεις τῶν ἐργατῶν, πού εἶναι ἀγανακτισμένοι ἀπό τή διαγωγή τῶν λικβινταριστῶν, γινόταν λόγος γιά τούς λικβινταριστές γενικά. Νομίζω ὅτι θά ἦταν πολύ πιό σωστό νά γίνει λόγος γιά τούς κυρίους Μάρτοφ καί Ντάν, ὅπως εἶχε γίνει στό τηλεγράφημα τοῦ Λένιν [136] καί σέ μερικά ἄρθρα καί ἀποφάσεις. Δέν ἔχουμε λόγους νά κατηγοροῦμε καί νά στιγματίζουμε δημόσια γιά τή βρωμερή συκοφαντία *ὅλους* τούς λικβινταριστές γενικά, συγκεκριμένα ὅμως ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν ἐπί 10 χρόνια, ἀρχίζοντας ἀπό τίς ἀπόπειρές τους νά τορπιλίσουν τή θέληση τοῦ δευτέρου (τοῦ 1903) Συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἀπόδειξαν ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ «μέθοδός»

τους εἶναι νά παλεύουν μέ ὑπαινιγμούς καί μέ βρωμερές συκοφαντίες. Τοῦ κάκου κρύβονταν τά δυό αὐτά ὑποκείμενα πίσω ἀπ' τό ὅτι κάποιος ξεσκεπάζει δῆθεν τούς πραγματικούς συντάκτες τῆς «Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Οὔτε κουβέντα, οὔτε μιλιά δέν ἀκούστηκε πουθενά οὔτε γιά τή Σύνταξη, οὔτε γιά τήν πραγματική Σύνταξη.

Οἱ συκοφάντες ὅμως, πού εἶναι γνωστοί στό ἐργατικό κόμμα ἀπό τή 10χρονη ἱστορία του, ἔπρεπε νά κατονομαστοῦν καί κατονομάστηκαν.

Οἱ συκοφάντες προσπάθησαν νά παραπλανήσουν τούς τελείως ἄπειρους ἤ τούς τελείως ἀνίκανους νά σκεφτοῦν ἀνθρώπους μέ τήν «εὐλογοφανή» ἀπαίτηση νά γίνει «ἀνεπίσημη» δίκη· δέν ξέρουμε, λένε, τίποτε ἀπολύτως τό συγκεκριμένο σχετικά μέ τήν ὑπόθεση, δέν κατηγοροῦμε κανένα, οἱ φῆμες δέν εἶναι «ἀρκετές» γιά νά διατυπωθεῖ κατηγορία, εἶναι ἀρκετές μόνο γιά «ἀνακρίσεις»!

Μά ἀκριβῶς ἐδῶ βρίσκεται — γιά νά χρησιμοποιήσουμε μιά νομική ἔκφραση — ὅλο τό «σῶμα» αὐτῆς τῆς βρωμερῆς συκοφαντίας, ὅτι δηλ. οἱ ἄνθρωποι κυκλοφοροῦν στόν τύπο σκοτεινές, ἀνώνυμες φῆμες, χωρίς νά εἶναι σέ θέση νά παρουσιάσουν καμιά ἐγγύηση γιά τή *σοβαρότητα* αὐτῶν τῶν φημῶν ἀπό κανένα τίμιο πολίτη, οὔτε ἀπό κανένα σοβαρό ὑπεύθυνο δημοκρατικό ὄργανο!

Αὐτή εἶναι ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

Ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν εἶναι ἀπό καιρό γνωστοί συκοφάντες πού ἔχουν ξεσκεπαστεῖ ἐπανειλημμένα. Στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτό εἰπώθηκε δεκάδες φορές. Ὅταν ὁ Μάρτοφ, μέ τή συμμετοχή καί τήν εὐθύνη τοῦ Ντάν, ἔγραψε μιά εἰδική συκοφαντική μπροσούρα: «Σωτῆρες ἤ καταλυτές», *ἀκόμη* καί ὁ ἤπιος καί ἐπιφυλακτικός Κάουτσκι, πού τόν τελευταῖο καιρό παρουσιάζει ἐξαιρετική τάση πρός τίς «παραχωρήσεις» στούς λικβινταριστές, τήν ὀνόμασε «*ἀποκρουστική*».

Αὐτό εἶναι γεγονός. Γι' αὐτό ἔγραψε ἐδῶ καί πολύ καιρό ὁ τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Καί ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν μᾶς ζητοῦν νά συμφωνήσουμε νά διεξαχθοῦν ἀνακρίσεις σύμφωνα μέ τήν πρωτοβουλία *τους*, σύμφωνα μέ τή συκοφαντική ἐνέργειά *τους* καί στίς ἀνακρίσεις αὐτές *νά συμμετάσχουν* οἱ ὁμαδοῦλες πού καλύπτουν τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν!!!

Αὐτό εἶναι ἀποκορύφωμα ἀναίδειας ἀπομέρους τῶν συκοφαντῶν καί ἀποκορύφωμα ἀνοησίας.

Δέν πιστεύουμε σέ κανέναν ἀπολύτως λόγο τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ. *Δέν θά δεχτοῦμε ποτέ* καμιά «ἀνάκριση» γιά τίς σκοτεινές φῆμες *μέ συμμετοχή* τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν μικροομάδων πού τούς βοηθοῦν. Γιατί αὐτό θά σήμαινε ὅτι *σκεπάζουμε* τό ἔγκλημα τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν, ἐνῶ ἐμεῖς ἐννοοῦμε νά τό ξεσκεπάσουμε ὥς τό τέλος μπροστά στήν ἐργατική τάξη.

Ὅταν ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν σύν ἐκεῖνοι πού τούς καλύπτουν, οἱ μπουντιστές, ὁ Τσχεΐτζε καί Σία, οἱ «αὐγουστιανοί» κτλ., μᾶς καλοῦν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα νά ἐνεργήσουμε ἀπό κοινοῦ «ἀνακρίσεις» μαζί τους, τούς ἀπαντοῦμε: δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στόν Μάρτοφ καί στόν Ντάν. Δέν τούς θεωροῦμε τίμιους πολίτες. Θά τούς βλέπουμε μόνο σάν ποταπούς συκοφάντες, μόνο ἔτσι κι' ὄχι ἀλλιῶς.

Ἄς κλαῖνε καί ἄς ὀδύρονται, ὅταν σκέπτονται τό ἀστικό δικαστήριο, ὅσοι καλύπτουν τόν Ντάν καί τόν Μάρτοφ ἤ οἱ διανοούμενοι μέ ἀδύνατα νεῦρα, πού πιστεύουν στίς «διαδόσεις» αὐτῶν τῶν κυρίων. Δέν μᾶς τρομάζουν αὐτά. Ἐνάντια στούς ἐκβιαστές εἴμαστε *πάντα καί ἀνεπιφύλακτα* ὑπέρ τῆς ἀστικῆς νομιμότητας τοῦ ἀστικοῦ δικαστηρίου.

Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος λέει: δόστε μου 100 ρούβλια, διαφορετικά θά ἀποκαλύψω ὅτι ἀπατᾶτε τή γυναίκα σας καί ἔχετε σχέσεις μέ τήν Ν. Ν., κάνει ἐκβιασμό πού ὑπάγεται στό ποινικό δίκαιο. Στήν περίπτωση αὐτή εἴμαστε ὑπέρ τοῦ ἀστικοῦ δικαστηρίου.

Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος λέει: κάντε μου πολιτικές παραχωρήσεις, ἀναγνωρίστε με ἰσότιμο σύντροφο τοῦ συνόλου τῶν μαρξιστῶν, γιατί ἀλλιῶς θά δημιουργήσω θόρυβο γύρω ἀπ' τίς φῆμες ὅτι ὁ Μαλινόβσκι εἶναι χαφιές — αὐτός κάνει πολιτικό ἐκβιασμό.

Στήν περίπτωση αὐτή εἴμαστε ὑπέρ τοῦ ἀστικοῦ δικαστηρίου.

Καί οἱ ἐργάτες υἱοθέτησαν *μόνοι τους* αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἄποψη, ὅταν μέ τά πρῶτα κιόλας ἄρθρα τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ δέν ἔδειξαν ἐμπιστοσύνη σ' αὐτούς, δέν ἀναρωτήθηκαν: μήπως, ἀλήθεια, εἶναι σωστές οἱ «φῆμες», μιά καί ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν γράφουν γι' αὐτές; Ὄχι, οἱ ἐργάτες κατάλαβαν *ἀμέσως* τήν οὐσία τοῦ ζητήματος καί διακήρυξαν: «ἡ ἐργατική τάξη θά προσπεράσει τή βρωμερή σας συκοφαντία».

Ἤ θά κατηγορήσετε ἀνοιχτά, μέ τήν ὑπογραφή σας, γιά νά μπορέσει τό ἀστικό δικαστήριο νά σᾶς ξεσκεπάσει καί νά σᾶς τιμωρήσει (δέν ὑπάρχει ἄλλο μέσο καταπολέμησης τοῦ ἐκβιασμοῦ), ἤ θά μείνετε μέ τό στίγμα τῶν ἀνθρώπων πού οἱ ἀντιπρό-

σωποι 10 ἐργατικῶν συνδικάτων τούς ὀνόμασαν δημόσια συκοφάντες. Διαλέξτε κύριοι Μάρτοφ καί Ντάν!

Τό καθοδηγητικό ὄργανο ἐξέτασε τίς φῆμες καί δήλωσε πώς εἶναι ἀνοησίες. Οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας πιστεύουν σ' αὐτό τό ὄργανο κι' αὐτό θά ξεσκεπάσει *ὥς τό τέλος* ἐκείνους πού διαδίδουν τή συκοφαντία. Ἄς μή νομίζει ὁ Μάρτοφ ὅτι *αὐτός* δέν θά ξεσκεπαστεῖ.

Μήπως ὅμως οἱ πολιτικές μικροομάδες πού ὑπερασπίζουν τούς λικβινταριστές ἤ τούς συμπαθοῦν ἔστω καί ἐνμέρει, δέν πιστεύουν στό καθοδηγητικό μας ὄργανο; Ἀσφαλῶς ὄχι! Δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τήν ἐμπιστοσύνη τους καί δέν θά κάνουμε *κανένα* βῆμα πού νά δείχνει ἔστω καί ἴχνος ἐμπιστοσύνης σ' αὐτούς.

Ἐμεῖς λέμε: κύριοι, μέλη τῶν μικροομάδων πού *ἔχετε ἐμπιστοσύνη* στόν Μάρτοφ καί στόν Ντάν, πού θέλετε «νά ἑνωθεῖτε» μ' αὐτούς, ὅλοι ἐσεῖς οἱ αὐγουστιανοί, οἱ τροτσκιστές, οἱ βπεριοντοφικοί, οἱ μπουντιστές κτλ. κτλ. ὁρίστε, ἐνεργεῖστε, δεῖξτε ποιοί εἶστε! Ἕνα ἀπό τά δυό, κύριοι.

Ἄν ἐσεῖς οἱ ἴδιοι θέλετε νά ἑνωθεῖτε καί καλεῖτε καί τούς ἐργάτες «νά ἑνωθοῦν» μέ τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν, αὐτό σημαίνει ὅτι ἔχετε στοιχειώδη ἐμπιστοσύνη (πού δέν τήν ἔχουμε ἐμεῖς) σ' αὐτούς τούς πασίγνωστους ἡγέτες τοῦ ἰδεολογικοπολιτικοῦ ρεύματος τῶν λικβινταριστῶν. Μιά κι' ἔχετε αὐτή τήν ἐμπιστοσύνη, μιά καί παραδέχεστε, ἀναγνωρίζετε καί προπαγανδίζετε τή δυνατότητα τῆς «ἕνωσης» μ' αὐτούς, περάστε στήν *πράξη*, μήν περιορίζεστε στά *λόγια!*

Εἴτε θά ἀπαιτήσετε ἀπό τόν Ντάν καί τόν Μάρτοφ (ἐσεῖς ἔχετε ἐμπιστοσύνη σ' αὐτούς, αὐτοί ἔχουν ἐμπιστοσύνη σέ σᾶς) νά ὑποδείξουν τίς πηγές τῶν «φημῶν», θά τίς ἐξετάσετε οἱ ἴδιοι καί θά δηλώσετε δημόσια μπροστά στήν ἐργατική τάξη: ἐγγυόμαστε ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται γιά μιά ἀνόητη συκοφαντία κουτσομπόληδων, γιά ἕνα κακόβουλο ψίθυρο τῶν ἐκνευρισμένων λικβινταριστῶν, ἀλλά γιά *βαριά, σοβαρά* ἐνοχοποιητικά στοιχεῖα. Ἄν τό κάνατε αὐτό καί ἄν ἀποδεικνόταν ὅτι μόλις ἀκούστηκαν οἱ φῆμες τά καθοδηγητικά ὄργανα τῶν λικβινταριστῶν, τῶν πλεχανοφικῶν κτλ., ἀφοῦ τίς ἐλέγξανε, εἰδοποίησαν ἀμέσως σχετικά τό καθοδηγητικό ὄργανο τῆς «Πράβντα», τότε θά ἀπαντούσαμε: εἴμαστε βέβαιοι ὅτι κάνετε λάθος, κύριοι, καί θά σᾶς ἀποδείξουμε τό λάθος σας, ἀναγνωρίζουμε ὅμως ὅτι ἐνεργήσατε σάν τίμιοι δημοκράτες.

Εἴτε θά κρυφτεῖτε, κύριοι ἡγέτες τῶν «ρευμάτων» καί τῶν μικροομάδων πού καλοῦν τούς ἐργάτες νά ἑνωθοῦν μέ τούς λικβιν-

ταριστές, θά κρυφτεῖτε πίσω ἀπό τίς πλάτες τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ, θά τούς ἀφήσετε νά συκοφαντοῦν ὅσο θέλουν, χωρίς νά ἀπαιτεῖτε νά σᾶς ὑποδείξουν τίς πηγές καί χωρίς νά κάνετε τόν κόπο (*καί νά παίρνετε τήν πολιτική εὐθύνη*) νά ἐλέγξετε τή σοβαρότητα τῶν φημῶν.

Καί τότε θά δηλώσουμε ἀνοιχτά στούς ἐργάτες: σύντροφοι, μήπως δέν βλέπετε ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ ἡγέτες τῶν μικροομάδων εἶναι *συνένοχοι καί βοηθοί* τῶν βρωμερῶν συκοφαντῶν;

Θά δοῦμε τί θ' ἀποφασίσουν οἱ ἐργάτες.

Γιά νά ἐξηγήσουμε τό ζήτημα, ἄς πάρουμε μιά συγκεκριμένη περίπτωση. Ὅταν τό καθοδηγητικό ὄργανο, πού τό ἀναγνωρίζουν τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, δήλωσε ὅτι ἐξέτασε τίς φῆμες κι' ἔχει πειστεῖ ἀπόλυτα ὅτι εἶναι πέρα γιά πέρα παράλογες (ἄν ὄχι κάτι χειρότερο), *δυό* ὁμάδες πῆραν θέση ἀπό τίς στῆλες τοῦ τύπου: 1) ἡ ὁμάδα τῶν Τσχεΐτζε, Τσχενκέλι, Σκόμπελιεφ, Χάουστοφ, Τουλιακόφ, Μανκόφ καί Γιαγγέλο· 2) οἱ «αὐγουστιανοί», δηλ. τό καθοδηγητικό αὐγουστιανό ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν.

Καί τί εἶπαν λοιπόν;

Μόνο ὅτι *δέν πῆραν μέρος* στήν ἔρευνα πού ἐνήργησε τό καθοδηγητικό ὄργανο τῶν πραβντιστῶν σχετικά μέ τίς φῆμες!! Μόνο αὐτό!

Ἄς ἐξετάσουμε αὐτή τήν περίπτωση.

Ἄς ὑποθέσουμε, πρῶτο, ὅτι ἀντί τήν ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε καί Σία ἔχουμε μπροστά μας τίμιους δημοκράτες. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶχαν ἐκλέξει τόν Μαλινόβσκι ἀντιπρόεδρο τῆς κοινοβουλευτικῆς *τους* ὁμάδας. Καί ξαφνικά στόν τύπο, στό ὄργανο γιά τό ὁποῖο ἔχουν πολιτική εὐθύνη, διαδίδεται ἡ φήμη ὅτι τάχα ὁ Μαλινόβσκι εἶναι χαφιές!

Εἶναι ἄραγε δυνατό νά ὑπάρχουν δυό γνῶμες σχετικά μέ τό ποιά εἶναι ἡ στοιχειωδέστερη καί ἡ πιό ἀναμφισβήτητη ὑποχρέωση κάθε τίμιου δημοκράτη σέ μιά τέτια περίπτωση;

Ἔπρεπε νά δημιουργήσουν ἀμέσως μιά ἐπιτροπή ἀπό ἀνθρώπους τους ἤ ἀπό ὅποιον ἤθελαν, νά ἐξετάσουν ἀμέσως ἀπό ποῦ προέρχονται οἱ φῆμες, ποιός τίς διέδοσε καί πότε, νά ἐλέγξουν ἄν εἶναι *καλῆς πίστης* καί σοβαρές αὐτές οἱ φῆμες καί νά δηλώσουν δημόσια, ἀνοιχτά καί τίμια στήν ἐργατική τάξη: σύντροφοι, κοπιάσαμε, *ἐξετάσαμε* τό ζήτημα, σᾶς διαβεβαιώνουμε ὅτι πρόκειται γιά κάτι τό σοβαρό.

Αὐτό θά ἔκαναν οἱ τίμιοι δημοκράτες. Ὅταν ὅμως σωπαίνουν, δέν ἐξετάζουν τό ζήτημα καί ἐξακολουθοῦν νά φέρνουν τήν εὐθύ-

νη γιά ἕνα ὄργανο τοῦ τύπου πού διαδίδει σκοτεινές φῆμες, εἶναι τό ἀποκορύφωμα τῆς προστυχιᾶς καί τῆς ποταπότητας, εἶναι στάση ἀνάξια γιά τίμιους πολίτες.

Ἄς ὑποθέσουμε, δεύτερο, ὅτι στή θέση τῶν Τσχεΐτζε καί Σία βλέπουμε ἀνθρώπους πού βοηθοῦν καί κρύβουν τή βρωμερή συκοφαντία, ἀνθρώπους πού εἴτε *ἄκουσαν οἱ ἴδιοι* τίς σκοτεινές φήμες ἀπό τόν Μάρτοφ ἤ τούς φίλους του, μά πού ποτέ δέν σκέφτηκαν νά τίς πάρουν στά σοβαρά (γιατί ποιός ἀπό ἐκείνους πού ἔχουν σχέση μέ τή σοσιαλδημοκρατική δουλιά δέν ἄκουσε δεκάδες φορές ἀνόητες, καθαρά παράλογες «φῆμες», πού θά ἦταν γελοῖο νά τίς προσέχει κανείς;), εἴτε δέν ἄκουσαν τίποτε, ἀλλά ἐπειδή ξέρουν καλά τούς «τρόπους» τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ, προτιμοῦν «νά παρακάμψουν ἕνα ζήτημα δύσκολο κι' ἀκανθῶδες»[137] ἀπό φόβο μή λερωθοῦν καί ρεζιλευτοῦν γιά ὅλη τους τή ζωή, ἄν δηλώσουν ἀνοιχτά ὅτι πιστεύουν στή σοβαρότητα τῶν φημῶν πού διαδίδουν ἀπό τόν τύπο ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν καί γιατί ἐπιθυμοῦν ταυτόχρονα νά καλύψουν *στά κρυφά* τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοῦ τοῦ εἴδους πού συγκαταλέγονται στή δεύτερη ὑπόθεση πού κάναμε, *θά ἐνεργοῦσαν ἀκριβῶς ἔτσι, ὅπως ἐνεργήσανε ὁ Τσχεΐτζε καί Σία.*

Ὅσα εἴπαμε ἰσχύουν πέρα γιά πέρα καί γιά τούς «αὐγουστιανούς».

Ἄς διαλέξουν οἱ ἐργάτες μόνοι τους τή μιά ἀπό τίς δυό αὐτές ὑποθέσεις, ἄς ἐξετάσουν κι' ἄς σκεφτοῦν μόνοι τους τή διαγωγή τοῦ Τσχεΐτζε καί Σία.

Ἄς ἐξετάσουμε ἀκόμη τή στάση τοῦ Πλεχάνοφ. Στό «Γεντίνστβο», ἀρ. φύλ. 2, λέει ὅτι τά ἄρθρα τῶν λικβινταριστῶν γιά τόν Μαλινόβσκι προκαλοῦν «ἀγανάκτηση» καί «ἀηδία» καί ταυτόχρονα προσθέτει μέ ἔκδηλο τόνο μομφῆς πρός τούς πραβντιστές: νά οἱ καρποί τῆς διάσπασής *σας*, «ὅποιος χάσει τό κεφάλι, δέν κλαίει τά μαλλιά του!».

Ποιό εἶναι τό νόημα αὐτῆς τῆς στάσης τοῦ Πλεχάνοφ;

Ἄν ὁ Πλεχάνοφ, παρά τή δήλωση τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ ὅτι θεωροῦν σοβαρές καί καλοπροαίρετες τίς φῆμες (γιατί διαφορετικά δέν θά ἀπαιτοῦσαν νά διεξαχθεῖ ἔρευνα), ἄν ὁ Πλεχάνοφ παρόλα αὐτά δηλώνει ὅτι τά ἄρθρα τῶν λικβινταριστῶν προκαλοῦν ἀγανάκτηση καί ἀηδία, αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἔχει οὔτε τήν παραμικρότερη ἐμπιστοσύνη στόν Ντάν καί στόν Μάρτοφ!! Συνεπῶς, κι' αὐτός *ἐπίσης* τούς θεωρεῖ βρωμερούς συκοφάντες!!

Γιατί, ἀλλιῶς, γιά ποιό λόγο καί σύμφωνα μέ ποιά λογική κηρύσσει δημόσια ὅτι εἶναι «ἀηδιαστικά» τά ἄρθρα τῶν ἀνθρώπων πού θέλουν (σύμφωνα μέ τά λόγια τους) νά ὠφελήσουν τή δημοκρατία καί τό προλεταριάτο, ξεσκεπάζοντας ἕνα τόσο σοβαρό καί φοβερό κακό σάν τό χαφιεδισμό;;

Ἄν ὅμως ὁ Πλεχάνοφ δέν πιστεύει σέ καμιά λέξη τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν καί τούς θεωρεῖ βρωμερούς συκοφάντες, τότε πῶς μπορεῖ νά θεωρεῖ ὑπεύθυνους *ἐμᾶς*, τούς πραβντιστές, γι' αὐτές τίς μεθόδους πάλης τῶν λικβινταριστῶν πού διαγράφηκαν ἀπό τό κόμμα; *Πῶς* μπορεῖ νά γράφει: «ὅποιος χάσει τό κεφάλι, δέν κλαίει τά μαλλιά του». Αὐτό σημαίνει ὅτι *δικαιολογεῖ* τόν Ντάν καί τόν Μάρτοφ «*μέ τή διάσπαση*»*!!*

Εἶναι τερατῶδες, εἶναι ὅμως γεγονός.

Ὁ Πλεχάνοφ *δικαιολογεῖ* τούς βρωμερούς συκοφάντες, πού κι' ὁ ἴδιος δέν πιστεύει τίποτε ἀπ' ὅσα λένε, λέγοντας ὅτι φταῖνε οἱ πραβντιστές, γιατί τούς διέγραψαν ἀπό τό κόμμα.

Ἡ στάση αὐτή τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι «διπλωματική» (ὅπως τοῦ δήλωσε δημόσια ἡ «ὁμάδα τῶν μαρξιστῶν», πού ἦταν ἕτοιμη νά πιστέψει τόν Πλεχάνοφ, μά πού γρήγορα ἀπογοητεύτηκε), διπλωματική, δηλ. τήν προκαλεῖ ἡ διπλωματία τοῦ στενοῦ ὁμίλου, ἡ ὑπεράσπιση τῶν ἐκβιαστῶν καί ἀντικειμενικά ἰσοδυναμεῖ μέ ἐνθάρυνση τῶν ἐκβιαστῶν νά συνεχίσουν τούς ἄθλους τους.

Ἄν — θά πρέπει νά σκέπτονται ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν — πετύχαμε ἀμέσως ὁ «ἀντιλικβινταριστής» Πλεχάνοφ, πού δέν μᾶς πιστεύει, *νά κατηγορεῖ*, ἔστω καί ἔμμεσα, ἔστω καί ἐνμέρει, τούς πραβντιστές, γιατί «μέ τή διάσπαση» μᾶς ἔκαναν νά φτάσουμε σέ τέτια λυσσαλέα πάλη, σημαίνει... σημαίνει, τράβα παραπέρα! συνέχισε μέ τό ἴδιο πνεῦμα! Ὁ Πλεχάνοφ μᾶς *δίνει ἐλπίδες* ὅτι σάν ἀνταμοιβή γιά τόν ἐκβιασμό μας θά πετύχουμε παραχωρήσεις!! *

Ἡ πλεχανοφική διπλωματία τοῦ στενοῦ ὁμίλου ξεσκεπάστηκε ἀμέσως κιόλας μπροστά στούς ἐργάτες. Αὐτό ἀπόδειξε τό σχό-

* Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νά βρεῖ στόν Τρότσκι μιά ὑπεράσπιση τοῦ ἐκβιασμοῦ ἀπολύτως ὅμοια μέ τοῦ Πλεχάνοφ, μόνο ἀκόμη πιό καλυμμένη καί πιό δειλή. Στό «Μπορμπά», τεῦχ. 6, αὐτός, *ὁ συνεργάτης* τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», δέν καταδικάζει οὔτε μέ μιά λέξη τήν «ἐκστρατεία» τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ καί κατηγορεῖ τούς πραβντιστές, λέγοντας ὅτι φέρνουν τούς «δηλητηριώδεις σπόρους τοῦ μίσους καί τῆς διάσπασης» (σελ. 44)!! Ἔτσι λοιπόν, δέν πρέπει νά θεωροῦμε «δηλητήριο» τή συκοφαντία, κάθε ἄλλο, ἀλλά τήν ἐκτέλεση τῆς ἀπόφασης τοῦ κόμματος σχετικά μέ τούς φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς καί τούς ὑβριστές τῆς παράνομης ὀργάνωσης. Τό παίρνουμε ὑπόψη.

λιο τῶν μοσχοβιτῶν γιά τή «Γεντίνστβο», ἀρ. φύλ. 1 καί ἡ ἀπάντηση τῆς «ὁμάδας τῶν μαρξιστῶν», πού ἦταν ἕτοιμη νά πιστέψει τόν Πλεχάνοφ καί πού ὀνόμασε τόν Πλεχάνοφ «διπλωμάτη» [138]. Ἡ πλεχανοφική διπλωματία τοῦ στενοῦ ὁμίλου πολύ γρήγορα θά ξεσκεπαστεῖ ὁλοκληρωτικά.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν διέγραψαν τό Γενάρη τοῦ 1912 ἀνοιχτά καί ἐπίσημα ἀπό τό κόμμα μιάν ὁρισμένη ὁμάδα λικβινταριστῶν μ' ἐπικεφαλῆς τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν. Ἀπό τότε, μέσα σέ 2 1/2 χρόνια, οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας μέ πλειοψηφία 4/5 ἐνέκριναν καί ἀναγνώρισαν γιά *δική τους* αὐτή τήν ἀπόφαση. Ὁ ἐκβιασμός καί ἡ συκοφαντία τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν δέν θά ὁδηγήσουν τούς ἐργάτες σέ παραχωρήσεις, ἀλλά στήν ἀκόμη πιό σταθερή πεποίθηση ὅτι μόνο *χωρίς* τούς λικβινταριστές κι' *ἐνάντια* στούς λικβινταριστές μποροῦν νά ὀργανώνουν τό ἐργατικό «σύνολο» τῶν μαρξιστῶν, πού ἔχει κιόλας ὀργανωθεῖ κατά τά 4/5.

Ὅλος ὁ κόσμος καί ὁ καθένας μιλάει σήμερα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς συνειδητότητας τῶν ρώσων ἐργατῶν, γιά τό πέρασμα τῶν ὑποθέσεων τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά στά χέρια τους, γιά τό τεράστιο ἀνέβασμα τῆς ὡριμότητας καί τῆς αὐτοτέλειάς τους ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση. Καί ὁ Τρότσκι καί ὁ Πλεχάνοφ προσφεύγουν στούς ἐργάτες ἐνάντια στούς «ὁμίλους τῶν διανοουμένων» ἤ ἐνάντια στό «φραξιονισμό τῶν διανοουμένων». Ὅμως — γεγονός ἀξιοσημείωτο — μόλις γίνει λόγος γιά *ἀντικειμενικά* στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τό ζήτημα ποιά πολιτική κατεύθυνση διαλέγουν, ἐγκρίνουν καί δημιουργοῦν οἱ *σημερινοί* συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας, ἀμέσως καί ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Τρότσκι καί οἱ λικβινταριστές ἀλλάζουν μέτωπο καί φωνάζουν: οἱ ἐργάτες αὐτοί, οἱ πραβντιστές ἐργάτες, πού ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία μέσα στούς συνειδητούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας, ἀκολουθοῦν τόν πραβντισμό ἁπλῶς ἀπό «σύγχυση» («Μπορμπά», τεῦχ. 1, σελ. 6), *παρασύρονται* ἁπλῶς ἀπό τή «δημαγωγία» ἤ τό φραξιονισμό κτλ. κτλ.

Ἑπομένως, οἱ λικβινταριστές, ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Τρότσκι ἀναγνωρίζουν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν *ὄχι* γιά σήμερα, ἀλλά γιά τό μέλλον, ἀκριβῶς γιά ἐκεῖνο καί μόνο γιά ἐκεῖνο τό μέλλον πού οἱ ἐργάτες θά συμφωνήσουν μαζί τους, μέ τούς λικβινταριστές, μέ τόν Πλεχάνοφ, μέ τόν Τρότσκι!!

Διασκεδαστικός ὑποκειμενισμός! Διασκεδαστικός φόβος ἀπό τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα! Κι' ὅμως, ἄν δέν θέλει κανείς νά καταγίνεται μέ ἁπλή ἀλληλοκατηγορία στό πνεῦμα τοῦ διανοουμενίστικου ὁμίλου, πρέπει νά πάρει ἀκριβῶς *τά σημερινά* καί ἀκριβῶς *τά ἀντικειμενικά* στοιχεῖα.

Οἱ συμφιλιωτιστές μας, ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Τρότσκι καί Σία, φλυαροῦν καί πάλι μέ διασκεδαστικό ὑποκειμενισμό γιά τήν πολιτική διαφώτιση τῶν ἐργατῶν, πού κατά γενική ὁμολογία τραβάει μπροστά. Ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Τρότσκι *ταλαντεύονται* ἀνάμεσα στά δυό ἀντιμαχόμενα ρεύματα μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό ταξικό κίνημα καί φορτώνουν στούς ἐργάτες τίς ὑποκειμενικές τους ταλαντεύσεις, λέγοντας: ἡ συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στήν πάλη τῶν ρευμάτων δείχνει ὅτι οἱ ἐργάτες δέν εἶναι συνειδητοί· ὅταν ὅμως γίνουν πιό συνειδητοί, θά πάψουν νά παλεύουν, δέν θά εἶναι «φραξιονιστές» (ὁ Πλεχάνοφ, τό ἴδιο ὅπως καί ὁ Τρότσκι, ἐπαναλαβαίνει «ἀπό παλιά συνήθεια» τή λεξούλα «φραξιονισμός», πού τήν ἔχει μάθει ἀπόξω, ἄν καί οἱ πραβντιστές ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1912, δηλ. ἐδῶ καί 2 1/2 χρόνια, ἔβαλαν τέλος στό «φραξιονισμό», διαγράφοντας χωρίς περιστροφές καί ἀνοιχτά τούς λικβινταριστές).

Χτυπάει στά μάτια ὁ ὑποκειμενισμός μιᾶς τέτιας ἐκτίμησης τῆς ὑπόθεσης ἀπό τούς Πλεχάνοφ καί Τρότσκι. Πάρτε τήν ἱστορία — δέν εἶναι δά ἁμάρτημα γιά ἕνα μαρξιστή νά πάρει ὑπόψη τήν ἱστορία τοῦ κινήματος! — σᾶς προσφέρει μιά *σχεδόν εἰκοσάχρονη* πάλη ἐνάντια στά ἀστικά ρεύματα τοῦ «οἰκονομισμοῦ» (1895-1902), τοῦ μενσεβικισμοῦ (1903-1908) καί τοῦ λικβινταρισμοῦ (1908-1914). Δέν ἀμφισβητεῖται καθόλου ἡ ἀδιάρηκτη σύνδεση καί ἡ διαδοχή αὐτῶν τῶν τριῶν παραλλαγῶν τῆς «ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο». Εἶναι ἱστορικό γεγονός ὅτι οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες τῆς Ρωσίας συμμετεῖχαν κάθε φορά σ' αὐτή τήν πάλη καί τάσσονταν μέ τό μέρος τῶν «ἰσκριστῶν» ἐνάντια στούς «οἰκονομιστές», μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς μενσεβίκους (ὁμολογίες τοῦ *ἴδιου* τοῦ Λεβίτσκι, πού ἀναγκάστηκε νά τίς κάνει μπρός στόν ὄγκο τῶν ἀντικειμενικῶν γεγονότων), τέλος, μέ τό μέρος τοῦ «πραβντισμοῦ» ἐνάντια στό λικβινταρισμό.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: δέν μᾶς δείχνει ἄραγε αὐτό τό ἱστορικό γεγονός σχετικά μέ τό *μαζικό* σοσιαλδημοκρατικό κίνημα τῶν ἐργατῶν κάτι πιό σοβαρό ἀπό τούς ὑποκειμενικούς εὐσεβεῖς πόθους τοῦ Πλεχάνοφ καί τοῦ Τρότσκι, πού ἐδῶ καί 10 χρόνια θεωροῦν σάν ὑπηρεσία τους τό γεγονός ὅτι δέν μποροῦν νά συμβα-

δίζουν καθόλου μέ τό μαζικό σοσιαλδημοκρατικό προσανατολισμό τῶν ἐργατῶν;

Τά ἀντικειμενικά γεγονότα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, παρμένα κι' ἀπ' τίς δυό πηγές καί ἀπό τή λικβινταριστική καί ἀπό τήν πραβντιστική, καί ἔπειτα ἡ 20χρονη ἱστορία ἀποδείχνουν ἐξόφθαλμα ὅτι *ἴσα-ἴσα* στήν πάλη ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί στή νίκη ἐναντίον του ἐκφράζεται ἡ πολιτική διαφώτιση τῶν ρώσων ἐργατῶν καί ἡ δημιουργία ἑνός *πραγματικοῦ* ἐργατικοῦ κόμματος, πού *δέν* συνθηκολογεῖ μπροστά στίς μικροαστικές ἐπιδράσεις σέ μιά μικροαστική χώρα.

Ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Τρότσκι, ὑποβάλλοντας στούς ἐργάτες τούς ὑποκειμενικούς τους (πού δέν παίρνουν ὑπόψη οὔτε τήν ἱστορία οὔτε τά μαζικά ρεύματα μέσα στή σοσιαλδημοκρατία) εὐσεβεῖς πόθους ν' ἀποφύγουν τήν πάλη, βλέπουν τή δουλιά τῆς πολιτικῆς διαφώτισης τῶν ἐργατῶν ἀπό μιά κοινότοπη ἄποψη. Ὥς τά σήμερα ὑπῆρχε ἱστορία — ὅπως ἔλεγε ὁ Μάρξ εἰρωνευόμενος τόν Προυντόν — σήμερα ὅμως δέν ὑπάρχει πιά! [139] Ὥς τά σήμερα, σέ διάστημα 20 χρόνων, ἡ πολιτική διαφώτιση τῶν ἐργατῶν δέν γινόταν παρά μόνο μέ τήν πάλη ἐνάντια στό ἀστικό ρεῦμα τοῦ «οἰκονομισμοῦ» καί στίς μεταγενέστερες ἐκδηλώσεις ἑνός συγγενικοῦ ρεύματος, ἐνῶ σήμερα, ὕστερα ἀπό τίς δυό «κοινότοπες» ἀλήθειες γιά τή ζημιά τῆς πάλης, πού τίς πρόσφεραν ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Τρότσκι, ἡ ἱστορία θά σταματήσει τή ροή της, θά ἐξαφανιστοῦν, χάρη στήν ὑποστήριξη τῆς ἀστικῆς τάξης, οἱ μαζικές ρίζες τοῦ λικβινταρισμοῦ, θά ἐξαφανιστεῖ ὁ μαζικός «πραβντισμός» (πού ἔγινε μαζικός ἀποκλειστικά χάρη στή «σύγχυση» τῶν ἐργατῶν!) καί θά ἐγκαθιδρυθεῖ κάτι τό «ἀληθινό»... Τί διασκεδαστικούς συλλογισμούς κάνουν ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Τρότσκι!

Ἡ πραγματική πολιτική διαφώτιση τῶν ἐργατῶν δέν μπορεῖ νά γίνεται παρά μόνο μέ τήν πειθαρχημένη συνεπή πάλη — πάλη πού όδηγεῖται ὥς τό τέλος — τῶν προλεταριακῶν ἐπιδράσεων, τάσεων καί κατευθύνσεων ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ὅτι ὅμως ὁ λικβινταρισμός (τό ἴδιο ὅπως καί ὁ οἰκονομισμός τοῦ 1895-1902) ἀποτελεῖ ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στό προλεταριάτο, αὐτό δέν τολμᾶ νά τό ἀμφισβητήσει *ἀκόμη* κι' ὁ Τρότσκι, ἐνῶ ὁ *ἴδιος* ὁ Πλεχάνοφ στό μακρινό-μακρινό παρελθόν, ὁλόκληρα 1½ - 2½ χρόνια πρίν, ὑπεράσπιζε τήν ἀπόφαση τοῦ κόμματος πού διαπίστωσε αὐτή τήν ἀλήθεια.

Ἡ ἀστική ὅμως ἐπιροή στούς ἐργάτες, ποτέ καί πουθενά στόν κόσμο δέν περιοριζόταν μόνο στίς ἰδεολογικές ἐπιδράσεις. Ὅ-

ταν ἡ ἰδεολογική ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης στούς ἐργάτες πέφτει, ὑπονομεύεται, ἐξασθενεῖ, ἡ ἀστική τάξη *παντοῦ καί πάντα* κατάφευγε καί θά καταφεύγει στά πιό ἀπεγνωσμένα ψέματα καί συκοφαντίες. Ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ντάν τότε ἀκριβῶς πού παραβίαζαν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ὀργανωμένων μαρξιστῶν, τότε ἀκριβῶς πού δέν εἶχαν ἀρκετά ὅπλα ἰδεολογικῆς πάλης, ἅρπαζαν συνεχῶς τό ὅπλο τῆς διαβολῆς καί τῆς συκοφαντίας.

Μόνο πού ὥς τά σήμερα αὐτό τό ἔκαναν στίς συνθῆκες τῆς ἐμιγκράτσιας, μπροστά σέ στενούς σχετικά ὁμίλους «ἀκροατῶν» καί πολλά ἀπ᾽ αὐτά περνοῦσαν. Τώρα παρουσιάστηκαν μπροστά σέ δεκάδες χιλιάδες ρώσους ἐργάτες καί ἀμέσως ἀπότυχαν. Τό «νούμερο» τοῦ ἐμιγκρέδικου κουτσομπολιοῦ καί τῆς ἐμιγκρέδικης συκοφαντίας δέν ἔπιασε. Οἱ ἐργάτες ἀποδείχτηκαν κιόλας πολιτικά τόσο συνειδητοί, πού εἶδαν ἀμέσως ἀπό τό *χαρακτήρα* αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων τήν ἀνειλικρίνεια καί τήν ἀσυνειδησία τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν καί τούς στιγμάτισαν ἀνοιχτά μπροστά σ᾽ ὅλη τή Ρωσία σάν συκοφάντες.

Οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες τῆς Ρωσίας ἔκαναν ἀκόμη ἕνα βῆμα πρός τά μπρός στό δρόμο τῆς πολιτικῆς τους διαφώτισης, *ἀποσπώντας* ἀπό τά χέρια μιᾶς ἀστικῆς ὁμάδας (τῶν λικβινταριστῶν) τό ὅπλο τῆς συκοφαντίας.

Οὔτε ἡ ἀστική συμμαχία τῶν λικβινταριστῶν ἡγετῶν, τοῦ Πλεχάνοφ καί τοῦ Τρότσκι μέ τούς ναρόντνικους, οὔτε οἱ προσπάθειες τοῦ φιλελεύθερου τύπου νά κηρύξει ὅτι καθῆκον τῶν «τίμιων» ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἕνωση τῶν ἐργατῶν μέ τούς διαλυτές τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, οὔτε ἡ συκοφαντική ἐκστρατεία τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν θά σταματήσουν τήν ἄνοδο καί τήν ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς συσπείρωσης γύρω στίς ἰδέες, τό πρόγραμμα, τήν τακτική καί τήν ὀργάνωση τοῦ «πραβντισμοῦ».

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 6,
Ἰούνης 1914
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ
«Προσβεστσένιγε»

ΓΙΑ ΤΟΥΣ «ΒΠΕΡΙΟΝΤΟΦΙΚΟΥΣ» ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ «ΒΠΕΡΙΟΝΤ»

Στήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης ὁ Α. Μπογκντάνοφ ξεσπάθωσε μέ τίς πιό ἔντονες κατηγορίες ἐνάντια στήν «Πράβντα» καί τόν «πραβντισμό». Τώρα στό περιοδικό τοῦ Τρότσκι, πού χτές ἦταν πέρα γιά πέρα φίλος τῶν λικβινταριστῶν καί σήμερα μισοαπομακρῦνθηκε ἀπ' αὐτούς, δημοσιεύτηκε ἕνα γράμμα τοῦ ὁμίλου τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Γενεύης, τῆς ἰδεολογικῆς καί μαρξιστικῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» (τεῦχ. 4, σελ. 56).

Τήν ὁμάδα αὐτή τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Γενεύης, πού ὑπάρχει ἀπό τό 1909, δηλ. περίπου 5 χρόνια, βρέθηκε νά τήν ὑπερασπίσει στή Ρωσία μόνο μιά ὁμάδα στόν Καύκασο. Ἴσως γι' αὐτό τό λόγο νά μήν ἔπρεπε νά χάσουμε τόν καιρό μας γιά νά δόσουμε συμπληρωματικές ἐξηγήσεις, ὕστερα ἀπό τίς ἐξηγήσεις πού ἔδοσε ἤδη ἡ *«Πούτ Πράβντι»* *.

Ἡ ἐπιμονή ὅμως τῶν λικβινταριστῶν καί τοῦ χτεσινοῦ τους φίλου, τοῦ Τρότσκι, νά ὑπερασπίζουν τούς «βπεριοντοφικούς» μᾶς κάνει ν' ἀπαντήσουμε ἀκόμη μιά φορά σ' αὐτούς τούς τελευταίους, πολύ περισσότερο πού ἡ διαγραφόμενη ξανά καί ξανά οὐσιαστική συμμαχία τῶν λικβινταριστῶν, τοῦ Τρότσκι καί τῶν βπεριοντοφικῶν μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά ἐξηγήσουμε στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας ποιά εἶναι ἡ σημασία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ποιά ἡ πολιτική σημασία αὐτῆς τῆς συμμαχίας.

Ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ» ἀποσκίρτησε ἀπό τούς μπολσεβίκους στό ἐξωτερικό τό 1909. Στά τέλη τούτου τοῦ χρόνου ἔχει ἐκδόσει μιά μπροσουρίτσα μέ τόν τίτλο «Ἡ σημερινή κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», ὅπου ἐκθέτει τήν «πλατφόρμα» της.

> «Στήν ἐπεξεργασία τῆς πλατφόρμας — διαβάζουμε στή σελ. 32 αὐτῆς τῆς μπροσούρας — πῆραν μέρος 15 μέλη τοῦ κόμματος, 7 ἐργάτες καί 8 διανοούμενοι. Τό μεγαλύτερο μέρος τῆς πλατφόρμας ψηφίστηκε ὁμόφωνα. Μόνο στό ζήτημα τῆς Κρατικῆς δούμας ψήφισαν λευκό τρεῖς (δυό «ὀτζοβιστές» καί ἕνας «ἀντιαποχικός»)».

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 333-336. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ πλατφόρμα (σελ. 17 κ.ἄ.) ὑπεράσπιζε τήν «προλεταριακή φιλοσοφία».

Ἀπό τά ὀνόματα τῶν «βπεριοντοφικῶν», πού ἀναφέρανε στόν τύπο οἱ ἴδιοι, θά σημειώσουμε: τόν Ν. Μαξίμοφ, τόν Βόινοφ, τόν Ἀλέξινσκι, τόν Λουνατσάρσκι, τόν Λιάντοφ, τόν Στ. Α. Βόλσκι, τόν Ντόμοφ, τόν Α. Μπογκντάνοφ.

Τί ἔγιναν αὐτοί οἱ «βπεριοντοφικοί»;

Ὁ Ν. Μαξίμοφ ἀποχώρησε ἀπό τήν ὁμάδα «Βπεριόντ».

Ὁ Βόινοφ καί ὁ Ἀλέξινσκι ἔμειναν σ' αὐτή, μά διασπάστηκαν καί τώρα ἀνήκουν σέ *δυό* διαφορετικές ὁμάδες τῆς «Βπεριόντ», ὅπως δηλώθηκε ἐπίσημα στό Παρίσι.

Ὁ Α. Λουνατσάρσκι διαφώνησε μέ τόν Ἀλέξινσκι.

Ὁ Λιάντοφ, ὅπως φαίνεται, ἀπομακρύνθηκε, δέν μαθεύτηκε τίποτε σχετικά μέ τή θέση του ἀπέναντι στήν καινούργια διάσπαση τῆς «Βπεριόντ».

Ὁ Στ. Α. Βόλσκι προσχώρησε στούς ἀριστερούς ναρόντνικους, ἄν κρίνει κανείς ἀπό τή συστηματική συμμετοχή του στά ὄργανα αὐτῶν τῶν τελευταίων (βλ. τίς «Ἐντολές»).

Ὁ Ντόμοφ δημοσίευσε στή συλλογή «Βπεριόντ», τεῦχ. 3 (Μάης 1911) μιά δήλωση ὅτι «δέν παίρνει πιά καθόλου μέρος στίς ἐκδόσεις τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ»» (σελ. 78).

Ὁ Α. Μπογκντάνοφ δήλωσε στόν τύπο ὅτι ἀποχώρησε ἀπό τήν ὁμάδα «Βπεριόντ».

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Καί τώρα συγκρίνετε μέ τά γεγονότα αὐτά τή δήλωση τῶν «βπεριοντοφικῶν» τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Γενεύης πού δημοσίευσε ὁ Τρότσκι:

«Δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα ὁ ἰσχυρισμός τῆς «Πούτ Πράβντι» ὅτι τάχα ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ» ἀπό τήν πρώτη ἀρχή τῆς ὕπαρξής της ἦταν ἕνα συγκόλλημα ἀπό ἑτερογενῆ ἀντιμαρξιστικά στοιχεῖα πού διαλύθηκαν μέ τήν ἀναζωογόνηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος».

Ὁ ἀναγνώστης βλέπει ἀπ' αὐτά ὅτι ὁ Τρότσκι, πού ξέρει θαυμάσια ὅλα τά ὀνόματα πού ἀναφέραμε καί ὅλη τήν ἱστορία τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» πού τή βοήθησε πολλές φορές, δημοσιεύει τό ἐξοργιστικό καί κατάφωρο ψέμα τῶν «βπεριοντοφικῶν», ὅπως ἐπίσης βλέπει ὅτι ἡ «Πούτ Πράβντι» εἶπε τήν καθαρή ἀλήθεια.

Θά ὑπενθυμίσουμε καί ἕνα ἄλλο παρόμοιο γεγονός: στό «Σοβρεμέννι Μίρ», μοῦ φαίνεται, τοῦ 1910 ἤ τοῦ 1911, εἶχε δημοσιευτεῖ μιά βιβλιοκρισία τοῦ Γκ. Α. Ἀλέξινσκι γιά τό ἔργο τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ, ὅπου ὁ Ἀλέξινσκι χαρακτήριζε τόν

Μπογκντάνοφ σάν ἕνα «κύριο» πού δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τό μαρξισμό.

Γιά τί πρόκειται λοιπόν;

Πρόκειται γιά τό ὅτι οἱ βπεριοντοφικοί ἦταν πραγματικά ἕνα συγκόλλημα ἀπό ἑτερογενῆ ἀντιμαρξιστικά στοιχεῖα. Τά στοιχεῖα αὐτά, μέ τήν ἔννοια τῶν ἰδεολογικῶν ρευμάτων, ἦταν *δυό*: ὁ «μαχισμός» καί ὁ «ὀτζοβισμός», πράγμα πού φαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ἀπό τίς περικοπές πού ἀναφέραμε πιό πάνω.

Ὁ «μαχισμός» εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ Μάχ καί τοῦ Ἀβενάριους, μέ τίς διορθώσεις τοῦ Μπογκντάνοφ, πού τήν ὑπεράσπιζαν αὐτός ὁ τελευταῖος, ὁ Λουνατσάρσκι, ὁ Βόλσκι καί πού στήν πλατφόρμα τῆς «Βπεριόντ» *κρύβεται* μέ τό ψευδώνυμο τῆς «προλεταριακῆς φιλοσοφίας». Στήν πραγματικότητα ἡ φιλοσοφία αὐτή εἶναι μιά παραλλαγή τοῦ φιλοσοφικοῦ ἰδεαλισμοῦ, δηλ. εἶναι μιά ἐκλεπτυσμένη ὑπεράσπιση τῆς θρησκείας καί δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ὁ Λουνατσάρσκι κατρακύλησε ἀπ' αὐτή τή φιλοσοφία στό κήρυγμα τῆς συνένωσης τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τή θρησκεία. Καί σήμερα σέ μιά σειρά «καινούργια» βιβλία ὁ Α. Μπογκντάνοφ ὑπερασπίζει αὐτή τή βαθιά ἀντιμαρξιστική καί βαθιά ἀντιδραστική φιλοσοφία, πού ἐνάντιά της πάλευαν ἀποφασιστικά καί ὁ μενσεβίκος Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί ὁ μπολσεβίκος Β. Ἰλίν.

Ρωτᾶμε ὅλους καί τόν καθένα, ἄν ἐνεργοῦν τίμια οἱ λικβινταριστές, ὁ Α. Μπογκντάνοφ, ὁ Τρότσκι καί οἱ βπεριοντοφικοί τοῦ Παρισιοῦ καί τῆς Γενεύης, ὅταν, δημοσιεύοντας τίς δηλώσεις τῆς «Βπεριόντ» καί τίς δηλώσεις γιά τή «Βπεριόντ», *κρύβουν* ἀπό τούς ρώσους ἐργάτες:

1) ὅτι ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ» ἔβαλε μόνη της στήν πλατφόρμα της τήν «προλεταριακή φιλοσοφία», δηλ. τό «μαχισμό»·

2) ὅτι στούς κόλπους τῶν μαρξιστῶν διαφόρων ὁμάδων ἔγινε μιά μακρόχρονη καί πεισματική πάλη ἐνάντια στό «μαχισμό» σάν φιλοσοφία βαθιά ἀντιδραστική·

3) ὅτι ἀκόμη καί ὁ ἔνθερμος βπεριοντοφικός Ἀλέξινσκι, πού ὑπόγραψε τήν πλατφόρμα μαζί μέ τούς μαχιστές, ἀναγκάστηκε λίγο ἀργότερα νά ἐξεγερθεῖ μέ τόν πιό ἔντονο τρόπο ἐνάντια στό μαχισμό.

Ἄς περάσουμε στόν ὀτζοβισμό.

Εἴδαμε πιό πάνω ὅτι οἱ «ὀτζοβιστές» συμμετεῖχαν στήν ὁμάδα «Βπεριόντ». Ἡ πλατφόρμα τῆς ὁμάδας αὐτῆς, ὅπως τονίστηκε στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀμέσως μετά τήν ἐμφάνισή της περιέχει συγκαλυμμένο ὀτζοβισμό, ἀπαράδεκτες παραχωρήσεις

σ' αὐτόν, λογουχάρη, στήν παράγραφο (d) σελ. 16 τῆς πλατφόρμας, ὅπου λέγεται ὅτι (ὥς σ' ἕνα διάστημα)

«ὅλες οἱ μισονόμιμες καί νόμιμες μέθοδοι καί τρόποι πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης, καθώς καί ἡ συμμετοχή στήν Κρατική δούμα, δέν μποροῦν νά ἔχουν αὐτοτελή καί ἀποφασιστική σημασία».

Αὐτό εἶναι ὁ ἴδιος πάλι «ὀτζοβισμός», μόνο πού εἶναι συγκαλυμμένος, ἀσαφής, μπερδεμένος. Καί οἱ κομματικοί, δηλ. οἱ ἐχθρικοί πρός τό λικβινταρισμό μπολσεβίκοι καί οἱ κομματικοί μενσεβίκοι ἐξηγοῦσαν διαρκῶς κι' ἐπανειλημμένα, ὅτι ἡ πλατφόρμα αὐτή εἶναι ἀπαράδεκτη γιά τούς σοσιαλδημοκράτες, ὅτι ἀποτελεῖ ὑπεράσπιση τοῦ «ὀτζοβισμοῦ» καί εἶναι βαθιά λαθεμένη καί πολύ ἐπιζήμια.

Οἱ «ὀτζοβιστές» ἦταν ἐνάντια στή συμμετοχή στήν ΙΙΙ Δούμα, καί τά γεγονότα ἀπόδειξαν καθαρά ὅτι εἶχαν λάθος, ὅτι *στήν πραγματικότητα* ἡ ἄποψή τους ὁδηγοῦσε στόν ἀναρχισμό.

Ἡ συγκαλυμμένη καί καχεκτική ὑπεράσπιση τοῦ «ὀτζοβισμοῦ» πού ἀναφέραμε δέν μποροῦσε *στήν πραγματικότητα* νά ὁδηγήσει στήν ἐφαρμογή τῆς γραμμῆς πού ἀκολούθησε νικηφόρα ἡ «Πράβντα» καί πού στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν νόμιμων καί ὑπερνόμιμων ἐργατικῶν ὀργανώσεων ἔδοσε στούς πραβντιστές τή νίκη ἐνάντια στούς καταστροφεῖς τοῦ κόμματος, στούς λικβινταριστές.

Νά γιατί, ὅταν οἱ «βπεριοντοφικοί» μιλᾶνε ὥς τά σήμερα γιά «ἀκουτσούρευτο ἀριστερό μαρξισμό», εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά πάρουμε τό λόγο καί νά προειδοποιήσουμε τούς ἐργάτες, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δηλώσουμε ὅτι πίσω ἀπ' αὐτά τά ἠχηρά λόγια κρύβεται μιά ἀντιμαρξιστική, ἐχθρική πρός τό μαρξισμό διδασκαλία πού προξενεῖ τή μεγαλύτερη ζημιά στό ἐργατικό κίνημα καί δέν συμβιβάζεται καθόλου μ' αὐτό.

Αὐτή ἡ «βπεριοντοφική» μορφή τοῦ «ἀκουτσούρευτου ἀριστεροῦ μαρξισμοῦ» εἶναι γελοιογραφία τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ὅπως ἐδῶ καί πολύ καιρό, πρίν ἀπό 5 χρόνια καί πάνω τό εἶπαν καί τό ἀπόδειξαν οἱ μπολσεβίκοι· στήν πραγματικότητα, ἀκόμη κι' ἄν δέν τό συναισθάνονταν αὐτό οἱ βπεριοντοφικοί, ἐδῶ ἔχουμε παρέκκλιση ἀπό τό μαρξισμό πρός τόν ἀναρχισμό.

Ἡ ὁλομέλεια τοῦ Γενάρη 1910, ἡ ἴδια ὁλομέλεια πού ἐπικαλοῦνται οἱ βπεριοντοφικοί στό περιοδικό τοῦ Τρότσκι, λέγοντας ὅτι ἐπιδοκίμασε τήν ὁμάδα τους, *καταδίκασε ὁμόφωνα αὐτή τήν παρέκκλιση*, πού εἶναι ἐξίσου ἐπιζήμια μέ τήν παρέκκλιση τῶν λικβινταριστῶν. Στή διάρκεια ὅλου τοῦ 1910 τά καθοδηγη-

τικά ὄργανα πού δημιούργησε ἡ ὁλομέλεια γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεών της στήν πράξη, λογουχάρη, ἡ Σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου[140], ἔδειξε *ἐπανειλημμένα* καί λεπτομερειακά ἀπό τίς σελίδες τῶν ἐκδόσεών της ὅτι οἱ βπεριοντοφικοί, ὅπως καί οἱ λικβινταριστές, *παραβίασαν* τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας, ὅτι κι' αὐτοί, ὅπως καί οἱ λικβινταριστές, εἶναι στήν πραγματικότητα *φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο.*

Ἄν στό περιοδικό τοῦ Τρότσκι οἱ βπεριοντοφικοί ἐπικαλοῦνται σήμερα τήν «πρώτη καί τή δεύτερη βπεριοντοφική σχολή», εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ὑπενθυμίσουμε τά γεγονότα: ἀπό τήν πρώτη σχολή οἱ μισοί ἐργάτες *ἔφυγαν*, ἀφοῦ πείστηκαν μέ τήν πείρα τους γιά τόν ἀντιμαρξιστικό καί αποδιοργανωτικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς σχολῆς. Σχετικά μέ τή δεύτερη σχολή, τό Κεντρικό Ὄργανο πού ἐφάρμοζε στήν πράξη τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας προειδοποιοῦσε εἰδικά τούς ἐργάτες, ἐξηγώντας τή σημασία ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς σχολῆς πού μόλις ἀναφέραμε.

Ποιός λοιπόν βοηθοῦσε αὐτή τή δεύτερη σχολή;

Μόνο οἱ λικβινταριστές καί ὁ Τρότσκι, *παρά* τήν ἐπίσημη προειδοποίηση τοῦ ἐπίσημου ὀργάνου τοῦ κόμματος.

Σ' αὐτή τή δεύτερη σχολή, ἀκριβῶς ὅπως τώρα καί στίς στῆλες τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας τῆς Πετρούπολης καί τοῦ «Μπορμπά» τοῦ Τρότσκι, βλέπουμε καθαρά τόν πραγματικό συνασπισμό, τή συμμαχία τῶν λικβινταριστῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν καί τῆς ὁμαδούλας τοῦ Τρότσκι.

Ἡ συμμαχία αὐτή εἶναι συμμαχία ἀντιμαρξιστικῶν, ἀποδιοργανωτικῶν ὁμάδων, πού μισοῦν τό μαρξισμό τῆς «Πράβντα» καί τήν πειθαρχία, τή συντροφική-κομματική πειθαρχία πού συνενώνει γύρω ἀπό τήν «Πράβντα» τήν τεράστια πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Τή συμμαχία αὐτή, ὅπως καί τήν ἴδια τήν ὁμάδα τῆς «Βπεριόντ» κι' ὁλόκληρο τό «βπεριοντοφισμό» *δέν* μποροῦμε παρά νά τή χαρακτηρίσουμε «τυχοδιωκτισμό» μέ τήν ἔννοια ὅτι ἀπ' αὐτή δέν μπορεῖ νά προκύψει τίποτε ἐκτός ἀπό ἔλλειψη ἀρχῶν, ἐνθάρυνση τῶν ἀντιμαρξιστικῶν ἰδεῶν (χωρίς ἀνοιχτή ὑπεράσπισή τους) καί ἀποδιοργάνωση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τό «βπεριοντοφισμό» καί ἀπό τό συνασπισμό του μέ τόν Τρότσκι καί τούς λικβινταριστές.

Ὅμως, ὄντας ριζικά καί ἀμετάκλητα ἐχθροί τῆς «Βπεριόντ» καί τοῦ βπεριοντοφισμοῦ, δέν κλείναμε ποτέ καί δέν θά κλείσουμε τίς πόρτες στούς «βπεριοντοφικούς» πού ἐγκαταλείπουν (ὅπως ἡ

πλειοψηφία τῶν ἱδρυτῶν τῆς «Βπεριόντ») αὐτή τήν ὁμάδα καί ἔχουν σκοπό νά βοηθήσουν τήν πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, πού τή συσπείρωσε καί τή συνένωσε ὁ «πραβντισμός». Καμιά ἐπιείκεια ἀπέναντι στήν ὑπεράσπιση τοῦ «μαχισμοῦ» (πού πίσω του δυστυχῶς «ταμπουρώθηκε» ὁριστικά ὁ Μπογκντάνοφ) ἤ τοῦ «βπεριοντοφισμοῦ» καί κανένα ἐμπόδιο στούς συντρόφους πού εἶδαν εὐσυνείδητα τά λάθη τῆς «Βπεριόντ» καί ξαναγυρίζουν *ἀπό* τή «Βπεριόντ» *στό* κόμμα.

Σχετικά μέ τίς ἐπιθέσεις καί τίς βρισιές τοῦ Μπογκντάνοφ στήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν βπεριοντοφικῶν στό περιοδικό τοῦ Τρότσκι ἐνάντια στούς «λόγιους Ἰλίν, Ζηνόβιεφ καί Κάμενεφ» θά παρατηρήσουμε μέ λίγα λόγια ὅτι: οἱ παραπάνω λόγιοι ἐφάρμοζαν πάντα τίς *ἀποφάσεις* τῶν συσπειρωμένων ἐργατῶν-μαρξιστῶν πού ἀπόδειξαν ἀνοιχτά σ' ὅλο τόν κόσμο μέ τή συσπείρωσή τους γύρω ἀπό τόν «πραβντισμό» ἤ στίς ἐκλογές γιά τά Ἱδρύματα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας καί γιά τό πανρωσικό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ὅτι ἀποτελοῦν τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν ὀργανωμένων καί συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Ἐνεργώντας σύμφωνα μ' αὐτές τίς ἀποφάσεις καί στό πνεῦμα αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων, οἱ πιό πάνω λόγιοι ἔχουν κάθε λόγο νά θεωροῦν τή δράση τους σύμφωνη μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν καί φυσικά οἱ ὑβριστικές ἐπιθέσεις τῶν βπεριοντοφικῶν τοῦ Τρότσκι καί τῶν λικβινταριστῶν δέν πρόκειται νά τούς παρεκκλίνουν ἀπό τή δράση τους.

Ἡ ἱστορία τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ», τῆς διάλυσής της, τῶν διαρκῶν συνασπισμῶν της μέ τόν Τρότσκι καί τούς λικβινταριστές παρουσιάζει ἕνα ὁρισμένο γενικό ἐνδιαφέρον γιά τούς ἐργάτες, καθώς καί ὁρισμένο κοινων κό ἐνδιαφέρον, γιατί βλέπουμε ἐδῶ ἕνα χαρακτηριστικό φαινόμενο σχηματισμοῦ χωριστῶν μικροομάδων ἀπό διανοούμενους τήν ἐποχή τῆς ἀποσύνθεσης καί τῆς κατάπτωσης. Ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νά σχηματίσει ἰδιαίτερη ἰδεολογική ὁμάδα καί νά ὑποδείχνει στό προλεταριάτο ἰδιαίτερο δρόμο, ὅμως ἀπό τόν καθένα πού συγκροτεῖ μιά καινούργια ὁμάδα «θά ζητηθοῦν πολλές εὐθύνες». Οὔτε συζήτηση ὅτι τά λάθη δέν θεωροῦνται ἀνειλικρίνεια, νά *ἐπιμένει* ὅμως κανείς στά λάθη πού ξεκαθαρίστηκαν καί ἀπό τή θεωρία καί ἀπό τήν πράξη ἑνός κινήματος πέντε καί πάνω χρόνων, σημαίνει ὅτι κηρύσσει ἀνοιχτά τόν πόλεμο ἐνάντια στό μαρξισμό, ἐνάντια στή συσπειρωμένη καί ἑνωμένη πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν.

Ἡ ταλάντευση ἤ ἡ παρέκκλιση τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν

βπεριοντοφικῶν δέν εἶναι τυχαῖες, ἀλλά γέννημα τῆς ἐποχῆς τῆς ἀποσύνθεσης καί τῆς κατάπτωσης. Καί πρός τή μιά καί πρός τήν ἄλλη πλευρά ἀπό τό δρόμο τῆς ταξικῆς πάλης τῶν μαρξιστῶν-ἐργατῶν βλέπουμε αὐτές τίς ἀστικές παρεκκλίσεις πού χρησιμεύουν σάν προειδοποίηση γιά κάθε συνειδητό ἐργάτη.

P. S. Οἱ παραπάνω γραμμές εἶχαν ἤδη γραφτεῖ, ὅταν πήραμε τό φύλλο τοῦ «Μπορμπά» τοῦ Τρότσκι μέ τό καινούργιο γράμμα «τῶν μαρξιστικῶν ὁμίλων τῆς «Βπεριόντ» τῆς Γενεύης, τοῦ Παρισιοῦ, τῆς Τιφλίδας καί τῶν ὁμοϊδεατῶν τῆς Πετρούπολης».

Ἀπό τίς ὑπογραφές τοῦ γράμματος βλέπουμε ὅτι οἱ βπεριοντοφικοί πού παρουσιάστηκαν μέ τήν πλατφόρμα «*τους*» στά τέλη τοῦ 1909, ἀπόκτησαν μέσα σέ 4 1/2 χρόνια στή Ρωσία *ἕναν* «ὅμιλο στήν Τιφλίδα» καί πιθανόν *δυό* «ὁμοϊδεάτες στήν Πετρούπολη» (γιατί ἄν ἦταν τρεῖς, θά εἶχαν συγκροτήσει ἀσφαλῶς τό μαρξιστικό ἰδεολογικό ὅμιλο τῆς Πετρούπολης ἤ τῆς πρωτεύουσας ἤ ὁλόκληρης τῆς Ρωσίας!). Γιά τούς ἀνθρώπους πού σκέπτονται κάπως σοβαρά γιά τήν πολιτική καί μόνο αὐτό τό ἀποτέλεσμα τῆς τετράχρονης «δράσης» τῆς «Βπεριόντ» εἶναι ἀπολύτως ἀρκετό γιά νά δοθεῖ ἡ ἐκτίμηση αὐτῆς τῆς ὁμάδας. Ἄς διασκεδάζει ὁ Τρότσκι, ὅταν ἑνώνεται μ' αὐτή τήν ὁμάδα στίς σελίδες τῆς φυλλάδας «*του*», ἅς παίζουν οἱ βπεριοντοφικοί καί οἱ τροτσκιστές τό παιχνίδι τῶν «δυνάμεων» καί τῶν «ρευμάτων» πού συμφωνοῦν μεταξύ τους! Δέν πρόκειται παρά γιά παιδιάστικη διασκέδαση ἀνθρώπων πού μέ σπουδαῖα λόγια θέλουν νά καλύψουν τήν ἄχαρη μηδαμινότητα καί κενότητα τῶν «μικροομάδων» τους.

Εἶναι γελοῖο νά διαβάζει κανείς, πῶς αὐτές οἱ ὁμαδοῦλες φωνάζουν γιά ἑνότητα καί διάσπαση! Πρέπει νά καταλάβετε, φίλτατοι, ὅτι μπορεῖ νά γίνει λόγος μόνο γιά τήν ἑνότητα τοῦ μαζικοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν, γιά τήν ἑνότητα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, γιά τήν ἑνότητα ὅμως μέ διανοουμενίστικους ὁμίλους πού μέσα σέ 4 χρόνια δέν βρῆκαν συμπάθεια στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας, μπορεῖτε νά φλυαρεῖτε ὅσο θέλετε μαζί μέ τόν Τρότσκι! Γι' αὐτό δέν ἀξίζει τόν κόπο νά συζητήσουμε.

«Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 6, Ἰούνης τοῦ 1914
Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε»

ΣΗΜΕΙΩΣΗ «ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ» ΣΤΗΝ «ΕΚΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΥΚΡΑΝΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ» ΤΟΥ ΟΞΕΝ ΛΟΛΑ[141]

Δημοσιεύουμε μ' εὐχαρίστηση τήν ἔκκληση τοῦ συντρόφου μας οὐκρανοῦ μαρξιστῆ πρός τούς οὐκρανούς συνειδητούς ἐργάτες. Ἕνωση χωρίς διάκριση ἔθνους. Τό σάλπισμα αὐτό ἔχει πολύ σπουδαία σημασία σήμερα στή Ρωσία. Οἱ ἐλεεινοί σύμβουλοι τῶν ἐργατῶν, οἱ μικροαστοί διανοούμενοι τοῦ «Ντζβίν» βάζουν ὅλα τους τά δυνατά, προσπαθώντας ν' ἀποτραβήξουν τούς οὐκρανούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες ἀπό τούς μεγαλορώσους. Τό «Ντζβίν» κάνει τή δουλιά τῶν ἐθνικιστῶν μικροαστῶν.

Ἐμεῖς ὅμως θά κάνουμε τή δουλιά τῶν διεθνιστῶν ἐργατῶν: Θά συσπειρώνουμε, θά συνενώνουμε, θά συγχωνεύουμε τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνῶν γιά τό ἑνιαῖο κοινό ἔργο.

Ζήτω ἡ στενή ἀδελφική συμμαχία τῶν ἐργατῶν τοῦ οὐκρανικοῦ, τοῦ μεγαλορωσικοῦ καί κάθε ἄλλου ἔθνους τῆς Ρωσίας!

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 28, 29 τοῦ Ἰούνη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ [142]

Γράφτηκε στίς 23-30 τοῦ Ἰούνη (6-13 τοῦ Ἰούλη) 1914

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1929 στή 2η καί 3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XVII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

᾿Αρχίζοντας τήν ἔκθεση ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, ἐπωφελοῦμαι πρῶτ᾿ ἀπ᾿ ὅλα τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς γιά νά ἐκπληρώσω ἕνα εὐχάριστο καθῆκον καί νά ἐκφράσω ἀπομέρους αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου τίς βαθιές εὐχαριστίες πρός τόν σύντροφο Βαντερβέλντε, πρόεδρο τῆς ᾿Εκτελεστικῆς ᾿Επιτροπῆς τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, γιατί ἐπισκέφθηκε τή χώρα μας καί γνωρίστηκε προσωπικά μέ τούς παράγοντες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στήν Πετρούπολη. Πολύ περισσότερο εἴμαστε εὐγνώμονες στόν σύντροφο Βαντερβέλντε, γιατί πρῶτος αὐτός ἔκανε τήν ἀρχή τῆς ἄμεσης γνωριμίας ἐπιφανῶν μελῶν τῆς Διεθνοῦς μέ τά συνειδητά καί ἡγετικά ἐργατικά στελέχη τῆς Ρωσίας, καθώς καί γιατί δημοσίευσε στό σοσιαλιστικό τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ (ἐννοοῦμε τή «*Le Peuple*» καί τή «*L'Humanité*») ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας, στοιχεῖα πού τά συγκέντρωσε ἐπί τόπου ἀπό τίς Συντάξεις τῶν ἐφημερίδων τριῶν ρευμάτων: τοῦ «πραβντιστικοῦ» (δηλ. τοῦ κόμματός μας), τοῦ «λικβινταριστικοῦ» καί τῶν «ἐσέρων».

῾Η ἔκθεσή μου γιά τήν ἑνότητα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας θ᾿ ἀποτελεῖται ἀπό τά παρακάτω τέσσερα μέρη: 1) στήν ἀρχή θά ἐκθέσω τήν *οὐσία* τῶν κυριότερων διαφωνιῶν στίς γραμμές τῶν σοσιαλδημοκρατῶν· 2) ἔπειτα θά ἐκθέσω τά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τό μαζικό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας καί πού ἐξηγοῦν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ γραμμή τοῦ κόμματός μας *ἐλέγχθηκε ἀπό τήν πείρα αὐτοῦ τοῦ κινήματος*· 3) θά ἐκθέσω πῶς ἐλέγχθηκε ἀπό τήν ἴδια τήν πείρα τῆς δουλιᾶς ἡ γραμμή καί ἡ θέση τῶν ἀντιπάλων μας. Τέλος, 4) θά διατυπώσω, ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, συγκεκριμένες, θετικές, *π ρ α κ τ ι κ έ ς* προτάσεις γιά τήν ἑνότητα.

I

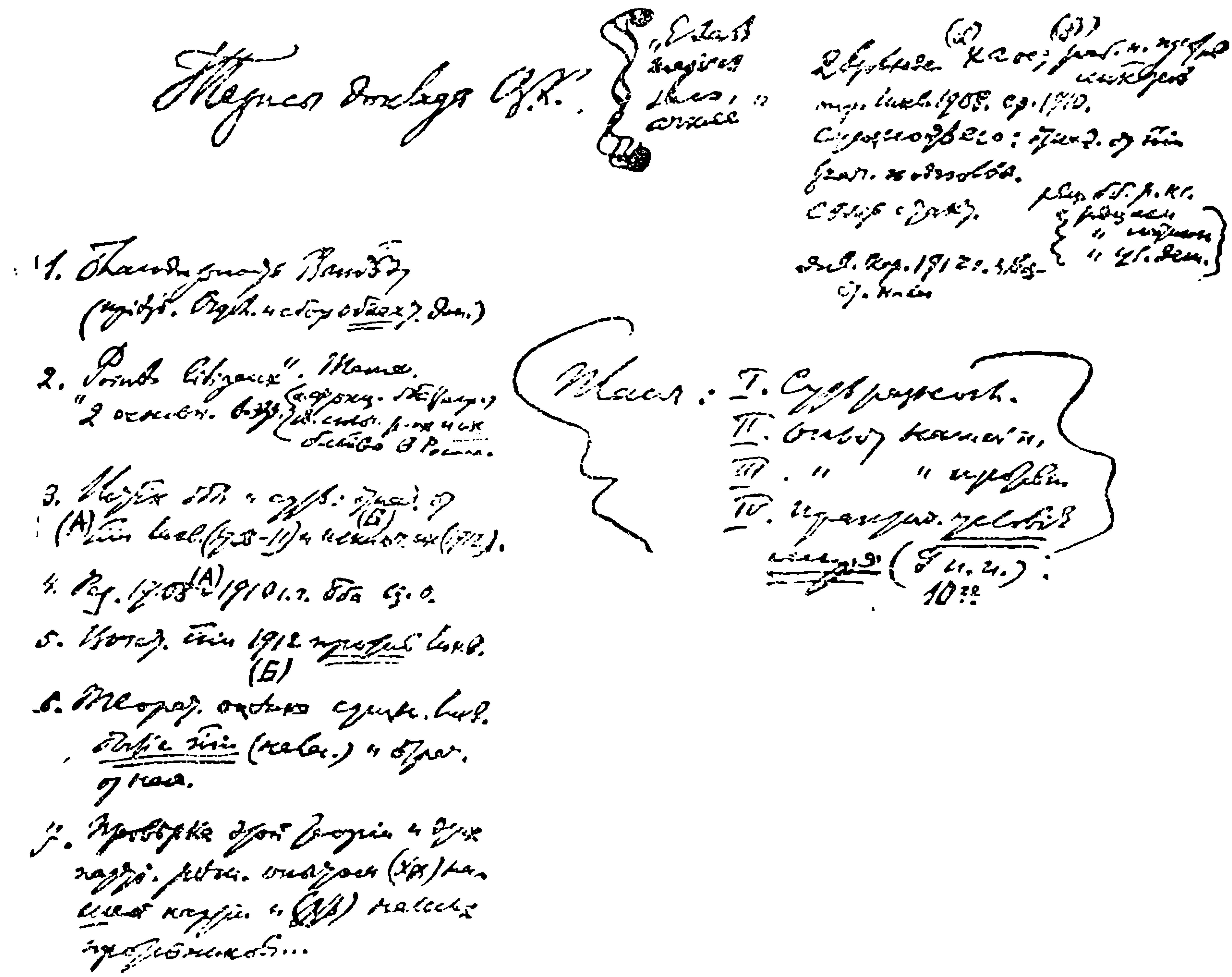
Ὑπάρχουν δυό βασικές ἀπόψεις σχετικά μέ τό τί γίνεται σήμερα στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας.

Ἡ μιά ἄποψη πού τήν ἀνάπτυξε ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ στήν περσινή (Δεκέμβρης τοῦ 1913) πρότασή της στό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο καί πού τή συμμερίζονται καί οἱ λικβινταριστές καί οἱ ὁμάδες πού τούς ὑπερασπίζουν εἶναι ἡ παρακάτω: στή Ρωσία βασιλεύει τό «χάος» τῆς φραξιονιστικῆς πάλης ἀνάμεσα σ' ἕνα πλῆθος ἀπό φράξιες, πού ἡ χειρότερή τους, ἡ «λενινιστική», ὑποδαυλίζει περισσότερο τή διάσπαση. Στήν πραγματικότητα οἱ διαφωνίες δέν ἀποκλείουν καθόλου τή δυνατότητα μιᾶς κοινῆς δουλιᾶς. Ὁ δρόμος γιά τήν ἑνότητα περνάει μέσα ἀπό τή συμφωνία ἤ τό συμβιβασμό ὅλων τῶν ρευμάτων καί ὁμάδων.

Ἡ ἄλλη ἄποψη, πού τή συμμεριζόμαστε ἐμεῖς, συνίσταται στό ὅτι στή Ρωσία δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά μοιάζει μέ «χάος φραξιονιστικῆς πάλης». Ἐκεῖ ὑπάρχει *μόνο* πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές καί *μόνο* μέσα σ' αὐτή τήν πάλη διαμορφώνεται τό *πραγματικά* ἐργατικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα πού συνένωσε ἤδη σήμερα τή *συντριπτική πλειοψηφία*, τά $^{4}/_{5}$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Τό παράνομο κόμμα, στό ὁποῖο ἑνώθηκε ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, ἀντιπροσωπεύτηκε μέ τίς συνδιασκέψεις καί τίς συσκέψεις: τοῦ Γενάρη 1912, τοῦ Φλεβάρη 1913 καί τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1913. Νόμιμο ὄργανο εἶναι ἡ ἐφημερίδα «Πράβντα» («Vérité»)· ἀπό τό ὄνομα τῆς ἐφημερίδας προέκυψε καί ἡ ὀνομασία πραβντιστές. Τήν ἄποψη αὐτή τήν ἔκφρασε, ἀνάμεσα σέ ἄλλους καί ὁ ἐργάτης τῆς Πετρούπολης πού στό συμπόσιο τῆς Πετρούπολης, ὅπου πῆρε μέρος καί ὁ σ. Βαντερβέλντε, εἶπε ὅτι στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια τῆς Πετρούπολης οἱ ἐργάτες εἶναι ἑνωμένοι καί ὅτι ἔξω ἀπ' αὐτή τήν ἑνότητα βρίσκονται μόνο «γενικά ἐπιτελεῖα χωρίς στρατό».

Στό δεύτερο μέρος τῆς ἔκθεσής μου θά περάσω στήν ἀνάλυση τῶν ἀντικειμενικῶν στοιχείων πού ἀποδείχνουν τήν ὀρθότητα τῆς ἄποψής μας. Τώρα ὅμως θά σταθῶ στό ζήτημα τῆς οὐσίας τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Ἡ τυπική διαγραφή τῆς ὁμάδας τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα ἔγινε στή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Γενάρη τοῦ 1912. Ὡστόσο, τό ζήτημα τοῦ λικβινταρισμοῦ εἶχε τεθεῖ ἀπό τό κόμμα μας πολύ νωρίτερα. Ἀκόμη ἡ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Δεκέμβρη τοῦ *1908* εἶχε πάρει μιά συγκεκριμένη, ρητή ἀπόφαση πού εἶναι ὑποχρεωτική γιά ὅλο τό κόμμα καί πού

Χειρόγραφο τοῦ Β. Ι. Λένιν τοῦ σχεδίου καί τῶν θέσεων τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν. — Ἰούνης τοῦ 1914

Σμίκρυνση

καταδικάζει ἀνεπιφύλακτα τό λικβινταρισμό. Ἡ ἀπόφαση αὐτή δίνει τόν παρακάτω ὁρισμό τοῦ λικβινταρισμοῦ:

(ὁ λικβινταρισμός εἶναι) «ἡ προσπάθεια ὁρισμένης μερίδας τῆς κομματικῆς διανόησης νά διαλύσει τήν ὑπάρχουσα ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί νά τήν ἀντικαταστήσει μέ μιάν ἄμορφη ἕνωση μέσα στά πλαίσια τῆς μέ κάθε θυσία νομιμότητας, ἔστω κι᾽ ἄν ἡ νομιμότητα αὐτή θά πληρωνόταν μέ τήν ὁλοφάνερη παραίτηση ἀπό τό πρόγραμμα, τήν τακτική καί τίς παραδόσεις τοῦ κόμματος».

Ἀπό δῶ φαίνεται ὅτι ὁ λικβινταρισμός τό *1908* ἤδη ἀνακηρύχτηκε ἐπίσημα καί ἀναγνωρίστηκε σάν *διανοουμενίστικο* ρεῦμα καί ὅτι ἡ οὐσία του συνίσταται στήν *ἀπάρνηση* τοῦ παράνομου κόμματος, στήν *ἀντικατάστασή* του ἤ στήν προπαγάνδα γιά τήν ἀντικατάστασή του μέ ἕνα νόμιμο κόμμα.

Ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τό Γενάρη τοῦ *1910* καταδίκασε ἄλλη μιά φορά *ὁμόφωνα* τό λικβινταρισμό, σάν «*ἐκδήλωση τῆς ἐπιρροῆς τῆς ἀστικῆς τάξης πάνω στό προλεταριάτο*».

Ἀπό δῶ φαίνεται πόσο λαθεμένη εἶναι ἡ γνώμη ὅτι τάχα οἱ διαφωνίες μας μέ τούς λικβινταριστές δέν εἶναι βαθύτερες, ἀλλά εἶναι λιγότερο σημαντικές ἀπό τίς διαφωνίες ἀνάμεσα στούς λεγόμενους ριζοσπάστες καί τούς μετριοπαθεῖς στή Δυτική Εὐρώπη. Σέ κανένα, κυριολεκτικά σέ κανένα κόμμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης δέν μπορεῖ νά βρεῖ κανείς καμιά γενική κομματική ἀπόφαση ἐνάντια σέ ἀνθρώπους πού θέλουν *νά διαλύσουν* τό κόμμα καί νά τό *ἀντικαταστήσουν* μέ ἕνα νέο κόμμα!!

Πουθενά στή Δυτική Εὐρώπη δέν ἔμπαινε, δέν μπαίνει καί δέν μπορεῖ νά μπεῖ ζήτημα, ἄν ἐπιτρέπεται νά ἀπολαμβάνει κανείς τόν τίτλο τοῦ μέλους τοῦ κόμματος *καί ταυτόχρονα* νά προπαγανδίζει τή διάλυση αὐτοῦ τοῦ κόμματος, νά κηρύσσει ὅτι εἶναι ἄχρηστο καί περιττό κι᾽ ὅτι πρέπει ν᾽ ἀντικατασταθεῖ μ᾽ ἕνα ἄλλο κόμμα. Πουθενά στή Δυτική Εὐρώπη τό ζήτημα δέν μπαίνει ἔτσι, ὅπως μπαίνει σέ μᾶς, σάν ζήτημα *ὕπαρξης* τοῦ κόμματος, *ὑπόστασης* τοῦ κόμματος.

Ἡ διαφωνία αὐτή δέν εἶναι ὀργανωτική, δέν ἀφορᾶ τό *πῶς* πρέπει νά οἰκοδομοῦμε τό κόμμα, ἀλλά εἶναι διαφωνία πάνω στό ζήτημα τῆς *ὑπόστασης* τοῦ κόμματος. Ἐδῶ δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε συμφιλίωση, γιά ὁποιαδήποτε συμφωνία, γιά ὁποιονδήποτε συμβιβασμό.

Δέν θά μπορούσαμε νά οἰκοδομήσουμε (κατά $^4/_5$) τό κόμμα μας καί δέν μποροῦμε νά τό οἰκοδομοῦμε παραπέρα, παρά μόνο μέ τήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς λόγιους, πού στό νόμιμο τύπο καταπολεμοῦν τήν «παράνομη ὀργάνωση» (δηλ. τό παράνο-

μο κόμμα), δηλώνουν ὅτι εἶναι «*κακό*», δικαιολογοῦν καί ἐξυμνοῦν τή λιποταξία ἀπ' αὐτή καί προπαγανδίζουν τό «νόμιμο κόμμα».

Τό κόμμα μας στή σημερινή Ρωσία, ὅπου δέν λειτουργεῖ νόμιμα οὔτε κι' αὐτό τό κόμμα τῶν πολύ μετριοπαθῶν φιλελευθέρων, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει παρά μόνο σάν παράνομο κόμμα. Ἡ πρωτοτυπία, ἡ ἰδιομορφία τῆς κατάστασής μας, πού θυμίζει κάπως τήν κατάσταση τῶν γερμανῶν σοσιαλδημοκρατῶν τήν περίοδο τοῦ ἐκτάκτου νόμου (ἄν καί οἱ γερμανοί εἶχαν τότε 100 φορές περισσότερη νομιμότητα ἀπ' ὅ,τι ἡ Ρωσία) [143], συνίσταται στά παρακάτω: τό παράνομο σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα μας ἀποτελεῖται ἀπό *παράνομες* ἐργατικές ὀργανώσεις (πού συχνά ὀνομάζονται «πυρῆνες») πού περιβάλλονται ἀπό ἕνα λίγο-πολύ πυκνό δίχτυ *νόμιμων* ἐργατικῶν ὀργανώσεων (Ταμεῖα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, συνδικάτα, μορφωτικοί σύλλογοι, ἀθλητικοί σύλλογοι, σύλλογοι ἀντιαλκοολισμοῦ κτλ.). Στήν πρωτεύουσα ὑπάρχουν περισσότερες νόμιμες ὀργανώσεις, στήν ἐπαρχία πολλές φορές δέν ὑπάρχουν καθόλου.

Κάποτε οἱ παράνομες ὀργανώσεις εἶναι ἀρκετά πλατιές, κάποτε εἶναι πολύ στενές, περιορίζονται μάλιστα σέ «ἔμπιστους ἀνθρώπους» [144].

Μέ τή βοήθεια τῶν νόμιμων ὀργανώσεων ἐξασφαλίζεται μιά ὁρισμένη *κάλυψη* τῶν παράνομων ὀργανώσεων καί ἡ πλατιά, νόμιμη προπαγάνδα μέσα στίς μάζες τῆς ἰδέας τῆς ἐργατικῆς συσπείρωσης. Ἡ ἑνότητα τῶν καθοδηγητικῶν ὀργανώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ πανρωσική κλίμακα, ἡ δημιουργία ἑνός κέντρου (ΚΕ), ἡ λήψη συγκεκριμένων κομματικῶν ἀποφάσεων πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα, ὅλα αὐτά, ἐννοεῖται, εἶναι πέρα γιά πέρα παράνομα καί ἀπαιτοῦν τή μεγαλύτερη συνωμοτικότητα καί ἐμπιστοσύνη τῶν δοκιμασμένων, τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν.

Ὅποιος γράφει στό νόμιμο τύπο *ἐνάντια* στήν «παράνομη ὀργάνωση», ἤ ὑπέρ ἑνός «νόμιμου κόμματος», *ἀποδιοργανώνει* ἄμεσα τό κόμμα μας καί τούς ἀνθρώπους αὐτούς δέν μπορεῖ νά μή τούς θεωροῦμε *ἄσπονδους ἐχθρούς* τοῦ κόμματός μας.

Εἶναι φυσικό ὅτι ἡ ἄρνηση τῆς «παράνομης ὀργάνωσης» συνδέεται μέ τήν ἄρνηση τῆς ἐπαναστατικῆς τακτικῆς, μέ τήν ὑπεράσπιση τοῦ ρεφορμισμοῦ. Ἡ Ρωσία ζεῖ τήν ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων. Στή Ρωσία σήμερα ὅλοι εἶναι ἐξαιρετικά δυσαρεστημένοι ἀπό τήν κυβέρνηση, ἀκόμη καί οἱ πιό μετριοπαθεῖς ἀστοί, οἱ «καντέτοι» καί οἱ «ὀχτωβριστές». Ὅλοι τους ὅμως εἶναι ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης, μᾶς μισοῦν γιά τή «δημαγωγία», γιά

τήν τάση μας νά ξαναοδηγήσουμε τίς μάζες στά όδοφράγματα, ὅπως τό 1905. Ὅλοι αὐτοί, οἱ ἀστοί, προπαγανδίζουν μόνο τίς «μεταρυθμίσεις» καί διαδίδουν στίς μάζες τή διαβρωτική πεποίθησή τους ὅτι οἱ μεταρυθμίσεις *συμβιβάζονται* μέ τή σημερινή τσαρική μοναρχία.

Ἡ τακτική μας εἶναι διαφορετική. Ἐμεῖς χρησιμοποιοῦμε κάθε μεταρύθμιση (λογουχάρη, τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις) καί κάθε νόμιμη ὀργάνωση. Τίς χρησιμοποιοῦμε ὅμως γιά νά ἀναπτύξουμε τήν ἐπαναστατική συνείδηση τῶν μαζῶν καί τήν ἐπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν. Καί στή Ρωσία, ὅπου ὥς τά σήμερα δέν ὑπάρχει πολιτική ἐλευθερία, τά λόγια αὐτά ἔχουν τώρα γιά μᾶς πολύ πιό ἄμεση σημασία ἀπ' ὅ,τι στήν Εὐρώπη. Τό κόμμα μας ὀργανώνει καί καθοδηγεῖ τίς *ἐπαναστατικές ἀπεργίες*, πού ἀναπτύσσονται στή Ρωσία ὅσο πουθενά ἀλλοῦ στόν κόσμο — ἄς πάρουμε, γιά παράδειγμα, μόνο τό μήνα Μάη. Τό Μάη τοῦ 1912 στίς οἰκονομικές ἀπεργίες πῆραν μέρος 64 χιλιάδες ἄτομα, τό 1914, 99 χιλιάδες.

Καί στίς πολιτικές ἀπεργίες τοῦ 1912 πῆραν μέρος 364 χιλιάδες ἄτομα καί τό 1914, 647 χλιάδες. Ὁ συνδυασμός τῆς πολιτικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς πάλης δίνει τήν ἐπαναστατική ἀπεργία πού, ἀναταράζοντας τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν, τά διαπαιδαγωγεῖ γιά τήν ἐπανάσταση. Τό κόμμα μας ὀργανώνει τήν καμπάνια τῶν *ἐπαναστατικῶν συγκεντρώσεων* καί τῶν *ἐπαναστατικῶν διαδηλώσεων στούς δρόμους*. Τό κόμμα μας κυκλοφορεῖ γιά τό σκοπό αὐτό *ἐπαναστατικές προκηρύξεις* καί μιά *παράνομη ἐφημερίδα*, τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος. Γιά τήν ἰδεολογική ἑνοποίηση ὅλης αὐτῆς τῆς διαφωτιστικῆς καί προπαγανδιστικῆς δουλιᾶς μέσα στίς μάζες χρησιμοποιοῦμε τά συνθήματα πού υἱοθέτησαν τά ἀνώτατα ὄργανα τοῦ κόμματός μας: 1) 8ωρη ἐργάσιμη μέρα· 2) δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων καί 3) λαοκρατική δημοκρατία. Στή σημερινή κατάσταση τῆς Ρωσίας, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ πλήρης ἔλλειψη δικαιωμάτων καί ἡ αὐθαιρεσία, ὅπου καταπατοῦνται ὅλοι οἱ νόμοι ἀπό τήν τσαρική μοναρχία, *μόνο* αὐτά τά συνθήματα μποροῦν νά συνενώσουν καί νά κατευθύνουν πραγματικά ὅλη τή διαφωτιστική καί προπαγανδιστική δουλιά τοῦ κόμματος στό πνεῦμα τῆς πραγματικῆς ὑποστήριξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Μᾶς φαίνεται γελοῖο, ὅταν ἀκοῦμε τούς λικβινταριστές νά λένε, λογουχάρη, ὅτι εἴμαστε ἐνάντια στήν «ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι», γιατί ὄχι μόνο ὑπογραμμίσαμε τή σημασία αὐτῆς τῆς

παραγράφου τοῦ προγράμματός μας σέ εἰδική ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Γενάρη 1912, μά καί χρησιμοποιήσαμε στήν πράξη τά κουτσουρεμένα δικαιώματα τοῦ συνεταιρίζεσθαι (λογουχάρη, τά Ταμεῖα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων) δέκα φορές καλύτερα ἀπ' ὅ,τι οἱ λικβινταριστές. Ὅταν ὅμως βρίσκονται ἄνθρωποι πού λένε ἀπό τό νόμιμο τύπο ὅτι τά συνθήματα τῆς δήμευσης τῆς γῆς καί τῆς δημοκρατίας δέν μποροῦν ν' ἀποτελοῦν ἀντικείμενο ζύμωσης μέσα στίς μάζες, τότε δηλώνουμε πώς οὔτε κάν λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά ἑνότητα *τέτιων* ἀνθρώπων καί τέτιας ὁμάδας λογίων μέ τό κόμμα μας.

Βάζοντας σάν καθῆκον μου ν' ἀναλύσω σ' αὐτό τό πρῶτο μέρος τῆς ἔκθεσής μου τήν *ο ὐ σ ί α* τῶν διαφωνιῶν, θά περιοριστῶ στά ὅσα εἶπα παραπάνω, ὑπενθυμίζοντας ὅτι στό τέταρτο μέρος τῆς ἔκθεσής μου, στό κείμενο τῶν πρακτικῶν προτάσεων, θά ἀπαριθμηθοῦν συγκεκριμένα ὅλες οἱ παρεκκλίσεις τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό πρόγραμμα καί τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος.

Ἐδῶ δέν θά ἐπεκταθῶ στίς λεπτομέρειες τῆς *ἀ π ο σ κ ί ρ τ η σ η ς* τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό παράνομο κόμμα μας, ἀπό τό ΣΔΕΚΡ. Θά ἀναφέρω μόνο τίς *τ ρ ε ῖ ς* κύριες περιόδους τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

Περίοδος Ι: ἀπό τό φθινόπωρο τοῦ 1908 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1910. Τό κόμμα παλεύει ἐνάντια στό λικβινταρισμό μέ συγκεκριμένες, ρητές, κομματικές ἀποφάσεις καί τόν καταδικάζει.

Περίοδος ΙΙ: ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1910 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1912. Οἱ λικβινταριστές *ἐμποδίζουν* νά ἀνασυσταθεῖ ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος, οἱ λικβινταριστές ἀποσυνθέτουν τήν ΚΕ τοῦ κόμματος καί *δ ι α λ ύ ο υ ν* τά τελευταῖα ὑπολείμματά της, τήν Τεχνική ἐπιτροπή τοῦ «*Γ ρ α φ ε ί ο υ* τῆς ΚΕ τοῦ ἐξωτερικοῦ»[145]. Τότε οἱ ἐπιτροπές τοῦ κόμματος *σ τ ή Ρ ω σ ί α* δημιουργοῦν γιά τήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος τήν «Ὀργανωτική Ἐπιτροπή τῆς Ρωσίας» (φθινόπωρο τοῦ 1911)[146]. Ἡ ἐπιτροπή αὐτή συγκαλεῖ τή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912. Ἡ συνδιάσκεψη αὐτή ἀνασυγκροτεῖ τό κόμμα, ἐκλέγει τήν ΚΕ καί διαγράφει τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα.

Περίοδος ΙΙΙ: ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1912 ὥς τά σήμερα. Ἡ οὐσία τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν 4/5 τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας συσπειρώνεται γύρω ἀκριβῶς ἀπό τίς ἀποφάσεις καί τά ὄργανα πού δημιούργησε ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη τοῦ 1912.

Καί τώρα περνῶ στό δεύτερο μέρος τῆς ἔκθεσής μου, στό χαρακτηρισμό τῆς σημερινῆς κατάστασης τοῦ κόμματός μας καί

τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Θά προσπαθήσω νά φωτίσω τό ζήτημα: κατά πόσο ἡ *πείρα τοῦ μαζικοῦ κινήματος* ἐπιβεβαίωσε τή γραμμή τοῦ κόμματός μας ἤ τή γραμμή τῶν λικβινταριστῶν.

II

Ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1912 μέ τό παλιό ἡμερολόγιο ἄρχισε στή Ρωσία νά βγαίνει ἡ καθημερινή ἐργατική ἐφημερίδα «Πράβντα», πού δημιουργήθηκε *χάρη* στήν ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος στή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 καί πού ἐφαρμόζει (συχνά μέ ὑπαινιγμούς, πάντα κουτσουρεμένα) τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης αὐτῆς. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ποτέ *σέ κανένα ἔντυπο* δέν μιλᾶμε γιά τήν παράνομη σύνδεση πού ἔχει ἡ παράνομη συνδιάσκεψη τοῦ κόμματος τοῦ Γενάρη 1912 καί ἡ ΚΕ πού δημιούργησε αὐτή, μέ τή νόμιμη ἐφημερίδα «Πράβντα». Ἀπό τό Σεπτέμβρη τοῦ 1912 ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἀνταγωνιστική ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν «Λούτς», ἡ σημερινή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Ἔπειτα, τό φθινόπωρο τοῦ 1912, ἔγιναν οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ἀπό τό 1913 ἄρχισε νά ἐφαρμόζεται στή Ρωσία ἕνας νέος νόμος γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις, πού δημιουργεῖ Ταμεῖα ἀσθενείας τῶν ἐργατῶν. Τέλος, τά νόμιμα συνδικάτα, ὅσο σκληρά κι᾽ ἄν τά καταδιώκει ἡ κυβέρνηση, ὅσο κι᾽ ἄν τά κλείνει διαρκῶς, διαρκῶς ξαναπαρουσιάζονται.

Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ *μαζικοῦ* ἐργατικοῦ κινήματος πού ἀπαριθμήσαμε — ἰδιαίτερα οἱ καθημερινές ἐφημερίδες *καί τῶν δυό* κατευθύνσεων — προσφέρουν ἕναν τεράστιο ἀριθμό προσιτῶν σέ ὅλους *ἀντικειμενικῶν* στοιχείων, πού ἐπιτρέπουν τόν ἔλεγχο. Θεωροῦμε ὑποχρέωσή μας νά διαμαρτυρηθοῦμε ἔντονα στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου γιά τή συνηθισμένη μέθοδο τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ὑπερασπιστῶν τους τοῦ ἐξωτερικοῦ νά διατυπώνουν ἀστήρικτους ἰσχυρισμούς, διαβεβαιώσεις καί διακηρύξεις, *ἀγνοώντας* τά ἀντικειμενικά γεγονότα τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας.

Ἀκριβῶς τά γεγονότα αὐτά εἶναι ἐκεῖνα πού στερέωσαν ἀπόλυτα τήν πεποίθησή μας ὅτι εἶναι σωστή ἡ γραμμή μας.

Τό Γενάρη τοῦ 1912 ἔγινε ἡ συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἀνασυγκρότησε τό παράνομο κόμμα. Οἱ λικβινταριστές καί οἱ μικροομάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ (μαζί καί ὁ Πλεχάνοφ) τήν ὑποδέχτηκαν μέ βρισιές. Οἱ ἐργάτες ὅμως τῆς Ρωσίας;

Τήν ἀπάντηση τήν ἔδοσαν οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα.

Οἱ ἐκλογές αὐτές ἔγιναν τό φθινόπωρο τοῦ 1912. Στήν ΙΙΙ Δούμα τά *50* % τῶν βουλευτῶν τῆς ἐργατικῆς κουρίας (4 ἀπό τούς 8) ἀνῆκαν στήν παράταξή μας, ἐνῶ στήν IV Δούμα 6 ἀπό τούς 9, δηλ. τά **67** % τῶν βουλευτῶν τῆς ἐργατικῆς κουρίας εἶναι μέ τό μέρος τοῦ κόμματος. Αὐτό ἀποδείχνει ὅτι ἡ ἐργατική μάζα πέρασε μέ τό μέρος τοῦ κόμματος καί ἀπόριψε τό λικβινταρισμό. Ἄν σήμερα ἡ ἑξάδα τῶν μελῶν τῆς Δούμας, πού κλίνει πρός τό λικβινταρισμό, ἐπιθυμεῖ πραγματικά τήν ἑνότητα μέ τήν ὁμάδα τοῦ *κόμματος* στή Δούμα, μέ τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τονίσουμε ὅτι ὁ ὅρος γιά τήν ἑνότητα εἶναι ἡ ἀναγνώριση τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ βουλευτές πρέπει νά ἐφαρμόζουν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν.

Παρακάτω. Οἱ καθημερινές ἐφημερίδες ἀποτελοῦν ἕνα πολύ σπουδαῖο ὅπλο *ὀργάνωσης* τῆς ἐργατικῆς τάξης. Στίς ἐφημερίδες ὑπάρχει ἕνα σωρό ὑλικό πού δείχνει αὐτό τό πράγμα. Λογουχάρη, τά στοιχεῖα γιά τόν *ἀριθμό τῶν εἰσφορῶν πού προέρχονται ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες*. Καί οἱ δυό ἐφημερίδες, καί τῶν πραβντιστῶν (δηλ. ἡ κομματική) καί τῶν λικβινταριστῶν, δημοσιεύουν ἀπολογισμούς γιά τίς χρηματικές εἰσφορές τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων. Οἱ ἀπολογισμοί αὐτοί εἶναι ὁ καλύτερος δείκτης πού μπορεῖ νά διανοηθεῖ κανείς γιά τή Ρωσία — δείκτης ἀνοιχτός καί νόμιμος — τοῦ πραγματικοῦ βαθμοῦ *ὀργάνωσης* τῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

Στή Δυτική Εὐρώπη, ὅπου τά σοσιαλιστικά κόμματα εἶναι νόμιμα, εἶναι γνωστός σέ ὅλους ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ κόμματος καί παίρνεται πάντα σάν βάση σέ κάθε κρίση γιά τό ὀργανωμένο ἐργατικό κίνημα.

Στή Ρωσία δέν ὑπάρχει ἀνοιχτό, νόμιμο κόμμα. Οἱ ὀργανώσεις τοῦ κόμματος εἶναι παράνομες, μυστικές, «ὑποχθόνιες», ὅπως λένε στή χώρα μας. *Ἔμμεση* ὅμως — καί κατά τά ἄλλα ἀλάνθαστη — ἔνδειξη γιά τήν κατάσταση αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων ἀποτελεῖ *ὁ ἀριθμός τῶν χρηματικῶν εἰσφορῶν ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες*.

Ἐπειδή τά στοιχεῖα αὐτά τά δημοσιεύουν ἀνοιχτά καί τακτικά οἱ δυό ἐφημερίδες, ἐδῶ καί πάνω ἀπό δυό χρόνια ἡ δική μας κι' ἐδῶ καί πάνω ἀπό 1 ½ χρόνο ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν, ὁπότε κάθε ψέμα ἤ λάθος θά προκαλοῦσε ἀμέσως τή διαμαρτυρία τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, τά στοιχεῖα αὐτά εἶναι *ἀπολύτως ἀσφαλῆ* καί ἀποτελοῦν τόν καλύτερο ἀνοιχτό καί νόμιμο δείκτη γιά τό βαθμό ὀργάνωσης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν.

Ἄν οἱ λικβινταριστές μας καί οἱ μικροομάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού τούς ὑπερασπίζουν ἐπιμένουν ν' ἀγνοοῦν αὐτά τά στοιχεῖα καί τά ἀποσιωποῦν στόν τύπο τους, οἱ ἐργάτες μας βλέπουν σ' αὐτό μόνο τήν ἐκδήλωση τῆς ἐπιθυμίας *νά τορπιλίσουν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν*, βλέπουν σ' αὐτό τήν ἔλλειψη ἐντιμότητας.

Ὁρίστε τά στοιχεῖα γιά *ὁλόκληρο* τό 1913. Ὁ ἀριθμός τῶν εἰσφορῶν ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες ἦταν γιά τούς πραβντιστές 2 181, γιά τούς λικβινταριστές 661. Τό 1914 (ὥς τίς 13 τοῦ Μάη) γιά τούς πραβντιστές 2 873 ἐργατικές ὁμάδες, γιά τούς λικβινταριστές 671. Αὐτό σημαίνει ὅτι τό ποσοστό τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων πού εἶναι ὀργανωμένες ἀπό τούς πραβντιστές ἦταν 77 % τό 1913 καί 81% τό 1914.

Ἀρχίζοντας ἀπό τό 1912, οἱ πραβντιστές δημοσιεύουν τακτικά αὐτά τά στοιχεῖα καί καλοῦν ὅσους θέλουν νά τά ἐλέγξουν, τονίζουν τόν ἀντικειμενικό τους χαρακτήρα καί ζητοῦν ἀπό τούς *πραγματικούς* (κι' ὄχι τούς ὑποκριτές) φίλους τῆς «ἑνότητας» ν' ἀναγνωρίσουν ἀνοιχτά καί τίμια τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν. *Διαφορετικά* ὅλες οἱ συζητήσεις γιά ἑνότητα δέν εἶναι παρά ὑποκρισία.

Ὕστερα ἀπό ἑνάμιση χρόνο πάλης τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στό κόμμα, οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας *ἐγκρίνανε* μέ πλειοψηφία $^4/_5$ τή γραμμή τῶν «πραβντιστῶν», τήν πίστη στήν «παράνομη δουλιά» καί στήν ἐπαναστατική τακτική. Κι' ἀπό τούς λικβινταριστές καί τούς φίλους τους δέν περιμένουμε φλυαρίες γιά «ἑνότητα» *ἐνάντια* στή θέληση τοῦ κόμματος, ἀλλά μιά ἀνοιχτή δήλωση: θέλουν, ἐπιτέλους, ν' ἀναγνωρίσουν αὐτή τή θέληση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας ἤ ὄχι;

Εἶναι εὔκολο νά δίνει κανείς φτηνές διαβεβαιώσεις. Δέν εἶναι ὅμως καθόλου εὔκολο νά ὀργανώνει μιά πραγματική ἐργατική ἐφημερίδα, πού νά συντηρεῖται πραγματικά ἀπό τούς ἐργάτες. Αὐτό τό ξέρουν ὅλοι οἱ σύντροφοι τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἔχουν περισσότερη πεῖρα ἀπό μᾶς. Μιά πραγματικά ἐργατική ἐφημερίδα, δηλ. μιά ἐφημερίδα πού συντηρεῖται πραγματικά μέ χρήματα τῶν ἐργατῶν, πού ἐφαρμόζει τήν κομματική γραμμή, εἶναι ἕνας τεράστιος ὀργανωτικός μηχανισμός.

Καί τί μᾶς λένε τά στοιχεῖα; Τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα μᾶς λένε ὅτι ἡ «Πράβντα» εἶναι πραγματικά ἐργατική ἐφημερίδα, ἐνῶ ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν, πού ἀρνιέται τήν «παράνομη ὀργάνωση», δηλ. τό κόμμα, *στήν πραγματικότη-*

τ α καί ὡς πρός τίς ἰδέες της καί ὡς πρός τίς πηγές τῶν πόρων της εἶναι *ἀ σ τ ι κ ή* ἐφημερίδα.

Ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914 καί οἱ δυό ἐφημερίδες δημοσίευαν, ὅπως πάντα, τούς χρηματικούς ἀπολογισμούς γιά τίς εἰσφορές καί ἡ ἐφημερίδα μας συνόψισε αὐτούς τούς ἀπολογισμούς. Νά τ' ἀποτελέσματα. Ἡ «Πράβντα» συγκέντρωσε 21 584 ρούβλια καί 11 καπίκια, ἀπ' αὐτά τά 18 934 ρούβλια καί 10 καπίκια προέρχονται ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες. Δηλαδή τά 87 % τά δίνουν οἱ εἰσφορές τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν καί μόνο τά 13 % προέρχονται ἀπό τήν ἀστική τάξη.

Οἱ λικβινταριστές ὅμως συγκέντρωσαν 12 055 ρούβλια καί 89 καπίκια, ἀπ' αὐτά τά 5 296 ρούβλια καί 12 καπίκια προέρχονται ἀπό τίς ὁμάδες τῶν ἐργατῶν, δηλ. *λ ι γ ό τ ε ρ α ἀ π ό τ ά μ ι σ ά*, μόνο τά 44 %. *Π ά ν ω ἀ π ό τ ά μ ι σ ά* χρήματα τά δίνει στούς λικβινταριστές ἡ ἀστική τάξη.

Ἐκτός ἀπό αὐτό, ὅλος ὁ φιλελευθεροαστικός τύπος ἐπαινεῖ κάθε μέρα τούς λικβινταριστές, *β ο η θ ῶ ν τ α ς* τους νά τορπιλίζουν τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, *ἐ ν θ α ρ ρ ύ ν ο ν τ α ς* τό ρεφορμισμό τῶν λικβινταριστῶν καί τήν ἄρνηση τῆς παράνομης δουλιᾶς ἀπό μέρους τους.

Σάν παράδειγμα γιά τή δράση τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ θά ἀναφέρω τήν ἐφημερίδα «Γεντίνστβο» τοῦ σ. Πλεχάνοφ, τοῦ βουλευτῆ Μπουριάνοφ κ.ἄ. Μπροστά μου ἔχω τρία φύλλα αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας, τό πρῶτο τῆς 18 τοῦ Μάη, τό τρίτο τῆς 15 τοῦ Ἰούνη τοῦ χρόνου αὐτοῦ. Ἀπό τούς ἀπολογισμούς φαίνεται ὅτι κάποιος ἔδοσε γιά τήν ἐφημερίδα 1000 ρούβλια μέσω τοῦ συντρόφου Ὀλγκίν πού βρίσκεται στό ἐξωτερικό καί οἱ εἰσφορές στό ἐξωτερικό ἔδοσαν 207 ρούβλια καί 52 καπίκια. Οἱ *ἕ ξ ι* (ἕξι!) ὁμάδες τῶν ἐργατῶν ἔδοσαν 60 ρούβλια.

Καί νά πού αὐτή ἡ ἐφημερίδα, ἡ ὁποία στηρίζεται σέ ἕξι ἐργατικές ὁμάδες τῆς Ρωσίας καλεῖ τούς ἐργάτες νά μήν ἀκοῦνε τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί κηρύσσει τό κόμμα αὐτό «διασπαστικό»!! Τό κόμμα πού μέσα σέ 2 ½ χρόνια συνένωσε *5 6 0 0* ὁμάδες ἐργατῶν γύρω ἀπό τίς συγκεκριμένες ἀποφάσεις *τ ρ ι ῶ ν* παράνομων συνδιασκέψεων τοῦ 1912 καί τοῦ 1913, εἶναι «διασπαστικό». Καί ἡ ὁμάδα τοῦ Πλεχάνοφ, πού συνένωσε ἕξι ἐργατικές ὁμάδες στή Ρωσία καί συγκέντρωσε 1 200 ρούβλια στό ἐξωτερικό γιά *ν ά τ ο ρ π ι λ ί σ ε ι* τή θέληση τῶν ρώσων ἐργατῶν, εἶναι, βλέπετε, «ἑνωτική» ὁμάδα!!

Ὁ Πλεχάνοφ κατηγορεῖ τούς ἄλλους γιά φραξιονισμό, σάν *ν ά μ ή ν ἦ τ α ν* φραξιονισμός ὁ χωριστός ἔρανος γιά μιά χω-

ριστή ὁμάδα καί ἡ ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες νά μήν ἐκτελοῦν τίς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας τῶν 4/5.

Ὅσο γιά μᾶς, δηλώνουμε ἀνοιχτά ὅτι ἡ στάση τῆς ὁμάδας τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι πρότυπο *ἀποδιοργανωτικῆς* δράσης. Ἡ στάση τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι τό ἴδιο μέ τό ἄν ὁ Μέρινγκ συγκέντρωνε στή Γερμανία ἕξι ἐργατικές ὁμάδες καί καλοῦσε μέσω μιᾶς χωριστῆς ἐφημερίδας τούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες νά μήν πειθαρχοῦν στό κόμμα πού τά χάλασε, ἄς ποῦμε, μέ τούς πολωνούς.

Ἐμεῖς κι' ὁ Πλεχάνοφ μιλᾶμε δυό διαφορετικές γλῶσσες. Ἐμεῖς ὀνομάζουμε τή συσπείρωση τῶν 4/5 τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας ἑνότητα στήν πράξη κι' ὄχι στά λόγια. Καί τήν πάλη τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ χρήματα πού συγκεντρώθηκαν στό ἐξωτερικό ἐνάντια στήν πλειοψηφία τῶν ρώσων ἐργατῶν, τήν ὀνομάζουμε *ἀποδιοργανωτική δράση*.

Ἡ «Πράβντα» βγαίνει σέ 40 000 ἀντίτυπα, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα πού συγκέντρωσε στήν Πετρούπολη καί δημοσίευσε ὁ σ. Βαντερβέλντε, ἐνῶ ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν σέ 16 000. Ἡ «Πράβντα» βγάζει τά ἔξοδά της, συντηρεῖται ἀπό τούς ἐργάτες, ἐνῶ οἱ λικβινταριστές συντηροῦνται ἀπό ἐκείνους πού ἡ ἐφημερίδα μας τούς ὀνομάζει *πλούσιους φίλους ἀπό τήν ἀστική τάξη*.

Ὑποβάλλουμε στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου τούς οἰκονομικούς ἀπολογισμούς πού δημοσιεύτηκαν καί στίς δυό ἐφημερίδες. Γιά τούς συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ξέρουν πόσο σοβαρό πράγμα εἶναι μιά ἐργατική ἐφημερίδα, αὐτό θά εἶναι καλύτερο ἀπό τίς διαβεβαιώσεις, τίς ὑποσχέσεις, τίς δηλώσεις καί τίς βρισιές ἐνάντια στούς «λενινιστές».

Ρωτᾶμε τούς λικβινταριστές: μήπως καί στό ἑξῆς δέν πρόκειται νά παίρνουν ὑπόψη τους τό *ἀντικειμενικό γεγονός* ὅτι ἡ ἐφημερίδα τῆς ὁμάδας τους εἶναι *στήν πραγματικότητα* ἀστική ἐπιχείρηση γιά νά προπαγανδίζει τήν ἀπάρνηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης καί γιά *νά τορπιλίζει* τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας;

Ἄν ναί, τότε οἱ φλυαρίες γιά «ἑνότητα» ἀπό μέρους τους θά προκαλοῦν ὅπως καί πρῶτα τή δηκτική εἰρωνεία τῶν ἐργατῶν μας.

Ὅποιος θέλει στά σοβαρά τήν ἑνότητα, ἄς ἀναγνωρίσει εἰλικρινά ὅτι εἶναι τελείως λαθεμένη ὅλη ἡ γραμμή τῶν λικβινταριστῶν, πράγμα πού τό ἀποδείχνουν καί οἱ κομματικές ἀποφάσεις

ἀπό τό 1908 καί δῶ καί ἡ *πείρα* ἀπό τήν πάλη πού ἔκαναν ἐπί 2 1/2 χρόνια οἱ *ἐργατικές μάζες*.

Παρακάτω. Ὁρίστε τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τίς ἐκλογές τῶν ἐργατῶν στά Ἱδρύματα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Ἀπορίπτουμε, σάν φιλελεύθερες, ὅλες τίς φλυαρίες γιά πολιτικές, συνταγματικές μεταρυθμίσεις στή σημερινή τσαρική Ρωσία, τίς *πραγματικές* ὅμως μεταρυθμίσεις, σάν τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις, τίς χρησιμοποιοῦμε *στήν πράξη* κι' ὄχι στά λόγια. *Ὅλη* ἡ ἐργατική ὁμάδα τοῦ Πανρωσικοῦ Ἱδρύματος κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἀποτελεῖται ἀπό *πραβντιστές*, δηλ. ἀπό ἐργάτες πού καταδίκασαν καί ἀπόκρουσαν τό λικβινταρισμό. Στίς ἐκλογές γι' αὐτό τό Πανρωσικό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἀπό τούς 57 πληρεξούσιους οἱ 47 ἦταν πραβντιστές, δηλ. τά 82 %. Στίς ἐκλογές γιά τό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας, τῆς Πετρούπολης, 37 πληρεξούσιοι ἦταν πραβντιστές καί 7 λικβινταριστές, δηλ. τό ποσοστό τῶν πραβντιστῶν ἦταν 84 %.

Τό ἴδιο ἔχουμε καί στά συνδικάτα. Ἴσως οἱ σύντροφοι τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀκούγοντας τούς λόγους τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό γιά τό «χάος τῆς φραξιονιστικῆς πάλης» στή Ρωσία (τέτιοι εἶναι οἱ λόγοι τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, τοῦ Πλεχάνοφ, τοῦ Τρότσκι καί ἄλλων), θά νομίσουν ὅτι στό συνδικαλιστικό κίνημα τῆς χώρας μας ἐπικρατεῖ ἡ διάσπαση;

Κάθε ἄλλο.

Στή Ρωσία δέν ὑπάρχουν παράλληλα συνδικάτα. Καί στήν Πετρούπολη, καί στή Μόσχα τά συνδικάτα εἶναι *ἑνιαῖα*. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι ὅτι στά συνδικάτα αὐτά ἐπικρατοῦν *πέρα γιά πέρα οἱ πραβντιστές*.

Ἀπό τά 13 συνδικάτα τῆς Μόσχας δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνα λικβινταριστικό.

Ἀπό τά 20 συνδικάτα τῆς Πετρούπολης, πού στό ἐργατικό ἡμερολόγιό μας ἀναφέρονται μαζί μέ τόν ἀριθμό τῶν μελῶν τους, μόνο οἱ σχεδιαστές, οἱ φαρμακοποιοί καί οἱ ὑπάλληλοι γραφείων εἶναι λικβινταριστές, καθώς καί οἱ μισοί τυπογράφοι. Σέ ὅλα τά ἄλλα συνδικάτα, στούς μεταλλουργούς καί στούς ὑφαντουργούς καί στούς ραφτάδες καί στούς ξυλουργούς καί στούς ἐμποροϋπαλλήλους κτλ. ἐπικρατοῦν *πέρα γιά πέρα* οἱ πραβντιστές.

Καί δηλώνουμε καθαρά καί ξάστερα: ἄς μή μιλᾶνε γιά «ἑνότητα» οἱ λικβινταριστές, ἄν δέν θέλουν ν' ἀλλάξουν μέ τόν πιό ριζικό τρόπο ὅλη τήν τακτική τους καί νά σταματήσουν τήν απο-

διοργανωτική δουλιά τους ἐνάντια στήν ὀργανωμένη πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Πράβντα» κάθε μέρα ἐξυμνεῖ, ἔστω καί μέ ὑπαινιγμούς, τήν *παράνομη ὀργάνωση* καί μέμφεται ἐκείνους πού τήν ἀπαρνοῦνται. Καί οἱ ἐργάτες ἀκολουθοῦν τήν «Πράβντα» *τους*.

Ὁρίστε τά συνολικά στοιχεῖα γιά τόν παράνομο τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ. *Ὕστερα* ἀπό τή συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 τό κόμμα μας ἔβγαλε τόν Ἰούνη τοῦ 1914 *πέντε* φύλλα τῆς παράνομης, καθοδηγητικῆς πολιτικῆς ἐφημερίδας, οἱ *λικβινταριστές μηδέν*, οἱ σοσιαλεπαναστάτες *ἐννιά* φύλλα. Σ' αὐτά τά στοιχεῖα δέν συμπεριλαμβάνονται οἱ προκηρύξεις στή Ρωσία, οἱ προκηρύξεις πού συμβάλλουν στήν ἐπαναστατική προπαγάνδα στίς ἀπεργίες, στίς συγκεντρώσεις καί στίς διαδηλώσεις.

Τό κόμμα μας σ' αὐτά τά 5 φύλλα ἔκανε *44* ὑποδείξεις γιά τίς παράνομες ὀργανώσεις, οἱ λικβινταριστές *μηδέν*, οἱ σοσιαλεπαναστάτες *21* (κυρίως οἱ σπουδαστές καί ἡ ἀγροτιά).

Τέλος, ὅταν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 σχηματίστηκε στή Δούμα ἡ αὐτοτελής Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα, πού σέ ἀντίθεση μέ τούς λικβινταριστές ἤθελε *νά ἐφαρμόζει* τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας καί ὄχι νά παραβιάζει αὐτή τή θέληση, τότε καί στίς *δυό* ἐφημερίδες δημοσιεύτηκαν οἱ *ἀποφάσεις* τῶν ἐργατῶν ἀπ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας ὑπέρ τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὁμάδας, ὑπέρ τῆς κομματικῆς ἤ τῆς λικβινταριστικῆς ὁμάδας. Δημοσιεύτηκαν *6722 ὑπογραφές* ὑπέρ τῆς ὁμάδας τῶν «πραβντιστῶν», δηλ. τῆς κομματικῆς καί *2985* ὑπέρ τῆς λικβινταριστικῆς ὁμάδας (σ' αὐτές συμπεριλαμβάνονται 1 086 ὑπογραφές τῶν μπουντιστῶν ἐργατῶν καί 719 τῶν ἐργατῶν τοῦ Καυκάσου). Συνεπῶς, οἱ λικβινταριστές μαζί μ' ὅλους τούς συμμάχους τους κατόρθωσαν νά συγκεντρώσουν *λιγότερο ἀπό τό ἕνα τρίτο.*

Αὐτά εἶναι, σέ συντομία, τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα πού ἀντιπαραθέτουμε στίς ἀστήρικτες διαβεβαιώσεις τῶν λικβινταριστῶν. Τά ἀντικειμενικά αὐτά στοιχεῖα γιά τό *μαζικό* κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας μέσα σέ 2 1/2 χρόνια ἀποδείχνουν ὁριστικά, μέ τήν πείρα τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, τήν ὀρθότητα τῆς κομματικῆς μας γραμμῆς.

Ἐδῶ ὀφείλω νά κάνω μιά παρέκβαση καί νά σταθῶ σ' ἕνα συγκεκριμένο παράδειγμα γιά νά δείξω, γιατί σέ μᾶς δέν μπορεῖ νά γίνεται κάν λόγος γιά «ἑνότητα» κι' οὔτε ἀκόμη γιά «εἰρήνη» μέ τή σημερινή ἐφημερίδα τῶν σημερινῶν λικβινταριστῶν.

Πρόκειται γιά ἕνα ἐξαιρετικά σοβαρό παράδειγμα πού ἐξηγεῖ τή στάση τῶν λικβινταριστῶν ἀπέναντι στήν παράνομη δουλιά τοῦ κόμματός μας καί γι' αὐτό παρακαλῶ τούς συντρόφους νά τό προσέξουν ἰδιαίτερα.

Εἶναι γνωστό ὅτι στή Ρωσία ἀπό τό 1912 ἀναπτύσσεται μέ ἐξαιρετική ἐπιτυχία ἡ ἐπαναστατική μαζική ἀπεργία. Οἱ ἐργοστασιάρχες προσπάθησαν νά ἐφαρμόσουν ἐναντίον της τό λοκάουτ. Γιά νά καθορίσει τή στάση τοῦ κόμματος ἀπέναντι σ' αὐτό τό μέσο πάλης, ἡ σύσκεψη τοῦ κόμματός μας τό Φλεβάρη τοῦ *1913* (σημειῶστε τή χρονολογία: τό *1913!*) σύνταξε καί δημοσίευσε *παράνομα* μιάν ἀπόφαση.

Στήν ἀπόφαση αὐτή (σελ. 11 τῆς παράνομης ἔκδοσης) διατυπώνεται ἀνοιχτά τό «ἄμεσο καθῆκον τῆς ὀργάνωσης ἐπαναστατικῶν διαδηλώσεων στούς δρόμους». Στήν ἀπόφαση αὐτή γίνεται ἀνοιχτά ἡ σύσταση (στό ἴδιο μέρος) «ν' ἀναζητοῦνται νέες μορφές πάλης γιά ν' ἀποκρουστεῖ τό λοκάουτ, λογουχάρη, σάν τήν ἰταλική ἀπεργία καί ν' ἀντικατασταίνονται οἱ πολιτικές ἀπεργίες μέ ἐπαναστατικές συγκεντρώσες καί ἐπαναστατικές διαδηλώσεις στούς δρόμους».

Αὐτό, ἐπαναλαβαίνουμε, ἔγινε τό Φλεβάρη τοῦ 1913, δηλ. *μισό χρόνο* ὕστερα ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου (1912) τῶν λικβινταριστῶν, ὕστερα ἀπό τήν ἴδια ἐκείνη συνδιάσκεψη πού διαβεβαίωνε ὅλο τόν κόσμο ὅτι οἱ λικβινταριστές *δέν* εἶναι ἐνάντια στήν παράνομη ὀργάνωση. Οὔτε σ' αὐτό τό μισό χρόνο, ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1913, *οὔτε τόν ἑπόμενο χρόνο*, ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1913 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1914, *δέν ὑπάρχει καμιά ἀπόφαση* τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Ἀπολύτως καμιά!! Ἀκοῦστε ὅμως παρακάτω.

Στίς 20 τοῦ Μάρτη 1914 οἱ ἐργοστασιάρχες τῆς Πετρούπολης ἀποφασίζουν νά ἀπαντήσουν στίς ἀπεργίες μέ λοκάουτ. Μέσα σέ μιά μέρα πετάχτηκαν στό δρόμο 70 000 ἄτομα στήν Πετρούπολη.

Ἡ παράνομη ὀργάνωση τοῦ κόμματός μας στήν Πετρούπολη, ἡ «Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ», σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ κόμματος, ἀποφασίζει νά ἀπαντήσει στά λοκάουτ μέ ἐπαναστατική διαδήλωση στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη, τή μέρα τῆς ἐπετείου τοῦ ματοκυλίσματος τοῦ Λένα.

Βγαίνει μιά παράνομη προκήρυξη πρός τούς ἐργάτες πού τήν ἔχω ἐδῶ μπροστά μου. Ἔχει τήν ὑπογραφή: «Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ». Ἡ προκήρυξη ἐπαναλαβαίνει τά συνθήματα

τοῦ κόμματος (δημοκρατία καί δήμευση τῆς γῆς) καί τελειώνει μέ τά λόγια:

«Σύντροφοι! Κατεβεῖτε στή λεωφόρο Νιεβά στίς 11 τό πρωί τῆς 4 τοῦ Ἀπρίλη».

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ νόμιμη ἐφημερίδα «Πράβντα» δέν μπορεῖ ὄχι μόνο νά ἀναδημοσιεύσει, μά οὔτε καί ν' ἀναφέρει *ἡ ἴδια* γι' αὐτή τήν προκήρυξη.

Τί νά γίνει ὅμως; Πῶς νά ἐκφράσουμε μπροστά στούς ἀναγνῶστες-ἐργάτες, ἔστω καί στούς πιό συνειδητούς καί πρωτοπόρους, τή *σκέψη* ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑποστηριχτεῖ ἡ παράνομη ἔκκληση γιά παράνομη, ἐπαναστατική διαδήλωση;

Ἀπομένει νά καταφύγουμε, ὅπως κάνουμε διαρκῶς, στόν ὑπαινιγμό.

Κι' ἔτσι, τήν ἴδια μέρα τῆς διαδήλωσης, τήν Παρασκευή τῆς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1914, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα μας («Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 54) ἕνα ἀνυπόγραφο ἄρθρο τῆς Σύνταξης μέ τό μετριόφρονα τίτλο «Γιά τίς μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος» *. Στό ἄρθρο αὐτό *ἀναφέρεται ἀνοιχτά* «ἡ ἐπίσημη ἀπόφαση τῶν μαρξιστῶν τοῦ Φλεβάρη 1913» καί γίνεται *ὑπαινιγμός* γιά διαδήλωση ἐπαναστατικοῦ χαρακτήρα μέ τά παρακάτω λόγια:

«Οἱ συνειδητοί ἐργάτες ξέρουν πολύ καλά καί ὁρισμένες συγκεκριμένες ἀνώτερες μορφές» (δηλ. ἀνώτερες μορφές πάλης), «πού δοκιμάστηκαν ἐπανειλημμένα ἀπό τήν ἱστορία καί εἶναι «ἀκατανόητες» καί «ξένες» μόνο γιά τούς λικβινταριστές» («Πούτ Πράβντι», 1914, ἀρ. φύλ. 54).

Ἡ ρωσική ἀστυνομία καί οἱ εἰσαγγελεῖς δέν ἀντιλήφθηκαν τόν ὑπαινιγμό. Οἱ συνειδητοί ὅμως ἐργάτες τόν κατάλαβαν.

Ἡ διαδήλωση ἔγινε. Μίλησαν γι' αὐτή ὅλες οἱ ἀστικές ἐφημερίδες πού βγῆκαν τό ἀπόγευμα τῆς 4 τοῦ Ἀπρίλη. Τότε τήν ἑπομένη, στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη, ἡ ἐφημερίδα μας (βλ. «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 55) *δίνει περικοπές* ἀπό ἀστικές ἐφημερίδες, πού λένε, ὅτι

«τίς τελευταῖες μέρες μέσα στίς ἐργατικές μάζες μοιράστηκαν προκηρύξεις πού καλοῦσαν σέ διαδηλώσεις στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη, ἐπέτειο τῶν γεγονότων τοῦ Λένα καί πού τίς ὑπόγραφε ἡ Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ».

Γιά μιά *τέτια* περικοπή ἀπό τίς ἀστικές ἐφημερίδες ἡ ἐφημερίδα μας δέν μπορεῖ νά παραπεμφθεῖ σέ δίκη. Τό ἀποτέλεσμα

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 56-59. *Ἡ Σύντ.*

εἶναι ὅτι ἔχουμε ἐκπληρώσει τίς ἀποφάσεις τοῦ παράνομου κόμματος: ὀργάνωση ἐπαναστατικῆς διαδήλωσης καί *ὑποστήριξη* αὐτῆς τῆς δουλιᾶς ἀπό τή νόμιμη ἐφημερίδα πού τή διαβάζουν σαράντα χιλιάδες ἐργάτες.

Καί τί κάνουν οἱ λικβινταριστές;

Ὅπως εἶπα ἤδη, οὔτε στό μισό χρόνο, ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1913, οὔτε ἀκόμη καί σέ ὁλόκληρο τόν ἑπόμενο χρόνο δέν πῆραν *καμιά παράνομη ἀπόφαση* σάν συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου.

Κανείς δέν ἄκουσε τίποτε, οὔτε οἱ ἀστικές ἐφημερίδες ἀνάφεραν γιά καμιά παράνομη προκήρυξη τῶν λικβινταριστῶν γιά τίς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1914 στήν Πετρούπολη. Καί πρέπει νά τό ποῦμε ὅτι ἡ μαρτυρία τῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων ἔχει *πολύ μεγάλη σημασία*, γιατί, ὅταν οἱ προκηρύξεις μοιράζονται σέ πραγματικά μαζικές ποσότητες, οἱ ἀστικές ἐφημερίδες τό μαθαίνουν πάντα καί μιλᾶνε γι' αὐτό. Ἀντίθετα, ὅταν οἱ προκηρύξεις μοιράζονται σέ μηδαμινή ποσότητα, οἱ μάζες δέν τό ξέρουν καί οἱ ἀστικές ἐφημερίδες σωπαίνουν.

Καί ἔτσι, οἱ λικβινταριστές δέν ἔκαναν οἱ ἴδιοι τίποτε γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐπαναστατικῆς διαδήλωσης τῆς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1914. Ἔμειναν στό περιθώριο.

Δέν ἔφτανε αὐτό. Ἡ νόμιμη ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν, μιλώντας τήν ἄλλη μέρα γιά τή διαδήλωση,

δέν ἀναδημοσιεύει τίς εἰδήσεις τῶν ἀστικῶν ἐφημερίδων γιά τό μοίρασμα προκηρύξεων ἐξονόματος τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ κόμματός μας!!

Εἶναι τερατῶδες, εἶναι ὅμως γεγονός. Ἐπισυνάπτω ἐδῶ τό φύλλο τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας τῆς 5 τοῦ Ἀπρίλη 1914 («Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 48), γιά νά στιγματιστεῖ τό γεγονός αὐτό μπροστά στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου.

Σκεφτεῖτε το μόνο τί σημαίνει αὐτό!! Οἱ ἄνθρωποι πού φωνάζουν ὅτι ἐπιθυμοῦν τήν «ἑνότητα» μέ τό κόμμα μας, οἱ ἄνθρωποι πού θέλουν νά λέγονται σοσιαλδημοκράτες, *κρύβουν* ἀπό τούς ἐργάτες ὅτι *ὑπάρχει* παράνομη ὀργάνωση τοῦ κόμματός μας, ἡ Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπως κρύβουν καί τό γεγονός ὅτι ἔβγαλε *ἐπαναστατικές*, παράνομες προκηρύξεις καί ὅτι *αὐτή* ὀργάνωσε τίς διαδηλώσεις τῆς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1914.

Οἱ ἄνθρωποι πού φωνάζουν γιά «ἑνότητα» μέ τό κόμμα μας

δέν ἀναδημοσιεύουν ἀπό τίς ἀστικές ἐφημερίδες τήν εἴδηση γιά τό μαζικό μοίρασμα *παράνομων* προκηρύξεων, ὑπογραμμένων ἀπό τήν Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ κόμματός μας! Οἱ σύντροφοι ἀπό τά κόμματα τοῦ ἐξωτερικοῦ μποροῦν νά καταλάβουν ἀπ' αὐτό, γιατί τό ζήτημα τῆς παράνομης ὀργάνωσης ἔχει γιά μᾶς τόσο οὐσιαστική καί βασική σημασία.

Ἀλλά κι' αὐτό δέν ἔφτασε. Ὕστερα ἀπό μιά ἑβδομάδα, στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1914, στήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν («Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 51) ἐμφανίζεται ἕνα ἄρθρο, μέ τό ὁποῖο ὁ συντάκτης του *εἰρωνεύεται ἀκριβῶς* τό ἄρθρο πού δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα» στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη, τή μέρα τῆς διαδήλωσης, τό ἄρθρο γιά τίς «ἀνώτερες μορφές» πάλης κι' *εἰρωνεύεται* τό γεγονός ὅτι ἡ «Πράβντα»

«διατύπωσε τίς σκέψεις της μέ ὕφος δυσνόητο»!!

Γιά σκεφτεῖτε το λιγάκι: ἡ νόμιμη ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν, πού κατηγορεῖ καί βρίζει συνεχῶς τήν παράνομη ὀργάνωση, *εἰρωνεύεται* τό γεγονός ὅτι ἡ νόμιμη ἐφημερίδα μας, πού θέλει *νά βοηθήσει* τήν παράνομη δουλιά, τό κάνει αὐτό μόνο μέ τή μορφή ὑπαινιγμῶν!!

Καί γιά τόν *ὑπαινιγμό* τῆς ἐφημερίδας μας σχετικά μέ τίς «ἀνώτερες μορφές», δηλ. γιά τήν ἐπαναστατική διαδήλωση, πού ὀργάνωσε ἡ Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ κόμματός μας οἱ λικβινταριστές μᾶς ἀποκαλοῦν δημόσια, στό ἴδιο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας τους, «*τυχοδιῶκτες*» καί «ἀνερμάτιστους τυχοδιῶκτες», «*ἀναρχοσυνδικαλιστές*», «*πού στήνουν προβοκάτσιες* στούς ἐργάτες»!!

Ἔχω μαζί μου ὅλα τά ντοκουμέντα: καί τήν προκήρυξη τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί τήν ἐφημερίδα μας καί τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι σύντροφοι ἄς ζητήσουν νά τούς μεταφραστοῦν ὅλα αὐτά τά ντοκουμέντα.

Καί ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας καί ἐξονόματος τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ὀργανωμένων σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας δηλώνω: *καμιά «ἑνότητα» καί καμιά «εἰρήνη» μέ μιά τέτια ὁμάδα λικβινταριστῶν, ὅσο θά ὑπάρχει μιά τέτια ἐφημερίδα!!*

Δέν μποροῦμε νά κάνουμε τήν ἐπαναστατική δουλιά μας μέσα στίς μάζες σέ «ἑνότητα» μέ μιά τέτια ἐφημερίδα.

III

Θά περάσω τώρα στό τρίτο μέρος τῆς ἔκθεσής μου. Ἀφοῦ ἐξέτασα τήν *πείρα* τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας πού ἐπιβεβαίωσε τή γραμμή μας, θέλω νά ἐξετάσω τήν *πείρα* τῶν ἀντιπάλων μας.

Τούς ἀντιπάλους μας, τόσο τούς λικβινταριστές, ὅσο καί τίς ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, σάν τήν ὁμάδα τοῦ Πλεχάνοφ, τούς ἀρέσει νά μᾶς βρίζουν γιά «σφετεριστές». Ἀπό τίς στῆλες τῆς «Vorwärts» τό Μάρτη τοῦ 1912 ἐπαναλάβανε αὐτή τή βρισιά. Ἡ «Vorwärts» ὅμως δέν ἐπέτρεψε σέ μᾶς ν' ἀπαντήσουμε!! Ἄς δοῦμε, λοιπόν, ποιό μπορεῖ νά εἶναι τό πολιτικό νόημα αὐτῆς τῆς κατηγορίας γιά «σφετερισμό».

Ἔχω ἤδη πεῖ ὅτι τή συνδιάσκεψη τοῦ 1912 τήν κάλεσε ἡ «Ὀργανωτική Ἐπιτροπή τῆς Ρωσίας», πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή τοῦ κόμματος, ὕστερα ἀπό τή διάλυση τῆς παλιᾶς ΚΕ ἀπό τούς λικβινταριστές. Θεωροῦμε σάν συνεισφορά μας τήν ἀνασυγκρότηση αὐτή τοῦ παράνομου κόμματος καί ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας τό ἀναγνώρισε αὐτό.

Ἄς παραδεχτοῦμε ὅμως γιά μιά στιγμή ὅτι οἱ τόσο πολυάριθμοι (ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τῶν μικροομάδων τῶν διανοουμένων) ἀντίπαλοί μας ἔχουν δίκιο. Ἄς παραδεχτοῦμε ὅτι εἴμαστε ἔνοχοι «σφετερισμοῦ», «διάσπασης» κτλ. Δέν εἶναι φυσικό νά περιμένει κανείς ὅτι σέ μιά τέτια περίπτωση οἱ ἀντίπαλοί μας θά μᾶς πολεμοῦσαν *ὄχι μέ λόγια*, ἀλλά μέ τήν *πείρα* τῆς δουλιᾶς καί τῆς ἑνότητάς τους;

Ἄν ἐμεῖς δέν ἔχουμε δίκιο, ὅταν διαβεβαιώνουμε πώς δέν μποροῦμε νά οἰκοδομοῦμε τό κόμμα παρά μόνο ἐνάντια στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν, δέν θά ἔπρεπε νά περιμένουμε ὅτι οἱ ὁμάδες καί οἱ ὀργανώσεις πού διαφωνοῦν μαζί μας, *θ' ἀποδείξουν μέ τήν πείρα* τῆς δουλιᾶς *τους* τή δυνατότητα μιᾶς ἑνότητας μέ τούς λικβινταριστές;

Στό μεταξύ, νά τί μᾶς λέει ἡ πείρα τῶν ἀντιπάλων μας. Τό Γενάρη τοῦ 1912 ἡ συνδιάσκεψή μας, ὅπου ἀντιπροσωπεύτηκε ἡ πλειοψηφία τῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας, ἀνασυγκρότησε τό παράνομο κόμμα.

Τό Μάρτη τοῦ 1912 στίς σελίδες τῆς «Vorwärts» ἑνώθηκαν γιά νά μᾶς βρίσουν:

καί οἱ λικβινταριστές
καί ἡ Μπούντ

καί οἱ λεττονοί
καί οἱ πολωνοί
καί οἱ «τροτσκιστές»
καί οἱ «βπεριοντοφικοί».

Θά ἔλεγε κανείς, μά εἶναι τόσα πολλά τά «ρεύματα» καί οἱ «ὁμάδες»; Πόσο εὔκολο θά ἦταν γι' αὐτούς νά δόσουν μέ τήν ἑνότητά τους τό καλό παράδειγμα στούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας!!

Ὅταν ὅμως ἄρχισαν νά συγκαλοῦν τή συνδιάσκεψη τοῦ «Αὐγούστου» τῶν λικβινταριστῶν, ἀποδείχτηκε ὅτι οἱ ἀντίπαλοί μας *δέν μποροῦν* νά συμβαδίσουν.

Καί οἱ πολωνοί καί ὁ Πλεχάνοφ ἀρνήθηκαν ἀκόμη καί νά πᾶνε στή συνδιάσκεψη τοῦ «Αὐγούστου» τῶν λικβινταριστῶν.

Γιατί;

Γιατί *δέν μποροῦσαν* νά συμφωνήσουν ἀκόμη καί μέ τήν ἔννοια τῆς ἰδιότητας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος!!!

Καί νά, ἄν τώρα ἡ ὁμάδα τοῦ Πλεχάνοφ ἤ ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἤ ὁποιοσδήποτε ἄλλος, προσπαθοῦν νά πείσουν τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους ὅτι *μπορεῖ* κανείς νά ἑνωθεῖ μέ τούς λικβινταριστές, ἀπαντᾶμε: δοκιμάστε μόνοι σας, ἀγαπητοί σύντροφοι, «νά ἑνωθεῖτε» μέ τούς λικβινταριστές *στήν πράξη κι' ὄχι στά λόγια*, σχετικά μέ τόν ὁρισμό τῆς ἰδιότητας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος.

Παρακάτω. Οἱ «βπεριοντοφικοί» πῆγαν στή συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου, *ἀποχώρησαν* ὅμως ἀπ' αὐτή, διαμαρτυρόμενοι καί ξεσκεπάζοντας τόν πλασματικό της χαρακτήρα.

Τώρα, τό Φλεβάρη τοῦ 1914, ἑνάμιση χρόνο ὕστερα ἀπό τή «συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου» τῶν λικβινταριστῶν ἔγινε τό συνέδριο τοῦ Λεττονικοῦ κόμματος. Οἱ λεττονοί ἦταν πάντα ὑπέρ τῆς «ἑνότητας». Οἱ λεττονοί ἐργάτες *ἤθελαν* νά δουλέψουν μαζί μέ τούς λικβινταριστές καί τό ἀπόδειξαν αὐτό ὄχι μέ λόγια, ἀλλά μέ ἔργα, μέ τήν *πείρα*.

Κι' ὕστερα ἀπό πείρα 1 ½ χρόνου, οἱ λεττονοί, *μένοντας αὐστηρά οὐδέτεροι*, δήλωσαν στό συνέδριό τους ὅτι βγαίνουν ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου, γιατί

— ὅπως λέει ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῶν λεττονῶν:

«Ἡ προσπάθεια τῶν συμφιλιωτιστῶν νά ἑνωθοῦν ὁπωσδήποτε μέ τούς λικβινταριστές (συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου 1912) ἀποδείχτηκε ἀνώφελη καί οἱ συνενωτές μόνοι τους βρέθηκαν σέ ἰδεολογικοπολιτική ἐξάρτηση ἀπό τούς λικβινταριστές».

Ὅποιος θέλει, ἄς ἐπαναλάβει σήμερα τό «πείραμα τῆς ἕνωσης μέ τούς λικβινταριστές». Ἐμεῖς ὅμως δηλώνουμε ὅτι, ἐφόσον δέν πάψουν κατηγορηματικά νά ἐφαρμόζουν τή λικβινταριστική τους γραμμή, εἶναι ἀδύνατη κάθε ἕνωση μαζί τους.

Τέλος, καί ἡ ὁμάδα τοῦ Τρότσκι καί οἱ καυκάσιοι, μ᾿ ἐπικεφαλῆς τόν ἀρχηγό τους Ἄν, κι᾿ ἀκόμη μιά σειρά λικβινταριστές (λογουχάρη, ὁ «Ἔμ-Ἔλ») *ξέκοψαν* πραγματικά ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου καί ἵδρυσαν τό *χωριστό* περιοδικό «Μπορμπά». Τό περιοδικό αὐτό δέν ἔχει καμιά σύνδεση μέ τούς ἐργάτες, μόνο ὅμως μέ τήν ὕπαρξή του, μέ τήν κριτική του γιά τόν ὀπορτουνισμό τῶν λικβινταριστῶν, μέ τό διαχωρισμό του ἀπό τούς λικβινταριστές, τό περιοδικό αὐτό τῆς ὁμάδας τῶν χθεσινῶν λικβινταριστῶν *ἀπόδειξε* στήν πράξη, ἀπόδειξε μέ τήν πείρα του ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ ἑνότητα μέ τούς λικβινταριστές.

Ἡ ἑνότητα εἶναι δυνατή μόνο ἄν οἱ λικβινταριστές εἶναι ἕτοιμοι νά ξεκόψουν ἀπό τήν τακτική τους καί νά πάψουν νά εἶναι λικβινταριστές.

Καί τώρα περνῶ στή διατύπωση τῶν συγκεκριμένων καί ρητῶν ὅρων γιά μιά τέτια «ἑνότητα».

IV

Νά πῶς διατυπώνει ἡ ΚΕ μας τούς πρακτικούς, συγκεκριμένους ὅρους πού θά ἔκαναν δυνατή γιά τό κόμμα μας τήν «ἑνότητα» μέ τούς λικβινταριστές.

Πρῶτος ὅρος

1. Οἱ γενικές κομματικές ἀποφάσεις τοῦ Δεκέμβρη 1908 καί τοῦ Γενάρη 1910 γιά τό λικβινταρισμό ἐπιβεβαιώνονται μέ τόν πιό κατηγορηματικό καί ἀνεπιφύλακτο τρόπο στήν ἐφαρμογή τους ἴσα-ἴσα ἀπέναντι στό λικβινταρισμό.

Γιά νά μπορεῖ ἡ ἐπιβεβαίωση αὐτή νά γίνει κατανοητή ἀπό ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας, σάν κάτι πού εἶναι πραγματικά σοβαρό καί ὁριστικό, καθώς ἐπίσης γιά νά μή μπορεῖ νά μείνει περιθώριο γιά ὁποιαδήποτε διφορούμενη ἑρμηνεία, ἀναγνωρίζεται ὅτι ἀξίζει νά καταδικαστεῖ καί δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτός στίς γραμμές τοῦ παράνομου ΣΔΕΚΡ ὅποιος τάσσεται (ἰδιαίτερα ἀπό τό νόμιμο τύπο) ἐνάντια στήν «παράνομη δουλιά», δηλ. ἐνάντια στήν παράνομη ὀργάνωση, τήν κηρύσσει «πτῶμα», δηλώνει ὅτι ἡ ὀργάνωση αὐτή δέν ὑπάρχει καί ὅτι ἡ ἀνασυγκρότησή της ἀποτελεῖ ἀντιδραστική οὐτοπία κτλ. — γε-

νικά ὅποιος μέ ὁποιονδήποτε τρόπο μειώνει τό ρόλο καί τή σημασία τῆς «παράνομης ὀργάνωσης».

Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀξιοκατάκριτος κι' ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτός στίς γραμμές τοῦ παράνομου κόμματος ὅποιος ἀρχίζει νά παίρνει θέση (ἰδιαίτερα ἀπό τό νόμιμο τύπο) ἐνάντια στή «διαφήμιση τοῦ παράνομου τύπου». Μέλος τοῦ παράνομου κόμματος μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἐκεῖνος πού εἰλικρινά καί μέ ὅλες του τίς δυνάμεις βοηθάει τήν ἀνάπτυξη τοῦ παράνομου *τύπου*, τή διάδοση τῶν παράνομων προκηρύξεων κτλ.

Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀξιοκατάκριτος καί δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτός στίς γραμμές τοῦ παράνομου κόμματος, ὅποιος μέ ὁποιαδήποτε μορφή προπαγανδίζει στή σημερινή Ρωσία τό «ἀνοιχτό» (δηλ. τό νόμιμο) ἐργατικό κόμμα — γιατί ἀντικειμενικά τό κόμμα αὐτό θά ἦταν τσαρικο-μοναρχικό ἐργατικό κόμμα — ὅποιος ρίχνει τό σύνθημα τοῦ «ἀνοιχτοῦ κόμματος» ἤ τῆς «πάλης» γιά ἕνα τέτιο κόμμα.

Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀξιοκατάκριτος καί δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτός στίς γραμμές τοῦ παράνομου κόμματος, ὅποιος μέ ὁποιαδήποτε μορφή τάσσεται (ἰδιαίτερα ἀπό τό νόμιμο τύπο) ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες (δηλ. ἐνάντια στίς ἀπεργίες πού συνδυάζουν τόν οἰκονομικό καί τόν πολιτικό ἀγώνα μέ τήν ἐπαναστατική ζύμωση), ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές συγκεντρώσεις καί διαδηλώσεις στούς δρόμους. Σ' αὐτές τίς ἀπαράδεκτες ἐπιθέσεις ἐνάντια στήν ἐπαναστατική δουλιά τοῦ κόμματος πού ὀργανώνει ἀπεργίες καί διαδηλώσεις ἀνήκει, λογουχάρη, ἡ καταδίκη τῆς «ἀπεργιακῆς μανίας» τῶν ἐργατῶν ἤ τῶν «ἀνώτερων μορφῶν πάλης» (= νόμιμο ψευδώνυμο τῶν διαδηλώσεων) ἀπό τό νόμιμο τύπο.

Ἀναγνωρίζεται ὅτι οἱ παραπάνω ὑποχωρήσεις ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική γραμμή πρός τήν κατεύθυνση τῆς «ἀστικῆς ἐπιροῆς» γίνονται ἀκριβῶς ἀπό τό περιοδικό «Νάσα Ζαριά» καί τήν ἐφημερίδα «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

2. Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀξιοκατάκριτος καί δέν μπορεῖ νά εἶναι μέλος τοῦ παράνομου κόμματος, ὅποιος μέ ὁποιαδήποτε μορφή (ἰδιαίτερα ἀπό τό νόμιμο τύπο) κηρύσσει ὅτι εἶναι ἀκατάλληλα ἤ λίγο κατάλληλα γιά τή ζύμωση μέσα στίς μάζες τά συνθήματα: λαοκρατική δημοκρατία καί δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων — συνθήματα πού ἔγιναν δεκτά στό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας καί εἶναι ἐξαιρετικά ἐπίκαιρα στή σημερινή Ρωσία, ὅπου ἡ τσαρική μοναρχία μετάτρεψε τήν ἐπίσημη ἀναγνώριση τοῦ συντάγματος ἀπό τόν τσάρο σέ χλευασμό τοῦ λαοῦ.

'Αναγνωρίζεται ὅτι, ἐπειδή ὁ φιλελεύθερος τύπος διαδίδει πλατιά μέσα στίς μάζες τίς ἰδέες τοῦ ρεφορμισμοῦ, τίς ἰδέες τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας μέ τή μοναρχία τοῦ τσάρου, τίς ἰδέες ὅτι εἶναι περιττή, βλαβερή κι' ἁμαρτωλή ἡ ἐπαναστατική ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ — ὅτι γιά τούς λόγους αὐτούς ἡ ζύμωση γιά μιά τέτια συνταγματική μεταρύθμιση, ὅπως εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι, πρέπει νά γίνει καί νά γίνεται στήν πιό πλατιά κλίμακα, ἔχοντας σαφή ἐπίγνωση ὅτι ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἐχθρός τοῦ κηρύγματος τῶν φιλελεύθερων ρεφορμιστῶν καί ὅτι πρέπει νά γίνεται σέ ἀδιάρηκτη σύνδεση μέ τήν ἐξήγηση καί τή διάδοση τοῦ συνθήματος τῆς δημοκρατίας, πού εἶναι σύνθημα ἐπαναστατικῆς ἐπίθεσης τῶν μαζῶν ἐνάντια στήν τσαρική μοναρχία.

3. 'Αναγνωρίζεται ὅτι ἡ προσχώρηση ὁποιουδήποτε τμήματος τοῦ κόμματός μας, τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας σέ συνασπισμό ἤ συμμαχία μέ ἕνα *ἄλλο* κόμμα, εἶναι ἀπόλυτα ἀπαράδεκτη καί ἀσυμβίβαστη μέ τήν παραμονή του στό κόμμα.

'Αναγνωρίζεται ὅτι τέτιος ἀπαράδεκτος συνασπισμός εἶναι ὁ συνασπισμός τῆς Μπούντ καί τῶν λικβινταριστῶν μέ ἕνα *μή* σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, μέ τό «PPS λεβίτσα», *ἐνάντια* σ' ἡ θέληση καί *χωρίς* τή συγκατάθεση τῆς *πολωνικῆς* σοσιαλδημοκρατίας, καθώς καί χωρίς ἀπόφαση συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

'Ο βουλευτής Γιαγγέλο, σάν μέλος ἑνός *μή* σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, μπορεῖ ἁπλούστατα νά προσκολληθεῖ στήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ κόμματός μας, δέν μπορεῖ ὅμως καθόλου νά εἶναι μέλος αὐτῆς τῆς ὁμάδας.

4. 'Αναγνωρίζεται ὅτι σέ κάθε πόλη καί σέ κάθε τόπο πρέπει νά ὑπάρχει μόνο μιά, ἑνιαία σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση πού νά συνενώνει τούς ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων καί νά διεξάγει τή δουλιά σέ ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ τοπικοῦ προλεταριάτου.

Καταδικάζεται ἡ ἐθνική-ἑβραϊκή χωριστική πολιτική τῆς Μπούντ πού ἀρνοῦνταν ὥς τά σήμερα — παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε στή Στοκχόλμη τό 1906 καί τήν ἐπικύρωσή της ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Δεκέμβρη 1908 — νά ἐφαρμόσει στήν πράξη τήν ἀρχή τῆς διεθνοῦς ἑνότητας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν κατά τόπους, ἀρχή πού δοκιμάστηκε τόσο λαμπρά στόν Καύκασο ἀπό τό 1898 [147].

5. 'Αναγνωρίζεται ὅτι ἡ διεκδίκηση τῆς «πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας», πού χωρίζει τούς ἐργάτες κατά ἐθνότητες καί προπαγανδίζει ἕναν ἐκλεπτυσμένο ἐθνικισμό, διεκδίκηση πού

ἀπορίφθηκε μέ τή ρητή ἀπόφαση τοῦ II (1903) Συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀντιφάσκει μέ τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος (ἀκριβῶς ὅπως καί τό ψευδώνυμο τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας, ἡ λεγόμενη «δημιουργία τῶν θεσμῶν πού ἐγγυῶνται τήν ἐλευθερία τῆς ἐθνικῆς ἀνάπτυξης»).

Ἀκυρώνονται ὅλες οἱ ἀποφάσεις ὅλων τῶν τοπικῶν, τῶν ἐθνικῶν ἤ τῶν εἰδικῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας (μαζί καί τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας) πού παραδέχονται τήν ἀρχή τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας καί ἡ ἐπαναφορά τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν σέ ἰσχύ, χωρίς ἀπόφαση συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, θεωρεῖται ἀσυμβίβαστη μέ τήν παραμονή τους στό κόμμα.

6. Ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ κόμματος, ὅλες οἱ ἐκδόσεις του σέ ὅλες τίς γλῶσσες καλοῦν τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες ὅλων τῶν ἀποχρώσεων νά πραγματοποιήσουν ἀμέσως τήν *ἑνότητα ἀπό τά κάτω*, δηλ. νά δημιουργήσουν κατά τόπους παράνομους σοσιαλδημοκρατικούς πυρῆνες, ὀργανώσεις καί ὁμάδες ἤ νά μποῦν σέ τέτιες ὀργανώσεις ἐκεῖ ὅπου ἤδη ὑπάρχουν. Ταυτόχρονα ἀπορίπτεται κατηγορηματικά ἡ ἀρχή τῆς ὁμοσπονδίας ἤ τῆς ἰσοτιμίας ὅλων τῶν «ρευμάτων» καί ἀναγνωρίζεται μόνο ἡ ἀρχή τῆς νομιμόφρονης ὑποταγῆς τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία. Ὁ ἀριθμός τῶν χρηματικῶν εἰσφορῶν τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων στίς ἐφημερίδες τῶν διαφόρων κατευθύνσεων, ἀπό τό 1913 καί δῶ, θεωρεῖται στό νόμιμο τύπο ὁ πιό ἀκριβής, ἄν καί κατά προσέγγιση, δείκτης τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων τῶν διαφόρων ρευμάτων μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Γι' αὐτό τό λόγο ὁ ἀριθμός αὐτός δημοσιεύεται σέ ὅλες τίς ἐκδόσεις τοῦ κόμματος καί ὅλες οἱ ἐκδόσεις συνιστοῦν σέ ὅλους τούς κατά τόπους σοσιαλδημοκράτες στό ἑξῆς, ὥς τό νέο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, νά στηρίζονται σ' ὅλη τήν πρακτική τους δουλιά σ' αὐτά τά στοιχεῖα.

Ὅσο γιά τό ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἰδιότητας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, ἀναγνωρίζεται ὅτι μόνο ἡ συμμετοχή σέ παράνομο πυρήνα, ὁμάδα ἤ ἄλλη ὀργάνωση (ἀδιάφορο ἄν πρόκειται γιά τοπική, ἐργοστασιακή, ἀχτιδική ὀργάνωση ἤ γιά σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα μέσα στίς νόμιμες ὀργανώσεις), μόνο ἡ παράνομη δουλιά γιά τήν ὀργάνωση συνεδριάσεων, τή συζήτηση κομματικῶν ἀποφάσεων, τή διάδοση παράνομης φιλολογίας — ὅτι *μόνο* αὐτά παίρνονται ὑπόψη, ὅταν πρόκειται νά καθοριστεῖ ἡ ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος.

Ὅλες οἱ ὁμάδες καί τά «ρεύματα» εἶναι ὑποχρεωμένα νά βγάλουν ἀμέσως ἀπόλυτα σαφεῖς καί συγκεκριμένες παράνομες προκηρύξεις σχετικά μέ ὅλα αὐτά.

7. Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀπαράδεκτο νά ὑπάρχουν δυό ἀνταγωνιζόμενες ἐφημερίδες στήν ἴδια πόλη ἤ στόν ἴδιο τόπο. Ἡ μειοψηφία ἔχει τό δικαίωμα νά συζητάει μπροστά σ' ὅλο τό κόμμα τίς προγραμματικές καί ὀργανωτικές διαφωνίες, καθώς καί τίς διαφωνίες τακτικῆς ἀπό τίς στῆλες ἑνός περιοδικοῦ συζήτησης πού θά πρέπει νά δημιουργηθεῖ εἰδικά, δέν ἔχει ὅμως τό δικαίωμα νά ἐμφανίζεται σάν μιά ἀνταγωνιζόμενη ἐφημερίδα πού ἀποδιοργανώνει τή δράση καί τίς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας.

Παίρνοντας ὑπόψη ὅτι ἡ λικβινταριστική ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης, πού συντηρεῖται κυρίως μέ λεφτά τῶν ἀστῶν καί ὄχι τῶν προλετάριων, ἐκδίδεται παρά τή θέληση τῆς ὁλοφάνερης καί ἀναμφισβήτητης * πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί ὅτι μέ τό κήρυγμά της πού ἀγνοεῖ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας παίζει πολύ μεγάλο ἀποδιοργανωτικό ρόλο, ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά κλείσει ἀμέσως ἡ ἐφημερίδα αὐτή καί νά ἐκδοθεῖ ταυτόχρονα ἕνα περιοδικό συζήτησης.

8. Ἐπιβεβαιώνεται μέ τρόπο ἀπόλυτα συγκεκριμένο καί ἀναντίρρητο ἡ ἀπόφαση τοῦ 2ου συνεδρίου τοῦ 1903, καθώς καί ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Λονδίνου τοῦ 1907 γιά τόν ἀστικοδημοκρατικό χαρακτήρα τοῦ ρεύματος τῶν ναρόντνικων γενικά καί μαζί καί τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλεπαναστατῶν.

Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀπαράδεκτος ὁποιοσδήποτε συνασπισμός ἤ συμμαχία ἤ προσωρινή συμφωνία μιᾶς μερίδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέ τούς σοσιαλεπαναστάτες (καί γενικά μέ τούς ναρόντνικους) ἐνάντια σέ μιά ἄλλη μερίδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν.

Καταδικάζονται ἀνοιχτά καί ἀνεπιφύλακτα οἱ λικβινταριστές τῆς Πετρούπολης, πού χωρίς νά ἔχουν κάν διακηρύξει στή δική τους συνδιάσκεψη, στή «συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου», καμιά νέα γραμμή τῆς σοσιαλδημοκρατίας σχετικά μέ τούς σοσιαλεπαναστάτες, στίς ἐκλογές γιά τά Ἱδρύματα κοινωνικῶν

* Οἱ λικβινταριστές στήν ἐφημερίδα τους («Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 34 τῆς 13.VI.1914) ὑπολογίζουν ὅτι στήν Πετρούπολη τά 72 % εἶναι πραβντιστές καί τά 28 % λικβινταριστές. Ὁ περίεργος αὐτός ὑπολογισμός δέν παίρνει ὑπόψη του τόν ἀριθμό τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων, ἀλλά τό ποσό τῶν ρουβλιῶν πού συγκεντρώθηκαν καί ἀπό τούς ἐργάτες καί ἀπό τήν ἀστική τάξη, ἔτσι πού μέ ἕνα ἀστό πού ἔδοσε 1 000 ρούβλια ἐξισώνονται 10 000 ἐργάτες, ἄν δόσουν ἀπό 10 καπίκια ὁ καθένας. Στήν πραγματικότητα ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914 ὁ ἀριθμός τῶν εἰσφορῶν ἀπό τίς ἐργατικές ὁμάδες στήν Πετρούπολη ἦταν 2 024 γιά τούς πραβντιστές καί 308 γιά τούς λικβινταριστές, δηλ. 86 % καί 14 %.

ἀσφαλίσεων ἔκλειναν καί κλείνουν συνασπισμούς καί συμφωνίες μέ τούς σοσιαλεπαναστάτες ἐνάντια στή συντριπτική πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης.

Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ὁ φιλολογικός συνασπισμός τῶν πιό ἐπιφανῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἐπιφανῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῶν μικροομάδων πού ὑπερασπίζουν τό λικβινταρισμό (Πλεχάνοφ, Τρότσκι κ.ἄ.) μέ τούς σοσιαλεπαναστάτες πού προπαγανδίζουν στό περιοδικό «Σοβρεμέννικ» τῆς Πετρούπολης ὅτι «οἱ παλιές παρατάξεις ἔχουν ὁπωσδήποτε διαλυθεῖ», ὅτι «δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ ποῦ τελειώνει ὁ μαρξισμός καί ποῦ ἀρχίζει ὁ ναροντνικισμός» («Σοβρεμέννικ», τεῦχ. 7, σελ. 76).

Οἱ λόγιοι πού θέλουν νά εἶναι μέλη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί πού συνεργάζονται σ' αὐτό τό ὄργανο ὄχι μόνο ἀπό ἀνάγκη νά βροῦν βιοποριστική δουλιά σέ ἀστικές ἐκδόσεις, καλοῦνται νά σταματήσουν τή συνεργασία τους σ' αὐτό τό περιοδικό καί νά δηλώσουν δημόσια ὅτι ἀποχωροῦν ἀπό αὐτό.

9. Λόγω τοῦ πολύ μεγάλου ἀποδιοργανωτικοῦ ρόλου πού παίζουν στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας οἱ χωριστές καί ἀπομονωμένες ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού δροῦν χωρίς καμιά ἐξουσιοδότηση ἀπό ὁποιαδήποτε κομματική ὀργάνωση τῆς Ρωσίας καί χωρίς καμιά συμφωνία μέ μιά τέτια ὀργάνωση, ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀποφασιστεῖ καί νά ἐφαρμοστεῖ στήν πράξη ὅτι ὅλες οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, χωρίς καμιά ἐξαίρεση μποροῦν νά ἔχουν σχέσεις μέ ὀργανώσεις πού δροῦν στή Ρωσία μόνο μέσω τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος.

Οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού δέν ὑποτάσσονται στό ρωσικό κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς, δηλ. στήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί παίζουν ἀποδιοργανωτικό ρόλο μέ τίς ἰδιαίτερες καί σέ ἄγνοια τῆς ΚΕ σχέσεις τους μέ τή Ρωσία, δέν μποροῦν νά χρησιμοποιοῦν τό ὄνομα τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στό ἐξωτερικό πρέπει νά ἱδρυθεῖ, μέ χρήματα ἀπό εἰσφορές τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἕνα σοσιαλδημοκρατικό περιοδικό συζήτησης γιά τήν ὁλόπλευρη καί ἀλογόκριτη συζήτηση τῶν ζητημάτων προγράμματος, τακτικῆς καί ὀργάνωσης.

Πρέπει νά ἐπικυρωθεῖ καί νά ἐφαρμοστεῖ ὁπωσδήποτε στήν πράξη ἡ διάταξη τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος (§ 3), πού λέει ὅτι μόνο «μιά ἀναγνωρισμένη ὀργάνωση τοῦ κόμματος ἔχει τό δικαίωμα νά ἐκδίδει κομματική φιλολογία».

10. Ἀναγνωρίζεται ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ὑποχρεωτική γιά ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες ἡ ἀπόφαση πού ψηφίστηκε ὁμόφωνα

ἀπό τήν ΚΕ στό Λονδίνο (στίς ἀρχές τοῦ Γενάρη 1908) καί πού λέει:

«ἡ ἐντατική δουλιά τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό συνδικαλιστικό κίνημα, πού ὑπαγορεύεται ἀπ' ὅλη τή σημερινή κατάσταση πραγμάτων, πρέπει νά διεξάγεται στό πνεῦμα τῶν ἀποφάσεων τοῦ Λονδίνου * καί τῆς Στουτγάρδης **, δηλ. σέ καμιά περίπτωση στό πνεῦμα τῆς καταρχήν ἀναγνώρισης τῆς οὐδετερότητας ἤ τῆς ἀκομματικότητας τῶν συνδικάτων, ἀλλά ἀντίθετα, στό πνεῦμα μιᾶς σταθερῆς τάσης πρός τό ὅσο τό δυνατό πιό στενό πλησίασμα τῶν συνδικάτων στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα».

Ἀναγνωρίζεται ὅτι οἱ προσπάθειες νά γίνει στά συνδικάτα ζύμωση ἐνάντια στό παράνομο ΣΔΕΚΡ δέν συμβιβάζονται μέ τήν παραμονή στό κόμμα.

Οἱ λικβινταριστές ὑποχρεώνονται νά μήν καλοῦν σέ ἀνυποταγή τίς διοικήσεις τῶν συνδικάτων, νά ὑποτάσσονται μέ νομιμοφροσύνη στή μαρξιστική πλειοψηφία τῶν συνδικάτων καί σέ καμιά περίπτωση νά μήν ὀργανώνουν διασπαστικά παράλληλα συνδικάτα.

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τή δουλιά σέ ὅλους τούς ἄλλους ἐργατικούς συλλόγους, λέσχες κτλ.

Ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες εἶναι ὑποχρεωμένοι νά μποῦν στούς παράνομους σοσιαλδημοκρατικούς πυρῆνες κάθε συνδικάτου, πολιτικομορφωτικοῦ συλλόγου κτλ. Οἱ ἀποφάσεις τοῦ παράνομου κόμματος εἶναι ὑποχρεωτικές γι' αὐτούς τούς πυρῆνες.

Ἀναγνωρίζεται ὅτι ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες ἔχουν ὑποχρέωση νά παλεύουν *ἐνάντια* στό χωρισμό τῶν συνδικάτων μέ βάση τό ἐθνικό γνώρισμα.

11. Ἀναγνωρίζεται ὅτι *εἶναι ἀπαράδεκτες* οἱ ἐπιθέσεις ἀπό τίς ἐφημερίδες ἐνάντια στήν ἐκλεγμένη ἀπό τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἀντιπροσωπεία στά Ἱδρύματα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων (Πανρωσικό Συμβούλιο τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῆς πρωτεύουσας κτλ.) καί οἱ ἐκκλήσεις νά μήν πειθαρχοῦν στίς οδηγίες της κτλ. Ἀναγνωρίζεται ὅτι τό πρόγραμμα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων πού ἐνέκρινε ἡ ἐργατική αὐτή ἀντιπροσωπεία *εἶναι ὑποχρεωτικό.*

Νά σταματήσει ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «Στραχοβάνιγε Ραμπότσιχ» [148], πού συναγωνίζεται τό ἐπίσημο ὄργανο τῆς ἐρ-

* δηλ. τοῦ συνεδρίου τοῦ Λονδίνου τοῦ ΣΔΕΚΡ, τό 1907.

** δηλ. τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Συνεδρίου τῆς Στουτγάρδης τό 1907.

γατικῆς ἀντιπροσωπείας στίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις («Βοπρόσι Στραχοβάνιγια»).

12. Οἱ σοσιαλδημοκράτες τοῦ Καυκάσου πρέπει ν' ἀναγνωρίσουν ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ζύμωση ὑπέρ τῆς πολιτιστικῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας πού ἀπορίφθηκε ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες τοῦ Καυκάσου πρέπει ν' ἀναλάβουν τήν ὑποχρέωση νά μήν παραβιάζουν τήν ἀρχή τῆς ἑνιαίας διεθνικῆς ὀργάνωσης σέ κάθε πόλη καί σέ καμιά περίπτωση νά μήν ἐφαρμόζουν, οὔτε στήν πολιτική, οὔτε στή συνδικαλιστική ὀργάνωση, τό χωρισμό τῶν ἐργατῶν κατά ἐθνότητες.

13. Οἱ ἕξι βουλευτές τῆς Κρατικῆς δούμας (ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε), καθώς καί ὁ βουλευτής Μπουριάνοφ, πρέπει νά ἀποδεχτοῦν ὅλους τούς παραπάνω ὅρους.

Ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε πρέπει νά δηλώσει ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας ὅτι σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας *ἀποσύρει* τή διακήρυξη τῆς «πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας» (καί τοῦ ψευδωνύμου της: τῶν «θεσμῶν» κτλ.).

Ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ Τσχεΐτζε πρέπει ν' ἀποδεχτεῖ τήν καθοδήγηση πού ἀσκεῖ ἡ ἐκλεγμένη ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος, ν' ἀποδεχτεῖ ὅτι εἶναι ὑποχρεωτικές γι' αὐτήν ὅλες οἱ κομματικές ἀποφάσεις, καθώς καί τό δικαίωμα τοῦ veto τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Αὐτοί εἶναι οἱ ὅροι κάτω ἀπό τούς ὁποίους ἡ ΚΕ τοῦ κόμματός μας θεωρεῖ δυνατή τήν πραγματοποίηση τῆς ἑνότητας καί ἀναλαβαίνει ν' ἀρχίσει τήν καμπάνια ὑπέρ τῆς ἑνότητας. Μέ τή *σημερινή* τακτική τῆς ὁμάδας τῶν λικβινταριστῶν, πού ἐκδίδει τό «Νάσα Ζαριά» καί τή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἔχουμε τή γνώμη ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀδύνατες ὁποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις καί σχέσεις μαζί της. Ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ὁμάδες, ρεύματα, παρατάξεις καί ὄργανα, πού ὑπερασπίζουν τούς λικβινταριστές ἤ προπαγανδίζουν τήν ἑνότητα ἤ τό συμβιβασμό μαζί τους, εἶναι κατά τή γνώμη μας εἰκονικά πλάσματα ἀπό τήν ἄποψη τῆς πολιτικῆς πραγματικότητας τοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Δηλώνουμε πώς, ὅταν τρέφει κανείς τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας μέ σκέτες διαβεβαιώσεις καί ὑποσχέσεις, σχετικά μέ τή δυνατότητα καί τήν εὐκολία τῆς ἑνότητας μέ τήν ὁμάδα τῶν λικ-

βινταριστῶν, προσφέρει πολύ κακή ὑπηρεσία στήν ὑπόθεση καί παρουσιάζει τά λόγια γιά πραγματικότητα.

Γι' αὐτό κάνουμε τήν παρακάτω πρακτική πρόταση.

Ἐδῶ κι' ἕνα χρόνο μπῆκε στό κόμμα μας ζήτημα σύγκλησης συνεδρίου τοῦ κόμματος. Αὐτό τό πράγμα γνωστοποιήθηκε μέ τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τό καλοκαίρι τοῦ 1913. Τώρα τό σχέδιο αὐτό τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου πλησιάζει νά πραγματοποιηθεῖ. Ἴσως πολύ γρήγορα, ἀμέσως μετά τό συνέδριο τῆς Βιέννης ἤ ἀκόμη καί στή διάρκειά του νά γίνει τό συνέδριο τοῦ κόμματός μας. Φυσικά, παρακαλοῦμε τούς συντρόφους νά μή δημοσιεύσουν τίποτε καί νά μήν κάνουν λόγο γι' αὐτό. Ἄν γίνουν πολύ μεγάλες συλλήψεις, εἶναι ἐνδεχόμενο ἀντί συνέδριο νά γίνει συνδιάσκεψη.

Καί ἔτσι, ἀρνούμενοι ὁποιαδήποτε προσέγγιση μέ τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν ἤ τούς ὑπερασπιστές της *ἐφόσον δέν ἐκπληρωθοῦν οἱ παραπάνω ὅροι*, προτείνουμε σ' ὅλες τίς ὁμάδες, τά ρεύματα καί τίς φράξιες πού — ἀντίθετα ἀπό μᾶς — θεωροῦν δυνατή τήν ἑνότητα ἤ τήν εἰρήνη ἤ τό συμβιβασμό μέ τή σημερινή ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν καί μέ τή σημερινή τακτική της, ἔτσι ὅπως εἶναι, προτείνουμε σ' ὅλες αὐτές τίς ὁμάδες νά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τό συνέδριο τῆς Βιέννης γιά νά ὀργανωθεῖ ἡ ἀπό κοινοῦ ἐπίσημη συζήτηση τῶν ὅρων μας.

Ὅσοι κηρύσσουν τήν εἰρήνη ἤ τό συμβιβασμό μέ τούς λικβινταριστές, ἄς ἀφήσουν τό κήρυγμα κι' ἄς ἀποδείξουν *μέ ἔργα* τή δυνατότητα τῆς ἑνότητας μέ τούς σημερινούς λικβινταριστές.

Ἐμεῖς, ἀπό τήν πλευρά μας, θά χαροῦμε πολύ, ἄν μπορέσουμε ν' ἀνακοινώσουμε στούς ἀντιπροσώπους τῶν $^4/_5$ τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας στό συνέδριο ἤ στή συνδιάσκεψη τοῦ κόμματός μας τά ἀποτελέσματα τῆς σύσκεψης ὅλων τῶν ὁμάδων πού ὑπερασπίζουν τούς λικβινταριστές, μέ τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν.

14. Κλείνοντας, θά πρέπει νά θίξω ἕνα ἀκόμη σημεῖο πού εἶναι πολύ δυσάρεστο, πού ὅμως δέν μπορεῖ νά τό ἀποφύγει κανείς σέ μιά τίμια καί εἰλικρινή ἀνταλλαγή γνωμῶν πάνω στό ζήτημα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἑνότητας στή Ρωσία.

Νά περί τίνος πρόκειται.

Οἱ ἀντίπαλοί μας, οἱ λικβινταριστές, κάνουν ἀπό τόν τύπο τους ἄγρια προσωπική ἐκστρατεία ἐνάντια σέ μερικά μέλη τοῦ κόμματός μας, κατηγορώντας τα δημόσια καί μπροστά στίς μάζες γιά ἕνα σωρό ἄτιμες, πρόστυχες καί ἐγκληματικές πράξεις, ἤ δημοσιεύοντας στήν ἐφημερίδα τους «φῆμες» γιά τέτιες πράξεις.

Ὁ τύπος τοῦ κόμματός μας ἀπαντᾶ σ' αὐτές τίς ἐπιθέσεις ἀνοιχτά, συγκεκριμένα, ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας καί ἀποκαλεῖ συκοφάντες τούς λικβινταριστές καί ἰδιαίτερα τούς δυό ἡγέτες τους, τόν Ντάν καί τόν Μάρτοφ.

Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς τί ξεχαρβάλωμα καί τί ἀποθάρυνση προκαλεῖ στίς μάζες αὐτή ἡ «ἐκστρατεία» τῶν λικβινταριστῶν, στήν ὁποία ἀπαντούσαμε καί θά ἀπαντοῦμε πάντα σύμφωνα μέ τήν ἀρχή: «à corsaire—corsaire et demi» *. Θά ἀναφέρουμε σύντομα τέσσερα παραδείγματα:

1) Τό 1911 ὁ Λ. Μάρτοφ ἔβγαλε στό Παρίσι μιά μπροσούρα «Σωτῆρες ἤ καταλυτές», ἀφιερωμένη κυρίως σέ κατηγορίες ἐνάντια στόν Λένιν γιά ἄτιμες καί ἐγκληματικές πράξεις. Ὁ Μάρτοφ ἔστειλε τή γερμανική μετάφραση αὐτῆς τῆς μπροσούρας στόν Κάουτσκι, πού ἦταν τότε διαιτητής πάνω σ' ἕνα ἐπίμαχο ζήτημα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Ὁ Κάουτσκι σέ γράμμα του στόν Λουνατσάρσκι (ὁμάδα «Βπεριόντ») ὀνόμασε τήν μπροσούρα αὐτή τοῦ Μάρτοφ «ἀπαίσια» καί ὁ χαρακτηρισμός αὐτός δημοσιεύτηκε στό ρωσικό σοσιαλδημοκρατικό τύπο ἀπό τόν Πλεχάνοφ. Σήμερα ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν ἀρχίζει, μέ τή μορφή ὑπαινιγμῶν, νά διοχετεύει σιγά-σιγά τό περιεχόμενο αὐτῆς τῆς μπροσούρας στό ρωσικό κοινό.

2) Τό 1913, καί σήμερα ἀκόμη, ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν κατηγορεῖ δημόσια γιά ἀτιμία τό μέλος τοῦ κόμματός μας Ντάνσκι, στέλεχος τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Αἰτία γι' αὐτή τήν κατηγορία εἶναι ὅτι ὁ Ντάνσκι ἦταν ὑπάλληλος σέ μιά ὀργάνωση ἀφεντικῶν, ἐπιχειρηματιῶν, ὅτι ὑπηρετοῦσε τήν ἀστική τάξη. Τό κόμμα μας μέ μιά σειρά ὄργανά του (Σύνταξη τῆς «Πράβντα» καί τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε», Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα στήν Κρατική δούμα, ὁρισμένα συνδικάτα κτλ.) ἐξέτασε αὐτές τίς κατηγορίες καί διαπίστωσε ὅτι ὁ Ντάνσκι πέρασε σιγά-σιγά ἀπό τήν ὑπηρεσία τῶν ἀφεντικῶν στήν ὑπηρεσία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὄντας στήν ἀρχή ἀνώνυμος συνεργάτης τῆς «Πράβντα». Ὅταν ὁ Ντάνσκι μπῆκε ὁριστικά στό κόμμα μας, τοῦ ἔγινε πρόταση, σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματός μας, νά φύγει τελείως ἀπό τήν ὀργάνωση τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ὁ Ντάνσκι συμμορφώθηκε κι' ἔφυγε ἀπό κείνη τή δουλιά. Ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας ἐπαναλαβαίνω ὅτι τό κόμμα μας τόν θεωρεῖ τίμιο σύντροφο καί δέν θά ἐπιτρέψει σέ κανένα νά ἐπιβουλευτεῖ ἀτιμώρητα τήν τιμή του. Ὁ τύπος μας,

* Σέ ἐλεύθερη ἀπόδοση: «πάσσαλος πασσάλῳ ἐκκρούεται». *Ἡ Σύντ.*

κατηγορώντας τούς λικβινταριστές ὅτι συκοφαντοῦν τόν Ντάνσκι, τόνιζε ὅτι οἱ λικβινταριστές εἶναι ἐξαιρετικά κακόβουλοι σ' αὐτή τήν περίπτωση, γιατί ὁ ἴδιος ὁ Μάρτοφ γράφει τακτικά σέ ἀστική ἐφημερίδα μέ ἄλλο ψευδώνυμο (ἐδῶ δίνω στή δημοσιότητα ἀκέραιο τό γεγονός: εἶναι ὁ *Γεγκόροφ* τῆς «Κίεβσκαγια Μίσλ») καί *ὁ Γεζόφ*, ἕνας ἀπό τούς πιό στενούς συνεργάτες τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας, ἦταν ὑπάλληλος καί *ὁ Γερμάνσκι* ἦταν ἤ εἶναι ὑπάλληλος μιᾶς ἕνωσης ἀφεντικῶν.

3) «Ἕνα μέλος τῆς Δούμας, ὁ Μαλινόβσκι, ξαφνικά καί χωρίς νά ἐξηγήσει τούς λόγους, ἀποχώρησε ἀπό τή Δούμα, κατάθεσε τήν ἐντολή. Οἱ ἐργάτες μας συγκαλέσανε τά τοπικά καί τά κεντρικά καθοδηγητικά ὄργανα καί ἀποφάσισαν νά διαγράψουν τόν Μαλινόβσκι ἀπό τό κόμμα, γιατί ἐγκατάλειψε τό μαχητικό πόστο του μέ τρόπο διαλυτικό, λιποτακτικό, ἀνεξήγητο, χωρίς νά ἔχει προηγούμενα συζητηθεῖ τό ζήτημα στήν ὁμάδα. Ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν ἄρχισε τότε νά δημοσιεύει ἀνώνυμες φῆμες ὅτι ὁ Μαλινόβσκι εἶναι προβοκάτορας καί ζητοῦσε νά ἐξεταστοῦν οἱ φῆμες αὐτές ἀπό μιά διαπαραταξιακή ἐπιτροπή. Ἡ ΚΕ μας δήλωσε ὅτι ἐγγυᾶται γιά τόν Μαλινόβσκι, ὅτι ἐξέτασε τίς φῆμες καί ἐγγυᾶται πώς πρόκειται γιά ἄτιμη συκοφαντία ἀπό μέρους τοῦ Ντάν καί τοῦ Μάρτοφ. Ἡ ΚΕ δέν δέχεται νά πάρει μέρος σέ καμιά κοινή ἐπιτροπή μέ τούς λικβινταριστές καί, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῶν ἐκπροσώπων τῶν 10 συνδικάτων τῆς Μόσχας, κατηγορεῖ γιά συκοφαντία τούς ἀνθρώπους πού τολμοῦν νά δημοσιεύουν στόν τύπο ἀνώνυμες «*φήμες*» γιά προβοκάτσια, ἀντί νά ὑποβάλουν μέ ὀργανωμένο τρόπο τίς φῆμες αὐτές ἤ στή δική μας ΚΕ, *ἤ στή δική τους* ΚΕ («ΟΕ»), στήν Μπούντ καί στίς ὁμάδες πού πιστεύουν τούς λικβινταριστές, γιά νά ἐξεταστοῦν οἱ φῆμες ἀπό τά *συμβούλια* καί ἀπό τά ὑπεύθυνα ὄργανα. Ὁ Μποῦρτσεφ δήλωσε ὅτι δέν πιστεύει στίς φῆμες. Ἡ ἀνακριτική ἐπιτροπή τῆς ΚΕ μας δήλωσε ὅτι θά δημοσιεύσει στοιχεῖα σχετικά μέ ἐκείνους πού διαδίδουν αὐτές τίς φῆμες. Ἐγώ μπορῶ νά προσθέσω ὅτι αὐτοί πού τίς διαδίδουν εἶναι οἱ *λικβινταριστές*.

4) Αὐτές τίς ἡμέρες ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν δημοσίευσε ἕνα ἀνοιχτό γράμμα τοῦ πρώην βουλευτῆ τῆς ΙΙ Δούμας Ἀλέξινσκι, πού κατηγορεῖ γιά προδοσία τόν σύντροφο Ἀντόνοφ, μέλος τοῦ κόμματός μας πού γύρισε ἀπό τά κάτεργα. Ὡστόσο ἡ στάση τοῦ συντρόφου Ἀντόνοφ κρίθηκε ἄμεμπτη τόσο ἀπό μιά εἰδική ἐπιτροπή τῶν συντρόφων του στά κάτεργα, ὅσο καί μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος τό 1907-1908 στή Φιλλανδία,

ὅταν στήν ΚΕ βρίσκονταν καί οἱ μενσεβίκοι (δηλ. οἱ σημερινοί λικβινταριστές) καί ὅλες οἱ «ἐθνικές ὀργανώσεις». Ἡ ἀπάντηση πού ἔδοσε ὁ τύπος μας ἰσοδυναμεῖ καί πάλι μέ κατηγορία ὅτι ὁ Ντάν καί ὁ Μάρτοφ διαδίδουν συκοφαντίες.

Μέ ἐντολή τῆς ΚΕ πρέπει νά κάνω μπροστά στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου μιά πρακτική πρόταση σχετικά μέ αὐτό τό ζήτημα. Τίς μεθόδους τῶν λικβινταριστῶν τίς βλέπουμε σάν ἰδιόμορφες μεθόδους πού χρησιμοποιοῦν στόν πολιτικό ἀγώνα ἄνθρωποι διαγραμμένοι ἀπό τό κόμμα. Γι' αὐτό δέν ἐλπίζουμε ὅτι τά πράγματα θά «διορθωθοῦν» μέ ἠθικές κρίσεις. Ὅταν ὅμως τά ὄργανα πού καλύπτουν τούς λικβινταριστές (λογουχάρη, ἡ «ΟΕ» καί ἡ Μπούντ, καθώς καί ὁ Τρότσκι) καί οἱ πολυάριθμες ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ (μαζί καί ὁ Πλεχάνοφ) μᾶς μιλᾶνε γιά «*ἑνότητα*» μ' αὐτούς τούς λικβινταριστές, ἐμεῖς τούς κάνουμε μπροστά στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου τήν παρακάτω πρόταση:

ἄς δηλώσουν ἀνοιχτά καί δημόσια, χωρίς διφορούμενα, ἄν ἐγκρίνουν ἤ δέν ἐγκρίνουν τήν «ἐκστρατεία» τῶν λικβινταριστῶν σχετικά μέ ὅλα τά παραπάνω 4 σημεῖα (στά ὁποῖα εἴμαστε σίγουροι ὅτι οἱ λικβινταριστές θά προσθέσουν ἄλλα 44).

Ἄν δέν τήν ἐγκρίνουν, πρέπει νά τό μάθουν αὐτό οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας.

Ἄν τήν ἐγκρίνουν, τότε *ὅλες* οἱ ὁμάδες πού μᾶς προτείνουν «ἑνότητα» ἤ συμβιβασμό μέ τούς λικβινταριστές, ἄς ἐκλέξουν μιά κοινή ἐπιτροπή καί ἄς διατυπώσουν μιά αἰτιολογημένη, συγκεκριμένη καί ἀνοιχτή κατηγορία ἐνάντια σέ ὁρισμένα μέλη τοῦ κόμματός μας γιά ἄτιμες πράξεις. Ἐμεῖς θά ὑποβάλουμε τήν κατηγορία αὐτή στό συνέδριο τοῦ κόμματός μας, θά προτείνουμε στούς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπιτροπῆς, πού ἀντιπροσωπεύουν ὅλες τίς ὁμάδες πού ὑπερασπίζουν τούς λικβινταριστές, νά παρουσιαστοῦν στό συνέδριό μας καί νά παρουσιάσουν τίς ἀποδείξεις τους.

Θεωροῦμε ὑποχρέωσή μας νά δηλώσουμε πώς, ἄν δέν γίνει αὐτό, τότε στό κόμμα μας θά ἐνισχυθεῖ ἡ γνώμη πού ἀπό τώρα κιόλας ἐκφράζεται στίς γραμμές του ὅτι ὅλες οἱ ὁμάδες πού ὑπερασπίζουν τήν «ἑνότητα» μέ τούς λικβινταριστές ὑποστηρίζουν *στά κρυφά* τούς συκοφάντες.

Ἐξονόματος τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας θά ὑπερασπίζουμε τήν ὀργάνωση τοῦ κόμματός μας ἀπό τούς ἀποδιοργανωτές καί δέν ἀναγνωρίζουμε ἄλλη ὑπεράσπιση ἐκτός ἀπό αὐτή πού ἐφαρμόσαμε καί ἀναφέραμε πιό πάνω (ἄν

ἐξαιρέσουμε τό ἀστικό δικαστήριο, στό ὁποῖο θά καταφύγουμε μέ τήν πρώτη εὐκαιρία).

Τέλειωσα μέ τήν ἔκθεση πού μοῦ ἀνατέθηκε νά κάνω ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά τή συνοψίσω σέ δυό σύντομες θέσεις:

Ἀπό τυπική ἄποψη ἡ κατάσταση ἔχει ὡς ἑξῆς: Τό κόμμα μας, πού παρά τήν ἀντίσταση τῆς ὁμάδας τῶν λικβινταριστῶν ἀνασυγκροτήθηκε στή συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη τοῦ 1912, τούς διέγραψε ἀπό τό κόμμα. *Ὕστερα* ἀπ' αὐτό, ὕστερα ἀπό $2^1/_2$ χρόνια ἀνάπτυξης τοῦ κινήματος, ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας ἐνέκρινε τήν κομματική μας γραμμή. Γι' αὐτό ἔχουμε κάθε λόγο νά ἔχουμε ἀκόμη πιό σταθερά ἀπό πρίν τήν πεποίθηση ὅτι εἶναι σωστή ἡ γραμμή μας *καί δέν θά ὑποχωρήσουμε* ἀπ' αὐτή. Ἄν οἱ λικβινταριστές καί οἱ ὁμάδες πού τούς ὑπερασπίζουν θέλουν νά ἀκυρώσουμε τήν απόφαση γιά τή διαγραφή τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα, ἡ ΚΕ μας εἶναι πρόθυμη νά ὑποβάλει στό συνέδριο τοῦ κόμματός μας σχετική πρόταση καί νά τήν ὑποστηρίξει, ὅμως *μόνο* μέ τούς ὅρους πού ἀπαρίθμησα.

Ἀπό συγκεκριμένη ἄποψη, δηλαδή ἀπό ἄποψη οὐσίας, ἡ κατάσταση ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἡ Ρωσία περνᾶ μιά ἐποχή ἀστικῶν ἐπαναστάσεων, ὅπου οἱ ἀσταθεῖς ὁμάδες τῶν διανοουμένων ἔχουν κάποτε τήν τάση νά θεωροῦν τόν ἑαυτό τους σοσιαλδημοκράτη, ἤ νά ὑποστηρίζουν μέσα στή σοσιαλδημοκρατία τό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα πού ἐνάντιά του τό κόμμα μας παλεύει 20 χρόνια (τόν «οἰκονομισμό» τό 1895-1902, τό μενσεβικισμό τό 1903-1908 καί τό «λικβινταρισμό» τό 1908-1914). Ἡ πείρα ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου τῶν λικβινταριστῶν (1912) καί ἀπό τή διάλυσή του ἔδειξε ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ λικβινταριστές καί οἱ ὑπερασπιστές τους εἶναι ἀπόλυτα ἀνίκανοι νά δημιουργήσουν κάποιο κόμμα ἤ ὀργάνωση. Μόνο στήν πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς ὁμάδες διαμορφώνεται καί μπορεῖ νά διαμορφωθεῖ τό πραγματικό ἐργατικό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, πού σήμερα κιόλας, παρά τίς τεράστιες δυσκολίες, ἔχει συνενώσει τά $^8/_{10}$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν (ἄν ὑπολογίσουμε μόνο τούς σοσιαλδημοκράτες) ἤ τά $^7/_{10}$ (ἄν ὑπολογίσουμε καί τούς σοσιαλδημοκράτες καί τούς σοσιαλεπαναστάτες).

Παράρτημα

ΟΔΗΓΙΕΣ

Ι. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ PRIVÉES *

Σχετικά μέ τό ζήτημα: ποιά σχέση ἔχουν μέ τήν «ἑνότητα» τά στοιχεῖα γιά τήν πλειοψηφία ἤ τή μειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, πού ἀκολουθοῦν τούς πραβντιστές, ἤ μάλλον πού εἶναι πραβντιστές, πρέπει νά σημειώσουμε:

1. Ἄν ἕνα ὁρισμένο κόμμα ἤ μιά ὁρισμένη ὁμάδα διατυπώνει ρητά καί συγκεκριμένα ἕνα πρόγραμμα ἤ μιά τακτική, μέ τά ὁποῖα τό κόμμα μας δέν μπορεῖ νά συμφωνήσει ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, τότε τό ζήτημα τῆς πλειοψηφίας δέν ἔχει βέβαια σημασία. Ἄν, λογουχάρη, τό Κόμμα τῶν ἐσέρων (ἀριστεροί ναρόντνικοι), πού διαφέρει ἀπό τό κόμμα μας καί ὡς πρός τό πρόγραμμα καί ὡς πρός τήν τακτική, εἶχε πάρει μέ τό μέρος του τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, αὐτό δέν θά μᾶς ἀνάγκαζε καθόλου νά ὑποχωρήσουμε ἀπό τή γραμμή μας. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά ἐκείνους πού ἀρνοῦνται ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα τήν «παράνομη ὀργάνωση» (= τό παράνομο κόμμα) στή σημερινή Ρωσία.

Ὁρισμένες ὅμως ὁμάδες σοσιαλδημοκρατῶν κι' ἕνα μέρος ἀπό τούς λικβινταριστές ἰσχυρίζονται ὅτι δέν ἔχουν καταρχήν ἀσυμβίβαστες διαφωνίες μαζί μας. Ἄν αὐτές οἱ ὁμάδες καί τά πρόσωπα ἀρνοῦνται νά ὑποταχθοῦν στήν πλειοψηφία, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τονίσουμε τήν ἀσυνέπειά τους.

2. Γιά τήν ὀρθότητα τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργανωτικῆς μας γραμμῆς μᾶς ἔπεισαν πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ πολύχρονη γνωριμία μας μέ τό ἐργατικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα τῆς Ρωσίας καί ἡ συμμετοχή μας σ' αὐτό, καθώς καί οἱ θεωρητικές, μαρξιστικές,

* — ἀτομικές. *Ἡ Σύντ.*

πεποιθήσεις μας. Ἔχουμε ὅμως τή γνώμη ὅτι ἡ πρακτική τοῦ *μαζικοῦ* ἐργατικοῦ κινήματος δέν εἶναι καθόλου μικρότερης σημασίας ἀπό τή θεωρία καί ὅτι μόνο αὐτή ἡ πρακτική μπορεῖ νά θέσει κάτω ἀπό σοβαρό *ἔλεγχο* τίς ἀρχές μας. «Ἡ θεωρία, φίλε μου, εἶναι γκρίζα, εἶναι ὅμως πράσινο τό αἰώνιο δέντρο τῆς ζωῆς» (Φάουστ). Γι' αὐτό, τό γεγονός ὅτι ὕστερα ἀπό 2 ½ χρόνια πάλης ἐνάντια στό λικβινταρισμό καί τούς συμμάχους του τά ⁴⁄₅ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τάσσονται μέ τόν «πραβντισμό», τό γεγονός αὐτό δυναμώνει τήν πεποίθησή μας ὅτι εἶναι σωστή ἡ γραμμή μας καί κάνει ἀκλόνητη αὐτή τήν πεποίθηση.

3. Σέ μᾶς, στή Ρωσία, σχεδόν κάθε ὁμάδα ἤ «φράξια» (σύμφωνα μέ τήν παλιά ὀνομασία) κατηγορεῖ τήν ἄλλη ὅτι *δέν* εἶναι ἐργατική, ἀλλά ἀστικοδιανοουμενίστικη. Θεωροῦμε αὐτή τήν κατηγορία, ἤ πιό σωστά αὐτή τήν ἄποψη, αὐτή τή γνώμη γιά τήν κοινωνική σημασία τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὁμάδας *ἐξαιρετικά σπουδαία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν*. Ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδή τή θεωροῦμε ἐξαιρετικά σπουδαία, θεωροῦμε ὑποχρέωσή μας νά μήν πετᾶμε ἀστήρικτα τή γνώμη *μας* σχετικά μέ τήν κοινωνική σημασία τῶν ἄλλων ὁμάδων, ἀλλά νά στηρίζουμε τή γνώμη μας σέ *ἀντικειμενικά* γεγονότα. Γιατί τά ἀντικειμενικά γεγονότα ἀποδείχνουν ἀδιάψευστα καί ἀμετάκλητα ὅτι *μόνο* ὁ πραβντισμός εἶναι *ἐργατικό* ρεῦμα στή Ρωσία, ἐνῶ ὁ λικβινταρισμός καί ὁ σοσιαλεπαναστατισμός εἶναι *στήν πραγματικότητα* ἀστικοδιανοουμενίστικα ρεύματα.

II. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ PRIVÉES

Ἄν γίνει προσπάθεια (ἀδιάφορο ἄν γίνει ἀπό κάποιο μέλος τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου ἤ ἀπό κάποιον ἀντίπαλο) «ν' ἀποριφθοῦν» ἤ *νά παραμεριστοῦν* τά στοιχεῖα γιά τήν πλειοψηφία μας, τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα, τότε πρέπει νά ζητήσουμε ὁπωσδήποτε τό λόγο γιά νά κάνουμε ἐπίσημη δήλωση ἐπίσημης διαμαρτυρίας ἐξονόματος ὅλης τῆς ἀντιπροσωπείας μέ τό παρακάτω περιεχόμενο:

Διαμαρτυρόμαστε κατηγορηματικά γιά τή δήλωση (ἤ τήν ἀπόπειρα, τήν ἄποψη κτλ.) ὅτι δῆθεν τά ἀντικειμενικά μας στοιχεῖα σχετικά μέ τό ζήτημα ποιόν ἀκολουθοῦν στήν τεράστια πλειοψηφία τους οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας, δέν μπορεῖ νά τά ἐξετάσει ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, γιατί δέν τά ἔχει ἐλέγξει (ἤ γιατί δέν ἀφοροῦν τό ζήτημα τῆς ἑνότητας). Ἀντίθετα, θεωροῦμε ὅτι τό ἀναμφισβήτητο συμφέρον ὅλης τῆς Διεθνοῦς

καί ἡ θέληση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου πού ἐκφράζεται καθαρά στήν ἀπόφαση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου (Δεκέμβρης τοῦ 1913) εἶναι νά παρθοῦν οἱ πιό ὁλοκληρωμένες, ἀκριβεῖς καί ντοκουμενταρισμένες πληροφορίες γιά τήν πραγματική κατάσταση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας.

Νομίζουμε ὅτι οἱ ἀντίπαλοί μας, πού ἤξεραν τήν ἀπόφαση τοῦ Δεκέμβρη τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, δέν ἐκπλήρωσαν τήν ὑποχρέωσή τους, γιατί δέν συγκέντρωσαν ὥς τά σήμερα αὐτοτελῶς ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας.

Δηλώνουμε ὅτι, ὕστερα ἀπό τό ἐπιτυχημένο ταξίδι τοῦ σ. Βαντερβέλντε στή Ρωσία, δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου θά μποροῦσε μέσω τοῦ σ. Βαντερβέλντε ν' ἀπευθύνει ἀπολύτως νόμιμα ἀνοιχτή ἐπιστολή σ' ὅλες τίς Συντάξεις ὅλων τῶν ἐργατικῶν ἐφημερίδων τῆς Ρωσίας (ἤ ἐκείνων πού ἐπιθυμοῦν νά εἶναι ἐργατικές) καί σέ ὅλα τά μέλη τῶν διοικήσεων ὅλων τῶν νόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων τῆς Ρωσίας καί νά ζητήσει ἀπό πρῶτο χέρι στοιχεῖα γιά τό πῶς κατανέμονται οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῆς Ρωσίας σέ πραβντιστές, λικβινταριστές, ἐσέρους (ἀριστερούς ναρόντνικους) καί σέ ἄλλα ρεύματα.

Χωρίς αὐτά τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα δέν ἔχουν καμιά ἀπολύτως ἀξία οἱ ὑποκειμενικές δηλώσεις τῶν ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων «ὁμάδων».

III. ΟΧΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

Σύμφωνα μέ ὁρισμένες ἀποσπασματικές δηλώσεις τῶν λικβινταριστῶν πού ἔγιναν στό συνέδριο τῶν λεττονῶν καί μέ ὑπαινιγμούς πού γίνονται στόν τύπο, ἕνα ἀπό τά σχέδια τοῦ «ἑνωτικοῦ» τους ἐμπαιγμοῦ εἶναι τό σχέδιο γιά «κοινό συνέδριο».

Τό σχέδιο αὐτό, μέ τό ὁποῖο σκοπεύουν, ὅπως φαίνεται, νά ψαρέψουν τούς εὔπιστους ξένους, συνίσταται στά ἑξῆς περίπου: εἴτε συγκροτεῖται μιά «ὁμοσπονδιακή» ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση κοινοῦ συνεδρίου, εἴτε ἡ ΚΕ τοῦ κόμματός μας «συμπληρώνεται» μέ ἐκπροσώπους μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις τῶν λικβινταριστῶν γιά τή σύγκληση κοινοῦ συνεδρίου.

Τό σχέδιο αὐτό, ὁποιαδήποτε μορφή κι' ἄν πάρει, εἶναι γιά μᾶς ἀπολύτως ἀπαράδεκτο, κι' ἄν παρουσιαστεῖ μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο στή «συνδιάσκεψη» τῶν Βρυξελλῶν, ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ θά πρέπει νά δηλώσει:

Δέν μποροῦμε νά κάνουμε κανένα ἀπολύτως βῆμα, οὔτε καί τό παραμικρότερο, πρός ἕνα κοινό συνέδριο ἤ ὁμοσπονδία ἤ προσέγγιση, ἄν ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν δέν ἱκανοποιήσει τούς ὅρους πού βάλαμε. Πρέπει *προηγούμενα* νά ἐκπληρώσουν αὐτούς τούς ὅρους. Διαφορετικά δέν εἶναι δυνατό νά δείξουμε *καί τήν παραμικρότερη* ἐμπιστοσύνη πρός τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν, πού διαγράφηκε ἀπό τό κόμμα καί συνεχίζει καθημερινά στήν ἐφημερίδα της τήν ἀποδιοργανωτική δουλιά.

Νά ἔχουμε ἐμπιστοσύνη ἀπό τήν πλευρά μας σ' αὐτή τήν ὁμάδα θά πεῖ νά τήν *ἐνθαρύνουμε* νά συνεχίσει τήν ἀποδιοργανωτική δουλιά της. Ἐμεῖς ὅμως ἀπαιτοῦμε μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων μας, τῶν συσκέψεών μας καί τῆς ΚΕ, *νά σταματήσει* αὐτή ἡ δράση τῶν λικβινταριστῶν, σάν *conditio sine qua non* * γιά τήν «εἰρήνη».

Ἡ κάλυψη τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τίς ὁμάδες ἤ τίς ὀργανώσεις πού δέν διαγράφηκαν ἀκόμη τυπικά ἀπό τό κόμμα (λογουχάρη, ἡ Μπούντ ἤ τό Γραφεῖο Περιοχῆς τοῦ Καυκάσου ἤ ἡ «ἑξάδα» τῶν βουλευτῶν κτλ.), δέν ἀλλάζει καθόλου τά πράγματα. Οὐσιαστικό καί πραγματικό στή Ρωσία, ἀπό τήν ἄποψη τῆς δουλιᾶς στή Ρωσία, εἶναι *μόνο* ἕνα πράγμα καί συγκεκριμένα: μόνο αὐτή ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν μέ τήν ἐφημερίδα τους, πού κάνει ἐκκλήσεις νά παραβιάζεται ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας.

Ἄν ἡ «Μπούντ», ἡ «ἑξάδα» τῶν βουλευτῶν τοῦ Τσχεΐτζε κτλ., ἤ ἡ Ἐπιτροπή Περιοχῆς Καυκάσου, ἤ ὁ Τρότσκι, ἤ ἡ ΟΕ, ἤ ὁποιοσδήποτε ἄλλος, ἐπιθυμοῦν μιά προσέγγιση μαζί μας, *ἄς ἐπιδιώξουν* πρῶτα νά γίνουν δεκτοί οἱ ὅροι μας ἀπό τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν, ἤ ἄς τήν καταδικάσουν ἀποφασιστικά καί ἄς ξεκόψουν ἀπ' αὐτή. Διαφορετικά οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει ἔστω καί *γιά παραμικρότερα* βήματα πού νά ἐκφράζουν τήν ἐμπιστοσύνη μας πρός τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν.

Ὅποιος θέλει πραγματικά τήν ἑνότητα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας, ἄς μήν ἔχει αὐταπάτες καί ἄς μήν παρασύρεται ἀπό ὑποκειμενικές διαβεβαιώσεις, ὑποσχέσεις κτλ. Ὑπάρχει ἕνας καί μόνο ἕνας δρόμος πρός τήν ἑνότητα: νά παροτρύνουμε τή μειοψηφία πού ἔφυγε ἀπό τό παράνομο κόμμα, πού ἀποδιοργανώνει τό κόμμα καί τορπιλίζει τή δουλιά καί τή θέληση τῆς πλειοψηφίας νά σταματήσει αὐτή τήν τακτική καί *ν' ἀποδείξει μέ ἔργα* τήν ἐπιθυμία της νά σεβαστεῖ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας.

* — ὑποχρεωτικός ὅρος. *Η Σύντ.*

Κάθε ἄμεση ἤ ἔμμεση ἐνθάρυνση τῆς ὁμάδας τῶν λικβινταριστῶν νά ἐμμείνει στή *σημερινή* συμπεριφορά της, ἤ ἡ ὑποβολή σ' αὐτήν τῆς ἐλπίδας ὅτι εἶναι δυνατή μιά «ὁμοσπονδία»,ἤ «συμφιλίωση», ἤ ἕνα «κοινό συνέδριο», ἤ μιά «προσέγγιση» κτλ. μ' αὐτήν τήν ὁμάδα δέν θά φέρει ἀποτέλεσμα, *ἐφόσον* δέν σταματήσει τή σημερινή της δράση καί δέν περάσει *ἔμπρακτα* στήν ὑποταγή στή θέληση τῆς πλειοψηφίας. Τό κόμμα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, πού συνένωσε τά $^4/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν, *δέν θά ἐπιτρέψει* νά τορπιλίζεται ἡ θέλησή του.

Οἱ ὁμάδες καί τά ὄργανα πού «διαβεβαιώνουν» τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους ὅτι οἱ λικβινταριστές δέν εἶναι καί τόσο κακοί (Μπούντ, ΟΕ, Ἐπιτροπή Περιοχῆς Καυκάσου), ἄς καταλάβουν ὅτι δέν μᾶς χρειάζονται λόγια, ἀλλά ἔργα. Ἄν *αὐτοί* ἔχουν ἐμπιστοσύνη στούς λικβινταριστές, ἄς ὀργανώσουν ἕνα *δικό τους* συνέδριο μαζί τους, ἄς προτείνουν σ' αὐτό τό συνέδριο τούς ὅρους *μας*, ἄς πετύχουν ἀπό τούς λικβινταριστές εὐνοϊκή ἀπάντηση καί ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν ὅρων στήν πράξη. Ἐμεῖς θά δοῦμε τ' ἀποτελέσματα, θά περιμένουμε *τά ἔργα*, δέν πιστεύουμε ὅμως στίς ὑποσχέσεις.

Ὕστερα καί μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἐκπλήρωση τῶν ὅρων μας στήν πράξη εἶναι δυνατό νά γίνει ἕνα κοινό συνέδριο ἤ κάποια κίνηση πρός τήν κατεύθυνση αὐτή.

Οἱ σύντροφοι σοσιαλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ πέφτουν καμιά φορά πολύ ἄσχημα ἔξω, ὅταν νομίζουν ὅτι βοηθᾶνε τήν ἑνότητα, καλλιεργώντας στούς λικβινταριστές τήν ἐλπίδα πώς θά δεχτοῦμε νά δουλέψουμε μαζί τους *χωρίς* νά ἀλλάξουν ὁλότελα καί ριζικά τή στάση τους, *χωρίς* νά ὑποταχτοῦν στή θέληση τῆς πλειοψηφίας. Ἀντικειμενικά ἡ τακτική αὐτή βοηθάει τούς διασπαστές καί ὄχι τήν ἑνότητα.

Οἱ ὅροι μας συνίστανται στό σχέδιό μας ἑνός «pacte d'unité» (συμφώνου ἑνότητας) καί ὡσότου δέν ὑπογράψουν οἱ λικβινταριστές αὐτό τό σύμφωνο, ὡσότου δέν τό ἐκπληρώσουν στήν πράξη, οὔτε κάν λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά ὁποιοδήποτε βῆμα πρός τήν προσέγγιση.

IV

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς διαδήλωσης τῆς 4.IV.1914 *. 1) Ἔ-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 379-383. *Ἡ Σύντ.*

γραψα ἐπίσης νά μᾶς σταλοῦν ἀπό τήν Πετρούπολη (στό ὄνομα τοῦ Ποπόφ) ἡ «Στόικαγια Μίσλ» (τῶν ἐσέρων), ἀρ. φύλ. 18 καί οἱ ἀστικές ἐφημερίδες τῆς 4-5. IV. 1914. Ἄν ἔρθουν, θά πρέπει νά τίς χρησιμοποιήσουμε γιά νά συμπληρώσουμε τά ντοκουμέντα τῆς ἔκθεσης.

Δ έ ν ὑποστηρίζουμε ὅτι οἱ λικβινταριστές δέν ἔβγαλαν ποτέ προκηρύξεις. Ἔβγαλαν μιά προκήρυξη τό Μάη τοῦ *1 9 1 3* (στή Βιέννη), τό 1914, *ὅ π ω ς μ ᾶ ς λ έ ν ε ἀ π ό τ ή ν Π ε τ ρ ο ύ π ο λ η*, δέν ἔβγαλαν. Ἔβγαλαν, λένε, μιά γιά τήν ἀπεργία.

Μ ι ά ὅμως χαρακτηριστική περίπτωση τορπιλίσματος τῆς παράνομης δουλιᾶς εἶναι ἡ 4. IV. 1914.

Ἄν ὁ Πλεχάνοφ ἤ ὁ Ρουμπανόβιτς ζητήσουν νά δηλώσουμε, ἄν θά ψηφίσουμε *ὑπέρ* τῆς παρουσίας τους, ἐγώ θά ἀπαντοῦσα: «ἐμεῖς θά ψηφίζαμε *κατά*, γιατί ὁ Ρουμπανόβιτς δέν εἶναι σοσιαλδημοκράτης καί ὁ Πλεχάνοφ *δέν ἀντιπροσωπεύει τίποτε στή Ρωσία*. Ἐπειδή *ὅμως* ἡ ἔκθεσή μας περιέχει μιά ἄμεση ἐπίθεση ἐνάντια στήν ὁμάδα τοῦ Πλεχάνοφ καί ἐνάντια στήν κατεύθυνση τοῦ Ρουμπανόβιτς, δέν θέλουμε νά ψηφίσουμε κατά καί ἀπέχουμε».

Θά μᾶς ρωτήσουν: καί ποιές ἐγγυήσεις δίνετε στή μειοψηφία;

«Ὄχι, δέν δεχόμαστε νά μιλήσουμε οὔτε μέ τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν πού διαγράφηκε ἀπό τό κόμμα, οὔτε σχετικά μ' αὐτή τήν ὁμάδα, οὔτε γιά ὁποιεσδήποτε ἐγγυήσεις. Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ζητοῦμε ἐγγυήσεις ἀπό τούς λικβινταριστές καί τούς φίλους τους».

N. B.: τό γενικό πνεῦμα τῶν ὅρων μας εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στίς παρεκκλίσεις ἀπό τό *π α λ ι ό*, **ἐνάντια στή στροφή πρός ἕνα νέο κόμμα**.. Nous ne marchons pas! * Σύγκρινε ὅσα γράφει ὁ Ἀξελρόντ γιά τήν «κομματική μεταρύθμιση *εἴτε π ι ό σ ω σ τ ά γ ι ά τ ή ν κ ο μ μ α τ ι κ ή ἐ π α ν ά σ τ α σ η*» **.

N. B. Ὅποιος γράφει τέτια πράγματα εἶναι γελοῖος, ὅταν παραπονεῖται γιά διάσπαση!!!

Εἶναι ἄραγε νόμιμη ἡ ὀνομασία «ΣΔΕΚ **τ ῆ ς Ρ ω σ ί α ς**» χωρίς τούς ἐθνικούς;

---

* —Ἐμεῖς δέν συμφωνοῦμε!. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 426-438. *Ἡ Σύντ.*

Εἶναι νόμιμη, γιατί ἦταν τῆς *Ρ ω σ ί α ς* ἀπό τό 1898 ὥς τό 1903 χωρίς τούς πολωνούς καί τούς λεττονούς, ἀπό τό 1903 ὥς τό 1906 χωρίς τούς πολωνούς, τούς λεττονούς καί τήν Μπούντ!!

Ἐμεῖς δέν διαγράψαμε τούς ἐθνικούς, μόνοι τους ἔφυγαν ἐξαιτίας τῶν λικβινταριστῶν. Tant pis pour eux!! *

Νά παλέψουμε *μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις* γιά νά δημοσιευτοῦν τά πρακτικά τῆς συνδιάσκεψης καί νά ὑποβάλουμε *γραπτή* διαμαρτυρία σέ περίπτωση ἄρνησης (ἄν ἀρνηθοῦν γενικά, νά ἀπαιτήσουμε νά δημοσιευτοῦν οἱ ἀποφάσεις μας — *ἐ μ ε ῖ ς ἔ τ σ ι ε ἴ τ ε ἀ λ λ ι ῶ ς θ ά τ ί ς δ η μ ο σ ι ε ύ σ ο υ μ ε* — *κ α ί ο ἱ ἀ ν τ ι α π ο φ ά σ ε ι ς* (ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἐδῶ μπορεῖ νά ἀφήσει κατά μέρος τά «προσωπικά ζητήματα»)).

Ἔχουμε ἕνα μόνο σκοπό: νά ἀναγκάσουμε τούς λικβινταριστές + τή Μπούντ + τό PPS + τόν Πλεχάνοφ *ν ά δ ι α τ υ π ώ σ ο υ ν* ἀντιαποφάσεις καί ἀντιπροτάσεις. Ἐμεῖς ὅμως *μ έ κ α ν έ ν α τ ρ ό π ο* καί *σ έ κ α μ ι ά π ε ρ ί π τ ω σ η* δέν συμφωνᾶμε καί ἀποχωροῦμε, *μ έ τ ή ν ὑ π ό σ χ ε σ η* νά ὑποβάλουμε στό συνέδριό μας τίς «ἀντιπροτάσεις» τῶν *ἀ γ α π η τ ῶ ν* συντρόφων.

Τό σπουδαιότερο εἶναι νά ὑπογραμμίσουμε (καλύτερα στήν ἀπάντηση) ὅτι οἱ «ὅροι» μας **στή βάση** τους *ἔχουν πρίν πολύ καιρό δημοσιευτεῖ ἀ π ό τ ο ύ ς ἐ ρ γ ά τ ε ς.* Στέλνω στόν Ποπόφ τά σχετικά φύλλα τῆς «Πράβντα».

Ποιά θά ἦταν ἀπό τή δική μας ἄποψη ἡ καλύτερη ἡμερήσια διάταξη τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης τῶν Βρυξελλῶν;

Στήν ἀρχή νά γίνουν οἱ ἐκθέσεις *ὅλων* τῶν ὀργανώσεων καί ὁμάδων, πράγμα πού θά ἀπαιτήσει ἀρκετό χρόνο. Ν' ἀκολουθήσει μετά σύντομη συζήτηση κι' ὕστερα ἀπ' τή συζήτηση αὐτή νά *διατυπωθοῦν σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν ε ς* προτάσεις *ἀ π' ὅ λ ε ς* τίς ὀργανώσεις καί ὁμάδες.

Ὅταν ὅλοι ὅσοι παίρνουν μέρος στή συνδιάσκεψη διατυπώσουν τίς συγκεκριμένες προτάσεις τους, τότε ὁ καθένας ἄς πεῖ τή γνώμη του, ἄν νομίζει ὅτι *μ έ β ά σ η α ὐ τ έ ς* τίς προτάσεις εἶναι

* — Τόσο τό χειρότερο γι' αὐτούς!! *Ἡ Σύντ.*

δυνατό νά γίνουν παραπέρα βήματα πρός τήν προσέγγιση, ἤ ὅτι εἶναι δυνατή ἡ συζήτηση γιά προσέγγιση, ἤ ἄν νομίζει πώς αὐτό τό πράγμα δέν εἶναι δυνατό, ἄς διαβιβάσει *ὅλες* τίς προτάσεις στήν ὀργάνωσή του.

Εἶναι φανερό ὅτι ἐμεῖς ἀπό τήν πλευρά μας *σέ καμιά περίπτωση δέν θά δεχτοῦμε* τίς προτάσεις τῶν λικβινταριστῶν, τῆς Μπούντ, τῆς Ρόζας καί τοῦ Πλεχάνοφ (καθώς καί τοῦ Κάουτσκι καί τοῦ Βαντερβέλντε) καί θά διαβιβάσουμε τίς προτάσεις τους στό συνέδριο ἤ στή συνδιάσκεψή μας.

Καθῆκον μας εἶναι νά ποῦμε μόνο πιό καθαρά τούς ὅρους μας, *νά σημειώσουμε* τούς ὅρους «τους» καί νά φύγουμε.

Μήπως οἱ ὅροι μας εἶναι τελεσιγραφικοί; θά μᾶς ρωτήσουν. Ὄχι. Θά δοῦμε τί ἀντιπροτάσεις θά μᾶς κάνουν καί τότε θ' ἀπαντήσουμε, ἄν μᾶς εἶναι δυνατό νά συνεχίσουμε ἤ ὄχι τή συζήτηση πάνω σ' αὐτή τή βάση (νά περιμένουμε νά πάρουν θέση *ὅλοι*, νά παρακαλέσουμε *ὅλους* νά κάνουν πάνω *σέ ὅλα* τά ζητήματα τίς ἀντιπροτάσεις τους καί νά φύγουμε. Voilà notre programme! *).

Νά χωρίσουμε τίς ὑποθέσεις τῶν πολωνῶν ἀπό τίς ρωσικές; Νομίζω ὅτι πρέπει νά εἴμαστε ἐνάντια στό χωρισμό. Θά τό συζητήσουμε μέ τόν πολωνό μας.

Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι θά προσπαθήσουν νά μᾶς ριχτοῦν μέ κάθε τρόπο γιά τίς «τερατώδεις» ἀπαιτήσεις μας. Θά πρέπει νά ἐπικαλεστοῦμε ἤρεμα τίς ἀποφάσεις τῶν συνδιασκέψεων καί τῶν συσκέψεών μας καί τίς ἀποφάσεις τῶν συντρόφων τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καί τοῦ Καυκάσου etc. γιά τήν ἑνότητα. Θά στείλω τή συλλογή τῶν ἀποφάσεων. *Συνοψίζουμε* τίς γνῶμες τῶν ὀργανώσεών μας. Ἄν δέν θέλουν νά τίς πάρουν ὑπόψη τους, ἄς κάνουν ὅπως τούς ἀρέσει. Nous n'y pouvons rien **.

Ἄν κρίνουμε ἀπ' ὅσα γράφει ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν, ὁ Βαντερβέλντε στήν Πετρούπολη βολιδοσκόπησε τό ἔδαφος γιά νά δεῖ, ἄν θά δεχόμασταν ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή νά μήν εἶναι *μεσολαβητής*, ἀλλά *διαιτητής*, δηλ. *τελεσίδικος* «κριτής» τῶν διαφωνιῶν μας.

Ἡ ἀπάντησή μας εἶναι τούτη: ὅταν τό 1905 ὁ Μπέμπελ πρότεινε αὐτό τό πράγμα, τό συνέδριό μας ἀπόριψε τήν πρόταση, εὐχαριστώντας καί δηλώνοντας ὅτι εἴμαστε αὐτόνομο κόμμα [149]. Νομίζω ὅτι καί σήμερα τό συνέδριό μας θά δόσει τήν ἴδια ἀπάντηση. (Ἡ ΚΕ τουλάχιστο ἔχει αὐτή τή γνώμη.)

---

* — Αὐτό εἶναι τό πρόγραμμά μας! *Ἡ Σύντ.*
** — Δέν μποροῦμε νά κάνουμε τίποτε. *Ἡ Σύντ.*

Σχετικά μέ τίς «συκοφαντίες» εἶναι δυνατό νά προτείνουν «αὐτοί» *νά ἀποσυρθοῦν γενικά ὅλες οἱ κατηγορίες*. Νά ζητήσουν νά γίνει ψηφοφορία! *Ἐμεῖς θά εἴμαστε κατά*. Τήν πρότασή τους ὅμως θά τήν ὑποβάλουμε στό συνέδριό μας. (Θά βρεθοῦν σέ πολύ ἄσχημη θέση, ἄν κάνουν καί ψηφίσουν μιά τέτια πρόταση.) [[Ἐμεῖς δέν ἐξομοιώνουμε τό φταίξιμο ἐκείνων πού διαδίδουν τίς συκοφαντίες μέ τήν πράξη ἐκείνου πού ὀνόμασε τό συκοφάντη συκοφάντη]].

Γενικά εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι «αὐτοί» ὅλο καί θά ψάχνουν νά βροῦν «μέσες», «συμβιβαστικές» διατυπώσεις. Ἐμεῖς θά τονίσουμε ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή ἔγινε μέ μᾶς τό Γενάρη τοῦ 1910 καί μέ τούς λεττονούς τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 καί *δέν θά τήν ἐπαναλάβουμε*. Ἄς χωριστεῖ ἡ συνδιάσκεψη σέ δυό ξεκάθαρα στρατόπεδα: σ' ἐκείνους πού θεωροῦν δυνατή τήν προσέγγιση *μέ τούς σημερινούς* λικβινταριστές, καί σ' ἐκείνους πού δέν δέχονται τήν προσέγγιση χωρίς *ριζική ἀλλαγή τῆς τακτικῆς καί τῆς στάσης* τῶν λικβινταριστῶν.

Τίς «συμβιβαστικές» διατυπώσεις πρέπει νά τίς *σημειώνουμε μέ ἐπιμέλεια* (αὐτό εἶναι τό κυριότερο), μετά νά τίς κριτικάρουμε λιγάκι καί — · — νά τίς ἀπορίπτουμε ὅλες.

Η ΑΠΗΧΗΣΗ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ[150]

Εἶναι εὐνόητο πώς θά ἄναβε πολύ γερά καί ἔντονα ἡ *ἀνοιχτή* πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές γύρω ἀπό τή δημιουργία τῆς αὐτοτελοῦς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα. Οἱ λικβινταριστές τοῦ κόμματος (καί οἱ ἀνοιχτοί καί οἱ σκεπασμένοι ὑπερασπιστές τους) δέν μποροῦσαν οὔτε νά φανταστοῦν πιό κατάλληλη καί πιό εὔλογη ἀφορμή γιά ν' ἀρχίσουν νά φωνάζουν γιά «ἑνότητα». Γιά τή μικροαστική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος ὅλη ἡ ὑπόθεση περιορίζεται στό ἄν ὑπάρχουν στή Δούμα μιά ἤ δυό κοινοβουλευτικές ὁμάδες πού αὐτοονομάζονται σοσιαλδημοκρατικές· ὁ μικροαστός ὅμως δέν εἶναι σέ θέση ἤ ἀκόμη φοβᾶται νά ξεδιαλύνει τίνος θέληση ἐφαρμόζει ἡ μιά ἤ ἡ ἄλλη ὁμάδα, ποιά ὁμάδα ἐκφράζει τίς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν καί ὀργανωμένων ἐργατῶν, τί θά πεῖ «παράνομη ὀργάνωση».

Γι' αὐτό τό λόγο, ἄν ὑπάρχει κάποιο σημεῖο στό ὁποῖο οἱ λικβινταριστές ἔχουν ἐξασφαλισμένη τή συμπάθεια τῶν μικροαστῶν καί τῶν φιλισταίων, πού γράφουν στά παλιά τους τά παπούτσια ἕνα κάποιο «κόμμα», εἶναι ἀκριβῶς τό σημεῖο τῆς λεγόμενης «διάσπασης» τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Οἱ θρῆνοι τῶν μικροαστῶν, πού θέλουν νά ὀνομάζονται σοσιαλδημοκράτες, δέν ἦταν ποτέ τόσο γοεροί καί τόσο σπαρακτικοί. Ὁ ἀνοιχτός χαρακτήρας πού πῆραν ὅλα τά διαδραματιζόμενα διευκόλυνε κατά πολύ τή συμμετοχή τῶν ἐργατῶν καί τοῦ κοινοῦ στήν ἐκτίμησή τους καί ἡ ἐφημερίδα «Πράβντα» καλοῦσε μαζί μέ τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν τό συνειδητό προλεταριάτο νά πεῖ τή γνώμη του.

Καί οἱ δυό ἐφημερίδες ἄρχισαν νά κατακλύζονται ἀπό γράμματα, δηλώσεις καί ἀποφάσεις τῶν ἐργατῶν.

Πέρασαν κιόλας πολλοί μῆνες ἀπό τόν καιρό πού δημιουργήθηκε (στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη 1913) ἡ αὐτοτελής Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα. Ἡ καμπάνια τῶν ἀποφάσεων πού ἔγινε καί στίς δυό ἐφημερίδες ὑπέρ τῆς «ἑξάδας» (τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας) καί ὑπέρ τῆς «ἑφτάδας» (τῶν λικβινταριστῶν) τέλειωσε πιά.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, ποιά εἶναι τ' ἀποτελέσματά της;

Σχετικά μ' αὐτό ἔχουμε πρῶτ' ἀπ' ὅλα τήν παρακάτω δήλωση τοῦ κ. Λ. Μάρτοφ στό τεῦχ. 10-11 τοῦ «Νάσα Ζαριά»:

«Ποιά στάση κράτησε — γράφει ὁ κ. Λ. Μάρτοφ — τό προλεταριάτο ἀπέναντι στή διάσπαση τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας πού εἶχε συνηθίσει νά τή βλέπει σάν ἑνιαῖο σύνολο; Εἶναι δύσκολο (!;;) νά τό κρίνουμε αὐτό μέ βάση τά στοιχεῖα πού ὑπάρχουν στόν τύπο. Πάνω ἀπό δέκα χιλιάδες ἐργάτες εἶπαν τή γνώμη τους γι' αὐτό τό ζήτημα στή «Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί στή «Ζά Πράβντου». Ἀπό τόν ἀριθμό αὐτό *κάτι περισσότεροι ἀπό τούς μισούς* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μας) ἐνέκριναν τήν ἐνέργεια τῆς «ἑξάδας». Ἡ σημασία ὅμως αὐτῆς τῆς ὑπεροχῆς μειώνεται (ἀκοῦτε!) ἀπό τό γεγονός ὅτι ἐνάντια στή διάσπαση καί συνεπῶς ὑπέρ τῆς πλειοψηφίας τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ἐκφράστηκαν πολλές κομματικές ὀργανώσεις, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες καί ὁρισμένες πού συγκεντρώνουν σχετικά σημαντικό ἀριθμό ἐργατῶν» («Ν. Ζ.», 1913, τεῦχ. 10-11, σελ. 97).

Ὁρίστε λοιπόν ὁλοκληρωμένος ὁ συλλογισμός τοῦ κ. Μάρτοφ, πού μᾶς δείχνει γιά χιλιοστή φορά παραστατικά τίς καθαρά μπουρενινικές του μεθόδους παραποίησης τῆς ἀλήθειας![151] «Κάτι περισσότερο ἀπό τούς μισούς»!! Μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ κανείς μέ μεγαλύτερη ὑπεκφυγή; Καί οἱ 51 καί οἱ 99 ἀπό τούς 100 θά εἶναι «κάτι περισσότεροι ἀπό τούς μισούς».

Μέ ποιόν τρόπο ἡ ὑπεροχή μπορεῖ νά «μειωθεῖ» ἀπό τίς πολλές κομματικές ὀργανώσεις; Πρῶτο, κι' ἐδῶ δέν ὑπάρχουν ἀριθμοί· μέ τή λέξη «πολλές» ὁ καθένας μπορεῖ νά καταλάβει ὅ,τι θέλει· τή διατύπωση αὐτή σάν νά τήν ἐπινόησε ἐπίτηδες ὁ κ. Μάρτοφ γιά *ν' ἀποκρύψει* τήν ἀλήθεια. Δεύτερο — *κι' αὐτό εἶναι τό κυριότερο,* — ἄν οἱ πολλές δῆθεν κομματικές ὀργανώσεις ἔχουν μαζί τους τή *μικρότερη* μερίδα τῶν ἐργατῶν, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ ὀργανώσεις αὐτές εἶναι *πλασματικές*. Γιατί μόνο ἕνας ἐντελῶς ἀκατατόπιστος ἤ ἀπρόσεκτος ἀναγνώστης θά πιστέψει τόν κ. Λ. Μάρτοφ ὅτι εἶναι δυνατό τάχα νά ὑπάρχει μιά *μή πλασματική* ὀργάνωση, πού πάνω σ' ἕνα σπουδαῖο καί φλέγον ζήτημα *δέν* θά *συγκέντρωνε* στήν ἐφημερίδα *ὅλους τούς ψήφους* τῶν ἐργατῶν πού ἀντιπροσωπεύει.

Ὁ κ. Λ. Μάρτοφ τό παράκανε στήν πονηριά. Ὁμολόγησε ὄχι μόνο ὅτι *ἡ πλειοψηφία* τῶν ἐργατῶν καταδίκασε τή *λικβινταρι-*

στική μερίδα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, τήν «ἑφτάδα», ἀλλά καί ὅτι οἱ κύριοι λικβινταριστές καμαρώνουν γιά τίς *πλασματικές* ὀργανώσεις πού *δέν* τίς ἀκολουθοῦν ἐργάτες.

Ὁμολογώντας τήν ἥττα του, ὁ κ. Μάρτοφ προσπάθησε σάν τόν Μπουρένιν νά κρύψει τήν *ἔκταση* τῆς ἥττας, ἐπικαλούμενος τίς πλασματικές «ὀργανώσεις». Καί δῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος. Καί σχετικά μ' αὐτή τήν ἔκταση οἱ *ἀκριβεῖς ἀριθμοί* εἶχαν *κιόλας* δημοσιευτεῖ καί ἀνακοινωθεῖ στούς φίλους τοῦ Μάρτοφ στή συνεδρίαση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου τῆς 1 (14) τοῦ Δεκέμβρη 1913! Γιατί λοιπόν οἱ λικβινταριστές δέν ἔγραψαν *καμιά φορά οὔτε λέξη* στόν τύπο γι' αὐτούς τούς ἀριθμούς; Μήπως ἐπειδή δέν ἔχουν καθαρή τή συνείδηση;

Οἱ ἀριθμοί αὐτοί ἔδιναν τ' ἀποτελέσματα ὥς τίς 20 τοῦ Νοέμβρη 1913. Εἶχαν παρθεῖ ὑπόψη μόνο οἱ *ὑπογραφές* κάτω ἀπό τά ψηφίσματα τῶν ἐργατῶν, δηλ. στοιχεῖα πολύ ἀκριβῆ, πού δέν ἀμφισβητήθηκαν *καθόλου*, καμιά φορά. Τά ἀποτελέσματα ἔδειξαν: 4 850 ὑπογραφές ὑπέρ τῆς «ἑξάδας» καί μόνο 2 539 (ἀπ' αὐτές 1 086 εἶναι τῆς Μπούντ καί 636 τοῦ Καυκάσου) ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν, δηλ. ὑπέρ τῆς «ἑφτάδας».

Σκεφτεῖτε λοιπόν τώρα, πῶς πρέπει νά χαρακτηρίσει κανείς τίς μεθόδους ἑνός συγγραφέα πού προσπαθεῖ νά πείσει τό κοινό ὅτι ἡ ὑπεροχή τῶν ἀντιπάλων τοῦ λικβινταρισμοῦ «μειώνεται» δῆθεν ἀπό τίς «πολλές» (πλασματικές) ὀργανώσεις, *οἱ ὁποῖες* ὅλες μαζί κατάφεραν νά συγκεντρώσουν σ' ὅλη τή Ρωσία μόνο τό *ἕνα τρίτο* τῶν ἐργατῶν πού ἐξέφρασαν γενικά τή γνώμη τους.

Θά παραθέσουμε τά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν *ὑπογραφῶν* κάτω ἀπό τίς ἀποφάσεις πού διατυπώθηκαν συγκεκριμένα καί δημοσιεύτηκαν καί στίς δυό ἐφημερίδες *σ' ὅλη* τή διάρκεια τῆς καμπάνιας (πού τέλειωσε στίς ἀρχές τοῦ Γενάρη):

	Δημοσιεύτηκαν ἀποφάσεις καί δηλώσεις μέ ἀριθμό ὑπογραφῶν		
	ὑπέρ τῆς «ἑξάδας» (ὑπέρ τοῦ κόμματος)	ὑπέρ τῆς «ἑφτάδας» (ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν)	σύνολο
Πετρούπολη	5 003	621	5 624
Ὑπόλοιπη Ρωσία	1 511	559	2 070
Καύκασος	208	719	927
Μπούντ	—	1 086	1 086
Σύνολο	6 722	2 985	9 707

Οἱ λικβινταριστές, μέ τήν ἀπίστευτα ξετσίπωτη ἐπανάληψη ψεύτικων ἰσχυρισμῶν, πού εἶναι ἐντελῶς ἀστήρικτοι καί δέν ἐπιδέχονται κανένα ἔλεγχο, ἔχουν τόσο πολύ διαφθείρει τό κοινό πού διαβάζει τά ἔργα τους, ὥστε νά μήν μποροῦμε νά ἐπιμένουμε ἀρκετά στή σημασία τῶν ἀριθμῶν πού παρατίθενται. Εἶναι παρμένοι καί ἀπό τίς δυό ἀνταγωνιζόμενες ἐφημερίδες καί κάθε ἄνθρωπος πού ξέρει ἀνάγνωση καί γραφή μπορεῖ νά ἐλέγξει τόν ὑπολογισμό μας, νά τόν ἀντικαταστήσει μ' ἕνα δικό του ὑπολογισμό.

Οἱ ἀριθμοί αὐτοί δίνουν γενικά μιά ἐξαιρετικά διδακτική εἰκόνα τῆς κομματικῆς κατάστασης τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας. Κανένα, κυριολεκτικά κανένα, πολιτικό κόμμα στή Ρωσία δέν μπορεῖ νά ἀναφέρει γιά ὅλη τήν περίοδο τῆς ἀντεπανάστασης γενικά, καί ἰδιαίτερα γιά τό 1913, μιά παρόμοια *δημόσια καί μαζική ἔρευνα τῆς γνώμης ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος* πάνω σ' ἕνα σπουδαιότατο ζήτημα τῆς κομματικῆς ζωῆς. Κανένα ἀπό τά νομιμοποιημένα κόμματα τῆς Ρωσίας, κανένα ἀπό τά πλούσια φιλελεύθερα καί δημοκρατικά κόμματα πού διαθέτουν ἄπειρες δυνάμεις διανοουμένων καί κάθε εἴδους δημοσιογραφικά ὄργανα δέν ἔδωσε ἐκεῖνο πού ἔχει δώσει τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό κόμμα φτωχῶν προλετάριων πού τέθηκαν στήν παρανομία καί πού μέ τόν ὀβολό τους συντηροῦν τή μικρή ἐφημεριδούλα τους.

Τό ἐργατικό κόμμα ἔδωσε σ' *ὅλα* τά κόμματα τῆς Ρωσίας ἕνα πρότυπο γιά τό *πῶς* πρέπει νά προσελκύεται ἡ *μάζα* τῶν ἁπλῶν μελῶν τοῦ κόμματος στήν ἀνοιχτή καί ὁλόπλευρη συζήτηση τῶν ἐπίμαχων ζητημάτων. Οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ φιλισταῖοι ὅλων τῶν κομμάτων, ὅλων τῶν ἡλικιῶν καί ὅλων τῶν εἰδῶν ἀγαποῦν νά θρηνοῦν γιά τίς «διασπάσεις» τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Οἱ ἀγαθοί αὐτοί ἄνθρωποι δέν ἔχουν ἰδέα ὅτι χωρίς πάλη δέν μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ ἡ θέληση τῆς πλειοψηφίας καί χωρίς ἐφαρμογή τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος οὔτε γιά κομματικότητα, οὔτε ἀκόμη καί γιά ὀργανωμένη πολιτική δράση γενικά.

Οἱ ἀνόητοι ὀνομάζουν «ἑνότητα» ἕνα «καθεστώς», μέσα στό ὁποῖο 13 βουλευτές τῆς Δούμας δροῦν *παρά* τή θέληση τῆς *πλειοψηφίας* τῶν ὀργανωμένων καί συνειδητῶν μαρξιστῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας καί ἐπικρίνουν σάν «διάσπαση» ἕνα φαινόμενο, ὅπου ἕξι βουλευτές τῆς Δούμας σχηματίζουν αὐτοτελή κοινοβουλευτική ὁμάδα *σύμφωνα* μέ τή θέληση τῆς πλειοψηφίας αὐτῶν τῶν ἐργατῶν καί *γιά* τήν ἐφαρμογή αὐτῆς τῆς θέλησης.

Δέν εἶναι λοιπόν γελοῖοι αὐτοί οἱ ἀνόητοι ἄνθρωποι; Δέν εἶναι ἀξιοκαταφρόνητοι;

Ὅλοι καί ὁ καθένας, ἐκτός ἀπό ἐκείνους πού θέλουν νά ἐξαπατοῦν τούς ἐργάτες, πρέπει νά δοῦν τώρα ξεκάθαρα ὅτι ἡ περιβόητη «ἑνότητα» τῶν δεκατριῶν βουλευτῶν (γιά τήν ὁποία φλυαροῦν οἱ λικβινταριστές καί οἱ συμφιλιωτιστές) ἦταν *τορπίλισμα* τῆς θέλησης τοῦ κόμματος, ἦταν *χλευασμός* τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν.

Καί ἀντίστροφα. Ἐξετάστε τό ζήτημα ἀπό τήν ἄλλη πλευρά. Κανένας ἄνθρωπος πού δέν ἔχασε τό μυαλό του δέν ἀποπειράθηκε ν' ἀμφισβητήσει ὅτι τό καλοκαίρι τοῦ 1913 ἔγινε σύσκεψη τῶν μαρξιστῶν (*καθόλου* νόμιμη), πού ἡ ἀπόφασή της, ἀφοῦ ἐγκρίθηκε ἀπό τά καθοδηγητικά ὄργανα τοῦ κόμματος, ἔγινε θέληση καί ἀπόφαση τοῦ κόμματος. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἀπαιτοῦσε αὐτοτελή δράση τῆς «ἑξάδας» *. Ἐσεῖς βρίζετε αὐτή τή σύσκεψη, κύριοι λικβινταριστές καί συμφιλιωτιστές; Τήν ὀνομάζετε στενό κύκλο, μάζωμα, εἰκονικό πλάσμα κτλ.; Πολύ καλά! Ἡ βρισιά σας ὅμως παραμένει ἁπλῶς ἔκφραση τῆς ἀδυναμίας σας, γιατί τά ἀντικειμενικά γεγονότα εἶναι ἀναμφισβήτητα: σύμφωνα μέ ἀπόφαση αὐτοῦ τοῦ «στενοῦ κύκλου» τά $^2/_3$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας τάχθηκαν, σάν ἕνας ἄνθρωπος, *ὑπέρ* τῆς σύσκεψης, *ὑπέρ* τῆς ἐφαρμογῆς τῆς θέλησής της.

Αὐτό ἀκριβῶς θά πεῖ *κόμμα*, κύριοι πολυλογάδες πού ἀερολογεῖτε γιά «ἑνότητα» καί πού στήν πράξη ὀνομάζετε «ἑνότητα» τήν *παροχή ἄδειας* στούς λικβινταριστές νά *παραβιάζουν* τή θέληση τοῦ κόμματος.

Σημειῶστε ὅτι μέ τήν ὕπαρξη δυό καθημερινῶν, ἀνταγωνιζόμενων ὀργάνων δέν μποροῦσε νά μπεῖ κάν θέμα ὅτι ἔστω καί ἕνας συνειδητός ἐργάτης, πού ἤθελε νά ἐκφράσει τή γνώμη του, ἐμποδίστηκε τάχα ἀπό κάποιον νά τήν ἐκφράσει. Καί ἀποδείχτηκε ὅτι τούς λικβινταριστές τούς ἀκολουθεῖ λιγότερο ἀπό τό ἕνα τρίτο κι' ὅτι πάνω ἀπό τούς μισούς ψήφους πού πῆραν συνολικά οἱ λικβινταριστές ἀνήκουν στήν Μπούντ καί στόν Καύκασο. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ στατιστική τῶν *ὑπογραφῶν* πού παραθέσαμε δέν περιλαβαίνει σχεδόν τούς λεττονούς ἐργάτες (ἔδοσαν 98 ὑπογραφές ὑπέρ τῆς ἑξάδας καί 70 ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν, ἐνῶ ἀπό τούς λεττονούς ἐργάτες πού ψήφισαν πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, χωρίς ὅμως νά βάλουν τίς ὑπογραφές τους, 863 ψήφισαν ὑπέρ τῆς «ἑξάδας» καί 347 ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν) καί δέν

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 56-57. *Ἡ Σύντ.*

περιλαβαίνει καθόλου πάνω ἀπό 800 πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες πού, ἐνῶ ψήφισαν ἐπίσης ὑπέρ τῆς «ἑξάδας», δέν ἔβαλαν τίς ὑπογραφές τους (τό ἴδιο ἔγινε καί μέ 400 περίπου ὀπαδούς τῆς «λεβίτσα» πού ψήφισαν ὑπέρ τῶν λικβινταριστῶν).

ΤΙ ΔΕΙΧΝΕΙ Η ΠΕΙΡΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΡΙΜΗΝΟΥ ΤΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ;

Δέν μποροῦμε νά σταθοῦμε ἐδῶ *στό πολιτικό* περιεχόμενο τῆς δουλιᾶς αὐτῆς. Τό πολύ ἐνδιαφέρον ζήτημα γιά τό πῶς *ἔχει καλυτερέψει* σήμερα ἡ δουλιά τῆς ἑξάδας ἀπό τήν ἄποψη τῆς διατύπωσης ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας τῶν ἐπερωτήσεων, τῶν διεκδικήσεων, τῶν ἀντιλήψεων καί τῆς θέλησης τῆς *πλειοψηφίας* τῶν ἐργατῶν, θά πρέπει, δυστυχῶς, νά τό ἀφήσουμε γιά ἄλλη φορά. Θά παρατηρήσουμε μόνο μέ δυό λόγια ὅτι στούς λόγους τους τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1914 στήν Κρατική δούμα οἱ ἐκπρόσωποι τῆς *ἑξάδας* στήν Κρατική δούμα, Μπαντάγεφ καί Μαλινόβσκι, ἔβαλαν *γιά πρώτη φορά* τό ζήτημα τῆς ἐλευθεροτυπίας μέ τρόπο *ὄχι* φιλελεύθερο, ἀλλά ἀντάξιο τοῦ προλεταριάτου, ἐνῶ καί στούς κύκλους τῶν λογίων καί στίς σελίδες τῶν ἐκδόσεών τους καί στούς λόγους τῆς «ἑφτάδας» τους στή Δούμα οἱ λικβινταριστές μπερδεύτηκαν σ' αὐτό τό ζήτημα μέ καθαρά φιλελεύθερο τρόπο· καί τελευταῖα ἀκόμη στό φύλλο τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τῆς 13 τοῦ Μάρτη μπορεῖ νά διαβάσει κανείς, στή 2η σελίδα, τήν ἄποψη ὅτι «ἡ διαφήμιση τοῦ παράνομου τύπου δέν μπορεῖ παρά νά ἀδυνατίσει τόν ἀγώνα τῶν ἐργατῶν ὑπέρ τοῦ νόμιμου τύπου τους». Στό κείμενο τοῦ βιβλίου μιλήσαμε ἐπανειλημμένα καί θά μιλήσουμε ἀκόμη πολλές φορές γιά τό ζήτημα: κατά πόσο ἦταν ὁπωσδήποτε ἀπαραίτητο *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* νά δημιουργηθεῖ αὐτοτελής Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα στήν Κρατική δούμα γιά νά καταπολεμήσει τίς τόσο ἐπαίσχυντες δηλώσεις καί γνῶμες ἀποστασίας, σάν κι' αὐτή πού ἀναφέραμε λίγο παραπάνω.

Στή σημερινή περίοδο ὅμως θά καταπιαστοῦμε μέ ἕνα πρόβλημα πιό ἁπλό. Θά προσπαθήσουμε νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη στίς «ἐξωτερικές», ἄν μποροῦμε νά χρησιμοποιήσουμε αὐτή τήν ἔκφραση, ἀποδείξεις πού δείχνουν τί ἔγινε μέ μιᾶς ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα στήν Κρατική δούμα, *σέ ἀντίθεση* μέ τήν ἑφτάδα τῶν λικβινταριστῶν.

Κάθε κοινοβουλευτική ὁμάδα δημοσιεύει στόν τύπο της τούς οἰκονομικούς ἀπολογισμούς τοῦ ταμία της γιά τά ποσά πού περ-

νᾶνε ἀπό τά χέρια τῆς κάθε ὁμάδας. Τά ποσά αὐτά πού προορίζονται γιά τούς καταδιωκόμενους, γιά τή βοήθεια τῶν ἀπεργῶν στίς διάφορες φάμπρικες καί κλάδους τῆς βιομηχανίας καί γιά διάφορες ἄλλες ἀνάγκες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ξανοίγουν μπροστά μας ἕνα σωρό πλευρές τῆς *ἐργατικῆς ζωῆς*, δείχνουν παραστατικά — μέ ἀκριβεῖς, ἀδιαφιλονίκητους, ἀμερόληπτους ἀριθμούς — ποιά ἀκριβῶς εἶναι *ἡ σύνδεση* τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ὁμάδας τῆς Κρατικῆς δούμας μέ τό ἐργατικό κίνημα.

Ὁ τελευταῖος ἀπολογισμός τοῦ εἴδους πού περιγράψαμε πιό πάνω περιλαβαίνει καί στίς δυό ἐφημερίδες καί στίς δυό κοινοβουλευτικές ὁμάδες τήν περίοδο ὥς τίς 21 τοῦ Γενάρη 1914. Δηλαδή, ἔχουμε τούς ἀπολογισμούς μόνο μιᾶς *τρίμηνης* χωριστῆς ὕπαρξης τῶν δυό κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων: ἀπό τά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη ὥς τά τέλη τοῦ Γενάρη. Δίνουμε τή συνόψιση τῶν ἀπολογισμῶν καί τῶν δυό κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων σ' αὐτό τό τρίμηνο.

Εἰσφορές πού πάρθηκαν ἀπό τίς κοινοβουλευτικές ὁμάδες:

	συνολικές εἰσφορές	ἀπ' αὐτό: ἀπό *μή* ἐργάτες	ἀπ' αὐτό: ἀπό ἐργάτες	ἀριθμός ἐργατικῶν ὁμάδων
1) Ἀπό τή Ρωσική σ.-δ. ἐργατική ὁμάδα	6 173 ρ. - κ.	71 ρ. 31 κ.	6 101 ρ. 69 κ.	719
2) Ἀπό τή σ.-δ. ὁμάδα	2 212 » 78 »	765 » 80 »	1 446 » 98 »	94*

* Τά στοιχεῖα αὐτά ὑπολογίζονται στό κείμενο μόνο ὥς τίς 21 τοῦ Γενάρη 1914 (ἀπό τόν καιρό πού σχηματίστηκε ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα, δηλ. ἀπό τά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη 1913).

Θεωροῦμε καθῆκον μας νά παραθέσουμε ἐδῶ πιό πλήρη στοιχεῖα, σύμφωνα μέ τόν ὑπολογισμό τοῦ σ. Β. Α. Τ., γιά ὅλο τό διάστημα ἀπό τότε πού σχηματίστηκε ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914.

Τό ποσό τῶν χρημάτων (γιά τούς καταδιωκόμενους κτλ.) πού, σύμφωνα μέ τούς ὑπολογισμούς τῶν ἐφημερίδων τῶν μαρξιστῶν καί τῶν λικβινταριστῶν, πάρθηκαν ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 ὥς τίς 6 τοῦ Ἰούνη 1914 ἀπό τήν κάθε κοινοβουλευτική ὁμάδα, εἶναι:

	σύνολο	ἀπ' αὐτό: ἀπό *μή* ἐργάτες	ἀπ' αὐτό: ἀπό ἐργάτες	ἀριθμός ἐργατικῶν ὁμάδων
Ἀπό τή Ρωσική σ.-δ. ἐργατική ὁμάδα	12 891 ρ. 24 κ.	828 ρ. 63κ.	12 062ρ. 61 κ.	1 295
Ἀπό τή σ.-δ. ὁμάδα	6 114 » 87 »	2 828 » 04 »	3 286 » 83 »	215

Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα πῆρε ἀπό μή ἐργάτες

Οἱ ξεροί αὐτοί ἀριθμοί δίνουν μιά ἐξαιρετικά ζωντανή εἰκόνα τῶν ὀργανωτικῶν δεσμῶν καί ὅλης τῆς ζωῆς καί τῶν δυό ὁμάδων. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων πού μέσα στό τρίμηνο ἀπευθύνθηκαν στήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν εἶναι σχεδόν *ὀχτώ φορές* μικρότερος ἀπό τόν ἀριθμό τῶν ὁμάδων πού ἀπευθύνθηκαν στήν ὁμάδα τῶν κομματικῶν.

Σέ ἀντιστάθμισμα, τό ποσό τῶν εἰσφορῶν πού πάρθηκε ἀπό τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν καί πού προερχόταν ἀπό *μή* ἐργάτες *, εἶναι *δέκα φορές* μεγαλύτερο: 765 ρούβλια ἔναντι 71 ρούβλια. Στήν ὁμάδα τῶν κομματικῶν τό ποσό πού προέρχεται ἀπό *μή* ἐργάτες * φτάνει τό *ἕνα* ἑκατοστό τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν (71 ρούβλια ἀπό τά 6 173 ρούβλια). Στούς λικβινταριστές τά *τριάντα τέσσερα* τά ἑκατό τοῦ ὅλου ποσοῦ (765 ρούβλια ἀπό τά 2 213 ρούβλια).

Οἱ ἀριθμοί αὐτοί δίνουν τή δυνατότητα στό πλατύ κοινό πού βρίσκεται μακρυά ἀπό τή ζωή τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων τῆς Δούμας νά ζυγίσει καλά καί νά καλοσκεφτεῖ τά γεγονότα, τά γνωστά στούς ἀνθρώπους πού βρίσκονται κοντά της ἀπό χιλιάδες «λεπτομέρειες» τῆς καθημερινῆς ζωῆς καί συγκεκριμένα:

—Ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν (ἡ ἑφτάδα) εἶναι ὁμάδα χωρίς ἐργάτες·

—Ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν ἔχει κάπου τριάντα φορές περισσότερους δεσμούς μέ τό *μή* ἐργατικό περιβάλλον, ἀπ' ὅ,τι ἔχει ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα.

Τά γεγονότα αὐτά ἔχουν ἐπισημανθεῖ ἐδῶ καί πολύ καιρό κι' ἀπό διάφορες πλευρές. Ἡ φιλελεύθερη ἐφημερίδα «Ρέτς» ὀνόμασε σωστά τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν ὁμάδα «διανοουμένων» κι' ὅλος ὁ φιλελεύθερος τύπος τό ἐπιβεβαίωσε αὐτό πολλές φορές. Ὁ Πλεχάνοφ τόνιζε ἀπό καιρό ὅτι οἱ λικβινταριστές μαζί μέ τόν κ. Πότρεσοφ συγκέντρωσαν γύρω τους ἀρκετά μικροαστικά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα. Ἡ ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι» ἔχει κιόλας τονίσει τήν ἀφθονία συνεργατῶν τῶν φιλελεύθερων *ἐφημερίδων* στίς γραμμές τῶν λικβινταριστῶν καί ἀντίστροφα

τά 6 % ὅλου τοῦ ποσοῦ, ἐνῶ ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν («τῆς σοσιαλδημοκρατίας») τά 46 % ὅλου τοῦ ποσοῦ. Ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων, πού ἀπευθύνθηκαν στή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα, φτάνει τά 85,7 % τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ (1 295 ἀπό τίς 1 510) καί ἐκείνων πού ἀπευθύνθηκαν στή «σοσιαλδημοκρατική» ὁμάδα τά 14,3 % τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ.

* Ἐδῶ περιλαβαίνονται οἱ εἰσφορές πού προέρχονται ἀπό ἰδιῶτες, ἀπό τό ἐξωτερικό καί ἀπό σπουδαστές.

(Ἔνζις, Γεγκόροφ, Στ. Νόβιτς, Ε. Σμιρνόφ, Ἀντίντ Ὄττο, Νεβέντομσκι, Λβόφ-Ρογκατσέβσκι, Τσερεβάνιν καί πολλοί ἄλλοι).

Ὅσο γιά τήν πραγματική κοινωνική τους σημασία, οἱ λικβινταριστές εἶναι παράρτημα τοῦ φιλελευθεροαστικοῦ κόμματος, πού ὑπάρχει γιά νά διοχετεύει στούς προλετάριους τίς ἰδέες τῆς φιλελεύθερης ἐργατικῆς πολιτικῆς καί γιά νά *τορπιλίζει* τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν ὀργανωμένων καί συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Γράφτηκε τό Μάρτη-Ἀπρίλη τοῦ 1914· ἡ συμπλήρωση τοῦ πίνακα ἔγινε τόν Ἰούνη τοῦ 1914

Δημοσιεύτηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1914 στή Συλλογή «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μέρος ΙΙ, πού ἐκδόθηκε στήν Πετρούπολη ἀπό τό ἐκδοτικό «Πριμπόι»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς Συλλογῆς

ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΠΡΩΤ' ΑΠ' ΟΛΑ!

(ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ)

1. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΥΟ ΓΝΩΜΕΣ

Μπορεῖ ἄραγε νά μιλάει κανείς σοβαρά μέ ἀνθρώπους πού δέν ξέρουν καθόλου ν' ἀντιμετωπίσουν σοβαρά τά σοβαρά ζητήματα; Εἶναι δύσκολο, σύντροφοι, πολύ δύσκολο! Ὡστόσο τό ζήτημα γιά τό ὁποῖο δέν ξέρουν νά μιλᾶνε σοβαρά ὁρισμένοι ἄνθρωποι εἶναι ἀπό μόνο του τόσο σοβαρό, πού δέν βλάπτει, ἄν ἐξετάσουμε ἀκόμη καί τίς ἔκδηλα μή σοβαρές ἀπαντήσεις σ' αὐτό τό ζήτημα.

Τό σοβαρό αὐτό ζήτημα εἶναι τό ζήτημα τῆς ἑνότητας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Οἱ ἄνθρωποι πού δέν ξέρουν νά τό ἀντιμετωπίσουν σοβαρά εἶναι οἱ συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας «Γεντίνστβο».

Ὁρίστε ἕνα πρῶτο παράδειγμα. Στήν ἐφημερίδα «Γεντίνστβο», ἀρ. φύλ. 4, δημοσιεύτηκε μιά συνέντευξη τοῦ βουλευτῆ Τσχεΐτζε. Ἡ Σύνταξη τῆς «Γεντίνστβο» ἐλπίζει ὅτι ἡ συνέντευξη αὐτή «θά ὠφελήσει τή συνένωση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας». Πολύ καλά.

Ἄς δοῦμε ὅμως τί εἶπε ὁ Τσχεΐτζε γιά τά ζητήματα τῆς ὀργάνωσης καί τῆς τακτικῆς, πού ἐνδιαφέρουν τούς ρώσους ἐργάτες.

Ὁ Τσχεΐτζε ἐκφράστηκε ἔτσι: «Ἐγώ προσωπικά συμμερίζομαι πέρα γιά πέρα τίς ἀπόψεις ὀργάνωσης καί τακτικῆς, πού ἀνάπτυξε τελευταῖα στόν τύπο ὁ σύντροφος Ἄν».

Ποιές λοιπόν ἀπόψεις ἀνάπτυξε τελευταῖα στόν τύπο ὁ σ. Ἄν;

Τί εἶπε, λογουχάρη, σχετικά μέ τίς ἀπόψεις τῶν ὀπαδῶν τῆς «Λούτς», πού εἶναι ταυτόχρονα καί λικβινταριστές;

Ὁ Ἄν — ἐπιφανής μενσεβίκος καί ἀντίπαλος τοῦ «πραβντι-

σμοῦ» — ἀνάπτυξε «τελευταῖα στόν τύπο» τήν ἄποψη ὅτι οἱ «λικβινταριστές προσανατολίζονται πρός τίς μεταρυθμίσεις», ὅτι ἡ ἄποψή τους γιά τήν παράνομη ὀργάνωση, τίς ἀπεργίες, τά «ἀκουτσούρευτα συνθήματα» κτλ., συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τό γενικό ρεφορμισμό τους, ὅτι, ἄν οἱ ἐργάτες ἄκουγαν τίς συμβουλές τους, τότε οἱ ἐργάτες τῆς ἐπαρχίας θά ἔπρεπε ν' ἀπέχουν ἀπό τίς ἀπεργίες κτλ.

Οἱ ἀπόψεις αὐτές τοῦ Ἄν σήμαιναν ὅτι ἀρχίζει ν' ἀπελευθερώνεται ἀπό τήν αἰχμαλωσία τῶν λικβινταριστῶν καί μεῖς χαιρετίσαμε τήν ἀρχή αὐτῆς τῆς ἀπελευθέρωσης.

Σήμερα ὁ Τσχεΐτζε δηλώνει ὅτι συμμερίζεται «πέρα γιά πέρα» αὐτές τίς ἀπόψεις τοῦ Ἄν. Μᾶς εὐχαριστεῖ πού τό ἀκοῦμε. Ἡ γνώση τῆς οὐσίας τοῦ λικβινταρισμοῦ καί ἡ ἀνοιχτή ἀπάρνησή του εἶναι ἡ ἀρχή τῆς σοφίας — δέν εἶναι ἔτσι; Καί εἴμασταν πρόθυμοι νά χαιρετίσουμε τήν ἀνάβλεψη τοῦ βουλευτῆ Τσχεΐτζε, πού τόσο ἄργησε σχετικά μέ τό ρόλο τοῦ λικβινταρισμοῦ, σάν ρεύματος.

Ἕνα σοβαρό ὅμως ζήτημα πρέπει νά τό ἀντικρύζει κανείς σοβαρά. Καί γι' αὐτό τό λόγο εἶναι ὠφέλιμο νά συμβουλευτοῦμε ὄχι μόνο τίς δηλώσεις τοῦ Τσχεΐτζε στή «Γεντίνστβο», ἀλλά καί τά ἔργα του.

Στήν *ὑπόθεση* τῆς ἑνότητας μποροῦσε νά παίξει τεράστιο ρόλο ἡ ἀπάντηση τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας (πού πρόεδρός της εἶναι ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε) πρός τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα σχετικά μέ τούς ὅρους γιά ἑνότητα πού πρότεινε ἡ τελευταία.

Ἡ ἀπάντηση αὐτή δέν εἶναι πολύς καιρός πού δημοσιεύτηκε στή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 2, μέ τή μορφή ἔκκλησης πρός τούς ἐργάτες.

Στήν ἔκκληση αὐτή πρός τούς ἐργάτες ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε καί οἱ ὁμοϊδεάτες του ἀπαντοῦν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί στό ἐρώτημα σχετικά μέ τή στάση τους ἀπέναντι στό λικβινταρισμό πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπό ὄργανά του. Τό ὄργανό του ἦταν τότε ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

«Ὅσοναφορᾶ τή μαρξιστική ἐφημερίδα «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», — γράφει ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε καί οἱ φίλοι του, — ἡ στάση μας ἀπέναντί της καθορίζεται ἀπό τήν *πλήρη ἀλληλεγγύη μας πρός τήν κατεύθυνσή της*».

Ἔτσι λοιπόν ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε σέ ἐπίσημη ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες ἐκφράζει τήν «*πλήρη ἀλληλεγγύη*» του πρός

τήν κατεύθυνση τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας, ἐνῶ στή συνέντευξή του στή «Γεντίνστβο» μαρτυρεῖ ὅτι *«συμμερίζεται πέρα γιά πέρα»* τίς ἀπόψεις τοῦ Ἄν, πού ἐπικρίνει αὐτή τήν ἐφημερίδα σάν ὄργανο τῶν ρεφορμιστῶν, οἱ ὁποῖοι παίζουν τό ρόλο ἐπιζήμιας τροχοπέδης στό σύγχρονο ἐργατικό κίνημα.

Ἐπιτρέπεται αὐτό τό πράγμα; Δείχνει αὐτό ἄραγε μιά σοβαρή στάση ἀπέναντι σ' ἕνα σοβαρό ζήτημα; Μπορεῖ ἄραγε ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε, νά πεῖ κάτι τό σοβαρό στό ζήτημα τῆς ἑνότητας μέ τούς λικβινταριστές, ἄν ὁ ἴδιος μέσα σέ δυό μῆνες τά κατάφερε νά διατυπώσει δυό διαμετρικά ἀντίθετες ἀπόψεις γιά τούς λικβινταριστές;

Μά — θά μᾶς ποῦν — φαίνεται, πώς τότε πού γραφόταν ἡ «Ἀνοιχτή ἀπάντηση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας», ὁ βουλευτής Τσχεΐτζε δέν ἤξερε ἀκόμη τίς ἀπόψεις τοῦ Ἄν καί γι' αὐτό δέν μποροῦσε ἀκόμη νά ξεκαθαρίσει μέσα του τή σημασία τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Ἀλίμονο, αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια, γιατί τό ἄρθρο τοῦ Ἄν εἶχε δημοσιευτεῖ πολύ πρίν ἀπό τήν «Ἀνοιχτή ἀπάντηση».

Πάρτε ὑπόψη σας ἀκόμη ἕνα πράγμα.

Λίγες μέρες μετά τή δημοσίευση τῶν ἄρθρων τοῦ Ἄν, ὁ Λ. Μ. στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀνάλαβε ἀποφασιστικά τήν ὑπεράσπιση τῶν λικβινταριστῶν ἐνάντια στήν κριτική τοῦ Ἄν. Καί ὁ Τσχεΐτζε; Εἶπε ἔστω καί μιά λέξη γιά νά ὑπερασπίσει τίς ἀπόψεις, πού, ὅπως ἀποδείχνεται σήμερα, τίς «συμμερίζεται πέρα γιά πέρα»; Ὄχι, ὁ Τσχεΐτζε ἔμεινε βουβός, ἐνῶ ὁ συνάδελφός του τῆς ἴδιας κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας, ὁ βουλευτής Τουλιακόφ, ἐμφανίζεται τήν ἴδια ἀκριβῶς στιγμή μέ τήν ἰδιότητα τοῦ ἐκδότη τῆς ἐφημερίδας «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα»...

Ἐπαναλαβαίνουμε: ἐπιτρέπεται ἄραγε ὁ πρόεδρος τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας νά κρατᾶ τέτια στάση ἀπέναντι σ' ἕνα ζήτημα, πού συγκινεῖ τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν καί πού ἐξετάστηκε ἐπανειλημμένα σέ συσκέψεις, συνδιασκέψεις κτλ.; Μποροῦμε νά βροῦμε στόν Τσχεΐτζε μιά ἀπάντηση στό ζήτημα τῆς ἑνότητας; Μήπως ἀντικαταστάθηκε ἐδῶ τό ζήτημα τῆς ἑνότητας μέ σκοπιμότητες τῆς διπλωματίας τοῦ στενοῦ ὁμίλου γιά τή σωτηρία τῶν λικβινταριστῶν;

Κι' αὐτό εἶναι τό γενικό κακό τῶν «συνενωτῶν» μας: δέν ἔχουν νά δόσουν μιά σαφή ἀπάντηση στά ἄμεσα ζητήματα, δέν ξέρουν καί οἱ ἴδιοι τί θέλουν.

Ἕνα πράγμα φαίνεται ξεκάθαρα στά ἄρθρα τους: ἀποφάσισαν νά σώσουν τούς λικβινταριστές καί ἀποφεύγουν γιά τό σκοπό αὐτό τή σαφήνεια καί τήν ἀκρίβεια στήν τοποθέτηση καί στή λύση τῶν ζητημάτων.

Τούτη τή στιγμή ἡ σαφήνεια καί ἡ ἀκρίβεια εἶναι τό πιό ἐπικίνδυνο πράγμα γιά τούς λικβινταριστές. Θά ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά πειστοῦμε γι' αὐτό, ὅταν περάσουμε στά ἄλλα ἄρθρα τῆς «Γεντίνστβο».

Οἱ ἐργάτες ὅμως θέλουν σαφήνεια καί θά τήν πετύχουν, γιατί τήν ἑνότητα τῆς ὀργάνωσής τους δέν θέλουν νά τή στηρίξουν στή διπλωματία καί στά διφορούμενα, ἀλλά στόν ἀκριβή ὑπολογισμό τῆς πολιτικῆς σημασίας τῶν διαφόρων «ρευμάτων». Οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν δυό ἤ καί περισσότερες ἀκόμη γνῶμες πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα εἶναι ἐδῶ κακοί συμβουλάτορες.

«Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 30, 2 τοῦ Ἰούλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ[152]

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΠΟΥΤ ΠΡΑΒΝΤΙ»

Μόλις τώρα μποροῦμε νά συνοψίσουμε ὁρισμένα ἀποτελέσματα τῆς «ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου», τῆς 22 τοῦ Ἀπρίλη.

Ἡ 2η ἐπέτειος τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» ἔγινε ἡμέρα ἐπιθεώρησης τῶν μαρξιστικῶν δυνάμεων.

Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες βοήθησαν αὐτή τήν ἡμέρα τά ἐργατικά τους ὄργανα. Καί δεκάρα στή δεκάρα συγκεντρώθηκαν ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ρούβλια.

Μόλις στίς 14 τοῦ Ἰούνη δημοσιεύτηκε στήν «Τρουντοβάγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 15, ἡ τελευταία ἔκθεση γιά τά ποσά πού συγκεντρώθηκαν τήν ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου. Σχεδόν δυό μῆνες κράτησε ἡ «ἡμέρα τοῦ τύπου».

«Κάλιο ἀργά, παρά ποτέ», ἔγραφαν πολλοί σύντροφοι, στέλνοντας τόν ὀβολό τους ὕστερα ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη.

Τά ψηφίσματα πού ἔφταναν στή Σύνταξη ἦταν τόσο πολλά, πού δέν ὑπῆρχε καμιά δυνατότητα ὄχι μόνο νά δημοσιευτοῦν ὅλα, ἀλλά κι' ἁπλῶς ν' ἀπαριθμηθοῦν.

Ἔκαναν ὅμως τή δουλιά τους, μᾶς ἔπεισαν ὅτι ἀκολουθοῦμε τό σωστό δρόμο καί ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν υἱοθετεῖ τά συνθήματα τοῦ συνεποῦς μαρξισμοῦ.

Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ λικβινταριστές κήρυξαν τή 2η ἐπέτειο τῶν ἐφημερίδων πού ἀκολουθοῦν τήν κατεύθυνση τῆς «Πράβντα», «ἡμέρα τοῦ τύπου» καί γιά τή δική τους ἐφημερίδα. Καί ξεσήκωσαν τότε πολύ θόρυβο γιά ν' ἀποδείξουν ὅτι ἔχουν τό δικαίωμα νά συμμετέχουν κι' αὐτοί στήν ἡμέρα τοῦ τύπου στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη. Ἤδη ἀπό τότε εἶχαν προτείνει ὁμοσπονδία, προτείνοντας νά μοιραστοῦμε ἀπό μισά τά ποσά τῶν εἰσφορῶν. Ἡ ἡμέρα τῆς 22 τοῦ Ἀπρίλη ἀπόδειξε ὅτι ἡ ἐφημερίδα τῶν λικβιν-

ταριστῶν ἄρχισε νά μιλάει πολύ νωρίς γιά «ὁμοσπονδία» καί «ἰσοτιμία».

Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἀπόριψαν ἐντελῶς τίς «κοινές εἰσφορές». Ἡ ἔκκληση αὐτή τῆς ἐφημερίδας τῶν λικβινταριστῶν βρῆκε μιά ὁρισμένη ἀπήχηση μόνο σέ μιά μερίδα τῶν φοιτητῶν καί σέ μερικά ἐργοστάσια τῆς ἐπαρχίας.

Τά ποσά πού προῆλθαν ἀπό τίς κοινές εἰσφορές γιά τήν ἡμέρα τοῦ τύπου δέν ἐπηρέασαν σχεδόν καθόλου τά τελικά ἀποτελέσματα τῶν εἰσφορῶν. Ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 34, τῆς 13 τοῦ Ἰούνη, ἔκανε κιόλας τήν ἀπόπειρα νά συγκρίνει τίς εἰσφορές πού ἔγιναν γι' αὐτή καί γιά τήν «Πούτ Πράβντι». Λέμε ἀπόπειρα, γιατί σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦμε νά δεχτοῦμε σάν τελειωτικές καί πλήρεις τίς συγκρίσεις πού ἔκανε ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Κι' ἄν θέλαμε νά μᾶς δόσει ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» μιά τέτια πλήρη σύγκριση, θά εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά περιμένουμε μέχρι συντέλειας τῶν αἰώνων, γιατί τούς λικβινταριστές τούς συμφέρει πάρα πολύ νά χρησιμοποιοῦν γενικούς ἀριθμούς, χωρίς νά καταπιάνονται μέ τή λεπτομερειακή ἐξέταση αὐτῶν τῶν ποσῶν, χωρίς νά ξεκαθαρίζουν ἀπό ποιόν προέρχονται αὐτά τά χρήματα.

Γι' αὐτό θά ἀναλάβουμε ἐμεῖς τόν κόπο νά ἐξετάσουμε ἀναλυτικά καί τούς ἀπολογισμούς τῶν λικβινταριστῶν.

Ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καταλήγει σέ πολύ παρήγορα συμπεράσματα: 1) ὅτι οἱ «πραβντιστές» δέν ἔχουν μέ τό μέρος τους οὔτε τά $^3/_5$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας· 2) ὅτι ἡ ὑπεροχή τῶν «πραβντιστῶν» εἶναι μεγάλη μόνο στήν Πετρούπολη, ἐνῶ ἀντίθετα, στήν ἐπαρχία ἔχουν ὑπεροχή οἱ ὀπαδοί τῆς «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Πρῶτα ἀπ' ὅλα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κάνουμε μιά μικρή συμπλήρωση στό τελικό ποσό τῶν εἰσφορῶν μας, πού ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τό πῆρε ἀπό τό φύλλο τῆς «Τρουντοβάγια Πράβντα» τῆς 11 τοῦ Ἰούνη. Ἐκεῖ ὑπῆρχαν τά ἀποτελέσματα ὥς τή 1 τοῦ Ἰούνη. Ἐπειδή ὅμως ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» παίρνει τά ἀποτελέσματα τῶν εἰσφορῶν της ὥς τίς 10 τοῦ Ἰούνη, γιά νά γίνει σωστή ἡ σύγκριση θά προσθέσουμε ἀκόμη τό ποσό πού συγκεντρώθηκε ἀπό τή 1-10 τοῦ Ἰούνη καί πού δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 15 τῆς 14 τοῦ φετεινοῦ Ἰούνη. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, τά ἀποτελέσματα τῆς 10 τοῦ Ἰούνη δέν ἦταν ἐντελῶς ἀκριβῆ, γιατί ὁρισμένες μικρές εἰσφορές ἀπ' ὅλη τή Ρωσία εἶχαν συμπεριληφθεῖ στ' ἀποτελέσματα τῆς Πετρούπολης.

Κάνοντας ὅλες αὐτές τίς διορθώσεις, ἔχουμε τά παρακάτω τε-

λικά ποσά, πού θά τά χρησιμοποιήσουμε στό ἑξῆς στό ἄρθρο μας:

Στήν Πετρούπολη	11 680 ρ.	96 κ.
Στήν ὑπόλοιπη Ρωσία	6 325 »	28 »
Στό ἐξωτερικό	104 »	97 »
Σύνολο	*18 111 ρ.*	*21 κ.*

Τά ἀντίστοιχα ποσά ἀπό τίς εἰσφορές γιά τή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα»

Πετρούπολη	4 446 ρ.	13 κ.
Ὑπόλοιπη Ρωσία	6 409 »	12 »
Ἐξωτερικό	946 »	55 »
Σύνολο	*11 801 ρ.*	*80 κ.*

Μέ τήν πρώτη ματιά ἡ διαφορά δέν εἶναι πολύ σημαντική καί δείχνει κατά κάποιον τρόπο ὅτι ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἔχει μέ τό μέρος της πραγματικά τά $^{2}/_{5}$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν. Μόλις ὅμως ἀναλυθοῦν αὐτοί οἱ ἀριθμοί σέ εἰσφορές ἀπό ἐργάτες καί μή ἐργάτες, ἡ εἰκόνα ἀλλάζει ἀμέσως ριζικά.

Στήν ἔκκληση τῆς «*Πούτ Πράβντι*» γιά τήν «ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου» ἀπάντησαν σ' ὅλη τή Ρωσία:

1915 ἐργατικές ὁμάδες πού συγκέντρωσαν γιά τό ταμεῖο τῆς ἐφημερίδας 16 163 ρ. 71 κ.

Στήν ἔκκληση τῆς «*Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα*» ἀπάντησαν: *588 ἐργατικές ὁμάδες πού συγκέντρωσαν 5 651 ρ. 78 κ.*

Ἀπό μή ἐργάτες ἡ «Πούτ Πράβντι» πῆρε 1 842 ρ. 53 κ., ἐνῶ ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 6 062 ρ. 02 κ., δηλ. περισσότερα ἀπ' ὅσα πῆρε ἀπό ἐργάτες.

Οἱ ἀριθμοί αὐτοί γιά τά ποσά ποῦ συγκεντρώθηκαν γιά τήν ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου ξανοίγουν μπροστά μας τήν ἴδια εἰκόνα, πού μᾶς εἶχε δόσει ὁ ὑπολογισμός τῶν εἰσφορῶν τῶν ὁμάδων, καί ἀρχίζοντας ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη 1914. Ἀπό τό συνολικό ἀριθμό τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων, πού ἀπάντησαν στήν «ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου», μόνο κάτι περισσότερο ἀπό τό $^{1}/_{5}$ ἀναλογοῦν στήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν. Καί ὅμως, οἱ λικβινταριστές ἔκαναν ὅ,τι ἦταν δυνατό, ὥστε ὥς τήν ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου νά ἔχει ἀλλάξει ὁ συσχετισμός τῶν δυνάμεων πρός ὄφελός τους. Αὐτό δέν τό κατόρθωσαν. Τά τέσσερα πέμπτα τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ἀκολουθοῦν τόν πραβντισμό — τό γεγονός

αὐτό, πού συνάγεται ἀπό τούς ἀριθμούς πού ἀναφέρονται σέ ὁλόκληρα δυό χρόνια ὕπαρξης τῶν νόμιμων ἐφημερίδων, *ἐπιβεβαιώθηκε* καί ἀπό τήν ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου.

Ἄς περάσουμε στήν κατάσταση στήν Πετρούπολη καί στήν ἐπαρχία. Στήν Πετρούπολη γιά τήν ἐφημερίδα τῶν πραβντιστῶν ὁ ἀριθμός τῶν εἰσφορῶν (τῶν ὁμάδων) ἦταν 1 276 πού ἔδοσαν 10 762 ρ. 46 κ., γιά τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν 224 μέ 2 306 ρ. 27 κ. Ἡ διαφορά εἶναι τόσο χτυπητή, πού καί οἱ λικβινταριστές δέν τολμοῦν ν' ἀρνηθοῦν τήν ὑπεροχή τῶν «πραβντιστῶν» μέσα στό πιό πρωτοπόρο, δραστήριο, ὀργανωμένο καί πολιτικά ἔμπειρο προλεταριάτο τῆς πρωτεύουσας.

Διεκδικοῦν ὅμως τήν ἐπαρχία.

«Στήν ἐπαρχία — ἔγραφε ἡ «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» — βλέπουμε τό ἀντίθετο φαινόμενο ἀπό τήν Πετρούπολη, στήν ἐπαρχία μόνο ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» συγκέντρωσε *περισσότερα* ἀπό τό ὄργανο τῶν πραβντιστῶν».

Νά ἕνα δειγματάκι *ἀπάτης*, πού συστήνουμε στούς συντρόφους ἐργάτες νά τό προσέξουν ἰδιαίτερα. Τό σωστό σωστό: οἱ πραβντιστές συγκέντρωσαν στήν ἐπαρχία 6 325 ρ. καί 28 κ. καί οἱ λικβινταριστές 6 409 ρ. καί 12 κ. Περισσότερα! Δέν εἶναι ἔτσι; Ἄν θέλετε ὅμως ρίξτε μιά ματιά στούς παρακάτω ἀριθμούς.

Στήν ἐπαρχία συγκεντρώθηκαν γιά τήν ἐφημερίδα τῶν πραβντιστῶν *5 401 ρ.* καί *25 κ.* ἀπό *639* ἐργατικές ὁμάδες καί 924 ρ. 03 κ. ἀπό μή ἐργάτες.

Ἀντίθετα, γιά τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν συγκεντρώθηκαν *3 345 ρ.* καί *51 κ.* ἀπό *364* ἐργατικές ὁμάδες καί *3 004 ρ.* καί *89 κ.* ἀπό 78 μή ἐργατικές ὁμάδες καί ξεχωριστά ἄτομα.

Μάλιστα, στήν ἐπαρχία οἱ λικβινταριστές ἔχουν ἀναμφισβήτητη *ὑπεροχή*, μόνο πού δέν εἶναι μέσα στούς ἐργάτες, ἀλλά στούς εὐκατάστατους «φίλους καί συμπαθοῦντες».

Οἱ λικβινταριστές ἐνεργήσανε πολύ ἁπλά: γιά νά ἀποδείξουν τήν «*ὑπεροχή*» τους στήν ἐπαρχία πρόσθεσαν στόν ὀβολό τῶν ἐργατῶν τά κεφάλαια τῶν φίλων τους ἀπό τήν ἀστική τάξη καί ἔτσι «ἔπνιξαν» τούς πραβντιστές!

Μπορεῖ αὐτό νά τό σκαρώσατε μέ τέχνη, ὅμως — καλοί μου κύριοι — μ' αὐτό δέν ἀποδείξατε τήν ὑπεροχή σας στήν ἐπαρχία, ἀλλά μόνο τήν ἀπόσπασή σας ἀπό τούς ἐργάτες τῆς ἐπαρχίας, πού δέν εἶναι μικρότερη ἀπ' ὅ,τι στήν Πετρούπολη.

Στή δημιουργία τοῦ *ἐργατικοῦ* τύπου καί τοῦ *ἐργατικοῦ* συνόλου πρέπει, μπορεῖ καί ὀφείλει νά παίρνει κανείς

ὑπόψη του ὄχι τά κεφάλαια τῶν πλούσιων «φίλων», ἀλλά μόνο τήν πρωτοβουλία τῶν ἐργατῶν.

Ὅσο γιά τήν ἐργατική ἐφημερίδα καί τό ἐργατικό σύνολο, τό γεγονός ὅτι οἱ λικβινταριστές πῆραν ἀπό μή ἐργάτες σχεδόν τόσα, ὅσα καί ἀπό τούς ἐργάτες (5 115 ρ. καί 5 651 ρ.) δέν ἀποτελεῖ, κατά τή γνώμη μας, σύν, ἀλλά πλήν καί ἀποδείχνει γιά μιά ἀκόμη φορά τόν ἀμεσότατο δεσμό τοῦ λικβινταρισμοῦ μέ τό περιβάλλον τῶν ἀστῶν διανοουμένων.

Καί μεῖς, ἀπό τήν πλευρά μας, εἴμαστε περήφανοι μόνο γιά τό γεγονός ὅτι τό «σιδερένιο ἀπόθεμά» μας ἀποτελεῖται σχεδόν ὁλοκληρωτικά ἀπό τόν ὀβολό τῶν ἐργατῶν, πού συγκέντρωσαν γιά τήν ἐφημερίδα τους μέσα σέ 6 ἑβδομάδες 16 000 ρούβλια.

Πῶς συγκεντρώθηκε αὐτό τό ποσό; Οἱ ἐργάτες ποιῶν ἐπαγγελμάτων καί ποιῶν περιοχῶν καί σέ ποιό βαθμό βοήθησαν νά δημιουργηθεῖ μιά συνεπής μαρξιστική ἐφημερίδα;

Τήν ἀπάντηση τή δίνει ὁ παρακάτω πίνακας, πού εἶναι καί τό πιό χαρακτηριστικό ντοκουμέντο γιά τήν κατάσταση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος σήμερα.

Νά ὁ πίνακας τῶν ποσῶν πού πῆρε ἡ «Πούτ Πράβντι» κατά κλάδους παραγωγῆς (κατά ἐπαγγέλματα). [Βλ. πίνακα στή σελ. 426. *Ἡ Σύντ.*] Φυσικά, ἐπικεφαλῆς ἔρχονται οἱ ἐργάτες μετάλλου. Σᾶς χαιρετοῦμε, σύντροφοι!

ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ

Ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος βαδίζει στά τελευταῖα χρόνια ἡ Πετρούπολη. Τή στιγμή πού τό προλεταριάτο σέ ορισμένα (σήμερα πιά ὄχι πολλά) μέρη τῆς ἐπαρχίας δέν μπορεῖ ἀκόμη νά ξυπνήσει ἀπό τό βαρύ ὕπνο τῆς περιόδου 1907-1911 καί σέ ἄλλα μέρη μόλις τώρα κάνει τά πρῶτα βήματα γιά νά εὐθυγραμμιστεῖ μέ τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης, τό τελευταῖο αὐτό ἀνάπτυξε τεράστια δραστηριότητα, ἀντιδρώντας σάν εὐαίσθητο βαρόμετρο σέ ὅλα τά γεγονότα πού ἔχουν σχέση μέ τό ἐργατικό κίνημα. Τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης βρίσκεται στήν πρώτη θέση — εἶναι ζήτημα, ἄν θά τολμήσει νά τό ἀρνηθεῖ αὐτό ἀκόμη καί ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα».

Καί νά πῶς ἀπάντησε τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης στήν «ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου».

Ἐδῶ οἱ εἰσφορές γιά τήν «Πούτ Πράβντι» ἔγιναν ἀπό 1276 ὁμάδες πού ἔδοσαν 10 762 ρούβλια καί 46 καπίκια, καί γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀπό 224 ὁμάδες πού ἔδοσαν 2 306 ρούβλια καί 27 καπίκια.

	Πετρούπολη			Ἐπαρχία		
	Ὁμάδες	Ρούβ.	Καπ.	Ὁμάδες	Ρούβ.	Καπ.
Ἐργάτες μετάλλου	393	5 304	95	108	1 319	02
Ἐργάτες ξύλου	116	1 014	73	24	172	10
Τυπογράφοι	113	966	34	37	236	47
Σιδηροδρομικοί	24	165	93	34	345	24
Ἐμποροϋπάλληλοι	59	238	11	18	132	76
Ὑπάλληλοι πανδοχείων	27	107	58	3	68	73
Ραφτάδες	49	203	21	28	245	82
Ἐργάτες δέρματος	36	271	50	5	23	89
Ἠλεκτροτεχνίτες	31	275	35	6	39	76
Ὑφαντουργοί..........	41	303	88	24	130	32
Ἐπιχειρήσεις τοῦ Δήμου (τράμ κ.ἄ.)	32	340	93	11	132	14
Οἰκοδόμοι	12	57	14	4	15	71
Ὑδραυλικοί	10	27	10	1	3	—
Χρυσοχόοι	29	128	45	2	16	50
Ἀρτεργάτες	39	124	06	11	28	60
Ἀνθρακωρύχοι	—	—	—	14	71	44
Ἐργατικές ὀργανώσεις..	9	79	97	9	112	04
Ἐλαιοχρωματιστές	12	50	20	3	14	60
Ἀλλαντοποιοί	8	31	45	2	5	63
Χημική βιομηχανία ...	22	92	59	6	32	04
Ἀμαξάδες	16	78	62	1	5	—
Ζαχαροπλάστες	12	79	76	3	14	25
Κυτιοποιοί	5	13	45	—	—	—
Καπνεργάτες..........	12	83	63	—	—	—
Ἐργάτες πετρελαίων τοῦ Μπακού	—	—	—	12	83	98
Ὑπάλληλοι (γραφείων κ. ἄ.)	38	273	11	18	123	65
Ἐξόριστοι	—	—	—	23	67	72
Ὑπηρετικό προσωπικό (θυρωροί)	12	27	90	—	—	—
Διάφορες κατηγορίες καί ἀνεξακρίβωτοι ..	99	422	52	232	1 960	84
Σύνολο	1 276*	10 762	46	639	5 401	25

* Τό σύνολο δέν συμπίπτει. Φαίνεται πώς στήν πρώτη ἄθροιση τῶν ὁμάδων τῆς Πετρούπολης ἔγινε κάποιο λάθος. *Ἡ Σύντ.*

Ὡς πρός τόν ἀριθμό τῶν ὁμάδων οἱ λικβινταριστές ἀποτελοῦν σήμερα μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Πετρούπολης ὄχι πιά τό $^1/_5$, ἀλλά τό $^1/_7$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν καί τό ποσό πού συγκέντρωσαν ἀπό τίς εἰσφορές σέ σχέση μέ τό ποσό πού συγκέντρωσαν οἱ πραβντιστές ἀποτελεῖ κάτι περισσότερο ἀπό τό $^1/_6$. Τά στοιχεῖα αὐτά δείχνουν ὅτι τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης, πού βαδίζει ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, στή μεγάλη πλειοψηφία του γύρισε τίς πλάτες στούς λικβινταριστές καί ὑπερασπίζει τά παλιά ἀκουτσούρευτα συνθήματα.

Ἀκόμη καί στούς τυπογράφους, πού εἶναι τό μοναδικό καταφύγιο τῶν λικβινταριστῶν στούς ὀργανωμένους ἐργάτες, συγκεντρώθηκαν γιά τόν τύπο τῶν «πραβντιστῶν» σχεδόν 5 φορές περισσότερα ἀπ' ὅ,τι γιά τήν ἐφημερίδα τῶν λικβινταριστῶν (966 ρούβλια καί 34 καπίκια γιά τήν «Πούτ Πράβντι» ἔναντι 201 ρουβλιῶν καί 21 καπικιῶν γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα»).

Τό ἴδιο δείχνουν τά στοιχεῖα τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐργατῶν μετάλλου. Ἐδῶ γιά τήν «Πούτ Πράβντι» συγκεντρώθηκαν 5 075 ρούβλια καί 49 καπίκια καί γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 1 283 ρούβλια καί 66 καπίκια. Πάλι 4 φορές περισσότερα, πράγμα πού τόν καιρό πού ὑπῆρχε τό συνδικάτο ἀποδειχνόταν μέ τίς συνεχεῖς ἀποτυχίες τῶν λικβινταριστῶν κατά τίς ἐκλογές, κατά τίς ὁμιλίες τους στίς γενικές συνελεύσεις κτλ.

Ἀκόμη χειρότερα εἶναι τά πράγματα γιά τούς λικβινταριστές στά ἄλλα ἐπαγγέλματα τῆς Πετρούπολης. Τή στιγμή πού οἱ ἐργάτες ξύλου ἔδοσαν γιά τήν «Πούτ Πράβντι» 1 014 ρούβλια καί 73 καπίκια, ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» πῆρε ἀπ' αὐτούς μόνο *38 ρούβλια καί 14 καπίκια* *.

Οἱ λικβινταριστές στίς ἐκδόσεις τους διατυμπανίζουν ἐπανειλημμένα ὅτι τήν «Πράβντα» τήν ἀκολουθοῦν οἱ πιό ἀμόρφωτες μάζες πού δέν μποροῦν νά ξεδιαλύνουν τά σοβαρά ζητήματα τοῦ κινήματος. Στό τεῦχος τοῦ «Νάσα Ζαριά» τοῦ Ἰούνη, τό ὁποῖο μόλις κυκλοφόρησε, ὁ λικβινταριστής κ. Λ. Γκόριεφ πού δείχνει ὑπέρμετρο ζῆλο ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ εἰσφορές καί τά ψηφίσματα πού ὑποστηρίζουν τήν «Πράβντα» «προέρχονται ἀπ' τά

* Ζητοῦμε προκαταβολικά συγγνώμη ἀπό τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἄν, ἐξετάζοντας τούς ἀπολογισμούς της, παραλείψαμε 1-2 ἐργαστήρια, γιά τά ὁποῖα δέν σημειώνεται τό ἐπάγγελμα. Αὐτό δέν θά συνέβαινε, ἄν ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἐπεξεργαζόταν πιό λεπτομερειακά τά στοιχεῖα της.

στρώματα τῶν ἐργατῶν, τά ὁποῖα γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας τραβιοῦνται στή σφαίρα τῶν ἐνδιαφερόντων καί τῶν συζητήσεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας», ἀπό τούς κόλπους τῆς ἀμόρφωτης, τῆς μή συνειδητοποιημένης νεολαίας καί ἀπό τούς καθυστερημένους ἐργάτες.

Τολμοῦν λοιπόν οἱ κ.κ. λικβινταριστές νά συγκαταλέγουν σ' αὐτά τά «στρώματα» καί τούς ἐργάτες μετάλλου καί τούς τυπογράφους, πού βρίσκονταν πάντα στίς πρῶτες γραμμές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος; Βέβαια, ὁ κ. Γκόριεφ δέν ἔχει καμιά ἀπόδειξη γιά τό ἐπιχείρημά του, ξεκινάει ἀπό ὑποκειμενικούς συλλογισμούς. Ἄς μείνει μ' αὐτούς. Ἐμεῖς ὅμως ἀποδείξαμε μέ ἀδιάψευστους ἀριθμούς ὅτι καί σέ τέτια πρωτοπόρα ἐπαγγέλματα, ὅπως εἶναι οἱ τυπογράφοι καί οἱ μεταλλουργοί τῆς Πετρούπολης οἱ λικβινταριστές ἀποτελοῦν μόλις τό $^1/_5$.

Ἐδῶ δέν μποροῦμε νά παραθέσουμε τούς συγκριτικούς πίνακες τῶν ἐργατῶν γιά ὅλα τά ἄλλα ἐπαγγέλματα, γιατί αὐτό θά ἔπιανε πάρα πολύ χῶρο. Γι' αὐτό θά παραθέσουμε γενικά στοιχεῖα γιά ὅλα αὐτά τά ἐπαγγέλματα.

Ἐκτός ἀπό τά ἐπαγγέλματα πού ἀπαριθμήσαμε, ἡ «Πούτ Πράβντι» πῆρε ἀπό τούς ἐργάτες 3 700 ρούβλια, ἐνῶ ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 500 ρούβλια (σέ στρογγυλούς ἀριθμούς). Πρόκειται γιά εἰσφορές ἐμποροϋπαλλήλων, ραφτάδων, ἐργατῶν δέρματος, ὑφαντουργῶν, ἀρτεργατῶν καί λοιπῶν ἐργατῶν τῆς μικρῆς βιομηχανίας.

Κι' ἐδῶ γιά τήν «Πούτ Πράβντι» συγκεντρώθηκαν 7 φορές περισσότερα ἀπ' ὅ,τι γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Δέν ὑπάρχει κανένα ἐπάγγελμα πού νά ἔδοσε γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» περισσότερα ἀπ' ὅ,τι γιά τήν «Πούτ Πράβντι». Ἀκόμη καί οἱ ὑπάλληλοι γραφείων καί οἱ ἄλλοι ὑπάλληλοι συγκέντρωσαν γιά τήν «Πούτ Πράβντι» 273 ρούβλια καί 11 καπίκια, ἐνῶ γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» οἱ ὑπάλληλοι γραφείων καί οἱ ἐμποροϋπάλληλοι μαζί (στοιχεῖα τῆς «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα») συγγέντρωσαν 262 ρούβλια καί 32 καπίκια· οἱ ἐμποροϋπάλληλοι ἔδοσαν στήν «Πούτ Πράβντι» 238 ρούβλια καί 11 καπίκια.

Θά παραθέσουμε ἀκόμη τόν κατάλογο τῶν ἐπιχειρήσεων, πού ὑποστήριξαν πιό δραστήρια τήν ἐργατική τους ἐφημερίδα.

1) Τό ἐργοστάσιο «Νόβι Ἀϊβάζ» 791 ρούβλια καί 37 καπίκια (γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 464 ρούβλια καί 67 καπίκια). 2) Τό ἐργοστάσιο Πουτίλοφ 335 ρούβλια καί 46 καπίκια (γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 59 ρούβλια καί

38 καπίκια). 3) Τό μεταλλουργικό ἐργοστάσιο τῆς Πετρούπολης 273 ρούβλια καί 36 καπίκια (γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 116 ρούβλια καί 92 καπίκια). 4) Τό ἐργοστάσιο σωλήνων 243 ρούβλια καί 80 καπίκια (γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 113 ρούβλια καί 41 καπίκια). 5) Τό Σίμενς-Σοῦκερτ 229 ρούβλια καί 26 καπίκια. 6) Τό ἐργοστάσιο Ἔριξον 228 ρούβλια καί 82 καπίκια (γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 55 ρούβλια καί 13 καπίκια). 7) Τό Παρβιάιεν 183 ρούβλια καί 93 καπίκια. 8) Τό ἐργοστάσιο Στάρι Λέσνερ 168 ρούβλια καί 30 καπίκια. 9) Τό Γαλλορωσικό ἐργοστάσιο 148 ρούβλια καί 82 καπίκια. 10) Τό ἐργοστάσιο Νόβι Λέσνερ 116 ρούβλια καί 25 καπίκια. 11) Τό ἐργοστάσιο καλωδίων 112 ρούβλια καί 62 καπίκια. 12) Τό Σίμενς-Χάλσκε 104 ρούβλια καί 30 καπίκια. 13) Τό ἐργοστάσιο Ὀμποῦχοφ 91 ρούβλια καί 02 καπίκια. 14) Τό Κρατικό τυπογραφεῖο 79 ρούβλια καί 12 καπίκια (γιά τή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» 54 ρούβλια)[153].

«Τρουντοβάγια Πράβντα»,
ἀρ. φύλ. 30 καί 31
τῆς 2 καί 3 τοῦ Ἰούλη 1914

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Τρουντοβάγια Πράβντα»

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Ἡ ΚΕ ἐκφράζει τίς εὐχαριστίες της πρός τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν γιά τήν ἐπιδέξια καί δραστήρια ὑπεράσπιση τῆς κομματικῆς γραμμῆς. Ἡ ΚΕ παρακαλεῖ τήν ὁμάδα τῶν ἀντιπροσώπων νά ἐκλέξει ἕναν ἐκπρόσωπο γιά τή σχετική εἰσήγηση στό συνέδριο ἤ τή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν Αὔγουστο τοῦ 1914.

Γράφτηκε στίς 5 ἤ 6 (18 ἤ 19)
τοῦ Ἰούλη 1914

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά
τό 1958 στό περιοδικό
«Ἱστορίτσεσκι Ἀρχίβ», τεῦχ. 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Η ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ [154]

Ἡ πολωνική ἀντιπολίτευση μ' ἐπικεφαλῆς τόν Μαλέτσκι στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν πέρασε μέ τό μέρος τῶν λικβινταριστῶν. Τά λόγια αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τά ἔργα τους. Θά περιμένουμε τά ἀποτελέσματα τοῦ συνασπισμοῦ τῆς 3 τοῦ Ἰούλη μέ τόν Ἀλέξινσκι, τόν Πλεχάνοφ καί τούς λικβινταριστές. Ὁ ἔλεγχος μέ βάση τήν πείρα εἶναι ὁ πιό καλύτερος ἔλεγχος.

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Ἰούλη 1914

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ

Τό πέρασμα τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης στούς λικβινταριστές στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν φάνηκε σέ πολλούς ἀναπάντεχο καί ἔπληξε πολύ βαριά ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος. Νόμιζαν ὅτι ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατική ἀντιπολίτευση βρίσκεται τόσο κοντά στούς πραβντιστές, ὅσο τουλάχιστο καί οἱ λεττονοί. Καί ξαφνικά οἱ λεττονοί πῆραν θέση ἐνάντια στούς λικβινταριστές, ἐνῶ οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες πρόδωσαν!!

Τί συμβαίνει;

Αὐτό πού συμβαίνει εἶναι ὅτι μέσα στούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες ὑπάρχουν δυό ρεύματα: ὁρισμένοι θέλουν ν' ἀντικαταστήσουν τόν Τίσκα καί τή Ρόζα Λούξεμπουργκ γιά νά συνεχίσουν οἱ ἴδιοι τήν πολιτική τοῦ Τίσκα. Ἡ πολιτική αὐτή εἶναι μιά διπλωματία χωρίς ἀρχές καί ἕνα «παιχνίδι» ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους, ἀνάμεσα στό κόμμα καί στούς διαλυτές του. Σήμερα ψηφίζουν τόν ἕνα καί αὔριο τόν ἄλλο. Μέ τό πρόσχημα τῆς «ἀμεροληψίας» τούς προδίνουν ὅλους μέ τή σειρά, παζαρεύοντας γιά τόν ἑαυτό τους «ὀφέλη καί προνόμια». Τά ἄρθρα ὁμοσπονδιακοῦ χαρακτήρα στό σύμφωνο τῆς Στοκχόλμης (1906) τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέ τούς σοσιαλδημοκράτες τῆς Ρωσίας[155] εἶναι ἕνα βολικό ὅπλο γι' αὐτή τή βρώμικη πολιτική, πού τήν ἐφάρμοζαν σάν βιρτουόζοι ὁ Τίσκα καί ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ.

Τό ἄλλο ρεῦμα θέλει τήν πλήρη ρήξη μέ τούς λικβινταριστές, μέ τό ὁμοσπονδιακό πνεῦμα, μέ τό «παιχνίδι» τοῦ «ἐκκρεμοῦς» ἀνάμεσα στίς δυό ἀντιμαχόμενες πλευρές· — τήν εἰλικρινή καί στενή συμμαχία μέ τούς πραβντιστές, μέ τό κόμμα.

Στίς Βρυξέλλες νίκησε τό πρῶτο ρεῦμα μέσα στούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι γι' αὐτό τό λόγο εἶναι

ἀναπόφευκτο νά ἔχουμε τή μεγαλύτερη δυσπιστία πρός τούς πολωνούς σοσιαλδημοκράτες. Θά δοῦμε μέ τόν καιρό, ἄν τό δεύτερο ρεῦμα θά κατορθώσει νά συσπειρωθεῖ, νά ὑψώσει τή φωτεινή, τήν ξεκάθαρη καί τή συγκεκριμένη σημαία μιᾶς συνεποῦς πολιτικῆς ἀρχῶν, πού στρέφεται ὄχι μόνο ἐνάντια στόν κύκλο τοῦ Τίσκα, ἀλλά καί ἐνάντια στήν οὐσία τῶν μεθόδων τοῦ Τίσκα. Οὔτε λόγος ὅτι ἡ ἕνωση τοῦ πολωνικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου εἶναι δυνατή μόνο πάνω στή βάση τῆς πολιτικῆς αὐτῆς.

Τά βήματα πού πρόκειται νά γίνουν γιά τή δημιουργία τῆς ἕνωσης αὐτῆς θά ἀποκαλύψουν ὁριστικά τήν ἀλήθεια γιά τήν πραγματική κατάσταση μέσα στήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία κι' ἔτσι θά καθορίσουν καί τή στάση μας ἀπέναντί της.

Γράφτηκε μετά τίς 7 (20) τοῦ Ἰούλη 1914

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1937
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXX

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΗΣ «LEIPZIGER VOLKSZEITUNG»[156]

Στήν ἐφημερίδα «Leipziger Volkszeitung», ἀρ. φύλ. 157 τῆς 11 τοῦ Ἰούλη 1914 εἶχε δημοσιευτεῖ ἕνα ἄρθρο μέ τήν ὑπογραφή Z. L. «Γιά τό ζήτημα τῆς ἑνότητας στή Ρωσία». Ἡ ἀνεπαρκής ἀντικειμενικότητα τοῦ ἀρθρογράφου μᾶς ἀναγκάζει νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τῶν γερμανῶν συντρόφων σέ ὁρισμένα γεγονότα. Γιά νά δόσουμε μιά παραστατική εἰκόνα παραθέτουμε τόν πίνακα πού εἶχε δημοσιευτεῖ στήν «Πράβντα» *.

Οἱ εἰσφορές γιά τίς ἐφημερίδες τῶν μαρξιστῶν («πραβντιστῶν») καί τῶν λικβινταριστῶν στήν Πετρούπολη ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914

	Πραβντιστές		Λικβινταριστές	
	Ἀριθμός εἰσφορῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε	Ἀριθμός εἰσφορῶν	Ποσό πού συγκεντρώθηκε
Ὁμάδες ἐργατῶν	2 873	18 934,10	671	5 296,12
Ἀπό μή ἐργατικές ὁμάδες	713	2 650,01	453	6 759,77
Ἀπ' αὐτές:				
Ὁμάδες σπουδαστῶν καί νεολαίας	54	650,92	45	630,22
Ὁμάδες «ὀπαδῶν»,«φίλων» κτλ.	42	458,82	54	2 450,60
Ἄλλες ὁμάδες	33	125,29	30	186,12
Διάφορα πρόσωπα	531	1 046,62	266	1 608,32
Δέν ἀναφέρεται ἀπό ποιόν	43	318,57	24	175,34
Ἀπό τό ἐξωτερικό	10	49,79	34	1 709,17
Σύνολο	3 586	21 584,11	1 124	12 055,89

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 228-229. *Ἡ Σύντ.*

1. Ἐμεῖς ἀναφέρουμε συγκεκριμένα ἀπό ποιά ὥς ποιά ἡμερομηνία εἶχε γίνει ὁ ὑπολογισμός (ἀπό τή 1 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 13 τοῦ Μάη 1914). Οἱ λικβινταριστές δέν ἀναφέρουν ἡμερομηνίες. Στήν περίπτωση αὐτή θά εἶναι ἄραγε εὐσυνείδητη ἡ ἀντιπαραβολή στοιχείων πού δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν καί δέν εἶναι ἀξιόπιστα;

2. Οἱ λικβινταριστές μόνοι τους δήλωσαν καί δημοσίευσαν στόν τύπο (στή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 34) ὅτι ὁ ἀριθμός 948 ὁμάδες εἶναι ὁ ἀριθμός *ὅλων* τῶν ὁμάδων πού ἔχουν οἱ λικβινταριστές, δηλ. ὄχι μονάχα τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων. Στό μεταξύ στή στατιστική μας τονίζουμε καθαρά ὅτι οἱ ἀριθμοί 2 873 καί 671 ἀφοροῦν *μόνο* τίς ἐργατικές ὁμάδες. Στόν πίνακά μας *ἀναφέρεται* ὁ γενικός ἀριθμός τῶν ὁμάδων καί ὁ ἀριθμός αὐτός *δέν συμπίπτει* μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων. Εἶναι εὐσυνειδησία νά ἀποσιωπᾶται αὐτό τό πράγμα;

3. Στήν ἐφημερίδα μας ἀνακοινώθηκε ὅτι ἐμεῖς ἀναφέρουμε τίς εἰσφορές τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων καί γιά τίς δυό ἐφημερίδες καί ὅτι δέν ἔχουμε στοιχεῖα γιά τίς εἰσφορές πού ἔδοσαν γιά δεύτερη ἤ τρίτη φορά οἱ ἴδιες ὁμάδες. Οἱ πληροφορίες καί γιά τίς δυό ἐφημερίδες εἶναι οἱ ἴδιες. Εἶναι ἐντελῶς ἀκατανόητο, πῶς ἕνας τίμιος κριτικός μπόρεσε νά μᾶς βρεῖ ἐδῶ κάποιο «λάθος».

4. Παραθέσαμε *παράλληλα* στοιχεῖα, δηλ. γιά τό ἴδιο χρονικό διάστημα καί γιά τίς δυό ἐφημερίδες καί οἱ πληροφορίες πού ἔδοσαν οἱ δυό ἐφημερίδες εἶχαν δουλευτεῖ *μέ τήν ἴδια μέθοδο.*

Οἱ λικβινταριστές γενικά δέν παραθέτουν παράλληλα στοιχεῖα κι᾽ ἔτσι παραβιάζουν τούς στοιχειώδεις πασίγνωστους κανόνες κάθε στατιστικῆς ἐργασίας. Ὁ καθένας πού ἐνδιαφέρεται γι᾽ αὐτό τό ζήτημα μπορεῖ εὔκολα νά προμηθευτεῖ καί τίς δυό ἐφημερίδες καί νά ἐλέγξει τίς πληροφορίες μας.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι κανένας ἀντικειμενικός ἄνθρωπος δέν θά μπορέσει νά χαρακτηρίσει εὐσυνείδητες τίς μεθόδους «κριτικῆς» τοῦ Z. L.

«Leipziger Volkszeitung», ἀρ. φύλ. 165
21 τοῦ Ἰούλη 1914
Ὑπογραφή:
Ἡ Σύνταξη τῆς «Πράβντα»

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Leipziger Volkszeitung»
Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ»

1

Δέν ὑπάρχει σέ ἄλλα εὐρωπαϊκά προγράμματα.

Οἱ αὐστριακοί σοσιαλδημοκράτες vs* στήν P.S.D. καί στήν *Οὐκρανική* S. D.

Τίποτε τό «πρακτικό».

Ὁλοκλήρωση τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία.

Τό ἐθνικό ζήτημα στήν Αὐστρία. (Ἀναποφασιστικότητα. Ἀποσύνθεση;)

Τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896 καί ἡ παράκαμψη («οἱ ὑπεκφυγές») τῶν ἀποφάσεών του.

Τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης καί ὁ μεγαλορωσικός «πληθυσμός».

Τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης καί *ἀποχωρισμοῦ (ἑρμηνεία)*.

Τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης καί τό διαζύγιο.

Διαπαιδαγώγηση σέ ἀντεθνικό πνεῦμα.

Οἱ συνταγματικοί δημοκράτες καί τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης.

Ἡ ἐθνική καταπίεση γενικά καί τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ...

Οἱ 3 τρόποι *ἀστικῆς* λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος (**1.** ὁ φεουδαρχικός τῶν γιοῦνκερ· — **2.** ὁ ἀστικοφιλελεύθερος· — **3.** ὁ δημοκρατικός).

{ Ὁ καπιταλισμός ἑνώνει τή Ρωσία καί τήν Πολωνία vs στόν «ἀσιατικό δεσποτισμό».

Ἀερολογία (ποιός καί πῶς θά αὐτοδιατεθεῖ; Ἡ Συντακτική Συνέλευση; κτλ.).

Ἡ ὑπηρεσία τῆς P.S.D. *πλήν* τά **λάθη** τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ.

Τό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1903 καί ἡ αὐτοδιάθεση.

* — versus — σέ σχέση μέ, ἀπέναντι. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ Νορβηγία τοῦ 1905 καί ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ vs «Naprzód».
Ἡ ἀγροτιά στό ἐθνικό ζήτημα (Κ. Κάουτσκι vs Ρ. Λούξεμπουργκ).
Ὁ ἐθνικισμός τῆς ἀστικῆς τάξης (τοῦ καταπιεζόμενου ἔθνους) vs ὁ ἐθνικισμός τῶν *μαυροεκατονταρχιτῶν*.
Τό οὐκρανικό κίνημα καί τό οὐκρανικό ζήτημα.
Οἱ ἐσέροι καί τό «ἀναντίρρητο» δικαίωμά τους γιά αὐτοδιάθεση.
Ὁ ἀποχωρισμός τοῦ κράτους vs τό *δυνάμωμα* τῶν οἰκονομικῶν, πολιτιστικῶν καί **ταξικῶν** σχέσεων.
Ἡ οἰκονομική προσέγγιση καί ἡ γλώσσα σάν οἰκονομικός παράγοντας. Τό «ἐθνικό κράτος»...
Ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ καί ἡ Σία τῶν ὀπορτουνιστῶν (Λῆμπμαν + Γιουρκέβιτς + Σεμκόβσκι).
Ὁ οὐτοπιστής Μάρξ καί ἡ πρακτική Ρ. Λούξεμπουργκ.
(Ἰρλανδία). Ὁ Μάρξ vs Lopatin.
Ἡ Ρωσία καί οἱ «γείτονες»: ἡ Αὐστρία καί τά ἀσιατικά κράτη (+ τά Βαλκάνια).
«Μέ ἐξαίρεση, ἴσως, τή Φιλλανδία» (Σεμκόβσκι).
Γενικές μεταφυσικές φράσεις (Ρ. Λούξεμπουργκ).
Λαός — ἔννοια τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας (Ρ. Λούξεμπουργκ).
Ἤ «nic» *, ἤ ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐθνικιστικῶν ἐπιδιώξεων (Ρ. Λούξεμπουργκ).
Συγκεκριμένη, ἱστορική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος (Ρ. Λούξεμπουργκ)
«πλειοψηφία τοῦ λαοῦ; (Ρ. Λούξεμπουργκ).
{ Τό ἐθνικό κράτος vs τό ληστρικό κράτος (Ρ. Λούξεμπουργκ)
{ οἱ ἀποικίες (Ρ. Λούξεμπουργκ).
Ἐθνικιστές -ἀντιδραστικοί
» -φιλελεύθεροι
» -δημοκράτες (Πεσεχόνοφ).

2

1. Γενικές μεταφυσικές φράσεις;
2. «Ἐθνικό κράτος».
3. Συνεπεῖς δημοκράτες (vs λικβινταριστές).
4. Τό συνέδριο τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896.

* — «τίποτε». *Ἡ Σύντ.*

5. Ὁ ἐθνικισμός τῆς καταπιεζόμενης ἀστικῆς τάξης καί ὁ ἐθνικισμός τῶν κυρίαρχων μαυροεκατονταρχιτῶν.
6. Ὁ Μάρξ γιά τήν Ἰρλανδία.
7. Νορβηγία.
8. Ὁ ὀπορτουνισμός τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ καί **Σία!!**
9. Τό ἐθνικό ζήτημα στή Ρωσία τό 1905 καί after *.
10. Αὐστρία, Ρωσία, Βαλκάνια, Ἀσία.
11. Θρασεῖς καί μηχανοράφοι: Λῆμπμαν + Γιουρκέβιτς + Σεμκόβσκι.
12. Ἡ ἀνολοκλήρωτη ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση καί οἱ 3 τρόποι λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος (1. ὁ ἀντιδραστικός, 2. ὁ φιλελεύθερος, 3. ὁ δημοκρατικός).
13. Ἡ ἐθνική καταπίεση καί ἡ αὐτοδιάθεση. Οἱ συνταγματικοί δημοκράτες γιά τήν αὐτοδιάθεση.

3

I. A) *Ἡ ἔννοια*
ἑρμηνεία νομική - ὁρολογική ἤ ἱστορικοοικονομική; ...ὁ ἀποχωρισμός· τό ἐθνικό κράτος...

II. B) Ἐθνικό κράτος
= τύπος, νόρμα.
(Ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ vs τό ληστρικό κράτος).
Οἰκονομικός παράγοντας = γλώσσα.

III. C) «Συγχώνευση μέ τή Ρωσία»...
vs τόν ἀσιατικό δεσποτισμό
τήν κατάσταση στή Γερμανία.

IV. D) «Μεταφυσική φράση»
λαός = ἔννοια τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας (Ρ. Λούξεμπουργκ).

V. E) Συγκεκριμένη καί ἱστορική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος (Ρ. Λούξεμπουργκ).

VI. Z) Ρωσία — οἱ ἀστικοδημοκρατικοί μετασχηματισμοί δέν τελείωσαν (οἱ ἀγρότες;)
(Τό ἐθνικό κίνημα τό 1905 καί after).

VII. H) Ρωσία καί Αὐστρία (τό οὐκρανικό ζήτημα)
(δέν ὑπάρχει στό πρόγραμμα;).

VIII. Θ) Ρωσία καί Ἀσία.

* — *μετά. Ἡ Σύντ.*

IX. Nic ἡ ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐθνικῶν ἐπιδιώξεων (Ρ. Λούξεμπουργκ) — «μέ ἐξαίρεση, ἴσως, τή Φιλλανδία».

X. Δέν ὑπάρχει τίποτε τό «πρακτικό»
(Κ. Κάουτσκι καί Ρ. Λούξεμπουργκ).
— διαπαιδαγώγηση σέ ἀντεθνικό πνεῦμα τῶν ἀγροτῶν-μεγαλορώσων vs τούς ἀλλογενεῖς
μεγαλορωσικός πληθυσμός

ἐθνικιστές	-ἀντιδραστικοί	ὁ ἐθνικισμός τῆς καταπιεζόμενης ἀστικῆς τάξης καί τῶν καταπιεστῶν μαυροεκατονταρχιτῶν.
»	-φιλελεύθεροι	
»	-δημοκράτες	

XI. Ἡ ἐθνική καταπίεση καί οἱ συνταγματικοί δημοκράτες γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης.

XII. Οἱ 3 τρόποι λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος
((ὁ ἀστικοδημοκρατικός μετασχηματισμός = προσέγγιση.))

XIII. Νορβηγία
(ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ καί τά φράκι). Ἡ ὑπηρεσία πού προσφέρει τό P.S.D. — Ρ. Λούξεμπουργκ.

XIV. Τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης καί τό διαζύγιο.

XV. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896
(τά σοφίσματα τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ)
(οἱ ἐσέροι καί τό «ἀναμφισβήτητο» δικαίωμά τους).

XVI. Τό πρόγραμμα τοῦ 1903 — fiasko P.S.D.

XVII. Ἡ θρασύτητα τῶν ὀπορτουνιστῶν. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ vs τούς ὀπορτουνιστές.

XVIII. Ὁ οὐτοπιστής Μάρξ καί ἡ «πρακτική» Ρ. Λούξεμπουργκ (Ἰρλανδία).

XIX. Ἀνακεφαλαίωση.
(Ὁ ὀπορτουνισμός τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ).

4

§ I. (I-II) *Ἡ ἔννοια* τῆς αὐτοδιάθεσης καί τό ζήτημα γιά τό «ἐθνικό κράτος».

---

§ II. (III-V) Τά ἐπιχειρήματα τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ καί ἡ δική της *τοποθέτηση τοῦ ζητήματος*.

---

§ III. (VI-VIII) Τελείωσε μήπως ἡ *ἀστικοδημοκρατική* ἐπανάσταση στή Ρωσία;
Οἱ συγκεκριμένες ἰδιομορφίες τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή Ρωσία.

---

§ IV. (IX-X) «Ἀναρχική φρασεολογία».
«Ὅλα ἤ τίποτε» καί ὁ «*πρακτικισμός*» στό ἐθνικό ζήτημα.
(Τό δικαίωμα γιά διαζύγιο (XIV).)

---

§ V. Οἱ καντέτοι καί ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ στό ἐθνικό ζήτημα
(XI) *(ὀπορτουνιστές)*.
(XII) Οἱ 3 τρόποι λύσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

---

§ VI. (XIII) *Νορβηγία* (Ρ. Λούξεμπουργκ vs τά φράκι).

---

§ VII. (XV) Ἡ ἀπόφαση τοῦ *Λονδίνου* τοῦ 1896.
(*Ρ. Λούξεμπουργκ* καί οἱ σοσιαλιστές ἐπαναστάτες).

---

§ VIII. Τό *πρόγραμμα* τοῦ 1903.
(XVI) Τό fiasko τοῦ P.S.D.
(XVII) Ἡ θρασύτητα τῶν ὀπορτουνιστῶν
(Ἀποσύνθεση τώρα.)

---

§ IX. (XVIII) *Ὁ οὐτοπιστής Μάρξ* καί ἡ πρακτική *Ρ. Λούξεμπουργκ*.

X. (XIX) *Συμπέρασμα*.

5

I. Τί εἶναι αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν;
II. Ἡ συγκεκριμένη καί ἱστορική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος.
III. Ὁ ἀστικοδημοκρατικός μετασχηματισμός τῆς Ρωσίας καί οἱ ἰδιομορφίες τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος στή χώρα μας.
IV. Ὁ «πρακτικισμός» στό ἐθνικό ζήτημα.
V. Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί ὁ ὀπορτουνισμός τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό ἐθνικό ζήτημα.

VI. Τό παράδειγμα τῆς Νορβηγίας.
VII. Ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Λονδίνου τοῦ 1896.
VIII. Τό πρόγραμμα τῶν μαρξιστῶν τῆς Ρωσίας τοῦ 1903.
IX. Ὁ οὐτοπιστής Κ. Μάρξ καί ἡ πρακτική Ρόζα Λούξεμπουργκ.
X. Συμπέρασμα.
(Ἀνακεφαλαίωση.)

Γράφτηκε τό Φλεβάρη-Μάρτη τοῦ 1914

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά τό 1937 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ XXX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΙΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ

Ἔκθεση στό συνέδριο τῆς Βιέννης:

I. A. Τό ἀπεργιακό κίνημα. Οἱ διαδηλώσεις.
Οἱ ἐργατικές ἐφημερίδες.
Ἡ καμπάνια τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.
Τά συνδικάτα.
Οἱ συνεταιρισμοί.
Οἱ ἐκλογές γιά τήν IV Κρατική δούμα.

II. B. Ἡ ματαίωση τῶν ἀπεργιῶν καί τῶν ἐπαναστατικῶν διαδηλώσεων.
Ἡ συναγωνιζόμενη ἐφημερίδα.
Οἱ παράνομες ἐκδόσεις στά 1912-1914 (0 τῶν λικβινταριστῶν).
Οἱ παράνομες συνελεύσεις καί συνδιασκέψεις (1912, 1913, 1913).
Ἡ διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου.

III. Γ. 1) Οἱ ἐργατικές ὁμάδες.
2) Τά συνδικάτα.
3) Τά ἀσφαλιστικά ἱδρύματα.
4) Ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν χωρίς ἐργάτες.
5) Ἡ ψηφοφορία ὑπέρ τῶν *6* καί ὑπέρ τῶν *7*.

IV. Δ. I. Ἄρνηση τοῦ παράνομου κόμματος.
II. Ἐπίθεση ἀπό τίς στῆλες τοῦ νόμιμου τύπου κατά τῶν παράνομων συνθημάτων.

III. Τό ἐθνικό ζήτημα: οἱ χωριστικές τάσεις τῆς Μπούντ.
IV. » » ὁ Γιαγγέλλο.
V. » » ἡ πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία.
VI. Ὁ τορπιλισμός τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας καί ἡ ἀποδιοργάνωσή της.
VII. Ἡ συκοφαντική ἐκστρατεία.
(α) Χ.
(β) Ὁ Μαλινόβσκι.

V. Ε. Εἰκοσάχρονη ἱστορία:

«οἰκονομισμός» 1894-1903
μενσεβικισμός 1903-1908
λικβινταρισμός 1908-1914.

NB || Γενικό συνέδριο;

VI. Ὕστερα ἀπό τό πρωτάκουστο-ξετσίπωτο ψέμα τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ (τροτσκιστῶν, βπεριοντοφικῶν, πλεχανοφικῶν) δηλώνουμε:

1) ὅτι λυπούμαστε πάρα πολύ πού δέν ἔγινε ἡ συνδιάσκεψη *ὅλων* τῶν «ὁμάδων» *παρά* τήν παράκλησή μας νά ἐπιταχυνθεῖ·
2) ὅτι βάζουμε σάν *μοναδικό* σκοπό τῆς συνδιάσκεψης αὐτῆς τό **ξεσκέπασμα** τοῦ ψέματος τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ὁμαδούλων καί τή **συγκέντρωση** ἀντικειμενικῶν στοιχείων καί γεγονότων.

Ὅρος συμμετοχῆς μας σέ κάθε παρόμοια συνδιάσκεψη: ἐγγύηση τῆς *συγκέντρωσης* καί τῆς **δημοσίευσης** τέτιων στοιχείων στόν τύπο τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων.

Οἱ λικβινταριστές χρησιμοποιοῦν ξετσίπωτα τίς ἀποφάσεις τῆς Διεθνοῦς, γιά νά κηρύσσουν τήν ἐλευθερία παραβίασης τῆς θέλησης τῆς πλειοψηφίας τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν. Εἶναι ἐξοργιστικό!!

Τό παράδειγμα τῆς γερμανικῆς βοήθειας 3 000 μάρκα στίς «ὁμαδοῦλες»: ὁ Γιαγγέλλο!!

Etwa *:

1. Ἔκκληση γιά Aussprache *versus*... **

* — Περίπου, σχεδόν. *Ἡ Σύντ.*
** — ἀνταλλαγή γνωμῶν σχετικά μέ... *Ἡ Σύντ.*

...«ἄρνηση τοῦ παλιοῦ κόμματος ... Ξεκάθαρη ἐξήγηση τῆς ἀνάγκης γιά Klarheit καί «Konfusion» *.

2. «Die alte Partei verschwunden» **... Νά μή διαγραφοῦν οἱ σύντροφοι etc. etc ... Εἶναι τερατῶδες! Πλησίασε στό «καρφί» *μέ τό πλευρό...*

3. «Δάκρυα ἀγαθοῦ ἀνθρώπου»: συμμορίτες
ἐμιγκρέδες
προσωπικός ἐκνευρισμός
σέ ἕνα τραπέζι
εὔκολα etc. etc. P.S.D.
χθές ἡ Roza
σήμερα ἡ Βαρσοβία
καί τό Λότζ
Lewica;

4. Συγκρ. «Vorwärts», 1912, 26. III.

5. Δέν ὑπάρχει τό παλιό κόμμα; Δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ ἡ πλειοψηφία; δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει Massenorganisation ***;

6. Gemeinplätze versus **** στά γεγονότα!

7. Οἱ ἐκλογές.
8. Οἱ ἐφημερίδες.
9. Ἡ καμπάνια τῶν *6* καί τῶν *7*.

10. Καί γύρω; διάλυση — ἡ οἱ ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ **nil** ***** (**2** χρόνια 1912-1913).

— ἡ οἱ *λικβινταριστές*... πού ἀρνοῦνται τό κόμμα (α).
... ἡ Zweifler ****** (β).

11. Οἱ ὅροι (I) ἀνεπιφύλακτη ἀναγνώριση τοῦ παλιοῦ κόμματος (ζήτημα ἀρχῆς)...
(μαζί καί τό ἐθνικό ζήτημα)
(μαζί καί ἡ Lewica)
(II) ἀνεπιφύλακτη ἀναγνώριση τῆς πλειοψηφίας (γιά νά γίνουν πρακτικά βήματα πρός τήν ἑνότητα)...

---

* — σαφήνεια καί «σύγχυση». *Ἡ Σύντ.*
** — «Τό παλιό κόμμα χάθηκε». *Ἡ Σύντ.*
*** — μαζική ὀργάνωση. *Ἡ Σύντ.*
**** — γενικές θέσεις σέ σχέση μέ. *Ἡ Σύντ.*
***** — nihil — τίποτε. *Ἡ Σύντ.*
****** — πού ἀμφιβάλλουν. *Ἡ Σύντ.*

12. Ἑνότητα; *Ναί!* 2 500 ὁμάδες ἐργατῶν κι' ὄχι διάλυση διανοουμενίστικων μικροομάδων, πού ἀμφιβάλλουν σχετικά μέ τό παράνομο κόμμα!!
Aussprache über die tranchanten Punkte!! *

Γράφτηκε τόν 'Απρίλη-Μάη 1914

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά τό 1959 στό περιοδικό «Ἱστορίτσεσκι 'Αρχίβ», τεῦχ. 4

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* — 'Ανταλλαγή γνωμῶν πάνω σέ ἀποφασιστικά σημεῖα!! *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΣΟΒΡΕΜΕΝΝΙΚ»[157]

Γιά τό περιοδικό «Σοβρεμέννικ»

1

Ὁ φιλελεύθερος Μπογκουτσάρσκι — ἕνα ἐξωκομματικό ἀριστερό περιοδικό (πολύ ἀριστερός, πολύ εὔστροφος, πολύ ἐργατόφιλος δημοκράτης ὁ Μάρτοφ).

Σοσιαλδημοκράτης τοῦ σαλονιοῦ σέ ριζοσπαστικό-ἀστικό σαλόνι.

«Σοσιαλιστικοποίηση τῆς ὁμάδας τρουντοβίκων»

Ὁ «φραξιονισμός» στά στόματα τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων

Οἱ ναρόντνικοι ὑπέρ τῆς «ἑνότητας»: ἀπρεπής φλυαρία τοῦ Σουχάνοφ.

Καί ἡ ἐπίδειξη... ἡ βιτρίνα, ἡ ἔκθεση ὀνομάτων:

Ὁ Πλεχάνοφ δίπλα μέ τόν Πότρεσοφ («*Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα*», ἀρ. φύλ. 66);;;

«Εἰσφορές ἐξίσου»))

Ὁ Μπόντς-Μπρουγέβιτς — ἀπομονωμένα (πραβντιστής;) θλιβερά καί *ἄτοπα*.

Οἱ λικβινταριστές — «ὅλα τά ἀστέρια».

«Ὅλα τά ρεύματα»))

Οἱ ἀριστεροί ναρόντνικοι — idem*...

Ὁ συνασπισμός τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων στήν καμπάνια τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καί στίς ἐργατικές ὀργανώσεις

«Ἀριστερός συνασπισμός» νέου τύπου. Ὄχι, αὐτό δέν εἶναι ἀριστερός συνασπισμός, δέν εἶναι συνασπισμός τῆς *σοσιαλδημοκρατίας* καί τῆς *ἀστικῆς δημοκρατίας*, ἀλλά ἡ ἀρχή τῆς συγχώνευσης τῶν *δυό ἀποχρώσεων τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας*, τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων.

---

* — τό ἴδιο. *Ἡ Σύντ.*

Περιοδικό διανοουμένων, χωρίς καμιά σύνδεση μέ τίς μάζες (à la «Ρούσκογε Μπογκάτστβο»)...

Ἡ ταξική σημασία στή γενική δομή τῆς ρωσικῆς ζωῆς; Πιό καθαρά. Ἡ ἀστικοφιλελεύθερη δημοκρατία (τρουντοβίκοι, λαϊκοί σοσιαλιστές, λικβινταριστές, ἀριστεροί ναρόντνικοι) — προλεταριακή δημοκρατία...

«Ἑνότητα»; (Σπασμένη βέργα)...

2

1. Τό περιοδικό «Σοβρεμέννικ» εἶναι ἕνα ἀπό τά φαινόμενα πού δείχνουν τούς «νέους ἀνέμους».
2. Ἀρχή καί συνέχεια. Ἀπό τόν Μπογκουτσάρσκι + Κουσκόβα + Προκοπόβιτς (ἐξωκοματικό περιοδικό) πρός τό συνασπισμό ἐσέροι + λικβινταριστές (μέ **μεμονωμένους** {Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Στεκλόφ} διαφόρων τάσεων).
   Ἡ ἰδιαίτερη θέση τοῦ **Πλεχάνοφ.**
   { Ὁ Νοβοτόρζσκι γι' αὐτόν, τεῦχ. 5, 81· ὁ Στρελτσόφ, τεῦχ. 6, 85· ὁ Σουχάνοφ, τεῦχ. 6, σ. 59.
3. Ὁ Μπογκουτσάρσκι (*πού ἔμεινε*). Ἡ φλυαρία του à la **καντέτοι.**
4. Μετά τή στροφή: *Σουχάνοφ.*
   Φλυαρία
   γιά τούς ναρόντνικους
   γιά τούς μαρξιστές.
5. Φιλοξενούμενοι τῶν ναρόντνικων
   (Λ. Μάρτοφ).
6. Ἔμβρυα...
   ὁ συνασπισμός τῶν λικβινταριστῶν μέ τούς ναρόντνικους στό ἐργατικό κίνημα τῆς Πετρούπολης)
   ἡ φλυαρία γιά φραξιονισμό
   «ἀναθεωρητισμός».

7. Ἡ στάση τοῦ κόμματος (contra **ὅ μ ι λ ο ι**)

8. Ἐκτίμηση τοῦ νέου

κάθε ἀνοησία
((«Μέ βάση τό μαρξισμό»))

Στροῦβε
«Οἰκονομισμός»
Κουσκόβα, Προκοπόβιτς e.t.c.
Ναρόντνικοι.

Γράφτηκε τό Μάη τοῦ 1914

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1939
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ

Θέσεις τῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ § «Etats-majors sans armée» *.

1. Εὐχαριστίες στόν Βαντερβέλντε (ἄφιξη. Δημοσίευση καί συγκέντρωση *ἀντικειμενικῶν* στοιχείων).
2. «Points litigieux» **.

Θέμα

2 βασικές ἀπόψεις { α. ἡ φραξιονιστική πάλη (στό ἐξωτερικό)
β. ἡ συσπείρωση τῶν ἐργατῶν καί ἡ πλειοψηφία *τους* στή Ρωσία.

3. Ἡ αἰτία τῆς πάλης καί ἡ οὐσία:

(A)

ἡ ἀποσκίρτηση τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τό κόμμα (1908-1911) καί

(B)

ἡ διαγραφή τους (1912).

(A)

4. Ἡ ἀπόφαση τοῦ 1908 καί τοῦ 1910. Ἡ πάλη τοῦ ΚΟ.
5. Ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος τό 1912 *κατά* τῶν λικβινταριστῶν.

(B)

6. Ἡ θεωρητική ἐκτίμηση τῆς οὐσίας τοῦ λικβινταρισμοῦ *ἡ ὑπόσταση τοῦ κόμματος* (παράνομου) καί ἡ ἀπάρνησή του.

---

* — «Ἐπιτελεῖα χωρίς στρατό». *Ἡ Σύντ.*
** — «Διαφιλονικούμενα σημεῖα». *Ἡ Σύντ.*

7. Ἐπαλήθευση αὐτῆς τῆς θεωρίας καί αὐτῶν τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων ἀπό τήν πείρα (αα) τοῦ κόμματός μας καί (ββ) τῶν ἀντιπάλων μας...
2 ἀντιλήψεις: (α) χάος· (β) τό ἐργατικό κόμμα κατά τῶν λικβινταριστῶν.
Ὁ ὁρισμός τοῦ λικβινταρισμοῦ τό 1908. Σύγκρ. τό 1910.
Ἡ οὐσία του: ἀποσκίρτηση ἀπό τό κόμμα.
Ἡ σημασία τῆς παράνομης ὀργάνωσης.
Ἡ σύνδεση μέ τήν τακτική.
Ἡ ἐπαναστατική πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης:

{ ἐπαναστατικές ἀπεργίες
» συλλαλητήρια
» διαδηλώσεις στούς δρόμους }

Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Γενάρη 1912 καί ἡ ἀνασυγκρότηση τοῦ κόμματος.

{ Σχέδιο: I. Ἡ οὐσία τῶν διαφωνιῶν.
II. Ἡ πείρα τοῦ κόμματός μας.
III. Ἡ πείρα τῶν ἀντιπάλων μας.
IV. Πρακτικοί *ὅροι εἰρήνης*
(9 ππ.
10;;) }

Γράφτηκε στίς 23-30 τοῦ Ἰούνη (6-13 τοῦ Ἰούλη) 1914

Πρωτοδημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ»[158]

Ἐπανάσταση καί πόλεμος

1

I. α) 7 μέρες τοῦ 1914 vs* 1905

1. ἐκκλησιαστικά λάβαρα — ὁδοφράγματα
2. Γκαπόν — ἡ σοσιαλδημοκρατική παράνομη ὀργάνωση
3. Σύνθημα πλατιά διαδομένο — τά 3 κήτη
4. ἀφελής στάση — ἐπίμονη πάλη
5. Ὀργανωμένος τερματισμός μέ καθορισμένο σύνθημα. {«Κίεβσκαγια Μίσλ» «Ρούσκογε Σλόβο»[159].}

II. Τό σύνθημα τῆς ἀπεργίας καί τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης (ὁ ἀνόητος Λ. Β. στήν ἐφημερίδα τοῦ Πλεχάνοφ).

III. Ὁ πόλεμος Αὐστρίας καί Σερβίας vs τόν εὐρωπαϊκό πόλεμο.

IV. Μιλιταρισμός, ἰμπεριαλισμός. Τά ὅπλα τουφεκᾶνε μόνα τους.

Πάλη κατά τοῦ πολέμου
ἡ ἀπόφαση τοῦ Ζωρές vs τόν Γκέντ
ἡ πείρα τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.
Ὁ καλύτερος πόλεμος ἐνάντια στόν πόλεμο: ἡ ἐπανάσταση.

---

* — versus — σέ σχέση μέ... *Ἡ Σύντ.*

2

1. Οἱ μέρες τοῦ Ἰούλη vs 9. I.
2. Ἡ πολιτική κρίση { Ὀχτ. / 22. IV. / ὁ Ρασπούτιν / ἡ πείνα.
3. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος καί ἡ αὔξηση τῶν συνθημάτων.
4. Ὁ λικβινταρισμός πού σαρώθηκε καί οἱ ὁμαδοῦλες τοῦ ἐξωτερικοῦ.
5. Ὁ πόλεμος τῆς Αὐστρίας μέ τή Σερβία.
6. Ἰμπεριαλισμός καί μιλιταρισμός.
7. Πόλεμος ἐνάντια στόν πόλεμο.
8. Ἡ παγκόσμια κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 15 καί 18 (28 καί 31) τοῦ Ἰούλη 1914

Πρωτοδημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

(Μάρτης-'Ιούλης 1914)

ΣΧΕΔΙΟ «ΕΚΚΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΥΚΡΑΝΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ»

Ὁ Β. Ι. Λένιν μέ γράμμα του στίς 19 τοῦ Μάρτη (1 τοῦ 'Απρίλη) 1914 ἔστειλε στήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ τό σχέδιο αὐτό μέ τήν παράκληση νά τό ἀντιγράψει καί νά τό μεταβιβάσει στόν Ο. Ν. Λόλα (Στεπανιούκ) γιά νά τό μεταφράσει στά οὐκρανικά καί νά τό δημοσιεύσει στό «Σαχτιόρσκι Λιστόκ» (παράρτημα τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι»). Ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι εἶχε μεγάλη σημασία ἡ ἔκκληση αὐτή, πού καλοῦσε τούς ἐργάτες νά ἑνωθοῦν χωρίς διάκριση ἐθνῶν στόν ἀγώνα ἐνάντια στό κεφάλαιο, νά προέρχεται ἀπό τό περιβάλλον τῶν οὐκρανῶν σοσιαλδημοκρατῶν (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 100-101).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ο. Ν. ΛΟΛΑ

Γιά τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ τό ὁποῖο παρακαλοῦσε νά συγκεντρωθοῦν καί νά σταλοῦν διάφορα ὑλικά γιά τό οὐκρανικό ζήτημα, ἔχουμε πληροφορίες ἀπό ἕνα γράμμα τοῦ Ο. Ν. Λόλα πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 23 τοῦ Μάρτη (5 τοῦ 'Απρίλη) 1914, ὅπου τοῦ γράφει: «Μέ συγχωρεῖτε πού ἀπαντῶ τόσο ἀργά στό γράμμα Σας... Γιά τή στατιστική πού ἀφορᾶ τίς πόλεις καί τόν ἀστικό πληθυσμό τῆς Οὐκρανίας θά μάθω ἀπό τήν Γκαλιτσίνσκαγια, γιατί αὐτή γράφει ἄρθρα γιά τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς Οὐκρανίας» (Κεντρικό Κομματικό 'Αρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. Α. ΜΠΕΚΖΑΝΤΙΑΝ

'Από τό γράμμα τοῦ Α. Α. Μπεκζαντιάν πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 29 τοῦ Μάρτη (11 τοῦ 'Απρίλη) 1914 μαθαίνουμε ὅτι ὁ Λένιν τοῦ ἔκανε τήν πρόταση νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ διεύθυνσή του γιά ἐπαφές μέ τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο. Στήν ἀπάντησή του ὁ Μπεκζαντιάν ἔγραφε: «Δυστυχῶς, καταφατική ἀπάντηση δέν μπορῶ νά Σᾶς δόσω, γιατί ἡ θέση μου

δέν ἔχει ξεκαθαριστεῖ... τό πιό πιθανό εἶναι ὅτι τό Μάη θά πάω στή Ρωσία. Νά δόσω πάλι διεύθυνση γιά λίγο καιρό δέν θά εἶχε νόημα καί πολύ περισσότερο τώρα, πού ἐξαιτίας τῶν γεγονότων τῆς Πετρούπολης χρειάζεται ἐντατική ἀλληλογραφία μέ τό Γραφεῖο» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Β. Ρ. ΜΕΝΖΙΝΣΚΙ

Ὅπως φαίνεται ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Β. Ρ. Μενζίνσκι πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 31 τοῦ Μάη (13 τοῦ Ἀπρίλη) 1914, ὁ Β. Ι. Λένιν ἐνδιαφέρθηκε γιά τίς συνθῆκες σύλληψης τῆς ἀδελφῆς του Λ. Ρ. Μενζίνσκαγια (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΑΡΘΡΟ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ Φ. ΜΠΟΥΛΚΙΝ ΚΑΙ Λ. ΜΑΡΤΟΦ

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τό ἄρθρο μετά τίς 3 (16) τοῦ Ἀπρίλη 1914, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τά ἄρθρα τοῦ Φ. Μπούλκιν καί τοῦ Λ. Μάρτοφ στό 3ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Νάσα Ζαριά», πού καταφερόταν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Στό Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ ὑπάρχει ἡ δεύτερη σελίδα τοῦ χειρόγραφου τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ὁ Β. Ι. Λένιν ὑπόβαλε σέ δριμύτατη κριτική τίς ἀπόψεις τοῦ Μπούλκιν καί τοῦ Μάρτοφ στά ἄρθρα «Ἡ ἰδεολογική πάλη μέσα στό ἐργατικό κίνημα», «Ὁ Πλεχάνοφ πού δέν ξέρει τί θέλει», «Ἡ παραβίαση τῆς ἑνότητας πού καλύπτεται μέ κραυγές γιά ἑνότητα», «Οἱ μέθοδοι πάλης τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες» (βλ. σελ. 131-134, 167-170, 183-206, 322-354).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Β. Μ. ΖΑΓΚΟΡΣΚΙ

Γιά τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν, μέ τό ὁποῖο παρακαλοῦσε νά τοῦ σταλοῦν οἱ ἀποφάσεις τῶν κομματικῶν συνδιασκέψεων καί τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, γίνεται μνεία σ' ἕνα γράμμα τοῦ Β. Μ. Ζαγκόρσκι πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1914 (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ «ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»

Τό σχέδιο τοῦ λόγου «Γιά τό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς» τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν ἀργότερα ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Ἀπρίλη 1914. Τό λόγο αὐτό θά τόν ἐκφωνοῦσε στήν IV Κρατική δούμα ὁ μπολσεβίκος βουλευτής Γκ. Ι. Πετρόβσκι. Ὁ Πετρόβσκι ὅμως δέν μπόρεσε νά τόν ἐκφωνήσει, γιατί στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) ἀποκλείστηκαν ἀπό τή Δούμα οἱ ἀριστεροί βουλευτές γιά 15 συνεδριάσεις. Στό Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό χειρόγραφο τοῦ σχεδίου τοῦ λόγου, ἀπό τό ὁποῖο λείπουν ἡ 3, 4, 25 καί 26 σελίδες.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ι. Ε. ΓΚΕΡΜΑΝ

Στίς 9 (22) τοῦ 'Απρίλη 1914 ὁ Ι. Ε. Γκέρμαν πληροφόρησε τόν Β. Ι. Λένιν ὅτι πῆρε τά δυό γράμματά του σχετικά μέ τίς προκηρύξεις γιά τήν 'Ημέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, στίς 22 τοῦ 'Απρίλη (5 τοῦ Μάη) καί γιά τήν Πρωτομαγιά (Κεντρικό Κομματικό 'Αρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΙΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Στήν ἀπάντηση αὐτή δόθηκε συγκατάθεση γιά συμμετοχή στή σύσκεψη, πού συγκαλοῦσε τό ΔΣΓ σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς διάσπασης στό ΣΔΕΚΡ. 'Η ἀπάντηση περιεῖχε τήν ἐπίσημη εἰσήγηση τῆς ΚΕ γιά τήν οὐσία τῶν διαφωνιῶν πάνω σέ ζητήματα ἀρχῶν ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί τούς λικβινταριστές, τήν ὁποία ὁ Β. Ι. Λένιν στό γράμμα του μέ ἡμερομηνία 18-19 τοῦ Γενάρη (31 τοῦ Γενάρη-1 τοῦ Φλεβάρη) 1914 πρός τόν γραμματέα τοῦ ΔΣΓ Κ. Χούισμανς ὑποσχέθηκε νά στείλει (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 290-297). 'Η ἀπάντηση τῆς ΚΕ μέ τόν τίτλο «Οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές γιά τήν ἐπέμβαση τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου» δημοσιεύτηκε σέ περίληψη στήν ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 61, τῆς 15 τοῦ 'Απρίλη 1914 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 81-84).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΠ. ΑΝΤΟΝΟΦ

Γιά τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν γνωρίζουμε ἀπό τήν ἐπιστολή τοῦ Μπ. 'Αντόνοφ μέ ἡμερομηνία 15 (28) τοῦ 'Απρίλη 1914 μέ τήν ὁποία πληροφορεῖ τόν Λένιν ὅτι ἐκπλήρωσε τήν ἐντολή πού τοῦ ἔδωσε: «Μόλις πῆρα τήν ἔκκληση ἀμέσως τήν μετέφρασα καί τήν ἔστειλα». Προφανῶς, ἐπρόκειτο γιά τήν ἔκκληση πρός τούς παράγοντες τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος μέ τήν εὐκαιρία τῆς 'Ημέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία, πού ὁ 'Αντόνοφ ἔπρεπε νά μεταφράσει καί νά τή διαβιβάσει στούς παράγοντες τοῦ 'Ιταλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος (Κεντρικό Κομματικό 'Αρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ο. Ν. ΛΟΛΑ

Γιά τό γράμμα αὐτό, μέ τό ὁποῖο ὁ Β. Ι. Λένιν παρακαλοῦσε τόν Ο. Λόλα νά βρεῖ καί νά τοῦ στείλει τήν μπροσούρα τοῦ Β. Βιννιτσένκο, γνωρίζουμε ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Ο. Ν. Λόλα πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 30 τοῦ 'Απρίλη (13 τοῦ Μάη) 1914 (Κεντρικό Κομματικό 'Αρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ν. Ι. ΜΠΟΥΧΑΡΙΝ

Τόν 'Απρίλη τοῦ 1914 ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε στόν Ν. Ι. Μπουχάριν ὅτι προετοιμάζει σχέδια λόγων πάνω στό ἐθνικό ζήτημα γιά τήν μπολσεβίκικη κοινοβουλευτική ὁμάδα τῆς IV Κρατικῆς δούμας, πράγμα πού φαίνεται ἀπό τό περιεχόμενο τῆς ἀπάντησης τοῦ Μπουχάριν (Κεντρικό Κομματικό 'Αρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γκ. Ι. ΤΣΟΥΝΤΝΟΒΣΚΙ

Πληροφορίες γιά τό γράμμα αὐτό, στό ὁποῖο ὁ Β. Ι. Λένιν πρότεινε μιά σειρά συμπληρώσεις στό ἄρθρο τοῦ Γκ. Ι. Τσουντνόβσκι «Ἡ νέα θεωρία τῆς συσσώρευσης», ὑπάρχουν στήν ἀπάντηση τοῦ τελευταίου μέ ἡμερομηνία 8 (21) τοῦ Μάη 1914. Ὁ Τσουντνόβσκι πληροφοροῦσε στήν ἐπιστολή του ὅτι ἔκανε τίς συμπληρώσεις πού κατά τή γνώμη τοῦ Λένιν θά μποροῦσαν νά κάνουν τό ἄρθρο του ἐκλαϊκευτικό (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ν. Ι. ΜΠΟΥΧΑΡΙΝ

Ὅπως φαίνεται ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Ν. Ι. Μπουχάριν, ὁ Β. Ι. Λένιν ἐνδιαφέρθηκε γιά τό γράμμα πού στάλθηκε ἀπό τή Ρωσία καί πού περιεῖχε πληροφορίες γιά τόν Ρ. Μαλινόβσκι, ὁ ὁποῖος στίς 8 (21) τοῦ Μάη 1914 αὐθαίρετα κατάθεσε τή βουλευτική ἐντολή στή Δούμα, λιποτάκτησε ἀπό τό μαχητικό του πόστο (Κεντρικό κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ν. Ι. ΠΟΝΤΒΟΪΣΚΙ

Τό γράμμα γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 10 καί 18 (23 καί 31) τοῦ Μάη 1914. Αὐτό φαίνεται ἀπό ἕνα γράμμα τοῦ Ν. Ι. Ποντβόισκι μέ ἡμερομηνία 10 (23) τοῦ Μάη, μέ τό ὁποῖο ὁ τελευταῖος παρακαλεῖ στόν Λένιν νά τόν βοηθήσει στή στατιστική δουλιά καί ἀπό ἄλλο γράμμα τοῦ Ποντβόισκι μέ ἡμερομηνία 18 (31) τοῦ Μάη, μέ τό ὁποῖο εὐχαριστεῖ τόν Β. Ι. Λένιν γιά τή βοήθεια πού τοῦ ἔδοσε (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γκ. Λ. ΣΚΛΟΒΣΚΙ

Γι' αὐτό τό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν ὑπάρχει πληροφορία ἀπό τήν ἐπιστολή τοῦ Γκ. Λ. Σκλόβσκι, πού γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 12 καί 20 τοῦ Μάη (25 τοῦ Μάη καί 2 τοῦ Ἰούνη) τοῦ 1914: «Ἀγαπητέ Βλαντίμιρ Ἰλίτς! Μόλις πῆρα τό γράμμα Σας καί σπεύδω νά Σᾶς ἀπαντήσω» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. Β. ΜΠΡΙΤΜΑΝ

Πληροφορίες γι' αὐτό ὑπάρχουν στό γράμμα τοῦ Α. Β. Μπρίτμαν πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 20 τοῦ Μάη (2 τοῦ Ἰούνη) 1914. Τό γράμμα τοῦ Λένιν γράφτηκε σχετικά μέ τήν ἐξεύρεση πόρων γιά τήν ἔκδοση τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου: τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Σ. Ντ. ΣΟΚΟΒΝΙΝ

Πληροφορίες γι' αὐτά τά γράμματα ὑπάρχουν στό γράμμα τοῦ Σ. Ντ. Σο-

κόβνιν, μέλους τοῦ Παρισινοῦ τμήματος τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ ἡμερομηνία 22 τοῦ Μάη (4 τοῦ Ἰούνη) 1914 καί στό γράμμα του πού ἔστειλε ἀργότερα χωρίς ἡμερομηνία. Ἡ ἀλληλογραφία ἀφοροῦσε τήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης ἔντυπου ὀργάνου τῶν ρώσων δημοσίων ὑπαλλήλων (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Μ. ΛΙΤΒΙΝΟΦ

Στό γράμμα αὐτό ὁ Β. Ι. Λένιν πρότεινε στόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ νά πάει στή Βιέννη σάν ἀντιπρόσωπος στό διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο, πράγμα πού φαίνεται ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Λιτβίνοφ μέ ἡμερομηνία 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ Ἰούνη) 1914 (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. Α. ΤΡΟΓΙΑΝΟΒΣΚΙ

Γιά τό γράμμα αὐτό σχετικά μέ τήν κατανομή τῶν πληρεξουσίων στό συνέδριο τῆς Βιέννης ὑπάρχουν πληροφορίες στήν ἀπάντηση τοῦ Α. Α. Τρογιανόβσκι μέ ἡμερομηνία 25 τοῦ Μάη (7 τοῦ Ἰούνη) 1914 (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΛΟΓΟΥ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ»

Τό σχέδιο τοῦ λόγου «Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 171-176) προετοιμάστηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν γιά τήν ὁμιλία τοῦ μπολσεβίκου βουλευτῆ Γκ. Ι. Πετρόβσκι στήν IV Κρατική δούμα. Ὁ Πετρόβσκι ἐκφώνησε τό λόγο αὐτό στίς 28 τοῦ Μάη (10 τοῦ Ἰούνη) 1914 κατά τή συζήτηση στή Δούμα τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Τμήματος δημόσιων γαιῶν. Οἱ σελίδες 1-22 τοῦ χειρόγραφου τοῦ σχεδίου λόγου φυλάγονται στό Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Φ. ΒΛΑΝΤΙΜΙΡΣΚΙ

Ὅπως φαίνεται ἀπό τίς ἐπιστολές-ἀπαντήσεις τοῦ Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι μέ ἡμερομηνία 31 τοῦ Μάη (13 τοῦ Ἰούνη) καί 10 (23) τοῦ Ἰούνη 1914, στό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν γινόταν λόγος γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐκτύπωσης τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΠΡΟΣΒΕΣΤΣΕΝΙΓΕ»

Τό Μάη-Ἰούνη τοῦ 1914 ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε μερικά γράμματα πρός τή

Σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε». Γιά τό περιεχόμενο τῶν γραμμάτων αὐτῶν πληροφορούμαστε ἀπό τίς ἀπαντήσεις τῆς Σύνταξης τοῦ «Προσβεστσένιγε», πού γράφτηκαν στήν περίοδο ἀπό τίς 4 (17) τοῦ Μάη ὥς τίς 13 (26) τοῦ Ἰούνη 1914. Ἡ ἀλληλογραφία ἀφοροῦσε ζητήματα πού συνδέονταν μέ τή δουλιά τῆς Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ καί μέ τό περιεχόμενο τῶν τευχῶν του (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Σέ φάκελο ἑνός γράμματός του ἀπό τή Μόσχα πού διασώθηκε, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τή σημείωση: «Στάλθηκε ἀπάντηση στίς 20.VI.1914» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ο. Ν. ΛΟΛΑ

Ὅτι ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τό γράμμα αὐτό φαίνεται ἀπό τή σημείωση: «Στάλθηκε ἀπάντηση στίς 20 τοῦ Ἰούνη 1914», πού ἔγραψε ὁ Λένιν πάνω στό φάκελο τοῦ γράμματος τοῦ Ο. Ν. Λόλα (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ν. Β. ΚΟΥΖΝΕΤΣΟΦ

Γιά τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν πληροφορούμαστε ἀπό τό γράμμα τοῦ Ν. Β. Κουζνετσόφ μέ ἡμερομηνία 8 (21) τοῦ Ἰούνη 1914 πάνω στό ὁποῖο ὁ Β. Ι. Λένιν σημείωσε: «Στάλθηκε ἀπάντηση» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γκ. Λ. ΣΚΛΟΒΣΚΙ

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τή σημείωση: «Στάλθηκε ἀπάντηση» στό γράμμα τοῦ Γκ. Λ. Σκλόβσκι μέ ἡμερομηνία 8 (21) τοῦ Ἰούνη 1914 πού διασώθηκε (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Κ. ΒΛΑΝΤΙΜΙΡΟΦ

Ὅπως φαίνεται ἀπό ἕνα γράμμα τοῦ Μ. Κ. Βλαντίμιροφ μέ ἡμερομηνία 16 (29) τοῦ Ἰούνη 1914, στό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν γινόταν λόγος γιά τήν ἔκδοση στό Παρίσι τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ «ΠΡΙΜΠΟ·Ι·»

Ἀπό ἕνα γράμμα τοῦ ἐκδοτικοῦ «Πριμπόι» μέ ἡμερομηνία 17 (30) τοῦ Ἰούνη 1914, μαθαίνουμε ὅτι ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε στό ἐκδοτικό ἐπειδή ἄργησε νά δημοσιευτεῖ τό ἄρθρο του «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύ-

πος» στήν ἐφημερίδα «Τρουντοβάγια Πράβντα» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ «ΠΡΙΜΠΟΪ»

Ὅπως φαίνεται ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ ἐκδοτικοῦ «Πριμπόι» στόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 20 τοῦ Ἰούνη (3 τοῦ Ἰούλη) 1914, ὁ Λένιν στό γράμμα του ρωτοῦσε γιά δεύτερη φορά τό ἐκδοτικό γιά τήν τύχη τοῦ ἄρθρου του «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος», ἔγραφε γιά τήν ἐπιλογή σωμάτων τῶν ἐφημερίδων, πού ἦταν ἀπαραίτητα στή δουλιά τῆς προετοιμασίας γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν καί πληροφοροῦσε γιά τήν ἀποστολή συμπλήρωσης στό ἄρθρο «Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. Α. ΜΠΕΚΖΑΝΤΙΑΝ

Πληροφορίες γιά τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού πρότεινε στόν Α. Α. Μπεκζαντιάν νά μπεῖ στή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, ὑπάρχουν στό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν πρός τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ μέ ἡμερομηνία 21 τοῦ Ἰούνη (4 τοῦ Ἰούλη) 1914 καί στήν ἀπάντηση τοῦ Α. Α. Μπεκζαντιάν (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ν. Β. ΚΟΥΖΝΕΤΣΟΦ

Γιά τό γράμμα αὐτό, ὅπου γινόταν παράκληση πρός τόν Ν. Β. Κουζνετσόφ νά συνεννοηθεῖ μέ τόν Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι (Κάμσκι) σχετικά μέ τή συμμετοχή του στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, καθώς ἐπίσης νά συγκεντρώσει ἐφημερίδες, πρακτικά κομματικῶν συνεδρίων καί ἄλλα στοιχεῖα ἀπαραίτητα στήν ἀντιπροσωπεία, μαθαίνουμε ἀπό τήν ἐπιστολή-ἀπάντηση τοῦ Ν. Β. Κουζνετσόφ μέ ἡμερομηνία 24 τοῦ Ἰούνη (7 τοῦ Ἰούλη) 1914 (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Β. ΜΙΤΣΚΕΒΙΤΣ-ΚΑΨΟΥΚΑΣ

Σέ γράμμα πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 25 τοῦ Ἰούνη (8 τοῦ Ἰούλη) ὁ Μιτσκέβιτς-Καψούκας ἔγραφε: «Ἀπαντώντας στό γράμμα Σας μπορῶ νά Σᾶς πληροφορήσω τά ἑξῆς...». Ὅπως φαίνεται ἀπό τό ὑπόλοιπο περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ γράμματος, ὁ Λένιν ρωτοῦσε νά μάθει ποιά ἦταν ἡ κατεύθυνση τῆς λιθουανικῆς ἐφημερίδας «Vilnis» καί τό ἱστορικό τῆς δημιουργίας της (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Μ. ΛΙΤΒΙΝΟΦ

Ὅπως φαίνεται ἀπό ἕνα γράμμα τοῦ Μ. Μ. Λιτβίνοφ μέ ἡμερομηνία 25

τοῦ Ἰούνη (8 τοῦ Ἰούλη) 1914, ὁ Β. Ι. Λένιν στό γράμμα του ἀνάπτυσσε τό περιεχόμενο τῆς ἀπάντησης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στόν γραμματέα τοῦ ΔΣΓ Κ. Χούισμανς σχετικά μέ τή συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν. Ὁ Λένιν ἀνάθετε στόν Λιτβίνοφ νά διαβιβάσει τήν ἀπάντηση αὐτή στόν Κ. Χούισμανς (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ «ΠΡΙΜΠΟ·Ι·»

Γιά τό γράμμα αὐτό πού ἀφορᾶ τήν ἀποστολή τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μαθαίνουμε ἀπό τό γράμμα τοῦ ἐκδοτικοῦ «Πριμπόι» πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 27 τοῦ Ἰούνη (10 τοῦ Ἰούλη) 1914 (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Μ. ΛΙΤΒΙΝΟΦ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 27 τοῦ Ἰούνη (10 τοῦ Ἰούλη) 1914 ἀπ' ἀφορμή τήν προετοιμασία τῆς συνδιάσκεψης τῶν Βρυξελλῶν. Πληροφορίες γι' αὐτό τό γράμμα ὑπάρχουν στήν ἐπιστολή-ἀπάντηση τοῦ Μ. Μ. Λιτβίνοφ πρός τόν Β. Ι. Λένιν, μέ τήν ὁποία τόν πληροφοροῦσε ὅτι ἐκπλήρωσε τίς ἐντολές πού τοῦ δόθηκαν (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΕ ΤΟΥ ΔΣΓ

Τό τηλεγράφημα αὐτό, πού στάλθηκε πρίν τίς 5 (18) τοῦ Ἰούλη 1914, εἶναι γνωστό ἀπό τά ἀπομνημονεύματα τοῦ Γκ. Ι. Πετρόβσκι. Τό τηλεγράφημα στάλθηκε κατά τή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης τῶν Βρυξελλῶν, ἐπειδή οἱ ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς διέδοσαν τή συκοφαντική φήμη ὅτι δῆθεν ὁ Λένιν βρίσκεται στίς Βρυξέλλες, ὅμως δέν ἐμφανίζεται στή σύσκεψη πού συγκάλεσε τό ΔΣΓ. Ὁ Λένιν γιά νά διαψεύσει αὐτές τίς φῆμες πληροφόρησε ἀπό τό Πορόνιν τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ ὅτι ἔστειλε στή διεύθυνσή της στοιχεῖα πού ἔχουν σχέση μέ τό ταξίδι τοῦ Ε. Βαντερβέλντε στήν Πετρούπολη τό καλοκαίρι τοῦ 1914. Ἀντίγραφο τοῦ τηλεγραφήματος στάλθηκε στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν. Τό τηλεγράφημα ὑπέγραφαν ὁ Β. Ι. Λένιν καί ὁ Γκ. Ι. Πετρόβσκι (βλ. Ἀπομνημονεύματα γιά τόν Βλαντίμιρ Ἰλίτς Λένιν. Μέρ. 1, Μόσχα, 1956, σελ. 543).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ι. Ε. ΓΚΕΡΜΑΝ

Τά γράμματα γράφτηκαν ἀνάμεσα στίς 5 καί 17 (18 καί 30) τοῦ Ἰούλη 1914. Πληροφορίες γι' αὐτά ὑπάρχουν στό γράμμα τοῦ Ι. Ε. Γκέρμαν πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ ἡμερομηνία 17 (30) τοῦ Ἰούλη, στό ὁποῖο ὁ Γκέρμαν ἔγραφε: «Χθές ἔλαβα τά δυό γράμματά Σας καί σήμερα ἕνα ταχυδρομικό δελτάριο» (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Ι. Φ. ΠΟΠΟΦ

Ἀπό ἕνα γράμμα τοῦ Ι. Φ. Ποπόφ, μέλους τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, μέ ἡμερομηνία 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1914, εἶναι γνωστό τό γράμμα αὐτό τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού ἀφορᾶ τίς πληροφορίες πού ἔστελνε ὁ Ποπόφ γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης (Κεντρικό Κομματικό Ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΠΡΟΣΒΕΣΤΣΕΝΙΓΕ»

Τεῦχ. 3, Μάρτης τοῦ 1914
Τεῦχ. 4, 'Απρίλης τοῦ 1914
Τεῦχ. 5, Μάης τοῦ 1914
Τεῦχ. 6, 'Ιούνης τοῦ 1914

«ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΜΟΣ»

Συλλογή ἄρθρων γιά τά βασικά ζητήματα τοῦ σύγχρονου ἐργατικοῦ κινήματος. Μέρος ΙΙ Πετρούπολη, ἔκδ. «Πριμπόι», 1914.

῾Ο Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τόν πρόλογο καί τόν ἐπίλογο τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», καθώς ἐπίσης καί 14 ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν σ' αὐτή (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος καί σέ τοῦτο τόν τόμο). Στό Κεντρικό Κομματικό 'Αρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τό σχέδιο τῆς συλλογῆς, τό σχέδιο τοῦ προλόγου καί τοῦ ἐπίλογου τῆς συλλογῆς, πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΠΙΘΑΝΟΝ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΝ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

«ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΙΚΒΙΝΤΑΡΙΣΤΩΝ»

Στό ἄρθρο «Γιά τή συμμαχία τῶν ναρόντνικων καί τῶν λικβινταριστῶν», πού δημοσιεύτηκε στίς 16 (29) τοῦ Μάρτη 1914 στό φύλ. ἀρ. 38 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι», ξεσκεπάζεται ἡ στάση τῶν λικβινταριστῶν, πού στίς ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη συμβουλίου τῶν Κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἔκαναν συνασπισμό μέ τούς ἐσέρους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους.

Τό ἄρθρο αὐτό ὡς πρός τό περιεχόμενό του συνδέεται μέ τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Οἱ ναρόντνικοι καί οἱ λικβινταριστές στό συνδικαλιστικό κίνημα», «Συμπέρασμα ἀπό τή συλλογή «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός»», «Οἱ μέθοδοι πάλης τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 350-353 καί σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 118-127, 322-354). Στά δυό τελευταῖα ἄρθρα ἀναφέρεται τό ἴδιο ἀπόσπασμα, πού ἀναφέρεται καί στό ἄρθρο «Γιά τή συμμαχία τῶν ναρόντνικων καί τῶν λικβινταριστῶν». Αὐτό μᾶς κάνει νά ὑποθέσουμε ὅτι τό ἄρθρο τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν.

«Ο ΒΑΝΤΕΡΒΕΛΝΤΕ ΚΑΙ Ἡ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ»

Τό ἄρθρο «Ὁ Βαντερβέλντε καί ἡ φιλελεύθερη ἐφημερίδα», πού δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ Ἰούνη (3 τοῦ Ἰούλη) 1914 στό φύλ. ἀρ. 20 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Γκαζέτα», στρεφόταν ἐνάντια στίς ἀνέντιμες μεθόδους τῆς ἀστικοφιλελεύθερης ἐφημερίδας «Κίεβσκαγια Μίσλ», ἡ ὁποία ἀφοῦ δημοσίευσε μετάφραση τοῦ ἄρθρου τοῦ Ε. Βαντερβέλντε ἀπό τήν ἐφημερίδα «Le Peuple», ἀπόκρυψε τά στοιχεῖα πού ἀναφέρονταν στό ἄρθρο αὐτό σχετικά μέ τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων τῶν πραβντιστῶν, τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἐσέρων, στοιχεῖα πού ἀπόδειχναν μέ πειστικότητα ὅτι τά $^{4}/_{5}$ τῶν ἐργατῶν ἀκολουθοῦν τούς μπολσεβίκους.

Τό ἄρθρο «Ὁ Βαντερβέλντε καί ἡ φιλελεύθερη ἐφημερίδα» ἔχει στενή σχέση μέ τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τή δύναμη τῶν διαφόρων ρευμάτων μέσα στό ἐργατικό κίνημα», «Οἱ μέθοδοι πάλης τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες», καθώς ἐπίσης καί μέ τήν «Ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 245-251, 322-354, 363-407). Αὐτό μᾶς κάνει νά ὑποθέσουμε ὅτι τό ἄρθρο τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Ὁ ἀντικομματικός *συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου*, πού ὀργανωτής του ἦταν ὁ Τρότσκι, διαμορφώθηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 στή συνδιάσκεψη τῶν λικβινταριστῶν πού ἔγινε στή Βιέννη. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς Μπούντ, τῆς ἐπιτροπῆς περιοχῆς Ὑπερκαυκασίας, τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας καί τῶν μικροομάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ — λικβινταριστῶν, τροτσκιστῶν, ὀτζοβιστῶν (τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», τῆς «Πράβντα» τῆς Βιέννης τοῦ Τρότσκι καί τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ»). Ἀπό τή Ρωσία ἔστειλαν ἀντιπροσώπους οἱ «ὁμάδες πρωτοβουλίας» τῶν λικβινταριστῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας, ἡ ὀργάνωση τοῦ Κρασνογιάρσκ, ἡ «Σοσιαλδημοκρατική στρατιωτική ὀργάνωση τῆς Σεβαστούπολης», οἱ Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν λικβινταριστικῶν ἐντύπων «Νάσα Ζαριά» καί «Νιέβσκι Γκόλος». Στή συνδιάσκεψη συμμετεῖχε ἐπίσης καί ἀντιπρόσωπος ἀπό τήν Ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς «Σπίλκα». Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων ἀποτελοῦνταν ἀπό πρόσωπα, πού ἔζησαν στό ἐξωτερικό καί ἦταν ἀποσπασμένα ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας, τά ὁποῖα δέν συνδέονταν ἄμεσα μέ τήν τοπική κομματική δουλιά. Ἡ συνδιάσκεψη πῆρε ἀντικομματικές, λικβινταριστικές ἀποφάσεις πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς καί ἀντιτάχθηκε στήν ὕπαρξη παράνομου κόμματος.

Ὁ ἀντιμπολσεβίκικος συνασπισμός πού σχηματίστηκε ἀπό ἑτερόκλητα στοιχεῖα καί πού ἡ δημιουργία του ἦταν τό κύριο μέλημα τῆς συνδιάσκεψης, ἄρχισε νά καταρρέει ἤδη μέσα στήν ἴδια τή συνδιάσκεψη. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς «Βπεριόντ» ἐγκατάλειψε τή συνδιάσκεψη, χωρίς νά περιμένει τή λήξη τῶν ἐργασιῶν της, σέ λίγο ἀποχώρησαν οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες καί ὕστερα καί οἱ ὑπόλοιποι. Ὁ συνασπισμός τοῦ Αὐγούστου κάτω ἀπό τά χτυπήματα τῶν μπολσεβίκων οὐσιαστικά διαλύθηκε ἤδη μέσα σέ 1-1 $^1/_2$ χρόνο. Γιά τή διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου βλ. ἐπίσης τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Τό ξεσκέπασμα τοῦ «εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ Αὐγούστου»», «Ἡ παραβίαση τῆς ἑνότητας πού καλύπτεται μέ κραυγές γιά ἑνότητα» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 27-30, 183-206). — *1.*

[2] «*Λούτς*» («Ἀκτίνα») — καθημερινή νόμιμη ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων λικβινταριστῶν, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 16 (29) τοῦ Σεπτέμβρη 1912 ὥς τίς 5 (18) τοῦ Ἰούλη 1913. Βγῆκαν 237 φύλλα. Ἡ ἐφημερίδα συντηροῦνταν βασικά ἀπό τίς συνδρομές τῶν φιλελευθέρων. Ἡ

ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς ἐφημερίδας βρισκόταν στά χέρια τῶν Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Μάρτοφ, Α. Σ. Μαρτίνοφ. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας οἱ λικβινταριστές καταπολεμοῦσαν τήν ἐπαναστατική τακτική τῶν μπολσεβίκων, κήρυσσαν τό ὀπορτουνιστικό σύνθημα τῆς δημιουργίας τοῦ λεγόμενου «ἀνοιχτοῦ κόμματος», καταφέρονταν ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές μαζικές ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν, προσπαθοῦσαν νά ἀναθεωρήσουν τίς κυριότερες θέσεις τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν ἔγραφε ὅτι «ἡ «Λούτς» εἶναι ὑποδουλωμένη στήν πολιτική τῶν φιλελευθέρων» καί τήν ἀποκαλοῦσε ὄργανο τῶν ἀποστατῶν—*1.*

[3] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν *VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ*, πού ἔγινε στίς 5-17 (18-30) τοῦ Γενάρη 1912 στήν Πράγα καί πού ἔπαιξε οὐσιαστικά ρόλο συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν πάνω ἀπό 20 κομματικές ὀργανώσεις, καθώς ἐπίσης καί ἀντιπρόσωποι τῆς Σύνταξης τοῦ ΚΟ τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», τῆς Σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῆς ὁμάδας μεταφορῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἐκτός ἀπό δυό κομματικούς-μενσεβίκους, ἡ σύνθεση τῶν ἀντιπροσώπων ἦταν μπολσεβίκικη. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ὁ Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς Τιφλίδας, ὁ Σ. Σ. Σπανταριάν ἀπό τό Μπακού, ὁ Ε. Π. Ὀνούφριεφ ἀπό τήν Πετρούπολη, ὁ Φ. Ι. Γκολοστσέκιν ἀπό τή Μόσχα. Τήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀντιπροσώπευσε ὁ Ν. Α. Σεμάσκο, τήν ὁμάδα μεταφορῶν τῆς ΚΕ ὁ Ι. Α. Πιάτνιτσκι.

Ὁ Β. Ι. Λένιν πῆρε μέρος στή συνδιάσκεψη ἀπό μέρους τῆς Σύνταξης τοῦ ΚΟ.

Τή συνδιάσκεψη καθοδηγοῦσε ὁ Λένιν. Μίλησε κατά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν της πάνω στό ζήτημα τῆς ἀνακήρυξης τῆς συνδιάσκεψης σέ σῶμα, μίλησε γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος, γιά τή δουλιά τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου, ἔκανε ἀνακοινώσεις καί πῆρε μέρος στή συζήτηση γιά τή δουλιά τοῦ ΚΟ, γιά τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν καταπολέμηση τοῦ λιμοῦ, πάνω στό ὀργανωτικό ζήτημα, γιά τή δουλιά τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ καί πάνω σέ ἄλλα ζητήματα. Ὁ Λένιν ἔγραψε τά σχέδια τῶν ἀποφάσεων γιά ὅλα τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς συνδιάσκεψης (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 127-164).

Στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν «Γιά τή σημερινή στιγμή καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος» καί στήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης ἔγινε βαθιά ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς κατάστασης στή χώρα, ἐπισημάνθηκε ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ὅτι τό καθῆκον τῆς κατάκτησης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, πού παίρνει μαζί του τήν ἀγροτιά, ἐξακολουθεῖ νά παραμένει καθῆκον τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία.

Σημαντικό ἔργο τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ἡ ἐκκαθάριση τοῦ κόμματος ἀπό τούς ὀπορτουνιστές. Τεράστια σημασία καί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ἀπό πρακτική ἄποψη εἶχαν οἱ ἀποφάσεις πού ψήφισε ἡ συνδιάσκεψη «Γιά τό λικβινταρισμό καί τήν ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν» καί «Γιά τήν κομματική ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ». Οἱ λικβινταριστές ἦταν συγκεντρωμένοι γύρω ἀπό δυό νόμιμα περιοδικά: τό «Νάσα Ζαριά» καί τό

«Ντιέλο Ζίζνι». Ἡ συνδιάσκεψη διακήρυξε ὅτι «ἡ ὁμάδα τοῦ «Νάσα Ζαριά» καί τοῦ «Ντιέλο Ζίζνι» μέ τή διαγωγή της ἔθεσε ὁριστικά τόν ἑαυτό της ἔξω ἀπό τό κόμμα». Οἱ λικβινταριστές διαγράφηκαν ἀπό τό ΣΔΕΚΡ. Ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε τή δράση τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων τοῦ ἐξωτερικοῦ: τῶν μενσεβίκων-γκολοσοφικῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν καί τῶν τροτσκιστῶν. Θεώρησε ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο νά ὑπάρχει στό ἐξωτερικό μιά ἑνιαία κομματική ὀργάνωση πού νά διεξάγει κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο καί τήν καθοδήγηση τῆς ΚΕ τή δουλιά γιά τή βοήθεια τοῦ κόμματος καί ὑπόδειξε ὅτι οἱ ὁμάδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, «πού δέν ὑποτάσσονται στό ρωσικό κέντρο τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλιᾶς, δηλ. στήν ΚΕ καί προκαλοῦν τήν ἀποδιοργάνωση, δημιουργώντας ἰδιαίτερες ἐπαφές μέ τή Ρωσία, παρακάμπτοντας τήν ΚΕ, δέν μποροῦν νά χρησιμοποιοῦν τό ὄνομα τοῦ ΣΔΕΚΡ». Οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἔπαιξαν τεράστιο ρόλο στό δυνάμωμα τῆς ἑνότητας τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος στή Ρωσία.

Μεγάλο μέρος στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης κατέλαβε τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Ἡ συνδιάσκεψη ὑπογράμμισε ὅτι βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας μέσα στήν ἴδια τή Δούμα ἦταν ἡ σοσιαλιστική ταξική προπαγάνδα καί ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ συνδιάσκεψη πρόβαλε σάν κύρια ἐκλογικά συνθήματα τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές γιά τήν IV Δούμα τίς βασικές διεκδικήσεις τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ: λαοκρατική δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τήν ἀπόφαση «Γιά τό χαρακτήρα καί τίς ὀργανωτικές μορφές τῆς κομματικῆς δουλιᾶς», ἐπικύρωσε τό σχέδιο τροποποιήσεων τοῦ ὀργανωτικοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος πού πρότεινε ὁ Λένιν, ἐνέκρινε σάν Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος τήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἐξέλεξε Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος καί συγκρότησε Ρωσικό γραφεῖο τῆς ΚΕ.

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔπαιξε ἐξαιρετικό ρόλο στήν οἰκοδόμηση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων, κόμματος νέου τύπου. Συνόψισε τά συμπεράσματα ἀπό μιά ὁλόκληρη ἱστορική περίοδο πάλης τῶν μπολσεβίκων κατά τῶν μενσεβίκων, κατοχύρωσε τή νίκη τῶν μπολσεβίκων. Οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές διώχτηκαν ἀπό τό κόμμα. Μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης συσπειρώθηκαν οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ συνδιάσκεψη ἑδραίωσε τό κόμμα σάν πανρωσική ὀργάνωση. Καθόρισε τήν πολιτική γραμμή καί τήν τακτική τοῦ κόμματος στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου. Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, ξεκαθαρισμένο ἀπό τούς ὀπορτουνιστές, μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς νέας ἰσχυρῆς ἀνόδου τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Πράγας εἶχε μεγάλη διεθνή σημασία. Ἀποτέλεσε γιά τά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῶν κομμάτων τῆς II Διεθνοῦς πρότυπο ἀποφασιστικῆς πάλης κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὁδηγώντας τήν πάλη αὐτή ὥς τήν πλήρη ὀργανωτική ρήξη μέ τούς ὀπορτουνιστές. — *1.*

4 «*Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα*» («Ἐργατική Ἐφημερίδα τοῦ Βορρᾶ») — καθημερινή ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων λικβινταριστῶν, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στή θέση τῆς «Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀπό τίς 30 τοῦ Γενάρη (12 τοῦ Φλεβάρη) ὥς τήν 1 (14) τοῦ Μάη 1914· ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Μάη ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Νάσα

Ραμπότσαγια Γκαζέτα»). Ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἄρθρα του τήν ἀποκαλεῖ εἰρωνικά «Σέβερναγια Λικβιντάτορσκαγια Γκαζέτα» καί «Νάσα Λικβιντάτορσκαγια Γκαζέτα». — *2.*

5 «*Νάσα Ζαριά*» («Ἡ Αὐγή μας») — μηνιαῖο νόμιμο περιοδικό τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1910 ὥς τό Σεπτέμβρη τοῦ 1914. Διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ ἦταν ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ καί συνεργάτες του οἱ: Φ. Ι. Ντάν, Σ. Ο. Τσεντερμπάουμ (Β. Γιεζόφ) καί ἄλλοι. Γύρω ἀπό τό «Νάσα Ζαριά» διαμορφώθηκε τό κέντρο τῶν λικβινταριστῶν τῆς Ρωσίας. Στήν ἀπόφαση τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνῆλθε τό 1912, τονιζόταν ὅτι «μιά μερίδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού εἶναι συγκεντρωμένοι γύρω στά περιοδικά «Νάσα Ζαριά» καί «Ντιέλο Ζίζνι» ἄρχισε νά ὑποστηρίζει ἀνοιχτά τό ρεῦμα, πού ὅλο τό κόμμα τό ἔχει χαρακτηρίσει σάν προϊόν τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς πάνω στό προλεταριάτο» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 159). — *2.*

6 *Ἐνάντια στά δυό «κήτη»*, δηλαδή ἐνάντια στά συνθήματα πού διατυπώθηκαν στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος: λαοκρατική δημοκρατία καί δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. Τά συνθήματα αὐτά, καθώς καί τό σύνθημα τῆς 8ωρης ἐργάσιμης μέρας, ἀποτελοῦσαν τή βάση τῆς ἰδεολογικῆς ἑνοποίησης ὅλης τῆς προπαγάνδας καί ζύμωσης τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος μέσα στίς μάζες. — *3.*

7 *Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς IV Κρατικῆς δούμας* ἀποτελοῦνταν ἀπό 6 μπολσεβίκους βουλευτές καί 7 μενσεβίκους. Οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές Α. Ε. Μπαντάγεφ, Γκ. Ι. Πετρόβσκι, Μ. Κ. Μουράνοφ, Φ. Ν. Σαμόηλοφ, Ν. Ρ. Σάγκοφ καί Ρ. Β. Μαλινόβσκι (πού ὅπως ἀποκαλύφθηκε ἀργότερα ἦταν προβοκάτορας) εἶχαν ἐκλεγεῖ ἀπό τά ἕξη βασικά βιομηχανικά κέντρα, ὅπου ἦταν συγκεντρωμένα τά τέσσερα πέμπτα τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Οἱ μενσεβίκοι ἐκλέχτηκαν στή Δούμα ἀπό μή βιομηχανικά κυβερνεῖα. Στίς ἀρχές τῶν ἐργασιῶν τῆς Δούμας ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα ἦταν ἑνιαία, ὅμως στούς κόλπους τῆς ὁμάδας οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές πάλευαν διαρκῶς κατά τῆς μενσεβίκικης ἑφτάδας πού παρεμπόδιζε τήν ἐπαναστατική δουλιά τῶν μπολσεβίκων.

Στήν 1 (14) τοῦ Ὀχτώβρη 1913, μετά τή λήξη τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ στό Πορόνιν, ἔγινε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν στενή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος μαζί μέ τούς μπολσεβίκους βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Στή συνεδρίαση αὐτή συζητήθηκαν τά συγκεκριμένα μέτρα πού πρέπει νά πάρουν οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές ἀναφορικά μέ τή στάση τῶν μενσεβίκων. Ἀποφασίστηκε, μόλις φτάσουν οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές στή Ρωσία, νά ἀπαιτήσουν τελεσιγραφικά ἀπό τή μενσεβίκικη «ἑφτάδα» νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἰσοτιμία μέσα στήν ὁμάδα. Ὁ Λένιν ἔγραψε τό κείμενο τῆς δήλωσης (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 82-84), πού οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές ἔπρεπε νά καταθέσουν στήν ὁμάδα, ἄν οἱ μενσεβίκοι δέν ἔδιναν θετική ἀπάντηση στό τελεσίγραφο τῶν μπολσεβίκων. Ἡ δήλωση αὐτή συζητήθηκε στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ.

Στίς 16 (29) τοῦ Ὀχτώβρη 1913, στήν πρώτη κιόλας συνεδρίαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, στίς ἀρχές τῆς δεύτερης συνόδου τῆς Κρατικῆς δούμας, οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές πρόβαλαν στούς

μενσεβίκους βουλευτές τήν τελεσιγραφική άπαίτηση τῆς ἰσοτιμίας τῆς «ἑξάδας» καί τῆς «ἑφτάδας» κατά τή λύση ὅλων τῶν ζητημάτων μέσα στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Ὅταν οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές δέν πῆραν ἱκανοποιητική ἀπάντηση, ἀποχώρησαν ἀπό τή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας καί τήν ἄλλη μέρα ἐπέδοσαν στήν «ἑφτάδα» τήν ἐπίσημη γραπτή «Δήλωση», πού εἶχε συνταχθεῖ μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ.

Ἡ «Δήλωση» αὐτή δημοσιεύτηκε μέ τήν ὑπογραφή τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν στήν ἐφημερίδα «Ζά Πράβντου» τῆς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη 1913 μέ ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες νά συζητήσουν τά αἰτήματα τῆς «ἑξάδας» καί νά ὑποστηρίξουν τούς ἐργάτες βουλευτές στήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας μέσα στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Ἡ ἐφημερίδα «Ζά Πράβντου» μέ ὑπόδειξη τοῦ Λένιν ὀργάνωσε πλατιά ἐκστρατεία κατά τῆς ἀποδιοργανωτικῆς δράσης τῆς «ἑφτάδας». Ἐπεξηγοῦσε τό νόημα τῆς πάλης πού ξέσπασε μέσα στήν ὁμάδα καί παράθετε ἀριθμητικά στοιχεῖα πού ἀπόδειχναν ὅτι ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν βρίσκεται στό πλευρό τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν. Τά στοιχεῖα αὐτά ἔδειχναν ὅτι τά ἐννέα δέκατα τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν βρίσκονται σέ περιοχές, ὅπου εἶχαν ἐκλεγεῖ οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές καί μόνο τό ἕνα δέκατο βρίσκονταν σέ περιοχές πού ἔβγαλαν τούς μενσεβίκους βουλευτές.

Στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη (7 τοῦ Νοέμβρη) στήν ἐπίσημη ἀπάντησή της ἡ «ἑφτάδα» ἀρνήθηκε νά ἀναγνωρίσει τήν ἰσοτιμία μέ τήν «ἑξάδα». Τότε οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές ἀπευθύνθηκαν μέ δυό ἐκκλήσεις «Πρός ὅλους τούς ἐργάτες» (πού δημοσιεύτηκαν στά φύλ. ἀρ. 15 καί 20 τῆς ἐφημερίδας «Ζά Πράβντου» τῆς 20 καί 26 τοῦ Ὀχτώβρη), στίς ὁποῖες, ἀφοῦ ἐξέθεσαν τό ἱστορικό τῆς διάσπασης, καλοῦσαν τούς ἐργάτες νά ὑποστηρίξουν τήν μπολσεβίκικη «ἑξάδα». Οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές, ἀπαντώντας στήν «ἑφτάδα», δήλωσαν ὅτι ἱδρύουν ἀνεξάρτητη ὁμάδα καί πρότειναν συνάμα κοινές ἐνέργειες ἀπό τό βῆμα τῆς Δούμας.

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε ὅλη τήν πάλη τῆς «ἑξάδας» γιά τήν ἀνεξάρτητη ὑπόστασή της μέσα στή Δούμα. Σύστησε μάλιστα καί τήν ὀνομασία τῆς ξεχωριστῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας — «*Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα*». Ἡ δήλωση τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν («Ἀπάντηση στούς 7 βουλευτές») ὅτι συγκροτοῦν ἀνεξάρτητη ὁμάδα τῆς IV Κρατικῆς δούμας δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 22 τῆς ἐφημερίδας «Ζά Πράβντου» τῆς 29 τοῦ Ὀχτώβρη. Στό ἴδιο φύλλο τῆς ἐφημερίδας ὁ Λένιν δημοσίευσε μεγάλο ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Στοιχεῖα σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς πάλης μέσα στούς κόλπους τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας», ὅπου ξεσκέπαζε τήν ἀποδιοργανωτική στάση τῆς μενσεβίκικης «ἑφτάδας» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 94-110).

Ἡ πάλη ἀνάμεσα στήν «ἑξάδα» καί στήν «ἑφτάδα» ξεσήκωσε πλατιά τίς ἐργατικές μάζες, ἰδιαίτερα στήν Πετρούπολη. Στίς συγκεντρώσεις τῶν ἐργατῶν γίνονταν πολλές συζητήσεις σχετικά μέ τήν κατάσταση μέσα στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. Οἱ συγκεντρώσεις αὐτές ἔδειξαν ὅτι οἱ συμπάθειες τῶν ἐργατῶν ἦταν μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων. Τίς μέρες ἐκεῖνες ἡ ἐφημερίδα «Ζά Πράβντου» δημοσίευσε πολυάριθμες ἀποφάσεις τῶν ἐργατῶν μέ τό γενικό τίτλο: «Οἱ ἐργάτες ὑπέρ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τους». Τό γενικό συμπέρασμα ἀπό τίς ἀποφάσεις αὐτές ἀναφέρεται στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς

ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 408-416).

Στήν ἐκστρατεία αὐτή ὁ Β. Ι. Λένιν καί τό Μπολσεβίκικο κόμμα ἔδειξαν παραστατικά πῶς πρέπει νά ἐνεργοῦν οἱ ἐργάτες βουλευτές γιά νά δημιουργήσουν συνθῆκες καλύτερης ἀξιοποίησης τοῦ κοινοβουλίου γιά τούς σκοπούς τῆς ἐπανάστασης. Ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς IV Δούμας, δουλεύοντας κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση καί τόν ἔλεγχο τῆς ΚΕ, ἐκπλήρωνε τή θέληση τοῦ κόμματος, τή θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν. Ἡ δουλιά τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας στή Δούμα ὑπῆρξε ὑπόδειγμα κοινοβουλευτικῆς δράσης προλεταριακοῦ κόμματος καί εἶχε τεράστια σημασία γιά ὅλο τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. — *4.*

8 «*Νόβογε Βρέμια*» («Νέοι Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917. Ἀνῆκε σέ διάφορους ἐκδότες καί ἄλλαξε ἐπανειλημμένα τήν πολιτική της κατεύθυνση. Στήν ἀρχή ἦταν μετριοπαθής-φιλελεύθερη, ἀπό τό 1876, ὅταν ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας ἔγινε ὁ Α. Σ. Σουβόριν, μετατράπηκε σέ ὄργανο τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν εὐγενῶν καί τῆς ὑπαλληλικῆς γραφειοκρατίας. Ἀπό τό 1905 ἦταν ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί καταπολεμοῦσε λυσσαλέα τούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. — *5.*

9 *Ὀχτωβριστής* — μέλος τοῦ κόμματος «Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη», πού ἱδρύθηκε στή Ρωσία μετά τή δημοσίευση τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Ἦταν κόμμα ἀντεπαναστατικό, πού ἐκπροσωποῦσε καί ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων πού ὀργάνωναν τήν οἰκονομία τους μέ καπιταλιστικό τρόπο. Ἡγέτες τοῦ κόμματος αὐτοῦ ἦταν ὁ γνωστός βιομήχανος καί ἰδιοκτήτης σπιτιῶν τῆς Μόσχας Α. Ι. Γκουτσκόφ καί ὁ μεγαλοτσιφλικάς Μ. Β. Ροντζιάνκο. Οἱ ὀχτωβριστές ὑποστήριζαν πέρα γιά πέρα τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. — *6.*

10 «*Τρουντοβίκ*» — μέλος τῆς Ὁμάδας Ἐργασίας (τρουντοβίκοι) — μιᾶς ὁμάδας μικροαστῶν δημοκρατῶν στίς Κρατικές δοῦμες τῆς Ρωσίας, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό ἀγρότες καί διανοούμενους ναροντνικιστικῆς κατεύθυνσης. Ἡ ὁμάδα τῶν τρουντοβίκων σχηματίστηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906 ἀπό ἀγρότες βουλευτές τῆς Ι Κρατικῆς δούμας.

Στήν Κρατική δούμα οἱ τρουντοβίκοι ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς σοσιαλδημοκράτες. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτές προέρχονταν ἀπό τήν ἴδια τήν ταξική φύση τῶν μικρονοικοκυρέων ἀγροτῶν. Ἐπειδή οἱ τρουντοβίκοι ἐκπροσωποῦσαν σέ κάποιο βαθμό τίς ἀγροτικές μάζες οἱ μπολσεβίκοι στή Δούμα ἀκολουθοῦσαν τακτική συμφωνιῶν μαζί τους πάνω σέ ὁρισμένα ζητήματα γιά τή διεξαγωγή κοινῆς πάλης κατά τοῦ τσαρισμοῦ καί τῶν καντέτων. Τό 1917 ἡ ὁμάδα τῶν τρουντοβίκων συγχωνεύτηκε μέ τό Κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί ὑποστήριζε ἐνεργά τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Μετά τήν

ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ τρουντοβίκοι τάχθηκαν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης.

Λαϊκός σοσιαλιστής — μέλος τοῦ μικροαστικοῦ Λαϊκο-σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας (ἐνέσοι), πού ἀποσκίρτησε ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν (ἐσέρων) τό 1906. Οἱ ἐνέσοι ἦταν ὑπέρ τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους. Ὁ Λένιν τούς ἀποκαλοῦσε «σοσιαλκαντέτους», «μικροαστούς ὀπορτουνιστές», «ἐσερομενσεβίκους», πού ταλαντεύονται ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς ἐσέρους καί τόνιζε ὅτι τό κόμμα αὐτό «ἐλάχιστα διαφέρει ἀπό τούς καντέτους, γιατί ἐξοστρακίζει ἀπό τό πρόγραμμά του καί τή δημοκρατία καί τή διεκδίκηση ὅλης τῆς γῆς» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 14ος, σελ. 24). Ἡγέτες τοῦ κόμματος ἦταν οἱ Α. Β. Πεσεχόνοφ, Ν. Φ. Ἄννενσκι, Β. Α. Μιακότιν καί ἄλλοι. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη, τό Κόμμα τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» συγχωνεύτηκε μέ τούς τρουντοβίκους, ὑποστήριζε ἐνεργά τή δράση τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί συμμετεῖχε σ' αὐτή. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ ἐνέσοι πῆραν μέρος στίς ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες καί σέ ἔνοπλες ἐξεγέρσεις ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό κόμμα αὐτό ἔπαψε νά ὑπάρχει στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. — *9*.

11 *«Ἀριστεροί ναρόντνικοι» — ἐσέροι (σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες)* — μικροαστικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901-ἀρχές τοῦ 1902 μέ τή συνένωση διάφορων ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων. Οἱ ἐσέροι δέν ἔβλεπαν τίς ταξικές διαφορές ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στούς μικροϊδιοκτῆτες, συγκάλυπταν τήν ταξική διαφοροποίηση τῆς ἀγροτιᾶς καί τίς ἀντιθέσεις στούς κόλπους της, ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση. Οἱ ἀντιλήψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μῖγμα ἀπό ἰδέες τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ. Οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν «τά κουσούρια τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τά μπαλώματα τῆς ὀπορτουνιστικῆς «κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ, κριτικῆς πού εἶναι σήμερα τῆς μόδας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 286).

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων πρόβλεπε τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί τό πέρασμά της στή διάθεση τῶν κοινοτήτων, τήν καθιέρωση τῆς «ἐργασιακῆς ἀρχῆς» καί τῆς «ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας», καθώς καί τήν ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν. Στό πρόγραμμα αὐτό, πού οἱ ἐσέροι τό ὀνόμαζαν «κοινωνικοποίηση τῆς γῆς», στήν πραγματικότητα δέν ὑπῆρχε τίποτε τό σοσιαλιστικό. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀναλύοντας τό πρόγραμμα αὐτό τῶν ἐσέρων, ἔδειξε ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ στήν κοινή γῆ δέν ἐξαλείφει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, δέν ἀπαλλάσσει τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες ἀπό τήν ἐκμετάλλευση καί τήν καταστροφή· οὔτε οἱ συνεταιρισμοί μποροῦν νά γίνουν μέσο σωτηρίας γιά τούς μικρούς ἀγρότες στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί αὐτοί συντελοῦν στόν πλουτισμό τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι τά αἰτήματα τῆς ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας ἐνῶ δέν ἦταν σοσιαλιστικά, ὡστόσο εἶχαν ἀπό ἱστορική ἄποψη προοδευτικό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό χαρακτήρα, γιατί στρέφονταν κατά τῆς ἀντιδραστικῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας.

Τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν ἐσέρων

νά προσποιοῦνται τούς σοσιαλιστές, ἔκανε ἐπίμονη πάλη ἐνάντιά τους γιά νά κερδίσει τήν ἐπιροή πάνω στήν ἀγροτιά, ἀποκάλυπτε τήν ἐπιζήμια γιά τό ἐργατικό κίνημα τακτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας πού ἀκολουθοῦσαν. Παράλληλα οἱ μπολσεβίκοι κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, ἔκλειναν προσωρινές συμφωνίες μέ τούς ἐσέρους γιά τήν πάλη κατά τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ ταξική ἀνομοιογένεια τῆς ἀγροτιᾶς καθόρισε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀστάθεια καί τήν ὀργανωτική διασπορά τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, τίς συνεχεῖς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Ἀκόμη στά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀπό τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἀποσπάστηκε ἡ δεξιά πτέρυγα πού σχημάτισε τό νόμιμο Λαϊκό-σοσιαλιστικό κόμμα ἐργασίας (ἐνέσοι), συγγενικό ὥς πρός τίς ἀντιλήψεις του μέ τούς καντέτους καί ἡ ἀριστερή πτέρυγα πού σχημάτισε τή μισοαναρχική ἕνωση τῶν «μαξιμαλιστῶν». Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν τό Κόμμα τῶν ἐσέρων βρισκόταν σέ πλήρη ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἀποσύνθεση. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων ὑποστήριζε τίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ.

Μετά τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917 οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους ἀποτελοῦσαν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης καί οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος (Κέρενσκι, Αὐξέντιεφ, Τσερνόφ) συμμετεῖχαν σ' αὐτή. Τό Κόμμα τῶν ἐσέρων ἔπαψε νά ὑποστηρίζει τό αἴτημα τῶν ἀγροτῶν γιά τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς· οἱ ἐσέροι ὑπουργοί τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἔστειλαν καταδιωκτικά ἀποσπάσματα κατά τῶν ἀγροτῶν πού εἶχαν καταλάβει τή γῆ τῶν τσιφλικάδων.

Στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων ἵδρυσε τό ἀνεξάρτητο Κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιροή τους στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἦρθαν σέ συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως πῆραν τό δρόμο τῆς πάλης κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική, ὑπονομευτική δουλιά, ὑποστήριζαν ἐνεργά τούς ξένους ἐπεμβασίες καί τούς λευκοφρουρίτες, ἔπαιρναν μέρος σέ ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές πράξεις κατά τῶν στελεχῶν τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν τέλειωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, οἱ ἐσέροι συνέχισαν τήν ἐχθρική δράση τους κατά τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῶν ἐμιγκρέδων λευκοφρουριτῶν. — *9.*

12 «*Ρούσκογε Μπογκάτστβο*» («Ρωσικός Πλοῦτος») — μηνιαῖο περιοδικό, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1876 ὥς τό 1918. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900 τό περιοδικό πέρασε στά χέρια τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων μέ ἀρχηγό τόν Ν. Κ. Μιχαηλόβσκι. Γύρω ἀπό τό «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» συσπειρώθηκαν οἱ δημοσιολόγοι πού ἔγιναν κατόπιν ἐπιφανῆ μέλη τῶν κομμάτων τῶν ἐσέρων, τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» καί τῶν τρουντοβίκικων ὁμάδων στίς Κρατικές δοῦμες. Τό 1906

τό περιοδικό ἔγινε ὄργανο τοῦ μισοκαντέτικου Λαϊκοῦ-σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἐργασίας (ἐνέσων). — *9.*

13 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ὁμιλία τοῦ ἑκατομμυριούχου ἐμπόρου Α. Σ. Σαλάζκιν — προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐμποροπανηγύρεων καί τοῦ Χρηματιστηρίου τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ στήν ἔκτακτη συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς 16 (29) τοῦ Αὐγούστου 1913, πού ἔγινε μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἄφιξης στήν ἐμποροπανήγυρη τοῦ πρωθυπουργοῦ Κοκοβτσόφ. Ὁ Σαλάζκιν μίλησε στόν Κοκοβτσόφ ἀπό μέρους τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου ὅλης τῆς Ρωσίας γιά τήν «ἐπιτακτική ἀνάγκη» ριζικῶν πολιτικῶν μεταρυθμίσεων, πού πραγματοποιήθηκαν μέ βάση τό τσαρικό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905 καί ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία τῶν ἐμποροβιομηχάνων «νά πάρουν ἄμεσο μέρος στίς ὑποθέσεις τῆς κοινωνικῆς αὐτοδιοίκησης καί τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κράτους».

Ὁ Λένιν στά ἄρθρα του ἐπανειλημμένα ἀναφέρεται σ' αὐτή τήν ὁμιλία τοῦ ἐμπόρου Σαλάζκιν (βλ. τά ἄρθρα «Ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας καί ὁ ρεφορμισμός τῆς Ρωσίας», «Ὁ ἔμπορος Σαλάζκιν καί ὁ δημοσιολόγος Φ. Ντ.», «Θεμελιακά ζητήματα τῆς πολιτικῆς» — Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 396-398, 410-412, 421-424).

Ὑπόθεση Μπέιλις — προβοκατόρικη δίκη πού ὀργανώθηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση τό 1913 στό Κίεβο κατά τοῦ ἑβραίου Μπέιλις, μέ τήν ψεύτικη κατηγορία ὅτι γιά θρησκευτικούς λόγους σκότωσε τό μικρό χριστιανόπουλο Γιουτσίνσκι (στήν πραγματικότητα ἡ δολοφονία εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπό μαυροεκατονταρχίτες). Μέ τή σκηνοθετημένη αὐτή δίκη ἡ τσαρική κυβέρνηση ἐπιδίωκε νά ἀνάψει τόν ἀντισημιτισμό καί νά προκαλέσει ἀντιεβραϊκά πογκρόμ μέ σκοπό νά ἀποσπάσει τήν προσοχή τῶν μαζῶν ἀπό τό ἐπαναστατικό κίνημα πού ἀναπτυσσόταν στή χώρα. Ἡ δίκη προκάλεσε μεγάλη κοινωνική ἀναταραχή. Σέ πολλές πόλεις ἔγιναν διαδηλώσεις διαμαρτυρίας τῶν ἐργατῶν. Τό δικαστήριο ἀθώωσε τόν Μπέιλις. — *10.*

14 *Τό νομοσχέδιο γιά τήν ἐθνική ἰσοτιμία* (ἐπίσημος τίτλος «Νομοσχέδιο γιά τήν κατάργηση ὅλων τῶν περιορισμῶν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἑβραίων καί ὅλων γενικά τῶν περιορισμῶν πού συνδέονται μέ τήν καταγωγή καί τήν ἐθνικότητα») γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν γιά τή Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Τό νομοσχέδιο θά ὑποβαλλόταν στή Δούμα, προφανῶς, μέ τήν εὐκαιρία τῆς συζήτησης τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν.

Δημοσιεύοντας τό νομοσχέδιο ἐξονόματος τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι εἶναι ζήτημα τιμῆς γιά τούς ρώσους ἐργάτες νά τό ὑποστηρίξουν μέ δεκάδες χιλιάδες ὑπογραφές καί δηλώσεις. «Αὐτό — τόνιζε ὁ Λένιν — θά στεριώσει καλύτερα ἀπό καθετί ἄλλο τήν *πλήρη* ἑνότητα καί τή συγχώνευση ὅλων τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας χωρίς διάκριση ἐθνικότητας» (βλ. τό ἄρθρο «Ἡ ἐθνική ἰσοτιμία» σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 85-86). — *17.*

15 «*Πράβντα*» («Ἀλήθεια») — καθημερινή νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912.

Ἡ «Πράβντα» ἐμφανίστηκε στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, ὅταν σέ ὅλη τή χώρα ξαπλώθηκε ἕνα κύμα μαζικῶν πολιτικῶν

ἀπεργιῶν ἀπ' ἀφορμή τό ματοκύλισμα τοῦ Λένα. «'*Ακριβῶς ὁ ἀπριλιάτικος ἐνθουσιασμός* τῶν ἐργατῶν — ἔγραφε ὁ Λένιν — δημιούργησε τήν ἐργατική ἐφημερίδα «Πράβντα»» ("Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 445).

Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ χρήματα πού μάζευαν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες· κυκλοφοροῦσε σέ 40 χιλιάδες ἀντίτυπα καί τό τιράζ ὁρισμένων φύλλων ἔφτανε τίς 60 χιλιάδες. Ὁ Λένιν χαρακτήριζε τήν ἔκδοση τῆς καθημερινῆς ἐργατικῆς ἐφημερίδας σάν μεγάλο ἱστορικό ἔργο πού πραγματοποίησαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν ἀσκοῦσε τήν ἰδεολογική καθοδήγηση τῆς «Πράβντα», ἔγραφε σχεδόν καθημερινά στήν ἐφημερίδα, ἔδινε ὁδηγίες στή Συντακτική της ἐπιτροπή. Ἐπιδίωκε νά γράφεται ἡ ἐφημερίδα μέ μαχητικό, ἐπαναστατικό πνεῦμα, ἔκανε κριτική στή Συντακτική ἐπιτροπή γιά τή δημοσίευση ἄρθρων πού δέν ἦταν ἀρκετά σαφῆ σέ ζητήματα ἀρχῶν. Στήν «Πράβντα» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 270 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν, ὑπογραμμένα μέ διάφορα ψευδώνυμα: Β. Ἰλίν, Β. Φρέι, Κ. Τ., Β. Ι., Ι.,Πραβντίστ, Στατίστικ, Τσιτάτελ, Μ. Ν. κ.ἄ.

Μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» καί δραστήριοι συνεργάτες της κατά διάφορα διαστήματα ἦταν οἱ: Ν. Ν. Μπατούριν, Ντεμιάν Μπέντνι, Κ. Σ. Ἐρεμέγεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Σ. Β. Μάλισεφ, Λ. Ρ. καί Ρ. Β. Μενζίνσκι, Β. Μ. Μόλοτοφ, Β. Ι. Νιέβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ν. Ι. Ποντβόισκι, Ν. Ι. Πολετάγεφ, Μ. Α. Σαβέλιεφ, Κ. Ν. Σαμόηλοβα, Γ. Μ. Σβερντλόφ, Ν. Α. Σκρίπνικ, Ι. Β. Στάλιν, Π. Ι. Στούτσκα, Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα κ. ἄ. Ἔπαιρναν ἐνεργό μέρος στήν ἐφημερίδα οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Στήν «Πράβντα» δημοσίευε τά ἔργα του ὁ Α. Μ. Γκόρκι.

Ἡ «Πράβντα» συνέδεε καθημερινά τό κόμμα μέ τίς πλατιές λαϊκές μάζες. Γύρω ἀπό τήν ἐφημερίδα δημιουργήθηκε μιά πολυάριθμη στρατιά ἐργατῶν ἀνταποκριτῶν. Σέ κάθε φύλλο τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύονταν δεκάδες ἐργατικές ἀνταποκρίσεις. Μέσα σέ δυό καί πάνω χρόνια δημοσιεύτηκαν περισσότερες ἀπό 17 χιλιάδες ἐργατικές ἀνταποκρίσεις. Ἡ ἐφημερίδα ἔγραφε γιά τήν ἔλλειψη δικαιωμάτων τῶν ἐργαζομένων, ἔφερνε παραδείγματα τῆς οἰκονομικῆς ἀνέχειας τῶν ἐργατῶν, φώτιζε τήν πορεία τῶν στάσεων καί τῶν ἀπεργιῶν, ἐφάρμοζε τήν πολιτική τοῦ κόμματος γιά τήν καθοδήγηση τοῦ ἀναπτυσσόμενου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, διαπαιδαγωγοῦσε τίς μάζες στό πνεῦμα τῆς προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης, τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ. Ἡ «Πράβντα» εἶχε μεγάλο κύρος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Σημαντικό χῶρο διέθετε ἡ ἐφημερίδα γιά τό φώτισμα τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς στήν τσαρική Ρωσία. Στήν ἐφημερίδα ὑπῆρχε «Ἀγροτική στήλη». Ἀπό τίς στῆλες τῆς «Πράβντα» ὁ Λένιν πάλευε μέ συνέπεια γιά τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπερχόμενη ἐπανάσταση, γιά τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ξεσκέπαζε τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Σοβαρό ρόλο ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές τῆς IV Κρατικῆς δούμας.

Ἡ «Πράβντα» βρισκόταν κάτω ἀπό τίς συνεχεῖς ἀστυνομικές διώξεις. Μόνο στόν πρῶτο χρόνο τῆς ὕπαρξής της οἱ συντάκτες παραπέμφθηκαν 36 φορές σέ δίκη. Συνολικά οἱ συντάκτες της κάθησαν στή φυλακή 48 περίπου μῆνες. 41 φύλλα τῆς ἐφημερίδας κατασχέθηκαν. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση ὀχτώ φορές, συνέχιζε ὅμως νά βγαίνει μέ ἄλλους τίτλους: «Ραμπότσαγια Πράβντα», «Σέβερ-

ναγια Πράβντα», «Πράβντα Τρουντά», «Ζά Πράβντου», «Προλετάρσκαγια Πράβντα», «Πούτ Πράβντι», «Ραμπότσι», «Τρουντοβάγια Πράβντα». Στίς δύσκολες αὐτές συνθῆκες οἱ μπολσεβίκοι κατόρθωσαν νά βγάλουν 636 φύλλα τῆς «Πράβντα» σέ διάστημα δυό καί πάνω χρόνων. Στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1914 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε.

Ἡ «Πράβντα» ἐπανεκδόθηκε μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1917 ἡ «Πράβντα» ἄρχισε νά βγαίνει σάν ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης τῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στίς 5 (18) τοῦ Ἀπρίλη ὁ Β. Ι. Λένιν, μόλις ἐπέστρεψε ἀπό τό ἐξωτερικό, μπῆκε στή Συντακτική ἐπιτροπή καί ἀνάλαβε τήν καθοδήγηση τῆς «Πράβντα». Ἀπό τόν Ἰούλη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ἡ «Πράβντα», ἐπειδή καταδιωκόταν ἀπό τήν ἀντεπαναστατική ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἄλλαζε ἐπανειλημμένα τόν τίτλο της καί ἔβγαινε σάν «Λιστόκ Πράβντι», «Προλετάρι», «Ραμπότσι», «Ραμπότσι Πούτ». Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης, ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) 1917, τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος ἄρχισε νά βγαίνει μέ τόν παλιό του τίτλο «Πράβντα».

Ὁ Λένιν ἔδοσε ἐκτίμηση τῆς «Πράβντα» στά ἄρθρα του: «Τά ἀποτελέσματα μισοῦ χρόνου δουλιᾶς», «Οἱ ἐργάτες καί ἡ «Πράβντα»» «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος», «Ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν», «Γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου», «Στή δέκατη ἐπέτειο τῆς «Πράβντα»» κ.ἄ. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 21ος, σελ. 441-445, τόμ. 22ος, σελ. 72-74, σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 227-235, Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 33ος, σελ. 312-315). — *22.*

16 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό IV συνέδριο τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας, πού ἔγινε στίς 13-26 τοῦ Γενάρη (26 τοῦ Γενάρη-8 τοῦ Φλεβάρη) 1914 στό Βέλγιο, στίς Βρυξέλλες.

Ὁ Β. Ι. Λένιν πῆρε ἐνεργό μέρος στήν προετοιμασία καί στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου. Πρίν ἀπό τό συνέδριο εἶχε συχνή ἀλληλογραφία μέ τούς μπολσεβίκους τῆς Λεττονίας καί πῆγε στό Βερολίνο καί στό Παρίσι γιά νά συναντηθεῖ προσωπικά μαζί τους καί νά τούς κατατοπίσει πάνω στά ζητήματα τῆς προετοιμασίας καί τῆς σύνθεσης τοῦ συνεδρίου γιά τήν ἐνδεχόμενη ἔκβαση τῆς πάλης μέσα σ' αὐτό κτλ. Στό συνέδριο ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τή στάση τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας ἀπέναντι στό ΣΔΕΚΡ καί στή διάσπαση τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, πῆρε μέρος στίς συσκέψεις τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων καί τούς βοήθησε νά προετοιμάσουν τά σχέδια ἀποφάσεων. Στίς παραμονές τοῦ συνεδρίου, τό βράδυ τῆς 12 (25) τοῦ Γενάρη 1914, ὁ Λένιν ἔκανε στίς Βρυξέλλες διάλεξη στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου πάνω στό ἐθνικό ζήτημα, στήν ὁποία ἀνάπτυξε τή θεωρία καί τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων στό ἐθνικό ζήτημα. Ὁ Λένιν κάλεσε τούς μαρξιστές τῆς Λεττονίας νά δυναμώσουν τήν πραγματική καί ὄχι τήν πλασματική ἑνότητα τοῦ κόμματος, νά διαφυλάσσουν τίς γραμμές τους ἀπό τούς ταλαντευόμενους καί τούς λικβινταριστές, τούς ἀνοιχτούς προδότες τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀξιοποίησε πλατιά τίς ἀποφάσεις τοῦ IV συνεδρίου τῆς ΣΔΠΛ στήν πάλη κατά τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν τροτσκιστῶν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο τά ἄρθρα «Οἱ λεττονοί ἐργάτες γιά τή διάσπαση

τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας», «Τό ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ «Αὐγούστου»», «Οἱ λικβινταριστές καί τό ἐργατικό κίνημα τῆς Λεττονίας» κ.ἄ.). Μέ τήν ἔντονη πάλη τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τῶν λεττονῶν μπολσεβίκων στό συνέδριο κατά τῶν συμφιλιωτιστικῶν τάσεων καταφέρθηκε νά βγοῦν οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες ἀπό τό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου. Τήν ἀποχώρηση τῶν λεττονῶν ἀπό τό συνασπισμό αὐτό ὁ Λένιν τή χαρακτήρισε σάν «θανάσιμο πλῆγμα» κατά τῆς τροτσκιστικῆς ἕνωσης.

Τά πρακτικά τοῦ IV συνεδρίου τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας δέν βρέθηκαν. Εἶναι γνωστό ὅτι αὐτά ἑτοιμάζονταν νά ἐκδοθοῦν ἀπό τόν Γιάνσον-Μπράουν καί ἔμειναν στίς Βρυξέλλες. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ ἀνάμεσα στά ὑλικά τοῦ ἀρχείου τοῦ Πορόνιν τῆς Κρακοβίας ὑπάρχουν ντοκουμέντα τοῦ Λένιν, πού ἀνήκουν στό IV συνέδριο τῆς ΣΔΠΛ καί πού χαρακτηρίζουν τήν πάλη τοῦ Λένιν καί τῆς μπολσεβίκικης μερίδας τοῦ συνεδρίου κατά τῶν λικβινταριστῶν. Ἀνάμεσα στά ντοκουμέντα αὐτά εἶναι οἱ ἐγγραφές τῆς ἡμερήσιας διάταξης, γραμμένες μέ τό χέρι τοῦ Λένιν, οἱ σημειώσεις γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου καί γιά τούς λόγους τῶν ὁμιλητῶν, καθώς ἐπίσης καί τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση τῆς ΣΔΠΛ ἀπέναντι στό ΣΔΕΚΡ, ἡ περίληψη τῆς εἰσήγησης καί τοῦ τελικοῦ λόγου (βλ. Ἅπαντα, 5η, ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 285-286, 392-395). Μεγάλο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ σημειώσεις τοῦ Λένιν γιά τούς λόγους τῶν ὁμιλητῶν καί τά σχετικά σχόλιά του. Ἔτσι, π.χ., ὑπάρχει σημείωση τοῦ Λένιν πάνω στήν ὁμιλία τοῦ Μπράουν στό συνέδριο τῆς 15 (28) τοῦ Γενάρη 1914. Στό μέρος πού ὁ Μπράουν, ὑπερασπίζοντας τό συμφιλιωτισμό του, λέει, ὅτι ἡ συμφιλιωτιστική θέση εἶναι «πολύ λεπτή», ὁ Β. Ι. Λένιν γράφει: «*Ὅπου εἶναι λεπτό, ἐκεῖ καί σπάει!*». — *23.*

17 Ὁ Λένιν ἀναφέρει τήν ἀπόφαση τοῦ IV συνεδρίου τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας μέ τίς «ἀναπόφευκτες ἀλλαγές» γιά νά περάσει ἀπό τήν τσαρική λογοκρισία· ἔτσι, στή θέση τῶν λέξεων: «Τό συνέδριο τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας» γράφτηκαν «οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν λεττονῶν ἐργατῶν μαρξιστῶν»· στή θέση τοῦ «ΣΔΕΚΡ» — «τό μαρξιστικό σύνολο»· στή θέση «Ἡ V πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ 1908 καί ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1910» — «ἡ πανρωσική ἀντιπροσωπεία τῶν μαρξιστῶν τοῦ Δεκέμβρη 1908 καί τοῦ Γενάρη 1910»· στή θέση «Ἡ ΚΕ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας» — «Τό καθοδηγητικό μας ὄργανο». — *23.*

18 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς ἀποφάσεις τοῦ V Συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ (1907), τῆς V Πανρωσικῆς Συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1908 καί τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1910. — *24.*

19 *Ἡ Μπούντ* («Γενική ἑβραϊκή ἐργατική ἕνωση Λιθουανίας, Πολωνίας καί Ρωσίας») — ὀργανώθηκε τό 1897 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῶν ἑβραϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων πού ἔγινε στή Βίλνα· συνένωνε τά μισοπρολεταριακά κυρίως στοιχεῖα τῶν ἑβραίων βιοτεχνῶν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Στό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1898) ἡ Μπούντ μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ «σάν αὐτόνομη ὀργάνωση, ἀνεξάρτητη μόνο στά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν εἰδικά τό ἑβραϊκό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις

καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μερ. Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 14).

Ἡ Μπούντ ἦταν φορέας τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς χωριστικῆς κίνησης μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 τό ΙΧ συνέδριο τῆς Μπούντ ἀποφάσισε νά τροποποιήσει τίς ὀργανωτικές σχέσεις μέ τό ΣΔΕΚΡ, πού εἶχαν καθιερωθεῖ στό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό συνέδριο δήλωσε στήν ἀπόφασή του ὅτι θεωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ ὁμοσπονδιακή ἕνωση ἐθνικῶν ὀργανώσεων κι' ὅτι ἡ Μπούντ πρέπει νά μπεῖ σ' αὐτό σάν ὁμόσπονδο τμῆμα.

Ὅταν τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπόριψε τήν ἀξίωση τῆς Μπούντ νά ἀναγνωριστεῖ σάν ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ Μπούντ ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα. Τό 1906, μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ Μπούντ μπῆκε ξανά στό ΣΔΕΚΡ.

Στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν πάντα τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος («οἰκονομιστές», μενσεβίκους, λικβινταριστές), πάλευαν κατά τῶν μπολσεβίκων καί τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Στήν προγραμματική διεκδίκηση τῶν μπολσεβίκων γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἡ Μπούντ ἀντιπαράθεσε τή διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἡ Μπούντ κρατοῦσε λικβινταριστική στάση· πῆρε ἐνεργό μέρος στή δημιουργία τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν τίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Τό 1917 ἡ Μπούντ ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση καί πάλευε στό πλευρό τῶν ἐχθρῶν τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἡγέτες τῆς Μπούντ συνενώθηκαν μέ τίς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης. Ταυτόχρονα, ἀνάμεσα στά ἁπλά μέλη τῆς Μπούντ, σημειώθηκε στροφή ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Τό Μάρτη τοῦ 1921 ἡ Μπούντ αὐτοδιαλύθηκε καί ἕνα μέρος τῶν μελῶν της ἔγινε δεκτό στό ΚΚΡ (μπ) μέ βάση τίς γενικές ἀρχές εἰσδοχῆς. — *28.*

20 *ΠΠΣ - «λεβίτσα»* — Πολωνικό ἐργατικό κόμμα πού σχηματίστηκε τό 1906 ἔπειτα ἀπό τή διάσπαση τοῦ Πολωνικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος (Polska Partia Socjalistyczna) — ρεφορμιστικοῦ ἐθνικιστικοῦ κόμματος, τό ὁποῖο ἱδρύθηκε τό 1892. Τό ΠΠΣ μ' ἐπικεφαλῆς τόν Πιλσούδσκι καί τούς ὀπαδούς του καί προβάλλοντας τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας, ἔκανε χωριστική, ἐθνικιστική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς πολωνούς ἐργάτες, προσπαθώντας νά τούς ἀποτραβήξει ἀπό τήν κοινή πάλη μέ τούς ρώσους ἐργάτες κατά τῆς ἀπολυταρχίας καί τοῦ καπιταλισμοῦ. Σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ ΠΠΣ, χάρη στήν ἐπίδραση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν, ἐμφανίζονταν μέσα στό κόμμα ἀριστερές ὁμάδες. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτές προσχώρησαν ἀργότερα στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό 1906 τό ΠΠΣ διασπάστηκε στό ΠΠΣ - «λεβίτσα» καί στό δεξιό, σωβινιστικό, τό λεγόμενο ΠΠΣ - «πραβίτσα» («ἐπαναστατική φράξια»). Τό ΠΠΣ - «λεβίτσα» κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί μέ τή συμβολή τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (Σοσιαλδημοκρατία τοῦ

Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας) περνοῦσε βαθμιαῖα στίς συνεπεῖς ἐπαναστατικές θέσεις.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου μιά μεγάλη μερίδα τοῦ ΠΠΣ - «λεβίτσα» πῆρε διεθνιστική θέση καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἑνώθηκε μέ τή ΣΔΒΠ καί Λ. Τά ἑνωμένα κόμματα σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας (ἔτσι ὀνομαζόταν ὥς τό 1925 τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας).

Τό δεξιό ΠΠΣ στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου συνέχισε τήν πολιτική τοῦ ἐθνικοῦ σωβινισμοῦ· συγκρότησε στό ἔδαφος τῆς Γαλικίας τίς πολωνικές λεγεῶνες, πού πολέμησαν στό πλευρό τοῦ αὐστρογερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μέ τήν ἵδρυση τοῦ πολωνικοῦ ἀστικοῦ κράτους, τό δεξιό ΠΠΣ ἑνώθηκε τό 1919 μέ τά τμήματα τοῦ ΠΠΣ, πού βρίσκονταν στό πολωνικό ἔδαφος, τό ὁποῖο εἶχε καταληφθεῖ προηγούμενα ἀπό τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία καί ξαναπῆρε τό ὄνομα ΠΠΣ. Μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης, βοήθησε νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, ἔκανε συστηματικά ἀντικομμουνιστική προπαγάνδα καί ὑποστήριζε τήν πολιτική τῆς ἐπίθεσης κατά τῆς Σοβιετικῆς χώρας, τήν πολιτική τῆς ἁρπαγῆς καί τῆς καταπίεσης τῆς Δυτικῆς Οὐκρανίας καί τῆς Δυτικῆς Λευκορωσίας. Ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ ΠΠΣ, πού διαφωνοῦσαν μέ τήν πολιτική αὐτή, ἐνσωματώθηκαν στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας.

Μετά τό φασιστικό πραξικόπημα τοῦ Πιλσούδσκι (Μάης τοῦ 1926), τό ΠΠΣ τυπικά ἀνῆκε στήν κοινοβουλευτική ἀντιπολίτευση, οὐσιαστικά ὅμως δέν ἔκανε δραστήρια πάλη κατά τοῦ φασιστικοῦ καθεστῶτος καί συνέχιζε τήν ἀντικομμουνιστική καί τήν ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ ΠΠΣ συνεργάζονταν τήν ἐποχή αὐτή μέ τούς πολωνούς κομμουνιστές,. ὑποστηρίζοντας σέ μιά σειρά καμπάνιες τήν τακτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Στή διάρκεια τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου τό ΠΠΣ διασπάστηκε καί πάλι. Τό ἀντιδραστικό, σωβινιστικό τμῆμα του, πῆρε τό ὄνομα «Wolnosc, Równosc, Niepodlglosc», («Ἐλευθερία, Ἰσότητα, Ἀνεξαρτησία»), συμμετεῖχε στήν πολωνική ἀντιδραστική «κυβέρνηση» τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ ἕδρα τό Λονδίνο. Τό ἄλλο, τό ἀριστερό τμῆμα τοῦ ΠΠΣ, πού ὀνομάστηκε «Ἐργατικό κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν» (ΕΚΠΣ), μέ τήν ἐπίδραση τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας (ΕΚΠ) πού ἱδρύθηκε τό 1942, προσχώρησε στό λαϊκό μέτωπο πάλης κατά τῶν χιτλερικῶν κατακτητῶν, πάλεψε γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Πολωνίας ἀπό τή φασιστική σκλαβιά καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης φιλικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ.

Τό 1944, μετά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Πολωνίας ἀπό τή γερμανική κατοχή καί τό σχηματισμό τῆς Πολωνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἀπελευθέρωσης, τό ΕΚΠΣ ὀνομάστηκε καί πάλι ΠΠΣ καί μαζί μέ τό ΕΚΠ πῆρε μέρος στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκοδημοκρατικῆς Πολωνίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1948 τό ΕΚΠ καί τό ΠΠΣ συνενώθηκαν καί ἀποτέλεσαν τό Ἑνοποιημένο Ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας (ΕΕΚΠ). — *28.*

21 Τό ἄρθρο *«Ἄλλη μιά ἐκμηδένιση τοῦ σοσιαλισμοῦ»* δημοσιεύτηκε τό Μάρτη τοῦ 1914 στό περιοδικό «Σοβρεμέννι Μίρ», τεῦχ. 3.

«Σοβρεμέννι Μίρ» («Σύγχρονος Κόσμος») — μηνιαῖο φιλολογικό ἐπιστημονικό καί πολιτικό περιοδικό. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό

τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1906 ὥς τό 1918. Στό περιοδικό συνεργάζονταν στενά οἱ μενσεβίκοι, ἀνάμεσα στούς ὁποίους καί ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Στήν περίοδο τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς πλεχανοφικούς καί στίς ἀρχές τοῦ 1914 στό περιοδικό συνεργάζονταν καί οἱ μπολσεβίκοι. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) τό περιοδικό ἔγινε ὄργανο τῶν σοσιαλσωβινιστῶν. — *31.*

22 Ὁ Ν. Λ. Τολστόι μιλάει γι' αὐτό τό πράγμα στόν πρόλογο πού ἔγραψε γιά τό λεύκωμα τῶν πινάκων τοῦ Ν. Ὀρλόφ «Ρῶσοι μουζίκοι», 1909. — *33.*

23 «*Ζίζν*» («Ἡ Ζωή») — φιλολογικό, ἐπιστημονικό καί πολιτικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1897 ὥς τό 1901. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ «νόμιμοι μαρξιστές» (Μ. Ι. Τουγκάν-Μπαρανόβσκι, Π. Μπ. Στροῦβε καί ἄλλοι), οἱ προοδευτικοί συγγραφεῖς καί κριτικοί (Α. Μ. Γκόρκι, Α. Π. Τσέχοφ, Β. Β. Βερεσάγεφ, Σ. Γκ. Σκιτάλετς, Ι. Α. Μπούνιν, Ε. Α. Σολοβιόφ (Ἀντρέγεβιτς). Στίς σελίδες τοῦ «Ζίζν» δημοσιεύτηκε ἡ ἐργασία τοῦ Κ. Μάρξ «Μισθός, τιμή καί κέρδος». Στό περιοδικό «Ζίζν» δημοσιεύτηκαν ἐπίσης τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ καπιταλισμός στήν ἀγροτική οἰκονομία (Σχετικά μέ τό βιβλίο τοῦ Κάουτσκι καί τό ἄρθρο τοῦ Μπουλγκάκοφ)» καί «Ἀπάντηση στόν κ. Π. Νεζντάνοφ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 97-154, 159-165).

Τό περιοδικό «Ζίζν» κλείστηκε ἀπό τήν κυβέρνηση τόν Ἰούνη 1901· ξανάρχισε νά βγαίνει στό ἐξωτερικό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1902 ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα «Ζίζν» (Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Β. Α. Ποσσέ, Β. Μ. Βελίτσκινα, Γκ. Α. καί Μ. Α. Κούκλιν κ.ἄ.). Στό ἐξωτερικό βγῆκαν 6 τεῦχη τοῦ περιοδικοῦ, δώδεκα φύλλα τοῦ «Λιστόκ «Ζίζνι»» καί ὁρισμένες ἐκδόσεις τῆς «Βιβλιοθήκης τοῦ «Ζίζν»». Ἡ ὁμάδα «Ζίζν» εἶχε συχνά παρεκκλίσεις ἀπό τίς σοσιαλδημοκρατικές ἀπόψεις καί τή σοσιαλδημοκρατική τακτική μέ χριστιανοσοσιαλιστικές καί ἀναρχικές τάσεις. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1902 ἡ ὁμάδα ἔπαψε νά ὑπάρχει καί τό ἐκδοτικό της διαλύθηκε. — *37.*

24 Κ. Μάρξ «Τό Κεφάλαιο», τόμ. III, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 189. — *39.*

25 Ἡ ἀπόφαση δημιουργίας ὀργανωτικοῦ τμήματος τῆς ΚΕ γιά τήν καθοδήγηση τῆς παράνομης δουλιᾶς πάρθηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή στίς συνεδριάσεις πού ἔγιναν στίς 2-4 (15-17) τοῦ Ἀπρίλη 1914 στήν Κρακοβία. Οἱ συνεδριάσεις ἔγιναν μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν καί μέ τή συμμετοχή τοῦ Γκ. Ι. Πετρόβσκι — ἀντιπροσώπου τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τῆς Δούμας, πού εἶχε ἔρθει ἀπό τή Ρωσία. Ἡ ΚΕ ἐξέτασε τά ζητήματα: προετοιμασία τοῦ τακτικοῦ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, καθιέρωση Ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, ἡ δουλιά ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, ἡ δουλιά στή Δούμα καί ἀπολογισμός τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας, ἡ διεθνής συνδιάσκεψη τῶν γυναικῶν, τό συνέδριο τῆς II Διεθνοῦς στή Βιέννη, προετοιμασία προκηρύξεων γιά τήν Πρωτομαγιά καί ἄλλα.

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς συζήτησης τῆς δημιουργίας Ὀργανωτικοῦ τμήματος τῆς ΚΕ γιά τήν καθοδήγηση τῆς παράνομης δουλιᾶς καί ἀφοῦ πάρθηκε ἀπόφαση πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, ὁ Λένιν πρότεινε νά μποῦν στό Ὀργανωτικό τμῆμα τῆς ΚΕ τά ἐπιφανῆ κομματικά στελέχη — Μ. Ι. Καλίνιν, Α. Σ. Κισελιόφ καί ἄλλοι, καθώς ἐπίσης καί ἐργάτες στελέχη τοῦ κινήματος τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

Ἐκτός ἀπό τήν ἀπόφαση πού δημοσιεύεται, διασώθηκε καί τό πρόχειρο σχέδιο τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῶν συνεδριάσεων τῆς ΚΕ πού ἔγινε ἀπό τόν Λένιν.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού θά συνερχόταν στή Βιέννη, ἡ ΚΕ πῆρε ἀπόφαση «νά ἀναθέσει στά μέλη τῆς ΚΕ πού μένουν στό ἐξωτερικό νά φροντίσουν γιά τή σύνταξη τοῦ ἀπολογισμοῦ». Τήν ἐντολή αὐτή τῆς ΚΕ τήν ἐκπλήρωσε ὁ Λένιν. Τόν Ἀπρίλη-Μάη τοῦ 1914 ὁ Λένιν ἔγραψε τό «Σχέδιο καί περιληπτικό πρόχειρο σχέδιο τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο τῆς Βιέννης τῆς ΙΙ Διεθνοῦς» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 445-448). — *55.*

[26] Ἡ σύγκληση τοῦ *συνεδρίου τοῦ κόμματος* σχεδιαζόταν νά συμπέσει μέ τό διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο στή Βιέννη, πού εἶχε οριστεῖ γιά τόν Αὔγουστο τοῦ 1914. Γιά τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου συστήθηκε, δίπλα στό Ρωσικό κλιμάκιο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Ἀποφασίστηκε ἐπίσης νά σχηματιστοῦν ἐπιτροπές στή Μόσχα, στόν Καύκασο, στό Νότο καί στά Οὐράλια. Πρίν ἀπό τό συνέδριο ἔπρεπε νά γίνουν ὀργανωτικές περιοδεῖες τῶν στελεχῶν τῆς ΚΕ στίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις, καθώς ἐπίσης ἐπισκέψεις ἐπιτόπου τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν-μελῶν τῆς Κρατικῆς Δούμας. Ὁ Β. Ι. Λένιν καθόρισε ὁ ἴδιος τίς περιοχές, ὅπου θά ἔκανε δουλιά ὁ κάθε βουλευτής. Ὁ Γκ. Ι. Πετρόβσκι ἔπρεπε νά πάει στήν Οὐκρανία καί στήν Ἐσθονία, ὁ Μ. Κ. Μουράνοφ στά Οὐράλια, ὁ Ν. Ρ. Σάγκοφ μετά τήν Κοστρομά στό Βλαντίμιρ. Ὁ Α. Ε. Μπαντάγεφ, ἐκτός ἀπό τή δουλιά στήν Πετρούπολη, ἔπρεπε νά πάει στήν περιοχή τοῦ Βόλγα καί στόν Καύκασο.

Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1914 ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Δούμας πῆρε ἐντολή ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν νά ἐντείνει τίς προετοιμασίες γιά τό συνέδριο τοῦ κόμματος. Μέ ἰδιαίτερη ἔνταση ἀναπτύχθηκε ἡ δουλιά γιά τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου τήν ἄνοιξη καί τό καλοκαίρι τοῦ 1914. Καταρτίστηκε ἡ ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου, καθορίστηκε μάλιστα καί ἡ σύνθεσή του. Στό συνέδριο προβλεπόταν νά συζητηθοῦν τά παρακάτω θέματα: ἀπολογισμοί τῆς ΚΕ καί ἀπολογισμοί τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, ἡ πολιτική στιγμή, τά ὀργανωτικά ζητήματα τοῦ κόμματος, οἱ στόχοι τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, ἡ τακτική τοῦ κινήματος γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις, μερικές συμπληρώσεις στό πρόγραμμα-μίνιμουμ, τό ἐθνικό ζήτημα, γιά τούς λικβινταριστές μέ τήν εὐκαιρία τῆς σύσκεψης τοῦ ΔΣΓ, ἡ συνεργασία στόν ἀστικό τύπο καί ἄλλα ἐπίκαιρα θέματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Στά τέλη τοῦ Ἰούλη 1914 ἡ προετοιμασία τοῦ συνεδρίου καί οἱ ἐκλογές γιά τό διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο εἶχαν σχεδόν τελειώσει. Τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀντιπροσώπων εἶχε ἐκλεγεῖ, οἱ ἐντολές ἦταν ἕτοιμες, τά πληρεξούσια συγκεντρωμένα. Εἶχε τελειώσει ἐπίσης καί ἡ ὀργάνωση τῆς τεχνικῆς δουλιᾶς — συνδέσεις, δρομολόγια καί διαβατήρια. Ὅμως ἡ κήρυξη τοῦ πολέμου καί ἡ λυσσαλέα ἀντίδραση πού ἐπακολούθησε ἄλλαξαν ριζικά τήν κατάσταση στή χώρα. Τό κλείσιμο τῶν συνόρων μέ τό ξέσπασμα τοῦ πολέμου ἔκοψε κάθε ἐπαφή μέ τίς ἄλλες χῶρες. Τό τακτικό συνέδριο τοῦ κόμματος ἀναβλήθηκε γιά πιό εὔθετο καιρό. Σ' αὐτές τίς συνθῆκες δέν μποροῦσε νά γίνει καί τό Διεθνές συνέδριο. Τό συνέδριο τοῦ κόμματος δέν ἔγινε βέβαια,

ἀλλά οἱ προετοιμασίες γι' αὐτό ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στό δυνάμωμα καί στήν ἑδραίωση τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων. — *55.*

[27] Τό ἄρθρο «*Γιά τίς μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος (Λοκάουτ καί μαρξιστική τακτική)*» — γράφτηκε ἀπ' ἀφορμή τό λοκάουτ πού κήρυξαν οἱ ἐργοστασιάρχες τῆς Πετρούπολης στίς 20 τοῦ Μάρτη (2 τοῦ 'Απρίλη) 1914.

Τό Μάρτη τοῦ 1914 στή φάμπρικα «Τρεουγκόλνικ» τῆς Πετρούπολης σημειώθηκαν μαζικές δηλητηριάσεις τῶν ἐργατριῶν, πού προξένησαν γενική ἀγανάκτηση καί ἀπεργίες διαμαρτυρίας τῶν προλετάριων τῆς πρωτεύουσας. Σέ ἀπάντηση στίς ἀπεργίες οἱ φαμπρικάντες καί οἱ ἐργοστασιάρχες τῆς Πετρούπολης κήρυξαν λοκάουτ. Μέσα σέ μιά μέρα πετάχτηκαν στό δρόμο 70 χιλιάδες ἄτομα. Οἱ ὀργανωτές τοῦ λοκάουτ λογάριαζαν νά στήσουν παγίδα στούς ἐργάτες, νά τούς σπρώξουν σέ μαζική ἀπεργία γιά νά χτυπήσουν εὐκολότερα τό ἐργατικό κίνημα. Ὅμως οἱ ἐργάτες, καθοδηγούμενοι ἀπό τούς μπολσεβίκους, δέν ἔπεσαν στήν παγίδα. 'Επειδή δέν ἦταν σκόπιμη ἡ κήρυξη μαζικῆς ἀπεργίας σέ στιγμές λοκάουτ, ἡ «Πράβντα» κάλεσε τούς ἐργάτες σέ ἄλλες μορφές πάλης: σέ μαζικές συγκεντρώσεις στίς ἐπιχειρήσεις καί σέ ἐπαναστατικές διαδηλώσεις στούς δρόμους. Ἡ 'Επιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔβγαλε προκήρυξη μέ τήν ὁποία καλοῦσε τούς ἐργάτες σέ διαδήλωση, πού εἶχε οριστεῖ γιά τή μέρα τῆς δεύτερης ἐπετείου τοῦ ματοκυλίσματος τοῦ Λένα — γιά τίς 4 τοῦ 'Απρίλη 1914.

Στήν καθορισμένη γιά τή διαδήλωση μέρα, ἡ ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι» δημοσίευσε σέ θέση κύριου ἄρθρου τό ἄρθρο τοῦ Β Ι. Λένιν «Γιά τίς μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος». Τό ἄρθρο καλοῦσε τούς ἐργάτες, μέ ἕναν τρόπο πού μποροῦσε νά περάσει ἀπό τή λογοκρισία, νά ἐφαρμόσουν τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῆς Κρακοβίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, πού ἔλεγε ὅτι πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν «νέες μορφές πάλης γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν λοκάουτ» καί ν' ἀντικατασταθεῖ ἡ πολιτική ἀπεργία μέ «ἐπαναστατικές συγκεντρώσεις καί ἐπαναστατικές διαδηλώσεις στούς δρόμους». Ὁ Β. Ι. Λένιν ὑπογράμμισε ἰδιαίτερα τή σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς διαδήλωσης σάν μορφῆς πάλης πού δοκιμάστηκε ἐπανειλημμένα στήν ἱστορία.

Οἱ ἐργάτες κατάλαβαν τήν ἔκκληση τοῦ κόμματος καί πραγματοποίησαν μιά μεγάλη ἐπαναστατική διαδήλωση. Γι' αὐτήν ἔγραψαν ὅλες οἱ ἀστικές ἐφημερίδες. Ἡ «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τῶν λικβινταριστῶν δημοσίευσε τήν εἴδηση γιά τή διαδήλωση, ἀποσιώπησε ὅμως τό γεγονός ὅτι μοιράστηκε ἡ προκήρυξη τῆς 'Επιτροπῆς Πετρούπολης καί μάλιστα ἐπιτέθηκε ἐνάντια στό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τίς μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος». Στίς μέρες τῆς σκληρῆς πάλης μέ τούς καπιταλιστές οἱ λικβινταριστές καλοῦσαν τούς ἐργάτες νά εἶναι «ἤρεμοι» καί ἐξαπόλυαν ἐπιθέσεις κατά τῶν μπολσεβίκων γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐπαναστατικῆς διαδήλωσης. Ὁ Λένιν ὀνόμασε τή συμπεριφορά τῶν λικβινταριστῶν τερατώδη καί χαρακτήρισε τή στάση τους ἀπέναντι στή διαδήλωση τῆς 4 τοῦ 'Απρίλη σάν μιά ἀπό τίς κλασικές περιπτώσεις τορπιλισμοῦ τῆς παράνομης δουλιᾶς. Ὁ Λένιν ἀφιέρωσε ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν γιά τό ξεσκέπασμα τῆς στάσης τῶν λικβινταριστῶν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 379-383). — *56.*

[28] Πρόκειται γιά τή *Σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν*, πού ὀνομάστηκε γιά λόγους συνωμοτικούς «Σύσκεψη τοῦ Φλεβάρη». Ἡ Σύσκεψη ἔγινε στήν Κρακοβία ἀπό τίς 26 τοῦ Δεκέμβρη 1912 ὥς τίς 1 τοῦ Γενάρη 1913 (8-14 τοῦ Γενάρη 1913). Στίς ἐργασίες της πῆραν μέρος οἱ Β. Ι. Λένιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Ι. Β. Στάλιν, οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας Α. Ε. Μπαντάγεφ, Γκ. Ι. Πετρόβσκι, Ν. Ρ. Σάγκοφ κ.ἄ. Στή Σύσκεψη ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ παράνομες κομματικές ὀργανώσεις τῆς Πετρούπολης, τῶν περιοχῶν Μόσχας, Νότου, Οὐραλίων καί Καυκάσου. Ἡ Σύσκεψη τῆς Κρακοβίας ἔγινε μέ τήν προεδρεία τοῦ Β. Ι. Λένιν πού ἔκανε τίς εἰσηγήσεις: «Ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος, οἱ ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος», «Ἡ στάση μας ἀπέναντι στό λικβινταρισμό καί ἡ ἑνότητα» (τό κείμενο τῶν εἰσηγήσεων δέν διασώθηκε), σύνταξε καί ἐπιμελήθηκε ὅλες τίς ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης κι᾿ ἔγραψε τήν «᾿Ανακοίνωση» τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή Σύσκεψη.

Ἡ Σύσκεψη ψήφισε ἀποφάσεις πάνω στά σπουδαιότερα ζητήματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος: γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σέ σύνδεση μέ τή νέα ἐπαναστατική ἄνοδο καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος, γιά τή συγκρότηση τῆς παράνομης ὀργάνωσης, γιά τή δουλιά τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, γιά τήν καμπάνια τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, γιά τόν κομματικό τύπο, γιά τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, γιά τήν πάλη κατά τοῦ λικβινταρισμοῦ καί γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 259-280).

Οἱ ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν ἑδραίωση τοῦ κόμματος καί τῆς ἑνότητάς του, στή διεύρυνση καί στό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν τοῦ κόμματος μέ τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων, στήν ἐπεξεργασία νέων μορφῶν κομματικῆς δουλιᾶς στίς συνθῆκες τῆς αὐξανόμενης ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης τῆς Κρακοβίας ἐγκρίθηκαν ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀμέσως μετά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Σύσκεψης κυκλοφόρησαν σέ πολυγραφημένη ἔκδοση. Στό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Φλεβάρη (ν. ἡμ.) τοῦ 1913 οἱ ἀποφάσεις μαζί μέ τήν «᾿Ανακοίνωση» τῆς ΚΕ γιά τή Σύσκεψη ἐκδόθηκαν σέ ξεχωριστή μπροσούρα στό Παρίσι. Ἡ ἀπόφαση «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση καί τή δουλιά τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»», πού ὅπως φαίνεται συζητήθηκε ἐπίσης στίς κλειστές συνεδριάσεις τῆς ΚΕ μετά τή λήξη τῆς σύσκεψης, γιά συνωμοτικούς λόγους δέν δημοσιεύτηκε. Ἡ ἀπόφαση διασώθηκε σέ ἀντίγραφο, γραμμένο ἰδιόχειρα ἀπό τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 279-280).

Τά πρακτικά τῆς σύσκεψης δέν διασώθηκαν. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ ᾿Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ ὑπάρχουν μόνο σύντομες περιληπτικές σημειώσεις τοῦ Λένιν ἀπό τήν πορεία τῶν συζητήσεων, κατά τήν ἐξέταση ὁρισμένων ζητημάτων καί ἕνα σύντομο σχέδιο τῆς εἰσήγησής του γιά τήν ἐπαναστατική ἄνοδο, τίς ἀπεργίες καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος. — *58*.

[29] Οἱ ἐκλογές γιά τό *Συμβούλιο Κοινωνικῶν ᾿Ασφαλίσεων* ἔγιναν στήν Πετρούπολη στίς 2 (15) τοῦ Μάρτη 1914. Γύρω ἀπό τίς ἐκλογές ἄναψε ἕνας πεισματικός ἀγώνας ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους, ἀπό τό ἕνα μέρος καί στούς λικβινταριστές καί τούς ἀριστερούς ναρόντνικους (ἐσέ-

ρους), ἀπό τό ἄλλο. Ξεκινώντας ἀπό τήν ἀπόφαση πού πῆρε στό Πορόνιν ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ σέ σύσκεψή της μέ κομματικά στελέχη «Γιά τή δουλιά στούς νόμιμους συλλόγους», οἱ μπολσεβίκοι ἄρχισαν ἕναν ἀγώνα γιά τήν κατάκτηση τῶν νόμιμων ἐργατικῶν ὀργανώσεων καί τῶν νόμιμων ἐργατικῶν συλλόγων. Στόν ἀγώνα αὐτό χρησιμοποίησαν τήν καμπάνια γιά τίς κοινωνικές ἀσφαλίσεις σάν μιά δυνατότητα γιά τό δυνάμωμα τῆς ἐπιροῆς τους στίς μάζες. Στήν πάλη αὐτή ἔπαιξε τεράστιο ρόλο ἡ ἐφημερίδα «Πράβντα». Μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἐκλογῶν γιά τό Συμβούλιο κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρσκαγια Πράβντα», τό περιοδικό «Βοπρόσι Στραχοβάνιγια» καί μετά ἡ «Πούτ Πράβντι» δημοσίευσαν τήν ἐντολή τῶν μπολσεβίκων πρός τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατῶν στά Ἱδρύματα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καί στό Συμβούλιο κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Οἱ λικβινταριστές δημοσίευσαν στή «Νόβαγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τή δική τους ἐντολή πού διατύπωνε τό αἴτημα νά χωριστοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν σέ αὐτοτελή ὁμάδα, ἀνεξάρτητη ἀπό τό κόμμα.

Στίς 2 (15) τοῦ Μάρτη στίς ἐκλογές τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν γιά τό Συμβούλιο κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων παρουσιάστηκαν 47 πληρεξούσιοι. Μέ πλειοψηφία ἐκλέχτηκαν οἱ ὑποψήφιοι τοῦ ψηφοδελτίου τῆς «Πούτ Πράβντι»: μέλη τοῦ Συμβουλίου ἐκλέχτηκαν οἱ Γκ.Μ. Σκάπιν (ἐργοστάσιο Πουτίλοφ), Σ. Ντ. Τσούντιν (Μεταλλουργικό ἐργοστάσιο), Γκ. Ι. Ὄσιποφ (ἐργοστάσιο κατασκευῆς πολεμικῶν βλημάτων), Ν. Ι. Ἰλίν (ἐργοστάσιο στεαρίνης τοῦ Νιεβά), Σ. Ι. Γιάνκιν (ἐργοστάσιο καρφιῶν)· ἀναπληρωτές ἐκλέχτηκαν οἱ Ν. Μ. Σβέρνικ (ἐργοστάσιο Ἔριξον), Α. Σ. Κούκλιν (ἐργοστάσιο Νέο Λέσσνερ), Φ. Α. Ἀμόσοφ (ἐργοστάσιο στεαρίνης τοῦ Νιεβά), Β. Μ. Τσάπλιν (Ναυπηγεῖο τοῦ Νιεβά), Π. Ι. Σουντακόφ (Μεταλλουργικό ἐργοστάσιο) καί ἄλλοι. Στίς ἐκλογές γιά τό Συμβούλιο κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων οἱ λικβινταριστές ἔπαθαν πλήρη ἥττα — τά τρία τέταρτα τῶν ἐκλεκτόρων πού πῆραν μέρος στή συνέλευση τάχθηκαν ὑπέρ τῆς μπολσεβίκικης ἐντολῆς καί ἀπόριψαν τήν ἐντολή πού πρότεινε ὁ συνασπισμός τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ἐσέρων. Τήν ἀποτυχία τῶν λικβινταριστῶν τήν ἀπόδειξαν ἀνάγλυφα καί οἱ ἐκλογές στό Πανρωσικό Ἵδρυμα κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Ἀπό τούς 57 πληρεξούσιους τά 82 % ἦταν πραβντιστές. — *58.*

30 «*Στόικαγια Μίσλ*» («Ἀκλόνητη Σκέψη») — μιά ἀπό τίς ὀνομασίες τῆς ἀριστερῆς ναρόντνικης (ἐσέρικης) νόμιμης ἐφημερίδας «Ζιβάγια Μίσλ» πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1913 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1914· ἡ ἐφημερίδα ἄλλαξε πολλές φορές τόν τίτλο της: «Βόλναγια Μίσλ», «Βέρναγια Μίσλ», «Μίσλ Τρουντά», «Σέβερναγια Μίσλ», κτλ. — *60.*

31 Τό χειρόγραφο «*Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς*» ἀποτελεῖ σχέδιο λόγου, πού θά ἐκφωνοῦσε στήν IV Κρατική δούμα ὁ μπολσεβίκος βουλευτής Γκ. Ι. Πετρόβσκι. Λόγω τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἀριστερῶν βουλευτῶν ἀπό τή Δούμα γιά 15 συνεδριάσεις στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1914 (γι' αὐτό βλ. λεπτομέρειες σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 128-130) ὁ λόγος δέν ἔγινε δυνατό νά ἐκφωνηθεῖ. Τό χειρόγραφο σχέδιο λόγου δέν διασώθηκε ὁλόκληρο. Τά μέρη πού λείπουν ἀπό τό κείμενο σημειώνονται στίς ὑποσημειώσεις. — *64.*

32 «*Γκραζντανίν*» («Πολίτης») — ἀντιδραστικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1872 ὥς τό 1914. Ἀπό τή δεκαετία τοῦ 1880, ὄργανο τῶν ἄκρων μοναρχικῶν. Διευθυνόταν ἀπό τόν πρίγκιπα Μεστσέρσκι καί χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τήν κυβέρνηση. Εἶχε ἀσήμαντη κυκλοφορία, ἀσκοῦσε ὅμως ἐπιροή στούς ἀνώτερους γραφειοκρατικούς κύκλους. — *64.*

33 *Προοδευτικοί* — πολιτική παράταξη τῆς ρωσικῆς φιλελευθερο-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, πού στίς ἐκλογές γιά τίς Κρατικές δοῦμες καί μέσα στίς Δοῦμες προσπαθοῦσε νά συνενώσει κάτω ἀπό τή σημαία τῆς «ἀκομματικότητας» στοιχεῖα ἀπό διάφορα ἀστοτσιφλικάδικα κόμματα καί ὁμάδες.

Τό Νοέμβρη τοῦ 1912 οἱ προοδευτικοί σχημάτισαν αὐτοτελές πολιτικό κόμμα μέ τό παρακάτω πρόγραμμα: μετριοπαθές στενά τιμοκρατικό σύνταγμα, μικρομεταρυθμίσεις, ὑπόλογο ὑπουργεῖο, δηλαδή κυβέρνηση ὑπόλογη ἀπέναντι στή Δούμα, κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε ὅτι ὡς πρός τή σύνθεσή τους καί ὡς πρός τήν ἰδεολογία τους οἱ προοδευτικοί εἶναι «*ἕνα κράμα ὀχτωβριστῶν καί καντέτων*» καί χαρακτήριζε τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τῶν προοδευτικῶν σάν ἐθνικοφιλελεύθερο. «Τό κόμμα αὐτό — ἔγραφε — θά εἶναι κόμμα τῆς «πραγματικῆς» καπιταλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, σάν αὐτό πού βλέπουμε καί στή Γερμανία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 342, 255).

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου οἱ προοδευτικοί ἐντείνανε τή δράση τους, ἀπαιτώντας τήν ἀντικατάσταση τῆς στρατιωτικῆς ἡγεσίας, τήν ἐπιστράτευση τῆς βιομηχανίας γιά τίς ἀνάγκες τοῦ μετώπου καί «ὑπόλογη κυβέρνηση» μέ συμμετοχή ἐκπροσώπων τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ὁρισμένοι ἡγέτες τοῦ κόμματος πῆραν μέρος στήν Προσωρινή ἀστική κυβέρνηση. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τό Κόμμα τῶν προοδευτικῶν ἔκανε δραστήρια πάλη κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Καντέτοι — μέλη τοῦ Συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος, τοῦ κύριου κόμματος τῆς φιλελευθερο-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. Τό Κόμμα τῶν καντέτων ἱδρύθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905· ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τσιφλικάδες παράγοντες τῶν ζέμστβο καί ἀπό ἀστούς διανοούμενους. Ἐπιφανεῖς παράγοντες τῶν καντέτων ἦταν οἱ Π. Ν. Μιλιουκόφ, Σ. Α. Μούρομτσεφ, Β. Α. Μακλάκοφ, Α. Ι. Σινγκαριόφ, Π. Μπ. Στροῦβε, Φ. Ι. Ροντίτσεφ, κ.ἄ. Γιά νά ἐξαπατήσουν τίς ἐργαζόμενες μάζες οἱ καντέτοι πῆραν τήν παραπλανητική ὀνομασία «Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας», στήν πραγματικότητα ὅμως δέν προχωροῦσαν πέρα ἀπό τό αἴτημα τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Οἱ καντέτοι θεωροῦσαν σάν κύριο σκοπό τους τήν καταπολέμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί ἐπιδίωκαν νά μοιραστοῦν τήν ἐξουσία μέ τόν τσάρο καί τούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου οἱ καντέτοι ὑποστήριζαν ἐνεργά τήν κατακτητική ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917 προσπαθοῦσαν νά σώσουν τή μοναρχία. Οἱ καντέτοι, κατέχοντας ἡγετική θέση στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἀσκοῦσαν ἀντιλαϊκή, ἀντεπαναστατική πολιτική, ἀρεστή στούς ἀμερικανούς, τούς ἄγγλους καί τούς γάλλους ἰμπεριαλιστές. Μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσια-

λιστικῆς ἐπανάστασης οἱ καντέτοι ἦταν ἄσπονδοι ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πῆραν μέρος σέ ὅλα τά ἔνοπλα ἀντεπαναστατικά κινήματα καί ἐκστρατεῖες τῶν ἐπεμβασιῶν. Ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅπου κατέφυγαν μετά τή συντριβή τῶν ἐπεμβασιῶν καί τῶν λευκοφρουριτῶν, οἱ καντέτοι, συνέχισαν τήν ἀντισοβιετική, ἀντεπαναστατική δράση τους. — *65.*

34 «*Ρέτς*» («Λόγος») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 23 τοῦ Φλεβάρη (8 τοῦ Μάρτη) 1906 κάτω ἀπό τήν οὐσιαστική διεύθυνση τῶν Π. Ν. Μιλιουκόφ καί Ι. Β. Γκέσσεν, μέ τήν ἄμεση συμμετοχή τῶν Μ. Μ. Βινάβερ, Π. Ντ. Ντολγκοροῦκοφ, Π. Μπ. Στροῦβε καί ἄλλων. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ἀργότερα ὥς τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἐξακολουθοῦσε νά βγαίνει μέ τούς τίτλους: «Νάσα Ρέτς», «Σβομπόντναγια Ρέτς», «Βέκ», «Νάς Βέκ». — *68.*

35 «*Κίεβσκαγια Μίσλ*» («Σκέψη τοῦ Κιέβου») — καθημερινή ἐφημερίδα ἀστικοδημοκρατικῆς κατεύθυνσης πού ἐκδιδόταν στό Κίεβο ἀπό τό 1906 ὥς τό 1918. Μέχρι τό 1915 ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ ἑβδομαδιαῖα εἰκονογραφημένα παραρτήματα· ἀπό τό 1917 κυκλοφοροῦσε σέ πρωϊνή καί ἀπογευματινή ἔκδοση. — *68.*

36 *Πολωνικό κόλο* — ἕνωση τῶν πολωνῶν βουλευτῶν στίς Κρατικές δοῦμες. Στήν Ι καί στή ΙΙ Κρατική δούμα ὁ καθοδηγητικός πυρήνας τῆς ἕνωσης αὐτῆς ἀνῆκε στούς ἐθνικοδημοκράτες — μέλη τοῦ ἀντιδραστικοῦ, ἐθνικιστικοῦ κόμματος τῶν πολωνῶν τσιφλικάδων καί τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης. Σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα τακτικῆς τῆς Δούμας τό πολωνικό κόλο ὑποστήριζε τούς ὀχτωβριστές. — *71.*

37 *Χαρτισμός* (ἀπό τό ἀγγλικό charter — χάρτης) — μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν ἄγγλων ἐργατῶν τῆς περιόδου 1830-1850, πού τό γέννησε ἡ δύσκολη οἰκονομική κατάσταση καί ἡ ἔλλειψη πολιτικῶν δικαιωμάτων. Αὐτό ἦταν, ὅπως ἔγραφε ὁ Λένιν, «τό πρῶτο πλατύ, πραγματικά μαζικό, πολιτικά διαμορφωμένο, προλεταριακό-ἐπαναστατικό κίνημα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 282). Ὀργανωτικό κέντρο τοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου ἦταν ὁ «Σύνδεσμος ἐργατῶν τοῦ Λονδίνου». Ἡ καθοδήγηση τοῦ Συνδέσμου κατάρτισε ἕνα ὑπόμνημα πρός τή βουλή, πού δημοσιεύτηκε τό Μάη τοῦ 1838. Ὁ Λαϊκός αὐτός χάρτης διατύπωνε ἕνα πρόγραμμα ἀπό ἕξι σημεῖα: γενικό ἐκλογικό δικαίωμα γιά τούς ἄντρες πού συμπλήρωσαν τό 21ο ἔτος τῆς ἡλικίας, μυστική ψηφοφορία, ἰσοδύναμες ἐκλογικὲς περιφέρειες, κατάργηση τοῦ περιουσιακοῦ ὁρίου γιά τούς ὑποψήφιους βουλευτές, ἀμοιβή τῶν βουλευτῶν, βουλευτικές ἐκλογές κάθε χρόνο. Τό κίνημα ἄρχισε μέ μεγαλειώδεις συγκεντρώσεις καί διαδηλώσεις καί ἀναπτυσσόταν μέ τό σύνθημα τῆς πάλης γιά τήν ἐπιβολή τοῦ Λαϊκοῦ χάρτη. Τόν Ἰούλη τοῦ 1840 ἱδρύθηκε ὁ «Ἐθνικός χαρτιστικός σύλλογος» πού ἦταν τό πρῶτο μαζικό κόμμα τῶν ἐργατῶν στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Στίς 2 τοῦ Μάη 1842 ὑποβλήθηκε στή βουλή δεύτερο ὑπόμνημα τῶν χαρτιστῶν, πού περιεῖχε ἤδη μιά σειρά αἰτήματα κοινωνικοῦ χαρακτήρα (μείωση τῆς ἐργάσιμης μέρας, αὔξηση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας κ.ἄ.). Τό ὑπόμνημα ἀπορίφθηκε ἀπό τή Βουλή. Σέ ἀπάντηση οἱ χαρτιστές κήρυξαν γενική ἀπεργία.

Τό 1848 οἱ χαρτιστές σχεδίαζαν μαζική πορεία πρός τή Βουλή μέ τρίτο ὑπόμνημα, ἀλλά ἡ κυβέρνηση συγκέντρωσε στρατό καί ματαίωσε τήν πορεία. Τό ὑπόμνημα ἐξετάστηκε ὕστερα ἀπό πολλούς μῆνες καί ἀπορίφθηκε. Μετά τό 1848 τό χαρτιστικό κίνημα ἄρχισε νά ἐκφυλίζεται. Κύρια αἰτία τῶν ἀποτυχιῶν τοῦ χαρτιστικοῦ κινήματος ἦταν ἡ ἔλλειψη σαφοῦς προγράμματος καί τακτικῆς καί συνεποῦς ἐπαναστατικῆς προλεταριακῆς ἡγεσίας. Ὡστόσο οἱ χαρτιστές ἄσκησαν τεράστια ἐπίδραση τόσο στήν πολιτική ἱστορία τῆς Ἀγγλίας, ὅσο καί στήν ἀνάπτυξη τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. — *76*.

38 *Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο* (ΔΣΓ) — μόνιμο ἐκτελεστικό πληροφοριακό ὄργανο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἡ ἀπόφαση γιά τή δημιουργία τοῦ ΔΣΓ ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν πάρθηκε στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού ἔγινε στό Παρίσι (Σεπτέμβρης τοῦ 1900). Ἀντιπρόσωποι τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν στό ΔΣΓ εἶχαν ἐκλεγεῖ οἱ Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί Μπ. Ν. Κριτσέβσκι. Ἀπό τό 1905 ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν.

Τό Δεκέμβρη τοῦ 1913 στή σύνοδο τοῦ ΔΣΓ μπῆκε τό ζήτημα γιά τίς ρωσικές ὑποθέσεις καί ἐγκρίθηκε ἀπόφαση πού πρότεινε στίς ὁμάδες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας νά πάρουν μέτρα γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας. Τό ΔΣΓ ἐνεργοῦσε σάν μεσολαβητής στήν ὀργάνωση «ἀνταλλαγῆς γνωμῶν» γιά τό ζήτημα τῆς δυνατότητας ἀποκατάστασης τῆς ἑνότητας στό ΣΔΕΚΡ καί ἀνάθεσε στήν Ἐκτελεστική του Ἐπιτροπή νά ἔρθει γι' αὐτό «σέ ἐπαφή μέ ὅλες τίς ὁμάδες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Πολωνίας».

Στό δημοσιευόμενο ἄρθρο ἐκτίθεται περιληπτικά ἡ ἀπάντηση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος, πού συμφώνησε νά συμμετάσχει στή σύσκεψη, τήν ὁποία συγκαλοῦσε τό ΔΣΓ. Ἡ ἀπάντηση αὐτή ἀποτελοῦσε τήν «ἐπίσημη ἔκθεση» τῆς ΚΕ στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ, γιά τήν ἀποστολή τῆς ὁποίας ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε στόν γραμματέα τοῦ ΔΣΓ Κ. Χούισμανς στό γράμμα του τῆς 18-19 τοῦ Γενάρη (31 τοῦ Γενάρη-1 τοῦ Φλεβάρη) 1914 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 290-297). — *81*.

39 *Ἡ δεύτερη Κρατική δούμα* συνῆλθε στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1907. Οἱ ἐκλογές τῆς Δούμας ἦταν ἔμμεσες, ἄνισες καί ἔγιναν σέ συνθῆκες ἔκτακτων στρατοδικείων καί διώξεων. Παρόλα αὐτά ἡ δεύτερη Δούμα ὑπῆρξε, ὡς πρός τή σύνθεσή της, πιό ἀριστερή ἀπό τήν πρώτη. Ἡ αἰτία ἦταν ἕνας πιό σαφής καί ἔντονος διαχωρισμός τῶν κομμάτων ἀπ' ὅ,τι στήν περίοδο τῆς πρώτης Δούμας, ἡ ἄνοδος τῆς ταξικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν, καθώς καί ἡ συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων στίς ἐκλογές.

Ἡ σύνθεση τῆς Δούμας ἔδειχνε τό δυνάμωμα, ἀπό τή μιά μεριά, τῶν ἀριστερῶν κομμάτων: τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν ὁμάδων τῶν ναρόντνικων καί ἀπό τήν ἄλλη, τῶν δεξιῶν, σέ βάρος τῶν καντέτων. Ἡ κατανομή τῶν μελῶν τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας σέ πολιτικές παρατάξεις ἦταν ἡ ἀκόλουθη: δεξιοί, δηλ. μοναρχικοί καί ὀχτωβριστές 54, καντέτοι καί προσκείμενοι 99, ἐθνικοί 76, ἀκομματικοί 50, τῆς ὁμάδας κοζάκων 17, «λαϊκοί σοσιαλιστές» 16, ἐσέροι 37, τρουντοβίκοι 104, σοσιαλδημοκράτες 65. Ὡστόσο ἡ πιό ἀριστερή ὡς πρός τή σύνθεσή της δεύτερη Δούμα, λόγω τῆς ὑποχώρησης τῆς ἐπανάστασης, ἦταν πιό ἀδύνατη ἀπό τήν πρώτη.

Τά δεξιά κόμματα τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας ὑποστήριζαν ἀνεπιφύλακτα τήν πολιτική τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης σέ ὅλα τά ζητήματα. Οἱ καντέτοι, πού στόν καιρό τῆς δεύτερης Δούμας ἔδειξαν οριστικά τήν ἀντεπαναστατικότητά τους, κρατοῦσαν στάση συναλλαγῆς μέ τήν ἀπολυταρχία.

Στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας ὑπερτεροῦσαν οἱ μενσεβίκοι. Στή δράση τῆς ὁμάδας ἐκφραζόταν ἡ ὀπορτουνιστική τακτική τῶν μενσεβίκων, πού ἦταν ὑπέρ τῶν συνασπισμῶν μέ τούς καντέτους καί καλλιεργοῦσαν στό λαό συνταγματικές αὐταπάτες. Ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στά λάθη τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς Δούμας, τόνιζε ὅτι δέν ὑπάρχει ἀντιστοιχία ἀνάμεσα στίς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπείας της.

Οἱ μπολσεβίκοι χρησιμοποιοῦσαν τή Δούμα σάν βῆμα γιά νά ξεσκεπάσουν τόν τσαρισμό καί τόν προδοτικό ρόλο τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης, γιά νά διακηρύξουν καί νά προπαγανδίσουν τό ἐπαναστατικό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, γιά νά ἀποσπάσουν τήν ἀγροτιά ἀπό τήν ἐπιροή τῶν φιλελευθέρων καί νά δημιουργήσουν στή Δούμα ἐπαναστατικό συνασπισμό τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ γραμμή τῶν μπολσεβίκων ἦταν μιά νέα, ἐπαναστατική-μαρξιστική γραμμή τακτικῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ προλεταριάτου στά κοινοβουλευτικά σώματα. Οἱ μενσεβίκοι, ἀντίθετα, ἀκολουθοῦσαν στή Δούμα τήν ὀπορτουνιστική τακτική ὑποστήριξης τῶν καντέτων. — *82.*

40 *Ἡ Τρίτη Κρατική δούμα* λειτούργησε ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907 ὥς τίς 9 (22) τοῦ Ἰούνη 1912. Ἡ ΙΙΙ Δούμα πού ἐκλέχτηκε μέ βάση τόν ἐκλογικό νόμο τῆς τρίτης τοῦ Ἰούνη, ἦταν ὡς πρός τή σύνθεσή της μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική, πειθήνιο ὄργανο τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης πού ἀκολουθοῦσε ἀντεπαναστατική πολιτική, πολιτική βίας καί διωγμῶν ἐνάντια στίς ἐπαναστατικές δυνάμεις τῆς Ρωσίας.

Στίς ἀρχές τῆς πρώτης συνόδου στή Δούμα ἀντιπροσωπεύονταν 11 πολιτικά κόμματα καί ὁμάδες· ἀνάμεσά τους ἦταν: δεξιοί βουλευτές (ἀκροδεξιοί, ἐθνικιστές καί μετριοπαθεῖς δεξιοί) 147, ὀχτωβριστές 154, πολωνο-λιθουανο-λευκορωσική ὁμάδα 7, Πολωνικό κόλο 11, προοδευτική ὁμάδα 28, μουσουλμάνικη ὁμάδα 8, καντέτοι 54, ἐργασιακή ὁμάδα (τρουντοβίκων) 14, σοσιαλδημοκράτες 19.

Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς ΙΙΙ Κρατικῆς δούμας, παρά τίς πολύ δύσκολες συνθῆκες δουλιᾶς, τή μικρή δύναμή της καί μιά σειρά λάθη της, ἔκανε, χάρη στήν παρουσία τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν, πολλή δουλιά γιά τό ξεσκέπασμα τῆς ἀντιλαϊκῆς πολιτικῆς τῆς ΙΙΙ Δούμας, γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς τῆς Ρωσίας τόσο μέ τή χρησιμοποίηση τοῦ βήματος τῆς Δούμας, ὅσο καί μέ τήν ἐξωκοινοβουλευτική της δράση. — *82.*

41 «*Τσάιτ*» («Χρόνος») — ἐβδομαδιαία ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς Μπούντ, πού ἔβγαινε σέ ἑβραϊκή γλώσσα στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 20 τοῦ Δεκέμβρη 1912 (2 τοῦ Γενάρη 1913) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Μάη 1914. — *88.*

42 «*Ρούσκαγια Μίσλ*» («Ρωσική Σκέψη») — μηνιαῖο φιλολογικό-πολιτικό περιοδικό· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1880 ὥς τό 1918. Μέχρι τό 1905 εἶχε φιλελευθερο-ναροντνικιστικό προσανατολισμό (ὥς τό 1885 διευ-

θυντής του ἦταν ὁ Β. Μ. Λαβρόφ). Στή δεκαετία 1890-1900 δημοσιεύονταν πότε-πότε ἀπό τίς στῆλες του ἄρθρα μαρξιστῶν. Αὐτή τήν περίοδο τό «Ρούσκαγια Μίσλ» δημοσίευε ἔργα προοδευτικῶν συγγραφέων: τοῦ Α. Μ. Γκόρκι, τοῦ Β. Γκ. Κορολένκο, τοῦ Ντ. Ν. Μάμιν-Σιμπιριάκ, τοῦ Γκ. Ι. Οὐσπένσκι, τοῦ Α. Π. Τσέχοφ κ.ἄ. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905 τό περιοδικό ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε. Τό περιοδικό κήρυσσε τόν ἐθνικισμό, τό «βεχισμό», ὑποστήριζε τήν παπαδοκρατία καί τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία. — *90.*

43 «*Κόλοκολ*» («Καμπάνα») — πολιτικό περιοδικό, ἔβγαινε μέ τό σύνθημα «Vivos voco!» («Καλῶ τούς ζωντανούς!»). Τό ἔβγαζαν ὁ Α. Ι. Χέρτσεν καί ὁ Ν. Π. Ὀγκαριόφ στό ἐλεύθερο ρωσικό τυπογραφεῖο πού εἶχε ἱδρύσει ὁ Χέρτσεν ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούλη 1857 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1865 στό Λονδίνο καί ἀπό τό Μάη τοῦ 1865 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1867 στή Γενεύη· ἔβγαινε μιά φορά τό μήνα καί ἕνα διάστημα δυό φορές. Βγῆκαν 245 τεύχη. Τό 1868 τό περιοδικό ἔβγαινε στά γαλλικά (κατορθώθηκε νά ἐκδοθοῦν 15 τεύχη), ὁρισμένα τεύχη εἶχαν παράρτημα στή ρωσική γλώσσα. Τό «Κόλοκολ» τυπωνόταν σέ 2 500 ἀντίτυπα καί κυκλοφοροῦσε πλατιά σ' ὅλη τή Ρωσία. Τό «Κόλοκολ» ξεσκέπαζε τήν αὐθαιρεσία τῆς ἀπολυταρχίας, τή διαρπαγή καί τή λεηλασία τῶν κρατικῶν ταμείων ἀπό τούς δημόσιους ὑπαλλήλους, τήν ἄγρια ἐκμετάλλευση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς τσιφλικάδες κι' ἀπηύθυνε ἐπαναστατικές ἐκκλήσεις στίς μάζες, βοηθώντας στήν ἀφύπνισή τους γιά τήν πάλη κατά τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης καί τῶν κυρίαρχων τάξεων.

Τό «Κόλοκολ» ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀλογόκριτου ἐπαναστατικοῦ τύπου, πού προηγήθηκε ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία καί ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στήν ἀνάπτυξη τοῦ πανδημοκρατικοῦ καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, στήν πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας καί τῆς δουλοπαροικίας. — *93.*

44 Τό «*Γράμμα πρός τόν Γκόγκολ*» γράφτηκε ἀπό τόν Β. Γκ. Μπελίνσκι τόν Ἰούλη τοῦ 1847· δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά τό 1855 ἀπό τόν Α. Ι. Χέρτσεν στήν «Πολιάρναγια Ζβεζντά». — *94.*

45 «*Στάραγια «Ἴσκρα»*» («Παλιά «Σπίθα»») — ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό 1900 καί ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή δημιουργία τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

Τό πρῶτο φύλλο τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα», πού χρονολογεῖται ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1900, βγῆκε στή Λειψία· τά ἑπόμενα φύλλα ἔβγαιναν στό Μόναχο, ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1902 στό Λονδίνο καί ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1903 στή Γενεύη. Μεγάλη βοήθεια στήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας (ὀργάνωση μυστικοῦ τυπογραφείου, προμήθεια ρωσικῶν στοιχείων κτλ.) ἔδοσαν οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες Κ. Τσέτκιν, Α. Μπράουν κ.ἄ., ὁ πολωνός ἐπαναστάτης Γ. Μαρχλέβσκι, πού ζοῦσε τότε στό Μόναχο καί ὁ Γκ. Κβέλτς, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀγγλικῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμοσπονδίας.

Τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τήν ἀποτελοῦσαν οἱ Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Λ. Μάρτοφ, Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Α. Ν. Πότρεσοφ καί Β. Ι. Ζασούλιτς. Γραμματέας τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς στίς ἀρχές

ἦταν ἡ Ι. Γκ. Σμιντόβιτς-Λέμαν κι' ἀργότερα, ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1901, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, πού κρατοῦσε καί ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς «Ἴσκρα» μέ τίς ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τῆς «Ἴσκρα» βρίσκονταν τά προβλήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων τῆς Ρωσίας ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία, μεγάλη προσοχή δινόταν στά πιό σημαντικά γεγονότα τῆς διεθνοῦς ζωῆς καί ἰδιαίτερα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν ἦταν οὐσιαστικά ὁ διευθυντής καί ὁ καθοδηγητής τῆς «Ἴσκρα», δημοσίευε ἄρθρα γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος καί τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Ἴσκρα» ἔγινε τό κέντρο συνένωσης τῶν κομματικῶν δυνάμεων, συγκέντρωσης καί διαπαιδαγώγησης τῶν κομματικῶν στελεχῶν. Σέ πολλές πόλεις τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Σαμάρα κ.ἄ.) δημιουργήθηκαν ὁμάδες καί ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ λενινιστικῆς-ἰσκρικῆς κατεύθυνσης καί τό Γενάρη τοῦ 1902 στό συνέδριο τῶν ἰσκριστῶν στή Σαμάρα ἱδρύθηκε ἡ ρωσική ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα». Οἱ ἰσκρικές ὀργανώσεις δημιουργοῦνταν καί δούλευαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τῶν μαθητῶν καί τῶν συνεργατῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: Ν. Ε. Μπάουμαν, Ι. Β. Μπάμπουσκιν, Σ. Ι. Γκοῦσεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Π. Α. Κράσικοφ, Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι, Φ. Β. Λένγκνικ, Π. Ν. Λεπεσίνσκι, Ι. Ι. Ραντσένκο κ.ἄ.

Μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Λένιν καί μέ τήν ἄμεση συμμετοχή του ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» κατάρτισε τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (δημοσιεύτηκε στό φύλ. ἀρ. 21 τῆς «Ἴσκρα») καί προετοίμασε τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τόν καιρό τῆς σύγκλησης τοῦ Συνεδρίου οἱ περισσότερες τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας εἶχαν προσχωρήσει στήν «Ἴσκρα», εἶχαν ἐγκρίνει τήν τακτική, τό πρόγραμμα καί τό ὀργανωτικό της σχέδιο καί τήν εἶχαν ἀναγνωρίσει σάν καθοδηγητικό τους ὄργανο. Τό Συνέδριο σέ εἰδική ἀπόφασή του τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς «Ἴσκρα» στήν πάλη γιά τό κόμμα καί τήν ἀνακήρυξε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἀμέσως μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος οἱ μενσεβίκοι μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ Πλεχάνοφ πῆραν τήν «Ἴσκρα» στά χέρια τους. — *95.*

46 Πρόκειται γιά τό *Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ*, πού ἔγινε στό Μίνσκ στίς 1-3 (13-15) τοῦ Μάρτη 1898. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 9 ἀντιπρόσωποι ἀπό 6 ὀργανώσεις: ἀπό τίς «Ἑνώσεις ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» Πετρούπολης, Μόσχας, Αἰκατερινοσλάβ καί Κιέβου, ἀπό τήν ὁμάδα τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τοῦ Κιέβου καί ἀπό τήν Μπούντ. Τό συνέδριο ἐξέλεξε τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος, καθιέρωσε σάν ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», δημοσίευσε «Διακήρυξη» καί ἀνακήρυξε τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» ἐκπρόσωπο τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 11-15).

Ἡ σημασία τοῦ Ι συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ὅτι στίς ἀποφάσεις καί στή «Διακήρυξή» του ἀνήγγειλε τήν ἵδρυση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας καί ἔτσι ἔπαιξε μεγάλο ἐπαναστατικό προπαγανδιστικό ρόλο. Τό συνέδριο, ὡστόσο, δέν ψήφισε πρόγραμμα καί δέν ἐπεξεργάστηκε καταστατικό τοῦ κόμματος. Ἡ ΚΕ πού ἐκλέχτη-

κε στό συνέδριο σέ λίγο πιάστηκε, τό τυπογραφεῖο τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» κατασχέθηκε καί γι' αὐτό τό λόγο τό συνέδριο δέν κατόρθωσε νά συνενώσει καί νά συνδέσει τούς σκόρπιους μαρξιστικούς ὁμίλους κι' ὀργανώσεις. Δέν ὑπῆρχε καθοδήγηση μέ ἑνιαῖο κέντρο κι' ἑνιαία γραμμή στή δουλιά τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. — *96*.

47 «*Σ. Πετερμπούργκσκι Ραμπότσι Λιστόκ*» («Ἐργατικό Φυλλάδιο τῆς Πετρούπολης») — ὄργανο τῆς ὀργάνωσης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» τῆς Πετρούπολης. Βγῆκαν δυό φύλλα: τό 1ο φύλλο (μέ ἡμερομηνία Γενάρη) τυπώθηκε σέ πολύγραφο τό Φλεβάρη τοῦ 1897 στή Ρωσία σέ 300-400 ἀντίτυπα καί τό 2ο βγῆκε τυπογραφημένο τό Σεπτέμβρη τοῦ 1897 στή Γενεύη.

Ἡ ἐφημερίδα ἔβαζε σάν στόχο νά συνδυάζεται ἡ οἰκονομική πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν πάλη γιά πλατιές πολιτικές διεκδικήσεις, τόνιζε τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ἐργατικοῦ κόμματος. — *96*.

48 «*Ραμπότνικ*» («Ὁ ἐργαζόμενος») — συλλογή πού ἔβγαζε σέ ἀκανόνιστα χρονικά διαστήματα στό ἐξωτερικό στά χρόνια 1896-1899 ἡ «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» μέ τή διεύθυνση τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς». Πρωτεργάτης τῆς ἔκδοσης τῆς συλλογῆς «Ραμπότνικ» ἦταν ὁ Λένιν. Κατά τήν παραμονή του στό ἐξωτερικό τό 1895 ὁ Λένιν συμφώνησε μέ τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί τόν Π. Μπ. Ἀξελρόντ νά βγάζει καί νά ἐπιμελεῖται τή συλλογή ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς». Ὅταν γύρισε στή Ρωσία ὁ Λένιν ἔκανε πολλή δουλιά γιά τήν ὀργάνωση τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας τῆς ἔκδοσης αὐτῆς καί τήν ἐξασφάλιση τῆς συλλογῆς μέ ἄρθρα καί ἀνταποκρίσεις ἀπό τή Ρωσία. Ὡς τή σύλληψή του, τό Δεκέμβρη τοῦ 1895, ὁ Λένιν ἑτοίμασε καί ἔστειλε στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς συλλογῆς «Ραμπότνικ» τό ἄρθρο-νεκρολογία «Φρίντριχ Ἔνγκελς» καί ἀρκετές ἀνταποκρίσεις, μερικές ἀπό τίς ὁποῖες (τοῦ Α. Α. Βανέγεφ, τοῦ Μ. Α. Σίλβιν, τοῦ Σ. Π. Σεστέρνιν) δημοσιεύτηκαν στό τεῦχος 1-2 καί στό τεῦχος 5-6 τῆς συλλογῆς.

Βγῆκαν συνολικά 6 τεύχη τῆς συλλογῆς «Ραμπότνικ» σέ τρία σώματα καί 10 τεύχη τοῦ «Λιστόκ Ραμπότνικα». — *98*.

49 *Τό Δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* συνῆλθε ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Οἱ πρῶτες 13 συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου ἔγιναν στίς Βρυξέλλες. Μετά, ἐξαιτίας τῶν διώξεων τῆς ἀστυνομίας, οἱ συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου συνεχίστηκαν στό Λονδίνο.

Τό συνέδριο τό προετοίμασε ἡ «Ἴσκρα», πού μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἔκανε τεράστια δουλιά γιά τή συσπείρωση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 43 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἀντιπροσώπευαν 26 ὀργανώσεις (τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς», τήν ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα», τήν Ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ, καθώς καί τήν Κεντρική της Ἐπιτροπή, τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί 20 σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές καί ἑνώσεις τῆς Ρωσίας). Ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι εἶχαν ἀπό δυό ψήφους καί γι' αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν θετικῶν ψήφων στό συνέδριο ἀνερχόταν σέ 51. Ἡ σύνθεση τοῦ συνεδρίου ἦταν ἀνομοιο-

γενής. Σ' αὐτό δέν συμμετεῖχαν μόνο ὀπαδοί τῆς «Ἴσκρα», ἀλλά καί ἀντίπαλοί της, καθώς καί ἀσταθῆ, ταλαντευόμενα στοιχεῖα.

Τά σοβαρότερα θέματα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ἐπικύρωση τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί ἡ ἐκλογή τῶν καθοδηγητικῶν κομματικῶν ὀργάνων. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του ἔκαναν στό Συνέδριο ἀποφασιστική πάλη κατά τῶν ὀπορτουνιστῶν.

Λυσσαλέες ἐπιθέσεις ἀπό τούς ὀπορτουνιστές δέχτηκε κατά τή συζήτηση στό συνέδριο τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος, πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα», ἰδιαίτερα ἡ θέση γιά τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στό ἐργατικό κίνημα, ἡ παράγραφος γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἐγκαθίδρυσης τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος. Τό συνέδριο ἀντέκρουσε τούς ὀπορτουνιστές καί ἐπικύρωσε ὁμόφωνα (μέ μιά ἀποχή) τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ὅπου διατυπώνονταν τόσο τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση (πρόγραμμα-μίνιμουμ), ὅσο καί τά καθήκοντα πού ἀπόβλεπαν στή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί στήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου (πρόγραμμα-μάξιμουμ). Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μετά τό θάνατο τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, ψηφίστηκε ἐπαναστατικό πρόγραμμα, στό ὁποῖο, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Λένιν, ἡ πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἔμπαινε σάν βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Κατά τή συζήτηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος ἔγινε σκληρή πάλη γύρω ἀπό τό ζήτημα τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν συγκρότησης τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του πάλευαν γιά τή δημιουργία μαχητικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης καί θεωροῦσαν ἀπαραίτητη τήν ψήφιση ἑνός καταστατικοῦ, πού θά δυσκόλευε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν καί ταλαντευόμενων στοιχείων. Γι' αὐτό τό λόγο στή διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ, πού προτάθηκε ἀπό τόν Λένιν, ἡ ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος δέν ἐξαρτιόταν μονάχα ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, ἀλλά καί ἀπό τήν προσωπική συμμετοχή τοῦ μέλους σέ μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ὁ Μάρτοφ ὑπόβαλε στό συνέδριο τή δική του διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος ἐξαρτιόταν, ἐκτός ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, μόνο ἀπό τήν τακτική προσωπική βοήθειά του στό κόμμα κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις του. Ἡ διατύπωση τοῦ Μάρτοφ, πού διευκόλυνε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν στοιχείων, ὑποστηρίχθηκε στό συνέδριο ὄχι μόνο ἀπό τούς ἀντιισκριστές καί τό «βάλτο» (τό «κέντρο»), ἀλλά καί ἀπό τούς «μαλακούς» (ἀσταθεῖς) ἰσκριστές καί ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο μέ ἐλάχιστη πλειοψηφία. Βασικά ὅμως τό συνέδριο ψήφισε τό καταστατικό πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν. Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης μιά σειρά ἀποφάσεις γιά ζητήματα τακτικῆς.

Στό συνέδριο ἔγινε διάσπαση ἀνάμεσα στούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς ἰσκρικῆς κατεύθυνσης, τούς λενινιστές καί τούς «μαλακούς» ἰσκριστές, ὀπαδούς τοῦ Μάρτοφ. Οἱ ὀπαδοί τῆς λενινιστικῆς κατεύθυνσης συγκέντρωσαν τήν πλειοψηφία στίς ἐκλογές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος κι' ἀπό τότε ἄρχισαν νά ὀνομάζονται μπολσεβίκοι, ἐνῶ οἱ ὀπορτουνιστές πού πῆραν τή μειοψηφία, μενσεβίκοι.

Τό συνέδριο εἶχε τεράστια σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ

κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἔβαλε τέρμα στό χειροτεχνικό τρόπο δουλιᾶς καί τό καθεστώς τῶν στενῶν ὁμίλων πού ὑπῆρχαν στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα καί ἔθεσε τίς βάσεις τοῦ μαρξιστικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Ὁ μπολσεβικισμός ὑπάρχει σάν ρεῦμα πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα ἀπό τό 1903» (Ἅπαντα, 4η ρωσ., ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 8). Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, δημιουργώντας τό προλεταριακό κόμμα νέου τύπου πού ἔγινε ὑπόδειγμα γιά τούς ἐπαναστάτες μαρξιστές ὅλων τῶν χωρῶν, ἀποτέλεσε σημεῖο στροφῆς στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. — *99.*

50 «*Νόβαγια «Ἴσκρα»*» («Ἡ Νέα «Ἴσκρα»») — μενσεβίκικη «Ἴσκρα». Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος ὁρίστηκε ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί Λ. Μάρτοφ. Ὡστόσο ὁ μενσεβίκος Μάρτοφ, παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ἀρνήθηκε νά μπεῖ στή Συντακτική ἐπιτροπή χωρίς τούς παλιούς συντάκτες μενσεβίκους (Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Α. Ν. Πότρεσοφ καί Β. Ι. Ζασούλιτς), πού δέν εἶχαν ἐκλεγεῖ ἀπό τό ΙΙ Συνέδριο καί τά φύλ. ἀρ. 46-51 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκαν μέ Συντακτική ἐπιτροπή τόν Λένιν καί τόν Πλεχάνοφ. Ἀργότερα ὁ Πλεχάνοφ πέρασε στίς γραμμές τοῦ μενσεβικισμοῦ καί ζήτησε νά μποῦν στή Συντακτική ἐπιτροπή καί οἱ παλιοί συντάκτες μενσεβίκοι πού τούς εἶχε ἀπορίψει τό συνέδριο. Ὁ Λένιν δέν συμφώνησε καί στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) 1903 ἀποχώρησε ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα». Ὁ Λένιν ἔγινε μέ πρόσληψη μέλος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος καί ἄρχισε πάλη ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές μενσεβίκους. Τό φύλ. ἀρ. 52 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκε μέ συντάκτη μόνο τόν Πλεχάνοφ καί στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1903 ὁ Πλεχάνοφ, παραβιάζοντας τή θέληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, προσέλαβε αὐτόβουλα στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τούς πρώην συντάκτες της μενσεβίκους Ἀξελρόντ, Πότρεσοφ καί Ζασούλιτς. Ἀπό τό πεντηκοστό δεύτερο φύλλο της ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι τό μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Οἱ μενσεβίκοι τή μετάτρεψαν σέ ὄργανο πάλης κατά τοῦ μαρξισμοῦ, κατά τοῦ κόμματος, σέ βῆμα κηρύγματος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. — *99.*

56 «*Βπεριόντ*» («Ἐμπρός») — παράνομη μπολσεβίκικη ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1904 (4 τοῦ Γενάρη 1905) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Μάη 1905. Βγῆκαν 18 φύλλα. Ὀργανωτής, ἰδεολογικός ἐμψυχωτής καί ἄμεσος καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι καί Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς ἐφημερίδας μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας καί μέ τούς ἀνταποκριτές τήν κρατοῦσε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Ὁ Λένιν, καθορίζοντας τό περιεχόμενο τῆς ἐφημερίδας, ἔγραφε: «Ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» εἶναι *ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα»*. Στό ὄνομα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» ἡ «Βπεριόντ» παλεύει ἀποφασιστικά ἐνάντια στή νέα «Ἴσκρα»» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 238). Ὁ Λένιν δέν ἔγραφε καθοδηγητικά μόνο ἄρθρα στή «Βπεριόντ», ἀλλά ἔγραψε ἕνα μεγάλο ἐπίσης ἀριθμό διαφόρων σημειωμάτων καί ἀνταποκρίσεων πού ἐπεξεργαζόταν ὁ ἴδιος. Ὁρισμένα ἄρθρα ὁ Λένιν τά ἔγραψε σέ συνεργασία μέ τά ἄλλα μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Βορόβσκι, Ὀλμίνσκι κ.ἄ.).

Ἕνα μέρος ἀπό τά χειρόγραφα διάφορων συντακτῶν πού διασώθηκαν φέρνει τά ἴχνη μεγάλων διορθώσεων καί σημαντικῶν συμπληρώσεων τοῦ Λένιν. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων τοῦ κάθε φύλλου γινόταν ὁπωσδήποτε ἀπό τόν Λένιν. Ἀκόμη καί τήν ἐποχή πού ἦταν ἐντελῶς ἀπορροφημένος ἀπό τή δουλιά τοῦ III συνεδρίου στό Λονδίνο, ὁ Λένιν βρῆκε τό χρόνο νά θεωρήσει τό τυπογραφικό δοκίμιο τοῦ φύλ. ἀρ. 17 τῆς «Βπεριόντ». Καί μόνο τό φύλ. ἀρ. 18, ὅπως φαίνεται, βγῆκε χωρίς νά τό θεωρήσει ὁ Λένιν, ἐπειδή ἔφυγε ἀπό τό Λονδίνο γιά τή Γενεύη. Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 60 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν. Ὁρισμένα φύλλα τῆς ἐφημερίδας, ὅπως, λογουχάρη τά φύλλα 4 καί 5, πού εἶναι ἀφιερωμένα στά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη 1905 καί στήν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, γράφτηκαν σχεδόν ὁλόκληρα ἀπό τόν Λένιν. Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν ἀναδημοσιεύονταν συχνά ἀπό τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» στά τοπικά ὄργανα τοῦ μπολσεβίκικου τύπου καί ἐκδίδονταν σέ ἰδιαίτερα φυλλάδια ἤ μπροσοῦρες.

Τό Τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος μέ εἰδική ἀπόφασή του τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στήν καταπολέμηση τοῦ μενσεβικισμοῦ, στήν ἀποκατάσταση τῶν κομματικῶν ἀρχῶν, στήν τοποθέτηση καί τό φώτισμα τῶν ζητημάτων τακτικῆς πού ἔθετε τό ἐπαναστατικό κίνημα, στήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου κι' ἔκφρασε τίς εὐχαριστίες του στή Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας. Μέ ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι». — *99.*

52 «*Προλετάρι*» (*τῆς Γενεύης*) («Προλετάριος») — παράνομη μπολσεβίκικη ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἱδρύθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Μέ ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος, στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905 διευθυντής τοῦ ΚΟ ὁρίστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Μάη ὥς τίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη 1905. Βγῆκαν συνολικά 26 φύλλα. Ἡ «Προλετάρι» συνέχιζε τή γραμμή τῆς παλιᾶς, τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» καί διατήρησε ὅλη τή συνέχεια τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ὁ Λένιν ἔγραψε στήν ἐφημερίδα 90 περίπου ἄρθρα καί σχόλια. Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν καθόριζαν τήν πολιτική φυσιογνωμία τῆς ἐφημερίδας, τό ἰδεολογικό της περιεχόμενο καί τόν μπολσεβίκικο προσανατολισμό της. Τεράστια δουλιά ἔκανε ὁ Λένιν σάν καθοδηγητής καί διευθυντής τῆς ἐφημερίδας. Στή δουλιά τῆς Σύνταξης ἔπαιρναν μόνιμα μέρος οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Μεγάλη ἦταν ἡ προσφορά στό ἔργο τῆς σύνταξης τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια, τῆς Β.Μ. Βελίτσκινα καί τοῦ Β. Α. Καρπίνσκι. Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα. Στίς σελίδες της δημοσιεύονταν ἄρθρα καί σημειώματα ἐργατῶν, πού συμμετεῖχαν ἄμεσα στό ἐπαναστατικό κίνημα. Ὁ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, ὁ Σ. Ι. Γκοῦσεφ καί ἡ Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα ὀργάνωναν τή συγκέντρωση ἀνταποκρίσεων ἀπό τά διάφορα μέρη καί τήν ἀποστολή τους στή Γενεύη. Ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί ἡ Λ. Α. Φότιεβα κρατοῦσαν τήν ἀλληλογραφία τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς μέ τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις καί τούς ἀναγνῶστες.

Ἡ «Προλετάρι» ἔπαιρνε ἀμέσως θέση σέ ὅλα τά σημαντικά γεγονότα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἔκανε ἀνελέητη

πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στά ἄλλα ὀπορτουνιστικά ἀναθεωρητικά στοιχεῖα. Ἡ ἐφημερίδα ἔκανε μεγάλη δουλιά γιά τήν προπαγάνδιση τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος κι' ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ὀργανωτική καί τήν ἰδεολογική συσπείρωση τῶν μπολσεβίκων. Ἡ «Προλετάρι» προάσπιζε μέ συνέπεια τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό, ἐπεξεργαζόταν ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐπανάστασης στή Ρωσία. Φωτίζοντας ὁλόπλευρα τά γεγονότα τοῦ 1905, ἡ «Προλετάρι» ξεσήκωνε τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Προλετάρι» ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπίδραση στίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Ὁρισμένα ἄρθρα τοῦ Λένιν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀναδημοσιεύονταν στίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες καί κυκλοφοροῦσαν σέ φυλλάδια. Λίγο μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ Λένιν γιά τή Ρωσία, στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905, ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε. Τά τελευταῖα δυό φύλλα της (25 καί 26) βγῆκαν μέ διευθυντή τόν Β. Β. Βορόβσκι, ὅμως καί γι' αὐτά ὁ Λένιν εἶχε γράψει μερικά ἄρθρα, πού δημοσιεύτηκαν μετά τήν ἀναχώρησή του ἀπό τή Γενεύη. — *99.*

53 «*Νόβαγια Ζίζν*» («Νέα Ζωή») — ἡ πρώτη νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη καθημερινά ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) ὥς τίς 3 (16) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἐπίσημος διευθυντής καί ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας θεωροῦνταν ὁ ποιητής Μ. Ν. Μίνσκι καί ἐκδότρια ἡ Μ. Φ. Ἀντρέγεβα. Μέ τόν ἐρχομό τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό ἐξωτερικό στήν Πετρούπολη στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905 ἡ ἐφημερίδα ἄρχισε νά βγαίνει κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγησή του. Τά πρόσωπα τῆς Σύνταξης καί οἱ συνεργάτες της ἄλλαξαν. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἦταν οὐσιαστικά τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στενότατοι συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας ἦταν οἱ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι καί ἄλλοι. Δραστήριο μέρος στή «Νόβαγια Ζίζν» ἔπαιρνε ὁ Α. Μ. Γκόρκι, πού ἔδινε στήν ἐφημερίδα καί μεγάλη οἰκονομική βοήθεια. Στόν κατάλογο τῶν ξένων συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδας περιλαβαίνονταν ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ, ὁ Μαρσέλ Κασέν, ὁ Πώλ Λαφάργκ καί ἄλλοι.

Στό φύλ. ἀρ. 9 τῆς «Νόβαγια Ζίζν» τῆς 10 τοῦ Νοέμβρη ἐμφανίστηκε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος». Ἔπειτα τυπώθηκαν τά ἄρθρα του: «Προλεταριάτο καί ἀγροτιά», «Κομματική ὀργάνωση καί κομματική φιλολογία», «Στρατός καί ἐπανάσταση», «Ἡ πλάστιγγα ταλαντεύεται», «Ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει καί τά νέα ὄργανα λαϊκῆς ἐξουσίας», «Σοσιαλισμός καί θρησκεία» καί ἄλλα. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν 14 ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Στά ἄρθρα αὐτά καθορίζονταν τά καθήκοντα καί ἡ τακτική τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» στάθηκε ὁ δραστήριος ἐκλαϊκευτής ὅλων τῶν ἀποφάσεων καί τῶν μέτρων τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στό ἔργο τῆς πολιτικῆς διαφώτισης καί τῆς ὀργάνωσης τῶν μαζῶν, κινητοποιοῦσε τίς μάζες γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις καί τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες, ἦταν πολύ δημοφιλής σ' αὐτούς. Ἀπό τίς διάφορες γωνιές τῆς χώρας ἔφθαναν γράμματα πρός τή Σύνταξη ἀπό

ἐργάτες, ἀγρότες, ὑπάλληλους, στρατιωτικούς, φοιτητές. Τά γραφεῖα τῆς Σύνταξης ἦταν τόπος κομματικῶν ἐπαφῶν, συγκεντρώσεων, συσκέψεων. Τό καθημερινό τιράζ τῆς ἐφημερίδας ἔφτανε στά 80 χιλιάδες φύλλα.

Γιά τή «Νόβαγια Ζίζν» ὁ Λένιν ἔγραφε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905: «*Τώρα* τό πιό πλατύ βῆμα γιά ν' ἀσκοῦμε τήν ἐπιροή μας στό προλεταριάτο εἶναι ἡ *καθημερινή* ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 316).

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» διώχτηκε πολλές φορές. Μετά τήν κυκλοφορία τοῦ 27ου φύλλου στίς 2 τοῦ Δεκέμβρη ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό τελευταῖο, 28ο φύλλο της, βγῆκε παράνομα. — *99*.

54 «*Νατσάλο*» («Ἀρχή») — καθημερινή νόμιμη μενσεβίκικη ἐφημερίδα, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη ὥς τίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Βγῆκαν 16 φύλλα. Διευθυντές κι' ἐκδότες τῆς ἐφημερίδας ἦταν οἱ Ντ. Μ. Χέρτσενσταϊν καί Σ. Ν. Σαλτικόφ. Συνεργάτες τους στήν ἐφημερίδα ὑπῆρξαν οἱ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Γ. Ντέιτς, Ν. Ι. Ἰορντάνσκι, Λ. Μάρτοφ, Α. Ν. Πότρεσοφ κ.ἄ. — *99*.

55 «*Βολνά*» («Κύμα») — καθημερινή μπολεβίκικη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε νόμιμα στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 26 τοῦ Ἀπρίλη (9 τοῦ Μάη) ὥς τίς 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ Ἰούνη) 1906. Βγῆκαν 25 φύλλα. Ἀπό τό φύλ. ἀρ. 9 οὐσιαστικός διευθυντής τῆς «Βολνά» ἦταν ὁ Λένιν. Στή δουλιά τῆς Σύνταξης ἔπαιρναν μέρος οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ κ.ἄ. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν 25 περίπου ἄρθρα τοῦ Λένιν, πολλά ἀπ' αὐτά σάν κύρια ἄρθρα. Ἡ «Βολνά» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν ἀπό τούς μπολσεβίκους, στό ἀνέβασμα τῆς συνείδησης καί τῆς ὀργανωμένης δράσης τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ τσαρική κυβέρνηση ὑπόβαλε σέ διωγμούς τή «Βολνά»: ὁ διευθυντής της παραπέμφθηκε ἐπανειλημένα σέ δίκη, πολλά φύλλα τῆς ἐφημερίδας κατασχέθηκαν· τό ἐφετεῖο τῆς Πετρούπολης ἀποφάσισε στίς 26 τοῦ Ἰούνη (9 τοῦ Ἰούλη) 1913 νά καταστραφοῦν τά φύλ. ἀρ. 10, 18, 19, 22-25 μαζί μέ τίς μῆτρες πού ἦταν ἕτοιμες γιά ἐκτύπωση. Στίς 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ Ἰούνη) 1906 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Στή θέση τῆς «Βολνά» ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί κατόπιν ἡ «Ἔχο».

«*Ἔχο*» («Ἠχώ») — νόμιμη μπολσεβίκικη καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 22 τοῦ Ἰούνη (5 τοῦ Ἰούλη) ὥς τίς 7 (20) τοῦ Ἰούλη 1906. Βγῆκαν 14 φύλλα. Διευθυντής τῆς ἐφημερίδας οὐσιαστικά ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Σέ κάθε φύλλο δημοσιεύονταν ἄρθρα τοῦ Λένιν. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν συνολικά πάνω ἀπό εἴκοσι ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν.

Ὅλα σχεδόν τά φύλλα τῆς ἐφημερίδας «Ἔχο» εἶχαν ὑποστεῖ κυρώσεις. Ἀπό τά 14 φύλλα πού βγῆκαν τά δώδεκα κατασχέθηκαν ἀπό τίς ἀρχές. — *99*.

56 «*Ναρόντναγια Ντούμα*» («Λαϊκή Δούμα») — καθημερινή μενσεβίκικη ἐφημερίδα· κυκλοφόρησε στήν Πετρούπολη τό Μάρτη-Ἀπρίλη τοῦ 1907 ἀντί τῆς «Ρούσκαγια Ζίζν», πού κλείστηκε. Βγῆκαν 21 φύλλα τῆς ἐφημερίδας. — *99*.

57 *Τό Σοσιαλιστικό Κόμμα τῆς 'Αμερικῆς* σχηματίστηκε τόν 'Ιούλη τοῦ 1901 στό συνέδριο τῆς 'Ινδιανούπολης μέ τή συνένωση τῶν ὁμάδων πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τό Σοσιαλιστικό 'Εργατικό Κόμμα καί ἀπό τό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα τῶν ΕΠΑ. Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές του ἦταν ὁ Γιούτζιν Ντέμπς, δημοφιλής παράγοντας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῶν ΕΠΑ. Ὁ Ντέμπς ἦταν κι' ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ νέου κόμματος. Ἡ κοινωνική σύνθεση τοῦ κόμματος ἦταν ἀνομοιογενής: μέσα σ' αὐτό ὑπῆρχαν μιά μερίδα ἀμερικανῶν ἐργατῶν, μετανάστες ἐργάτες, καθώς καί μικροί φάρμερ καί ἄτομα προερχόμενα ἀπό τή μικροαστική τάξη. Ἡ κεντριστική καί δεξιά ὁπορτουνιστική ἡγεσία τοῦ κόμματος (Βίκτορ Λ. Μπέργκερ, Μορίς Χίλκβιτ καί ἄλλοι) δέν παραδεχόταν τήν ἀναγκαιότητα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀπόκρουε τίς ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης, περιορίζοντας τή δράση τοῦ κόμματος βασικά στή συμμετοχή στίς ἐκλογικές καμπάνιες. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) μέσα στό Σοσιαλιστικό κόμμα διαμορφώθηκαν τρία ρεύματα: οἱ σοσιαλσωβινιστές πού ὑποστήριζαν τήν ἱμπεριαλιστική πολιτική τῆς κυβέρνησης, οἱ κεντριστές πού ἦταν κατά τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου μόνο μέ τά λόγια, ἡ ἐπαναστατική μειοψηφία πού στεκόταν σέ διεθνιστικές θέσεις καί πάλευε κατά τοῦ πολέμου.

Ἡ ἀριστερή πτέρυγα τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τσάρλς Ρούτενμπεργκ, τόν Οὐίλιαμ Φόστερ, τόν Μπίλλ Χέυβουντ κ.ἄ., στηριζόμενη στά προλεταριακά στοιχεῖα, ἔκανε ἀγώνα ἐνάντια στήν ὁπορτουνιστική ἡγεσία τοῦ κόμματος, γιά τήν αὐτοτελή πολιτική δράση τοῦ προλεταριάτου καί τή δημιουργία παραγωγικῶν συνδικάτων πού νά στηρίζονται στίς ἀρχές τῆς ταξικῆς πάλης. Τό 1919 τό Σοσιαλιστικό κόμμα διασπάστηκε. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα πού βγῆκε ἀπό τό ΣΚ πρωτοστάτησε στή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῶν ΕΠΑ καί στάθηκε ὁ βασικός πυρήνας του.

Σήμερα τό Σοσιαλιστικό κόμμα εἶναι μιά ὀλιγάριθμη σεχταριστική ὀργάνωση.

'Αμερικανική 'Ομοσπονδία τῆς ἐργατικῆς τάξης ἤ 'Αμερικανική 'Ομοσπονδία 'Εργασίας (ΑΟΕ) — συνδικαλιστική ἕνωση τῶν ΕΠΑ πού ἱδρύθηκε τό 1881. Ἡ ΑΟΕ πού εἶχε συγκροτηθεῖ πάνω στή συντεχνιακή ἀρχή συνένωνε κυρίως τήν «ἐργατική ἀριστοκρατία». Ἡ ρεφορμιστική ἡγεσία τῆς ΑΟΕ ἀρνεῖται τίς ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς ταξικῆς πάλης, κηρύσσει τήν «ταξική συνεργασία» καί ἔχει σάν βάση τήν ὑπεράσπιση τῶν καπιταλιστικῶν θεσμῶν. Ἡ ἡγεσία τῆς ΑΟΕ ἐφαρμόζει πολιτική διάσπασης τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος καί ὑποστηρίζει ἐνεργά τήν ἐπιθετική ἐξωτερική πολιτική τοῦ ἀμερικανικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ. Τό 1955 ἡ ΑΟΕ συγχωνεύτηκε μέ τήν ἄλλη συνδικαλιστική ἕνωση — τό Κογκρέσο τῶν παραγωγικῶν συνδικάτων. Ἡ νέα ἕνωση ὀνομάζεται 'Αμερικανική 'Ομοσπονδία 'Εργασίας — Κογκρέσο παραγωγικῶν συνδικάτων (ΑΟΕ-ΚΠΣ). — *106.*

58 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή στάση τῆς ἀνώτερης τσαρικῆς γραφειοκρατίας ἀπέναντι στούς δημοκρατικούς ὑπαλλήλους τῶν ζέμστβο: γιατρούς, τεχνικούς, στατιστικούς, δασκάλους, γεωπόνους, κτλ., πού ὁ ἀναπληρωτής τοῦ γενικοῦ διοικητῆ τῆς Σαμάρας Κοντόιντι τούς ὀνόμασε σέ ἕνα λόγο του τό 1900 «τρίτο στοιχεῖο». Ἡ ἔκφραση «τρίτο στοιχεῖο» χρησιμοποιεῖται στή φιλολογία μέ τήν ἔννοια τῆς δημοκρατικῆς διανόησης τῶν ζέμστβο. — *108.*

59 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό *Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τῆς Στουτγάρδης* (VII συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς) πού ἔγινε τόν Αὔγουστο τοῦ 1907. Ἕνα ἀπό τά βασικά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ Συνεδρίου ἦταν τό ἀποικιακό ζήτημα. Πάνω στό ζήτημα αὐτό ἔγινε ὀξύτατη πάλη. Ἡ ὀπορτουνιστική μερίδα τοῦ συνεδρίου πρότεινε ἀπόφαση πού δικαιολογοῦσε τίς ἀποικιακές κατακτήσεις. Ὁ ὀλλανδός «σοσιαλιστής» Βάν-Κόλ δήλωσε ὅτι καί στό μέλλον οἱ σοσιαλιστές πρέπει νά πηγαίνουν πρός τούς «ἄγριους λαούς» ὄχι μόνο μέ τίς μηχανές καί τά ἄλλα ἐπιτεύγματα τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλά καί μέ τό ὅπλο στό χέρι. Τό ὀπορτουνιστικό σχέδιο ἀπόφασης ὑποστηρίχθηκε ἀπό τήν πλειοψηφία τῆς γερμανικῆς ἀντιπροσωπείας. Καί μόνο χάρη στίς προσπάθειες τῶν ρώσων, τῶν πολωνῶν, ἑνός ἀσήμαντου μέρους τῶν γερμανῶν, τῶν γάλλων καί τῶν ἄγγλων σοσιαλιστῶν, καθώς καί ὅλων τῶν σοσιαλιστῶν τῶν μικρῶν χωρῶν πού δέν εἶχαν ἀποικίες, κατορθώθηκε νά ἀποριφθεῖ αὐτή ἡ ἀπόφαση καί νά ψηφιστοῦν τροποποιήσεις πού οὐσιαστικά ἄλλαξαν τό περιεχόμενό της. Ἡ ἀπόφαση πού ψήφισε τό συνέδριο πάνω στό ἀποικιακό ζήτγμα καταδίκαζε ἀνοιχτά καί κατηγορηματικά κάθε ἀποικιακή πολιτική. — *109.*

60 «*Μηνιαία Σοσιαλιστική Ἐπιθεώρηση*» («Sozialistische Monatshefte») — περιοδικό, κύριο ὄργανο τῶν γερμανῶν ὀπορτουνιστῶν κι' ἕνα ἀπό τά ὄργανα τοῦ διεθνοῦς ἀναθεωρητισμοῦ. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1897 ὥς τό 1933. Τήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) κρατοῦσε σοσιαλσωβινιστική στάση. — *109.*

61 Τό βιβλίο «*Μαρξισμός καί λικβινταρισμός. Συλλογή ἄρθρων γιά τά βασικά ζητήματα τοῦ σύγχρονου ἐργατικοῦ κινήματος. Μέρος ΙΙ*» ἐκδόθηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1914 στό κομματικό ἐκδοτικό «Πριμπόι». Στά χειρόγραφα τοῦ Λένιν γιά τό σχέδιο αὐτῆς τῆς Συλλογῆς σημειώνονται τά ἄρθρα πού ὁ Λένιν θεωροῦσε ἀπαραίτητο νά περιληφθοῦν στή Συλλογή, καθώς καί ὁ κατάλογος τῶν φύλλων τῶν ἐφημερίδων, ἀπ' ὅπου ἔπρεπε νά παρθοῦν αὐτά τά ἄρθρα (στή Συλλογή ὁ Λένιν ἄλλαξε τούς τίτλους ὁρισμένων ἄρθρων). Σύμφωνα μέ τό σχέδιο αὐτό ἡ Συλλογή ἔπρεπε νά ἀποτελεσθεῖ ἀπό δυό μέρη, πού τό περιεχόμενό τους ἀνακοινώθηκε ἀπό τήν ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι», ἀρ. φύλ. 42, τῆς 21 τοῦ Μάρτη 1914.

Τό πρῶτο μέρος τῆς Συλλογῆς δέν ἐκδόθηκε. Μερικές δεκάδες ἀντίτυπα τοῦ δεύτερου μέρους τῆς Συλλογῆς, πού τό ἐκδοτικό δέν πρόλαβε νά πάρει ἔγκαιρα ἀπό τό τυπογραφεῖο, κατασχέθηκαν. Τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀντίτυπων κατορθώθηκε νά κυκλοφορήσει.

Στό δεύτερο μέρος τῆς Συλλογῆς μπῆκαν, ἐκτός ἀπό τόν πρόλογο πού χρονολογεῖται ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1914 καί ἀπό τόν ἐπίλογο, 14 ἐργασίες τοῦ Λένιν: «Τό νόμιμο κόμμα καί οἱ μαρξιστές» (βλ. «Ἐπίμαχα ζητήματα»), «Ἡ διακήρυξη τοῦ φιλελεύθερου ἐργατικοῦ κόμματος», «Πῶς ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ ξεσκεπάζει τούς λικβινταριστές», «Ὁ σεπαρατισμός τῆς Μπούντ» (βλ. «Οἱ σεπαρατιστές στή Ρωσία καί οἱ σεπαρατιστές στήν Αὐστρία», «Ἀπόδειξε ἡ «Πράβντα» τό σεπαρατισμό τῶν μπουντιστῶν;»), «Μαρξισμός καί ρεφορμισμός», «Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί ὁ ρεφορμισμός», «Φιλελεύθερη στραβομάρα. Ἀπαραίτητη ἐξήγηση» (βλ. «Σημειώσεις δημοσιολόγου»), «Οἰκονομική καί πολιτική ἀπεργία», «Συζήτηση γιά τήν καντετοφαγία», «Ὁ χαρακτήρας καί ἡ σημασία τῆς πολεμικῆς μας κατά τῶν φιλελευθέρων», «Ἡ

φιλελεύθερη άστική τάξη καί οί λικβινταριστές», «Ή έργατική τάξη καί ό έργατικός τύπος», «Στοιχεία γιά τήν ίστορία τής δημιουργίας τής Ρωσικής σοσιαλδημοκρατικής έργατικής όμάδας στή Δούμα» (βλ. Άπαντα, 5η έκδ., τόμ. 24ος καί σέ τοῦτο τόν τόμο).

Ἡ τελευταία ἐργασία ἔχει καί ἕνα συμπλήρωμα: τό ἄρθρο «Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 408-416). — *118.*

62 Πρόκειται γιά τήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν πού ἀπαρχή της στάθηκε τό πολιτικό πραξικόπημα τῆς 3 τοῦ Ἰούνη.

Στίς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1907 δημοσιεύτηκε τό τσαρικό διάγγελμα γιά τή διάλυση τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας καί γιά τίς τροποποιήσεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου. Ὁ νέος νόμος αὔξανε κατά πολύ τήν ἀντιπροσώπευση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης στή Δούμα καί μείωνε ἀρκετές φορές τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀγροτῶν καί ἐργατῶν, πού καί ἔτσι ἦταν μικρός. Ἦταν μιά κατάφωρη παραβίαση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 καί τοῦ Βασικοῦ νόμου τοῦ 1906, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο οἱ νόμοι δέν μποροῦσαν νά ἐκδοθοῦν ἀπό τήν κυβέρνηση χωρίς τήν ἔγκριση τῆς Κρατικῆς δούμας. Ἡ ΙΙΙ Κρατική δούμα πού ἐκλέχτηκε μέ βάση αὐτό τό νόμο, συνῆλθε τήν 1 (14) τοῦ Νοέμβρη 1907, ἦταν ὡς πρός τή σύνθεσή της μαυροεκατονταρχίτικη-ὀχτωβριστική. — *118.*

63 Πρόκειται γιά τή *Σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»* πού ἔγινε στό Παρίσι στίς 8-17 (21-30) τοῦ Ἰούνη 1909. Στή Σύσκεψη πῆραν μέρος 9 μέλη τοῦ Μπολσεβίκικου κέντρου — ἀνώτατου ὀργάνου τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας, πού εἶχε ἐκλεγεῖ τό 1907 ἀπό τούς μπολσεβίκους ἀντιπροσώπους τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ, καθώς καί ἀντιπρόσωποι τῶν ὀργανώσεων τῆς Πετρούπολης, τῆς περιοχῆς Μόσχας καί τῶν Οὐραλίων. Ἡ Σύσκεψη ἔγινε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Οἱ ὁμιλίες του πάνω σ' ὅλα τά βασικά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης καθόρισαν τό χαρακτήρα ὅλων τῶν ἐργασιῶν τῆς Σύσκεψης. Οἱ ὀτζοβιστές, οἱ οὐλτιματιστές καί οἱ θεοπλάστες ἀντιπροσωπεύτηκαν στή Σύσκεψη ἀπό τόν Α. Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ) καί τόν Β. Λ. Σάντσερ (Μαράτ), πού τούς ὑποστήριζε ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς περιοχῆς Μόσχας Β. Μ. Σουλιάτικοφ (Ντονάτ). Οἱ Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ, Λ. Μπ. Κάμενεφ, Α. Ι. Ρίκοφ καί Π. Μ. Τόμσκι κράτησαν σέ μιά σειρά ζητήματα συμβιβαστική στάση.

Ἡ Σύσκεψη συζήτησε τά θέματα: ὁ ὀτζοβισμός κι' ὁ οὐλτιματισμός· οἱ θεοπλαστικές τάσεις στό χῶρο τῆς σοσιαλδημοκρατίας· ἡ στάση ἀπέναντι στή δράση τῆς Δούμας ἀνάμεσα στούς ἄλλους τομεῖς τῆς κομματικῆς δουλιᾶς· τά καθήκοντα τῶν μπολσεβίκων μέσα στό κόμμα· ἡ κομματική σχολή πού ὀργανώνεται στό νησί Κάπρι· ἡ ἑνότητα τῆς ὁμάδας· ἡ ζύμωση γιά ἕνα ξεχωριστό ἀπό τό κόμμα μπολσεβίκικο συνέδριο ἤ συνδιάσκεψη· ἡ ἀπόσχιση τοῦ σ. Μπογκντάνοφ καί ἄλλα ζητήματα. Ὅλα αὐτά τά θέματα ἐξετάστηκαν προκαταρκτικά σέ ἰδιαίτερη συνέλευση τῶν μπολσεβίκων, πού ἔγινε τίς παραμονές τῆς Σύσκεψης χωρίς τήν παρουσία τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἀντιπολίτευσης τῶν ὀτζοβιστῶν καί τῶν οὐλτιματιστῶν, ὅπου ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε λεπτομερή ἐνημέρωση τῆς κατάστασης τοῦ κόμματος καί τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας. Οἱ θέσεις πού

διατύπωσε ὁ Λένιν ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν ἀποφάσεων πού ψήφισε ἡ Σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Προλετάρι».

Ἡ Σύσκεψη καταδίκασε ἀποφασιστικά τόν ὀτζοβισμό-οὐλτιματισμό σάν βλαβερό καί ἐπικίνδυνο ρεῦμα μέσα στίς γραμμές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἡ Σύσκεψη, ἀφοῦ ὑπογράμμισε στήν ἀπόφασή της πάνω στό ζήτημα αὐτό ὅτι ἡ θεωρία τοῦ ὀτζοβισμοῦ καί τοῦ οὐλτιματισμοῦ ὑποκαθιστᾶ τήν προλεταριακή ἰδεολογία μέ μικροαστικές ἀναρχοσυνδικαλιστικές τάσεις, διακήρυξε ὅτι ὁ «μπολσεβικισμός, σάν διαμορφωμένο ρεῦμα τοῦ ΣΔΕΚΡ, δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τόν ὀτζοβισμό καί τόν οὐλτιματισμό» καί κάλεσε ὅλους τούς μπολσεβίκους «νά διεξάγουν τήν πιό ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς παρεκκλίσεις ἀπό τό δρόμο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ» (Ἅπαντα 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 37).

Κατά τή συζήτηση τῶν θεμάτων σχετικά μέ τή ζύμωση γιά ἕνα ξεχωριστό ἀπό τό κόμμα μπολσεβίκικο συνέδριο ἤ μπολσεβίκικη συνδιάσκεψη καί γιά τά καθήκοντα τῶν μπολσεβίκων μέσα στό κόμμα ἐπικρίθηκε αὐστηρά «ἡ χοντροκομμένη φραξιονιστική δράση» τῶν ὀτζοβιστῶν καί τῶν οὐλτιματιστῶν, ἡ μή κατανόηση ἀπό μέρους τους τοῦ καθήκοντος πού μπαίνει μπροστά στούς μπολσεβίκους γιά τή διαφύλαξη καί τό δυνάμωμα τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ Σύσκεψη τόνισε ὅτι καθῆκον τῶν μπολσεβίκων εἶναι «ἡ προσέγγιση μέ τά μαρξιστικά καί τά κομματικά στοιχεῖα τῶν ἄλλων ὁμάδων, ὅπως αὐτό ὑπαγορεύεται ἀπό τούς κοινούς σκοπούς τῆς πάλης γιά τή διαφύλαξη καί τή στερέωση τοῦ ΣΔΕΚΡ» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 39-40).

Ἡ Σύσκεψη, ἀφοῦ ἐξέτασε τό θέμα σχετικά μέ τή σχολή τοῦ Κάπρι, διαπίστωσε ὅτι μέ τό πρόσχημα αὐτῆς τῆς σχολῆς οἱ ὀτζοβιστές-οὐλτιματιστές ὀργανώνουν στό Κάπρι τό φραξιονιστικό τους κέντρο, παράλληλα «δέν ἐπιδιώκουν τούς σκοπούς τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας, σάν ἰδεολογικοῦ ρεύματος μέσα στό κόμμα, ἀλλά δικούς τους ἰδιαίτερους, παραταξιακούς ἰδεολογικούς-πολιτικούς σκοπούς» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 42). Ἡ Σύσκεψη τάχθηκε κατηγορηματικά κατά τῆς διασπαστικῆς πολιτικῆς τῶν ὀτζοβιστῶν-οὐλτιματιστῶν, καταδικάζοντας αὐτή τή σχολή σάν «νέο κέντρο τῆς ὁμάδας πού ἀποσπᾶται ἀπό τούς μπολσεβίκους» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 41).

Ἡ Σύσκεψη ταυτόχρονα καταδίκασε αὐστηρά τίς φιλοσοφικές ἀπόψεις τῶν ὀτζοβιστῶν-οὐλτιματιστῶν, πού ἐκφράστηκαν ἰδιαίτερα ἔντονα στό κήρυγμα τῆς θεοπλασίας. Στήν ἀπόφαση πού ψηφίστηκε γιά τή θεοπλασία τονιζόταν ὅτι ὁ μπολσεβικισμός δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τή θεοπλασία, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι θεωροῦν τή θεοπλασία σάν ρεῦμα πού ξεκόβει ἀπό τίς βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ. Ὕστερα ἀπό τή δήλωσή του ὅτι δέν πρόκειται νά πειθαρχήσει στίς ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης, οὔτε νά τίς ἐφαρμόσει, ὁ Μπογκντάνοφ διαγράφηκε ἀπό τήν Μπολσεβίκικη ὁμάδα σάν ἡγέτης καί ἐμπνευστής τῶν ὀτζοβιστῶν, τῶν οὐλτιματιστῶν καί τῶν θεοπλαστῶν, πού ἐπιβουλεύτηκε τήν ἑνότητα τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας καί ἀκολούθησε τό δρόμο τῆς ἀναθεώρησης τοῦ μαρξισμοῦ, τῆς ὑποκατάστασής του μέ τήν ἰδεαλιστική, ἀντιδραστική φιλοσοφία. Στήν ἀπόφαση «Ἡ στάση μας ἀπέναντι στή δράση τῆς Δούμας ἀνάμεσα στούς ἄλλους τομεῖς τῆς κομματικῆς δουλιᾶς», πού ψήφισε ἡ Σύσκεψη τονίστηκε ἡ θέση γιά τή θεμελιακή διαφορά τῆς ἐπαναστατικῆς χρησιμοποίησης τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βήματος ἀπό τήν ὀπορτουνιστική καί δόθηκαν συγκεκριμένες ὁδηγίες γιά τή δουλιά τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης εἶχαν μεγάλη σημασία γιά ὁλόκληρο τό κόμμα. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἐναρμόνισαν καί ὁλοκλήρωσαν σέ μεγάλο βαθμό τήν πολιτική ἐκείνη γραμμή πού ἐπεξεργάστηκε τό κόμμα στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης. Ἡ ἰδεολογική πάλη πού ἔγινε στή Σύσκεψη γύρω ἀπό τά πιό φλέγοντα ζητήματα ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος, συνέβαλε στή μεγαλύτερη ἀκόμη συσπείρωση τῶν γνήσιων κομματικῶν στοιχείων γύρω ἀπό τούς μπολσεβίκους. Οἱ ἀποφάσεις τῆς Σύσκεψης ἐπιδοκιμάστηκαν ἀπό τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας κι' ἔγιναν δεκτές σάν ὁδηγός στή δράση τους. — *119.*

64 *Βεχιστές* — οἱ ἐπιφανεῖς καντέτοι δημοσιολόγοι, ἀντιπρόσωποι τῆς ἀντεπαναστατικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης Ν. Α. Μπερντιάγεφ, Σ. Ν. Μπουλγκάκοφ, Μ. Ο. Γκέρσενζον, Α. Σ. Ἰζγκόγεφ, Μπ. Α. Κιστιακόβσκι, Π. Μπ. Στροῦβε καί Σ. Λ. Φράνκ, πού ἔβγαλαν τήν ἄνοιξη τοῦ 1909 στή Μόσχα συλλογή ἄρθρων τους μέ τόν τίτλο «Βέχι» («Ὁρόσημα»). Σ' αὐτά τά ἄρθρα πού ἦταν ἀφιερωμένα στή ρωσική διανόηση οἱ «βεχιστές» προσπαθοῦσαν νά δυσφημήσουν τίς ἐπαναστατικές-δημοκρατικές παραδόσεις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, τίς ἀπόψεις καί τή δράση τοῦ Β. Γκ. Μπελίνσκι, τοῦ Ν. Α. Ντομπρολιοῦμποφ, τοῦ Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι, τοῦ Ντ. Ι. Πίσαρεφ. Κατασυκοφαντοῦσαν τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ 1905 κι' εὐγνωμονοῦσαν τήν τσαρική κυβέρνηση, γιατί «μέ τίς λόγχες καί τίς φυλακές της» ἔσωσε τήν ἀστική τάξη «ἀπό τή λαϊκή ὀργή». Ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Γιά τή «Βέχι»» ἔκανε κριτική ἀνάλυση καί πολιτική ἐκτίμηση τῆς συλλογῆς τῶν καντέτων μαυροεκατονταρχιτῶν (βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 168-179). Συγκρίνοντας τό πρόγραμμα τῆς συλλογῆς «Βέχι» στή φιλοσοφία καί στή δημοσιολογία μέ τό πρόγραμμα τῆς μαυροεκατονταρχίτικης ἐφημερίδας «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», ὁ Λένιν ἀποκαλοῦσε τή συλλογή «*ἐγκυκλοπαίδεια τῆς φιλελεύθερης ἀποστασίας*», «ἀκατάσχετο χείμαρο ἀπό βρωμόνερα τῆς ἀντίδρασης πεταμένα ἐνάντια στή δημοκρατία». Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται ἕνα ἀντίτυπο τῆς συλλογῆς «Βέχι» μέ πολυάριθμες σημειώσεις τοῦ Λένιν. — *119.*

65 «*Ποτσίν*» («Πρωτοβουλία») — περιοδικό ναροντνικιστικῆς-λικβινταριστικῆς κατεύθυνσης. Ἔκδοση μιᾶς ὁμάδας ἐσέρων. Βγῆκε μόνο ἕνα τεῦχος τόν Ἰούνη τοῦ 1912 στό Παρίσι. — *120.*

66 «*Ζαβέτι*» («Ὑποθῆκες») — μηνιαῖο νόμιμο φιλολογικό-πολιτικό περιοδικό ἐσερικῆς κατεύθυνσης. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1914. Συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ ἦταν οἱ Ρ. Β. Ἰβανόφ-Ραζούμνικ, Μπ. Β. Σάβινκοφ, Ν. Σουχάνοφ, Β. Μ. Τσερνόφ καί ἄλλοι. — *120.*

67 Τό φθινόπωρο τοῦ 1904 ἡ Σύνταξη τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» δημοσίευσε γράμμα, στό ὁποῖο τόνιζε ὅτι τό κύριο καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι «νά ἐπηρεάζει ὀργανωμένα τήν ἀστική ἀντιπολίτευση μέ τήν ὑποβολή αἰτημάτων στήν κυβέρνηση μέσω τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων καί τῶν ζέμτσι. Σ' αὐτό τό «σχέδιο καμπάνιας τῶν ζέμστβο» ἀποκαλύφθηκε σ' ὅλο της τό βάθος ἡ μενσεβίκικη δυσπιστία στίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου, στήν ἱκανότητά του γιά πολιτική πάλη, γιά ἀνεξάρ-

τητες ἐπαναστατικές ἐνέργειες. Ἀπό τόν ὀπορτουνισμό στά ὀργανωτικά ζητήματα οἱ μενσεβίκοι πέρασαν στόν ὀπορτουνισμό στά ζητήματα τακτικῆς καί τό «σχέδιο καμπάνιας τῶν ζέμστβο» ἦταν τό πρῶτο τους βῆμα στό δρόμο αὐτό. Λεπτομερή ἀνάλυση καί κριτική τοῦ σχεδίου τῶν μενσεβίκων ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε στό ἔργο του «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς «Ἴσκρα»» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 73-96). — *123*.

68 *Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν* — συμβουλευτική Κρατική δούμα, πού τό νομοσχέδιο γιά τή σύγκλησή της καταρτίστηκε μέ ἐντολή τοῦ τσάρου ἀπό τόν ὑπουργό Ἐσωτερικῶν Α. Γκ. Μπουλίγκιν. Στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου 1905 δημοσιεύτηκαν τό διάγγελμα τοῦ τσάρου, ὁ νόμος γιά τήν ἵδρυση τῆς Κρατικῆς δούμας καί τό διάταγμα γιά τίς σχετικές ἐκλογές. Ἐκλογικά δικαιώματα γιά τίς ἐκλογές Δούμας παραχωροῦνταν μόνο στούς τσιφλικάδες, στούς καπιταλιστές καί σ' ἕνα μικρό ἀριθμό ἀγροτονοικοκυρέων.

Δούμα τοῦ Βίττε ὀνομαζόταν ἡ Ι Κρατική δούμα πού συγκλήθηκε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1906 μέ βάση τό νόμο πού εἶχε καταρτίσει ὁ πρωθυπουργός Σ. Γ. Βίττε.

Στήν Ι Κρατική δούμα ἐκλέχτηκαν 478 βουλευτές. Ἀπ' αὐτούς ἦταν: καντέτοι 179, αὐτονομιστές 63 (σ' αὐτούς ἀνῆκαν τά μέλη τοῦ Πολωνικοῦ κόλο, τῆς οὐκρανικῆς, τῆς ἐσθονικῆς, τῆς λεττονικῆς, τῆς λιθουανικῆς καί τῶν ἄλλων ἀστικῶν ἐθνικῶν ὁμάδων), ὀχτωβριστές 16, ἀνεξάρτητοι 105, τρουντοβίκοι 97 καί σοσιαλδημοκράτες 18. Ἔτσι πάνω ἀπό τό ἕνα τρίτο τῶν ἑδρῶν τῆς Δούμας ἀνῆκε στούς καντέτους.

Κεντρική θέση στήν Ι Κρατική δούμα κατεῖχε τό ἀγροτικό ζήτημα. Στή Δούμα ὑποβλήθηκαν δυό βασικά ἀγροτικά προγράμματα: τό νομοσχέδιο τῶν καντέτων, πού τό εἶχαν ὑπογράψει 42 βουλευτές καί τό νομοσχέδιο τῶν τρουντοβίκων, τό γνωστό μέ τόν τίτλο «σχέδιο τῶν 104». Οἱ καντέτοι, σέ ἀντίθεση μέ τούς τρουντοβίκους, ἐπιδίωκαν νά διατηρήσουν τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, παραδεχόμενοι τήν ἀπαλλοτρίωση μέ ἐξαγορά «σέ λογικές τιμές» μόνο τῶν τσιφλικάδικων ἐκείνων γαιῶν πού καλλιεργοῦνταν κυρίως μέ ἐργαλεῖα τῶν ἀγροτῶν ἤ ἐκμισθώνονταν.

Στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1906 ἡ Ι Κρατική δούμα διαλύθηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. — *123*.

69 «*Τοβάριστς*» («Σύντροφος») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Μάρτη 1906 ὥς τίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1907 (12 τοῦ Γενάρη 1908). Τυπικά ἡ ἐφημερίδα δέν ἦταν ὄργανο κανενός κόμματος, οὐσιαστικά ὅμως ἦταν ὄργανο τῶν ἀριστερῶν καντέτων. Στενοί συνεργάτες της ἦταν ὁ Σ. Ν. Προκοπόβιτς καί ἡ Ε. Ντ. Κουσκόβα. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν καί οἱ μενσεβίκοι. — *124*.

70 «*Ζά Πάρτιγιου*» («Γιά τό Κόμμα») — φυλλάδιο τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων καί τῶν συμφιλιωτιστῶν· ἔβγαινε σέ ἀκανόνιστα χρονικά διαστήματα στό Παρίσι ἀπό τίς 16 (29) τοῦ Ἀπρίλη 1912 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1914. Βγῆκαν 5 φυλλάδια. Στήν ἔκδοσή του συνεργάζονταν οἱ Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Σ. Α. Λοζόβσκι, Α. Ι. Λιουμπίμοφ κ.ἄ. Τό φυλλάδιο κυκλοφοροῦσε κυρίως στό ἐξωτερικό καί ἔκφραζε ἰδίως τίς ἀπόψεις τῆς παρισινῆς ὁμάδας τῶν πλεχανοφικῶν. — *125*.

[71] «*Ντιέν*» («Ἡμέρα») — καθημερινή ἀστικοφιλελεύθερη ἐφημερίδα. Ἱδρύθηκε τό 1912 στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ι. Ντ. Σίτιν. Ἔβγαινε μέ χρήματα τῶν τραπεζῶν. Στήν ἔκδοσή της ἔπαιρναν μέρος οἱ μενσεβίκοι-λικβινταριστές καί μετά τό Φλεβάρη τοῦ 1917 πέρασε ὁλοκληρωτικά στά χέρια τους. Στήν πρώτη περίοδο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἡ ἐφημερίδα ἀκολουθοῦσε τίς θέσεις τῶν ἀμυνιτῶν.Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἄρχισε ἀνοιχτό ἀγώνα ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη 1917) μέ ἐντολή τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀντεπαναστατική της δράση ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε. — *125.*

[72] «*Vorwärts*» («Ἐμπρός») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1891, ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού συνῆλθε στή Χάλλη καί μέ τόν τίτλο «Vorwärts. Berliner Volksblatt», σάν συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Berliner Volksblatt» («Λαϊκή ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου»), πού ἔβγαινε ἀπό τό 1884. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας ὁ Φ. Ἔνγκελς καταπολεμοῦσε κάθε ἐκδήλωση ὀπορτουνισμοῦ. Ὕστερα ἀπό τό 1895, μετά τό θάνατο τοῦ Ἔνγκελς, ἡ Σύνταξη τῆς «Vorwärts» ἔπεσε στά χέρια τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος καί δημοσίευε συστηματικά ἄρθρα τῶν ὀπορτουνιστῶν. Ἡ «Vorwärts», δίνοντας μεροληπτική εἰκόνα τῆς πάλης κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ πού γινόταν στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὑποστήριζε τούς «οἰκονομιστές» καί ἀργότερα, μετά τή διάσπαση τοῦ κόμματος, τούς μενσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἡ «Vorwärts» δημοσίευε συκοφαντικά ἄρθρα τοῦ Τρότσκι, χωρίς νά δίνει στόν Λένιν, στούς μπολσεβίκους τή δυνατότητα νά τά ἀνασκευάζουν καί νά δίνουν ἀπό τίς στῆλες της μιά ἀντικειμενική εἰκόνα τῆς κατάστασης στό κόμμα.

Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ «Vorwärts» ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Μετά τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ὥς τό 1933. — *126.*

[73] Γιά τίς ὁμάδες «Βπεριόντ» βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τούς «βπεριοντοφικούς» καί τήν ὁμάδα «Βπεριόντ»» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 355-361). —*126.*

[74] Στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1914 24 βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας (μπολσεβίκοι, μενσεβίκοι καί τρουντοβίκοι) ἀποκλείστηκαν ἀπό 15 συνεδριάσεις. Ὁ ἀποκλεισμός ἔγινε, γιατί ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα (μπολσεβίκικη «ἑξάδα»), ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα (μενσεβίκοι) καί οἱ τρουντοβίκοι ὑπόβαλαν στή Δούμα τήν πρόταση νά ἀφαιρεθεῖ ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη ἡ συζήτηση τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὡσότου ψηφιστεῖ τό νομοσχέδιο γιά τήν ἐλευθερία λόγου τῶν βουλευτῶν. Ἡ πρόταση αὐτή ἀπορίφθηκε ἀπό τήν πλειοψηφία τῆς Κρατικῆς δούμας. Τότε οἱ μπολσεβίκοι, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ τρουντοβίκοι, ὀργάνωσαν κωλυσιεργία στή διάρκεια τῆς ὁμιλίας τοῦ πρωθυπουργοῦ Γκορεμίκιν. Ἡ ἀπάντηση ἦταν ν' ἀποκλειστοῦν, μέ πρόταση τοῦ προέδρου τῆς Δούμας Ροτζιάνκο, ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες καί οἱ τρουντοβίκοι ἀπό τήν Κρατική δούμα γιά 15 συνεδριάσεις. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας ἀπάντησαν στόν ἀποκλεισμό τῶν βουλευτῶν μέ ἀπεργίες διαμαρτυρίας. — *128.*

[75] «*Προλετάρι*» («Προλετάριος») — μπολσεβίκικη παράνομη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε ἀπό τίς 21 τοῦ Αὐγούστου (3 τοῦ Σεπτέμβρη) 1906 ὥς τίς 28 τοῦ Νοέμβρη (11 τοῦ Δεκέμβρη) 1909 μέ διευθυντή τόν Β. Ι. Λένιν. Βγῆκαν 50 φύλλα. Στή δουλιά τῆς Σύνταξης ἔπαιρναν ἐνεργό μέρος οἱ Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι, Β. Β. Βορόβσκι, Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι. Ἡ τεχνική δουλιά γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας γινόταν ἀπό τούς Α. Γκ. Σλίχτερ, Ε. Σ. Σλίχτερ κ.ἄ. Τά πρῶτα εἴκοσι φύλλα τῆς ἐφημερίδας ἑτοιμάστηκαν γιά τήν ἐκτύπωση καί στοιχειοθετήθηκαν στό Βίμποργκ (οἱ μῆτρες ἀποστέλλονταν στήν Πετρούπολη, ὅπου γινόταν ἡ ἐκτύπωση· γιά συνωμοτικούς λόγους στήν ἐφημερίδα ἀναφερόταν σάν τόπος ἔκδοσης ἡ Μόσχα). Ἔπειτα, ἐπειδή χειροτέρεψαν στό ἔπακρο οἱ συνθῆκες ἔκδοσης τοῦ παράνομου ὀργάνου στή Ρωσία, ἡ Σύνταξη τῆς «Προλετάρι», μέ ἀπόφαση τῶν ἐπιτροπῶν Πετρούπολης καί Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ, μετάφερε τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας στό ἐξωτερικό (τά φύλλα 21-40 βγῆκαν στή Γενεύη καί τά φύλλα 41-50 στό Παρίσι).

Οὐσιαστικά ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἦταν Κεντρικό Ὄργανο τῶν μπολσεβίκων. Ὅλη ἡ βασική δουλιά τῆς Σύνταξης τῆς «Προλετάρι» γινόταν ἀπό τόν Λένιν. Τά περισσότερα φύλλα τῆς ἐφημερίδας περιεῖχαν καί ἀρκετά ἄρθρα του. Στήν «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 100 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Λένιν, πού ἀναφέρονταν στά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας φωτίζονταν πλατιά τά διάφορα ζητήματα τῆς τακτικῆς καί τῆς γενικῆς πολιτικῆς, σ' αὐτή δημοσιεύονταν ἐκθέσεις δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀποφάσεις τῶν συνδιασκέψεων τοῦ κόμματος καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, γράμματα τῆς ΚΕ γιά διάφορα ζητήματα τῆς δράσης τοῦ κόμματος καί πολλά ἄλλα ντοκουμέντα. Στό παράρτημα τοῦ φύλ. ἀρ. 46 τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκαν ἡ ἀνακοίνωση γιά τή σύσκεψη τῆς πλατιᾶς Σύνταξης τῆς «Προλετάρι», καθώς καί οἱ ἀποφάσεις αὐτῆς τῆς σύσκεψης, πού ἔγινε στό Παρίσι ἀπό τίς 8 ὥς τίς 17 (21-30) τοῦ Ἰούνη 1909. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε στενή σύνδεση μέ τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις.

Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἡ «Προλετάρι» ἔπαιξε ἐξαιρετικό ρόλο γιά τή διαφύλαξη καί τήν ἑδραίωση τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων, γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς οὐλτιματιστές καί τούς θεοπλάστες.

Σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Γενάρη 1910, ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε. — *133.*

[76] Τό *«Νομοσχέδιο γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί τήν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων»* τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν γιά νά ὑποβληθεῖ ἀπό τήν κοινοβουλευτική ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων στήν IV Κρατική δούμα.

Στίς 6 (19) τοῦ Μάη 1914 ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Σ. Γκ. Σαουμιάν ἀνάλυσε τό σχεδιάγραμμα τοῦ «Νομοσχεδίου». Ὁ Λένιν ἔδινε μεγάλη σημασία στήν ὑποβολή αὐτοῦ τοῦ «Νομοσχεδίου» στή Δούμα. «Νομίζω — ἔγραφε ὁ Λένιν — ὅτι μ' αὐτό τόν τρόπο θά μπορέσουμε νά ἐξηγήσουμε μέ ἐκλαϊκευτικό τρόπο πόσο ἀνόητη εἶναι ἡ πολιτιστική ἐθνική αὐτονομία καί *νά ἐξουθενώσουμε* ὁριστικά τούς ὀπαδούς αὐτῆς τῆς ἀνοησίας».

Τό Νομοσχέδιο δέν στάθηκε δυνατό νά ὑποβληθεῖ στή Δούμα. — *135.*

[77] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν (πού ὀνομάστηκε γιά λόγους συνωμοτικούς «καλοκαιρινή»). Ἡ σύσκεψη ἔγινε στίς 23 τοῦ Σεπτέμβρη-1 τοῦ Ὀχτώβρη (6-14 τοῦ Ὀχτώβρη) 1913 στό χωριό Πορόνιν (κοντά στήν Κρακοβία), ὅπου ζοῦσε τότε ὁ Λένιν.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης ὑπῆρχαν τά παρακάτω θέματα:

1) Ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, ἔκθεση γιά τή δουλιά τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας, ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ πού εἶχε ἐκλεγεῖ στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας. 2) Τά καθήκοντα τῆς ζύμωσης στή σημερινή στιγμή. 3) Τό ὀργανωτικό ζήτημα καί τό συνέδριο τοῦ κόμματος. 4) Τό ἀπεργιακό κίνημα. 5) Ὁ κομματικός τύπος. 6) Ἡ κοινοβουλευτική δουλιά τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. 7) Ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας. 8) Ἡ δουλιά στούς νόμιμους συλλόγους. 9) Τό ἐθνικό ζήτημα. 10) Οἱ ναρόντνικοι. 11) Τό ἐπικείμενο διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο (στή Βιέννη). Τή σύσκεψη τήν καθοδηγοῦσε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ὁ Λένιν ἐκφώνησε τόν ἐναρκτήριο λόγο, κατά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν ἔκανε τήν ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀνάπτυξε τό ἐθνικό ζήτημα καί μίλησε γιά τήν ἐπικείμενη σύγκληση τοῦ διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου στή Βιέννη. Ἐκτός ἀπ' αὐτά, ὁ Λένιν πῆρε μέρος στίς συζητήσεις γιά ὅλα σχεδόν τά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, κρατοῦσε σημειώσεις ἀπό τίς ὁμιλίες τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, ὑπόβαλε προτάσεις, ἔγραφε καί ἐπιμελοῦνταν τά σχέδια ἀποφάσεων.

Τό κείμενο τῆς ἔκθεσης δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος πού ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν δέν βρέθηκε. Σύντομη περίληψη ἀπό ορισμένα μέρη τῆς ὁμιλίας τοῦ Λένιν στή σύσκεψη δίνει στίς ἀναμνήσεις του ὁ Α. Ε. Μπαντάγεφ. Ὁ Λένιν στήν ἔκθεση δράσης τόνιζε ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί οἱ ἐπιτυχίες τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στή Ρωσία ἐπιβεβαίωσαν τήν ὀρθότητα τῆς γραμμῆς τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, πού χαράχθηκε στή συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τό 1912 καί στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε στήν Κρακοβία τό 1913. Οἱ ἐξαιρετικές ἐπιτυχίες στίς ἐκλογές τῆς IV Δούμας, ἡ ἔκδοση τῆς νόμιμης ἐφημερίδας «Πράβντα», οἱ ἐπιτυχίες στίς ἐκλογές τῆς διοίκησης τῆς Ἕνωσης ἐργατῶν μετάλλου στήν Πετρούπολη, τό ὑψηλό ἐπίπεδο τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος στή χώρα — ὅλα αὐτά ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος μέ τήν καθοδήγηση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐμεῖς — δήλωσε ὁ Λένιν στή σύσκεψη — μέ ἥσυχη τή συνείδηση «μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι τίς ὑποχρεώσεις πού ἀναλάβαμε τίς ἐκπληρώσαμε ὁλοκληρωτικά. Οἱ ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων μιλᾶνε γιά τή θέληση καί τήν προσπάθεια τῶν ἐργατῶν νά χτίσουν καί νά δυναμώσουν τίς ὀργανώσεις τους. Κι' ἄς ξέρουν οἱ ἐργάτες ὅτι μονάχα αὐτοί οἱ ἴδιοι μποροῦν νά δημιουργήσουν τήν ὀργάνωσή τους. Ἔξω ἀπ' αὐτούς, κανείς ἄλλος δέν θά τή δημιουργήσει» (Α. Μπαντάγεφ «Οἱ μπολσεβίκοι στήν Κρατική δούμα», ρωσ. ἔκδ., 1939, σελ. 186).

Πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ καί στίς ἐκθέσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων ἡ σύσκεψη πῆρε δυό ἀποφάσεις πού τίς ἔγραψε ὁ Λένιν: «Γιά τά καθήκοντα τῆς ζύμωσης στή σημερινή στιγμή» καί «Γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα καί τό συνέδριο τοῦ κόμματος», ὅπου καθορίζονταν τά καθήκοντα τοῦ κόμματος καί οἱ βασικές μορφές τῆς κομματικῆς δου-

λιᾶς στίς νέες ἱστορικές συνθῆκες. Ἡ σύσκεψη ὑπογράμμισε ὅτι μόνο μέ τό δυνάμωμα τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων καί τῆς νόμιμης καί μισονόμιμης σύνδεσής τους μέ τίς μάζες, μόνο μέ τήν πάλη κατά τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν συμφιλιωτιστῶν θά μπορέσει νά πραγματοποιηθεῖ ἡ πραγματική ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Στήν ἀπόφαση γιά τή δουλιά τῆς ζύμωσης ἡ σύσκεψη τόνισε ὅτι βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος μέσα στίς μάζες εἶναι ἡ πλατιά προπαγάνδιση τῆς ἀνατροπῆς τοῦ τσαρισμοῦ καί τῆς ἐγκαθίδρυσης τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας κι' ὅτι κύρια ἐπαναστατικά συνθήματα ἐξακολουθοῦν πάντα νά παραμένουν οἱ βασικές ἐπαναστατικές διεκδικήσεις τοῦ μπολσεβίκικου προγράμματος-μίνιμουμ: λαοκρατική δημοκρατία, 8ωρη ἐργάσιμη μέρα καί δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. Ἡ σύσκεψη ἀποφάσισε νά γίνει ἀμέσως παντοῦ ζύμωση γιά τήν προετοιμασία τῆς πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας πού ἀποφασίστηκε νά συμπέσει μέ τή μέρα τῆς 9 τοῦ Γενάρη 1914.

Ἕνα ἀπό τά κύρια θέματα τῆς σύσκεψης ἦταν τό ἐθνικό ζήτημα, πού τήν ἐποχή ἐκείνη κατεῖχε περίοπτη θέση ἀνάμεσα στά ἄλλα ζητήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας.

Στήν εἰσήγηση γιά τό ἐθνικό ζήτημα ὁ Λένιν ὑπογράμμισε ὅτι ἡ πάλη κατά τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τήν πάλη κατά τοῦ τσαρισμοῦ, μέ τήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία καί τή δημοκρατία. Ἡ πάλη αὐτή μπορεῖ νά ἔχει ἐπιτυχία μόνο ἄν συσπειρωθοῦν οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας σέ ἑνιαῖες προλεταριακές ὀργανώσεις. Ἡ σύσκεψη μέ βάση τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος ἀπόριψε κατηγορηματικά τό ὀπορτουνιστικό αἴτημα τῶν μενσεβίκων καί τῶν μπουντιστῶν γιά «πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία» καί ψήφισε τίς ἐπεξεργασμένες ἀπό τόν Λένιν προγραμματικές θέσεις γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Ἡ σύσκεψη ἐπιβεβαίωσε ὅτι βασικό σύνθημα τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα παραμένει τό σύνθημα τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, δηλ. τό δικαίωμα ἀποχωρισμοῦ καί δημιουργίας ἀνεξάρτητου κράτους (τό δεύτερο μέρος τοῦ συνθήματος διατυπώθηκε γιά πρώτη φορά σέ κομματικό ντοκουμέντο) καί μάλιστα τό ζήτημα ἄν εἶναι σκόπιμο νά ἀποχωριστεῖ τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ἔθνος πρέπει νά λύνεται σέ κάθε ξεχωριστή περίπτωση αὐτοτελῶς, ἀφοῦ παίρνονται ὑπόψη τά συμφέροντα ὅλης τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης καί τά συμφέροντα τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τό σοσιαλισμό. Τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης γιά τό ἐθνικό ζήτημα ὁ Λένιν τή θεωροῦσε σάν προγραμματική διακήρυξη τοῦ κόμματος. Ἡ σύσκεψη πῆρε ἀπόφαση νά μπεῖ στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ ἐπικείμενου συνεδρίου τοῦ κόμματος τό ζήτημα γιά τό ἐθνικό πρόγραμμα.

Στήν ἀπόφαση γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τῆς Δούμας ἡ σύσκεψη ἀπαίτησε τήν ἰσοτιμία τοῦ μπολσεβίκικου καί τοῦ μενσεβίκικου τμήματος τῆς ὁμάδας καί καταδίκασε κατηγορηματικά τίς ἐνέργειες τοῦ μενσεβίκικου τμήματος τῆς ὁμάδας, πού, ἐπωφελούμενο ἀπό τήν τυχαία πλειοψηφία μιᾶς ψήφου, παραβίαζε τά στοιχειώδη δικαιώματα τῶν μπολσεβίκων βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦσαν τήν τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Μέ ὑπόδειξη τοῦ Λένιν καί τῆς ΚΕ τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 βγῆκαν ἀπό τήν ἑνιαία σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα καί σχημάτισαν ἀνεξάρτητη μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Κρατικῆς δούμας (τή «Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα»).

Στήν εἰσήγησή του γιά τό ἐπικείμενο μέσα στό 1914 διεθνές σοσια-

λιστικό συνέδριο στή Βιέννη ὁ Λένιν πρότεινε νά σταλοῦν στό συνέδριο ὅσο τό δυνατό περισσότεροι ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς παράνομες καί νόμιμες ὀργανώσεις, σχεδιάζοντας νά γίνει ταυτόχρονα μέ τό διεθνές συνέδριο καί τό συνέδριο τοῦ κόμματος.

Ἡ σύσκεψη ἔκλεισε μέ τήν τελική ὁμιλία τοῦ Λένιν. Λόγω τῆς σοβαρότητας τῶν ζητημάτων πού συζητήθηκαν καί τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων πού πάρθηκαν ἡ σύσκεψη τοῦ Πορόνιν εἶχε σημασία συνδιάσκεψης τοῦ κόμματος. Τά πρακτικά τῆς σύσκεψης τοῦ Πορόνιν δέν βρέθηκαν. Ἡ ἀνακοίνωση γιά τή σύσκεψη καί οἱ ἀποφάσεις της δημοσιεύτηκαν σέ ξεχωριστή μπροσούρα («Ἀνακοίνωση καί ἀποφάσεις τῆς καλοκαιρινῆς σύσκεψης τοῦ 1913 τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν»), πού βγῆκε στό ἐξωτερικό σέ ἔκδοση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Γιά συνωμοτικούς λόγους ὁρισμένες ἀποφάσεις δέν δημοσιεύτηκαν ὁλόκληρες: παραλείφτηκε τό σημεῖο 6 τῆς ἀπόφασης γιά τό ἀπεργιακό κίνημα καί τά σημεῖα 1-5 τῆς ἀπόφασης γιά τόν κομματικό τύπο. Τό πλῆρες κείμενο τῶν ἀποφάσεων δημοσιεύτηκε σέ παράνομη πολυγραφημένη ἔκδοση. Γιά τή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ Πορόνιν ὑπάρχουν στοιχεῖα τῆς Διεύθυνσης τῆς ἀστυνομίας, πού ἦταν λεπτομερειακά ἐνημερωμένη γιά τή σύσκεψη ἀπό τούς προβοκάτορες Μαλινόβσκι καί Λόμποφ. — *145.*

78 «*Ντζβίν*» («Καμπάνα») — μηνιαῖο νόμιμο ἀστικό-ἐθνικιστικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν οὐκρανική γλώσσα στό Κίεβο ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1913, ὥς τά μέσα τοῦ 1914. Συνολικά βγῆκαν 18 φύλλα. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Β. Λεβίνσκι, Β. Βινιτσένκο, Λ. Γιουρκέβιτς (Ριμπάλκα), Ντ. Ντοντσόφ, Σ. Πετλιούρα, Γκ. Ἀλέξινσκι, Π. Ἀξελρόντ, Λ. Τρότσκι κ.ἄ. Μόλις ἄρχισε ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος (1914-1918) τό περιοδικό ἔπαψε νά βγαίνει. — *146.*

79 «*Σοβρεμέννικ*» («Ὁ σύγχρονος») — μηνιαῖο πολιτικό-φιλολογικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στά 1911-1915. Γύρω ἀπό τό περιοδικό συγκεντρώνονταν οἱ λικβινταριστές-μενσεβίκοι, οἱ ἐσέροι, οἱ «λαϊκοί σοσιαλιστές» καί οἱ ἀριστεροί φιλελεύθεροι. Τό περιοδικό δέν εἶχε καμιά ἐπαφή μέ τίς ἐργατικές μάζες. Σημαντικό ρόλο στό περιοδικό, ὅταν πρωτοεμφανίστηκε, ἔπαιξε ὁ Α. Β. Ἀμφιτεάτροφ, τό 1913-1915 ἐπικεφαλῆς του ἦταν ὁ Ν. Σουχάνοφ (Ν. Ν. Γκίμμερ). Ἀνάμεσα στούς συνεργάτες τοῦ «Σοβρεμέννικ» ἦταν οἱ Φ. Ι. Ντάν, Ε. Ντ. Κουσκόβα, Λ. Μάρτοφ, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Σ. Ν. Προκοπόβιτς, Β. Μ. Τσερνόφ κ.ἄ. — *153.*

80 «*Ρούσκιγε Βέντομοστι*» («Ρωσικά Χρονικά»)— ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1863 καί ἐκφραζε τίς ἀπόψεις τῆς μετριοπαθοῦς φιλελεύθερης διανόησης. Στά 1880-1890 στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν οἱ συγγραφεῖς τοῦ δημοκρατικοῦ στρατοπέδου (Β. Γκ. Κορολένκο, Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν, Γκ. Ι. Οὐσπένσκι κ.ἄ.), δημοσιεύονταν ἔργα τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» συνδύαζε μέ ἰδιόμορφο τρόπο τό «*δεξιό* καντετισμό μέ ἕνα ναροντνικιστικό ἐπίχρισμα» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 195). Τό 1918 ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» κλείστηκε μαζί μέ ἄλλες ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες. — *155.*

[81] Πρόκειται γιά τήν οἰκειοθελή ἀποχώρηση ἀπό τήν IV Κρατική δούμα τοῦ Ρ. Μαλινόβσκι, μέλους τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας. Ὁ Μαλινόβσκι διαγράφηκε ἀπό τίς γραμμές τοῦ κόμματος, γιατί ἡ ἀποχώρησή του θεωρήθηκε σάν ἀποδιοργανωτική ἐνέργεια, σάν λιποταξία ἀπό τό μαχητικό πόστο.

Ἀργότερα ἐξακριβώθηκε ὅτι ὁ Μαλινόβσκι ἦταν προβοκάτορας. Τό 1918 μέ ἀπόφαση τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς ΠΚΕΕ τουφεκίστηκε. — *159.*

[82] «*Βοπρόσι Στραχοβάνιγια*» («Ζητήματα Ἀσφαλίσεων») — μπολσεβίκικο νόμιμο περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1918 μέ διακοπές. Ἔκανε πάλη ὄχι μόνο γιά τήν πραγματοποίηση τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων τῶν ἐργατῶν, ἀλλά καί γιά τά «ἀκουτσούρευτα συνθήματα» τῶν μπολσεβίκων: 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων καί λαοκρατική δημοκρατία.

Στό περιοδικό συνεργάζονταν ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς καμπάνιας τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων: οἱ μπολσεβίκοι Ν. Α. Σκρίπνικ, Π. Ι. Στούτσκα, Α. Ν. Βινοκούροφ, Ν. Μ. Σβέρνικ καί ἄλλοι. — *165.*

[83] «*Γεντίνστβο*» («Ἑνότητα») — νόμιμη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τήν ὁμάδα τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων μ' ἐπικεφαλῆς τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί τῶν συμφιλιωτιστῶν-μπολσεβίκων ἀπό τό Μάη ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914. Βγῆκαν 4 φύλλα. — *167.*

[84] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση «Ὁ λικβινταρισμός καί ἡ ὁμάδα τῶν λικβινταριστῶν», πού ψηφίστηκε στήν VI Πανρωσική συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Γενάρη τοῦ 1912. Τήν ἀπόφαση αὐτή τήν ἔγραψε ὁ Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 158-159). — *168.*

[85] *«Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας»* — σχέδιο λόγου πού ἑτοιμάστηκε ἀπό τόν Λένιν γιά νά τόν ἐκφωνήσει στή Δούμα ἕνας μπολσεβίκος βουλευτής. Τό λόγο αὐτό τόν ἐκφώνησε ὁ βουλευτής Γκ. Ι. Πετρόβσκι στίς 28 τοῦ Μάη (10 τοῦ Ἰούνη) 1914 κατά τή συζήτηση τῆς ἔκθεσης τῆς Ἐπιτροπῆς προϋπολογισμοῦ γιά τόν προϋπολογισμό τοῦ 1914 τῆς Διεύθυνσης δημοσίων κτημάτων.

Τό τέλος τοῦ χειρόγραφου τοῦ σχεδίου τοῦ λόγου δέν βρέθηκε. — *171.*

[86] *Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν* — ἀντεπαναστατική ὀργάνωση τῶν φεουδαρχῶν-τσιφλικάδων πού δημιουργήθηκε τό Μάη τοῦ 1906 στό πρῶτο συνέδριο τῶν πληρεξουσίων τῶν συλλόγων τῶν εὐγενῶν τῶν κυβερνείων καί διατηρήθηκε ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917. Βασικός σκοπός τῆς ὀργάνωσης ἦταν ἡ ὑπεράσπιση τοῦ ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος, τῆς μεγάλης τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν. Ἐπικεφαλῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἦταν ὁ κόμης Α. Α. Μπομπρίνσκι, ὁ πρίγκιπας Ν. Φ. Κασάτκιν-Ροστόβσκι, ὁ κόμης Ντ. Α. Ὀλσούφιεφ, ὁ Β. Μ. Πουρισκέβιτς κ.ἄ. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν «Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων φεουδαρχῶν». Τό Συμβούλιο τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν στήν πραγματικότητα μετατράπηκε σέ μισοκυβερνητικό ὄργανο, πού ὑπαγόρευε στήν κυβέρνηση τά νομοθετικά μέτρα γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν φεουδαρχῶν. Πολλά μέλη τοῦ Συμβουλίου τῶν ἑνωμένων εὐγενῶν ἦταν καί μέλη

τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου καί τῶν καθοδηγητικῶν κέντρων τῶν μαυροεκατονταρχίτικων ὀργανώσεων. — *171.*

87 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση «Ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος» πού ψηφίστηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στό Ἄμστερνταμ. — *178.*

88 «Ὁ ἀγώνας» («Der Kampf») — μηνιαῖο περιοδικό, ὄργανο τῆς αὐστριακῆς σοσιαλδημοκρατίας· ἔβγαινε στή Βιέννη ἀπό τό 1907 ὥς τό 1934· κρατοῦσε ὀπορτουνιστική, κεντριστική στάση πού τή συγκάλυπτε μέ ἀριστερή φρασεολογία. Συντάκτες τοῦ περιοδικοῦ ἦταν οἱ Ο. Μπάουερ, Α. Μπράουν, Κ. Ρέννερ, Φ. Ἄντλερ καί ἄλλοι. — *180.*

89 «*Ὁ λαός*» («Le Peuple») — καθημερινή ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τοῦ Βελγίου. Βγαίνει στίς Βρυξέλλες ἀπό τό 1885. Τώρα εἶναι ὄργανο τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τοῦ Βελγίου. — *181.*

90 Πρόκειται γιά τό «*Προσβεστσένιγε*» («Μόρφωση») — μηνιαῖο θεωρητικό νόμιμο περιοδικό τῶν μπολσεβίκων, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1914. Τό τιράζ τοῦ περιοδικοῦ ἔφτανε τίς 5 χιλιάδες ἀντίτυπα.

Τό περιοδικό βγῆκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν στή θέση τοῦ μπολσεβίκικου περιοδικοῦ «Μίσλ» πού ἔβγαινε στή Μόσχα καί τό εἶχε κλείσει ἡ τσαρική κυβέρνηση. Στό περιοδικό συνεργάζονταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάρωβα, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Β. Μ. Μόλοτοφ, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Β. Στάλιν, Μ. Α. Σαβέλιεφ. Ἡ διεύθυνση τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος τοῦ «Προσβεστσένιγε» ἀνατέθηκε ἀπό τόν Λένιν στόν Α. Μ. Γκόρκι. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τό «Προσβεστσένιγε» ἀπό τό Παρίσι καί ἀργότερα ἀπό τήν Κρακοβία καί τό Πορόνιν, ἐπιμελοῦνταν τά ἄρθρα τοῦ περιοδικοῦ, εἶχε τακτική ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς. Στό περιοδικό δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν: «Οἱ τρεῖς πηγές καί τά τρία συστατικά μέρη τοῦ μαρξισμοῦ», «Κριτικά σημειώματα πάνω στό ἐθνικό ζήτημα», «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», «Ἡ παραβίαση τῆς ἑνότητας πού καλύπτεται μέ κραυγές γιά ἑνότητα» κ.ἄ.

Τό περιοδικό ξεσκέπαζε τούς ὀπορτουνιστές-λικβινταριστές, τούς ὀτζοβιστές, τούς τροτσκιστές, καθώς καί τούς ἀστούς ἐθνικιστές, φώτιζε τήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς συνθῆκες τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, προπαγάνδιζε τά μπολσεβίκικα συνθήματα στήν ἐκλογική καμπάνια γιά τήν IV Κρατική δούμα. Τό περιοδικό πάλευε ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό καί τόν κεντρισμό πού ὑπῆρχε στά κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στή μαρξιστική διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς Ρωσίας.

Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό φθινόπωρο τοῦ 1917 τό περιοδικό ἐπανεκδόθηκε, βγῆκε ὅμως μόνο ἕνα τεῦχος (διπλό), ὅπου δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν «Θά κρατήσουν ἄραγε οἱ μπολσεβίκοι τήν κρατική ἐξουσία;» καί «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος». — *185.*

91 *Τό συνέδριο τῆς Στοκχόλμης* — τό Τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ

ΣΔΕΚΡ ἔγινε στίς 10-25 τοῦ 'Απρίλη (23 τοῦ 'Απρίλη-8 τοῦ Μάη) 1906. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 112 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψήφο, πού ἐκπροσωποῦσαν 57 τοπικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ καί 22 ἀντιπρόσωποι μέ συμβουλευτική ψῆφο.

'Ανάμεσα στούς μπολσεβίκους ἀντιπροσώπους ἦταν οἱ Β. Ι. Λένιν, Β. Β. Βορόβσκι, Κ. Ε. Βοροσίλοφ, Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι, Μ. Ι. Καλίνιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Φ. Α. Σεργκέγεφ ('Αρτιόμ), Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ, Ι. Β. Στάλιν, Μ. Β. Φροῦνζε, Σ. Γκ. Σαουμιάν.

Τήν πλειοψηφία στό συνέδριο τήν εἶχαν οἱ μενσεβίκοι. Αὐτό ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι πολλές μπολσεβίκικες κομματικές ὀργανώσεις, πού εἶχαν μπεῖ ἐπικεφαλῆς τῆς ἔνοπλης δράσης τῶν μαζῶν, ἦταν τσακισμένες καί δέν μπόρεσαν νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους. 'Ενῶ οἱ μενσεβίκοι πού εἶχαν τίς πιό μεγάλες ἀριθμητικά ὀργανώσεις στίς μή βιομηχανικές περιοχές τῆς χώρας, ὅπου δέν εἶχαν γίνει μαζικές ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις, εἶχαν τή δυνατότητα νά στείλουν περισσότερους ἀντιπροσώπους.

Τό συνέδριο ἐξέτασε τά θέματα: 1) 'Αναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος. 2) 'Η ἐκτίμηση τῆς σημερινῆς στιγμῆς καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου. 3) 'Η στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. 4) 'Η ἔνοπλη ἐξέγερση. 5) 'Η παρτιζάνικη δράση. 6) 'Η συνένωση μέ τά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί 7) Τό καταστατικό τοῦ κόμματος.

Πάνω σέ ὅλα τά θέματα ἔγινε στό συνέδριο σκληρή πάλη ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους. 'Ο Λένιν ἔκανε εἰσηγήσεις καί μίλησε γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, γιά τήν ἐκτίμηση τῆς σημερινῆς στιγμῆς καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα, γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί γιά ἄλλα ζητήματα· πῆρε μέρος στήν 'Επιτροπή ἐπεξεργασίας τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ. 'Η ἀριθμητική ὑπεροχή τῶν μενσεβίκων στό συνέδριο καθόρισε τό χαρακτήρα τῶν ἀποφάσεών του. Ὕστερα ἀπό σκληρή πάλη, τό συνέδριο ἐνέκρινε τίς ἀποφάσεις τῶν μενσεβίκων γιά τήν Κρατική δούμα, γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί ψήφισε τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μενσεβίκων. Στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα τό συνέδριο περιορίστηκε νά ἐγκρίνει τήν ἀπόφαση τοῦ Διεθνοῦς συνεδρίου τοῦ Ἄμστερνταμ. Τό συνέδριο ψήφισε χωρίς νά γίνει συζήτηση μιά συμβιβαστική ἀπόφαση γιά τά συνδικάτα καί ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα.

Ταυτόχρονα, ὕστερα ἀπό ἀπαίτηση τῶν κομματικῶν μαζῶν, τό συνέδριο ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ, ὅπως τό εἶχε διατυπώσει ὁ Λένιν, ἀπορίπτοντας ἔτσι τήν ὀπορτουνιστική διατύπωση τοῦ Μάρτοφ. Γιά πρώτη φορά ἔμπαινε στό καταστατικό ἡ μπολσεβίκικη διατύπωση γιά τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό.

Στήν Κεντρική 'Επιτροπή πού ἐκλέχτηκε στό συνέδριο μπῆκαν 3 μπολσεβίκοι καί 7 μενσεβίκοι. 'Η Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ 'Οργάνου, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀποτελέστηκε μόνο ἀπό μενσεβίκους.

'Η πάλη στό συνέδριο ἀποκάλυψε μπροστά στίς κομματικές μάζες τό περιεχόμενο καί τό βάθος τῶν θεμελιακῶν διαφορῶν ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους. 'Ανάλυση τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἔκανε ὁ Λένιν στήν μπροσούρα του «Ἔκθεση γιά τό 'Ενωτικό

συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης)» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 13ος, σελ. 1-67).

Στό V Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (τοῦ Λονδίνου) (1907) παραβρέθηκαν 336 ἀντιπρόσωποι, πού ἐκπροσωποῦσαν πάνω ἀπό 147 χιλ. μέλη τοῦ κόμματος. Ἀπό τούς ἀντιπροσώπους ἦταν: μπολσεβίκοι 105, μενσεβίκοι 97, μπουντιστές 57, πολωνοί σοσιαλδημοκράτες 44, ἐκπρόσωποι τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς Λεττονίας 29, «ἔξω ἀπό φράξιες» 4. Τά μεγάλα βιομηχανικά κέντρα ἔστειλαν μπολσεβίκους στό συνέδριο. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος γιά τό συνέδριο ἀπό τήν ὀργάνωση τοῦ Ἄνω-Κάμα. Στό συνέδριο παρουσιάστηκε συσπειρωμένη κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἡ ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων: Α. Σ. Μπουμπνόφ, Κ. Ε. Βοροσίλοφ, Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι, Μ. Ν. Λιάντοφ, Β. Π. Νογκίν, Μ. Ν. Ποκρόβσκι, Κ. Ν. Σαμόηλοβα, Ι. Β. Στάλιν, Α. Μ. Στοπάνι, Ι. Α. Τεοντόροβιτς, Μ. Γ. Τσχακάγια, Σ. Γκ. Σαουμιάν, Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι καί ἄλλοι. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆρε μέρος μέ συμβουλευτική ψῆφο καί ὁ Α. Μ. Γκόρκι.

Τούς μπολσεβίκους τούς ὑποστήριζαν στό συνέδριο οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας, καθώς καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας. Οἱ μπολσεβίκοι συσπειρώνοντάς τους γύρω ἀπό τήν ἐπαναστατική πλατφόρμα πῆραν τήν πλειοψηφία στό συνέδριο καί πέτυχαν νά νικήσει ἡ ἐπαναστατική μαρξιστική γραμμή. Σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τό συνέδριο ψήφισε τίς μπολσεβίκικες ἀποφάσεις. Τό Πέμπτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν νίκη τοῦ μπολσεβικισμοῦ στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου συνοψίστηκαν τά συμπεράσματα τῆς νίκης τοῦ μπολσεβικισμοῦ κατά τῆς ὀπορτουνιστικῆς, τῆς μενσεβίκικης πτέρυγας τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Ἡ μπολσεβίκικη τακτική ἀναγνωρίστηκε σάν ἡ μοναδική τακτική γιά ὅλο τό κόμμα. — *186.*

92 *Κομματικοί-μπολσεβίκοι* — συμφιλιωτιστές πού ἔκλειναν πρός τούς λικβινταριστές μέ ἀρχηγό τους τόν Α. Ι. Λιουμπίμοφ (Μ. Ζόμμερ) (περισσότερες λεπτομέρειες γι' αὐτούς βλ. στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τόν τυχοδιωκτισμό» — σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 220-223). —

Οἱ κομματικοί-μενσεβίκοι μέ ἐπικεφαλῆς τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης εἶχαν ταχθεῖ ἐνάντια στούς λικβινταριστές. Οἱ πλεχανοφικοί, ἐνῶ στέκονταν στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ, ὑποστήριζαν ταυτόχρονα τή διατήρηση καί τό δυνάμωμα τῆς παράνομης κομματικῆς ὀργάνωσης καί γι' αὐτό τό σκοπό συνασπίστηκαν μέ τούς μπολσεβίκους. Στό τέλος τοῦ 1911 ὁ Πλεχάνοφ διέσπασε τό συνασπισμό μέ τούς μπολσεβίκους. Προσπάθησε μέ τό πρόσχημα τῆς πάλης κατά τοῦ «φραξιονισμοῦ» καί τῆς διάσπασης μέσα στίς γραμμές τοῦ ΣΔΕΚΡ νά συμφιλιώσει τούς μπολσεβίκους μέ τούς ὀπορτουνιστές. Τό 1912 οἱ πλεχανοφικοί μαζί μέ τούς τροτσκιστές, τούς μπουντιστές καί τούς λικβινταριστές τάχθηκαν ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Πράγας τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *188.*

93 Στή σύνοδο τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου (πού συνῆλθε στό Λονδίνο στίς 13 καί 14 τοῦ Δεκέμβρη 1913) ψηφίστηκε ἀπόφαση πού ἀνέθετε στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ νά συγκαλέσει μιά σύ-

σκεψη ἀπό ἀντιπροσώπους «ὅλων τῶν παρατάξεων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς Ρωσικῆς Πολωνίας, πού παραδέχονται τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ἤ τά προγράμματα τῶν ὁποίων βρίσκονται σέ ἀντιστοιχία μέ τό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας γιά ἀμοιβαία ἀνταλλαγή γνωμῶν (Aussprache) σχετικά μέ τά ζητήματα πού τούς χωρίζουν». Τεκμηριώνοντας τήν ἀπόφαση αὐτή ὁ Κάουτσκι δήλωσε στό λόγο του στίς 14 τοῦ Δεκέμβρη ὅτι τό παλιό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Ρωσίας πέθανε. Πρέπει, εἶπε, νά τό ἀνασυγκροτήσουμε στηριζόμενοι στήν ἐπιδίωξη τῶν ρώσων ἐργατῶν γιά ἑνότητα. Στό ἄρθρο «Μιά καλή ἀπόφαση καί μιά ἄσχημη ὁμιλία» ὁ Λένιν ξεσκεπάζει τό περιεχόμενο τῆς ἀπόφασης καί χαρακτηρίζει τό λόγο τοῦ Κάουτσκι σάν τερατώδη (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 208). — *200.*

94 Οἱ στατιστικές ἔρευνες τοῦ Ι. Μ. Κοζμίνιχ-Λάνιν τράβηξαν ἐπανειλημένα τήν προσοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἔτσι, ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 σχετικά μέ τήν ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Κοζμίνιχ-Λάνιν «Ἡ ἐργάσιμη μέρα καί τό ἐργάσιμο ἔτος στό κυβερνεῖο Μόσχας» ἔγραψε δυό βιβλιοκρισίες: «Ἡ ἐργάσιμη μέρα στίς φάμπρικες τοῦ κυβερνείου Μόσχας» καί «Ἡ ἐργάσιμη μέρα καί τό ἐργάσιμο ἔτος στό κυβερνεῖο Μόσχας». Ἡ πρώτη δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἡ δεύτερη στήν ἐφημερίδα «Νιέβσκαγια Ζβεζντά» τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 30-31, 32-40).

Ὁ Λένιν χρησιμοποίησε τά στατιστικά στοιχεῖα, πού συγκέντρωσε ὁ Κοζμίνιχ-Λάνιν στό ἄρθρο του «Ἡ γλώσσα τῶν ἀριθμῶν» πού δημοσιεύτηκε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1913 στήν ἐφημερίδα τῆς Μόσχας «Νάς Πούτ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 429-434).

Ἤδη τόν Αὔγουστο τοῦ 1912 ὁ Λένιν στήν πρώτη βιβλιοκρισία του ἔγραφε ὅτι ὁ Κοζμίνιχ-Λάνιν ἑτοίμασε γιά ἐκτύπωση εἰδική ἐργασία γιά τίς ὑπερωρίες στίς φάμπρικες τοῦ κυβερνείου Μόσχας. Τό ἄρθρο τοῦτο ἀποτελεῖ βιβλιοκρισία αὐτῆς τῆς ἐργασίας πού κυκλοφόρησε τό 1914. — *211.*

95 Στίς 30 τοῦ Μάρτη (12 τοῦ Ἀπρίλη) 1914 στήν ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι» ἀρ. φύλ. 50 δημοσιεύτηκε ἡ ἀπόφαση τοῦ IV συνεδρίου τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς περιοχῆς Λεττονίας πάνω στό ζήτημα τῆς διάσπασης τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν IV Κρατική δούμα. Ἡ ἀπόφαση ὑπογράμμιζε τήν ἀνάγκη τῆς ἑνότητας τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Δούμα μέ τόν ὅρο νά γίνουν δεκτά τό πρόγραμμα, τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί οἱ κομματικές ἀποφάσεις (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 22-26).

Σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῶν λεττονῶν στό ἴδιο φύλλο τῆς «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύτηκε μιά «Ἀνοιχτή Ἐρώτηση» πρός τούς μενσεβίκους βουλευτές: ποιά εἶναι ἡ στάση τους ἀπέναντι στίς ἀρχές πού διατύπωσαν οἱ λεττονοί ἐργάτες. Οἱ μενσεβίκοι ἀπόφυγαν νά ἀπαντήσουν στήν ἐρώτηση τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας. Τότε στήν «Πούτ Πράβντι» τῆς 17 τοῦ Ἀπρίλη 1914, ἀρ. φύλ., 63 ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα τῆς Δούμας δημοσίευσε «Ἀνοιχτή ἐπιστολή», ὅπου ζητοῦσε ἀπό τούς μενσεβίκους βουλευτές νά δόσουν συγκεκριμένη καί σαφή ἀπάντηση στό ἐρώτημα πού τούς ἔθεσαν.

Τήν «Ἀνοιχτή ἐπιστολή» τήν ἀκολούθησε ἡ «Ἀνοιχτή ἀπάντηση»

τῶν μενσεβίκων, πού δημοσιεύτηκε στίς 4 (17) τοῦ Μάη στή «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί πού τήν ἀναλύει τό ἄρθρο αὐτό. — *214*.

[96] Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει μιά περικοπή ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς V Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ—«Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. (Τό Δεκέμβρη τοῦ 1908)». Ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι». Paris, 1909, σελ. 38 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 195).— *216*.

[97] Ἡ ὁμάδα «*Σβομπόντα*» («Ἐλευθερία») εἶχε ἱδρυθεῖ ἀπό τόν Ε. Ο. Ζελένσκι (Ναντέζντιν) τό Μάη τοῦ 1901· αὐτοκαλοῦνταν «Ἐπαναστατική σοσιαλιστική» ὁμάδα. Ἔβγαζε στήν Ἐλβετία τό περιοδικό «Σβομπόντα» (βγῆκαν δυό τεύχη: τό πρῶτο τό 1901 καί τό δεύτερο τό 1902). Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἀπό τήν ὁμάδα ἐκδόθηκαν: «Οἱ παραμονές τῆς ἐπανάστασης. Ἐπισκόπηση κατά ἀκανόνιστα διαστήματα τῶν ζητημάτων τῆς θεωρίας καί τῆς τακτικῆς», τεῦχ. Ι, ἡ ἐφημερίδα-περιοδικό «Ὄτκλικι», τεῦχ. Ι, ἡ προγραμματική μπροσούρα «Ἡ ἀναγέννηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος στή Ρωσία» κ.ἄ. Ἡ ὁμάδα «Σβομπόντα» κήρυσσε τίς ἰδέες τῆς τρομοκρατίας καί τοῦ «οἰκονομισμοῦ», δροῦσε ἀπό κοινοῦ μέ τούς «οἰκονομιστές» τῆς Πετρούπολης ἐνάντια στήν «Ἴσκρα» καί στήν Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ ὁμάδα ἔπαψε νά ὑπάρχει τό 1903.

Ἡ ὁμάδα «*Μπορμπά*» («Ἀγώνας») σχηματίστηκε στό Παρίσι τό καλοκαίρι τοῦ 1900 ἀπό τούς Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ, Γ. Μ. Στεκλόφ καί Ε. Λ. Γκούρεβιτς. Ὁ τίτλος «Μπορμπά» υἱοθετήθηκε ἀπό τήν ὁμάδα τό Μάη τοῦ 1901. Στά ἔντυπά της ἡ ὁμάδα διαστρέβλωνε τήν ἐπαναστατική θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ, τήν ἑρμήνευε μέ πνεῦμα δογματικό-σχολαστικό καί ἀντιμετώπιζε ἐχθρικά τίς λενινιστικές ὀργανωτικές ἀρχές συγκρότησης τοῦ κόμματος. Λόγω τῶν παρεκκλίσεών της ἀπό τίς σοσιαλδημοκρατικές ἀντιλήψεις καί τή σοσιαλδημοκρατική τακτική, τῶν ἀποδιοργανωτικῶν ἐνεργειῶν της καί τῆς ἔλλειψης δεσμῶν μέ τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας, ἡ ὁμάδα δέν ἔγινε δεκτή στό ΙΙ συνέδριο. Μέ ἀπόφαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ ὁμάδα «Μπορμπά» διαλύθηκε. — *221*.

[98] Τό ἄρθρο «*Ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τή δύναμη τῶν διαφόρων ρευμάτων στό ἐργατικό κίνημα*» γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν μέ βάση ἄφθονα στοιχεῖα καί ἀριθμούς γιά τίς χρηματικές εἰσφορές ὑπέρ τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, πού συγκεντρώθηκαν μέ ἐπιμέλεια καί ἀναλύθηκαν βαθιά. Ἀπό τά στοιχεῖα καί τούς ἀριθμούς αὐτούς ἔβγαινε ἀντικειμενικά ἡ δύναμη τῶν διαφόρων ρευμάτων στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Στό Κεντρικό Κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά χειρόγραφα τοῦ Λένιν: ὁ ὑπολογισμός τῶν χρηματικῶν εἰσφορῶν τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», ὁ ὑπολογισμός τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων πού ἀγκάλιαζε ἡ ἐφημερίδα «Τσάιτ» καί οἱ εἰσφορές τους, οἱ λογαριασμοί γιά τόν πίνακα πού παραθέτει στό ἄρθρο (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 246-248), τά ἀθροίσματα τῶν ἀριθμητικῶν στοιχείων πού δείχνουν ποῦ ἐνεργήθηκαν οἱ εἰσφορές καί τί ποσό συγκεντρώθηκε ὑπέρ τῶν διαφόρων ἐφημερίδων. Διασώθηκαν ἐπίσης τό ἀρχικό σχέδιο

περίληψης καί ή περίληψη τοῦ ἄρθρου «Ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τή δύναμη τῶν διαφόρων ρευμάτων στό ἐργατικό κίνημα». Ὁ Λένιν καί σέ μεταγενέστερες ἐργασίες του χρησιμοποίησε τούς ἀριθμούς πού ἀναφέρονται σ' αὐτό τό ἄρθρο. — *245*.

99 Πρόκειται γιά τήν ἐσθονική ἐφημερίδα πραβντιστικῆς κατεύθυνσης «*Töö Hääl*» («Ἡ Φωνή τῆς Ἐργασίας»), πού ἔβγαινε στή Νάρβα ἀπό τό Γενάρη ὥς τό Μάη τοῦ 1914 τρεῖς φορές τήν ἑβδομάδα, καί γιά τή λιθουανική ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα «*Vilnis*» («Τό Κύμα») πού ἔβγαινε στή Ρίγα στά 1913-1914. — *249*.

100 Πρόκειται γιά τή νόμιμη ἐργατική ἐφημερίδα «*Νάς Πούτ*» («Ὁ δρόμος μας»), πού ἔβγαινε στή Μόσχα. Τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας βγῆκε στίς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη) 1913. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στήν ἐφημερίδα, ἔστελνε τά ἄρθρα του ταυτόχρονα καί στήν «Πράβντα» καί στή «Νάς Πούτ». Στήν ἐφημερίδα «Νάς Πούτ» δημοσιεύτηκαν πολλά ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας καί ὁ ρεφορμισμός τῆς Ρωσίας», «Ὁ ρόλος τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καί τῶν τάξεων στό ἀπελευθερωτικό κίνημα», «Ὁ ταξικός πόλεμος στό Δουβλίνο», «Μιά ἑβδομάδα ὕστερα ἀπό τά αἱματηρά γεγονότα τοῦ Δουβλίνου», «Θεμελιακά ζητήματα τῆς πολιτικῆς», «Χάρρυ Κβέλτς» καί ἄλλα.

Ἀνάμεσα στούς συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας «Νάς Πούτ» ἦταν οἱ Α. Μ. Γκόρκι, Ντεμιάν Μπέντνι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ, Ι. Β. Στάλιν, οἱ μπολσεβίκοι βουλευτές τῆς IV Κρατικῆς δούμας Α. Ε. Μπαντάγεφ, Φ. Ν. Σαμόηλοφ, Ν. Ρ. Σάγκοφ.

Ἡ ἐφημερίδα «Νάς Πούτ» ἦταν πολύ δημοφιλής ἀνάμεσα στούς ἐργάτες, 395 ἐργατικές ὁμάδες ἐνίσχυαν τήν ἐφημερίδα μέ χρηματικές εἰσφορές. Ἡ ἐφημερίδα ὑποβαλλόταν συνεχῶς σέ ἀστυνομικές διώξεις καί στίς 12 (25) τοῦ Σεπτέμβρη 1913 κλείστηκε. Συνολικά βγῆκαν 16 φύλλα. Στό κλείσιμο τῆς ἐφημερίδας, οἱ ἐργάτες τῆς Μόσχας ἀπάντησαν μέ ἀπεργία, ὅμως δέν κατορθώθηκε ἡ ἐπανέκδοσή της. — *249*.

101 Στήν ἐφημερίδα «Τρουντοβάγια Πράβντα» τῆς 11 τοῦ Ἰούνη 1914 ἀρ. φύλ. 12 δημοσιεύτηκε ἕνα σχόλιο μέ τόν τίτλο «Πῶς γίνεται αὐτό;». Στό σχόλιο ἀναφέρονταν μιά σειρά περιπτώσεις, πού τό ὄργανο τῶν λικβινταριστῶν «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀναδημοσίευε μέ τή μορφή ἀνταποκρίσεων ἀπό τούς ἐργάτες, πληροφορίες ἀπό ἀστικές ἐφημερίδες πού διαστρέβλωναν τά πραγματικά γεγονότα τῆς ἐργατικῆς ζωῆς. — *250*.

102 «*Σπούτνικ Ραμπότσεβο νά 1914 γκόντ*» («Ὁδηγός τοῦ ἐργάτη γιά τό 1914») — ἡμερολόγιο τῆς τσέπης πού ἔβγαλε τό ἐκδοτικό τοῦ κόμματος «Πριμπόι» τό Δεκέμβρη τοῦ 1913. Τό ἡμερολόγιο ἐξαντλήθηκε μέσα σέ μιά μέρα. Τό Φλεβάρη τοῦ 1914 βγῆκε δεύτερη βελτιωμένη ἔκδοση.

Ὁ Λένιν δημοσίευσε στό «Σπούτνικ Ραμπότσεβο» τό ἄρθρο «Οἱ ἀπεργίες στή Ρωσία» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 24ος, σελ. 210-214). — *250*.

103 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1903 «Γιά τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες»· τήν ἀπόφαση τοῦ V συνεδρίου (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ (1907) «Γιά τή στάση τοῦ κόμματος ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα»· τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Πορόνιν «Γιά τούς ναρόντνικους» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων, τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν

ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 49-50· 158-160· 316-317). — *252.*

104 Πρόκειται γιά τό Χ διεθνές συνέδριο, πού θά ἔπρεπε νά συνέλθει στή Βιέννη. Τό ζήτημα τοῦ συνεδρίου τῆς Βιέννης συζητήθηκε στή συνεδρίαση τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου τό Δεκέμβρη τοῦ 1913. Ἀποφασίστηκε νά συγκληθεῖ τό συνέδριο τόν Αὔγουστο τοῦ 1914 γιά νά συμπέσει μέ τή μέρα τοῦ γιορτασμοῦ τῶν πενηντάχρονων τῆς Πρώτης Διεθνοῦς. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ὑπῆρχαν τά ἑξῆς θέματα: 1) ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς, 2) ὁ ἰμπεριαλισμός καί ὁ ἀγώνας κατά τοῦ μιλιταρισμοῦ. Στό θέμα αὐτό σάν ὑποθέματα εἶχαν περιληφθεῖ: α) τό ἀνατολικό ζήτημα, β) τά ὑποχρεωτικά διαιτητικά δικαστήρια ἀνάμεσα στά ἔθνη καί γ) οἱ Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης, 3) ὁ ἀλκοολισμός, 4) ἡ ἀνεργία, 5) ἡ κατάσταση τῶν πολιτικῶν κρατουμένων καί ἐξορίστων στή Ρωσία καί 6) διάφορα.

Ὁ ἀριθμός τῶν ἀντιπροσώπων δέν ἔπρεπε νά ὑπερβαίνει τόν ἀριθμό τῶν ψήφων τῆς χώρας πάνω ἀπό ἔξη φορές. Ἡ Ρωσία εἶχε 20 ψήφους, συνεπῶς δέν θά εἶχε περισσότερους ἀπό 120 ἀντιπροσώπους καί γιά τά δυό ὑποτμήματα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων καί γιά τά συνδικάτα μαζί.

Τό ζήτημα τοῦ Διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου στή Βιέννη συζητήθηκε στή σύσκεψη τοῦ Πορόνιν τῆς ΚΕ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν. Ὁ Λένιν κάνοντας εἰσήγηση στό θέμα αὐτό πρότεινε νά παρθοῦν ὅλα τά μέτρα, ὥστε οἱ ἀντιπρόσωποι γιά τό συνέδριο τῆς Βιέννης νά εἶναι στήν πλειοψηφία τους ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες.

Στά τέλη τοῦ Ἰούλη 1914 οἱ ἐκλογές γιά τό Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο εἶχαν σχεδόν τελειώσει, ὅμως ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος πού εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἐμπόδισε τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τῆς Βιέννης. — *254.*

105 «*Die Neue Zeit*» («Νέοι Καιροί») — θεωρητικό περιοδικό τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στή Στουτγάρδη ἀπό τό 1883 ὥς τό 1923. Ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 διευθυντής του ἦταν ὁ Κ. Κάουτσκι, ἔπειτα ὁ Χ. Κοῦνοφ. Στό «Die Neue Zeit» πρωτοδημοσιεύτηκαν μερικά ἔργα τῶν θεμελιωτῶν τοῦ μαρξισμοῦ: «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» τοῦ Κ. Μάρξ, «Κριτική τοῦ σχεδίου τοῦ σοσιαλδημοκρατκοῦ προγράμματος τοῦ 1891» τοῦ Φ. Ἔνγκελς κ.ἄ. Ὁ Ἔνγκελς βοηθοῦσε τή Σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ μέ τίς συμβουλές του καί συχνά τῆς ἔκανε κριτική γιά τίς παρεκκλίσεις τοῦ περιοδικοῦ ἀπό τό μαρξισμό. Στό «Die Neue Zeit» συνεργάζονταν οἱ ἐπιφανεῖς παράγοντες τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος τοῦ τέλους τοῦ 19ου καί τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰώνα: Α. Μπέμπελ, Β. Λῆμπκνεχτ, Ρ. Λούξεμπουργκ, Φ. Μέρινγκ, Κ. Τσέτκιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Π. Λαφάργκ κ.ἄ. Ἀπό τό 1895, μετά τό θάνατο τοῦ Φ. Ἔνγκελς, ἄρχισαν νά δημοσιεύονται συστηματικά στό περιοδικό ἄρθρα τῶν ἀναθεωρητῶν, ἀνάμεσα στά ὁποῖα καί μιά σειρά ἄρθρα τοῦ Ε. Μπέρνσταϊν μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ», πού ἐγκαινίασαν τήν ἐκστρατεία τῶν ἀναθεωρητῶν κατά τοῦ μαρξισμοῦ. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό περιοδικό κρατοῦσε κεντριστική στάση, ὑποστηρίζοντας στήν οὐσία τούς σοσιαλσωβινιστές. — *261.*

[106] «*Ναούτσναγια Μίσλ*» («Ἐπιστημονική Σκέψη») — περιοδικό μενσεβίκικης κατεύθυνσης πού ἔβγαινε στή Ρίγα τό 1908. — *261.*

[107] Βλ. Κ. Μάρξ «Τό Κεφάλαιο», τόμ. I (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἄπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 774). — *263.*

[108] «*Przeglad Socjaldemokratyczny*» («Σοσιαλδημοκρατική Ἐπιθεώρηση») — περιοδικό πού τό ἔβγαζαν οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες μέ τήν ἄμεση συμμετοχή τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ στήν Κρακοβία ἀπό τό 1902 ὥς τό 1904 καί ἀπό τό 1908 ὥς τό 1910. — *268.*

[109] Πρόκειται γιά τό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος τῆς Αὐστρίας, πού ἔγινε στήν πόλη Μπρύν * (Αὐστρία) ἀπό τίς 24 ὥς τίς 29 τοῦ Σεπτέμβρη τοῦ 1899. Κεντρικό θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου ἦταν τό ἐθνικό ζήτημα. Στό συνέδριο προτάθηκαν δυό ἀποφάσεις πού ἐκφράζανε διαφορετικές ἀπόψεις: 1) ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος πού ὑποστήριζε γενικά τήν ἐδαφική αὐτονομία τῶν ἐθνῶν καί 2) ἡ ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Νοτιοσλαβικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, πού ὑποστήριζε τήν ἐξωεδαφική πολιτιστική-ἐθνική αὐτονομία.

Τό συνέδριο ἀπόριψε ὁμόφωνα τό πρόγραμμα τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας καί ψήφισε συμβιβαστική ἀπόφαση πού ἀναγνώριζε τήν ἐθνική αὐτονομία μέσα στά πλαίσια τοῦ αὐστριακοῦ κράτους (βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γύρω ἀπό τήν ἱστορία τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τῆς Αὐστρίας καί τῆς Ρωσίας» (Ἄπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 24ος, σελ. 307-309). — *273.*

[110] Πρόκειται γιά τό *Δεύτερο Πανουκρανικό συνέδριο τῶν φοιτητῶν*, πού ἔγινε στό Λβόφ στίς 19-20 τοῦ Ἰούνη (2-5 Ἰούλη) 1913· τό συνέδριο ὀργανώθηκε ἔτσι πού νά συμπέσει μέ τόν ἑορτασμό τοῦ ἰωβιλαίου τοῦ Ἰβάν Φρανκό, μεγάλου οὐκρανοῦ συγγραφέα, ἐπιστήμονα, κοινωνικοῦ παράγοντα καί ἐπαναστάτη δημοκράτη. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος καί ἐκπρόσωποι τῶν οὐκρανῶν φοιτητῶν τῆς Ρωσίας. Στό συνέδριο τήν εἰσήγηση «Ἡ οὐκρανική νεολαία καί ἡ σημερινή κατάσταση τοῦ ἔθνους» τήν ἔκανε ὁ οὐκρανός σοσιαλδημοκράτης Ντοντσόφ, πού ὑποστήριζε τό σύνθημα «τῆς ἀνεξαρτησίας» τῆς Οὐκρανίας. — *280.*

[111] «*Σλιάχι*» («Δρόμοι») — ὄργανο τῆς Οὐκρανικῆς Φοιτητικῆς Ἕνωσης μέ ἐθνικιστικό προσανατολισμό. Ἔβγαινε στό Λβόφ ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1913 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1914. — *281.*

[112] «*Ζέμστσινα*» («Ὁ Πολίτης») — καθημερινή μαυροεκατονταρχίτικη ἐφημερίδα, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1909 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1917· ὄργανο τῶν ἄκρων δεξιῶν βουλευτῶν τῆς Κρατικῆς δούμας. — *283.*

[113] Ὁ Λένιν ἀναφέρει μιά ἔκφραση ἀπό τό δοκίμιο τοῦ Γκ. Ι. Οὐσπένσκι «Τό περίπτερο». — *283.*

---

* Σημερινό Μπρνό τῆς Τσεχοσλοβακίας. *Σημ. μετ.*

114 Ὁ Λένιν ἀναφέρει μιά ἔκφραση ἀπό τήν κωμωδία τοῦ Α. Σ. Γκριμπογέντοφ «Τό πολύ μυαλό βλάφτει». — *288.*

115 «*Νάψουντ*» («Naprzód») («Ἐμπρός») — ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γαλικίας καί τῆς Σιλεσίας· ἔβγαινε στήν Κρακοβία ἀπό τό 1892. Ἡ ἐφημερίδα ἦταν ἐκφραστής τῆς μικροαστικῆς, ἐθνικιστικῆς ἰδεολογίας. Ὁ Λένιν χαρακτήρισε τήν «Νάψουντ» σάν «ἕνα πολύ ἄσχημο καί κάθε ἄλλο παρά μαρξιστικό ὄργανο». — *290.*

116 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν πολωνική ἐθνικοαπελευθερωτική ἐξέγερση τοῦ 1863-1864, πού στρεφόταν ἐνάντια στό ζυγό τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας. Ἄμεση ἀφορμή γιά τήν ἐξέγερση ἀποτέλεσε ἡ εἰδική πρόσκληση ὑπό τά ὅπλα τῶν νεοσύλλεκτων, πού ἀποφάσισαν ἡ τσαρική κυβέρνηση καί οἱ ἰθύνοντες κύκλοι τῆς Πολωνίας μέ σκοπό νά απομακρύνουν σέ μαζική κλίμακα ἀπό τίς πόλεις τή νεολαία πού εἶχε ἐπαναστατικές διαθέσεις. Ἀρχικά τήν ἐξέγερση τήν καθοδηγοῦσε ἡ Κεντρική Ἐθνική Ἐπιτροπή, πού εἶχε συγκροτηθεῖ τό 1862 ἀπό τό κόμμα τῶν «ἐρυθρῶν», κόμμα τῶν μικροευγενῶν. Τό πρόγραμμά της, πού περιλάβαινε τά αἰτήματα — ἐθνική ἀνεξαρτησία τῆς Πολωνίας, ἰσοτιμία ὅλων τῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας ἀνεξάρτητα ἀπό θρήσκευμα καί καταγωγή· παραχώρηση στούς ἀγρότες μέ πλήρη δικαιώματα τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς πού καλλιεργοῦν χωρίς ἀποζημίωση· κατάργηση τῆς ἀγγαρείας, ἀποζημίωση τῶν τσιφλικάδων ἀπό τό κράτος γιά τή γῆ τους κ.ἄ., τράβηξε στήν ἐξέγερση τά πιό διαφορετικά στρώματα τοῦ πολωνικοῦ πληθυσμοῦ: τούς βιοτέχνες, τούς ἐργάτες, τούς φοιτητές, τούς εὐγενεῖς διανοούμενους, ἕνα μέρος τῆς ἀγροτιᾶς καί τοῦ κλήρου.

Στήν πορεία τῆς ἐξέγερσης προσχώρησαν σ' αὐτή στοιχεῖα πού εἶχαν συνενωθεῖ γύρω ἀπό τό κόμμα τῶν «λευκῶν» (κόμμα τῆς μεγαλοτσιφλικάδικης ἀριστοκρατίας καί τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης) καί πού ἐπιδίωκαν νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν ἐξέγερση πρός τό συμφέρον τους καί νά πετύχουν, μέ τή βοήθεια τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας, μιά συμφέρουσα συναλλαγή μέ τήν τσαρική κυβέρνηση.

Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία τῆς Ρωσίας ἔβλεπε μέ μεγάλη συμπάθεια τούς ἐπαναστάτες. Τά μέλη τῆς μυστικῆς ἑταιρίας «Ζεμλιά ἰ βόλια», πού εἶχε ἐπαφή μέ τόν Ν. Γκ. Τσερνισέβσκι, προσπαθοῦσαν νά τούς βοηθήσουν μέ κάθε τρόπο. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς «Ζεμλιά ἰ βόλια» δημοσίευσε ἔκκληση «Πρός τούς ρώσους ἀξιωματικούς καί στρατιῶτες», πού κυκλοφόρησε στά στρατεύματα πού στάλθηκαν γιά νά καταστείλουν τήν ἐξέγερση. Ὁ Α. Ι. Χέρτσεν καί ὁ Ν. Π. Ὀγκαριόφ δημοσίευσαν στό «Κόλοκολ» μιά σειρά ἄρθρα, ἀφιερωμένα στόν ἀγώνα τοῦ πολωνικοῦ λαοῦ καί ἔδιναν ὑλική βοήθεια στούς ἐπαναστάτες.

Λόγω τῆς ἀσυνέπειας τοῦ κόμματος τῶν «ἐρυθρῶν», πού ἔχασαν τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία, ἡ ἡγεσία τῆς ἐξέγερσης πέρασε στά χέρια τοῦ κόμματος τῶν «λευκῶν» οἱ ὁποῖοι τήν πρόδωσαν. Τό καλοκαίρι τοῦ 1864 τά τσαρικά στρατεύματα κατέπνιξαν σκληρά τήν ἐξέγερση.

Ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς θεωροῦσαν τήν πολωνική ἐξέγερση τοῦ 1863-1864 προοδευτική καί τήν ἔβλεπαν μέ μεγάλη συμπάθεια, εὔχονταν τή νίκη τοῦ πολωνικοῦ λαοῦ στήν πάλη γιά τήν ἐθνική του ἀπε-

λευθέρωση. Στό Λονδίνο ὁ Μάρξ ἔγραψε ἐξονόματος τῶν γερμανῶν πολιτικῶν προσφύγων ἔκκληση γιά βοήθεια στούς πολωνούς. — *298.*

117 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς ἀναμνήσεις τοῦ Β. Λῆμπκνεχτ γιά τόν Κ. Μάρξ (βλ. τή συλλογή «Ἀναμνήσεις γιά τόν Μάρξ», 1956, σελ. 92). — *300.*

118 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXIV, 1931, σελ. 348. — *300.*

119 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXI, 1932, σελ. 210-211. — *301.*

120 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 148, 178, 178-179. — *302.*

121 «*Τάιμς*» — «The Times» («Οἱ καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο· μία ἀπό τίς μεγάλες συντηρητικές ἐφημερίδες τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης. — *302.*

122 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXIII, 1932, σελ. 413-414. — *302.*

123 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXIII, 1932, σελ. 464, 480, 488. — *303.*

124 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXIV, 1931, σελ. 133, 240-241, 233. — *304.*

125 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XXIV, 1931, σελ. 250. — *304.*

126 «*Νιού-Ὑόρσκαγια Τριμπούνα*» («The New-York Daily Tribune») («Βῆμα τῆς Νέας Ὑόρκης») — ἀμερικανική ἐφημερίδα, πού ἔβγαινε ἀπό τό 1841 ὥς τό 1924. Ὥς τό 1855 ἡ ἐφημερίδα ἦταν ὄργανο τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῶν ἀμερικανῶν ουΐγκοι καί στή συνέχεια ὄργανο τοῦ Ρεπουμπλικανικοῦ κόμματος. Ὁ Κ. Μάρξ ἦταν συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1851 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1862. Μέ παράκληση τοῦ Κ. Μάρξ ὁ Φ. Ἔνγκελς ἔγραψε πολλά ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα. Ὅταν ἄρχισε ἡ περίοδος τῆς ἀντίδρασης στήν Εὐρώπη, ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς χρησιμοποίησαν τήν ἐφημερίδα αὐτή, πού εἶχε πλατιά κυκλοφορία κι' ἦταν τότε προοδευτική, γιά νά ξεσκεπάσουν μέ συγκεκριμένα στοιχεῖα τά ἐλαττώματα τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Τήν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στήν Ἀμερική ἡ συνεργασία τοῦ Κ. Μάρξ στήν ἐφημερίδα σταμάτησε. Σημαντικό ρόλο γιά τή διακοπή τῆς συνεργασίας τοῦ Μάρξ μέ τή «The New-York Daily Tribune» ἔπαιξε ἡ ἐνίσχυση μέσα στή Σύνταξη τῶν ὀπαδῶν τοῦ συμβιβασμοῦ μέ τούς δουλοκτῆτες καί ἡ ἀπομάκρυνση τῆς ἐφημερίδας ἀπό τίς προοδευτικές θέσεις της. Ἀπό τότε ἡ γραμμή τῆς ἐφημερίδας γινόταν ὅλο καί δεξιότερη. — *305.*

127 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, 1953, σελ. 230, 231. — *305.*

128 Ὁ Λένιν παραθέτει μιά περικοπή ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ «Τό σχέδιο προγράμματος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας», πού δημοσιεύτηκε τό 1902 στό τεῦχ. 4 τοῦ περιοδικοῦ «Ζαριά». — *308*.

«Ζαριά» («Αὐγή») — μαρξιστικό ἐπιστημονικό-πολιτικό περιοδικό. Τό ἔβγαζε νόμιμα στά 1901-1902 στή Στουτγάρδη ἡ Σύνταξη τῆς «Ἴσκρα». Βγῆκαν συνολικά 4 τεύχη (τρία σώματα) τοῦ «Ζαριά». Τό τεῦχ. 1 βγῆκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 (στήν πραγματικότητα βγῆκε στίς 23 τοῦ Μάρτη μέ τό νέο ἡμερολόγιο), τό τεῦχ. 2-3 τό Δεκέμβρη τοῦ 1901 καί τό τεῦχ. 4 τόν Αὔγουστο τοῦ 1902. Τά καθήκοντα τοῦ περιοδικοῦ καθορίστηκαν στό «Σχέδιο δήλωσης τῆς Σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά»», πού εἶχε γράψει ὁ Β. Ι. Λένιν στή Ρωσία (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος σελ. 327-338). Τό 1902,ὅταν παρουσιάστηκαν οἱ διαφωνίες καί οἱ διαμάχες μέσα στούς κόλπους τῆς Σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά», ὁ Πλεχάνοφ πρότεινε ἕνα σχέδιο χωρισμοῦ τοῦ περιοδικοῦ ἀπό τήν ἐφημερίδα (μέ σκοπό νά κρατήσει γιά τόν ἑαυτό του τή διεύθυνση τοῦ «Ζαριά»), ὅμως ἡ πρόταση αὐτή δέν ἔγινε δεκτή καί ἡ Σύνταξη τῶν ὀργάνων αὐτῶν παρέμεινε κοινή.

Τό περιοδικό «Ζαριά» ἔκανε κριτική στό διεθνή καί στό ρωσικό ἀναθεωρητισμό καί ὑπεράσπιζε τίς θεωρητικές βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ. Στό «Ζαριά» δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν: «Εὐκαιριακά σημειώματα», «Οἱ διῶκτες τῶν ζέμστβο καί οἱ Ἀννίβες τοῦ φιλελευθερισμοῦ», «Οἱ κ.κ. «κριτικοί» στό ἀγροτικό ζήτημα» (τά τέσσερα πρῶτα κεφάλαια τῆς ἐργασίας «Τό ἀγροτικό ζήτημα καί οἱ «κριτικοί τοῦ Μάρξ»»), «Ἐσωτερική ἀνασκόπηση», «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας», καθώς καί τά ἔργα τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ: «Κριτική τῶν κριτικῶν μας. Μέρος Ι. Ὁ κ. Π. Στροῦβε στό ρόλο τοῦ κριτικοῦ τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης», «Ὁ Cant ἐνάντια στόν Κάντ ἤ ἡ πνευματική διαθήκη τοῦ κ. Μπέρνσταϊν» κ.ἄ. — *308*.

129 Ἡ ἔκφραση εἶναι παρμένη ἀπό τά διηγήματα τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Στό ἐξωτερικό». — *314*.

130 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει ἔκφραση ἀπό τό ἔργο τοῦ Ν. Γκ. Πομιαλόφσκι «Σκίτσα ἀπό τήν Ἱερατική σχολή». — *314*.

131 Ὁ Λένιν παραθέτει λόγια ἀπό ἕνα στρατιωτικό τραγούδι τῆς Σεβαστούπολης γιά τή μάχη τῆς 4 τοῦ Αὐγούστου 1855 στό ποταμάκι Τσιόρναγια, τήν περίοδο τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου. Οἱ στίχοι αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ ἦταν τοῦ Λ. Ν. Τολστόι. — *316*.

132 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἐπίθεση τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη καί τή δημοκρατική μικροαστική τάξη τῆς Γαλλίας μετά τήν ἥττα τῆς ἐξέγερσης τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν τόν Ἰούνη τοῦ 1849.

Ὁ Λένιν, μιλώντας γιά τό 1871, ἔχει ὑπόψη του τήν ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν τοῦ Παρισιοῦ στίς 18 τοῦ Μάρτη 1871, πού ἀποτέλεσμά της ἦταν νά δημιουργηθεῖ γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία κυβέρνηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου: ἡ Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ Κομμούνα ἡττήθηκε. Ρίχτηκαν ἑνωμένοι ἐναντίον της μέ λυσσαλέο μίσος «ὅλη ἡ ἀστική τάξη τῆς Γαλλίας, ὅλοι οἱ τσιφλικάδες, οἱ χρηματιστές, οἱ ἐργοστασιάρχες, ὅλοι οἱ μεγάλοι καί μικροί κλέφτες, ὅλοι οἱ ἐκμεταλλευ-

τές» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 226). Ὁ συνασπισμός αὐτός μέ τήν ἐνεργό βοήθεια τοῦ Βίσμαρκ ἄρχισε στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις ἐνάντια στό ἐξεγερμένο Παρίσι καί ὅταν νίκησε πλημμύρισε τούς δρόμους τῆς πόλης μέ τό αἷμα τοῦ λαοῦ. Τουλάχιστο 30 000 κομμουνάροι σκοτώθηκαν καί 50 000 πιάστηκαν, πολλοί ἀπ' αὐτούς ἐκτελέστηκαν, χιλιάδες ρίχτηκαν στά κάτεργα καί στίς ἐξορίες.

Γιά τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ βλ. στά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τρεῖς σύντομες περιλήψεις τῆς εἰσήγησης γιά τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ», «Σχέδιο διάλεξης γιά τήν Κομμούνα», «Τά διδάγματα τῆς Κομμούνας», «Στή μνήμη τῆς Κομμούνας», «Κράτος καί ἐπανάσταση», κεφ. III (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 495-505, τόμ. 9ος, σελ. 333-336, τόμ. 16ος, σελ. 476-478, τόμ. 20ός, σελ. 224-229, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 25ος, σελ. 385-404). — *322.*

133 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4, σελ. 448-457. — *323.*

134 *Ἀγροτική ἕνωση* (Πανρωσική Ἀγροτική ἕνωση) — ἐπαναστατική δημοκρατική ὀργάνωση πού δημιουργήθηκε τό 1905. Ἡ Ἀγροτική ἕνωση πού βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ἐσέρων καί τῶν φιλελεύθέρων παρουσίαζε ἕνα μικροαστικό μεσοβέζικο πνεῦμα, ταλαντεύσεις καί ἀναποφασιστικότητα. Ἐνῶ ζητοῦσε τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς, ἡ Ἕνωση συμφωνοῦσε νά δοθεῖ μερική ἀποζημίωση στούς τσιφλικάδες. Ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν, ἦταν μιά «ὀργάνωση, πού εἶχε φυσικά πολλές ἀπό τίς προλήψεις τῆς ἀγροτιᾶς καί ἦταν συγκαταβατική ἀπέναντι στίς μικροαστικές αὐταπάτες τοῦ ἀγρότη (ὅπως συγκαταβατικοί ἀπέναντί τους εἶναι καί οἱ δικοί μας σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες), ὅμως ἦταν τέτια ὀργάνωση, πού χωρίς ἀμφιβολία «πατοῦσε σέ γερό ἔδαφος», ἦταν μιά πραγματική ὀργάνωση τῶν μαζῶν, ἀναντίρρητα ἐπαναστατική στή βάση της, ἱκανή νά ἐφαρμόζει πραγματικά ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 332). Ἀπό τά πρῶτα κιόλας βήματα τῆς δράσης της ἡ Ἀγροτική ἕνωση δέχτηκε τίς ἀστυνομικές διώξεις. Στίς ἀρχές τοῦ 1907 ἡ Ἕνωση ἔπαψε νά ὑπάρχει. — *329.*

135 «*L'Humanité*» («Ἡ Ἀνθρωπότητα») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἱδρύθηκε τό 1904 ἀπό τόν Ζ. Ζωρές σάν ὄργανο τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος. Τό 1905 ἡ ἐφημερίδα χαιρέτησε τήν ἐπανάσταση πού εἶχε ἀρχίσει στή Ρωσία, ἐκφράζοντας τήν ἀλληλεγγύη τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ «πρός τό ρωσικό ἔθνος, πού δημιουργεῖ τό δικό του '89». Ἡ Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας ὀργάνωσε ἔρανο ὑπέρ τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914-1918) ἡ ἐφημερίδα βρισκόταν στά χέρια τῆς ἄκρας δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί ὑποστήριζε σωβινιστικές θέσεις.

Τό 1918 ἐπικεφαλῆς τῆς ἐφημερίδας, πολιτικός διευθυντής της ἔγινε ὁ ἐπιφανής παράγοντας τοῦ γαλλικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος Μαρσέλ Κασέν. Στά χρόνια 1918-1920 ἡ ἐφημερίδα τάχθηκε ἐνάντια στήν ἰμπεριαλιστική πολιτική τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης, πού ἔστειλε τίς ἔνοπλες δυνάμεις της νά πολεμήσουν ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία. Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1920, μετά τή διάσπαση τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί τή δημιουργία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας, ἡ ἐφημερίδα ἔγινε τό Κεντρικό του Ὄργανο.

Στίς ἀρχές τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, τόν Αὔγουστο τοῦ 1939, ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τή γαλλική κυβέρνηση καί πέρασε στήν παρανομία. Στήν περίοδο τῆς κατοχῆς τῆς Γαλλίας ἀπό τά χιτλερικά στρατεύματα (1940-1944) ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε παράνομα καί ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Γαλλίας ἀπό τούς φασίστες κατακτητές.

Στή μεταπολεμική περίοδο ἡ ἐφημερίδα παλεύει ἀκούραστα γιά τήν ἑδραίωση τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας, γιά τήν ἑνότητα δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τή στερέωση τῆς εἰρήνης καί τῆς φιλίας μεταξύ τῶν λαῶν, γιά τή δημοκρατία καί τήν κοινωνική πρόοδο. — *331*.

136 Τό τηλεγράφημα τοῦ Λένιν πού ἀπαιτοῦσε ἀπό τόν Μάρτοφ καί τόν Ντάν νά μήν ἀσχολοῦνται μέ τή διάδοση σκοτεινῶν φημῶν, ἀλλά νά διατυπώσουν ἀνοιχτή κατηγορία μέ τίς ὑπογραφές τους, εἶχε δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα «Ραμπότσι» τῆς 25 τοῦ Μάη 1914, ἀρ. φύλ. 4. — *344*.

137 Ὁ Λένιν παραθέτει μέ ὁρισμένες ἀλλαγές ἀπόσπασμα ἀπό τό ποίημα τοῦ Ν. Α. Νεκράσοφ: «Ὁ ἄνθρωπος τῆς δεκαετίας τοῦ 1840». — *349*.

138 Ὁμάδα μαρξιστῶν, ἀπ' ἀφορμή τίς συκοφαντικές ἐπιθέσεις τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας «Νάσα Ραμπότσαγια Γκαζέτα» κατά τῶν μπολσεβίκων ἀποτάθηκε πρός τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ μέ τήν παράκληση νά τούς ἀντιπροσωπεύει στό ΔΣΓ καί νά καταγγείλει τήν ἐφημερίδα γιά τήν ἀπαράδεκτη στάση της. Ὁ Πλεχάνοφ, ἄν καί ἦταν ἀγανακτισμένος μέ τή στάση τοῦ λικβινταριστικοῦ ὀργάνου, ἀρνήθηκε νά μιλήσει στό ΔΣΓ κι' ἔτσι δικαίωσε τούς συκοφάντες. Τότε ἡ ὁμάδα τῶν μαρξιστῶν στίς 5 (18) τοῦ Ἰούνη 1914 δημοσίευσε στήν ἐφημερίδα «Τρουντοβάγια Πράβντα» «Δήλωση» μέ τήν ὁποία χαρακτήριζε τή στάση τοῦ Πλεχάνοφ σάν «πράξη ὑψηλῆς διπλωματίας». — *351*.

139 Βλ. Κ. Μάρξ «Ἡ ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 142). — *353*.

140 *Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ*—ἦταν ἡ παράνομη ἐφημερίδα *«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»*· ἔβγαινε ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1908 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1917. Τό πρῶτο φύλλο, πού προετοιμάστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί μέρος τοῦ τιράζ του εἶχε ἤδη τυπωθεῖ στή Βίλνα σέ ἰδιωτικό τυπογραφεῖο, κατασχέθηκε ἀπό τήν τσαρική ἀσφάλεια. Σέ λίγο ἔγινε στήν Πετρούπολη δεύτερη ἀπόπειρα νά ἐκδοθεῖ ἡ ἐφημερίδα. Μεγάλο μέρος ἀπό τό τιράζ ἔπεσε ἐπίσης στά χέρια τῶν χωροφυλάκων. Ἀπό τότε ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας μεταφέρθηκε στό ἐξωτερικό: τά φύλ. ἀρ. 2-32 (Φλεβάρης 1909-Δεκέμβρης 1913) βγῆκαν στό Παρίσι, τά φύλ. ἀρ. 33-58 (Νοέμβρης 1914-Γενάρης 1917) στή Γενεύη. Συνολικά βγῆκαν 58 φύλλα καί ἀπ' αὐτά τά 5 εἶχαν παραρτήματα.

Ἡ Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», σύμφωνα μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἐκλέχτηκε στό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου), ἀποτελέστηκε ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν μπολσεβίκων, τῶν μενσεβίκων καί τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Οὐσιαστικά καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Τά ἄρθρα του κατεῖχαν κεντρική θέση στή «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 80 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Μέσα στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ὁ Β. Ι. Λένιν πάλευε κατά τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν γιά μιά συνεπή μπολσεβίκικη γραμμή. Ἕνα μέρος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Κάμενεφ καί Ζηνόβιεφ) κρατοῦσε συμφιλιωτιστική στάση ἀπέναντι στούς λικβνταριστές, προσπαθώντας νά τορπιλίσει τήν ἐφαρμογή τῆς λενινιστικῆς γραμμῆς. Οἱ μενσεβίκοι Μάρτοφ καί Ντάν, μέλη τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, σαμποτάροντας τή δουλιά μέσα στή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου ταυτόχρονα ὑπεράσπιζαν ἀνοιχτά τό λικβινταρισμό στήν ἐφημερίδα «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα», ἐμπόδιζαν τούς κομματικούς-μενσεβίκους νά πάρουν μέρος στό ΚΟ. Ἡ ἀνειρήνευτη πάλη τοῦ Λένιν κατά τῶν λικβινταριστῶν ὁδήγησε στήν ἀποχώρηση τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν ἀπό τή Συντακτική ἐπιτροπή τόν Ἰούνη τοῦ 1911. Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1911 ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» διευθυνόταν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

Στά δύσκολα χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί στήν περίοδο τῆς νέας ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν πάλη τῶν μπολσεβίκων κατά τῶν λικβινταριστῶν, τῶν τροτσκιστῶν καί τῶν ὀτζοβιστῶν, γιά τή διαφύλαξη τοῦ παράνομου μαρξιστικοῦ κόμματος, τήν ἑδραίωση τῆς ἑνότητάς του, τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ὄντας τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος, ἔπαιξε ἐξαιρετικά σπουδαῖο ρόλο στή διάδοση τῶν μπολσεβίκικων συνθημάτων γιά τά ζητήματα τοῦ πολέμου, τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐπανάστασης. Στίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης», ὅπου ὁ Λένιν γιά πρώτη φορά διατύπωσε τό συμπέρασμα γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀρχικά σέ μερικές εἴτε ἀκόμη καί σέ μιά, χωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα. Ἡ διάδοση τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στή Ρωσία, ἡ ἀναδημοσίευση τῶν σπουδαιότερων ἄρθρων της ἀπό τίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες βοηθοῦσαν στήν πολιτική διαφώτιση, στή διεθνιστική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας, στήν προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπανάσταση.

Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐξαίροντας τίς ὑπηρεσίες τῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου, ἔγραφε ἀργότερα ὅτι χωρίς τή μελέτη τῶν ἄρθρων πού εἶναι δημοσιευμένα σ' αὐτή, «δέν μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα κανείς συνειδητός ἐργάτης, πού θέλει νά *καταλάβει* τήν ἐξέλιξη τῶν ἰδεῶν τῆς διεθνοῦς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς πρώτης νίκης της στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1917» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 27ος, σελ. 194). — *359*.

141 Ἡ «*Ἔκκληση πρός τούς οὐκρανούς ἐργάτες*» πού δημοσιεύτηκε στά οὐκρανικά μέ τήν ὑπογραφή Ὄξεν Λόλα στήν ἐφημερίδα «Τρουντοβάγια Πράβντα» στίς 29 τοῦ Ἰούνη 1914, ἀρ. φύλ. 28, καλοῦσε τούς ἐργάτες νά ἑνωθοῦν ἀνεξάρτητα ἀπό ἐθνότητα γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στό κεφάλαιο καί νά ἐκδόσουν στήν «Τρουντοβάγια Πράβντα» τό «Δελτίο τῶν οὐκρανῶν ἐργατῶν».

Τό σχέδιο τῆς «Ἔκκλησης» εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Λένιν στά ρωσικά τήν ἄνοιξη τοῦ 1914 καί εἶχε σταλεῖ στόν Ο. Ν. Λόλα μέσω τῆς Ἰνέσσα Ἀρμάντ. Ἡ «Ἔκκληση» προοριζόταν γιά τό «Δελτίο τῶν ἀνθρακωρύχων» — παράρτημα στήν ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι». Ὁ Λένιν, στέλ-

νοντας τό σχέδιο στόν Ο. Ν. Λόλα, εἶχε τή γνώμη ὅτι ἔχει σημασία νά κάνει ὁ ἴδιος ὁ Λόλα τήν ἔκκληση στήν οὐκρανική γλῶσσα, γιά νά ἀκουστεῖ ἀπό τούς κόλπους ἀκριβῶς τῶν οὐκρανῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἡ φωνή ὑπέρ τῆς ἑνότητας καί κατά τῆς διαίρεσης τῶν ἐργατῶν κατά ἔθνη. Ἡ ἔκδοση τοῦ «Δελτίου τῶν οὐκρανῶν ἐργατῶν» δέν πραγματοποιήθηκε. — *362*.

142 *Ἡ Ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ* διασώθηκε μέ τή μορφή δυό (ἐλλιπῶν) χειρογράφων: τό ἕνα εἶναι χειρόγραφο τοῦ Λένιν, τό ἄλλο εἶναι ἰδιόχειρο ἀντίγραφο τῆς Ε. Β. Κρούπσκαγια, μητέρας τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια, μέ διορθώσεις τοῦ Βλαντίμιρ Ἰλίτς. Διασώθηκαν ἐπίσης τά χειρόγραφα τοῦ Λένιν — ὁδηγίες γιά τούς ἀντιπροσώπους τῆς ΚΕ στή σύσκεψη: οἱ «Σημειώσεις privées», οἱ σημειώσεις «Ὄχι γιά τήν ἔκθεση» καί τά γράμματα πάνω στό ζήτημα αὐτό. Τά ντοκουμέντα αὐτά δείχνουν τήν πάλη τοῦ Λένιν ἐνάντια στό ρωσικό καί τό διεθνή ὀπορτουνισμό. Στήν ἔκθεση συνοψίστηκαν τά ἀποτελέσματα ἀπό μιά ὁλόκληρη ἐποχή ἀνάπτυξης τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ἀπό τήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης καί τά χρόνια τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου.

Ἡ ἡγεσία τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἀνήσυχη ἀπό τή νίκη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια σ' ὅλα τά ὀπορτουνιστικά ρεύματα καί ὁμάδες στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας, ἔσπευσε νά βοηθήσει τούς ὀπορτουνιστές. Γι' αὐτό τό σκοπό καί συγκλήθηκε στίς Βρυξέλλες σύσκεψη δῆθεν «γιά ἀνταλλαγή γνωμῶν» γιά τή δυνατότητα ἀποκατάστασης τῆς ἑνότητας στίς γραμμές τοῦ ΣΔΕΚΡ. Οἱ ἡγέτες τῆς Διεθνοῦς εἶχαν τό ἑξῆς σχέδιο: μέ τή μορφή τῆς ἀποκατάστασης τῆς «εἰρήνης» στίς γραμμές τοῦ ΣΔΕΚΡ νά διαλύσουν τό ἀνεξάρτητο Μπολσεβίκικο κόμμα, τό κόμμα νέου τύπου, πού πάλευε ἀδιάλλακτα ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό στό ρωσικό καί στό διεθνές ἐργατικό κίνημα.

Πολύ πρίν ἀπό τή σύσκεψη οἱ ἡγέτες τῆς Διεθνοῦς συνεννοήθηκαν μυστικά μέ τούς λικβινταριστές γιά κοινές ἐνέργειες κατά τῶν μπολσεβίκων. Ὁ πρόεδρος τοῦ ΔΣΓ Ε. Βαντερβέλντε, πού τό καλοκαίρι τοῦ 1914 ἐπισκέφτηκε τήν Πετρούπολη εἶχε συνομιλίες μέ τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές γιά τό χαρακτήρα τῆς ἐπικείμενης σύσκεψης. Ὁ Βαντερβέλντε διαβεβαίωσε τούς λικβινταριστές ὅτι οἱ συμπάθειές του εἶναι μέ τό μέρος τους καί συμφώνησε μαζί τους ὅτι τό ΔΣΓ δέν θά ἐμφανιστεῖ σάν μεσολαβητής, ἀλλά σάν διαιτητής πάνω στήν οὐσία τῶν διαφωνιῶν ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους καί θά πάρει συγκεκριμένες ἀποφάσεις. Ὁ Βαντερβέλντε προειδοποίησε τόν Μάρτοφ ὅτι δέν πρόκειται νά μιλήσει μέ τούς μπολσεβίκους, γιά νά μήν καταλάβουν ὅτι θέλει «νά τούς κολλήσει στόν τοῖχο». «Αὐτό — εἶπε ὁ Βαντερβέλντε ἐμπιστευτικά στόν Μάρτοφ — πρέπει νά ἀναβληθεῖ μέχρι τήν ἐπίσημη συζήτηση». Μετά τή συνάντησή του μέ τόν Βαντερβέλντε ὁ Μάρτοφ εἰδοποίησε τόν Ἀξελρόντ, ὅτι κατάφεραν νά κάνουν πολλά ἀπό τήν ἄποψη τῆς «ψυχολογικῆς προετοιμασίας» τῶν ἡγετῶν τῆς Διεθνοῦς γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

Ἡ «*Ἑνωτική σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν*» πού ὀργάνωσε ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς συνόδου τοῦ ΔΣΓ τό Δεκέμβρη 1913, ἔγινε στίς 16-18 τοῦ Ἰούλη 1914. Στή σύσκεψη ἀντιπροσωπεύθηκαν: ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπολσεβίκοι)· ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή (μενσεβίκοι) μέ τίς ὀργανώσεις πού προσχώρησαν σ' αὐτή

(Ἐπιτροπή περιοχῆς τοῦ Καυκάσου καί ἡ ὁμάδα «Μπορμπά» (τροτσκιστές))· ἡ κοινοβουλευτική σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα (μενσεβίκοι)· ἡ ὁμάδα τοῦ Πλεχάνοφ «Γεντίνστβο»· ἡ ὁμάδα «Βπεριόντ»· ἡ Μπούντ· οἱ σοσιαλδημοκράτες τῆς περιοχῆς Λεττονίας· οἱ σοσιαλδημοκράτες τῆς Λιθουανίας· οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες· ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατική ἀντιπολίτευση· τό ΠΠΣ («λεβίτσα»).

Ὁ Λένιν, οἱ μπολσεβίκοι καταλάβαιναν τούς πραγματικούς σκοπούς πού ἐπεδίωκε ἡ σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, ὅμως, ἄν ἀρνοῦνταν νά πάρουν μέρος σ' αὐτή, δέν θά τούς καταλάβαιναν οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας, καί οἱ ρῶσοι καί οἱ διεθνεῖς ὀπορτουνιστές θά εὕρισκαν τήν εὐκαιρία νά κατηγορήσουν δημαγωγικά τούς μπολσεβίκους ὅτι θέλουν νά τορπιλίσουν τήν ἑνότητα. Γι' αὐτό τό λόγο ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔστειλε στή σύσκεψη ἀντιπροσωπεία ἀπό τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ (Πετρόβα), τόν Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι (Κάμσκι) καί τόν Ι. Φ. Ποπόφ (Πάβλοφ). Ὁ Λένιν ἑτοίμασε πολύ προσεκτικά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ γιά τή σύσκεψη: τῆς ἔγραψε τήν ἔκθεση καί λεπτομερεῖς ὁδηγίες, τήν ἐφοδίασε μέ τά απαραίτητα ὑλικά, ντοκουμέντα καί ἐξακριβωμένα στοιχεῖα, πού ξεσκέπαζαν τό πραγματικό πρόσωπο τῶν ρώσων ὀπορτουνιστῶν καί τῶν ἐμπνευστῶν τους.

Ὁ Λένιν ἀπό τό Πορόνιν ὅπου βρισκόταν καθοδηγοῦσε τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ, ἡ ὁποία εἶχε μαζί του πολύ στενή ἐπαφή. Ἐκτός ἀπό τά συχνά γράμματα ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ ἔστελνε καθημερινά τά πρακτικά τῆς σύσκεψης, γραμμένα ἀπό μέλη της καί σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις καί τηλεγραφήματα. Προβλέποντας ὁ Λένιν τήν πορεία τῆς σύσκεψης, ὑπόδειχνε στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ νά κρατάει ἐπιθετική στάση, νά θυμᾶται καλά καί νά ὑποστηρίζει σθεναρά στή σύσκεψη ὅτι ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ εἶναι μεσολαβητής, ὅπως δηλώθηκε στήν ἀπόφαση τῆς συνόδου του τοῦ Δεκέμβρη καί ὄχι διαιτητής. «Κανένας δέν ἔχει τό δικαίωμα νά μᾶς ἐπιβάλει ξένες θελήσεις» — ἔγραφε ὁ Λένιν στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ.

Ἀπό τίς πρῶτες στιγμές τῆς σύσκεψης ἄρχισε κιόλας ἡ ὀξύτατη πάλη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στούς ρώσους καί τούς διεθνεῖς ὀπορτουνιστές. Ὁ Χούισμανς, ἀνοίγοντας τή σύσκεψη, προειδοποίησε ὅτι τό ΔΣΓ δέν τό ἐνδιαφέρει ποιά ὁμάδα ἤ ποιό ρεῦμα στή Ρωσία εἶναι πιό δυνατό ἤ πιό ἀδύνατο. Αὐτό εἶναι στατιστική — εἶπε — πού δέν ἔχει σχέση μέ τήν ἑνότητα. Οἱ μπολσεβίκοι διαμαρτυρήθηκαν, δηλώνοντας ὅτι καταθέτουν στό ΔΣΓ πίνακα ἀντικειμενικῶν στατιστικῶν στοιχείων σχετικά μέ τήν πραγματική δύναμη τοῦ μαρξιστικοῦ, τοῦ λικβινταριστικοῦ καί τῶν ἄλλων ρευμάτων καί καλοῦν ὅλες τίς ἄλλες ἀντιπροσωπεῖες νά καταθέσουν τά δικά τους ἀριθμητικά στοιχεῖα γιά ἀντιπαραβολή. Μέ τή διαμαρτυρία τῶν μπολσεβίκων ξεσπάθωσαν οἱ Βαντερβέλντε, Κάουτσκι, Πλεχάνοφ, Ἀξελρόντ καί Ἀλέξινσκι. Ὁ Βαντερβέλντε δήλωσε ὅτι ἡ Διεθνής δέν θά ἐπιτρέψει νά ἀναχθεῖ ὅλο τό θέμα σέ ἀριθμούς καί λογομαχίες περί πλειοψηφίας. Οἱ ὑπερασπιστές τῶν λικβινταριστῶν ἀπό τίς ἄλλες χῶρες προσπαθοῦσαν νά τούς δόσουν τή δυνατότητα νά ἐκθέσουν στή σύσκεψη τούς ἀστήρικτους ἰσχυρισμούς τους, ἀγνοώντας τά ἀντικειμενικά στοιχεῖα τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας.

Μέ πρόταση τοῦ Κάουτσκι ἡ σύσκεψη ἐνέκρινε τήν παρακάτω ἡμερήσια διάταξη: 1) Οἱ προγραμματικές διαφωνίες. 2) Οἱ διαφωνίες τακτικῆς. 3) Τό ὀργανωτικό ζήτημα. Παρόλο πού ἡ σύσκεψη ὄφειλε νά περιοριστεῖ μόνο στήν ἀνταλλαγή γνωμῶν, ὁ Βαντερβέλντε προειδοποίη-

σε ὅτι ἡ σύσκεψη θά πάρει ἀποφάσεις καί γιά τά τρία θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ, ἔχοντας σάν γνώμονα τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν, πρότεινε νά ἀκουστοῦν οἱ ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσωπειῶν καί οἱ συγκεκριμένοι ὅροι, πού ἡ καθεμιά ἀπ' αὐτές θεωρεῖ ἀπαραίτητους γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἑνότητας. Χάρη στήν ἐπιμονή τῶν μπολσεβίκων ἀποφασίστηκε νά παραμεριστεῖ ἡ ἡμερήσια διάταξη πού εἶχε ψηφιστεῖ καί νά γίνουν οἱ ἐκθέσεις πάνω στά ἐπίμαχα θέματα καί νά διατυπωθοῦν ἀπό τίς ἀνιπροσωπεῖες οἱ συγκεκριμένοι ὅροι τῆς ἑνότητας.

Τό κεντρικό θέμα τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης ἦταν ἡ λενινιστική ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε ἀπό τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ στά γαλλικά στήν πρωϊνή συνεδρίαση τῆς 17 τοῦ Ἰούλη. Οἱ ἡγέτες τοῦ ΔΣΓ δέν τῆς ἐπέτρεψαν νά διαβάσει τό κείμενο ὅλης τῆς ἔκθεσης, γι' αὐτό ἡ Ἀρμάντ ὑποχρεώθηκε νά ἐκθέσει μόνο ἕνα μέρος της καί νά περάσει στούς ὅρους τῆς ἑνότητας. Οἱ ὀπορτουνιστές δέχτηκαν μέ ἀγανάκτηση τούς λενινιστικούς ὅρους τῆς ἑνότητας πού ἦταν στηριγμένοι πάνω σέ ἀρχές. Ὁ Πλεχάνοφ δήλωσε ὅτι αὐτοί δέν εἶναι ὅροι ἕνωσης, «ἀλλά ἄρθρα νέου ποινικοῦ κώδικα». Οἱ Μάρτοφ, Ἀλέξινσκι, Ἰόνοφ, Σεμκόβσκι κ.ἄ. φώναζαν, ὅτι τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τή χαρακτηρίζει «ἡ ἀδιαλλαξία τῶν λενινιστῶν», ὅτι «οἱ λενινιστές δέν εἶχαν τό δικαίωμα νά ὀνομάζουν τόν ἑαυτό τους «μπολσεβίκους»», ὅτι «οἱ ὅροι» εἶναι «ἐμπαιγμός τῆς Διεθνοῦς» κτλ.

Ὁ Βαντερβέλντε καί οἱ ἄλλοι ἔβαλαν σέ ἐνέργεια τίς ἀπειλές, ἐλπίζοντας νά ἐκφοβίσουν τούς μπολσεβίκους, χωρίς νά τσιγκουνεύονται σέ προσβολές ἐνάντια σ' ἐκείνους πού ἤθελαν νά ἑνώσουν. Ἡ ὑπόθεση ἔφτασε μέχρι τό σημεῖο νά μπεῖ σέ κυκλοφορία ἡ φήμη, ὑποστηριζόμενη ἀπό τόν Βαντερβέλντε καί τόν Κάουτσκι, ὅτι ὁ Λένιν κρύβεται στίς Βρυξέλλες. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ εἰδοποίησε σχετικά τόν Βλαντίμιρ Ἰλίτς, πού ἔσπευσε νά στείλει ἀμέσως τηλεγράφημα στούς καθοδηγητές τῆς σύσκεψης ὅτι στέλνει στή διεύθυνσή τους τά στοιχεῖα πού ἔχουν σχέση μέ τό ταξίδι τοῦ Βαντερβέλντε στήν Πετρούπολη. Ἔτσι πιστοποιήθηκε ὅτι ὁ Λένιν μένει στό Πορόνιν καί ρεζιλεύτηκαν αὐτοί πού διέδοσαν τό κουτσομπολιό.

Οἱ ἡγέτες τοῦ ΔΣΓ πού ὑπεράσπιζαν τούς λικβινταριστές δέχτηκαν μέ μεγάλο ἐκνευρισμό τίς συγκεκριμένες προτάσεις τῶν μπολσεβίκων γιά τούς ὅρους τῆς ἑνότητας. Ὁ Κάουτσκι δήλωσε ὅτι πρόκειται γιά «ποινικό κώδικα», «χαστούκι, ἀπαίτηση αὐτοκτονίας». Ὁ Βαντερβέλντε ἀπείλησε ὅτι καί ἄν ἀκόμη οἱ ὅροι αὐτοί ἐγκριθοῦν στή Ρωσία ἡ Διεθνής δέν θά ἐπιτρέψει τήν ἐφαρμογή τους.

Ὁ Κάουτσκι πρότεινε ἐξονόματος τοῦ ΔΣΓ ἀπόφαση γιά τήν ἕνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἡ ὁποία ὑποστήριζε ὅτι στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας δέν ὑπάρχει καμιά οὐσιαστική διαφωνία πού νά ἐμποδίζει τήν ἑνότητα. Τόν Κάουτσκι τόν ὑποστήριξε ἡ ΟΕ καί ὁ Πλεχάνοφ πού ἐπιτέθηκε δριμύτατα ἐνάντια στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ καί στόν Λένιν. Λαθεμένη θέση πῆρε καί ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ πού ὑποστήριξε, μαζί μέ τόν Πλεχάνοφ, τόν Βαντερβέλντε, τόν Κάουτσκι καί τούς ἄλλους, τήν ἕνωση τῶν μπολσεβίκων μέ τούς μενσεβίκους. Ἐπειδή ἡ ὑποβολή τῆς ἀπόφασης ἔβγαινε ἀπό τά ὅρια τῶν δικαιωμάτων τῆς σύσκεψης, οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στήν ψηφοφορία. Ὅμως ἡ ἀπόφαση τοῦ ΔΣΓ ψηφίστηκε ἀπό τήν πλειοψηφία. Ἡ πολωνική ἀντιπολίτευση, πού στή σύσκεψη ἦταν μαζί μέ

τούς μπολσεβίκους καί τούς λεττονούς σοσιαλδημοκράτες, ψήφισε ὑπέρ τῆς ἀπόφασης τοῦ ΔΣΓ. (Βλ. γι' αὐτό: «Ἡ πολωνική ἀντιπολίτευση στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν» καί «Ἡ πολωνική σοσιαλδημοκρατική ἀντιπολίτευση στό σταυροδρόμι», σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 431, 432-433.)

Οἱ μπολσεβίκοι, καθοδηγούμενοι ἀπό τόν Λένιν, ἀρνήθηκαν νά συμμορφωθοῦν μέ τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τῶν Βρυξελλῶν. Χρεοκόπησε ἡ ἀπόπειρα τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς νά διαλύσουν τό Μπολσεβίκικο κόμμα. Ὁ Λένιν καί οἱ μπολσεβίκοι ἀποκάλυψαν μπροστά στό διεθνές προλεταριάτο τούς πραγματικούς σκοπούς τῶν ἡγετῶν τῆς Διεθνοῦς, πού ἐμφανίστηκαν μέ τό προσωπεῖο τῶν συμφιλιωτιστῶν. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἔκφρασε τίς εὐχαριστίες της στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν γιά τήν ἐπιδέξια καί μαχητική ὑπεράσπιση τῆς κομματικῆς γραμμῆς (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 430).

Στήν ἰδιαίτερη σύσκεψη τῶν λικβινταριστῶν, τῶν τροτσκιστῶν, τῶν βπεριοντοφικῶν, τῶν πλεχανοφικῶν, τῶν μπουντιστῶν καί τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὀργάνωσης περιοχῆς Καυκάσου, πού ἔγινε μετά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, συγκροτήθηκε ὁ συνασπισμός αὐτῶν τῶν ὁμάδων ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Ὁ συνασπισμός τῶν Βρυξελλῶν («τῆς 3 τοῦ Ἰούλη») ἦταν μιά ὑποκριτική κάλυψη τῆς σάπιας πολιτικά κατάστασης ὅλων τῶν μερῶν του: ἡ διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ πού ἐπακολούθησε σέ λίγο ἀπόδειξε τήν ὑποκρισία τῆς πολιτικῆς τῶν ρώσων καί τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν «συνενωτῶν» τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *363.*

143 *Ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές* ψηφίστηκε στή Γερμανία τό 1878 ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Βίσμαρκ γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ἐργατικοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Μέ τό νόμο αὐτό τέθηκαν ἐκτός νόμου ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, οἱ μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις, ὁ ἐργατικός τύπος· κατάσχονταν τά σοσιαλιστικά ἔντυπα· οἱ σοσιαλδημοκράτες διώκονταν καί ἐκτοπίζονταν. Ὡστόσο οἱ διώξεις δέν λύγισαν τό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, πού ἀναπροσάρμοσε τή δράση του στίς συνθῆκες τῆς παρανομίας: στό ἐξωτερικό ἐκδιδόταν τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» καί συνέρχονταν τακτικά τά συνέδρια τοῦ κόμματος (τό 1880, τό 1883 καί τό 1887). Στή Γερμανία, μέσα στήν παρανομία, ἀνασυγκροτοῦνταν γρήγορα οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί ὁμάδες μ' ἐπικεφαλῆς τους τήν παράνομη ΚΕ. Ταυτόχρονα τό κόμμα ἐκμεταλλευόταν πλατιά τίς νόμιμες δυνατότητες γιά τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες καί ἡ ἐπιροή του μεγάλωνε ἀδιάκοπα: ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού συγκέντρωσαν οἱ σοσιαλδημοκράτες στίς ἐκλογές τοῦ Ράιχσταγκ αὐξήθηκε ἀπό τό 1878 ὥς τό 1890 πάνω ἀπό τό τριπλάσιο. Τεράστια βοήθεια στούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες ἔδοσαν ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς. Τό 1890, κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού ὅλο καί δυνάμωνε, καταργήθηκε ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές. — *370.*

144 «*Ἔμπιστοι ἄνθρωποι*» ἦταν οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες πού διαλέχτηκαν γιά τήν ἀποκατάσταση μόνιμης ζωντανῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί τίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες, καθώς ἐπίσης γιά τή δημιουργία εὐλύγιστων μορφῶν καθοδήγησης τῆς τοπικῆς δουλιᾶς στά μεγάλα κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό καθῆκον γιά τή δημιουργία τοῦ συστήματος τῶν ἔμπιστων προσώπων εἶχε τεθεῖ ἀπό τή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1913 στήν Κρακοβία (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 294). — *370.*

145 *Ἡ Τεχνική ἐπιτροπή τοῦ «Γραφείου ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ»* (Τεχνική ἐπιτροπή τοῦ ἐξωτερικοῦ, Τ. Ε.) σχηματίστηκε στή σύσκεψη τοῦ Ἰούνη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή συνεδρίαση τῆς 1 (14) τοῦ Ἰούνη 1911 γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν τεχνικῶν ἐργασιῶν, πού ἀφοροῦσαν τό ἐκδοτικό τοῦ κόμματος, τίς μεταφορές κτλ. Ἡ Τεχνική Ἐπιτροπή, σάν προσωρινό ὄργανο ὥς τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, ὑπαγόταν στήν ὁμάδα τῶν μελῶν τῆς ΚΕ, πού πῆραν μέρος στή σύσκεψη τοῦ Ἰούνη. Στήν Ἐπιτροπή μπῆκαν ἀπό ἕνας ἀντιπρόσωπος τῶν μπολσεβίκων, τῶν συμφιλιωτιστῶν καί τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ συμφιλιωτιστική πλειοψηφία τῆς Ἐπιτροπῆς — ὁ Μ. Κ. Βλαντίμιροφ καί ὁ Β. Λ. Λέντερ πού τόν ὑποστήριζε — καθυστεροῦσε τήν καταβολή χρημάτων γιά τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή Ἐξωτερικοῦ, πού προορίζονταν γιά τίς δαπάνες τῆς σύγκλησης τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης, καθώς ἐπίσης καί γιά τή χρηματοδότηση τῆς ἔκδοσης τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Ζβεζντά», προσπαθοῦσε νά καθυστερήσει τήν ἔκδοση τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ Κόμματος, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ἡ Τεχνική Ἐπιτροπή στό ὄργανό της — «Ἰνφορματσιόννι Μπιουλετέν» — καταφερόταν κατά τοῦ Λένιν καί τῶν μπολσεβίκων. Στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) κατά τή συζήτηση τῆς «Ἀνακοίνωσης» καί τῶν ἀποφάσεων τῆς Ρωσικῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν μπολσεβίκων Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι πρότεινε νά συμμορφωθοῦν μέ τίς ἀποφάσεις τῆς ΡΟΕ. Ἡ πρόταση ἀπορίφθηκε καί γι' αὐτό τό λόγο ὁ Βλαντίμιρσκι ἀποχώρησε ἀπό τήν Ἐπιτροπή καί οἱ μπολσεβίκοι ἔκοψαν κάθε σχέση μαζί της. — *372.*

146 *Ἡ Ρωσική Ὀργανωτική Ἐπιτροπή* (ΡΟΕ) γιά τή σύγκληση τῆς Πανρωσικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης ἱδρύθηκε μέ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε τόν Ἰούνη τοῦ 1911. Σχηματίστηκε στά τέλη τοῦ Σεπτέμβρη στή σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί λειτούργησε ὥς τήν ἔναρξη τῆς VI Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *372.*

147 Οἱ σοσιαλδημοκρατικές μπολσεβίκικες ὀργανώσεις τοῦ Καυκάσου δημιουργήθηκαν πάνω στίς ἀρχές τοῦ διεθνισμοῦ, συνένωσαν στίς γραμμές τους τούς πρωτοπόρους προλετάριους διαφόρων ἐθνοτήτων. Ὁ Λένιν, πού πολύ ἐκτιμοῦσε τή δράση τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων τοῦ Καυκάσου, ἐπανειλημένα τίς ἀνάφερε σάν παράδειγμα ἑνότητας τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν. — *388.*

148 «*Στραχοβάνιγε Ραμπότσιχ*» («Ἀσφάλιση τῶν Ἐργατῶν») — περιοδικό τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1912 ὥς τό 1918. — *392.*

149 Στίς 3 τοῦ Φλεβάρη 1905 ὁ Α. Μπέμπελ ἐξονόματος τῆς Διοίκησης τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔστειλε στόν Β. Ι. Λένιν γράμμα, ὅπου πρότεινε νά ὀργανωθεῖ διαιτητικό δικαστήριο μέ πρόεδρο τόν Μπέμ-

πελ γιά τό σταμάτημα τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στό ΣΔΕΚΡ. Στήν ἀπάντησή του, στίς 7 τοῦ Φλεβάρη 1905, ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπόριψε τήν πρόταση τοῦ Μπέμπελ, δηλώνοντας ὅτι δέν ἔχει τό δικαίωμα νά λύσει τό ζήτημα αὐτό καί ὅτι ἡ πρόταση τοῦ Μπέμπελ μπορεῖ νά διαβιβασθεῖ μόνο στό συνέδριο τοῦ κόμματος (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 253). Τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ἔδοσε ἀρνητική ἐπίσης ἀπάντηση στόν Μπέμπελ, πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», ἀρ. φύλ. 11, τῆς 23 (10) τοῦ Μάρτη 1905, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἡ οὐσία τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία δέν φέρνει «*προσωπικό* ἤ τουλάχιστο *παραταξιακό* χαρακτήρα», ἀλλά εἶναι «σύγκρουση *πολιτικῶν ἰδεῶν*». Γι' αὐτό τό λόγο μόνο τό συνέδριο τοῦ κόμματος ἔχει τό δικαίωμα νά λύσει τό ζήτημα κι' ὄχι τό δικαστήριο (βλ. «Τό Τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν», Μόσχα, 1955, σελ. 64-66). Στό συνέδριο δέν ἔγινε εἰδική ἔκθεση γιά τό γράμμα τοῦ Μπέμπελ, ἄν καί ἡ Σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» σκόπευε νά τό συζητήσει. Ὅμως οἱ ἀντιπρόσωποι πού πῆραν μέρος στίς συζητήσεις ἀπόριψαν τήν πρόταση τοῦ Α.Μπέμπελ καί ἐπικύρωσαν τήν ἄποψη πού εἶχε ἐκτεθεῖ στό γράμμα τοῦ ΓΕΠ (βλ. «Τό Τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά». Μόσχα, 1959, σελ. 49, 51-52, 57, 58, 312). Ἡ ἀπάντηση τοῦ ΓΕΠ στόν Α. Μπέμπελ ὑποστηρίχθηκε καί ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις. — *406.*

150 Τό ἄρθρο «*Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα*» γράφτηκε σάν συμπλήρωμα τῆς ἐργασίας τοῦ Λένιν «Στοιχεῖα σχετικά μέ τήν ἱστορία τῆς δημιουργίας τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στή Δούμα», πού ἀναδημοσιεύτηκε ἀπό τήν ἐφημερίδα «Ζά Πράβντου» στή συλλογή «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός», μέρος ΙΙ (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 24ος, σελ. 94-110). Ὁ Λένιν, ἀφοῦ ἔγραψε τό ἄρθρο «Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα» τόν Μάρτη-Ἀπρίλη τοῦ 1914, ἔγραψε τόν Ἰούνη ἕνα συμπλήρωμα στό ἄρθρο αὐτό, πού περιεῖχε νέα στοιχεῖα γιά τίς εἰσφορές πού συγκεντρώθηκαν ὑπέρ τῶν μαρξιστικῶν καί ὑπέρ τῶν λικβινταριστικῶν ἐφημερίδων, εἰσφορές πού πέρασαν ἀπό τά χέρια τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 414). Τό ἄρθρο αὐτό ἔχει μιά σειρά προπαρασκευαστικά ὑλικά. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ φυλάγονται τά χειρόγραφα τοῦ Λένιν: οἱ ἀθροίσεις τῶν ὑπογραφῶν ὑπέρ τῆς μπολσεβίκικης «ἑξάδας» καί ὑπέρ τῆς μενσεβίκικης «ἑφτάδας», οἱ ἀθροίσεις τῶν χρηματικῶν ποσῶν πού πέρασαν ἀπό τά χέρια τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας καί τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 ὥς τίς 6 (19) τοῦ Ἰούνη 1914. — *408.*

151 «*Οἱ μέθοδοι διαστρέβλωσης τῆς ἀλήθειας ἀλά Μπουρένιν*» — κακοπροαίρετη μέθοδος πολεμικῆς, χαρακτηριστική τοῦ Μπουρένιν, συνεργάτη τῆς μαυροεκατονταρχίτικης-μοναρχικῆς ἐφημερίδας «Νόβογε Βρέμια» — *409.*

152 *Ἡ ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου* καθορίστηκε νά συμπέσει μέ τή δεύτερη

ἐπέτειο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», πού τό πρῶτο φύλλο της βγῆκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1912.

Στίς 21 τοῦ Μάρτη (3 τοῦ Ἀπρίλη) 1914 στό φύλλο ἀρ. 42 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύτηκε ἀνοιχτό γράμμα μέ τήν ὑπογραφή «Ὁμάδα πραβντιστῶν» πού ζητοῦσε νά καθιερωθεῖ ἡ 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1914 σάν Ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου πρός τιμή τῆς ἐμφάνισης τῆς καθημερινῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας.

Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἡμέρας τοῦ τύπου ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποφάσισε νά κάνει ἐκκλήσεις πρός τούς παράγοντες τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος καί πρός τούς ἐργάτες τῆς Ρωσίας. Ἡ ἔκκληση πρός τούς παράγοντες τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, πού τούς καλοῦσε νά πάρουν μέρος στό ἐπετειακό φύλλο τῆς ἐφημερίδας, στάλθηκε μέσω τῶν μπολσεβίκικων τμημάτων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας καί ἄλλων χωρῶν στούς ἀντιπροσώπους τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, τῶν συνδικάτων καί τῶν ὀργάνων τοῦ ἐργατικοῦ τύπου. Μέ ἐντολή τῆς Σύνταξης τῆς «Πούτ Πράβντι» ἡ ἔκκληση ὑπογράφηκε ἀπό τόν βουλευτή τῆς Κρατικῆς δούμας Γκ. Ι. Πετρόβσκι.

Ἔκκληση «Πρός ὅλους τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες, τούς φίλους τοῦ ἐργατικοῦ τύπου» ἔκανε καί ἡ μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς IV Κρατικῆς δούμας. Ὅλα τά μέλη τῆς ὁμάδας ἔδοσαν στό ταμεῖο τῆς ἐφημερίδας ἕνα ἡμερομίσθιό τους.

Ἡ Σύνταξη τῆς «Πούτ Πράβντι» σέ κάθε φύλλο της καλοῦσε τίς μαρξιστικές ἐργατικές ἐφημερίδες καί περιοδικά, τούς ἐργατικούς ὁμίλους, ὁμάδες καί ὀργανώσεις νά πάρουν ἐνεργό μέρος στήν προετοιμασία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἡμέρας τοῦ τύπου, ἡμέρας ἐργατικῆς ἀλληλεγγύης, νά ἐνισχύσουν τήν ἐφημερίδα μέ τή συγκέντρωση ὕλης γιά τό ἐπετειακό φύλλο, μέ τή συνεισφορά ἑνός εἴτε μισοῦ ἡμερομισθίου, μέ τήν ἐγγραφή νέων συνδρομητῶν. Οἱ ἐκκλήσεις τῆς «Πούτ Πράβντι» ἀναδημοσιεύονταν ἀπό τίς ἄλλες μπολσεβίκικες ἐφημερίδες καί περιοδικά.

Οἱ ἐργάτες τῆς Ρωσίας ἀπάντησαν θερμά στήν ἔκκληση τοῦ κόμματος. Ἡ δεύτερη ἐπέτειος τῆς «Πράβντα» γιορτάστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους μέ τό σύνθημα νά δυναμώσουν καί νά πλατύνουν οἱ δεσμοί της μέ τίς ἐργατικές μάζες καί νά ἐνισχυθεῖ τό ταμεῖο τῆς ἐφημερίδας. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς δεύτερης ἐπετείου τῆς ἐφημερίδας μετατράπηκε σέ ἡμέρα ἐπιθεώρησης τῶν μαρξιστικῶν δυνάμεων. Ἐκτός ἀπό τήν «Πράβντα», τήν ἡμέρα αὐτή τή γιόρτασαν οἱ νόμιμες μαρξιστικές ἐφημερίδες καί τά περιοδικά: «Προσβεστσένιγε», «Βοπρόσι Στραχοβάνιγια», «Μεταλλίστ», «Ραμπότνιτσα», «Ζαριά Ποβόλζια» κ.ἄ. Στήν Ἡμέρα τοῦ ἐργατικοῦ τύπου ἔδοσαν τό παρόν 2 000 περίπου ἐργατικές ὁμάδες πού συγκέντρωσαν γιά τό ταμεῖο τῆς «Πράβντα» πάνω ἀπό 16 χιλιάδες ρούβλια. Τόν ἴδιο καιρό στήν ἔκκληση τῆς λικβινταριστικῆς ἐφημερίδας ἀπάντησαν 588 ὁμάδες πού συγκέντρωσαν 5 650 ρούβλια.

Στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη) 1914 ἡ «Πούτ Πράβντι» δημοσίευσε τηλεγράφημα τοῦ Β. Ι. Λένιν, μέ τό ὁποῖο χαιρέτιζε θερμά τήν ἐφημερίδα μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου της, εὐχόταν στόν ἐργατικό τύπο νέες ἐπιτυχίες καί δήλωνε ὅτι προσφέρει στό ταμεῖο τῆς ἐφημερίδας ἕνα ἡμερομίσθιό του.

Τό ἐπετειακό φύλλο τῆς «Πράβντα» βγῆκε σέ 130 χιλιάδες ἀντίτυπα. Στό φύλλο αὐτό δημοσιεύτηκαν χαιρετιστήρια τοῦ ΔΣΓ, τῆς Γενικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Συνδικάτων τῆς Γερμανίας, τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων καί Συντακτικῶν ἐπιτροπῶν πολλῶν ἐφημερίδων καί περιοδικῶν

τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ὁλλανδίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰταλίας καί τοῦ Βελγίου. Δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Κέιρ Χάρντυ «Ἡ παγκόσμια πρόοδος», γραμμένο εἰδικά γιά τήν «Πούτ Πράβντι». Ὁ ἐπιφανής ἄγγλος δραματουργός Μπέρναρ Σῶ ἔστειλε ἐπίσης χαιρετιστήριο στήν ἐφημερίδα. Τό ἐπετειακό φύλλο τῆς ἐφημερίδας εἶχε πραγματικά διεθνιστικό χαρακτήρα.

Τήν ἴδια μέρα βγῆκε σέ σχῆμα μπροσούρας τό φύλλο ἀρ. 1 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι», ἀφιερωμένο στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας· στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀπό τό παρελθόν τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας» καί «Τά καθήκοντά μας» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 93-101 καί 102-105).

Τό 1922 στό XI συνέδριο τοῦ κόμματος πάρθηκε ἀπόφαση νά ὀργανωθεῖ κατά τή δέκατη ἐπέτειο τῆς «Πράβντα» πανρωσική Ἡμέρα τοῦ τύπου. Ἀπό τότε κάθε χρόνο στίς 5 τοῦ Μάη γιορτάζεται ἡ Ἡμέρα τοῦ τύπου. — *421.*

153 Στό τέλος τοῦ ἄρθρου ὑπάρχει μιά σημείωση τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς: «Ἡ συνέχεια στό ἑπόμενο». Στά ἑπόμενα ὅμως φύλλα δέν δημοσιεύτηκε ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου πού εἶχε ὑποσχεθεῖ ἡ ἐφημερίδα καί στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1914 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε. Τήν ἄλλη μέρα ἀπό τή δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου στήν ἐφημερίδα «Τρουντοβάγια Πράβντα» τῆς 4 τοῦ Ἰούλη 1914 δημοσιεύτηκε «Διόρθωση τοῦ ἀπολογισμοῦ», στήν ὁποία σημειωνόταν ὅτι «στό χθεσινό φύλλο καί στό ἄρθρο «Γιά τά ἀποτελέσματα τῆς Ἡμέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου» γράφτηκε: ἀπό τίς φάμπρικες κατασκευῆς κρατικοῦ χάρτου καί ἐνσήμων 79 ρ. καί 12 κ. Πρέπει νά γραφεῖ 132 ρ. καί 32 κ.». — *429.*

154 *Τό σημείωμα «Ἡ πολωνική ἀντιπολίτευση στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν»* προοριζόταν γιά τήν ἐφημερίδα «Τρουντοβάγια Πράβντα». Στά περιθώρια τοῦ φύλλου, ὅπου ἦταν γραμμένο αὐτό τό σημείωμα, ὁ Λένιν ἔγραψε τήν ἀκόλουθη ὑπόδειξη γιά τή Συντακτική ἐπιτροπή: «Δημοσιέψτε αὐτό τό πράγμα μέ μικρά στοιχεῖα καί καμιά ἀπάντηση στό γράμμα τους, τίποτε νά μή δημοσιευτεῖ: πηγαίνετε λοιπόν στά νέα σας ἀδέλφια τοῦ συνασπισμοῦ».

Τό σημείωμα δέν δημοσιεύτηκε, γιατί ἡ ἐφημερίδα ἔκλεισε στίς 8 (21) τοῦ Ἰούλη 1914. — *431.*

155 Πρόκειται γιά τούς ὅρους συγχώνευσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας μέ τό ΣΔΕΚΡ, πού ψηφίστηκαν στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1906 στή Στοκχόλμη (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 132-133). — *432.*

156 «*Leipziger Volkszeitung*» («Λαϊκή Ἐφημερίδα τῆς Λειψίας») — καθημερινή γερμανική σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα. Ἔβγαινε ἀπό τό 1894 ὥς τό 1933. Ὥς τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο ἦταν ὄργανο τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας· γιά πολλά χρόνια ἡ ἐφημερίδα διευθυνόταν ἀπό τόν Φ. Μέρινγκ· συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας ἦταν ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ, ὁ Γ. Μαρχλέβσκι κ.ἄ.

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα μέ τόν τίτλο τῆς Σύνταξης: «Ἀντίρηση. Μᾶς γράφουν». — *434.*

157 Τό ἄρθρο «*Γιά τό περιοδικό «Σοβρεμέννικ»*» δέν διασώθηκε. Ἴσως ὁ Β. Ι. Λένιν σκόπευε μόνο νά τό γράψει, γι' αὐτό καί ἔκανε λεπτομερειακά σχέδια τοῦ ἄρθρου.

Στά σχέδια τοῦ ἄρθρου πού δημοσιεύονται ἀποκαλύπτεται ἡ ἔλλειψη ἀρχῶν τοῦ διανοουμενίστικου περιοδικοῦ τῶν ναρόντνικων «Σοβρεμέννικ», πού ἀποτελοῦσε ἕνα συνασπισμό, μιά «ἀρχή συγχώνευσης *τῶν δυό ἀποχρώσεων τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας*, τῶν λικβινταριστῶν καί τῶν ναρόντνικων». Ὁ συνασπισμός αὐτός στρεφόταν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί δημιουργήθηκε γιά νά προπαγανδίζει ἀντιμαρξιστικές ἰδέες.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε δριμύτατη κριτική στό περιοδικό «Σοβρεμέννικ» σέ μιά σειρά ἄρθρα, πού ἔγραψε τήν ἄνοιξη καί τό καλοκαίρι τοῦ 1914, ἰδιαίτερα στά ἄρθρα «Πόσο ἰσχυρό εἶναι τό ρεῦμα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων μέσα στούς ἐργάτες» καί «Οἱ μέθοδοι πάλης τῆς ἀστικῆς διανόησης ἐνάντια στούς ἐργάτες» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 252-255, 322-354). — *449*.

158 Τά σχέδια πού δημοσιεύονται ἀποκαλύπτουν τό περιεχόμενο τοῦ ἄρθρου «Ἐπανάσταση καί πόλεμος», πού σκόπευε ὁ Β. Ι. Λένιν νά γράψει γιά τό φύλ. ἀρ. 33 τοῦ ΚΟ τοῦ κόμματος, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τά σχέδια τόν Ἰούλη τοῦ 1914, μετά τήν ἔναρξη τοῦ πολέμου τῆς Αὐστρίας μέ τή Σερβία.

Ἡ ἐπαναστατική κρίση στή Ρωσία, πού εἶχε ὡριμάσει στίς παραμονές τοῦ πολέμου, ξέσπασε μέ ἰδιαίτερη ἔνταση στίς μέρες τοῦ Ἰούλη 1914. Ὁ Β. Ι. Λένιν σύγκρινε τίς μέρες τοῦ Ἰούλη μέ τό Γενάρη τοῦ 1905, τονίζοντας ταυτόχρονα τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν μαζῶν, πού καθοδηγοῦνταν ἀπό τό παράνομο προλεταριακό κόμμα, τήν ἄνοδο τῶν συνθημάτων πού ἀποτελοῦσαν τήν ἰδεολογική ἑνότητα τῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης. Ἡ ἐπαναστατική πάλη γινόταν κάτω ἀπό τά συνθήματα: ὀχτάωρη ἐργάσιμη μέρα, δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί λαοκρατική δημοκρατία.

Ἀπό τά σχέδια φαίνεται ὅτι ὁ Β. Ι. Λένιν ἔβλεπε τήν ἰσχυρή ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας σέ ἀδιάρηκτη σχέση μέ τή διεθνή κατάσταση, ὅτι σκόπευε νά φωτίσει στό ἄρθρο «Ἐπανάσταση καί πόλεμος» τά καθήκοντα τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου σέ σχέση μέ τή διεθνή κατάσταση. — *454*.

159 «*Ρούσκογε Σλόβο*» («Ρωσικός Λόγος») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1895 (τό πρῶτο, δοκιμαστικό φύλλο, βγῆκε τό 1894). Ἐκδιδόταν ἀπό τόν Ι. Ντ. Σίτιν. Τυπικά ἦταν ἀνεξάρτητη ἐφημερίδα, ὅμως ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό μετριοπαθεῖς φιλελεύθερες θέσεις. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε πλατύ δίχτυ πληροφοριῶν. Ἦταν ἡ πρώτη ἐφημερίδα τῆς Ρωσίας, πού εἶχε ἰδιαίτερους ἀνταποκριτές σέ ὅλες τίς μεγάλες πόλεις τῆς χώρας καί σέ πολλές πρωτεύουσες τοῦ κόσμου.

Τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε, γιατί δημοσίευε συκοφαντικές ἀντισοβιετικές εἰδήσεις. Ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1918 βγῆκε γιά λίγο χρονικό διάστημα μέ τόν τίτλο «Νόβογε Σλόβο» καί «Νάσε Σλόβο» καί κλείστηκε ὁριστικά τόν Ἰούλη τοῦ 1918. — *454*.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β.Ι. ΛΕΝΙΝ

---

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα, πού ἔχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

— *Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος.* — «Τρουντοβάγια Πράβντα», Πετρούπολη, 1914, ἀρ. φύλ. 14, 13 τοῦ Ἰούνη, σελ. 1· ἀρ. φύλ. 15, 14 τοῦ Ἰούνη, σελ. 1. — *253, 334, 434-435.*

— *Οἱ καντέτοι καί τό «δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν λαῶν».* «Προλετάρσκαγια Πράβντα», Πετρούπολη, 1913, ἀρ. φύλ. 4, 11 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 2. Ὑπογραφή: Ι. — *281.*

— *Οἱ καντέτοι καί τό οὐκρανικό ζήτημα.* — «Ραμπότσαγια Πράβντα», Πετρούπολη, 1913, ἀρ. φύλ. 3, 16 τοῦ Ἰούλη, σελ. 1. Ὑπογραφή: Μ. — *281.*

— *Κριτικά σημειώματα πάνω στό ἐθνικό ζήτημα.* — «Προσβεστσένιγε», Πετρούπολη, 1913, τεῦχ. 10, σελ. 95-105· τεῦχ. 11, σελ. 55-59· τεῦχ. 12, σελ. 56-64. Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν. — *259, 267-268.*

— *Γιά τούς ναρόντνικους.* [Ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε τό καλοκαίρι τοῦ 1913]. Ἀνακοίνωση καί ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν, πού ἔγινε τό καλοκαίρι τοῦ 1913. Ἔκδ. τῆς ΚΕ [Παρίσι, Σεπτέμβρης] 1913, σελ. 23-24. (ΣΔΕΚΡ). — *252, 329, 330.*

— *Οἱ λεττονοί ἐργάτες γιά τή διάσπαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας.* — «Πούτ Πράβντι», Πετρούπολη, 1914, ἀρ. φύλ. 50, 30 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *87, 224.*

*— *Ὁ ναροντνικισμός καί ὁ λικβινταρισμός σάν στοιχεῖα ἀποσύνθεσης μέσα στό ἐργατικό κίνημα.* — «Προλετάρσκαγια Πράβντα», Πετρούπολη, 1913, ἀρ. φύλ. 12, 20 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 1. — *120.*

— *Νομοσχέδιο γιά τήν ἐθνική ἰσοτιμία* — *βλ.* Λένιν, Β. Ι. Σύντροφοι!

— *Τό ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ «Αὐγούστου».* — «Πούτ Πράβντι», Πετρούπολη, 1914, ἀρ. φύλ. 50, 30 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *87, 224.*

— *Ὁ ρόλος τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καί τῶν τάξεων στό ἀπελευθερωτικό κίνημα.* — «Σέβερναγια Πράβντα», Πετρούπολη, 1913, ἀρ. φύλ. 22, 28 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 1. Ὑπογραφή: Β. Ἰλίν. — *94-95.*

— *Σύντροφοι!* — «Πούτ Πράβντι», Πετρούπολη, 1914, ἀρ. φύλ. 48, 28 τοῦ Μάρτη, σελ. 2, στή στήλη: Ἡ Ρωσική σοσιαλδημοκρατική ἐργατική ὁμάδα. — *85, 86.*

— *Ταλαντεύσεις τακτικῆς.* — «Προλετάρι», [Βίμποργκ], 1906, ἀρ. φύλ. 2, 29 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 2-3. Τόπος ἔκδοσης στήν ἐφημερίδα ἀναγράφεται ἡ Μόσχα. — *133.*

— *[Τηλεγράφημα σχετικά μέ τήν ἐξέταση τῆς ὑπόθεσης Μαλινόβσκι].*—«Ραμπότσι», Πετρούπολη, 1914, ἀρ. φύλ. 4, 25 τοῦ Μάη, σελ. 1. — *344, 348.*

*— *Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός.* Κριτικά σημειώματα γιά μιά ἀντιδραστική φιλοσοφία. Μόσχα, «Ζβενό», [Μάης], 1909, III, 438 σελ. Πάνω ἀπό τόν τίτλο ἀναγράφεται τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Β. Ἰλίν. — *40, 357.*

[1] Γιά πρώτη φορά δημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, ρωσ. ἔκδ., 1926, σελ. 169-170.

Die Beziehungen zwischen der politischen Partei und den Gewerkschaften. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Stuttgart]. — In: Internationaler Sozialistenkongreß zu Stuttgart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. «Vorwärts», 1907, S. 50—51. — *391-392.*

**«Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International»*, Bruxelles, 1913, N 11. Supplément au «Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International» N 11. 6 p. — *81.*

Einheit der Partei. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In: Internationaler Sozialistenkongreß zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. «Vorwärts», 1904, S. 32. — *178.*

Engels, F. [Brief an K. Marx]. 23. Mai 1851. — In: Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 187—191. —*300-301.*

*— *[Brief an K. Marx].* 20. November 1868. — Ibidem, Bd. 4, S. 113—114. —*304.*

*— *[Brief an K. Marx].* 24. Oktober 1869. — Ibidem, S. 197—198. — *304, 305-306.*

Gesetz gegen gemeingefährlichen Bestrebungen der Sozialdemokratie. Vom 21. Oktober 1878. — «Reichsgesetzblatt», Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — *370.*

Häcker, S. Der Sozialismus in Polen. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — *297.*

«L'Humanité», Paris, 1914, N 3717, 21 juin, p. 3. — *247, 250, 331, 332, 333, 365, 377, 452.*

Das Internationale Bureau. — «Vorwärts», Berlin, 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. In der Rubrik: Aus der Partei. — *81, 84, 117, 200, 366, 400-401, 447.*

Die internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich. [Der Resolutionsentwurf der Exekutive der südslavischen sozialdemokratischen Partei, angetragen dem Gesammtparteitag der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn]. — In: Verhandlungen des Gesammtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im «Arbeiterheim». Nach dem stenographischen Protokolle, Wien, Brand, 1899, S. XV. — *146.*

285, 287, 290—295, 296—297, 300, 310, 313, 317, 318—319, 439-444.

— *Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181; Nr. 33, S. 206—216. — *297.*

— *Der Sozialpatriotismus in Polen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — *297.*

**Marx, K.* *[Brief an F. Engels].* 4. November 1864. — In: Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 3. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 186—192. — *302.*

*— *[Brief an F. Engels].* 7. Juni 1866. — Ibidem, S. 323—324. — *302.*

*— *[Brief an F. Engels].* 20. Juni 1866. — Ibidem, S. 327—328. — *302.*

— *[Brief an F. Engels].* 3. Juni 1867. — Ibidem, S. 379—380. — *303.*

*— *[Brief an F. Engels].* 2. November 1867. — Ibidem, S. 419—422. — *303, 305-306.*

*— *[Brief an F. Engels].* 30. November 1867. — Ibidem, S. 433—436. — *303.*

*— *[Brief an F. Engels].* 17. Dezember 1867. — Ibidem, S. 440—441. — *303.*

*— *[Brief an F. Engels].* 18. August 1869. — Ibidem, Bd. 4, S. 191—192. — *304.*

*— *[Brief an F. Engels].* 18. November 1869. — Ibidem, S. 206—208. — *304-305.*

*— *[Brief an F. Engels].* 10. Dezember 1869. — Ibidem, S. 224—227. — *305.*

*— *[Brief an F. Engels].* 5. Juli 1870. — Ibidem, S. 291—294. — *301*

Le Mouvement ouvrier et socialiste en Russie. Impressions de Voyage. — «L'Humanité», Paris, 1914, N 3717, 21 juin, p. 3. — *247, 250, 331, 332, 333, 365, 377, 452.*

«*Naprzód*», Kraków. — *290, 291, 292, 440.*

«*Die Neue Zeit*», Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181; Nr. 33, S. 206—216. — *297.*

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — *297.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὑπογραμμισμένα στήν παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

Ἄντλερ (Adler), *Φρίντριχ* (Φ. Α.) (1879-1960) — αὐστριακός σοσιαλδημοκράτης, ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ «αὐστρομαρξισμοῦ», πού ἀποτελοῦσε παραλλαγή τοῦ ρεφορμισμοῦ. Στά 1907-1911 χρημάτισε ὑφηγητής στό Πανεπιστήμιο τῆς Ζυρίχης στόν τομέα τῆς φιλοσοφίας, ὄντας ὀπαδός τοῦ ἐμπειριοκριτικισμοῦ, ἐπιχείρησε νά «συμπληρώσει» τό μαρξισμό μέ τή φιλοσοφία τοῦ Μάχ. Στά 1900-1911 ἦταν διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Volksrecht» («Λαϊκό Δίκαιο»), ὀργάνου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ἑλβετίας, μετά ἔγινε γραμματέας τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Αὐστρίας. Στίς 21 τοῦ Ὀχτώβρη 1916 πυροβόλησε καί σκότωσε τόν πρωθυπουργό τῆς Αὐστρίας κόμητα Στούργκ. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε αὐτή τήν ἐνέργεια σάν «πράξη ἀπελπισίας ἑνός καουτσκιανοῦ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 192). Ὁ Ἄντλερ, ρεφορμιστής στήν πολιτική, ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ΙΙ$^{1}/_{2}$ Διεθνοῦς (1921-1923) καί σέ συνέχεια ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐργατικῆς Διεθνοῦς. — *180-181.*

Ἀντόνι Βολίνσκι (Χραποβίτσκι, Α. Π.) (1863-1936) — φανατικός μαυροεκατονταρχίτης, ἡγέτης τοῦ ἀκροδεξιοῦ ρεύματος τῆς ρωσικῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας, ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς φορεῖς τῆς ἀντιδραστικῆς πολιτικῆς τοῦ τσαρισμοῦ. Ἀπό τό 1902 ἦταν ἐπίσκοπος Βολυνίας καί ἀργότερα ἀρχιεπίσκοπος Χαρκόβου. Τόν καιρό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καί τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης συνεργάστηκε μέ τόν Ντενίκιν. Ὕστερα ἀπό τή συντριβή τῆς ἀντεπανάστασης ἔφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου ἔγινε ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν μοναρχικῶν ἐμιγκρέδων. — *172-175.*

Ἀντόνοφ — *βλ.* Ποπόφ, Α. Β.

Ἀξελρόντ, Π. Μπ. (1850-1928) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Τό 1883 παίρνει μέρος στή δημιουργία τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς». Τό 1900 εἶναι μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά» καί μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ δραστήριος μενσεβίκος. Τό 1905 ἔριξε τήν ὀπορτουνιστική ἰδέα νά συγκληθεῖ «ἐργατικό συνέδριο» πού τό ἀντιπαρέθετε στό κόμμα τοῦ προλεταριάτου. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν λικβινταριστῶν καί μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν «Γκόλος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»· τό 1912 πῆρε μέρος στόν ἀντικομματικό συνασπισμό τοῦ Αὐγούστου. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου κεντριστής. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, ὑποστήριζε τήν πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Δέχτηκε μέ ἐχθρότητα τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση· ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅπου εἶχε καταφύγει προπαγάνδιζε τήν ἔνοπλη ἐπέμβαση κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. — *3, 113, 123, 216, 255, 404.*

Ἀριστοτέλης (384-322 π.χ.) — μεγάλος στοχαστής τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, ἰδεολόγος τῆς κυρίαρχης τάξης τῆς ἀρχαίας δουλοκτητικῆς κοινωνίας. Ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν μαθητής τοῦ Πλάτωνα, ἀπόριψε ὅμως τήν ἰδεαλιστική θεωρία τοῦ δασκάλου του, ὑποβάλλοντάς την σέ αὐστηρή κριτική. Στίς φιλοσοφικές του ἀπόψεις ταλαντευόταν ἀνάμεσα στόν ἰδεαλισμό καί στόν ὑλισμό. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐπεξεργάστηκε ἕνα καθολικό σύστημα γνώσεων τῆς ἐποχῆς του, διατύπωσε τούς βασικούς νόμους τῆς τυπικῆς λογικῆς, ἀσχολήθηκε μέ οἰκονομικές ἔρευνες: ἀπ' τόν Ἀριστοτέλη ἀκριβῶς ὁ Μάρξ

νέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Μετά τό συνέδριο ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στά 1909-1910 ἦταν μέλος τῆς Σύνταξης τοῦ ΚΟ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Στήν περίοδο αὐτή ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τόν Βάρσκι σάν ἕνα «ἔμπειρο δημοσιολόγο, μαρξιστή μέ μυαλό καί θαυμάσιο σύντροφο» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 133). Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου διεθνιστής. Τό 1917 ἦταν μέλος τῆς καθοδήγησης τῆς ΣΔΚΠ καί Λ. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας καί μέλος τῆς ΚΕ του. Ἐκλεγόταν βουλευτής τοῦ Σέιμ τῆς Πολωνίας καί ἦταν πρόεδρος τῆς κομμουνιστικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας. Τό 1929 κατέφυγε στήν ΕΣΣΔ, δούλευε στό Ἰνστιτοῦτο Μάρξ-Ἔνγκελς-Λένιν γιά τή συγγραφή τῆς ἱστορίας τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. — *309, 310.*

Βέις (Μέντερς), Φ. (γεννήθηκε τό 1885) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν λεττονῶν μενσεβίκων. Πῆρε μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα τό 1904. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν λικβινταριστής. Στά 1912-1913 χρημάτισε μέλος τῆς μενσεβίκικης Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐξωτερικοῦ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας περιοχῆς Λεττονίας, πάλευε κατά τῶν λεττονῶν μπολσεβίκων. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου μενσεβίκος διεθνιστής. Στήν ἀστική Λεττονία ἦταν πρόεδρος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Λεττονίας, ὁπορτουνιστικοῦ κόμματος τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἀπό τό 1932 μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἀπό τό 1934 ὥς τό 1940, στή διάρκεια τῆς φασιστικῆς δικτατορίας, ἦταν μέλος τοῦ παράνομου Σοσιαλιστικοῦ ἐργατοαγροτικοῦ κόμματος τῆς Λεττονίας πού εἶχε βάλει σάν σκοπό του τήν ἀνατροπή τοῦ φασισμοῦ. — *224-225.*

Βίλλυ (Willy), *Ροῦντολφ* (1855-1920) — γερμανός φιλόσοφος μαχιστής, μαθητής τοῦ Ρ. Ἀβενάριους. Ἔγραψε τά ἔργα: «Die Gesamterfahrung vom Gesichtspunkt des Primärmonismus», 1908 («Ἡ συνολική πείρα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἀρχικοῦ μονισμοῦ»)· «Ideal und Leben...», 1909 («Ἰδανικό καί ζωή...») καί ἄλλα. — *40.*

Βίσμαρκ (Bismark), *Ὄττο Ἔντουαρντ Λεοπόλντ* (1815-1898) — πολιτικός ἄνδρας καί διπλωμάτης τῆς Πρωσσίας καί τῆς Γερμανίας. Βασικός σκοπός τοῦ Βίσμαρκ ἦταν νά συνενώσει «διά πυρός καί σιδήρου» τά μικρά καί σκόρπια γερμανικά κράτη καί νά δημιουργήσει μιά ἑνιαία Γερμανική Αὐτοκρατορία κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῆς Πρωσσίας τῶν γιοῦνκερ. Τό Γενάρη τοῦ 1871 ὁ Βίσμαρκ ἔγινε καγκελάριος τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας καί ἐπί 20 χρόνια καθοδηγοῦσε ὅλη τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική πολιτική τῆς Γερμανίας, κατευθύνοντάς την πρός τό συμφέρον τῶν τσιφλικάδων-γιοῦνκερ καί προσπαθώντας ταυτόχρονα νά ἐξασφαλίσει τή συμμαχία τῶν γιοῦνκερ μέ τή μεγαλοαστική τάξη. Ἐπειδή δέν κατόρθωσε νά πνίξει τό ἐργατικό κίνημα μέ τόν ἔκτακτο νόμο κατά τῶν σοσιαλιστῶν πού ψήφισε τό 1878, ὁ Βίσμαρκ παρουσιάστηκε μέ ἕνα δημαγωγικό πρόγραμμα κοινωνικῆς νομοθεσίας, εἰσάγοντας νόμους γιά ὑποχρεωτική κοινωνική ἀσφάλιση ὁρισμένων κατηγοριῶν ἐργατῶν. Ὡστόσο ἡ προσπάθειά του νά ἀποσυνθέσει τό ἐργατικό κίνημα μέ μικροελεημοσύνες ἔμεινε χωρίς ἀποτέλεσμα. Τό 1890 ὁ Βίσμαρκ παραιτήθηκε. — *301.*

Βιχλιάγεφ, Π. Α. (1869-1928) — στατιστικολόγος καί γεωπόνος, φι-

λελεύθερος ναρόντνικος. Διηύθυνε τό Τμῆμα οἰκονομικῶν τοῦ Συμβουλίου τῶν ζέμστβο τοῦ Τβέρ καί ἀπό τό 1907 ὥς τό 1917 καθοδηγοῦσε τό Τμῆμα στατιστικῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν ζέμστβο τῆς Μόσχας. Ἔγραψε πολλά στατιστικά ἔργα γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία στήν τσαρική Ρωσία, στά ὁποῖα ἀντικρούεται ἡ ταξική διαφοροποίηση τῶν ἀγροτῶν καί ἐξυμνεῖται ἡ ἀγροτική κοινότητα. Στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση ἦταν ὑφυπουργός Γεωργίας. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Βιχλιάγεφ ἐργάστηκε στήν Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς καί ἦταν καθηγητής σέ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα τῆς Μόσχας. — *236.*

Βλαντίμιροφ, Μ. Κ. (Σεϊνφίνκελ, Μ. Κ., Λ. Β., Λ. Βλ.) (1879-1925) — σοσιαλδημοκράτης, μπολσεβίκος, μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1903. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Πετρούπολη, στό Γκόμελ, στήν Ὀδησσό, στό Λουγκάνσκ καί στό Αἰκατερινοσλάβ. Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τήν κομματική ἐπιτροπή τοῦ Πολέσκ. Πῆρε μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907. Γιά τήν ἐπαναστατική του δράση πιάστηκε καί στάλθηκε γιά ἰσόβια ἐξορία στή Σιβηρία, ὅμως τό 1908 δραπέτευσε ἀπό τήν ἐξορία καί κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Τό 1911 ἀποχώρησε ἀπό τούς μπολσεβίκους, ἀργότερα μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν πλεχανοφικῶν τοῦ Παρισιοῦ, πού ἔβγαζε τήν ἐφημερίδα «Ζά Πάρτιγιου». Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν συνεργάτης τῆς παρισινῆς ἐφημερίδας τοῦ Τρότσκι «Νάσε Σλόβο». Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἐπέστρεψε στή Ρωσία, ἦταν μεζραγιόνετς καί μαζί μ' αὐτούς στό VI συνέδριο ἔγινε δεκτός στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κατεῖχε μιά σειρά ὑπεύθυνες θέσεις: τό 1921 ἦταν Λαϊκός Ἐπίτροπος ἐπισιτισμοῦ στήν Οὐκρανία, τό 1922 Λαϊκός Ἐπίτροπος τῶν οἰκονομικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ, ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1924 ἀντιπρόεδρος τῆς ΑΣΛΟ τῆς ΕΣΣΔ. — *277, 306, 454.*

Β-ντίμοφ, Β. (Ποντβίτσκι, Β. Β., Βαντίμοφ, Β.) (γεν. τό 1881) — δεξιός ἐσέρος. Τό 1906 δημοσιεύτηκαν ἄρθρα του στή συλλογή τῶν ἐσέρων «Σοζνάτελναγια Ροσσίγια», τό 1914 συνεργαζόταν στή «Σμέλαγια Μίσλ». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε πολέμιος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. — *240.*

Βόινοφ — *βλ.* Λουνατσάρσκι, Α. Β.

Βόλσκι, Σ. Α. (Σοκολόφ, Α. Β.) (γεν. τό 1880) — σοσιαλδημοκράτης. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν ὀτζοβιστῶν, πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση καί τή λειτουργία τῶν φραξιονιστικῶν σχολῶν τοῦ Κάπρι καί τῆς Μπολώνια (Ἰταλία) καί ἀνῆκε στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ». Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 δούλευε στό τμῆμα Στρατιωτικῶν τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κράτησε ἐχθρική στάση καί κατέφυγε στό ἐξωτερικό, σέ λίγο ὅμως ἐπέστρεψε στή Σοβιετική Ρωσία. Δούλεψε σέ δασικό συνεταιρισμό, στήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐμπορίου. Ἀπό τό 1927 ἀσχολεῖται μέ φιλολογική δουλιά. — *119, 356, 357.*

Βόρονοφ, Μπ. (Λέμπεντεφ, Μπ. Ν.) (1883-1919) — ἐσέρος, οἰκονομολό-

Γ

σπούδασε μαθηματικός. Στή φιλοσοφία προσχώρησε στό θετικισμό καί τόν πραγματισμό, ρεύματα συγγενικά μέ τό μαχισμό. Συγγραφέας τοῦ ἄρθρου «Ἡ σύγχρονη ἐνεργητική ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐμπειριοσυμβολισμοῦ», πού μπῆκε στή συλλογή «Μονογραφίες γιά τή φιλοσοφία τοῦ μαρξισμοῦ» τήν ὁποία ὑπόβαλε σέ κριτική ὁ Β. Ι. Λένιν στό βιβλίο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός». Ὁ Γιουσκέβιτς ἀσχολοῦνταν μέ τή φιλολογία καί τίς μεταφράσεις.

Στά 1917-1919, ὄντας ἐχθρός τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, συνεργαζόταν στήν Οὐκρανία μέ τό μενσεβίκικο περιοδικό «Ὀμπγεντινένιγε» καί μέ ἄλλα ἀντιμπολσεβίκικα ἔντυπα· ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *121.*

Γκανέτσκι (Φιούρστενμπεργκ), Γ. Σ. (1879-1937) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ πολωνικοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἀπό τό 1896. Πῆρε μέρος σέ μιά σειρά συνέδρια τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, καθώς καί στό ΙΙ, IV καί V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Μέλος τῆς Κεντρικῆς Διοίκησης τῆς ΣΔΒΠ καί Λ. Στό VI συνέδριο τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (1908), ἐπειδή διαφώνησε μέ μιά σειρά ἐσωκομματικά ζητήματα, βγῆκε ἀπό τήν Κεντρική Διοίκηση καί μετά τή διάσπαση τῆς πολωνικῆς σοσιαλδημοκρατίας τό 1912, ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς λεγόμενης «ροζλαμοβικῆς» ἀντιπολίτευσης, πού βρισκόταν πιό κοντά στούς μπολσεβίκους. Τήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν μέ τό μέρος τῆς «Ἀριστερᾶς τοῦ Τσίμμερβαλντ». Ἐπανειλημμένα πιάστηκε καί ἐξορίστηκε. Τό 1917 ἦταν μέλος τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργάστηκε στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν καί μετά σέ διπλωματικές ὑπηρεσίες, ἦταν μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐμπορίου καί τοῦ ΑΣΛΟ. Ἀπό τό 1935 ἦταν διευθυντής τοῦ Μουσείου τῆς Ἐπανάστασης στήν ΕΣΣΔ. — *309, 310.*

Γκανκέβιτς, Ν. (γεν. τό 1869) — ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Οὐκρανικοῦ ΣΔΕΚ τῆς Γαλικίας. Στά 1914-1917 ἦταν μέλος τῆς «Γενικῆς Οὐκρανικῆς ράντας» στό Λβόφ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ὀπαδός τῆς συμμαχίας τῆς Οὐκρανίας καί τῆς Πολωνίας κατά τῆς ΕΣΣΔ. — *273.*

Γκαπόν, Γκ. Α. (1870-1906) — παπάς· προβοκάτορας, πράκτορας τῆς τσαρικῆς Ὀχράνας. Στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 μέ ἐντολή τῆς Διεύθυνσης τῆς ἀστυνομίας ἵδρυσε κατά τό πρότυπο τῶν ζουμπατοφικῶν ὀργανώσεων τήν ὀργάνωση «Σύλλογος τῶν ρώσων ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν Πετρούπολης», πού χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τή Διεύθυνση τῆς ἀστυνομίας. Ὀργάνωσε σκόπιμα τήν πορεία τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης μέ τό ὑπόμνημα πρός τόν τσάρο στίς 9 τοῦ Γενάρη 1905. Δραπέτευσε στό ἐξωτερικό καί εἶχε στενή ἐπαφή μέ τούς ἐσέρους. Μετά τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία ξεσκεπάστηκε καί σκοτώθηκε ἀπό τούς ἐσέρους. — *454.*

Γκέντ (Cuesde), *Ζύλ (Μπαζίλ, Ματιέ)* (1845-1922) — ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἄρχισε τήν πολιτική του δράση στά 1865-1870· ὑποστήριζε τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1871, ἀναγκάστηκε νά ἐκπατριστεῖ. Τό 1876 γύρισε στή Γαλλία. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἔργων τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ

Φ. Ένγκελς πέρασε στίς θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ. Τό 1877 ἦταν ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ἐφημερίδας «L' Egalité» («Ἡ ἰσότητα»), πού ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στήν ὀργάνωση τό 1879 τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Γαλλίας, τοῦ πρώτου ἀνεξάρτητου πολιτικοῦ κόμματος τοῦ γαλλικοῦ προλεταριάτου. Μέ τή βοήθεια τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ένγκελς ὁ Γκέντ μαζί μέ τόν Λαφάργκ ἐπεξεργάστηκε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, πού ψηφίστηκε στό συνέδριο τῆς Χάβρης (1880). Ὁ Γκέντ πρόσφερε πολλά γιά τή διάδοση τῶν ἰδεῶν τοῦ μαρξισμοῦ καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος στή Γαλλία. Ἐκλέχτηκε ἀρκετές φορές βουλευτής. Τό 1904 ὁ Λένιν χαρακτήρισε τόν Γκέντ σάν ἕναν ἀπό τούς πιό συνεπεῖς καί πιό ἀποφασιστικούς ἐκπροσώπους τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας.

Ὡστόσο ὁ Γκέντ, παλεύοντας κατά τῆς πολιτικῆς τῶν δεξιῶν σοσιαλιστῶν, ἔκανε λάθη σεχταριστικοῦ χαρακτήρα τόσο στά ζητήματα τῆς θεωρίας, ὅσο καί τῆς τακτικῆς: ὑποτιμοῦσε τό ρόλο τοῦ κόμματος στήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πῆρε λαθεμένη θέση στό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στόν πόλεμο. Ὅταν ἄρχισε ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος ὁ Γκέντ πέρασε στίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ καί μπῆκε στήν ἀστική κυβέρνηση. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Διδαχθεῖτε ἀπό τό παράδειγμα ὅλης τῆς ζωῆς τοῦ Γκέντ, θά ποῦμε ἐμεῖς στούς ἐργάτες, *ἐκτός* ἀπό τήν δλοφάνερη προδοσία πού διέπραξε ἀπέναντι στό σοσιαλισμό τό 1914» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 104). Ὁ Γκέντ δέν κατάλαβε τή σημασία τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, δέν ἀκολούθησε τήν πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου τοῦ Τούρ τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος (1920), πού ἀποφάσισε νά προσχωρήσει στήν Κομμουνιστική Διεθνή.— *454.*

Γκέρς, Π. Μ. — *βλ.* Λίμπμαν, Φ.

Γκίμμερ, Ν. Ν. — *βλ.* Σουχάνοφ, Ν.

Γκίνζμπουργκ, Μπ. Α. — *βλ.* Κολτσόφ, Ντ.

Γκόλντενταχ — *βλ.* Ριαζάνοφ, Ντ. Μπ.

Γκόλντμαν, Μ. Ι. — *βλ.* Λίμπερ, Μ. Ι.

Γκόλντμαν, Μπ. Ι. — *βλ.* Γκόριεφ, Μπ. Ι.

Γκόλντμπλατ — *βλ.* Μέντεμ, Β. Ντ.

Γκόμπερς (Gombers), *Σάμουελ* (1850-1924) — παράγοντας τοῦ ἀμερικανικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας Ἐργασίας (ΑΟΕ). Ἀπό τό 1895 ἦταν μόνιμος πρόεδρός της. Ἀκολουθοῦσε πολιτική ταξικῆς συνεργασίας μέ τούς καπιταλιστές, καταπολεμοῦσε τήν ἐπαναστατική πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν σοσιαλσωβινιστής. Στάθηκε ἐχθρός τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. — *106.*

Γκορεμικιν, Ι. Λ. (1839-1917) — κρατικός παράγοντας τῆς τσαρικῆς Ρωσίας, ἕνας ἀπό τούς χαρακτηριστικούς ἐκπροσώπους τῆς ἀντιδραστικῆς γραφειοκρατίας, φανατικός μοναρχικός. Στά 1895-1899 χρημάτισε ὑπουρ-

Ε

Λ

σε ὑπουργός γιά τίς ὑποθέσεις τῆς Ἰνδίας μέ στόχο τῆς πολιτικῆς του τήν κατάπνιξη τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ἀργότερα ἔγινε λόρδος πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τοῦ στέμματος. Τό 1914 παραιτήθηκε. — *74.*

Μπαζάροφ, Β. (Ρουντνιέφ, Β. Α.) (1874-1939) — φιλόσοφος καί οἰκονομολόγος, συμμετεῖχε στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τό 1896. Στά 1905-1907 συνεργαζόταν σέ μιά σειρά μπολσεβίκικες ἐκδόσεις καί μαζί μέ τόν Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ πῆρε μέρος στή μετάφραση τοῦ «Κεφαλαίου» τοῦ Μάρξ (τόμοι 1-3, 1907-1909). Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης ἀποχώρησε ἀπό τόν μπολσεβικισμό, προπαγάνδιζε τή «θεοπλασία» καί τόν ἐμπειριοκριτικισμό, ἦταν ἕνας ἀπό τούς κύριους ἐκπροσώπους τῆς μαχιστικῆς ἀναθεώρησης τοῦ μαρξισμοῦ. Τό 1917 μενσεβίκος διεθνιστής, ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τῆς μενσεβίκικης ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν». Τάχθηκε κατά τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἀπό τό 1921 ἐργαζόταν στήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου (Γκοσπλάν). Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Μπαζάροφ ἀσχολήθηκε μέ μεταφράσεις λογοτεχνικῶν καί φιλοσοφικῶν ἔργων.

Τά κυριότερα ἔργα του: «Ἀναρχικός κομμουνισμός καί μαρξισμός», «Σέ δυό μέτωπα», «Ἐπιστήμη καί θρησκεία» καί ἄλλα. — *170, 325, 329.*

Μπάμπουσκιν, Ι. Β. (1873-1906) — ἐργάτης, ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Ἀρχίζει τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1893 σ' ἕνα ἐργατικό ὅμιλο, πού τόν καθοδηγοῦσε ὁ Β. Ι. Λένιν. Συμμετεῖχε ἐνεργά στό πρῶτο προπαγανδιστικό σοσιαλδημοκρατικό φυλλάδιο πού σύνταξε ὁ Λένιν «Πρός τούς ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου Σεμιάνικοφ» καί στή διανομή του στό ἐργοστάσιο. Ἀπό τήν ἀρχή τῆς ὀργάνωσης ἀπό τόν Λένιν τῆς «Ἕνωσης ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» στήν Πετρούπολη, ὁ Μπάμπουσκιν γίνεται ἕνα ἀπό τά πιό δραστήρια μέλη της καί ἄμεσος βοηθός τοῦ Λένιν. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ὀργάνωση τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» καί ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρώτους πράκτορές της καί δραστήριος ἀνταποκριτής της. Πιάστηκε ἐπανειλημμένα καί ἐξορίστηκε. Πῆρε δραστήριο μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907 σάν μέλος τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ Ἰρκούτσκ καί τῆς Τσιτά. Κατά τή μεταφορά ὁπλισμοῦ ἀπό τήν Τσιτά ὁ Μπάμπουσκιν πιάστηκε ἀπό καταδιωκτικό ἀπόσπασμα καί χωρίς δίκη καί ἀνάκριση τουφεκίστηκε. Ὁ Λένιν ἐκτιμοῦσε ἐξαιρετικά τήν ὁλόψυχη ἀφοσίωση τοῦ Μπάμπουσκιν στήν ἐπανάσταση, ἔγραφε ὅτι «εἶναι ἕνας ἀπό τούς καλύτερους, τούς πιό ἀφοσιωμένους ἐργάτες-«ἰσκριστές», ἡγέτες τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 465). Ὁ Λένιν ἔγραψε τή νεκρολογία τοῦ Μπάμπουσκιν — βλ. Ἅπαντα, 5η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 82-86. — *96.*

Μπαντάγεφ, Α. Ε. (1883-1951) — μπολσεβίκος, ἐργάτης ἐφαρμοστής, ἐπιφανής σοβιετικός κομματικός καί κρατικός παράγοντας. Μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ τό 1904, ἔκανε κομματική δουλιά στήν Πετρούπολη. Ἦταν βουλευτής τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τούς ἐργάτες τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης, ἀνῆκε στήν μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Δούμας· ἐκτός ἀπό τή δουλιά του στή Δούμα ἀναπτύσσει σοβαρή ἐπαναστατική δράση καί ἔξω ἀπό τή Δούμα: συνεργαζόταν στήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Πράβντα», πῆρε μέρος στίς συνδιασκέψεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στήν Κρακοβία καί τό Πορόνιν μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν. Τό Νοέμβρη τοῦ 1914 ὁ Μπαντάγεφ μαζί μέ ἄλλους μπολσεβίκους βουλευτές πιάστηκε καί τό 1915 ἐκτοπί-

στίς ἀνασκοπήσεις τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας πού ἔκανε ἀπό τό 1840 ὥς τό 1847 ὁ Μπελίνσκι ἔδειξε τήν πρωτοτυπία καί τό μεγαλεῖο τῆς ρωσικῆς λογοτεχνίας, ἀποκάλυψε τό ρεαλισμό καί τή λαϊκότητά της. Ἡ δράση τοῦ Μπελίνσκι ἄσκησε τεράστια ἐπίδραση στήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς κοινωνικῆς σκέψης καί στό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς Ρωσίας. — *94*.

Μπέμπελ (Bebel), *Ἄουγκουστ* (1840-1913) — ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ἄρχισε τήν πολιτική του δράση στά 1860-1865· ἦταν μέλος τῆς Ι Διεθνοῦς. Τό 1869 μαζί μέ τόν Β. Λῆμπκνεχτ ἵδρυσε τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Γερμανίας («ἀϊζεναχικοί»)· ἐκλέχτηκε ἐπανειλημμένα βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ. Στά 1890-1900 καί στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1900-1910 πάλευε κατά τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ στίς γραμμές τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τούς λόγους τοῦ Μπέμπελ κατά τῶν μπερνσταϊνικῶν σάν «ὑπόδειγμα ὑπεράσπισης τῶν μαρξιστικῶν ἀπόψεων καί πάλης γιά τόν πραγματικό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 369-370). Ὁ Μπέμπελ στήν τελευταία περίοδο τῆς δράσης του ἔκανε μιά σειρά λάθη κεντριστικοῦ χαρακτήρα. — *161, 406*.

Μπέννιγκσεν, Ε. Π. (γεν. τό 1875) — κόμης, τσιφλικάς, ὀχτωβριστής. Νομαρχιακός προεστός τῶν εὐγενῶν, αἱρετό μέλος τῶν ζέμστβο τοῦ νομοῦ Σταρορούσκι καί τοῦ κυβερνείου Νόβγκοροντ, καθώς καί δημοτικός σύμβουλος τῆς Πετρούπολης. Βουλευτής τῆς ΙΙΙ καί τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Νόβγκοροντ. — *204*.

Μπέρνσταϊν (Bernstein), *Ἔντουαρντ* (1850-1932) — ἡγέτης τῆς ἄκρας ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, θεωρητικός τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καί τοῦ ρεφορμισμοῦ. Ἔπαιρνε μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τά μέσα τῆς δεκαετίας 1870-1880. Ἀπό τό 1881 ὥς τό 1889 ἦταν διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας «Der Sozialdemokrat» («Ὁ Σοσιαλδημοκράτης»). Στά 1896-1898 δημοσίευσε στό περιοδικό «Die Neue Zeit» («Οἱ Νέοι Καιροί») σειρά ἄρθρων μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ», πού βγῆκαν ἀργότερα σέ βιβλίο μέ τόν τίτλο: «Οἱ προϋποθέσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας», ὅπου ἀνοιχτά ἐπιχειροῦσε νά ἀναθεωρήσει τίς φιλοσοφικές, οἰκονομικές καί πολιτικές βάσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ Μπέρνσταϊν σάν μοναδικό καθῆκον τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος διακήρυξε τήν πάλη γιά μεταρυθμίσεις, πού ἀποβλέπουν στή βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, διατύπωσε τήν ὀπορτουνιστική φόρμουλα: «Τό κίνημα εἶναι τό πᾶν, ὁ τελικός σκοπός δέν εἶναι τίποτε». Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου κρατοῦσε σοσιαλσωβινιστική στάση. Στά ἑπόμενα χρόνια ὁ Μπέρνσταϊν ἐξακολουθοῦσε νά ὑποστηρίζει τήν πολιτική τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, τάχθηκε κατά τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. — *180-181*.

Μπερντιάγεφ, Ν. Α. (1874-1948) — ἀντιδραστικός φιλόσοφος ἰδεαλιστής καί μυστικιστής. Ἀπό τά πρῶτα κιόλας φιλολογικά ἔργα του ἀκολούθησε τίς θέσεις τοῦ «νόμιμου μαρξισμοῦ», ἔπειτα ἔγινε ἀνοιχτός ἐχθρός τοῦ μαρξισμοῦ. Τό 1905 μπῆκε στό Κόμμα τῶν καντέτων. Στά χρόνια τῆς ἀντί-

Ν

λου Πετρασέβσκι καταδικάστηκε σέ θάνατο, πού μετατράπηκε σέ καταναγκαστικά ἔργα. Μετά τήν ἔκτιση τῆς ποινῆς του στή φυλακή τῶν κάτεργων τοῦ Ὄμσκ ὑπηρέτησε σάν ἁπλός στρατιώτης στό Σεμιπαλάτινσκ. Μόλις ἐπέστρεψε στήν Πετρούπολη τό 1859 ξανάρχισε τή λογοτεχνική του δράση. Τά ἔργα τοῦ Ντοστογέβσκι («Σημειώσεις ἀπό τόν Οἶκο τῶν νεκρῶν», «Ἔγκλημα καί Τιμωρία», «Ὁ ἠλίθιος» καί ἄλλα) ξεχωρίζουν γιά τή ρεαλιστική ἀπεικόνιση τῆς πραγματικότητας, τῶν ἀνθρώπινων συγκινήσεων, τῆς ἐξέγερσης τοῦ ἀτόμου ἐνάντια στήν κατάπνιξη τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας. Ταυτόχρονα σέ μιά σειρά ἔργα τοῦ Ντοστογέβσκι ἡ διαμαρτυρία γιά τήν κοινωνική ἀδικία συνδυάζεται μέ τό κήρυγμα τῆς θρησκευτικῆς ὑποταγῆς καί μέ τή λατρεία τοῦ πόνου. Στό μυθιστόρημα «Δαίμονες» ὁ συγγραφέας καταφέρεται ἀνοιχτά ἐνάντια στόν ὑλισμό καί τόν ἀθεϊσμό, ἐνάντια στό ἐπαναστατικό κίνημα. Τίς ἀντιδραστικές ἀπόψεις, πού ἔκφρασε ὁ Ντοστογέβσκι στά ἔργα του, τίς ἀντέκρουσαν οἱ ἐπαναστάτες δημοκράτες καί ὅλη ἡ προοδευτική κοινή γνώμη. — *45.*

Ντραγκομάνοφ, Μ. Π. (1841-1895) — οὐκρανός ἱστορικός, ἐθνογράφος καί δημοσιολόγος, ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Συνεργαζόταν σέ περιοδικά τῶν φιλελευθέρων, ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση καί ἔφυγε στό ἐξωτερικό. Στή διάρκεια τοῦ ἐκπατρισμοῦ του ξεσκέπαζε τήν πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, ὅμως ταυτόχρονα τασσόταν κατηγορηματικά κατά τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς θεωρίας τῆς ταξικῆς πάλης, ἐπέκρινε τούς ναροντοβόλτσι καί τούς σοσιαλδημοκράτες. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς ἡγέτες τῆς μετριοπαθοῦς πτέρυγας τοῦ οὐκρανικοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος, τασσόταν ὑπέρ τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. — *298.*

Ντροζντόφ, Ι. Γκ. (γεν. τό 1865) — συγγραφέας-οἰκονομολόγος. Τό 1887 γιά τή συμμετοχή του στίς φοιτητικές ταραχές πιάστηκε καί ἐξορίστηκε στό κυβερνεῖο Τσερνίγκοφ καί τό 1889 στήν Ἀνατολική Σιβηρία γιά πέντε χρόνια. Μετά τήν ἐξορία προσχώρησε στούς σοσιαλδημοκράτες, δούλεψε κομματικά στό Τσερνίγκοφ, συνεργαζόταν στήν «Ἴσκρα» καί σέ ἄλλα περιοδικά μαρξιστικῆς κατεύθυνσης. Στά χρόνια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἀσχολήθηκε μέ φιλολογική δουλιά. Ἔγραψε πολλά βιβλία γιά τό ἀγροτικό ζήτημα. — *19, 20, 207-209.*

Ντυμπουά, Α. Ε. — *βλ.* Γκόρσκι, Α. Β.

Ντύρινγκ (Dühring), *Εὐγένιος* (1833-1921) — γερμανός φιλόσοφος καί οἰκονομολόγος, θεωρητικός τοῦ μικροαστισμοῦ. Οἱ φιλοσοφικές ἀντιλήψεις τοῦ Ντύρινγκ ἀποτελοῦσαν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα θετικισμοῦ, μεταφυσικοῦ ὑλισμοῦ καί ἰδεαλισμοῦ. Οἱ ἀντιλήψεις τοῦ Ντύρινγκ πού ὑποστηρίζονταν ἀπό μιά μερίδα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐπικρίθηκαν ἀπό τόν Ἔνγκελς στό βιβλίο του «Ἀντι-Ντύρινγκ. Ἡ ἀνατροπή τῆς ἐπιστήμης ἀπό τόν κύριο Εὐγένιο Ντύρινγκ». Ὁ Λένιν στό βιβλίο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» καί σέ πολλά ἄλλα ἔργα του ἔκανε ἐπανειλημμένα κριτική στίς ἐκλεκτικές ἀπόψεις τοῦ Ντύρινγκ.

Τά κυριότερα ἔργα τοῦ Ντύρινγκ εἶναι: «Κριτική ἱστορία τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καί τοῦ σοσιαλισμοῦ», «Ἐγχειρίδιο ἐθνικῆς καί κοινωνικῆς οἰκονομίας», «Ἐγχειρίδιο φιλοσοφίας». — *110.*

Ο

Π

Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ὁ Πλεχάνοφ τάχθηκε ὑπέρ τῆς συμφιλίωσης μέ τόν ὀπορτουνισμό καί σέ συνέχεια προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στήν περίοδο τῆς πρώ της ρωσικῆς ἐπανάστασης πάνω σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα ὑποστήριζε μενσεβίκικες ἀπόψεις. Καταδίκασε τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1905. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τάχθηκε κατά τῆς ἀναθεώρησης τοῦ μαρξισμοῦ ἀπό τόν Μάχ καί κατά τοῦ λικβινταρισμοῦ, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑποστήριξε τίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γύρισε στή Ρωσία καί μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ἀκροδεξιᾶς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων ἀμυνιτῶν «Γεντίνστβο», πάλευε δραστήρια ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί ἐνάντια στή σοσιαλιστική ἐπανάταση, θεωρώντας ὅτι ἡ Ρωσία δέν ὡρίμασε γιά τό πέρασμα στό σοσιαλισμό. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κράτησε ἀρνητική στάση, ὅμως δέν πῆρε μέρος στήν πάλη κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ὁ Λένιν ἐκτιμοῦσε πολύ τά φιλοσοφικά ἔργα τοῦ Πλεχάνοφ καί τό ρόλο του στή διάδοση τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία, ταυτόχρονα, ὅμως ἐπέκρινε μέ δριμύτητα τίς παρεκκλίσεις τοῦ Πλεχάνοφ ἀπό τό μαρξισμό καί τά μεγάλα λάθη στήν πολιτική του δράση. — *3, 98, 113, 125, 133, 167-170, 179, 181, 182, 196, 222-223, 233, 243, 252, 254, 282, 308-309, 311-312, 314-315, 325, 326, 329, 330, 334, 338-339, 340, 341, 349-352, 353, 357, 373, 376-377, 378, 385, 395, 397, 404, 405, 406, 415, 431, 449, 450.*

Ποκρόβσκι, Μ. Ν. (Ντόμοφ) (1868-1932) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1905, μπολσεβίκος, ἐπιφανής ἱστορικός.

Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907, ἦταν μέλος τῆς Κομματικῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας. Στό V συνέδριο (τοῦ Λονδίνου) τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ. Ἀπό τό 1908 ὥς τό 1917 ζοῦσε πρόσφυγας στό ἐξωτερικό. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης προσχώρησε στούς ὀτζοβιστές καί στούς οὐλτιματιστές καί ἀργότερα στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ» ἀπό τήν ὁποία ξέκοψε τό 1911. Στά 1917 ἐπέστρεψε στή Ρωσία, πῆρε μέρος στήν ἔνοπλη ἐξέγερση στή Μόσχα, ἦταν μέλος τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐπιτελείου τῆς ἀχτίδας Ζαμοσκβορέτσκι. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1918 ἦταν πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας. Γιά ἕνα διάστημα προσχώρησε στήν ὁμάδα τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν», τάχθηκε κατά τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Ἀπό τό 1918 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτρόπου Παιδείας τῆς ΣΟΣΔΡ. Στά 1923-1927 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη κατά τοῦ τροτσκισμοῦ. Διηύθυνε κατά καιρούς τήν Κομμουνιστική Ἀκαδημία, τό Ἰνστιτοῦτο ἱστορίας τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, τό Ἰνστιτοῦτο τοῦ κόκκινου καθηγητῆ κ.ἄ. Ἀπό τό 1929 ἀκαδημαϊκός. Ἐπανειλημμένα ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΠΚΕΕ καί τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.

Ὁ Ποκρόβσκι ἔγραψε πολλά ἐπιστημονικά ἔργα γιά τήν ἱστορία τῆς ΕΣΣΔ, στά ὁποῖα ἔκανε κριτική στήν ἀστική ἱστοριογραφία. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκτίμησε θετικά τό ἔργο τοῦ Ποκρόβσκι «Σύντομη ἱστορία τῆς Ρωσίας». Ὡστόσο ὁ Ποκρόβσκι, παρόλη τή σημασία τοῦ ἔργου του, δέν ἦταν τελείως συνεπής μαρξιστής, ἔκανε σοβαρά λάθη στό φώτισμα τοῦ ἱστορικοῦ προτσές.

Ἔγραψε τά ἔργα: «Ἱστορία τῆς Ρωσίας ἀπό τούς ἀρχαιότατους χρόνους», «Δοκίμιο ἱστορίας τοῦ ρωσικοῦ πολιτισμοῦ», «Σύντομη ἱστορία τῆς Ρωσίας» καί ἄλλα. — *356.*

Ρ

ἀποχώρησε ἀπό τήν ΚΕ τῶν ἐσέρων καί ἀναγνώρισε τή Σοβιετική ἐξουσία. Ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *237, 238, 325, 329.*

Ρασπούτιν (Νόβιχ), Γκ. Ε. (1872-1916) — τυχοδιώκτης πού ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπιροή στήν αὐλή τοῦ Νικολάου Β'. Καταγόταν ἀπό ἀγρότες τοῦ κυβερνείου Τομπόλσκ. Τό 1907 μέ τή μορφή τοῦ «ἅγιου πατέρα» καί τοῦ «προφήτη» ἀπόκτησε τήν ἐμπιστοσύνη τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας. Στό «ρασπουτινισμό» βρῆκαν τήν πιό ὁλοφάνερη ἔκφραση ὁ σκοταδισμός, ὁ θρησκευτικός φανατισμός, ὁ ἠθικός ἐκφυλισμός πού χαρακτήριζαν τίς ἰθύνουσες κορυφές τῆς τσαρικῆς Ρωσίας. Ὁ Ρασπούτιν σκοτώθηκε στήν Πετρούπολη ἀπό μιά ὁμάδα μοναρχικῶν, πού μ' αὐτή τους τήν πράξη προσπάθησαν νά σώσουν τό κύρος τῆς μοναρχίας. — *455.*

Ρέγκερ (Reger), *Ταντέους* (1872-1938) — μέλος τοῦ πολωνικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γαλικίας καί τῆς Σιλεσίας (ΠΠΣΔ), δημοσιογράφος. Στά 1903-1920 ἱδρυτής καί διευθυντής τῆς σοσιαλιστικῆς ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδας «Robotnik Slaski» («Ἐργάτης τῆς Σιλεσίας»), συνεργαζόταν μέ μιά σειρά περιοδικές ἐκδόσεις. Ἀπό τό 1911 ὥς τό 1917 μέλος τῆς αὐστριακῆς βουλῆς. Στά 1919-1935 ὑπῆρξε βουλευτής τοῦ πολωνικοῦ Σέιμ, ἀνῆκε στή δεξιά πτέρυγα τοῦ ΠΠΣ καί ἦταν μέλος τῆς Κεντρικῆς διοίκησης τοῦ κόμματος καί γραμματέας τῆς κομματικῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς τῆς πόλης Τέσενε. — *273.*

Ρενουβιέ (Renouvier), *Σάρλ* (1815-1903) — γάλλος ἐκλεκτικός φιλόσοφος, ἀρχηγός τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τῶν νεοκριτικῶν· σπούδασε μαθηματικός. Ἀπό τό 1890 ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στό περιοδικό «L'Année Philosophique» («Φιλοσοφική Ἐπετηρίδα»). Ὁ Β. Ι. Λένιν, χαρακτηρίζοντας τόν Ρενουβιέ σάν ἀντιδραστικό φιλόσοφο, ἔγραφε: «Ἡ θεωρητική φιλοσοφία του εἶναι συνένωση τοῦ φαινομεναλισμοῦ τοῦ Χιούμ μέ τόν ἀπριορισμό τοῦ Κάντ, ἀποκρούει κατηγορηματικά τό πράγμα καθεαυτό. Ἡ ἀλληλουχία τῶν φαινομένων, ἡ τάξη, ὁ νόμος ἀνακηρύσσονται ἀπριόρι καί ὁ νόμος γράφεται μέ κεφαλαῖο γράμμα καί μετατρέπεται σέ βάση τῆς θρησκείας. Οἱ καθολικοί παπάδες εἶναι καταγοητευμένοι μ' αὐτή τή φιλοσοφία» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 221). — *40, 48.*

Ριαζάνοφ (Γκόλντεννταχ), Ντ. Μπ. (1870-1938) — στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα πῆρε μέρος ἀπό τή δεκαετία 1890-1900, δούλεψε στήν Ὀδησσό καί στό Κισινιόφ. Τό 1900 ἔφυγε στό ἐξωτερικό· ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς δημοσιολογικῆς ὁμάδας «Μπορμπά», ἡ ὁποία καταπολεμοῦσε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος πού εἶχε καταρτίσει ἡ «Ἴσκρα» καί τίς λενινιστικές ὀργανωτικές ἀρχές συγκρότησης τοῦ κόμματος. Τό ΙΙ Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀντιτάχθηκε στή συμμετοχή τῆς ὁμάδας «Μπορμπά» στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου κι' ἀπόριψε τήν πρόταση νά προσκληθεῖ στό συνέδριο ὁ Ριαζάνοφ σάν ἀντιπρόσωπός της. Τό 1907 δούλευε στό Κεντρικό Γραφεῖο τῶν συνδικάτων στήν Πετρούπολη, μετά ἔφυγε στό ἐξωτερικό. Τό 1909 εἶναι καθηγητής στή σχολή τῆς φραξιονιστικῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» στό Κάπρι· ἔκανε μαθήματα γιά τό συνδικαλιστικό κίνημα στήν κομματική σχολή τοῦ Λονζυμό· μέ ἐντολή τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας ἀνάλαβε τήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης τῶν Ἀπάντων τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν κεντριστής, συνεργαζόταν στίς μενσεβίκικες-τροτσκιστικές ἐφημερίδες «Γκόλος» καί «Νάσε Σλό-

στηρίου τῆς ΕΣΣΔ καταδίκασε τόν Σάβινκοφ σέ θάνατο. Μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ ἡ ἐσχάτη τῶν ποινῶν μετατράπηκε σέ δεκαετή φυλάκιση. Τό 1925 ὁ Σάβινκοφ αὐτοκτόνησε στή φυλακή.

Ὁ Σάβινκοφ ἔγραψε μέ τό ψευδώνυμο Β. Ρόψιν μερικά μυθιστορήματα διαποτισμένα ἀπό μυστικισμό: «Τό ψαρί ἄλογο», «Ὅ,τι δέν συνέβη» κ.ἄ., καθώς καί τίς αὐτοβιογραφικές «Ἀναμνήσεις ἑνός τρομοκράτη». — *120.*

Σαίν-Σιμόν (Seint-Simon), *Ἀνρί-Κλώντ* (1760-1825) — μεγάλος γάλλος οὐτοπιστής σοσιαλιστής· ἐπέκρινε τό καπιταλιστικό σύστημα καί παρουσίασε ἕνα πρόγραμμα ἀντικατάστασής του μέ μιά κοινωνία βασισμένη σέ συνεταιριστικές ἀρχές. Ὁ Σαίν-Σιμόν εἶχε τή γνώμη ὅτι στή νέα κοινωνία ὅλοι πρέπει νά ἐργάζονται καί ὅτι ὁ ρόλος τῶν ἀνθρώπων πρέπει νά εἶναι ἀνάλογος μέ τίς ἐπιτυχίες τους στή δουλιά. Ἔριξε τήν ἰδέα τῆς συνεργασίας βιομηχανίας καί ἐπιστήμης, τῆς συγκεντρωτικῆς καί σχεδιασμένης παραγωγῆς. Γιά τόν Σαίν-Σιμόν, ὅμως, ὅπως ἔγραφε ὁ Ἔνγκελς, «δίπλα στήν προλεταριακή κατεύθυνση εἶχε ἀκόμη μιά ὁρισμένη σημασία καί ἡ ἀστική κατεύθυνση» («Ἀντι-Ντύρινγκ», ρωσ. ἔκδ., 1957, σελ. 18). Ὁ Σαίν-Σιμόν δέν ἔθιγε τήν ἀτομική ἰδιοκτησία καί τούς τόκους τοῦ κεφαλαίου, ἡ στάση του ἀπέναντι στήν πολιτική πάλη καί τήν ἐπανάσταση ἦταν ἀρνητική, δέν καταλάβαινε τήν ἱστορική ἀποστολή τοῦ προλεταριάτου καί νόμιζε ὅτι οἱ κυβερνητικές μεταρυθμίσεις καί ἡ ἠθική διαπαιδαγώγηση τῆς κοινωνίας στό πνεῦμα τῆς νέας θρησκείας θά ὁδηγήσουν στήν ἐξάλειψη τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων.

Τά βασικά ἔργα τοῦ Σαίν-Σιμόν εἶναι: «Γράμματα ἑνός κατοίκου τῆς Γενεύης πρός τούς συγχρόνους του», «Εἰσαγωγή στά ἐπιστημονικά ἔργα τοῦ XIX αἰώνα», «Κατήχηση τῶν βιομηχάνων», «Ὁ νέος χριστιανισμός». — *48, 49.*

Σαλάζκιν, Α. Σ. (γεν. τό 1870) — μεγαλέμπορος καί γαιοκτήμονας, καντέτος, βουλευτής τῆς ΙΙ καί τῆς ΙV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Ριαζάν. Ἀπό τό 1910 πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Νίζνι-Νόβγκοροντ γιά τίς ἐμποροπανηγύρεις καί τό χρηματιστήριο ἐμπορευμάτων. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πόλεμου πληρεξούσιος τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας στό κυβερνεῖο Νίνζι-Νόβγκοροντ στή συγκέντρωση σταριοῦ γιά τό στρατό. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀνάπτυξε ἀντεπαναστατική δράση στή Νότια Ρωσία. — *10.*

Σαλτικόφ-Στσεντρίν, Μ. Ε. (Στσεντρίν, Ν.) (1826-1889) — μεγάλος ρῶσος σατιρικός συγγραφέας, ἐπαναστάτης δημοκράτης. Στά ἔργα του ἔκανε συντριπτική κριτική στό ἀπολυταρχικό δουλοπαροικιακό σύστημα τῆς Ρωσίας, δημιούργησε ὁλόκληρη πινακοθήκη ἀπό τύπους αὐταρχικῶν τσιφλικάδων, ἐκπροσώπων τῆς τσαρικῆς γραφειοκρατίας, δειλῶν φιλελευθέρων καί παρουσίασε γιά πρώτη φορά στή ρωσική λογοτεχνία τύπους ἀστῶν ἄγριων ἐμκεταλλευτῶν. Ὁ Λένιν ὀνόμασε ἀθάνατη τή μορφή τοῦ Ἰούντουσκα Γκολοβλιόφ, τοῦ κύριου προσώπου τοῦ μυθιστορήματος «Οἱ κύριοι Γκολοβλιόφ» καί τή χρησιμοποίησε πολλές φορές, ὅπως καί ἄλλους τύπους τοῦ Σαλτικόφ-Στσεντρίν στά ἔργα του, ὅταν ξεσκέπαζε τίς ἐχθρικές γιά τό λαό κοινωνικές ὁμάδες καί πολιτικά κόμματα. Πολύ ἐκτιμοῦσε τά ἔργα τοῦ Σαλτικόφ-Στσεντρίν ὁ Κ. Μάρξ. — *202.*

Σβάιτσερ (Schweitzer), *Ἰωάννης Βαπτιστής* (1833-1875) — γερμανός

Σοκολόφ, Α. Β. — *βλ.* Βόλσκι, Σ. Α.

Σουβόριν, Α. Σ. (1834-1912) — ἀντιδραστικός δημοσιογράφος καί ἐκδότης. Ἀπό τό 1876 ὥς τό 1912 ἰδιοκτήτης-ἐκδότης τῆς ἀργυρώνυτης ἀστικῆς ἐφημερίδας «Νόβογε Βρέμια», ὀργάνου τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν εὐγενῶν καί τῆς ἀνώτερης γραφειοκρατίας. Ἄρχισε τή δημοσιογραφική του δράση στόν ἐπαρχιακό τύπο, μετά πῆγε στή Μόσχα καί σέ συνέχεια στήν Πετρούπολη· συνεργαζόταν στά περιοδικά «Ὀτέτσεστβεννιγε Ζαπίσκι» καί «Σοβρεμέννικ». Ἀπό τό 1876 στράφηκε ἀπότομα πρός τήν ἀντίδραση. — *6, 8.*

Σοῦλτσε-Ντέλιτς (Schulze-Delitzsch), *Γκέρμαν* (1808-1883) — γερμανός χυδαῖος οἰκονομολόγος, κοινωνικός παράγοντας, στά 1867-1883 βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ. Προπαγάνδιζε τήν ἁρμονία τῶν ταξικῶν συμφερόντων καπιταλιστῶν καί ἐργατῶν· τό 1849 ἀνάπτυξε ἀνάμεσα στούς γερμανούς ἐργάτες καί βιοτέχνες ἐκστρατεία γιά τή δημιουργία συνεταιριστικῶν ἑνώσεων καί πιστωτικῶν ταμιευτηρίων. Σ' αὐτά ἔβλεπε τό δρόμο γιά τήν ἐπικράτηση τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης στά πλαίσια τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς ἔκαναν ἐπανειλημμένα κριτική στίς ἀντιδραστικές ἀντιλήψεις τοῦ Σοῦλτσε -Ντέλιτς. — *122.*

Σουμπίνσκι (Σουμπινσκόι), Ν. Π. (γεν. τό 1853) — τσιφλικάς, ὀχτωβριστής. Δικηγόρος στό Ἐφετεῖο τῆς Μόσχας, αἱρετό μέλος τῶν ζέμστβο τοῦ νομοῦ Καλιάζιν καί τῆς περιοχῆς Τβέρ κι' αἱρετό μέλος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τῆς Μόσχας ἀπό τό 1900. Προεστός τῶν εὐγενῶν τοῦ νομοῦ Καλιάζιν. Βουλευτής τῆς ΙΙΙ καί τῆς IV Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Τβέρ. Στή Δούμα ἔβγαζε μαυροεκατονταρχίτικους λόγους. — *6.*

Σουχάνοφ, Ν. (Γκίμερ, Ν. Ν.) (γεν. τό 1882) — οἰκονομολόγος καί δημοσιολόγος μικροαστικῆς κατεύθυνσης. Ἀρχικά ἦταν ναρόντνικος, ἔπειτα προσχώρησε στούς μενσεβίκους καί προσπαθοῦσε νά συνδυάσει τό ναροντνικισμό μέ τό μαρξισμό. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὀνόμασε τόν ἑαυτό του διεθνιστή. Τό 1917 ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕΕ τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης· συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν», ὑποστήριξε ἐνεργά τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ὥς τό 1920 ἀνῆκε στή μενσεβίκικη ὁμάδα τοῦ Λ. Μάρτοφ· δούλεψε σέ σοβιετικά οἰκονομικά ὄργανα καί ἱδρύματα. Τό 1931 καταδικάστηκε σάν καθοδηγητής παράνομης μενσεβίκικης ὀργάνωσης. Ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του ἔκανε αὐστηρή κριτική τῶν μενσεβίκικων ἀπόψεων τοῦ Σουχάνοφ. — *152, 153, 169, 170, 253, 325-326, 327, 328, 329, 330, 340, 449, 450.*

Στεκλόφ, Γ. Μ. (1873-1941) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, πῆρε μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τό 1893 καί ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν πρώτων σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμίλων τῆς Ὀδησσοῦ. Τό 1894 πιάστηκε καί στάλθηκε ἐξορία γιά 10 χρόνια στήν περιοχή τῆς Γιακουτίας. Τό 1899 δραπέτευσε στό ἐξωτερικό. Ἦταν ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς φιλολογικῆς ὁμάδας «Μπορμπά», πού προσπαθοῦσε νά συμβιβάσει τό ἐπαναστατικό καί τό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου συνεργαζόταν στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στήν ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» καί στίς μπολ-

Φ

λος Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» καί στά 1912-1914 τοῦ φυλλαδίου τῶν κομματικῶν-μενσεβίκων «Ζά Πάρτιγιου». — *376.*

Χ

Χαΐκκερ (Haecker), *'Εμίλ'*(1875-1934) — παράγοντας τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ ΠΣΚ. 'Από τό 1892 ἦταν μέλος τοῦ Πολωνικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γαλικίας καί τῆς Σιλεσίας (ΠΣΔΚ). 'Από τό 1894, ἐπί 40 σχεδόν χρόνια, ἦταν διευθυντής τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας τῆς Κρακοβίας «Naprzód» («'Εμπρός»). Στά 1906-1919 ἦταν μέλος τῆς καθοδήγησης τοῦ ΠΣΔΚ. Πῆρε μέρος σέ πολλά συνέδρια τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἦταν μέλος τῆς Γενικῆς Διοίκησης τοῦ ΠΣΚ καί τῆς ἐπιτροπῆς περιοχῆς τῆς Κρακοβίας τοῦ κόμματος αὐτοῦ. — *297.*

Χαλτούριν. Σ. Ν. (1856-1882) — ἕνας ἀπό τούς πρώτους ἐργάτες ἐπαναστάτες, ἐπιπλοποιός. 'Από τά μέσα τῆς δεκαετίας 1870-1880 πῆρε ἐνεργό μέρος στό ἐργατικό κίνημα, ἦταν μέλος τῆς ναροντνικιστικῆς ὀργάνωσης «Έταιρία τῶν φίλων», πού προσπάθησε νά συνενώσει τούς ἐργατικούς ὁμίλους τῆς Πετρούπολης. Σέ ἀντίθεση ὅμως μέ τούς ναρόντνικους ὁ Χαλτούριν θεωροῦσε τήν πολιτική πάλη σάν τό κύριο καθῆκον τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί τό προλεταριάτο πού ἄρχιζε νά γεννιέται, ἀποφασιστική δύναμη τοῦ κινήματος αὐτοῦ. Μαζί μέ ἕναν ἄλλο ἐπιφανή ἐπαναστάτη ἐργάτη, τόν ἐφαρμοστή Β. Π. 'Ομπνόρσκι, ὁ Χαλτούριν ὀργάνωσε τό 1878 τήν παράνομη «Βόρεια Ένωση τῶν ρώσων ἐργατῶν» καί προετοίμαζε τήν ἔκδοση μιᾶς ἀνεξάρτητης ἐργατικῆς ἐφημερίδας. Τό 1879 τά περισσότερα μέλη τῆς «Ένωσης» πιάστηκαν. 'Ο Χαλτούριν πού δέν πιάστηκε συνδέθηκε μέ τό κόμμα «Ναρόντναγια Βόλια» καί μέ τόν καθοδηγητή του Α. Ι. Ζελιάμποφ. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ναροντοβόλτσι ὁ Χαλτούριν πού δούλευε τότε μαραγκός στά Χειμερινά 'Ανάκτορα ὀργάνωσε δολοφονική ἀπόπειρα κατά τοῦ τσάρου· στίς 5 (17) τοῦ Φλεβάρη 1880 στά ἀνάκτορα ἔγινε ἔκρηξη, ὡστόσο οὔτε ὁ τσάρος, οὔτε ἡ οἰκογένειά του ἔπαθαν τίποτε. 'Ο Χαλτούριν, ἄν καί καταδιωκόμενος ἀπό τήν ἀστυνομία, ἐξακολουθοῦσε νά ἀναπτύσσει τήν ἐπαναστατική του δράση στή Νότια Ρωσία. Τό 1882 μαζί μέ τόν σύντροφό του Ν. Α. Ζελβακόφ ὀργάνωσε στήν 'Οδησσό ἀπόπειρα κατά τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ στρατοδικείου στρατηγοῦ Στρέλνικοφ, γνωστοῦ γιά τή σκληρότητά του. Τήν ὥρα τῆς ἀπόπειρας πιάστηκαν καί οἱ δυό καί καταδικάστηκαν ἀπό τό ἔκτακτο στρατοδικεῖο σέ θάνατο. — *94.*

Χάουστοφ, Β. Ι. (γεν. τό 1884) — σοσιαλδημοκράτης, μενσεβίκος, ἐργάτης τορναδόρος, βουλευτής τῆς IV Κρατικῆς δούμας, ἐκλεγμένος ἀπό τούς ἐργάτες τοῦ κυβερνείου Ούφά, ἀνῆκε στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου διεθνιστής. — *348.*

Χέρτσεν, Α. Ι. (1812-1870) — μεγάλος ρῶσος ἐπαναστάτης δημοκράτης, φιλόσοφος ὑλιστής, δημοσιολόγος καί συγγραφέας· θεμελιωτής τοῦ «ρωσικοῦ», «ἀγροτικοῦ» σοσιαλισμοῦ. 'Ο Χέρτσεν μπῆκε στό ἀπελευθερωτικό κίνημα σάν ἐπαναστάτης εὐγενής, πού συνέχιζε τίς παραδόσεις τῶν δεκεμβριστῶν. Στά 1829-1833, τόν καιρό πού φοιτοῦσε στό Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας, ἦταν ἐπικεφαλῆς ἑνός ὁμίλου πρωτοπόρων νέων μέ ἐπαναστατικές διαθέσεις, πού μελετοῦσαν τίς πολιτικές καί θεωρητικές διδασκαλίες τῶν ἐπαναστατῶν στοχαστῶν τοῦ 18ου αἰώνα καί τῶν οὐτοπιστῶν σοσιαλιστῶν. Τό

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β.Ι. ΛΕΝΙΝ

(Μάρτης-Ἰούλης 1914)

Μάρτης-Ἰούλης 1914.	Ὁ Λένιν ζεῖ στήν Κρακοβία. Στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη (9 τοῦ Μάη) μετοικεῖ στό Πορόνιν.
Μάρτης, 15 (28).	Στό φύλ. ἀρ. 37 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ «Αὐγούστου»».
Μάρτης, 19 (Ἀπρίλης, 1).	Ὁ Λένιν στέλνει στήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ τό σχέδιο «Ἔκκλησης πρός τούς οὐκρανούς ἐργάτες», πού ἔγραψε ὁ ἴδιος γιά νά τό διαβιβάσει στόν Ο. Ν. Λόλα. Ὁ Λένιν ἔγραφε στήν Ἀρμάντ: «Εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό γεγονός ὅτι *ἀπό τούς κύκλους τῶν οὐκρανῶν σοσιαλδημοκρατῶν* ἀκούστηκε φωνή ὑπέρ τῆς ἑνότητας, *ἐνάντια* στή διαίρεση τῶν ἐργατῶν κατά ἔθνη».
Μάρτης, 20 (Ἀπρίλης, 2).	Στό φύλ. ἀρ. 41 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ καπιταλισμός καί ὁ τύπος».
Μάρτης, 22 (Ἀπρίλης, 4).	Βγαίνει τό 3ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἕνας ριζοσπάστης ἀστός γιά τούς ρώσους ἐργάτες» καί «Πολιτικά διδάγματα».
Ἀνάμεσα στίς 25 τοῦ Μάρτη καί 10 τοῦ Ἀπρίλη (7 καί 23 τοῦ Ἀπρίλη).	Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τή Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» τιτλοφορούμενο «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἄρθρων γιά τήν Ἰρλανδία» παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσουν, ἄν θά δημοσιευτεῖ στό ἑπόμενο φύλλο τῆς ἐφημερίδας τό ἄρθρο του «Ἡ συνταγματική κρίση στήν Ἀγγλία»· κάνει κριτική στόν Πλεχάνοφ πού κηρύσσει τήν ἑνότητα μέ τούς λικβινταριστές.
Νωρίτερα ἀπό τίς 26 τοῦ Μάρτη (8 τοῦ Ἀπρίλη).	Σέ γράμμα του πρός τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ ὁ Λένιν ἐπικρίνει μέ δριμύτητα τούς γερμανούς ὀπορτουνιστές, τονίζοντας παράλληλα τήν ἀνάγκη νά ἀφομοιωθεῖ ὅ,τι ἀξιόλογο ὑπάρχει στό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα «χωρίς παραχωρήσεις πρός τούς ὀπορτουνιστές».

Νωρίτερα ἀπό τίς 27 τοῦ Μάρτη (9 τοῦ 'Απρίλη). — Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι ἐκφράζει τήν ἀνησυχία του γιά τήν ὑγεία τοῦ Φ. Ν. Σαμόηλοφ, μέλους τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τῆς Δούμας, καί παρακαλεῖ νά φροντίσει γιά τή θεραπεία του.

Μάρτης, 28 ('Απρίλης, 10). — Στό φύλ. ἀρ. 48 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό «Νομοσχέδιο γιά τήν ἐθνική ἰσοτιμία», πού ἔγραψε ὁ Λένιν.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τή μητέρα του Μ. Α. Οὐλιάνοβα τήν πληροφορεῖ ὅτι πρόκειται στίς ἀρχές τοῦ Μάη νά μετοικήσει στό Πορόνιν.

Μάρτης, 29 ('Απρίλης, 11). — Στό φύλ. ἀρ. 49 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν γῆς».

Μάρτης, 30 ('Απρίλης, 12). — Στό φύλ. ἀρ. 50 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Οἱ λεττονοί ἐργάτες γιά τή διάσπαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας» καί «Ξεσκέπασμα τοῦ εἰκονικοῦ πλάσματος τοῦ «Αὐγούστου»».

Μάρτης. — Στό 3ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Σοβρεμμέννι Μίρ» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἄλλη μιά ἐκμηδένιση τοῦ σοσιαλισμοῦ».

Μάρτης-'Απρίλης. — Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα».

Μάρτης-'Ιούλης. — Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Κάρλ Μάρξ».

'Αργότερα ἀπό τήν 1 (14) τοῦ 'Απρίλη. — Ὁ Λένιν σέ γράμμα του κάνει γνωστό στήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ ὅτι ἔλαβε τά ἔντυπα τῆς Μπούντ, ὅτι ἔστειλε τό 3ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Ραμπότνιτσα» καί ἐκφράζει τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσής του.

'Απρίλης, 2-4 (15-17). — Ὁ Λένιν ἐπεξεργάζεται τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνεδρίασης τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος μαζί μέ ἐκπρόσωπο τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τῆς Δούμας.

Ὁ Λένιν ὀργανώνει στήν Κρακοβία συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος μαζί μέ ἐκπρόσωπο τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τῆς Δούμας μέ θέματα: ἡ συμμετοχή στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη, ἡ προετοιμασία τοῦ τακτικοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ δουλιά μέσα στήν ἀγροτιά καί ἄλλα τρέχοντα ὀργανωτικά ζητήματα. Γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης ἀναφορικά μέ τή δημιουργία Ὀργανωτικοῦ τμήματος τῆς ΚΕ γιά τήν καθοδήγηση τῆς παράνομης δουλιᾶς, ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ .

Νωρίτερα ἀπό τίς 4 (17) τοῦ 'Απρίλη. Ὁ Λένιν σέ γράμμα του παρακαλεῖ τόν Β. Μ. Ζαγκόρσκι νά τοῦ στείλει τίς ἀποφάσεις τῶν κομματικῶν συνδιασκέψεων καί τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος.

'Απρίλης, 4 (17). Στό φύλ. ἀρ. 54 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τίς μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος (Λοκάουτ καί μαρξιστική τακτική)».

'Αργότερα ἀπό τίς 4 (17) τοῦ 'Απρίλη. Ὁ Λένιν ὀργανώνει στήν Κρακοβία σύσκεψη τοῦ γραφείου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ μαζί μέ ἀντιπρόσωπο τῆς καθοδήγησης τῆς περιοχῆς τῆς Μόσχας γιά τή σύγκληση συνδιάσκεψης περιοχῆς, γιά τήν προετοιμασία τοῦ τακτικοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί τήν ἀποστολή ἀντιπροσωπείας στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη, γιά τήν ἔκδοση ἐφημερίδας στή Μόσχα, γιά τή διάδοση τῆς «Πράβντα» κ.ἄ.

'Απρίλης, 6 (19). Στό φύλ. ἀρ. 56 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἐξωραϊσμός τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τούς ἀριστερούς ναρόντνικους».

'Αργότερα ἀπό τίς 6 (19) τοῦ 'Απρίλη. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο λόγου «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς» γιά τήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων στήν Κρατική δούμα.

'Απρίλης, 9 (22). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του κάνει γνωστό στήν ἀδελφή του Μ. Ι. Οὐλιάνοβα ὅτι πῆρε πληροφορίες γιά τίς ἀλλαγές πού πραγματοποιήθηκαν στή σύνθεση τῶν ἐξορίστων τοῦ 'Ολόνετς: «ἡ τεράστια πλειοψηφία εἶναι ἐργάτες... στό νομό αὐτό μέσα σέ 150 ἄτομα οἱ δυό εἶναι λικβινταριστές, λίγοι εἶναι ἀριστεροί ναρόντνικοι». Ὁ Λένιν θεωρεῖ πώς χρειάζεται νά συγκεντρωθοῦν τέτοιες πληροφορίες γιά νά δημοσιευτοῦν στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε».

'Απρίλης, 10 (23). Στό φύλ. ἀρ. 57 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ συνταγματική κρίση στήν 'Αγγλία».

'Απρίλης, 11 (24). Ὁ Λένιν στέλνει στήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ τό γράμμα τοῦ Ο. Ν. Λόλα σχετικά μέ τήν ἔκκληση πρός τούς οὐκρανούς ἐργάτες. Στό γράμμα του ὁ Λένιν παρακαλεῖ τήν 'Αρμάντ νά συναντηθεῖ μέ οὐκρανούς σοσιαλδημοκράτες, νά ἀποσαφηνίσει τή θέση τους σχετικά μέ τή χωριστή ἐθνικοουκρανική σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση καί νά προσπαθήσει νά δημιουργήσει ὁμάδα ἀντισεπαρατιστῶν· συνιστᾶ νά ὀργανωθοῦν ἐπαφές στό Παρίσι καί στήν 'Ελβετία γιά τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί τήν ἐπανέκδοση τοῦ καταστατικοῦ καί τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος μέ τίς τροποποιήσεις

πού ἔκανε ἡ κομματική συνδιάσκεψη τῆς Πράγας τό 1912.

'Απρίλης, 12 (25). Στό φύλ. άρ. 59 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἑνότητα».

'Απρίλης, 13 (26). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Ντζβίν» ἐκφράζει τή βαθιά ἀγανάκτησή του γιά τό κήρυγμα ἀποχωρισμοῦ τῶν οὐκρανῶν ἐργατῶν σέ ἰδιαίτερη σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση, πού ἔκαναν οἱ οὐκρανοί ἀστοί ἐθνικιστές.

'Απρίλης, 15 (28). Στό φύλ. άρ. 61 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ὀργανωμένοι μαρξιστές γιά τήν ἐπέμβαση τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου».

Απρίλης, 16 (29). Στό φύλ. άρ. 62 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ ἐθνική ἰσοτιμία» καί «Οἱ λικβινταριστές καί τό ἐργατικό κίνημα τῆς Λεττονίας».

'Απρίλης, 20 (Μάης, 3). Στό φύλ. άρ. 66 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό σύστημα τῆς δουλοπαροικίας στό χωριό».

Νωρίτερα ἀπό τίς 22 τοῦ 'Απρίλη (5 τοῦ Μάη). Ὁ Λένιν στέλνει στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» τό ἄρθρο «Τά καθήκοντά μας» γιά τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι», πού ἦταν ἀφιερωμένο στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου στή Ρωσία.

'Απρίλης, 22 (Μάης, 5). Στό φύλ. άρ. 1 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «'Από τό παρελθόν τοῦ ἐργατικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας» καί «Τά καθήκοντά μας».

Στήν ἐφημερίδα «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τηλεγράφημα «'Από συνεργάτες» μέ τήν ὑπογραφή: Β. 'Ιλίν. Στό τηλεγράφημα ὁ Λένιν χαιρετίζει θερμά τήν ἐπέτειο τῶν δυό χρόνων τῆς ἐφημερίδας, εὔχεται στούς ἐργάτες τοῦ τύπου καινούργιες ἐπιτυχίες καί διαθέτει ἕνα ἡμερομίσθιό του γιά τό ταμεῖο τῆς ἐφημερίδας.

Βγαίνει τό 4ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν», «Τί δέν πρέπει νά μιμούμαστε ἀπό τό ἐργατικό κίνημα τῆς Γερμανίας» καί τό κριτικό σημείωμα γιά τό βιβλίο τοῦ Ν. Α. Ρουμπάκιν «'Ανάμεσα στά βιβλία».

'Αργότερα ἀπό τίς 22 τοῦ 'Απρίλη (Μάης, 5). Ὁ Λένιν διορθώνει τό ἄρθρο του «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν».

Ἀπρίλης, 23, (Μάης, 6). Στό φύλ. ἀρ. 68 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» μέ τήν εὐκαιρία τῆς Ἡμέρας τοῦ τύπου δημοσιεύεται τηλεγράφημα ἀπό τήν Αὐστρία μέ τίς ὑπογραφές τοῦ Β. Ἰλίν καί ἄλλων πού λέει: «Ὁλόψυχα μαζί σας».

Ἀπρίλης, 26 (Μάης, 9). Ὁ Λένιν μετακομίζει ἀπό τήν Κρακοβία στό Πορόνιν.

Ἀπρίλης, 29 (Μάης, 12). Στό φύλ. ἀρ. 73 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ὁ ὁρισμός τοῦ λικβινταρισμοῦ».

Ἀπρίλης. Ὁ Λένιν γράφει στόν Ν. Ι. Μπουχάριν σχετικά μέ τήν προετοιμασία σχεδίων λόγων πάνω στό ἐθνικό ζήτημα γιά τή μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Δούμας.

Ὁ Λένιν γράφει τόν ἐπίλογο γιά τή συλλογή «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός».

Ἀπρίλης-Μάης. Ὁ Λένιν κάνει τό προσχέδιο καί μιά πρόχειρη περίληψη λογοδοσίας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη.

Ἀνάμεσα στίς 2 καί 18 (15 καί 31) τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Ι. Ρούντις Γκίψλις ἐκφράζει τίς σκέψεις του ὅσοναφορᾶ τή δημοσίευση τοῦ λεττονικοῦ παραρτήματος στήν «Πράβντα», παρακαλεῖ νά τοῦ στείλουν μεταφράσεις ἄρθρων ἀπό λεττονικές σοσιαλδημοκρατικές ἐφημερίδες καί διαβιβάζει τά συγχαρητήριά του γιά τήν ἐπιτυχία τῆς πρωτομαγιάτικης συγκέντρωσης, ἰδιαίτερα στή Ρίγα καί στήν Πετρούπολη.

Μάης, 3 (16). Στό φύλ. ἀρ. 76 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Καί πάλι γιά τήν πολιτική κρίση».

Μάης, 4 (17). Στό φύλ. ἀρ. 77 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἰδεολογική πάλη μέσα στό ἐργατικό κίνημα».

Μάης, 5 (18). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Ν. Νακοριάκοφ ἐκφράζει τίς εὐχαριστίες του γιά τήν ἀποστολή τῶν ἐπίσημων ἐκδόσεων τῆς στατιστικῆς τῶν ΕΠΑ γιά τή γεωργία. Τόν συγχαίρει γιά τίς θαυμάσιες πρωτομαγιάτικες ἐκδηλώσεις πού ἔγιναν στή Ρωσία καί τόν πληροφορεῖ γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ὀργάνωσης τῶν Οὐραλίων.

Ἀργότερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν μελετάει τά ἐπίσημα στοιχεῖα τῆς στατιστικῆς τῶν ΕΠΑ «Thirteenth census of the United States, Taken in the year 1910. Volume V. Agriculture. 1909 and 1910. Washington 1914» («Δεκάτη τρίτη ἀπογραφή τῶν Ἑνω-

μένων Πολιτειῶν πού διενεργήθηκε τό 1910. Τ. V. Γεωργία. 1909 καί 1910. Οὐάσιγκτον, 1914»).

Μάης, 6 (19). ῾Ο Λένιν σέ γράμμα του στόν Σ. Γκ. Σαουμιάν ἐκθέτει τό σχέδιο πάλης κατά τῶν ὀπαδῶν τῆς «ἐθνικῆς-πολιτιστικῆς αὐτονομίας» καί τό περιεχόμενο τοῦ νομοσχεδίου πού ἐπρόκειτο νά ἑτοιμάσει γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί γιά τήν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων.

῾Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Β. Α. Καρπίνσκι τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει τόν πρῶτο τόμο τοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Α. Ρουμπάκιν «᾿Ανάμεσα στά βιβλία».

᾿Αργότερα ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Μάη. ῾Ο Λένιν κάνει ἀριθμητικές πράξεις στόν πίνακα πού κατάρτισε ὁ Β. Α. Τιχομίρνοφ γιά τά ποσά τῶν ὁμαδικῶν ἐργατικῶν εἰσφορῶν στήν «Πούτ Πράβντι» καί στή «Σέβερναγια Ραμπότσαγια Γκαζέτα» πού ἔγιναν μέσα στό Μάρτη καί τόν ᾿Απρίλη (ὥς τίς 6 (19) τοῦ Μάη) 1914.

῾Ο Λένιν γράφει τό «Νομοσχέδιο γιά τήν ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν καί γιά τήν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων».

Μάης, 7 (20). ῾Ο Λένιν μέ γράμμα του πληροφορεῖ τόν Α. Α. Τρογιανόβσκι ὅτι συζητήθηκε τό σχέδιο συμφωνίας πού ἀφορᾶ τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις μέ τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε», πού ἔπαιρνε χρηματική βοήθεια ἀπό τόν Α. Α. Τρογιανόβσκι. Παρακαλεῖ νά ἐπισπευθεῖ ἡ ἀποστολή στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε» τοῦ ἄρθρου γιά τό ἐθνικό ζήτημα πού μπαίνει γιά συζήτηση. ᾿Επίσης τόν πληροφορεῖ πώς τό τέλος τοῦ ἄρθρου «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» θά πρέπει νά δημοσιευτεῖ τό Μάη.

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Μάη. ῾Ο Λένιν μέ γράμμα του προτείνει στόν Γκ. Ι. Τσουντνόβσκι μιά σειρά συμπληρώσεις στό ἄρθρο του «῾Η νέα θεωρία τῆς συσσώρευσης» γιά νά γίνει ἐκλαϊκευτικό.

Μάης, 8 (21). Στό φύλ. ἀρ. 80 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γείτονες στά τσιφλίκια».

Μάης, 9 (22). Στό φύλ. ἀρ. 81 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ ναρόντνικοι καί ἡ «φραξιονιστική βία»».

Μάης, 9 ἤ 10 (22 ἤ 23). ῾Ο Λένιν γράφει στόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι γιά τή λιποταξία τοῦ μέλους τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας Ρ. Μαλινόβσκι, πού αὐθαίρετα κατάθεσε τή βουλευτική ἐντολή στήν IV Κρατική δούμα καί τόν πληροφορεῖ ὅτι ὁ Μαλινόβσκι κατηγορεῖται γιά προβοκάτσια.

Ζητάει νά μάθει ἄν μπορεῖ νά γίνει τό ταξίδι τοῦ Φ. Ν. Σαμόηλοφ ἀπό τό ἐξωτερικό στή Μόσχα μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς νέου βουλευτῆ γιά τή Δούμα.

Μάης, 10 (23). Στό φύλ. ἀρ. 82 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ διαφθορά τῶν ἐργατῶν μέ τόν ἐκλεπτυσμένο ἐθνικισμό».

Ἀργότερα ἀπό τίς 10 (23) τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν γράφει στόν Β. Α. Καρπίνσκι καί τόν εὐχαριστεῖ γιά τόν Ι τόμο τοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Α. Ρουμπάκιν «Ἀνάμεσα στά βιβλία». Κάνει αὐστηρή κριτική στό περιοδικό «Σοβρεμέννικ» καί ἐκφράζει τήν ἀγανάκτησή του γιά τή συνεργασία τῶν Ντάν, Μάρτοφ καί Πλεχάνοφ στό περιοδικό αὐτό. Γράφει νά σταλεῖ στόν Β. Α. Καρπίνσκι βεβαίωση ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένος γιά τό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη.

Ἀνάμεσα στίς 10 καί 18 (23 καί 31) τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν, ἀπαντώντας σέ παράκληση τοῦ Ν. Ι. Ποντβόισκι νά τόν βοηθήσει μέ ὑποδείξεις καί συμβουλές στή στατιστική του ἐργασία, τοῦ στέλνει τίς παρατηρήσεις καί τίς προτάσεις του.

Μάης, 11 (24). Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στόν Α. Ε. Μπαντάγεφ τονίζοντας τήν ἀνάγκη ἐκλογῆς νέου Προέδρου τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας ὕστερα ἀπό τήν πράξη λιποταξίας τοῦ Ρ. Μαλινόβσκι, πού αὐθαίρετα κατάθεσε τή βουλευτική του ἐντολή στήν IV Κρατική δούμα.

Μάης, 13 (26). Στό φύλ. ἀρ. 85 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τήν πολιτική κατάσταση» καί «Ἡ ἑνότητα τῶν ἐργατῶν καί τά «ρεύματα» τῶν διανοουμένων».

Μάης, 14 (27). Στό φύλ. ἀρ. 86 τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τούς ἀριστερούς ναρόντνικους».

Ἀνάμεσα στίς 18 καί 22 τοῦ Μάη (31 τοῦ Μάη καί 4 τοῦ Ἰούνη). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στή Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι», «Σχετικά μέ τό ζήτημα Πλεχάνοφ, Μαλινόβσκι κ.ἄ.», ὅπου εὔχεται καινούργιες ἐπιτυχίες στήν πάλη κατά τῶν λικβινταριστῶν κι' ἐξηγεῖ ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ θέση τῆς Σύνταξης ἀπέναντι στόν Πλεχάνοφ καί στήν ἐφημερίδα του «Ἑνότητα».

Νωρίτερα ἀπό τίς 20 τοῦ Μάη (2 τοῦ Ἰούνη). Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τόν Α. Β. Μπρίτμαν ζητάει νά μάθει τί μέσα ὑπάρχουν γιά τήν ἔκδοση τοῦ ΚΟ.

Μάης, 22 (Ἰούνης, 4). Στό φύλ. ἀρ. 2 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ λικβινταριστές καί ἡ βιογραφία τοῦ Μαλινόβσκι».

Νωρίτερα ἀπό τίς 23 τοῦ Μάη (5 τοῦ 'Ιούνη).	'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ γράφει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐξεταστεῖ τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσωπείας στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη.
Μάης, 23 ('Ιούνης, 5).	'Ο Λένιν γράφει στήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ γιά τήν ἐντελῶς ἀρνητική γνώμη του σχετικά μέ τό μυθιστόρημα τοῦ Β. Βινιτσένκο «'Υποθῆκες τῶν πατέρων».
Νωρίτερα ἀπό τίς 24 τοῦ Μάη (6 τοῦ 'Ιούνη).	'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ τοῦ προτείνει νά πάει ἀντιπρόσωπος στό συνέδριο τῆς Βιέννης.
Μάης, 24 ('Ιούνης, 6).	Στό φύλ. ἀρ. 3 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τούς δυό δρόμους».
'Ανάμεσα στίς 24 τοῦ Μάη καί 8 τοῦ 'Ιούνη (6 καί 21 τοῦ 'Ιούνη).	'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Συντακτική ἐπιτροπή τῶν ἐκδόσεων Γκρανάτ, ὅπου τήν παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσει σέ ποιό μέγεθος καί γιά πότε ὁ ἐκδοτικός οἶκος χρειάζεται τό ἄρθρο γιά τόν Κ. Μάρξ.
Μάης, 25 ('Ιούνης, 7).	Στό φύλ. ἀρ. 4 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Ο Πλεχάνοφ πού δέν ξέρει τί θέλει».
῞Ως τίς 28 τοῦ Μάη (10 τοῦ 'Ιούνη).	'Ο Λένιν γράφει τό σχέδιο λόγου «Σχετικά μέ τόν προϋπολογισμό τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας» γιά τήν μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Κρατικῆς δούμας.
'Αργότερα ἀπό τίς 29 τοῦ Μάη (11 τοῦ 'Ιούνη).	'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» «Καί πάλι γιά τήν ἀποχώρηση τοῦ Μαλινόβσκι».
Μάης, 30 ('Ιούνης, 12).	Στό φύλ. ἀρ. 2 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τήν ἑνότητα».
Τέλη τοῦ Μάη-'Ιούνης.	'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Σ. Γκ. Σαουμιάν κάνει κριτικές παρατηρήσεις στίς γνῶμες πού ὁ τελευταῖος ἔκφρασε ἀναφορικά μέ τό νομοσχέδιο γιά τήν ἐθνική ἰσοτιμία. Παρακαλεῖ νά δοθεῖ ἡ «κριτική τῶν ἄρθρων μου στήν «Προσβεστσένιγε»», καθώς καί νά συγκεντρωθοῦν στοιχεῖα γιά τίς σοσιαλδημοκρατικές ἐφημερίδες στή γεωργιανή, στήν ἀρμενική καί σέ ἄλλες γλῶσσες, πού ἐκδίδονται στόν Καύκασο, ἀπαραίτητα στήν προετοιμασία γιά τό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή Βιέννη.
Μάης.	'Ο Λένιν γράφει σχέδια ἄρθρου γιά τό περιοδικό «Σοβρεμέννικ».
'Ιούνης, 1 (14).	Βγαίνει τό 5ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» (συνέχεια), «῞Οποιος βιάζεται σκοντάφτει»,

«Γιά τήν παραβίαση τῆς ἑνότητας πού καλύπτεται μέ κραυγές γιά ἑνότητα» καί τό κριτικό σημείωμα γιά τό βιβλίο τοῦ Ι. Ντροζντόφ «Ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν γῆς στή Ρωσία σέ σχέση μέ τό ἀγροτικό κίνημα τοῦ 1905-1906» καί γιά τήν μπροσούρα τοῦ Ι. Μ. Κοζμίνιχ-Λάνιν «Οἱ ὑπερωρίες στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τοῦ κυβερνείου Μόσχας».

Ἰούνης, 5 (18). Στό φύλ. ἀρ. 7 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τά πράγματα ξεκαθαρίστηκαν. Γιά νά τό ἔχουν ὑπόψη οἱ συνειδητοί ἐργάτες».

Ἀνάμεσα στίς 6 καί 20 τοῦ Ἰούνη (19 τοῦ Ἰούνη καί 3 τοῦ Ἰούλη). Ὁ Λένιν συμπληρώνει τό ἄρθρο του «Ἡ ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες ἡ δημιουργία τῆς Ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐργατικῆς ὁμάδας στήν Κρατική δούμα» καί τό στέλνει στό ἐκδοτικό «Πριμπόι». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1914 στό ΙΙ μέρος τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός».

Ἀνάμεσα στίς 6 καί 26 τοῦ Ἰούνη (19 τοῦ Ἰούνη καί 9 τοῦ Ἰούλη). Ὁ Λένιν συντάσσει δελτίο ἀριθμητικῆς δύναμης τῶν διαφόρων τάσεων μέσα στό ἐργατικό κίνημα.

Ἰούνης, 9 (22). Στό φύλ. ἀρ. 7 τῆς ἐφημερίδας «Ραμπότσι» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τόν τυχοδιωκτισμό» καί «Οἱ ἀποφάσεις τῶν λεττονῶν μαρξιστῶν καί οἱ λικβινταριστές».

Ἰούνης, 13 καί 14 (26 καί 27). Στά φύλ. ἀρ. 14 καί 15 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος».

Ἀργότερα ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Ἰούνη. Ὁ Λένιν ὑπολογίζει τίς ἐργατικές ὁμάδες καί τίς χρηματικές εἰσφορές γιά τή μαρξιστική καί γιά τή λικβινταριστική ἐφημερίδα καί κάνει σχετικές σημειώσεις στούς πίνακες γιά τό ζήτημα αὐτό, πού σύνταξε ὁ Β. Λ. Τιχομίρνοφ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 16 (29) τοῦ Ἰούνη. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Μ. Κ. Βλαντίμιροφ γιά τήν ἔκδοση στό Παρίσι τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν ἀπό μέρους τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀνακοινώνει στόν γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς Σοσιαλιστικοῦ Γραφείου Κ. Χούισμανς ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ὅρισε ἀντιπρόσωπό της στό ΔΣΓ τόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ἰούνη. Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τό ἐκδοτικό «Πριμπόι» ζητάει νά τοῦ ἐξηγήσουν τούς λόγους πού καθυστέρησε ἡ ἐκτύπωση τοῦ ἄρθρου του «Ἡ ἐργατική τάξη καί ὁ ἐργατικός τύπος».

'Ιούνης, 19 ('Ιούλης 2).	Στό φύλ. ἀρ. 19 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «'Αριστερός ναροντνικισμός καί μαρξισμός».
'Ιούνης, 21 ('Ιούλης, 4).	'Ο Λένιν μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στέλνει γράμματα στήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ καί στούς Ι.Φ. Ποπόφ, Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι καί Α. Α. Μπεκζαντιάν καί τούς προτείνει νά συμπεριληφθοῦν στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη τοῦ ΔΣΓ στίς Βρυξέλλες.
"Οχι νωρίτερα ἀπό τίς 21 τοῦ 'Ιούνη (4 τοῦ 'Ιούλη).	'Ο Λένιν μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πληροφορεῖ τήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τοῦ ΔΣΓ ὅτι ἡ ΚΕ μέ εἰδική ἀπόφασή της κατάληξε νά μήν πάρει μέρος στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, ἄν δέν προσκληθεῖ καί ἡ πολωνική ἀντιπροσωπεία, σάν ἰσότιμη μέ τά ἄλλα μέλη τῆς σύσκεψης. Ζητάει νά τοῦ ἀνακοινώσουν ποιές όργανώσεις καί προσωπικότητες κλήθηκαν στή σύσκεψη.
'Ιούνης, 22 ('Ιούλης, 5).	Στό φύλ. ἀρ. 22 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό πρόβλημα τῆς γῆς στή Ρωσία».
'Ιούνης, 23 ('Ιούλης, 6).	'Ο Λένιν καθορίζει τήν τελική σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, πού συγκάλεσε τό Διεθνές Σοσιαλιστικό Γραφεῖο.
	'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ τῆς συνιστᾶ ἐπίμονα νά πάει στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν καί τῆς ἀνακοινώνει τή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας.
'Ιούνης, 23-30 ('Ιούλης, 6-13).	'Ο Λένιν γράφει τό σχέδιο καί τίς θέσεις τῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.
	'Ο Λένιν γράφει τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁδηγίες γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.
Νωρίτερα ἀπό τίς 24 τοῦ 'Ιούνη ('Ιούλης, 7).	'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ν. Β. Κουζνετσόφ καί τόν παρακαλεῖ νά συνεννοηθεῖ μέ τόν Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι γιά τή συμμετοχή του στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.
'Ιούνης, 24, ('Ιούλης, 7).	Στό φύλ. ἀρ. 23 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τήν πολιτική σημασία τῆς βρισιᾶς (Γύρω ἀπό τό ζήτημα τῆς ἑνότητας)».
Νωρίτερα ἀπό τίς 25 τοῦ 'Ιούνη (8 τοῦ 'Ιούλη).	'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Β. Μιτσκέβιτς-Καψούκας ρωτᾶ νά μάθει γιά τήν ἱστορία καί τήν κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας τῆς Λιθουανίας «Vilnis».
Νωρίτερα ἀπό τίς 26 τοῦ 'Ιούνη (9 τοῦ 'Ιούλη).	'Ο Λένιν ὑπολογίζει τόν ἀριθμό τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων καί τά ποσά τῶν εἰσφορῶν γιά τόν μπολσεβίκικο καί γιά τό λικβινταριστικό τύπο, πού ὀργάνωσε ἡ μπολσεβί-

κικη καί ή μενσεβίκικη ὁμάδα τῆς Δούμας ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1913 ὥς τίς 6 τοῦ Ἰούνη 1914.

Ὁ Λένιν ὑπολογίζει τά ποσοστά τῶν συνδρομῶν πού ἔστειλαν οἱ ἐργατικές ὁμάδες γιά τήν «Πράβντα».

Ἰούνης, 26 (Ἰούλης, 9). — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ σχετικά μέ τήν προετοιμασία γιά τή διεθνή συνδιάσκεψη τῶν γυναικῶν.

Ὁ Λένιν σέ ἄλλο γράμμα του πρός τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ τήν πληροφορεῖ ὅτι ἐγκρίθηκε ἀπό τήν ΚΕ ἡ σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν καί ὅτι αὔριο στέλνει τήν ἀρχή καί τό τέλος τῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ.

Στό φύλ. ἀρ. 25 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἀντικειμενικά στοιχεῖα γιά τή δύναμη τῶν διαφόρων ρευμάτων μέσα στό ἐργατικό κίνημα».

Ὁ Λένιν στέλνει στό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ γράμμα μέ τήν παράκληση νά συγκεντρώσουν καί νά τοῦ στείλουν στοιχεῖα γιά τίς μπολσεβίκικες καί τίς λικβινταριστικές ἐφημερίδες, πού ἐκδίδονται ἀπό τό 1911 στόν Καύκασο.

Ἀργότερα ἀπό τίς 26 τοῦ Ἰούνη (9 τοῦ Ἰούλη). — Ὁ Λένιν συντάσσει δελτίο σχετικά μέ τό τιράζ τῶν λικβινταριστικῶν καί τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων.

Νωρίτερα ἀπό τίς 27 τοῦ Ἰούνη (10 τοῦ Ἰούλη). — Ὁ Λένιν γράφει στό ἐκδοτικό «Πριμπόι» νά τοῦ στείλουν τά δοκίμια τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός».

Ἰούνης, 27 (Ἰούλης, 10). — Ὁ Λένιν στέλνει στήν ἀντιπροσωπεία τῶν μπολσεβίκων γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού τήν εἶχε γράψει ὁ ἴδιος.

Ὁ Λένιν στέλνει γράμματα στούς Μ. Μ. Λιτβίνοφ, Ἰνέσσα Ἀρμάντ, Ι. Φ. Ποπόφ καί Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι σχετικά μέ τήν προετοιμασία τους γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

Ἀνάμεσα στίς 27 τοῦ Ἰούνη καί 3 τοῦ Ἰούλη (10 καί 16 τοῦ Ἰούλη). — Ὁ Λένιν κάνει συμπληρώσεις στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

Ἰούνης, 28 (Ἰούλης, 11). — Ὁ Λένιν στέλνει ὁδηγίες στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

Στό φύλ. ἀρ. 27 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα»

δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Πόσο ἰσχυρό εἶναι τό ρεῦμα τῶν ἀριστερῶν ναρόντνικων μέσα στούς ἐργάτες».

Βγαίνει τό 6ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Προσβεστσένιγε» μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν» (τέλος), «Οἱ μέθοδοι πάλης τῆς ἀστικῆς διανόησης κατά τῶν ἐργατῶν» καί «Γιά τούς «βπεριοντοφικούς» καί τήν ὁμάδα «Βπεριόντ»».

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στό ἐκδοτικό «Πριμπόι» καί εὐχαριστεῖ γιά τήν ἀποστολή τῶν δοκιμίων τοῦ τέλους τῆς συλλογῆς «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός». Παρακαλεῖ νά στείλουν ἀμέσως στόν Ι. Φ. Ποπόφ στίς Βρυξέλλες ὅλα τά τυπωμένα φύλλα τῆς συλλογῆς, καθώς καί σώματα τῆς «Πράβντα», τοῦ «Νάσα Ζαριά», ἄρθρα τοῦ Μπούλκιν, τοῦ Μάρτοφ καί ἄλλο ὑλικό.

Ἰούνης, 29 (Ἰούλης, 12). Στό φύλ. ἀρ. 28 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται ἡ «Σημείωση «τῆς Σύνταξης» στήν «Ἔκκληση πρός τούς οὐκρανούς ἐργάτες» τοῦ Ὄξεν Λόλα», πού τήν ἔγραψε ὁ Λένιν.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πληροφορεῖ τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ ὅτι ἔφτασαν δυό ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ὅτι περιμένει τήν ἄφιξη τοῦ Γκ. Ι. Πετρόβσκι καί τονίζει ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη ἡ παρουσία της στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

Ἀνάμεσα στίς 29 τοῦ Ἰούνη καί 6 τοῦ Ἰούλη (12 καί 19 τοῦ Ἰούλη). Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος μέ τή συμμετοχή κομματικῶν στελεχῶν πού ἔφθασαν ἀπό τή Ρωσία πάνω στά ζητήματα τῆς δουλιᾶς τῆς ὁμάδας τῆς Δούμας καί τῆς προετοιμασίας τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Ἰούνης, 30 (Ἰούλης, 13). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ ἐκθέτει τήν τακτική τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν μπολσεβίκων στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, ἐφιστᾶ τήν προσοχή τῆς ἀντιπροσωπείας στήν ἀνάγκη νά ἔχουν τά μέλη τοῦ ΔΣΓ καθαρή εἰκόνα τῶν ἰδιομορφιῶν καί τῶν δυσκολιῶν τῆς δουλιᾶς τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς παράνομες συνθῆκες, κάνει ὑποδείξεις γιά τή χρησιμοποίηση τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων στήν πάλη μέ τούς λικβινταριστές καί τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ ΔΣΓ καί πληροφορεῖ: «Αὔριο στέλνω τό τέλος τῆς ἔκθεσης».

Ἰούνης, 30- Ἰούλης, 1 (Ἰούλης, 13-14). Ὁ Λένιν στέλνει ἐφημερίδες καί ἄλλο ὑλικό στήν Ἰνέσσα Ἀρμάντ καί στόν Ι. Φ. Ποπόφ γιά τήν προετοιμασία τους γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

Ἰούλης, 2 (15). Στό φύλ. ἀρ. 30 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβ-

ντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Σαφήνεια πρῶτα ἀπ' ὅλα! (Γύρω ἀπό τό ζήτημα τῆς ἑνότητας)».

'Ιούλης, 2 καί 3 (15 καί 16). Στά φύλλα ἀρ. 30 καί 31 τῆς ἐφημερίδας «Τρουντοβάγια Πράβντα» δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τά ἀποτελέσματα τῆς 'Ημέρας τοῦ ἐργατικοῦ τύπου. 'Από τόν ἀπολογισμό τῆς ἐφημερίδας «Πούτ Πράβντι»».

"Οχι ἀργότερα ἀπό τίς 3 (16) τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ τήν πληροφορεῖ γιά τή συνεδρίαση τῆς ΚΕ μαζί μέ κομματικά στελέχη, πού γίνεται στό Πορόνιν· κάνει τήν παράκληση, μόλις τελειώσει ἡ σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν νά τοῦ τηλεγραφήσει λεπτομερειακά γιά τά ἀποτελέσματά της.

'Ιούλης, 3-5 (16-18). 'Ο Λένιν καθοδηγεῖ ἀπό τό Πορόνιν (Γαλικία) τήν ἀντιπροσωπεία τῶν μπολσεβίκων στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

'Ιούλης, 4 ἤ 5 (17 ἤ 18). 'Ο Λένιν στέλνει στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν τηλεγράφημα, ὅπου τονίζει τήν ἀνάγκη νά ὑποβληθεῖ ἐξονόματος τῶν τριῶν ἀντιπροσωπειῶν δήλωση γιά τήν οὐσία τοῦ λικβινταρισμοῦ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν τηλεγραφεῖ ἀπό τό Πορόνιν πρός τήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τοῦ ΔΣΓ, ὅτι στέλνει στήν ἐπιτροπή στοιχεῖα ἀναφορικά μέ τό ταξίδι τοῦ Ε. Βαντερβέλντε στήν Πετρούπολη. Τό τηλεγράφημα στάλθηκε μέ σκοπό νά ξεσκεπάσει τίς συκοφαντικές φῆμες πού κυκλοφοροῦσαν οἱ ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ὅτι δῆθεν ὁ Λένιν βρίσκεται στίς Βρυξέλλες καί δέν παρουσιάζεται στή σύσκεψη πού συγκάλεσε τό ΔΣΓ. 'Αντίγραφο τοῦ τηλεγραφήματος ὁ Λένιν ἔστειλε καί στήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

'Ιούλης, 5 (18). Βγαίνει ἡ συλλογή «Μαρξισμός καί λικβινταρισμός» (μέρος ΙΙ) πού προετοίμασε ὁ Λένιν.

'Ιούλης, 5 ἤ 6 (18 ἤ 19). 'Ο Λένιν γράφει τά σχέδια ἀποφάσεων τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή στάση ἀπέναντι στήν πολωνική ἀντιπολίτευση καί γιά τήν ἔκφραση εὐχαριστιῶν πρός τήν ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν. Τά σχέδια ψηφίστηκαν ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

'Αργότερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Β. Μ. Κασπάροφ στό Βερολίνο καί τόν παρακαλεῖ νά τόν ἐνημερώσει γιά τήν ἐξέλιξη τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων στή Ρωσία.

'Ο Λένιν σημειώνει πάνω στό δακτυλογραφημένο ἀντί-

γραφο τῆς ἀπόφασης τῆς σύσκεψης τῶν Βρυξελλῶν: «ἀπόφαση πού ψηφίστηκε τελικά», προσθέτει στό ἀντίγραφο αὐτό τό κείμενο πού εἶχε παραληφθεῖ.

῾Ο Λένιν γράφει τό σημείωμα «῾Η πολωνική ἀντιπολίτευση στή συνδιάσκεψη τῶν Βρυξελλῶν».

῾Ο Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι, ὅπου τόν πληροφορεῖ γιά τά ἀποτελέσματα τῆς σύσκεψης τῶν Βρυξελλῶν· παρακαλεῖ νά τοῦ ἀπαντήσει λεπτομερειακά, ἄν ἑτοιμάζεται γιά τό συνέδριο τῆς Βιέννης· ρωτᾶ γιά τήν ὑγεία τοῦ Φ. Ι. Σαμόηλοφ.

᾿Ανάμεσα στίς 5 καί 17 (18 καί 30) τοῦ ᾿Ιούλη. ῾Ο Λένιν στέλνει δυό γράμματα καί ταχυδρομικό δελτάριο στόν λεττονό σοσιαλδημοκράτη Ι. Ε. Γκέρμαν γιά τή στάση τῆς λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ΣΔΕΚΡ, ἐπισημαίνει μέ ἱκανοποίηση τίς κινητοποιήσεις τῶν λεττονῶν καί τῆς ΚΕ τους τό 1914 κατά τῶν λικβινταριστῶν, ὡστόσο ἐκφράζει ἀμφιβολίες ἄν μπορεῖ νά ἑνοποιηθεῖ ἐντελῶς τό ΣΔΚΛ μέ τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων καί ἐπιμένει στήν ἀνάγκη νά ξεκαθαριστοῦν προκαταβολικά τά ζητήματα ἀρχῶν — ἄν μπορεῖ δηλ. τό ΣΔΚΛ νά συμβαδίσει μέ τό ΣΔΕΚΡ κατά τοῦ λικβινταρισμοῦ, τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς χωριστικῆς τάσης τῆς Μπούντ.

᾿Ιούλης, 6 (19). ῾Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν ᾿Ινέσσα ᾿Αρμάντ ξεσκεπάζει τή στάση τῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν.

῾Ο Λένιν σέ ἄλλο του γράμμα πρός τήν ᾿Ινέσσα ᾿Αρμάντ ἀνακοινώνει ὅτι πῆρε τόν ἀπολογισμό γιά τή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν, πού ἔγραψε ὁ Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι· εὐχαριστεῖ τήν ἀντιπροσωπεία γιά τή θαυμάσια δουλιά πού ἔκανε στή σύσκεψη αὐτή· γράφει ὅτι τό τακτικό συνέδριο τοῦ κόμματος θά γίνει στίς 20-25 τοῦ Αὐγούστου καί ὅτι ἡ ᾿Αρμάντ ἐκλέγεται ἀντιπρόσωπος γιά τό συνέδριο.

᾿Ιούλης, 7 (20). ῾Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν ᾿Ινέσσα ᾿Αρμάντ γράφει γιά τό ζήτημα τῆς στάσης τῆς πολωνικῆς ἀντιπολίτευσης στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν· συμβουλεύει νά παρθοῦν μέτρα γιά νά παραληφθοῦν τά πληρεξούσια γιά τό συνέδριο τῆς Βιέννης· παρακαλεῖ νά σημειώσει πάνω στό χειρόγραφο ποιά μέρη τῆς ἔκθεσης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ διάβασε ἡ ἴδια στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν καί ποιά παρέλειψε.

Αργότερα ἀπό τίς 7 (20) τοῦ ᾿Ιούλη. ῾Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «῾Η πολωνική σοσιαλδημοκρατική ἀντιπολίτευση στό σταυροδρόμι».

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 (21) τοῦ 'Ιούλη. — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ι. Φ. Ποπόφ, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τίς πληροφορίες πού τοῦ ἔστειλε γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς σύσκεψης τῶν Βρυξελλῶν.

'Ιούλης 8 (21). — Ἡ ἀπάντηση τοῦ Λένιν στό ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Leipziger Volkszeitung» δημοσιεύεται στό φύλ. ἀρ. 165 τῆς ἴδιας ἐφημερίδας.

Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τή Σύνταξη τοῦ ἐκδοτικοῦ Γκρανάτ πληροφορεῖ ὅτι λόγω ἀπρόβλεπτων περιστατικῶν εἶναι ἀναγκασμένος νά διακόψει τή δουλιά πάνω στό ἄρθρο «Κάρλ Μάρξ», πού εἶχε ἀρχίσει νά γράφει, καί παρακαλεῖ τή Σύνταξη νά βρεῖ ἄλλον συγγραφέα.

'Ιούλης, 11 (24). — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ, ὅπου ἐπικροτεῖ τήν ἄρνηση τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά πάρει μέρος στήν ψηφοφορία γιά τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Κάουτσκι στή σύσκεψη τῶν Βρυξελλῶν· πληροφορεῖ ὅτι ἑτοιμάζεται νά συζητήσει μέ τόν λεττονό σοσιαλδημοκράτη Σβίρμπουλ-Πούτνις, πού ἦρθε στό Πορόνιν, τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῶν λεττονῶν στό συνέδριο τοῦ κόμματος· συμβουλεύει νά κατατοπίσουν τόν Κ. Κάουτσκι γιά τή στάση τῶν λικβινταριστῶν.

'Ιούλης, 12 (25). — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν 'Ινέσσα 'Αρμάντ γιά τήν ἐπερχόμενη ἐπανάσταση στή Ρωσία καί γιά τόν πόλεμο ἀνάμεσα στήν Αὐστρία καί στή Σερβία.

Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός σουηδό σοσιαλδημοκράτη τόν παρακαλεῖ νά' τοῦ στείλει μιά σίγουρη συνωμοτική διεύθυνση γιά ἐπαφές μέ τήν Πετρούπολη.

'Ιούλης, 13 (26). — Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Ρούντις-Γκίψλις τόν ἐνημερώνει γιά τή συζήτηση πού εἶχε μέ τόν λεττονό σοσιαλδημοκράτη Σβίρμπουλ-Πούτνις σχετικά μέ τήν κατάσταση τοῦ ΣΔΚΛ· ρωτᾶ γιά τή θέση τῶν λεττονῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό ἐθνικό ζήτημα, παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσει ποιά στάση τηροῦν οἱ λεττονοί ἐργάτες στό ζήτημα τῆς ἀποκατάστασης πιό στενῆς ἐπαφῆς μέ τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

'Ιούλης, 15 (28). — Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τή Σύνταξη τῶν ἐκδόσεων Γκρανάτ δίνει τή συγκατάθεσή του νά ἀποτελειώσει τό ἄρθρο «Κάρλ Μάρξ» γιά τό 'Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό.

Ἀνάμεσα στίς 15 καί 18 (28 καί 31) τοῦ 'Ιούλη. — Ὁ Λένιν ἐπισημαίνει σέ γενικές γραμμές τό περιεχόμενο τοῦ τακτικοῦ φύλλου τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», γράφει τό σχέδιο τοῦ κύριου ἄρθρου «Ἡ 'Επανάσταση καί πόλεμος»· ἐπεξεργάζεται τά τεχνικά ζητήματα τῆς ἔκδοσης.

'Ιούλης, 18 (31). 'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Λ. Σκλόβσκι τόν πληροφορεῖ ὅτι τό διεθνές συνέδριο μεταφέρεται στό Παρίσι γιά τίς 9 τοῦ Αὐγούστου, γράφει γιά τή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας, γιά τήν ἀνάγκη νά πάει στό συνέδριο ὁ Φ. Ν. Σαμόηλοφ. Παρακαλεῖ νά τακτοποιήσουν ἔτσι τόν ἄρωστο Σαμόηλοφ, πού καί στό Παρίσι νά μπορέσει νά συνεχίσει τή θεραπεία του.

Δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν μέ γράμμα του παρακαλεῖ τόν Β. Μ. Κασπάροφ νά συγκεντρώσει καί νά τοῦ στείλει ἕνα πλῆρες σῶμα ἀπό ἀποκόμματα τῆς ἐφημερίδας «Vorwärts» γιά τό ἐργατικό κίνημα τῆς Πετρούπολης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1979
σέ 5.000 ἀντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 42

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

25